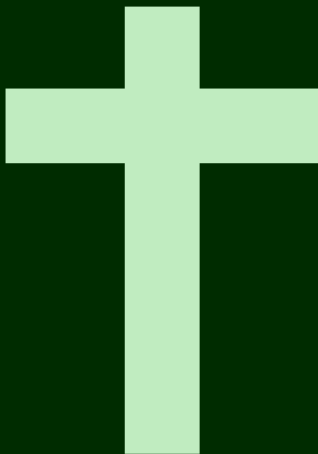

Tupã Je'ẽha

New Testament in Kaapor (BR:urb:Kaapor)

Tupã Je'ẽha

New Testament in Kaapor (BR:urb:Kaapor)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kaapor

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kaapor

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-27

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
b46cc831-baa9-5b98-bd3d-1fb9f0357a11

Contents

MATÉU	1
MAK	55
RUK	86
JUÃ	141
AT	179
HOM	225
1 KORIN	250
2 KORIN	273
NGARA	289
ESE	299
SIRI	308
KORO	314
1 TESARON	320
2 TESARON	325
1 TIMO	328
2 TIMO	335
TIT	340
SIREMÕ	343
EMBERÉU	345
TIAN	364
1 PETU	371
2 PETU	378
1 JUÃ	383
2 JUÃ	389
3 JUÃ	390
JUN	391
APOKARIP	394

Jesu rehe har Matéu mupinim

Matéu kome'ë paper ke mupinim. Jesu rehe har a'e mupinim. Kome'ë ywy keruhû pe Jesu ixo rahâ, ma'e ke a'e ma'ema'e ixo, ame'ë rehe har Matéu mupinim.

*Jesu Kirisutu ramûi ta ke
(Ruk 3.23-28)*

¹ Ko Jesu Kirisutu ramûi ta rer ihê amupinim aî. Ihê Matéu. Kome'ë paper ihê amupinim aî. ("Kirisutu" aja ihê apandu rahâ: "Kapitâ keruhû" aja Tupâ mu'am ame'ë ke a'e, aja amujekwa.) Jesu riki Ndawi rainô ke a'e. (Aja rahâ, Ndawi aja kapitâ keruhû a'e tî.) Ndawi Amarâ rainô. Kuja riki Jesu ramûi ta rer.

² Amarâ Isak ru. Isak Jako ru. Jako Junda ru. Imu ta heta. Jako ame'ë ta pái tî.

³ Junda Per ru. Sera ru a'e tî. Junda rakehar Tam. Per Erô ru. Erô Aran ru.

⁴ Aran Amina ru. Amina Nasô ru. Nasô Samô ru.

⁵ Samô Mboa ru. Hambe Samô rakehar. Mboa Ombe ru. Mboa rakehar Hut. Ombe Jese ru.

⁶ Jese Ndawi ru. Ndawi kapitâ keruhû tî. Ndawi Saromâ ru. Saromâ mâi Uri ambyr rakehar.

Amarâ rainô hetaha ke jande jamanga manga rahâ, awa py tumeme (14) hetaha ixo. Pe, Ndawi rehe mangaha uhyk.

⁷ Saromâ Homoã ru. Homoã Ambi ru. Ambi Asa ru.

⁸ Asa Josapa ru. Josapa Jorã ru. Jorã Usi ru.

⁹ Usi Jotã ru. Jotã Aka ru. Aka Eseki ru.

¹⁰ Eseki Manase ru. Manase Amon ru. Amon Josi ru.

¹¹ Josi Jekoni ru. Imu ta ru tî.

Mambiro ok ta pe jundéu awa ta ke kapitâ keruhû raho. Mambiro ok ta pe har tama'e kapitâ keruhû raho. Arahâ Jekoni ra'yr ta u'ar.

A'ehe Ndawi rainô ta hetaha jamanga manga rahâ, awa py tumeme (14) hetaha ixo. Pe, Jekoni rehe uhyk. Arahâ Mambiro ok ta pe jundéu awa ta ke Mambiro ok ta pe har tama'e kapitâ keruhû raho.

¹² Mambiro ok ta rehe jundéu awa ta ixo rahâ, Jekoni ra'yr u'ar. A'e Sarati ru. Sarati Soromambe ru.

¹³ Soromambe Ambiu ru. Ambiu Eriakî ru. Eriakî Asor ru.

¹⁴ Asor Sando ru. Sando Akî ru. Akî Eriu ru. ¹⁵ Eriu Erea ru. Erea Matâ ru. Matâ Jako ru.

¹⁶ Pe, Jako Jose ru. Jose Mari ke pyhyk. Mari pusu ngi Jesu u'ar. Jesu mokôi her. "Kirisutu" amô her tî. ("Kirisutu" aja ihê apandu rahâ: "Kapitâ keruhû" aja Tupâ

mu'am ame'ë ke a'e. Jundéu awa ta harô katu hû ixo ame'ë ke a'e.)

¹⁷ Mambiro ok ta pe jundéu awa ta ixo. Arahâ Jekoni ra'yr ta u'ar. Hainô ta hetaha jamanga manga rahâ, awa py tumeme (14) hetaha ixo. Pe, Jesu rehe mangaha uhyk.

*Jesu Kirisutu u'ariha rehe har
(Ruk 2.1-7)*

¹⁸ Jesu Kirisutu u'ariha kuja riki. Mari Jesu mâi wan ta. "Mari ke ihê apyhyk ta" aja Jose pandu katu. Pe, pyhyk ym rahâ we, Mari pusu pe imembyr ihî, aja a'e ukwa. Tupâ'ama'e pyrâtâha ihî ehe. A'ehe ipusu pe imembyr ihî. (Awa ke mujâ ym.) ¹⁹ "Mâ! Imembyr" aja Jose ukwa rahâ, Mari ke hijar ta tipe. Anî. Mari ke muhuxî tar ym. Ma'e katu ame'ë ke aja te'eha a'e ma'ema'e ixo ame'ë ke a'e. A'ehe Mari ke a'e muhuxî tar ym. A'ehe amô ta ukwa ym ha rupi Mari pe a'e pandu ta: "Nde ke ihê apyhyk ym ta apo 'y" aja. Aja a'e ukwa. ²⁰ Aja a'e ukwa ukwa ou rahâ, Tupâ je'êha rahoha uhyk uwyr ehe. Ixeraiha pe a'e mujekwa ipe:

—Jose! Nde riki Ndawi rainô. Mari pyhykiha ngi ekyje ym. Mari ke epyhyk katu. Tupâ'ama'e pyrâtâha ihî katu ehe, a'ehe Mari imembyr namô ixo. ²¹ Imembyr u'ar ta. Sawa'e ra'yr ta. "Jesu" aja her emoî ehe. Ma'e ka'u te'eha ke jundéu awa ta ma'ema'e. Ame'ë ke rehe Jesu muhepy ta. A'ehe jundéu awa ta ke Tupâ muhâ katu ta — aja Jose pe.

²²⁻²³ Upa aja rahâ, ymanihar panduha ke uhyk. Yman Tupâ je'êha ke pandu ame'ë ta mupinim. Aja uhyk apo 'y. Kuja a'eta mupinim:

"Kûjâ ixo te'e ame'ë ke imembyr namô ixo. Imembyr u'ar ta. Sawa'e ra'yr ke.

'Emanue' aja her moî ta ehe." ["Emanue" aja pandu rahâ: "Jande namô Tupâ ixo" aja ngâ ukwa katu.]

²⁴ Pe, Jose upak rahâ, Tupâ je'êha rahoha mujekwa ame'ë ke a'e ma'e. Mari ke pyhyk 'y. ²⁵ Imembyr u'ar ym rahâ we, Jose pyta ym te ehe. Pe, imembyr u'ar. Sawa'e ra'yr riki. "Jesu" aja her ke Jose moî ehe.

2

Warahy uhemihâ koty ngi uwyr ame'ë ta rehe har

¹ Merê ok ta pe Jesu u'ar. Jundéi ywy rehe Merê ok ta ihî. Arahâ Ero jundéu awa tama'e kapitâ. Arahâ amô awa sawa'e ta Jerusarê ok ta pe uhyk uwyr. (Jundéu awa ym ame'ë ta ke a'eta.) Warahy uhemihâ koty ngi uhyk uwyr. Jahy rata ta rehe har ukwa katu ame'ë ta ke a'eta. Usak usak hû jahy rata ta rehe tî. ² Pe, a'eta pandu:

—My riki u'ar ame'ë ke my? A'e riki jundéu awa tama'e kapitâ keruhû wan ta.

Warahy uhemihia koty jande jaxo rahā, jahy rata weraha keruhū rehe jasak. (A'erehe amō kapitā keruhū u'ar ta aja jakwa.) A'erehe jande py'a jamoi moī ta jajur ehe — aja Ero ta pe pandu.

³ Ame'ē ke rehe Ero hendu rahā: “Mā! Katu ym ihē pe” aja jupandu jupe. In-amō ixo ame'ē ta kapitā ta aja tī. “Katu ym” aja pandu pandu a'eta jupe. (Amō kapitā keruhū wan ta ame'ē ke jumai ta a'eta namō, aja Ero ta ukwaha naī.) A'erehe: “Mā! Katu ym” aja pandu pandu a'eta jupe. ⁴ Jundéu awa tama'e pa'ihu ta ke Ero mu'yar. Moise je'ēha mu'e ame'ē ta ke mu'yar tī. A'e pandu:

—My riki Kirisutu u'ar ta my? Tupā mu'am ame'ē ke a'e — aja pandu. (“Mu'am ame'ē ke” aja pandu rahā: “Kapitā keruhū” aja Tupā mu'am, aja mujekwa katu.)

⁵ —Merē ok ta pe u'ar ta, Jundéi wyy pe. Kuja Tupā je'ēha pandu ame'ē ta mupinim:

⁶ “Merē ok ta riki Jundéi wyy rehe ihī. Ame'ē ok ta ngi kapitā keruhū uwyy ta. A'erehe ame'ē ok ta ke upa ngā ukwa katu.

Ame'ē kapitā keruhū jundéu awa tama'e ke. A'e riki ma'e Tupā putar my, ame'ē ke a'e mujekwa ta. Jundéu awa ta pe mujekwa ta” aja Tupā je'ēha pandu ame'ē ta mupinim — aja pa'ihu ta pandu Ero pe.

⁷ Warahy uhemihia koty ngi uhyy ame'ē ta ke Ero mu'yar. A'eta jō mu'yar. Pe, a'eta namō Ero pandu pandu. Arahā kuja ukwa. Jahy rata keruhū uhem, ame'ē ngi myja hetaha jahy kanim apo my, ame'ē ke ukwa. ⁸ Upa ukwa rahā, Merē ok ta pe a'eta ke Ero mondo. Kuja ame'ē ta pe pandu:

—Kurumī ra'yr ke pekekar katu peho. Pemahem rahā, ihē pe pepandu pejur. Aja rahā, ihē py'a ke ihē amoi moī katu ta ehe tī — aja Ero pandu naī.

⁹⁻¹⁰ Pe, a'eta oho. Oho ixo rahā, jahy rata weraha keruhū rehe a'eta usak tī. Warahy uhemihia koty ixo rahā, usak. Ame'ē ke rehe a'eta usak tī. A'erehe hury katu hū ixo. Hundutar koty ame'ē jahy rata weraha keruhū wata oho ixo. Pe, kurumī ra'yr ixo. Ame'ē ok 'ar pe jahy rata weraha pyta, ywa rehe. ¹¹ Hok pe a'eta ixo oho. Kurumī ra'yr rehe a'eta usak. Imāi namō ixo, Mari namō. Pe, a'eta pynarāi pe a'eta wapyk uī. Aja kurumī ra'yr rehe ipy'a ke a'eta moī moī. Pe, ma'e katu ame'ē ke a'eta me'ē me'ē ipe. Ko, itatawa ke. Ma'e pihe katu ame'ē ke me'ē ipe tī. Amō pihe katu ame'ē ke me'ē ipe tī. Her mi. ¹² Pe, a'eta ukwer rahā, a'eta ixerai riki. Ame'ē pe Tupā mujekwa:

—Ero pe pepandu ym peho — aja mujekwa.

A'erehe amō awa rape rupi hekoha pe jyywr oho.

Eji wyy pe Jose ta tyryk oho

¹³ Sawa'e ta ukwa katu te ame'ē ta upa jyywr oho rahā, Jose pe Tupā je'ēha rahoha mujekwa. Ixeraiha pe mujekwa:

—Epu'am. Kurumī ra'yr ke epyhyk. Eji wyy pe ekanim eho, imāi namō. Ero riki kurumī ra'yr ke kekar ta. Mahem rahā, jukwa ta, a'erehe pahar ejan eho sengi. Eji wyy pe epyta we rī. Ihē amujekwa rahā jō ejyywr — aja ipe.

¹⁴ Pe, pahar Jose pu'am. Kurumī ra'yr ke pyhyk. Pe, ame'ē pytun rahā, Eji wyy pe oho, ta'yn māi namō, Mari namō. ¹⁵ A'ep a'eta pyta. Jundéi wyy rehe Ero ixo rahā, a'eta jyywr ym. Ero manō rahā, jyywr. Aja rahā, yman Tupā je'ēha pandu ame'ē mupinim, aja uhyy. Kuja.

“‘Ihē ra'yr Eji wyy ngi ihē amujyywr’ aja Tupā pandu” aja amō mupinim.

Ta'yn ta ke Ero jukwa

¹⁶ Warahy uhemihia koty ngi uwyy ame'ē ta Ero koty jyywr ym oho. “Mā! Ihē pe te'e” aja Ero ukwa. A'erehe parahy riki. Pe, sonda ta pe a'e pandu:

—Pahar Merē ok ta pe peho. Upa katu te kurumī ra'yr ta ke pejukwa. Mokōi warahy 'ar ame'ē ta ke pejukwa. Upa mokōi warahy 'ar wyr koty ame'ē ta ke pejukwa tī. Merē ok ta rake rupi ixo ame'ē ta aja tī. Pejukwa tī — aja Ero pandu.

Aja riki warahy uhemihia koty ngi uwyy ame'ē ta mujekwa ipe. Jahy rata weraha keruhū uhem rahā, mokōi warahy 'ar aha oho. A'erehe: “Kurumī ra'yr ta mokōi warahy 'ar ame'ē ta ke pejukwa” aja Ero pandu. (Jesu ke Ero jukwa ta tīpe. A'erehe upa kurumī ra'yr ta ke Ero jukwa.) ¹⁷ Aja rahā, yman Jeremi pandu ame'ē ke uhyy. A'e pandu:

¹⁸ “Hama ok ta pe jixi'uha rehe amō hendu. Imembyr ta manō, a'erehe Hakéu jixi'u. Marā ka ym muputu'uha” aja riki.

(“Hama ok ta” aja pandu rahā: “Merē ok ta” aja ngā ukwa. “Hakéu” aja pandu rahā: “Ame'ē ok ta pe har kūjā ta” aja ngā ukwa tī.)

Eji wyy ngi Jose ta jyywr

¹⁹ Ero manō rahā, Eji wyy pe Jose ixo we rī. Pe, Tupā je'ēha rahoha mujekwa ipe. Ixeraiha pe mujekwa ipe.

²⁰ —Kurumī ra'yr ke jukwa tar katu ame'ē ta upa manō. A'erehe jundéu awa tama'e wyy pe ejyywr eho. Kurumī ra'yr ke eraho, imāi namō. Pejyywr peho — aja Tupā je'ēha rahoha mujekwa.

²¹ A'erehe Jose pu'am. Pe, jundéu awa tama'e wyy pe jyywr oho. Kurumī ra'yr ke raho, imāi namō.

²² Ero manō rahā, henda ke pe Akeráu kapitā. Jundéi wyy pe har tama'e kapitā a'e. Ame'ē ke Jose ukwa rahā, ame'ē wyy pe a'e

oho tar ym. Kyje ingi, a'erehe a'ep oho tar ym. Pe, ixeraiha pe Tupā mujekwa:

—Ngariréi ywy pe eho — aja mujekwa.

A'erehe Ngariréi ywy pe a'e oho. ²³ Pe, Nasare ok ta pe uhyk oho. Nasare ok ta Ngariréi ywy rehe ihĩ. Pe, a'ep hok ke a'e mujā. Aja rahā, yman Tupā je'ēha pandu ame'ē ta mupinim, aja uhyk. “Nasare ok ta pe har ke a'e” aja Jesu rehe har ngā ukwa. Aja uhyk.

3

Juā mujahukiha panduha ke

(Mak 1.1-8; Ruk 3.1-18; Juā 1.19-28)

¹ Nasare ok ta pe Jesu ixo rĩ. Arahā awa nixói te ame'ē pe Juā mujahukiha uwyr. Ame'ē awa nixói te ame'ē ke Jundéi ywy rehe ihĩ. (Ixoty heta ngā uhyk uwyr.)

² Ame'ē ta pe a'e pandu:

—Apandu pehē pe. “Tupā kotyhar ta aja pemuruwak.” Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e ym. Ame'ē rehe pepyai. Pexoha pyahu ame'ē ke Tupā putar, aja pexo katu. Aja rahā: “Ihē kotyhar ta ke pehē” aja pehē pe a'e pandu ta — aja ngā pe Juā pandu pandu.

³ Isai riki Tupā je'ēha pandu ame'ē ke a'e. Kuja a'e mupinim:

“Awa nixói te ame'ē pe amō pandu pandu. Kuja:

‘Jandema'e sawa'e te uwyr ta. A'erehe pe ke pemukatu. (Aja rahā, pexoha ke pemukatu.)

Pe ke pemutatambyk. Aja rahā, oho katu ta a'e' aja pandu” aja Isai mupinim. (Aja rahā ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke ngā hijar. Pe, Tupā koty ipy'a ke muruwak ta.) Aja Isai mupinim. (Yman ame'ē ke a'e mupinim rahā, Juā rehe har mupinim.)

⁴ Juāma'e mundeha awa rymba ra ke te'e mujā ame'ē ke. “Kame” aja ngā rymba rer. (Ymanihar Erima'e mundeha, aja saka ame'ē mundeha. Aja rahā, Tupā je'ēha pandu ame'ē ke Juā tĩ, aja mujekwa tĩ.) So'o pিরer pe ixu'a rupi pukwar. Tukuxixik mixir ame'ē ke a'e u'u. Eir namō u'u tĩ. ⁵ Jerusarē ok ta ngi heta uhyk uwyr ixoty. Jundéi ywy ngi uhyk uwyr ixoty tĩ. Jondā y rake rupi ixo ame'ē ta uhyk uwyr ixoty tĩ. ⁶ Tupā pe kuja a'eta pandu:

—Ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e. Jande py'a ngi ame'ē ke ejuhyk — aja a'eta ipe.

Aja pandu ame'ē ta ke Juā mujahuk. Jondā y pe mujahuk.

⁷ Parise ta Juā koty uhyk uwyr tĩ. Sanduse ta uhyk uwyr ehe tĩ. Ame'ē ta Moise je'ēha mu'e ame'ē ta ke a'eta. Johu pandu ipe:

—Jande ke emujahuk. Tupā kotyhar ta aja jaxo tar katu tĩ — aja Juā pe.

Ame'ē ke Juā ukwa rahā, pandu a'eta pe:

—Kupixa amō hapy rahā, tata ngi mbói ujan oho. Aja mbói aja pehē tĩ. Aja Tupā mupyraraha ngi pehem tar katu. Ipy'a ym ehe ame'ē ta ke Tupā mupyrara ta. Ame'ē mupyraraha ngi pehem peho aja pehē pe amō pandu my. Anĩ. Pehem ym ta. ⁸ Mā peja ma'e katu ame'ē ke pema'ema'e. Aja rahā, ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehijar, aja ngā pe pemujekwa ta kŷ. Aja rahā jō, Tupā mupyraraha ngi pehem ta.

⁹ —“Amarā riki jande ramūi, a'erehe Tupā kotyhar ta ke jande. (A'erehe jande ke Tupā mupyrara ym ta)” aja pekwa naĩ. Anĩ. Pehem ym ta tĩ. Pesarahā! Ko apandu pehē pe. Tupā putar rahā, peme'ē ita ta ngi Amarā rainō ta ke a'e muhem ta. Pehē ke ombor, pe, pehē renda ke pe amō ta ke muhem ta. (Aja rahā, kuja mujekwa. Tupā pyratā te hũ. A'e putar rahā, je'ēha rupi amō awa pyahu ame'ē ta ke a'e muhem ta. Hendu katu ehe, ame'ē ta ke muhem ta, aja mujekwa katu.)

¹⁰ —Ma'eywa jaxer rahā, ame'ē i'y ke amō mondok ta. Pe, ame'ē myra ke amō hapy. Pesarahā! Ji riki hapo rake ihĩ. (Aja rahā, mondok tate, aja mujekwa katu.) Aja ngā tĩ. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ixo rahā, ame'ē ta ke Tupā mupyrara hũ ta. (I'y mondok, ame'ēja saka.) Pesarahā! Ji pehĩ aja ngā ke a'e mupyrara tate tĩ. ¹¹ Y pe pehē ke ihē amujahuk. Aja rahā, ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehijar aja ihē amujekwa amō ta pe. Pesarahā! Ihē raikwer rupi amō uwyr ta. A'e riki pehē ke Tupā'a namō mujahuk ta. Tata namō aja tĩ. Mujahuk ta pehē ke tĩ. Ihē 'ar koty te we ipy'a hātā te ha a'e. Katu te ame'ē ke a'e, a'erehe ima'e miasu aja ihē axo rahā, ihē katu ym ihē jupe ihē. ¹² Ahúi aja me'ē ngi ipirer ke amō ombor rahā, urupen py'a pe mukatak. Ywate ombor. Aja ixurer ke ombor. Pe, ixurer matyr rahā, upa katu te tata pe ombor ta. Upa ukwái ta. Pe, ahúi aja me'ē ke matyriha renda pe matyr ta. Aja riki awa ta ke tĩ. Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta ke Tupā mupyrara tate. Tata keruhũ renda pe mupyrara hũ ta. (Ixurer ke ukwái ta, ame'ēja saka.) Tupā rehe ipy'a katu ame'ē ta jō ixoty a'e mujy'ar ta. Inamō ixo ta — aja Juā pandu. (“Tupā'a namō mujahuk ta” aja pandu rahā: “Tupā'a ke muwyr ta” aja mujekwa. “Tata namō mujahuk ta” aja pandu rahā: “Mupyrara ta” aja mujekwa.)

Jesu ke Juā mujahuk

(Mak 1.9-11; Ruk 3.21-22; Juā 1.31-34)

¹³ Jondā y rake Juā ixo rĩ. Arahā Jesu uhyk oho ehe. Ngariréi ywy ngi Jesu uhyk uwyr ehe. Pandu:

—Ihē ke emujahuk — aja Juā pe.

¹⁴ —Anī. Ihē ke nde riki eremujahuk ta me'e te'e. Nde ke ihē amujahuk, anī riki — aja Juā pandu.

¹⁵ Pe, Jesu pandu ipe:

—Anī. Katu riki. Ihē ke emujahuk! Aja rahā, Tupā putar ame'e ke jama'e ta — aja. Juā pandu ipe:

—Hā — aja.

(Pe, Jesu ke mujahuk.) ¹⁶ Upa Juā mujahuk rahā, pahar y ngi Jesu uhem oho. Pe, ywa riki pirar, ame'eja saka Juā usak. Tupā'a wyjy uwyr ehe ame'e ke rehe a'e usak. Pykahuran aja saka Jesu rehe wyjy uwyr. ¹⁷ Pe, ywa ngi panduha uwyr:

—Peme'e ihē ra'yr. Ihē apy'a katu ehe ame'e ke a'e. Ihē ke a'e muhury katu — aja Jesu rehe har pandu.

4

Jesu ke Satana manga manga tipe (ājā ramūi a'e)

(Mak 1.12-13; Ruk 4.1-13; Emberéu 2.18; Emberéu 4.15)

¹ Ajame'e ke awa nixói te ame'e pe Jesu ke Tupā'a muhyk raho. Ma'e ka'u te'eha ke Jesu ma'e, ame'e ke Satana putar tipe. (Ājā ramūi a'e.) Ame'e ke a'e manga manga tipe.

² Mokōi awa pypa hetaha (40) wera rahā, ma'e ke Jesu u'u ym te. A'erehe myjahy te hū. ³ Pe, Satana uhyk ehe. Pandu ipe:

—Tupā ra'yr nde. Kome'e ita ra'yr ta pe kuja epandu: "Mbeju wan ewak. A'u ta" aja ita ra'yr ta pe — aja Jesu pe.

⁴ Jesu pandu:

—Anī. Ita ke mbeju wan amuruwak ym ta. Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī tī: "Marā ka ym humi'u namō jō amō ixo katuha.

Tupā pandu ame'e ke namō amō ixo katu ta tī" aja riki panduha ihī — aja Satana pe.

⁵ A'engi Jerusarē ok ta pe Jesu ke Satana raho. Ok ta katu te ame'e ke aja ngā ukwa. A'ep uhyk rahā, Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū kupe 'ar pe raho. (Ame'e renda kupe ipe katu.) Ywatehar te ame'e pe raho. Ame'e renda kupe rymy'y rehe muhyk raho. ⁶ Pe, pandu ipe:

—Tupā ra'yr nde. Sengi epor eho. Ywy rehe e'ar ekwa rahā, ahy ym ta nde pe. Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī:

"Ima'e je'ēha rahoha ta pe Tupā pandu ta: 'Pepyhyk peho!' aja riki.

Aja rahā, nde po rehe a'eta pyhyk ta. Aja rahā, nde py ke ita rehe nde eretukwa ym ta. Nde eremahy ym ta tī."

Aja panduha ihī. (A'erehe sengi nde erepor rahā, ahy ym ta nde pe) — aja Satana pandu ipe.

⁷ Pe, Jesu pandu:

—Anī. Apor ym ta. Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī tī:

"Tupā riki jandema'e sawa'e te. Ima'e katuha ke mā peja te'e emanga ym" aja panduha ihī — aja Jesu.

⁸ A'engi ywy'a keruhū 'ar pe Jesu ke Satana muhyk raho. Kome'e ywy keruhū rupi heta te hū kapitā keruhū ta ixo. Amō amō ywy pe ixo. Upa katu te ame'e ke pahar Jesu pe Satana mujesak. Usak rahā, katu te hū, aja ukwa. ⁹ Pe, a'e pandu:

—Ihē rehe nde py'a nde eremoi moī katu rahā, upa katu te jasak ramō ame'e ke nde pe ihē amuwyr ta. Nde rehe upa ame'e ta hendu katu ta — aja Jesu pe.

¹⁰ Pe, Jesu pandu:

—Anī. Aja ym ta ihē. (Nde rehe ihē py'a amoi moī ym te ta.) Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī:

"Tupā rehe jō nde py'a nde eremoi moī katu. A'e riki sawa'e te. A'e ke rehe jō ehendu katu" aja panduha ihī.

—A'erehe ihē ngi eho! Nde rehe ihē ahendu ym te ta — aja Satana pe.

¹¹ A'erehe Satana oho ingi. Pe, Tupā je'ēha rahoha ta wyjy uwyr ehe, Jesu rehe. Usak katu uwyr ehe.

Ngariréi ywy rupi Tupā je'ēha ke Jesu pandu pandu oho

(Mak 1.14-15; Ruk 4.14-15)

¹² Kyndaha pe Juā ke amō ta kynda raho. Arahā Ero kapitā a'e. (Ngariréi ywy pe har tama'e kapitā a'e.) Juā pandu ipe: "Nema'e ma'eha katu ym" aja ipe. A'erehe kyndaha pe Juā ke Ero kynda. "Juā ke kapitā kynda." Ame'e ke Jesu pe amō ta pandu oho. Ame'e ke rehe hendu rahā, amō ywy pe Jesu oho. Ngariréi ywy pe oho. ¹³ Ame'e ywy rehe Nasare ok ta ihī. A'ep Jesu pyta tar ym. A'erehe Kapana'ū ok ta pe a'e pyta oho. Ypa rake ame'e ok ta ihī. Ypa rer Ngariréi. Ame'e ok ta wajar Semurō ywy rake ihī. Wajar Natari ywy rake ihī tī. ¹⁴ Kapana'ū ok ta pe Jesu pyta rahā, yman Isai mupinim ame'e ke uhyk. Ymanihar Tupā je'ēha pandu ame'e ke Isai. Kuja a'e mupinim:

¹⁵⁻¹⁶ "Weraha keruhū rehe Semurō ywy pe har ta usak ta. (Aja rahā, Tupā rehe har ukwa ta.)

Natari ywy pe har ta aja tī. Weraha keruhū rehe usak ta tī. Ngariréi ywy pe har ta aja tī. Weraha keruhū rehe usak ta tī. (Aja rahā, ame'e pe har ta Tupā rehe har ukwa ta tī.)

Jundéu awa aja ym ame'e ta ixo a'ep. Tupā rehe har a'eta ukwa ta tī.

Y ruwái, Jondā ruwái koty ame'e ywy ta ihī. Ame'e rupi awa rape asa oho.

Y ramūi koty awa rape oho ixo. Upa ame'e ywy pe har ta ukwa ym ma'e. Tupā

rehe har ukwa ym te, aja ixo ame'e ta ke a'eta.

Apo upa ame'e ta pe Tupã rehe har amõ mujekwa ta. Ipy'a upak aja saka wera katu te hũ ta" aja Isai mupinim. (A'ep Tupã rehe har Jesu mu'e, a'erehe Tupã rehe har ukwa katu ta.)

¹⁷ Kapana'ũ ok ta pe oho. A'engi kuja Jesu pandu:

—Tupã mu'am ame'e ke a'e muwyr. Kapitã keruhũ aja mu'am ame'e ke. A'erehe peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehijar. Ixoty pehẽ py'a pemuruwak. Aja rahã, ehe har pekwa katu ta — aja ngã pe Jesu pandu.

Pira pyhyk ame'e ta ke Jesu muj'ar
(Mak 1.16-20; Ruk 5.1-11)

¹⁸ Ypa rymy'y rupi Jesu wata oho ixo, Ngariréi ypa rymy'y rupi. Mokõi sawa'e ta pira pyhyk ixo. Ame'e ta rehe usak. Mokõi imu namõ ixo. Her Simã. ["Petu" aja amõ her ti.] Imu rer Andere. Kyhapari pe pira ke a'eta pyhyk ixo. ¹⁹ A'eta pe Jesu pandu:

—Pira ke pepyhyk pexo. Apo har anĩ. Amõ kotyhar ta. Pehẽ ke ihẽ amu'e ta. A'erehe amõ ta py'a ke Tupã koty pemuruwak ta pexo kũ. (Pira pepyhyk, ame'ẽja saka.) A'erehe ihẽ namõ peho 'y — aja mokõi sawa'e ta pe.

²⁰ Pe, pahar jarusu keruhũ hijar oho. Pe, Jesu namõ a'eta oho.

²¹ A'engi oho we rahã, amõ mokõi imu ta rehe Jesu usak. Tian rehe a'e usak, imu namõ. Imu rer Juã. Semende ra'yr ta ke ame'e ta. Jarusu keruhũ pe ipái namõ kyhapari a'eta mukatu uĩ. Jesu pandu:

—Ihẽ namõ peho 'y — aja riki.

²² Pe, pahar jarusu keruhũ hijar oho. Ipái ke a'eta hijar oho ti. Pe, Jesu namõ mokõi imu ta oho.

Tupã rehe har Jesu mu'e
(Ruk 6.17-19)

²³ Upa Ngariréi wyr rupi Jesu wata oho. Inamõ ixo ame'e ta oho ti. Jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe a'e mu'e. Kuja myrandu katu ke a'e mu'e mu'e. "Ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehijar. Tupã koty pehẽ py'a pemuruwak. Tupã putar aja pexoha pyahu aja pexo katu. Aja rahã: 'Ihẽ kotyhar ta ke pehẽ' aja a'e pandu ta" aja mu'e. Upa katu te ma'e ahy ixo ame'e ta ke mukatu ti. ²⁴ Amõ wyr rupi Jesu rehe har ngã pandu pandu oho. Si wyr rupi pandu oho. A'erehe upa ma'e ahy ixo ame'e ta ke ngã raho ipe. Upa ame'e ta ke mukatu. Ko ipy'a rehe ajã ihĩ ame'e ta ke raho ipe. Manõ manõ ixo ame'e ta ke raho ipe ti. Upa jupyrãtã rãtã ame'e ta ke raho ipe ti. Upa katu te ame'e ta ke mukatu. ²⁵ Heta ngã inamõ wata wata oho ixo. Heta ngariréi wyr pe har ta inamõ wata wata oho ixo ti. Jande popa ok ta ngi amõ ta wata wata oho

ixo. Heta Jerusarẽ ok ta pe har ta inamõ wata wata oho ixo ti. Heta jundéi wyr pe har ta aja ti. Jondã y ruwái kotyhar ta aja ti. Inamõ wata wata oho ixo ti.

5

Wyr'ã rehe ihĩ rahã, Jesu mu'e ame'e rehe har

(Ruk 6.20-23)

¹ Heta te hũ ngã rehe Jesu usak. A'erehe wyr'ã rehe jupir oho. A'ep wapyk. Ixotyhar ta juramã jy'ar ti. ² Pe, ame'e ta ke a'e mu'e.

Myja me'e rahã hury katu my
(Ruk 6.20-23)

³ Pe, kuja Jesu pandu:

—"Tupã rehe har jakwa ym jande" aja ukwa ame'e ta mã peja hury katu ixo. Ixotyhar ta aja muruwak ta. Pe, inamõ ixo ta, a'erehe mã peja hury katu ixo.

⁴ Ma'e ka'u te'eha ke amõ ta ma'ema'e, a'erehe pyai ixo. Jixi'u ti. Ame'e rehe har Tupã pe pandu. Aja rahã, Tupã ipy'a jwyr ta a'eta rehe. A'erehe mã peja hury katu ixo.

⁵ "Jande katu te jande" aja ym pandu ame'e ta mã peja hury katu ixo.

Ma'e ke Tupã pandu katu, ame'e ke a'eta pe a'e muwyr ta. Katu ame'e ke muwyr ta.

⁶ Amõ myahy rahã, ma'e ke u'u ta. Jyngwéi rahã, y ke u'u ta ti. Aja Tupã putar ame'e ke amõ ma'e tar katu te rahã, ame'e ta riki hury katu te ame'e ta ke a'eta.

Upa ame'e ta putar ame'e ke Tupã muwyr katu ta.

⁷ Amõ ta rehe amõ ta pyrara usak rahã, ame'e riki hury katu ame'e ta ke a'eta. Ame'e ta rehe Tupã pyrara usak katu ta ti.

⁸ Ipy'a juhyk, aja ixo ame'e ta riki hury katu ame'e ta ke a'eta.

Tupã namõ a'eta ixo ta.

⁹ Jumaiha ke mukatu ame'e ta riki hury katu ame'e ta ke a'eta.

Ame'e ta pe Tupã pandu ta: "Pehẽ riki ihẽ ra'yr ta" aja riki. A'erehe ame'e ta rehe a'e usak katu ta.

¹⁰ Tupã putar ame'e ke amõ ta ma'ema'e rahã, ame'e ta ke amõ ta mupyrara. Aja rahã, ame'e ta riki hury katu ame'e ta ke a'eta. Tupã kotyhar ta ke a'eta aja mujekwa. A'erehe ma'e katu ame'e ke Tupã muwyr ta a'eta pe.

¹¹⁻¹² —Ihẽ kotyhar ta ke pehẽ. A'erehe pehẽ rehe har amõ ta juru ai. Mupyrara ta ti. Pehẽ rehe har te'e pandu ti. Upa aja rahã, pehẽ rury katu pexo. Ywa pe ma'e katu ame'e ke pehẽ pe Tupã me'e ta, a'erehe mã peja pehẽ rury katu pexo apo. Pesarahã! Yman Tupã je'eha pandu ame'e ta ke amõ

ta mupyrara hū tī. Se pehē nixói rahā, ame'ē ymanihar ta ke amō ta mupyrara hū. A'erehe ame'ē ymanihar ta aja pehē ke ngā mupyrara ta apo tī. Ihē kotyhar ta ke pehē, a'erehe mupyrara ta pehē ke tī — aja Jesu pandu.

*Jukyr aja saka pehē. Weraha aja saka tī.
(Mak 9.50; Ruk 14.34-35)*

¹³ Jesu pandu tī:

—Jukyr riki ma'e ke muhe'ē katu. Pe, jukyr ngi he'ēha kanim rahā, marā ka ym he'ēha amō mujwyr ehe. Jaxer riki. Ombor riki awa. Pe, amō pyrū ehe. A'erehe jukyr katu aja katu pexo. “Pehē katu” aja Tupā ukwa. Pe, katuha ke pehijar rahā, jaxer riki pehē. Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta aja pejumuruwak tī. Katu ym aja. ¹⁴ Tupā rehe har pemujekwa amō ta pe, a'erehe kome'ē ywy keruhū pe ma'e muweraha aja saka pehē.

—Ywy'ā keruhū 'ar pe ok ta ihī rahā, upa ngā usak katu ehe. Aja saka pehē. Tupā kotyhar ta ke pehē. A'erehe katu ame'ē ke pema'ema'e, ame'ē ke rehe upa amō ta usak katu.

¹⁵ —Araparin ke amō muwera rahā, kúi wyr pe jupyk ym. Ywate henda 'ar pe amō moī. Aja rahā, muwera katu, pe, usak katu ma'e ke amō. ¹⁶ Aja weraha aja saka pehē tī. Aja rahā, katu ame'ē ke jō pema'ema'e, ame'ē ke ngā pe pemujekwa. Ame'ē ke rehe a'eta usak rahā, jande pāi keruhū pe a'eta pandu ta: “Ne jō riki katu te me'ē ke” aja. A'e riki ywatehar ke — aja Jesu pandu.

Moise je'ēha rehe har

¹⁷ Ngā pe Jesu pandu tī:

—Moise je'ēha ke ihē amukanim ajur, aja pekwaha naī. Anī. Amukanim ym ta. Ymanihar Tupā je'ēha pandu ame'ē ta mu'e ame'ē ke ihē amukanim ajur tī, aja pekwaha naī tī. Anī. Upa ame'ē ke amukanim ym ta tī. Upa ame'ē mu'e ame'ē ke ihē amuyh katu te ta kī. ¹⁸ Moise je'ēha mu'e ame'ē ke mukanim ym te ta awa. Ywa pehī rahā, marā ka ym amō mukaniha. Upa katu te ame'ē mu'e ame'ē ke amō hendu katu ta me'ē te'e. Kome'ē ywy keruhū kohī rahā, aja tī. Marā ka ym Moise je'ēha mu'e ame'ē ke amō mukaniha. 'Ar rehe angaha uhk rahā, Moise je'ēha upa ta. ¹⁹ Arahā Tupā namō jaxo ta, a'erehe arahā Moise je'ēha upa. A'erehe ihē apandu pehē pe. Amō riki Moise je'ēha rehe hendu katu. Ame'ē riki katu te ame'ē ke a'e. Amō ta ke mu'e: “Pehendu katu ehe tī” aja. Ame'ē riki katu te tī. Tupā ixo ame'ē pe ixo ta rahā, a'e riki katu te aja Tupā mujekwa ta.

—Amō ta anī. Upa katu te Moise je'ēha rehe amō hendu ym. Pe, amō ta pe pandu: “Pehendu ym ehe tī” aja mu'e. Ame'ē riki Tupā renda rehe ta'yr te mi katu ame'ē ke

a'e. ²⁰ Myja katu ame'ē ke amō ma'ema'e my? Ame'ē ke Moise je'ēha mu'e. Ame'ē ke amō ma'ema'e. Aja rahā: “Pehē katu” aja sawa'e ta pandu. Ame'ē ke a'eta putar. Parise ta aja tī. Katu ame'ē ke ma'ema'e tī. Aja rahā: “Pehē katu” aja sawa'e ta pandu. Ame'ē ke putar katu tī.

—Pehē anī. Tupā putar aja katu ame'ē ke pema'ema'e rahā jō, Tupā ixo ame'ē pe peho katu ta. Aja Tupā putar ame'ē ke pema'ema'e rahā: “Pehē katu” aja Tupā pandu. Ame'ē ke peputar katu. A'erehe katu ame'ē ke pema'ema'e katu — aja Jesu pandu.

Pahar ka'u te'eha ma'eha ke amō mukatu ta me'ē te'e

(Ese 4.26; Tian 1.19-20; 1 Juā 2.11)

²¹ (Ma'e ke amō ipy'a pe ukwa ukwa ixo, ame'ē ke amō ma'e te, aja Jesu mujekwa.) A'erehe a'e pandu tī:

—Ymanihar panduha ke pekwa. Kuja riki. “Amō ke ejukwa ym. Amō ke jukwa rahā, ame'ē ke amō ta mupyrara ta tī” aja riki. ²² Apo amō kotyhar. Apo pehē pe ihē apandu: “Amō rehe amō parahy rahā, ame'ē ke a'e jukwa” ame'ēja saka. Aja rahā, ame'ē ke amō ta mupyrara ta tī. Pe, amō pe amō pandu: “Katu ym nde” aja. Aja pandu rahā, ame'ē ke kapitā ta mupyrara ta. Pe, amō pe amō pandu: “Jaxer ai te'e nde” aja. Aja rahā, ame'ē ke tata keruhū renda pe Tupā mupyrara ta tī. ²³⁻²⁴ A'erehe kuja katu. Tupā rehe nde py'a nde eremoī moī rahā, ma'e ke Tupā pe nde ereme'ē. Ame'ē ke jumu'eha renda keruhūma'e myrape 'ar pe nde erehapy ta. Upa ukwāi ta. Ame'ē ke nde erehapy tate rahā, kuja nde erekwa ere'am: “Ei! Ihē rehe amō parahy. Aharāi riki” aja. Aja rahā, ame'ē ne rymba nde erehapy ame'ē ke ehijar py. Myrape ruwa koty emapyk, pe, parahy ame'ē koty eho. Pahar eho. Pe, emukatu. Upa rahā jō jumu'eha renda keruhū pe ejwyr eho. Pe, ma'e ke Tupā pe hapy katu. Aja nde py'a emoī moī katu ehe, Tupā rehe. (Aja rahā jō nde rehe Tupā ipy'a jwyr katu ta tī.)

²⁵ Nde pe amō pandu: “Tamatarer ke ihē pe nde emujwyr ym. Kapitā pe nde ke ihē araho ta” aja. Aja nde pe pandu rahā, kapitā koty inamō nde ereho erexo rahā, pahar inamō pangariha ke emukatu. Kapitā rehe nde erehyk ym rahā we, pangariha ke emukatu. Tamatarer ke emujwyr ipe. Anī rahā, kapitā rehe nde erehyk rahā, kapitā pe nde ke ne ruwajan mondo ta. A'engi sonda ta pe nde ke kapitā mondo ta. A'engi kyndaha pe nde ke sonda ta kynda ta raho. ²⁶ Apandu katu nde pe. A'ep nde erepyta katu ta. Marā ka ym nde erehemiha ingi. Upa katu te tamatarer ke nde eremujwyr ym rahā, marā ka ym nde

erehemiha. A'erehe kapitā rehe uhyk ym rahā we, emukatu — aja Jesu pandu.

(A'erehe amō ta namō katu aja pexo. Aja Tupā namō katu aja pexo tī. Aja rahā, mupyraraha renda pe peho ym ta tī. Kyn-daha ngi uhem ym, ame'ēja saka ame'ē.)

*Amō rehe peka'u te'e ym pexo
(Matéu 18.8-9; Mak 9.43-48)*

²⁷ (Ma'e ke amō ipy'a pe ukwa ukwa ixo rahā, ame'ē ke ma'e te, aja Jesu mujekwa tī.) A'erehe a'e pandu tī:

—Yman pandu ame'ē ke rehe pehendū. Kuja riki. “Amō sawa'e rehe eka'u te'e ym. Amō kūjā rehe eka'u te'e ym tī” aja. ²⁸ Apo amō kotyhar. Apo pehē pe ihē apandu katu. Kūjā rehe amō usak, pe, ipy'a pe ka'u te'e ehe. Aja rahā, amō kūjā namō jumusarāi aja tī. Katu ym aja. ²⁹ A'erehe kūjā rehe nde eresak, pe, a'engi ma'e nde ereka'u te'e ha ke nde erema'e rahā, katu ym. Esak ym. Nde reha ejo'ok, pe, ame'ē ke embor, ame'ēja saka. Esak ym. Nde eresak, pe, nde ereka'u te'e ha ke nde erema'e, a'erehe mupyraraha renda pe nde ke Tupā ombor ta. Nde reha nde erembor, ame'ēja saka esak ym. Ema'e ym ma'e nde ereka'u te'e ha ke. Ame'ē riki i'ar koty te we katuha.

³⁰ —Nde po pe te'e ma'e ke nde erema'e. Aja ma'e nde ereka'u te'e ha ke nde erema'e rahā, nde po pe ema'e ym. Nde po emondok, pe, ame'ē ke embor, ame'ēja saka. Nde po pe ma'e nde ereka'u te'e ha ke nde erema'e, a'erehe mupyraraha renda pe nde ke Tupā ombor ta rahā, katu ym. Nde po embor, ame'ēja saka exo. Ema'e ym ma'e nde ereka'u te'e ha ke. Ame'ē riki i'ar koty te we katuha — aja Jesu pandu.

*Hakehar ke hijar ym ta me'ē te'e
(Matéu 19.9; Mak 10.11-12; Ruk 16.18)*

³¹ (Te'e hakehar ke sawa'e hijar rahā, katu ym. Aja Jesu mu'e tar katu.) A'erehe kuja a'e pandu:

—Yman kuja panduha ihī tī: “Hakehar ke sawa'e hijar rahā, paper rehe a'e mupinim: ‘Nde ke ihē aputar ym apo. Ahijar ta nde ke apo’ aja. Ame'ē ke hakehar pe me'ē. Pe, hijar” aja riki. ³² Apo amō kotyhar. Apo pehē pe ihē apandu katu. Hakehar riki ka'u te'e ym amō rehe. Ame'ē ke ixawa'e hijar rahā, katu ym ixawa'e ma'eha. Pe, ame'ē kūjā ke amō sawa'e pyhyk rahā, ixawa'e aja ym ame'ē namō kūjā jumusarāi. Katu ym aja. Pe, ame'ē sawa'e riki hakehar aja ym ame'ē namō jumusarāi tī. Katu ym aja. Ixawa'e py katu ym ame'ē ke ma'e — aja Jesu pandu.

*Ma'e ke pandu ame'ē ke ma'e ta me'ē te'e
(Tian 5.12)*

³³ (Ma'e ke amō pandu rahā, ame'ē ke ma'e ta me'ē te'e. Aja Jesu mu'e tar katu.) A'erehe a'e pandu tī:

—Yman amō ta pe jande ramūi ta pandu ame'ē ke rehe pehendū. Kuja riki: “Tupā ruwa koty aja saka nde erexo. A'erehe ma'e ke nde erepandu ame'ē ke ema'e katu. Ame'ē panduha emukanim ym” aja pehendū. ³⁴ Apo amō kotyhar ihē apandu. “Ma'e ke nde erepandu ame'ē ke nde erema'e katu. Ame'ē jō. Ma'e ruwa koty aja saka nde erexo, aja ym ekwa exo.” Kuja pepandu ym tī.

“Ywa pehī aja pekwa katu, a'erehe jete har te japandu” aja pepandu ym.

—Pesarahā! Ywa riki Tupā renda ke. A'erehe: “Ywa pehī, jete har te japandu, aja pekwa” aja pepandu ym tī. ³⁵ Wwy keruhū rehe har aja tī. Kome'ē wwy keruhū Tupāma'e ke tī. Ipy moīha aja saka ipe. A'erehe:

“Kome'ē wwy keruhū kohī, a'erehe jete har te japandu” aja pepandu ym.

—Jesarē ok ta aja tī. Sawa'e te renda ke ame'ē. A'erehe:

“Jesarē ok ta kohī. A'erehe jete har te japandu, aja pekwa” aja pepandu ym tī.

³⁶ —Nde pyahu rahā, marā ka ym nde ra nde eremutuwyrīha. Marā ka ym nde eremutamūiha. Nde tamūi rahā, marā ka ym nde ra nde eremupihūha. Marā ka ym nde eremupyahūha. A'erehe kuja epandu ym:

“Ihē ākā kohī aja pekwa katu. A'erehe jete har te apandu, aja pekwa tī” aja epandu ym.

³⁷ —Kuja jō epandu katu: “Jete har te ke apandu. Ihē ama'e katu ta” aja. Anī rahā: “Anī. Ihē ama'e ym ta” aja jō katu. Kuja amō we nde erepandu: “Jete har te ihē apandu ym rahā, ihē ke Tupā mupyrara ta” aja nde erepandu rahā, ame'ē riki Satana ngi uhem, ame'ēja saka. Katu ym aja. (A'erehe aja epandu ym. Satana riki te'e pandu ame'ē ke a'e. Ājā ramūi a'e. Aja te'e ha te'e pandu ame'ē ke a'e) — aja Jesu pandu.

*Mā peja mupyraraha pemujwyr ym
(Ruk 6.29-30)*

³⁸ A'e pandu tī:

—Yman pandu ame'ē ke rehe pehendū. Kuja riki. “Nde reha ke amō mupuk rahā, ima'e ke emupuk eho tī” aja. “Nde rāi ke amō mupen rahā, ima'e ke emupen eho tī” aja riki. ³⁹ Apo amō kotyhar. Apo pehē pe ihē apandu katu. Nde ke amō mahy rahā, aja juja katu te nde emujwyr ym te ipe. Nde ruwa ke amō nupā rahā, aja emujwyr ym te ipe tī. Mā peja nde ruwa wajar ke a'e nupā tī. ⁴⁰ Kapitā ruwa koty nde ke amō raho, pe, pandu: “Tamatarer mujwyr ym

kome'ê. Ima'e kamixa ihê aputar" aja ipe. Pe, kapitã pandu: "Ere. Ejo'oki!" A'erehe nema'e kamixa ke jo'ok nengi. Aja rahã, amô we eme'ê ipe. Nema'e xirur te'e me'ê ipe tĩ.

⁴¹—Pe, nde pe sonda pandu: "Ihêma'e sak ke eraho ihê pe" aja. Aja peteĩ kiro met nde ererahoha pandu rahã, amô we eraho. Mokõi kiro met eraho. ⁴²Ma'e ke nde pe amô pandu: "Ihê pe emuwyr" aja. Aja rahã, eme'ê ipe. Pe, amô pandu nde pe: "Kome'ê araho ta. Pahar ihê amujywyr ta" aja. Aja rahã, nde erepandu ipe: "Ere. Eraho" aja riki — aja Jesu pandu.

Nde ruwajan rehe nde erepy'a katu

(Ruk 6.27-28; Ruk 6.32-36; Ruk 23.24; At 7.60; Hom 12.14; Hom 12.17-21)

⁴³A'e pandu tĩ:

—Yman pandu ame'ê ke pekwa. Kuja riki. "Nde rehe katu ame'ê ta rehe nde erepy'a katu" aja. Amô we pehê ramũ ta je'êha pekwa: "Ne ruwajan rehe eparahy exo" aja pehê ramũ ta pandu. ⁴⁴Apo amô kotyhar. Apo pehê pe ihê apandu katu. Pehê ruwajan ta rehe epy'a katu. Pehê ke mupyrara ame'ê ta rehe har Tupã namô pepandu pandu katu: "Mã peja a'eta rehe esak katu" aja pepandu Tupã namô. ⁴⁵Aja rahã, pehê riki jande pái keruhũ ra'yr ta. A'e riki ywatehar ke a'e.

—Pesarahã! Katu ame'ê ta rehe warahy ke a'e muwera katu. Katu ym ame'ê ta rehe warahy ke a'e muwera katu tĩ. Juja katu te Tupã ma'êha. (Aja pehê tĩ. Upa katu te amô ta pe katu ame'ê ke pema'ema'e tĩ.) Katu ame'ê ke amô ma'ema'e ame'ê ta rehe aman ke a'e mungyr tĩ. A'erehe upa ma'eywa hury katu. Katu ym ame'ê ke amô ma'ema'e ame'ê ta rehe aman ke a'e mungyr tĩ. Juja katu te Tupã ma'êha. (Aja pehê tĩ. A'erehe upa katu te amô ta pe katu ame'ê ke pema'ema'e tĩ.)

⁴⁶—Pehê rehe ipy'a katu ame'ê ta rehe jô pepy'a katu rahã, pehê pe ma'e katu ame'ê ke Tupã me'ê ym ta. Pesarahã! Jaxer ame'ê ta aja ma'e riki. Kapitã rehe tamatarer matyr ame'ê ta riki aja tĩ. Ipy'a katu ehe ame'ê ta rehe jô a'eta ipy'a katu tĩ. Juja katu te mujywyr a'eta pe. ⁴⁷Pehê rehe katu ame'ê ta namô jô pepandu rahã, marã ka ym pehê katuha. Tupã rehe ipy'a ym ame'ê ta aja tĩ. Ipy'a katu ehe ame'ê ta namô a'eta pandu pandu katu tĩ. (A'erehe pehê ruwajan rehe pepy'a katu tĩ.) ⁴⁸Jande pái keruhũ riki katu te me'ê ke. Ywatehar ke a'e. A'e aja amô rehe pepy'a katu tĩ — aja Jesu pandu.

6

Ma'e ke me'êha rehe har

¹A'e pandu tĩ:

—Tupã rehe pehê py'a pemoĩ moĩha ke rehe amô ta usak, aja peputar. A'erehe amô ta ruwa koty ma'e ke pema'e. Aja rahã: "Peme'ê katu" aja amô ta pandu ta naĩ. Mã peja aja ym pehê. Amô ta ruwa koty aja pema'e ym. Pema'e rahã, pehê pe ma'e katu ame'ê ke Tupã muwyr ym ta. Ywatehar ke a'e.

²—A'erehe ima'e ym te ame'ê pe ma'e ke nde ereme'ê rahã, ma'e tyapu ym ha rupi eme'ê. (Amô ta ukwa ym ha rupi eme'ê.) Tyapu rahã, amô ta nde rehe usak ta, aja nde erekwa. Usak rahã: "Mã! Katu peme'ê sawa'e" aja nde rehe har pandu naĩ. Aja riki mokõi ukwaha ta ma'êha. Jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe ima'e ym te ame'ê pe tamatarer me'ê. Ame'ê ke rehe amô ta usak, aja a'eta putar. (Usak rahã: "Mã! Peme'ê katu" aja pandu naĩ.) Aja mokõi ukwaha ta putar.

—Awa rape rupi wata ixo rahã, ma'e ke me'ê rahã, aja tĩ. A'eta rehe amô ta usak, aja putar. Usak rahã, amô ta pandu ta: "Mã! Sawa'e katu" aja pandu naĩ. Ame'ê panduha jô riki ima'e ma'e katu ame'ê pyhykiha. Tupã anĩ. Ma'e ke ame'ê ta pe muwyr ym te. A'erehe mokõi nde erekwaha aja exo ym nde. ³Ima'e ym te ame'ê pe ma'e ke nde ereme'ê rahã, amô ta ukwa ym ha rupi eme'ê. Nde rehe katu ame'ê ukwa ym tĩ. Aja rahã, katu. ⁴Aja rahã, nde atu erekwa katu ta. Ima'e ym te ame'ê ukwa katu tĩ. Pehê mokõi jô ukwa katu. Amô ta ukwa ym ha rupi nde erema'êha ke rehe jande pái keruhũ usak ta tĩ. Pe, a'e riki nde pe ma'e katu ame'ê ke muwyr ta — aja Jesu pandu.

Myja me'ê Tupã namô pandu pandu rahã, katu my

(Ruk 11.2-4)

⁵A'e pandu tĩ:

—Mokõi ukwaha ta Tupã namô pandu pandu rahã, a'eta rehe amô ta usak, aja a'eta putar. A'erehe jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe Tupã namô pandu pandu rahã, a'eta pu'am, pe Tupã namô pandu pandu. Awa rape rupi ixo rahã, Tupã namô pandu pandu tĩ. Aja rahã, a'eta rehe amô ta usak, aja ukwa. A'eta rehe amô ta usak rahã, pandu: "Mã! Sawa'e ta katu" aja naĩ. Ame'ê panduha jô riki ima'e ma'e katu ame'ê pyhykiha. A'eta pe Tupã riki muwyr ym te ta ma'e ke. A'erehe Tupã namô pepandu pandu rahã, mokõi pekwa ym pehê.

⁶—Tupã namô nde erepandu pandu rahã, kapy pe eho. Hukwen ke ekynda. Pe, jande pái keruhũ namô epandu pandu katu. Nde rehe usak ym awa. Pe, amô ta ukwa ym ha rupi Tupã namô nde erepandu pandu rahã, nde rehe jande pái keruhũ usak katu ta. Pe, ma'e katu ame'ê ke nde pe a'e muwyr ta. ⁷Tupã namô pepandu pandu rahã, amô

we amō we aja ym pepandu pandu inamō. Aja riki Tupā rehe ipy'a ym ame'e ta pandu pandu. Ima'e tupā namō a'eta pandu pandu rahā, i'i pandu pandu. Aja rahā, tupā hendu ta aja ukwaha naī. ⁸ Ame'e ta aja ym pehē. Tupā namō pepandu ym rahā we, upa a'e ukwa katu. Ma'e ke pehēma'e nixói te, ame'e ke a'e ukwa katu. A'erehe ame'e rehe har i'i ym inamō pepandu. ⁹ Tupā namō pepandu rahā, kuja pepandu:

Jande pái keruhū! Ywa pe har ke nde. Nde rehe har amō hendu rahā, mā peja pandu: "Mā katu te" aja.

¹⁰ Nema'e jete har te ke rehe upa katu te awa ta hendu katu ta, ame'e angaha ke rehe ihē aharō hū axo.

Nde ereputar ame'e ke ywa pe har ta ma'ema'e katu. Aja mā peja kome'e ywy keruhū pe har ta aja tī. Ma'ema'e katu tī.

¹¹ Kome'e wera rahā, jande mi'u ke ja'u ta, ame'e ke jande pe emuwyr.

¹² Jande pe ma'e ka'u te'eha ke amō ta ma'e rahā, ame'e ta rehe jande py'a jamu-jywy ta. Aja jamujywy jaxo rahā, jande rehe nde py'a emujywy katu tī. Ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e. Jande rehe nde py'a emujywy katu tī.

¹³ Ma'e jaka'u te'eha ke jama'e tar katu rahā, ame'e ke jande py'a ngi emukanim. Aja rahā, jama'e ym ta.

Jande ke Satana manga tar katu rahā, a'e ke jande ngi emujan katu.

[Nde riki kapitā keruhū te. Upa katu te ma'e ke nde eremuhendu katu nde juehe. A'erehe nde rehe hendu katu.

Pyrātē te hū ame'e ke nde.

Katu te hū ame'e ke nde tī.

Aja te'e ta nde erexo tī.

Amen. A'e tī.]

—Upa aja Tupā namō pepandu pandu katu. ¹⁴ Pehē pe ma'e ka'u te'eha ke amō ma'e rahā, pehē py'a pemujywy katu ehe. Aja rahā, pehē rehe ipy'a ke jande pái keruhū mujywy ta tī. Ywatehar ke a'e. ¹⁵ Ma'e peka'u te'eha ke pema'e. Pe, amō ta rehe pehē py'a pemujywy ym rahā, pehē rehe ipy'a ke jande pái keruhū mujywy ym ta tī — aja Jesu pandu.

Ma'e pe'uha ke pehijar rahā, amō ta usak ame'e ke peputar ym

¹⁶ A'e pandu tī:

—Mokōi ukwaha ta ma'e u'uha ke hijar rahā, pyai te aja ame'e ta rehe amō ta usak. U'u ym, a'erehe myahy aja amō ta usak. A'erehe amō ta pandu: "Mā! Huwa xi'a. U'uha hijar my. A'erehe Tupā namō pandu pandu ixo" aja amō ta ukwa. Ame'e ta rehe amō ta usak rahā: "A'eta katu" aja ukwaha naī. Ame'e panduha jō riki ima'e ma'e katu

ame'e pyhykiha. Tupā muwyr ym te ta ma'e ke. (A'erehe mokōi pekwha ym pehē.)

¹⁷ —Tupā namō nde erepandu pandu tar katu, a'erehe ma'e nde ere'uha ke nde erehijar rahā, y pe nde ruwa ekutuk. Nde'a emutyō tī. ¹⁸ Aja rahā, nde ere'uha ke nde erehijar, aja amō ta ukwa ym. Tupā namō nde erepandu pandu aja amō ta ukwa ym tī. Jande pái keruhū jō ukwa katu ta. Usak ym ehe awa ame'e ke a'e. Pe, amō ta ukwa ym ha rupi nde erema'e, ame'e ke rehe jande pái keruhū ukwa. Pe, ma'e katu ame'e ke nde pe a'e muwyr ta — aja Jesu pandu.

Ma'e katu ame'e ke ywa pe ihī

(Ruk 12.33-34; 2 Timō 4.8; Emberéu 10.34-39; 1 Petu 1.4-5; Apokarip 7.15)

¹⁹ A'e pandu tī:

—Kome'e ywy keruhū pe pexo rahā, heta ym pehēma'e ke pematyr. Aja ima'ehū ame'e ta matyr. A'eta ta aja ym pehē. Se tarawe mujaxer ta ma'e ke. Puxi hū tī. Pehē rok pe ma'e mukanīha ixo tī. Pe, upa mukanim raho. A'erehe heta ym pehēma'e ke pematyr. ²⁰ Kuja katu. Kome'e ywy keruhū pe ma'e ke pema'e rahā, Tupāma'e ma'eha ke pema'ema'e katu. Ima'e je'eha rehe pehendu katu. Aja rahā, ywa pe ma'e ke pematyr katu, ame'ēja saka. Ywa pe pehē rury katuha pematyr, ame'ēja saka. A'ep tarawe nixói te ta. (A'erehe ma'e ke mujaxer ym te ta.) Puxi nixói te ta tī. (A'erehe mujaxer ym te ta tī.) Mukanīha nixói te ta tī. (A'erehe raho ym te ta tī.) ²¹ Pehēma'e ke ihī. Ame'e rehe har pehē py'a pe pekwa pekwa pexo. A'erehe ywa pe pehēma'e ke ihī rahā, a'ep pehē py'a ihī ta tī, ame'ēja saka. Aja rahā, myja Tupā ke pemuhury katu ta my? Ame'e rehe har pekwa pekwa ta pexo — aja Jesu pandu.

Ma'e katu ame'e ke amō ma'e rahā, ma'e weraha katu, aja saka

(Ruk 11.34-36; Siri 4.6; 1 Petu 5.7)

²² A'e pandu tī:

—Awa reha riki ma'e muweraha aja saka. (Aja rahā, Tupā rehe har ukwa katu, a'erehe ixoha katu aja ixo ta. Ma'e katu ame'e ke ma'e ta tī.) A'erehe pehē reha katu rahā, pehē rete rupi wera katu, ame'ēja saka. ²³ Pehē reha katu ym rahā, weraha nixói, ame'ēja saka. (Aja rahā, Tupā putar, aja ym pexo. Ma'e katu ame'e ke pema'e ym ta tī.) Pe, weraha uwe rahā, pytun aja saka. Aja rahā, mäte hū pytun. (Aja rahā, ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e. Katu ym aja) — aja Jesu pandu.

Pehē rehe Tupā usak katu

(Ruk 16.13; Ruk 12.22-31)

²⁴ A'e pandu tī:

—Marā ka ym mokōi ijar pe te'e paraky ame'e paraky katuha. Mokōi jar pe paraky

rahā, petēihar rehe jō ipy'a katu ta. Amō rehe anī ta. Petēihar jar je'ēha rehe hendu katu ta. Amō jar je'ēha rehe anī ta. Hendu ym ta ehe. (Aja saka Tupā rehe tī.) Tamatarer ke rehe jō ipy'a ke amō moī moī rahā, marā ka ym Tupā rehe ipy'a katuha. (Mokōi jar aja saka tī.) Upa pyrātāha namō tamatarer ke matyr tar katu te hū ixo. Aja rahā, marā ka ym Tupā putar ame'ē ke amō ma'eha tī. (Mokōi jar aja saka tī.)

²⁵ —Pehē mi'u rehe har pejumupyai ym pexo. “Ma'e ja'u ta my? Nixói ma'e. Jandema'e mundeha nixói. Awa me'ē ta jande pe my?” aja pejumupyai ym. Ixoha namō amō ixo rahā, ame'ē riki humi'u 'ar koty te we katuha. Awa rete aja tī. Awama'e mundeha 'ar koty te we katuha tī. A'erehe pehē mi'u rehe har pekwa pekwa ym pexo.

²⁶ —Ma'ewyra ta wewe ixo, ame'ē rehe pesarahā! Ma'e ra'ī ke ame'ē ta jytym ym. Ma'eywa matyr ym tī. Matyriha renda pe mupyta ym tī. Ame'ē ta rehe jande pái keruhū usak katu. Ame'ē ta rehe ipy'a katu tī.

—Pesarahā! Ma'ewyra ta 'ar koty te we pehē rehe jande pái keruhū ipy'a katuha. (A'erehe pehē rehe Tupā usak katu ta tī, aja mujekwa katu.) ²⁷ “Myja hetaha warahy 'ar rahā, ko pehē pexo ta my” aja pekwa pekwa pexo rahā, yman rahā pexo te we ta rī, aja pekwa naī. Anī. Marā ka ym pexoha pemupyta te we ta rī.

²⁸ —“Ma'e jande jamunde ta my?” aja pejumupyai ym pexo tī. Ka'a rupi ma'eputyri ihī. Ame'ē rehe pesarahā! Paraky ym riki. Ima'e mundeha ke mujā ym tī. ²⁹ Katukwer aja amō usak. Ko ihē apandu pehē pe. Ymanihar Saromā riki ima'ehū namō ixo. Ima'e mundeha katukwer. Apandu pehē pe. Peme'ē ma'eputyri katu te ha riki Saromāma'e mundeha 'ar koty te we katu te ha. ³⁰ Tupā riki kupi'i ke mujā. Katukwer aja mujā. Apo pehī. Koī tata renda pe amō hapy. Kupi'i rehe Tupā usak katu. Ame'ē ta 'ar koty te we pehē rehe Tupā ipy'a katu. Aja rahā, 'ar koty te we pehēma'e mundeha ke pehē pe a'e muwyr ta. Mā! Tupā rehe pejurujar katu ta me'ē te'e. ³¹ A'erehe kuja ym pepandu: “Ma'e ihē a'u ta my? Myja me'ē ihēma'e mundeha ke ihē ajo'ok ta my?” Aja ym pekwa pekwa pexo. Ame'ē ke Tupā muwyr ta pehē pe. ³² Ame'ē rehe har jō Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta ukwa ukwa ixo. Aja te'eha ukwa ukwa ixo. Mā peja aja ym pehē. Upa pehēma'e ke nixói, ame'ē ke jande pái keruhū ukwa katu. A'erehe pehē atu pekwa pekwa ym pexo. Pehē pe a'e muwyr ta. A'e riki ywatehar ke. ³³ Kuja katu pehē pe. Myja Tupā putar ame'ē ke pema'ema'e katu ta my? Ame'ē rehe har pekwa pekwa py pexo. Myja ija katu ame'ē ke pema'ema'e ta my tī? Ame'ē rehe har pekwa pekwa py

pexo tī. Aja rahā, upa pehēma'e ke nixói ame'ē ke a'e muwyr ta pehē pe. Pehēma'e mundeha rehe har aja tī. Pekwa pekwa ym tī. A'e muwyr ta. ³⁴ A'erehe koī har rehe har pekwa pekwa ym pexo. “Koī myja me'ē ta my?” aja pekwa pekwa ym pexo. Apo kome'ē weraha rehe jō pesak katu. Koī har rehe har anī. Ame'ē rehe har pekwa pekwa ym pexo — aja Jesu pandu.

7

Mā peja amō ta rehe pehē juru ai ym
(Ruk 6.37-38; Ruk 6.41-42; Hom 2.1; Hom 14.1; 1 Korin 4.5; Tian 4.11)

¹⁻² A'e pandu tī:

—Amō ta rehe har kuja ym pepandu: “Peme'ē ta katu ym” aja. Aja pepandu rahā, aja juja katu te pehē rehe har Tupā pandu ta tī. A'erehe aja ym pepandu. Myja me'ē amō ta rehe har pepandu, aja juja katu te pehē rehe har Tupā pandu ta tī. Myja me'ē amō ta pe ma'e ke pema'e, aja juja katu te pehē pe Tupā ma'e ta tī — aja ngā pe.

³ (Ma'e ka'u te'eha ke amō ma'ema'e, ame'ē riki myra kurer aja saka, aja Jesu mujekwa.) A'erehe kuja a'e pandu:

—Ne mu reha ke myra kurer mupuk, ame'ē rehe nde eresak. (Aja rahā, ta'yr mi ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'e, aja mujekwa.) Mā peja ame'ē rehe har ekwa ekwa ym exo. Nde reha rehe myra keruhū mupuk riki. (Aja rahā, mâte hū nde ereka'u te'eha ke nde erema'ema'e, aja mujekwa.) Mā peja ame'ē rehe har ekwa ekwa py exo. ⁴ Nde reha rehe myra keruhū ihī, ame'ēja saka. A'erehe kuja ym nde mu pe epandu: “Nde reha ngi myra kurer ke ihē ajo'ok ta” aja epandu ym. (Aja rahā, kuja riki: “Ta'yr mi ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'e. Ame'ē ke mā peja ehijar” aja nde erepandu.) Mā! Nde eresak ym my? Nde reha rehe myra keruhū ihī. (Aja rahā, mâte hū ma'e nde ereka'u te'eha ke nde atu erema'ema'e, aja nde eremujekwa.) ⁵ Mā! Nde katu, aja nde erekwa nde jupe. Anī. Mokōi erekwaha namō erexo. Nde reha ngi myra keruhū ejujo'ok py nde jupe. (Aja rahā, mâte hū ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'ema'e, ame'ē ke nde erehijar katu py.) Aja rahā, upa ma'e ke nde eresak katu ta. Aja rahā, nde mu reha ngi myra kurer ta'yr mi nde erejo'ok katu ta. (Aja rahā, nde mu pe nde erepandu: “Ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'e, ame'ē ke ehijar” aja nde erepandu katu) — aja Jesu pandu.

⁶ A'e pandu tī:

—Ihē amu'e ame'ē ke katu te me'ē ke. Ame'ē ke amō ta putar ym rahā, ame'ē ta pe pemujekwa ym. Hendu tipe rahā, putar ym. Jawar jarō aja saka jumai mai ta. Je'ē je'ē hū ta.

—Ihê amu'e ame'ê ke katu te me'ê ke. Ame'ê ke amô ta jaxer, aja ukwa rahâ, ame'ê ta pe pepandu ym tî. Kure aja saka riki. Jaxer aja ukwaha, a'erehe pyrû ehe aja saka ta. “Ihê amu'e ame'ê ke te'e” aja ame'ê ta ukwaha naî. Putar ym tî. (A'erehe ame'ê ta pe pepandu ym tî) — aja Jesu pandu.

Tupã namô pepandu pandu
(Ruk 11.9-13)

⁷ Tupã namô pandu pandu, ame'ê rehe har Jesu mu'e rahâ, kuja pandu:

—Pehêma'e nixói te rahâ, ame'ê rehe har Tupã namô pepandu pandu katu. Aja rahâ, ame'ê ke a'e muwyr ta pehê pe. Tupã namô pepandu rahâ, pekekar, ame'êja saka. Pe, Tupã muwyr rahâ, pemahe, ame'êja saka. (Amô rok pe pexe tar katu rahâ, pehê po penupã nupã. Pe, hukwen ke ijar pirar.) Tupã namô pepandu pandu rahâ, hukwen pirar ame'êja saka. Pirar rahâ, pepandu ame'ê ke a'e muwyr ta pehê pe. ⁸Upa inamô pandu ame'ê ta pe a'e muwyr ta. Amô kekar rahâ, mahem ta. Ipo nupã nupã rahâ, hukwen ke a'e pirar ta. Aja saka riki. ⁹Ipái pe ta'yr pandu: “Papa! Mbeju ihê aputar. A'u ta” aja. Aja rahâ, ta'yr pe ita ra'yr ke ipái me'ê my? Anî. Aja ym ta. Mbeju me'ê ta ipe. ¹⁰Pe, ta'yr pandu: “Papa! Pira ka'ê ihê aputar. A'u ta” aja. Aja rahâ, ta'yr pe mbói ke ipái me'ê ta my? Anî. Aja ym ta. Pira ka'ê me'ê ta ipe. ¹¹Awa ta ke te'e pehê. Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e ame'ê ta ke pehê. Pe, pehê ra'yr ta pe ma'e katu ame'ê ke peme'ê katu. Aja rahâ, pehê 'ar koty te we ma'e katu ame'ê ke jande pái keruhû me'ê ta. Ma'e ke amô pandu ipe, ame'ê ke a'e muwyr ta. A'e riki ywatehar ke.

¹²—Ma'e katu ame'ê ke pehê pe amô ta ma'e, aja amô ta pe pema'e katu tî. Aja riki Moise je'êha mu'e. Aja ymanihar Tupã je'êha pandu ame'ê ta mu'e tî — aja Jesu pandu.

Tupã koty ohoha
(Ruk 13.24; Siri 3.19-20)

¹³⁻¹⁴ A'e pandu tî:

—Tupã ixo ame'ê pe ohoha riki hukwen rupi asa oho, ame'êja saka. Asa oho rahâ, uhâ te hû aja ixo. Ame'ê hukwen riki ta'yr mi. Ame'ê hape aja tî. Ta'yr mi tî. Ame'ê hape ohoha riki janam, ame'êja saka. Marâ ka ym ohoha, ame'êja saka. Heta ym ame'ê rupi oho ame'ê ta ke.

—Mupyraraha renda pe ohoha anî. Hukwen riki tiha. Hape riki aja tî. Tiha tî. Ame'ê rape ohoha riki sorok katu hû, ame'êja saka. Pe, heta te hû ame'ê rupi wata oho ame'ê ta ke — aja riki.

Ma'eywa ame'ê rehe har
(Ruk 6.43-44; Juã 15.4; Tian 3.11-12)

¹⁵ A'e pandu tî:

—Tupã je'êha pandu ame'ê ta ran rehe har mã peja pekwa katu. Arapuharan ipy'a pitu te'e aja a'eta ixo tî. (Aja rahâ, katu ame'ê ta aja pehê koty uwyr naî.) A'engi ma'e so'o jarô aja a'eta rehe har amô ukwa. Ma'e ke jukwa, ame'êja saka. (Aja rahâ, pehê pexoha ke mujaxer ta. Pe, pehêma'e ke te'e raho tar katu tî.) ¹⁶Myja ame'ê ta rehe har pekwa ta my? Kuja. Ima'e ma'eha namô pekwa ta. Juruwe'y ngi akaju ke amô po'ok ym. Ju'y ngi ama'yrar po'ok ym tî. ¹⁷Ma'eywa'y riki katu rahâ, i'a katu. Aja amô katu rahâ, ima'e ma'eha katu tî. Ma'eywa'y katu ym rahâ, anî. I'a ym. Aja amô katu ym rahâ, ima'e ma'eha katu ym tî. ¹⁸Ma'eywa'y riki katu rahâ, marâ ka ym i'a ym ha. I'a katu ta. Ma'eywa'y katu ym rahâ, marâ ka ym i'a katuha. I'a ym ta. ¹⁹Ma'eywa i'a ym te rahâ, jaxer rahâ, ame'ê'y ke ijar mondok. Pe, myra ke hapy. Upa ukwái ta. Aja amô jaxer rahâ, Tupã mupyrara ta tî. (Myra ke hapy, ame'êja saka tî.) ²⁰Aja riki Tupã je'êha pandu ame'ê ta ran rehe har pekwa katu ta. Ma'eywa i'a ym aja a'eta tî. Aja rahâ, a'eta ma'eha riki katu ym. A'erehe ame'ê ta rehe har pekwa katu ta. A'eta ma'eha namô a'eta rehe har pekwa katu ta — aja Jesu mujekwa.

Tupã renda pe oho ame'ê ta ke
(Ruk 6.46-47; Ruk 13.25-27; 2 Korin 11.13-15; 2 Korin 13.5; 2 Petu 2.1; 1 Juã 2.3-6; 1 Juã 5.12)

²¹ A'e pandu tî:

—Amô ta pandu: “Nde riki jandema'e sawa'e te” aja ihê pe pandu naî. Upa katu te ame'ê ta Tupã ixo ame'ê pe oho ym ta. Amô amô oho. Upa katu te anî. Ihê pái keruhû putar ame'ê ke amô ma'ema'e. Ame'ê ta jô henda pe oho katu ta. Ihê pái riki ywatehar ke a'e. ²²Ngã ke Tupã mupyrara rahâ, heta ihê pe pandu ta: “Sawa'e! Nde je'êha rupi Tupã je'êha ke japandu pandu riki. Nde je'êha rupi ajâ ta ke amô ta py'a ngi jamuhem jamondo riki. Nde je'êha rupi marâ ka ym amô ma'eha, ame'ê ke nema'e pyrâtaha namô jama'ema'e katu riki” aja ihê pe. ²³Pe, ame'ê ta pe ihê apandu ta: “Anî. Pehê rehe har ihê akwa ym te. Ihê kotyhar ta ym pehê. Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e ame'ê ta ke pehê. Sengi peho. Ihê ngi peho” aja riki — aja Jesu pandu.

Ma'e ok mujã ame'ê ta ke
(Ruk 6.47-49)

²⁴ A'e pandu tî:

—Pesarahâ! Ihê je'êha rehe amô hendu katu. Pe, aja ma'ema'e rahâ, ukwa katu ame'ê ke a'e. Kuja saka. Y rake ok ke a'e mujã. Ok pyter ke a'e jytyka katu te. Ok kangwer aja tî. Jytyka katu te tî. A'erehe katak ym te. ²⁵Pe, aman ukyr hû. Ywytu keruhû peju hû tipe. Y tiha tî. Upa munde. Y

ombor ym. Ywytu keruhū ombor ym tī. Ok pyter ke jytyka katu te. Ok kangwer ke aja tī. Jytyka katu te tī. A'erehe u'ar ym ame'ē ok.

²⁶ —Pe, amō riki ihē je'ēha rehe hendu tipe. Pe, aja a'e ma'ema'e ym rahā, ka'u te'e ame'ē ke a'e. Kuja saka. Y rake ok ke a'e mujā. Ywyku'i 'ar pe mujā. ²⁷ Pe, aman ukyr hū. Y tiha oho. Pe, ywytu keruhū peju hū ok rehe. Pahar ame'ē ok u'ar. Tū! Aja riki — aja Jesu mu'e.

(Ok riki amō ixoha aja saka. A'erehe Jesu je'ēha rehe amō hendu katu ta me'ē te'e. Je'ēha mujekwa, aja ma'ema'e ta me'ē te'e tī.)

*Jesu ukwa katu
(Mak 1.22)*

²⁸ Upa aja me'ē Jesu pandu rahā, hendu ame'ē ta pandu:

—Mā! A'e mu'e katu! ²⁹ Moise je'ēha mu'e, ame'ē ta aja ym a'e. Anī. Jesu pandu rahā, a'e je'ēha te reko aja a'e mu'e — aja ukwa.

8

*Ahy ixo ame'ē ke Jesu mukatu
(Mak 1.40-45; Ruk 5.12-16)*

¹ Upa mu'e rahā, ywy'ā ngi Jesu wyjy uwyr. Arahā, heta ngā haikwer rupi wata.

² Pe, pererān ma'e u'u hū ame'ē ke uhyk uwyr ehe. Jesu ruwa koty ipynarāi pe wapyk oho. (Aja sawa'e katu te ame'ē ke kohī, a'erehe hendu katu ehe aja mujekwa.) Pe, pandu:

—Sa'e! Nde ereputar rahā, ihē ke nde eremukatu ta, aja akwa katu — aja Jesu pe.

³ Ijywa ke Jesu mupuku. Pe, sawa'e ākā rehe ipo ke a'e mujar. Pandu ipe:

—Ere. Nde ke ihē amukatu tar katu. Nde katu apo 'y — aja Jesu ipe.

Pe, pererān ma'e u'u hū ame'ē ke pahar upa ka'ē oho ipe. ⁴ Pe, Jesu pandu ipe:

—Ehendu katu. Nde ke ihē amukatu, ame'ē ke amō ta pe epandu ym we rī. Pahar jundéu awa tama'e pa'i koty eho. Emujesak nde juehe har ipe. Pe, Moise mupinim, aja ma'e ke pa'i pe eme'ē. Ame'ē ke pa'i happy ta Tupā pe. Upa ukwāi ta. Aja rahā, upa nema'e pere ka'ē oho aja ngā pe a'e mujekwa ta — aja sawa'e pe.

*Homa awama'e miasu ke Jesu mukatu
(Ruk 7.1-10)*

⁵⁻⁶ Kapana'ū ok ta pe Jesu uhyk oho rahā, homa awa usak ehe. Sonda tama'e kapitā ke a'e. Jesu pe a'e pandu:

—Sa'e! Ihēma'e miasu ixhya pe tūi. Ma'e ahy ipe. Wata ym tī. Emukatu ihē pe — aja ipe.

⁷ Jesu pandu:

—Hā! Nde rok pe ihē amukatu ta aho — aja ipe.

⁸ Kapitā pandu:

—Anī. Sa'e! Ihē rok pe nde erehe rahā, ihē ruxī riki. Jundéu awa ym ihē. A'erehe eho ym. Sengi epandu: “Epu'am!” Aja rahā, ihēma'e miasu katu ta oho. ⁹ Akwa katu ihē. Ihēma'e kapitā je'ēha rehe ihē ahendu katu tī. Pe, ihē je'ēha rehe amō sonda ta hendu katu tī. Kuja. Amō pe ihē apandu: “Eho!” Pe, pahar a'e oho. Amō pe ihē apandu: “Ejur se!” Pe, pahar a'e uwyr tī. Ihēma'e miasu pe ihē apandu: “Ereparaky eho!” Pe, a'e paraky katu oho tī. Aja ihē je'ēha rehe hendu katu. A'erehe nde erepandu rahā, ihēma'e miasu katu ta, aja akwa katu — aja Jesu pe.

¹⁰ Ame'ē ke rehe Jesu hendu rahā: “Mā! Katu” aja a'e ukwa. Pe, haikwer rupi tur ame'ē ta pe a'e pandu:

—Mā! Sonda tama'e kapitā jurujar katu te ihē rehe. Ko apandu pehē pe. Aja jundéu awa ta jurujar ym ihē rehe. Aja me'ē jurujar katu ame'ē ke ihē amahem ym. ¹¹ Ihē apandu. Tupā ixo ame'ē pe heta ngā oho ta tī. Warahy uhemihā koty ngi heta oho ta. Jundéu awa aja ym ame'ē ta oho ta tī. Amarā namō hury katu ta ixo. Isak namō aja tī. Hury katu ta ixo tī. Aja warahy u'ariha koty ngi heta oho ta tī. Jundéu awa aja ym ame'ē ta oho ta tī. ¹² Tupā ixo ame'ē pe Amarā namō jundéu awa ta ixo ta tipe. Jurujar ym riki. A'erehe oho ym. Anī. Mupyraraha renda pe a'eta ke Tupā ombor ta. A'ep ahy hū ta, a'erehe jixi'u hū ta. Tupā rehe parahy hū tī, a'erehe hāi ke su'u su'u hū — aja Jesu pandu.

¹³ Pe, kapitā pe a'e pandu:

—Nde jō nde rok pe ejywyre eho 'y! Ihē rehe nde erejurujar katu, a'erehe nde ereputar ame'ē ke ihē ama'e ta kŷ. Ne miasu upa ihē amukatu riki — aja ipe.

Arahā pahar kapitāma'e miasu katu oho.

Petu pen ke Jesu mukatu. Heta ahy ixo ame'ē ta ke mukatu tī.

(Mak 1.29-34; Ruk 4.38-41)

¹⁴ Petu rok pe Jesu uhyk oho rahā, Petu pen rehe a'e usak. Ixyha pe tūi. Haku a'e. ¹⁵ Ipo ke Jesu pyhyk. Pahar hakuha maha oho ipe. Pe, kūjā pu'am. Pe, a'eta mi'u ke Jesu ta pe a'e me'ē me'ē.

¹⁶ Ame'ē pytun ramō rahā, (jundéu awa tama'e putu'uha 'ar upa. A'erehe wata katu apo.) A'erehe ipy'a rehe ājā ihī ame'ē ta ke ngā raho ipe. Heta te hū raho ipe. Ame'ē ta ke Jesu mukatu. A'e pandu.

—Ehem eho ingi! — aja.

Aja mukatu. Upa katu te ma'e ahy ixo ame'ē ta ke a'e mukatu tī. ¹⁷ Ngā ke a'e mukatu rahā, Isai pandu aja Jesu ma'ema'e. Isai riki ymanihar Tupā je'ēha pandu ame'ē ke a'e. Yman kuja a'e mupinim:

“Jandema'e ahyha ke a'e jo'ok mondo. Jandema'e pyaiha ke mukanim tĩ” aja mupinim.

Ame'e riki Jesu ma'ema'eha.

Jesu namō amō ta oho ta tipe
(Ruk 9.57-62)

¹⁸ Ixoty heta ngā jy'ar. Ame'e rehe Jesu usak rahā, jumu'eha ta pe a'e pandu:

—Ypa ruwái koty jahorahā! — aja.

—Ere — aja jumu'eha ta.

¹⁹ Pe, oho tate rahā, Moise je'ēha mu'e ame'e ke Jesu rehe uhyk uwyr. Pandu ipe:

—Sa'e! Ngā mu'eha nde. Ko ihē axo. Ne namō ihē aho ta kŷ tĩ — aja Jesu pe.

²⁰ Jesu pandu ipe:

—Hokwar rupi ma'e so'o ukwer. Haity pe ma'ewyra ta ukwer tĩ. Ihē anĩ. Awa ihē tĩ. Tupā je'ēha rupi ajur. Ihē akeriha renda nixói — aja ipe. (Aja rahā, inamō oho rahā, ok nixói ta, aja mujekwa. Sawa'e jete har te oho ta my, ame'e ke Jesu manga, a'erehe aja pandu.)

²¹ Pe, amō jumu'eha pandu:

—Sa'e! Anĩ we rĩ. Ne namō aho ym we ta rĩ. Ihē rok pe ajywyw we ta rĩ. Papa manō rahā, ihē riki ajytym ta. Upa rahā, ne namō ihē aho ta kŷ — aja Jesu pe.

²² A'e pandu ipe:

—Anĩ. Ihē namō eho apo 'y! Tupā rehe ipy'a ym ame'e ta manō, ame'ēja saka. Ame'e ta riki manō te ame'e ta ke jytym ta. Nde anĩ. Ihē namō eho apo 'y — aja ipe.

Ywytu keruhū ke Jesu muputu'u
(Mak 4.35-41; Ruk 8.22-25)

²³ Jarusu keruhū pe Jesu opor oho. Jumu'eha ta inamō opor oho tĩ. ²⁴ Oho ixo rahā, pahar ywytu keruhū ypa rupi peju uwyr. Pe, jarusu keruhū pe y ke oho rāi. Amō ta kyje riki. Jesu anĩ. A'e ukwer ou.

²⁵ Pe, ixoty jumu'eha ta oho. Pe, mupak. A'eta pandu ipe:

—Sawa'e! Jande jamanō tate riki. Emukatu, aja rahā, jamanō ym ta — aja ipe.

²⁶ Jesu pandu:

—Mā! Pekyje ym pe'am. Tupā rehe peju rujar katu ta me'e te'e — aja.

Pe, a'e pu'am. Ywytu keruhū pe a'e pandu:

—Mā peja eputu'u katu ihē pe! — aja.

Pe, ywytu keruhū ke upa putu'u. Y kotok keruhū pe a'e pandu tĩ:

—Mā peja ewapyk katu! — aja.

Pe, y kotok keruhū ke wapyk katu. ²⁷ Jumu'eha ta jupandu a'eta jupe:

—Mā! Katu tiki! Pyrātā te ame'e ke kohĩ. Je'ēha rehe ywytu keruhū hendu katu! Y kotok keruhū aja tĩ. Hendu katu tĩ. Mā! Myja me'e sawa'e ko my? — aja a'eta jupe.

Amō ta py'a rehe ājā ihĩ ame'e ta ke Jesu mukatu

(Mak 5.1-20; Ruk 8.26-39)

²⁸ Ypa ruwái rehe Jesu uhyk oho rahā, Jera ywy pe uhyk oho. Jarusu keruhū ngi uhem oho rahā, mokōi sawa'e ta uhyk uwyr ehe. Kangwerupa rupi har ta ke ame'e ta. Itakwar rupi ixo ame'e ta ke. Ame'e sawa'e ta py'a rehe ājā ta ihĩ. Parahy war ame'e ta ke a'eta. A'erehe kangwerupa rape rupi wata ym awa. ²⁹ Jesu rehe ājā ta usak rahā, pahar hātā a'eta pandu:

—Jesu! Nde riki Tupā ra'yr! Jande pe ema'e ym ma'e ke. 'Ar rehe angaha uhyk ym we rĩ. A'erehe jande ke emupyrara ym we rĩ — aja Jesu pe pandu.

³⁰ Petete kure ta i'āi. Heta te hū i'āi. Kāpĩ u'u ixo. ³¹ A'erehe Jesu pe ājā ta pandu:

—Jande ke nde eremuhem eremondo rahā, kure ta koty jande ke emondo — aja pandu.

³² Ājā ta pe Jesu pandu:

—Peho! — aja.

A'erehe sawa'e ta ngi ājā ta uhem oho. Kure ta pe ixo oho. (Ka'u te'e hū uwak.) Pe, upa katu te kure ta ujan oho. Upen te'e hū ame'e pe u'ar oho. Pe, ypa pe u'ar. Upa katu te y jukwa. ³³ Ame'e ke kure usakiha ta usak rahā, ok ta pe ujan oho. Ok ta pe har ta pe upa pandu pandu. “Kure ta upa manō. Amō ta py'a rehe ājā ihĩ ame'e ta ke amō sawa'e mukatu” aja riki pandu pandu. ³⁴ A'erehe upa ok ta pe har ta usak oho. Pe, Jesu rehe usak rahā, a'eta pandu:

—Jande ywy ngi eho! — aja Jesu pe.

(Pyrātā te hū ame'e ke kohĩ, aja ukwa, a'erehe kyje ingi. Amō we a'etama'e kanim ta, aja a'eta putar ym tĩ. A'erehe: “Eho” aja Jesu pe a'eta pandu.)

9

Upa jupyrātā rātā ame'e ke Jesu mukatu
(Mak 2.1-12; Ruk 5.17-26)

¹ Jarusu keruhū pe Jesu opor oho tĩ. Ypa aha oho tĩ. Hekoha pe a'e jywyw oho. Kapana'ũ ok ta pe jywyw oho. ² Pe, upa jupyrātā rātā ame'e ke sawa'e ta hupir werur. Kyha aja me'e ke pe a'eta werur. Amō ke Jesu mukatu ame'e rehe sawa'e ta jurujar katu. Ame'e ke Jesu ukwa rahā, upa jupyrātā rātā ame'e pe a'e pandu:

—Sa'e! Nde rury katu eju. Ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'ema'e. Apo nde rehe ihē py'a jywyw katu — aja Jesu ipe.

³ Ame'e ke Moise je'ēha mu'e ame'e ta hendu rahā, jupandu pandu a'eta jupe:

—Mā! Katu ym a'e pandu. Tupā jō riki amō ta pe pandu katu: “Ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'e. Nde rehe ihē py'a jywyw” aja. A'erehe peme'e riki Tupā aja

jupe my. Katu ym aja — aja jupandu pandu a'eta jupe.

⁴ Ame'ë ipy'a pe ukwa ukwa uĩ ame'ë ke Jesu ukwa rahā, pandu:

—Ma'e katu ym, aja pehë py'a pe pekwa pekwa ym peĩ. ⁵ Myja me'ë riki hātā ma'e ha my? Kuja my: “Ma'e nde ereka'u te'e ha ke nde erema'e. Nde rehe ihë py'a jywyr katu” aja apandu rahā, hātā ma'e ha my? (Ame'ë ke rehe usak ym awa.) Anĩ rahā, kuja my? “Epu'am! Ewata eho!” aja apandu rahā, hātā te ma'e ha my? (Ame'ë ke rehe usak katu awa.) ⁶ Pesarahā! Tupā jō riki ahyha mukatu aja pekwaha. Tupā jō riki ipy'a mujwyr katu ngā rehe aja pekwaha tĩ. Apo ihë tĩ. Ihë riki Tupā mu'am ame'ë ke aja ihë amujekwa ta apo 'y. Ihë pe Tupā pandu tĩ: “Ma'e ka'u te'e ha ke ngā ma'ema'e. Ame'ë ta rehe nde py'a emujwyr katu” aja ihë pe. Pesarahā! Ame'ë ke pekwa ta apo — aja Moise je'ë ha mu'e ame'ë ta pe Jesu pandu.

A'erehe upa jupyrātā rātā ame'ë pe a'e pandu:

—Epu'am. Nde kyha aja me'ë ke emupu'a. Nde rok pe ejwyr eho — aja Jesu.

⁷ Sawa'e pu'am. Pe, hok pe jwyr oho. ⁸ (Jesu riki Tupā aja mukwa sawa'e pe.) Ame'ë ke amō ta ukwa rahā, pandu: “Mā! Katu tiki!” aja. Pe, Tupā pe a'eta pandu tĩ:

—Ne jō riki katu te me'ë ke. Nde riki pyrātāha ke sawa'e ta pe nde eremuwyr katu — aja.

“Ihë namō eho” aja Matéu pe Jesu pandu (Mak 2.13-17; Ruk 5.27-32)

⁹ A'engi Jesu oho ixo rahā, Matéu rehe a'e usak. Homa awa tama'e kapitā keruhū pe tamatarer ke a'e matyr matyr uĩ. Matyrha renda kapy pe a'e wapyk uĩ. Jesu pandu ipe: —Ihë namō eho 'y — aja.

Matéu pu'am. Upa hijar, pe, inamō oho.

¹⁰ Pe, Matéu rok pe ma'e ke Jesu u'u uĩ rahā, amō heta kapitā keruhū pe tamatarer matyr ame'ë ta inamō wapyk uĩ tĩ. Inamō jumu'e ha ta ma'e ke u'u uĩ tĩ. Amō ka'u te'e ha ke ma'ema'e ame'ë ta inamō wapyk uĩ tĩ. ¹¹ Ame'ë ke parise ta usak rahā, jumu'e ha ta pe je'ë je'ë:

—Ma'ewā ame'ë sawa'e ta jaxer ame'ë ta namō Jesu u'u uĩ my? Tamatarer ke matyr ame'ë ta namō aja tĩ. U'u inamō tĩ. Katu ym aja — aja parise ta.

¹² A'eta pandu ame'ë ke rehe Jesu hendu. A'erehe a'e pandu:

—Ma'e ahy ixo rahā, mukatuha koty amō oho. Ahy ym rahā, mukatuha koty oho ym awa. (Aja saka apo. Ma'e ka'u te'e ha ke ma'ema'e ame'ë ta ihë rehe uhyk. Ipy'a juhyk. Ame'ë ke a'eta putar, a'erehe ihë rehe uhyk. Katu jupe, anĩ. Ame'ë ta ihë rehe uhyk ym.) ¹³ Pesarahā! Kuja Tupā je'ë ha rehe pandu ha ihë. Tupā pandu:

“Ihë rehe ipy'a ke amō moĩ moĩ rahā, ma'e hymba ke ukwāi, arapuharan ra'yr ke. Ame'ë ke ihë aputar ym.

Kuja katu te. Amō ta rehe awa pyrara usak, ame'ë ke ihë aputar katu” aja pandu ha ihë.

—Aja Tupā pandu ame'ë ke pekwa peho. (Tupā je'ë ha rehe pesak peho.) Pesarahā! Sawa'e katu aja ukwa jupe, ame'ë ta pe kuja ym ihë apandu: “Tupā koty pehë py'a pemuruwak pemondo” aja apandu ym. Anĩ. Ma'e ka'u te'e ha ke ma'ema'e, ame'ë ta pe kuja ihë apandu katu: “Tupā koty pehë py'a pemuruwak pemondo” aja riki — aja parise ta pe Jesu pandu.

Ma'e u'u ha ke hijar, ame'ë rehe har (Mak 2.18-22; Ruk 5.33-39)

¹⁴ Juā mujahukiha namō jumu'e ixo ame'ë ta Jesu pe pandu uwyr:

—Jande riki ma'e ja'u ha ke jahijar hijar jaxo. Amō amō rahā, jahijar. (Aja japyaiha ke jamujekwa Tupā pe.) Tupā namō japandu pandu rahā aja tĩ. Ma'e ja'u ha ke jahijar tĩ. Parise ta aja tĩ. Ma'e u'u ha ke a'eta hijar hijar tĩ. Pe, ne namō jumu'e ixo ame'ë ta aja ym. Ma'e ke a'eta u'u katu. Ma'e u'u ha ke hijar ym. Ma'erehe my? — aja Jesu pe.

¹⁵ A'e pandu:

—Sawa'e jumendar rahā, a'eta mi'u matyr. Huryha mujā. Pe, ame'ë pe oho ame'ë ta ma'e u'u ha ke hijar ym. Sawa'e namō ixo rahā, ma'e u'u ha ke hijar ym. Pyaiha mujekwa ym. (Ihë namō ihëma'e jumu'e ha ta ixo apo, a'erehe upa ma'e u'u ha ke a'eta hijar ym.) Yman rahā, ihë ke amō ta pyhyk ta raho a'eta ngi. Arahā ihëma'e jumu'e ha ta upa ma'e u'u ha ke hijar ta. (Aja pyaiha ke mujekwa ta.)

¹⁶ —Kamixa ymanihar sorok rahā, pan jupu'a ym ame'ë ke amō mujar ym ehe. Mujar ehe rahā, jupu'a we oho. Pe, kamixa ymanihar ke musak we ta. Sorok we ta oho. ¹⁷ Kawī mupupur ramō ame'ë ke hyru ymanihar te pe awa purakar ym. Ame'ë pe purakar rahā, pupur we ixo rĩ. Pe, hyru ymanihar ke mupuk ta. Pe, upa kawī jyhë ta oho. Hyru ymanihar ke mujaxer ta tĩ. A'erehe kawī mupupur ramō ame'ë ke hyru pyahu ame'ë pe awa purakar rahā, katu ta tiki. Aja rahā, kawī jyhë ym ta. Hyru ke upuk ym ta tĩ — aja Juā namō jumu'e ixo ame'ë ta pe Jesu pandu.

(Jesu mu'e rahā, myja ixoha katu aja mujekwa. Ixoha pyahu aja saka. A'erehe parise mu'e, aja ymanihar ixoha namō marā ka ym muparaha, aja Jesu mujekwa.)

“Ihë rajyr emukatu” aja Jái pandu (Mak 5.21-24; Ruk 8.40-42)

¹⁸ Jesu mu'e uĩ rahā, jundéu awa tama'e jy'ariha renda kapitā uhyk uwyr ehe. Huwa

koty ipynarāi pe a'e wapyk. (Aja sawa'e katu te ame'ē ke kohi, a'erehe hendu katu ehe aja mujekwa.) Pe, pandu ipe:

—Ihē rajyr manō ramō. Ihē rok pe eho-rahā! Nde po ke iākā rehe emujar! Aja rahā, kwera katu ta tī — aja Jesu pe.

¹⁹—Hā! Aho ta kī — aja pandu ipe.

Pe, a'e pu'am. Inamō oho. Inamō jumu'e ixo ame'ē ta oho tī.

Jesuma'e mundeha ke pyhyk, ame'ē kūjā rehe har

(Mak 5.25-34; Ruk 8.42-48)

²⁰⁻²¹ Oho ixo rahā, Jesu raikwer rupi amō kūjā oho. Jai ha pupuriha namō ixo ame'ē ke a'e. Awa py mokōi warahy 'ar rahā, aja te'e a'e ixo. A'e jupandu jupe:

—Ima'e mundeha ke ihē apyhyk rahā jō, ihē katu ta aho — aja kūjā jupe.

A'erehe Jesuma'e mundeha apyr ke a'e pyhyk. ²² Aja rahā, ixoty Jesu uwak. Pe, usak ehe rahā, pandu ipe:

—Ei kūjā! Upa ma'e ahyha ke amukatu, ame'ē rehe nde erejurujar katu, a'erehe nde katu apo 'y. Nde rury katu eho apo 'y — aja kūjā pe.

Arahā kūjā katu oho.

Jái rajyr ke Jesu mukwera katu

(Mak 5.35-43; Ruk 8.49-56)

²³ Jundéu awa tama'e jy'ariha rendama'e kapitā rok pe Jesu ixe oho rahā, takwar ra'yr peju ame'ē ta rehe a'e usak. (Aja te'e'ha riki jundéu awa ta. Amō manō rahā, takwar ra'yr ke peju. Aja pyaiha ke mujekwa.) Amō ta mutyapu hū ixo tī. (Aja pyaiha ke mujekwa tī.) ²⁴ A'e pandu:

—Kar pe upa pehem peho! Kūjātāi manō ym riki. Ukwer te'e ou riki — aja Jesu a'eta pe. (Kūjātāi manō te aja Jesu ukwa katu tī.)

A'eta puka puka hū ehe. Manō te, aja ukwa katu, a'erehe puka puka hū ehe. ²⁵ Kar pe upa a'eta ke a'e mondo rahā, kūjātāima'e kapy pe Jesu ixe oho. Ipo rehe pyhyk. Pe, kūjātāi kwera katu. Pe, pu'am. ²⁶ Ame'ē mukweraha rehe har amō ta pandu pandu oho. Ame'ē ywy rupi amō ta pandu pandu oho.

Mokōi sawa'e ta eha ym te ame'ē ta ke Jesu mukatu

²⁷ A'engi Jesu wata oho ixo rahā, mokōi sawa'e ta eha ym te ame'ē ta haikwer rupi oho. Hātā a'eta pandu:

—Sa'e! Ndawi rainō ke nde! Tupā mu'am ame'ē ke nde. Jande rehe epyrara esak. Nema'e pyrātāha namō jande ke emukatu — aja. ("Tupā mu'am me'ē ke" aja pandu rahā: "Kapitā keruhū" aja Tupā mu'am, aja mujekwa katu.)

²⁸ Ok pe Jesu ixe oho rahā, eha ym te ame'ē ta uhyk uwyw ehe. A'eta pe a'e pandu:

—Pehē ke ihē amukatu ame'ē ke ihē akwa katu. Ame'ē rehe pejurujar katu my? — aja Jesu.

—A'e tī. Jajurujar katu — aja a'eta pandu.

²⁹ Pe, a'eta reha rehe ipo ke a'e mujar. Pandu:

—Ma'e ahyha ihē amukatu, ame'ē rehe pejurujar katu. Aja mā peja uhyk apo 'y — aja mokōi sawa'e ta pe.

³⁰ Pe, upa ma'e ke rehe a'eta usak katu. Hātā Jesu pandu:

—Pehē ke ihē amukatu, ame'ē rehe har amō ta pe pepandu ym! — aja pandu tipe.

³¹ Anī. A'eta uhem oho rahā, Jesu rehe har upa ame'ē ywy rupi pandu pandu oho.

Sawa'e je'engai ame'ē ke Jesu mukatu

³² Sawa'e ta uhem oho ixo rahā, sawa'e je'engai ame'ē ke Jesu rehe amō ta muhyk muwyr. Sawa'e py'a rehe ājā ihī, a'erehe je'engai ame'ē ke a'e. ³³ Ājā ke Jesu muhem mondo rahā, sawa'e rembe katak katu tī. Pandu pandu u'am tī. Pe, upa amō ta pandu:

—Mā! Katu tiki! Jundéu awa tama'e ywy rupi aja me'ē jasak ramō te — aja.

³⁴ Pe, parise ta pandu:

—Ājā tama'e kapitā riki pyrātāha ke muwyr ipe. A'erehe ājā ta ke a'e muhem mondo — aja pandu naī.

Heta ame'ē ta rehe Jesu pyrara usak

³⁵ Upa ok ta rupi Jesu ohoho. Upa ok ta hū rupi a'e oho tī. Amō amō rupi wata oho. Jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe mu'emu'e oho. Kuja myrandu katu ke a'e mu'emu'e. "Ma'e peka'u te'e'ha ke pehijar. Tupā koty pehē py'a pemuruwak. Aja rahā: 'Ihē kotyhar ta ke pehē' aja a'e pandu ta" aja mu'e. Upa katu te ma'e ahy ixo ame'ē ta ke a'e mukatu tī. ³⁶ Heta ame'ē ta rehe a'e usak rahā, ame'ē ta rehe pyrara usak. Ame'ē ta ke amō ta mupyrara. Usakiha ta nixói tī. A'erehe ame'ē ta rehe Jesu pyrara usak. Ame'ē ta riki arapuharan ta aja saka. Usakiha ta nixói, ame'ēja saka. Katu ym aja. ³⁷ A'erehe inamō jumu'e ixo ame'ē ta pe a'e pandu:

—Ahúi aja me'ē itawa hū tipe. Pe, matyr ame'ē ta heta ym. ³⁸ Tupā riki ahúi aja me'ē jar aja saka. A'erehe ijar namō pepandu: "Kupixa pe matyr ame'ē ta ke emondo. Ahúi aja me'ē ke matyr ta" aja — aja Jesu pandu.

(Aja pandu rahā, heta ame'ē ta rehe har Jesu pandu. Tupā rehe har ukwa ym ame'ē ta heta hū ixo. Ahúi aja me'ē ta heta hū, ame'ēja saka. Ehe har pandu ame'ē ta heta ym tī. Matyr ame'ē ta heta ym tī. A'erehe Tupā namō pandu ta me'ē te'e: "Nde rehe har pandu pandu ame'ē ta ke emondo" aja Tupā pe. Aja Jesu mujekwa.)

10

*Jesu namō jumu'e ixo ame'ē ta ke
(Mak 3.13-19; Ruk 6.12-16)*

¹ Inamō jumu'e ixo ame'ē ta ke Jesu muj'ar. Awa py mokōi sawa'e ta hetaha ke. A'e pandu:

—Pejur! Pesarahā! Ihē je'ēha rupi ājā ta ke pemuhem ta katu pemondo. Ihē je'ēha rupi upa katu te ma'e ahy ixo ame'ē ta ke pemukatu ta tī — aja awa py mokōi sawa'e ta pe.

² Pe, ame'ē ta ke a'e mondo. Awa py mokōi sawa'e ta ke Jesu mondo. Kuja riki sawa'e ta rer. Ko Simā. Petu aja amō her tī. Amō Andere tī. Simā mu a'e. Amō Tian tī. Semende ra'yr a'e. Imu amō tī. Her Juā. ³ Amō Siri tī. Amō Matoromē tī. Amō Tome tī. Amō Matéu tī. Amukwehe homa awa tama'e kapitā keruhū pe tamatarer matyr ame'ē ke a'e. Amō Tian tī. Apéu ra'yr a'e. Amō Tandéu tī. ⁴ Amō Simā tī. Jundéu awa tama'e ywy ngi huwajan ta ke a'e mujan tar katu muhem ame'ē ke a'e. Amō Jun Ikario amō tī. A'e riki Jesu rehe huwajan ta ke muhyk ta werur.

Awa py mokōi sawa'e ta pandu pandu oho

(Mak 6.7-13; Ruk 9.1-6)

⁵ Ame'ē awa py mokōi sawa'e ta ke Jesu mondo. Kuja a'eta pe a'e pandu:

—Jundéu awa aja ym ame'ē ta koty peho ym. Samari ywy pe har tama'e ok ta pe peho ym tī. ⁶ Jundéu awa ta koty jō peho. Tupā rehe har mu'e ame'ē ta nixoi ngā pe, a'erehe arapuharan ta kanim ame'ē ta aja saka a'eta. A'erehe ame'ē ta pe jō pepandu pandu peho. ⁷ Kuja pepandu peho: “Ixoty ipy'a ke ngā muruwak rahā, Tupā pandu ta: ‘Pehē rehe ihē rury katu. Ihēma'e ta ke pehē’ aja. A'erehe mā peja pehē py'a ke ixoty pemuruwak” aja pepandu peho. ⁸ Pepandu pandu peho rahā, kuja pema'ema'e tī. Upa ahy ixo ame'ē ta ke pemukatu. Manō ame'ē ta ke pemukwera katu tī. Pereran ma'e u'u hū ame'ē ta ke pemukatu tī. Ipy'a rehe ājā ta ihī ame'ē ta py'a ngi ājā ta ke pemuhem pemondo tī. Pehē pe pyrātāha ke Tupā muwyr. A'erehe ame'ē pyrātāha namō amō ta ke pemukatu tī. Mukatuha rehe pemuhepy ym.

⁹ —Tamatarer ke peraho ym. ¹⁰ Pehē kupe pe ma'e ryr peraho ym tī. Mokōi kamixa peraho ym tī. Mokōi sapat peraho ym tī. Myra te'e pehē po pe peraho ym tī. (Myra rehe te'e wata ame'ē ke.) Pehē po te'e peho. Pesarahā! Ma'e nixoi ame'ē ke parakyha pe ijar muwyr ta me'ē te'e. A'erehe ma'e ke peraho ym. Ma'e ke Tupā riki muwyr ta pehē pe. (Parakyha pe ijar muwyr ta, ame'ēja saka.)

¹¹ —Amō ok ta pe pehyk rahā, hok pe pehē ke muxe ame'ē ke pekekar. Mahem rahā, a'ep pepyta we rī. Ame'ē ok ta pe pexo rahā, ame'ē rok pe jō pepyta. Amō amō ok ta pe peho rahā, aja pema'ema'e tī. ¹² Amō ta rok pe pexe peho rahā, kuja pepandu: “Mā peja pehē rehe Tupā usak katu” aja. ¹³ Pe, ame'ē rok wyr pe har ta pandu: “Ko pejur katu” aja. Pehē po ke pyhyk katu pehē ngi rahā, ame'ē ta rehe Tupā usak katu ta.

—Pe, ame'ē rok wyr pe har ta hok pe pehē ke muxe tar ym rahā, ame'ē ta rehe Tupā hury ym ta. ¹⁴ Hok pe amō ta pehē ke muxe ym rahā, peho rahā, pehē py ngi ywy ku'i pejuhyk pembor. (Tupā ke putar ym ame'ē ta ke ko, aja pemujekwa ngā pe tī.) Ok ta pe har ta pehē ke putar ym rahā, aja pemujekwa tī. Pehē py ngi ywy ku'i pejuhyk pembor tī. (Aja rahā, ame'ē ok ta pe har ta ke Tupā putar ym tī, aja pemujekwa ngā pe tī.)

¹⁵ —Ko ihē apandu pehē pe. Yman rahā ngā ke Tupā mupyrara ta. Sondo ok ta pe har ta ke Tupā mupyrara ta. Ngomo ok ta pe har ta ke Tupā mupyrara ta tī. Ame'ē ta 'ar koty te we pehē rehe hendu ym ame'ē ta ke Tupā mupyrara ta. Ymanihar ta 'ar koty te we pehē ke putar ym ame'ē ta ke a'e mupyrara ta tī — aja awa py mokōi sawa'e ta pe Jesu pandu.

Pehē ke amō ta mupyrara ta

(Matéu 24.9; Mak 13.9-13; Ruk 21.12-17; 1 Petu 4.12-16)

¹⁶ A'e pandu tī:

—Pehendurahā! Jundéu awa ta koty pehē ke ihē amondo axo. Amō amō ta Tupā je'ēha putar ym tī. Parahy ta. So'o jarō, ame'ēja saka. A'erehe pesak katu peho. Mā peja pesak katu kŷ! Pehē riki peparahy ym tī. ¹⁷ Pesak katu kŷ. Pehē ke amō ta pyhyk ta. Pe, kapitā ruwa koty pehē ke raho ta. Pehē rehe har je'ē je'ē hū ta. Jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe pehē ke raho ta tī. A'ep pehē rehe har je'ē je'ē hū ta tī. So'o pīrer pu'i pe pehē ke pirok ta tī.

¹⁸ —Ihē rehe pejururjar katu, a'erehe kapitā keruhū ruwa koty pehē ke amō ta raho ta tī. Pehē rehe har a'eta je'ē je'ē hū ta. Pe, mahy ta. Kapitā ruwa koty aja tī. Pehē ke mupyrara ta tī. Arahā myrandu katu ke pepandu ta a'eta pe. Jundéu awa aja ym ame'ē ta pe pepandu ta tī. ¹⁹ Kapitā ta ruwa koty pehē ke pyhyk raho rahā: “Ma'e ke jande japandu ta my? Myja me'ē jande japandu ta my?” aja pekwa pekwa ym pexo tī. Arahā ma'e pepandu ta ame'ē ke pehē pe Tupā mujekwa ta. ²⁰ Arahā pepandu rahā, pehē je'ēha aja ym ta. Anī. Tupā'a muwyr ame'ē je'ēha ke pepandu ta. Jande pái keruhū l'ā ke muwyr ta pehē pe.

²¹ —Arahã amô ke kapitã pe imu pandu ta: “Ko Jesu kotyhar ke. Ejukwa” aja pandu ta. Ipái ta aja tí. Kapitã pe ta'yr ta ke raho ta tí. “Ko Jesu kotyhar ta ke. Ejukwa” aja ta tí. Ipái ta ke ta'yr ta raho ta tí. “Ko Jesu kotyhar ta ke. Ejukwa” aja ta tí. ²² Ihê rehe pejurujar katu, a'erehe pehê rehe upa amô ta parahy ta. Ihê rehe tapijar te'e we pejurujar katu rahã, Tupã namô pexo katu ta. ²³ Pehê ke ok ta pe har ta mupyrara rahã, amô ok ta pe pejan peho. Apandu katu pehê pe. Upa katu te ok ta rupi peho. Ame'ê upa rahã, ihê ajywyrr ta. Ko awa ihê tí. Tupã je'êha rupi ajur.

²⁴ —Pesarahã! Jumu'eha 'ar koty te we mu'eha katuha. Te'e paraky ame'ê 'ar koty te we ijar katuha tí. ²⁵ A'erehe mu'eha aja jumu'eha ixo rahã, katu tiki tí. Ijar aja te'e paraky ame'ê ixo rahã, katu tiki tí. Pehê riki aja tí. (Ihê riki mu'eha aja. Pehê riki jumu'eha ta.) Ihê rehe har amô ta pandu: “Nde riki Satana” aja naí. (Ājã ramūi a'e.) Aja rahã, ihê 'ar koty te we pehê rehe har ma'e jaxer ai ame'ê ke amô ta pandu ta — aja Jesu mujekwa. Awa py mokõi jumu'eha ta pe mujekwa.

Sawa'e ta ngi pekyje ym. Tupã ngi pekyje.
(Ruk 12.2-7)

²⁶⁻²⁸ Awa py mokõi jumu'eha ta pe Jesu pandu tí:

—Pehê ke amô ta mupyrara ta. Aní. Sawa'e ta ngi pekyje ym. Pehê pe ihê apandu ame'ê ke amô ta ukwa ym. Yman rahã upa ame'ê ke amô ta pe pepandu pandu ta. Upa amô ta ukwa ta. Ma'e ke rehe pehê jô pehendu ame'ê ke amô ta pe pemujekwa ta. Apo ma'e kanim aja ixo ame'ê ke upa mujekwa ta amô ta pe. Amô ta ukwa ym ha rupi pekwa ame'ê ke upa pemujekwa ta a'eta pe tí.

—Pesarahã! Sawa'e ta ngi pekyje ym. Pehê ke a'eta jukwa rahã, ame'ê jô riki. Pehê'ã ke marã ka ym mahyha. Tupã aní. Pekiye ingi. Pehê ke a'e jukwa rahã, amô we tí. Mupyraraha renda pe pehê ke a'e mupyrara ta. A'erehe pekyje ingi.

²⁹⁻³¹ —Mokõi ma'ewyrra ra'yr rehe amô muhepy rahã, petei tamatarer pu'a ra'yr muhepy. Pe, ame'ê ma'ewyrra ra'yr rehe har Tupã usak katu. Jande pái keruhũ pandu ym rahã, ma'ewyrra ra'yr manô ym ta. (Aja rahã, kuja mujekwa katu. Ma'ewyrra ra'yr 'ar koty te we pehê rehe jande pái keruhũ usak katu.) Pehê aja tí. Pehê ákã rehe pehê'a ihí. Ame'ê hetaha ke a'e ukwa katu. (Ame'ê ke ukwa rahã, upa katu te pehê rehe har a'e ukwa katu tí, aja mujekwa katu. A'erehe pehê rehe Tupã usak katu te we ta, aja mujekwa katu tí) — aja Jesu pandu.

Kirisutu rehe har ukwa katu ame'ê ta rehe har

(Ruk 12.8-9; 2 Timo 1.8)

³² A'e pandu tí:

—Mupyrara ame'ê ta namô amô ixo rahã, kuja pandu: “Jesu kotyhar ke ihê” aja pandu. Aja rahã, kuja ehe har ihê riki apandu ta tí: “Ihê kotyhar te ke a'e” aja ihê pái keruhũ pe ihê apandu ta. (Aja rahã, ame'ê ke ihê pái keruhũ putar katu tí.) Ywatehar ke a'e. ³³ Pe, mupyrara ame'ê ta namô amô ixo rahã, kuja pandu: “Ihê aní. Jesu ke ihê akwa ym. Ixotyhar ym ihê” aja pandu. Aja rahã, kuja ehe har ihê apandu ta tí: “Peme'ê aní. Ihê akwa ym peme'ê. Ihê kotyhar aja ym a'e” aja ihê pái keruhũ pe ihê apandu ta. (Aja rahã, ame'ê ke ihê pái keruhũ putar ym tí.) Ywatehar ke a'e — aja Jesu pandu.

Ianam ta jumai ta ame'ê rehe har
(Ruk 12.51-53; Ruk 14.26-27)

³⁴ A'e pandu tí:

—Kome'ê wyw keruhũ pe har ta jumai mai ixo. Ame'ê ke ihê amuputu'u ajur, aja pekwa ha my? Aní. Aja ym ajur. Ihê ajur, a'erehe amô amô ta jumai mai ta. ³⁵ Ipái ta ihê rehe jurujar katu, a'erehe ta'yr ta je'ê je'ê hũ ta. (Huwajan ta aja saka ta.) Imái ta ihê rehe jurujar katu, a'erehe imembyr kũjã ta je'ê je'ê hũ ta tí. (Huwajan ta aja saka ta tí.) Ixawa'e mái ta ihê rehe jurujar katu, a'erehe imembyr reko ame'ê ta je'ê je'ê hũ ta tí. (Huwajan ta aja saka ta tí.) ³⁶ Ihê rehe amô jurujar katu rahã, hok wyr pe har ta je'ê je'ê hũ ta. (Huwajan ta aja saka tí.) Amô ruwajan 'ar koty te we katu ym ha.

³⁷ —Ipái rehe amô ipy'a katu, ame'ê 'ar koty te we ihê rehe ipy'a katu. Aja jô rahã, ihê kotyhar te a'e. Imái rehe aja tí. Ipy'a katu tí. Pe, i'ar koty te we ihê rehe ipy'a katu. Aja jô rahã, ihê kotyhar te a'e tí. Ta'yr rehe aja tí. Tajyr rehe aja tí. Ame'ê ta 'ar koty te we ihê rehe ipy'a katu. Aja jô rahã, ihê kotyhar te a'e tí. ³⁸ Ihê kotyhar aja amô ixo rahã, ame'ê ke amô ta jukwa tar katu. Ame'ê ngi kye ym rahã, ihê kotyhar aja ixo ta. ³⁹ Amô riki ihê kotyhar wan ta. A'erehe ame'ê ke amô ta jukwa tar katu. A'erehe ihê rehe jurujar tar ym. Hijar, a'erehe jukwaha ke amô muputu'u. A'erehe a'e ixo we tipe. Ame'ê ke Tupã putar ym. Inamô ixo ym ta. Aja ihê tí. Aputar ym tí. Amô riki ihê rehe jurujar katu, a'erehe a'e ke amô ta jukwa. Jurujar katuha ke hijar ym. Aja rahã, Tupã namô a'e ixo katu ta. Uhã te hũ aja a'e ixo ta — aja Jesu pandu.

Ma'e katu ame'ê ke Tupã muwyr ta

(Matéu 25.34-40; Mak 9.41; Juã 13.20; Emberéu 13.1-3; 3 Juã 5-8)

⁴⁰ A'e pandu tí:

—Ihê rehe har pepandu pandu peho. A'erehe pehê pe amô pandu: “Ihê rok pe pepyta katu” aja. Aja pehê ke hok pe muxe katu rahâ, ihê ke a'e muxe katu, ame'êja saka tî. Tupâ ke a'e muxe katu tî, ame'êja saka tî. Ihê ke Tupâ muwyr: ⁴¹ Tupâ je'êha pandu ame'ê ke ko, aja amô ukwa. A'erehe hok pe a'e muxe katu. Aja rahâ, ma'e katu ame'ê ke Tupâ muwyr ta ipe. Tupâ je'êha pandu ame'ê pe ma'e katu ame'ê ke Tupâ muwyr ta ipe. Aja ok jar pe a'e muwyr ta tî. Juja katu te muwyrriha ke. “Ko sawa'e katu” aja amô ukwa. A'erehe hok pe ame'ê sawa'e ke muxe katu rahâ, ma'e katu ame'ê ke Tupâ muwyr ta ipe tî. Sawe'e katu ame'ê pe ma'e katu ame'ê ke Tupâ muwyr ta ipe. Aja ma'e katu ame'ê ke ok jar pe Tupâ muwyr ta tî. Juja katu te muwyrriha ke. ⁴² Pesarahâ! Kuja pekwa katu pexo. “Ko Jesu kotyhar ke” aja amô ukwa. A'erehe jingwéi rahâ, kûi pe y rysâ me'ê ipe. (Aja rahâ ipy'a katu ehe aja mujekwa.) Aja rahâ y me'êha pe ma'e katu ame'ê ke Tupâ riki muwyr ta tî — aja Jesu pandu.

11

Jesu koty sawa'e ta ke Juâ mujahukiha mondo

(Ruk 7.18-35)

¹ Awa py mokôï jumu'eha ta pe Jesu upa pandu rahâ, ame'ê ok ta ngi a'e oho. Hake rupi amô ok ta ihî. Ame'ê rupi a'e mu'e oho. ² Kyndaha pe Juâ mujahukiha ixo. Upa ma'e Jesu ma'ema'e ame'ê rehe har hendu rahâ, sawa'e ta ke a'e mondo, Jesu pe. Inamô jumu'e ixo ame'ê ta ke Juâ mondo. ³ Ame'ê ta uhyk rahâ, Jesu pe pandu:

—“Amô sawa'e uwyr ta” aja jande pe Juâ pandu. Nde riki ame'ê sawa'e ke my? Ame'ê ym rahâ, amô sawa'e rehe jaharô ta my? Emujekwa katu jande pe — aja Jesu pe sawa'e ta pandu.

⁴ Jesu pandu:

—Juâ koty pejywywyr peho. Pesak ramô ame'ê ke upa pepandu ipe. Pehendu ame'ê ke upa pepandu ipe tî. ⁵ Kuja. “Eha ym te ame'ê ke apo ma'e ke rehe usak katu tî. Wata ym te ame'ê ke apo wata katu tî. Pereran ma'e u'u hû ame'ê namô ixo ame'ê ta ke apo upa ka'ê oho ipe tî. Ma'e hendu ym te ame'ê ta apo ma'e hendu katu tî. Manô ame'ê ta kwera katu uhem tî. Pyrara ixo ame'ê ta pe myrandu katu ke amô ta pandu raho tî. ⁶ Pe, ihê rehe jurujar katuha ke hijar ym rahâ, hurry katu a'e ixo.” Aja Juâ pe pepandu peho — aja Jesu.

A'eta pandu:

—Hâ! Japandu ta jaho kÿ — aja sawa'e ta. (Ahy ame'ê ta ke Jesu mukatu. Manô ame'ê ta ke mukwera tî. Aja rahâ, a'e riki Kirisutu. “Kapitâ keruhû” aja Tupâ mu'am

ame'ê ke a'e. Jundéu awa ta harô hû ame'ê ke a'e aja mujekwa katu.)

⁷ Juâ muwyr ame'ê ta jywywyr oho ixo rahâ, Juâ rehe har amô ta pe Jesu pandu:

—Amukwehe awa nixôï te ame'ê pe Juâ rehe pesak peho rahâ, ma'e pesak peho my? Sawa'e pitu te'e ame'ê rehe pesak peho my? Anî. Aja ym Juâ. Pyrâtâ a'e. Pahar amô koty koty ukwaha ke mondo ym a'e. ⁸ Ima'e mundeha katu te ame'ê ke namô ixo. Ame'ê sawa'e rehe pesak peho my? Anî. Pesarahâ! Aja mundeha katu te ame'ê ke namô ixo ame'ê ta kapitâ keruhû rok rehe jô ixo. (Juâma'e aja ym. Ima'e mundeha katu te aja ym namô ixo.) ⁹ Ihê pe pepandurahâ! Awa rehe pesak peho my? Tupâ je'êha pandu ame'ê ke rehe pesak peho my? A'e riki. Pesarahâ! Ihê apandu pehê pe. Ymanihar Tupâ je'êha pandu ame'ê ta 'ar koty te we Juâ katuha. (A'erehe Juâ rehe pehendu katu ta me'ê te'e.) ¹⁰ Juâ rehe har kuja Tupâ je'êha rehe panduha ihî. Kuja Ta'yr rehe har Tupâ pandu:

“Ne ndutar koty myrandu raho ame'ê ke ko ihê amondo py.

Nde ereho tate rahâ, amô ta py'a ke ihê koty a'e riki muruwak ta mondo” aja panduha ihî. (Ame'ê mondo py ame'ê ke Juâ.)

¹¹ —Apandu pehê pe. Upa katu te sawa'e ta 'ar koty te we Juâ katuha ke. Apo amô ixo. Apo myrandu katu pandu oho ame'ê ta ixo. Myrandu katu ymanihar Tupâ je'êha pandu ame'ê ta pandu pandu. Juâ pandu ame'ê ke i'ar koty te we katuha. Apo anî. Ihêma'e jumu'eha ta myrandu katu ke pandu. Ame'ê ta Juâ 'ar koty te we katuha. Ihêma'e jumu'eha ta ukwa ym ame'ê ta ke, aja pekwa naî. Anî. Ame'ê ta katu te, aja Tupâ pe. ¹² Myrandu ke Juâ pandu pandu. “Ixoty pehê py'a ke pemuruwak rahâ, Tupâ pandu ta: “Ihêma'e ta ke pehê” aja Tupâ pandu” aja Juâ pandu. Pe, Tupâ koty heta ipy'a ke muruwak. Apo ihê apandu ame'ê ke rehe amô ta heta te hû jurujar katu tî. Putar katu hû tî. A'erehe Tupâ koty ipy'a ke muruwak katu. ¹³ Juâ uwyr ym rahâ we, upa Tupâ je'êha pandu ame'ê ta pandu pandu tî. Myja me'ê Tupâ kotyhar aja muruwak ta my? Ame'ê rehe har pandu pandu. Aja Moise je'êha mujekwa tî. ¹⁴ Ame'ê ta je'êha rehe pejurujar tar katu rahâ, kuja pekwa ta. Juâ riki Eri. Eri riki uwyr ta kÿ, aja yman amô mupinim. Juâ riki ame'ê Eri aja saka. ¹⁵ Pekwa tar katu rahâ, pehendu apo.

¹⁶ —Ihê ke putar ym ame'ê ta riki kurumî ra'yr ta aja saka. Jumusaráiha ke a'eta mujâ. Muhepyha renda pe wapyk. Pe, wajar ta pandu: ¹⁷ “Jande rury katuha ke jayngar tipe. Pepurahâi ym. Japyaiha jayngar tipe. Pejixi'u ym” aja wajar ta pe. ¹⁸ Hury ym

kurumĩ ra'yr ta. Aja riki ihê ke putar ym ame'ê ta tĩ. Juã uwyr rahã, amô amô rahã, ma'e u'uha ke a'e hijar. Kawĩ ke a'e u'u ym te tĩ. Pe, ehe har amô ta pandu: "Ipy'a rehe ajã ihĩ ame'ê ke a'e. Katu ym a'a" aja naĩ. Tupã je'êha pandu ame'ê ke a'e, aja a'eta putar ym. Jundéu awa ta hury ym ehe. (Jumusaráiha wajar saka.)

¹⁹—Ko awa ihê tĩ. Tupã je'êha rupi ajur. Ko ihê ajur rahã, upa ma'e ke ihê a'u. Ma'e a'uha ahijar ym. Kawĩ ihê a'u tĩ. Pe, ihê rehe har amô ta pandu: "Pesak eherahã! Ma'e u'u hũ ame'ê ke a'e. Kawĩ ngi ka'u ame'ê ke a'e" aja naĩ. Amô we tĩ. "Ma'e jaxer ame'ê ta rehe katu ame'ê ke a'e. Homa awa tama'e kapitã keruhũ pe tamatarer matyr ame'ê ta rehe katu ame'ê ke a'e tĩ. Katu ym aja" aja riki naĩ. Tupã muwyr ame'ê ke ihê, aja a'eta putar ym. Jundéu awa ta hury ym ihê rehe. (Jumusaráiha wajar saka.)

—Pesarahã! Tupã rehe amô jurujar katu rahã, Tupã riki upa ma'e ke ukwa katu, aja amô ukwa. Pe, ixotyhar aja a'e jumuruwak ta — aja Jesu pandu.

Jesu ke amô amô ok ta pe har ta putar ym
(Ruk 10.13-15)

²⁰ Amô amô ok ta pe marã ka ym amô ma'eha. Ame'ê ke Jesu ma'ema'e katu tipe. Heta hũ ma'ema'e tipe. A'ep pe har ta hijar ym ma'e ke. Ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke hijar ym. Tupã koty ipy'a ke muruwak ym. A'erehe a'ep pe har ta rehe har Jesu pandu:

²¹—Korasi ok ta pe har ta! Mâte hũ pehê ke Tupã mupyrara ta. Mesái ok ta pe har ta aja tĩ! Mâte hũ pehê ke Tupã mupyrara ta tĩ. Marã ka ym amô ma'eha, ame'ê ke heta te hũ pehê ruwa koty ihê ama'ema'e tipe. Pehê ruwa koty ihê ama'ema'e, ame'ê ke ymanihar Tír ok ta pe ihê ama'ema'e ta tipe rahã, a'ep pe har ta ma'e ka'u te'eha ke hijar ta tipe. Pan xuru aja me'ê ma'e mundeha ke munde ta tipe. (Aja pyaiha ke mujekwa ta tipe.) Tatimbuk ke iãkã rehe ombor ta tipe tĩ. (Aja pyaiha ke mujekwa ta tipe tĩ.) Ymanihar Sinô ok ta pe har ta aja tĩ. (Pyaiha ke mujekwa ta tipe tĩ.)

²²—Ko ihê apandu. Ngã ke Tupã mupyrara rahã, Tír ok ta pe har ta ke a'e mupyrara ta. Sinô ok ta pe har ta aja tĩ. Mupyrara ta tĩ. Ame'ê ok ta pe har ta 'ar koty te we Korasi ok ta pe har ta ke a'e mupyrara ta. (Ihê rehe jurujar ym, a'erehe i'ar koty te we mupyrara ta tĩ.) Aja Mesái ok ta pe har ta ke a'e mupyrara ta tĩ. (Ihê rehe jurujar ym, a'erehe i'ar koty te we mupyrara ta tĩ.)

²³—Kapana'ũ ok ta pe har ta tĩ. "Jande anĩ. Katu te jande" aja pekwa naĩ. Upa pehêma'e ok ta ke Tupã mumba ta tĩ. Marã ka ym amô ma'eha, ame'ê ke pehê pyter pe ihê ama'ema'e katu tipe. Aja ymanihar Sondo ok ta pe ihê ama'ema'e ta tipe rahã,

ame'ê ok ta apo ixo ta tipe tĩ. ²⁴ Pehê pe ihê apandu katu. Ngã ke Tupã mupyrara rahã, Sondo ok ta pe har ta ke a'e mupyrara ta. Ame'ê 'ar koty te we Kapana'ũ ok ta pe har ta ke a'e mupyrara ta. (Ihê rehe jurujar ym, a'erehe i'ar koty te we mupyrara ta tĩ) — aja Jesu pandu.

Pehê py'a ke ihê amuhury ta
(Ruk 10.21-22)

²⁵ Arahã Jesu pandu:

—Papa! Sawa'e te nde! Ywa ke nde eremujã. Kome'ê ywy keruhũ aja tĩ. Nde eremujã tĩ. Ihê amu'e ame'ê ke paper rehe jumu'e ym ame'ê ta pe nde eremujekwa katu. A'erehe: "Ne jô riki katu te me'ê ke" aja apandu nde pe. "Jakwa katu jande" aja ukwa ame'ê ta pe anĩ. Nde eremujekwa ym tĩ. "Upa jande jajumu'e" aja ukwa ame'ê ta pe anĩ tĩ. Nde eremujekwa ym tĩ. ²⁶ Aja riki nde ereputar ame'ê ke uhyk riki. Papa! Katu aja — aja ipái keruhũ pe Jesu pandu.

²⁷ Jumu'eha ta pe Jesu pandu tĩ:

—Upa katu te ma'e ke ihê pe ihê pái keruhũ muwyr. Ta'yr ke ihê. Ihê rehe har ukwa ym awa. Ihê pái jô ukwa katu. Aja ihê pái rehe har ukwa ym awa. Ihê jô akwa katu. Pe, ihê aputar ame'ê ta pe ehe har ihê amujekwa katu. Aja rahã, ame'ê ta ukwa katu ta ehe har tĩ.

²⁸—Pehê ramũi ukwaha ke pehendu tipe. Hâtã riki ame'ê pema'eha. Pehê re'ô, ame'êja saka tĩ. A'erehe ihê koty pejur. Pehê py'a ke ihê amuhury katu ta. ²⁹ Ihê apandu ame'ê ke pema'e. Hâtã ym ame'ê pema'ema'eha. A'erehe ihê namô pejumu'e katu. Hâtã ihê aje'ê ym ta. Ihê katu. A'erehe ihê namô pejumu'e katu. Aja rahã, pehê py'a ke ihê amuhury katu ta. ³⁰ Ihê apandu ame'ê ke pema'e rahã, hâtã ym riki ame'ê pema'eha. Ihê amu'e ame'ê ke pema'e rahã, ame'ê hâtã ym tĩ — aja Jesu pandu.

12

Jundéu awa tama'e putu'u 'ar rehe har
(Mak 2.23-28; Ruk 6.1-5)

¹ Heta ym ukwer rahã, ahúi aja me'ê ty rupi Jesu wata ixo. Jumu'eha ta namô wata ixo. Arahã jundéu awa tama'e putu'uha 'ar ke. Jumu'eha ta myahy riki. A'erehe ahúi aja me'ê ke a'eta po'ok. (Ame'ê ke ipo pe kamyrik. Aja pírer ke ombor.) Pe, u'u ixo. ² Ame'ê rehe parise ta usak. Pe, Jesu pe pandu:

—Anĩ. Katu ym u'uha. Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahã, aja nema'e jumu'eha ta kamyrik rahã, katu ym. (Paraky te'e, aja saka. A'erehe katu ym.) Aja Moise je'êha rehe panduha ihĩ — aja parise ta pandu.

³ (Amô rehe pyrara usak ta me'ê te'e, aja Jesu mujekwa tar katu) a'erehe pandu:

—Yman Ndawi myahy te riki. Inamō ixo ame'ē ta aja tī. Myahy te tī. Ame'ē ta ma'eha ke Tupā je'ēha rehe pesak riki. ⁴Ma'e u'u ame'ē ke nixōi te rahā, Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe a'eta ixo oho. Pe, mbeju a'ep ihī. Ame'ē ke u'u. Ame'ē mbeju Tupā ruwa koty pa'ihu moī, ame'ēja saka. Pa'i ta jō ame'ē ke u'u katu. Amō ta u'u rahā, anī. Katu ym. A'erehe Ndawi ta u'u rahā, katu ym ta tipe. (Ndawi ta pa'i ta ym. Aja Moise je'ēha rehe hendu ym.)

⁵—Amō we tī. Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahā pame katu te pa'i ta paraky ixo. Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū rehe paraky ixo. Putu'uha 'ar rahā, paraky rahā, katu ym, aja Moise je'ēha rehe pesak. Pa'i ta paraky riki. Ame'ē katu pehē pe. A'erehe: “Mā peja pa'i ta paraky” aja pepandu.

⁶—Ko amujukwa pehē pe. Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū riki katu. I'ar koty te we amōma'e katuha kohī. Ihē riki ame'ē. (A'erehe ihēma'e jumu'eha ta ma'eha katu.) ⁷Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī. (Tupā pandu:)

“Ihē rehe pehē py'a pemoī moī rahā, pehē rymba ke pehapy tipe. Upa ukwāi tipe. Arapuharan ra'yr ke ame'ē. Ame'ē ke ihē aputar ym.

Kuja katu te. Amō ta rehe pepyrara pesak. Ame'ē ke ihē aputar katu” aja panduha ihī.

—Ame'ē pinīha ke pekwa rahā, ma'e katu ame'ē ke amō ta ma'ema'e ta. Ame'ē ta pe: “Pehē katu ym” aja pepandu ym ta tipe. ⁸Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur ame'ē ke ihē. A'erehe jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahā, ma'e ke amō ma'e, ame'ē ke ihē riki apandu katu — aja Jesu.

Ipo ke upa te'e jupu'a ame'ē ke Jesu mukatu

(Mak 3.1-6; Ruk 6.6-11)

⁹A'engi a'e oho. Jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe a'e ixo oho. ¹⁰A'ep amō sawa'e ihī. Ipo ke upa te'e jupu'a ame'ē ke a'e. Amō sawa'e ta ihī tī. Jesu rehe a'eta usak katu uī. Jesu pe a'eta pandu:

—Putu'uha 'ar rahā, ma'e ahy ixo ame'ē ke amō mukatu rahā, katu ym, aja Moise je'ēha mujekwa my? — aja ipe.

¹¹⁻¹² Jesu pandu:

—Anī. Katu, aja mujekwa. Pesarahā! Pehē ngi har amō riki arapuharan namō ixo. Putu'uha 'ar rahā, ywykwar pe ame'ē u'ar rahā, ame'ē ke hykī ta muhem riki. (Ame'ē ke paraky te'e, aja pekwa.) Arapuharan riki katu. Sawa'e riki arapuharan 'ar koty te we katuha. A'erehe putu'uha 'ar rahā amō ta rehe amō pyrara usak rahā, katu te tiki, aja Moise je'ēha mujekwa — aja Jesu.

¹³Pe, sawa'e pe a'e pandu:

—Nde po epirar 'y! — aja ipe.

Ipo ke sawa'e pirar rahā, upa puku oho ipe. Imembek katu oho ipe tī. Wajar aja katu oho. ¹⁴A'engi parise ta uhem oho. Pe, a'eta jupandu pandu a'eta jupe:

—Myja Jesu ke japyhyk ta my? Pe, jakwa ta — aja parise ta jupe.

Tupāma'e miasu ke

¹⁵A'e ke amō ta jukwa tar katu, aja Jesu ukwa rahā, ame'ē renda ngi oho. Kapana'ū ok ta rake ngi oho. Heta ngā haikwer rupi oho tī. Upa ahy ixo ame'ē ta ke a'e mukatu.

¹⁶Pe, ame'ē ta pe a'e pandu:

—Pehē ke ihē amukatu. Ihē Kirisutu. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke ihē. Ame'ē ke ngā pe pepandu ym — aja Jesu.

¹⁷Aja ahy ixo ame'ē ta ke mukatu rahā, yman Tupā pandu, ame'ē panduha uhyk. Je'ēha ke Isai mupinim. ¹⁸Ta'yr rehe har Tupā pandu:

“Ko ihēma'e miasu ke. Ihē kotyhar aja ajo'ok. Ihē apy'a katu ehe. Ihē ke a'e muhury katu tī.

Ihē'a ke ihē amuwyr ta ipe. Upa awa ta pe ihē rehe har a'e pandu ta.

¹⁹Hātā a'e pandu ym ta ngā pe. Je'ē je'ē ym ta tī. Awa rape rupi hātā a'e je'ē je'ē ym tī.

²⁰Amō pitu te'e ame'ē ta pe wewe katu ma'e ke a'e ma'e ta.

Pyrātā ym ame'ē ta rehe a'e pyrara usak ta tī. Aja tapijar te'e we a'e ixo ta. Aja rahā, myrandu katu ke upa ngā ukwa katu ta.

²¹Pe, ehe har amō ta mujekwa. A'erehe upa amō ta ukwa katu ta ehe har tī” aja Tupā pandu ame'ē ke Isai mupinim.

Jesu rehe har. Satana rehe har tī (ājā ramūi a'e.).

(Mak 3.20-30; Ruk 11.14-23)

²²Ajame'ē ke eha ym te ame'ē ke amō ta werur ipe. Sawa'e py'a rehe ājā ihī, a'erehe eha ym te. Ame'ē je'engai tī. Pe, ame'ē ke Jesu mukatu rahā, ma'e ke sawa'e pandu katu tī. Upa ma'e ke rehe usak katu tī.

²³Ahy ixo ame'ē ke Jesu mukatu, a'erehe a'eta pandu:

—Mā! Katu tiki! Pyrātā te ame'ē ke a'e! Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke nahā my? Juharō hū ehe ame'ē ke — aja amō ta pandu.

²⁴Ame'ē ke parise ta hendu rahā, pandu:

—Anī. Aja ym. Satana riki pyrātāha ke muwyr ipe, a'erehe ājā ta ke Jesu muhem katu mondo — aja riki nai.

²⁵Ame'ē ta ipy'a pe ukwa ukwa uī, ame'ē ke Jesu ukwa katu, a'erehe a'eta pe pandu:

—Anī. Aja ym. Ihē pe pyrātāha ke Satana muwyr ym te. (Ājā ramūi a'e.) Pesarahā!

Ihê amujekwa ta. Ywy pe har ta amô koty koty jy'ar. Pe, jumai mai ngâ juehe rahâ, pahar jumumba ta ngâ juehe riki. (A'erehe jumai mai ym ta ngâ juehe.) Ok ta pe har ta aja ti. Ok wyr pe har ta aja ti. Amô koty koty jy'ar, pe, jumai mai a'eta juehe rahâ, jumumba ta a'eta juehe ti. (A'erehe jumai mai ym ta a'eta juehe.) ²⁶ Aja âjâ ta jumai mai a'eta juehe rahâ, Satana koty har ta amô koty koty ixo, aja mujekwa. Aja rahâ, pahar jumumba ta a'eta juehe. (A'erehe ihê pe pyrâtâha ke Satana muwyr ym te.) ²⁷ Âjâ ramûi riki ihê pe pyrâtâha ke muwyr, a'erehe âjâ ta ke ihê amuhem amondo, aja pepandu naî. Pesarahâ! Âjâ ta ke ihê amuhem amondo. Pehê kotyhar ta aja ti. Âjâ ta ke muhem mondo ti. Aja rahâ, awama'e pyrâtâha namô muhem mondo my? Satanama'e pyrâtâha namô my? Anî. Aja ym. Aja rahâ, ihê aja ti. Satanama'e pyrâtâha namô aja ym ihê ti. A'erehe pehê je'êha pejawy te'e aja pehê kotyhar ta mujekwa katu pehê pe. ²⁸ Pesarahâ! Ihê pe Satana pyrâtâha ke muwyr ym te. Tupâ'â riki ihê pe pyrâtâha ke muwyr. A'erehe âjâ ta ke amuhem katu amondo. Aja rahâ, ihê riki kapitâ keruhû aja Tupâ mu'am ame'ê ke ihê aja pekwa katu ta me'ê te'e. Peharô katu pexo ame'ê ke ihê.

²⁹ —Sawa'e pyrâtâ rok pe ma'e ke mukanim ym oho awa. Mukanim oho rahâ, sawa'e pyrâtâ ame'ê jywa ke a'e mujere ta pukwar py. A'engi sawa'ema'e ke upa mukanim ta raho. (Aja ihê riki ti. Satanama'e pyrâtâha ngi sawa'e ke ihê riki amuhem. Aja rahâ, Satanama'e pyrâtâha ke ihê riki amuputu'u aja ihê amujekwa.)

³⁰ —Ihê kotyhar aja amô ixo ym rahâ, ihê namô jumai ame'ê ke a'e. Tupâ koty ihê namô ngâ ke amô mujy'ar ym rahâ, ame'ê riki amô koty ihê ngi muhâi mondo a'e. Tupâ ruwajan koty mujy'ar mondo. ³¹ Ko ihê apandu pehê pe. Ma'e ka'u te'eha ke ngâ ma'ema'e. Ame'ê rehe Tupâ ipy'a jywyr katu. Juru ai ehe rahâ, ame'ê rehe Tupâ ipy'a jywyr katu ti. Tupâ'â rehe juru ai rahâ, ame'ê rehe marâ ka ym Tupâ ipy'a jywyrriha. ³² Awa ihê ti. Tupâ je'êha rupi ajur. Ihê rehe har katu ym amô pandu rahâ, ame'ê rehe Tupâ ipy'a jywyr ta. Tupâ'â rehe har katu ym amô pandu rahâ, ame'ê rehe Tupâ ipy'a jywyr ym te ta. Apo jywyr ym te ta. Yman rahâ, jywyr ym te ta ti — aja Jesu pandu.

*Ma'eywa rehe har
(Ruk 6.43-45)*

³³ A'e pandu ti:

—Ma'eywa'y riki hury katu rahâ, i'a hû ta. Ma'eywa'y hury ym rahâ, i'a ym ta. A'erehe i'a hû rahâ, ma'eywa'y riki katu aja amô ukwa katu. ³⁴ Parise ta! Mbô

aja saka pehê! Katu ym ame'ê ta ke pehê, a'erehe mbô aja saka. Ma'eywa'y katu ym aja saka pehê. A'erehe katu ame'ê ke ihê ama'ema'e, ame'ê rehe har: “Mâ! Katu tiki” aja pepandu ym te. Pehê py'a pe peka'u te'eha ke pekwa pekwa pexo. A'erehe ame'ê ke pepandu rahâ, ma'e jaxer ame'ê ke pepandu. ³⁵ Sawa'e katu ame'ê ke ipy'a pe katu ame'ê ke ukwa ukwa ixo. A'erehe a'e pandu rahâ, katu ame'ê ke pandu katu. Sawa'e katu ym ame'ê ke ipy'a pe ma'e jaxer ame'ê ke ukwa ukwa ixo. A'erehe a'e pandu rahâ, ma'e jaxer ame'ê ke pandu. Pehê parise ta katu ym, a'erehe ma'e katu ym ame'ê ke pepandu. (Ma'eywa'y katu ym, ame'êja saka pehê.)

³⁶ —Yman rahâ ngâ ke Tupâ mupyrara rahâ, upa ma'e jaxer ame'ê ke amô pandu, ame'ê ke Tupâ mujekwa ta. Pe, a'e mupyrara ta. Upa katu te amô tama'e panduha ke a'e mujekwa ta. ³⁷ Ma'e pepandu ame'ê ke Tupâ ukwa ta. Pe, mupyrara ta. “Nde katu ym” aja a'e pandu rahâ, a'e mupyrara hû ta. “Nde katu” aja a'e pandu rahâ, mupyrara ym ta. A'erehe myja me'ê pepandu apo, ame'ê ke pekwa pekwa katu pexo. (Katu ame'ê ke jô pepandu katu) — aja Jesu pandu.

*Marâ ka ym amô ma'eha, ame'ê
ma'ema'e ame'ê ke rehe*

Amô ta usak tar katu

(Mak 8.11-12; Ruk 11.29-32)

³⁸ Ajame'ê ke Moise je'êha mu'e ame'ê ta uhyk uwyr. Parise ta uhyk uwyr ti. Upa ame'ê ta Jesu pe pandu:

—Sa'e! Ngâ mu'eha nde. Marâ ka ym amô ma'eha, ame'ê ke ema'e apo. Jasak ta. (Aja rahâ, nde ke Tupâ muwyr, aja jakwa katu ta) — aja ipe.

³⁹ Jesu pandu:

—Anî. Pehê ruwa koty ama'e ym ta. Mâ! Tupâ rehe har pekwa ym te. Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e ame'ê ta ke pehê ti. Marâ ka ym amô ma'eha, ame'ê ke ama'ema'e katu. Ame'ê ke rehe pesak tar katu. Anî ta. Pesarahâ! Jon riki Tupâ je'êha pandu ame'ê ke a'e. Yman pira keruhû pusu rehe Jon tui. (Manô ym.) A'erehe uhem ingi rahâ: “Ihê ke Tupâ muwyr” aja Jon mujekwa ngâ pe. Jon aja ihê ti. Aja jô ihê amujekwa ta pehê pe ti. Amanôha ngi akwera katu ahem rahâ, ihê ke Tupâ muwyr, aja amujekwa ta. (Pira keruhû pusu ngi Jon uhem, ame'êja saka ihê ti.) ⁴⁰ Pira keruhû pusu pe Jon tui. Mokôï ukwer rahâ, a'ep tui. Aja ihê amanô rahâ, mokôï aker rahâ, itakwar keruhû pe ihê rete pete'e tui. Awa ihê ti. Tupâ je'êha rupi ihê ajur.

⁴¹ —Yman rahâ, ngâ ke Tupâ mupyrara ta. Arahâ Nini ok ta pe har ta pu'am ta. Jon pandu ame'ê ke rehe a'eta hendu katu. Pe,

ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke hijar. Tupā koty ipy'a muruwak mondo. A'erehe yman rahā, Tupā mupyrara rahā, kuja pandu ta: "Jesu je'ēha rehe pehendū ym. Katu ym pehē" aja apo ihē ke putar ym ame'ē ta pe pandu ta. Jon pandu ame'ē ke rehe Nini ok ta pe har ta hendu katu. Pesarahā! Ko ihē axo. Jon 'ar koty te we ihē katuha. Anī. Ihē je'ēha rehe pehendū ym. (A'erehe pehē ke Tupā mupyrara hū ta.)

⁴²—Yman rahā, ngā ke Tupā mupyrara ta. Arahā amō kūjā pu'am ta. Kapitā keruhū kūjā ke a'e. Pepaite ngi Saromā mu'e ame'ē ke rehe hendu uwyr kwe. A'erehe yman rahā, Tupā mupyrara rahā, ame'ē kūjā pandu ta: "Jesu je'ēha rehe pehendū ym. Katu ym pehē" aja apo ihē ke putar ym ame'ē ke rehe pandu ta. Pepaite ngi kūjā uwyr. Amō wata oho rahā, heta ukwer. Warahy jurukwā koty ngi uwyr. Iapir koty ngi. Ukwā katuha namō ma'e Saromā mu'e ame'ē ke rehe kūjā hendu uwyr. Pesarahā! Ko ihē axo. Saromā 'ar koty te we ihē akwa katuha. Anī. Pehendū ym ihē je'ēha rehe. A'erehe pehē ke Tupā mupyrara hū ta — aja parise ta pe Jesu pandu.

Ājā ta jywyr uwyr

(Ruk 11.24-26)

⁴³A'e pandu tī:

—Amō py'a ngi ājā uhem oho rahā, awa nixói te ame'ē rupi wata wata ixo. Putu'uha renda ke kekar tipe ixo. Mahem ym. ⁴⁴A'erehe jupandu jupe: "Sawa'e py'a ngi ihē ahem ajur. Ame'ē pe ajywyr ta aho. Ihē rok aja saka ihē pe" aja jupandu jupe. Pe, jywyr oho. Pe, uhyk rahā, hok pe nixói amō. Upa peir katu amō. Upa mukatu. Aja saka ipy'a ke. ⁴⁵Ame'ē ke rehe usak rahā, amō ājā ta rehe oho piam. Awa po wajar mokōi hetaha muhyk. Ame'ē ta riki i'ar koty te we jaxer ai ame'ē ta ke a'eta. Pe, muhyk rahā, sawa'e py'a rehe a'eta ixo oho tī. A'erehe ame'ē sawa'e mäte jaxer te apo 'y. Ājā petēi ixo rahā, katu ym. Apo heta ihī, a'erehe i'ar koty te we jaxeriha — aja parise ta pe Jesu pandu.

(Aja awa tī. Juehe ixoha jumukatu aja ixo tar katu. Anī. Tupā rehe jurujar ym. Nixói ma'e, ame'ēja saka. A'erehe i'i atu we rahā, ymanihar aja jywyr. Pe, jywyr rahā, i'ar koty te we jaxeriha aja ixo ta.)

Jesu māi rehe har. Imu ta rehe har tī.

(Mak 3.31-35; Ruk 8.19-21; Emberéu 2.11-13)

⁴⁶Ngā pe Jesu pandu pandu uī rahā, imāi uhyk uwyr. Imu ta uhyk uwyr tī. Hukwen rake soroka pe a'eta pyta. Pe, amō pe pandu:

—Jesu namō japandu tar katu. Epandu eho — aja imāi ta.

⁴⁷[A'erehe amō pandu Jesu pe:

—Esarahā! Soroka pe ne māi i'āi. Ne mu ta i'āi tī. Ne namō pandu tar katu — aja riki.]

⁴⁸Pe, Jesu pandu:

—Awa riki ihē māi my? Awa riki ihē mu ta my tī? — aja a'eta pe pandu.

⁴⁹Pe, jumu'eha ta koty ijywa ke mupuku. Pe, pandu:

—Pesarahā! Ko riki ihē māi. Ko riki ihē mu ta tī. ⁵⁰Ihē pái keruhū riki ywa pe har ke. A'e putar ame'ē ke amō ma'ema'e rahā, ame'ē riki ihē mu aja saka. Ihē rendyr aja saka tī. Ihē māi aja saka tī — aja Jesu pandu.

13

Ma'e ra'ī ke muhāi ame'ē rehe har

(Mak 4.1-9; Ruk 8.4-8)

¹Ame'ē wera rahā, ame'ē ok ke Jesu hijar oho. Ypa rymy'y rehe uhyk oho. A'ep wapyk. Pe, ngā ke mu'e uī. ²Heta ngā juramā jy'ar ehe. Heta te hū. A'erehe jarusu keruhū pe opor oho. Ame'ē pe wapyk. Ypa rymy'y rehe ngā pu'am u'am. ³Myja me'ē ma'e ra'ī my, ame'ē ke ngā pe Jesu pandu uī. Kuja riki:

—Ma'e ra'ī ke amō sawa'e muhāi oho.

⁴Kupixa pe ma'e ra'ī muhāi rahā, awa rape rupi amō ha'ī u'ar. Ame'ē ke ma'ewyra u'u uwyr. Upa u'u. ⁵Amō ma'e ra'ī ita ty rupi u'ar. Ywy katu ame'ē ke ta'yr mi a'ep. Pe, ha'ī hywōi. Ywy heta ym a'ep, a'erehe pahar hywōi. ⁶Pe, warahy haku rahā, i'y manō. Hapo ipy oho ym, a'erehe upa te'e manō. ⁷Amō ma'e ra'ī juruwe ty rupi u'ar. Juruwe tiha py oho, a'erehe ma'e ra'ī hywōi rahā, hury ym, a'erehe i'a ym. ⁸Amō ma'e ra'ī ywy katu ame'ē rehe u'ar. Pe, hywōi rahā, hury katu oho. Tiha katu oho. I'a uhem, pe, tyarō. Hymbo rehe heta i'a ihī. Tirī ta (30) aja hetaha. Amō hymbo rehe heta we hū i'a ihī. Sese ta (60) aja hetaha. Amō hymbo rehe heta te hū i'a ihī. Sē (100) aja hetaha — aja Jesu pandu.

⁹Ame'ē upa rahā, a'e pandu:

—Pehē pekwa tar katu rahā, ihē apandu ame'ē ke rehe pehendū katu ta me'ē te'e — aja riki.

Myja me'ē ma'e ke my, ame'ē ke Jesu pandu

(Mak 4.10-12; Ruk 8.9-10)

¹⁰I'i we Jesu rehe jumu'eha ta uhyk rahā, pandu ipe:

—Ngā pe nde erepandu pandu rahā, myja me'ē ma'e ke my aja nde erepandu. Ma'erehe my? — aja ipe.

¹¹Jesu pandu:

—Apo amō koty Tupā mujekwa. Pyahu ame'ē ke, ame'ēja saka. Kuja. Ixoty ipy'a ke amō muruwak ame'ē ke a'e putar katu. "Ihēma'e a'e" aja a'e pandu. "Ame'ē ke nema'e jumu'eha ta pe emujekwa" aja Tupā pandu ihē pe. Amō ta pe anī. Amujekwa

ym ta. (A'erehe myja me'ë ma'e ke my aja apandu pandu.) ¹² Amō ukwa wan rahā, amō we ukwaha ke Tupā muwyr ta ipe. Aja rahā, upa a'e ukwa. (Ukwa tar katu, a'erehe muwyr ta ipe.) Ta'yr te mi amō ukwa rahā, ame'ë ta'yr te mi ukwaha ke Tupā mukanim ta ingi. (Ukwa tar ym, a'erehe mukanim ta ingi.) ¹³ Myja me'ë ma'e ke my aja ngā pe ihē apandu. Ma'erehe my? Kuja riki. A'eta ma'ā tipe. Usak ym ma'e ke. A'eta hendu tipe. Ukwa ym riki. ¹⁴ A'erehe yman Isai pandu aja uhyk. Kuja riki ame'ë:

“Peme'ë ta Tupā je'ëha rehe hendu hendu tipe. Ukwa ym riki. A'eta usak usak tipe. Ukwa ym ma'e ke.

¹⁵ Iākā riki ianam rāi, a'erehe pyhyk ym. Ukwa ym.

Ipyakwar ke kynda, ame'ëja saka. Hendu tar ym.

Eha ke jupyk tī, ame'ëja saka tī. Usak tar ym. Upa aja ym rahā, upa ma'e ke usak ta. Upa ma'e ke rehe hendu katu ta. Upa ma'e ke ukwa katu ta.

Aja rahā, Tupā koty ipy'a ke a'eta muruwak ta.

Aja rahā, ipy'a ke Tupā mujywywyr ta a'eta rehe” aja Isai pandu.

¹⁶—Pehē anī. (Pehē riki ihēma'e jumu'eha ta ke.) Upa ihē ama'ema'e ame'ë ke rehe pesak. Upa ihē apandu pandu ame'ë ke rehe pehendu tī. A'erehe jete har te ke pekwa katu riki. A'erehe pehē rury katu ame'ë ta ke pehē. ¹⁷ Ko apandu pehē pe. Ihē rehe pesak. Aja ihē rehe heta ymanihar Tupā je'ëha pandu ame'ë ta usak tar katu te riki. A'eta usak ym. (Pesak, a'erehe pehē rury katu ame'ë ta ke pehē.) Ihē je'ëha rehe pehendu. Aja ihē je'ëha rehe heta ymanihar Tupā je'ëha pandu ame'ë ta hendu tar katu te tī. A'eta hendu ym. (Pehendu, a'erehe pehē rury katu ame'ë ta ke pehē)— aja Jesu pandu.

Ma'e ra'ī jytywyr ame'ë rehe har Jesu mujekwa

(Mak 4.13-20; Ruk 8.11-15)

¹⁸ A'e pandu tī:

—Pehendu katu! Myja me'ë ma'e ra'ī my aja ihē apandu ngā pe. Ame'ë ke ihē amujekwa ta pehē pe. ¹⁹ Apo amō koty Tupā mujekwa. Pyahu ame'ë ke, ame'ëja saka. Kuja. Ixoty ipy'a ke amō muruwak rahā, ame'ë ke a'e putar katu. “Ihēma'e a'e” aja a'e pandu. Ame'ë rehe har amō hendu tipe. Ukwa ym. Ame'ë riki ma'e ra'ī awa rape rupi u'ar, ame'ëja saka. Tupā je'ëha rehe hendu tipe. Pe, ājā ramūi uhyk rahā, ame'ë ke a'e upa mukanim ingi. (Ma'ewyru u'u uwyr, ame'ëja saka.)

²⁰—Ita ty rupi amō ma'e ra'ī u'ar. Ame'ë riki kuja saka. Tupā je'ëha rehe hendu rahā, hurry katu tipe. (Pahar hywōi, ame'ëja

saka.) ²¹ Ame'ë Tupā je'ëha ke ipy'a pe pyta ym. Hury wan riki. Tupā je'ëha rehe a'e jurujar katu, a'erehe ame'ë ke amō ta mupyrara rahā, pahar jurujar katuha ke hijar. (Warahy upa jukwa, ame'ëja saka.)

²²—Juruwe ty rupi amō ma'e ra'ī u'ar. Ame'ë riki kuja saka. Tupā je'ëha rehe amō hendu tipe. Ima'e ixoha rehe har a'e ukwa ukwa ixo. “Ma'e ihē a'u ta my? Ma'e ihē amunde ta my?” aja ukwa ukwa ixo. Tamatarer ke a'e matyr tar katu hū tī. A'erehe upa Tupā je'ëha ke mukanim, ame'ëja saka. Upa harāi riki. (A'erehe ma'e i'a ym ame'ëja saka.) Aja rahā amō we Tupā rehe har ukwa tar ym.

²³—Ywy katu, ame'ë pe amō ma'e ra'ī u'ar. Ame'ë riki kuja saka. Tupā je'ëha rehe hendu. Pe, upa ukwa katu. Aja rahā, amō hymbo rehe i'a katu. Tirī ta (30) aja hetaha. Amō hymbo rehe heta we hū i'a ihī. Sesen ta (60) aja hetaha. Amō hymbo rehe heta te hū i'a ihī. Sē (100) aja hetaha. (Aja rahā, Tupā rehe har ukwa katu, a'erehe ma'e katu ame'ë ke ma'ema'e katu te hū tī. Hymbo rehe i'a heta ihī, ame'ëja saka) — aja Jesu mujekwa jumu'eha ta pe.

Ahūi aja me'ë ran rehe har

²⁴ Amō myja me'ë ma'e ke my, ame'ë ke Jesu pandu:

—Apo apandu ta pehē pe. Yman rahā, upa katu te ngāma'e ma'ema'eha ke Tupā ukwa ta. Katu ame'ë ke ma'ema'e my? Jaxer ame'ë ke ma'ema'e my? Ame'ë ke ukwa ta. Ame'ë riki kuja saka. Kupixa pe ma'e ra'ī katu ame'ë ke sawa'e jytywyr, ahūi aja me'ë ra'ī ke. ²⁵ Amō pytun rahā, amō ta ukwer rahā, kupixa pe sawa'e ruwajan uhyk oho. Pe, ahūi aja me'ë pyter pe ahūi aja me'ë ran ra'ī ke jytywyr. Pe, oho. ²⁶ Ahūi aja me'ë tiha oho. Pe, hymbo uhem tate rahā, ahūi aja me'ë ran tiha oho tī. ²⁷ Ame'ë ke miasu ta usak rahā, ijar koty uhyk oho. Pandu ipe: “Sa'e! Nema'e kupixa pe ma'e ra'ī katu ame'ë ke jande jajtywyr. Myja me'ë ahūi aja me'ë ran uhem my?” aja ijar pe. ²⁸ Miasu ta pe ijar pandu: “Ihē ruwajan riki jytywyr” aja ijar pandu. Miasu ta pandu: “Ahūi aja me'ë ran ke jande jahykī ta jaho my? Aja nde ereputar my?” aja. ²⁹ “Anī. Ahūi aja me'ë ran ke pehykī pemuhem rahā, ahūi aja me'ë'y ke pehykī pemuhem ta my tī. Juja katu te saka. ³⁰ A'erehe mā peja ihī. Ahūi aja me'ë namō ahūi aja me'ë ran pyta. Ahūi aja me'ë itawa ym rahā, mā peja ihī. Itawa rahā, parakyha ta pe ihē apandu ta: ‘Ahūi aja me'ë ran ke pemondok py. Pekakwar. Pe, upa hapy. Upa rahā, ahūi aja me'ë ke pemondok tī. Pe, ame'ë ke matyriha renda pe pematyr’ ” aja ijar pandu — aja Jesu pandu.

*Amō ma'e ra'ī rehe har (mosata ra'ī)
(Mak 4.30-32; Ruk 13.18-19)*

³¹ Amō myja me'ē ma'e ke my, ame'ē ke Jesu pandu tī:

—Kome'ē ywy keruhū pe Tupā kotyhar ta ixo. Ame'ē riki kuja saka. Kupixa pe ma'e ra'ī ta'yr te mi, ame'ē ke sawa'e jyty. Mosata ra'ī ke. ³² Amō ma'e ra'ī wyr koty te we ta'yriha ame'ē. Ame'ē hywōi. I'y tiha te hū oho rahā, kupixa pyter pe tiha te ame'ē ke a'e. Myra aja tihaha, a'erehe ma'ewyra riki haity mujā ehe. Hākā rehe mujā — aja pandu.

(Aja rahā, Jesu pandu py rahā, Tupā kotyhar ta heta ym te. Ma'e ra'ī ta'yr te mi, ame'ēja saka. I'i atu te rahā, ixotyhar ta heta te hū ta. I'y tiha te hū, ame'ēja saka, aja mujekwa.)

*Ma'e mupururukiha rehe har
(Ruk 13.20-21)*

³³ Amō myja me'ē ma'e ke my, ame'ē ke Jesu pandu tī:

—Kome'ē ywy keruhū pe Tupā kotyhar ta ixo. Ame'ē riki kuja saka. Ahūi aja me'ē ku'i pe ma'e mupururukiha ke kūjā mupara. Rar tyryhem mupara. Upa rahā, upa ahūi aja me'ē ku'i pururuk hū — aja pandu.

(Aja rahā, Jesu pandu py rahā, Tupā kotyhar ta heta ym te. I'i atu te rahā, heta te hū, aja mujekwa.)

*Myja me'ē ma'e ke my aja Jesu pandu.
Ma'erehe my?*

(Mak 4.33-34)

³⁴ Ngā pe myja me'ē ma'e ke my aja jō Jesu pandu pandu. ³⁵ Aja rahā, yman Tupā je'ēha rehe panduha ihī, aja me'ē uhyk. Kuja riki: “Ngā pe ma'e ke ihē apandu pandu rahā, myja me'ē ma'e ke my aja ihē apandu ta.

Kome'ē ywy keruhū Tupā mujā, ame'ē ngi har ma'e ke amō ukwa ym. Ame'ē ke ihē apandu pandu ta ngā pe” aja Tupā je'ēha rehe panduha ihī. Ame'ē panduha uhyk apo 'y.

Ahūi aja me'ē ran rehe har Jesu mujekwa

³⁶ Ngā ke Jesu hijar. Pe, hok pe ixe oho. Jumu'eha ta jō uhyk uwyr ehe. Pandu ipe:

—Ahūi aja me'ē ran rehe har nde erepandu. Ame'ē ke jande pe emujekwa katu — aja ipe.

³⁷ Jesu pandu:

—Ko awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Ma'e ra'ī katu ame'ē ke sawa'e jyty. Ihē riki ame'ē sawa'e ke. ³⁸ Kupixa riki kome'ē ywy keruhū aja saka. Ma'e ra'ī katu ame'ē riki Tupā kotyhar ta aja saka. Ahūi aja me'ē ran riki Satana kotyhar ta aja saka. ³⁹ Ahūi aja me'ē ran ra'ī ke sawa'e ruwajan jyty. A'e riki Satana. (Ājā ramūi a'e.) Itawa rahā, ijar matyr. Ame'ē riki 'ar rehe angaha uhyk.

Parakyha ta riki Tupā je'ēha rahoha ta ke. ⁴⁰ Ahūi aja me'ē ran ke parakyha ta kakwar. Pe, hapy. Aja riki 'ar rehe angaha uhyk ta rahā, (Satana kotyhar ta ke mujy'ar ta tī.) Kuja. ⁴¹ Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Pesarahā! Tupā je'ēha rahoha ta ke ihē amondo ta. Parakyha ta aja amondo ta. Kome'ē ywy keruhū pe ihē amondo ta. Pe, kome'ē ywy keruhū pe har ta ngi upa ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ē ta ke Tupā je'ēha rahoha ta mujy'ar ta. Amō ta pe ngā pandu: “Ma'e peka'u te'eha ke pema'erahā!” aja. Aja pandu ame'ē ta ke Tupā je'ēha rahoha ta mujy'ar ta tī. ⁴² Pe, upa mujy'ar rahā, tata keruhū renda pe ombor ta. A'ep ahy te hū ta, a'erehe jixi'u hū ta. Ahy te hū, a'erehe hāi ke su'u su'u rāi. ⁴³ Tupā kotyhar ta anī. Tupā je'ēha rahoha ta mujy'ar ta tī. Pe, jande pái keruhū koty hury katu te ta. Tupā ixo ame'ē pe hury katu te ta. Warahy hendy katu rahā, hury katu awa. Aja Tupā kotyhar ta hury katu te ta. Pehē pekwa tar katu rahā, ihē apandu ame'ē ke rehe pehendy katu ta me'ē te'e — aja Jesu pandu.

Kupixa pe ma'e katu ame'ē ke amō mahem

⁴⁴ A'e pandu tī:

—Tupā ixo ame'ē pe amō oho tar katu te hū. Ame'ē riki kuja saka. Kome'ē ywy keruhū pe har kupixa pe tamatarer hū ke amō mukanim. Jyty riki. Ame'ē ke amō riki mahem. Pe, amō renda pe mutyryk. Jyty tī. Hury katu a'e. A'erehe upa ima'e ke a'e muhepy. Pe, ame'ē tamatarer pe kupixa ke ijar ngi a'e jo'ok oho. Muhepy. Aja putar katu aja mujekwa — aja Jesu pandu.

(Aja rahā, Tupā ixo ame'ē pe oho tar katu te hū, aja mujekwa. A'erehe upa ima'e ke hijar. Pe, ohoha pyhyk katu. Ame'ē riki tamatarer keruhū 'ar koty te we katuha, aja Jesu mujekwa katu.)

Pero rehe har

⁴⁵ Jesu pandu tī:

—Tupā ixo ame'ē pe amō oho tar katu te hū. Ame'ē riki kuja saka tī. Pu'yr aja ame'ē ke. Pero ke. Ituwyr ame'ē. Ma'e ra'ī jupu'a. Ame'ē ke amō sawa'e kekar. Kome'ē ywy keruhū muhepyha renda rupi kekar kekar ixo. Katu te ame'ē ke kekar. ⁴⁶ Pe, amō katu te ame'ē ke sawa'e mahem rahā, upa katu te ima'e ma'e ke muhepy. Pe, ame'ē tamatarer pe ame'ē pero ke jo'ok oho. Muhepy. Aja putar katu aja mujekwa — aja Jesu.

(Aja rahā, Tupā ixo ame'ē pe oho tar katu te hū, aja mujekwa. A'erehe upa ima'e ke hijar. Pe, ohoha pyhyk katu. Ame'ē riki pu'yr hepy te hū 'ar koty te we katuha, aja Jesu mujekwa katu.)

Kyhapari rehe har

⁴⁷ A'e pandu tī:

—Yman rahā, ngā rehe har Tupā ukwa ta. Katu ame'ē ke ma'ema'e my? Ka'u te'eha ke ma'ema'e my? Ame'ē ke a'e ukwa ta. Ame'ē riki kuja saka tī. Kome'ē ywy keruhū pe har ypa pe kyhapari ke pira pyhykiha ta ombor ombor ixo. Upa ma'e pira ke a'eta pyhyk.
⁴⁸ Kyhapari tyryhem rahā, ypa rymy'y rehe hyki raho. Pe, wapyk rahā, pira ke amō koty koty matyr. Amō u'u katu ame'ē ke wasākā pe mou. U'u ym ame'ē ke ombor.
⁴⁹ Ar rehe angaha uhyk rahā, aja ta tī. Tupā je'ēha rahoha ta ohoho. Pe, awa ta pyter ngi katu ym ame'ē ta ke a'eta mujy'ar. Katu ame'ē ta Tupā koty pyta ta. ⁵⁰ Katu ym ame'ē ta anī. Tata keruhū renda pe ombor ta. (Ahy hū ta,) a'erehe jixi'u hū ta. (Ahy te hū ta,) a'erehe hāi ke su'u su'u riki — aja Jesu pandu.

Ma'e pyahu ame'ē ke. Ma'e kwehehar ame'ē ke tī.

⁵¹ Jumu'eha ta pe Jesu pandu:

—Upa ame'ē ihē apandu ame'ē ke pekwa katu my? — aja.

—Upa jakwa katu — aja Jesu pe.

⁵² Pe, a'e pandu:

—Aja rahā, kuja riki. Mu'eha ukwa katu ame'ē ke, aja saka. Moise je'ēha mu'e ame'ē ta Tupā kotyhar ta aja jumuruwak rahā, ok jar aja saka. Matyriha renda pe ima'ehū namō ixo. Pe, ame'ē ngi ma'e pyahu ame'ē ke muhem. Ma'e kwehehar ame'ē ke muhem tī. (Ame'ē riki ma'e ke mu'e, ame'ēja saka tī) — aja Jesu pandu.

(Aja rahā, Jesu rehe har jetechar te jumu'eha ta mu'e ta. Ame'ē riki ma'e pyahu, ame'ē ke muhem, ame'ēja saka. Ymanihar Tupā je'ēha pandu ame'ē ke jetechar te mu'e ta tī. Kwehehar ame'ē ke muhem, ame'ēja saka tī. Aja Jesu mujekwa katu jumu'eha ta pe.)

Jesu ke Nasare ok ta pe har ta putar ym (Mak 6.1-6; Ruk 4.16-30)

⁵³ Myja me'ē ma'e ke my, ame'ē ke Jesu upa pandu rahā, ame'ē ok ngi oho.
⁵⁴ Hekoha pe a'e jwyry oho, Nasare ok ta pe. Jundēu awa tama'e jy'ariha renda pe a'e mu'e. Hendu ame'ē ta pandu:

—Mā! My riki ukwa katuha pyhyk my? Awa a'e ke mu'e my? (Jakwa ym jande.) Marā ka ym amō ma'eha, ame'ē ke a'e ma'ema'e katu te. Mā! Jande aja awa te'e a'e tī. Myja ame'ē ke ma'ema'e my? (Jakwa ym tī.) ⁵⁵ Myra rehe ma'eha ame'ē ra'yr Jesu. Mari membyr a'e. Imu ta kohī tī, jande rekoha pe. Tian. Jose amō tī. Jun amō tī. Simā amō tī. ⁵⁶ Upa hendyr ta jande rekoha pe ixo tī. My ngi upa ima'e ukwa katuha ke a'e pyhyk my? (Jande jakwa ym) — aja Jesu rehe har pandu.

⁵⁷ A'erehe Jesu ke a'eta putar ym. (A'erehe a'eta pe Jesu pandu:)

—Tupā je'ēha pandu ame'ē ke upa amō ok ta pe har ta putar katu. Hekoha te pe har ta anī. Putar ym. Katu ym aja usak ehe. Ianam ta aja tī. Katu ym aja usak ehe tī. (Aja ihē ke ihē rekoha pe har ta putar ym tī) — aja Jesu.

⁵⁸ Awa te'e a'e, aja jō a'eta ukwaha naī. A'erehe a'ep pe har ta jurujar ym ehe. A'erehe marā ka ym amō ma'eha, ame'ē ke heta a'e ma'e ym. (Aja a'e ke kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke a'e aja Jesu mujekwa tar ym a'ep pe har ta pe.)

14

Juā mujahukiha manō ame'ē rehe har (Mak 6.14-29; Ruk 9.7-9)

¹ Jesu ke amō ta putar ym. Arahā Jesu ma'ema'eha rehe har Ero hendu. A'e riki ngarirēi ywy pe har tama'e kapitam.
² Inamō ixo ame'ē ta pe a'e pandu:

—Jesu riki Juā mujahukiha ke. Juā ke manōha ngi Tupā mukwera katu muhem tī. A'erehe pyrātā te ha namō ma'e ke Jesu ma'ema'e katu. Marā ka ym amō ma'eha, ame'ē ke ma'ema'e katu — aja Ero ukwaha naī.

³⁻⁴ Amukwehe te kuja ixo. Ero mu ixo. Her Siri. Siri rakehar rer Erondi. Ame'ē imu rakehar ke Ero jo'ok raho ingi. A'erehe Juā pandu ipe:

—Peja ym. Ne mu rakehar namō nde erexo rahā, katu ym tiki — aja Ero pe pandu.

Ame'ē panduha ke Erondi putar ym. A'erehe Ero pe kūjā pandu:

—Kyndaha pe Juā ke ekynda eraho — aja ixawa'e pe.

A'erehe sonda ta pe Ero pandu:

—Juā ke pepyhyk peho. Pepukwar, pe, kyndaha pe pekynda peraho — aja riki.

⁵ A'e ke Ero jukwa ta tipe. Juā riki Tupā je'ēha pandu ame'ē ke aja jundēu awa ta ukwa katu. Juā ke jukwa rahā, jundēu awa ta parahy ta. A'erehe Ero kyje. Jundēu awa ta ngi kyje. A'erehe jukwa ym we rī.

⁶ (Pe, jukwaha angaha rehe uhyk 'y.) Yman imāi pusy ngi Ero u'ar. Ame'ē u'ariha ke ukwa ukwa uī ngā. A'erehe hurya amō ta mujā. Arahā Erondi membyr riki purahāi. Imembyr kūjā ke. Ame'ē rehe Ero usak rahā, hury katu. ⁷ (A'erehe kūjātāi pe a'e pandu:)

—Ma'e ke nde ereputar ame'ē ke nde pe ihē ame'ē ta. Jete katu te atu ihē apandu. Ihē ame'ē ta nde pe. Jete katu te atu ihē apandu ym rahā, mā peja Tupā ihē ke jukwarahā! — aja Ero pandu.

⁸ Pe, kūjātāi pe imāi pandu: “Juā ākā ke epandu ipe, Ero pe” aja. A'erehe kūjātāi pandu:

—Juā mujahukiha ākā ihē aputar. Ita paratu 'ar pe ihē pe erur apo — aja Ero pe.

⁹ Ame'ë ke rehe Ero hendu rahã, pyai riki. Juã ke jukwa tar ym, a'erehe pyai tipe. A'e pandu ramõ: "Ma'e ke nde ereputar ame'ë ke ihë ame'ë ta nde pe" aja kũjãtã pe. Ame'ë ke rehe upa inamõ ixo ame'ë ta hendu tĩ. Panduha aja ma'e ym rahã, huxĩ ta. A'erehe sonda ta pe pandu:

—Kũjãtã putar ame'ë ke pema'e peho — aja Ero.

¹⁰ A'erehe sonda ta ke kyndaha pe mondo. Pe, a'eta Juã ãkã ke mondok ingi. ¹¹ Ita paratu 'ar pe iãkã ke sonda ta werur. Pe, kũjãtã pe me'ë. Ame'ë ke imã pe kũjãtã raho. (A'erehe Juã manõ te, aja Erondĩ ukwa katu 'y.) ¹² Juã namõ jumu'e ixo ame'ë ta kyndaha pe oho. Hete ke raho ingi. Pe, jytym raho. Upa rahã, Jesu pe a'eta pandu oho. "Juã ke sonda ta jukwa" aja Jesu pe pandu oho.

5.000 hetaha ta pe ngã mi'u ke Jesu me'ë (Mak 6.30-44; Ruk 9.10-17; Juã 6.1-14)

¹³ "Juã ke amõ ta jukwa" aja Jesu hendu rahã, jarusu keruhũ pe opor oho. Y ruwã rehe oho. Awa nixõi te ame'ë pe oho. Jesu oho ame'ë ke rehe ngã hendu. A'erehe ok ta ke hijar, pe, awa rape rupi wata oho. Jesu oho, a'ep a'eta oho tĩ. ¹⁴ Jarusu keruhũ ngi uhem oho rahã, heta ngã rehe Jesu usak. Pyrara a'e usak ngã rehe. Pe, ahy ixo ame'ë ta ke mukatu. ¹⁵ Ka'aruk koty rahã, jumu'eha ta uhyk ehe. Pandu ipe:

—Ka'aruk te apo. Ko awa nixõi te ame'ë ke ko. Ngã ke emondo sengi. Paite ok ta rupi imi'u ke a'eta j'ok ta oho — aja Jesu pe.

¹⁶ A'e pandu:

—Anĩ. Ame'ë ke pehẽ atu peme'ë ngã pe. Aja rahã, a'eta oho ym ta — aja Jesu.

¹⁷ Jumu'eha ta pandu:

—Mbeju ke awa po wajar peteĩhar upa jõ kohĩ. Pira ka'ë mokõi jõ kohĩ tĩ. Marã ka ym ngã rehe uhykiha.

¹⁸ —Ame'ë ke ihẽ pe perur — aja Jesu.

¹⁹ Ngã pe Jesu pandu:

—Kãpĩ 'ar pe upa pewapyk — aja.

Pe, mbeju awa po wajar peteĩhar upa a'e pyhyk, mokõi pira ka'ë namõ. Ywa rehe a'e ma'ã. Pe, pandu:

—Ne jõ riki katu te me'ë ke. Jande mi'u ke jande pe nde eremuwyr katu — aja Tupã pe.

Pe, mbeju ke a'e mopok. Ame'ë ke jumu'eha ta pe me'ë. Pandu:

—Ngã pe peme'ë me'ë peraho — aja Jesu.

²⁰ Upa ngã u'u. Uhyk ngã u'u. Pyta we ame'ë ke jumu'eha ta matyr matyr. Wasãkã pe matyr. Wasãkã kuja, awa py mokõi het-aha a'eta matyr. ²¹ Upa ngã u'u. Sawa'e ta u'u. Kũjã ta u'u tĩ. Ta'yn ta u'u tĩ. Sawa'e ta jõ hetaha manga rahã, 5.000 sawa'e ta hetaha.

Y'ar rupi Jesu wata te'e

(Mak 6.45-52; Juã 6.15-21)

²² Jumu'eha ta pe Jesu pandu:

—Hok pe ngã ke ihẽ amujywywyr ta amondo axo rahã, ypa ruwã rehe peho. Jarusu keruhũ pe peho. I'i atu rahã we, ihẽ aho ta kũ — aja riki.

²³ Jarusu keruhũ pe jumu'eha ta opor oho. Pe, oho ingi. Pe, amõ ta pe pandu:

—Pehẽ rok pe pejywywyr peho — aja ngã pe.

Upa ngã hijar oho rahã, ywy'ã 'ar pe jeje Jesu oho. Tupã namõ a'e pandu pandu oho. Pytun ramõ rahã, a'ep jeje a'e ihĩ. ²⁴ Arahã, ypa pyter pe jarusu keruhũ ihĩ. Ywytuwu juwapi uwywyr ehe. A'erehe y kotok nupã hũ ehe. ²⁵ Sapukái je'ë tate rahã, Jesu uhyk uwywyr ixo a'eta rehe. Y 'ar rupi a'e pyrũ oho ixo. ²⁶ Ame'ë ke rehe jumu'eha ta usak rahã, mukahem hũ ingi. Kuja pandu:

—Ãjã riki peme'ë — aja ukwaha naĩ.

Ahem hũ tĩ. ²⁷ Pahar a'eta pe Jesu pandu:

—Anĩ. Ihẽ te'e ko. Pemukahem ym ihẽ ngi! Pehẽ py'ahu te'e — aja Jesu.

²⁸ Pe, Petu pandu:

—Sawa'e! Nde te rahã, ihẽ pe epandu: "Y 'ar rupi ihẽ koty ejur" aja epandu — aja Jesu pe.

²⁹ —Ejur! — aja Jesu ipe.

Pe, jarusu keruhũ ngi Petu uhem oho. Pe, y 'ar rupi Jesu koty a'e wata we oho tipe. ³⁰ Ywytu keruhũ jupeju hũ. Ame'ë ke a'e ukwa rahã, kyje a'e ingi. A'erehe y pe a'e jypypyk. Hãtã pandu:

—Sawa'e! Ihẽ ke epyhyk! — aja Jesu pe.

³¹ Pahar ipo ke Jesu pyhyk. Pandu ipe:

—Mã! Tapijar te'e we nde erejuru jar katu ta me'ë te'e. Ma'erehe ihẽ rehe nde erejuru jar ym my? Katu ym aja — aja Jesu pandu.

³² Jarusu keruhũ pe a'eta mokõi opor oho. Pe, ywytuwu ke putu'u. ³³ Jarusu keruhũ pe jumu'eha ta ihĩ. Jesu rehe a'eta py'a ke moĩ moĩ katu. A'eta pandu:

—Jete har te riki. Tupã ra'yr nde — aja jumu'eha ta.

Jenesare ywywyr pe ahy ixo ame'ë ta ke Jesu mukatu

(Mak 6.53-56)

³⁴ Ypa ke a'eta aha oho rahã, Jenesare ywywyr pe uhyk oho. ³⁵ A'ep pe har ta usak ehe rahã, pandu:

—Ko Jesu uhyk uwywyr — aja.

A'erehe ame'ë renda juramã rupi amõ ta pandu oho:

—Jesu pete'e ixo. Upa ahy ixo ame'ë ta ke peraho ipe — aja.

A'erehe Jesu pe ahy ixo ame'ë ta ke ngã werur. ³⁶ Jesu pe ngã pandu:

—Mã peja nema'e munde ha rehe ahy ixo ame'ë ta pyhyk. Mã peja munde ha apyr rehe jõ pyhyk — aja riki.

Pe, ima'e munde ha ke pyhyk ame'ë ta upa katu te katu oho.

15

*Jundéu ramūi je'ēha rehe har
(Mak 7.1-13)*

¹ Ajame'ē ke parise ta uhyk uwyr ehe. Moise je'ēha mu'e ame'ē ta aja tī. Uhyk uwyr ehe tī. Jerusar' ok ta ngi Jesu rehe uhyk uwyr. A'eta pandu ipe:

² —Ma'erehe jande ramūi mu'e ame'ē ke rehe nema'e jumu'eha ta hendu ym my? Ame'ē ta u'u rahā, jande ramūi mu'e, aja ipo ke a'eta kutuk ym riki. Katu ym aja — aja Jesu pe.

³ Pe, parise ta pe Jesu pandu:
—Pehē tī. Tupā pandu ame'ē ke rehe pehendu ym tī. Pe, pehē atu pemu'e ame'ē ke rehe pehendu katu. Katu ym aja. ⁴ Tupā pandu:

“Nde pái rehe epy'a katu. Ne māi rehe aja tī. Epy'a katu tī” aja riki.

—Amō we tī:

“Papa! Nde jaxer' aja amō pandu rahā, ame'ē ke jundéu awa ta jukwa ta me'ē te'e.

‘Māi! Nde jaxer' aja pandu rahā, aja tī. (Aja rahā, ipái ta rehe ipy'a ym, ame'ēja saka.) Ame'ē ke jukwa tī” aja Tupā pandu.

⁵ —Apo amō koty pemu'e. Ma'e ke pehī. Ame'ē namō ipái ta rehe usak katu ta me'ē te'e. Anī. “Ko Tupāma'e apo 'y. Tupā pe ihē ame'ē ta, ame'ēja saka. A'erehe pehē pe ihē ame'ē ym ta apo 'y” aja ipái ta pe. ⁶ Aja rahā, ame'ē namō ipái ta rehe usak ym ta apo 'y. Aja rahā, Tupā pandu ame'ē ke rehe pehendu ym. “Nde pái rehe epy'a katu” ame'ē rehe pehendu ym. Anī. Pehē pemu'e ame'ē ke rehe pehendu katu. Katu ym aja. ⁷ Parise ta! Moise je'ēha mu'e ame'ē ta! Mokōi pekwaha pereko ame'ē ta ke pehē! Yman pehē rehe har Isai mujekwa. Ame'ē riki jeteher te ke. Kuja a'e mupinim. Tupā pandu:

⁸⁻⁹ “Peme'ē ta riki ihē pe pandu: ‘Ne jō riki katu te me'ē ke' aja tipe. Anī. Hendu ym ihē je'ēha rehe. Ihē rehe ipy'a ke a'eta mōi mōi ym tī.

Hamūi ta je'ēha ke a'eta mu'e ixo. Kome'ē riki Tupā je'ēha aja a'eta mu'e naī” aja Tupā pandu. Aja Isai mupinim.

—Aja riki pehē tī. (Tupā je'ēha rehe pehendu ym tī) — aja parise ta pe Jesu pandu. Moise je'ēha mu'e ame'ē ta pe pandu tī.

*Ma'e mujaxeriha rehe har
(Mak 7.14-23)*

¹⁰ Ngā pe Jesu pandu:

—Se pehē pejur. Pehendurahā! Aja rahā, pekwa katu ta. Ipo kutukiha rehe har amujekwa ta. ¹¹ Ma'e ke juru pe amō mōi. Ipo pe mōi. Ame'ē ke amō py'a ke mujaxer ym. Anī. Ma'e ke amō pandu ame'ē ke juru

ngi uhem, ame'ēja saka. Ame'ē riki ipy'a jaxeriha ke mujekwa katu — aja ngā pe.

¹² Pe, jumu'eha ta jō uhyk uwyr ehe. Pandu ipe:

—Parise ta pe ymanihar Tupā je'ēha ke nde erepandu ramō. Arahā nde rehe a'eta parahy riki. Ame'ē ke nde erekwa my? — aja Jesu pe.

¹³ A'e pandu:

—A'e tī. Akwa riki. Pesarahā! Ihē pái keruhū riki ywatehar a'e. Parise ta mu'e ame'ē ke ma'eywa'y aja saka. Ma'eywa'y ke ihē pái keruhū jyty ym rahā, ame'ē ke a'e hykī muhem ta. (Aja rahā, parise ta mu'e naī, ame'ē ke upa a'e mukanim ta, aja mujekwa.) ¹⁴ Ame'ē parise ta rehe har pekwa pekwa ym pexo. Eha ym te ame'ē tama'e kapitā ta ke a'eta. Eha ym te, ame'ēja saka riki. Eha ym te ame'ē ke amō eha ym te ame'ē hykī raho rahā, mokōi riki janāha pe oho ta — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

¹⁵ Amō py'a ke mujaxer, ame'ē rehe har Petu pandu:

—Ma'e amō u'u ame'ē ke rehe har nde erepandu. Ame'ē ke jande pe emujekwa katu. Jakwa ym — aja ipe.

¹⁶ Jesu pandu:

—Mā! Amō ta aja pekwa ym my tī. ¹⁷ Pekwa ta me'ē te'e. Amujekwa ta. Ma'e ke amō juru pe mōi rahā, ame'ē ke u'u. Pe, pusu pe oho. A'engi ka'a rahā, uhem tī. ¹⁸ Pe, ma'e ke jurukwar ngi uhem rahā, ame'ē riki ma'e pandu, ame'ēja saka. Aja rahā, ipy'a ngi muhem, ame'ēja saka. Ame'ē riki amō ke jaxeriha mujekwa. ¹⁹ Ipy'a pe upa ma'e ka'u te'eha ke ukwa ukwa ixo. Pe, ukwa ukwa ixo ame'ē ke a'e ma'ema'e tī. Ko amō ke jukwa tar katu. Amō kūjā rehe ka'u te'e tī. Amō sawa'e rehe ka'u te'e tī. Amō ka'u te'eha ma'ema'eha ke putar katu tī. Amōma'e ke mukanim tar katu tī. Te'e pandu tar katu tī. Amō rehe juru ai tar katu tī. Upa aja ukwa ukwa ixo rahā, ame'ē ke ma'ema'e ta tī. Katu ym aja. ²⁰ Upa ame'ē riki amō ke mujaxer ai. Ipy'a ke juhyk ym, aja ixo. Hamūi ta mu'e, aja ipo ke amō kutuk ym ha namō ma'e ke u'u rahā, ame'ē ke amō py'a jaxeriha mujekwa ym — aja Jesu pandu jumu'eha ta pe.

Jundéu awa aja ym ame'ē jurujar katu ehe

(Mak 7.24-30)

²¹ A'engi Jesu oho, jumu'eha ta namō. Pe, amō ywy pe oho. Tīr ok ta rake ame'ē pe oho. Sinō ok ta rake ame'ē ywy tī. ²² Ame'ē ywy pe har uhyk uwyr ehe. Kūjā ke a'e. Jundéu awa aja ym ame'ē ke a'e. Hekoha te riki amō ywy ke. Kanaā ywy ke. Jesu pe a'e pandu:

—Sa'e! Ndawi rainō ke nde. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke nde.

Pyrâtâha namô nde erexo, a'erehe ihê membyr ke nde eremukatu katu, aja akwa katu. A'erehe ihê rehe epyrara esak! Ihê membyr py'a rehe âjâ ihî, a'erehe mâte ixo — aja kûjâ pandu.

²³ Jesu pandu ym te ipe. Jumu'eha ta uhyk uwyr ehe. Pandu:

— Imembyr emukatu. Pe, emondo sengi. Jande raikwer rupi kûjâ wata ixo. Mutyapu hû riki. Jixi'u hû riki — aja Jesu pe.

²⁴ A'e pandu:

— Jundéu awa ta pe jô ihê ke Tupâ mondo, a'erehe ihê amukatu tar ym. Jundéu awa aja ym kûjâ. Jundéu awa ta riki arapuharan ta kanim, ame'êja saka riki. Tupâ ke hijar oho, a'erehe kanim oho, ame'êja saka — aja Jesu.

²⁵ Ame'ê ke rehe kûjâ hendu rahâ, uhyk uwyr ehe. Ipynarâi pe wapyk uî. (Aja sawa'e katu te ame'ê ke kohî, a'erehe hendu katu ehe aja mujekwa.) Pandu ipe:

— Sa'e! Ihê rehe epyrara esak. Ihê membyr emukatu — aja Jesu pe.

²⁶ A'e pandu:

— Ta'yn ta mi'u ke jawar ta pe ombor rahâ, katu ym — aja kûjâ pe. (Aja rahâ, jundéu awa tama'e ke jundéu awa aja ym ame'ê ta pe me'ê rahâ, katu ym, aja Jesu mujekwa.)

²⁷ Kûjâ pandu:

— Sa'e! Ame'ê riki jete har te ke. Anî we rî. Ijarma'e myrape 'ar ngi u'ar ame'ê ke jawar ta u'u riki — aja ipe. (Aja rahâ, jawar aja ma'e katu ame'ê ke rehe kûjâ harô ta, aja mujekwa katu.)

²⁸ Pe, kûjâ pe Jesu pandu:

— Ihê rehe nde erejurujar katu te. Ne membyr ke ihê amukatu ame'ê ke nde ereputar. Ame'ê ke ihê ama'e ta kÿ — aja ipe.

Arahâ imembyr upa katu oho 'y.

Heta ngâ ke Jesu mukatu

²⁹ A'engi Jesu oho tî. Ypa rymy'y rake rupi wata ixo. Ngariréi ame'ê ypa ke. Pe, ywy'â rehe jupir rahâ, wapyk. ³⁰ Heta ngâ uhyk uwyr ehe. Ahy ixo ame'ê ta ke a'eta werur. Wata katu ym ame'ê ta ke werur tî. Eha ym te ame'ê ta ke aja tî. Werur ipe tî. Ipy pyrâtâ ame'ê ta ke aja tî. Je'engai ame'ê ta ke aja tî. Werur ipe tî. Heta ahy ixo ame'ê ta ke werur ipe. Jesu py rake mou. Pe, upa ame'ê ta ke a'e mukatu. ³¹ Je'engai ame'ê ta pandu pandu katu. Ipy pyrâtâ ame'ê ta wata katu tî. Wata katu ym ame'ê ta wata katu tî. Eha ym te ame'ê ta upa ma'e ke rehe ma'â katu tî. Ma'e ke rehe usak katu tî. Upa aja ngâ usak rahâ, pandu:

— Mâ! Katu te hû! — aja riki.

Pandu tî:

— Ne jô riki katu te me'ê ke — aja Tupâ pe.

Tupâ rehe ipy'a ke jundéu awa ta moi moi. Ame'ê Tupâ pe ngâ pandu: “Ne jô riki katu te me'ê ke” aja.

4.000 hetaha ma'e ke u'u

(Mak 8.1-10)

³² Jumu'eha ta pe Jesu pandu:

— Se pejur pehê! Pesarahâ! Peme'ê heta ame'ê ta ihê namô ixo. Mahapyr ukwer apo. Ngâ mi'u nixói ngâ pe. A'erehe ngâ rehe apyrara ihê asak. Hok pe amujywyr amondo rahâ, myjahyha ixangwer ym. Ngâ mi'u ke ihê ame'ê ym rahâ, hok pe amujywyr tar ym amondo — aja.

³³ Jumu'eha ta pandu ipe:

— Se awa nixói te ame'ê pe jande jaxo. Myja me'ê heta ame'ê ta pe ngâ mi'u ke jame'ê ta my? My ngi jajo'ok ta my? — aja Jesu pe.

³⁴ A'e pandu:

— Myja hetaha mbeju namô pexo my? — aja.

A'eta pandu:

— Kuja, awa po wajar mokôî hetaha kohî. Pira ka'ê ta'yr mi kohî tî — aja.

³⁵ Pe, ngâ pe Jesu pandu:

— Upa pewapyk! Ywy rehe pewapyk — aja.

³⁶ Pe, mbeju ke a'e pyhyk, pira ka'ê namô. Pe, Tupâ pe a'e pandu:

— Ne jô riki katu te me'ê ke. Jande mi'u ke jande pe nde eremuwyr katu — aja Jesu pandu.

Mbeju a'e mopok. Pira ka'ê mupen tî. Ame'ê ke jumu'eha ta pe me'ê me'ê. Pandu:

— Ngâ pe peme'ê me'ê peraho — aja.

Pe, jumu'eha ta me'ê me'ê raho. ³⁷ Pe, upa ngâ u'u. Uhyk ngâ u'u. Pyta we ame'ê ke jumu'eha ta matyr matyr. Wasâkâ pe matyr. Kuja wasâkâ, awa po wajar mokôî hetaha a'eta matyr. ³⁸ Sawa'e ta u'u. Kûjâ ta u'u tî. Ta'yn ta u'u tî. Sawa'e ta hetaha ke jô amô manga rahâ, kuja, 4.000 sawa'e ta hetaha. ³⁹ Pe, ngâ ke Jesu mujywyr mondo, hok pe. Pe, jarusu keruhû pe a'e opor oho, jumu'eha ta namô. Pe, amô ywy pe oho, Mangandâ ywy pe.

16

Marâ ka ym amô ma'eha, ame'ê ke Jesu ma'e

Ame'ê ke amô ta usak tar katu

(Matéu 12.39; Mak 8.11-13; Ruk 12.54-56)

¹ Amô parise ta uhyk uwyr ehe, Jesu rehe. Moise je'êha mu'e ame'ê ta uhyk uwyr ehe tî. Johu ngâ pandu ipe:

— Marâ ka ym amô ma'eha, ame'ê ke mâ peja ema'e. Ywa rehe ma'e ke ema'e. Nde erema'e rahâ, nde ke Tupâ muwyr aja jakwa katu ta — aja Jesu pe.

A'eta jurujar tar ym. Jesu jawy rahâ, marâ ka ym ma'eha rahâ, a'e ke Tupâ muwyr ym, aja ngâ pe pandu ta tipe. A'erehe a'eta manga tipe. ² Jesu pandu:

—[Warahy wapyk tate rahā, pepandu: “Ywa riki pirā, a’erehe koī warahy katu ta” aja. ³ Pytuniwe pepandu: “Ywa riki pirā. (Aman pihun tī.) A’erehe apo aman ukyr ta” aja. Mā! Aman ukryiha rehe har pekwa. Ywa rehe pesak rahā, pekwa. Ihē rehe har anī. Ihē ke Tupā muwyr ame’ē ke pekwa ym. Marā ka ym amō ma’eha, ame’ē ke pyrātāha namō ihē ama’ema’e. Ame’ē ke rehe pesak tipe. Anī. Ihē riki Tupā muwyr ame’ē ke ihē aja pekwa ym.] ⁴ Mā! Katu ym pehē. Tupā rehe har pekwa ym tī. Marā ka ym amō ma’eha, ame’ē ke pyrātāha namō ihē ama’ema’e. Ame’ē ke rehe pesak tar katu. Anī. Ihē amujesak ym ta pehē pe. Kuja jō ihē amujekwa ta pehē pe. Yman Jon pira keruhū pusu rehe ihī. Mokōi a’ep ukwer. Pe, katu jywyr tī. Aja rahā, a’e ke Tupā mondo, aja mujekwa ngā pe. Aja ihē tī — aja Jesu pandu.

(Jon aja Jesu tī. Jesu manō te rahā, katu jywyr ta tī. Manōha ngi kwera katu uhem tī. Aja rahā, Jesu ke Tupā muwyr, aja mujekwa katu tī.)

Upa pandu rahā, parise ta ke Jesu hijar oho. Amō koty oho.

Parise tama’e mupururukiha rehe har
(Mak 8.14-21)

⁵ Jarusu keruhū pe ypa ruwái koty jumu’eha ta oho rahā, mbeju ke raho ym. Harái riki. ⁶ Pe, Jesu pandu:

—Pesak katu pe’am! Mbeju mupururukiha ke pepyhyk ym, parise tama’e ke. Moise je’ēha mu’e ame’ē tama’e ke aja tī. Pepyhyk ym tī — aja jumu’eha ta pe.

⁷ A’eta pandu pandu a’eta jupe:

—Mbeju ke jande jarur ym, a’erehe aja Jesu pandu — aja pandu a’eta jupe.

⁸ A’eta pandu pandu a’eta jupe, ame’ē ke Jesu ukwa, a’erehe pandu:

—Mbeju ke peharái, ame’ē rehe har pepandu ym pexo. Mā! Pehē mi’u ke ihē riki ame’ē katu, ame’ē rehe pejurujar ym riki. Katu ym aja. ⁹ Pehē mi’u ke ihē ame’ē katu, pehē pe, ame’ē ke pekwa ta me’ē te’e. Kuja, 5.000 sawa’e ta hetaha pe mbeju awa po wajar peteihar upa ihē amopok. Pe, ihē ame’ē. Ame’ē rehe har pekwa pekwa pexo. Pyta ame’ē ke heta wasākā pemutyryhem. Ame’ē rehe har pekwa pekwa pexo tī. ¹⁰ Amō we tī. Kuja, 4.000 sawa’e ta hetaha pe mbeju awa po wajar mokōi ihē amopok. Ihē ame’ē. Ame’ē rehe har pekwa pekwa pexo tī. Pyta ame’ē ke heta wasākā pemutyryhem tī. Ame’ē rehe har pekwa pekwa pexo tī. ¹¹ Mbeju rehe har ihē apandu ym riki. Mā! Ame’ē ke pekwa ym. Parise tama’e mupururukiha rehe pesak te’e kŷ. Sanduse tama’e mupururukiha rehe aja tī. Pesak te’e kŷ tī — aja jumu’eha ta pe Jesu pandu.

¹² Arahā jumu’eha ta ukwa katu. Mbeju ke mupururukiha amō moī. Ame’ē rehe har Jesu pandu ym, aja a’eta ukwa. Parise ta mu’e ame’ē ke mbeju mupururukiha aja saka. Ame’ē ta mu’e ame’ē ke rehe usak te’e kŷ. “Pejumu’e ym” aja mujekwa. Moise je’ēha mu’e ame’ē ta ke rehe aja tī. “Pesak te’e kŷ. Pejumu’e ym tī” aja a’eta ukwa tī.

Jesu rehe har Petu pandu
(Mak 8.27-30; Ruk 9.18-21)

¹³ Sesaréi Siri ok ta rake amō henda tui. A’ep Jesu oho. Arahā jumu’eha ta pe a’e pandu:

—Awa ihē tī. Tupā je’ēha rupi ajur. Ihē rehe har amō pandu rahā, myja pandu my? — aja.

¹⁴ A’eta pandu:

—Kuja amō ta: “Juā mujahukiha ke nde” aja je. Amō ta: “Eri nde. Ymanihar Tupā je’ēha pandu ame’ē ke” aja je. Amō ta: “Jeremi nde” aja tī. Amō ta: “Amō Tupā je’ēha pandu ame’ē ke nde” aja je — aja ipe.

¹⁵ Jesu pandu:

—Pehērahā! Myja me’ē ihē rehe har pekwa my? — aja.

¹⁶ Simā Petu pandu:

—Kirisutu nde. Tupā mu’am ame’ē ke nde. Tupā ra’yr ke nde. Tupā riki uhā te hū ame’ē ke a’e — aja ipe. (“Tupā mu’am ame’ē ke” aja pandu rahā: “Kapitā keruhū” aja mu’am, aja mujekwa katu.)

¹⁷ —Katu tiki, Simā. Juā ra’yr nde. Ihē rehe har jeteihar te nde erekwa. Ame’ē ke kome’ē ywy keruhū pe har mujekwa ym nde pe. Anī. Ihē pái keruhū nde pe mujekwa. Ywa pe har a’e. ¹⁸ Petu! Ko apandu nde pe. Ita aja saka nde. Ihē rehe har nde erepandu, a’erehe amō amō we hū ngā ke ihē amu’e katu ta. (Aja rahā, ihē rehe a’eta jurujar katu ta.) Pe, a’eta manō tipe rahā, pyta ym ta. Yman rahā, kwera katu ta uhem tī. ¹⁹ Ihē je’ēha ke nde pe ihē amondo. Pe, ihē je’ēha rupi nde erepandu rahā, ihē rehe amō ta jurujar katu ta. Nde erepandu: “Peme’ē ema’e ym.” Aja rahā, ame’ē ma’eha ke Tupā putar ym tī. Nde erepandu: “Ere. Peme’ē katu.” Aja rahā, ame’ē ma’eha ke Tupā putar tī — aja Jesu pandu.

²⁰ Pe, jumu’eha ta pe Jesu pandu:

—Ihē riki Kirisutu. Kapitā keruhū aja Tupā mu’am ame’ē ke ihē. Ame’ē rehe har amō ta pe pepandu ym — aja Jesu.

Jesu ke amō ta mupyrara ta
(Mak 8.31-33; Ruk 9.22)

²¹ Arahā har jumu’eha ta pe Jesu mujekwa katu:

—Jerusarē ok ta pe ihē aho ta me’ē te’e. Ihē ke jundéu awa tamūi ta mupyrara hū ta. Jundéu awa tama’e pa’ihu ta aja tī. Moise je’ēha mu’e ame’ē ta aja tī. Mupyrara hū ta ihē ke tī. Pe, ihē ke jukwa ta. Mokōi aker

rahā, mahapyrihar wera rahā, ihē ke Tupā mukwera katu ta muhem — aja riki.

²² Jumu'eha ta ngi Jesu ke Petu hyk'í raho. Pe, pandu ipe:

—Anī. Sawa'e! Aja ym ta. Nde ke amō ta jukwa ym ta. Tupā putar ym aja — aja Jesu pe naī.

²³ Pe, Petu koty Jesu uwak. Pandu ipe:

—Mā! Nde riki Satana aja saka. (Ājā ramūi a'e.) Ihē ruwajan aja saka. Eho ihē ngi. Nde erekwa erekwa exo, ame'e ke Tupā muwyr ym riki. Sawa'e ukwaha namō nde erepandu. A'erehe ihē ke nde eremupya tar katu naī. Katu ym aja — aja ipe.

Jesu kotyhar ta ke

(Mak 8.34–9.1; Ruk 9.23–27)

²⁴ Jumu'eha ta pe Jesu pandu:

—Ihē namō amō ixo tar katu rahā, ima'e putariha ke hijar. Pe, Tupā putar ame'e ke ma'ema'e ta me'e te'e. Pe, ihē namō oho. ²⁵ Amō manō tar ym. A'erehe a'e pandu: “Anī. Jesu rehe ajurujar ym ihē” aja. Aja rahā, Tupā namō ixo ym te ta. Ihē rehe amō jurujar katu, a'erehe a'e ke amō ta jukwa. Aja rahā, Tupā namō aja te'e ta a'e ixo. ²⁶ Ūpa katu te kome'e ywy keruhū pe ma'e katu ame'e ke ihī. Ame'e ke amō jo'ok. Matyr hū tī. Pe, manō rahā, Tupā namō ixo ym te ta. Aja rahā, marā ka ym katuha. Uhāha rehe marā ka ym ma'e ke muhepyha. Nixói te ma'e.

^{27–28} —Ywa ngi ihē ajywyw ta tī. Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Ihē pái keruhū katuha namō ajywyw ta. Tupā je'ēha rahoha ta namō ajywyw ta. Arahā ma'e katu ame'e ke ihē ame'e me'e ta. Katu ame'e ke amō ma'ema'e katu rahā, ame'e pe ihē ame'e hū ta. Katu ame'e ke amō ma'ema'e we mi rahā, ame'e pe ihē ame'e we mi ta tī. Aja myja me'e amō ma'ema'e, aja ihē ame'e ta ipe.

—Ko apandu katu pehē pe. Se amō ta ixo. Ihē riki kapitā keruhū, aja a'eta usak ta kŷ. Ame'e ke usak ym rahā we, manō ym we ta rī — aja Jesu pandu.

17

Amō koty Jesu uwak

(Mak 9.2–13; Ruk 9.28–36)

¹ Awa po wajar peteī ukwer rahā, ywy'ā keruhū 'ar pe Jesu jupir oho. Petu ke a'e raho tī. Tian amō tī. Imu amō tī. Her Juā. A'eta jō oho. ² A'eta usak ixo ehe rahā, amō koty Jesu uwak. Warahy hendyha aja huwa ke hendy. Ima'e mundeha riki ituwyw te tī. Hendy hū. ³ Pe, Moise ta rehe mahapyr jumu'eha ta usak. Jesu namō Moise pandu pandu u'am. Eri amō tī. ⁴ Pe, Petu pandu:

—Sawa'e! Ko jande ja'am. Katu tiki. Nde ereputar rahā, xipa ihē amujā ta. Mahapyr amujā ta. Nde pe amō. Moise pe amō tī. Eri

pe amō tī. (Aja rahā, pepyta we ta rī) — aja riki.

⁵ Ame'e ke Petu pandu u'am rahā, ywa takāxīha hendy ame'e ke jupyk. Pe, ame'e ngi panduha uwyr:

—Ko riki ihē ra'yr. Ihē apy'a katu ehe ame'e ke a'e. Ihē ke a'e muhury katu. A'e pandu ame'e ke rehe pehendu katu — aja.

⁶ Ame'e ke rehe jumu'eha ta hendu rahā, mukahem riki. Pe, ywy rehe u'ar oup. Ywy koty huwa ke ihī. ⁷ Mahapyr sawa'e ta rehe Jesu uhyk uwyr. Ipo ke mujar Petu ta rehe. Pe, pandu:

—Pepu'am! Pekiye ym ingi! — aja.

⁸ A'erehe a'eta mā'ā tī. Nixói awa. Jesu rehe jō a'eta usak. ⁹ Ywy'ā keruhū ngi wyjy uwyr ixo rahā, Jesu pandu:

—Pesak ramō ame'e ke amō ta pe pepandu ym te. Moise ta namō ihē apandu ame'e ke. Manōha ngi ihē ke Tupā mukwera katu ta muhem. Arahā jō pepandu katu — aja.

¹⁰ (Eri rehe Petu ta usak ramō,) a'erehe Jesu pe pandu:

—Nde riki Kirisutu. Nde ndutar koty Eri riki uwyr py, aja Moise je'ēha mu'e ame'e ta pandu. Ma'erehe aja pandu my? Eri uwyr ym rī — aja Jesu pe.

¹¹ A'e pandu:

—Anī. Eri upa uwyr. Ihē Kirisutu. Ihē ndutar koty Eri riki uwyr py ixo. Ngā pe pandu pandu, aja rahā, ihē rehe ngā jurujar katu ta. Aja upa ma'e ke a'e mukatu ta. ¹² Ko pehē pe ihē apandu. Eri uwyr riki. Ngā ukwa ym ehe har. A'eta putar, aja a'e ke a'eta mupyrara. Jukwa riki. Aja ihē ke ngā mupyrara ta tī. Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur — aja Jesu pandu.

¹³ Pe, jumu'eha ta ukwa katu. Eri te rehe har pandu ym. Anī. Eri rehe har Jesu pandu rahā, Juā mujahukiha rehe har pandu. Juā riki Eri aja tī, aja jumu'eha ta ukwa.

Kurumī ra'yr ke Jesu mukatu

(Mak 9.14–29; Ruk 9.37–43)

¹⁴ Ywy'ā keruhū ngi jwywyr rahā, heta ame'e ta koty Jesu ta jwywyr oho. Uhyk rahā, amō sawa'e uhyk ehe, Jesu rehe. Ipynarāi pe a'e wapyk. (Aja sawa'e katu te ame'e ke kohī, a'erehe hendu katu ehe aja mujekwa.)

¹⁵ Pandu ipe:

—Sawa'e! Ngā mu'eha nde. Ihē ra'yr rehe epyrara esak. Manō manō a'e ixo. Aja rahā, tata pe a'e u'ar. Amō rahā, y pe a'e u'ar. ¹⁶ Nema'e jumu'eha ta pe ihē ra'yr ke ihē arur tipe. Mukatu ym a'eta — aja sawa'e pandu.

¹⁷ Jesu pandu a'eta pe:

—Mā! Pejurujar ym! Katu ym pehē! Pehē namō aja te'eha ihē axo ym ta. Aja te'eha pejurujar ym ha ihē aputar ym. Kurumī ihē pe erur — aja ipe.

¹⁸ Ājā pe Jesu hātā pandu. Arahā ājā uhem oho ingi. Pe, kurumī katu u'am. ¹⁹ Pe, Jesu pe jumu'eha ta jō pandu oho. Heta ame'ē ta nixoi rahā, pandu oho. Kujā:

—Ma'erehe ājā ke jande jamuhem ym jamondo my? — aja Jesu pe.

²⁰ A'e pandu:

—Tupāma'e pyrātāha rehe pejurujar katuha uhyk katu ym. Ko apandu pehē pe. Tupā rehe amō jurujar katu rahā, upa katu te ma'e ke a'e ma'ema'e katu ta. Ma'e ra'i riki ta'yr te mi, mosata ra'i ke. Ame'ē ta'yrīha saka, ta'yr mi jurujar katu ehe rahā, peme'ē ywy'ā rehe pepandu: “Sengi paite etyryk eho!” aja. Aja rahā, tyryk ta. Aja upa ma'e ke pema'e ta. ²¹ [Peme'ē kurumī py'a rehe ājā ihī. Ame'ē ke amō muhem mondo rahā, Tupā namō pandu pandu. Ma'e u'uha ke hijar hijar tī. Aja jō rahā, ājā ke pemuhem katu ta pemondo] — aja Jesu pandu jumu'eha ta pe. (“Ywy'am” aja pandu rahā: “Upa ma'e hātā ma'eha ke” aja a'e mujekwa.)

“Ihē amanō ta” aja Jesu pandu tī
(Mak 9.30-32; Ruk 9.43-45)

²² Ngarirēi ywy pe Jesu namō jumu'eha ta jy'ar uwyr. Arahā Jesu pandu:

—Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Ihē rehe sawa'e ta ke amō muhyk ta werur. ²³ Pe, ihē ke ame'ē sawa'e ta jukwa ta. Mokoi aker rahā, ihē ke Tupā mukwera katu ta muhem — aja jumu'eha ta pe pandu.

Ame'ē ke rehe hendu rahā, a'eta pyai ixo.

Tupā rehe jumu'eha renda keruhūma'e tamatarer rehe har

²⁴ Kapana'ū ok ta pe jumu'eha ta namō Jesu uhyk uwyr rahā, Petu koty amō ta uhyk. Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū rehe tamatarer ke a'eta matyr. (Ame'ē tamatarer namō jundēu awa tama'e pa'i ta ma'ema'e ixo.) Matyr ame'ē ta Petu pe pandu:

—Nema'e mu'eha tamatarer me'ē my? Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū rehe a'e me'ē my? — aja riki. (“Nema'e mu'eha” aja pandu rahā: “Jesu ke” aja ukwa.)

²⁵ —A'e tī. Me'ē katu a'e — aja Petu.

Ok pe Petu ixo oho. (Tamatarer ke rehe oho.) Arahā Jesu pandu py ipe:

—Simā! Myja me'ē nde erekwa my? Kome'ē ywy keruhū pe har tama'e kapitā keruhū pe awa riki tamatarer me'ē ipe my? Awa ngi a'e pyhyk my? Ta'yr ta ngi pyhyk my? Amō ta ngi pyhyk my? — aja Petu pe. (“Ta'yr ta” aja pandu rahā: “Ixotyhar ta ke” aja mujekwa.)

²⁶ A'e pandu:

—Amō ta ngi tamatarer ke a'e pyhyk — aja Jesu pe.

—Aja rahā, ta'yr ta kapitā keruhū pe tamatarer me'ē ym ta riki. Aja ihē tī. Tupā

ra'yr ihē. A'erehe Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe ihē ame'ē ym ta me'ē te'e. ²⁷ Anī. Peme'ē tamatarer matyr ame'ē ta ke jamuparahy tar ym. A'erehe tamatarer jame'ē ta. A'erehe ypa pe eho. Pinda embor. Pira nde erepyhyk py, ame'ē jurukwar rehe esak katu. A'ep tamatarer nde eremahem ta. Ame'ē ejo'ok. Pe, tamatarer matyr ame'ē ta pe eme'ē. Ame'ē riki Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhūma'e ke. Uhyk katu ta. Nema'e ke rehe uhyk katu ta. Ihēma'e ke rehe aja tī. Uhyk katu ta tī — aja Petu pe Jesu pandu.

18

Amō 'ar koty te we katu ame'ē rehe har
(Mak 9.33-37; Ruk 9.46-48; Sīri 2.3-5; 1 Petu 3.4; 1 Petu 5.5)

¹ Arahā, Jesu rehe jumu'eha ta uhyk uwyr. Pandu ipe:

—Nde namō jande riki kapitā keruhū aja jaxo rahā, jande ngi har awa riki amō ta 'ar koty te we katu te me'ē ke my? — aja Jesu pe.

² Pe, ta'yn pe a'e pandu:

—Ejur — aja.

Pe, jumu'eha ta ruwa koty ta'yn ke a'e mupu'am. ³ Pandu:

—Ko apandu pehē pe. Pehē py'a pemuruwak, pe, ta'yn ta aja pehē. Aja ym pehē pexo rahā, ihē namō kapitā keruhū aja pexo ym ta tī. ⁴ Ihē namō kapitā keruhū aja amō ixo rahā: “Katu te ame'ē ke ihē” aja ym ixo. Ta'yn ta aja muruwak. Ame'ē riki amō ta 'ar koty te we katu ame'ē ke. ⁵ Kome'ēja ta'yn ke hok pe mupyta katu, ihē kotyhar ke, a'erehe pandu ipe: “Ko nde erejur katu. Ihē rok pe epyta katu” aja. Aja rahā, ihē ke hok pe mupyta katu tī — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu. (Aja rahā, upa Jesu kotyhar ta rehe amō hurry katu rahā, Jesu rehe hurry katu tī, aja mujekwa katu.)

“Tupā rehe nde erejurujar katuha ke ehi-jar”

Aja mu'e ame'ē ke katu ym te
(Mak 9.42; Ruk 17.1-2)

⁶ Jesu pandu tī:

—Ihē rehe amō amō ta'yn ta jurujar katu. Pe, amō pandu: “Mā! Jesu rehe pejurujar katuha ke pehijar” aja. A'erehe ta'yn ta hijar. Aja rahā, mā peja pandu ame'ē jurupy rupi itahu pukwar. Pe, itahu namō a'e ke ypa pe ombor. Pe, y jukwa. (Aja rahā, ta'yn ta ke mu'e ym ta.) Aja manō rahā, Tupā mupyraraha 'ar koty te we katuha. Tupā mupyrara rahā, mupyrara te hū ta. ⁷ Mā! Kome'ē ywy keruhū pe har ta ma'e ke rehe usak. Ma'e ke rehe hendu. A'erehe ihē rehe jurujar katuha ke hijar. Aja rahā, mā katu ym. Aja ihē rehe jurujar katuha ke hijar ame'ē ta ixo. Pe, amō pandu: “Tupā

rehe nde erejurujar katuha ke ehijar” aja. A'erehe hijar. Aja rahā, māte hū pandu ame'ē ke Tupā mupyrara ta. “Ehijar” aja pandu ame'ē ke mā katu ym te — aja pandu.

Ma'e ka'u te'eha ke ma'e tar katu ame'ē rehe har

(Mak 9.43-48)

⁸ Jesu pandu ti:

—Nde po pe amō amō ma'e ke nde erema'ema'e, a'erehe ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'e. A'erehe ihē rehe nde erejurujar katuha ke nde erehijar. Aja rahā, ame'ē nde erema'eha ke ema'e ym. Nde erema'e ym rahā, nde po ke nde eremondok, ame'ēja saka. Nde po petei nixói, aja Tupā koty nde ereho ta rahā, katu tiki. Mokōi nde po rahā, mupyraraha renda pe nde ereho ta rahā, katu ym te tiki.

—Nde py aja ti. Amō amō ma'e renda pe nde erewata ereho, a'erehe ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'e. A'erehe ihē rehe nde erejurujar katuha ke nde erehijar. Aja rahā, eho ym. Nde ereho ym rahā, nde py nde eremondok, ame'ēja saka. Nde py petei nixói, aja Tupā renda pe nde ereho ta rahā, katu tiki. Mokōi nde py rahā, mupyraraha renda pe nde ereho ta rahā, katu ym te tiki.

⁹ —Amō amō ma'e ke rehe nde eresak, a'erehe ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'e. A'erehe ihē rehe nde erejurujar katuha ke nde erehijar. Aja rahā mā'e ke rehe esak ym. Nde eresak ym rahā, nde reha nde erejo'ok, ame'ēja saka. Nde reha petei nixói, aja Tupā renda pe nde ereho ta rahā, katu tiki. Mokōi nde reha rahā, mupyraraha renda pe nde ereho ta rahā, katu ym te tiki — aja Jesu pandu.

Arapuهران kanim ame'ē rehe har

(Ruk 15.3-7)

¹⁰ A'e pandu ti:

—Kome'ē ta'yn riki jaxer, aja ym pekwa pexo. Ko apandu pehē pe. Ima'e Tupā je'ēha rahoha ta riki ihē pái namō ixo. A'erehe ta'yn ta rehe har ihē pái namō a'eta pandu. Ihē pái riki ywa pe har a'e — aja Jesu. (“Ta'yn ta rehe har” Jesu pandu rahā: “Ixotyhar ta rehe har” a'e pandu.)

¹¹ Jesu pandu ti:

—Awa ihē ti. Tupā je'ēha rupi ajur. Ma'e ka'u te'eha ke amō ma'ema'e, ame'ē ta ke ihē amuhā ajur. (Ame'ē ta riki kanim ame'ē ta aja saka.)]

¹² —Pesarahā! Heta arapuharan ta namō amō ixo. Kuja, 100 hetaha ke. Pe, petei har kanim oho rahā, myja me'ē ijar ma'e ta ta my? Myja me'ē pekwa my? Kuja riki. Heta ame'ē ta ke ijar mupyta. Ywy'a rehe kāpi u'u ixo. Aja mupyta. Pe, kanim ame'ē ke a'e kekar oho. ¹³ Mahem rahā, hury katu a'e. Ko apandu pehē pe. Heta ame'ē ta kanim

ym. Pe, ame'ē petei har kanim ame'ē ke rehe heta ame'ē ta 'ar koty te we huryha. ¹⁴ Aja riki pehē pái keruhū ti. Ywa pe har a'e. Kome'ē ta'yn ta riki kanim oho ame'ē ke aja a'e putar ym — aja Jesu pandu.

(Aja rahā, amō ke mupyraraha renda pe oho, ame'ē ke Tupā putar ym, aja Jesu mukewa katu.)

Imu riki ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e

(Ruk 17.3-4; Ngara 6.1; Tian 5.16; Tian 5.19-20)

¹⁵ A'e pandu ti:

—Nde rehe ma'e ka'u te'eha ke ne mu ma'e rahā, ixoty eho. Pe, a'e ma'eha ke emukewa. “Mā peja ehijar” aja epandu ipe. Pehē jō mokōi pe'am rahā, pepandu pehē jupe. Amō ta ukwa ym ha rupi pepandu pehē jupe. Nde rehe hendu katu rahā, nde rehe ne mu ipy'a jywyr ta. Katu ta. ¹⁶ Nde rehe a'e hendu ym rahā, amō mokōi sawa'e ta ne namō nde ereho. Mokōi nixói rahā, petei eraho. Aja rahā, ame'ē ta riki ne mu pe nde erepandu ame'ē ke rehe hendu ta ti. Pe, ame'ē ta pandu ta ti. “Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha ke ehijar” aja ta ti. Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihē.

“ ‘Katu ym nde erema'e' aja amō pe nde erepandu rahā, ame'ē ke amō mokōi hendu katu ti. Mokōi ym rahā, mahapyr hendu ta.

Pe, nde erepandu, ame'ē ke a'eta mukewa katu ta ti” aja riki panduha ihē.

¹⁷ —Pe, ame'ē mokōi sawa'e ta juja katu te pandu ame'ē ke rehe ne mu hendu ym rahā, upa jumu'eha renda pe jy'ar, ame'ē ta pe nde erepandu ti. Upa ne mu rehe har epandu. Pe, jumu'eha renda pe jy'ar ame'ē ta ne mu pe pandu ta ti. “Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha ke ehijar” aja ta ti. Ame'ē rehe ne mu hendu ym rahā, a'e riki jaxer ai ame'ē ke, aja pekwa ehe har. Tupā rehe ipy'a ym aja ixo ta, aja pekwa ehe har ti. Jaxer ame'ē riki ne mu, aja pekwa ehe har ti — aja Jesu pandu. (“Amō imu rehe har” Jesu pandu rahā: “Ixotyhar rehe har” a'e pandu.)

Tupā kotyhar ta ixoha rehe har

(Matéu 16.19; Juā 20.23)

¹⁸ A'e pandu ti:

—Ko pehē pe ihē apandu. Kome'ē ywy keruhū pe Tupā kotyhar ta ixo. Ame'ē ta pe pepandu: “Pema'e ym” aja. Aja rahā, aja Tupā pandu ta ti. Pe, Tupā kotyhar ta pe pepandu: “Katu. Ma'e ke pema'e katu” aja. Aja rahā, aja Tupā pandu ta ti. ¹⁹ Ko amō we ihē apandu. Ma'e ke Tupā namō pepandu pandu. Pehē ngi har mokōi ame'ē ta juja katu te pandu rahā, ame'ē ma'e ke jande pái keruhū muwyr ta ame'ē ta pe. Ywa pe har a'e. ²⁰ Pe, ihē rehe ipy'a ke amō ta moī moī tar katu, a'erehe jy'ar uī. Pehē ngi har mahapyrihar jō jy'ar rahā, ame'ē ta

namō ihē axo ta tī. Mahapyrihar nixói rahā, mokōihar jō jy'ar rahā, ame'ē ta namō ihē axo ta tī — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

Amō rehe ipy'a ke mujiwyr ym

(Matéu 6.14-15; Ruk 17.3-4; Ese 4.32; Koro 3.13)

²¹ Jesu pe Petu pandu uwyr:

—Sawa'e! Ma'e ka'u te'e ame'ē ke ihē pe ihē mu ma'e rahā, ihē py'a ihē amujiwyr ehe. Myja hetaha ihē py'a amujiwyr ta ehe my? Awa po wajar mokōi hetaha my? — aja ipe.

²² Jesu pandu:

—Anī. Awa po wajar mokōi jō aja ym. Heta te hū nde py'a emujiwyr ehe. Marā ka ym nde eremangaha. Aja nde py'a emujiwyr ehe. ²³ Amō ta rehe Tupā ipy'a jywyr katu. Ame'ē ke pehē pe ihē amu'e ta. Kuja riki. Yman amō ywma'e kapitā keruhū ixo. Myja tamatarer hetaha ke miasu ta jo'ok ingi my? Ame'ē ke kapitā keruhū ukwa ta. ²⁴ A'erehe miasu ta ke amō ta werur werur ipe. Kapitā keruhū ukwa ukwa uī ramō rahā, amō ke amō ta muhyk. Ame'ē riki tamatarer heta te hū kapitā keruhū ngi jo'ok. Mujiwyr ym riki. ²⁵ Marā ka ym mujiwyr iha. Nixói te miasuma'e tamatarer. A'erehe kapitā keruhū pandu: “Kome'ē miasu ke emuhepy eho. Amōma'e wan ta. Amō pe te'e paraky ta. Nde eremuhepy rahā, tamatarer ihē pe erur. Hakehar ke emuhepy tī. Ta'yr ta aja tī. Tajyr ta aja tī. Upa ima'e ke aja tī. Emuhepy. Pe, tamatarer ihē pe erur. Muhepyha riki” aja kapitā keruhū pandu tī. ²⁶ Pe, ipynarāi pe miasu wapyk. Kapitā keruhū ruwa koty wapyk. Pandu ipe: “Eharō we rī. Upa katu te tamatarer ke nde pe ihē amujiwyr ta” aja miasu. ²⁷ Kapitā keruhū pyrara usak ehe. A'erehe pandu ipe: “Katu. Upa ihē aharāi apo 'y. Tamatarer ihē pe emujiwyr ym ta me'ē te'e. Eho te'e 'y” aja.

²⁸ —Soroka pe ame'ē miasu oho ramō rahā, ianam ke rehe a'e usak, amō miasu ke rehe. Ta'yr te mi tamatarer ke ame'ē mujiwyr ym. Pe, ame'ē jurupy rupi miasu hātā pyhyk. Pandu ipe: “Ihē ngi tamatarer nde ereraho. Ame'ē ke emujiwyr” aja. ²⁹ Ipynarāi pe ame'ē ianam wapyk. Pe, pandu: “Eharō we rī. Pe, upa tamatarer nde pe ihē amujiwyr ta” aja. ³⁰ Miasu pandu: “Anī. Aharō ym ta” aja. Pe, ianam ke kyn-daha pe kynda raho. Upa katu te tamatarer mujiwyr ym rahā, uhem ym ta riki.

³¹ —Ame'ē ke amō miasu ta ukwa rahā, parahy riki. Pe, upa katu te ijar pe a'eta pandu oho. ³² A'erehe miasu ke ijar muhyk tī. Pandu ipe: “Mā! Jaxer ame'ē ke nde. Tamatarer heta te hū ihē pe nde eremujiwyr ym. Upa katu te ihē aharāi riki. Nde erepandu ihē pe. ‘Marā ka ym ihē

amujiwyr iha nde pe. A'erehe eharāi katu’ aja riki. A'erehe upa katu te ihē aharāi. ³³ Nde rehe apyrara ihē asak, aja amō miasu rehe nde erepyrara eresak ta me'ē te'e” aja ijar. ³⁴ Ame'ē miasu rehe kapitā keruhū parahy. Amō rehe ame'ē miasu pyrara ym usak, a'erehe parahy ehe. (Amō sawa'e pe pandu:) “Kyndaha pe peme'ē ekynda eraho. Tamatarer upa katu te ihē pe mujiwyr ym rahā, a'ep a'e ke nupā ta amō” aja kapitā keruhū pandu — aja Jesu pandu.

³⁵ A'e pandu tī:

—Ame'ē kapitā keruhū aja ihē pái keruhū tī. Pehē mu rehe pehē py'a pemujiwyr ym rahā, aja pehē ke ihē pái keruhū mupyrara ta tī. A'e riki ywa pe har a'e — aja Jesu pandu.

19

Hakehar ke hijar ame'ē rehe har

(Matéu 5.31-32; Mak 10.1-12; Ruk 16.18; 1 Korin 7.10-11)

¹ Ipy'a jywyr iha rehe har upa pandu rahā, Ngariréi ywy ke Jesu hijar. Pe, Jundéi ywy rehe a'e oho. Jumu'eha ta oho tī. Oho rahā, Jondā y ruwái rehe oho. ² Heta ngā haikwer rupi oho tī. Pe, ahy ixo ame'ē ta ke a'e mukatu a'ep. ³ Amō parise ta uhyk uwyr ehe. Jesu panduha ke a'eta manga uwyr tipe. A'e jawy rahā, a'eta pandu ta tipe: “Jaxer ame'ē ke nde erepandu” aja. A'erehe kuja a'eta pandu:

—Upa ma'e amō putar rahā, hakehar ke a'e hijar katu my? Myja me'ē jundéu awa ta je'ēha mujekwa my? — aja Jesu pe.

⁴ A'e pandu:

—Tupā je'ēha rehe pesak riki. Kuja amō mupinim:

“Ma'e ke Tupā mujā py rahā, sawa'e ke a'e mujā. Kūjā ke mujā tī” aja riki.

⁵ —Amō we tī:

“Jumendar rahā, ipái ta ke sawa'e hijar, pe, hakehar namō ixo katu. Ame'ē mokōihar riki petēihar aja ixo apo 'y” aja.

⁶ —A'erehe ame'ē ta riki mokōi ym. Pe-te'ihar aja ixo apo 'y. A'erehe petēihar aja Tupā riki mujā. Ame'ē ke sawa'e mumokōi rahā, katu ym tiki — aja Jesu. (“Mumokōi” aja pandu rahā: “Hakehar ke ixawa'e hijar” aja mujekwa.)

⁷ Parise ta pandu ipe:

—Aja rahā, ma'erehe Moise pandu my: “Hakehar ke amō hijar rahā, paper rehe mupinim: ‘Nde ihē rakehar ym apo 'y’ aja. Pe, ipái ta koty hakehar ke mujiwyr mondo, paper namō” aja riki Moise — aja Jesu pe.

⁸ A'e pandu:

—Jundéu awa ta iākā jumujanam ngā juehe. Tupā je'ēha rehe hendu tar ym, a'erehe Moise pandu: “Hakehar ke amō

hijar rahā, katu we” aja. Ma'e ke Tupā mujā py rahā, anī riki. Hakehar amō hijar rahā, katu ym arahā. ⁹ A'erehe apandu pehē pe. Hakehar ipy'a wapyk katu tipe. Ame'ē ke ixawa'e hijar, pe, amō kūjā ke pyhyk rahā, hakehar aja ym namō jumusarāi. Katu ym aja — aja Jesu.

¹⁰ Jumu'eha ta pandu:

—Aja rahā, amō jumendar ym rahā, katu tiki — aja ipe.

¹¹ Jesu pandu:

—Aja upa sawa'e ma'e ym ta. Tupā mukwa rahā, pe, sawa'e jumendar ym ta. ¹² Amō koty koty ukwa, a'erehe amō amō sawa'e jumendar ym. Amō ta marā ka ym jumendaria. Imāi pusu ngi u'ar rahā ngi har aja riki. Marā ka ym jumendaria. Ehe ihī ame'ē ke nixói. Aja te'eha u'ar. Amō ta amō koty. Ame'ē ta ngi ehe ihī ame'ē ke amō ta mondok, a'erehe marā ka ym jumendaria. Amō ta Tupāma'e ma'eha ke ma'ema'e, a'erehe jumendar tar ym. Tupā rehe har pandu pandu oho. Ame'ē riki ima'e ma'eha. Ame'ē ke ma'ema'e, a'erehe jumendar tar ym rahā, mā peja ixo te'e — aja Jesu pandu.

*Ta'yn ta rehe har Jesu pandu katu
(Mak 10.13-16; Ruk 18.15-17)*

¹³ Ta'yn ta ke amō ta werur ipe. Ipo ke ta'yn ta ākā rehe Jesu mujar ame'ē ke a'eta putar. (Ipo mujar rahā, Tupā usak katu a'eta rehe, aja mukewa.) Ta'yn ta rehe har Tupā namō a'e pandu pandu, ame'ē ke a'eta putar tī. A'erehe werur ipe. Anī. Jumu'eha ta je'ē je'ē:

—Mā! Jesu ma'ema'e ixo. A'erehe perur ym ipe — aja riki.

¹⁴ Jesu pandu:

—Anī. Mā peja ta'yn ta ihē rehe uhyk katu. Ta'yn ta ke se pemuhyk perur. Pemupyta ym. Aja riki Tupā putar tī. Kome'ē ta'yn ta aja me'ē Tupā kotyhar wan ta tī — aja jumu'eha ta pe. (Ta'yn ta aja ixo rahā: “Katu te ame'ē ta ke jande” aja ym ukwa, a'erehe pahar Tupā koty ipy'a ke muruwak, aja mukewa katu.)

¹⁵ Pe, ipo ke ta'yn ta ākā rehe Jesu mujar mujar. Upa rahā, a'engi a'e oho.

Ima'ehū namō ixo, ame'ē rehe har

(Matéu 13.22; Mak 10.17-31; Ruk 18.18-30; 1 Timo 6.6-10; Tian 5.1-3)

¹⁶ Amō rahā, amō sawa'e uhyk uwyr ehe. Pandu:

—Sawa'e! Ngā mu'eha nde. Myja me'ē katu ame'ē ke ihē ama'ema'e rahā, ihē ke Tupā muhā katu ta my? — aja Jesu pe.

¹⁷ A'e pandu:

—Katu ame'ē ke nde erema'ema'e, ame'ē rehe har mā peja ihē pe ebandu ym. (Nde erekwa riki.) Katu te ame'ē ke petēihar jō ixo. Tupā a'e. Nde ke Tupā muhā

katu, ame'ē ke nde ereputar rahā, a'e pandu ame'ē ke ema'ema'e katu — aja sawa'e pe.

¹⁸ —Ma'e Tupā pandu my? — aja sawa'e pandu ipe.

Jesu pandu:

—Amō ke ejukwa ym. Amō kūjā rehe eka'u te'e ym. Amōma'e ke emukanim ym. Amō rehe har te'e ebandu ym. ¹⁹ Nde pái rehe epy'a katu. Ne māi rehe aja tī. Epy'a katu tī. Nde erepy'a katu nde juehe, aja ne namō ixo ame'ē ta rehe epy'a katu tī — aja ipe.

(“Ne namō ixo ame'ē ta” aja Jesu pandu rahā: “Upa amō ta rehe ipy'a katu ta me'ē te'e” aja mukewa katu.)

²⁰ Sawa'e pandu:

—Upa aja Tupā pandu ame'ē ke rehe ihē ahendu katu. Myja amō we ihē ama'e rahā, ihē ke Tupā muhā katu ta my? — aja riki.

²¹ Jesu pandu ipe:

—Katu te aja nde erexo tar katu rahā, upa katu te nema'e ke emuhepy eho. Pe, tamatarer nde erepyhyk rahā, upa katu te ame'ē ke ima'e ym te ame'ē ta pe te'e eme'ē me'ē. Aja rahā, ma'e katu ame'ē ke Tupā koty nema'ehū ta. Pe, ihē namō eho — aja ipe.

²² Ame'ē ke rehe sawa'e hendu rahā, pyai riki. Ima'ehū namō ixo ame'ē ke a'e. (Ame'ē ke te'e me'ē tar ym) a'erehe pyai oho ingi. (Ima'e ke muhepy tar ym tī.)

²³ Ame'ē ke rehe usak rahā, jumu'eha ta pe Jesu pandu:

—Ko apandu pehē pe. Tupā putar, aja amō ixo katu. Aja tamatarer rehe ipy'a moī moī ame'ē ta mā Tupā putar aja ixo tar ym te. ²⁴ Ko apandu tī. Awi jupiha kwar rupi marā ka ym amō rymba asa ohoha. Kame, ame'ē rymba asa ohoha ke. Pe, ima'ehū namō ixo ame'ē ta i'ar koty te we marā ka ym Tupā putar aja ixoha — aja Jesu pandu.

²⁵ Ame'ē ke jumu'eha ta hendu rahā, pandu:

—Māte hū puki! Aja rahā, awa ke Tupā muhā katu ta my? — aja Jesu pe.

²⁶ Jumu'eha ta rehe Jesu usak. Pe, pandu:

—Ame'ē ke sawa'e ta marā ka ym ma'eha. Tupā anī. Upa katu te a'e ma'e katu. Amō ke a'e riki muhā katu ta — aja Jesu.

²⁷ Pe, Petu pandu:

—Esarahā! Sawa'e pe nde erepandu, aja upa katu te jandema'e ke jahijar jajur. Pe, ne namō jaxo 'y. A'erehe ma'e jande pe Tupā muwyr ta my? — aja Jesu pe.

²⁸ A'e pandu:

—Hā! Pesarahā! Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Ko apandu pehē pe. Upa ma'e ke Tupā mupyahu rahā, kapitā keruhū aja ihē axo ta. Ngā ke ihē amondo mondo ta axo. Arahā pehē riki kapitā wan ta tī. Pehē awa py mokōi sawa'e ta. Jundéu awa tama'e

kapitā ta ke pehē tī. A'eta ke pemondo mondo ta tī.

²⁹ —Ihē rehe har amō pandu tar katu, a'erehe hok ke hijar oho. Imu ta ke hijar tī. Hendyr ta ke hijar tī. Ipāi ke hijar tī. Imāi ke hijar tī. Ta'yn ta ke hijar tī. Kupixa ke hijar tī. Aja rahā, upa katu te aja ixo ame'ē ta pe ma'e heta te hū Tupā mujywyr ta. Pe, ame'ē ta ke a'e muhā katu ta.

³⁰ —Ixoty uhky rahā, upa katu te uhky ame'ē ta rehe juja katu te Tupā me'ē me'ē ta. Tupā kotyhar aja muruwak py, ame'ē ta rehe Tupā usak katu ta. Tupā kotyhar aja a'ejōhar muruwak, ame'ē ta rehe juja katu te a'e usak katu ta tī — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

20

Kupixa rehe paraky ame'ē ta rehe har

¹ Jesu pandu tī:

—Yman rahā, ixotyhar ta pe ma'e katu ame'ē ke Tupā me'ē me'ē. (Juja katu te ngā rehe a'e usak katu ta.) Ame'ē ma'ema'eha kuja riki. Pytuniwe te rahā, parakyha ta pe amō sawa'e pandu oho. Ame'ē ta rehe usak rahā, sawa'e pandu: “Ihēma'e kupixa pe peparaky peho. ² Petei wera rahā, peparaky. Petei wera rahā muhepyha, ame'ē tamatarer pehē pe ihē ame'ē ta” aja kupixa jar pandu. “Katu. Jaho ta kŷ” aja parakyha ta. A'erehe a'eta ke kupixa pe ijar mondo.

³ —Ywa ku'a rahā, ma'e muhepyha renda pe kupixa jar oho tī. Amō sawa'e ta i'āi rī. Te'e ixo. ⁴ Kupixa jar pandu: “Ihēma'e kupixa pe peparaky peho tī. Ma'e katu ihē akwa, aja pehē pe ihē amuhepy ta” aja ijar. “Hā!” aja sawa'e ta. A'erehe ame'ē ta kupixa pe paraky oho tī.

⁵ —Warahy jandar rahā, aja tī. Muhepyha renda pe kupixa jar oho tī. Parakyha ta ke kupixa pe mondo tī.

—Warahy ywa ku'a ihon rahā, aja tī. Muhepyha renda pe kupixa jar oho tī. Amō sawa'e ta rehe usak rahā, kupixa pe mondo tī.

⁶ —Ka'aruk koty rahā, muhepyha renda pe kupixa jar oho rahā, amō sawa'e ta i'āi rī. Ijar pandu: “Ma'erehe te'e pexo se my?” aja sawa'e ta pe. ⁷ Sawe'e ta pandu: “Peparaky peho. Amuhepy ta” aja jande pe pandu ym awa, aja kupixa jar pe. “Aja rahā, ihēma'e kupixa pe peparaky peho apo” aja riki kupixa jar. A'erehe ame'ē ta paraky oho tī.

⁸ —Pytun ramō rahā ima'e tamatarer usakiha ame'ē miasu pe kupixa jar pandu: “Parakyha ta ke emujy'ar. Tamatarer ke eme'ē me'ē. Kupixa pe a'ejōhar oho ame'ē ta pe eme'ē py. Ka'aruk koty oho ame'ē ta pe tamatarer eme'ē py. A'engi warahy ywa

ku'a ihon rahā oho ame'ē ta pe eme'ē tī. A'engi warahy jandar rahā oho ame'ē ta pe eme'ē tī. A'engi ywa ku'a rahā oho ame'ē ta pe eme'ē tī. Pe, a'ejōhar pytuniwe rahā oho ame'ē ta pe eme'ē tī” aja kupixa jar.

⁹ —Ka'aruk koty paraky oho ame'ē ta pe tamatarer ke miasu me'ē. Petei wera rahā, wetep muhepyha me'ē riki. ¹⁰ A'erehe amō ta kuja: “Éi! Ame'ē ta 'ar koty te we japaraky, a'erehe ame'ē ta 'ar koty te we tamatarer japyhyk ta” aja pytuniwe rahā paraky oho ame'ē ta ukwaha naī. Anī. Petei wera rahā, wetep muhepyha a'eta pe miasu me'ē tī.

¹¹ —A'eta tamatarer ke pyhyk, pe, je'ē je'ē hū u'am. Kupixa jar rehe har je'ē je'ē hū.

¹² A'eta pandu: “A'ejōhar paraky oho ame'ē ta ta'yr te mi paraky, ma'e, ka'aruk koty oho ame'ē ta ke. Jande anī. Warahy haku rahā, japaraky hū. Pytuniwe jaho. Warahy jere rahā jaho tī. Pe, ka'aruk koty japutu'u. Japaraky hū. Jande aja a'eta pe juja katu te nde ereme'ē me'ē. Katu ym aja” aja kupixa jar pe.

¹³ —Je'ē je'ē hū ame'ē ta ngi har peteihar pe kupixa jar pandu: “Sa'e! Ehendurahā! Nde pe upa ihē amuhepy riki. Te'e ym ihē. Nde ereparaky ereho rahā, peteī wera rahā, wetep muhepyha nde erepyhyk ta, aja nde erekwa. Aja japandu katu riki.

¹⁴ Nema'e tamatarer eraho. Nde rok pe ejywyr eho. Kome'ē a'ejōhar paraky oho ame'ē pe nde aja ihē ame'ē tar katu tī. ¹⁵ Ihēma'e tamatarer namō ihē aputar ame'ē ke ihē ama'ema'e katu. Amō ta rehe ihē riki akty'ŷ ym. Pehē rehe anī, aja pekwaha naī, a'erehe nde ereje'ē je'ē hū ihē rehe my. Katu ym aja” aja kupixa jar — aja Jesu pandu.

¹⁶ Pe, a'e pandu tī:

—Kupixa jar aja Tupā tī. Ixotyhar aja a'ejōhar muruwak, ame'ē ta rehe Tupā usak katu ta. Ixotyhar aja muruwak py, ame'ē ta rehe juja katu te a'e usak katu ta tī — aja Jesu pandu.

“Ihē ke amō ta jukwa ta” aja Jesu pandu tī

“Ihē ke Tupā mukwera katu ta muhem” aja pandu tī

(Mak 10.32-34; Ruk 18.31-34)

¹⁷ Jerusarē ok ta pe a'e oho ixo rahā, jumu'eha ta ke a'e raho. Heta ame'ē ta ngi har jumu'eha ta awa py mokōi jō mujy'ar. A'eta wata oho ixo rahā, kuja Jesu pandu:

¹⁸⁻¹⁹ —Pehendurahā! Jerusarē ok ta pe jaho jaxo. Jundēu awa tama'e pa'ihu ta kotyhar ta ke ihē rehe amō muhyk ta werur. Moise je'ēha mu'e ame'ē ta kotyhar ta aja tī. Ihē rehe muhyk ta werur tī. Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Upa ame'ē ta ihē ke pyhyk ta. Pe, ihē pe a'eta pandu ta: “Katu ym nde. Nde eremanō ta me'ē te'e” aja riki.

Pe, jundéu awa aja ym ame'ë ta pe ihê ke ame'ë ta raho ta. Pe, ihê rehe jundéu awa aja ym ame'ë ta puka puka hû ta. Ihê ke pirok ta tî. Pe, myra ngâ mupia ame'ë ke rehe ihê ke jukwa ta. Mokôi aker rahâ, ihê ke Tupâ mukwera katu ta muhem — aja jumu'eha ta pe pandu.

*Tian ta mõi pandu Jesu pe
(Mak 10.35-45)*

²⁰ Semende rakehar uhyk uwyr ehe. Mokôi imembyr werur. (Imembyr rer Tian. Juâ amô tî.) Ipyrarai pe imai wapyk. (Aja sawa'e katu te ame'ë ke kohi, a'erehe hendu katu ta ehe aja mujekwa.) Pe, pandu:

—Ma'e ke ihê apandu ta nde pe — aja Jesu pe.

²¹ A'e pandu:

—Ma'e nde pe? — aja ipe.

Tian mõi pandu:

—Nde riki kapitâ keruhû rahâ, ko mokôi ihê membyr nde rake wapyk ta. Ame'ë ke emanga katu ihê pe apo. Nde jywa katu koty petei wapyk ta. Nde jywa'i koty amô wapyk ta tî — aja Jesu pe. (Jesu rake wapyk rahâ, amô ta 'ar koty te we je'ëha te reko, aja mujekwa.)

²² A'e pandu:

—Mâ! Upa pepandu ame'ë ke pekwa katu ym. Ihê rake pewapyk tar katu rahâ, amô we ta pehê pe tî. Kuja. Ihê apyrara hû ta axo. Ihê aja pepyraraha ke pepyhyk ta katu my tî? — aja Jesu.

Tian ta pandu ipe:

—A'e tî. Japyhyk katu ta — aja.

²³ Jesu pandu:

—A'e tî. Jete! Ihê kotyhar ta ke pehê, a'erehe pehê ke amô ta mupyrara hû ta. Ihê ke mupyrara hû aja ta pehê tî. Pesarahâ! Ihê rake pewapyk, anî. Apandu ym ta ame'ë. “Se ihê jywa katu koty ewapyk. Se ihê jywa'i koty ewapyk” aja ihê apandu ym ta. Ame'ë ke ihê pái jô pandu katu. A'e riki ame'ë renda mukatu — aja Tian ta pe.

²⁴ Ame'ë ke rehe jande popa jumu'eha ta hendu rahâ, imu ta rehe parahy, Tian ta rehe. (A'eta jyty'ym Tian ta rehe, a'erehe parahy.) ²⁵ A'erehe upa jumu'eha ta ke Jesu muj'ar. Pe, pandu:

—Jundéu awa aja ym ame'ë tama'e kapitâ keruhû ta mondo mondo hû ngâ ke. Ima'e je'ëha rupi kapitâ ta mondo mondo hû ngâ ke tî. ²⁶ Pehê anî. Aja kapitâ ta aja pexo rahâ, katu ym. Amô riki kapitâ keruhû aja ixo tar katu rahâ, amô ta namô ma'e ke ma'ema'e katu ixo. Te'e paraky ame'ë ta aja mâ peja ixo. Aja rahâ, katu tiki. ²⁷ Pe, pehê ngi har petei riki amô ta 'ar koty te we katuha aja ixo tar katu rahâ, a'e riki pehê rehe te'e paraky aja mâ peja ixo. Aja rahâ, katu tiki. ²⁸ A'e riki ihê aja ta tî. Pesarahâ! Awa ihê tî. Tupâ je'ëha rupi ajur. Ihê namô ma'e ke amô

ma'ema'e, a'erehe ihê ajur my? Anî. Aja ym. Amô ta namô ihê ama'ema'e. A'erehe ko ihê ajur. Ihê amanô ta, a'erehe ngâma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe amuhepy. A'erehe heta ngâ ke Tupâ muhâ katu ta — aja Jesu.

*Mokôi eha ym te ame'ë ta ke Jesu mukatu
(Mak 10.46-52; Ruk 18.35-43)*

²⁹ Jeriko ok ta ngi Jesu ta uhem oho ixo rahâ, haikwer rupi heta ngâ oho tî. ³⁰ Awa rape rake mokôi eha ym te ame'ë ta wapyk uî. Jesu asa oho ixo, aja a'eta hendu. A'erehe hâtâ a'eta pukái:

—Jesu! Ndawi rainô ke nde! Jande rehe epyrara esak! — aja riki. (“Ndawi rainô” aja pandu rahâ: “Kapitâ keruhû” aja Tupâ mu'am ame'ë ke a'e, aja mujekwa.)

³¹ Mokôihar ta pe heta ame'ë ta pandu:

—Pepandu ym aja — aja tipe.

Eha ym te ame'ë ta i'ar koty te we hâtâ pukáiha:

—Sawa'e! Ndawi rainô ke nde! Jande rehe epyrara esak! — aja riki.

³² Jesu pyta. Pe, pandu:

—Pejur! Ma'e nde pe? Ma'e ihê ama'e ta pehê pe my? — aja.

³³ A'eta pandu:

—Sawa'e! Jande reha ym te. Jande reha ke emukatu. Jasak tar katu — aja.

³⁴ Pe, a'eta rehe Jesu pyrara usak. Eha rehe ipo ke a'e mujar. Pahar upa ma'e ke rehe a'eta usak usak. Pe, haikwer rupi a'eta oho tî.

21

*Jerusarê ok ta pe jumen 'ar pe Jesu oho
(Mak 11.1-11; Ruk 19.28-40; Juâ 12.12-19)*

¹ Jerusarê ok ta pe uhyk tate rahâ, Metaje ok ta pe uhyk py oho. Ame'ë riki ywy'â rake ihî. Ywy'â rer Oriwéi ty. A'engi mokôi jumu'eha ta ke hundutar koty Jesu mondo.

² Mokôihar ta pe pandu:

—Jande ruwa koty ok ta ihî, Mbeta ok ta ke. A'ep pehê mokôi peho. Pehyk rahâ, jumen rehe pesak ta. Myra jytyka ame'ë rehe amô pukwar. Imembyr namô i'âi. Ame'ë mokôi pejar. Pe, se ihê pe pemuhyk perur. ³ “Ma'erehe jumen pejar my?” aja amô pandu rahâ, pepandu ipe: “Sawa'e riki putar apo” aja. “Hâ!” aja a'e pandu ta. Pahar pehê namô jumen ta ke a'e mondo ta — aja Jesu pandu.

⁴ Aja rahâ, yman Tupâ je'ëha pandu ame'ë ke amô mupinim, aja uhyk tî. Kuja riki:

⁵ “Siâ ok ta pe har ta pe pepandu: ‘Pesarahâ! Pehêma'e kapitâ keruhû petur ixo apo 'y. A'erehe peta kîy.

“Katu te me'ë ke ihê” aja ym ame'ë ke a'e. Jumen 'ar pe a'e tur ixo. A'erehe kapitâ keruhû a'e, aja pekwa katu ta' aja.”

(“Siã ok ta” aja pandu rahã: “Jerusarê ok ta ke” aja mujekwa.)

⁶ Upa Jesu pandu rahã, mokõi jumu'eha ta oho. Upa Jesu pandu, aja a'eta ma'ema'e. ⁷ Jumen ke Jesu pe werur. Imembyr ke werur ti. Jumen 'ar pe kamixa ke a'eta mou. Ame'e 'ar pe Jesu wapyk uĩ. Pe, oho. (Kamixa mou rahã, a'e riki kapitã keruhũ aja a'eta ukwa.) ⁸ Awa rape rupi heta ngã kamixa ke mou mou ti. Amõ ta pindo ro aja me'e mondok. Ame'e ke awa rape rupi mou mou ti. (Aja rahã, kapitã keruhũ ko tur. Jumai ym ha aja uwyr, aja mujekwa katu.) Ame'e 'ar rupi jumen pyrũ oho. ⁹ Jesu ndutar koty heta ngã wata oho. Haikwer rupi aja ti. Heta wata oho ti. Upa ame'e ta hãtã pandu pandu:

—Ko nde erejur katu! Ymanihar Ndawi aja kapitã keruhũ nde ti. Aja Tupã mu'am ame'e ke nde. Sawa'e te je'eha rupi nde erejur ame'e ke nde. Mã peja nde rehe Tupã usak katu. Tupã riki katu te ame'e ke a'e — aja ngã pandu pandu.

¹⁰ Jerusarê ok ta pe Jesu ixo oho rahã, ngã mutyapu tyapu hũ. Amõ ta pandu:

—Awa ko my? — aja ngã.

¹¹ Amõ ta pandu:

—Ko Jesu. Tupã je'eha pandu ame'e ke a'e. Nasare ok ta pe har ke a'e — aja. Nasare ok ta riki Ngariréi ywy rehe ihĩ.

Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe Jesu oho

(Mak 11.15-19; Ruk 19.45-48; Juã 2.13-22)

¹² Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe Jesu ixo oho. Pe, upa ma'e ke muhepy ame'e ta ke a'e muhem mondo ingi. Ma'e ke muhepy jo'ok ame'e ta ke muhem mondo ingi ti. Tamatarer muruwak ame'e tama'e myrape ke mujere ti. Aja upa tamatarer ke muhãĩ ombor. (Amõ ywy ngi amõ ta uwyr. Amõ koty tamatarer ke ame'e ta werur. Ame'e ke Jerusarê ok ta pe har tama'e tamatarer ke pe muruwak. Ame'e tama'e myrape ke Jesu mujere.) Pykahuran ke muhepy ame'e tama'e myrape ke mujere ti. ¹³ Upa ngã pe a'e pandu:

—Mã! Mukanĩha renda aja se pemu-ruwak. Sengi pehem peho. Tupã pandu ame'e ke amõ mupinim. Kuja riki Tupã pandu:

“Se ihẽma'e jumu'eha renda keruhũ ke.

Ihẽ namõ ngã pandu pandu, ame'e renda ke se” aja Tupã pandu.

—Pehẽ anĩ. Ame'e ke amõ koty pemu-ruwak. Ma'e ke mukanĩha renda aja pemu-ruwak — aja upa muhepyha ta pe Jesu pandu.

Pe, muhem mondo ingi. (Muhepyha ta muhepy rahã, ka'u te'eha rupi muhepy, a'erehe mukanĩha aja ame'e ta ti.)

¹⁴ Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe Jesu i'ãi. A'ep eha ym te ame'e ta uhyk ehe. Wata katu ym ame'e ta uhyk ehe ti. Upa ame'e ta ke a'e mukatu. ¹⁵ Aja ma'e katu ame'e ke a'e ma'ema'e. Ame'e rehe parise ta usak rahã, parahy ehe riki. Moise je'eha mu'e ame'e ta aja ti. Parahy ehe ti. Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe kurumĩ ra'yr ta hãtã pandu pandu:

—Ko nde erejur katu! Kapitã keruhũ nde. Nde riki katu te me'e ke — aja Jesu pe pandu. Kũjãtãĩ ra'yr aja ti. Pandu pandu ti.

Ame'e ke rehe parise ta hendu rahã, Jesu rehe parahy ti. Moise je'eha mu'e ame'e ta aja ti. Parahy ehe ti. ¹⁶ A'erehe Jesu pe a'eta pandu:

—Kurumĩ ta pandu ame'e ke rehe nde erehendu my? Katu ym jande pe — aja ipe.

—A'e tỹ. Ahendu katu. Tupã je'eha rehe amõ mupinim, ame'e rehe pesak riki. Kuja: “Kurumĩ ra'yr ta ke nde eremu'e, a'erehe a'eta pandu katu: ‘Nde riki katu te me'e ke.’ A'erehe ame'e panduha aja a'eta pandu katu ti” — aja Jesu pandu. (Kurumĩ ra'yr ta Tupã rehe har pandu katu, aja Jesu mujekwa. Kũjãtãĩ ra'yr aja ti.)

¹⁷ Parise ta ke Jesu hijar oho. Pe, Mbeta ok ta pe oho. A'ep a'e ukwer.

Sik'y ke Jesu muxirik

(Mak 11.12-14; Mak 11.20-24)

¹⁸ Ku'e rahã, pytuniwe rahã, Jerusarê ok ta pe Jesu jywyr oho ixo rahã, myahy a'e. ¹⁹ Awa rape rake ma'eywa'y rehe a'e usak. Sik'y ke. A'erehe uhyk oho ehe tipe. U'u ta tipe. Mahem ym ma'eywa. Ho ke te'e i'ãi. A'erehe ma'eywa'y pe a'e pandu:

—Apo har ma'eywa nixói te ta — aja riki.

Pahar ame'e sik'y xirik oho. ²⁰ Ame'e ke rehe jumu'eha ta usak rahã, a'eta pandu:

—Mãte hũ puki! Pahar sik'y xirik oho! Myja me'e my? — aja.

²¹ Jesu pandu:

—Ko apandu pehẽ pe. Ame'e sik'y ke ihẽ amuxirik. Tupã rehe pejurujar katu rahã, aja pema'e ta ti. Pejuruja katuha ke pehijar ym. Aja rahã, ihẽ ama'eha aja pema'e katu ta ti. Ame'e jõ ym. Kome'e ywy'ã pe pepandu: “Eho! Ejumbor eho y ramũĩ pe!” aja. Tupã namõ pepandu, pe, pejuruja katu ehe ti. “Mã! Opor ta nahã my? Akwa ym” aja ym pepandu. Aja rahã, ame'e ywy'ã opor ta oho. ²² Pejuruja katu ehe rahã, ma'e ke pepandu pandu inamõ, ame'e ke pehẽ pe Tupã muwyr ta — aja Jesu. (“Ywy'ã keruhũ” aja Jesu pandu rahã: “Upa ma'e hãtã ma'eha ke” aja a'e mujekwa.)

Awa riki Jesu ke muwyr my, ame'e ke amõ ta ukwa tar katu

(Mak 11.27-33; Ruk 20.1-8)

²³ Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe Jesu jywyr oho. A'e mu'e mu'e ixo rahã,

jundéu awa tama'e pa'ihu ta uhyk uwyr ehe. Jundéu awa tama'e kapitā ta uhyk uwyr ehe tī. A'eta pandu ipe:

—Sengi muhepyha ta ke nde eremuhem eremondo. Awa je'ēha rupi nde eremuhem eremondo my? Awa riki nde ke muwyr se my? — aja ipe.

²⁴ Jesu pandu:

—Ihē aja tī. Pehē pe ihē apandu ta tī. Pe, ihē pe pepandu py rahā, awa je'ēha rupi ma'e ke ihē ama'ema'e, ame'ē ke ihē apandu ta pehē pe tī. ²⁵ Apo pepandu py ihē pe. Sawa'e je'ēha rupi Juā mujahuk ngā ke my? Awa Juā ke mondo my? A'e ke Tupā mondo my? Sawa'e mondo my? Pepandurahā! — aja Jesu.

Ame'ē ke rehe pa'ihu ta hendu rahā, se koty Jesu ngi oho. Pe, pandu pandu a'eta jupe. Jundéu awa tama'e kapitā ta namō pandu pandu ngā jupe. Kuja:

—Mā! Myja japandu ta ipe my? “Tupā je'ēha rupi Juā mujahuk” aja japandu ipe rahā, kuja jande pe Jesu pandu ta: “Aja rahā, ma'erehe Juā pandu ame'ē ke rehe pejurujar ym my?” aja jande pe Jesu pandu ta. ²⁶ Anī. “Sawa'e je'ēha rupi Juā mujahuk” aja japandu rahā, jande rehe ngā parahy ta. Mahy ta jande ke tī. Juā riki Tupā je'ēha pandu ame'ē ke a'e, aja ngā ukwa katu. Sawa'e mondo ym a'e aja ukwa katu. A'erehe jande rehe parahy ta. Mā! Myja japandu ta my? — aja pa'ihu ta pandu pandu a'eta jupe.

²⁷ A'erehe Jesu pe pa'ihu ta pandu:

—Juā rehe har japandu ym ta nde pe — aja.

A'eta pe Jesu pandu:

—Aja rahā, ihē aja tī. Awa je'ēha rupi ma'e ke ihē ama'ema'e, ame'ē ke pehē pe ihē apandu ym ta tī — aja pa'ihu ta pe. Kapitā ta pe pandu tī.

Mokōi ta'yr ta ame'ē rehe har

²⁸ Amō we pa'ihu ta pe Jesu pandu. Jundéu awa tama'e kapitā ta pe pandu tī:

—Myja pekwa my? Amō rahā, ipāi namō mokōi ta'yr ta ixo. Pe, u'ar py, ame'ē pe ipāi pandu oho: “Sa'e! Kupixa pe eparaky eho apo” aja. ²⁹ “Aho ym ta ihē” aja ipāi pe. I'i atu rahā ipy'a ke muruwak, pe, kupixa pe ta'yr paraky oho. ³⁰ Pe, amō ta'yr pe ipāi pandu oho: “Sa'e! Kupixa pe eparaky eho apo” aja riki. Ta'yr pandu: “Aho ta kŷ” aja tipe. Anī. Oho ym riki. ³¹ Mokōi ta'yr ta ngi har awa riki ipāi putar ame'ē ke ma'e my? — aja Jesu.

—U'ar py ame'ē ke — aja pa'ihu ta pandu.

A'erehe Jesu pandu a'eta pe tī:

—Ko apandu pehē pe. Ame'ē ta'yr ta rehe har amujekwa ta pehē pe. Amō ta jaxer ai te aja pekwaha. Homa awa tama'e kapitā keruhū pe tamatarer matyr ame'ē ta ke. Kūjā ka'u te'e ame'ē ta jaxer ai aja

pekwaha tī. Ame'ē ta Tupā koty ipy'a ke muruwak, a'erehe Tupā kotyhar ta aja muruwak. (Ta'yr u'ar py, ame'ēja saka.) ³² Myja Tupā kotyhar aja amō muruwak my? Ame'ē rehe har Juā mujahukiha mujekwa uwyr pehē pe. A'e pandu ame'ē ke rehe pejurujar ym. Pehē pa'ihu ta. Pejuruja ym ehe tī. Kapitā keruhū pe tamatarer matyr ame'ē ta jurujar katu ehe. Kūjā ka'u te'e ame'ē ta aja tī. Jurujar katu ehe tī. Ame'ē ke rehe pesak tipe. Anī. Pehē py'a ke pemuruwak ym. (Ta'yr iapyr aja pehē tī.) Juā pandu ame'ē ke rehe pejurujar ym, a'erehe Tupā kotyhar ta aja pemuruwak ym tī — aja Jesu pandu.

Ma'eywa ty usakiha ta rehe har

(Mak 12.1-12; Ruk 20.9-19)

³³ Amō we pa'ihu ta pe Jesu pandu tī:

—Amō myja me'ē ma'e ke my aja ihē apandu ta. Pehendurahā! Amō sawa'e ixo. Kupixa ke a'e mondok. (Upa hapy.) Pe, ma'eywa'y rākā ra'yr ke a'e jytym. Uwa'y rākā ke. Kupixa rymy'y rupi a'e mukurar kurar. Pe, ma'eywa rykwer jo'okiha renda ke pykūi tī. Kupixa my'y pe myta mujā tī. (Ywate ame'ē ke mujā. Ame'ē ngi usakiha usak usak katu.) Upa mujā rahā, amō ta pe pandu: “Kupixa rehe pesak katu. I'a tyarō rahā, ko amō pehēma'e ta kŷ. Amō i'a ihēma'e ta kŷ” aja. “Ere” aja ame'ē ta pandu. Pe, pepaite kupixa jar usak te'e oho. (Paxia oho.)

³⁴ —I'a tyarō rahā, miasu ta ke kupixa jar mondo, ima'e kupixa pe. Kupixa usakiha ta ngi ma'eywa rykwer ke miasu ta jo'ok we ta tipe oho. ³⁵ Miasu ta ke usakiha ta pyhyk. Amō ke a'eta nupā riki. Amō ke jukwa. Amō rehe ita ke a'eta ombor. Mujan riki. Ijar pe me'ē ym te ma'e rykwer ke. ³⁶ Amō miasu ta ke kupixa jar mondo tī. Mondo py, ame'ē 'ar koty te we hetaha mondo tipe. Ame'ē ta ke usakiha ta juja katu te mahy. Amō ke nupā. Amō ta ke jukwa. Aja riki. Ijar pe me'ē ym te ma'eywa rykwer ke.

³⁷ —Pe, a'ejōhar ta'yr ke kupixa jar mondo. “Ihē ra'yr rehe a'eta hendu katu ta, aja ihē akwa” aja a'e jupe. A'erehe ta'yr ke mondo tipe. ³⁸ Ta'yr rehe usakiha ta usak rahā, a'eta pandu pandu a'eta jupe: “Ko riki kupixa jar ra'yr. Ipāi manō rahā, kupixa riki ima'e wan ta. Jajukwa ta peme'ē ke. Aja rahā, kupixa riki jandema'e wan ta” aja a'eta jupe. ³⁹ A'erehe a'eta pyhyk a'e ke. Pe, kupixa ngi hykŷi raho. Pe, jukwa. Ta'yr ke jukwa.

⁴⁰ —Apo kupixa jar uhyk uwyr rahā, usakiha ta pe myja me'ē a'e ma'e ta my? — aja Jesu.

⁴¹ —Ame'ē jaxer ame'ē ta ke kupixa jar jukwa ta. Pe, amō ta pe a'e pandu ta: “Ihēma'e kupixa rehe pesak katu” aja ta. Pe, i'a tyarō rahā, ame'ē ta riki ma'eywa rykwer

ke mowok ta. Kupixa jar pe ima'e rykwer ke me'e ta — aja a'eta pandu ipe.

⁴² A'eta pe Jesu pandu:

—Aja ta riki. Pesarahā! Kuja Tupā je'ēha rehe panduha pesak katu riki. Kuja:

“Ita rehe har ita ok mujāha pandu: ‘Jaxer te'e kome'e ita ke’ aja.

Anī. Tupā pandu: ‘Peme'e riki ok pyter wan mupu'am katu riki’ aja.

Aja jandema'e sawa'e te ma'eha riki. Katu te aja jakwa katu” aja panduha ihī.

⁴³ —A'erehe pehē pe ihē apandu. Je'ēha pyahu ke Tupā muwyr. Aja Tupā kotyhar ta aja pemuruwak tar ym. Pепutar ym, a'erehe pehē ke a'e putar ym tī. Pe, amō awa ta pe a'e pandu ta: “Ihē kotyhar ta aja pemuruwak” aja. Ame'e ta putar katu ta. Pe, katu ame'e ke ame'e ta ma'ema'e ta. Tupā putar aja a'eta ma'ema'e ta. ⁴⁴ [Kome'e ita rehe ipy ke amō tukwa rahā, ahy ta. Amō rehe ita u'ar rahā, mupe ta] — aja Jesu pandu.

“Ita rehe har” Jesu pandu rahā: “Juehe har” a'e pandu. “Ipy tukwa” aja pandu rahā: “Jesu ke amō ta putar ym” aja mujekwa. Amō rehe ita u'ar rahā, ame'e ke Jesu mupyrara hū ta, aja a'e mujekwa katu.)

⁴⁵ Myja me'e kupixa usakiha ta my, ame'e ke Jesu pandu. Ame'e rehe jundēu awa tama'e pa'ihu ta hendu rahā, a'eta rehe har Jesu pandu aja a'eta ukwa. Parise ta rehe har a'e pandu tī, aja a'eta ukwa tī. ⁴⁶ A'erehe a'eta parahy ehe, Jesu rehe. A'erehe Jesu ke a'eta pyhyk ta tipe. Heta ame'e ta ngi a'eta kyje. Jesu riki Tupā je'ēha pandu ame'e ke a'e, aja heta ame'e ta ukwa katu, a'erehe heta ame'e ta ngi parise ta kyje. A'erehe Jesu ke pyhyk ym arahā.

22

*Ta'yr riki jumendar ame'e rehe har
(Ruk 14.15-24)*

¹ Ngā pe pandu rahā, myja me'e ma'e ke my aja Jesu pandu pandu. Kuja:

² —Tupā pandu: “Ihē kotyhar ta aja pemuruwak” aja. Ame'e ke putar ame'e ta kuja riki. Amō rahā, sawa'e ixo. Kapitā keruhū a'e. Ta'yr riki jumendar, a'erehe imi'u ke ipai matyr. Huryha mujā. ³ Pe, miasu ta pe kapitā keruhū pandu. “Pepandu peho. Kwehe amō ta pe ihē apandu: ‘Ihē mi'u ke pe'u pejur’ aja. Ame'e ta pe pepandu peho: ‘Pe'u pejur apo’ aja.” A'erehe miasu ta pandu oho tipe. Uwyr tar ym ngā.

⁴ —A'erehe amō miasu ta ke kapitā keruhū mondo. Kwehe pandu: “Pejur” ame'e ta pe miasu ta pandu we ta oho tī. Kuja pandu ta: “Kapitā keruhū pandu: ‘Ihē mi'u ke upa amatyr hū. Tapi'iruhu upa ihē ajukwa. Tapi'iruhu ra'yr ixa ame'e ke ajukwa tī. Upa amuka'e riki. Myrape 'ar pe

ihī apo. Ihē ra'yr jumendariha rehe pesak pejur’ aja riki.” Aja miasu ta pandu tipe.

⁵ Ame'e rehe ngā hendu ym tī. Pe, ima'e ma'ema'e oho. Amō riki kupixa pe paraky oho. Amō riki ima'e muhepyha renda pe paraky oho. ⁶ Amō ta riki miasu ta ke pyhyk. Pe, nupā hū. Pe, jukwa. ⁷ Ame'e ukwa rahā, kapitā keruhū riki parahy. A'erehe sonda ta ke a'e mondo. Pe, miasu ke jukwa, ame'e ta ke sonda ta jukwa tī. Ame'e ta rekoha ke sonda ta happy tī. Upa ukwāi.

⁸ —Pe, amō miasu ta ke kapitā keruhū mujy'ar. A'e pandu: “Jumendariha rehe ihē mi'u ke ihē amatyr. Kwehe ihē apandu: ‘Pejur’ ame'e ta uwyr rahā, katu ym ta tipe. Uwyr tar ym, putar ym, a'erehe u'u rahā, katu ym. ⁹ Apo awa rape rupi peho. A'ep amō ta ke pemahem rahā, pepandu: ‘Kapitā mi'u matyriha rehe pe'u pejur’ ” aja kapitā keruhū pandu. ¹⁰ A'erehe miasu ta oho. Awa rape rupi oho. Pe, ame'e rupi wata ame'e ta mujy'ar. Katu ame'e ta ke a'eta mujy'ar. Jaxer ame'e ta ke mujy'ar tī. Pe, jumendariha renda ke mutyryhem.

¹¹ —Uwyr ame'e ta rehe kapitā keruhū usak oho. Pe, amō rehe usak. Ma'e mundeha nixoi riki. (Jumendariha rehe amō oho rahā, ma'e mundeha katu ame'e ke ijar me'e ngā pe.) Ame'e ke pyhyk ym. Putar ym, a'erehe munde ym. ¹² Kapitā keruhū pandu ipe: “Sa'e! Jumendariha rehe amō oho rahā, ma'e mundeha katu ame'e ke munde. (Ihē ame'e, ame'e ke nde eremunde ym.) Myja se nde erexe my?” aja ipe. Ame'e sawa'e je'e ym. ¹³ Pe, miasu ta pe kapitā keruhū pandu: “Sawa'e po ke pepukwar. Ipyta ke pepukwar tī. Pe, soroka pe pembor. A'ep pytun. A'ep ahy ixo, a'erehe jixi'u hū ta. Ahy hū, a'erehe hāi ke su'u su'u rāi” aja kapitā keruhū pandu — aja Jesu pandu.

“Ta'yr jumendariha rehe oho” aja pandu rahā: “Tupā renda pe ohoha” aja mujekwa. “Ma'e mundeha katu ame'e ke Tupā me'e” aja pandu rahā: “Ipy'a juhyk” aja mujekwa. Aja ym rahā, marā ka ym Tupā koty amō ohoha.)

¹⁴ Pe, Jesu pandu tī:

—Heta te hū ame'e ta pe Tupā pandu: “Ihē renda pe pejur” aja. Anī. Heta te hū ame'e ta oho ym. Heta ym ame'e ta rehe a'e katu usak. Ixotyhar ta jō aja jo'ok riki — aja pandu.

*Kapitā keruhū pe tamatarer me'e ame'e
rehe har*

(Mak 12.13-17; Ruk 20.20-26)

¹⁵ Parise ta oho ingi. A'eta pandu pandu a'eta jupe. “Jesu pe ma'e ke japandu ta. Pe, je'ēha a'e jawy rahā, japyhyk ta” aja riki pandu pandu a'eta jupe. ¹⁶ A'erehe ima'e jumu'eha ta ke parise ta mondo. Jesu koty mondo. Ero kotyhar ta ke a'eta mondo tī.

Ame'e ta Jesu rehe uhyk. (Muka'u te'e tar katu, a'erehe katu ehe har pandu py.) Kuja pandu:

—Sawa'e! Ngā mu'eha nde. Jete har te ke nde erepandu, ame'e ke jakwa katu. Myja me'e amō ixoha ke Tupā putar, ame'e rehe har jete har nde eremu'e. Amō ngi nde erekyje ym ha rupi nde eremu'e katu. Upa awa ta rehe juja katu te nde eresak, a'erehe nde erekyje ym ha rupi nde eremu'e katu. ¹⁷ Apo jande pe epandu. Myja me'e nde erekwa my? Homa awa tama'e kapitā keruhū pe tamatarer jame'e rahā, katu my? Anī rahā, katu ym my? Myja me'e jundēu awa ta je'eha mujekwa my? “Pehē peme'e katu” aja mujekwa my? “Peme'e ym” aja mujekwa my? Myja my? Epandu jande pe — aja Jesu pe.

¹⁸ A'eta riki katu ym ame'e ke ma'e tar katu, aja Jesu ukwa. A'erehe kuja a'e pandu:

—Mā! Mokōi pekwa ha ta ke pehē! Ihē ke pemuka'u te'e tar katu. ¹⁹ Kapitā keruhū pe tamatarer ke amō me'e. Ame'e tamatarer ke ihē pe pemujesak — aja parise tama'e jumu'eha ta pe.

Tamatarer ke a'eta werur ipe. ²⁰ Pe, Jesu pandu:

—Kome'e tamatarer rehe awa'a ihī my? Awa rer ngā mupinim ko my? — aja.

²¹ —Homa awa tama'e kapitā keruhūma'e ke! Sesama'e riki — aja a'eta pandu. (Sesa riki homa awa tama'e kapitā keruhū.)

A'erehe Jesu pandu:

—Aja rahā, kapitā keruhūma'e ke kapitā keruhū pe peme'e katu. Tupāma'e ke rahā, pehē py'a pemoi moī katu ehe tī. Ame'e riki ma'e ke peme'e, ame'ēja saka — aja pandu.

²² Ame'e ke rehe a'eta hendu rahā, pandu:

—Mā! Ukwa katu a'e! — aja.

Pe, a'eta oho ingi, Jesu ngi.

Ngā ke Tupā mukwera katu muhem ame'e rehe har

(Mak 12.18-27; Ruk 20.27-40)

²³ Jesu namō parise tama'e jumu'eha ta pandu uwyr. Ame'e wera rahā, sanduse ta uhyk ehe tī. Ame'e ta manōha ngi amō kwera ym te ta, aja ukwa ame'e ta ke a'eta. ²⁴ A'eta pandu:

—Sawa'e! Ngā mu'eha nde. Yman kuja Moise mujekwa:

“Sawa'e jumendar, pe, ta'yr ym ipe. Pe, manō rahā, imu riki imu ambyr rakehar ke pyhyk. Pe, a'e ta'yr ipe.

Ame'e ta'yr riki imu ambyr ra'yr aja saka ngā ukwa” aja Moise mujekwa.

²⁵ —Apo ehendurahā! Se awa po wajar mokōi imu ta ixo kwe. U'ar py ame'e ke jumendar. Pe, ta'yr ym ipe. Pe, manō. A'erehe imu riki imu ambyr rakehar ke pyhyk tipe tī. ²⁶ Mokōihar aja tī. Sawa'e manō tī. Ta'yr ym ipe tī. A'erehe imu mahapyrihar

kūjā ke pyhyk tipe tī. Ame'e aja tī. Manō tī. Ta'yr ym ipe tī. Aja upa imu ta riki tī. Imu ambyr rakehar ke pyhyk tipe tī. Pe, manō tī. Ta'yr ym ipe tī. ²⁷ Upa awa po wajar mokōi imu ta manō. Pe, kūjā manō tī. ²⁸ Apo epandurahā! Yman rahā, manō ame'e ta kwera katu uhem rahā, kūjā riki awa rakehar wan ta my? Se ixo rahā, upa imu awa po wajar mokōi riki pyhyk — aja sanduse ta pandu.

(“Manō ame'e ta kwera katu ta uhem” aja ukwa ame'e ta ke muka'u te'e tar katu, a'erehe ame'e panduha ke sanduse ta pandu.) ²⁹ Pe, Jesu pandu:

—Mā! Tupā je'eha pekwa ym. Tupāma'e pyrātāha ke pekwa ym tī, a'erehe pehē je'eha ke pejawy. ³⁰ Yman rahā, ngā kwera katu uhem rahā, jumendar ym te ta awa. Ywa pe Tupā je'eha rahoha ta ixo. Ame'e ta aja ngā ixo ta tī. Jumendar ym te ta tī. ³¹ Apo kwera rehe har amujekwa ta. Tupā pandu ame'e rehe har pekwa riki. Paper rehe pesak riki. Tupā pandu:

³² “Ihē rehe ipy'a ke Amarā moī moī katu. Isak aja tī. Jako aja tī. Ipy'a ke a'eta moī moī katu tī” aja Tupā.

—Pesarahā! Ixuwe ixo ame'e ta jō Tupā rehe ipy'a ke moī moī katu. Manō ame'e ta anī. Aja rahā, Amarā ta'a ixuwe katu aja te'e ta ixo 'y. Yman riki manō. I'a ixuwe katu aja te'e ta ixo 'y. A'erehe tapijar te'e we ipy'a ke moī moī katu Tupā rehe. A'erehe manō ame'e ta kwera katu ta ky, aja Tupā mujekwa katu — aja Jesu pandu.

³³ Ame'e ke rehe sanduse ta hendu rahā, pandu:

—Mā! Mu'e katu a'e — aja Jesu rehe har.

Moise je'eha katu te me'e ke ame'e rehe har

(Mak 12.28-34; Ruk 10.25-28; 1 Juā 5.3)

³⁴ Sanduse ta je'eha ke Jesu mukanim, aja parise ta hendu. A'erehe a'eta jy'ar uwyr ehe. ³⁵ Ame'e ta ngi har amō pandu ipe. Jesu je'eha ke a'e mujawy tar katu, a'erehe kuja pandu ipe:

³⁶ —Sawa'e! Ngā mu'eha nde. Moise je'eha ke jande jakwa jaxo. Ame'e ngi har myja me'e riki katu te me'e ke my — aja Jesu pe.

³⁷ A'e pandu:

—Tupā rehe epy'a katu te. Aja te'eha ehe har ekwa ekwa katu exo. Nde py'a emoī moī katu ehe tī. Aja epy'a katu te ehe. ³⁸ Ame'e riki Moise je'eha katu te ame'e ke. Amō 'ar koty te we katuha ame'e. ³⁹ Mokōi katu te ame'e ke ihē apandu py aja tī. Kuja. Ne namō ixo ame'e ta rehe epy'a katu. Nde juehe nde erepy'a katu, aja amō ta rehe epy'a katu tī. ⁴⁰ Ame'e mokōi riki katu te me'e ke. Ame'e mokōi rehe amō hendu katu te rahā, upa katu te Moise je'eha rehe hendu katu, ame'ēja saka — aja Jesu pandu

parise ta pe. (“Ne namō ixo ame’ē ta rehe ipy’a katu ta me’ē te’e” aja Jesu pandu rahā: “Upa amō ta rehe ipy’a katu ta me’ē te’e” aja mujekwa katu.)

Kirisutu rehe har Jesu pandu
(Mak 12.35-37; Ruk 20.41-44)

⁴¹ Amō parise ta jy’ar uwyr. Arahā kuja Jesu pandu ngā pe:

⁴² —Kirisutu rehe har, myja me’ē pekwa my? Awa rainō ke a’e my? Myja ehe har pekwa my?

—Ndawi rainō ke a’e, aja ehe har jakwa — aja parise ta pandu.

⁴³ Jesu pandu:

—A’e tŷ. Awa a’e tŷ. A’erehe Ndawi rainō ke a’e. Amō we tŷ. Tupā’a mujekwa ame’ē ke Ndawi pandu: “Ihēma’e sawa’e te” aja Kirisutu pe. (Aja rahā, Tupā a’e tŷ.) Kuja Ndawi pandu:

⁴⁴ “Ihēma’e sawa’e te pe sawa’e te pandu:

‘Se ihē rake ewapyk eī. (Aja rahā, katu te ame’ē ke nde, aja amujekwa.) Ne ruwajan ta ke ihē amuputu’u ta.

Ame’ē ym rahā we, se ewapyk eī.

Nde rehe a’eta hendu ym rahā we, se ewapyk eī tŷ” aja Ndawi pandu.

⁴⁵ —“Ihēma’e sawa’e te” aja Ndawi pandu. Aja rahā, Kirisutu riki ima’e sawa’e te aja mujekwa katu. (Aja rahā, a’e Tupā tŷ, aja Ndawi ukwa katu tŷ.) Aja jō ym. A’e riki hainō ke tŷ. (Aja rahā, awa a’e tŷ, aja mujekwa tŷ) — aja Jesu mujekwa.

⁴⁶ Jesu pe marā ka ym je’ēha ke amō mujwyriha. A’engi ma’e ke amō ta pandu ym ipe.

23

Ma’e ke parise ta ma’ema’e, ame’ē rehe har

(Mak 12.38-39; Ruk 11.43; Ruk 11.46; Ruk 20.45-46)

¹ Heta ngā pe Jesu pandu. Jumu’eha ta pe pandu tŷ:

² —Moise mupinim, ame’ē ke Moise je’ēha mu’e ame’ē ta mujekwa ngā pe. Parise ta aja tŷ. Mujekwa ngā pe tŷ. ³ A’erehe a’eta mujekwa ame’ē ke rehe pehendu katu ta me’ē te’e. Ame’ē ta mu’e, aja pema’ema’e katu tŷ. Kuja jō anŷ. Parise ta aja pema’ema’e ym. A’eta mujekwa, aja a’eta ma’ema’e ym. Mokōi ukwaha aja a’eta ixo. ⁴ A’eta mu’e ame’ē ke kuja pandu: “Mā peja jande jamu’e ame’ē ke pema’ema’e katu” aja riki. Ame’ē riki mā hātā te hū ma’eha. Ame’ē riki ma’e puhŷi ame’ē ke xupe pe hupir raho, ame’ēja saka. “Pehē namō jama’e ta. Pehē rehe japy’a katu” aja pandu ym te parise ta. (Aja rahā: “Pehē namō pehēma’e puhŷiha ke jahupir ta” aja pandu ym te ta. Katu ym aja.) ⁵ Ma’e ke parise ma’e ixo rahā, ame’ē ke rehe amō ta usak. Ame’ē ke a’eta putar

katu. Amō ta usak rahā: “Mā! Pehē katu” aja amō ta pandu naŷ. Amō we tŷ. Tupā je’ēha ke paper rehe a’eta mupinim. Ame’ē ke mupu’a, pe, iyywa rehe pukwar. Ipykā pyter pe pukwar tŷ. Tiha ame’ē ke pukwar. (Aja rahā, Tupā rehe ipy’a ke moŷ moŷ katu, aja ukwaha naŷ.) Kamixa apyr rehe iham pukwar tŷ. Puku ame’ē ke pukwar. (Aja rahā, Tupā rehe ipy’a ke moŷ moŷ katu, aja ukwaha naŷ.) ⁶ Ngā mi’u matyriha ke amō mujā rahā, kapitā keruhū rake jō a’eta wapyk tar katu. Kapitā ta jupe. Jundēu awa tama’e jy’ariha renda pe oho rahā, kapitā ta rake jō a’eta wapyk tar katu tŷ. “Jande katu te ame’ē ke jande” aja mujekwa tar katu naŷ. ⁷ Muhepyha renda rupi wata ixo rahā: “Sa’e ta! Ko pexo. Katu pehē” aja amō ta pandu. Ame’ē ke putar katu tŷ. A’eta pe amō ta pandu: “Ngā mu’eha pehē” aja a’eta putar katu tŷ.

⁸ —Pehē anŷ. Ihēma’e jumu’eha ta ke pehē. Pehē pe: “Ngā mu’eha pehē” aja mā peja amō ta pandu ym ta me’ē te’e. Pehē riki pehē mu pehē juehe, a’erehe pehē pe: “Ngā mu’eha pehē” aja mā peja pandu ym. Peteŷ riki pehēma’e mu’eha. (Ihē ame’ē.) ⁹ Kome’ē ywy keruhū pe har pe: “Ihē pāi keruhū” aja pepandu ym ta me’ē te’e tŷ. Peteŷ riki pehē pāi keruhū. Ywa pe har jō riki ame’ē, a’erehe ywy pe har pe pepandu ym: “Ihē pāi keruhū.” ¹⁰ Pehē pe: “Ihēma’e jar keruhū” aja mā peja amō ta pandu ym ta me’ē te’e. Peteŷ riki pehēma’e jar keruhū. Kirisutu jō riki pehēma’e jar keruhū. (Ihē ame’ē.) ¹¹ Pehē pyter ngi har peteŷ riki katu te ame’ē ke aja putar rahā, mā peja amō ta rehe te’e paraky aja ixo. ¹² “Katu te” aja amō ukwa jupe rahā: “A’e katu ym” aja Tupā ukwa. “Katu ym ihē” aja amō ukwa jupe rahā: “A’e katu” aja Tupā ukwa — aja Jesu pandu.

Parise ta riki mokōi ukwaha reko ame’ē ta ke, aja Jesu pandu

(Mak 12.40; Ruk 11.39-42; Ruk 11.44; Ruk 11.52; Ruk 20.47)

¹³ A’e pandu tŷ:

—Moise je’ēha mu’e ame’ē ta! Mā pehē ke Tupā mupyrara ta. Parise ta! Pehē ke aja tŷ. Tupā mupyrara ta tŷ. Upa pehē riki mokōi pekwaha namō pexo ame’ē ta ke pehē. “Ihē kotyhar ta aja pemuruwak” aja Tupā pandu. Parise ta! Pehē anŷ. Ame’ē ke peputar ym. Moise je’ēha mu’e ame’ē ta! Pehē aja tŷ. Peputar ym tŷ. Amō ta anŷ. Putar katu. Ame’ē ta ke pemuka’u te’e, a’erehe Tupā kotyhar ta aja muruwak ym. Ame’ē ta pe: “Anŷ. Pemuruwak ym” aja pepandu. Katu ym aja. Mā pehē ke Tupā mupyrara ta.

¹⁴ —[Moise je’ēha mu’e ame’ē ta! Parise ta! Mā mokōi pekwaha namō pexo ame’ē ta ke pehē! Te’e peje’ē, pe, ixawa’e manō ame’ē rok ke pejo’ok te’e ingi. A’engi te’e

pejo'okiha ke amō ta ngi pemukanim tar katu, a'erehe i'i we Tupā namō pepandu pandu tipe. Aja rahā, katu ame'e ta ke pehē aja amō ta ukwaha naī. Mā pehē ke Tupā mupyrara ta. Amō ta 'ar koty te we pehē ke mupyrara ta.]

¹⁵—Moise je'ēha mu'e ame'e ta! Parise ta! Mā upa pehē riki mokōi pekwhaha namō pexo ame'e ta ke pehē! Upa katu te ma'e ke pema'e, aja petēi jundēu awa ym ame'e ke pehē kotyhar aja pemuruwak. Upa pemuruwak rahā, pehē 'ar koty te we a'e riki mupyraraha renda pe oho ta ame'e ke a'e. (Pehē 'ar koty te we ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'e ke apo 'y. A'erehe mupyraraha renda pe oho ta ame'e ke a'e.) Mā pehē johu Tupā mupyrara ta.

¹⁶—Parise ta! Moise je'ēha mu'e ame'e ta! Pehē johu riki eha ym te ame'e ta aja pehē. Pe, amō ta ke pehykī peraho pexo. Kuja pemu'e:

“Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe itatawa ihī, aja pekwa. A'erehe jete katu te atu ihē apandu. A'erehe apandu ame'e ke ihē ama'e ta” aja pekwa tī.

—Aja pandu rahā, itatawa rehe har pandu. A'erehe ame'e panduha ke a'e ma'e te ta, aja pekwa. Anī. Jumu'eha renda keruhū jō pepandu rahā, amō koty pemu'e. Itatawa pandu ym. Kuja amō pandu:

“Tupā rehe jumu'eha renda keruhū pehī, aja pekwa. A'erehe jete katu te atu ihē apandu. A'erehe apandu ame'e ke ihē ama'e ta” aja pekwa tī.

—Aja pandu rahā, itatawa rehe har pandu ym. A'erehe ame'e panduha aja amō ma'e ta nahā my? Ma'e ym ta nahā my? Ukwa ym awa, aja pekwa. Aja pemu'e. Mā katu ym pemu'eha. ¹⁷ Mā! Eha ym te ame'e ta aja pehē! Ma'e riki katu te my? Itatawa riki katu te my? Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū riki katu te my? Pesarahā! Jumu'eha renda keruhū riki katu te tiki. Ame'e riki itatawa ke mukatuha, ame'ēja saka, a'erehe itatawa 'ar koty te we jumu'eha renda keruhū katuha. ¹⁸ Kuja pemu'e tī:

“Myrape 'ar pe ma'e hymba ke hapy, Tupā pe. Ame'e ke pekwa, a'erehe jete katu te atu apandu. Ihē apandu ame'e ke ihē ama'e katu ta” aja pekwa katu.

—Aja pandu rahā, hymba rehe har pandu. A'erehe ame'e panduha aja amō ma'e te ta, aja pekwa. Aja pemu'e. Myrape jō pandu rahā, anī. Ma'e ym ta nahā my. Ukwa ym awa. Kuja amō pandu:

“Myrape 'ar pe ma'e ke hapy. Ame'e myrape pehī, aja pekwa. A'erehe jete katu te atu apandu. A'erehe ihē apandu ame'e ke ihē ama'e katu ta” aja pekwa katu tī.

—Aja pandu rahā, hymba rehe har pandu ym. A'erehe ame'e panduha aja amō ma'e ta nahā my? Ma'e ym ta nahā my? Ukwa ym awa, aja pekwa. Aja pemu'e. Mā katu ym pemu'eha. ¹⁹ Mā! Eha ym te ame'e ta aja pehē. Ma'e riki katu te ame'e ke my? Tupā pe hymba ke hapy ame'e ke katu te my? Myrape riki katu te ame'e ke my? Pesarahā! Myrape riki katu te. Ame'e riki ma'e hymba ke mukatuha, ame'ēja saka. ²⁰ A'erehe:

“Myrape 'ar pe ma'e ke hapy, ame'e myrape pehī, aja pekwa, a'erehe jete katu te atu ihē apandu. Ihē apandu ame'e ke ihē ama'e katu ta” aja pekwa tī.

—Aja pandu rahā, upa myrape 'ar pe moī, ame'e ke pandu. Myrape ke amō pandu tī. A'erehe ame'e panduha aja amō ma'e ta me'e te'e. ²¹ Pe, amō pandu:

“Tupā rehe jumu'eha renda keruhū pehī, aja pekwa. A'erehe jete katu te atu ihē apandu. Ihē apandu ame'e ke ihē ama'e katu ta” aja pekwa tī.

—Aja pandu rahā: “Tupā pete'e ixo, aja pekwa” aja pandu, ame'ēja saka. Tupā riki jumu'eha renda keruhū pe ixo, ame'ēja saka. Pe, jumu'eha renda keruhū ke amō pandu tī. A'erehe ame'e panduha aja amō ma'e ta me'e te'e tī. ²² Pe, amō pandu:

“Ywa pehī, aja pekwa, a'erehe jete katu te atu ihē apandu. A'erehe ihē apandu ame'e ke ihē ama'e katu ta” aja pekwa katu tī.

—Aja pandu rahā, ywa pe Tupā ihī, aja amō ukwa. Wapyka ngi je'ēha mondo mondo, aja ukwa tī. A'erehe aja pandu rahā, ame'e panduha aja ma'e ta me'e te'e.

²³—Moise je'ēha mu'e ame'e ta! Parise ta! Mā! Mokōi pekwhaha namō pexo ame'e ta ke pehē! Pehēma'e kupixa ngi ta'yr mi ma'e ke Tupā pe peme'e me'e. Pehē mi'u muhembykiha ke peme'e. Ky'in. Ma'ero muhe'e ame'e ke. Aja peme'e me'e. Katu ame'e. Amō we anī. Moise je'ēha katu te ame'e ke rehe pehendū ym. Katu ame'e ke amō ta pe pema'e ym. Amō ta rehe pepyrara pesak ta me'e te'e tī. Pehēma'e ta'yr mi Tupā pe pemujywyw ta me'e te'e tī. Mā! Upa aja pema'e ym. A'erehe pehē ke Tupā mupyrara ta. ²⁴ Eha ym te ame'e ta aja pehē. Pe, amō ta ke pehykī peraho aja saka. Pehē pekwhaha ke pemu'e, a'erehe pehykī peraho aja saka. Moise je'ēha ta'yr te mi, ame'e ke rehe pehendū katu. Moise je'ēha katu te ame'e ke rehe pehendū ym. Katu ym aja.

²⁵—Moise je'ēha mu'e ame'e ta! Parise ta! Mā! Mokōi pekwhaha namō pexo ame'e ta ke pehē. Kūi soroka ke pejuhyk katu.

Ita rekúi ra'yr soroka aja tí. Soroka ke pejuhuk tí. Jywí pe aní. Upa ma'e ka'u te'eha pehí. Ame'êja saka pehê. Pehê pejahuk riki. Soroka jô pekutuk katu. Pehê py'a pe upa ma'e peka'u te'eha pehí, ame'êja saka. (Pehê py'a juhyk ym, aja pexo.) Amô tama'e ke pemukiman peraho. Ame'ê namô pexo. Katu ym aja. Amô ta rehe pekyty'ym tí. Mâ! Pehê ke Tupã mupyrara ta. ²⁶ Parise ta! Eha ym te ame'ê ta aja pehê! Jywí ke pekutuk py, aja pexo. (Aja rahâ, pehê py'a juhyk, aja pexo ta.) Aja rahâ, soroka xi'a ym ta tí, aja pexo tí. Pehê py'a pe ma'e katu ame'ê ke pekwa pekwa pexo. Aja rahâ, upa juhyk, ame'ê ta aja pexo ta tí.

²⁷ —Moise je'êha mu'e ame'ê ta! Parise ta! Mâ! Pehê ke Tupã mupyrara ta! Mokôi pekwaha namô pexo ame'ê ta aja pehê tí. Kangwerupa pe ita ke amô mupu'am. “Ko kangwerupa” aja mujekwa. Ame'ê ke amô mutuwy. Amô usak rahâ, katu aja ukwa. Wwy jywí pe ixangwer heta ihí. Inêha pehí tí. ²⁸ Aja saka riki pehê. Pehê rehe amô usak rahâ, katu, aja ukwaha naí. (Kangwerupa pe ita pehí, ame'êja saka.) Pehê py'a riki upa peka'u te'eha ihí. (Wwy jywí pe ixangwer pehí, ame'êja saka.) Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e. Mokôi pekwaha namô pexo ame'ê ta ke pehê — aja Jesu pandu.

Parise ta ke Tupã mupyrara ta, ame'ê rehe har

(Ruk 11.47-51)

²⁹ A'e pandu tí:

—Moise je'êha mu'e me'ê ta! Parise ta! Pehê katu te aja pekwaha pehê jupe! Aní. Jaxer ame'ê ta ke pehê! Mâ! Pehê ke Tupã mupyrara ta! Mokôi pekwaha namô pexo ame'ê ta ke pehê. Ymanihar Tupã je'êha pandu ame'ê ta kangwer 'ar pe ngâ ukwaha pemupu'am. Ita ke pemupu'am. Ymanihar katu ame'ê ta kangwer 'ar pe ngâ ukwaha pemupu'am tí. Ngâ harái ym, ame'ê ukwaha ke. Ame'ê ke pemukatu. Aja rahâ, ngâ pandu: “Mâ! Katu te” aja. ³⁰ Pe, pepandu: “Jande ramúi namô jaxo ta tipe rahâ, a'eta ma'e, aja jama'e ym ta tipe. Ymanihar ta aja Tupã je'êha pandu ame'ê ta ke jajukwa ym ta tipe tí” aja pepandu. ³¹ Mâ! Aja rahâ, jukwaha ta rainô ta ke pehê, aja pepandu. Tupã je'êha pandu ame'ê ta ke pehê ramúi ta jukwa. Ame'ê jukwaha ta rainô ta ke pehê. (Aja rahâ, ame'ê ta aja pema'e ta tí, aja pepandu.) ³² Pehê ramúi ta aja tapijar te'e we ma'e peka'u te'eha ke pema'e apo tí. Mâ peja pehê ramúi ma'eha ke pemumbarahâ! Ihê riki Tupã je'êha apandu, ame'ê ke ihê tí. Ihê ke pejukwa ta. Aja rahâ, pehê ramúi ta ma'eha ke pemumba ta tí, aja ta tí.

³³ —Mbói aja pehê tí! Mbói ra'yr aja pehê tí! Amô ta mbói ahy su'u rahâ, mahy, aja amô ta ixoha ke pemujaxer riki. Katu ym

aja. Mupyraraha renda pe pehê ke Tupã mupyrara ta. Marâ ka ym pehemiha.

³⁴ —Ko apandu pehê pe. Pehê koty Tupã je'êha pandu ame'ê ta ke ihê amondo ta. Ukwa katu ame'ê ta ke ihê amondo ta tí. Tupã je'êha mu'e ame'ê ta ke ihê amondo ta tí. Ame'ê ta ngi har amô amô ke pejukwa ta. Amô ta ke myra ngâ mupia ame'ê ke rehe pejukwa ta tí. Amô ta ke jundêu awa tama'e jy'ariha renda pe pemupirok hû ta tí. Hok ngi amô ta ke pemujan ta pemondo. Amô amô ok ta rupi pemujan ta pemondo. ³⁵⁻³⁶ Aja rahâ, pehê ke Tupã mupyrara ta. Yman katu ame'ê ta ke amô ta jukwa. Ame'ê ta ke Tupã mupyrara ta. Pehê riki upa katu te ame'ê mupyraraha ke pepyhyk ta. Ambêu riki katu ame'ê ke a'e. A'e ke amô jukwa. A'engi amô amô heta katu ame'ê ta ke pehê ramúi ta jukwa. Pe, a'ejôhar Sakari rehe uhyk. A'e ke pejukwa tí. Mbaraki ra'yr ke a'e. Aja upa katu te jukwa ame'ê ta ke Tupã mupyrara ta. Ame'ê mupyraraha ke pehê aja amô ta pyhyk ta tí. Pehê ke Tupã mupyrara ta. Ko jetehar te apandu pehê pe. Yman katu ame'ê ta ke amô ta jukwa. Upa katu te ame'ê jukwaha mupyraraha ke pehê aja ame'ê ta pyhyk ta tí — aja Moise je'êha mu'e ame'ê ta pe Jesu pandu. Parise ta pe pandu tí.

Tupã rehe ngâ jumu'eha renda keruhû pe kapy katu te ame'ê ke ihí. Myrape ihí tí. Ame'ê mokôi pyter pe Sakari ke amô jukwa. Tupã rehe ipy'a ke amô moí moí rahâ, ame'ê myrape 'ar pe hymba ke hapy. (A'ep ixo rahâ, a'e ke jukwa ym ta me'ê te'e. Aní. Jukwa riki. Katu ym aja.)

Jerusarê ok ta pe har ta rehe Jesu ipy'a katu

(Ruk 13.34-35)

³⁷ Jesu pandu tí:

—Mâ! Jerusarê ok ta pe har ta! Tupã je'êha pandu ame'ê ta ke pejukwa. Tupã muwy ame'ê ta ke ita pe pejapi. Aja pejukwa. Pehê rehe ihê jywa ke ihê amaman tar katu tipe. Sapukái ra'yr ta ke ipyopy wyr pe imái moí. Aja saka pehê rehe ihê apy'a katu tipe. Aní. Peputar ym ihê ke. ³⁸ A'erehe pehêma'e Tupã rehe ngâ jumu'eha renda keruhû ke ngâ hijar ta oho. (A'ep jy'ar ym te ta ngâ tí.) ³⁹ Ko apandu pehê pe. Apo har ihê rehe pesak ym te ta. “Jandema'e sawa'e te je'êha rupi tur ame'ê rehe mã peja Tupã usak katu” aja pepandu rahâ jô, ihê rehe pesak ta tí — aja Jesu pandu.

24

Tupã rehe jumu'eha renda keruhû ke amô ta mujaxer ta

(Mak 13.1-2; Ruk 21.5-6)

¹ Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ ngi Jesu uhem oho. Uhem ixo rahã, jumu'eha ta pandu ipe:

—Esarahã! Mãi! Katu jumu'eha renda keruhũ ke — aja ipe.

² Jesu pandu:

—A'e tỹ. Pesak katu ehe apo. Yman rahã nixói ta. Ko apandu pehẽ pe. Peme'ẽ ke amõ ta upa mujaxer ta kỹ. Ita mokõi mokõi ihĩ ym te ta. Upa katu te ita ke amõ ta ombor ta. Aja rahã, Tupã rehe ngã jumu'eha keruhũ muhã ta — aja jumu'eha ta pe.

Ngã mupyraraha ame'ẽ rehe har

(Mak 13.3-13; Ruk 21.7-19; 1 Petu 1.6-7; 1 Petu 2.19; 1 Petu 3.14; 1 Petu 4.12-16)

³ Jumu'eha renda keruhũ ngi uhem rahã, ywy'ã 'ar pe jupir oho. Ywy'ã rer Oriwéi ty. A'ep Jesu wapyk uĩ. Pe, amõ ta nixói rahã, jumu'eha ta jô pandu uwyr ipe. A'eta pandu:

—Myja rahã, ita mokõi mokõi ihĩ ym ta my? Emujekwa jande pe. Ma'e uhyk rahã, nde erejywyr ta, aja jakwa ta my? Ma'e uhyk rahã, 'ar rehe angaha uhyk ta, aja jakwa ta my tĩ? — aja Jesu pe.

⁴ A'e pandu:

—Pesak katu kỹ! Mãi peja pehẽ ke amõ ta muka'u te'e ym. ⁵ Heta uwyr ta. "Jesu je'ẽha rupi ihẽ ajur" aja pandu te'e ta. "Ko Kirisutu ihẽ. Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke ihẽ" aja pandu te'e ta tĩ. Pe, heta ngã ke a'eta muka'u te'e ta. ⁶ Jumai ha tyapuha ke pehendu ta. "Paite amõ ta jumai ixo" aja pehendu ta tĩ. Pemukahem ym ingi. Aja jumaiha uhyk ta. Uhyk rahã, 'ar rehe angaha uhyk ym we rĩ. ⁷ Amõ amõ ywy pe har ta jumai mai ta ngũ juehe. Kapitã keruhũ riki amõ kapitã keruhũ namõ jumai mai ta. Amõ amõ ywy pe ngã mi'u nixói te ta. Amõ amõ ywy katak hũ ta. ⁸ Upa aja riki ahy py, ame'ẽja saka. Kũã imembyr u'ar tate rahã, ahy py. Aja ahyha mangaha riki. I'i we rahã, ahy te ta. (Aja rahã, amõ we mupyraraha uhyk ta, aja mujekwa katu.)

⁹ —'Ar rehe angaha uhyk ym rahã we pehẽ ke amõ ta pyhyk ta. Sonda ta koty pehẽ ke mondo ta. Pehẽ ke a'eta mahy ta. Pehẽ ngi har amõ amõ ke a'eta jukwa ta tĩ. Ihẽ kotyhar ta ke pehẽ, a'erehe pehẽ rehe ngã parahy ta. Putar ym ta tĩ. ¹⁰ Arahã, ihẽ rehe jurujar katuha ke heta hijar ta. Pe, ame'ẽ ta sonda ta pe pandu ta: "Pehĩ. Peme'ẽ riki Jesu kotyhar ta ke tĩ. Pepyhyk peho" aja. Ame'ẽ ta parahy ta ngã juehe tĩ. ¹¹ Pe, heta Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta ran uwyr ta. Heta hũ ngã ke ame'ẽ ta muka'u te'e hũ ta. A'erehe ihẽ rehe jurujar katuha ke hijar ta. ¹² Ma'e ka'u te'eha ke i'ar koty te we ohoha. Pe, Tupã rehe ipy'a katuha hijar hijar ta oho. ¹³ Pe, a'ejõhar rehe tapijar te'e we ihẽ rehe jurujar katu rahã, ame'ẽ

ta ke Tupã muhã katu ta. ¹⁴ Tupã koty ipy'a ke amõ muruwak rahã, ame'ẽ pe: "Ihẽ kotyhar ke nde" aja Tupã pandu ta. Ame'ẽ myrandu katu ke kome'ẽ ywy keruhũ rupi ihẽ kotyhar ta pandu pandu ta oho. Upa ngã hendu ta. Aja rahã jô 'ar rehe angaha uhyk ta — aja Jesu mujekwa.

Ahyha keruhũ ngã rehe uhyk ta

(Mak 13.14-23; Ruk 21.20-24)

¹⁵ 'Ar rehe angaha uhyk ta, ame'ẽ rehe har Jesu pandu tĩ:

—Ma'e jaxer ai te ame'ẽ rehe pesak ta tĩ. Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe ixo ta. Kapy katu te ame'ẽ pe ixo ta. Ame'ẽ rehe har Ndanie mupinim yman. A'e riki Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke a'e tĩ. [Kome'ẽ paper rehe amõ usak rahã, mã peja ekwa katu exo.] ¹⁶ Ame'ẽ jaxer ai te ame'ẽ rehe ngã usak rahã, mã peja ywy'ã koty kanim ujan oho. Jundéi ywy pe har ta kanim ujan oho. (Aja rahã, manõ ym ta.)

¹⁷ —Hok kupe 'ar pe amõ ixo rahã, mã peja hok wyr pe ima'e ke pyhyk ym oho. (I'i pyta ym.) Pahar ujan oho. (Aja rahã, manõ ym ta.) ¹⁸ Kupixa pe amõ paraky ixo rahã, mã peja hok pe jwywy ym oho. Kamixa pyhyk ym oho. Pahar ujan oho. (Aja rahã, manõ ym ta.)

¹⁹ —Ame'ẽ 'ar rahã, ipusu pe imembyr ixo, ame'ẽ ta pyrara ta ixo. (Marã ka ym pahar ujaniha.) Imembyr pe kamby me'ẽ, ame'ẽ ta pyrara ta ixo tĩ. (Marã ka ym pahar ujaniha.) ²⁰ Tupã namõ pepandu katu: "Aman ndy'ar rahã anĩ. (Aman heta rahã, jande jajan tar ym)" aja. Kuja tĩ. "Jundéu awa tama'e putu'u 'ar rahã anĩ. (Arahã jundéu awa ta wata ym riki)" aja Tupã namõ pepandu. ²¹ Ame'ẽ jaxer ai te ha 'ar rahã, ngã pyrara te hũ ta. Arahã jô pyrara te hũ ta. Aja pyraraha ke amõ ukwa ym riki. Kome'ẽ ywy keruhũ Tupã mujã ame'ẽ ngi har, aja pyrara te ha nixói. Pe, yman rahã, aja uhyk ym ta tĩ. Arahã jô pyrara te hũ ta ngã.

²² —Arahã jô aja ahyha keruhũ 'ar ke Tupã muheta ym. Aja ym rahã, nixói te ta awa. Upa manõ ta. Tupã kotyhar ta ixo. A'erehe ahyha keruhũ 'ar ke a'e muheta ym ta. ²³ Pe, pehẽ pe amõ pandu: "Pesarahã! Kirisutu kotete ixo" aja. Ame'ẽ rehe pejurujar ym. Amõ pandu: "Pesarahã! Kirisutu paite ixo" aja. Ame'ẽ rehe pejurujar ym tĩ. ²⁴ Kirisuturan uhyk ta. Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta ran uhyk ta tĩ. Marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke ame'ẽ ta ma'ema'e ta tĩ. Aja Tupã kotyhar ta ke muka'u te'e tar katu. ²⁵ Pehendu katu! Aja uhyk ym rahã we, pehẽ pe upa ihẽ apandu. Upa ihẽ amujekwa ko. ²⁶ Pe, amõ ta pandu ta pehẽ pe. "Pesarahã! Awa nixói te ame'ẽ pe a'e ixo" aja. Ame'ẽ rehe pejurujar ym. (A'ep peho ym.)

Amō pandu: “Pepaite a’e kanim ixo” aja. Ame’ē rehe pejurujar ym tī.

²⁷ —Awa ihē tī. Tupā je’ēha rupi ajur. Yman rahā, ihē ajywyr ajur rahā, upa ngā ukwa katu ta. Tupā pirāha muwera rahā, warahy uhemihā koty ixo ame’ē ta ukwa katu. Warahy u’ariha koty ixo ame’ē ta ukwa katu tī. Upa katu te awa ta ukwa katu. Aja ihē ajywyr ajur rahā, upa katu te awa ta ukwa katu ta tī. ²⁸ Pesarahā! So’o inem ame’ē ke pehī rahā, pahar xumukape ukwa katu. (Pe, jy’ar oho ehe.) Aja ihē ajywyr ajur rahā, upa katu te awa ta ukwa katu te ta tī — aja Jesu pandu.

Jesu jwyriha rehe har

(Mak 13.24-27; Ruk 21.25-28; 2 Tesaron 1.7; 2 Petu 3.10; Apokarip 1.7)

²⁹ A’e pandu tī:

—Ame’ē ahyha keruhū ‘ar upa rahā, amō we mâte ma’e uhyk ta. Warahy uwe ta. Jahy wera ym ta tī. Ywa ngi jahy rata u’ar u’ar ta tī. Ywa pe ihī ame’ē ke Tupā mukatak hū ta. ³⁰ Ame’ē upa rahā, ihē ajwyriha ukwaha ke ywa pe ihē amōi ta. Awa ihē tī. Tupā je’ēha rupi ajur. Ywa takāxiha ‘ar pe ihē ajywyr ta ajur. Tupāma’e pyrātha namō ajur ta. A’e katu te ha namō ajur ta tī. Pe, ihē rehe kome’ē ywy keruhū pe har ta usak rahā, jixi’u ta. (“Jande ke mupyrara ta apo” aja ukwa, a’erehe jixi’u ta.) ³¹ Tupāma’e jumi’a keruhū tyapu ta. Tupā riki ima’e je’ēha rahoha ta ke muwyr ta. Upa katu te kome’ē ywy keruhū rupi muwyr ta. Pe, upa katu te Tupā kotyhar ta ke a’eta mujy’ar ta — aja Jesu pandu.

Jesu jwyriha ke ma’eywa’y mujekwa ta ngā pe

(Mak 13.28-31; Ruk 21.29-33)

³² A’e pandu tī:

—Ihē ajwyriha ke ma’eywa’y mujekwa ta pehē pe. Sik’y ke. Hākā rehe hokyr uhem rahā, warahy haku Tate, aja pekwa. ³³ Aja ihē ajwyriha riki. Ihē apandu ramō, ma’e warahy uwe. Ma’e jahy rata ta katak. Upa aja pesak rahā, ihē riki ajywyr Tate, aja pekwa katu ta tī. (Hākā rehe hokyr uhem, ame’ēja saka.) ³⁴ Pesarahā! Apandu katu pehē pe. Amō ihē kotyhar ta pyrara hū ta ixo. Upa aja me’ē uhyk ta kŷ. Manō ym ta rī. Upa usak ta. (Anī. Tapijar te’e we ihē rehe jurujar katu ta rī.) ³⁵ Ywa upa kanim ta. Kome’ē ywy keruhū upa kanim ta tī. Ihē apandu ame’ē ke anī. Ame’ē ke kanim ym te ta. (Aja ihē je’ēha rehe jurujar katu ame’ē ta tapijar te’e we ixo ta kŷ.) Apandu, aja me’ē upa katu te uhyk ta kŷ — aja Jesu pandu.

Myja rahā Jesu jwyryr ta my?

(Mak 13.32-37; Ruk 12.35-40; Ruk 17.26-30; Ruk 17.34-36; 1 Tesaron 5.2-3; 2 Petu 3.1-15)

³⁶ A’e pandu tī:

—Myja rahā, ihē ajywyr ta my? Ma’e wera rahā, ajywyr ta my? My warahy rahā, ajywyr ta my? Ame’ē ke ukwa ym awa. Ywa pe ixo Tupā je’ēha rahoha ta ukwa ym tī. Ihē riki akwa ym tī. Ihē pāi jō ukwa katu. ³⁷ Awa ihē tī. Tupā je’ēha rupi ajur. Ihē ajwyriha riki kuja. Yman Noe ixo. Arahā aja saka tī. ³⁸ Y keruhū upa ngā ke jukwa. Kuja riki. Y keruhū uhyk Tate rahā, aja te’eha ngā ixo. Amō ta kekar oho. Pe, so’o ke jukwa rahā, ame’ē ke u’u riki. Sawa’e ta kūjā ta ke pyhyk. Kūjā ta sawa’e ta ke pyhyk tī. Aja te’e ngā ixo. Jarusu keruhū pe Noe ixo ym rahā we, aja te’e ngā ixo. ³⁹ Y keruhū uhyk ta, aja ngā harō ym. Pe, y keruhū uhyk rahā, upa katu te y jukwa. Aja ihē ajywyr rahā, ngā harō ym rahā, ihē ajywyr ta. Awa ihē tī. Tupā je’ēha rupi ajur.

⁴⁰ —Ihē ajywyr rahā, kuja ta tī. Kupixa pe mokōi sawa’e ta paraky ixo. Petei pyta ta a’ep. Amō ke Tupā je’ēha rahoha ta raho ta. ⁴¹ Paratu rok pe mokōi kūjā ta paraky u’am. Petei pyta ta a’ep. Amō ke Tupā je’ēha rahoha ta raho ta. ⁴² A’erehe pesak katu pexo. Peta kŷ. Ihē ajwyriha angaha ke pekwa ym. A’erehe pesak katu pexo. Ihē riki pehēma’e sawa’e te. ⁴³ Ma’e mukanīha uwyr ame’ē ke ok jar ukwa rahā, ukwer ym ta tipe. Harō ta tipe. Hok pe mukanīha ixo Tate rahā, a’e ke ok jar mujan ta tipe mondo. ⁴⁴ A’erehe pesak katu pexo. Peta kŷ. Peharō ym pexo rahā, ihē ajywyr ta. Awa ihē tī. Tupā je’ēha rupi ajur — aja Jesu pandu.

Miasu katu me’ē ke. Katu ym ame’ē ke tī.
(Ruk 12.41-48)

⁴⁵ (Miasu katu ame’ē ta aja ixotyhar ta ixo ta me’ē te’e tī. Aja Jesu mu’e tar katu.) A’erehe a’e pandu:

—Myja me’ē miasu riki ukwa katu ame’ē ke my? Myja me’ē miasu riki ijar pandu ame’ē ke ma’ema’e katu my? Ko apandu ta. Amō miasu pe ijar pandu: “Amō miasu ta rehe esak esak katu exo. Myahy rahā, a’eta mi’u ke eme’ē me’ē katu a’eta pe” aja ijar. Pe, ijar paxia oho. ⁴⁶ Pe, ijar pandu, aja miasu ma’ema’e ixo. Hok pe jwyryr rahā, ame’ē ke rehe ijar usak. Aja rahā, ame’ē miasu hury katu ta. ⁴⁷ Pesarahā! Ihē apandu pehē pe. Ame’ē miasu pe kuja ijar pandu ta: “Katu ame’ē ke nde. Upa katu te ihēma’e ke rehe nde eresak eresak katu ta apo ‘y” aja ta.

⁴⁸ —Aja ym rahā, katu ym. Miasu katu ym ame’ē ke rahā, kuja jupandu jupe: “Ihē jar pepaite oho. Yman rahā jwyryr ta” aja jupe. ⁴⁹ Pe, amō miasu ta ke a’e nupā nupā ta. Pe, jaxer ame’ē ta namō ma’e ke a’e u’u hū ta uī. Kawī ngi ka’u, ame’ē ta namō u’u uī. Ka’u tī. ⁵⁰ Pe, ijar rehe harō ym rahā, ame’ē wera rahā, ijar jwyryr ta. “Apo jwyryr ym we ta rī” aja pandu rahā, pahar ijar jwyryr ta.

⁵¹ Ame'e miasu jaxer ame'e ke ijar pirok hũ te ta. Mokōi ukwaha ta ke amō ta mupyrara hũ, aja ame'e miasu ke ijar mupyrara hũ ta tĩ. (Ahy te hũ,) a'erehe jixi'u hũ ta. (Ahy te hũ,) a'erehe hāi ke su'u su'u ta tĩ — aja Jesu pandu. (A'erehe miasu katu aja Jesu jywriha rehe ixotyhar ta harō katu ta me'e te'e tĩ.)

25

Jande popa kūjātāi ta rehe har

¹ Jesu pandu tĩ:

—Ihē ajywyr rahā, kuja riki Tupā ma'eha. Awa riki inamō ixo ta my? Awa riki inamō ixo ym te ta my? Ame'e ke amujekwa ta. Kuja. Amō rahā, jande popa kūjātāi ta ixo. Pytun rahā, araparin ke kūjātāi ta raho. Sawa'e jumendar ame'e rehe usak oho. ² Awa po wajar petēihar upa kūjātāi ta ukwa katu ame'e ta ke. Amō awa po wajar petēihar upa anī. Ukwa katu ym riki. ³⁻⁴ Awa po wajar petēihar upa kūjātāi ta riki ukwa katu ame'e ta ke a'eta. A'erehe araparin raho rahā, amō hyru pe tykwer tyryhem raho. Amō kūjātāi ta anī. Ukwa katu ym ame'e ta ke a'eta. A'erehe araparin raho rahā, amō hyru pe tykwer raho ym. ⁵ Sawa'e jumendar ame'e ke pyta we rī. Uhyk ym we rī. I'i hũ pyta. A'erehe kūjātāi ta pyhī hũ. Pe, ukwer tĩ.

⁶ —Pytun pyter pe amō pandu: “Petur. Sawa'e jumendar ta ame'e ke petur. Peho. Pesak pehorahā!” aja riki. ⁷ Upa kūjātāi ta upak. Pe, araparin hapy tĩ. ⁸ Pe, kūjātāi ukwa katu ame'e ta pe amō ta pandu. Ukwa katu ym ame'e ta pandu: “Jandema'e araparin uwe tate. Jande pe tykwer pemuwyr we mi” aja. ⁹ “Anī. Pehē pe jame'e rahā, jandema'e uwe ta tĩ. Upa jande pe uhyk ym tykwer. Muhepyha renda pe pejo'ok peho” aja ukwa katu ame'e ta pandu.

¹⁰ —A'erehe ukwa katu ym ame'e ta jo'ok oho. A'eta nixoi rahā, sawa'e jumendar ame'e ke uhyk uwyr. Awa po wajar petēihar upa kūjātāi riki araparin hapy, aja ixo. Pe, sawa'e namō ixo oho. Ngā mi'u matyr ame'e rehe ixo oho. Huryha rehe ixo katu. Upa ixo rahā, hukwen ke amō kynda katu.

¹¹ —I'i rahā amō kūjātāi ta uhyk uwyr tĩ. “Sa'e! Hukwen epirar jande pe” aja riki. ¹² “Anī ta. Pehē ke ihē akwa ym” aja sawa'e jumendar ame'e ke pandu — aja Jesu pandu.

¹³ A'e pandu tĩ:

—Aja riki ihē ajywriha. Myja rahā, ihē ajywyr ta my? Ame'e ke pekwa ym. My warahy rahā, ihē ajywyr ta my? Ame'e ke pekwa ym tĩ. A'erehe pesak katu kŷ. Peharō katu pexo — aja jumu'eha ta pe.

Mahapyr miasu ta ame'e rehe har
(Ruk 19.11-27)

¹⁴ Jesu pandu tĩ:

—Ihē apandu ame'e ke ihē kotyhar ta ma'ema'e katu rahā, ma'e katu ame'e ke ihē ame'e me'e ta a'eta pe. Ame'e rehe har amujekwa ta apo. Kuja riki. Amō sawa'e ixo. Pepaite paxia tate rahā, miasu ta pe a'e pandu: “Upa ihēma'e ke rehe pesak” aja. ¹⁵ Pe, tamatarer ke a'e me'e me'e. Amō miasu pe 5.000 itatuwyr tamatarer me'e. Amō pe 2.000 itatuwyr tamatarer a'e me'e. Amō pe 1.000 itatuwyr tamatarer a'e me'e. Miasu ta ma'eha ukwa katuha, aja ijar me'e me'e. Upa me'e rahā, pepaite paxia oho.

¹⁶ —Kuja, 5.000 itatuwyr tamatarer pyhyk, ame'e miasu pahar oho. Ame'e tamatarer namō muhepy hepy. Pe, muheta. Amō 5.000 itatuwyr tamatarer pyhyk. (A'erehe 10.000 hetaha apo 'y.) ¹⁷ Aja amō miasu tĩ. Kuja, 2.000 itatuwyr tamatarer pyhyk ame'e ke. Tamatarer namō a'e muhepy hepy tĩ. Pe, muheta tĩ. Pe, amō 2.000 itatuwyr tamatarer ke a'e pyhyk. (A'erehe 4.000 hetaha apo 'y.) ¹⁸ Amō miasu anī. 1.000 itatuwyr tamatarer pyhyk ame'e ke. Ywykwar ke a'e pykūi oho. Pe, ijarma'e tamatarer ke a'ep a'e mou. Jupyk tĩ.

¹⁹ —Yman rahā, miasu jar jywyr uwyr. Pe, miasu ta ma'ema'eha ke a'e ukwa ta. ²⁰ Kuja, 5.000 itatuwyr tamatarer pyhyk, ame'e miasu uhyk py. Ijar pe 5.000 itatuwyr tamatarer ke a'e mujwyr. A'e pandu: “Sawa'e! Kuja 5.000 itatuwyr tamatarer ihē pe nde ereme'e. Esarahā! Ko amō 5.000 itatuwyr tamatarer ke ihē apyhyk. Amuheta riki. A'erehe ko 10.000 hetaha kohī” aja ijar pe. ²¹ “Mā! Katu! Nde katu. Ihē apandu ame'e ke nde erema'ema'e katu. Ta'yr mi tamatarer namō nde ereparaky. Apo heta ame'e namō nde ereparaky ta. Ejur. Ihē rury katu riki. Aja nde rury katu nde erexo tĩ” aja ijar ipe.

²² —Pe, amō miasu uhyk uwyr tĩ. Kuja, 2.000 itatuwyr tamatarer pyhyk ame'e ke a'e. A'e pandu: “Sawa'e! Kuja, 2.000 itatuwyr tamatarer ihē pe nde eremuwyr. Ame'e kohī. Esarahā! Amō we 2.000 itatuwyr tamatarer ke ihē apyhyk. Amuheta riki. A'erehe ko 4.000 hetaha kohī” aja ijar pe. ²³ “Mā! Katu! Nde katu. Ihē apandu ame'e ke nde erema'ema'e katu. Ta'yr mi tamatarer namō nde ereparaky. Apo heta ame'e namō nde ereparaky ta. Ejur. Ihē rury katu riki. Aja nde rury katu nde erexo tĩ” aja ijar ipe.

²⁴ —Pe, kuja, 1.000 itatuwyr tamatarer pyhyk, ame'e miasu uhyk uwyr tĩ. Pandu: “Sawa'e! Amō rehe nde erepyrara nde ere-sak ym ame'e ke nde, aja akwa. Amōma'e kupixa ngi ma'e ke nde ere'u. Nde erejytym ym, ame'e kupixa ngi. Amōma'e ke nde erematyr tĩ. Nde erejytym ym ame'e ke, amō riki jytym. (Aja rahā, amō riki paraky ame'e

ke nde erepyhyk.) ²⁵ Nde ngi ihê akyje. A'erehe nema'e tamatarer ke ywykwar pe ihê amukanim araho. Esarahâ! Ko 1.000 itatuwy'r tamatarer nema'e ke" aja ijar pe. ²⁶ Ame'ê ke rehe hendu rahâ, ijar pandu ipe: "Mâ! Nde katu ym! Jyty'ym ame'ê ke nde. Ihê ajy'tym ym, ame'ê kupixa pe har ma'e ke ihê a'u. Ihê ajy'tym ym, amô jyty'm ame'ê ke ihê amatyr; aja nde erekwa katu. Amô paraky ame'ê ke ihê apyhyk, aja nde erekwa katu. ²⁷ Aja rahâ, tamatarer renda pe ihêma'e tamatarer ke nde eremupyta ta me'ê te'e. Aja rahâ, amô ta riki ihêma'e tamatarer namô paraky ta tipe. Aja muheta ta tipe. Aja rahâ, ihê ajywy'r rahâ, i'ar koty te we ihêma'e tamatarer muheta ta tipe" aja ijar pandu. ²⁸ Pe, amô miasu pe ijar pandu ti: "Tamatarer ejo'ok ingi. Miasu katu ym ame'ê ke ngi ejo'ok. Pe, 10.000 hetaha namô ixo ame'ê pe eme'ê. ²⁹ Ma'e ta'yr mi ame'ê namô amô ma'ema'e rahâ, amô we hû amô me'ê ta ipe. Aja rahâ, ima'ehû ta. Pe, ma'e ta'yr mi ame'ê namô amô ma'ema'e ym rahâ, ame'ê ta'yr mi ame'ê ke amô jo'ok ta ingi. Aja rahâ, nixói te ta ima'e ke. ³⁰ Apo kome'ê miasu jaxer ame'ê ke embor eho, soroka pe. Pytuniha renda pe embor. A'ep ahy ta. A'erehe jixi'u ta. Ahy te ta, a'erehe hâi ke su'u su'u ta" aja ijar pandu — aja Jesu pandu.

(Aja Tupâ kotyhar ta ma'ema'e ta me'ê te'e ti. Ma'e ke Tupâ me'ê, ame'ê namô ma'ema'e katu ta me'ê te'e ti.)

Ngâ ke Jesu mupyrara ta, a'ejôhar ame'ê ke

(Apokarip 20.11-14)

³¹ Jesu pandu ti:

—Ko awa ihê ti. Tupâ je'êha rupi ajur. Kapitâ keruhû aja ihê ajywy'r rahâ, Tupâ je'êha rahoha ta ihê namô uwyr ta ti. Arahâ myrape katu te ame'ê pe ihê awapyk ta aî. ³² Pe, upa katu te kome'ê ywy keruhû pe har ta ke mujy'ar ta. Tupâ je'êha rahoha ta mujy'ar ta. Ihê ruwa koty mujy'ar ta. Pe, ngâ ke ihê amondo mondo ta. Se koty amô ta ke ihê amondo ta. Amô ta amô koty. Arapuharan usakiha ta aja saka. Arapuhame ta ke arapuharan ta pyter ngi mondo mondo. Aja ngâ ke ihê amondo mondo ta ti. ³³ Katu ame'ê ta ke ihê jywa katu koty ihê amondo ta. Amô pyta ame'ê ta ihê jywa'i koty ihê amondo ta. ³⁴ Ihê riki kapitâ keruhû. Pe, ihê jywa katu koty i'âi, ame'ê ta pe kuja ihê apandu ta: "Pejur! Pehê riki ihê pái ke muhury katu ame'ê ta ke pehê. Ihê pái renda pe pexe peho. Ame'ê renda ke yman a'e mukatu. Kome'ê ywy keruhû a'e mujâ rahâ, ame'ê renda ke a'e mujâ pehê pe ti. Apo pexe peho a'ep. ³⁵ Pesarahâ! Ihê myahy rahâ, ihê pe pehê mi'u peme'ê. Ihê hyngwéi rahâ, y ke ihê pe peme'ê ti. Ihê rehe pesak

ramô rahâ, pehê rok pe ihê ke pemupyta katu ti. ³⁶ Ihêma'e mundeha nixói rahâ, pehêma'e mundeha ihê pe peme'ê ti. Ihê ahy axo rahâ, ihê pe puhâ peme'ê katu ti. Kyndaha pe ihê axo rahâ, ihê rehe pesak pejur ti" aja ihê apandu ta.

³⁷—Aja rahâ, ihê jywa katu koty i'âi ame'ê ta pandu ta. Katu ame'ê ta ke ame'ê ta. Kuja pandu ta: "Sawa'e! Myja rahâ nde myahy, pe, jande mi'u nde pe jame'ê my? Jakwa ym. Myja rahâ, nde nengwéi, pe, nde pe y jande jame'ê my ti? Jakwa ym ti. ³⁸ Myja rahâ, nde rehe jasak ramô, pe, jande rok pe nde ke jamupyta my? Jakwa ym ti. Myja rahâ, nema'e mundeha nixói, pe, jandema'e mundeha ke jame'ê nde pe my ti? Jakwa ym ti. ³⁹ Myja rahâ, nde ahy nde erexo, pe, nde pe puhâ jame'ê katu my? Jakwa ym ti. Myja rahâ kyndaha pe nde erexo, pe, nde rehe jasak jaho my? Jakwa ym ti" aja ihê pe.

⁴⁰—Pe, ihê apandu ta. Ihê riki kapitâ keruhû. Kuja apandu ta: "Ko apandu pehê pe. Ko ihê kotyhar ta ixo. Ihê mu ta aja riki. 'Katu ym' aja amô ta ukwaha naî. Ame'ê ta pe ma'e ke pema'ema'e rahâ, ihê pe pema'ema'e katu, ame'êja saka. A'erehe ihê pái renda pe pehê rury katuha namô pexe peho" aja ihê apandu ta.

⁴¹—Pe, ihê jywa'i koty i'âi, ame'ê ta pe kuja ihê apandu ta: "Peho ihê ngi! Pehê riki Tupâ mupyrara ta ame'ê ta ke pehê. Tata keruhû renda pe peho. Ame'ê tata uwe ym te ta. Ame'ê renda ke Tupâ mujâ. A'ep Satana ke mupyrara ta. (Âjâ ramûi ke a'e.) Ame'ê renda ke tata keruhû renda. Satana kotyhar ta ke a'e mupyrara ta a'ep ti. Ame'ê renda pe peho. ⁴² Pesarahâ! Ihê myahy rahâ, pehê mi'u ihê pe peme'ê ym. Ihê hyngwéi rahâ, y ke ihê pe peme'ê ym ti. ⁴³ Ihê rehe pesak ramô rahâ, pehê rok pe ihê ke pemupyta ym ti. Ihêma'e mundeha nixói rahâ, pehêma'e mundeha ke ihê pe peme'ê ym ti. Ihê ahy rahâ, ihê pe puhâ peme'ê ym ti" aja ihê jywa'i koty i'âi ame'ê ta pe apandu ta.

⁴⁴—Pe, a'eta pandu ta ihê pe: "Sawa'e! Myja rahâ, nde myahy my? Pe, jande mi'u jame'ê ym nde pe my. Jakwa ym. Myja rahâ, nde nengwéi my? Pe, y jame'ê ym nde pe my? Jakwa ym ti. Myja rahâ, nde rehe jasak ramô my? Pe, jande rok pe nde ke jamupyta ym my? Jakwa ym ti. Myja rahâ, nema'e mundeha nixói my? Pe, jame'ê ym nde pe my? Jakwa ym ti. Myja rahâ, nde ahy my? Pe, puhâ jame'ê ym nde pe my? Jakwa ym ti. Myja rahâ, kyndaha pe nde erexo my? Pe, nde rehe jasak ym jaho my? Jakwa ym ti" aja ta.

⁴⁵—Ihê riki kapitâ keruhû. Kuja ame'ê ta pe ihê apandu ta. "Ko apandu pehê pe. Ihê kotyhar ta kohî. 'Ame'ê ta katu ym' aja amô ta ukwaha naî. Ame'ê ta pe

ma'e ke pema'ema'e ym rahā, ihē pe ma'e ke pema'ema'e ym tī, ame'ēja saka" aja ihē apandu ta. ⁴⁶ Pe, ame'ē ta ke mupyrrahā renda pe ihē pái mondo ta. A'ep ahyha upa ym te ta. Katu ame'ē ta anī. Ihē pái namō aja te'e ta ixo. Uhā te hū ta a'eta — aja Jesu pandu.

26

"Jesu ke japyhyk ta" aja pa'ihu ta pandu pandu

(Mak 14.1-2; Ruk 22.1-2; Juā 11.45-53)

¹⁻² Jwyriha rehe har upa a'e mu'e rahā, jumu'eha ta pe a'e pandu:

—Mokōi jaker rahā, Pasuko 'ar rehe uhyk ta. Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Ihē ruwajan ta ke ihē rehe amō muhyk ta werur. Pe, ame'ē ta ihē ke jukwa ta. Myra ngā mupia ame'ē ke rehe jukwa ta — aja Jesu.

³ Pe, pa'ihu ta jy'ar oho. Jundéu awa tamūi ta namō jy'ar oho. Kái rok keruhū pe jy'ar. Kái riki jundéu awa tama'e pa'i keruhū. ⁴ A'eta pandu a'eta jupe: "Jesu ke jande japyhyk ta jaho. Ngā ukwa ym ha rupi japyhyk ta. Pe, a'e ke jande jajukwa ta. ⁵ Pasuko 'ar rahā, japyhyk ym we ta rī. Anī. Arahā japyhyk rahā, ngā parahy ta. Mutyapu tyapu hū ta. Katu ym aja. A'erehe arahā japyhyk ym we ta rī" aja a'eta jupe.

Ma'e piheha ke Jesu ākā rehe kūjā jyhē
(Mak 14.3-9; Juā 12.1-8)

⁶ Mbeta ok ta pe Jesu ihī. Simā rok pe ihī. Ame'ē Simā riki yman pere ma'e u'u hū ame'ē namō ixo. Apo anī. Upa ka'ē katu. ⁷ Ma'e ke Jesu u'u uī rahā, kūjā uhyk uwyr ehe. Ma'e piheha ke a'e werur. Ame'ē hepy hū ame'ē ke. Hyru pe werur. Ame'ē hyru riki aramba ke te'e mujā ame'ē ke. Pe, kyndaha ke mopok rahā, tykwer ke Jesu ākā rehe kūjā jyhē. ⁸⁻⁹ Ame'ē rehe jumu'eha ta usak rahā, parahy kūjā rehe. A'eta je'ē je'ē hū:

—Mā! Tykwer upa kanim. Ame'ē tykwer ke amō muhepy rahā, tamatarer hū pyhyk ta tipe. Pe, ame'ē tamatarer ke ima'e ym te ame'ē ta pe amō me'ē me'ē katu ta tipe — aja riki.

¹⁰ Jumu'eha ta panduha ke Jesu ukwa. A'erehe a'eta pe kuja a'e pandu:

—Kūjā rehe har aja ym peje'ē je'ē. Ma'e katu kame'ē ke ihē pe a'e ma'e. ¹¹ Ima'e ym te ame'ē ta pe ma'e ke peme'ē tar katu rahā, pete'e a'eta ixo. Aja te'eha a'eta ixo koropi. Ihē anī. Aja te'eha pehē namō ihē axo ym ta. ¹² Kūjā putar aja a'e ma'e katu. Pesarahā! (Jundéu awa manō rahā, hete ke amō ta mupihe te'e, aja te'eha a'eta ma'eha.) Aja ihē rehe tī. Ihē amanō ym rī. Ko ihē ke mouha rehe kūjā upa mupihe.

(A'erehe ihē rehe pyaiha apo mujesak rahā, katu tiki.) ¹³ Pesarahā! Apo ihē apandu katu. Ihē rehe har myrandu katu ke amō ta pandu pandu raho. Kome'ē ywy keruhū rupi pandu pandu raho rahā, kome'ē kūjā ma'eha rehe har pandu ta tī. Kūjā ma'eha ke harái ym ta ngā — aja Jesu pandu.

Pa'ihu ta koty Jun oho

(Mak 14.10-11; Ruk 22.3-6)

¹⁴ Pe, jundéu awa tama'e pa'ihu ta koty Jun oho. Jun amō her Ikario. Awa py mokōi jumu'eha ta ngi har petei a'e. ¹⁵ A'e pandu:

—Jesu rehe pehē ke amuhyk araho rahā, myja tamatarer hetaha peme'ē ta ihē pe my? — aja pa'ihu ta pe.

—Jande pypa, amō jande popa hetaha (30) jame'ē ta nde pe — aja pa'ihu ta pandu.

Pe, itatuwyr tamatarer ke pa'ihu ta manga. Kuja, 30 hetaha me'ē Jun pe. ¹⁶ A'engi Jesu rehe pa'ihu ta ke muhyk ta raho ame'ē angaha ke rehe Jun harō ixo.

Pasuko 'ar ke Jesu ta ukwa ukwa uī

(Mak 14.12-21; Ruk 22.7-14; Ruk 22.21-23; Juā 13.21-30)

¹⁷ Pasuko 'ar rahā, jundéu awa ta arapuharan ra'yr ka'ē ke u'u. Arahā mbeju ke mupururukiha nixōi ame'ē ke u'u py. Ame'ē 'ar rehe har Jesu pe jumu'eha ta pandu:

—Pasuko 'ar rahā, arapuharan ra'yr ka'ē ke nde ere'u ta. Ame'ē ke jamatyr, aja nde ereputar. My jamatyr ta my? — aja ipe.

¹⁸ Jesu pandu:

—Paite awa ok ta hū ihī, Jerusarē ok ta ke. A'ep peho. A'ep amō sawa'e ixo. Pepandu ipe: "Jandema'e mu'eha pandu: 'Ihē ahoha angaha rehe uhyk. Ihēma'e jumu'eha ta namō arapuharan ra'yr ka'ē ke ihē a'u ta kŷ. Nde rok pe a'u ta kŷ' aja ipe" — aja jumu'eha ta pe pandu. ("Ohoha angaha" aja pandu rahā: "A'e manō ta" aja mujekwa.)

¹⁹ Jesu pandu ame'ē ke jumu'eha ta ma'e katu. Pasuko 'ar rahā, a'eta mi'u ke a'eta matyr. ²⁰ Pytun ramō rahā, ame'ē renda pe Jesu ta oho. Pe, awa py mokōi jumu'eha ta namō Jesu wapyk. Arapuharan ra'yr ka'ē ke u'u. ²¹ A'eta u'u uī rahā, Jesu pandu:

—Ko apandu pehē pe. Pehē ngi har petei ihē rehe ihē ruwajan ta ke muhyk ta werur — aja riki.

²² Ame'ē ke rehe a'eta hendu rahā, a'eta pyai uī. Petei tei Jesu pe pandu:

—Sawa'e! Ihē ke ame'ē my? — aja ipe.

²³ Jesu pandu:

—Ihē namō arapuharan ra'yr rykwer namō mbeju ke mururu, ame'ē ihē rehe ihē ruwajan ta ke muhyk ta werur. ²⁴ Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Myja ihē amanō ta my, ame'ē ke Tupā je'ēha rehe amō mupinim. Ame'ē panduha aja ihē amanō ta. Aja ihē rehe ihē ruwajan ta ke muhyk ta werur, ame'ē ke mā Tupā mupyrara hū ta.

Ame'e imāi pusu ngi u'ar ym rahā, katu ta tipe — aja jumu'eha ta pe pandu.

²⁵ Jun pandu. A'e riki Jesu rehe huwajan ta ke muhyk ta werur ame'e ke a'e. Kuja pandu:

—Sawa'e! Ihē ke ame'e my? — aja.
—A'e tŷ — aja Jesu pandu.

Jesu manōha ke ukwa ukwa uĩ ame'e rehe har

(Mak 14.22-26; Ruk 22.15-20; 1 Korin 11.23-25)

²⁶ A'eta mi'u ke u'u uĩ rahā, mbeju ra'yr ke Jesu pyhyk. Tupā namō a'e pandu: “Ne jō riki katu te me'e ke. Jande mi'u jande pe nde ereme'e katu” aja. Upa rahā, mbeju ke mopok, pe, jumu'eha ta pe me'e me'e. Pandu:

—Ko pepyhyk. Pe'u. Kome'e riki ihē rete — aja Jesu.

²⁷ Upa rahā. Ita rekūi ra'yr ke a'e pyhyk ti. Ame'e pe ma'eywa rykwer ihī, uwa rykwer ke. Tupā namō pandu ti: “Ne jō riki katu te me'e ke. Jande mi'u jande pe nde ereme'e katu” aja. Pe, ita rekūi ra'yr ke jumu'eha ta pe me'e. A'e pandu:

—Pehē johu pe'u. ²⁸ Kome'e riki ihē ruwy. Ihē ruwy uhem ta, a'erehe Tupā pandu katu ta: “Ihē ra'yr rehe amō jurujar katu rahā, ame'e ke ihē amuhā katu ta” aja Tupā pandu. Ihē ruwy uhem ta, a'erehe heta ngā rehe ipy'a ke Tupā mujiwyr katu ta. Ma'e ka'u te'eha ke ngā ma'ema'e. Ame'e ta rehe ipy'a ke a'e mujiwyr katu ta. ²⁹ Ko apandu pehē pe. Uwa rykwer ihē a'u ym te ta apo 'y. Kapitā keruhū aja ihē ke ihē pái keruhū mu'am ta kŷ. Arahā jō pyahu ame'e ke pehē namō a'u ta kŷ ti — aja Jesu.

³⁰ Tupā rehe har upa jnygar rahā, ywy'a koty a'eta oho. Ywy'a rer Oriwéi ty.

“Jesu ke akwa ym” aja Petu te'e pandu ta
(Mak 14.27-31; Ruk 22.31-34; Juā 13.36-38)

³¹ Pe, jumu'eha ta pe Jesu pandu:

—Kome'e pytun rahā, upa katu te ihē ngi pejan ta peho kŷ. Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī:

“Arapuhanan usakiha ke Tupā jukwa ta. Aja rahā, upa arapuhanan ta uhāi ta oho” aja amō mupinin.

—Aja ihē ke jukwa rahā, upa ihē ngi pejan ta peho ti. ³² Pe, ihē ke Tupā mukwera katu ta muhem rahā, Ngariréi ywy pe pehē ndutar koty ihē aho ta — aja Jesu.

³³ Petu pandu ipe:

—Nde ke ihē ahijar ym te ta. Nengi upa amō ta ujan ta oho. Ihē anī ta. Nde namō apyta ta kŷ — aja Jesu pe.

³⁴ Jesu pandu:

—Petu! Ko apandu katu nde pe. Kome'e pytun upa ym rahā we, sapukái je'e ym rahā we, mahapyr nde erepandu ta: “Jesu ke

akwa ym ihē” aja nde erepandu ta — aja Petu pe Jesu pandu.

³⁵ —Anī. Aja ihē apandu ym te ta. Nde namō ihē ke amō ta jukwa rahā: “Nde rehe har akwa ym ihē” aja ihē apandu ym te ta — aja Petu pandu ipe.

Upa amō jumu'eha ta aja pandu ipe ti.

Ngese renda pe Tupā namō Jesu pandu pandu

(Mak 14.32-42; Ruk 22.39-46)

³⁶ Pe, amō renda pe Jesu oho, Ngese renda pe. Jumu'eha ta inamō oho ti. A'e pandu:

—Se pewapyk we rī. Kotete Tupā namō apandu ta aho — aja jumu'eha ta pe pandu.

³⁷ Pe, iākā koty we Petu ke a'e raho. Mokōi Semende ra'yr ta ke a'e raho ti. Tian ke. Juā amō. Pyai te riki Jesu. ³⁸ Petu ta pe a'e pandu:

—Apyai te hū ihē ke. Amanō aja ihē apyaiha ti. Se pepyta we rī. Peker ym we rī — aja.

³⁹ A'engi a'e oho we. Ipxi'a pe u'ar te'e oup. Pe, Tupā namō pandu pandu:

—Papa! Nde ereputar rahā, ihē apyraraha ngi ihē ke emuhem kŷ. Anī. Ihē aputar ame'e ke ema'e ym. Nde ereputar ame'e ke ema'e katu — aja Jesu.

⁴⁰ Upa pandu rahā, mahapyr jumu'eha ta rehe uhyk ti, Petu ta rehe. A'eta ukwer ou. Mupak rahā, Petu ta pe a'e pandu:

—Mā! Peker peju. Ta'yr mi ihē namō pesak ym we rī. ⁴¹ Peker ym we rī. Tupā namō pepandu. Aja rahā pejurujar katuha ke amō ta manga rahā, pehijar ym ta. Ihē namō nde erepyta tar katu te. Anī. Nde riki pitu te'e — aja Jesu pandu.

⁴² Pe, Petu ta ngi a'e oho we ti. Tupā namō pandu ti. Kuja:

—Papa! Ihē apyraraha ke marā ka ym aha oho ihē ngi rahā, ihē py'ahu te'e ahendu katu ta kŷ. Nde ereputar ame'e ke ihē ama'e ta kŷ — aja Jesu pandu.

⁴³ Upa pandu rahā, Petu ta koty a'e jwywr ti. A'eta ukwer ou ti. Pyhŷi riki.

⁴⁴ Pe, a'eta ngi a'e oho we ti. Tupā namō pandu ti. Ipái namō pandu ramō, aja a'e pandu ti. Mahapyrihar ke a'e pandu. ⁴⁵ Pe, upa rahā, Petu ta koty a'e jwywr ti. Mupak rahā, a'eta pe pandu:

—Mā! Peker peju. Mā! Peputu'u peju we rī. A'ewan pekeriha. Awa ihē ti. Tupā je'ēha rupi ajur. Pesarahā! Ihē ruwajan ta ke ihē rehe amō muhyk ta werur. Ame'e angaha ke rehe uhyk oho. ⁴⁶ Pepu'am. Jahorahā! Pesarahā! Ihē ruwajan ta ke ihē rehe amō muhyk ta werur. Ame'e ke petur ixo — aja Petu ta pe Jesu pandu.

Jesu ke amō ta pyhyk

(Mak 14.43-50; Ruk 22.47-53; Juā 18.3-12)

⁴⁷ Jesu pandu u'am rahã, Jun uhyk uwyr ehe. Awa py mokõi jumu'eha ta ngi har petei a'e. Jun namõ heta amõ ta ixo. Tamarã a'eta pyhyk werur. Kyse puku pyhyk werur ti. Jesu koty heta a'eta ke pa'ihu ta mondo. Ixoty heta a'eta ke jundéu awa tamüi ta mondo ti. ⁴⁸ Ame'ë ta pe Jun pandu ramõ:

—Kuja Jesu ke pekwa ta. Huwa ke ihë apyter. Ame'ë riki Jesu. Pahar pepyhyk a'e ke — aja.

⁴⁹ Jun uhyk rahã, pahar Jesu rehe uhyk oho. Pandu ipe:

—Sawa'e! Ngã mu'eha nde. Ko nde ere'am — aja.

(Pe, huwa ke a'e pyter.) ⁵⁰ Jesu pandu:

—Mãi! Sa'e! Ame'ë rehe pejor — aja Jun pe.

Pe, ngã uwyr. Jesu jywa ke hãtã a'eta pyhyk. ⁵¹ Jesu namõ ixo ame'ë ta ngi har amõ riki kyse puku ke muhem. Pe, ame'ë pe amõ nambi ke mopok ingi. Jundéu awa tama'e pa'i keruhüma'e miasu nambi ke mopok ingi. ⁵² Pe, Jesu pandu ipe:

—Ani. Hyru pe nema'e kyse puku emujy-wyr. Kyse puku namõ jumai ame'ë ke kyse puku pe amõ jukwa ta. ⁵³ Ihë pái pe apandu rahã, pahar ihë pe Tupã je'ëha rahoha ta ke muwyr ta. Ame'ë ke nde erekwa riki. Heta te hü a'e muwyr ta. Kuja, 12.000 hetaha ta. Ame'ë ta ihë namõ jumai ta. Ani. Ame'ë ke aputer ym. (A'erehe apandu ym ta.) ⁵⁴ Tupã je'ëha rahoha ihë pe a'e muwyr ta tipe rahã, Tupã je'ëha rehe panduha ihë, aja uhyk ym ta. Ihë apyrara ta, aja uhyk ym ta. A'erehe: "Tupã je'ëha rahoha ta ke emuwyr" aja apandu ym ta ihë pái pe — aja jumu'eha pe pandu.

⁵⁵ Ngã pe Jesu pandu:

—Ma'e mukanüha aja ihë ke pepyhyk pejor ti. A'erehe kyse puku namõ pejor. Tamarã namõ. Wera rahã pame katu te Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhü pe ihë amu'e axo. Arahã ihë ke pepyhyk ym. ⁵⁶ Apo ihë ke pepyhyk. Katu 'y. Aja rahã yman Tupã je'ëha pandu ame'ë ta mupinim, aja upa uhyk apo 'y — aja Jesu pandu.

Pe, Jesu ke upa katu te jumu'eha ta hijar oho. Ujan oho ingi.

Ngã panduha renda pe Jesu ke amõ ta raho

(Mak 14.53-65; Ruk 22.54-55; Ruk 22.63-71; Juã 12.15-16; Juã 18.19-24)

⁵⁷ Jesu ke amõ ta pyhyk. Ame'ë ta jundéu awa tama'e pa'i keruhü rok pe pyhyk raho. Jundéu awa tama'e pa'i keruhü rer Kái. Moise je'ëha ke mu'e ame'ë ta jy'ar a'ep. Jundéu awa tamüi ta aja ti. Jy'ar a'ep ti. ⁵⁸ Petete Jesu raikwer rupi Petu tur ixo. Jundéu awa tama'e pa'i keruhü rok soroka pe jö uhyk oho. A'ep harõha ta namõ a'e

wapyk. Ma'e Jesu namõ amõ ta ma'e ta my, ame'ë ke Petu ukwa tar katu u ti.

⁵⁹ Jesu katu ym, aja pandu te'e ame'ë ta ke pa'ihu ta kekar. A'ep jy'ar ame'ë ta aja ti. Pandu te'e ame'ë ta mahem rahã, ame'ë panduha rupi Jesu ke a'eta jukwa ta. ⁶⁰ Pe, a'eta kekar tipe. Heta te'e pandu ehe har tipe. Pe, mokõi sawa'e ta pandu uwyr. ⁶¹ Kuja a'eta pandu:

—Peme'ë sawa'e kuja pandu: "Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhü ke ihë upa amai ta. Pe, mokõi aker rahã, amõ pyahu ame'ë ke ihë amujã ta" aja peme'ë sawa'e pandu — aja mokõi sawa'e ta pandu.

⁶² Pa'i keruhü pu'am. Pandu Jesu pe:

—Mokõi sawa'e ta pandu. Myja me'ë nde erepandu ta apo my? — aja ipe.

⁶³ Jesu pandu ym. Amõ we pa'i keruhü pandu ipe:

—Tupã je'ëha rupi ihë apandu nde pe. Uhã te hü ame'ë ke a'e. Jetehar te nde erepandu ym rahã, mã peja nde ke Tupã mupyrara. Apo jande pe epandu katu. Kirisutu ke nde my? Kapitã keruhü aja Tupã mu'am ame'ë ke nde my? Tupã ra'yr nde my? — aja.

⁶⁴ Jesu pandu ipe:

—A'e tÿ. Apandu pehë pe. Awa ihë ti. Tupã je'ëha rupi ajur. Apo har kupe koty Tupã rake ihë awapyk ta aho kÿ. Ame'ë ke pekwa ta. Ywa takãxiha 'ar pe ihë ajywyw ta ajur ti. Ame'ë rehe pesak ta ti — aja pandu. ("Tupã rake" aja Jesu pandu rahã: "Tupã a'e ti" aja mujekwa.)

⁶⁵ Jesu pandu ame'ë ke rehe pa'i keruhü hendu rahã, ima'e mundeha ke pa'i keruhü musak. (Aja rahã, Tupã parahy ti, aja mujekwa na'i.) Pe, pandu:

—Mãi! Pehendu my! Peme'ë riki Tupã aja jupe. Katu ym aja. Peme'ë rehe har amõ pandu ame'ë ke jakekar ym ta apo 'y. ⁶⁶ Myja pekwa my? — aja.

Amõ ta pandu:

—Katu ym riki a'e. Manõ ta me'ë te'e — aja.

⁶⁷ Pe, Jesu ruwa rehe a'eta tymü. Nupã ti. (Eha ke pan pe jupyk.) Pe, ipo pe huwa ke nupã. Ame'ë ta pandu:

⁶⁸ —Kirisutu! Awa nde ke nupã my? Epandu jande pe! — aja Jesu pe.

Jesu rehe har Petu pandu te'e

(Mak 14.66-72; Ruk 22.56-62; Juã 18.17-18; Juã 18.25-27)

⁶⁹ Soroka pe Petu wapyk u rahã, jundéu awa tama'e pa'i keruhüma'e parakyha uhyk uwyr ehe. Kujã ke. Kuja pandu ipe:

—Jesu namõ nde erexo ame'ë ke nde. Jesu ngariréi ywy pe har namõ — aja.

⁷⁰ Pe, Petu te'e pandu:

—Ani. Ihë akwa ym ehe har. Nde erepandu ame'ë ke akwa ym ihë — aja.

⁷¹ Pe, soroka pe a'e oho, hukwen rake. Amō kūjā parakyha usak ehe. Pe, a'ep i'āi ame'ē sawa'e ta pe a'e pandu:

—Jesu Nasare ok ta pe har ke a'e. Inamō ixo ame'ē kohī — aja.

⁷² Amō we Petu te'e pandu tī:

—Anī. Ihē akwa ym ehe har. Jete har te ihē apandu. Akwa ym ehe har. Jete har te apandu ym rahā, mā peja ihē ke Tupā mupyrara katu — aja.

⁷³ A'ep sawa'e ta pu'am u'am. I'i atu rahā, ame'ē ta uhyk uwyr ehe, Petu rehe. Pandu ipe:

—A'e riki. Peme'ē ta ngi har nde tī. Nde je'ēha riki ngarirēi ywy pe har je'ēha aja jahendu. A'erehe a'eta ngi har nde tī, aja jakwa — aja pandu.

⁷⁴ Petu te'e pandu tī:

—Jete har te ihē apandu. Jesu rehe har ihē akwa ym. Jete har te ihē apandu ym rahā, mā peja ihē ke Tupā mupyrara — aja.

Upa Petu pandu rahā, sapukāi je'ē. ⁷⁵ Pe, Jesu pandu ame'ē ke Petu ukwa ukwa u'am. Kuja: "Sapukāi je'ē ym rahā we, mahapyr kuja nde erepandu ta: 'Akwa ym ehe har' aja ihē rehe har nde erepandu ta." Ame'ē pandu ha ke Petu ukwa ukwa u'am apo. A'erehe a'engi a'e uhem oho. Jixi'u hū. Huxī, a'erehe jixi'u hū.

27

Pirat ruwa koty Jesu pu'am ame'ē rehe har

(Mak 15.1; Ruk 23.1-2; Juā 18.28-32)

¹ Pytuniwe te rahā, upa jundēu awa tama'e pa'ihu ta pandu pandu a'eta jupe. Jundēu awa tamūi ta namō pandu pandu a'eta jupe. Kuja: "Jesu ke jajukwa ta" aja. ² Pe, Jesu ke pukwar. Tupaham pe a'eta pukwar. Pe, kapitā pe raho. Her Pirat. (Homa awa tama'e kapitā a'e.)

Jun manō ame'ē rehe har

(At 1.16-19)

³ Jun riki ngā ke Jesu rehe muhyk raho. Jesu ke pa'ihu ta jukwa ta, aja Jun ukwa rahā, ipy'a ke a'e muruwak. Pe, pa'ihu ta koty a'e oho. Tamūi ta koty oho tī. Tamatarer ke a'e mujywy raho. Kuja, 30 itatuwyw tamatarer ke a'e raho. ⁴ A'e pandu: —Katu ym ihē. Ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'e ym te, ame'ē ke pehē pe ihē arur, Jesu ke. Ame'ē ke pejukwa ta. Katu ym aja — aja pa'ihu ta pe pandu.

A'eta pandu:

—Jande jakwa ym ame'ē. Nde atu erekwa — aja Jun pe.

⁵ Pe, tamatarer ke Jun ombor. Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe ombor. Pe, a'engi uhem oho. Oho riki. Pe, jurupy rupi tupaham jeje jupukwar. Aja tupaham rehe jixiko manō.

⁶ Ita tamatarer ke pa'ihu ta pyhyk. Pe, pandu pandu a'eta jupe:

—Kome'ē tamatarer riki amō ke jukwaha muhepyha ke. A'erehe jumu'eha renda keruhūma'e tamatarer renda pe jamōi rahā, katu ym. Aja jundēu awa je'ēha rehe pandu ha ihē — aja pa'ihu ta jupe.

⁷ Pe, a'eta pandu pandu a'eta jupe rahā, kuja a'eta ukwa. Ame'ē tamatarer pe ywy ke pa'ihu ta jo'ok. Ame'ē ywy riki tujuk pander mujāhama'e ke. Pe, amō awa ta manō rahā, a'ep amō ta jyty m ta. Kangwerupa renda aja riki. (Jundēu awa aja ym ame'ē ta jō a'ep jyty m ta.) ⁸ A'erehe ame'ē ywy rehe har ngā pandu: "Huw y namō muhepy, ame'ē ywy ke" aja. Aja apo ixo tī.

⁹ Aja yman Jeremi mupinim ame'ē ke rehe uhyk apo 'y. Kuja a'e mupinim:

"Ita tamatarer ke a'eta pyhyk. Kuja, 30 itatuwyw tamatarer ke pyhyk. Ame'ē riki muhepyha ke.

A'eta pandu: 'A'e koty jande ke nde eremuhyk ereraho rahā, kuja, 30 itatuwyw tamatarer ke jame'ē ta nde pe' aja.

¹⁰ Ame'ē tamatarer pe ywy ke jo'ok. Ywy pander mujāhama'e ke jo'ok ingi. Aja jandema'e sawa'e te pandu ihē pe" aja Jeremi mupinim.

Jesu namō Pirat pandu

(Mak 15.2-5; Ruk 23.3-5; Juā 18.33-38)

¹¹ Homa awa tama'e kapitā ruwa koty Jesu pu'am. Jesu pe a'e pandu:

—Jundēu awa tama'e kapitā keruhū nde my? — aja.

Jesu pandu:

—A'e tī — aja ipe.

¹² Jundēu awa tama'e pa'ihu ta je'ē je'ē hū. Jundēu awa tamūi ta aja tī. Ame'ē ta rehe je'ēha ke Jesu mujywy ym te. ¹³ Pirat pandu ipe tī:

—Māte nde rehe har ame'ē ta je'ē je'ē hū. Upa nde erehendū. Nde erepandu ym ta my? — aja.

¹⁴ Jesu pandu ym te. A'erehe kapitā ju-pandu jupe: "Mā! Ma'erehe pandu ym my?" aja jupe.

"Jesu ke pejukwa" aja Pirat pandu

(Mak 15.6-15; Ruk 23.13-25; Juā 18.39-19.16)

¹⁵ Pasuko 'ar rahā, ngā mi'u ngā matyr. Arahā pame katu te kyndaha ngi sawa'e ke Pirat muhem ta. ¹⁶ Arahā kyndaha pe amō ihī. Upa ngā ukwa katu ehe har. Her [Jesu] Mahamba. ¹⁷ Pe, ngā jy'ar rahā, Pirat pandu:

—Awa ke pehē pe ihē amuhem ta amondo my? [Jesu] Mahamba, ame'ē katu pehē pe my? Anī rahā, Jesu Kirisutu amuhem ta my? — aja ngā pe pandu.

¹⁸ A'eta jyty'ym Jesu rehe. A'erehe Jesu ke raho ipe. Aja Pirat ukwa katu. ¹⁹ Ngā panduha renda pe Pirat wapyk uī rahā, myrandu ke hakehar muwyr ipe. Kuja riki:

—Peme'ē sawa'e ke ma'e katu ym ame'ē ke ma'e ym te. Jukwaha epandu ym. Pytun rahā, ihē kerei ehe. A'erehe a'e ke nde erejukwa rahā, pyraraha uhyk ta jande rehe aja ihē akwaha. A'erehe ihē aker ym te ihē — aja panduha ke Pirat rakehar muwyr.

²⁰ Ngā pe pa'ihu ta pandu pandu. (Kuja Pirat pe pepandu:)

—Mahamba ke emuhem emondo jande pe. Jesu ke ejukwa — aja jundéu awa tamūi ta ngā pe pandu tī.

²¹ Pe, kapitā pandu ngā pe:

—Mokōi sawa'e ta kohī. Awa ke ihē te'e amuhem ta amondo my? Myja peputar my? — aja.

A'eta pandu:

—Mahamba ke jande japutar — aja ipe.

²² Pirat pandu:

—Ko Jesu Kirisutu. Myja ihē ama'e ta my? — aja.

A'eta pandu:

—Myra ngā mupi'a ame'ē ke rehe ejukwa — aja.

²³ Pirat pandu:

—Ma'ewā my? Ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'e te ym riki — aja.

Pe, hātā ngā pandu:

—Myra ngā mupia ame'ē ke rehe ejukwa — aja.

²⁴ Pirat pandu pandu tipe. Pe, ngā mutyapu tyapu tate, aja a'e ukwa rahā, Pirat pandu: “Y ihē pe erur” aja sonda pe. Werur rahā, ame'ē pe ipo ke a'e kutuk. Ame'ē ke rehe ngā usak. Pe, Pirat pandu:

—Ko ihē po ihē akutuk. Aja rahā kome'ē sawa'e ke ihē ajukwa tar ym, aja ihē amujukwa pehē pe. Pehē riki kome'ē sawa'e ke pejukwa tar katu — aja Pirat.

²⁵ Ngā pandu ipe:

—A'e ke jajukwa rahā, mā peja jande rehe pyraraha uhyk. Jande ra'yr ta rehe uhyk tī — aja.

²⁶ Pe, Mahamba ke a'eta pe Pirat te'e muhem mondo. Amō sonda ta pe a'e pandu: —Jesu ke epirok — aja. (Pirok rahā, jukwa ta ame'ē ke a'e, aja mujekwa katu.)

Aja mahy hū. Upa rahā, sonda ta pe Jesu ke Pirat me'ē. Myra ngā mupia ame'ē ke rehe Jesu ke a'eta jukwa ta raho.

Jesu rehe sonda ta puka puka hū

(Mak 15.16-20; Juā 19.2-3)

²⁷ Pe, homa awa tama'e kapitā rok keruhū pe Jesu ke Piratma'e sonda ta raho. Heta ngā jy'ar jy'ar uwyr a'ep. ²⁸ Upa katu te Jesuma'e mundehe ke a'eta jo'ok ingi. Pe, pytangwer ame'ē ke moī ehe. (Kapitā keruhūma'e aja saka. Aja puka puka hū ehe. “Ko

kapitā keruhū” aja riki puka puka hū ehe.) ²⁹ Japekā rākā ke te'e iākā rehe har a'eta mujā. Ame'ē ke iākā rehe a'eta moī. (Aja mahy.) Myra ke ipo pe moī tī. (Kapitā keruhūma'e aja saka.) Pe, huwa koty ipynarāi pe a'eta wapyk. “Ko kapitā keruhū” aja puka puka hū ehe. Katu katu ipe. Kuja pandu ipe tī:

—Sa'e! Jundéu awa tama'e kapitā keruhū nde! — aja riki puka puka hū ehe.

³⁰ A'eta tymū ehe tī. (Aja jaxer ai ame'ē ke a'e, aja a'eta ukwaha naī.) Pe, myra ra'yr pe iākā ke nupā nupā. Japekā rākā rehe nupā. (Aja mahy.) ³¹ Upa a'eta puka puka rahā, mundehe ke a'eta jo'ok ingi, pytangwer ame'ē ke. Pe, Jesuma'e mundehe ke a'eta mujwyr ipe tī. Pe, soroka pe raho. Myra ngā mupia ame'ē ke rehe jukwa ta raho.

Myra ngā mupia ame'ē ke rehe Jesu ke amō ta jukwa

(Mak 15.21-32; Ruk 23.26-43; Juā 19.17-27)

³² Ok ta ngi a'eta uhem oho ixo rahā, amō sawa'e rehe a'eta usak. Her Simā. Syre ok ta pe har ke a'e. Sonda ta pandu ipe:

—Kome'ē myra ngā mupia ame'ē ke ehupir eraho. Jesuma'e ke — aja Simā pe. (Jesu ke ngā mahy hū, a'erehe arahā Jesu pyrātā ym. A'erehe Simā raho.)

³³ Pe, Ngōu renda pe a'eta uhyk oho. Ame'ē renda rehe awa usak rahā, awa ākā kangwer 'ā ke aja saka. ³⁴ A'ep kawī namō puhā mupara. Iro riki ame'ē. (Ahyha muputu'u ame'ē ke.) Ame'ē ke Jesu pe sonda ta me'ē ta tipe. Jesu manga rahā, u'u ym. Putar ym.

³⁵ Myra ngā mupia ame'ē ke rehe Jesu ke a'eta jukwa. Pe, ima'e mundehe ke a'eta pyhyk pyhyk raho. Ita pinim ra'yr ke a'eta ombor. Amō ombor, pe, pinīha i'ar koty te we u'ar rahā, a'e riki mundehe ke pyhyk. Aja Jesuma'e mundehe ke sonda ta pyhyk pyhyk. ³⁶ Pe, upa rahā, a'ep a'eta wapyk. Jesu manōha ke rehe a'eta harō uī.

³⁷ Jesu ākā 'ar koty ngā ukwaha ke amō mupinim. Ma'erehe jukwa my? Ame'ē ukwaha ke moī. Kuja:

“Jundéu awa tama'e kapitā keruhū riki kome'ē”

aja mupinim.

³⁸ A'ep mokōi ma'e mukanīha ta ke a'eta jukwa tī. Jesu jywa katu koty petē. Ijywa'i koty amō ke jukwa tī. Myra ngā mupia ame'ē ke rehe jukwa tī. ³⁹ A'ep wata oho ame'ē ta puka puka hū ehe. Iākā ke a'eta mukatak katak ipe. (Aja puka hū ehe.) Katu katu ipe. Pandu ipe tī:

⁴⁰ —Mā! Nde erepandu: “Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū upa ihē amai ta. Pe, mokōi aker rahā, amō amujā ta” aja nde

erepandu. Nde riki Tupā ra'yr rahā, myra ngā mupia ame'ē ngi ewyjj ejur. Aja rahā, nde eremanō ym ta — aja puka puka hū ehe. Katu katu ipe.

⁴¹ Aja jundéu awa tama'e pa'ihu ta puka puka hū ehe tī. Moise je'ēha ke mu'e ame'ē ta aja tī. Jundéu awa tamūi ta aja tī. Puka puka hū ehe tī. ⁴² A'eta pandu pandu:

— Amō ta ke a'e mukatu. A'erehe manō ym. Mukatu riki. Mā! Jumumanō ym juehe. A'e riki jundéu awa tama'e kapitā keruhū. Apo myra ngā mupia ame'ē ngi wyjj uwyr rahā, jande jajurujar katu ta ehe. ⁴³ Tupā rehe a'e jurujar katu. A'e pandu: “Tupā ra'yr ihē” aja. Apo jasak ta. A'e ke Tupā mujy ta muwyr my? Jasak ta — aja puka puka hū. Katu katu ipe tī.

⁴⁴ Aja ma'e mukanīha ta puka puka hū ehe tī. Myra ngā mupia ame'ē ke rehe i'āi ame'ē ta ke a'eta. Katu katu ipe tī.

Jesu manō ame'ē rehe har

(Mak 15.33-41; Ruk 23.44-49; Juā 19.28-30)

⁴⁵ Warahy jandar rahā, ame'ē ywy pe pytun oho. Warahy uwe riki. Aja te'e warahy ywa ku'ap oho. ⁴⁶ Warahy ywa ku'a ihon rahā, hātā Jesu pandu:

— Eroi! Eroi! Rema samatani? — aja.

Ame'ē jundéu awa je'ēha kuja riki:

— Tupā! Tupā! Ma'erehe ihē ke nde erehijar my? — aja.

⁴⁷ Ame'ē je'ēha rehe a'ep ixo ame'ē ta hendu rahā, amō koty ukwaha. A'erehe pandu:

— Ymanihar Eri pe a'e pukāi — aja a'eta ukwaha naī.

⁴⁸ A'eta ngi har peteī sawa'e ujan oho. Mandeju aja me'ē pe ma'e rykwer mupyta, kawī iro ym te ame'ē ke. Wina aja me'ē rykwer ke. Ame'ē ke u'ywa aja me'ē rehe pukwar. Pe, me'ē ta tipe ipe. ⁴⁹ Pe, amō ta pandu:

— Anī we rī. Eharō we! Jasarahā! Myra ngā mupia ame'ē ngi Eri jo'ok ta uwyr my. Jasak ta — aja.

⁵⁰ Pe, Jesu ahem hū. Pe, manō.

⁵¹ Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe kyndaha ihī. Pan janam te hū ke. Ame'ē hukwen pehī. Ame'ē riki ywate ngi owok riki. Iwyr rehe owokiha upa uhyk oho. (Aja rahā, Tupā koty ohoha apo katu aja mujekwa.) Ywy ke katak hū tī. Ita keruhū owok hū tī. ⁵² Kangwerupa opok tī. Yman manō, ame'ē ta ngi har amō amō Tupā kotyhar ta ke Tupā mukwera katu muhem. ⁵³ Kangwerupa ngi uhem oho. Jesu riki kwera katu uhem rahā, Jerusarē ok ta keruhū pe a'eta ixo oho tī. A'ep a'eta rehe heta ngā usak.

⁵⁴ Jesu manō ame'ē ke rehe sonda tama'e kapitā usak u'am. Sonda ta aja tī. Usak

u'am tī. Pe, ywy katakiha ke rehe a'eta usak. Warahy uwe ame'ē ke rehe usak tī. Arahā a'eta pandu:

— Jetehar te ke. Tupā ra'yr te riki peme'ē sawa'e — aja.

⁵⁵ Paite we kūjā ta usak u'am. A'eta riki Ngarirēi ywy ngi Jesu namō uwyr. Inamō ma'e ke a'eta ma'ema'e. ⁵⁶ Ame'ē kūjā ta namō Mari Mandare usak u'am. Amō Mari usak u'am tī. Tian māi ke ame'ē. Jose māi tī. Semende ra'yr ta māi usak u'am tī.

Jesu rete ke mou ame'ē rehe har

(Mak 15.42-47; Ruk 23.50-56; Juā 19.38-42)

⁵⁷ Pytun tate rahā, amō sawa'e uhyk uwyr. Her Jose. Arimatēi ok ta pe har ke a'e. Jesu namō jumu'e ixo ame'ē ke a'e tī. Ima'ehū namō ixo ame'ē ke a'e. ⁵⁸ Pirat koty a'e oho. Pe, pandu:

— Jesu rete ke ihē aputar. Amou ta arahō — aja.

Pirat pandu amō pe:

— Jesu rete ke eme'ē ipe — aja.

⁵⁹ Pe, Jesu rete ke a'e mujy muwyr. Pan tuwyr pyahu ame'ē pe hete ke pukek.

⁶⁰ Ima'e itakwar keruhū pe hete ke Jose mou. Pykūi ramō ame'ē ke ame'ē. Pe, itahu pe hukwen ke Jose kynda. Pe, a'engi oho.

⁶¹ Itakwar keruhū rukwen koty Mari Mandare wapyk uī. Amō Mari inamō wapyk uī tī.

Itakwar keruhū rehe harōha ta harō

⁶² Ku'ē rahā, jundéu awa tama'e putu'uha 'ar ke. Pirat namō parise ta jy'ar oho. Pa'ihu ta aja tī. ⁶³ A'eta pandu:

— Kapitam! Ame'ē te'e pandu ame'ē ke se ixo rahā, kuja pandu: “Mokōi aker rahā, ihē ke Tupā mukwera katu ta muhem” aja. Ame'ē riki te'e aja jakwa ja'am apo. ⁶⁴ A'erehe kuja sonda ta pe epandu: “Itakwar keruhū rehe peharō katu pexo. Mokōi peker rahā, peharō pexo. Pesak katu ehe ky.” aja epandu a'eta pe. Aja rahā, Jesu rete ke jumu'eha ta mukanim ym ta rahō. Mukanim rahā, ngā pe a'eta te'e pandu ta: “A'e manōha ngi kwera katu uhem” aja te'e pandu ta. Ame'ē riki: “Mokōi aker rahā, ihē ke Tupā mukwera katu ta muhem” ame'ē 'ar koty te we katu ym te ha — aja parise ta pandu ipe.

⁶⁵ Pirat pandu:

— Pehē atu sonda ta ke peraho. Pepandu katu: “Itakwar keruhū rehe peharō katu te pexo. Pesak katu ky” aja sonda ta pe pepandu — aja parise ta pe pandu.

⁶⁶ A'eta oho ingi. Pe, itakwar kyndaha ke yraity aja me'ē pe kynda. Ita keruhū riki kyndaha ke. Yraity aja me'ē pe mujar. (Amō pirar rahā, ame'ē ke ukwa ta.) Pe, sonda ta pe a'eta pandu: “Se peharō katu pe'am. Aja rahā, ixo ym ta awa” aja riki.

28

*Jesu kwera katu uhem ame'ë rehe har
(Mak 16.1-10; Ruk 24.1-12; Juā 20.1-10)*

¹ Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar upa. Nomin pytuniwe te rahā itakwar keruhū rehe Mari Mandare usak oho. Amō Mari namō usak oho tī. ² Pahar ywy ke katak hū. Ywa ngi Tupā je'ēha rahoha wyjy uwyr. Itahu hukwen ke a'e mujere mondo. Ame'ë 'ar pe a'e wapyk uī. ³ Hendy riki ima'e mundeha. Tupā weraha aja hendyha. Mandēju aja ituwyr te hū tī. ⁴ Sonda harōha ta a'ep ixo rī. A'eta ryrī. Kyje riki, a'erehe ryrī. A'eta manō ame'ēja ywy rehe u'ar oup. ⁵ Pe, kūjā ta pe Tupā je'ēha rahoha pandu:

—Pekyje ym. Jesu ke pekekar, aja ihē akwa. Myra ngā mupia ame'ë ke rehe a'e ke amō ta jukwa. ⁶ A'e ke Tupā mukwera katu muhem. A'e pandu aja uhyk apo 'y. Pejuri Mouha renda rehe pesak pejuri. Se a'e nixói te 'y. ⁷ Pahar jumu'eha ta pe pepandu peho apo. Kuja: “A'e ke Tupā mukwera katu muhem. Ngariréi ywy pe pehē ndutar koty a'e oho ta. A'ep pehē johu pesak ta ehe.” Ihē apandu ame'ë ke peharái ym — aja Tupā je'ēha rahoha pandu.

⁸ Pe, pahar itakwar keruhū ngi a'eta oho. Kyje riki. Pe, hurry katu tī. Jumu'eha ta pe pandu oho. Ujan riki oho. ⁹ Oho ixo rahā, pahar a'eta rehe Jesu uhyk. Pandu:

—Ko ihē ajur — aja.

Ixoty a'eta uwyr. Ipy ke a'eta pyhyk. Ipy'a ke a'eta moī moī katu ehe, Jesu rehe. ¹⁰ A'eta pe Jesu pandu:

—Pekyje ym. Ihē mu ta pe kuja pepandu peho: “Ngariréi ywy pe peho. A'ep ihē rehe a'eta usak ta tī” aja pepandu — aja kūjā ta pe pandu. (“Ihē mu ta” aja pandu rahā: “Upa katu te jurujar katu ehe ame'ë ta ke” aja mujekwa.)

Harōha ta te'e pandu ame'ë rehe har

¹¹ Itakwar keruhū ngi kūjā ta oho ixo rahā, sonda ta ngi har amō ta uhyk oho tī. Jerusarē ok ta keruhū pe harōha ta uhyk oho tī. Pe, jundéu awa tama'e pa'ihu ta pe upa katu te pandu. Ywy katak hū. Itahu rukwen kyndaha amō mujere mondo. Ame'ë ke upa katu te pandu. ¹² Tamūi ta namō pa'ihu ta jy'ar. Pandu pandu a'eta jupe. Pe, kuja a'eta ukwa. Sonda ta pe tamatarer ke a'eta me'ë me'ë hū. ¹³ Pandu:

—Kuja pepandu ngā pe. “Pytun rahā, jande jaker rahā, Jesu rete ke jumu'eha ta mukanim raho” aja pepandu. ¹⁴ Ame'ë ke homa awa tama'e kapitā hendu rahā, japandu ta ipe: “Sonda ta anī. Ame'ë ta ke emupirok ym” aja. A'erehe pekyje ym ingi. Pehē ke a'e mupyrara ym ta — aja sonda ta pe.

¹⁵ Parise ta ngi tamatarer ke sonda ta pyhyk. Te'e pandu ame'ë muhepyha ke. Pe, parise ta panduha aja sonda ta pandu pandu oho tī. A'erehe sonda ta pandu, aja jundéu awa ta pandu pandu naī apo rī. “Jesu rete ke jumu'eha ta mukanim raho” aja pandu pandu naī apo rī.

*Awa py peteī jumu'eha tape Jesu mujesak
(Mak 16.14-18; Ruk 24.36-49; Juā 20.19-23; At 1.6-8)*

¹⁶ Jesu mujekwa ame'ë ywy'ā pe awa py peteī jumu'eha ta oho. Ngariréi ywy pe ame'ë ywy'ā ihī. ¹⁷ Jesu rehe usak rahā, a'eta py'a ke a'eta moī moī katu ehe. Ame'ë ta ngi har amō amō kuja: “Kome'ë Jesu my? Kwera katu uhem ame'ë ke my?” aja amō ta ukwa ukwa u'am. ¹⁸ A'eta koty Jesu oho. Pe, pandu a'eta pe:

—Ihē pe Tupā pandu: “Ywa pe upa katu te nde erema'e tar katu. Ame'ë ke ema'e katu. Peme'ë ywy keruhū pe aja tī. Ema'e katu tī” aja ihē pe. ¹⁹ A'erehe pehē pe ihē apandu: “Upa kome'ë ywy keruhū pe har ta pe pepandu peho. Ihē rehe har pepandu pandu peho. Aja a'eta ke ihē kotyhar ta aja pemuruwak ta. Ame'ë ta ke pemujahuk. (Aja rahā, ihē kotyhar ta ke, aja pemujekwa ta ngā pe.) Jande pái keruhū je'ēha rupi pemujahuk. Ta'yr je'ēha rupi pemujahuk tī. Tupā'ā je'ēha rupi pemujahuk tī. ²⁰ Upa pehē pe ihē amu'e ame'ë ke amō ta pe pemu'e katu tī. Aja rahā, ame'ë ta hendu katu ta tī. Ihē je'ēha rehe hendu katu ta tī. Wera rahā pame katu te pehē namō ihē axo ta kŷ. 'Ar rehe angaha uhyk ym rahā we, aja te'eha pehē namō ihē axo ta kŷ” — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

Upa.

Jesu rehe har Mak mupinim

Mak kome'ë paper ke mupinim. Jesu rehe har a'e mupinim. Kome'ë ywy keruhũ pe Jesu ixo rahã, ma'e ke a'e ma'ema'e ixo, ame'ë rehe har Mak mupinim.

Juã mujahukiha rehe har

(Matéu 3.1-12; Ruk 3.1-18; Juã 1.19-28)

¹ Myrandu katu ke Mak mupinim werur. Jesu Kirisutu rehe har a'e mupinim. [Tupã ra'yr a'e.] ² Kuja riki a'e uwyrriha. Yman paper rehe Isai mupinim. Tupã je'ëha ke a'e mupinim tí. (Kuja, Ta'yr pe Tupã pandu:) "Thê je'ëha pandu ame'ë ke amondo py ta kÿ.

Kuja ngã pe pandu py ta oho:

'Jandema'e sawa'e te uwyr tate, a'erehe pe ke pemukatu. (Aja rahã, ma'e peka'u te'eha ke pehijar. Aja pexo katu 'y)' aja ihê je'ëha pandu ame'ë ke pandu ta.

Ame'ë raikwer rupi nde ereho ta" aja Ta'yr pe Tupã pandu.

³ Kuja awa nixói te ame'ë pe amõ pandu u'am:

"Kapitã keruhũ uhyk tate rahã, ma'e ke upa mukatu. Aja jandema'e sawa'e te uhyk tate.

A'erehe pexoha ke pemukatu.

A'erehe ma'e peka'u te'eha ke pehijar" aja pandu u'am. Aja riki Isai mupinim. (Yman aja a'e mupinim rahã, Juã rehe har mupinim.)

⁴ Pe, awa nixói te ame'ë pe Juã mujahukiha uhyk uwyr. (A'ep heta ngã uhyk uwyr ehe.) Ame'ë ta pe pandu:

—Ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehijar. Katu ame'ë ke pema'ema'e katu 'y. Aja rahã, pehê rehe ipy'a ke Tupã mujywyry ta. Pe, pehê ke ihê amujahuk ta — aja Juã pandu.

⁵ Juã koty heta ngã uhyk uwyr. Jundéi ywy ngi heta ngã uhyk uwyr ehe. Heta Jerusarê ok ta pe har ta uhyk uwyr ehe tí. "Ma'e jaka'u te'eha jama'ema'eha ke upa jande jahijar 'y" aja pandu ame'ë ta ke Juã mujahuk. Jondã y pe mujahuk. (Aja rahã, Tupã kotyhar ta ke a'eta apo 'y, aja mujekwa.)

⁶ Juãma'e mundeha awa rymba ra ke te'e mujã ame'ë ke. "Kame" aja ngã rymba rer. Ame'ë ra ke ima'e mundeha. (Ymanihar Erima'e mundeha aja ame'ë mundeha. Aja rahã, Tupã je'ëha pandu ame'ë ke Juã tí, aja mujekwa.) So'o pirer pe ixu'a rupi pukwar. Tukuxixik mixir ame'ë ke a'e u'u. Eir namõ u'u tí. ⁷ Juã pandu:

—Ihê raikwer rupi amõ tur. Katu te hũ me'ë ke a'e. Ihê anĩ. Aja ym ihê. A'erehe

ima'e miasu aja axo rahã, ihê katu ym ihê jupe ihê. ⁸ Y pe pehê ke ihê amujahuk. A'e anĩ. Pehê ke Tupã'ã namõ mujahuk, ame'ëja saka — aja ngã pe Juã pandu. ("Tupã'ã namõ mujahuk" aja pandu rahã: "Ngã py'a rehe Tupã'ã ke a'e muwyr ta" aja mujekwa katu.)

Jesu ke Juã mujahuk

(Matéu 3.13-17; Ruk 3.21-22)

⁹ Arahã Ngariréi ywy ngi Jesu uhyk uwyr ehe, Juã rehe. Nasare ok ta ngi uhyk uwyr ehe. Pe, y pe Jesu ke Juã mujahuk. Y rer Jondã. ¹⁰ Pe, y ngi Jesu uhem rahã, pahar ywa pirar, ame'ëja saka Juã usak u'am. Pe, Jesu rehe Tupã'ã wyjy uwyr. Pykahuran aja saka wyjy uwyr ehe. ¹¹ Pe, ywa ngi panduha uwyr:

—Nde riki ihê ra'yr. Nde rehe ihê apy'a katu. Ihê ke nde eremuhury katu — aja Ta'yr pe Tupã pandu.

Jesu rehe Satana uhyk uwyr

(Matéu 4.1-11; Ruk 4.1-13)

¹² Pahar awa nixói ame'ë pe Tupã'ã Jesu ke muhyk raho. ¹³ A'ep heta ukwer rahã, ixo. Kuja, mokõi awa pypa (40) hetaha wera rahã, a'ep ixo. Arahã, Satana uhyk uwyr ehe. (Äjã ramüi a'e.) Ma'e ka'u te'eha ke Jesu ma'e, ame'ë ke Satana putar tipe. Manga manga tipe. Anĩ. Jesu ma'e ym te. Ame'ë renda pe so'o jarõ ame'ë ta ixo tí. Pe, Jesu rehe Tupã je'ëha rahoha ta wyjy uwyr. Usak katu uwyr ehe.

Jumu'eha ta ke Jesu mujy'ar

(Matéu 4.12-22; Ruk 4.14-15; Ruk 5.1-11)

¹⁴ Ajame'ë ke kyndaha pe Juã ke amõ ta kynda raho rahã, Ngariréi ywy pe Jesu uhyk oho. Myrandu katu ke pandu oho. Tupã rehe har pandu oho. ¹⁵ Kuja pandu:

—Angaha ke rehe uhyk oho apo 'y. Ixotyhar ta ke pehê, aja Tupã putar. A'erehe ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehijar. Tupã koty pehê py'a pemuruwak. Pexoha pyahu ame'ë ke Tupã putar, aja pexo katu. Aja rahã, ixotyhar ta ke aja pehê ke a'e muruwak ta. Ame'ë myrandu katu rehe pejurujar katu — aja Jesu pandu ngã pe.

¹⁶ Ypa rymy'y rupi Jesu wata ixo rahã, pira pyhyk ame'ë ta rehe usak. Ypa rer Ngariréi. Mokõi sawa'e ta ixo. Her Simã. Imu rer Andere. Kyhapari pe pira pyhyk ixo. Ypa pe ombor ombor ixo. ¹⁷ Pe, Jesu pandu:

—Ihê namõ peho 'y. Pira pepyhyk ame'ë ta ke pehê. Apo har anĩ. Amõ kotyhar ta. Pehê ke amu'e ta. Pe, ngã py'a ke Tupã koty pemuruwak ta 'y. Pejur — aja Jesu Simã ta pe.

¹⁸ Pahar kyhapari hijar. Pe, Jesu namõ a'eta oho.

¹⁹ A'engi Jesu oho we rahā, ame'ē ypa pe amō mokōi sawa'e ta rehe uhyk oho tī. Tian ta rehe uhyk oho. Imu rer Juā. Semende ra'yr ta ame'ē ta. Jarusu keruhū pe kyha-pari mukatu uī. ²⁰ Ame'ē ta rehe usak rahā, pandu:

—Pejur. Ihē namō peho — aja Jesu Tian ta pe.

Pe, Jesu namō Tian ta oho tī. Jarusu keruhū pe ipái ihī. Semende aja her. Parakyha ta namō ihī. Upa ame'ē ta ke Tian ta hijar. Pe, Jesu namō a'eta oho.

Ipy'a rehe ājā ihī me'ē ke

(Ruk 4.31-37)

²¹ A'engi Kapana'ū ok ta pe Jesu uhyk uwyr. Inamō ixo ame'ē ta uhyk uwyr tī. Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahā, jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe ixo oho. A'ep ngā ke mu'e uī. ²² Amō ta Moise je'ēha mu'e. Aja ym Jesu mu'e. Ukwa katuha namō mu'e katu. A'erehe hendu ame'ē ta pandu: "Mā! Je'ēha te reko aja pandu katu" aja ngā.

²³ Pe, amō sawa'e jy'ariha renda pe ixo uwyr. Ipy'a rehe ājā ihī ame'ē ke a'e. Pe, hātā pandu:

²⁴ —Éi! Jesu! Nasare ok ta pe har ke nde. Ma'ewā jande ke nde eremupyrara erejur my? Nde rehe har ihē akwa katu. Tupā koty ngi nde erejur ame'ē ke nde. Ima'e je'ēha ke nde erepandu erejur. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha ke nixói te nde pe, aja akwa katu — aja hātā pandu.

²⁵ Pe, ājā pe Jesu pandu:

—Eje'ē ym! Sawa'e py'a ngi ehem eho — aja ājā pe.

²⁶ Pe, ājā sawa'e ke mukatak katak hū. Ahem hū riki. Pe, uhem oho ingi. ²⁷ A'ep ixo ame'ē ta mukahem riki. Pandu pandu a'eta jupe:

—Mā! Mā katu tiki? Amō kotyhar ma'e mu'eha ko. Ima'e je'ēha rupi pandu, pe, ājā ta hendu katu ehe. Mā! — aja ngā.

²⁸ Pe, Jesu rehe har upa Ngariréi ywy rupi ngā pandu pandu oho. Pahar pandu pandu oho.

Petu pen ke Jesu mukatu ame'ē rehe har
(Matéu 8.14-15; Ruk 4.38-39)

²⁹ Ajame'ē ke jundéu awa tama'e jy'ariha renda ke Jesu hijar oho. Simā ta oho tī. Pe, Simā rok pe ixo oho. Ame'ē ke Andere rok tī. Tian oho tī. Juā amō oho tī. ³⁰ A'ep Simā pen haku. A'erehe ixhya pe túi. Jesu uhyk rahā, pahar amō ta pandu ipe. "Simā pen haku hū" aja ipe. ³¹ A'erehe hake Jesu oho. Ipo rehe pyhyk, pe, mupu'am. Pahar hakuha maha oho ipe. Pe, imi'u Jesu ta pe a'e me'ē.

Heta ngā ke Jesu mukatu ame'ē rehe har
(Matéu 8.16-17; Ruk 4.40-41)

³² Ame'ē pytun ramō rahā, upa warahy u'ar rahā, (jundéu awa ta putu'uha 'ar upa. A'erehe wata katu apo.) A'erehe ma'e ahy ixo ame'ē ta ke upa katu te ngā werur ipe. Ipy'a rehe ājā ihī ame'ē ta ke ngā werur ipe tī. ³³ Ok ta pe har ta mâte hū hukwen rake rupi i'āi. ³⁴ Ma'e ahy ixo ame'ē ta ke mukatu hū. Ipy'a rehe ājā ihī ame'ē ta ke upa mukatu tī. Jesu rehe har ājā ta ukwa katu, a'erehe hātā Jesu pandu: "Epandu ym ihē rehe har" aja ājā pe.

Tupā je'ēha ke Jesu pandu pandu oho

(Ruk 4.42-44)

³⁵ Ame'ē ku'ē rahā, sapukái je'ē py rahā, Jesu pu'am. Simā rok ngi uhem oho. Pe, paite we awa nixói te ame'ē pe oho. A'ep Tupā namō pandu pandu. ³⁶ Pe, Simā upak rahā, Jesu ke kekar oho. Inamō ixo ame'ē ta kekar oho tī. ³⁷ Pe, usak ehe rahā, Simā ta pandu ipe:

—Upa ngā nde ke kekar ixo tipe — aja.

³⁸ Jesu pandu:

—Amō ta renda rupi jaho ta me'ē te'e. A'ep pe har ta pe Tupā rehe har apandu ta me'ē te'e tī. A'erehe ihē ajur. Jahorahā! — aja Simā ta pe.

³⁹ A'erehe upa Ngariréi ywy rupi wata oho. Upa jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe pandu pandu oho. Amō ta py'a ngi ājā ke muhem mondo tī.

Pereran ma'e u'u hū ame'ē ke mukatu

(Matéu 8.1-4; Ruk 5.12-16)

⁴⁰ Pereran ma'e u'u hū ame'ē ke Jesu rehe uhyk uwyr. Ipyarāi pe wapyk. (Aja sawa'e katu te ame'ē ke kohī, a'erehe hendu katu ehe aja mujekwa.) Pe, pandu:

—Nde ereputar rahā, ihē ke nde ere-mukatu ta aja akwa katu — aja sawa'e.

⁴¹ Pyrara Jesu usak ehe. Pe, iyywa ke mupuku. Pe, sawa'e ākā rehe ipo ke a'e mujar. Pandu ipe:

—Ere. Nde ke ihē amukatu tar katu. Nde katu apo 'y — aja sawa'e pe.

⁴² Pahar upa katu ipe 'y. Upa ka'ē oho ipe. ⁴³⁻⁴⁴ Pe, hātā Jesu pandu ipe:

—Ehendurahā! Nde ke ihē amukatu, ame'ē ke amō ta pe epandu ym we rī. Jundéu awa tama'e pa'i koty eho py. Nde rehe pa'i usak ta. "Katu apo 'y" aja pandu ta. Pe, yman Moise pandu, aja ma'e ke pa'i pe eme'ē. Aja rahā, upa nde pirer katu, aja ngā ukwa ta tī — aja Jesu pandu tipe ipe.

Pe, pahar sawa'e ke muhem mondo. ⁴⁵ Pe, sawa'e oho ingi. (Jesu rehe hendu ym.) Mukatuha rehe har pandu pandu oho. Upa katu te ok ta rupi pandu pandu oho. Pyta we ym awa renda ke. A'erehe ok ta pe marā ka ym Jesu ixeha. Upa ngā ukwa katu ehe har. A'erehe amō koty pyta. Awa nixói te ame'ē pe pyta. A'ep upa hekoha ngi ngā uhyk oho ehe.

2

*Upa jupyrātā rātā ame'ē ke Jesu mukatu
(Matéu 9.1-8; Ruk 5.17-26)*

¹ Ku'ē rahā ha pe we Kapana'u ok ta pe Jesu jywyr oho. "Hok pe apo ihī" aja amō ta pandu pandu oho. ² A'erehe heta te hū ngā jy'ar uwyr ehe. Ok wyr pe soroka nixoi te. Hukwen rupi soroka nixoi te tī. Pe, ngā pe Tupā je'ēha ke Jesu pandu pandu uī. ³ Arahā tumeme sawa'e ta uhyk uwyr ehe. Ame'ē ta upa jupyrātā rātā ame'ē ke muhyk werur. ⁴ Māte hū ngā i'āi. A'erehe marā ka ym Jesu rehe muhykiha. A'erehe ok kupe 'ar pe jupir oho. (Ame'ē ok kupe ipe katu.) Pe, jupyka jo'ok jo'ok. Ixwar ihī rahā, upa jupyrātā rātā ame'ē ke ame'ē rupi mujy mondo ehe. Kyha aja me'ē 'ar pe sawa'e tui. Tupaham rehe mujy mondo. Pe, Jesu rake mou. ⁵ Ma'e ahyha Jesu mukatu. Ame'ē rehe sawa'e ta jurujar katu. Ame'ē ke Jesu ukwa rahā, jupyrātā rātā ame'ē pe pandu:

—Sa'e! Ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'ema'e. Apo nde rehe ihē py'a jywyr katu — aja Jesu.

⁶ A'ep Moise je'ēha mu'e ame'ē ta wapyk uī tī. Jesu pandu ame'ē ke rehe hendu rahā, kuja ipy'a pe ukwa ukwa uī:

⁷ —Mā! Aja pandu rahā, katu ym. Tupā jō riki ngā pe pandu katu: "Ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'ema'e. Nde rehe ihē py'a jywyr" aja. A'erehe peme'ē riki Tupā aja jupe my? Katu ym aja — aja a'eta py'a pe a'eta ukwa ukwa uī.

⁸ Pe, pahar ame'ē ta ukwaha ke Jesu ukwa tī. A'erehe pandu:

—Mā! Pehē py'a pe ma'e ke pekwa pekwa ym peī. ⁹ Myja me'ē riki hātā ma'eha my? Kuja my: "Ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'ema'e. Nde rehe ihē py'a jywyr katu" aja apandu rahā, hātā ma'eha my? (Ame'ē ke rehe usak ym awa.) Anī rahā, kuja my? "Epu'am! Nde kyha aja me'ē ke emupu'a! Ewata inamō eho!" aja apandu rahā, hātā ma'eha my? (Ame'ē ke rehe usak katu awa.)

¹⁰ —Pesarahā! (Tupā jō riki ahyha mukatu aja pekwha. Tupā jō riki ngā rehe ipy'a mujywyr katu aja pekwha tī.) Apo ihē tī. Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Ihē riki kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke ihē aja ihē amujekwa ta apo. Ihē pe Tupā pandu tī: "Ma'e ka'u te'eha ke awa ta ma'ema'e. Ame'ē ta rehe nde py'a emujywyr katu" aja ihē pe. Pesarahā! Ame'ē ke pekwa ta apo. Amujesak ta — aja Moise je'ēha mu'e ame'ē ta pe Jesu pandu.

Pe, jupyrātā rātā ame'ē pe pandu:

¹¹ —Ko apandu nde pe. Epu'am! Nde kyha aja me'ē ke emupu'a! Nde rok pe ejywyr eho — aja Jesu.

¹² Pe, upa ngā usak usak uī rahā, sawa'e pu'am. Kyha aja me'ē ke mupu'a. Pe, pahar uhem oho. A'erehe ngā pandu:

—Mā! Katu tiki — aja riki.

Pe, Tupā pe pandu tī:

—Ne jō riki katu te me'ē ke. Mā! A'eramō te aja mukatuhā jasad py 'y. Katu! — aja ngā.

*Jesu namō Rewi oho ame'ē rehe har
(Matéu 9.9-13; Ruk 5.27-32)*

¹³ A'engi Jesu uhem oho. Pe, ypa rymy'y rehe jywyr oho tī, Ngarirēi ypa rehe. A'ep heta ngā jy'ar oho ehe tī. Ame'ē ta ke mu'e uī. ¹⁴ A'engi wata oho ixo rahā, amō sawa'e rehe usak. Her Rewi. (Amō her: "Matéu" aja.) Apéu ra'y a'e. Tamatarer matyriha renda pe wapyk uī. Homa awa tama'e kapitā keruhū pe tamatarer matyr matyr. (A'erehe a'e ke jundéu awa ta putar ym ame'ē ke a'e.) Jesu pandu ipe:

—Ihē namō eho 'y — aja ipe.

Rewi pu'am. Upa hijar. Pe, inamō oho.

¹⁵ I'ati uā rahā, Rewi rok pe ma'e ke Jesu ta u'u uī. Heta tamatarer matyriha ta inamō uwyr tī. Amō heta ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ē ta aja tī. Inamō uwyr tī. Ame'ē ta ngi har heta Jesu namō ma'e ke u'u uī. Jumu'eha ta u'u uī tī. ¹⁶ Pe, amō Moise je'ēha mu'e ame'ē ta i'āi tī. Parise kotyhar ta ke ame'ē ta. Kuja jumu'eha ta pe ame'ē ta je'ē je'ē:

—Ma'ewā ame'ē sawa'e ta jaxer ame'ē ta namō Jesu u'u uī my? Tamatarer ke matyr ame'ē ta namō aja tī. U'u inamō tī. Katu ym aja — aja Moise je'ēha mu'e ame'ē ta pandu.

¹⁷ Ame'ē ke rehe Jesu hendu rahā, pandu:

—Ma'e ahy ixo rahā, mukatuhā koty amō oho. Ahy ym ixo rahā, mukatuhā koty oho ym. (Aja apo. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ē ta ihē rehe uhyk. Ipy'a juhyk. Ame'ē ke a'eta putar, a'erehe ihē rehe uhyk. Mukatuhā rehe uhyk, ame'ēja saka. Katu jupe ame'ē ta anī. Ame'ē ta ihē rehe uhyk ym.) Pesarahā! Sawa'e katu aja ukwa jupe, ame'ē ta pe kuja ihē apandu ym: "Tupā koty pehē py'a pemuruwak pemondo" aja. Anī. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ē ta pe kuja ihē apandu katu: "Tupā koty pehē py'a pemuruwak pemondo" aja — aja Jesu pandu.

*U'uha ke hijar ame'ē rehe har
(Matéu 9.14-17; Ruk 5.33-39)*

¹⁸ Amō rahā, Juā mujahukiha namō jumu'e ixo ame'ē ta upa ma'e u'uha ke hijar ixo. Parise ta aja tī. Ma'e u'uha ke hijar ixo tī. (Aja pyaiha ke mujekwa Tupā pe.) Pe, amō ta pandu uwyr. Jesu pe pandu:

—Juā mujahukiha namō jumu'e ixo ame'ē ta upa ma'e u'uha ke hijar ixo. Parise ta namō jumu'e ixo ame'ē ta aja tī. Upa ma'e u'uha ke hijar ixo tī. Nde namō jumu'e ixo

ame'ē ta anī. Upa ma'e u'uha ke hijar ym. Ma'erehe hijar ym my? — aja Jesu pe.

¹⁹ Jesu pandu:

—Sawa'e jumendar rahā, imi'u matyr. Huryha mujā. Pe, ame'ē pe oho ame'ē ta ma'e u'uha ke hijar ym. Sawa'e namō ixo rahā, ma'e u'uha ke hijar ym. ²⁰ (Ihē namō ihēma'e jumu'eha ta ixo apo, a'erehe upa ma'e u'uha ke a'eta hijar ym.) Yman rahā, ihē ke amō ta pyhyk ta raho a'eta ngi. Arahā ihē jumu'eha ta upa ma'e u'uha ke hijar ta. (Aja pyaiha mujekwa ta.)

²¹ —Amō we tī. Kamixa ymanihar ke sorok rahā, pan jupu'a ym ame'ē ke amō mujar ym ehe. Mujar ehe rahā, jupu'a we oho. Pe, kamixa ymanihar ke musak we ta. Sorok riki tiha we ta oho. ²² Kawī mupupur ramō ame'ē ke hyru ymanihar te pe amō purakar ym. Ame'ē pe purakar rahā, pupur we ixo rī. Pe, hyru ymanihar ke mupuk ta. Pe, upa kawī jyhē ta oho. Hyru ymanihar ke mujaxer ta tī. A'erehe kawī mupupur ramō ame'ē ke hyru katu ame'ē pe amō purakar rahā, katu ta tiki. Aja rahā, kawī jyhē ym ta. Hyru ke upuk ym ta tī — aja ngā pe Jesu pandu.

(Jesu mu'e rahā, myja ixoha katu aja mujekwa. Ixoha pyahu aja saka. A'erehe parise ta mu'e aja ixoha namō marā ka ym muparaha, aja Jesu mujekwa katu.)

Ahūi aja me'ē ke jumu'eha ta po'ok ame'ē rehe har

(Matéu 12.1-8; Ruk 6.1-5)

²³ Amō jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahā, ahūi aja me'ē tyrupi Jesu wata oho ixo. Jumu'eha ta namō oho ixo rahā, jumu'eha ta amō amō po'ok oho. (Ame'ē ke ipo pe kamyrik. Aja pিরer ke ombor. Upa ombor rahā, ame'ē ke u'u.) ²⁴ Pe, Jesu pe parise ta pandu:

—Anī. Katu ym kamyrikiha. Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahā, aja nema'e jumu'eha ta kamyrik rahā, katu ym. (Paraky te'e, ame'ēja saka. A'erehe katu ym.) Aja Moise je'ēha rehe panduha ihī — aja ipe.

²⁵⁻²⁶ (Amō rehe pyrara usak ta me'ē te'e, aja Jesu mujekwa tar katu) a'erehe pandu:

—Yman Ndawi myahy te riki. Inamō ixo ame'ē ta aja tī. Myahy te tī. Ame'ē ta ma'eha Tupā je'ēha rehe pesak riki. Ame'ē pekwa riki. Ma'e u'u ame'ē ke nixói te rahā, Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe Ndawi ixe. A'ep mbeju ihī. Ame'ē ke Ndawi u'u. Inamō ixo ame'ē ta pe me'ē me'ē tī. Ame'ē ta u'u tī. Arahā Amiata pa'i keruhū. Jundéu awa tama'e pa'i keruhū. Ame'ē mbeju ke Tupā ruwa koty aja saka pa'ihu moī. Pa'i ta jō ame'ē ke u'u katu. Amō ta u'u rahā, anī. (Ndawi ta pa'i ym. A'erehe Ndawi ta u'u

rahā, katu ym ta tipe. Aja Moise je'ēha rehe hendu ym) — aja parise ta pe Jesu pandu.

²⁷ Pandu tī:

—Putu'uha 'ar ke Tupā mujā py my? Anī. Aja ym. Awa ke a'e mujā py. A'engi putu'uha 'ar ke manga. Aja rahā, awa rehe putu'uha 'ar haihu katu, ame'ēja saka riki. Putu'uha 'ar rehe awa haihu katu, aja ym. ²⁸ A'erehe putu'uha 'ar rahā, ma'e ke amō ma'e, ame'ē ke ihē riki apandu katu. Tupā je'ēha rupi ajur ame'ē ke ihē. Awa ihē tī — aja Jesu.

3

Ipo ke upa te'e jupu'a ame'ē ke Jesu mukatu

(Matéu 12.9-14; Ruk 6.6-11)

¹ Amō wera rahā, jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe Jesu ixe oho tī. A'ep ipo ke upa te'e jupu'a ame'ē ke ihē. ² A'ep amō ta ixo. Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahā, Jesu mukatu ta my? Ame'ē ke ukwa tar katu. Mukatu rahā: "Katu ym. Putu'uha 'ar rahā, nde eremukatu. (Nde ereparaky te'e aja nde.) A'erehe katu ym nde erema'eha" aja Jesu pe pandu ta tipe. A'erehe ame'ē ta Jesu rehe usak usak uī. ³ Pe, ipo ke upa te'e jupu'a ame'ē pe Jesu pandu:

—Se ejur. Ngā ruwa koty ejur e'am — aja riki.

⁴ Pe, ngā pe Jesu pandu:

—Myja me'ē Moise je'ēha pandu katu my? Myja me'ē putu'uha 'ar rahā, amō ma'e my? Ko katu ame'ē ke amō pe ma'e my? Anī rahā, katu ym ame'ē ke ma'e my? Ko amō rehe pyrara usak my? Anī rahā, amō ke jukwa my? Myja me'ē katu pehē pe my? — aja ngā pe.

Anī. Je'ē ym ngā. ⁵ Ame'ē ta rehe Jesu juramā ma'ā. Parahy ngā rehe. Katu ame'ē ke ame'ē ta ma'e tar ym, a'erehe Jesu parahy ngā rehe. Amō we tī. Pyrara usak ngā rehe a'e tī. Jumen saka jurupy hātā, aja ngā ixo. Hendu tar ym. Jeteher te ke putar ym. A'erehe pyrara usak ngā rehe a'e tī. Pe, sawa'e pe pandu:

—Nde po epirar 'y — aja Jesu.

Ipo ke sawa'e pirar. Upa puku oho ipe. Imembek katu oho ipe tī. ⁶ A'engi parise ta uhem oho. Pahar Ero kotyhar ta namō jy'ar oho. Ame'ē ta namō pandu pandu.

—Myja Jesu ke japyhyk ta my? Pe, jakukwa — aja riki parise ta jupe.

Yrymy'y rehe heta te hū ngā jy'ar

⁷ A'engi ypa pe Jesu oho tī. Ngariréi ypa pe. Jumu'eha ta oho inamō tī. Haikwer rupi heta te hū ngā oho tī. Ngariréi ywy ngi heta uhyk oho ehe. Jundéi ywy ngi aja tī. Heta ngā uhyk oho ehe tī. ⁸ Jerusarē ok ta ngi aja tī. Heta ngā uhyk oho ehe tī. Inuméi ywy ngi aja tī. Uhyk oho ehe tī. Jondā y ruwái pe har

ta aja tĩ. Heta ngā uhyk oho ehe tĩ. Tir ok ta rake ixo ame'ẽ ta aja tĩ. Sinõ ok ta rake ixo ame'ẽ ta aja tĩ. Heta te hũ uhyk oho ehe tĩ. Upa ma'e katu ame'ẽ ke Jesu ma'ema'e ixo, aja ngā hendu, a'erehe johu ngā uhyk oho ehe. ⁹⁻¹⁰ Mā heta te hũ ngā ixo. Ahy ixo ame'ẽ ta ke Jesu mukatu hũ. A'erehe upa katu te ahy ixo ame'ẽ ta ixoty jusosok oho ixo. Ipo ke mujar tar katu ehe. (Aja rahā, katu ta oho.) Ixoty jusosok sosok hũ oho ixo ngā. A'erehe jumu'eha ta pe Jesu pandu:

—Se jarusu keruhũ pemuhyk perur — aja riki.

Pe, jumātā hũ ngā uwyr ehe rahā, jarusu keruhũ pe Jesu opor ta oho. (Aja rahā, jusosokiha rupi jukwa ym ta.) ¹¹ Ahy ixo ame'ẽ ta ke Jesu mukatu. Pe, ipy'a rehe ājā ihĩ, ame'ẽ ta usak ehe rahā, Jesu ruwa koty u'ar. (Aja rahā, katu te ame'ẽ ke kohĩ, aja mujekwa katu.) Pe, hātā pandu:

—Nde riki Tupā ra'y'r — aja.

¹² Anĩ. Hātā Jesu pandu:

—Pepandu ym ihẽ rehe har — aja ājā ta pe.

Awa py mokõi jumu'eha ta ke Jesu mujy'ar

(Matéu 10.1-4; Ruk 6.12-16)

¹³ Ajame'ẽ ke ywy'ā rehe Jesu jupir oho. Pe, sawa'e ta pe pandu:

—Pejur! — aja.

Katu usak ame'ẽ ta ke mujy'ar. Sawa'e ta uhyk uwyr ehe. ¹⁴ Kuja, awa py mokõi sawa'e ta ke jo'ok. “Ko ihẽ amondo ame'ẽ ta ke” aja Jesu. Ame'ẽ ta pe pandu tĩ:

—Amõ ta ngi har pehẽ ke ihẽ ajo'ok. Ihẽ namõ pepyta ta. Amõ ta renda rupi pehẽ ke ihẽ amondo ta tĩ. Ame'ẽ rupi Tupā je'ẽha ke pepandu pandu ta peho tĩ. ¹⁵ Ihẽ je'ẽha rupi ājā ta ke pemuhem ta katu tĩ. Awa ta py'a ngi pemuhem ta katu — aja awa py mokõi sawa'e ta pe.

¹⁶ Jo'ok ame'ẽ ta kuja sawa'e ta rer. Ko Simā. [Amõ her Jesu moĩ ehe. “Petu” aja ipe.] ¹⁷ Amõ sawa'e Tian. Imu Juā. Semende ra'y'r ta ame'ẽ ta. [Ame'ẽ ta rehe amõ her ke Jesu moĩ tĩ. “Mboane” aja a'eta pe. Ame'ẽ je'ẽha: “Pahar ipy'a pihun” aja.] ¹⁸ Amõ sawa'e Andere. Sĩri amõ tĩ. Amõ Matoroméu tĩ. Amõ Matéu. Amõ Tome tĩ. Tian amõ tĩ. Apéu ra'y'r ame'ẽ. Tandéu amõ tĩ. Simā amõ tĩ. Sero aja her tĩ. (“Sero” pandu rahā: “Jundéu awa tama'e ywy ngi huwajan ta ke a'e mujan tar katu muhem” aja a'e.) ¹⁹ Amõ Jun Ikario tĩ. A'e riki Jesu rehe huwajan ta ke muhyk werur.

Satana rehe har (Ājā ramũĩ a'e)

(Matéu 12.22-32; Ruk 11.14-23; Ruk 12.10)

²⁰ Ajame'ẽ ke hok pe Jesu jywy'r oho. Heta te hũ ngā uhyk uwyr ehe tĩ. Ame'ẽ ta pe Tupā je'ẽha pandu pandu hũ. Mukatu hũ

ngā ke. Heta te hũ ngā uwyr ehe. A'erehe marā ka ym ma'e ke u'uha uĩ. Jumu'eha ta aja inamõ ixo tĩ. ²¹ Ame'ẽ rehe har ianam ta hendu rahā, Jesu ke oho piam tipe. Amõ ta pandu u'am:

—Ka'u te'e riki a'e — aja naĩ.

A'erehe oho piam tipe. (Anĩ. A'eta namõ Jesu oho ym.)

²² Jerusarẽ ok ta ngi amõ Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta uhyk uwyr ehe. Ame'ẽ ta pandu pandu u'am:

—Ipy'a rehe Mesembu ihĩ, a'erehe ājā ta ke Jesu muhem katu mondo — aja pandu naĩ. (“Mesembu” aja pandu rahā: “Satana ke” aja ukwa. Ājā ramũĩ a'e.)

Amõ ta pandu:

—Satana je'ẽha rupi ājā ke a'e muhem mondo tĩ — aja pandu naĩ tĩ.

²³ Pe, ngā ke Jesu mujy'ar. Myja me'ẽ ājā ta my, ame'ẽ ke pandu pandu:

—Satana jumuhem ym jumondo. ²⁴ Ka'a rupi har ta jumai mai ngā juehe rahā, jumumba ta ngā juehe. (A'erehe jumai mai ym ta ngā juehe.) ²⁵ Ok wyr pe har ta jumai mai a'eta juehe rahā, jumumba ta a'eta juehe tĩ. (A'erehe jumai mai ym ta a'eta juehe.) ²⁶ Aja ixotyhar ta namõ Satana jumai mai a'eta juehe rahā, jumumba ta a'eta juehe tĩ. (A'erehe jumai mai ym ta a'eta juehe. A'erehe Satana je'ẽha rupi ājā ta ke ihẽ amuhem ym amondo.)

²⁷ —Sawa'e pyrātā rok pe ma'e ke mukanim ym oho awa. Mukanim ta oho rahā, sawa'e pyrātā ame'ẽ jywa ke mujere pukwar py, pe, sawa'ema'e ke upa mukanim ta raho. (Aja ihẽ tĩ. Satanama'e pyrātāha ngi sawa'e ke ihẽ riki amuhem tĩ. Aja rahā, Satanama'e pyrātāha 'ar koty te we ihẽma'e pyrātāha, aja ihẽ amujekwa katu.)

²⁸ —Ko apandu katu pehẽ pe. Upa ma'e ka'u te'eha ke amõ ma'ema'e. Ame'ẽ rehe Tupā ipy'a jywy'r ta. “Tupā! Nde katu ym” aja pandu ame'ẽ ke rehe aja tĩ. Ipy'a jywy'r ta tĩ. ²⁹ Tupā'ā pe anĩ. “Tupā'ā! Nde katu ym. Nde erema'eha katu ym” aja pandu ame'ẽ ke rehe anĩ. Ame'ẽ rehe jō Tupā ipy'a jywy'r ym te ta. Ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha aja te'e ta ixo, a'erehe Tupā ipy'a jywy'r ym te ta — aja Jesu pandu.

³⁰ A'eramõ amõ ta pandu: “Ājā ipy'a rehe ihĩ” aja Jesu rehe har pandu naĩ. A'erehe myja me'ẽ ājā ta my, ame'ẽ rehe har Jesu pandu.

Jesu anam ta rehe har

(Matéu 12.46-50; Ruk 8.19-21; Emberéu 2.11)

³¹ Imāi uhyk uwyr ehe. Imu ta amõ tĩ. Hukwen rake uhyk u'am. Pe, amõ pe imāi pandu:

—Jesu pe epandu eho: “Se ejur” aja ipe — aja imāi.

³² Heta ngā juramā jy'ar ixo ehe. Amō ta pandu ipe:

—Soroka pe ne māi i'āi, ne mu ta namō. Nde pe pandu tar katu — aja Jesu pe.

³³⁻³⁴ Pe, ngā rehe juramā usak. Pandu:

—Pesarahā! Ko riki ihē māi. Amō ta ihē mu ta aja tī. ³⁵ Tupā putar ame'ē ke amō ma'ema'e rahā, ame'ē riki ihē mu aja saka. Ihē rendyr aja tī. Ihē māi aja tī — aja Jesu pandu.

4

Ma'e ra'ī muhāi ame'ē rehe har

(Matéu 13.1-9; Ruk 8.4-8)

¹ Amō rahā, ypa rymy'y rehe Jesu mu'e mu'e uī tī. Heta hū ngā jumātā katu te jy'ar ehe, a'erehe jarusu keruhū pe opor oho. A'ep wapyk uī. Y pe jarusu keruhū tūi. Ypa rymy'y rehe upa ngā wapyk uī. Aja Jesu mu'e hū ngā ke. ² Myja me'ē ma'e ra'ī ta my ame'ē ke pandu uī. Mu'e rahā, kuja pandu:

³ —Pehendu katurahā! Ma'e ra'ī ke amō muhāi oho. ⁴ Kupixa pe ma'e ra'ī muhāi rahā, awa rape rupi amō ha'ī u'ar. Ame'ē ke ma'ewyra u'u uwyr. Upa u'u. ⁵ Amō ma'e ra'ī ita ty rupi u'ar. A'ep ywy katu ame'ē ke ta'y'ar mī. Pe, ha'ī hywōi. Ywy heta ym a'ep, a'erehe pahar hywōi. ⁶ Pe, warahy haku rahā, i'y manō. Hapo ipyp oho ym, a'erehe upa te'e manō. ⁷ Amō ma'e ra'ī juruwe ty rupi u'ar. Juruwe tiha py oho. A'erehe ma'e ra'ī hywōi rahā, hury ym. A'erehe i'a ym. ⁸ Pe, amō ma'e ra'ī ywy katu ame'ē rupi u'ar. Pe, hywōi rahā, hury katu oho. Tiha katu oho. I'a uhem, pe, tyarō. Hymbo rehe heta i'a ihī. Tirī ta (30) aja hetaha. Amō hymbo rehe heta we hū i'a ihī. Sese ta (60) aja hetaha. Amō hymbo rehe heta te hū i'a ihī. Sē (100) aja hetaha — aja Jesu pandu.

⁹ Pandu tī:

—Pekwa tar katu rahā, ihē apandu ame'ē ke rehe pehendu katu ta me'ē te'e — aja Jesu pandu.

Ma'e ra'ī ame'ē rehe har mujekwa

(Matéu 13.10-17; Ruk 8.9-10)

¹⁰ Jesu jeje ixo rahā, awa py mokōi jumu'eha ta pandu uwyr ipe. Amō ta aja tī. Pandu uwyr ipe tī.

—Jande pe emujekwarahā! Myja me'ē ma'e ra'ī ta my, ame'ē ke emujekwa katu — aja Jesu pe.

¹¹ A'e pandu:

—Apo amō koty Tupā mujekwa. Pyahu ame'ē ke. Kuja. Ixoty ipy'a ke amō muruwak, ame'ē ke a'e putar katu. “Ihēma'e a'e” aja a'e pandu. “Ame'ē ke nema'e jumu'eha ta pe emujekwa” aja Tupā pandu ihē pe. Amō ta pe anī. Amujekwa ym ta. A'erehe myja me'ē ma'e ke my, ame'ē ke apandu pandu. Ame'ē ke rehe jō ngā hendu tipe. ¹² Aja rahā:

“A'eta usak usak tipe. Anī. Ukwa ym riki. Hendu hendu tipe. Anī. Ukwa ym riki tī.

Ukwa rahā, Tupā rehe ipy'a ke muruwak ta tipe. Pe, ame'ē ta rehe ipy'a ke Tupā mujywy'ar ta tipe” aja ta — aja Jesu pandu.

Ma'e ra'ī rehe har

(Matéu 13.18-23; Ruk 8.11-15)

¹³ Pe, a'e pandu tī:

—Ko ma'e ra'ī rehe har pekwa ta me'ē te'e. Pekwa ym rahā, amō myja me'ē ma'e ke my, ame'ē ke ihē apandu rahā, pekwa ym ta tī. A'erehe ko amujekwa ta. ¹⁴ Ma'e ra'ī ke amō muhāi oho. Ame'ē riki Tupā je'ēha pandu pandu oho. ¹⁵ Ma'e ra'ī awa rape rupi u'ar. Ame'ē riki kuja. Tupā je'ēha rehe amō ta hendu. Pe, hendu rahā, pahar Satana mukanim uwyr. (Ma'ewyra uwyr, ame'ēja saka.)

¹⁶ —Amō ma'e ra'ī ita ty rupi u'ar. Ame'ē kuja. Tupā je'ēha rehe hendu tipe. Hendu rahā, hury katu tipe. (Pahar hywōi, ame'ēja saka.) ¹⁷ Tupā je'ēha pyta katu ym, a'erehe tapijar te'e we jurujar ym. Tupā je'ēha rehe jurujar, a'erehe amō ta parahy ehe. (Warahy haku, ame'ēja saka.) A'erehe pahar Tupā je'ēha ke hijar. Amō ta puka puka hū ehe, a'erehe pahar Tupā je'ēha ke hijar tī. Katu ym aja.

¹⁸ —Amō ma'e ra'ī juruwe ty rupi u'ar. Ame'ē kuja. Tupā je'ēha rehe hendu tipe. ¹⁹ Ima'e ixoha rehe te'e a'e ukwa ukwa ixo. “Ma'e ihē a'u ta my? Ma'e ihē amunde ta my?” aja ukwa ukwa ixo. Ko tamatarer matyr tar katu hū. Upa ma'e ke matyr tar katu hū. Upa ame'ē ke Tupā je'ēha ke mukanim. (Juruwe jukwa, ame'ēja saka.) Tupā rehe har ukwa ukwa tar ym. Ima'e ke rehe ipy'a katu. Katu ym aja. A'erehe ma'e i'a ym, ame'ēja saka. (Aja rahā, amō we Tupā rehe har ukwa tar ym.)

²⁰ —Amō ma'e ra'ī ywy katu rupi u'ar. Ame'ē ke kuja. Tupā je'ēha rehe hendu katu. Hury katu. I'a heta aja ixo. Tirī ta (30) aja hetaha. Amō amō heta we hū. Sese ta (60) aja hetaha. Amō heta te hū. Sē (100) aja hetaha. (Aja rahā, Tupā rehe har ukwa katu, a'erehe ma'e katu ame'ē ke ma'ema'e hū tī. Hymbo rehe i'a ihī, ame'ēja saka) — aja Jesu mujekwa katu jumu'eha ta pe.

Araparin rehe har

(Ruk 8.16-18)

²¹ Jesu pandu tī:

—Araparin amō hapy rahā, pander pe jupyk ym. Myrape wyr pe moī ym tī. Anī. Ywate pukwar. Aja rahā, ok pe amō ta ixo rahā, wera katu a'eta pe. ²² Ihē amu'e ame'ē ke ame'ēja saka. Apo mukanim, ame'ēja saka. I'i atu rahā, upa mujekwa ta ngā pe. Wera katu, ame'ēja saka riki. Apo jupyk,

ame'ēja saka. I'i atu rahā, upa pirar ta, ame'ēja saka. (Aja rahā, juehe har Tupā mujekwa ta ngā pe. Wera katu, ame'ēja saka.) ²³ Pekwa tar katu rahā, pehendu katu 'y — aja Jesu pandu.

²⁴ A'e pandu ti:

— Amō pandu rahā, pehendu katu ehe. Pehendu tar ym rahā, pehē pe Tupā mujekwa ym ta. Pehendu tar katu rahā, pehē pe a'e mujekwa katu ta. Jete. I'ar koty te we mujekwa katu ta pehē pe. ²⁵ Kuja riki. Amō ukwa katu rahā, amō we ukwa katuha ke Tupā muwyr ta ipe. Amō ukwa tar ym rahā, ta'yr mi ukwa, ame'ē ke upa mukanim ta ingi. (Aja rahā, ukwa ym te ta) — aja Jesu pandu.

Ma'e ra'ī hywōi ame'ē rehe har

²⁶ Pe, a'e pandu ti:

— Ihē amu'e ame'ē ke myja my? Ame'ē rehe har pehē pe apandu ta. Ame'ē ke kuja. Ywy rehe ma'e ra'ī ke amō muhāi. ²⁷ Pe, ima'e ke rehe a'e ma'ema'e oho ixo. Pytun rahā, aja. Wera rahā aja ti. Ima'e ke ma'ema'e oho ixo ti. Aja ixo rahā, ma'e ra'ī hywōi. Pe, tiha oho. Myja tihaha my, ukwa ym awa. ²⁸ Jeje ywy ngi uhem. Ho uhem py. A'engi i'y. A'engi hākā. A'engi hymbo. Pe, i'a. ²⁹ Tyarō rahā, amō matyr oho. Matyriha angaha ke rehe uhyk oho — aja Jesu pandu. (Aja rahā, kuja mujekwa. Jesu mu'e, ame'ē ke rehe jurujar katu te rahā, ixoha amō koty muruwak ta. Katu aja muruwak ta, aja mujekwa.)

Ma'e ra'ī jytym ame'ē ke ti

(Matéu 13.31-32; Matéu 13.34; Ruk 13.18-19)

³⁰ A'e pandu ti:

— Se Tupā kotyhar ta ixo. Ame'ē rehe har pehē pe apandu ta ti. ³¹ Kuja ma'e ra'ī aja saka. Mosata ra'ī ame'ēja saka. Ha'ī riki ta'yr te mi. ³² Pe, amō jytym rahā, hywōi katu. Pe, i'y tiha te hū oho. Kupixa pe har ta pyter pe tiha te ame'ē ke a'e. Hākā ke pia pia hū. Pe, ma'ewyra ta haity ta matyr ehe, hākā rehe. Pytun atu ame'ē wyr pe ma'ewyra ta ihī — aja Jesu pandu.

(Aja rahā, kuja mujekwa. Jesu pandu py rahā, Tupā kotyhar ta heta ym te. Ma'e ra'ī ta'yr te mi, ame'ēja saka. Pe, i'i atu te rahā, ixotyhar ta heta te hū ta. I'y tiha te hū, ame'ēja saka, aja mujekwa katu.)

³³ Pe, ngā ukwa katu rahā, amō amō myja me'ē ma'e ke my, ame'ē ke Jesu pandu ngā pe. ³⁴ Aja jō ngā pe pandu. Jumu'eha ta anī. Ame'ē ta namō jō ixo rahā, upa katu te mujekwa. Myja me'ē ma'e ke my ame'ē ke upa katu te mujekwa jumu'eha ta pe.

Ywytu keruhū ke Jesu muputu'u ame'ē rehe har

(Matéu 8.23-27; Ruk 8.22-25)

³⁵ Ame'ē pytun ramō rahā, jumu'eha ta pe Jesu pandu:

— Y ruwāi rehe jaha jaho — aja.

³⁶ Y rymy'y rehe heta ngā ke a'eta hijar oho. Jarusu keruhū pe Jesu ihī. Ame'ē pe jumu'eha ta opor oho ti. Pe, y ruwāi rehe oho. Amō jarusu keruhū pe amō ta oho ti. ³⁷ Pe, oho we rahā, ywytu keruhū uhyk ehe. Y kotok keruhū katak hū ti. Y ke oho rāi ipe. Tate jere oho. ³⁸ Jarusu keruhū tangwa koty Jesu ukwer ou. Iākā renda rehe iākā mupyta. Aja ukwer ou. Pe, amō mupak oho. Pandu ipe:

— Sa'e! Jande ke jajere tate riki. Nde erema'e ym ma'e ke my? — aja Jesu pe.

³⁹ Pe, pu'am rahā, hātā ywytu keruhū pe Jesu pandu.

— Mā peja ym! Eputu'u katu ihē pe — aja riki.

Y kotok keruhū pe pandu ti:

— Mā peja ym! Ewapyk katu — aja riki.

Pe, ywytu keruhū putu'u. Y ke wapyk katu te ti. ⁴⁰ Pe, jumu'eha ta pe pandu:

— Mā! Pekyje ym ta me'ē te'e. Ihē rehe pejurujar ym my rī — aja Jesu.

⁴¹ Anī. Jumu'eha ta kyje hū. Pandu a'eta jupe:

— Mā! Katu tiki! Pyrātā te ame'ē ke kohī! Je'ēha rehe ywytu keruhū hendu katu! Y kotok keruhū aja ti. Hendu katu ehe ti. Mā! Myja me'ē sawa'e ko my? — aja jumu'eha ta pandu.

5

Ipy'a rehe ājā ihī ame'ē ke Jesu mukatu
(Matéu 8.28-34; Ruk 8.26-39)

¹ A'engi ypa ruwāi rehe uhyk oho, Jera ywy pe. ² Jarusu keruhū ngi Jesu uhem oho rahā, amō sawa'e uhyk uwyr ehe. Itakwar kangwerupa ngi uhyk uwyr ehe. ³ Ipy'a rehe ājā ihī ame'ē ke a'e. Itakwar kangwerupa rupi ixo ame'ē ke a'e. Ngā pukwar ym a'e ke apo 'y. Ita tupaham pe pukwar rahā, pyta ym. ⁴ Amukwehe te ita tupaham pe ijywa ke mujere pukwar pukwar. Itymā ke pukwar ti. Anī riki. Ijywa pukwariha ke mohok riki. Ten! Itymā pukwariha ke mohok ti. Ten! Aja ti. Pyrātā te hū. A'erehe parahyha ke marā ka ym ngā mukaniha ingi. Parahy te'e ixo. ⁵ Pytun rahā, ahem hū. Wera rahā, ahem hū ti. Itakwar kangwerupa rupi ahem ixo. Ywy'ā rupi ahem ixo ti. Hātā ita pe jumu'i mu'i.

⁶ Paite we Jesu rehe usak rahā, ixoty ujan oho. Hake ipynarāi pe wapyk oho. (Aja sawa'e katu te ame'ē ke kohī, a'erehe hendu katu ehe aja mujekwa.) ⁷⁻⁸ Jesu pandu ixo:

— Ājā! Sawa'e py'a ngi ehem eho! — aja riki.

A'erehe hātā je'ēha uhem ingi:

—Jesu! Nde riki Tupā ra'yr! Ywatehar te a'e. Ihē pe ema'e ym ma'e ke. Tupā je'ēha rupi apandu: "Ihē ke emahy ym" — aja riki hātā pandu.

⁹ Pe, Jesu pandu:

—Ma'e nde rer? — aja.

Sawa'e pandu:

—Jandē reta ame'ē ke jande, a'erehe: "Heta" aja riki jande rer — aja Jesu pe.

¹⁰ Jesu pe pandu pandu u'am:

—Kome'ē rendā ngi ājā ta ke emujan ym emondo — aja.

¹¹ Ame'ē ywy'ā rehe kure ta mātē hū ixo. Kāpī ke u'u ixo. ¹² Ājā ta pandu:

—Kure ta koty jande ke emondo. Kure ta rehe jande jāi ta — aja Jesu pe.

¹³ —Ere. Peho — aja Jesu.

Pe, sawa'e ngi ājā ta uhem oho. Pe, kure ta pe ixe oho. (Ka'u te'e hū uwak.) Pe, kure ta ujan oho. Upen te'e hū ame'ē pe u'ar oho. Ypa pe u'ar oho. Upa katu te y jukwa. Heta te hū kure ta manō. Kuja, 2.000 hetaha manō.

¹⁴ Kure usakiha ta ujan oho. Ok ta rupi pandu pandu oho. Ma'e usak ramō, ame'ē rehe har pandu pandu oho. Amō amō awa rendā rupi pandu oho tī. Pe, a'ep pe har ta usak uwyr. ¹⁵⁻¹⁶ Jesu rehe uhyk rahā, sawa'e rehe ngā usak. Ame'ē sawa'e ngi ājā ta uhem ramō. Wapyk uī. Ka'u ym apo 'y. Ima'e mundeha namō ixo apo 'y. Myja sawa'e ka'u ame'ē ke katu oho. Ame'ē ke rehe usak ame'ē ta upa pandu pandu ngā pe. Kure ta ka'u oho, ame'ē rehe har upa pandu tī. (Pyrātā te hū ame'ē ke pehī, aja ukwa. A'erehe ngā kyje ingi, Jesu ngi. Amō we ngāma'e kanim ta, ame'ē ke putar ym tī.) ¹⁷ A'erehe pandu ipe:

—Jande rekoha ngi eho — aja Jesu pe.

¹⁸ Jarusu keruhū pe Jesu opor oho ixo rahā, ājā ta uhem ramō ame'ē sawa'e pandu:

—Ne namō ihē aho ta — aja Jesu pe.

¹⁹ —Anī. Nde rekoha pe ejywy'r eho. Jandema'e sawa'e te nde ke mukatu, ame'ē rehe har ne anam ta pe ebandu eho. Nde rehe pyrara usak, ame'ē ke ebandu tī — aja sawa'e pe Jesu pandu.

²⁰ Pe, sawa'e jywy'r oho. Amō amō ok ta rupi pandu pandu. "Jesu ihē ke mukatu" aja pandu pandu. Aja Jandē popa ok ta, ame'ē rupi upa pandu pandu oho. Sawa'e panduha rehe hendu ame'ē ta pandu:

—Mā! Katu tiki! Katu te hū — aja ngā.

"Ihē rajyr emukatu" aja Jái pandu

(Matéu 9.18-19; Ruk 8.40-42)

²¹ Y ruwái rehe Jesu jywy'r oho tī. Jarusu keruhū pe aha oho. Pe, heta ngā jy'ar uwyr ehe tī. Y rymy'y rehe pyta. ²² Amō sawa'e uhyk uwyr ehe. Her Jái. Jundéu awa tama'e jy'ariha rendama'e kapitā a'e. Jesu rehe

uhyk rahā, ipixi'a pe u'ar oho oup. (Aja sawa'e katu te ame'ē ke kohī, a'erehe hendu katu ehe, aja mujekwa.) Pandu ipe:

²³ —Ihē rajyr manō Tate. Ihē rok pe eho! Iākā rehe nde po nde eremujar rahā, katu ta oho — aja Jesu pe.

²⁴ Pe, oho inamō. Oho ixo rahā, heta ngā Jesu rake rupi tuka tuka hū oho ixo.

Kūjā ke Jesu mukatu ame'ē rehe har

(Matéu 9.20-22; Ruk 8.43-48)

²⁵ Pe, amō kūjā oho ixo tī. Ma'e ahyha namō ixo. Jaiha ke pupur rāi namō ixo. Aja yman riki ixo. Kuja. Awa py mokōi (12) warahy 'ar rahā, aja te'e ixo. ²⁶ Ahyha mukatuha koty oho oho hū tipe. Ame'ē ta pe upa tamatarer me'ē me'ē tipe. Mukatu ym. I'ar koty te we mupyrraraha riki ame'ē ta. Pe, katu ym oho ipe rī. ²⁷⁻²⁸ Jesu rehe har ngā pandu pandu, ame'ē ke hendu. "Jesu mukatu" aja kūjā hendu. A'erehe kuja ipy'a pe ukwa ukwa ixo:

—Ima'e mundeha rehe ihē po amujar rahā, ihē katu ta aho — aja kūjā.

Pe, ngā pyter rupi kūjā wata oho ixo. Pe, xupe rehe uhyk oho. ²⁹ Pe, Jesuma'e mundeha apyr rehe ipo mujar. Pahar jaiha ke pupur amē ke putu'u ingi. Upa katu, aja ukwa. ³⁰ Pe, pahar Jesu ukwa. Amō ke mukatu, aja ukwa. A'erehe uwak u'am. Pe, pandu:

—Awa ihēma'e mundeha rehe ipo mujar my? — aja.

³¹ —Nde rake rupi heta ngā juramā u'am, a'erehe nde rehe tukwa tukwa hū u'am. Ma'ewā nde erepandu my: "Awa ihēma'e mundeha rehe ipo mujar" aja — aja jumu'eha ta pandu ipe.

³² Anī. Jesu usak usak we rī. Awa mujar my? Kekar we rī. ³³ Katu apo, aja kūjā ukwa katu, a'erehe kyje uhyk ehe. Ryrýi tī. Huwa koty ipynarāi pe wapyk. (Aja sawa'e katu te ame'ē ke kohī, a'erehe hendu katu ehe, aja mujekwa.) Pe, upa katu te Jesu pe pandu.

³⁴ —Éi, kūjā! Upa ma'e ahyha ke amukatu, ame'ē rehe nde erejurujar katu, a'erehe nde katu apo 'y. Nde rury katu eho apo. Jaiha pupur ame'ē ke upa putu'u katu te nde pe apo 'y — aja Jesu ipe.

Jái rajyr ke Jesu mukwera katu ame'ē rehe har

(Matéu 9.23-26; Ruk 8.49-56)

³⁵ Kūjā namō pandu u'am rahā, Jái rok ngi amō ta uhyk uwyr.

—Nde rajyr manō ramō te. Mā peja mu'eha jywy'r oho — aja Jái pe. ("Mu'eha" aja pandu rahā: "Jesu ke" aja a'eta ukwa.)

³⁶ Tajyr manō ame'ē ke rehe Jesu hendu rahā, Jái pe pandu:

—Anī. Nde py'ahu te'e exo. Ihē rehe tapijar te'e we ejurujar katu — aja ipe.

—Hā! — aja Jái.

³⁷ A'engi Jái rok pe oho inamō. Heta ngā anī. Mupyta.

—Se pepyta — aja.

Kuja jō oho. Kūjātāi pái. Petu oho. Tian oho tī. Imu oho tī. Her Juā. Ame'ē ta jō inamō oho. ³⁸ Pe, Jái rok pe uhyk rahā, heta ngā i'āi a'ep. Ngā mutyapu tyapu hū. Jixi'u xi'u hū ngā. Ahem amō tī. (Aja pyaiha ke mujekwa.) Ame'ē ke rehe Jesu usak. ³⁹ Pe, pandu:

—Mā! Pemutyapu tyapu hū ym. Pejixi'u ym tī. Kūjātāi manō ym. Ukwer ou riki — aja Jesu.

⁴⁰ Pe, ngā puka puka hū ehe. Manō te aja ukwa katu, a'erehe puka puka hū ehe. A'erehe soroka pe upa ngā ke Jesu muhem. Pe, kūjātāi tūi, ame'ē kapy pe oho. Mahapyr jumu'eha ta ke raho inamō tī. Kūjātāi pái raho tī. Imāi raho tī. Ame'ē ta jō kapy pe ixe oho. ⁴¹ Uhyk rahā, ipo rehe Jesu pyhyk. Pe, pandu:

—Tarita kumi — aja.

Ame'ē jundéu awa ta je'ēha ipe: “Kūjātāi! Nde pe apandu, epu'ami!” aja. ⁴² Pahar kūjātāi pu'am. Pe, wata ixo. Awa py mokōi warahy 'ar ame'ē ke kūjātāi. Kweraha rehe usak ame'ē ta pandu pandu a'eta jupe:

—Mā! Katu tiki! — aja kapy pe ixo ame'ē ta.

⁴³ Pe, Jesu pandu:

—Pehē py'a rupi te'e pereko — aja.

Imāi pe pandu tī:

—Ma'e ke eme'ē ipe. Kūjātāi u'u ta — aja.

(Ma'e ke u'u rahā, ixuwe katu a'e, aja ukwa katu ta, a'erehe: “Ma'e ke eme'ē ipe” aja Jesu pandu ipe.)

6

Jesu ke Nasare ok ta pe har ta putar ym (Matéu 13.53-58; Ruk 4.16-30)

¹ A'engi Jesu oho. Hekoha pe jwywr oho, Nasare ok ta pe. Upa jumu'eha ta oho inamō tī. ²⁻³ Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahā, jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe mu'e oho. Heta ngā ixo a'ep. Pe, hendu ame'ē ta pandu:

—Mā! My riki ukwa katuha ukwa my? Awa a'e ke mu'e my? (Jakwa ym jande.) Marā ka ym amō ma'eha, ame'ē ke a'e ma'ema'e katu te. Mā! (Jande aja awa te'e a'e tī.) Myja ame'ē ke a'e ma'ema'e my? (Jakwa ym tī.) Jesu riki peme'ē. Myra rehe ma'eha peme'ē. Mari membyr ke a'e. Imu ta ko jande namō ixo tī, jande rekoha pe. Tian. Jose amō tī. Jun amō tī. Simā amō tī. Hendyr ta jande namō ixo tī — aja ngā pandu.

Hekoha pe har ta aja Jesu tī, aja ngā ukwa, a'erehe Jesu ke putar ym. ⁴ A'erehe Jesu pandu:

—Tupā je'ēha pandu ame'ē ke amō hekoha pe pandu oho rahā, ame'ē ta hendu

katu. Putar katu. Hekoha te pe pandu rahā, anī. Hekoha pe har ta hendu ym. Putar ym. Hok wyr pe har ta aja tī. Hendu ym tī. Amō ianam ta aja tī. Hendu ym tī. Putar ym tī — aja ngā pe pandu.

⁵ Ngā putar ym, a'erehe mukatu hū ym a'ep. Petei tei ma'e ahy ixo ame'ē ta rehe ipo mujar. Aja mukatu. ⁶ Ipy'a pe Jesu ukwa ixo:

—Mā! Marā ka ym amō ma'eha, ame'ē ke ihē ama'ema'e katu. Aja ihē ke Tupā muwyr, aja amujekwa. Anī. Peme'ē ta jurujar ym ihē rehe. Mā! — aja jupe.

Pe, a'engi amō ta hekoha rupi mu'e mu'e oho.

Awa py mokōi jumu'eha ta ke Jesu mondo (Matéu 10.5-15; Ruk 9.1-6)

⁷⁻⁹ Ajame'ē ke awa py mokōi jumu'eha ta pe Jesu pandu:

—Se pejur. Ko pehē ke ihē amondo ta. Pehē mokōi mokōi peho. Ihē je'ēha rupi peho. Amō ta py'a ngi āja ta ke pemuhem katu ta. Peho rahā, ma'e ke peraho ym. Pehē mi'u peraho ym. Pehē kupe pe ma'e ryrū ke peraho ym tī. Tamatarer peraho ym tī. Myra te'e pehē po pe peraho katu. (Pehē re'ō rahā, myra rehe pepyta pyta peho pexo.) Pehē py rehe har pemunde. Petei kamixa namō peho katu.

¹⁰ —Amō rekoha rehe pehyk rahā, amō pandu ta: “Ko pejur katu. Se ihē rok pe pepyta katu” aja. Ame'ē rok pe pepyta katu. A'ep pepyta pexo rahā, ame'ē rok pe jō pepyta katu.

¹¹ —Amō rekoha pe pehyk. A'ep pe har ta putar ym pehē ke. Pehē je'ēha rehe hendu tar ym tī. Aja rahā, ame'ē hekoha ngi peho. Ok ta ngi pehem peho rahā, ywy ku'i pehē py ngi pejuhyk katu. Ame'ē ke ngā usak rahā, kuja ukwa ta. Tupā ke a'ep pe har ta putar ym aja pemujekwa — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

¹² Pe, jumu'eha ta oho. Mokōi pame a'eta oho. Amō ok ta rupi pandu pandu oho.

—Ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehijar. Tupā koty pehē py'a pemuruwak — aja pandu oho.

¹³ Heta āja ta ke ngā py'a ngi muhem mondo tī. Ma'e ahy ixo ame'ē ta rehe ma'e ka kytyk tī. Ipykā rehe kytyk. Karapatu ka aja me'ē. Aja ngā ke mukatu hū.

Juā mujahukiha ke kukwa ame'ē rehe har (Matéu 14.1-12; Ruk 9.7-9)

¹⁴ Jesu ma'ema'eha rehe har upa ngā pandu pandu. Ame'ē ke rehe Ero hendu. A'e jundéu awa tama'e kapitam. Amō ta kuja pandu:

—Peme'ē riki Juā mujahukiha ke. Manōha ngi Tupā mukwera katu muhem. A'erehe pyrātā te ha namō ma'e ke Jesu

ma'ema'e katu. Marā ka ym amō ma'eha, ame'e ke ma'ema'e katu — aja riki.

¹⁵ Amō ta pandu:

—Anī. Peme'e riki Eri. Ymanihar Tupā je'ēha pandu ame'e ke jywyr — aja riki tī.

Amō ta pandu:

—Anī. Peme'e riki Tupā je'ēha pandu ame'e ke a'e. Ymanihar aja Tupā je'ēha pandu ame'e ke a'e tī — aja tī.

¹⁶ Amō koty koty Jesu rehe har Ero hendu rahā, kuja pandu:

—Anī. Peme'e riki Juā mujahukiha ke. A'e ke Tupā mukwera katu muhem tī. Amukwehe te we amō pe ihē apandu: "Juā ākā ke emondok eho ingi" aja. Kwera katu uhem apo 'y — aja ukwaha nāi.

¹⁷⁻¹⁹ Amukwehe te we kuja ixo. Ero mu ixo. Her Siri. Siri rakehar rer Erondi. Ame'e imu rakehar ke Ero jo'ok raho ingi. A'erehe Juā pandu ipe:

—Mā peja ym. Ne mu rakehar namō nde erexo rahā, katu ym — aja Ero pe pandu.

Ame'e ke Erondi ukwa tī. A'erehe parahy ehe, Juā rehe. Jukwa tar katu tī. Ame'e ke Ero putar ym, a'erehe marā ka ym Juā ke hakehar jukwaha. ²⁰ Juā riki sawa'e katu ame'e ke a'e aja Ero ukwa. Jaxer ame'e ke nixói ipe aja ukwa tī, a'erehe kyje ingi, Juā ngi. A'erehe amō renda pe Juā ke Ero mupyti. (A'erehe marā ka a'e ke hakehar jukwaha.) Juā je'ēha rehe Ero hendu tar katu tī. Hendu katu tipe. Amō amō rahā, hendu rahā: "Mā! Myja me'e ihē ama'e ta my?" aja Ero pandu jupe.

²¹ Pe! Juā jukwaha angaha ke rehe uhyk 'y. Kuja. Yman imāi pusu ngi Ero u'ar. Ame'e rehe imi'u matyr ixo apo. Aja ukwa ukwa ixo tī. Pe, kapitā ta ke mujy'ar. Sonda tama'e kapitā ta ke mujy'ar tī. Ima'ehū namō ixo ame'e ta ke mujy'ar tī. Ame'e ta ngariréi ywy pe har ta ke a'eta. Ma'e u'uha renda pe upa ame'e ta ihī. ²² Ame'e renda pe Erondi membyr ixu uwyr. Kūjātāi keruhū a'e. Pe, purahāi. Upa kapitā ta ke muhury. Ero hury katu tī. Pe, kūjātāi pe pandu:

—Ma'e nde ereputar my? Upa nde ereputar ame'e ke ihē riki ame'e ta nde pe — aja Ero.

²³ Pandu pandu riki tī:

—Ko Tupā ruwa koty aja jaxo. Apandu katu. Upa nde ereputar ame'e ke ihē riki ame'e ta nde pe. Esarahā! Upa katu te ihēma'e ihī. Nde ereputar rahā, ame'e ke amowok ta nde pe. Wajar nema'e ta — aja Ero.

²⁴ Imāi pe kūjātāi pandu oho:

—Mā! Ma'e ihē apandu ta my? — aja.

Imāi pandu:

—Juā mujahukiha ākā ke epandu ipe — aja.

²⁵ Pahar Ero koty jywyr oho. Pe, pandu ipe:

—Juā ākā ke ihē aputar. Ita paratu 'ar pe ihē pe erur apo — aja kūjātāi.

²⁶ Ame'e ke rehe hendu rahā, Ero pyai te hū. (Juā ke jukwa tar ym.) A'erehe pyai te hū. Ero je'ēha rehe upa kapitā ta hendu ramō te: "Tupā ruwa koty aja jaxo. Nde ereputar ame'e ke ihē riki ame'e ta" aja. A'erehe kūjātāi pe: "Anī. Ama'e ym ta" aja marā ka ym panduha. Pandu rahā, huxi hū ta tipe. ²⁷ A'erehe pahar sonda pe pandu:

—Juā ākā ke emondok erur — aja.

Kyndaha pe sonda oho. Pe, iākā mondok ingi. ²⁸ Pe, ita paratu 'ar pe werur. Kūjātāi pe me'e. Ame'e ke imāi pe kūjātāi raho. ²⁹ Juā ke amō jukwa, aja Juā namō jumu'e ixo ame'e ta hendu rahā, hete ke oho piam. Pe, kangwerupa pe jytyr raho.

Kuja, 5.000 hetaha ma'e ke u'u ame'e rehe har

(Matéu 14.13-21; Ruk 9.10-17; Juā 6.1-14)

³⁰ Ajame'e ke Jesu mondo ame'e ta jywyr uwyr ixoty, Jesu koty. Upa ma'ema'eha ke pandu ipe. Upa ma'e mu'e ame'e ke pandu ipe tī. ³¹ Pe, heta ngā uhyk uwyr ehe tī. Pe, hekoha pe ame'e ta jywyr oho tī. Amō ta uhyk ehe tī. Ame'e ta jywyr oho tī. Amō amō ta uhyk tī. Aja riki ixo. A'erehe marā ka ym ma'e ke u'uha. (Ma'ema'e hū ixo, myja ym ma'e ke u'uha.) A'erehe Jesu pandu:

—Jande jō ngā nixói te ame'e pe jaho. A'ep japutu'u we ta — aja jumu'eha ta pe pandu.

³² Pe, ngā nixói te ame'e pe a'eta jō oho ixo. Jarusu keruhū pe oho, y ruwái rehe. ³³ Amō ta ohoha rehe usak. Jesu ta oho, aja ame'e ta ukwa. A'erehe pe rupi ngā ujan oho. Y rymy'y rupi ujan oho. Ok ta ngi upa ngā ujan oho. Pe, ngā nixói te ame'e pe uhyk py oho. ³⁴ A'ep Jesu uhyk rahā, heta te hū ngā rehe usak. Usak rahā, pyai. Ame'e ta riki arapuharan ta aja saka. Usakiha nixói, ame'ēja saka. (Aja rahā, ngā rehe usakiha nixói tī, aja mujekwa.) A'erehe Jesu pyai. A'erehe pyrara ngā rehe usak. A'erehe Tupā je'ēha ke mu'e hū ngā pe. ³⁵⁻³⁶ Ka'aruk koty rahā, jumu'eha ta uhyk ehe. Ngā mi'u nixói te, a'erehe pandu ipe:

—Warahy ka'aruk te apo. Ko awa nixói te, ame'e renda ke se. Ngā ke emondo sengi. Paite ok ta rupi imi'u ke a'eta jo'ok ta oho — aja ipe.

³⁷ —Anī. Ngā mi'u ke pehē atu peme'e me'e katu — aja jumu'eha ta pe pandu.

—Mā! Kuja, 200 wera rahā, paraky. Aja tamatarer pyhyk. Ame'e tamatarer pe mbeju jajo'ok. Pe, ngā pe jame'e me'e. Aja nde ereputar my? — aja jumu'eha ta.

³⁸ —Myja mbeju hetaha pehī my? Pesak peho — aja Jesu.

Usak rahā, pandu ipe:

—Kuja pehī. Awa po wajar peteihar upa mbeju hetaha. Pira ka'ē, kuja, mokōi jō — aja jumu'eha ta pandu.

³⁹ Jesu pandu:

—“Pewapyk” aja ngā pe pepandu — aja jumu'eha ta pe.

Ngā pe jumu'eha ta pandu:

—Amō koty koty pej'ar aja pewapyk — aja.

Pe, kāpī ra'yr 'ar pe ngā wapyk. ⁴⁰ Ko 50 hetaha wapyk. Se koty amō 100 hetaha. Se koty amō 50 hetaha. Se koty amō 100 hetaha. Aja upa katu te ngā wapyk uī. ⁴¹ Pe, awa po wajar peteihar upa mbeju ke Jesu pyhyk, pira ka'ē namō. Pe, ywa rehe ma'ā. Tupā namō pandu:

—Ne jō riki katu te me'ē ke. Jande mi'u nde eremuwyr katu — aja.

Pe, mbeju mopok. Jumu'eha ta pe me'ē. Ame'ē ke ngā pe jumu'eha ta me'ē me'ē raho. Aja mokōi pira ka'ē ke me'ē me'ē tī. ⁴²⁻⁴³ Pe, upa ngā u'u. Uhyk ngā u'u. Upa u'u rahā, jumu'eha ta pyta we ame'ē ke matyr. Kuja, awa py mokōi wasākā tyyryhem matyr. Mbeju pyta we ame'ē ke matyr. Pira ka'ē aja tī. Pyta we matyr tī. ⁴⁴ Ngā mi'u u'u, ame'ē ta heta te hū. Sawa'e ta jō manga rahā, kuja, 5.000 hetaha ngā ixo.

Y'ar rupi Jesu wata oho

(Matéu 14.22-33; Juā 6.15-21)

⁴⁵ Ajame'ē ke pahar jumu'eha ta ke Jesu mondo. Jarusu keruhū pe mondo. Pandu:

—Hok pe ngā ke ihē amujywyrr ta amondo axo rahā, ypa ruwāi koty peho. Mesái ok ta pe peho. Jarusu keruhū pe peho. I'i atu rahā we, ihē aho ta kŷ — aja Jesu.

Pe, jarusu keruhū pe jumu'eha ta opor oho. Pe, aha oho ixo. Jesu pyta we rī. Pe, amō ta pe pandu:

—Pehē rok pe pejywyrr peho — aja ngā pe.

⁴⁶ Upa ngā hijar oho rahā, ywy'ā rehe Jesu jeje jupir oho. Tupā namō a'e pandu pandu oho. ⁴⁷ Pytun rahā, ywy rehe Jesu jeje ixo rī. Jarusu keruhū ke ypa pyter pe ihī. Ame'ē pe jumu'eha ta ihī. ⁴⁸ Ame'ē ta rehe ywytuhu juwapi uwyrr. A'erehe jumu'eha ta pykūi hū tipe. Henda te'e ihī. Paite ngi ame'ē ta rehe Jesu usak. Pe, sapukái je'ē ramō rahā, a'eta rehe Jesu uhyk uwyrr ixo. Y 'ar rupi te'e uwyrr ixo. Xupe 'ar rupi aha ta tipe oho. ⁴⁹ Y 'ar rupi wata uwyrr ixo ame'ē ke rehe jumu'eha ta usak. Ame'ē riki Jesu aja ukwa ym, a'erehe ahem hū:

—Ājā pe tur ixo — aja jumu'eha ta ukwaha naī.

⁵⁰ Upa usak ehe rahā, mukahem hū. Pe, pahar Jesu pukái:

—Pekyje ym! Pehē py'ahu te'e pexo. Ihē Jesu — aja.

⁵¹ Pe, jarusu keruhū rehe uhyk, pe, opor oho. Ywytuhu putu'u. Jumu'eha ta pandu pandu a'eta jupe:

—Māi Y 'ar rupi wata katu! — aja riki.

⁵² Pyrātāha namō ngā mi'u ke Jesu muheta. Ame'ē ke jumu'eha ta ukwa ym, (a'erehe pyrātāha namō y 'ar rupi Jesu wata katu tī. Ame'ē ke ukwa ym tī.) Iākā riki janam rāi te'e.

Jenesare ywy pe har ta ke Jesu mukatu
(Matéu 14.34-36)

⁵³ A'engi y ruwāi rehe uhyk, Jenesare ywy pe. A'ep jarusu keruhū pukwar. ⁵⁴ Pe, jarusu keruhū ngi uhem oho rahā, ame'ē ta rehe heta ngā usak. Pe, pahar ngā ukwa katu.

—Ko Jesu — aja.

⁵⁵ Pe, ame'ē hekoha rupi upa ma'e ahy ixo ame'ē ta ke ngā oho piām. Muhyk werur ehe. Kyha aja me'ē pe werur tī. “Paite ixo apo” aja hendu rahā, a'ep ahy ixo ame'ē ta ke raho ngā. ⁵⁶ Pe, amō amō hekoha rupi Jesu oho. Ok ta rupi oho. Ok ta keruhū rupi oho tī. Awa renda rupi oho tī. Upa ame'ē rupi oho rahā, soroka pe ma'e ahy ixo ame'ē ta ke ngā mou. Pete'e tūi. Ame'ē ta pandu:

—Mā peja nema'e mundeha rehe ahy ixo ame'ē ta pyhyk. Mā peja nema'e mundeha apyr rehe jō pyhyk — aja Jesu pe.

Pe, ima'e mundeha apyr ke pyhyk ame'ē ta upa katu te katu oho.

7

Hamūi je'ēha rehe hendu katu ame'ē ta ke
(Matéu 15.1-9)

¹⁻⁴ Hamūi ta mu'e aja ipo ke jundéu awa ta kutuk ym rahā, ma'e ke u'u ym. Aja te'eha a'eta ma'eha. (Hamūi ta mu'e aja ipo ke kutuk rahā, Tupā usak katu ehe, aja ukwaha naī.) Parise ta aja tī. Upa ymanihar hamūi ta mu'e ame'ē ke rehe hendu katu. Ma'e muhepyha renda ngi hok pe jywyrr rahā, ma'e ke u'u ym rī. Ipo ke kutuk py, pe, u'u. Aja amō amō heta ymanihar hamūi ta mu'e ame'ē ke rehe hendu katu. Ko y u'uha ke kutuk. Pander ke aja tī. Ita pander ke aja tī. Hamūi ta mu'e aja upa kutuk riki tī. (Aja rahā, Tupā usak katu ehe, aja ukwaha naī.)

Pe, Jesu rehe parise ta jy'ar uwyrr. (Parise ta riki hamūi mu'eha rehe hendu katu te ame'ē ta ke a'eta.) Jundéu awa ramūi ta je'ēha ukwa, ame'ē ta jy'ar uwyrr tī. Jerusarē ok ta ngi johu jy'ar uwyrr ehe. Jesu namō ame'ē ta je'ē je'ē. Hamūi ta mu'e aja ipo ke jumu'eha ta kutuk ym. Aja te'e ma'e ke u'u. ⁵ A'erehe Jesu pe a'eta pandu:

—Ma'erehe jande ramūi mu'e ame'ē ke rehe nema'e jumu'eha ta hendu ym my? Ame'ē ta u'u rahā, jande ramūi mu'e, aja ipo ke a'eta kutuk ym tiki. Katu ym aja — aja Jesu pe.

6—A'e riki. Ipo ke kutuk ym. Pesarahā! Yman pehē rehe har Tupā je'ēha rehe Isai mupinim, aja mokōi pekwha namō pexo ame'ē ta ke pehē. Ame'ē rehe har a'e mupinim. Kuja Tupā pandu:

“Thē rehe har ngā katu pandu tipe. Anī. Hendu ym ihē je'ēha rehe.

7 Thē rehe har katu pandu tipe. Pandu te'e riki. Hamūi je'ēha ke ngā mu'e ixo.

'Kome'ē riki Tupā je'ēha' aja ngā mu'e nai" aja Tupā pandu. Aja Isai mupinim.

8—Tupā je'ēha ke pehijar. Apo ymanihar pehē ramūi ta mu'e ame'ē ke rehe jō pehendu katu. Katu ym aja — aja Jesu pandu.

⁹ A'e Pandu ti:

—Mā! Tupā je'ēha ke pehijar. A'erehe ymanihar pehē ramūi ta mu'e, ame'ē ke pemu'e katu ta, aja pekwha nai. Aja rahā, pekwa katu ame'ē ta ke pehē, aja pekwha nai. ¹⁰ Yman Moise mupinim:

“Nde pāi rehe epy'a katu. Ne māi rehe aja ti. Epy'a katu ti.

Kuja ti. 'Papa! Nde jaxer' aja amō pandu rahā, ame'ē ke ejukwa.

'Māi! Nde jaxer' aja pandu ame'ē ke ejukwa ti" aja Moise mupinim. ("Jaxer" aja pandu rahā: "Ipāi ta rehe ipy'a ym" aja mujekwa.)

¹¹⁻¹³ —Anī riki. Ame'ē rehe pehendu ym te. Pesarahā! Ma'e ke pehī. Ame'ē namō ipāi ta rehe usak katu ta me'ē te'e. Anī. “Ko Tupāma'e ke apo 'y. Tupā pe ihē ame'ē, ame'ēja saka. A'erehe pehē pe ihē ame'ē ym ta apo 'y" aja ipāi ta pe pandu. Aja rahā, ame'ē namō ipāi ta rehe usak ym ta apo 'y. Haihu ym ta apo 'y. A'erehe Tupā je'ēha rehe pehendu ym. “Pehē pāi ta rehe pepy'a katu” ame'ē rehe pehendu ym. Katu ym aja. Aja amō amō we pemu'e ame'ē ke pehī. Aja Tupā je'ēha rehe pehendu ym. Katu ym aja — aja Jesu pandu.

Ma'e mujaxeriha rehe har
(Matéu 15.10-20)

¹⁴ (Pe, ipo ke kutuk ym ha namō ma'e ke u'u. Ame'ē ke mujekwa.) Kuja heta ngā pe Jesu pandu:

—Se pejur! Pehendu katurahā! Pekwa katu ta. ¹⁵ Soroka pe ma'e ke ihī. Ame'ē ke amō juru kwar rupi oho rahā, ipy'a ke mujaxer ym. Ma'e ke amō pandu, ame'ē ke juru ngi uhem, ame'ēja saka. Ame'ē riki ipy'a jaxeriha ke mujekwa katu. ¹⁶ [Pekwa tar katu rahā, pehendu katu] — aja ngā pe.

¹⁷ Hetaha ta ke Jesu hijar oho. Pe, ok pe ixo oho rahā, jum'u'eha ta pandu:

—Ame'ē amō py'a jaxer ame'ē rehe har emujekwa jande pe. Jakwa ym — aja ipe.

¹⁸ —Mā! Amō ta aja pekwa ym my tī! Ko amujekwa ta pehē pe. Ma'e ke amō u'u rahā, juru kwar rupi oho. Ame'ē mujaxer ym amō py'a ke. ¹⁹ Ipy'a pe oho ym, a'erehe ipy'a

mujaxer ym. Ipusu pe ihon. A'engi ka'a aja uhem oho — aja Jesu pandu. (Aja pandu rahā, upa ma'e ke ngā u'u ame'ē ke katu, aja mujekwa.)

²⁰ Pandu ti:

—Amō jywī ngi ma'e ke uhem rahā, ame'ē riki amō ke mujaxer. ²¹ Amō jywī ngi uhem. Aja rahā, ipy'a ngi uhem, ame'ēja saka. Ko ma'e ka'u te'eha ke ipy'a pe ukwa ukwa ixo. Upa rahā, ame'ē ke ma'ema'e. Ko amō kūjā rehe ka'u te'e. Amō sawa'e rehe ka'u te'e tī. Amōma'e ke mukanim. Amō ke jukwa tar katu. ²² Hakehar aja ym ame'ē namō jumusarái. Ixawa'e aja ym ame'ē namō jumusarái. Amōma'e ke rehe ipy'a moi hū. Upa ma'e katu ym ame'ē ke ma'ema'e. Te'e pandu. Ma'e ke mujesak ame'ē rehe huxī awa. Katu ym aja. Kyty'ym. Amō ta rehe juru ai. “Thē jō katu me'ē ke” aja jō pandu. Ko ka'u te'e hū ame'ē ke. ²³ Upa katu te aja jaxer ame'ē ke amō jywī ngi uhem. Ipy'a ngi uhem, ame'ēja saka. Upa ame'ē ke mujaxer awa ke — aja Jesu mujekwa.

Jesu rehe amō awa kūjā jurujar katu
(Matéu 15.21-28)

²⁴ A'engi Jesu uhem oho. Amō ywy pe oho. Tir ok ta rake ame'ē pe oho. Sinō ok ta rake ame'ē ywy tī. Pe, amō rok pe ixo oho. A'ep a'e ixo aja amō ta ukwa. Ame'ē ke a'e putar ym. Anī. Marā ka ym mukaniha. “Pete'e ixo” aja ngā ukwa riki. ²⁵⁻²⁶ A'e uhyk aja amō kūjā hendu. Pe, uhyk oho ehe. Amō koty je'ēha kūjāma'e ke. Ngere ywy pe har je'ēha ke ame'ē. Jundéu awa ym a'e. Siro-seni ywy pe har a'e. Ame'ē membyr py'a rehe ājā ihī, kūjātāi ra'yr ke a'e. Pe, Jesu rehe kūjā uhyk rahā, pahar huwa koty ipynarāi pe wapyk. (Aja sawa'e katu te ame'ē ke kohī, a'erehe hendu katu ehe aja mujekwa.) Pe, pandu ipe:

—Ihē membyr ngi ājā ke emuhem emondo — aja Jesu pe.

²⁷ —Ta'yn ta pe a'eta mi'u ke amō me'ē py. Ta'yma'e mi'u ke jawar ta pe ombor rahā, katu ym — aja Jesu. (Aja rahā jundéu awa ta namō Jesu ma'ema'e py ta, aja mujekwa katu.)

²⁸ Kūjā pandu:

—Sa'e! Esarahā! A'eta mi'u ke ta'yn ta mukurer kurer riki. Ame'ē ke jawar ra'yr ta myrape wyr pe u'u riki — aja ipe. (Aja rahā, ta'yr mi ma'e katu ame'ē ke amō awa ta pyhyk ta, aja kūjā mujekwa katu. “Jawar ra'yr” aja pandu rahā: “Amō awa ta” aja mujekwa katu.)

²⁹ —Mā! Nde erepandu katu. Nde rok pe ejywyr eho. Ne membyr py'a ngi ājā uhem oho apo 'y — aja Jesu.

³⁰ Pe, hok pe kūjā jywyr oho. Uhyk rahā, imembyr rehe usak. Myrape 'ar pe nino ou.

Jete. Ipy'a ngi ājā uhem oho, aja kūjātāi tui. (Jesu pandu, aja me'e uhyk katu 'y.)

Je'engai ame'e ke Jesu mukatu

³¹ Ajame'e ke ame'e rendā ke Jesu hijar oho. Ame'e rendā Tir ok ta rake ihī. Oho rahā, Sinō ok ta rupi asa oho. Ngarirēi ypa pe oho ixo. "Jande popa ok ta" ame'e rupi asa oho ixo tī. ³² A'ep pe har ta sawa'e ke muhyk raho ehe. Ame'e ipyakwar ym. Hembe ke hātā tī. Jesu pe a'eta pandu:

—Sawa'e rehe nde po emujar — aja ipe.

³³ Heta ame'e ta ngi Jesu sawa'e ke hykī raho. A'eta jō ixo. Pe, sawa'e pyakwar rupi ipo ke pu'e. Ipo rehe tymū tī, ame'e namō sawa'e rembe rehe mujar. ³⁴ Pe, ywa rehe Jesu ma'ā. He'ōha mupuk. (Aja pyrara usak ehe, aja mujekwa.) Pe, pandu: "Epata" aja Jesu. Ame'e jundēu awa ta je'ēha ipe: "Epirar" aja. ³⁵ Pahar sawa'e pyakwar sorok katu. Hendu katu ma'e ke apo 'y. ³⁶ Pe, hātā Jesu pandu ipe:

—Amukatuha rehe har amō ta pe pepandu ym — aja ngā pe tipe.

Anī. Pandu pandu hū ngā. Amō we Jesu pandu tipe:

—Pepandu ym — aja.

Anī tī. Pandu pandu we hū ngā. ³⁷ Hendu ame'e ta pandu:

—Mā! Katu tiki. Upa katu te ma'ema'e katu tiki. Mā! Ipyakwar ym ame'e ke mukatu! Pe, hendu katu apo 'y. Je'engai ame'e ke mukatu tī. Pandu katu ma'e ke apo 'y — aja ngā jupe.

8

4.000 hetaha ma'e ke u'u

(Matéu 15.32-39)

¹ Ajame'e ke amō heta ngā jy'ar uwyr ehe tī. Ma'e ke ngā u'u ame'e ke nixói te rahā, jumu'eha ta pe Jesu pandu:

—Se pejur. ² Pesarahā! Peme'e heta ame'e ta ihē namō ixo. Mahapyr ukwer apo. Ngā mi'u nixói te ngā pe. A'erehe ngā rehe apyrara ihē asak. ³ Hok pe amujywy amondo rahā, myahya ixangwer ym. Amō ta paite ngi uwyr — aja Jesu.

⁴ Jumu'eha ta pandu ipe:

—Ko awa nixói te ame'e pe jande jaxo. Myja heta ame'e ta pe mbeju jame'e ta my? — aja ipe.

⁵ —Myja hetaha mbeju namō pexo my? — aja Jesu.

—Kuja. Awa po wajar mokōi hetaha kohī — aja jumu'eha ta.

⁶ Heta ame'e ta pe Jesu pandu:

—Pewapyk — aja.

Pe, mbeju ke pyhyk. Tupā pe pandu:

—Ne jō riki katu te me'e ke. Jande mi'u nde eremuwyr katu — aja.

Pe, upa mbeju mopok rahā, jumu'eha ta pe me'e. Pandu:

—Ngā pe peme'e me'e peraho — aja.

⁷ Pe, jumu'eha ta me'e me'e raho. Heta katu ym pira ka'e ke pehī tī. Ame'e rehe Tupā pe Jesu pandu tī:

—Ne jō riki katu te me'e ke. Jande mi'u nde eremuwyr katu — aja tī.

Pe, jumu'eha ta pe pandu:

—Kome'e ngā pe peme'e me'e peraho tī — aja.

⁸ Upa ngā u'u. Uhyk ngā u'u. Pe, pyta we ame'e ke matyr. Kuja, awa po wajar mokōi wasākā tyryhem matyr. ⁹ Arahā heta ngā u'u. Kuja, 4.000 hetaha u'u. Ngā heta ame'e ta pe Jesu pandu:

—Pehē rok pe pejywy peho — aja.

¹⁰ Upa ngā oho rahā, pahar jarusu keruhū pe opor oho, jumu'eha ta namō. Ame'e pe y ruwái rehe oho. Namanu ywy pe uhyk oho.

Ma'e ke parise ta usak tar katu

(Matéu 12.39; Matéu 16.1-4)

¹¹ Amō parise ta uhyk ehe. (Parise ta ymanihar hamūi ta mu'e ame'e ke rehe hendu katu te ame'e ta ke a'eta.) Pe, Jesu namō je'e je'e hū. Parise ta pandu ipe:

—Marā ka ym amō ma'eha, ame'e ke ema'ema'e. Jasak ta. Aja rahā, kome'e ywy keruhū pe nde ke Tupā muwyr, aja jakwa ta — aja Jesu pe.

(Marā ka ym Jesu ma'eha rahā, Tupā muwyr ym, aja ukwa ta tipe. Ame'e manga ta tipe.) ¹² He'ōha ke Jesu mupuk hū. (Parise ta ākā janam rāi aja ukwa, a'erehe he'ōha mupuk.) Pe, pandu:

—Anī. Ama'e ym ta. Mā! Marā ka ym amō ma'eha, ame'e ke ihē ama'ema'e. Ame'e ke pesak tar katu. Ma'ewā my? Anī ta. A'ewan. Amujesak ym ta pehē pe — aja Jesu pandu.

¹³ Upa pandu rahā, ame'e ta ke hijar oho. Pe, jarusu keruhū pe opor oho. Huwái koty jywy oho.

Mbeju mupururukiha rehe har

(Matéu 16.5-12)

¹⁴ Jumu'eha ta mbeju ke harái. Raho ym riki. Mbeju petēi jō jarusu keruhū pe raho.

¹⁵ Pe, jumu'eha ta ke Jesu mu'e. Kuja:

—Pesak katu pexo. Mbeju mupururukiha ke pepyhyk ym, parise tama'e ke. Eroma'e ke aja tī. Pepyhyk ym tī — aja Jesu.

¹⁶ Ame'e ke rehe hendu rahā, jumu'eha ta pandu pandu a'eta jupe:

—Mbeju nixói, a'erehe aja a'e pandu — aja a'eta jupe.

¹⁷ Ame'e panduha ke Jesu ukwa rahā, pandu:

—Mbeju nixói. Ame'e rehe har pepandu pandu ym ta me'e te'e. Mā! Pekwa ym my rī. Pehē ākā janam rāi. Pepyhyk ym ma'e ke. ¹⁸ Pehē reha pehī. Pesak ym ma'e. Pehē pyakwar pehī. Pehendu ym ma'e. Aja pexo.

Ihê ama'ema'eha ke peharái my? ¹⁹ Awa po wajar peteihar upa mbeju ke 5.000 hetaha ame'ê ta pe amopok rahâ, myja mbeju pyta we ame'ê ke pematyr my? Myja wasâkâ tyryhem pematyr my? — aja Jesu.

A'eta pandu:

—Awa py mokõi wasâkâ tyryhem jamatyr — aja.

²⁰ —Pe, awa po wajar mokõi mbeju ke 4.000 hetaha ame'ê ta pe amopok rahâ, myja mbeju pyta we ame'ê ke pematyr my? Myja wasâkâ tyryhem pematyr my? — aja Jesu.

A'eta pandu:

—Awa po wajar mokõi wasâkâ tyryhem jamatyr — aja ipe.

²¹ Pe, Jesu pandu:

—Mâ! Pekwa apo my? — aja jumu'eha ta pe.

(“Mbeju mupururukiha” Jesu pandu rahâ: “Ame'ê riki parise ta mu'e ame'ê ke” aja mujekwa. Ame'ê ke rehe hendu ym ta me'ê te'e, aja mujekwa katu.)

Eha ym te ame'ê ke Jesu mukatu

²² Ajame'ê ke Mesái ok ta pe Jesu uhyk uwyr, jumu'eha ta namõ. Jesu rehe eha ym te ame'ê ke amõ ta muhyk werur. Amõ ta pandu:

—Nde po emujar ehe — aja ipe.

²³ Pe, eha ym te ame'ê po Jesu pyhyk. Pe, hykýi raho. Ame'ê ok ta ngi a'eta jô uhemo oho. Pe, eha rehe tymû. Ipo ke mujar tî, eha rehe. Pandu ipe:

—Eresak ma'e ke apo 'y — aja sawa'e pe.

²⁴ Eha ym te ame'ê ke ma'â. Pandu:

—Asak katu ym. Awa ta ke rehe asak. Myra aja ihê asak. Wata ixo — aja Jesu pe.

²⁵ Pe, eha rehe ipo ke Jesu mujar we tî. Pe, sawa'e ma'â katu. Eha katu oho 'y. Upa katu te ma'e ke rehe usak katu apo 'y. ²⁶ Pe, hok pe sawa'e ke mujywyrr mondo. Pandu ipe:

—Mesái ok ta pe ejywyrr ym eho — aja sawa'e pe.

(Ame'ê ok ta pe ehe har ngâ pandu pandu, ame'ê ke Jesu putar ym. A'erehe sawa'e pe pandu: “Ejywyrr ym eho” aja.)

Jesu rehe har Petu pandu

(Matéu 16.13-20; Ruk 9.18-21)

²⁷ Ajame'ê ke amõ renda pe Jesu oho, jumu'eha ta namõ. Sesaréi Siri ok ta rake ihî, ame'ê pe oho. Oho ixo rahâ, jumu'eha ta pe Jesu pandu:

—Ihê rehe har amõ ta pandu rahâ, myja pandu my? — aja.

²⁸ A'eta pandu:

—Kuja amõ ta: “Juâ mujahukiha ke nde” aja je. Amõ ta: “Eri ke nde. Ymanihar Tupâ je'êha pandu ame'ê ke nde” aja je. Amõ ta: “Amõ ymanihar Tupâ je'êha pandu ame'ê ke nde” aja ngâ je — aja ipe.

²⁹ —Pehê rahâ! Myja pekwa my? — aja Jesu.

Petu pandu:

—Kirisutu nde. Kapitâ keruhû aja Tupâ mu'am ame'ê ke nde — aja ipe.

³⁰ —A'e tÿ. Ihê rehe har amõ ta pe pemujekwa ym — aja hâtâ jumu'eha ta pe Jesu pandu.

Manõha rehe har Jesu pandu

(Matéu 16.21-28; Ruk 9.22-27)

³¹ Arahâ har ngi jumu'eha ta ke Jesu mu'e:

—Ko awa ihê tî. Tupâ je'êha rupi ajur. Ihê ke amõ ta mupyrara ta. Jundéu awa tamûi ta putar ym te ta ihê ke. Jundéu awa tama'e pa'ihu ta aja tî. Putar ym ta ihê ke tî. Moise je'êha mu'e ame'ê ta aja tî. Putar ym ta ihê ke tî. Ihê ke jukwa ta. Pe, mokõi aker rahâ, ihê akwera katu ta ahem — aja Jesu pandu.

³² Aja Jesu mujekwa katu juehe har. Pe, jumu'eha ta ngi Petu Jesu ke hykýi raho. Pandu ipe:

—Anî. Sawa'e! Nde ke jukwa ym ta awa — aja ipe.

³³ Pe, Jesu uwak, pe, amõ jumu'eha ta rehe usak. Pe, Petu pe pandu:

—Nde riki Satana aja saka. (Ãjâ ramûi a'e.) Ihê ruwajan aja nde tî. Eho ihê ngi. Nde erekwa erekwa e'am, ame'ê ke Tupâ muwyrr ym riki. Sawa'e ukwaha namõ nde erepandu. A'erehe ihê ke nde eremupyta tar katu naî. Katu ym aja — aja Jesu pandu.

Jesu kotyhar ta rehe har

(Matéu 16.24-28; Ruk 9.23-27)

³⁴ Pe, heta hû ngâ ke Jesu mujy'ar, jumu'eha ta namõ. Pandu ngâ pe:

—Ihê namõ amõ ixo tar katu rahâ, ima'e putariha ke hijar ta me'ê te'e. Pe, Tupâ putar ame'ê ke ma'ema'e ta me'ê te'e. Ima'e putariha ke mukanim ta me'ê te'e tî. Pe, ihê namõ oho katu. ³⁵ Amõ manõ tar ym. A'erehe a'e pandu: “Anî. Jesu rehe ajurujar ym ihê” aja. Aja rahâ, Tupâ namõ ixo ym te ta. Ihê rehe amõ jurujar katu, a'erehe a'e ke amõ jukwa tar katu. Tupâ je'êha ke pandu oho, a'erehe ame'ê ke amõ jukwa tar katu tî. Tapijar te'e we jurujar katu, a'erehe amõ jukwa. Manõ. Aja rahâ, Tupâ namõ aja te'e ta ixo. ³⁶ Upa katu te kome'ê wyw keruhû pe ma'e katu ame'ê ke ihî. Ame'ê ke amõ jo'ok. Matyr hû tî. Pe, manõ rahâ, Tupâ namõ ixo ym te. Aja rahâ, marâ ka ym katuha. ³⁷ Uhâha rehe marâ ka ym ma'e ke muhepyha. Nixói te ma'e. ³⁸ Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e aja ngâ ixo apo. Tupâ nixói, aja ukwaha naî, aja ngâ ixo apo tî. Ame'ê ta ruwa koty ihê ngi amõ huxî rahâ, ihê ruxî ta ingi tî. Awa ihê tî. Tupâ je'êha rupi ajur. Ihê amu'e ame'ê ke ngi amõ huxî rahâ, ame'ê sawa'e ngi ihê ruxî ta tî. Ihê ajywyrr rahâ, ihê ruxî ta ingi. Katu te ha rupi ihê ajywyrr ta. Papama'e katu te ha rupi ajywyrr ta tî. Ima'e je'êha rahoha tama'e katu

te ha rupi ajoywyr ta tĩ. Arahã ihẽ ngi huxĩ ame'ẽ ta ngi ihẽ ruxĩ ta tĩ — aja Jesu pandu.

9

¹ A'e pandu tĩ:

—Jetehar te ke pehẽ pe apandu. Ko riki amõ ta ixo apo. Ame'ẽ ta manõ ym we ta rĩ. Pyrãtã te ha namõ ihẽ riki kapitã keruhũ, ame'ẽ rehe usak py ta. Manõ ym we ta rĩ — aja jumu'eha ta pe.

Moise namõ Jesu pandu. Eri namõ pandu tĩ.

(Matéu 17.1-13; Ruk 9.28-36)

² Awa po wajar peteĩ ukwer rahã, Jesu oho. Petu ke raho inamõ. Tian amõ tĩ. Juã amõ tĩ. Ame'ẽ tumeme jõ a'eta oho. Ywy'ã keruhũ rehe jupir oho. Pe, Jesu rehe Petu ta usak u'am rahã, amõ koty a'e uwak oho u'am. ³ Ima'e mundeha hendy hendy. Ituwyr te. Kome'ẽ ywy keruhũ pe ame'ẽ tuwryiha ke rehe uhyk ym. ⁴ Pe, Eri rehe Petu ta usak. Moise rehe usak tĩ. (Ame'ẽ mokõi ymanihar Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta ke a'eta.) Jesu namõ mokõi sawa'e ta pandu pandu u'am. ⁵ Pe, Jesu pe Petu pandu:

—Sawa'e! Ko riki katu jande jaxo. Mahapyr xipa jamujã ta. Ko nde pe peteĩ. Amõ Moise pe tĩ. Amõ Eri pe tĩ. (Aja rahã pepyta we ta rĩ) — aja ipe.

⁶ Petu ta mukahem hũ ingi, a'erehe myja pandu rahã, katu my? Ukwá ym, a'erehe aja pandu. ⁷ Pe, a'eta rehe ywa takãxiha uhyk. Ame'ẽ pytuniha te'e Petu ta i'ãi. Pe, takãxiha ngi panduha uwyr:

—Peme'ẽ ihẽ ra'yr. Ihẽ apy'a katu ehe ame'ẽ ke a'e. A'e pandu ame'ẽ ke rehe pehendu katu — aja riki.

⁸ Pe, pahar Petu ta juramã usak. Nixói awa. Jesu jõ pete'e ixo.

⁹ Pe, ywy'ã keruhũ 'ar ngi wyjy uwyr ixo rahã, hãtã Jesu pandu:

—A'eramõ pesak ame'ẽ ke amõ ta pe pepandu ym we rĩ. Awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur. Ihẽ ke amõ ta jukwa ta. Pe, ihẽ akwera katu ta ahem. Arahã jõ pesak ramõ ame'ẽ ke pepandu katu ngã pe — aja Petu ta pe.

¹⁰ Petu ta hendu katu ehe, a'erehe amõ ta pe pandu ym. Petu ta jupe:

—“Akwera katu ta” aja a'e. Ma'e ame'ẽ my? — aja a'eta jupe.

¹¹ Pe, Jesu pe a'eta pandu:

—Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta kuja pandu: “Eri uwyr py ta. Haikwer koty Kirisutu uwyr ta” aja pandu. Ma'erehe aja pandu my? — aja ipe.

¹² Jesu mujekwa:

—Ame'ẽ panduha jetehar te ke. Eri uwyr py ta. Ngã py'a ke mukatu ta uwyr, aja rahã Kirisutu uwyriha rehe ngã harõ katu ta. Awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur. Pesarahã!

Ihẽ ke amõ ta mupyrara ta, aja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ. Ihẽ ke amõ ta putar ym ta, aja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ tĩ. ¹³ Ko pehẽ pe apandu katu. Amõ riki upa uwyr. Eri aja a'e tĩ. Amõ ta putar, aja a'e ke amõ ta mupyrara riki. Yman Tupã je'ẽha mujekwa ehe har, aja amõ ta muhyk ehe — aja Jesu pandu.

(Eri te rehe har pandu ym. Anĩ. Eri rehe har Jesu pandu rahã, Juã mujahukiha rehe har pandu. Eri aja Juã tĩ, aja mujekwa.)

Kurumĩ ra'yr py'a rehe ajã ihĩ

(Matéu 17.14-21; Ruk 9.37-43)

¹⁴ A'engi amõ jumu'eha ta rehe a'eta uhyk rahã, heta hũ ngã rehe usak. Ngã heta ame'ẽ ta pyter pe jumu'eha ta ixo. Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta namõ je'ẽ je'ẽ hũ u'am. ¹⁵ Jesu rehe heta ame'ẽ ta usak rahã, pandu:

—Mãi! Pewe tur! — aja ngã.

Pe, hurryha namõ ixoty ujan oho. Pe, ipo pyhyk pyhyk ingi.

—Mãi! Ko nde erejur — aja ngã pandu.

¹⁶ Jesu pandu:

—Ma'e ke rehe peje'ẽ je'ẽ hũ pexo my? — aja ngã pe.

¹⁷⁻¹⁸ Amõ pandu ipe:

—Sawa'e! Ihẽ ra'yr py'a rehe ajã ihĩ, a'erehe je'engai. Ajã ihĩ katu rahã, ihẽ ra'yr ke ombor mungwa. Tyjúi hũ tái. Hãi hãtã su'u su'u riki. Pe, upa jupyrãtã rãtã oho. Nde pe arur ta tipe. Nde nixói. A'erehe nema'e jumu'eha ta pe apandu: “Ajã ke pemuhem pemondo ingi” aja tipe. A'eta manga tipe. Anĩ riki. Muhem ym mondo — aja Jesu pe.

¹⁹ —Mãi! Tupãma'e pyrãtãha rehe pejuru-jar ym. Heta hũ jahy rahã, pehẽ namõ ihẽ axo riki. Mãi! Ihẽ rehe pejuru-jar ym we rĩ. Pehẽ ke ihẽ amu'e hũ tipe. Anĩ. Ihẽ rehe pejuru-jar ym we rĩ. Katu ym aja! Erel! Kurumĩ ke ihẽ pe erur — aja Jesu pandu.

²⁰ Pe, amõ ta werur ipe. Jesu rehe ajã usak rahã, pahar kurumĩ ke mumanõ manõ. Kurumĩ ywy rehe u'ar ukwap. Pe, jere jere oup. Tyjúi hũ tái. ²¹ Kurumĩ pái pe Jesu pandu:

—Myja jahy rahã ajã ihĩ ehe my? — aja.

—Ta'yn rahã har aja te'e. ²² Mäte hũ jukwa ta tipe. Tata pe kurumĩ ke ityk, aja jukwa ta tipe. Pe, pu'am. Y pe pypyk tĩ. Pe, uhem. Jukwa ta tipe. A'erehe nde eremukatu tar katu rahã, jande rehe epyrara esak. Emukatu katu — aja Jesu pe.

²³ —Hã! Nde tĩ. Tupã rehe nde erejurujar katu rahã, upa katu te ma'e ke nde erema'e katu ta — aja Jesu.

²⁴ Pahar kurumĩ pái jixi'uha namõ pandu:

—Ajuru-jar katu we riki ihẽ. A'ewan ym rĩ. A'erehe ihẽ pe emujekwa katu, aja rahã, ajuru-jar katu te ta tĩ — aja ipe.

²⁵ Heta ngā ujan uwyr. Joramā uwyr. Ima'e ma'e'ha ke mupyta ta, aja ukwa. A'erehe hātā ājā pe pandu:

—Ājā! Nde pe ihē apandu. Ehem eho ingi. Kurumī ke emupyakwar ym te apo. Emuje'engai ym tī. Eho ingi. Ejoywyr ym te ehe kŷ — aja Jesu.

²⁶ Ājā riki ahem hū. Pe, kurumī ke mumano. Pe, uhem oho ingi. Pete'e kurumī tui. Manō me'e aja tui, a'erehe ngā pandu:

—Manō apo 'y — aja ukwaha naī.

²⁷ Ipo rehe Jesu pyhyk. Pe, mupu'am. Pu'am katu kurumī.

²⁸ Ajame'e ke amō rok pe Jesu ixo oho. A'ep jumu'eha ta pandu ipe:

—Mā! Marā ka ym ājā ke jamuhemiha. Ma'erehe my? — aja Jesu pe.

²⁹ —Aja me'e ājā ke kuja jō muhem mondo. Tupā namō pepandu pandu katu. Ma'e pe'uha ke pehijar tī. (Aja Tupā rehe pehē py'a pemoi moī katu.) Aja rahā jō, aja me'e ājā ke pemuhem katu pemondo. (Pyrātā te ame'e ke a'e, a'erehe aja rahā jō pemuhem katu pemondo) — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

*Manōha rehe har Jesu pandu tī
(Matéu 17.22-23; Ruk 9.43-45)*

³⁰⁻³¹ A'engi oho tī. Ngariréi ywy ke asa oho. Jumu'eha ta ke Jesu mu'e tar katu u'am, a'erehe ohoha ke ngā ukwa, ame'e ke putar ym. Jumu'eha ta pe jō pandu:

—Awa ihē tī. Tupā je'e'ha rupi ajur. Ihē rehe sawa'e ta ke amō muhyk ta werur. Pe, ihē ke ame'e sawa'e ta jukwa ta. Mokōi aker rahā, akwera katu ta ahem tī — aja Jesu.

³² “Kwera ta” ame'e je'e'ha ke jumu'eha ta ukwa ym.

—Emujekwa jande pe — aja pandu tar ym.

Kyje ingi, a'erehe pandu ym we ipe.

*Awa katu te ame'e rehe har
(Matéu 18.1-5; Ruk 9.46-48)*

³³ Kapanā'ū ok ta pe uhyk uwyr. Amō rok pe ixo oho. A'ep jumu'eha ta pe Jesu pandu:

—Pe rupi jande jajur jaxo rahā, peje'e je'e' pexo pehē jupe. Ma'erehe peje'e je'e' my? — aja pandu.

³⁴ A'eta pandu tar ym Jesu pe. Wata ixo rahā, kuja jumu'eha ta pandu pandu a'eta jupe:

—Jande ngi har awa riki katu te ame'e ke my? — aja riki.

A'erehe ame'e ke pandu tar ym Jesu pe. ³⁵ A'e wapyk. Awa py mokōi jumu'eha ta ke muj'ar. Pandu:

—Pejur se! Pesarahā! “Apo ihē py kŷ” aja amō putar katu rahā, a'ejōhar aja ixo ta me'e te'e. Pe, upa amō tama'e miasu aja ixo ta me'e te'e tī. Aja rahā, katu te ame'e ke a'e aja ixo — aja Jesu pandu.

³⁶ Pe, ta'yn ke Jesu pyhyk raho. Jumu'eha ta pyter pe raho. Petei iyywa jurupy rupi pyhyk. Pe, jumu'eha ta pe pandu:

³⁷ —Kome'eja ta'yn ke hok pe mupyta katu. Ihē kotyhar ke, a'erehe pandu ipe: “Ko nde erejur katu. Ihē rok pe epyta katu” aja. Aja rahā, ihē ke hok pe mupyta katu, aja tī. Amō we tī. Ihē pái ke hok pe mupyta, aja tī. Ihē ke ihē pái muwyr — aja Jesu mujekwa.

*Jesu namō ixo me'e ke
(Ruk 9.49-50)*

³⁸ Amō rahā, Juā pandu ipe:

—Sawa'e! Paite amō sawa'e rehe jasak. Nde je'e'ha rupi ājā ta ke a'e muhem katu mondo. Jande namō ixo ym, a'erehe japandu ipe: “Anī. Mā peja ym. Jesu je'e'ha rupi ājā ta ke emuhem ym emondo” aja ipe — aja Jesu pe pandu.

³⁹ —Anī. Aja pepandu ym sawa'e pe. Ihē je'e'ha rupi ma'e katu ame'e ke amō ma'e rahā, ihē namō ma'ema'e katu tī. Aja rahā, pahar ihē ruwajan wan uwak ym ta. ⁴⁰ Jande namō jumai ym rahā, jande kotyhar ta ke aja ixo. ⁴¹ Pesarahā! Kirisutu ihē. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'e ke ihē. Ihē kotyhar ta ke pehē. A'erehe y ke pehē pe amō me'e, ita rekūi ra'yr pe. Aja rahā, ame'e rehe Tupā usak katu ta tī — aja Jesu pandu.

*Ma'e ka'u te'e'ha rehe har
(Matéu 18.6-9; Ruk 17.1-2)*

⁴² A'e pandu tī:

—Ihē rehe amō amō ta'yn ta jurujar katu. Pe, amō pandu: “Mā peja Jesu rehe nde erejurujar katuha ke ehijar” aja mu'e. A'erehe ta'yn hijar. Aja rahā, mā peja jurupy rupi itahu pukwar. Pe, itahu namō a'e ke ypa pe ombor. (Pe, y jukwa. Aja rahā, ta'yn ke mu'e ym ta.) ⁴³ Nde po pe amō amō ma'e ke nde erema'e, a'erehe ma'e nde ereka'u te'e'ha ke nde erema'e. A'erehe ihē rehe nde erejurujar katuha ke nde erehijar. Aja rahā, ame'e nde erema'eha ke ema'e ym. Nde erema'e ym rahā, nde po ke nde eremondok, ame'eja saka. Ema'e ym. Nde po petei nixói, aja Tupā koty nde ereho ta rahā, katu tiki. Nde po mokōi namō nde erexo aja mupyraraha renda pe nde ereho ta rahā, katu ym tiki. Ame'e renda pe tata uwe ym te. ⁴⁴ [Ame'e renda pe tapuru manō ym te ta. Tata uwe ym te ta tī. (Aja rahā, ahyha upa ym te ta, aja mujekwa katu.)]

⁴⁵ —Nde py aja tī. Amō amō ma'e renda pe nde erewata ereho, a'erehe ma'e nde ereka'u te'e'ha ke nde erema'e. A'erehe ihē rehe nde erejurujar katuha ke nde erehijar. Aja rahā, eho ym. Nde ereho ym rahā, nde py nde eremondok, ame'eja saka. Eho ym. Nde py petei nixói, aja Tupā renda pe nde ereho ta rahā, katu tiki. Nde py mokōi namō nde erexo aja mupyraraha renda pe nde

ereho ta rahā, katu ym te tiki. ⁴⁶ [Ame'ē rendā pe tapuru manō ym te ta. Tata uwe ym te ta tī. (Aja rahā, ahyha upa ym te ta, aja mujekwa katu.)]

⁴⁷ —Nde reha aja tī. Amō amō ma'e ke rehe nde eresak, a'erehe ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'e. A'erehe ihē rehe nde erejuru jar katuha ke nde erehijar. Aja rahā, mā peja ma'e ke rehe esak ym. Nde eresak ym rahā, nde reha nde erejo'ok, ame'ēja saka. Esak ym. Nde reha petēi nixōi, aja Tupā rendā pe nde ereho ta rahā, katu tiki. Nde reha mokōi namō nde erexo aja mupyraraha rendā pe nde ereho ta rahā, katu ym te tiki. ⁴⁸ Ame'ē rendā pe tapuru manō ym te ta. Tata uwe ym te ta tī. (Aja rahā, ahyha upa ym te ta aja mujekwa katu.)

⁴⁹ —(Jundēu awa ta Tupā rehe ipy'a moī moī rahā, hymba hapy. Upa ukwāi. Arahā jukyr ke ombor ehe.) Ame'ē jukyr aja johu ngā rehe tata ke Tupā ombor ta, ame'ēja saka. (Aja rahā, johu ngā ahyha manga ta. Tata ombor, ame'ēja saka. Aja ipy'a katuha ke Tupā manga ta.) ⁵⁰ Jukyr namō ma'e ke katu. Jukyr he'ēha kanim rahā, marā ka ym mujywyr iha. Pehē aja tī. Jukyr katu, aja pexo. Aja rahā, pexoha katu aja pexo katu. Amō ta namō pejumai ym aja pexo katu — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

10

Jumendar ame'ē rehe har
(Matéu 19.1-12; Ruk 16.18)

¹ A'engi Jesu oho, jumu'eha ta namō. Jundēi ywy ke asa oho. Y ruwāi koty oho. Y rer Jondā. Heta ngā jy'ar uwyr ehe tī. Jesu mu'e uī tī. Amukwehe mu'e, aja mu'e apo tī.

² Pe, parise ta uhyk uwyr ehe. Jesu ukwa katuha ke manga tipe, a'erehe pandu ipe:

—Hakehar ke awa hijar katu my? Myja me'ē jundēu awa ta je'ēha mujekwa my? — aja Jesu pe.

³ —Yman ame'ē rehe har Moise mupinim. Myja mupinim my? — aja Jesu pandu.

⁴ —Kuja mupinim. Hakehar ke amō hijar oho rahā, kuja je'ēha paper rehe mupinim. “Nde ihē rakehar ym apo ‘y’ aja. Pe, ipái ta koty hakehar ke mujywyr mondo, paper namō, aja panduha mupinim — aja parise ta pandu.

⁵ Jesu pandu:

—Aja riki yman Moise mupinim. Pehē ākā janam rāi. Tupā putar ame'ē ke pema'e tar ym, a'erehe aja yman Moise mupinim.

⁶ Yman ma'e ke Tupā mujā py rahā, sawa'e ke mujā. A'engi kūjā ke mujā tī. ⁷ A'erehe sawa'e jumendar rahā, ipái ta ke hijar. Pe, hakehar namō ixo katu. ⁸ Ame'ē mokōihar riki petēihar aja ixo. A'erehe ame'ē ta riki mokōihar aja ym saka. ⁹ A'erehe petēihar aja Tupā mujā rahā, ame'ē ke sawa'e mumokōi

rahā, katu ym — aja parise ta pe Jesu pandu. (“Mumokōi” aja pandu rahā: “Hakehar ke ixawa'e hijar” aja mujekwa.)

¹⁰ Ok wyr pe jywyr oho rahā, jumu'eha ta pandu:

—Ame'ē je'ēha rehe har emujekwa — aja Jesu pe.

¹¹ —Hakehar ke ixawa'e hijar oho, pe, amō kūjā pyhyk rahā, hakehar aja ym ame'ē namō jumusarāi aja riki. Katu ym aja.

¹² Kūjā aja tī. Ixawa'e ke kūjā hijar oho, pe, amō sawa'e ke pyhyk rahā, ixawa'e aja ym ame'ē namō jumusarāi tī, aja tī. Katu ym tī — aja Jesu pandu. (Aja rahā, hakehar ke ixawa'e hijar rahā, katu ym. Ixawa'e ke hakehar hijar rahā, katu ym tī, aja mujekwa katu.)

Ta'yn ta rehe Jesu katu usak
(Matéu 19.13-15; Ruk 18.15-17)

¹³ Jesu pe ta'yn ta ke ngā muhyk werur. Ta'yn ta ākā rehe ipo Jesu mujar, ame'ē ke ngā putar. (Aja Tupā usak katu a'eta rehe aja mujekwa. Anī. Ame'ē ke jumu'eha ta putar ym) a'erehe a'eta pandu:

—Mā! Jesu ma'ema'e ixo. A'erehe perur ym ipe — aja ngā pe.

¹⁴ Ame'ē ke rehe Jesu hendu rahā, jumu'eha ta pe pandu:

—Anī. Mā peja ta'yn ta ihē rehe uhyk katu. Ta'yn ta ke se pemuhyk perur. Pemupyta ym. Aja riki Tupā putar tī. Kome'ē ta'yn ta Tupā kotyhar wan ta tī. ¹⁵ Ko apandu katu. Tupā kotyhar ta aja ta'yn ta putar katu. Ta'yn ta aja amō putar ym rahā, Tupā kotyhar aja ym te ta awa — aja Jesu pandu.

¹⁶ Pe, i'u 'ar pe ta'yn ta ke Jesu mapyk mapyk. Iākā rehe ipo mujar, pe, pandu:

—Nde rehe Tupā usak katu — aja.

Ima'ehū namō ixo ame'ē rehe har

(Matéu 19.16-30; Ruk 18.18-30; 1 Timo 6.6-10; Tian 1.9-11; Tian 2.5-7; Tian 5.1-3)

¹⁷ Pe, Jesu oho tate rahā, amō sawa'e ujan uwyr ixoty. Huwa koty ipynarāi pe wapyk. (Aja sawa'e katu te ame'ē ke kohī, a'erehe hendu katu ehe aja mujekwa.) Pe, pandu:

—Sawa'e! Katu te ame'ē ke nde. Ma'e ihē ama'ema'e rahā, Tupā ihē ke muhā katu ta my? — aja Jesu pe.

¹⁸ —“Katu te ame'ē ke nde” aja ihē pe nde erepandu. Tupā jō riki katu te ame'ē ke a'e. Awa ke anī. Ihē Tupā aja nde erekwa my?

¹⁹ Esarahā! Tupā je'ēha ke nde erekwa katu. Kuja panduha ihī.

“Amō ke ejukwa ym.

Amō kūjā rehe eka'u te'e ym.

Amōma'e ke emukanim ym.

Amō rehe har te'e epandu ym.

Ma'e te'e nde erepandu, aja amōma'e ke emukanim ym.

Nde pái rehe epy'a katu. Ne mǎi rehe aja tí.
Epy'a katu ehe tí" aja Tupā je'ēha rehe
panduha ihī — aja Jesu pandu.

²⁰ Sawa'e pandu:

—Sawa'e! Aja kurumī rahā har upa Tupā
je'ēha rehe ihē ahendu katu — aja ipe.

²¹ Jesu usak ehe. Ipy'a katu ehe. Pe, pandu
ipe:

—Pewe amō ma'e ke ema'e we rī. Eho.
Upa katu te nema'e ke emuhepy. Aja
tamatarer epyhyk. Pe, upa ame'ē ke ima'e
ym te ame'ē ta pe te'e eme'ē me'ē. Aja rahā,
Tupā koty nema'ehū ta. A'engi eho, ihē
namō ejur — aja Jesu pandu.

²² Ame'ē je'ēha ke rehe hendu rahā, sawa'e
pyai te. Pe, hok pe jywyr oho ingi. Ima'ehū
aja ixo. (Ame'ē ke me'ē tar ym, a'erehe pyai
te.)

²³ Jumu'eha ta rehe Jesu juramā usak.
Pandu:

—Tupā putar, aja amō ixo katu. Aja
ima'ehū ame'ē ta mā ma'e tar ym te — aja
Jesu.

²⁴ Ame'ē ke rehe hendu rahā, jumu'eha ta
pandu:

—Mā! Aja ym my? — aja pandu.

Jesu pandu tí:

—Sa'e ta! Tupā putar, aja amō ixo katu.
Aja mā ma'e tar ym te. ²⁵ Awi jupiha kwar
rupi marā ka ym awa rymba asaha oho.
Kame, ame'ē hymba asaha oho. Pe, ima'ehū
ame'ē ke Tupā putar, aja ixo tar katu rahā,
i'ar koty te we marā ka ym ma'eha — aja
Jesu.

²⁶ Jumu'eha ta mukahem te. Pandu:

—Mā! Aja rahā, awa ke Tupā muhā ta my?
— aja Jesu pe.

²⁷ A'eta rehe Jesu usak katu. Pe, pandu:

—Ame'ē ke sawa'e ta marā ka ym ma'eha.
Tupā anī. Upa katu te a'e ma'e katu. Awa ke
a'e riki muhā katu ta — aja Jesu.

²⁸ Petu pandu:

—Esarahā! Sawa'e pe nde erepandu, aja
upa katu te jandema'e ke jahijar jajur. Pe,
nde namō jande jaxo 'y — aja ipe.

²⁹⁻³⁰ —Hā! Apandu katu pehē pe. Ihē
rehe amō ipy'a katu, a'erehe upa ima'e ke
hijar oho. Aja rahā, ame'ē pe ma'e ke Tupā
mujywyr hū ta. Tupā je'ēha ke amō pandu
oho, a'erehe upa ima'e ke hijar oho. Aja
rahā, ame'ē pe ma'e ke Tupā mujywyr hū
ta tí. Ko hok ke amō hijar oho. Imu ta ke
hijar tí. Ianam ta ke hijar tí. Imāi ta ke hijar
tí. Ta'yn ta ke hijar tí. Kupixa ke hijar tí.
Pe, kome'ē ywy keruhū pe ame'ē ixo rahā,
Tupā mujywyr hū ta ipe. Ko heta ok ke
mujywyr ta. Heta imu ta ke mujywyr ta
tí. Heta ianam ta ke mujywyr ta tí. Heta
imāi ta ke mujywyr ta tí. Heta ta'yn ta ke
mujywyr ta tí. Heta hekoha ke mujywyr ta
tí. Amō we tí. Ame'ē ta ke amō ta mupyrara
ta tí. Puka puka hū ta ehe tí. Pe, 'ar ke upa

rahā, Tupā namō ixo katu ta. Uhā te hū aja
ixo ta. ³¹ Ixoty uhyk rahā, upa katu te uhyk
ame'ē ta rehe juja katu te Tupā me'ē me'ē ta.
Tupā kotyhar ta aja muruwak py, ame'ē ta
rehe Tupā usak katu ta. Tupā kotyhar ta aja
a'ejōhar muruwak, ame'ē ta rehe juja katu te
a'e usak katu ta tí — aja Jesu pandu.

*Manōha rehe har Jesu pandu tí, ma-
hapyrihar ke*

(Matéu 20.17-19; Ruk 18.31-34)

³²⁻³³ Pe, Jerusarē ok ta pe Jesu oho ixo, pe
rupi. Jumu'eha ta oho ixo inamō tí. Hun-
dutar Jesu oho ixo. Amō ta jumukahem.
Jumu'eha ta aja tí. (Māte we uhyk ta, aja
ukwa, a'erehe kyje riki.) Pandu pandu a'eta
jupe:

—Mā! Jerusarē ok ta pe oho ixo! Ohoha
ngi kyje ym a'e — aja.

Pe, awa py mokōi jumu'eha ta jō Jesu raho
we tí. Kuja pandu ixo:

—Awa ihē tí. Tupā je'ēha rupi ajur. Pe-
sarahā! Jerusarē ok ta pe jande jaho jaxo.
Jundéu awa tama'e pa'ihu ta pe ihē ke amō
raho ta. Moise je'ēha mu'e ame'ē ta pe aja tí.
Ihē ke raho ta tí. Upa ame'ē ta ihē ke pyhyk
ta. Pe, kuja pandu ta: "Nde katu ym. Nde
eremanō ta me'ē te'e" aja ta. Pe, jundéu awa
aja ym ame'ē ta pe ihē ke ame'ē ta raho ta.
³⁴ Pe, jundéu awa aja ym ame'ē ta puka puka
hū ta ihē rehe. Ahem hū ta tí. Tymū ta ihē
rehe tí. Hātā pirok katu te ta ihē ke. Pe, ihē
ke jukwa ta. Mokōi aker rahā, akwera katu
ta ahem tí — aja Jesu pandu.

Tian ta panduha ke

(Matéu 20.20-28)

³⁵ Pe, Tian uhyk uwyr ehe, imu namō,
Juā namō. Semende ra'yr ta a'eta. Jesu pe
pandu:

—Sawa'e! Ma'e ke nde pe japandu. Ame'ē
ke jande pe nde erema'e, aja japutar — aja
Tian ta pandu.

³⁶ Jesu pandu:

—Ma'e peputar my? — aja.

³⁷ —Nde riki kapitā keruhū te rahā, ame'ē
renda katu te hū ta riki. Arahā kuja japutar.
Nde rake jande mokōi riki jawapyk tar katu.
Nde jywa katu koty petei. Ko nde jywa' i koty
amō tí — aja Tian ta.

³⁸ Jesu pandu:

—Mā. Pekwa ym pepanduha ke. Amō ta
ihē ke mahy hū ta. Amō ta ihē ke jukwa ta.
Ihē aja pehē ke rahā, ihē rake pewapyk tar
katu rī? — aja Tian ta pe.

³⁹ —A'e tǎ! — aja ipe.

Pe, Jesu pandu:

—A'e riki. Ihē rehe pejuruar katu,
a'erehe pehē ke amō ta mahy hū ta. Pehē
ke amō ta jukwa ta tí. Ihē aja pehē ke
tí. Pepyrara ta tí. ⁴⁰ Ihē rake amō wapyk,
ame'ē apandu ym ta. "Se ihē jywa katu
koty ewapyk. Se ihē jywa' i koty ewapyk"

aja ihē apandu ym ta. Ame'ē ke ihē pái jō riki pandu katu. Ame'ē renda ke a'e riki mukatu. Pe, a'e riki pandu katu ta — aja Jesu pandu.

⁴¹ Ame'ē je'ēha rehe amō jande popa jumu'eha ta hendu rahā, Tian ta rehe parahy. (Imu ta rehe jyty'ym, a'erehe parahy.) ⁴² Pe, upa jumu'eha ta ke Jesu mujy'ar. Pandu:

—Se pejur. Kuja pekwa katu. Jundéu awa aja ym ame'ē tama'e kapitā keruhū ta mondo mondo hū ngā ke. Ima'e je'ēha rupi kapitā ta mondo mondo hū ngā ke tī. ⁴³ Pehē anī. Aja kapitā ta aja pexo rahā, katu ym. (Amō ta ke pemondo mondo rahā, katu ym.) Amō riki kapitā keruhū, aja ixo tar katu rahā, amō ta namō ma'ema'e katu ixo. Paraky te'e aja ixo. Aja rahā, katu tiki. ⁴⁴ Pe, pehē ngi har peteī riki amō ta 'ar koty te we katuha aja ixo tar katu rahā, a'e riki pehē rehe paraky te'e aja mā peja ixo. Aja rahā, katu tiki. ⁴⁵ A'e riki ihē aja ta tī. Pesarahā! Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Ihē namō ma'e ke amō ma'ema'e, a'erehe ihē ajur my? Anī. Aja ym. Amō ta namō ihē ama'ema'e. A'erehe ko ihē ajur. Ihē amanō ta, a'erehe ngā ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe ihē amuhepy ta. A'erehe heta ngā ke Tupā muhā katu ta — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

Matime reha ke Jesu mukatu
(Matéu 20.29-34; Ruk 18.35-43)

⁴⁶ Pe, Jeriko ok ta pe a'eta uhyk uwyr. Pe, asa oho. A'engi Jesu uhem oho. Jumu'eha ta uhem oho inamō tī. Heta ngā uhem oho inamō tī. Pe rake amō sawa'e wapyk uī. Her Matime. Time ra'y'r a'e. Eha ym te ame'ē ke Matime, a'erehe tamatarer ke ngā pe pandu pandu uī. ⁴⁷ Pe, amō ta pandu:

—Jesu petur ixo. Nasare ok ta pe har a'e — aja ngā.

Ame'ē ke rehe hendu rahā, Matime pukái hū uī:

—Jesu! Nde riki Ndawi rainō ke. Epyrara esak ihē rehe — aja riki. ("Ndawi rainō" aja pandu rahā: "Kapitā keruhū" aja Tupā mu'am ame'ē ke a'e aja mujekwa katu.)

⁴⁸ Amō ta hātā je'ē ipe:

—Epukái ym — aja.

Anī. Matime pukái we hū:

—Sawa'e! Ndawi rainō ke nde! Epyrara esak ihē rehe — aja.

⁴⁹ Jesu pyta hendu. Pandu:

—Ihē pe emuwyr — aja ngā pe.

Pe, Matime pe amō ta pukái oho:

—Katu! Epu'am! "Ejur" aja nde pe Jesu pandu. Epu'am. Eho — aja ipe.

⁵⁰ Pe, jupukeka ke ombor. Pahar pu'am. Pe, Jesu rehe uhyk. ⁵¹ Jesu pandu ipe:

—Ma'e nde ereputar ihē ngi my? — aja.

Eha ym te ame'ē ke pandu:

—Sawa'e! Ihē reha ym te. Ihē reha emukatu — aja Jesu pe.

⁵² —Hā! Upa ma'e ahyha ke ihē amukatu, ame'ē ke rehe nde erejurujar katu, a'erehe nde reha katu apo 'y. Eho katu — aja Jesu ipe.

Pe, pahar eha opok. Upa ma'e ke rehe usak katu 'y. Pe, pe rupi Jesu namō oho.

11

Jumen 'ar pe Jesu oho

(Matéu 21.1-11; Ruk 19.28-40; Juā 12.12-19)

¹ Ajame'ē ke Jerusarē ok ta pe uhyk tate rahā, Mbetaje ok ta pe uhyk py oho. Ame'ē rake Mbete ok ta ihī tī. Ame'ē ok ta ywy'ā rake ihī. Ywy'ā rer Oriwéi ty. Ame'ē ywy'ā rehe uhyk rahā, hundutar koty mokōi jumu'eha ta ke Jesu mondo. ² Kuja pandu:

—Pesarahā! Jande ndutar koty amō ok ta ihī, Mbete ok ta ke. A'ep pehē mokōi peho. Pehyk rahā, jumen rehe pesak ta. Myra jytyka ame'ē rehe amō pukwar. Ame'ē jumen 'ar pe amō oho ym rī. Pejirar, pe, se ihē pe pemuhyk perur. ³ "Ma'erehe jumen pejirar my?" aja amō pandu rahā, pepandu ipe: "Sawa'e riki putar apo. Pahar mujywy'r ta nde pe" — aja mokōihar ta pe Jesu pandu.

⁴ Pe, mokōihar ta oho. Jumen mahem. Awa rape rupi pu'am u'am. Hukwen rake amō pukwar. Pe, iham jirar. ⁵ A'ep amō ta i'āi. Ame'ē ta ngi har amō pandu:

—Ma'erehe jumen pejirar my? — aja.

⁶ Jesu panduha aja mokōihar ta pandu:

—Sawa'e riki jumen putar apo. Pahar mujywy'r ta nde pe — aja ipe.

—Ererahā! — aja riki a'ep pe har pandu.

⁷ Jesu pe jumen raho. Uhyk rahā, jumu'eha tama'e kamixa ke jumen kupe 'ar pe a'eta moī. Ame'ē 'ar pe Jesu wapyk oho.

⁸ Awa rape rupi kamixa ke heta ngā mou mou tī. Amō ta myra rākā mupen ame'ē ke mou mou tī. (Kapitā keruhū jumai ym ha rupi ko tur aja ame'ē mujekwa katu.) Ame'ē 'ar rupi jumen pyrū oho. ⁹ Hundutar oho ame'ē ta pukái pukái oho ixo. Haikwer rupi oho ame'ē ta pukái pukái oho ixo tī. Kuja pukái:

—Ko nde erejur katu! Ko riki sawa'e te je'ēha rupi uwyr ame'ē ke. Mā! Katu te ame'ē ke a'e. Tupā riki katu te ame'ē ke a'e tī.

¹⁰ Ymanihar Ndawi aja kapitā keruhū nde tī. Aja nde ke Tupā mu'am ta. Mā peja Tupā usak katu nde rehe. Tupā riki katu te ame'ē ke a'e — aja ngā pukái pukái oho ixo.

¹¹ Jerusarē ok ta pe Jesu uhyk oho. Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe ixo oho. Upa ma'e ke rehe juramā usak. Ka'aruk koty apo, a'erehe Jerusarē ok ta ngi uhem oho. Mbete ok ta pe jywy'r oho tī. Awa py mokōi jumu'eha ta oho inamō tī.

*Sik'y ke Jesu muxirik
(Matéu 21.18-19)*

¹² Ame'e ku'e rahā, Mbeta ok ta ngi a'eta uhem oho. Oho ixo rahā, Jesu myahy. ¹³ Paite ma'eywa'y rehe usak. Sik'y rehe usak. Ame'e'y rehe ho heta tipe. Pe, i'a ke po'ok oho tipe. Pe, usak katu rahā, i'a nixói te. I'a angaha rehe uhyk ym we rī. Ho te'je jō ihī. ¹⁴ Pe, sik'y rehe har pandu:

—Peme'e myra ngi i'a ke po'ok ym te ta tī. U'u ym te ta awa — aja Jesu.

Ame'e je'ēha rehe jumu'eha ta hendu tī.

Muhepyha ta ke Jesu muhem mondo

(Matéu 21.12-17; Ruk 19.45-48; Juā 2.13-22)

¹⁵ Pe, Jerusarē ok ta pe a'eta jywyw oho tī. Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe Jesu ixo oho tī. Ma'e ke muhepy ame'e ta ke muhem mondo ingi. Ma'e ke jo'ok ame'e ta ke muhem mondo tī. Tamatarer muruwak ame'e tama'e myrape ke mujere tī. (Ame'ēja upa tamatarer ke muhāi ombor. Amō ywyw ngi amō ta uwyr. Amō koty tamatarer ke ame'e ta werur. Ame'e ke Jerusarē ok ta pe har tama'e tamatarer ke pe muruwak, ame'e ta myrape ke Jesu mujere.) Pykahuran ke muhepy, ame'e tama'e myrape ke mujere tī. ¹⁶ Kuja pandu:

—Koropi peraho ym pehēma'e ke. Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū rupi peraho ym ma'e ke — aja Jesu pandu.

¹⁷ Ngā ke mu'e rahā, kuja pandu:

—Tupā je'ēha rehe panduha ihī. Ame'e ke pekwa katu. Kuja Tupā pandu: “Jumu'eha renda rehe har upa katu te ngā pandu ta: ‘Ko riki Tupā namō pandu panduha renda ke’ aja riki.” Pehē anī. Ame'e ke amō koty pemuruwak. Ma'e ke mukanīha renda aja pemuruwak riki. Katu ym aja — aja Jesu. (Muhepyha ta muhepy rahā, ka'u te'ēha rupi muhepy, a'erehe mukanīha aja ame'e ta.)

¹⁸ Ame'e ke rehe pa'ihu ta hendu. Moise je'ēha mu'e ame'e ta hendu tī. Ngā pandu ame'e ke rehe a'eta hendu tī. Kuja ngā:

—Mā! Jesu mu'e katu — aja riki pandu.

Ame'e ke rehe pa'ihu ta hendu tī. Jesu kotyhar aja ngā uwak ta, ame'e ngi pa'ihu ta kyje, a'erehe kuja pandu pandu a'eta jupe:

—Jesu ke jajukwa ta. Myja jajukwa ta my? — aja pandu pandu a'eta jupe.

Aja pa'ihu ta pandu pandu a'eta jupe. Moise je'ēha mu'e ame'e ta namō pandu pandu a'eta jupe.

¹⁹ Pytun ramō rahā, Jerusarē ok ta ngi Jesu uhem oho, jumu'eha ta namō.

Sik'y manō ame'e rehe har

(Matéu 21.20-22; Juā 14.13-14; Juā 16.24; Tian 1.6-8)

²⁰ Ame'e ku'e rahā, a'eta wata oho ixo. Ma'eywa'y rehe usak tī, sik'y ke rehe. Upa

katu te xirik apo 'y. Ho ke xirik. I'y manō tī. Hapo manō tī. Upa katu te 'y. ²¹ Kwehe sik'y pe Jesu pandu, ame'e ke Petu ukwa ukwa ixo. Pe, pandu ipe:

—Sawa'e! Esarahā! Kwehe sik'y pe: “T'a ym te ta apo 'y” aja nde erepandu. Ame'e ke upa katu te manō apo 'y — aja Jesu pe.

²²⁻²³ A'e pandu:

—Ko apandu katu pehē pe. Tupā rehe pejuruja katu rahā, peme'e ywy'a rehe pepandu katu: “Ere. Eho! Ejumbor eho y ramūi pe” aja. “Mā! Opor ta nahā my? Akwa ym” aja ym pepandu. Pejuruja katu ehe. Aja rahā, ame'e ywy'a opor ta oho. Pepanduha aja Tupā muhyk katu ta. ²⁴ A'erehe apandu katu pehē pe. Tupā namō ma'e ke pepandu pandu rahā: “Pehī apo 'y. Uhyk katu apo 'y” aja pejuruja katu rahā, upa katu te pehē pe Tupā muhyk katu ta — aja Jesu pandu. (“Ywy'a keruhū” aja Jesu pandu rahā: “Upa ma'e hātā ma'eha ke” aja a'e mujekwa.)

²⁵ A'e pandu tī:

—Pe, Tupā namō pepandu pandu pe'am rahā, amō rehe pehē py'a pemujywyw katu. Amō rehe pemujywyw ym we rī. Arahā pahar pemujywyw katu. Aja rahā, ywa pe har jande pái keruhū pehē rehe ipy'a ke mujywyw katu tī. Ma'e peka'u te'ēha ke pema'e. Pehē rehe ipy'a mujywyw katu ta. ²⁶ [Amō rehe pehē py'a pemujywyw ym rahā, pehē rehe Tupā ipy'a ke mujywyw ym ta tī] — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

*Awa je'ēha rupi ma'e ke Jesu ma'ema'e my
(Matéu 21.23-27; Ruk 20.1-8)*

²⁷ Pe, Jerusarē ok ta pe a'eta jywyw oho tī. Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe Jesu wata ixo rahā, jundéu awa tama'e pa'ihu ta uhyk uwyr ehe. Moise je'ēha mu'e ame'e ta aja tī. Uhyk uwyr ehe tī. Jundéu awa tamūi ta aja tī. Uhyk uwyr ehe tī. ²⁸ Johu ngā pandu:

—Kwehe ngā ke nde eremuhem eremondo sengi. Awa je'ēha rupi nde eremuhem eremondo my? Awa riki nde ke muwyr se my? — aja Jesu pe.

²⁹⁻³⁰ —Anī we rī. Pehē pe ihē apandu ta tī.

Pe, ihē pe pepandu py rahā, awa je'ēha rupi ma'e ke ihē ama'ema'e, ame'e ke ihē apandu ta pehē pe tī. Pesarahā! Yman Juā ambyr mujahuk, ngā ke. Myja pekwa my? Tupā je'ēha rupi mujahuk my? Anī rahā, sawa'e je'ēha rupi mujahuk my? Ame'e ke ihē pe pepandu py — aja pa'ihu ta pe.

³¹ Pa'ihu ta je'ē je'ē hū a'eta jupe:

—Mā! Myja japandu ta my? “Tupā je'ēha rupi Juā mujahuk” aja japandu ipe rahā, kuja jande pe Jesu pandu ta: “Aja rahā, ma'erehe Juā pandu ame'e ke rehe pejuruja ym my?” aja a'e pandu ta. ³² Anī. “Sawa'e je'ēha rupi Juā mujahuk”

aja japandu rahā, ngā parahy te ta jande rehe. Myja japandu ta my? — aja je'ē je'ē hū a'eta jupe. (Juā ambyr ke Tupā je'ēha pandu ame'ē ke, aja upa ngā ukwa katu, a'erehe heta ame'ē ta ngi pa'ihu ta kyje. Ngā parahy ta, aja ukwa.)

³³ A'erehe a'eta pandu:

—Juā rehe har japandu ym ta nde pe — aja pa'ihu ta.

Pe, Jesu pandu tī:

—Aja rahā, ihē aja tī. Awa je'ēha rupi ma'e ke ihē ama'ema'e. Tupā rehe ngā jumū'eha renda keruhū ngi ngā ke amuhem amondo, ame'ē ke pehē pe apandu ym ta tī — aja a'e pandu.

12

*Ma'eywa ty usakiha rehe har
(Matéu 21.33-46; Ruk 20.9-19)*

¹ Pe, myja me'ē ma'eywa ty usakiha ta my, ame'ē ke Jesu pandu pandu uī:

—Ko kupixa pe ma'eywa'y rākā ra'yr ke ijar jytym. Uwa'y rākā ke jytym. Kupixa rymy'y rupi mukurar kurar. Pe, ma'eywa rykwer jo'okiha renda pykūi tī. Kupixa rymy'y rehe myta mujā tī. Ywate ame'ē ke mujā. (Ame'ē ngi usakiha usak usak katu.) Pe, amō ta pe ijar pandu: “Pepaite ihē apaxia ta aho. Ihēma'e kupixa rehe pesak pesak katu. I'a tyarō rahā, ko amō pehēma'e ta kŷ. Amō i'a ihēma'e ta kŷ” aja ijar. “Ere” aja ame'ē ta pandu. Pe, ijar oho. ² I'a tyarō rahā, miasu ke kupixa jar mondo. Usakiha ta koty ma'eywa rykwer rehe miasu oho piam. ³ Anī. Ame'ē ke usakiha ta pyhyk. Pe, upa pirok. Ijar koty mujwywyr mondo. Ipo te'e jwywyr oho. I'a me'ē ym te. ⁴ A'engi amō miasu ke kupixa jar mondo. Ame'ē ke iākā rupi usakiha ta nupā nupā. Muhuxī ame'ē ke tī. Pe, mujwywyr mondo. ⁵ Pe, amō ke ijar mondo. Ame'ē ke usakiha ta jukwa. A'erehe amō amō miasu ta ke ijar mondo. Pe, amō amō ke usakiha ta nupā hū tī. Amō amō ta ke jukwa tī.

⁶ —Amō sawa'e ijar namō ixo. Ta'yr ke ame'ē. Ipāi ipy'a katu ehe. Ame'ē ke usakiha ta koty mondo. Ijar pandu jupe: “Ko ihē ra'yr. Usakiha ta hendu katu ta ehe” aja ipāi naī. ⁷ Pe, usakiha ta rehe ta'yr uhyk rahā, ame'ē ta pandu pandu a'eta jupe: “Peme'ē riki ijar ra'yr. (Ipāi manō rahā, kupixa riki ima'e wan ta.) Jahorahā! Jajukwa ta peme'ē. Aja rahā, kupixa riki jandema'e wan ta” aja usakiha ta jupe. ⁸ A'erehe ta'yr ke usakiha ta pyhyk. Pe, jukwa. Kupixa kupe koty hete ke ombor.

⁹ —Mā! Ma'e kupixa jar ma'e ta apo my? Pesarahā! Ijar te uwyr, pe, upa katu te usakiha ta ke jukwa ta. Pe, amō usakiha ta pe kupixa me'ē ta. Ame'ē ta kupixa rehe

usak usak katu ta ixo. ¹⁰ Kuja Tupā je'ēha rehe panduha pesak katu.

“Ita rehe har ita ok mujāha pandu: Jaxer te'e kome'ē ita ke” aja.

Tupā pandu: ‘Anī. Peme'ē ita riki ok pyter wan mupu'am katu riki’ aja.

¹¹ Aja jandema'e sawa'e te ma'ēha riki. Katu aja jakwa” aja panduha ihī — aja Jesu pandu.

¹² Jesu ke jundēu awa tama'e kapitā ta pyhyk ta tipe. Ame'ē ta pandu:

—Ma'eywa ty usakiha ta rehe har Jesu pandu. Jande rehe har ame'ē — aja ukwa.

(Ame'ē ta riki usakiha ta aja saka, aja ukwa.) A'erehe a'e ke pyhyk ta tipe. Anī. Heta ame'ē ta hury katu, Jesu panduha rehe. Jesu ke pyhyk rahā, heta ame'ē ta parahy ta. A'erehe heta ame'ē ta ngi kapitā ta kyje, a'erehe pyhyk ym. Oho ingi.

Kapitā keruhū pe tamatarer me'ē katu my?

(Matéu 22.15-22; Ruk 20.20-26)

¹³ Ajame'ē ke Jesu koty parise ta ke jundēu awa tama'e kapitā ta mondo. Ero koty-har ta ke mondo ixoty tī. Jesu je'ēha rehe hendu. Pe, je'ēha jawy rahā: “Katu ym nde erepandu” aja pandu ta. (Muka'u te'e tar katu, a'erehe katu ehe har pandu py.)

¹⁴ Jesu rehe uhyk rahā, ame'ē ta pandu ipe:

—Sawa'e! Ngā mu'eha nde. Jete har te ke nde erepandu, aja jakwa katu. Myja me'ē sawa'e my, ame'ē rehe nde eresak eresak ym, a'erehe nde erekwa katuha ke pahar amō mukanim ym. Muka'u te'e ym nde ke. Jete har rupi Tupā putar ame'ē ke nde eremu'e mu'e katu. A'erehe epandu katu jande pe. Homa awa tama'e kapitā keruhū pe tamatarer jame'ē rahā, katu my? Myja me'ē jundēu awa ta je'ēha mujekwa katu my? “Pehē peme'ē katu” aja mujekwa my? “Peme'ē ym” aja mujekwa my? Myja my? Epandu katu — aja parise ta pandu ipe.

¹⁵ Ame'ē ta mokōi ukwaha namō ixo, aja Jesu ukwa katu. A'erehe kuja pandu:

—Ma'erehe ihē akwa katuha ke pemanga te'e pexo my? Ita tamatarer ihē pe perur. Ihē asak ta — aja Jesu.

¹⁶ Pe, werur ipe. Jesu pandu:

—Kome'ē tamatarer rehe awa'ā ihī my? Awa rer amō ta mupinim ko my? — aja parise ta pe.

—Homa awa tama'e kapitā keruhū 'ā kome'ē. Sesa'ā ke — aja ipe. (Sesa riki homa awa tama'e kapitā keruhū.)

¹⁷ —Aja rahā, kapitā keruhūma'e ke kapitā keruhū pe peme'ē katu. Tupāma'e rahā, Tupā rehe pehē py'a pemoi moī katu. (Ame'ē riki ma'e ke peme'ē ipe, ame'ēja saka) — aja parise ta pe Jesu pandu.

Ame'ë ke rehe hendu rahā, parise ta pandu:

—Mā! Ukwa katu riki a'e — aja Jesu rehe har pandu.

Pe, oho ingi.

Kweraha rehe har

(Matéu 22.23-33; Ruk 20.27-40)

¹⁸ Pe, amō sawa'e ta uhyk uwyr ehe. Sanduse ta uhyk uwyr ehe. Kwera ym te ta awa aja ame'ë ta ukwa. Jesu pe pandu:

¹⁹ —Sawa'e! Ngā mu'e ha nde. Yman kuja Moise mupinim:

“Sawa'e jumendar, pe, ta'yr ym ipe rī. Pe, manō rahā, imu riki imu ambyr rakehar ke pyhyk.

Pe, a'e ta'yr ipe. Ame'ë ta'yr riki imu ambyr ra'yr aja ngā ukwa” aja Moise mujekwa.

²⁰ —Apo ehendurahā! Se awa po wajar mokōi imu ta ixo kwe. U'ar py ame'ë ke jumendar. Pe, ta'yr ym ipe rī. Pe, manō.

²¹ A'erehe imu riki imu ambyr rakehar ke pyhyk tipe tī. Mokōihar aja tī. Sawa'e manō tī. Ta'yr ym ipe tī. A'erehe imu mahapyrihar kūjā ke pyhyk tī. Ame'ë aja tī. Manō tī. Ta'yr ym ipe tī. ²² Aja upa imu ta riki tī. Imu ambyr rakehar ke pyhyk tī. Pe, manō tī. Ta'yr ym ipe tī. Upa awa po wajar mokōi imu ta manō. Pe, kūjā manō tī. ²³ Apo epandurahā! Yman rahā, manō ame'ë ta kwera katu uhem rahā, kūjā riki awa rakehar wan ta my? Se ixo rahā, upa awa po wajar mokōi imu ta riki pyhyk — aja sanduse ta pandu. (“Manō ame'ë ta kwera katu ta uhem” aja ukwa ame'ë ta ke muka'u te'e tar katu, a'erehe ame'ë panduha ke sanduse ta pandu.)

²⁴ Jesu pandu:

—Mā! Tupā je'ëha pekwa ym. Tupāma'e pyratāha ke pekwa ym tī, a'erehe pehē je'ëha ke pejawy. ²⁵ Yman rahā, ngā kwera katu uhem rahā, jumendar ym te ta awa. Ywa pe Tupā je'ëha rahoha ta ixo. Ame'ë ta aja ngā ixo ta tī. Jumendar ym te ta tī. ²⁶ Apo kweraha rehe har amujekwa ta. Yman ju pirā'y rehe har Moise mupinim. Ame'ë rehe har pekwa riki. A'ep kuja panduha ihī. Moise pe Tupā pandu:

“Ihē rehe Amarā ipy'a moī moī katu. Ihē rehe Isak aja tī. Ipy'a moī moī katu tī. Jako aja tī. Ihē rehe ipy'a a'e moī moī katu tī” aja Tupā pandu.

²⁷ —Pesarahā! Ixuwe katu ixo ame'ë ta jō Tupā rehe ipy'a ke moī moī katu. Manō ame'ë ta anī. Aja rahā, Amarā ta 'ā ixuwe katu aja ixo rī. Yman riki manō. A'eta 'ā ixuwe katu ixo. A'erehe tapijar te'e we ipy'a ke moī moī katu Tupā rehe. A'erehe: “Amarā ta ihē rehe ipy'a ke moī moī” aja Tupā pandu. (A'eta 'ā pehī.) A'erehe manō

ame'ë ta kwera katu ta kŷ, aja Tupā mujekwa. A'erehe pehē pekwha pejawy riki — aja Jesu mujekwa.

Je'ëha katu te ame'ë ke

(Matéu 22.34-40; Ruk 10.25-28; 1 Juā 5.3)

²⁸ Jesu namō sanduse ta pandu pandu ame'ë ke amō Moise je'ëha mu'e ame'ë hendu. Sanduse ta pe ukwa katuha namō Jesu pandu, aja Moise je'ëha mu'e ame'ë ukwa. A'erehe a'e riki Jesu pe Tupā je'ëha rehe har pandu:

—Myja me'ë riki katu te ame'ë ke my? — aja ipe.

²⁹ —Kuja riki katu te me'ë ke.

“Jundéu awa ta! Pehendu katurahā! Tupā riki jandema'e sawa'e te. A'e jō riki sawa'e te.

³⁰ Tupā rehe nde py'a emoī moī katu.

Tupā rehe har nde erekwa erekwa exo rahā, epy'a katu ehe.

Upa nde erekwa katuha namō epy'a katu ehe tī.

Upa nema'e pyratāha namō ma'e ke nde erema'ema'e rahā, epy'a katu ehe tī.”

³¹ —Mokōihar Tupā je'ëha katu te ame'ë ke kuja.

“Ne namō ixo ame'ë ta rehe epy'a katu.

Nde juehe nde erepy'a katu, aja amō rehe epy'a katu tī.”

—Ame'ë mokōi je'ëha riki katu te ame'ë ke. Aja me'ë amō je'ëha uhyk ym — aja Jesu ipe.

³² Moise je'ëha mu'e ame'ë pandu:

—Sawa'e! Katu nde erepandu. Jete har nde erepandu. Jandema'e sawa'e te jō riki Tupā. Amō Tupā aja nixōi te. ³³ A'erehe Tupā rehe amō ipy'a katu ta me'ë te'e. Upa ukwa katuha namō ipy'a katu ta me'ë te'e tī. Upa ma'e ke pyratāha namō amō ma'e rahā, Tupā rehe ipy'a katu ta me'ë te'e tī. Pe, inamō ixo ame'ë ta rehe ipy'a katu ta me'ë te'e tī. Juehe aja amō rehe ipy'a katu ta me'ë te'e tī. Ame'ë mokōi je'ëha rehe hendu katu rahā, katu te ame'ë ke. Ma'e hymba happy, aja ymanihar ta aja Tupā rehe ipy'a moī moī tī. Ame'ë katu we. Amō ma'e heta ma'e ke happy, aja Tupā rehe ipy'a moī moī rahā, katu we tī. Tupā je'ëha rehe hendu katuha riki i'ar koty te we katuha — aja sawa'e pandu.

³⁴ Ukwa katuha namō sawa'e pandu, aja Jesu ukwa. A'erehe pandu ipe:

—Awa ixoha amō koty Tupā putar. Jete har rupi amō ixo katu, aja a'e putar. Ame'ë ke nde erekwa nahā my, aja akwa. A'erehe ixotyhar aja nde eremuruwak tate nahā my — aja sawa'e pe.

Jesu mu'e katu te, a'erehe arahā har ngi ma'e ke ngā pandu ym ipe tī.

Ndawi rainō rehe har

(Matéu 22.41-46; Ruk 20.41-44)

³⁵ Tupā rehe ngā jumu'e ha renda keruhū pe Jesu mu'e uī rahā, kuja pandu:

—Ihē pe pepandurahā! Moise je'ēha mu'e ame'ē ta kuja pandu: “Kirisutu Ndawi rainō. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke a'e” aja pandu. Ma'erehe aja pandu my?

³⁶ Tupā'ā mujekwa ame'ē ke Ndawi pandu. Kuja.

“Ihēma'e sawa'e te pe jandema'e sawa'e te pandu: ‘Ihē rake ewapyk eī.’ (Aja rahā, katu te ame'ē ke nde, aja amujekwa.)

Nde ruwajan ta ke ihē amuputu'u ta, a'erehe nde rehe ame'ē ta hendu katu ta” aja.

³⁷ —Kirisutu rehe har Ndawi pandu: “Ihēma'e sawa'e te” aja. (Aja rahā, a'e Tupā tī, aja Ndawi ukwa.) Aja rahā, myja me'ē Kirisutu Ndawi rainō aja ixo my tī? (Aja rahā, awa te'e a'e, aja mujekwa) — aja ngā pe Jesu pandu.

(Anī. Jundēu awa tama'e kapitā ta pandu ym ma'e ke.) Heta ame'ē ta anī. Jesu je'ēha rehe upa ngā hendu. Hury katu ngā ehe.

*Moise je'ēha mu'e ame'ē ta rehe har
(Matēu 23.1-36; Ruk 20.45-47)*

³⁸ Ngā ke Jesu mu'e rahā, kuja pandu:

—Moise je'ēha mu'e ame'ē ta aja mā peja ym pehē tī. Ame'ē ta ima'e mundeha katu te aja putar katu. (Aja rahā, kapitā jupe aja mujekwa tar katu tipe.) Amō we tī. Muhepyha renda rupi wata ixo rahā: “Ko nde erexo. Nde katu” aja je'ēha putar katu tī. (Katu te ame'ē ke jupe aja mujekwa tar katu tipe.) ³⁹ Jundēu awa tama'e jy'ariha renda pe wapyk rahā, kapitā ta rake wapyk tar katu. (Aja rahā, katu te ame'ē ke jupe aja mujekwa tar katu tipe.) Ma'e hurhya amō mujā rahā, imi'u matyr. Ame'ē pe oho rahā, aja tī. Kapitā ta rake wapyk tar katu tī. (Katu te ame'ē ke jupe aja mujekwa tar katu tipe tī.) ⁴⁰ Ixawa'e manō ame'ē ta pe a'eta pandu: “Pehē ke jahaihu tar katu” aja naī. Anī. Te'e riki. Kūjāma'e ke te'e pyhyk raho. Hok ke te'e jo'ok ingi tī. Pe, katu te ame'ē ke jupe aja mujekwa tar katu, a'erehe i'i Tupā namō pandu pandu. (Aja rahā, katu te ame'ē ke aja ngā ukwaha naī.) Mā! Ame'ē ta ke Tupā mupyrara hū ta — aja Moise je'ēha mu'e ame'ē ta rehe har Jesu pandu.

*Ixawa'e manō ame'ē ke tamatarer ke purakar
(Ruk 21.1-4)*

⁴¹ Pe, tamatarer purakariha renda koty Jesu wapyk uī. Henda pe tamatarer ke ngā purakar. (Aja Tupā rehe ipy'a moī moī katu.) Jesu usak usak uī rahā, ima'ehū namō ixo ame'ē ta heta purakar. ⁴² Pe, ixawa'e manō ame'ē ke uhyk uwyr a'ep. Tamatarer ta'yr mī namō ixo. Mokōi jō ita tamatarer

ra'yr henda pe purakar. Ame'ē mokōi ta'yr te mī. ⁴³⁻⁴⁴ Pe, jumu'e ha ta pe Jesu pandu:

—Se pejur. Pesarahā! Amō ta ima'ehū namō ixo. Ame'ē ta ngi har a'eta jo'ok, pe, henda pe purakar. Ima'e ke pyta we hū rī. Peme'ē ixawa'e manō ame'ē ke anī. Tamatarer heta ym te. Mokōi jō namō ixo. Ame'ē ke upa katu te purakar. Ima'e ke pyta ym te. Nixōi te apo 'y. Ima'e ke jo'ok ta tipe. Anī. Upa katu te ame'ē ke henda pe moī. (Tupā rehe ipy'a moī moī tar katu te hū, a'erehe upa katu te henda pe moī.) Upa katu te moī, a'erehe amō ta 'ar koty te we kūjā moī katu — aja Jesu pandu.

13

Tupā rehe ngā jumu'e ha renda keruhū rehe har

(Matēu 24.1-2; Ruk 21.5-6)

¹ Tupā rehe ngā jumu'e ha renda keruhū ngi Jesu uhem ixo, jumu'e ha ta namō. Ame'ē ta ngi har amō pandu ipe:

—Sawa'e! Esarahā! Jumu'e ha renda keruhū katu te. Ita keruhū ke te'e mujā ame'ē ke. Mā! Katukwer — aja Jesu pe.

² Jesu pandu:

—A'e tī! Pesak katu ehe apo. Yman rahā nixōi ta. Peme'ē ke amō ta upa mujaxer ta kī. Ita mokōi mokōi ihī ym te ta kī. Upa katu te ita ke amō ta ombor ta. (Aja rahā, Tupā rehe ngā jumu'e ha renda keruhū ke mujaxer ta, aja mujekwa) — aja jumu'e ha ta pe pandu.

Jumai mai ame'ē rehe har

(Matēu 24.3-14; Ruk 21.7-19; 1 Petu 1.6-7; 1 Petu 3.14; 1 Petu 4.12-14)

³ Ywy'ā rehe Jesu wapyk uī, Oriwéi ywy'ā rehe. Arahā Petu uhyk ehe. Tian aja tī. Juā amō tī. Andere amō tī. Uhyk ehe tī. A'eta jō Jesu namō ixo. Paite we Tupā rehe ngā jumu'e ha renda keruhū ihī. Usak katu ehe. Ame'ē rehe har jumu'e ha ta pandu:

⁴ —Jande pe epandurahā! Myja rahā, ita mokōi mokōi ihī ym ta my? Ma'e jasak ta my, pe, ame'ē ke uhyk tate, aja jakwa katu ta my? — aja Jesu pe pandu.

⁵ Jumu'e ha ta ke Jesu mu'e:

—Pesak katu kī! Mā peja pehē ke amō ta muka'u te'e ym. ⁶ Kuja. Heta uwyr ta. “Jesu je'ēha rupi ihē ajur” aja pandu te'e ta. “Ko Kirisutu ihē. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke ihē” aja pandu te'e ta tī. Heta ngā ke muka'u te'e ta tī. ⁷ Kotete jumaiha tyapuha ke pehendu ta. “Paite amō ta jumai mai ixo” aja pehendu ta tī. Pemukahem ym. Aja jumaiha uhyk ta kī. Uhyk rahā, 'ar rehe angaha uhyk, anī we rī. ⁸ Amō amō ywy pe har ta jumai mai ta ngā juehe. Kapitā keruhū riki amō kapitā keruhū namō jumai mai ta tī. Amō amō ywy katak katak hū ta. Amō amō ywy rehe ngā

mi'u nixói te ta tĩ. Aja ahyha uhem ramō. Ahy py, ame'ēja saka.

⁹ —Pesak katu pehē juehe. Jundéu awa tama'e kapitā ta ruwa koty pehē ke amō ta raho ta. “Jaxer pehē” aja naĩ. Pe, pehē ke nupā ta. Pe, jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe raho ta tĩ. Aep ngā petek hū ta pehē ke tĩ. Ihē kotyhar ta ke pehē, a'erehe homa awa tama'e kapitā ta ruwa koty pepu'am ta. Kapitā keruhū ruwa koty pepu'am ta tĩ. Ame'ē ta pe pepandu ta: “Jesu rehe jō amō jurujar katu rahā, ame'ē ke Tupā muhā katu ta” aja pepandu ta. Ame'ē myrandu katu pepandu ta. ¹⁰ Ame'ē myrandu katu ke upa katu te ngā pe amō ta pandu pandu ta me'ē te'e. Pe, 'ar rehe angaha uhyk ta. ¹¹ Pehē ke amō ta pyhyk ta kŷ. Jundéu awa tama'e kapitā ta ruwa koty raho ta tĩ. Arahā pehē py'a pe pekwa pekwa ym pe'am: “Ma'e jande japandu ta my? Myja me'ē katu my?” aja pekwa pekwa ym pe'am. Kapitā ta ruwa koty pepu'am rahā, je'ēha amō muwyr ame'ē ke pepandu katu. Arahā pehē atu je'ēha pepandu ta my? Anĩ. Aja ym. Tupā'ā riki mujekwa ame'ē ke pepandu katu ta. ¹² Arahā kapitā pe imu pandu ta: “Ko Jesu kotyhar ke. Ejukwa” aja pandu ta. Ipái ta aja tĩ. Kapitā pe ta'yr ta ke raho ta. “Ko Jesu kotyhar ke. Ejukwa” aja pandu ta tĩ. Ipái ta ke ta'yr ta raho ta tĩ. “Ko Jesu kotyhar ke. Ejukwa” aja pandu ta tĩ. ¹³ Ihē kotyhar ta ke pehē, a'erehe pehē rehe upa ngā parahy ta. Ihē rehe jurujar katuha ke hijar ym ame'ē ke Tupā namō ixo ta. Manō. Anĩ. Tupā namō ixo katu ta — aja Jesu pandu.

Ahyha keruhū ngā rehe uhyk ta ame'ē rehe har

(Matéu 24.15-28; Ruk 21.20-24; 2 Tesaron 2.3)

¹⁴ A'e pandu tĩ:

—[Paper rehe esak katu! Pe, ekwarahā!]
Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe amō ta ma'e jaxer ai te ame'ē ke moĩ ta. Katu ym a'ep. Ame'ē ke rehe pesak rahā, jundéi ywy pe har ta kanim ujan oho. Ywy'ā koty ujan oho. (Aja rahā, manō ym ta.) ¹⁵ Hok kupe 'ar pe amō ixo rahā, mā peja hok pe ixe ym oho. Pyhyk ym oho ima'e ke. I'i pyta ym. Pahar ujan oho. (Aja rahā, manō ym ta.) ¹⁶ Kupixa pe ixo rahā, ima'e ke rehe hok pe jywyr ym oho. Ima'e mundeha rehe pyhyk ym oho. Pahar ujan oho. (Aja rahā, manō ym ta.) ¹⁷ Arahā ipusu pe imembyr namō kūjā ixo rahā, mā pyrara ta ixo. (Marā ka ym pahar ujanaha.) Ixamby u'u ame'ē ke namō ixo rahā, aja tĩ. Mā pyrara ta ixo tĩ. (Marā ka ym pahar ujanaha.) ¹⁸ “Aman ndy'ar rahā, ahyha emuhyk ym” aja Tupā pe pepandu. (Aman ukyr rahā, rysā. A'erehe marā ka ym pahar ujanaha.)

¹⁹ —Arahā ngā rehe ahyha keruhū uhyk ta. Aja ahyha keruhū ngā ukwa ym we rĩ. Yman kome'ē ywy keruhū Tupā mujā. Arahā har ngi aja ahyha keruhū ngā ukwa ym we rĩ. Uhyk ym we rĩ. Arahā jō uhyk katu ta. Ahyha keruhū upa rahā, aja ahyha keruhū ngā ukwa ym ta tĩ. Uhyk ym ta tĩ. ²⁰ Pahar jandema'e sawa'e te ahyha keruhū ke mumba ym rahā, kome'ē ywy keruhū pe ngā nixói te ta tipe. Anĩ. Tupā rehe ipy'a katu ame'ē ta kome'ē ywy keruhū pe ixo. A'erehe pahar ahyha keruhū ke jandema'e sawa'e te mumba ta.

²¹ —A'engi amō ta pehē pe pandu ta: “Ko Kirisutu ixo. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am me'ē ke” aja pandu naĩ. Amō: “Pete'e ixo apo” aja ta naĩ tĩ. Ame'ē rehe pejurujar ym pehē. Te'e ame'ē ta. ²² Amō ta te'e pandu ta uwyr: “Ihē Kirisutu” aja naĩ. Amō: “Tupā je'ēha pandu ame'ē ke ihē” aja riki te'e pandu ta. Marā ka ym amō ma'eha, ame'ē ke ma'ema'e katu ta. Aja Tupā rehe ipy'a katu ame'ē ta ke muka'u te'e ta tipe. Tupā pandu: “Ihē kotyhar ta ke pehē.” Ame'ē ta ke muka'u te'e ta tipe. ²³ A'erehe pesak katu kŷ! Ame'ē te'e pandu ame'ē ta uhyk ym we rĩ. Upa katu te ame'ē rehe har ihē amujekwa pehē pe apo 'y — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

Jesu jywyrha rehe har

(Matéu 24.29-31; Ruk 21.25-28; 2 Tesaron 1.6-7; Apokarip 1.7)

²⁴ A'e pandu tĩ:

—Ame'ē ahyha keruhū 'ar upa rahā, amō we mâte ma'e ke uhyk ta. Warahy muwe ta tĩ. Jahy wera ym ta tĩ. ²⁵ Ywa ngi jahy rata ta u'ar u'ar ta tĩ. Ywa rehe ihĩ ame'ē ke Tupā mukatak hū ta.

²⁶ —Ajame'ē ke ihē ajywyr ta. Awa ihē tĩ. Tupā je'ēha rupi ajur. Ywa takāxiha 'ar pe apu'am ta ajur. Tupāma'e pyrātāha namō ajywyr ta. Hendy hū aja ajywyr ta. ²⁷ Pe, Tupā je'ēha rahoha ta ke ihē amondo ta. Upa katu te kome'ē ywy keruhū rupi amondo ta. Tupā pandu: “Ihē kotyhar ta ke peme'ē ta. Aputar ame'ē ta ke ame'ē ta” aja. Ame'ē ta ke Tupā je'ēha rahoha ta mujy'ar ta. Upa katu te ame'ē ta ke mujy'ar ta. (Pe, Tupā namō ixo ta) — aja Jesu pandu.

Ma'eywa putyr ame'ē rehe har

(Matéu 24.32-35; Ruk 21.29-33)

²⁸ A'e pandu tĩ:

—Ma'eywa'y riki pehē pe mujekwa ta. Sik'y ke. Hākā rehe hokyr uhem rahā, warahy haku Tate, aja pekwa. ²⁹ Aja ihē ajywyrha pekwa ta tĩ. Warahy uwe, ame'ē rehe har apandu ramō. Aja pesak rahā, ywa ngi ajywyr Tate, aja pekwa ta. ³⁰ Ko apandu katu. Upa pehē pe apandu ramō, aja uhyk ta. Amō ihē kotyhar ta pyrara hū ta. Anĩ. Tapijar te'e we ihē rehe jurujar katu ta rĩ.

³¹ Ywa ke upa kanim ta. Kome'ë ywy keruhū upa kanim ta tī. Ihē apandu ame'ë ke anī. Ame'ë kanim ym te ta. Apandu, aja upa katu te uhyk ta kŷ — aja Jesu pandu.

Jesu jwyryiha angaha rehe har
(Matéu 24.36-44; 1 Tesaron 5.2-3; 2 Petu 3.10)

³² A'e pandu tī:
— Myja rahā, ihē ajywyr ta my? Ma'e wera rahā, ajywyr ta my? My warahy rahā, ajywyr ta my? Ame'ë ke ukwa ym awa. Ywa pe ixo ame'ë Tupā je'ëha rahoha ta ukwa ym tī. Ihē riki akwa ym tī. Ta'yr ke ihē. Ihē pái jō ukwa katu. ³³ Pesak katu, aja pexo! (Peker aja ym pexo.) Ajwyryiha angaha ke rehe pekwa ym. A'erehe pesak katu pexo. Peta kŷ.

³⁴ — Kuja riki. Sawa'e paxia oho, ame'ëja saka. Oho rahā, hok ke hijar oho. Oho tate rahā, miasu ta pe pandu: "Ihē rok rehe pesak katu. Peparaky katu pexo rī" aja ijar pandu. Hukwen rupi harōha pe pandu tī: "Eharō katu e'am" aja. ³⁵ Aja pexo tī. Pehē pe ihē apandu katu: "Pesak katu pexo." Ywa ngi ihē ajywyr rahā, ihē ajwyryiha angaha ke pekwa ym ta. Pytun ramō rahā, ajywyr ta nahā my. Pytun pyter pe, ajywyr ta nahā my. Sapukái je'ë ramō rahā, ajywyr ta nahā my. Pytuniwe rahā, ajywyr ta nahā my. Pekwa ym ta, a'erehe peharō katu pexo. ³⁶ Ajwyryiha riki pahar ta. Ajywyr rahā, peker aja pehē rehe asak rahā, katu ym ta. ³⁷ A'erehe pehē pe apandu katu: "Peharō katu pexo." Amō we tī. Upa katu te ngā pe apandu tī: "Peharō katu pexo" — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

14

Jesu ke pa'ihu ta jukwa tar katu
(Matéu 26.1-5; Ruk 22.1-2; Juā 11.45-53)

¹ Pe, mokōi ukwer rahā, Pasuko 'ar rehe uhyk ta. Arahā jundéu awa ta mbeju ke u'u ta. Mbeju ke mupururukiha nixói, ame'ë ke u'u ta. Pe, Jesu ke jundéu awa tama'e pa'ihu ta pyhyk tar katu. Moise je'ëha mu'e ame'ë ta aja tī. Pyhyk tar katu tī. Ngā ukwa ym ha rupi pyhyk tar katu. Pe, jukwa tar katu. ² Ame'ë ta pandu pandu a'eta jupe:

— Ngā mi'u matyr rahā, heta ngā ixo. Arahā japyhyk ym we ta rī. Arahā japyhyk rahā, jande rehe ngā parahy ta. Jande namō jumai ta — aja a'eta jupe.

Jesu ākā rehe mupiheha kūjā jyhē
(Matéu 26.6-13; Juā 12.1-8)

³ Mbeta ok ta pe Jesu ihī, Simā rok pe. Yman pere ma'e u'u hū ame'ë ke namō Simā ixo. Apo anī. Katu 'y. Pe, u'uha renda pe Jesu wapyk uī rahā, ita parasuku ke kūjā muhyk werur ehe. Ita aramba ke te'e mujā ame'ë ke ame'ë parasuku. Ita parasuku pe na rykwer ihī. Pihe katu te ame'ë! Muhepy

hū ame'ë tī. Parasuku kyndaha ke kūjā mopok. Pe, Jesu ākā rehe tykwer jyhē. ⁴ Ame'ë rehe usak rahā, amō ta je'ë je'ë kūjā rehe har. Pandu pandu a'eta jupe:

— Ma'erehe tykwer ke te'e jyhē my? ⁵ Peme'ë rykwer muhepy rahā, tamatarer hū pyhyk ta. Pe, ame'ë ke ima'e ym te ame'ë ta pe me'ë me'ë katu ta tipe — aja a'eta jupe. A'erehe kūjā rehe har je'ë je'ë hū a'eta jupe. ⁶ Anī. Jesu pandu:

— Mā peja ym pehē. Peje'ë je'ë ym pehē jupe. Katu ym aja. Kūjā rehe peparahy ym. Ma'e katu ame'ë ke ihē pe kūjā ma'e. ⁷ Pesarahā! Ima'e ym te ame'ë ta kote'e ixo. Ame'ë ta pe tamatarer peme'ë tar katu rahā, pete'e ixo. Ihē anī. Pehē namō aja te'eha apyta ym ta. ⁸ Kūjā putar aja a'e ma'e katu. Pesarahā! (Jundéu awa manō rahā, hete ke amō ta mupihe te'e, aja te'eha a'eta ma'eha.) Aja ihē rehe tī. Ihē amanō ym we rī. Ko ihē ke mouha rehe kūjā upa mupihe. (A'erehe ihē rehe pyaiha apo mujekwa rahā, katu tiki.) ⁹ Pesarahā! Apo apandu katu. Ihē rehe har myrandu katu ke amō ta pandu pandu raho. Kome'ë ywy keruhū rupi pandu pandu raho rahā, kome'ë kūjā ma'eha rehe har pandu ta tī. Kūjā ma'eha ke harái ym ta ngā — aja a'eta pe Jesu pandu.

Pa'ihu ta koty Jun oho
(Matéu 26.14-16; Ruk 22.3-6)

¹⁰ Jundéu awa tama'e pa'ihu ta koty Jun Ikario oho. Awa py mokōi jumu'eha ta ngi har pete'i a'e. Pa'ihu ta pe pandu:

— Jesu koty pehē ke ihē araho ta — aja Jun. ¹¹ Ame'ë ke rehe pa'ihu ta hendu rahā, hury katu. Pe, pandu ipe:

— Jesu koty jande ke nde ereraho rahā, nde pe tamatarer jame'ë ta — aja Jun pe.

Pe, a'engi Jesu rehe pa'ihu ta ke muhyk ta raho ame'ë angaha ke rehe Jun harō ixo.

Pasuko 'ar ke Jesu ta ukwa ukwa uī
(Matéu 26.17-25; Ruk 22.7-14; Ruk 22.21-23; Juā 13.21-30)

¹² Ajame'ë ke Pasuko 'ar uhyk. Ame'ë 'ar rahā, arapuharan ra'yr ke jundéu awa ta jukwa. (Aja ipy'a pe Tupā rehe har ukwa ukwa uī.) Jesu pe jumu'eha ta pandu:

— Pasuko 'ar rahā, arapuharan ra'yr ka'ë ke nde ere'u ta. Ame'ë ke jamatyr, aja nde ereputar. My jamatyr ta my? — aja ipe.

¹³ Mokōi jō jumu'eha ta pe Jesu pandu:

— Pehē mokōi ihē amondo ta. Paite awa ok ta hū ihī, Jerusar' ok ta ke. A'ep peho. A'ep amō sawa'e rehe pesak ta. Iākā 'ar pe y ke ame'ë raho. Ame'ë sawa'e namō peho. Ijar rok pe a'e ixo ta. ¹⁴ Ame'ë rok pe inamō pexe peho tī. Ok jar rehe pesak rahā, kuja pepandu ipe: "Jandema'e mu'eha kuja me'u: 'Pasuko 'ar ke jande jakwa jakwa tar katu. My u'uha renda ihī my? Ihēma'e jumu'eha ta namō arapuharan ra'yr ka'ë ke

a'u ta' ” aja ijar pe pepandu. ¹⁵ Ywate pyrūha renda ke ijar mujesak ta pehē pe. Upa ma'e ke pehī. (Myrape, ita rekūi. Upa pehī.) A'ep jande rehe jande mi'u pematyr — aja mokōi jumu'eha ta pe Jesu pandu.

¹⁶ Jerusarē ok ta pe mokōi sawa'e ta oho. Ma'e u'uha renda mahem. Jesu pandu, aja upa katu te usak. Pe, a'eta mi'u matyr. A'ep Pasuko 'ar ke ukwa ukwa ta.

¹⁷ Pytun ramō rahā, Jerusarē ok ta pe Jesu uhyk. Ma'e u'uha renda pe uhyk oho, awa py mokōi jumu'eha ta namō. ¹⁸ Ma'e ke u'u ūi rahā, Jesu pandu:

—Ko apandu katu pehē pe. Pehē ngi har petei ihē rehe ihē ruwajan ta ke muhyk ta werur. Muhyk ta ame'ē ko ihē namō u'u ūi apo — aja jumu'eha ta pe.

¹⁹ Ame'ē rehe hendu rahā, a'eta pyai. Pe-tei tei pandu ipe:

—Mā! Ihē ke ame'ē my? — aja upa pandu ipe.

Aja pame katu te upa jumu'eha ta pandu. ²⁰ Jesu pandu:

—Awa py mokōi hetaha pehē. Pehē ngi har petei ihē rehe amō ta ke muhyk ta werur. Ita rekūi pe ihē namō mbeju ke munde, ma'e rykwer pe. Ame'ē riki ihē rehe amō ta ke muhyk ta werur. ²¹ Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Myja ihē amanō ta my? Kuja. Tupā je'ēha rehe panduha ihī, aja amanō ta. Aja uhyk ta. Ihē ruwajan ta ke ihē rehe muhyk ta werur. Mā! Ame'ē ke pyrara te hū aja ixo ta. A'erehe imāi pusu ngi u'ar ym rahā, katu ta tipe — aja Jesu pandu.

Jesu rete ame'ē ke. Huwy ame'ē ke tī.

(Matéu 26.26-30; Ruk 22.15-20; 1 Korin 11.23-25)

²² Ma'e ke u'u rahā, mbeju ke Jesu pyhyk. Pe, Tupā pe pandu:

—Ne jō riki katu te me'ē ke. Jande mi'u jande pe nde eremuwyr katu — aja.

Pe, ame'ē ke mopok. Jumu'eha ta pe me'ē me'ē. Pandu:

—Pe'u! Kome'ē ihē rete — aja Jesu.

²³ Ita rekūi ra'yr ke Jesu pyhyk. Ma'eywa rykwer ita rekūi ra'yr pe ihī, uwa rykwer ke. Tupā pe pandu tī:

—Ne jō riki katu te me'ē ke. Jande mi'u jande pe nde eremuwyr katu — aja.

Pe, jumu'eha ta pe me'ē me'ē tī. Johu u'u. ²⁴ A'e pandu:

—Kome'ē ihē ruwy. Upa ngā rehe ihē ruwy uhem ta, a'erehe Tupā pandu ta: “Ihē ra'yr rehe amō jurujar katu rahā, ame'ē ke ihē amuhā katu ta” aja ngā pe pandu ta. ²⁵ Ko apandu katu pehē pe. Uwa rykwer ihē a'u ym ta tī. Kapitā keruhū te aja ihē ke ihē pāi keruhū mu'am ta kŷ. Arahā jō pyahu ame'ē ke pehē namō a'u ta kŷ tī — aja Jesu pandu.

²⁶ Upa u'u rahā, Tupā rehe har jyngar. A'engi uhem oho. Oriwēi ywy'ā koty a'eta oho.

Petu te'e pandu ta, ame'ē ke Jesu mu-jekwa

(Matéu 26.31-35; Ruk 22.31-34; Juā 13.36-38)

²⁷ Jumu'eha ta pe Jesu pandu:

—Ihē ke upa pehijar ta. Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī.

“Arapuهران ta usakiha ke Tupā jukwa ta. Aja rahā, upa arapuhan ta uhāi ta oho” aja amō mupinim.

—(Aja ta pehē ke tī. Amō ta ihē ke jukwa rahā, upa pehē pehāi ta peho tī.) ²⁸ A'engi ihē akwera katu ahem rahā, Ngariréi ywy pe ihē aho py ta — aja Jesu pandu.

²⁹ Petu pandu:

—Nde ke ihē ahijar ym te ta. Upa amō ta ujan ta oho nengi. Ihē anī ta. Nde namō apyta ta kŷ — aja riki.

³⁰ Pe, Jesu pandu:

—Petu! Ko apandu katu nde pe. Kome'ē pytun, sapukāi mokōihar je'ē ym rahā, kuja te'e nde erepandu ta: “Jesu rehe har akwa ym ihē” aja nde erepandu ta. Aja mahapyrihar te'e nde erepandu ta — aja ipe.

³¹ Anī. I'ar koty te we hātā Petu pandu:

—Anī. Aja apandu ym te ta. Nde namō ihē ke amō ta jukwa rahā: “Nde rehe har ihē akwa ym” aja apandu ym te ta — aja ipe.

Petu pandu aja upa jumu'eha ta pandu pandu tī.

Ngese renda ke

(Matéu 26.36-46; Ruk 22.39-46)

³² Ajame'ē ke amō renda pe a'eta oho, Ngese renda pe. Jumu'eha ta pe Jesu pandu:

—Se pewapyk we rī. Tupā namō ihē apandu ta aho — aja.

³³ Pe, iākā koty we Petu ke Jesu raho. Tian ke raho tī. Juā ke raho tī. Ame'ē mahapyr jō raho. Pe, Jesu pyai te hū. Māte hū ukwaha.

³⁴ Mahapyrihar ta pe pandu:

—Apyai te hū ihē! Amanō aja ihē apyaiha tī. Se pepyta we rī. Pesak katu pexo. (Aja rahā, amō uhyk ym ta jande rehe) — aja Jesu.

³⁵⁻³⁶ A'engi jeje Jesu oho we. Ipixi'a pe u'ar te'e oup. Aja Tupā namō pandu:

—Papa! Ihē apyraraha uhyk tate, ihē rehe. Nde ereputar rahā, ame'ē ngi ihē ke nde eremuhem katu, aja akwa katu. Upa katu te ma'e ke nde erema'ema'e katu. A'erehe pyraraha ngi emuhem katu ihē ke. Anī rahā, ihē py'ahu te'e ahendu katu ta. Nde ereputar ame'ē ke ihē ama'ema'e ta kŷ — aja Tupā pe Jesu pandu.

³⁷ A'engi mahapyrihar ta koty jywywyr oho. Uhyk rahā, mahapyrihar ta rehe usak. Ukwer riki. Mupak rahā, Petu pe pandu:

—Simā! Mā! Nde ereker ereju. Nde eresak ym we rī. ³⁸ Peker ym we rī. Tupā namō pepandu! Aja rahā, pejurujar katuha ke amō ta manga rahā, pehijar ym ta. Ihē namō nde erepyta tar katu te. Anī. Nde riki pitu te'e — aja Jesu.

³⁹ Pe, Jesu oho we tī. Tupā namō pandu tī: —Papa! Ihē apyraraha ngi emuhem ihē ke. Anī rahā, ihē py'ahu te'e ahendu katu ta. Nde ereputar ame'ē ke ihē ama'e ta — aja Jesu pandu tī.

⁴⁰ Pe, jywyr tī. Mahapyr jumu'eha ta rehe uhyk tī. Ukwer ou tī. Pyhýi te hū. Upak rahā, je'ēha ke uhem ym.

⁴¹ Jesu oho we tī. Pe, jywyr tī. Mahapyrihar ta koty jywyr rahā, a'eta ukwer ou tī. A'e pandu:

—Mā! Peker peju tī. Peputu'u peju tī. A'ewan pekeriha. Pesarahā! Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ē ta ke ihē rehe amō muhyk ta werur. Ame'ē angaha ke rehe uhyk apo 'y. ⁴² Pepu'am! Jahorahā! Pesarahā! Ihē ruwajan ta ke ihē rehe muhyk ta werur ame'ē ke petur ixo — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

Jesu ke ngā pyhyk

(Matéu 26.47-56; Ruk 22.47-53; Juā 18.3-12)

⁴³ A'e pandu u'am rahā, Jun uhyk uwyr ehe. Awa py mokōi jumu'eha ta ngi har pete'i a'e. Jun namō heta ngā uhyk. Kyse puku namō ngā uwyr. Tamarā namō uwyr tī. Ame'ē ta ke Jesu koty pa'ihu ta mondo. Moise je'ēha mu'e ame'ē ta mondo tī. Jundéu awa tamūi ta mondo tī. ⁴⁴ Ngā pe Jun pandu ramō:

—Kuja Jesu ke pekwa ta. Huwa ke ihē apyter, ame'ē riki Jesu. Pahar pepyhyk a'e ke. Pesak katu peraho — aja Jun pandu.

⁴⁵ Pe, Jun uhyk rahā, pahar Jesu koty oho. Pandu ipe:

—Sa'e! — aja Jesu pe.

Pe, huwa ke pyter. ⁴⁶ Pe, Jesu ke ngā pyhyk. Hātā pyhyk. ⁴⁷ Pe, amō a'ep ixo. Ame'ē riki kyse puku jo'ok. Pe, pa'i keruhūma'e miasu ke nupā. Inambi ke mopok ingi, kyse puku pe. ⁴⁸ Ngā pe Jesu pandu:

—Kyse puku namō pejur, tamarā namō. Aja ma'e mukanīha ke amō ta pyhyk. Mā! Aja ihē ke pepyhyk pejur tī. Aja ym ta tipe rahā, katu. ⁴⁹ Pesarahā! Kwehe we amō amō wera rahā, Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe ihē amu'e ai. Pehē pyter pe axo. Amō amō ku'ē rahā we, ihē amu'e ai tī. Amō ku'ē rahā we, aja tī. Amu'e ai tī. Arahā pepyhyk ym ihē ke. Anī. Apo ihē ke pepyhyk. Tupā je'ēha rehe panduha ihī. Aja uhyk apo 'y. Aja ihē ke pepyhyk apo tī. Mukanīha aja ihē ke pepyhyk pejur tī — aja Jesu pandu.

⁵⁰ Pe, Jesu ke upa katu te jumu'eha ta hijar oho. Ujan riki oho ingi.

Jawe te'e ujan oho ame'ē ke

⁵¹ Jesu ke ngā raho rahā, haikwer rupi amō sawa'e wan oho ixo. Pan tuwyr pe jō hete rupi jupukek oho ixo. Pe, amō ta pyhyk a'e ke. ⁵² Anī. Pan tuwyr ombor oho. Jawe te'e ujan oho.

Ngā panduha renda pe Jesu ke amō ta raho

(Matéu 26.57-68; Ruk 22.54-55; Ruk 22.63-71; Juā 18.13-14; Juā 18.19-24)

⁵³ Jundéu awa tama'e pa'i keruhū rok pe Jesu ke amō ta raho. A'ep upa pa'ihu ta j'y'ar uī. Upa jundéu awa tamūi ta aja tī. J'y'ar uī tī. Upa Moise je'ēha mu'e ame'ē ta aja tī. J'y'ar uī tī. Pa'ihu ta namō j'y'ar uī tī. ⁵⁴ Paite we Jesu raikwer rupi Petu tur ixo. Pe, pa'i keruhū rok pe uhyk, soroka pe. Pa'i keruhūma'e parakyha ta namō Petu wapyk uī. Tata rake jumaku uī. ⁵⁵ Pa'ihu ta ma'e usakiha ke kekar kekar tipe. Ma'e ka'u te'eha ke Jesu ma'e, ame'ē rehe usak ame'ē ta ke kekar tipe. Johu j'y'ar ame'ē ta rupi kekar kekar tipe. Anī. Mahem ym riki. Mahem rahā: “Nde katu ym. Nde eremanō ta me'ē te'e” aja Jesu pe pandu ta tipe. Anī. Mahem ym. ⁵⁶ Amō amō pu'am. Te'e pandu, Jesu rehe har. Te'eha juja ym, a'erehe marā ka ym Jesu pe pandu: “Nde katu ym. Nde eremanō ta me'ē te'e” aja.

⁵⁷ Pe, amō sawa'e ta pu'am. Jesu rehe har te'e pandu. ⁵⁸ Kuja:

—Kwehe Jesu pandu ame'ē ke rehe jahendu: “Kome'ē Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū ke sawa'e ta mujā. Ihē amai ta. Mokōi aker rahā, amō ke ihē amujā ta. Ame'ē ke sawa'e mujā ym ame'ē ke. Ipo pe te'e mujā ym ame'ē ke” — aja jahendu.

⁵⁹ Ame'ē sawa'e ta panduha juja ym tī.

⁶⁰ Pe, pa'i keruhū pu'am. Heta ame'ē ta pyter pe pu'am. Jesu pe pandu:

—Nde rehe har amō ta je'ē je'ē hū. Nde erepandu ym ta my? — aja ipe.

⁶¹ Pandu ym riki Jesu. Pe, pa'i keruhū pandu tī:

—Kirisutu nde my? Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke nde my? Ngā pandu: “Nde riki katu te me'ē ke” aja Tupā pe. Ame'ē ra'y'r nde my tī? — aja Jesu pe.

⁶² —A'e t̄y. Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Tupā pyrātā te hū ame'ē ke a'e. Hake ihē awapyk ta ai. Ame'ē rehe pehē johu pesak ta k̄y. Ywa takāxīha 'ar pe ihē apyrū ta ajur. Ame'ē rehe pehē johu pesak ta k̄y tī — aja Jesu pandu. (“Tupā rake” aja Jesu pandu rahā: “Tupā a'e t̄y” aja mujekwa.)

⁶³⁻⁶⁴ Jesu pandu ame'ē ke rehe hendu rahā, pa'i keruhū parahy ehe. A'erehe ima'e mundeha ke musak. (Aja rahā, Tupā parahy tī, aja mujekwa naī.)

—Mā! Pehē johu pehendu riki. Peme'ē riki Tupā aja jupe. Katu ym aja. Peme'ē rehe har amō ta pandu ame'ē ke japutar ym apo. Myja pekwa my? — aja pa'i keruhū pandu.

A'ep johu jy'ar ame'ē ta pandu:

—Katu ym riki a'e. Manō ta me'ē te'e — aja.

⁶⁵ A'engi amō ta tymū ehe. Pan pe eha ke jupyk. Pe, hātā ipo pe huwa ke nupā. Pandu ipe:

—Awa nde ruwa nupā my? — aja Jesu pe.

Hukwen harōha ta aja tī. Huwa ke nupā tī. Aja mahy Jesu ke.

Jesu rehe har Petu te'e pandu

(Matéu 26.69-75; Ruk 22.56-62; Juā 18.15-18; Juā 18.25-27)

⁶⁶ Soroka pe Petu ihī tī. Arahā pa'i keruhūma'e parakyha uhyk uwyr ehe.

⁶⁷ Petu rehe usak. Jumaku uī a'e. Kūjā usak katu ehe. Pe, pandu ipe:

—Jesu namō nde erexo ame'ē ke nde. Jesu Nasare ok ta pe har — aja Petu pe.

⁶⁸ Petu pandu:

—Anī. Ihē akwa ym ehe har. Nde erepandu ame'ē ke akwa ym ihē — aja ipe.

Pe, hukwen rake oho. Arahā sapukái je'ē.

⁶⁹ Kūjā usak ehe tī. A'ep ixo ame'ē ta pe pandu:

—Peme'ē riki amō tī. Jumu'eha ta ngi har amō tī — aja.

⁷⁰ Petu te'e tī:

—Anī. Aja ym ihē — aja pandu te'e.

I'i atu rahā, a'ep i'āi ame'ē ta pandu tī:

—Jete har te ke. Jumu'eha ta ngi har nde tī. Ngariréi ywy pe har je'ēha aja nde ereje'ēha, a'erehe inamō nde erexo aja jakwa — aja Petu pe.

⁷¹ Pe, Petu kuja tī:

—Jete har te ke pehē pe apandu katu. Ihē akwa ym te ehe har. Jete har te ke apandu ym rahā, mā peja ihē ke Tupā mahy — aja te'e pandu.

⁷² Pejot sapukái je'ē, mokōihar ame'ē. Pe, Jesu je'ēha ke Petu ukwa ukwa u'am: "Sapukái mokōihar je'ē ym rahā we, mahapyr nde erepandu ta: 'Jesu rehe har ihē akwa ym' aja nde erepandu ta." Ame'ē ke Petu ukwa ukwa u'am. Te'e pandu ramō aja Petu ukwa katu, a'erehe jixi'u hū a'e.

15

Pirat ruwa koty Jesu pu'am ame'ē rehe har

(Matéu 27.1-2; Matéu 27.11-14; Ruk 23.1-5; Juā 18.28-38)

¹ Pytuniwe te rahā, jundéu awa tama'e pa'ihu ta pandu pandu a'eta jupe. Jundéu awa tamūi ta namō pandu pandu tī. Moise je'ēha mu'e ame'ē ta namō pandu pandu tī. Amō sawa'e ukwa katu ame'ē ta namō

pandu pandu tī. Johu ame'ē ta pandu pandu a'eta jupe uī:

—Homa awa tama'e kapitā pe Jesu ke jaraho. A'e riki jukwaha ke pandu ta — aja.

Pe, Jesu po apyr ipixi'a koty pukwar. Pe, kapitā pe raho. Her Pirat. ² Jesu pe Pirat pandu:

—Jundéu awa tama'e kapitā keruhū nde my? — aja.

—A'e tīy — aja Jesu.

³ Pa'ihu ta te'e je'ē je'ē hū:

—Ma'e ka'u te'eha ke peme'ē ma'ema'e hū — aja Pirat pe.

⁴ A'erehe ame'ē rehe har Jesu pe Pirat pandu tī:

—Mā! Māte nde rehe har ngā je'ēha ke. Nde juehe har nde erepandu ym ta my? — aja ipe.

⁵ Anī. Jesu pandu ym te ipe tī. A'erehe Pirat jeje ipy'a pe ukwa ukwa u'am:

—Mā! Ma'ewā je'ē ym my? — aja ipy'a pe.

"Jesu ke pejukwa" aja Pirat pandu

(Matéu 27.15-26; Ruk 23.13-25; Juā 18.39-19.16)

⁶ Pasuko 'ar rahā, ngā mi'u ke jundéu awa ta matyr. Arahā pame katu te kyndaha ngi peteī sawa'e ke Pirat muhem ta. Te'e poir. Ngā pandu ame'ē sawa'e ke poir.

⁷ Arahā kyndaha pe amō sawa'e ixo. Her Mahamba. Homa awa tama'e kapitāma'e sonda ta namō jumai. Ame'ē ta namō ixo, kyndaha pe. Amukwehe kapitāma'e sonda ta namō jumai rahā, amō sawa'e ke Mahamba jukwa. (A'erehe kyndaha pe ixo.)

⁸ Pirat rehe ngā uhyk. Pandu ipe:

—Kome'ē wera rahā, kyndaha ngi sawa'e ke nde eremuhem. Kome'ē wera rahā pame katu te nde erepoir. Aja sawa'e ke epoir emondo apo tī — aja Pirat pe.

⁹⁻¹⁰ Jesu rehe hetaha ta ipy'a katu aja pa'ihu ta ukwa. A'erehe Jesu rehe jundéu awa tama'e kapitā ta jyty'ym aja Pirat ukwa katu tī. A'erehe Jesu ke pa'ihu ta werur ipe, aja Pirat ukwa katu tī. A'erehe Pirat pandu:

—Awa peputar my? Jundéu awa tama'e kapitā keruhū ke ihē apoir te'e ta my? — aja a'eta pe.

¹¹ Anī. Ngā ke pa'ihu ta muparahy. Aja muka'u te'e ngā ke. Ngā pe pandu:

—"Mahamba ke te'e emuhem" aja Pirat pe peme'u — aja pa'ihu ta pandu.

A'erehe ngā pandu:

—Mahamba ke te'e emuhem — aja.

¹² Ngā pe Pirat pandu tī:

—Jundéu awa tama'e kapitā keruhū aja Jesu rehe har amō ta pandu. Myja ihē ama'e ta my? — aja.

¹³ Hātā ngā pukái:

—Myra ngā mupia ame'ē ke rehe ejukwa — aja ngā pukái.

¹⁴—Ma'erehe my? Ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'e ym te. Jukwa rahā, katu ym — aja Pirat.

Anī. I'ar koty te we ngā pukāi hū:

—Myra ngā mupia ame'e ke rehe ejukwa — aja riki.

¹⁵ Hetaha ta ke Pirat muhury tar katu. A'erehe kyndaha ngi Mahamba ke te'e muhem. Pe, sonda ta pe Pirat pandu:

—Jesu ke pepirok — aja.

(Pirok rahā, jukwa ta ame'e ke a'e, aja mujekwa katu.) Upa Jesu ke sonda ta pirok rahā, ame'e sonda ta pe Pirat me'e. Ame'e ta myra ngā mupia ame'e ke rehe jukwa ta raho.

Jesu rehe sonda ta puka puka hū

(Matéu 27.27-31; Juā 19.2-3)

¹⁶ Homa awa tama'e kapitā rok wyr pe Jesu ke sonda ta raho, ma'e renda pe, pereto renda pe. Sonda ta pyta we ame'e ta pe pukāi tī.

—Pejur — aja.

¹⁷ Pan pytangwer ame'e ke pe Jesu ke pukek. (Kapitā keruhūma'e aja saka pan pytangwer.) Iākā rehe har mo'i ehe tī. (Kapitā keruhūma'e aja saka tī.) Ame'e iākā rehe har sonda ta japekā rākā ke te'e mujā. Ame'e ke mo'i ehe. ¹⁸Pe, puka puka hū ehe.

—Nde katu. Jundéu awa tama'e kapitā keruhū nde — aja sonda ta puka puka hū ehe.

¹⁹U'ywa aja me'e pe iākā ke nupā, japekā rākā 'ar pe. (Aja mahy.) Tymū ehe tī. (Aja rahā, jaxer ai ame'e ke a'e aja mujekwa naī.) Ipynarāi pe sonda ta wapyk tī. (Aja rahā, sawa'e katu te ame'e ke kohi, a'erehe hendu katu ehe aja mujekwaha naī.) Pe, pandu:

—Nde katu te — aja sonda ta puka puka hū ehe.

²⁰Upa puka puka hū ehe rahā, pan pytangwer jo'ok ingi, Jesu ngi. Ima'e mundeha mujywyw ipe. Pe, myra ngā mupia ame'e ke rehe jukwa raho.

Myra ngā mupia ame'e ke rehe Jesu ke amō ta jukwa

(Matéu 27.32-44; Ruk 23.26-43; Juā 19.17-27)

²¹Jukwaha renda koty ngā raho reko rahā, amō sawa'e wata oho ixo tī. Her Simā. Syre ok ta pe har ke a'e. Mokōi ta'yr ipe. Ta'yr rer Arexan. Amō Hu. Amō renda ngi hok pe Simā jywyw ixo. Arahā sonda ta pandu ipe:

—Kome'e myra ngā mupia ame'e ke eraho, Jesuma'e ke — aja ipe.

Pe, Simā jixi'y 'ar pe mo'i. ²²Pe, Ngóu renda pe Jesu ke muhyk raho. Ame'e renda pe usak rahā, awa ākā kangwer 'ā aja saka. ²³A'ep kawī namō mi puhā mupara. Ame'e puhā ahyha ke muputu'u we ta. Ame'e kawī Jesu pe me'e ta tipe. Anī. U'u ym a'e.

²⁴Pe, myra ngā mupia ame'e ke rehe Jesu ke sonda ta mujar mu'am. (Itapywa pe mujar mu'am.) Pe, ima'e mundeha ke sonda ta pyhyk pyhyk raho. Ita pinim ra'yr ke sonda ta ombor ixo. Awa ombor, pe, pinīha i'ar koty te we u'ar rahā, a'e riki mundeha ke pyhyk. Aja Jesuma'e mundeha ke sonda ta pyhyk pyhyk raho.

²⁵Warahy uhemihā koty ywa ku'a tate rahā, myra ngā mupia ame'e ke rehe Jesu ke sonda ta mujar mu'am. ²⁶Ma'erehe Jesu ke jukwa my, ame'e ngā ukwaha ke iākā 'ar koty Pirat mupinim. Kuja:

“Jundéu awa tama'e kapitā keruhū kome'e” aja mupinim.

²⁷Ame'e renda pe mokōi ma'e mukanīha ta ke sonda ta mujar mu'am tī, myra ngā mupia ame'e ke rehe. Ko Jesu jywa katu koty pete'i. Amō iyywa'i koty mujar mu'am.

²⁸Yman Tupā je'ēha ke amō mupinim. Aja uhyk apo 'y. Kuja:

“Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'e ke ngā mupyrara. Ame'e ta namō a'e ke ngā mupyrara ta tī” aja amō mupinim.

²⁹A'ep wata ame'e ta puka puka hū ehe. Iākā ke ngā mukatak katak hū ipe tī, aja puka puka hū ehe. Pandu tī:

—Mā! Nde erepandu: “Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū upa ihē amai ta. Pe, mokōi aker rahā, amō amujā ta” aja nde erepandu. ³⁰Pengi ejujo'ok ewyji! Myra ngā mupia ame'e ngi ewyji ejur! Aja rahā, nde eremanō ym ta! — aja ngā puka puka hū ehe.

³¹Aja jundéu awa tama'e pa'ihu ta puka puka hū ehe tī. Moise je'ēha mu'e ame'e ta aja tī. Puka puka hū ehe tī. Upa ame'e ta pandu pandu a'eta jupe:

—Mā! Amō ta ke a'e mukatu hū. (A'erehe manō ym.) Apo jumumanō ym juehe. ³²A'e Kirisutu rahā, myra ngā mupia ame'e ngi ewyjjrahā! Tupā mu'am ame'e ke Kirisutu. A'e riki jundéu awa tama'e kapitā keruhū rahā, ewyjjrahā! Aja rahā, jajurujar katu ta ehe — aja pa'ihu ta puka puka hū ehe tī.

Myra ngā mupia ame'e ke rehe amō mokōi sawa'e ta jixiko u'am tī. Ngā aja ame'e ta puka puka hū ehe tī.

Jesu manō ame'e rehe har

(Matéu 27.45-56; Ruk 23.44-49; Juā 19.28-30)

³³Warahy jandar rahā, ame'e ywy rupi pytun oho. Warahy uwe riki. Aja te'e warahy ywa ku'ap ihon. ³⁴Warahy ywa ku'a ihon rahā, hātā Jesu pandu:

—Eroi! Eroi! Rema samatani! — aja.

Ame'e jundéu awa ta je'ēha kuja riki:

—Tupā! Tupā! Ma'erehe ihē ke nde erehi-jar my? — aja.

³⁵ Ame'e je'eha rehe a'ep ixo ame'e ta hendu rahā, amō koty ukwa. A'erehe pandu:

—Pehendurahā! Eri pe pukái — aja ukwaha naī. (Ymanihar Tupā je'eha pandu ame'e ke Eri.)

(Anī. Eri pe pukái ym.) ³⁶ Pe, amō ujan oho. Mandeju aja me'e namō ma'e rykwer mupyta, kawī iro ym te ame'e ke. Wina aja me'e rykwer ke. Ame'e ke myra rehe pukwar, pe, Jesu pe me'e. Juru rehe mujar. Amō pandu:

—Anī we rī. Eharō we. Jasarahā! Myra ngā mupia ame'e ngi Eri jo'ok ta uwyr my. Jasak ta — aja.

³⁷ Jesu ahem hū. Pe, manō.

³⁸ Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe pan rātā ke te'e hukwen ke kynda mu'am. Ame'e ihī. Ame'e riki ywate ngi owok riki. Iwyr rehe owokiha upa uhyk oho. (Aja rahā, Tupā koty ohoha katu apo aja mukewa katu.) ³⁹ Amō sonda tama'e kapitā myra ngā mupia ame'e koty i'āi. Jesu ahem hū, pe, manō. Myja manō my. Ame'e rehe usak. A'erehe pandu:

—Jetehar te ke. Tupā ra'yr te peme'e sawa'e — aja.

⁴⁰⁻⁴¹ Amukwehe Jerusarē ok ta hū pe heta kūjā ta Jesu namō uhyk uwyr. Paite ngi ame'e ta Jesu rehe usak u'am, myra ngā mupia ame'e ke rehe. Ko Mari usak u'am. Mandare ok ta ngi ame'e. A'erehe Mari Mandare aja her. Amō kūjā Sarome. Amō Mari usak u'am tī. Ame'e Jose māi. Tian māi tī. Ame'e Tian sawa'e pyahu aja her tī. Amukwehe Ngariréi ywy pe Jesu wata ixo rahā, ame'e kūjā ta inamō wata tī. Amō heta kūjā ta inamō wata tī. Arahā Jesu ta namō ma'e ke a'eta ma'ema'e katu tī.

Jesu rete ke mou ame'e rehe har

(Matéu 27.57-61; Ruk 23.50-56; Juā 19.38-42)

⁴² Pytun tate apo. Ngā mi'u matyr, ame'e weraha tate upa aha oho. Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar uhyk tate. Ame'e wera rahā, jundéu awa ta putu'u ta. (Paraky ym te ta.) Pe, amō sawa'e ixo. Her Jose. Arimatéi ok ta pe har ke a'e. ⁴³ Sawa'e katu ame'e ke a'e, aja jundéu awa tamūi ta ukwa. Jesu kapitā keruhū te aja Tupā mu'am ta, ame'e rehe Jose harō katu tī. A'erehe Tupā koty ipy'a ke a'e muruwak. Ame'e Jose ipy'ahu, pe, Pirat rehe uhyk. Pandu ipe:

—Jesu rete ke ihē aputar. Amou ta araho — aja Jose.

⁴⁴ Pirat pandu jupe: “Mā! Manō te apo my?” aja jupe. A'erehe miasu pe pandu:

—Sonda tama'e kapitā ke emuhyk se — aja.

Sonda tama'e kapitā uhyk rahā, Pirat pandu ipe:

—Jesu manō apo my'y? — aja ipe.

⁴⁵ —Manō riki 'y — aja kapitā.

⁴⁶ Jesu rete ke Pirat me'e, Jose pe. Jose oho ingi. Pe, Jesu rete ke mujy werur, myra ngā mupia ame'e ngi. Muhepyha renda ngi pan tuwyr katu ame'e ke jo'ok. Ame'e pe Jesu rete ke pukek. Pe, itakwar keruhū pe hete ke mou. Ita rupi hokwar keruhū pykūi, ame'e rupi mou. Pe, hukwen ke itahu pe Jose kynda. Mujere kynda. ⁴⁷ Kūjā ta mouha rehe usak u'am. Ko Mari usak u'am. Ame'e Mari Mandare. Amō Mari usak u'am tī. Ame'e Jose māi.

16

Jesu kwera katu uhem ame'e rehe har

(Matéu 28.1-8; Ruk 24.1-12; Juā 20.1-10)

¹ Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar upa rahā, puhā pihe ame'e ke Mari Mandare jo'ok oho. Sarome oho inamō tī. Amō Mari oho inamō tī. Ame'e Tian māi. Puhā pihe ame'e namō Jesu rete ke mupihe ta. Aja te'eha jundéu awa ta ma'eha. ² Pe, nomin pytuniwe rahā, itakwar keruhū koty kūjā ta oho. Warahy uhem ramō te mi rahā, oho. ³ Kwehe hukwen ke itahu pe amō kynda. A'erehe kūjā ta oho ixo rahā, pandu pandu a'eta jupe:

—Awa jande pe ame'e itahu ke mujere jo'ok ta my? — aja a'eta jupe.

⁴ Uhyk rahā, usak katu rahā, kyndaha ke hukwen rake tūi. Itahu te kyndaha ke. ⁵ Pe, itakwar keruhū pe ixe rahā, Tupā je'eha rahoha rehe kūjā ta usak. Sawa'e wan aja usak. Kūjā ta jywa katu koty wapyk uī. Kamixa puku namō ixo. Ima'e ke ituwyr te! Pe, kūjā ta jumukahem ingi! ⁶ Kūjā ta pe pandu:

—Pejumukahem ym ihē ngi. Jesu rete ke pekekar pexo. Nasare ok ta pe har a'e. Myra ngā mupia ame'e ke rehe manō a'e. Anī. Se nixói te a'e. Kwera katu uhem riki. Pesarahā! Mouha renda ke te'e ko. Nixói te Jesu se. ⁷ Apo peho. Jumu'eha ta pe pepandu peho. Petu pe pepandu tī. Ngariréi ywy pe pehē ndutar koty Jesu oho ta. A'ep pehē johu pesak ta ehe. Aja kwehe pehē pe pandu: “Ngariréi ywy pe ihē aho py ta kŷ” aja johu pehē pe Jesu pandu — aja kūjā ta pe pandu.

⁸ A'erehe itakwar keruhū ngi kūjā ta uhem oho. Ujan oho ingi. Ryrýi riki. Kyje! Mukahem tī. A'erehe ujan oho. Kyje hū, a'erehe amō ta pe pandu ym.

Jesu rehe Mari usak ame'e rehe har

(Matéu 28.9-10; Juā 20.11-18)

⁹ [Nomin pytuniwe te rahā, Jesu kwera katu uhem. Mari Mandare pe jumujesak py. Amukwehe te ame'e Mari py'a ngi ājā ta ke Jesu muhem mondo. Kuja ājā hetaha. Awa po wajar mokōi hetaha muhem mondo ingi.

¹⁰ Upa Jesu rehe usak rahā, jumu'eha ta pe Mari pandu oho. Ame'ē ta pyai. Jixi'u tī. (Kweraha ukwa ym we rī, a'erehe pyai we rī. Jixi'u we rī.) ¹¹ Ame'ē ta pe pandu:

—Jesu kwera katu uhem! Ihē asak ehe — aja Mari.

Anī. Mari je'ēha rehe ame'ē ta jurujar ym.

Jesu rehe mokōi jumu'eha ta usak ame'ē rehe har

(Ruk 24.13-35)

¹² Ajame'ē ke Jerusarē ok ta ngi mokōi sawa'e ta wata oho ixo rahā, Jesu uhyk uwyr a'eta rehe. A'eta usak ehe rahā, amō koty saka, a'erehe usak py rahā, Jesu ke ukwa ym. ¹³ Pe, ukwa katu rahā, amō ta rehe ame'ē mokōi sawa'e ta jywyr oho. Pandu:

—Jesu kwera katu riki! Jande jasak ehe!
— aja riki mokōi sawa'e ta pandu.

Anī. Ame'ē je'ēha rehe jumu'eha ta jurujar ym tī.

Awa py peteī jumu'eha ta pe Jesu jumuje-sak

(Matéu 28.16-20; Ruk 24.36-49; Juā 20.19-23; At 1.6-8)

¹⁴ I'i atu rahā, awa py peteī jumu'eha ta rehe Jesu uhyk uwyr 'y. Ame'ē ta ma'e ke u'u uī. Jesu rehe a'eta usak. Jesu pandu a'eta pe:

—Mā! Pejurujar ym riki amō ta je'ēha rehe. Ihē akwera katu rahā, amō ta ihē rehe usak. Ame'ē ta je'ēha rehe pejurujar ym. Mā! Katu ym aja. Jumen jurupy hātā, aja pehē. Pehendu tar ym — aja jumu'eha ta pe pandu.

¹⁵⁻¹⁶ Jesu pandu tī:

—Upa kome'ē ywy keruhū pe har ta pe myrandu katu ke pepandu pandu peho. Ihē rehe amō jurujar katu. Pe, ame'ē ke amō mujahuk. (Aja rahā, ihē kotyhar ke, aja mujekwa.) Ihē rehe jurujar katu ame'ē ke Tupā muhā katu ta. Ame'ē myrandu katu ke pepandu pandu peho. Amō jurujar katu ehe rahā, Tupā muhā katu ta. Amō jurujar ym rahā, ame'ē ke Tupā mupyrara ta. ¹⁷ Ihē rehe jurujar katu ame'ē ta ma'e ke ma'ema'e ta. Pyrātā te ha ke Tupā muwyr, ame'ē namō ma'e ke ma'ema'e ta. Marā ka ym amō ma'eha, ame'ē ke ma'ema'e katu ta. Aja rahā, Tupā inamō ixo, aja mujekwa ta ngā pe. Ko ihē je'ēha rupi ājā ta ke muhem ta mondo. Amō koty koty awa ta je'ēha ke pandu ta tī. ¹⁸ Pe, mbói ahy hū ame'ē ke pyhyk tar ym ha rupi pyhyk rahā, mbói jukwa ym ta. Ma'e ahy ame'ē rykwer ke putar ym ha rupi u'u rahā, manō ym ta tī. Ma'e ahy ixo ame'ē ta ākā rehe ipo mujar. Aja rahā, katu ta oho ipe — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu katu.

Ywa pe Jesu ke Tupā mujywyr raho
(Ruk 24.50-53; At 1.9-11)

¹⁹ Jesu riki jandema'e sawa'e te. Jumu'eha ta pe upa pandu rahā, ywa pe Jesu ke Tupā mujywyr raho. Hake wapyk oho. (Aja rahā, katu te ame'ē ke a'e, aja a'e mujekwa katu.)

²⁰ Ajame'ē ke upa katu te awa ta renda rupi jumu'eha ta pandu pandu oho. Tupā je'ēha ke pandu pandu raho. Ame'ē ta je'ēha ke jetehar te ke, aja jandema'e sawa'e te mujekwa. Jumu'eha ta pe pyrātā te ha ke muwyr. A'erehe marā ka ym amō ma'eha, ame'ē ke jumu'eha ta ma'ema'e katu. Aja je'ēha riki jetehar te ke aja mujekwa katu ngā pe.]

Upa.

Jesu rehe har Ruk mupinim

Ruk kome'ē paper ke mupinim. Jesu rehe har a'e mupinim. Kome'ē wyy keruhū pe Jesu ixo rahā, ma'e a'e ma'ema'e ixo, ame'ē rehe har Ruk mupinim.

Jesu rehe har Ruk mupinim

¹ Teo! Nde riki katu me'ē ke. Ko paper pinim nde pe ihē amondo axo. Ihē Ruk. Jumu'eha ta namō Jesu ixo rahā, a'e ma'ema'e, ame'ē ke rehe ngā usak. Ame'ē rehe har amō ta mupinim, aja nde erekwa katu. Myrandu rehe hendu ame'ē ke upa amō mupinim katu. ² Jesu ma'ema'eha rehe usak py, ame'ē ta pandu pandu jande pe. Ame'ē ta riki myrandu katu ke pandu pandu raho tī. Ame'ē ke amō ta hendu. Pe, ame'ē ke amō ta mupinim.

³ Ihē aja tī. Jesu ma'ema'eha rehe har amō ta pandu py. Ame'ē ta rehe ihē ahendu katu te tī. A'erehe nde pe ihē amupinim rahā, jete har te ke aja nde erekwa katu. Ma'e ke Jesu ma'e py, ame'ē ke ihē amupinim aī. A'engi mokōihar a'e ma'e, ame'ē ke ihē amupinim aī tī. A'engi mahapyrihar a'e ma'e, ame'ē ke amupinim aī tī. A'engi aja te'e a'e ma'ema'e ixo ame'ē ke ihē amupinim aī tī. ⁴ Ko nde pe ihē amupinim aī, a'erehe nde erekwa katu te ta. Nde ke amō mu'e mu'e katu, ame'ē rehe har nde erekwa katu te ta tī. Jete har te ke aja nde erekwa katu te ta tī.

“Juā u'ar ta kŷ” aja Tupā je'ēha rahoha pandu

⁵ Ero riki jundēi wyy pe har tama'e kapitā rahā, amō sawa'e ixo. Her Sakari. A'e jundēi awa tama'e pa'i. Ambī kotyhar ke a'e tī. Hakehar rer Isambe. Jundēi awa tama'e pa'i rajyr a'e tī. ⁶ Katu ame'ē ta ke a'eta. Aja Tupā ukwa katu tī. Tupā je'ēha rehe a'eta hendu katu te tī. ⁷ Isambe imembyr ym te, a'erehe a'eta ta'yn ym. A'e riki a'i te. Ixawa'e tamūi te tī.

⁸⁻⁹ Amō wera rahā, pa'ima'e ma'ema'eha ke Sakari kotyhar ta ma'ema'e ixo. A'erehe Tupā rehe ma'e ke Sakari ma'ema'e ixo tī, ame'ēja saka. Parakyha rehe ohoha ke pa'i ta manga manga. “Awa oho ta my?” aja manga manga rahā, Sakari rehe uhyk oho. A'erehe Sakari riki paraky oho. A'erehe Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe Sakari ixo oho. A'ep ma'e pihe katu ame'ē ke hapy oho. (Aja Tupā rehe ipy'a ke moī moī ngā.) ¹⁰ Ma'e pihe katu ame'ē ke Sakari hapy u'am rahā, Tupā namō heta jundēi awa ta pandu pandu u'am. Henda keruhū soroka pe pandu pandu u'am. ¹¹ Pe, Tupā je'ēha rahoha uhyk uwyr ehe, Sakari rehe. Ma'e

piheha hapyha renda rake pu'am u'am. Sakari jywa katu koty pu'am u'am. ¹² Pe, Sakari usak ehe rahā, jumukahem ingi. (Sakari harō ym ha rupi uhem, a'erehe kyje ingi.) ¹³ Pe, Tupā je'ēha rahoha pandu ipe:

—Sakari! Ekyye ym ihē ngi! Tupā pe nde erepandu: “Ihē pe ihē ra'yr emuwyr” aja nde erepandu Tupā pe. Ame'ē ke a'e ukwa katu. A'erehe nde rakehar imembyr ta kŷ'y. Sawa'e ra'yr u'ar ta kŷ. U'ar rahā: “Juā” aja her emoī ehe. ¹⁴ U'ar rahā, nde rury katu te ta. Heta ngā hurry katu te ta tī. ¹⁵ Sawa'e katu ame'ē wan ta a'e, aja Tupā ukwa katu tī. Kawī u'u ym ta me'ē te'e a'e. Kawī aja muka'u ame'ē ke u'u ym ta me'ē te'e tī. Ta'yn rahā har ipy'a rehe Tupā a ihī katu ta. ¹⁶ Heta jundēi awa ta py'a ke Tupā koty a'e muruwak ta mondo. Tupā riki jandema'e sawa'e te. ¹⁷ Tupā je'ēha ke a'e pandu pandu ta oho tī. Yman Eri Tupā je'ēha pandu ame'ē ke a'e. Ame'ē Eri aja pyrātāha ke Tupā muwyr ta ipe tī, Juā pe tī. Eri aja ma'e katu ame'ē ke ma'ema'e ta tī. Kuja ta tī. Ipāi namō ta'yr ke a'e muhury katu ta tī. Katu ame'ē ke ukwa katu, ame'ē ta ma'ema'e. Ame'ē ta koty hendu ame'ē ta ke a'e muruwak ta mondo tī. Aja rahā, katu ame'ē ke a'eta ma'ema'e ta tī. Aja jandema'e sawa'e te rehe ngā py'a ke a'e muruwak ta. Aja rahā, hurryha namō sawa'e te rehe harō ta ngā — aja ta'yn wan ta ame'ē rehe har Tupā je'ēha rahoha pandu.

¹⁸ Pe, Sakari pandu ipe:

—Myja ihē ra'yr ta my? Myja ihē akwa ta my? Ihē riki tamūi te. Ihē rakehar a'i te tī. A'erehe imembyr ym ta, aja akwaha — aja Sakari pandu.

¹⁹ Pe, Tupā je'ēha rahoha pandu:

—Ihē rer Ngambie. Tupā pandu ame'ē ke ihē ama'ema'e. Ima'e miasu ke ihē. Nde koty ihē ke a'e muwyr. A'erehe nde pe Juā u'ariha rehe har ihē apandu ajur. ²⁰ Esarahā! Angaha rehe uhyk rahā, ihē apanduha aja me'ē uhyk ta kŷ. Apo ihē apandu ame'ē ke rehe nde erejurujar ym, a'erehe ne je'ēha kanim ta oho. Ta'yn u'ar ym rahā we, aja nde erexo ta tī — aja Sakari pe pandu.

²¹ Pe, Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū soroka pe heta ngā harō u'am. I'i atu we harō u'am. Kuja ipy'a pe ngā ukwa u'am:

—Mā! I'i we Sakari pyta u'am. Jumu'eha renda keruhū pe pyta hū. Ma'ewā my? — aja ngā.

²² Pe, Sakari uhem uwyr rahā, marā ka ym je'ēha ke uhemihā ipe. A'erehe jumu'eha renda keruhū pe ixeraiha aja usak, aja ngā ukwa. Je'ēha uhem ym, a'erehe ipo te'e ngā pe a'e pandu 'y. Ma'e usak, ame'ē ke ngā pe ipo te'e pandu 'y. ²³⁻²⁴ Pe, jumu'eha renda keruhū pe pa'ima'e ma'ema'eha ke a'e ma'ema'e we rī. Ima'e ma'eha upa rahā, hok

pe jywyr oho, hakehar koty, Isambe koty. Pe, heta ym ukwer rahā, hakehar imembyr. Pe, awa po peteī jahy rahā, hok pe te'e ixo.
²⁵ Pandu:

—A'eramō ihē membyr. Ihē rehe Tupā ipy'a katu. Yman ihē membyr ym te ihē, a'erehe ihē ke amō kūjā ta muhuxī. Apo ihē rehe Tupā usak katu. A'erehe ihē membyr ym ha ke a'e mukanim apo 'y — aja Isambe pandu.

“Jesu u'ar ta kŷ” aja Tupā je'ēha rahoha pandu

²⁶ Isambe pusu tiha oho ixo. Awa po wajar peteī jahy kanim. Arahā ima'e je'ēha rahoha ke Tupā muwyr. Her Ngambie. Nasare ok ta pe muwyr. Ame'ē ok ta Ngarirēi wyy rehe ihī. ²⁷ Kūjā koty muwyr. Her Mari. Amō sawa'e pe ipāi pandu katu ame'ē ke a'e. Jumendar ta. Sawa'e rer Jose. Ndawi rainō a'e. Ame'ē Ndawi ymanihar kapitā keruhū. ²⁸ Pe, kūjā rehe Ngambie uhyk rahā, pandu ipe:

—Ko ajur. Nde rehe Tupā katu usak. Ne namō a'e ixo katu — aja Mari pe.

²⁹ Ame'ē ke rehe Mari hendu rahā, ma'erehe ym ukwa. Ipy'a pe kuja ukwa ixo: —Mā! Ma'erehe ihē pe aja pandu my? — aja jupe.

³⁰ Tupā je'ēha rahoha pandu ipe:

—Mari! Ekyje ym ihē ngi. Nde rehe Tupā katu usak. ³¹ Esarahā! Ne membyr ta apo kŷ. Sawa'e ra'yr ta kŷ. U'ar rahā, her emoī ehe: “Jesu” aja. ³² A'e riki katu te ame'ē ke a'e. “Tupā ra'yr” aja riki her tī. Tupā ywate te ixo, ame'ē ra'yr ke a'e. Kapitā keruhū aja a'e mu'am ta tī. Ndawi aja mu'am ta a'e ke tī. Ndawi ymanihar hamūi ke. ³³ Jesu jundēu awama'e kapitā keruhū wan ta. Aja te'e ta ixo a'e. Kapitā keruhū aja te'e ta ixo. Ame'ē ke upa ym ta — aja Tupā je'ēha rahoha pandu.

³⁴ Mari pandu ipe:

—Myja ihē membyr ta apo my? Ihē axo te'e me'ē te'e ihē — aja ipe.

³⁵ Tupā je'ēha rahoha pandu:

—Nde rehe Tupā'ā ihī katu ta kŷ. Tupāma'e pyrātāha ne namō ixo katu ta kŷ. A'erehe ne membyr ta kŷ, pe, ta'yn u'ar rahā, ame'ē riki katu te ame'ē ke ta. “Ihē ra'yr” aja Tupā pandu ta. ³⁶ Esarahā! Ne anam rehe har ekwa ekwa e'am. Her Isambe. Ehe har amō ta pandu: “Imembyr ym te ame'ē ke a'e” aja. Apo anī. A'e riki imembyr apo 'y. Awa po wajar peteī jahy kanim ipe. A'i rahā, imembyr. ³⁷ Tupā putar rahā, upa katu te ma'e ke a'e ma'ema'e katu — aja Mari pe pandu.

³⁸ Pe, Mari pandu:

—A'e tŷ. Tupā pandu ame'ē ke ihē ama'e ta. Tupāma'e miasu aja ihē. Nde erepandu, aja mā peja ihē rehe uhyk katu — aja ipe.

Pe, Tupā je'ēha rahoha oho ingi.

Isambe rehe Mari usak oho

³⁹ Heta ym ukwer rahā, ima'e ke Mari munde katu. Pe, pahar amō ok ta pe oho. Isambe rehe usak oho. Wyy'ā ty rupi ame'ē ok ta ihī. Ame'ē ok ta Jundēi wyy rehe ihī. ⁴⁰ Pe, Sakari rok rehe uhyk oho rahā, Isambe pe pandu:

—Se te'e ihē asak ta ajur — aja Mari ipe.

⁴¹ Ame'ē rehe Isambe hendu rahā, ipusu pe imembyr katak katu. Pe, Isambe py'a rehe Tupā'ā ihī katu. ⁴² Hātā Isambe pandu:

—Mā! Kūjā ta ngi har nde rehe jō Tupā katu te usak. Nde pusu pe ne membyr ihī, ame'ē rehe Tupā katu usak tī. ⁴³ Nde riki ihēma'e sawa'e te māi wan ta. Ihē rehe nde eresak erejur. Mā katu! Ihē rehe Tupā katu usak tī. ⁴⁴ Nde erepandu: “Se te'e ihē asak ta ajur” aja. Ame'ē rehe ihē ahendu rahā, ihē pusu pe ihē membyr katak katu. (Hury katu, a'erehe katak katu.) ⁴⁵ Tupā je'ēha ke Tupā je'ēha rahoha pandu nde pe. Aja nde rehe uhyk ta kŷ. Ame'ē rehe nde erejururur katu, a'erehe nde riki nde rury katu te — aja Isambe pandu ipe, Mari pe.

Tupā rehe har katu Mari pandu

⁴⁶ Pe, Tupā rehe har Mari pandu:

—Ihēma'e sawa'e te riki katu te ame'ē ke a'e. ⁴⁷ A'e riki ihē muhāha, a'erehe ihē rury katu ihē.

⁴⁸⁻⁴⁹ Ima'e te'e aparaky ame'ē ke ihē. Ihē katu ym ihē jupe ihē. Ihē rehe a'e harāi ym, a'erehe ihē rury katu ihē tī. Tupā riki pyrātā te hū ame'ē ke a'e. A'e riki katu te ame'ē ke tī.

Ma'e katu te ame'ē ke ihē pe a'e ma'e, a'erehe apo har ngi upa ngā pandu ta: “Hury katu me'ē ke a'e” aja ihē rehe har.

⁵⁰ Upa katu te amō ipy'a ke moī moī ehe. Ame'ē ta rehe pyrara a'e usak. Aja te'eha a'e.

⁵¹ Amō riki juehe jō katu ame'ē ke jupe, aja ipy'a pe ukwa. Ame'ē ukwaha ke Tupā mukanim ingi.

⁵² Henda ngi kapitā keruhū ke a'e mutyryk. “Katu ym ihē jupe” aja ukwa ame'ē ta pe a'e pandu: “Nde katu” aja.

⁵³ Pyrara ame'ē ta pe ma'e ke a'e me'ē katu. Ima'ehū namō ixo ame'ē ta ke a'e mu-jywyr te'e ta mondo. Ipo te'e mujy-wyr mondo.

⁵⁴ Yman Tupā manga katu: “Yman rahā, jundēu awa ta namō ihē axo ta” aja Tupā manga katu jande ramūi ta pe. Ame'ē panduha uhyk apo 'y.

Jundēu awa ta namō Tupā ixo katu 'y. Jundēu awa ta ipy'a moī moī katu ehe. Ame'ē ta namō ixo katu.

⁵⁵ Amarā rainō ta rehe a'e harāi ym, jundēu awa ta rehe. Pyrara usak ngā rehe.

Upa katu te hainō ta rehe pyrara usak tī. Aja te'eha pyrara usak katu te ame'ē ke a'e — aja Mari pandu Tupā rehe har.

⁵⁶ Pe, mahapyr jahy rahā, Isambe namō Mari pyta ixo rī. Upa rahā, a'engi hok pe jywyr oho.

Juā u'ariha ke

⁵⁷ Imembyr u'ariha rehe uhyk oho 'y. Pe, Isambe membyr sawa'e ra'yr u'ar. ⁵⁸ Tupā pyrara usak katu te ehe, aja ianam ta ukwa. Hok rake ihī ame'ē ta aja tī. Ukwa tī. A'erehe imāi ta namō a'eta hury katu.

⁵⁹ Awa po wajar mokōi ukwer rahā, ta'yn rehe ihī ame'ē pīrer ke a'eta jupā uwyr. (Aja te'eha jundēu awa ma'eha.) Arahā ipāi rer ngi har amōi ta moī ta tipe. A'erehe: "Sakari" aja muher ta tipe. ⁶⁰ Imāi pandu:

—Anī. "Juā" aja jamuher ta — aja ngā pe.

⁶¹ Amō ta pandu ipe:

—Ma'erehe: "Juā" aja my? Ne anam ta rer ngi har aja me'ē nixōi te — aja imāi pe.

⁶² Pe, ipāi pe:

—Myja her nde eremoī ta my? — aja ipo te'e ngā pandu ipe.

⁶³ Pe, ipo te'e ipāi pandu:

—Myrape ra'yr mupinim ame'ē ke erur — aja.

Pe, amō werur rahā, ipāi mupinim. Her: "Juā" aja mupinim. A'erehe upa ngā pandu:

—Mā! Juā tiki kome'ē ta'yn rer! Mā! — aja.

⁶⁴ Ta'yn rer Sakari mupinim rahā, pahar je'ēha uhem ipe. Je'ēha jywyr tī. Pe, katu Tupā rehe har a'e pandu pandu u'am.

⁶⁵ Ame'ē rehe hendu rahā, upa hok rake ihī ame'ē ta pandu: "Mā! Katu tiki!" aja. Tupāma'e pyrātāha usak, a'erehe pandu: "Mā! Katu tiki!" aja. Pe, upa ame'ē rehe har upa ok ta rupi ngā pandu oho. Jundēi ywy'ā rupi ixo ame'ē ta rupi pandu oho tī.

⁶⁶ Ame'ē rehe upa hendu ame'ē ta ipy'a rehe ma'e ke ukwa ukwa ixo. Kuja. Ta'yn namō Tupāma'e pyrātāha ixo te, aja ngā ukwa, a'erehe pandu:

—Mā! Sawa'e rahā, ma'e katu ame'ē ke kome'ē ta'yn ra'yr ma'ema'e ta kŷ — aja ngā ukwa.

Sakari je'ēha ke

⁶⁷ Ipāi py'a rehe Tupā'ā ihī katu, Sakari py'a rehe. Pe, Tupā je'ēha ke Sakari pe mujekwa. A'erehe Sakari kuja pandu:

⁶⁸ —Mā peja katu jandema'e sawa'e te rehe har japandu. Tupā a'e. Jundēu awa ta ipy'a moī moī katu ehe ame'ē ke a'e.

Ixotyhar ta namō Tupā ixo katu, a'erehe katu ehe har japandu. Jande ruwajan ta ngi a'e poir uwyr tī.

⁶⁹ Jande muhāha pyrātā te hū ame'ē ke a'e, aja a'e ke Tupā mu'am tī. Ndawi rainō ke a'e. Ndawi ymanihar ima'e miasu ke.

⁷⁰ "Muhāha muwyr ta" aja ymanihar Tupā je'ēha pandu ame'ē ta pandu. Ame'ē ta katu ame'ē ta ke. Ame'ē ta pe je'ēha ke Tupā muwyr. Kuja ame'ē ta pandu tī:

⁷¹ "Pehē ruwajan ta ngi pehē ke muhāha mupoir ta. Upa pehē rehe parahy ame'ē ta ngi aja tī. Mupoir ta tī" aja.

⁷² "Jande ramūi ta rehe pyrara Tupā usak ta" aja a'e pandu.

"Ymanihar manga katuha ke ihē akwa akwa ta axo. Ihē aharāi ym ta" aja a'e pandu katu tī. Manga katuha katu te ame'ē ke ame'ē.

⁷³⁻⁷⁴ Ymanihar Amarā pe Tupā manga katu. Amarā ymanihar jande ramūi ke.

Kuja Tupā manga katu te: "Pehē ruwajan ta ngi pehē ke ihē apoir ta, aja ihē amanga katu. Pehē ke ihē apoir ta, a'erehe ihē rehe pehē py'a pemoī moī katu ta.

Ame'ē ta ngi pekyje ym ta 'y. Aja ihē rehe pehē py'a ke pemoī moī katu ta" aja Tupā manga katu te.

⁷⁵ Aja rahā, jande py'a juhyk. Aja Tupā rehe jande py'a jamoī moī katu ta.

A'e pandu: "Pehē katu. Ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha nixōi te pehē pe" aja. A'erehe jande py'a jamoī moī katu ta ehe tī.

Jande jaxo rahā, aja jande py'a jamoī moī katu ta ehe — aja Sakari pandu.

⁷⁶ A'e pandu tī:

—Juā! Ihē ra'yr nde! Kuja nde pe Tupā pandu ta: "Ihē je'ēha ke nde erepandu ta. Ywatehar ame'ē ke ihē" aja Tupā pandu ta.

Jandema'e sawa'e te ndutar koty nde ereho py ta. Tupā koty ngā py'a ke nde eremurwak ta eremondo. Aja rahā jandema'e sawa'e te uwyr rahā, ngā hendu katu ta ehe.

⁷⁷ Kuja Tupā kotyhar ta pe nde erepandu ta. Jundēu awa ta pe nde erepandu ta: "Ma'e ka'u te'eha ke ngā ma'ema'e. Tupā ipy'a jywyr ta ngā rehe. Pe, a'eta ke Tupā muhā katu ta" aja nde erepandu ta ngā pe.

⁷⁸ Jande rehe Tupā pyrara usak. Jande rehe ipy'a katu tī. A'erehe jande pe muhāha ke a'e muwyr ta.

⁷⁹ Aja rahā, upa manōha ngi kyje, ame'ē ta ke a'e mu'e ta uwyr tī. (Aja rahā, kyje ym ta ngā.)

Myja Tupā namō jande juehe katu jaxo my, ame'ē ke a'e mu'e ta uwyr tī — aja Sakari pandu.

⁸⁰ Pe, Sakari ra'yr tiha oho. Ipy'ahu ame'ē ke a'e. Ukwa katu te we oho tī. Sawa'e rahā, awa nixōi te ame'ē pe ixo. Jundēu awa ta pe ma'e ke pandu ym we rī. A'erehe awa nixōi te ame'ē pe pyta we rī.

2

*Jesu u'ariha rehe har
(Matéu 1.18-25)*

¹⁻³ Imāi pusu ngi Juā u'ar. A'engi mahapry jahy kanim nahā my. Arahā amō kapitā keruhū je'ēha ke mondo. Homa awa tama'e kapitā keruhū mondo. Her Angu. Amō amō ywy pe har kapitā keruhū a'e tī. Ame'ē rupi je'ēha ke mondo. Kuja mondo:

—Ngā hetaha ke ihē akwa ta. Myja ngā hetaha my? Myja hetaha ihē rehe hendu katu ame'ē ta ixo my? Akwa ta. A'erehe pehē rer ke pemapyk peho. Aja rahā ngā hetaha akwa ta — aja je'ēha ke mondo.

Ame'ē ke ngā hetaha mapyk py ame'ē ke. Arahā Sirē kapitā tī. Si ywy pe har tama'e kapitā ke a'e. Angu ke je'ēha mondo, a'erehe her ke upa katu te ngā mapyk oho. Imāi pusu ngi u'ar, ame'ē ok ta pe ngā jwywyr oho. A'ep her ke mapyk oho.

⁴ A'erehe Jose jwywyr oho tī. Imāi pusu ngi u'ar, ame'ē ok ta pe jwywyr oho. Ok ta rer Merē. Jundéi ywy rehe Merē ok ta ihī. Yman te a'ep Ndawi imāi pusu ngi u'ar tī. Jose Ndawi rainō tī. A'erehe Merē ok ta pe a'e jwywyr oho. A'ep Jose jwywyr oho rahā, Nasare ok ta ngi uhem oho. Ngariréi ywy rehe Nasare ok ta ihī. ⁵ Her ke Jose mapyk oho. Mari namō oho. Mari ke ipái me'ē katu ta ame'ē ke a'e. Ipusu tiha te ipe. Imembyr u'ar tate. ⁶ Merē ok ta pe a'eta ixo rahā, imembyr u'ariha angaha ke rehe uhyk oho 'y. ⁷ A'eta pe ukweriha renda nixói te. Amō rok pe nixói te. Heta te hū ngā ixo, a'erehe nixói te ukweriha renda ke. A'erehe tapi'iruhu renda pe ixe oho. Pe, imembyr py ame'ē ke u'ar a'ep. Sawa'e ra'yr riki. Pan pe imāi pukek. Pe, tapi'iruhu mi'u renda pe mou, myrakwar pe.

Arapuharan ta usakiha ta rehe Tupā je'ēha raho uhyk

⁸ Merē ok ta sorokap pe arapuharan ta usakiha ta ixo. Pytun rahā, arapuharan ta rehe usak usak u'am. Kāpī ty rupi usak usak u'am. ⁹ Pe, Tupā je'ēha rahoha uhyk uwywyr a'eta rehe. A'eta ixo ame'ē rupi wera hū. Jandema'e sawa'e te muwera. (Aja rahā, Tupā a'ep ixo, aja mujekwa katu.) Wera hū, a'erehe usakiha ta mukahem hū! ¹⁰ Tupā je'ēha rahoha pandu:

—Pemukahem ym ihē ngi! Pehē pe myrandu katu ke ihē arur. Ame'ē muhury katu te ta pehē ke. Upa katu te ngā ke muhury katu te ta tī. ¹¹ A'eramō Merē ok ta pe ta'yn ra'yr u'ar. Ndawi ambyr reko-hama'e ke, aja ngā ukwa. A'ep ta'yn u'ar ramō. Yman te a'ep Ndawi u'ar tī. Apo ame'ē Merē ok ta pe ta'yn ra'yr u'ar. Ame'ē ta'yn ra'yr Kirisutu. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke a'e. Jandema'e sawa'e te wan ta a'e tī. A'e riki pehē ke muhā katu ta.

¹² Kuja pekwa katu ta ehe har. Tapi'iruhu mi'u renda pe ta'yn ra'yr tūi. Pan pe imāi pukek. Aja pesak rahā, ngā muhāha petúi aja pekwa katu ta — aja Tupā je'ēha rahoha pandu.

¹³ Ame'ē ke upa pandu rahā, ywatehar ta uhem uwywyr tī. Heta te hū uwywyr. Uwywyr py Tupā je'ēha rahoha rake uwywyr. Upa Tupā rehe har katu a'eta pandu. Kuja:

¹⁴ —Ne jō riki katu te me'ē ke. Nde riki ywatehar ke. Kome'ē ywy keruhū pe har ta rehe nde rury katu. Ame'ē ta pe ipy'a huryha nde eremuwywyr. (Aja rahā, katu ngā juehe ixo) — aja a'eta pandu.

¹⁵ Pe, ywa pe Tupā je'ēha rahoha ta jwywyr oho a'eta ngi. Arapuharan ta usakiha ta ngi jwywyr oho. Upa jwywyr oho rahā, arapuharan ta usakiha ta pandu pandu a'eta jupe:

—Jasak jahorahā! Merē ok ta pe jasak jaho. A'eta pandu ame'ē ke rehe jasak jaho. Tupā riki jande pe mujekwa ame'ē ke rehe jasak jaho — aja pandu pandu a'eta jupe.

¹⁶ A'erehe pahar oho. Jose ta ke a'eta kekar oho. Mari ke kekar tī. Mahem rahā, ta'yn ra'yr rehe a'eta usak, imāi namō, Mari namō. Tapi'iruhu mi'u renda pe ta'yn ra'yr tūi. ¹⁷ Pe, a'eta usak ehe rahā, upa Tupā je'ēha rahoha pandu ame'ē ke a'eta pandu pandu ipái ta pe. Ta'yn ra'yr rehe har Tupā je'ēha rahoha pandu, ame'ē ke a'eta pandu pandu tī. ¹⁸ Arapuharan ta usakiha ta pandu, ame'ē ke rehe hendu ame'ē ta pandu:

—Māi! Katu tiki! — aja ngā.

¹⁹ Arapuharan ta usakiha ta pandu ame'ē ke Mari upa katu te ipy'a pe moī. Ame'ē ke harāi ym ta. ²⁰ Pe, arapuharan ta usakiha ta jwywyr oho. Arahā Tupā rehe har a'eta katu pandu pandu oho ixo. “Ne jō riki katu te me'ē ke” aja pandu oho ixo tī. Upa katu te a'eta hendu. Upa katu te a'eta usak tī. A'erehe Tupā rehe har katu a'eta pandu pandu oho ixo. Tupā je'ēha rahoha mujekwa, aja ta'yn ra'yr rehe a'eta usak.

Jesu ke muher

²¹ Awa po wajar mokōi ukwer rahā, ta'yn ra'yr rehe ihī ame'ē pিরer jupāha angaha rehe uhyk oho. Arahā: “Jesu” aja her ipái ta moī. Ame'ē her ke Mari pe Tupā je'ēha rahoha mujekwa. Imembyr ym rahā we, ame'ē her ke mujekwa ipe.

Tupā rehe ngā jum'u'eha renda keruhū pe Jesu ke Jose ta raho

²²⁻²³ Pe, Mari ipy'a juhykiha ke rehe uhyk oho. Yman te Moise mupinim, aja juhykiha ke rehe uhyk oho. (Upa juhyk rahā, Tupā rehe ngā jum'u'eha renda keruhū pe Mari ixe katu ta tī.) Pe, ame'ē juhykiha upa rahā, Jerusarē ok ta pe ta'yn ra'yr ke a'eta raho. Jesu ke raho. Tupā ruwa koty raho, ame'ēja saka a'e ta raho. A'erehe Tupā pe

Mari ta pandu: “Kome’ē ta’yn jande pe nde eremuwyr. Ko nema’e ke” aja imāi ta. Yman te Moise pe Tupā mujekwa. Ame’ē ke Moise mupinim:

“Sawa’e jepy ke Tupāma’e ke. Aja pame katu te ima’e ke” aja mupinim.

²⁴ Pe, Jose ta ma’e ke me’ē oho tī. Ma’e ke jukwa, aja ipy’a ke juhyk. Tupā je’ēha ke Moise mupinim, aja Jose ta me’ē raho. Kuja me’ē raho. Mokōi pykahuran ta. Ame’ē nixōi rahā, mokōi pykahuran ra’yr ta. Ame’ē ke jundēu awa tama’e pa’i pe me’ē raho. Ame’ē ke pa’i ta jukwa. Pe, hapy. Aja rahā Mari ipy’a juhyk katu, aja Tupā je’ēha rehe panduha ihī.

²⁵ Jesu ke Jose ta raho rahā, Jerusarē ok ta pe amō sawa’e ixo. Her Simeā. Sawa’e katu ame’ē ke a’e. Tupā rehe ipy’a moī moī katu tī. Huwajan ta ngi jundēu awa ta ke amō mupoir ta. Kapitā keruhū aja Tupā mu’am ame’ē ke muwyr ta. Ame’ē angaha ke rehe Simeā harō ixo tī. Ipy’a rehe Tupā’ā ihī katu tī. ²⁶⁻²⁸ Yman Tupā’ā mujekwa katu ipe:

—Nde eremanō ym ta rī. Kapitā keruhū aja Tupā mu’am ame’ē ke rehe nde eresak ym rahā we, nde eremanō ym ta rī. Yman Tupā pandu: “Ihē amondo ta kŷ” aja riki. Ame’ē ke rehe nde eresak py ta kŷ — aja Simeā pe yman mujekwa.

Apo Simeā pe mujekwa tī:

—Tupā rehe ngā jumu’eha renda keruhū pe eho apo ’y — aja ipe.

A’erehe Simeā oho, Tupā rehe ngā jumu’eha renda keruhū pe. A’ep ta’yn ra’yr ke Jose ta werur. Yman Moise mupinim, aja Tupā ruwa koty raho, ame’ēja saka Jose ta werur. Arahā Simeā uhyk. Pe, usak. Pe, ta’yn ra’yr ke pyhyk. Ta’yn rer Jesu. “Ne jō riki katu te me’ē ke” aja Tupā pe Simeā pandu. ²⁹ Pandu tī:

—Sawa’e! Yman nde erepandu katu:

“Kapitā keruhū aja Tupā mu’am ame’ē ke rehe nde eresak ta kŷ” aja ihē pe. Aja uhyk apo ’y. Ihē asak ’y.

A’erehe ihē rury katu. Ajaha ihē amanō ta. Ihē riki nema’e miasu.

³⁰ Ko ngā muhāha rehe ihē asak. Nde eremuwyr ame’ē ke rehe asak. Ihē atu asak katu.

³¹ Heta ngā usak ta ehe tī.

³² Nde rehe har amō awa ta pe a’e mujekwa ta tī. Jundēu awa aja ym ame’ē ta pe mujekwa ta.

Aja rahā, katu jundēu awa ta rehe har amō ta pandu ta tī. Jundēu awa ta nde kotyhar ta ke — aja Tupā pe Simeā pandu.

³³ Ta’yn rehe har Simeā pandu. Ame’ē rehe har Jose ta hendu rahā, jupandu a’eta jupe:

—Mā! Katu tiki! — aja ipy’a pe ukwa ukwa u’am.

³⁴ Pe, Jose ta pe Simeā pandu:

—Mā peja pehē rehe Tupā usak katu — aja.

Imāi pe pandu tī:

—Kome’ē ta’yn rehe Tupā usak katu. A’e pandu: “Ihēma’e ko” aja. A’e uwyr, a’erehe heta jundēu awa ta ke kome’ē ta’yn muhā katu ta kŷ. Heta jundēu awa ta ke mupyraraha renda pe mondo ta kŷ tī. “Tupāma’e ko” aja ngā ukwa tī. A’erehe heta ngā je’ē je’ē hū ta ehe har tī. Putar ym ta tī. ³⁵ Aja ipy’a pe ma’e ka’u te’eha ma’ema’eha ke ngā ukwa ukwa ixo. Ame’ē ke amō ukwa ym. Anī. Ame’ē ke ngā pe kome’ē ta’yn mujekwa ta kŷ tī. A’erehe ngā je’ē je’ē hū ta ehe har.

—Mari! Ne rahā tī. A’e ke ngā mupyrara ta tī, ame’ē ke rehe nde eresak ta tī, a’erehe nde ke mupyai ta kŷ tī — aja Mari pe Simeā pandu.

³⁶ A’ep amō kūjā ixo. Her An. Panue rajyr ke a’e. Ase ambyr rainō ke a’e. A’i te apo ’y. Awa po wajar mokōi warahy ’ar rahā, ixawa’e namō ixo. ³⁷ (Pe, ixawa’e manō.) Yman ixo te’e a’e ’y. Kuja, 84 warahy ’ar rahā, ixo te’e a’e ’y. Tupā rehe ngā jumu’eha renda keruhū pe a’e ixo. Aja te’eha a’e. Tupā rehe ipy’a ke moī moī katu. Aja te’eha a’e. Tupā rehe ipy’a moī moī rahā, Tupā namō pandu pandu katu. Ma’e u’uha ke hijar tī. (Aja ipy’a moī moī katu ehe tī.) ³⁸ A’ep Jose ta ixo. Arahā An uhyk. Pe, Tupā pe pandu:

—Ko nde eremuwyr ame’ē ke. Ihē asak ehe tī. Ne jō riki katu te me’ē ke — aja An.

Pe, amō ta ixo. Huwajan ta ngi Tupā mupoir ta. Jundēu awa ta ke mupoir ta. Ame’ē angaha ke rehe a’eta harō ixo. Ame’ē ta pe kuja An pandu tī:

—Ko uwyr ’y. Tupā muwyr ame’ē ke ko — aja a’eta pe.

³⁹ Tupā je’ēha ke Moise mupinim. Aja upa ma’e rahā, Ngarirēi ywy pe Jose ta jywyr oho. Hekoha pe uhyk oho. Hekoha rer Nasare ok ta. ⁴⁰ Pe, ta’yn tiha oho ixo. Pyrātā oho ixo tī. Tupā riki usak katu ehe. Ukwa katu ma’e oho ixo tī.

Kurumī rahā, Tupā rehe ngā jumu’eha renda keruhū pe oho

⁴¹ Warahy ’ar rahā pame katu te Jerusarē ok ta pe Jose ta ohoho. Jundēu awa ta imi’u matyriha rehe usak oho. Jundēu awa tama’e mi’u matyriha weraha rer Pasuko.

⁴² Awa py mokōi warahy ’ar ame’ē ke Jesu. Arahā Pasuko ’ar uhyk oho tī. Ame’ē pe Jose ta oho tī. Aja te’eha a’eta oho. ⁴³ Pe, ngā mi’u matyriha upa rahā, hok pe a’eta jywyr wan oho. Jesu anī. Jerusarē ok ta pe a’e pyta we rī. Ame’ē ke Jose ta ukwa ym we rī. ⁴⁴ Johuha ta namō a’e ixo, aja Jose ta ukwaha naī. A’erehe petēi wera rahā, a’eta wata oho. Pe, ka’aruk koty rahā, ianam ta

rupi Jose ta kekar kekar tipe oho. Ehe katu ame'ë ta rupi kekar kekar tipe oho tĩ. ⁴⁵ Anĩ. Mahem ym, a'erehe Jerusarë ok ta pe jywyr oho. A'ep kekar ixo tĩ. ⁴⁶ Pe, mokõi ukwer rahã, mahem. Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe usak ehe. Jundëu awa ta mu'eha ta namõ Jesu wapyk uĩ. Mu'eha ta rehe hendu uĩ. Ame'ë ta pe pandu pandu uĩ tĩ. ⁴⁷ Jesu pandu rahã, ukwa katu te ha namõ pandu. A'erehe upa hendu ehe ame'ë ta pandu:

—Mãi! My kome'ë kurumĩ ma'e ukwa katuha ukwa my! — aja.

⁴⁸ Pe, Jose ta usak ehe rahã, ipy'a pe ukwa ukwa u'am tĩ.

—Mãi! Myja a'e ukwa katu my! — aja ukwa.

Pe, imãi pandu ipe:

—Jesu! Ma'erehe ko te'e nde ereĩ my? Nde ke akekar axo rahã, nde rehe ihë apyai te axo. Nde pái aja tĩ — aja ipe.

⁴⁹ Pe, imãi ta pe Jesu pandu:

—Ma'ewã ok ta rupi ihë ke pekekar pexo my? Ihë pái keruhũ rok pe ihë axo ta me'ë te'e, aja pekwa ta me'ë te'e — aja imãi ta pe Jesu.

⁵⁰ Anĩ. Ame'ë panduha rehe har imãi ta ukwa ym. (Tupã ra'yr a'e, aja imãi ta ukwa ym we rĩ, a'erehe Jesu panduha ke ukwa ym.)

⁵¹ Ajame'ë ke Nasare ok ta pe Jose ta namõ kurumĩ ra'yr jywyr oho. Jose ta rehe hendu katu. Upa katu te ipy'a pe imãi moĩ. Harái ym ta. ⁵² Pe, Jesu sawa'e oho. Ukwa katu ma'e oho ixo tĩ. Tupã usak katu ehe tĩ. “Katu ame'ë ke a'e” aja ukwa. Aja ngã ukwa tĩ. “Katu ame'ë ke a'e” aja ngã pandu Jesu rehe har tĩ.

3

*Juã mujahukihama'e panduha ke
(Matéu 3.1-12; Mak 1.1-8; Juã 1.19-28)*

¹ Awa py wajar upa warahy 'ar rahã, Timbe kapitã keruhũ. Ame'ë awa py wajar upa rahã, Juã pe ima'e je'ëha ke Tupã muwyr. Arahã Jundëi wyy pe Pon Pirat kapitã. Ngarirëi wyy pe Ero kapitã tĩ. Imu Iturëi wyy pe kapitã a'e tĩ. Takonĩ wyy pe aja tĩ. Imu rer Siri. Ambiri wyy pe Risa kapitã a'e tĩ. ² Arahã Ana jundëu awa tama'e pa'i keruhũ. Kái pa'i keruhũ a'e tĩ. Arahã awa nixói te ame'ë pe Juã ixo. Juã Sakari ra'yr ke a'e. Pe, ima'e je'ëha ke Tupã muwyr ipe. ³ A'erehe ame'ë ke ngã pe Juã pandu pandu oho. Y rymy'y rupi ok ta ihĩ ihĩ. Y rer Jondã. Ame'ë rupi Juã pandu pandu oho. Kuja ngã pe pandu:

—Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e. Ame'ë ke pehijar apo 'y. Pe, Tupã koty pehë py'a pemuruwak pemondo. Aja rahã, pehë rehe Tupã ipy'a jywyr ta. Aja rahã, pehë ke ihë amujahuk ta — aja ngã pe Juã.

⁴ Yman Tupã je'ëha ke Isai mupinin. Isai Tupã je'ëha pandu ame'ë ke a'e. Kuja a'e mupinin:

“Ngã pe sawa'e pandu pandu u'am. Awa nixói te ame'ë pe pandu pandu u'am.

Kuja: “Kapitã keruhũ uwyr Tate rahã, pe ke amõ mukatu. Aja pehë pexoha ke pemukatu tĩ.

Jandema'e sawa'e te uwyr ta, a'erehe pexoha pemukatu.

⁵ Pehu ke amõ mujã rahã, wyy'ã ke mupe. Wyy typy ame'ë ke mutyryhem tĩ.

Pehu iapar rahã, mutatambyk tĩ. Ita heta rahã, jo'ok tĩ. Aja pehë tĩ. (Pehu ke mukatu, aja pexoha ke pemukatu tĩ. Aja rahã, ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehijar. Tupã koty pehë py'a pemuruwak.)

⁶ Ngã muhãha ke Tupã muwyr. Aja rahã, myja me'ë ngã ke Tupã muhã katu ta my.

Ame'ë ke upa ngã ukwa ta' aja awa nixói te ame'ë pe ngã pe pandu pandu.” (Yman ame'ë Isai mupinin rahã, Juã rehe har mupinin.)

⁷ Heta ngã Juã koty uhyk uwyr. Ok ta ngi uhyk uwyr ehe. Ngã pe Juã pandu:

—Mãi! Mbói aja pehë. (Kupixa ke amõ hapy rahã, mbói ujan oho.) Aja pehë tĩ. Tupã mupyraraha uhyk Tate. Ame'ë ngi pehem tar katu tipe. (A'erehe mbói aja pejan tar katu tipe tĩ.) Pehë ke ihë amujahuk rahã, pehë ke Tupã mupyrara ym ta, aja pekwha naĩ. Aja amõ pandu pehë pe naĩ. ⁸ Anĩ. Pexoha katu aja pemujekwa. Aja rahã, ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehijar aja pemujekwa ta. “Amarã riki jande ramũ, (a'erehe Tupã kotyhar ta ke jande. A'erehe jande ke Tupã mupyrara ym ta)” aja pekwha naĩ. Anĩ. Pehem ym ta. Pesarahã! Ko apandu pehë pe. Tupã putar rahã, kome'ë ita ngi Amarã rainõ ta ke a'e muhem ta. Pehë ke ombor, pe, pehë renda ke pe amõ muhem ta. (Tupã riki pyrãtã te hũ ame'ë ke a'e. Putar rahã, je'ëha rupi amõ awa pyahu ame'ë ta ke a'e muhem katu ta. Hendu katu ehe ame'ë ta ke muhem katu, aja mujekwa katu.) ⁹ Ma'eywa'y jaxer rahã, ame'ë i'y ke amõ mondok ta. Pe, ame'ë myra ke amõ hapy riki. Pe, upa ukwái. Pesarahã! Ji riki hapo rake ihĩ. (Aja rahã, mondok Tate. Aja rahã, ngã ke mupyrara Tate, aja mujekwa katu) — aja Juã pandu ngã pe.

¹⁰ Pe, Juã pe amõ ta pandu u'am:

—Myja jaxo rahã, katu ta my? — aja ngã.

¹¹ Juã pandu:

—(Pexoha katu, aja pemujekwa.) A'erehe mokõi pehëma'e mundeha namõ pexo rahã, ima'e ym te ame'ë pe peteĩ peme'ë katu. (Aja pepy'a katuha ke pemujekwa.) Pehë mi'u heta rahã, ima'e ym te ame'ë ta pe peme'ë

katu. (Aja pepy'a katuha ke pemujekwa tĩ)
— aja ngā pe pandu.

¹² Pe, homa awa tama'e kapitā keruhū pe tamatarer matyr ame'ē ta uhyk uwyr ehe, Juā rehe. Ame'ē ta pandu:

—Sa'e! Ngā mu'eha nde. Myja jaxo rahā, katu ta my? — aja ipe.

¹³ Juā pandu:

—(Pexoha katu, aja pexo.) Kuja. Homa awa tama'e kapitā keruhū pandu, ame'ē jō ngā ngi tamatarer pepyhyk katu. Amō we pepyhyk ym te — aja tamatarer matyr ame'ē ta pe pandu.

¹⁴ Pe, sonda ta pandu ipe tĩ:

—Jande riki! Myja jaxo rahā, katu ta my?
— aja Juā pe.

A'e pandu:

—(Pexoha katu, aja pexo tĩ.) Kuja. Penupā aja amō tama'e tamatarer pepyhyk ym. Amō rehe har te'e pepandu ym. Te'e pepandu, aja amōma'e tamatarer ke pepyhyk ym tĩ. Pehē pe tamatarer ke homa awa tama'e kapitā keruhū me'ē. Ame'ē namō jō pehē rury katu pexo — aja sonda ta pe Juā pandu.

¹⁵ Juā pandu katu, a'erehe ehe har ipy'a pe ngā ukwa ukwa u'am.

—Mā! A'e riki kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke nahā my. Jaharō ame'ē ke my? Apo Juā pandu ta — aja ngā ukwaha naĩ.

¹⁶ Anĩ. Ngā pe Juā pandu katu:

—Ihē riki aja ym. Kirisutu ym ihē. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke aja ym ihē. Y pe pehē ke ihē amujahuk. Amō uwyr ta ixo. Tupā'ā namō pehē ke mujahuk ta, ame'ēja saka. (Aja rahā, pehē py'a rehe Tupā'ā muwyr ta, aja mujekwa katu.) Tata namō mujahuk ta tĩ. (Aja rahā, ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ē ta ke a'e mupyrara ta, aja mujekwa katu.) Ihē 'ar koty te we pyrātāha a'e. A'erehe ima'e miasu aja axo rahā, ihē katu ym ihē jupe ihē. ¹⁷ Urupen py'a ipo pe mukatak reko, aja ixo. Pe, ixurer ke peir tĩ. Ame'ē ke tata pe hapy indo. Ame'ē tata uwe ym te ame'ē ke. Pe, matyriha renda pe ahūi aja me'ē ke matyr ta. Upa kome'ē ywy keruhū pe har ta ke a'e riki mutyryk tyryk ta. (Aja rahā ima'e te ame'ē ta ke inamō raho ta.) Henda pe matyr ta, ame'ēja saka. (Ima'e ym ame'ē ta ke mupyraraha renda pe mahy ta.) Ixurer hapy, ame'ēja saka. Tata keruhū a'ep ihē. Uwe ym te ame'ē — aja Juā pandu.

¹⁸ Aja me'ē pandu pandu hū ngā pe.

—Tupā koty pehē py'a pemuruwak pe-mondo — aja ngā pe. Myrandu katu ke pandu pandu tĩ.

¹⁹ Ero kapitā a'e. Pe, Juā je'ē je'ē hū ipe. Ero mu pete'e ixo. Ame'ē mu rakehar ke Ero pyhyk raho. Imu rakehar rer Erondi. Juā pandu ipe:

—Mā! Ne mu rakehar nde erepyhyk. Katu ym aja. Mā peja amō amō ma'e nde ereka'u te'eha ke ema'ema'e ym — aja Juā pandu Ero pe.

²⁰ Pe, i'ar koty te we Ero katu ym ame'ē ke ma'e. Kuja. Sonda ta pe a'e pandu.

—Kyndaha pe Juā ke pekynda peraho — aja.

(A'erehe Juā ke sonda ta kynda raho.)

Jesu ke Juā mujahuk

(Matéu 3.13-17; Mak 1.9-11)

²¹⁻²² Pe, kyndaha pe Juā ixo ym rahā we, heta ngā ke a'e mujahuk u'am. Arahā Jesu ke a'e mujahuk tĩ. Pe, Tupā namō Jesu pandu pandu u'am rahā, ywa ngi Tupā'ā wyjy uwyr ehe. Pykahuran aja saka wyjy uwyr ehe. Pe, ywa ngi panduha uwyr. Kuja:

—Nde riki ihē ra'yr. Nde rehe ihē apy'a katu ame'ē ke nde. Ihē ke nde eremuhury katu — aja Jesu pe.

Jesu ramūi ta ke

(Matéu 1.1-17)

²³ Kuja, tirĩ ta (30) warahy 'ar tate nahā Jesu apo my. Kuja, 30 warahy 'ar aha oho nahā my. Arahā ngā ke a'e mu'e mu'e oho. A'e Jose ra'yr aja je ngā ukwa. Jose Eri ra'yr.

²⁴ Eri Matate ra'yr. Matate Rewi ra'yr. Rewi Maki ra'yr. Maki Janai ra'yr. Janai Jose ra'yr.

²⁵ Jose Matati ra'yr. Matati Amo ra'yr. Amo Naū ra'yr. Naū Eseri ra'yr. Eseri Nangai ra'yr.

²⁶ Nangai Mate ra'yr. Mate Matati ra'yr. Matati Seméi ra'yr. Seméi Jose ra'yr. Jose Jonda ra'yr.

²⁷ Jonda Joanā ra'yr. Joanā Hesa ra'yr. Hesa Soromambe ra'yr. Soromambe Sarati ra'yr. Sarati Neri ra'yr.

²⁸ Neri Meki ra'yr. Meki Andi ra'yr. Andi Kosā ra'yr. Kosā Emanā ra'yr. Emanā Er ra'yr.

²⁹ Er Josue ra'yr. Josue Erie ra'yr. Erie Jorin ra'yr. Jorin Matate ra'yr. Matate Rewi ra'yr.

³⁰ Rewi Simeā ra'yr. Simeā Junda ra'yr. Junda Jose ra'yr. Jose Jonā ra'yr. Jonā Eriakĩ ra'yr.

³¹ Eriakĩ Merea ra'yr. Merea Men ra'yr. Men Matata ra'yr. Matata Natā ra'yr. Natā Ndawi ra'yr.

³² Ndawi Jese ra'yr. Jese Ombe ra'yr. Ombe Mboa ra'yr. Mboa Sar ra'yr. Sar Nasō ra'yr.

³³ Nasō Amina ra'yr. Amina Amĩ ra'yr. Amĩ Ani ra'yr. Ani Erō ra'yr. Erō Per ra'yr. Per Junda ra'yr.

³⁴ Junda Jako ra'yr. Jako Isak ra'yr. Isak Amarā ra'yr. Amarā Ter ra'yr. Ter Nakor ra'yr.

- ³⁵ Nakor Seru ra'yr. Seru Hangau ra'yr. Hangau Pare ra'yr. Pare Embe ra'yr. Embe Sa ra'yr.
- ³⁶ Sa Kainā ra'yr. Kainā Apaxa ra'yr. Apaxa Sen ra'yr. Sen Noe ra'yr. Noe Rame ra'yr.
- ³⁷ Rame Metusarē ra'yr. Metusarē Eno ra'yr. Eno Jare ra'yr. Jare Marere ra'yr. Marere Kainā ra'yr.
- ³⁸ Kainā Eno ra'yr. Eno Se ra'yr. Se Anā ra'yr. Anā Tupā mujā ame'ē ke a'e.

4

Jesu ke Satana manga tipe (Ājā ramūi a'e)
(Matéu 4.1-11; Mak 1.12-13; Emberéu 2.18; Emberéu 4.15)

¹ Y rake ngi Jesu jywyr oho. Y rer Jondā. Oho rahā, ipy'a rehe Tupā'ā ihī katu. Pe, awa nixói te ame'ē pe Jesu ke Tupā'ā muhyk raho. ² A'ep Jesu ixo. Ma'e ka'u te'e'ha ke Jesu ma'e, ame'ē ke Satana putar tipe. (Ājā ramūi a'e.) A'erehe manga manga tipe ixo. Kuja, 40 wera rahā, manga manga tipe. Arahā Jesu u'u ym te ma'e ke. A'erehe 40 weraha upa rahā, myahy te hū. ³ Pe, Satana pandu ipe:

—Tupā ra'yr nde. Aja rahā, kome'ē ita pe ebandu. “Mbeju wan ewak. A'u ta” aja ebandu ipe — aja Jesu pe Satana pandu.

⁴ Jesu pandu:

—Anī. Apandu ym ta. Tupā je'ēha rehe kuja panduha ihī:
“Marā ka ym imi'u namō jō amō ixoha” aja panduha ihī — aja Satana pe.

⁵ Pe, kome'ē ywy keruhū rupi heta te hū kapitā keruhū ta ixo. Amō amō ywy pe ixo. Upa katu te ame'ē ke pahar Jesu pe Satana mujesak. Ywate ngi mujesak. ⁶⁻⁷ Pe, pandu ipe:

—Upa ame'ē ta ihē rehe hendu katu. Ihēma'e ke. Tamatarer hū ame'ē rupi ihī tī. Upa ame'ē riki ihēma'e tī. Upa ihē pe amō muwyr ame'ē ke. Ihēma'e ke. Ihē aputar rahā, upa ame'ē ke amō pe ihē ame'ē katu. Apo ihē rehe nde py'a nde eremoi moī rahā, upa katu te ame'ē ke nde pe ihē ame'ē ta kŷ. Upa katu te nema'e ta — aja Jesu pe.

⁸ A'e pandu:

—Anī. Katu ym aja. Nde rehe ihē py'a amoī moī ym te ta. Tupā je'ēha rehe kuja panduha ihī tī:

“Tupā rehe jō nde py'a nde eremoi moī katu. A'e riki sawa'e te. A'e ke rehe jō ehendu katu” aja panduha ihī — aja Satana pe Jesu pandu.

⁹ Ajame'ē ke Jerusarē ok ta pe Jesu ke Satana muhyk raho. Tupā rehe ngā jumu'e'ha renda keruhū kupe 'ar pe raho. (Ame'ē kupe ipe katu.) Ame'ē kupe rymy'y rehe muhyk raho. A'ejōhar ihī ame'ē pe muhyk

raho. Iwyr koty upen te hū ame'ē ke ihī. Sorok katu hū riki. Pe, Jesu pe pandu:

—Tupā ra'yr nde. Aja rahā, sengi epor eho. Ywy rehe nde ere'ar erekwa rahā, ahy ym ta nde pe. ¹⁰ Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī:

“Ima'e je'ēha rahoha ta pe Tupā pandu ta: ‘Pepyhyk peho!’ aja riki. Aja nde rehe a'eta usak usak katu ta” aja panduha ihī. (A'erehe sengi nde erepor rahā, ahy ym ta nde pe.)

¹¹ —Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī tī: “Nde po rehe a'eta pyhyk ta, a'erehe ita rehe nde py tukwa ym te ta” aja panduha ihī — aja Jesu pe Satana pandu.

¹² Pe, Jesu pandu ipe:

—Anī. Apor ym ta. Tupā je'ēha rehe kuja panduha ihī tī:

“Tupā riki sawa'e te. A'e katuha ke mā peja te'e emanga ym” aja panduha ihī tī — aja ipe.

¹³ Upa ma'e ka'u te'e'ha ke Jesu ma'e, ame'ē ke Satana putar tipe. (Ājā ramūi a'e.) Upa manga manga tipe. Anī. Jesu ma'e ym te. Upa manga rahā, oho ingi, Jesu ngi. Yman atu uwyr ym ehe rī.

Ngariréi ywy rupi Jesu pandu oho
(Matéu 4.12-17; Mak 1.14-15)

¹⁴ Ajame'ē ke Ngariréi ywy pe Jesu jywyr oho. Tupā'āma'e pyrātāha namō jywyr oho. Upa ame'ē ywy rupi Jesu rehe har ngā ukwa ukwa. ¹⁵ Jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe Jesu mu'e uī ngā ke. “Peme'ē sawa'e katu” aja ehe har upa ngā pandu.

Jesu ke Nasare ok ta pe har ta putar ym
(Matéu 13.53-58; Mak 6.1-6)

¹⁶ Pe, Nasare ok ta pe Jesu jywyr oho. A'ep sawa'e ame'ē ke a'e. Pe, jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahā, jy'ariha renda pe ixo oho. Aja te'e'ha a'e ma'e'ha. Pe, Tupā je'ēha ke pandu tar katu, a'erehe pu'am. ¹⁷ Pe, Isai mupinim ame'ē ke amō me'ē ipe. Isai ymanihar Tupā je'ēha pandu ame'ē ke a'e. Pe, paper ke Jesu pirar rahā, kuja panduha ihī ame'ē rehe muhyk. Kuja:

¹⁸ “Ihē rehe Tupā katu usak, a'erehe ihē pe pandu: ‘Ihēma'e ke nde’ aja. Pe, I'a ke ihē py'a rehe a'e moī katu tī.

A'erehe myrandu katu ke pyrara ixo ame'ē ta pe ihē apandu aho. Ma'e ka'u te'e'ha ke ma'ema'e, ame'ē ta marā ka ym hijariha. Kyndaha pe ixo, ame'ēja saka. Ame'ē ta pe apandu aho.

Myja ma'e ka'u te'e'ha ma'ema'e'ha ke hijar my, aja amujekwa aho. Jete'har te ke ukwa ym ame'ē ta eha ym te, ame'ēja saka. Ame'ē ta pe jete'har te ke amujekwa aho tī.

Ma'e ka'u te'e'ha ke ma'e, a'erehe pyai amō. Myja ame'ē ke mukanim my, ame'ē ke ihē amujekwa aho tī.

¹⁹ Jundéu awa ta pe ihē apandu tī. ‘Pehē ke jandema’e sawa’e te muhā katu ta’ ” aja panduha ihī.

²⁰ Pe, paper pinim ame’ē ke Jesu maman. Pe, kapitā pe mujywyw rahā, wapyk. Mu’e ta. Upa jy’ariha renda pe ihī ame’ē ta usak katu ehe uī. ²¹ Pe, a’ep pe har ta pe Jesu pandu:

—Apo ramō Tupā je’ēha ke ihē apandu. Aja panduha uhyk apo ‘y. Pehendurahā! — aja ngā pe.

²² Hendu ehe rahā, upa ngā pandu:

—Mā! Pandu katu te a’e. Mā! Katu tiki. Jose ra’yr peme’ē. Myja ukwa katuha ukwa my? (Jakwa ym) — aja ngā.

²³ Jesu pandu:

—Amōma’e panduha ke ihē pe pepandu tar katu, aja akwa. Kuja: “Ēi, paje! Nde juehe ejumukatu!” aja. Kuja ihē pe pepandu tar katu tī: “Kapana’ū ok ta pe ma’e katu ame’ē ke nde erema’ema’e, aja jahendu. Aja se nde rekoha pe ema’ema’e tī” aja pepandu tar katu ihē pe tī. Anī. Aja ama’e ym ta se. ²⁴ Ko apandu katu pehē pe. Tupā je’ēha mujekwa ame’ē ke ima’e hekoha te pe har ta putar ym. Aja ihē tī. Se ihē ke peputar ym tī.

²⁵ —Pehendu katurahā! Jete har te ke. Yman te Eri ixo rahā, heta te hū jahy rahā, aman ukyr ym te riki. Warahy ‘ar mahapyr rahā, amō ixu’a rupi rahā, aman ukyr ym te. A’erehe ame’ē ywy rupi myahy te hū ngā. Ngā mī’u nixói. Arāhā jundéu awa tama’e ywy pe heta ixawa’e manō ame’ē ta ixo. ²⁶ Pe, upa ame’ē ta pe Eri ke Tupā muwyr ym te. Amō awa tama’e ixawa’e manō ame’ē pe muwyr. Jundéu awa aja ym ame’ē pe muwyr. Sare ok ta pe har pe muwyr. Sare ok ta Sinō ywy rehe ihī. Ame’ē ixawa’e manō ame’ē pe jō Eri oho.

²⁷ —Aja Erise tī. Yman te Erise Tupā je’ēha pandu ame’ē ke a’e. A’e ixo rahā, jundéu awa tama’e ywy pe heta ma’e ahy ixo ame’ē ta ixo. Pereran ma’e u’u hū ame’ē ta ke. Ame’ē ta ke a’e mukatu ym te. Amō awa sawa’e ke a’e mukatu. Jundéu awa aja ym ame’ē ke mukatu. Her Namā. Si ywy pe har ke a’e. Ame’ē jō Erise mukatu — aja ngā pe Jesu pandu.

²⁸ Ame’ē panduha ke rehe hendu rahā, upa katu te jy’ariha renda pe wapyk uī ame’ē ta parahy ehe, Jesu rehe. Ame’ē ta rehe har Jesu pandu, aja ngā ukwa, a’erehe parahy ngā Jesu rehe. ²⁹ Pe, a’eta pu’am. Pe, Jesu ke ngā hykíy muhem raho. Ok ta ngi hykíy muhem raho. Ame’ē ok ta ywy’a rake ihī. Ame’ē ywy’a ‘ar pe hykíy raho. Upen te’e hū ame’ē pe ombor ta tipe raho. ³⁰ Anī. Heta ame’ē ta pyter rupi Jesu asa oho. Pe, wata oho ngā ngi.

Amō py’a rehe ājā ihī ame’ē ke Jesu mukatu

(Mak 1.21-28)

³¹ Pe, Kapana’ū ok ta pe Jesu oho. Ame’ē ok ta Ngarirēi ywy rehe ihī. A’ep jundéu awa tama’e putu’uha ‘ar rahā, jundéu awa tama’e jy’ariha renda pe Jesu mu’e mu’e ngā ke ixo. ³² Mu’e rahā, ukwa katu te ha namō ngā ke mu’e, a’erehe ngā pandu: “Mā! Je’ēha te reko aja pandu katu! Mā!” aja riki. ³³ Pe, jundéu awa tama’e jy’ariha renda pe amō sawa’e ihī. Ājā ipy’a rehe ihī ame’ē ke a’e. Hātā ame’ē pandu:

³⁴ —Ēi! Jesu! Nasare ok ta pe har ke nde. Ma’ewā jande ke nde eremupyrara erejur my? Nde rehe har ihē akwa katu. Tupā ngi nde erejur ame’ē ke nde. Ima’e je’ēha ke nde erepandu erejur. Ma’e ka’u te’ēha ma’ēha nixói te nde pe, aja akwa katu — aja sawa’e pandu.

³⁵ Ājā pe Jesu pandu:

—Eje’ē ym! Sawa’e ngi ehem eho! — aja ipe.

Hetaha ruwa koty sawa’e ke ājā ityk inom. Pe, uhem oho ingi. Mahy ym ha namō uhem oho. ³⁶ Pandu pandu ngā jupe:

—Mā! Katu tiki! Myja me’ē ame’ē panduha my? Hātā je’ēha rupi ājā pe pandu katu. Pe, sawa’e ngi ājā uhem oho. Pyrātāha namō ājā ke muhem mondo tī — aja ngā jupe.

³⁷ Pe, ame’ē ywy rupi Jesu rehe har ngā pandu pandu oho.

Petu pen ke Jesu mukatu

(Matéu 8.14-15; Mak 1.29-31)

³⁸ Jundéu awa tama’e jy’ariha renda ngi Jesu uhem oho. Pe, Simā rok pe ixo oho. Apo Simā pen ke haku hū ou. Pe, Jesu pe amō ta pandu oho: “Simā pen haku hū” aja. ³⁹ Pe, ixoty oho. Hake pu’am u’am rahā, pandu: “Eputu’u ipe” aja. Pahar hakuha maha oho ipe. Pahar pu’am. Pe, a’eta mī’u Simā pen me’ē me’ē a’eta pe.

Heta ngā ke Jesu mukatu

(Matéu 8.16-17; Mak 1.32-34)

⁴⁰ Pe, pytun ramō te rahā, jundéu awa tama’e putu’uha ‘ar upa. (A’erehe jundéu awa ta wata katu apo ‘y.) A’erehe Jesu koty ma’e ahy ixo ame’ē ta ke ngā raho raho. Ehe katu ame’ē ta upa ma’e ahy ixo ame’ē ta ke raho ipe tī. Pe, ma’e ahy ixo ame’ē ta ākā rehe ipo ke Jesu mujar. Aja upa katu te mukatu. ⁴¹ Awa ta ngi ājā ta uhem oho tī. Ahem riki uhem oho. Kuja:

—Nde riki Tupā ra’yr — aja Jesu rehe har.

A’e riki Kirisutu. Kapitā keruhū aja Tupā mu’am ame’ē ke a’e. Ame’ē ke upa ājā ta ukwa katu, a’erehe Jesu pandu:

—Ihē rehe har peje’ē ym — aja ājā ta pe.

Jundéi ywy rupi Jesu pandu oho
(Mak 1.35-39)

⁴² Pytuniwe te rahā, ok ta ngi Jesu uhém oho. Awa nixói te ame'ë renda pe oho. A'ep Tupā namō pandu pandu. Pe, ngā kekar kekar ixo. "My ihon my?" aja ngā. Pe, mahem rahā, Jesu ke ngā mupyta tar katu. Pandu ipe:

—Se jande rekoha pe epyta katu exo — aja Jesu pe.

⁴³ A'e pandu:

—Anī. Apyta ym ta. Amō ok ta rupi myrandu katu ihē apandu ta me'ë te'e oho. Ame'ë rehe ihē ke Tupā muwyr. Ma'e ka'u te'e'ha ke amō ma'ema'e, a'erehe pyai. A'erehe ame'ë ke hijar. Pe, Tupā koty ipy'a muruwak rahā: "Ihē kotyhar ke nde" aja Tupā pandu ta. Aja a'e putar. Ame'ë myrandu katu ke ihē apandu ta aho — aja ngā pe Jesu pandu.

⁴⁴ A'erehe pandu pandu oho. Jundéi ywy rupi heta jundéu awa tama'e jy'ariha renda ihī. Ame'ë rupi pandu pandu oho.

5

Jumu'eha ta ke Jesu mujy'ar
(Matéu 4.18-22; Mak 1.16-20)

¹ Amō wera rahā, ypa rake Jesu mu'e u'am. Ypa rer Jenesare. (Mokōi her: "Ngariréi" aja ngā ipe tī.) Pe, heta ngā ixoty jy'ar uwyr. Tupā je'ēha ke a'eta hendu tar katu, a'erehe ixoty ngā jy'ar uwyr. A'erehe jarusu keruhū pe opor oho. ² A'ep y rymy'y rehe mokōi jarusu keruhū rehe Jesu usak. Y rymy'y rehe musosok ame'ë ke rehe usak. Ame'ë ke pira pyhykiha ta hijar oho. Pe, kyhapari ke a'eta kutuk u'am. ³ Peteihar jarusu keruhū pe Jesu opor oho. Simāma'e pe opor oho. Pe, Simā pe pandu:

—Y koty esosok we rī — aja Jesu.

Upa sosok rahā, Jesu wapyk. Pe, heta ame'ë ta ke mu'e uī.

⁴ Upa mu'e rahā, pandu:

—Simā! Apo jarusu keruhū ke y typyha koty esosok we. Nde namō ixo ame'ë ta namō kyhapari embor emondo, y pe. Pira pepyhyk — aja Jesu ipe.

⁵ Simā pandu:

—Sa'e! Pytun rahā jande jamanga hū jaxo tipe. Aja te'e xu'em oho. Japyhyk ym te riki jande. Ko nde erepandu, a'erehe kyhapari ke jambor ta tī — aja Jesu pe.

⁶ Pe, kyhapari ke a'eta ombor indo. Pe, mâte hū te'e pira ke 'y. Kyhapari ke musak tate. ⁷ A'erehe ehe katu ame'ë ta pe Simā ta pukái. Amō jarusu keruhū pe ehe katu ame'ë ta i'ái.

—Pahar pira rehe pejur! — aja.

Ixoty a'eta oho. Mokōi jarusu keruhū ke mutyryhem. Tate mupypyk indo. ⁸ Ame'ë pira hetaha rehe Simā usak rahā, Jesu ruwa

koty wapyk. Ipynarāi pe wapyk. (Aja sawa'e katu te ame'ë ke kohī aja mujekwa) Pe, pandu:

—Sawa'e! Nde riki katu te me'ë ke. Ma'e nde ereka'u te'e'ha nde erema'e'ha nixói te nde pe. Ihē anī. Ma'e aka'u te'e'ha ke ama'ema'e ame'ë ke ihē. A'erehe ihē ruxī ihē. A'erehe ihē ngi eho — aja Jesu pe Simā pandu.

⁹ Mâte hū pira ke Simā ta pyhyk, a'erehe: "Mā!" aja Simā ta. Inamō ixo ame'ë ta aja tī. "Mā!" aja tī. ¹⁰ Simā rehe katu ame'ë ta aja tī. Her Tian. Imu rer Juā. Ame'ë mokōi Semende ra'yir. "Mā!" aja a'eta tī. Pe, Simā pe Jesu pandu:

—Pira ke pepyhyk pexo. Apo har anī. Amō kotyhar ta. Pehē ke ihē amu'e ta. A'erehe amō ta py'a ke Tupā koty pemuruwak ta pexo k'y. (Pira pepyhyk, ame'ëja saka.) Pekiye ym. (Ihē namō peho) — aja.

¹¹ Pe, jarusu keruhū ke y rymy'y rehe Simā ta muhyk raho. Y ngi kyhapari ke hyk'i muhem rahā, upa katu te Simā ta hijar oho. Pe, Jesu namō a'eta oho.

Pereran ma'e u'u hū ame'ë ke Jesu mukatu

(Matéu 8.1-4; Mak 1.40-45)

¹² Amō wera rahā, amō ok ta pe Jesu ixo. A'ep amō sawa'e ixo. Pereran ma'e u'u hū ame'ë ke namō a'e ixo. (A'erehe amō ta rake uhyk ym ame'ë ke a'e.) Pe, Jesu rehe usak rahā, Jesu ruwa koty wapyk oho. Ipynarāi pe wapyk oho. (Aja sawa'e katu te ame'ë ke kohī, a'erehe hendu katu ehe aja mujekwa.) Pe, pandu:

—Sa'e! Nde ereputar rahā, ihē ke nde eremukatu katu aja akwa — aja Jesu pe.

¹³ Ijywa ke Jesu mupuku. Pe, sawa'e ākā rehe ipo ke mujar. Pandu ipe:

—Hā! Nde ke ihē amukatu tar katu. Nde katu apo 'y — aja Jesu ipe.

Pe, pereran ma'e u'u hū ame'ë ke pahar upa ka'ë oho ipe. ¹⁴ Pe, Jesu pandu ipe:

—Ame'ë ke amō ta pe epandu ym. Pahar jundéu awa tama'e pa'i koty eho. Ejumujesak nde juehe har ipe. Nde rehe usak katu ta. "Nde katu" aja pandu ta. Pe, Moise mupinin aja ma'e ke pa'i pe eme'ë. Ame'ë ke a'e hapy ta Tupā pe, ame'ëja saka. Aja rahā, upa ka'ë oho nde pe aja ngā pe nde eremukwa ta — aja sawa'e pe.

¹⁵ Jesu mukatu, ame'ë rehe har ngā pandu pandu oho. Pe, heta ngā jy'ar ixoty. Ima'e panduha rehe a'eta hendu uwyr. Ma'e ahy ixo ame'ë ta ke Jesu mukatu, a'erehe a'eta uwyr tī. ¹⁶ Anī. Heta ame'ë ta ke Jesu hijar oho. Awa nixói te ame'ë pe oho. A'ep Tupā namō pandu pandu.

Upa jupyrytā rātā ame'ë ke Jesu mukatu
(Matéu 9.1-8; Mak 2.1-12)

¹⁷ Amō wera rahā, ngā ke Jesu mu'e mu'e uī. A'ep parise ta ihī tī. Moise je'ēha ke mu'e ame'ē ta ihī tī. Ok ta pame katu te ngi a'eta uhyk uwyr ehe. Ngarirēi wyw rehe ok ta ihī, ame'ē ngi uhyk uwyr ehe. Jundēi wyw rehe ok ta ihī, ame'ē ngi uhyk uwyr ehe tī. Jerusarē ok ta ngi uhyk uwyr ehe tī. Tupāma'e pyratāha ihī katu ehe, Jesu rehe. A'erehe ma'e ahy ixo ame'ē ta ke mukatu hū. ¹⁸ Pe, upa jupyrātā rātā ame'ē ke amō sawa'e ta hupir werur reko. Kyha aja me'ē pe a'eta werur reko. Jesu ruwa koty a'eta mou tar katu raho. A'erehe hok pe a'eta ixe tar katu. ¹⁹ Heta te hū ame'ē ta i'āi, a'erehe marā ka ym ixeha. A'erehe ok kupe 'ar pe upa jupyrātā rātā ame'ē ke a'eta hupir raho. (Ame'ē ok kupe ipe katu.) Pe, jupyka ke jo'ok. Ame'ē rupi upa jupyrātā rātā ame'ē ke muju mondo. Kyha aja me'ē pe muju mondo, tupaham rehe. Ngā pyter pe mou. Jesu rake mou. ²⁰ Amō ke Jesu mukatu, ame'ē rehe sawa'e ta jurujar katu. Ame'ē ke Jesu ukwa rahā, upa jupyrātā rātā ame'ē pe pandu:

—Sa'e! Ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'ema'e. Apo nde rehe ihē py'a jywyr katu — aja Jesu ipe.

²¹ Pe, parise ta pandu pandu a'eta jupe. Moise je'ēha ke mu'e ame'ē ta namō pandu pandu a'eta jupe. Kuja:

—Mā! Amō pe Tupā jō riki pandu katu: “Ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'ema'e. Nde rehe ihē py'a jywyr katu” aja. Aja me'ē Jesu pandu rahā, katu ym riki. Awa te'e Jesu. A'erehe peme'ē riki Tupā aja jupe my. Katu ym aja — aja a'eta jupe.

²² Pe, a'eta pandu pandu a'eta jupe, ame'ē ke Jesu ukwa rahā, pandu:

—Aja ym pekwa pekwa peī. ²³ Myja me'ē riki hātā ma'eha my? Kuja my: “Ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'ema'e. Nde rehe ihē py'a jywyr katu” aja apandu rahā, hātā te ma'eha my? (Ame'ē ke rehe usak ym awa.) Anī rahā, kuja my? “Epu'am! Ewata eho!” aja apandu rahā, hātā te ma'eha my? (Ame'ē rehe usak awa.) ²⁴ Pesarahā! Tupā jō riki ahyha mukatu aja pekwha. Tupā jō riki ipy'a mujujwyr katu. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ē ke rehe mujujwyr katu, aja pekwha tī. Apo ihē tī. Ihē riki kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke ihē, aja amujukwa ta apo. Ihē pe Tupā pandu tī: “Ma'e ka'u te'eha ke amō ta ma'ema'e. Ame'ē ta rehe nde py'a emujujwyr katu” aja ihē pe. Pesarahā! Ame'ē ke pekwa ta apo — aja Jesu pandu.

A'erehe upa jupyrātā rātā ame'ē pe a'e pandu:

—Apandu nde pe! Epu'am! Nde kyha aja me'ē ke emupu'a! Nde rok pe ejywyr eho inamō — aja Jesu.

²⁵ Pe, heta ame'ē ta usak uī ehe rahā, pahar sawa'e pu'am. Kyha aja me'ē pe nino, ame'ē ke mupu'a. Ame'ē ke hok pe raho. Oho ixo rahā, Tupā pe pandu pandu:

—Ne jō riki katu te me'ē ke — aja sawa'e pandu oho ixo.

²⁶ Ame'ē rehe ngā usak rahā, pandu:

—Mā! Katu tiki! — aja.

Pe, Tupā rehe har katu ngā pandu tī:

—Mā! A'eramō marā ka ym amō ma'eha, ame'ē ke a'e ma'e katu, ame'ē ke rehe jasak katu. Mā! — aja ngā pandu.

(Arahā Jesu Tupā tī, aja ngā pe mujekwa katu.)

“Ihē namō ejur” aja Rewi pe Jesu pandu (Matéu 9.9-13; Mak 2.13-17)

²⁷ Ajame'ē ke ok ta ngi Jesu uhem oho. Pe, amō sawa'e rehe usak. Homa awa tama'e kapitā keruhū pe tamatarer matyr ame'ē ke a'e. (A'erehe a'e ke jundēu awa ta putar ym ame'ē ke a'e.) Her Rewi. (Amō her: “Matéu” aja.) Tamatarer matyriha renda pe wapyk uī. Jesu pandu ipe:

—Ihē namō eho 'y — aja Rewi pe.

²⁸ A'e pu'am. Upa katu te hijar oho. Pe, Jesu namō oho.

²⁹ Hok pe jywyr rahā, Jesu pe imi'u ke Rewi moī hū. Amō heta tamatarer matyr ame'ē ta wapyk uī tī. Heta amō ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ē ta wapyk uī tī.

³⁰ Parise ta amō ta ihī tī. Moise je'ēha ke mu'e ame'ē ta amō ta tī. Wapyk uī tī. Parise ta kotyhar ta ke a'eta. Upa ame'ē ta je'ē je'ē hū. Jesu namō jumu'e ixo ame'ē ta namō a'eta je'ē je'ē hū. Kuja a'eta pandu:

—Ma'ewā ame'ē sawa'e ta jaxer ame'ē ta namō Jesu u'u uī my? Tamatarer matyr ame'ē ta namō aja tī. U'u a'eta namō tī. Katu ym aja — aja parise ta je'ē je'ē hū.

³¹ Ame'ē ke rehe Jesu hendu rahā, pandu ngā pe:

—Ma'e ahy ixo rahā, mukatuha koty amō oho. Ahy ym rahā, mukatuha koty oho ym. (Aja apo tī. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ē ta ihē rehe uhyk. Ipy'a juhyk. Ame'ē ke a'eta putar, a'erehe ihē rehe uhyk. Katu jupe, ame'ē ta anī. Ihē rehe uhyk ym.)

³² Pesarahā! Sawa'e katu aja ukwa jupe ame'ē ta pe kuja ihē apandu ym: “Tupā koty pehē py'a pemuruwak pemondo” aja. Anī. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, aja ukwa ame'ē ta pe kuja ihē apandu katu: “Tupā koty pehē py'a pemuruwak pemondo” aja riki — aja parise ta pe Jesu pandu.

Ma'e u'uha ke hijar ame'ē rehe har (Matéu 9.14-17; Mak 2.18-22)

³³ Amō ta Jesu pe pandu:

—Juā namō jumu'e ixo ame'ē ta ma'e u'uha ke hijar hijar ixo. (Aja pyaiha ke mujekwa Tupā pe.) Tupā namō a'eta pandu pandu tī. Parise ta namō jumu'e ixo ame'ē ta

aja tĩ. Ma'e u'uha ke hijar hijar tĩ. Ne namō jum'u'e ixo ame'ē ta aja ym riki. Ma'e ke a'eta u'u katu ixo. Hijar ym. Ma'erehe my? — aja ipe.

³⁴ Jesu pandu:

—Sawa'e jumendar rahā, ngā mi'u matyr. Huryha mujā. Pe, ame'ē pe oho ame'ē ta ma'e u'uha ke hijar ym. Sawa'e namō ixo rahā, ma'e u'uha ke hijar ym. ³⁵ Ihē namō ihēma'e jum'u'eha ta ixo apo, a'erehe upa ma'e u'uha ke a'eta hijar ym. Yman rahā, ihē ke amō ta pyhyk ta raho a'eta ngi. Arahā ihēma'e jum'u'eha ta upa ma'e u'uha ke hijar ta. (Aja pyaiha ke mujekwa ta) — aja Jesu pandu.

³⁶ Myja me'ē ymanihar ke my, ame'ē ke Jesu pandu tĩ:

—Kamixa ymanihar sorok rahā, kamixa pyahu mondok, ame'ē kurer ke amō mujar ym ehe. Mondok rahā, kamixa pyahu ame'ē ke mujaxer ta. Pe, ixurer ke kamixa ymanihar rehe katu ym tĩ. ³⁷ Kawī mupupur ramō ame'ē ke hyru ymanihar te pe amō purakar ym. Ame'ē pe purakar rahā, mupupur we ixo rĩ. Pe, hyru ymanihar ke mupuk ta. Pe, kawī jyhen ta oho. Hyru ymanihar ke mujaxer ta tĩ. ³⁸ Pesarahā! Kawī mupupur ramō ame'ē ke hyru katu ame'ē pe amō purakar rahā, katu ta tiki. (Aja rahā, kawī jyhen ym ta. Hyru ke upuk ym ta tĩ.) ³⁹ Kawī iro ame'ē ke amō u'u rahā, kawī mupupur ramō ame'ē ke u'u tar ym. “Iro ame'ē ke katu te” aja pandu — aja Jesu pandu.

(Jesu mu'e rahā, myja ixoha katu aja mujekwa. Ixoha pyahu aja saka. Kawī mupupur ramō, ame'ēja saka ame'ē. Kamixa pyahu, ame'ēja saka ame'ē tĩ. A'erehe parise ta mu'e, aja ixoha namō marā ka ym muparaha. Hyru ymanihar, aja saka. Kamixa ymanihar, aja saka tĩ, aja Jesu mujekwa.)

6

Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rehe har
(Matéu 12.1-8; Mak 2.23-28)

¹ Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahā, ahūi aja me'ē ty rupi Jesu wata oho ixo, jum'u'eha ta namō. Pe, ame'ē ke jum'u'eha ta amō amō po'ok ixo. (Ame'ē ke ipo pe kamyrik. Aja pির ke ombor. Upa ombor rahā, ame'ē ke u'u.) ² Pe, amō parise ta a'ep ixo. Ame'ē ta pandu:

—Anĩ. Katu ym u'uha. Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahā, aja nema'e jum'u'eha ta kamyrik rahā, katu ym. (Paraky te'e, aja saka. A'erehe katu ym.) Aja Moise je'ēha rehe panduha ihĩ — aja parise ta pandu.

³ (Amō rehe pyrara usak ta me'ē te'e, aja Jesu mujekwa tar katu.) a'erehe a'e pandu:

—Yman Ndawi myahy te riki. Inamō ixo ame'ē ta aja tĩ. Myahy te tĩ. Ame'ē ta

ma'eha ke Tupā je'ēha rehe pesak riki. ⁴ Ma'e u'u ame'ē ke nixói te rahā, Tupā rehe ngā jum'u'eha renda keruhū pe a'e ixe oho. Pe, mbeju a'ep ihĩ. Ame'ē ke u'u. Inamō ixo ame'ē ta pe me'ē tĩ. A'eta u'u tĩ. Ame'ē mbeju ke Tupā ruwa koty pa'ihu moĩ, ame'ēja saka. Pa'i ta jō ame'ē ke u'u katu. Amō ta u'u rahā, anĩ. (Ndawi ta pa'i ta ym.) A'erehe Ndawi ta u'u rahā, katu ym ta tipe. (Aja Moise je'ēha rehe hendu ym) — aja Jesu pandu.

⁵ A'e pandu tĩ:

—Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahā, ma'e ke amō ma'e, ame'ē ke ihē riki apandu katu. Tupā je'ēha rupi ajur ame'ē ke ko ihē. Awa ihē tĩ — aja parise ta pe Jesu pandu.

Ipo ke upa te'e jupu'a ame'ē ke Jesu mukatu

(Matéu 12.9-14; Mak 3.1-6)

⁶ Amō jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahā, jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe ixe oho. A'ep ngā ke a'e mu'e uĩ. A'ep amō sawa'e ihĩ. Ipo ke upa te'e jupu'a ame'ē ke a'e. Ijywa katu kotyhar ipo ke upa te'e jupu'a. ⁷ A'ep Moise je'ēha mu'e ame'ē ta amō ihĩ tĩ. Parise ta amō ihĩ tĩ. Jesu rehe a'eta usak katu uĩ. Putu'uha 'ar rahā, ma'e ahy ixo ame'ē ke Jesu mukatu ta my? Mukatu rahā, pandu ta ipe: “Mā! Katu ym nde erema'e. Putu'uha 'ar rahā, nde eremukatu. (Nde ereparaky te'e, ame'ēja saka.) Jundéu awa ta je'ēha rehe nde erehendu ym. Katu ym aja” aja Jesu pe a'eta pandu ta. A'erehe a'eta usak katu ehe uĩ, Jesu rehe. ⁸ Ame'ē ta ipy'a pe ukwa ukwa uĩ, ame'ē ke Jesu ukwa katu. A'erehe ipo ke upa te'e jupu'a ame'ē pe pandu:

—Epu'am! Se heta ame'ē ta pyter pe ejur! — aja riki.

Sawa'e pu'am. Heta ame'ē ta pyter pe pu'am oho. ⁹ Pe, ngā pe Jesu pandu:

—Ihē pe pepandurahā! Putu'uha 'ar rahā, myja jundéu awa je'ēha mujekwa my? Myja riki katu my? Ko amō ta rehe amō pyrara usak rahā, katu my? Ko mai rahā, katu my? Ko amō ta ke jukwa rahā, katu my? Ko jukwaha ke muputu'u rahā, katu my? Myja katu my? Pepandurahā! — aja ngā pe pandu.

¹⁰ Pe, ngā rehe juramā usak. Pandu ym awa. A'erehe ipo ke upa te'e jupu'a ame'ē pe pandu:

—Nde po epirar 'y! — aja.

Ipo ke sawa'e pirar rahā, upa puku oho ipe. Imembek katu oho ipe tĩ. Upa katu.

¹¹ Ame'ē ke rehe usak rahā, parise ta parahy te ehe, Jesu rehe. Jundéu awa je'ēha rehe hendu ym, aja ukwaha naĩ, a'erehe parahy. Pandu pandu a'eta jupe:

—Myja Jesu ke japyhyk ta my? Pe, jakwā — aja parise ta pandu pandu a'eta jupe.

*Jumu'eha ta ke Jesu mu'j'ar
(Matéu 10.1-4; Mak 3.13-19)*

¹² Amō pytun ramō rahā, ywy'ā rehe jeje te Jesu jupir oho. A'ep Tupā namō pandu pandu u'am. Aja te'e xu'em oho. ¹³ Wera rahā, jumu'eha ta ke mu'j'ar. Ame'ē ta ngi har awa py mokōi sawa'e ta ke jo'ok. Ame'ē ta pe pandu:

—Pehē riki ihē amondo ta ame'ē ta ke apo 'y — aja.

¹⁴ Ame'ē ta rer kuja. Ko Simā. Amō her moī ehe. “Petu” aja her moī ehe. Ko Andere amō tī. Simā mu a'e. Tian amō tī. Ko Juā amō tī. Tian mu a'e. Amō Siri tī. Amō Matoromēu tī. ¹⁵ Amō Matéu tī. Amō Tome tī. Amō Tian tī. Apéu ra'yr a'e. Amō Simā tī. Sero aja amō ta ipe tī. (“Sero” aja pandu rahā, jundéu awa tama'e ywy ngi huwajan ta ke a'e mujan tar katu muhem, aja mukewa.) ¹⁶ Amō Jun tī. Tian ra'yr a'e. Ko Jun Ikario amō tī. A'e riki Jesu rehe huwajan ta ke muhyk ta werur.

Ngā ke Jesu mu'e. Ahy ixo ame'ē ta ke mukatu tī.

(Matéu 4.23-25)

¹⁷ Pe, ame'ē ta namō ywy'ā ngi wyyj oho. Ywy ipe katu ame'ē pe a'eta uhyk. Amō jumu'eha ta heta a'ep ixo tī. A'ep Jundéi ywy ngi uhyk uwyr ame'ē ta heta ixo tī. Jerusarē ok ta ngi uhyk uwyr ame'ē ta amō tī. Heta ixo tī. Tir ok ta ngi uhyk uwyr ame'ē ta amō tī. Sinō ok ta ngi uhyk uwyr ame'ē ta amō tī. Heta ixo tī. Sinō ok ta y ramūi rake ihī. Tir ok ta aja tī. Y ramūi rake ihī tī. ¹⁸ Jesu pandu ame'ē ke rehe johu ngā hendu uwyr. Ma'e ahy ixo ame'ē ta ke mukatu, ame'ē ke rehe johu ngā uhyk uwyr tī. Āja ipy'a rehe ihī ame'ē ta uhyk uwyr ehe tī. Ame'ē ta ke a'e mukatu tī. ¹⁹ Ima'e pyrātāha namō ngā ke mukatu hū. A'erehe upa ngā ipo ke mujar tar katu ehe. Mujar ehe rahā, upa katu oho ipe.

Huryha rehe har. Pyaiha rehe har tī.

(Matéu 5.1-12)

²⁰ Jumu'eha ta rehe Jesu usak. Pandu: —“Tupā rehe har jakwa ym jande” aja pekwa ame'ē ta mā peja pehē rury katu pe'am.

Ixotyhar ta aja pemuruwak ta. Pe, inamō pexo ta, a'erehe mā peja pehē rury katu pe'am.

²¹ Amō myahy rahā, ma'e ke u'u ta. Aja Tupā putar ame'ē ke pema'ema'e tar katu te rahā, mā peja pehē rury katu pe'am. Upa peputar ame'ē ke Tupā muwyr katu ta.

Ma'e peka'u te'eha ke pema'e, a'erehe pejixi'u apo. Ame'ē ke Tupā pe pepandu. Aja rahā, mā peja pehē rury katu ta pe'am. Pepuka ta

tī. Tupā ipy'a jywyr ta pehē rehe, a'erehe pehē rury katu pe'am.

²²⁻²³ —Mā! Pehē rury katu pehē. Ihē rehe pejuruar katu, a'erehe pehē rehe amō ta parahy. Pehē ke putar ym tī. Pehē rehe juru ai ngā tī. “Peme'ē ta jaxer ai” aja pehē rehe har pandu naī tī. Ihē rehe pejuruar katu, a'erehe upa aja ta. Aja rahā, pehē rury katu pexo. Pehē ruryha namō pepor pepor pexo. Pehē aja ymanihar Tupā je'ēha pandu ame'ē ta tī. Ame'ē ta ke pehē ramūi ta mupyrra tī. Aja pehē ke amō ta mupyrra ta tī. Anī. Tapijar te'e we ihē rehe pejuruar katu. Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Ywa pe pehēma'e hū ta, a'erehe pehē rury katu pe'am.

²⁴ —Apo pehēma'e hū namō pexo, a'erehe pehē rury katu pe'am.

Mā! I'i atu we rahā, pepyai ta. (Amō ta rehe pekyty'ym.) A'erehe pehē ke Tupā mupyrra hū ta.

²⁵ “Ma'e ke japutar ym te apo. Upa katu te jandema'e kohī apo, a'erehe Tupā ke japutar ym” aja pepandu ame'ē ta. Mā! Tupā koty pehēma'e nixói te ta. Myahy te hū, aja saka nixói te ta. Mā! Tupā mupyrra hū ta pehē ke.

“Upa katu te jandema'e kohī, a'erehe Tupā ke japutar ym” aja apo pepuka puka ame'ē ta. Mā! Pepyai ta. I'i atu we rahā, pejixi'u hū ta. Tupā mupyrra ta, a'erehe pejixi'u hū ta.

²⁶ —Yman Tupā je'ēha pandu ame'ē ta ran rehe har amō ta pandu: “Katu peme'ē ta” aja naī. Te'e riki. A'engi Tupā mupyrra hū riki. A'erehe: “Mā! Katu peme'ē ta” aja pehē rehe har pandu naī rahā, mā pepyai pe'am. Ymanihar ta aja Tupā mupyrra ta my tī — aja Jesu pandu.

Huwajan ta rehe ipy'a katu

(Matéu 5.38-48; Matéu 7.12; Ruk 23.34; At 7.60; Hom 12.17-21)

²⁷ A'e pandu tī:

—Ihē rehe hendu ame'ē ta pe ihē apandu katu. Pehē ruwajan ta rehe pepy'a katu. Pehē rehe parahy ame'ē ta rehe pepy'a katu tī. ²⁸ “Mā peja pehē ke Tupā mahy” aja pandu ame'ē ta pe kuja pepandu: “Mā peja pehē rehe Tupā usak katu” aja ipe. Pehē ke mahy ame'ē ta rehe har Tupā namō pepandu katu. (“Mā peja esak katu ehe” aja Tupā namō pepandu.) ²⁹ Nde ruwa amō nupā rahā, aja emujywyr ym ipe tī. Mā peja nde ruwa wajar a'e nupā tī. Nema'e kamixa ke amō raho rahā, mā peja nema'e xirur raho tī. ³⁰ “Nema'e aputar” aja nde pe amō pandu rahā, ame'ē ke eme'ē ipe. Nema'e ke amō pyhyk rahā, ame'ē mujywyrha ke epandu ym ipe. ³¹ Pehē pe ma'e ke amō ta

ma'ema'e katu, ame'ë ke peputar. Aja pe-mujywyr ipe tî. Katu ame'ë ke pema'ema'e ngâ pe tî.

³²⁻³⁵ —Pehë rehe ipy'a katu ame'ë ta rehe jô pepy'a katu rahâ: “Mâ! Peme'ë katu ame'ë ke” aja pehë rehe har Tupâ pandu ym. Pesarahâ! Jaxer ame'ë ta aja tî. Ipy'a katu ehe ame'ë ta rehe jô ipy'a katu tî. (Mâ! Pehë ruwajan ta rehe pepy'a katu ta me'ë te'e tî.)

—Pe, pehë pe ma'e katu ame'ë ke ma'e. Ame'ë ta rehe jô pepy'a katu rahâ! “Mâ! Peme'ë katu ame'ë ke” aja pehë rehe har Tupâ pandu ym tî. Pesarahâ! Jaxer ame'ë ta aja tî. Ma'e katu ame'ë ke ma'e katu. Ame'ë ta rehe jô ipy'a katu tî. (Mâ! Pehë ruwajan ta rehe pepy'a katu ta me'ë te'e tî.)

—Amô ta pe tamatarer pemupyta rahâ, ame'ë ke pehë pe mujywyr ta, aja pekwa. A'erehe ame'ë ta pe pemupyta katu. Aja rahâ: “Mâ! Peme'ë katu ame'ë ke” aja pehë rehe har Tupâ pandu ym. Pesarahâ! Jaxer ame'ë ta aja tî. Aja mupyta tî. Juja katu te mujywyr tî, aja ukwa. Aja ym pehë! (Pehë ruwajan rehe pepy'a katu.) Ame'ë ta rehe pesak katu tî. Tamatarer ke pemupyta katu. Mujywryiha ke peputar ym pexo. Aja rahâ Tupâ koty nema'e heta te hû ta. “Tupâ ra'yr ta” aja ta pexo. Tupâ riki ywatehar te ke a'e. Upa ngâ rehe katu ame'ë ke a'e ma'ema'e. “Ne jô riki katu te me'ë ke” aja pandu ym ame'ë ta rehe a'e usak katu tî. Jaxer ame'ë ta rehe aja tî. Usak katu tî. Upa ngâ rehe aja tî. Usak katu tî. Aja Tupâ. ³⁶ Pehë rehe pehë pâi keruhû pyrrara usak. Aja amô ta rehe pepyrra pesak tî — aja Jesu pandu.

“Katu ym nde” aja amô rehe har epandu ym

(Matéu 7.1-5; Hom 2.1-3)

³⁷ A'e pandu tî:

—Amô ta rehe har kuja ym pepandu: “Peme'ë ta katu ym” aja. Aja pepandu rahâ, aja juja katu te pehë rehe har Tupâ pandu ta tî. A'erehe aja ym pepandu. Kuja amô ta rehe har kapitâ pe pepandu ym: “Peme'ë riki katu ym. A'erehe emahy” aja pepandu ym. Pepandu ym rahâ, aja pehë rehe har Tupâ pandu ym ta tî. “Katu ym pehë” aja a'e pandu ym ta tî.

—Amô rehe peparahy rahâ, pehë py'a pe-mujywyr katu ehe. Aja rahâ, pehë katu ym rahâ, pehë rehe Tupâ ipy'a jywyr katu ta tî.

³⁸ —Amô ta pe ma'e ke peme'ë katu. Aja rahâ, pehë pe ma'e ke Tupâ me'ë katu ta tî. Tyryhem aja pehë pe muwyr ta. Jete har te ke! I'ar koty te we muwyr ta, pehë pe. Myja me'ë amô ta pe ma'e ke pema'e, aja juja katu te pehë pe Tupâ ma'e ta tî — aja Jesu pandu.

³⁹ Myja me'ë eha ym te ame'ë my, ame'ë ke jumu'eha ta pe Jesu pandu:

—Mokôï eha ym te ame'ë ta ixo rahâ, marâ ka ym jumokôï wataha. Ipo rehe a'eta jupyhyk wata oho rahâ, janam ha pe te'e mokôï oho ta. (Aja eha ym te aja ym pehë tî. Jete har te ke pejumu'e katu rahâ, ame'ë ke amô ta pe pemu'e katu ta. Janam ha aja pejawy ym ta.) ⁴⁰ Jumu'eha riki mu'eha aja ym. Mu'eha 'ar koty te we ukwa ym. Pe, upa katu te jumu'e rahâ, mu'eha aja a'e tî. Ukwa katu ta tî.

⁴¹ —Ne mu reha ke myra kurer mupuk, ame'ë rehe nde eresak. (Aja rahâ, ta'yr mi ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'e.) Mâ peja ame'ë rehe har ekwa ekwa ym exo. Nde rehe rehe myra keruhû mupuk riki. (Aja rahâ, mâte hû nde ereka'u te'eha ke nde erema'e. Katu ym aja.) Mâ peja ame'ë rehe har ekwa ekwa py exo.

⁴² —Kuja ne mu pe epandu my: “Éi! Sa'e! Nde reha ngi myra kurer ke ihë ajo'ok ta” aja. (Aja rahâ, kuja riki: “Ta'yr mi ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'e. Ame'ë ke mâ peja ehijar” aja nde erepandu.) Mâ! Nde eresak ym my? Nde reha rehe myra keruhû ihî. (Aja rahâ, mâte hû nde ereka'u te'eha ke nde erema'e.)

—Mâ! Mokôï nde erekwaha namô nde erexo. Nde reha ngi myra keruhû ke ejujo'ok py. (Aja rahâ, mâte hû nde ereka'u te'eha nde erema'ema'eha ke nde erehijar katu py.) Aja rahâ, upa ma'e ke nde eresak katu ta. Pe, nde mu reha ngi myra kurer ta'yr mi nde erejo'ok katu ta. (Aja rahâ, nde mu pe nde erepandu: “Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha ke ehijar” aja nde erepandu katu) — aja Jesu pandu.

I'a rehe har

(Matéu 7.16-20; Matéu 12.33-35)

⁴³ A'e pandu tî:

—Ma'eywa'y hury katu rahâ, i'a katu riki. Pe, ma'eywa'y hury ym rahâ, i'a ym. ⁴⁴ I'a katu rahâ, ma'eywa'y rehe har amô ukwa katu ta. (Ma'eywa'y hury katu, aja ukwa katu ta.) Pesarahâ! Juruwe'y ngi akaju ke amô po'ok ym te. Japekâ'y ngi waja ke amô po'ok ym te tî. ⁴⁵ Aja amô tî. I'a aja amô rehe har amô ta ukwa katu tî. Katu ame'ë ke amô ma'ema'e rahâ, sawa'e katu ame'ë ke a'e, aja amô ta ukwa. (I'a katu, ame'ëja saka.) Jaxer ame'ë ke amô ma'e rahâ, sawa'e katu ym ame'ë ke a'e, aja amô ta ukwa. (I'a ym, ame'ëja saka.) Ipy'a pe ukwa ukwa ixo, ame'ë ke amô pandu. A'erehe i'a ym aja: “Katu ym a'e” aja ehe har ukwa katu awa — aja Jesu pandu.

Ok mujâha rehe har

(Matéu 7.24-27)

⁴⁶ A'e pandu tî:

—Ihë pe nde erepandu: “Éi! Sawa'e! Nde katu!” aja. Mâ! Aja panduha jô. Anî. Ihë apandu ame'ë ke rehe nde erehendu ym

rahā, katu ym aja. ⁴⁷ Ihē rehe amō uhyk. Pe, ihē je'ēha rehe amō hendu katu. Pe, aja ma'ema'e. Esarahā! Ehe har ihē amujekwa ta pehē pe. ⁴⁸ Ok ke mujā a'e. Kuja y rake mujā. Wywykwar ypyy pykūi katu. Itahu rehe uhyk oho. Ame'ē 'ar pe ok pyter ke jytyka. Ok pyter ke hātā jytyka. Pe, y tiha rahā, ok ke u'ar ym. Ok pyter hātā jytyka, a'erehe y ombor ym.

⁴⁹ —Amō anī. Ihē je'ēha rehe amō hendu tipe. Pe, aja a'e ma'e ym. Ame'ē riki amō koty ok ke mujā. Kuja, y rake mujā tī. Ok pyter ke hātā ym jytyka. Pe, y tiha rahā, upa munde raho. Pahar ok ke y ombor oho. Tūl Mā! Tyapu hū! — aja Jesu pandu.

7

*Homa awama'e miasu ke Jesu mukatu
(Matéu 8.5-13)*

¹ Upa aja me'ē ngā pe Jesu pandu rahā, a'engi oho. Kapanā'ū ok ta pe oho. ² A'ep amō sawa'e ixo. Homa awa ke a'e. (Jundéu awa ym a'e.) Sonda tama'e kapitā ke a'e tī. Ima'e miasu ahy ixo. Ame'ē riki amō miasu 'ar koty te we katu ame'ē ke ipe. Manō tate a'e. ³ Pe, Jesu uwyrīha rehe har kapitā ukwa rahā, jundéu awa tamūi ta ke ixoty a'e mondo. Tamūi ta pe pandu:

—“Ihēma'e miasu ke emukatu ejur. Pahar ejur” aja Jesu pe peme'u peho — aja tamūi ta pe kapitā pandu.

A'erehe tamūi ta oho. ⁴ Jesu rehe uhyk rahā, pandu ipe:

—Sa'e! Kapitā panduha ke nde erema'e rahā, katu ta tiki. ⁵ Jundéu awa ta rehe a'e ipy'a katu. Jandema'e jy'ariha renda ke a'e riki mujā tī — aja Jesu pe.

⁶ Tamūi ta pandu, a'erehe a'eta namō Jesu oho. Kapitā rok pe uhyk tate rahā, ixoty ehe katu ame'ē ta ke kapitā mondo tī. Kapitā je'ēha ke a'eta raho. Kuja Jesu pe kapitā rehe katu ame'ē ta pandu oho:

—Sa'e! Ehendurahā! Kuja kapitā pandu: “Ihē rok pe nde erehe rahā, ihē ruxī riki. Amō awa ihē. Nde aja jundéu awa ym ihē tī. ⁷ A'erehe nde koty ihē atu aho ym tī. Esarahā! Epandu jō! Pe, ihēma'e miasu katu ta oho. ⁸ Akwa katu ihē. Ihēma'e kapitā je'ēha rehe ihē ahendu katu tī. Pe, ihē je'ēha rehe amō sonda ta hendu katu tī. Amō pe ihē apandu: ‘Eho!’ aja. Pe, pahar a'e oho. Amō pe ihē apandu: ‘Ejur se!’ aja. Pe, pahar a'e uwyr. Ihēma'e miasu pe ihē apandu: ‘Eparaky eho!’ aja. Pe, a'e paraky oho. A'erehe paite nde erepandu rahā, se ihēma'e miasu katu ta, aja akwa katu” — aja Jesu pe pandu.

⁹ Ame'ē ke Jesu hendu rahā: “Mā! Katu tiki!” aja ukwa. Uwak rahā, haikwer rupi uwyr ame'ē ta pe pandu:

—Mā! Sonda tama'e kapitā jurujar katu te ihē rehe. Ihē apandu pehē pe. Aja jundéu awa ta jurujar ym ihē rehe. Amō wywy pe nixói. Jundéu awa tama'e wywy pe nixói tī. A'eramō akwa — aja Jesu pandu.

Arahā mukatuha ke pandu. Pe, kapitāma'e miasu katu oho. ¹⁰ Sonda tama'e kapitā rok pe ehe katu ame'ē ta jō jywyr oho rahā, kapitāma'e miasu katu aja a'eta usak.

Ixawa'e manō ame'ē membyr ke Jesu mukwera

¹¹ Ku'ē rahā har pe we Naī ok ta pe Jesu oho. Inamō jumu'e ixo ame'ē ta oho tī. Inamō heta ngā oho tī. ¹² Ok ta kurar rukwen rehe uhyk tate rahā, ok ta ngi heta uhēm uwyr ixo. Manō ame'ē ke jytyy ta raho reko tī. Ixawa'e manō ame'ē membyr ke a'e. Peteihar ke a'e. Heta ok ta pe har ta kūjā namō uwyr ixo. ¹³ Usak ehe rahā, pyrara Jesu usak ehe, ixawa'e manō ame'ē ke rehe. Pandu ipe:

—Ejixi'u ym! — aja kūjā pe.

¹⁴ Pe, kaixā koty oho. Ipo ke mujar ehe rahā, sawa'e ta hupir raho ame'ē ta pyta. Pe, Jesu pandu:

—Sa'e! Ihē apandu nde pe: “Epu'am!” — aja riki.

¹⁵ Pahar manō ame'ē ke wapyk tī. Kwera katu uī. Pandu pandu a'e tī. Imāi pe Jesu pandu:

—Ko ne membyr. Kwera katu tī — aja ipe.

¹⁶ (Pyrātā te ame'ē ke kohi, aja ngā ukwa.) A'erehe Tupā rehe har katu ngā pandu tī.

—Mā! Katu tiki! Tupā je'ēha ke pandu ame'ē ke jande namō ixo apo! Katu te ame'ē ke a'e. Ima'e awa ta ke Tupā muhā katu uwyr, jundéu awa ta ke — aja ngā pandu.

¹⁷ Pe, Jesu rehe har ngā pandu pandu oho. Jundéi wywy rupi pandu oho. Hake wywy ihī ame'ē rupi pandu oho tī. “Ngā ke Jesu mukatu” aja riki pandu oho ngā.

Jesu koty sawa'e ta ke Juā mujahukiha mondo

(Matéu 11.2-19)

¹⁸ Upa ame'ē mukatuha rehe har Juā pe inamō jumu'e ixo ame'ē ta pandu tī. Arahā kyndaha pe Juā ixo. Pe, inamō jumu'e ixo ame'ē ta ngi har mokōihar pe jō Juā pandu.

—Pejur! Pesarahā! ¹⁹ Sawae te pe ma'e ke peme'u peho. Kuja: “‘Amō sawa'e uwyr ta’ aja ihē apandu. Nde riki ame'ē ke my? Ame'ē ym rahā, amō sawa'e rehe jaharō ta my?” aja peme'u peho — aja Juā pandu mokōihar pe.

²⁰ Pe, Jesu koty mokōihar ta oho. Uhyk ehe rahā, pandu ipe:

—Nde koty jande ke Juā mujahukiha muwyr. A'e pandu nde pe: “Amō sawa'e uwyr ta” aja a'e pandu. Nde riki ame'ē ke my? Anī rahā, amō sawa'e rehe jaharō ta my? — aja Juā muwyr ame'ē ta pandu ipe.

²¹ Anī. Jesu pandu ym. Kuja a'e ma'ema'eha mujesak. Kuja. Arahā heta ahy ixo ame'ē ta ke mukatu hū. Ājā ipy'a rehe ihī ame'ē ta ke mukatu hū tī. Eha ym te ame'ē ta ke mukatu hū tī. ²² Pe, Juā muwyr ame'ē ta pe pandu:

—Juā koty pejywyр peho. Pesak ramō ame'ē ke upa pepandu ipe. Pehendu ame'ē ke upa pepandu ipe tī. Kuja. Eha ym te ame'ē ke apo ma'e ke usak katu tī. Wata ym te ame'ē ke apo wata katu tī. Pereran ma'e u'u hū ame'ē ta ke apo upa ka'ē oho ipe tī. Ma'e hendu ym te ame'ē ta ke apo ma'e hendu katu tī. Manō ame'ē ta ke kwera katu tī. Pyrara ixo ame'ē ta pe myrandu katu ke amō ta pandu raho tī. A'erehe hury katu ixo apo 'y. ²³ Pe, ihē rehe jurujar katuha ke hijar ym rahā, hury katu a'e ixo. Aja Juā pe pepandu peho — aja Jesu pandu.

—Hā! Japandu ta jaho kŷ — aja sawa'e ta.

(Ahy ixo ame'ē ta ke Jesu mukatu. Manō ame'ē ta ke mukwera katu tī. Aja rahā, a'e riki Kirisutu, kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke a'e, aja mujekwa katu.)

²⁴ Juā muwyr ame'ē ta jywyr oho rahā, Juā rehe har Jesu pandu ngā pe:

—Amukwehe te awa nixó! te ame'ē pe Juā rehe pesak peho rahā, ma'e pesak peho my? Sawa'e pitu te'e ame'ē ke rehe pesak peho my? Anī. Aja ym Juā. (Pyrātā a'e. Pahar amō koty koty ukwaha ke mondo ym a'e.) ²⁵ Ima'e mundeha katu te ame'ē ke namō ixo, ame'ē sawa'e rehe pesak peho my? Anī. Aja ym tī. Pesarahā! Aja mundeha katu te ame'ē ke namō ixo ame'ē ta kapitā keruhū rok pe ixo. Ma'e katu te ame'ē ke namō jō ixo ame'ē ta a'ep ixo tī. Kapitā keruhū rok pe ixo tī. (Juāma'e aja ym. Ima'e mundeha katu te ame'ē namō a'e ixo ym.) ²⁶ Ihē pe pepandu! Awa rehe pesak peho my? Tupā je'ēha pandu ame'ē ke rehe pesak peho my? A'e tiki. Pesarahā! Apandu katu pehē pe. Ymanihar te Tupā je'ēha pandu ame'ē ta 'ar koty te we Juā riki Tupā je'ēha pandu ame'ē ke a'e. (A'erehe Juā rehe pehendu katu ta me'ē te'e.) ²⁷ Ta'yr rehe har kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī. Kuja Tupā pandu: “Ne ndutar koty myrandu raho ame'ē ke ko ihē amondo py.

Nde ereho tate rahā, ngā py'a ke ihē koty a'e muruwak ta mondo” aja panduha ihī. (Ame'ē mondo py ame'ē ke Juā.)

²⁸ —Apandu pehē pe. Upa katu te sawa'e ta 'ar koty te we Juā katuha ke. Pe, amō ixo. Apo myrandu katu pandu oho ame'ē ta Juā 'ar koty te we katuha. Myrandu ke ymanihar Tupā je'ēha pandu ame'ē ta pandu pandu. Juā pandu, a'e riki ymanihar ta 'ar koty te we katu. Apo anī. Ihēma'e jumu'eha ta myrandu katu ke pandu. Ame'ē ta Juā 'ar koty te we katuha. Ihēma'e jumu'eha ta ma'e ukwa ym ame'ē ta ke, aja

pekwhaha naī. Anī. Ame'ē ta katu te, aja Tupā ukwa katu — aja ngā pe Jesu pandu.

²⁹ Jesu rehe heta ngā hendu. Homa awa tama'e kapitā keruhū pe tamatarer matyr ame'ē ta hendu ehe tī. Amukwehe te Juā mujahuk ame'ē ta ke a'eta. (Ame'ē ta jaxer te, aja amō ta ukwaha.) Ame'ē ta Tupā je'ēha rehe hendu katu. “Ma'e peka'u te'eha ke pema'e ym. Tupā koty pehē py'a pemuruwak” ame'ē Tupā je'ēha rehe hendu katu. A'erehe Juā mujahuk. (Aja rahā, ma'e ka'u te'eha ke hijar aja mujekwa.) ³⁰ Parise ta anī. Putar ym. Ame'ē ta pandu: “Jande ke Juā mujahuk ame'ē ke japutar ym. Tupā mujekwa ame'ē ke rehe jahendu tar ym tī” aja riki. Moise je'ēha mu'e ame'ē ta aja tī. Tupā mujekwa ame'ē ke rehe hendu tar ym tī.

³¹ Jesu pandu tī:

—Myja me'ē ihē ke putar ym ame'ē ta my? Kuja nahā my? ³² Ame'ē ta riki kurumī ra'yr ta aja saka. Kūjātāi ta aja tī. Jumusaráiha ke a'eta mujā. Muhepyha renda pe wapyk. Pe, wajar ta pandu: “Huryha rehe jande jajyngar tipe. Pepurahái ym. Pyaiha rehe jajyngar tipe. Pejixi'u ym tī” aja wajar ta pe pandu.

³³ —Aja apo jundéu awa ta ixo ame'ē ta tī. Juā mujahukiha uwyr rahā, ma'e u'uha ke a'e hijar. (Aja pyaiha ke mujekwa.) Kawī ke u'u ym te tī. Pe, ehe har pepandu: “Ipy'a rehe ājā ihī ame'ē ke a'e. Katu ym a'e” aja pandu naī. (Pehē rury ym ehe. Wajar ihī, ame'ēja saka pehē tī.)

³⁴ —Pesarahā! Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Juā aja ym ihē. Upa ma'e ke ihē a'u. Kawī a'u we tī. Pe, ihē rehe har pepandu: “Pesarahā! Ma'e u'u hū ame'ē ke a'e. Kawī ngi ka'u ame'ē ke a'e” aja ihē rehe pandu naī. Katu ym aja. “Jaxer ai ame'ē ta rehe katu ame'ē ke a'e. Homa awa tama'e kapitā keruhū rehe tamatarer matyr ame'ē ta rehe katu ame'ē ke a'e tī. Katu ym aja” aja riki ihē rehe har pandu naī tī. Tupā muwyr ame'ē ke ihē, aja a'eta putar ym. Jundéu awa ta hury ym ihē rehe. (Jumusaráiha wajar saka.)

³⁵ —Pesarahā! Tupā koty ipy'a ke amō muruwak rahā, Tupā riki upa ma'e ke ukwa katu, aja a'e ukwa katu — aja Jesu pandu.

(Aja rahā, kuja riki. Juā ke Tupā muwyr. Juā ma'ema'eha katu, aja Tupā ukwa. Jesu ke Tupā muwyr tī. Pe, Jesu ma'ema'eha katu, aja Tupā ukwa tī. Aja Tupā kotyhar ta ukwa katu tī, aja mujekwa.)

Parise rok pe Jesu oho

³⁶ Jesu pe parise pandu:

—Ihē rok pe e'u ejur — aja ipe.

Pe, hok pe inamō uhyk rahā, wapyk. Ma'e ke u'u uī. ³⁷ Ame'ē ok ta pe amō kūjā ixo. Kūjā ixo te'e ame'ē ke a'e. Parise rok pe ma'e

ke Jesu u'u uĩ, aja hendu. A'erehe ixoty oho. Ma'e piheha ke raho. Ita parasuku pe ihĩ, ame'ẽ ke raho. ³⁸ Pe, Jesu py rake wapyk uĩ. Jixi'u uĩ tĩ. Aja ipy ke makym. Pe, i'a puku ame'ẽ pe ipy ke muxikã rahã, ipy ke juru pe pyter pyter tĩ. (Aja ipy'a moĩ moĩ ehe.) Pe, ma'e piheha ke jyhen ehe. ³⁹ Ame'ẽ rehe parise usak. Hok pe Jesu ke muhyk ame'ẽ ke a'e. Her Simã. A'e jupandu jupe uĩ:

—Peme'ẽ sawa'e Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke rahã, kũjã rehe har ukwa ta tipe. Ipy ke pyhyk pyhyk, ame'ẽ rehe har ukwa ta tipe. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ẽ kũjã ke a'e, aja a'e ukwa ta tipe — aja Jesu rehe har Simã jupandu jupe uĩ.

⁴⁰ Ame'ẽ ke Jesu ukwa, a'erehe pandu:

—Simã! Ma'e ke ihẽ apandu ta nde pe — aja.

Simã pandu:

—Ere! Sawa'e! Ngã mu'eha nde. Epan-durahã! — aja ipe.

⁴¹ Pe, kuja Jesu pandu ipe:

—Ko mokõi sawa'e ta ixo. Tamatarer jar ngi tamatarer ke ame'ẽ ta pyhyk. Peteĩ sawa'e heta te hũ pyhyk. Amõ heta ym pyhyk. ⁴² Pe, ijar pe marã ka ym mujy-wyriha. A'erehe mokõi sawa'e ta pe ijar pandu: "Ere! Katu apo 'y. Tamatarer pemu-jywyr ym ta me'ẽ te'e. Upa ihẽ aharái apo 'y" aja. Aja rahã, mokõi sawa'e ta ngi har myja me'ẽ sawa'e riki ijar rehe ipy'a katu te my? — aja Jesu Simã pe.

⁴³ Simã pandu:

—Tamatarer heta te hũ pyhyk, ame'ẽ riki ipy'a katu te. Tamatarer mujywyriha ijar harái, a'erehe ipy'a katu te, aja nahã my — aja ipe.

Jesu pandu:

—A'e tỹ. Nde erepandu katu — aja.

⁴⁴ Simã pe pandu we rahã, kũjã koty uwak.

—Simã! Kome'ẽ kũjã rehe esarahã! Ko nde rok pe ihẽ ajur rahã, y ke nde eremoĩ ym. Ihẽ py kutukiha ke. (Aja jundéu awa ma'eha ke.) Kome'ẽ kũjã anĩ. Ihẽ py ke kutuk. Eha rykwer pe kutuk. Pe, i'a pe muxikã tĩ. ⁴⁵ Ahyk rahã, ihẽ rehe nde erejuman ym tĩ. "Ko nde erejur katu" aja nde erepandu ym. Kome'ẽ kũjã anĩ. Ihẽ ahyk rahã, ihẽ py ke pyter pyter. Putu'u ym a'e. Aja ipy'a katuha mujekwa. ⁴⁶ Ihẽ ãkã rehe ma'e ka pihe katu ame'ẽ ke nde erejyhen ym. (Aja nde rury katuha ke nde eremujekwa ym.) Kũjã anĩ. Ihẽ py rehe ma'e piheha ke jyhen. Aja ipy'a katuha mujekwa. ⁴⁷ A'erehe ihẽ apandu nde pe. Ihẽ rehe ipy'a katu te ha ke kũjã mujekwa. (Aja rahã, Tupã koty ipy'a muruwak aja mujekwa.) A'erehe Tupã ipy'a jywyr ehe. Ma'e ka'u te'eha ke kũjã ma'ema'e. Tupã ipy'a jywyr ehe. Ta'yr mi ka'u te'eha ke amõ ma'e rahã, Tupã ipy'a jywyr ehe. Ta'yr mi ma'e. A'erehe ta'yr mi

ipy'a katuha amõ mujekwa tĩ — aja Simã pe pandu.

⁴⁸ Pe, kũjã pe Jesu pandu:

—Ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'ema'e. Nde rehe ihẽ py'a jywyr — aja ipe.

⁴⁹ Myrape 'ar pe amõ ta wapyk uĩ. Ame'ẽ ta jupandu a'eta jupe uĩ:

—Mã! Awa ko my? Esarahã! Amõ ke rehe ipy'a jywyr ame'ẽ ke a'e. Tupã a'e my tĩ — aja jupandu a'eta jupe uĩ.

⁵⁰ Pe, kũjã pe Jesu pandu:

—Ihẽ rehe nde erejurujar katu, a'erehe nde ke Tupã muhã katu. Ererahã! Eho katu — aja ipe.

8

Jesu namõ kũjã ta oho

¹ Ku'ẽ rahã har pe we amõ amõ ok ta rupi Jesu ohoho ixo. Awa renda rupi ohoho ixo tĩ. "Ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehijar. Tupã koty pehẽ py'a pemuruwak. A'e putar aja pexoha pyahu aja pexo katu. Aja rahã: 'Ihẽ kotyhar ta ke pehẽ' aja a'e pandu ta" ame'ẽ myrandu katu ke pandu pandu oho ixo. Jumu'eha ta inamõ oho tĩ, awa py mokõi ame'ẽ ta ke. ² Inamõ kũjã ta oho tĩ. Amukwehe amõ kũjã ta py'a ngi ãjã ke Jesu muhem mondo. Ame'ẽ kũjã ta oho inamõ tĩ. Amukwehe amõ ma'e ahy ixo ame'ẽ ta ke mukatu tĩ. Ame'ẽ kũjã ta oho inamõ tĩ. Ko Mari Mandare oho inamõ tĩ. Amukwehe te awa po wajar mokõi ãjã ta ke Jesu muhem mondo ingi. ³ Ko Joa oho inamõ tĩ. Ku rakehar ke a'e. Ku riki Ero rok pe ma'e ke ma'ema'e ixo ame'ẽ ke a'e. Ko Susã oho inamõ tĩ. Ko amõ kũjã ta heta oho inamõ tĩ. Upa ame'ẽ ta ma'e ke me'ẽ katu, Jesu ta pe. Ima'e tamatarer ke me'ẽ. Ame'ẽ namõ ma'e ke johu jo'ok jo'ok ngã pe.

Ma'e ra'ĩ muhã me'ẽ rehe har

(Matéu 13.1-9; Mak 4.1-9)

⁴ Heta ngã ixoty jy'ar uwyr. Amõ amõ ok ta ngi jy'ar uwyr ixoty. Ame'ẽ ta pe myja me'ẽ ma'e ke my, ame'ẽ ke Jesu pandu:

⁵ —Ma'e ra'ĩ ke amõ sawa'e muhã oho. Kupixa pe ma'e ra'ĩ muhã rahã, awa rape rupi amõ ha'ĩ u'ar. A'ep amõ ta pyrũ ehe. Ma'ewyra ta u'u amõ tĩ. ⁶ Amõ ma'e ra'ĩ ita ty rupi u'ar. Ame'ẽ hywõi rahã, te'e manõ. Ita ty rupi y nixói, a'erehe te'e manõ. ⁷ Amõ ma'e ra'ĩ juruwe ty rupi u'ar. Juruwe namõ hywõi. Pe, juruwe tiha py oho, a'erehe ma'e ra'ĩ hywõi rahã, hury ym. A'erehe i'a ym. ⁸ Amõ ma'e ra'ĩ wyy katu ame'ẽ rehe u'ar. A'ep hury katu. I'a hũ tĩ. Hymbo rehe heta te hũ i'a ihĩ. Sẽ (100) aja hetaha. Aja hymbo pame katu te i'a ihĩ — aja Jesu pandu.

A'e pandu tĩ:

—Pesarahā! Pekwa tar katu rahā, ihē apandu ame'ē ke rehe pehendu katu ta me'ē te'e! — aja ngā pe Jesu pandu.

Myja me'ē ma'e ke my ame'ē rehe har
(Matéu 13.10-17; Mak 4.10-12)

⁹I'i we myja me'ē ma'e ke my, ame'ē rehe har jumu'eha ta pandu:

—Ma'e ame'ē my? — aja Jesu pe.

¹⁰Pe, a'e pandu:

—Apo amō kotyhar Tupā mujekwa. Pyahu ame'ē ke. Kuja. Ixoty ipy'a ke amō muruwak ame'ē ke a'e putar katu. “Thēma'e a'e” aja a'e pandu. “Ame'ē ke nema'e jumu'eha ta pe emujekwa” aja Tupā ihē pe pandu. Amō ta pe anī. Amujekwa ym ta. A'erehe myja me'ē ma'e ke my, ame'ē ke apandu pandu. Aja rahā, amō usak usak tipe. Anī. Ukwā ym te ame'ē rehe har. Amō hendu hendu tipe. Anī. Ukwā ym te tī — aja Jesu pandu.

Myja me'ē ma'e ra'ī my, ame'ē ke Jesu mujekwa

(Matéu 13.18-23; Mak 4.13-20)

¹¹A'e pandu tī:

—Myja me'ē ma'e ra'ī my, ame'ē rehe har amujekwa ta apo 'y. Ma'e ra'ī riki Tupā je'ēha aja saka. ¹²Ma'e ra'ī awa rape rupi u'ar. Ame'ē riki Tupā je'ēha rehe amō ta hendu tipe. Pe, ame'ē ta rehe Satana uhyk ta. (Ājā ramūi a'e. Ma'ewyra u'u uwyr, ame'ēja saka.) Pe, Tupā je'ēha ke upa mukanim a'eta ngi. Aja rahā, Tupā rehe jurujar ym. Pe, ame'ē ke Tupā muhā ym.

¹³—Ma'e ra'ī ita ty rupi u'ar. Ame'ē riki Tupā je'ēha rehe hurya namō hendu katu tipe tī. (Pahar hywōi, ame'ēja saka.) Anī. Pyta katu ym. Heta ym jahy rahā, jurujar katu we rī. Pe, Tupā rehe jurujar katu, a'erehe amō ta putar ym. Mahy riki tī. A'erehe jurujar katuha ke hijar. (Warahy upa jukwa, ame'ēja saka.)

¹⁴—Ma'e ra'ī juruwe ty rupi u'ar. Ame'ē riki Tupā je'ēha rehe hendu tipe tī. Pe, ixoha rehe har a'eta jumupyai ixo, a'erehe Tupā je'ēha harāi. Upa ipy'a ngi mukanim. Tamatarer hū pyhykiha rehe jō ukwa ukwa ixo, a'erehe Tupā je'ēha harāi tī. Jumuhuryha rehe jō ukwa ukwa ixo tī, a'erehe Tupā je'ēha harāi tī. Upa mukanim ingi tī. A'erehe Tupā rehe har ukwa tar ym. A'erehe ma'e katu ame'ē ke ma'ema'e ym. (I'a ym, ame'ēja saka.)

¹⁵—Ma'e ra'ī ywy katu ame'ē rehe u'ar. Ame'ē riki Tupā je'ēha rehe hendu katu tī. Ipy'a pe ihī katu. Hendu katu te ehe tī. Amō koty uwak ym oho, a'erehe ma'e katu ame'ē ke a'e ma'ema'e katu. (I'a heta hū, ame'ēja saka) — aja Jesu pandu.

Araparin rehe har
(Mak 4.21-25)

¹⁶A'e pandu tī:

—Araparin amō hapy rahā, pander pe jupyk ym. Myrape wyr pe moi ym tī. Anī. Ywate pukwar. Aja rahā, ok pe ngā ixo rahā, wera katu ipe. Wera katu, aja Tupā rehe har ukwa ta. ¹⁷Ihē amu'e ame'ē ke ame'ēja saka. Apo mukanim, ame'ēja saka. I'i atu rahā, upa mujekwa ta ngā pe. Wera katu, ame'ēja saka. Apo jupyk, ame'ēja saka. I'i atu rahā, upa pirar ta, ame'ēja saka. (Aja rahā, juehe har Tupā mujekwa ta ngā pe. Wera katu, ame'ēja saka.)

¹⁸—Pesarahā! Ma'e pehendu ame'ē ke pekwa katu pexo. Tupā rehe har ukwa tar katu. Aja rahā, ame'ē pe amō we Tupā mujekwa ta. Ta'yr te mi ukwa, aja amō ta ukwaha naī. Anī. Ame'ē ke upa katu te Tupā mukanim ta ingi. Aja rahā, ukwa ym te ta — aja jumu'eha ta pe Jesu mujekwa.

Jesu māi ta rehe har

(Matéu 12.46-50; Mak 3.31-35)

¹⁹Jesu māi ixoty oho. Imu ta oho ixoty tī. Hake uhyk ym ehe. Heta te hū ngā, a'erehe marā ka ym uhykiha ehe. ²⁰Pe, amō pandu oho ipe:

—Soroka pe ne māi ixo. Ne mu ta amō tī. Ne namō pandu tar katu — aja Jesu pe.

²¹Pe, heta ame'ē ta pe Jesu pandu:

—Tupā je'ēha rehe hendu, pe, pandu: “Katu. Tupā je'ēha mujekwa, aja ihē ama'ema'e ta” aja. Aja pandu ame'ē ta ihē māi aja tī. Ihē mu ta aja tī — aja ngā pe pandu.

Ywytu keruhū ke Jesu muputu'u

(Matéu 8.23-27; Mak 4.35-41)

²²Amō wera rahā, jarusu keruhū pe Jesu opor oho. Jumu'eha ta opor oho tī. Ame'ē ta pe pandu:

—Ypa ruwāi koty jaha jaho — aja Jesu.

Pe, sosok mondo. ²³Pe, aha oho ixo rahā, Jesu ukwer oup. Pe, pahar ywytu keruhū uhyk ehe. Ypa rupi peju hū. Jarusu keruhū pe y ke oho rāi. Tate jere oho. ²⁴Pe, Jesu ke jumu'eha ta mupak oho. Pandu ipe:

—Sa'e! Jande jajere tate jaho — aja Jesu pe.

Pe, pu'am rahā, ywytu keruhū pe Jesu pandu:

—Mā peja ym! Eputu'u katu ihē pe — aja.

Pahar ywytu keruhū putu'u! Y kotok keruhū pe pandu tī:

—Mā peja ym! Ewapyk katu — aja.

Pahar y kotok keruhū wapyk katu te uī tī. ²⁵Pe, jumu'eha ta pe pandu:

—Mā! Pehē namō ihē axo. Ihē rehe pejurujar ym. Katu ym aja — aja Jesu.

A'eta mukahem riki. Kyje tī. Jupandu a'eta jupe:

—Mā! Katu tiki! Pyrātā te ame'ē ke kohī. Je'ēha rehe ywytu keruhū hendu katu! Y

kotok keruhū aja tī. Hendu katu ehe tī. Mā! Myja me'ē sawa'e ko my? — aja a'eta jupe.

Ipy'a rehe ājā ihī ame'ē ke Jesu mukatu (Matéu 8.28-34; Mak 5.1-20)

²⁶ Pe, ypa ruwāi rehe Jesu ta aha oho, jarusu keruhū pe. Jera ywy koty oho. Ame'ē ywy Ngarirēi ywy kupe koty ihī. ²⁷ Pe, jarusu keruhū ngi Jesu uhem oho rahā, amō sawa'e uhyk uwyr ehe. Ok ta pe har ame'ē ke a'e kwe. Ipy'a rehe ājā ihī ame'ē ke a'e tī. Yman jawe te'e ixo rī, a'erehe hok pe pyta ym te. Kangwerupa rupi ixo ame'ē ke a'e. Itakwar rupi kangwerupa ihī. ²⁸⁻²⁹ Pe, ājā ihī katu ehe rahā, awa nixōi te ame'ē pe sawa'e ke mujan mujan mondo. Sawa'e ke amō ta pukwar kwe. Ita tupaham pe ipo apyr pukwar. Ipyta ke pukwar tī. Anī. Ten! Aja ame'ē ke upa te'e mohok. Pe, awa nixōi te ame'ē pe ājā mujan mondo. Pe, Jesu rehe sawa'e usak rahā, ahem hū ixo. Jesu ruwa koty u'ar. (Aja sawa'e katu te ame'ē ke kohī aja mujekwa.) Ājā pe Jesu pandu:

—Sawa'e ngi ehem eho — aja.

A'erehe Jesu pe sawa'e hātā pandu:

—Jesu! Nde riki Tupā ra'yr! Ywatehar ke a'e. Ema'e ym ihē pe. Ihē apandu nde pe, emahy ym ihē ke — aja Jesu pe.

³⁰ Pe, Jesu pandu ipe:

—Ma'e nde rer? — aja ipe.

—Ihē rer riki: "Heta" — aja.

Sawa'e py'a rehe heta te hū ājā ta ihī, a'erehe: "Heta" aja pandu. ³¹ Pe, Jesu pe ājā ta pandu:

—Mupyraraha renda pe jande ke emondo ym we rī. Aja emahy ym we jande ke rī — aja ipe.

³² Pe, petete kure ta ixo. Ame'ē ke rehe ājā ta usak. Heta te hū kure ta i'āi. Ywy'ā rupi kāpī u'u ixo. Jesu pe ājā ta pandu:

—Kure ta koty jaho tar katu — aja.

—Ere! — aja Jesu.

³³ A'erehe sawa'e ngi ājā ta uhem oho. Kure ta pe ixe oho. (Ka'u te'e hū uwak.) Pe, kure ta upa katu te ujan oho. Upen te'e hū ame'ē pe u'ar oho. Ypa pe u'ar. Ūpa katu te y jukwa.

³⁴ Ame'ē ke kure usakiha ta usak rahā, ame'ē rehe har ok ta pe pandu pandu oho. Amō ta renda rupi pandu pandu oho tī.

³⁵ Pe, ame'ē ke rehe ngā usak oho tī. Jesu rehe uhyk rahā, sawa'e rehe usak. A'eramō ājā ta uhem oho ingi, ame'ē ke rehe usak. Jesu rake wapyk uī. Ima'e mundeha namō ixo apo 'y. Apo ka'u te'e ym tī. Pe, upa ngā kyje ingi, Jesu ngi. (Sawa'e pyrātā te hū ko ixo, aja ukwa, a'erehe kyje ingi.) ³⁶ Sawa'e ke Jesu mukatu, ame'ē ke rehe usak ame'ē ta upa ame'ē rehe har ngā pe pandu. ³⁷ Pe, Jesu ngi upa jera ywy pe har ta kyje. (Sawa'e pyrātā te hū ko ixo, aja ukwa.) A'erehe kyje

ngā ingi. (Amō we ngāma'e kanim ta, ame'ē ke putar ym tī.) A'erehe pandu ipe:

—Sengi eho — aja Jesu pe.

A'erehe jarusu keruhū pe Jesu opor oho. Oho ingi. ³⁸ Oho tate rahā, sawa'e pandu ipe. A'eramō ājā ta uhem oho ingi ame'ē ke a'e. Kuja pandu:

—Sawa'e! Ne namō ihē aho ta — aja Jesu pe.

³⁹ A'e pandu:

—Anī. Nde rok pe ejywyr eho. Nde ke Tupā mukatu, ame'ē rehe har epandu eho — aja sawa'e pe.

Pe, hok pe mujywyr mondo. Pe, ok ta rupi sawa'e pandu pandu oho. "Mā! Katu tiki. Ihē ke Jesu mukatu" aja pandu pandu oho.

"Thē rajyr emukatu ejur" aja Jái pandu (Matéu 9.18-19; Mak 5.21-24)

⁴⁰ Ypa ruwāi koty Jesu jywyr oho. Y rymy'y rehe uhyk rahā, heta ngā harō u'am ehe. Huryha namō ame'ē ta pandu:

—Ko nde erejur! — aja Jesu pe.

⁴¹ Pe, amō sawa'e uhyk uwyr ehe. Her Jái. Jundéu awa tama'e jy'ariha renda kapitā ke a'e. Huwa koty ipynarāi pe a'e wapyk. (Aja sawa'e katu te ame'ē ke kohī, a'erehe hendu katu ehe aja mujekwa.) Pandu hū ipe:

—Ihē rok pe jaho! ⁴² Ihē rajyr ahy oup. Manō tate oup. Emukatu ejur! — aja Jesu pe.

Awa py mokōi warahy 'ar ame'ē ke tajyr. Tajyr petelhar ke.

Kūjā ke Jesu mukatu (Matéu 9.20-22; Mak 5.25-34)

Pe, Jái namō Jesu oho ixo rahā, heta ngā jumujar mujar hū te'e oho ixo tī. ⁴³ Heta ame'ē ta pyter pe amō kūjā oho ixo. Jaiha pupur hū ame'ē ke a'e. Awa py mokōi warahy 'ar rahā, aja te'eha a'e. [Mukatuha ta pe upa katu te tamatarer ke me'ē me'ē. Anī. Mukatu ym te a'e ke.] ⁴⁴ Jesu raikwer rupi uwyr. Pe, heta ame'ē ta rupi asa oho. Pe, Jesuma'e mundeha apyr ke pyhyk. Pahar jaiha pupur ame'ē ke putu'u katu ipe. ⁴⁵ Jesu pandu:

—Awa ihē ke pyhyk my? — aja.

Upa ngā pandu:

—Anī ihē — aja ipe.

Petu pandu:

—Sawa'e! Mā! Ukwa ym awa! Nde rake rupi heta ngā ixo. Mular mular hū tī — aja ipe.

⁴⁶ Jesu pandu:

—Jetehar te ke! Ihē ke amō pyhyk! Ihēma'e pyrātāha uhem oho. Amukatu amō ke, a'erehe ihēma'e pyrātāha uhem, aja akwa katu — aja riki.

⁴⁷ Pe, ngā ukwa ym ha rupi asa oho ym ta, aja kūjā ukwa. A'erehe Jesu rake oho. Ryrýi riki. Jesu rake wapyk oho. Pe, ngā pyter pe upa pandu. Ma'erehe Jesu ke pyhyk my,

ame'ē rehe har upa pandu. Pahar katu oho jupe, ame'ē rehe har pandu tī. ⁴⁸ Pe, Jesu pandu ipe:

—Ēi, kūjā! Upa ma'e ahyha ke amukatu, ame'ē rehe nde erejurujar katu, a'erehe nde katu apo 'y. Ejjwyr katu eho — aja kūjā pe.

Jái rajyr ke Jesu mukwera katu
(Matéu 9.23-26; Mak 5.35-43)

⁴⁹ Pe, pandu ixo rahā, kapitā rok ngi amō pandu uwyr; Jái rok ngi. Kuja Jái pe pandu:

—Nde rajyr manō ramō te. Mā peja mu'eha jywyr oho. Nde rajyr manō tái — aja sawa'e ta pandu. ("Mu'eha" aja pandu rahā: "Jesu ke" aja a'eta ukwa.)

⁵⁰ Sawa'e ta panduha rehe Jesu hendu rahā, Jái pe pandu:

—Anī. Nde py'ahu te'e. Ihē rehe nde erejurujar katu, aja rahā jō katu ta tiki. Pe, nde rajyr katu ta tī — aja Jesu ipe.

⁵¹ Pe, hok pe uhyk rahā, heta ame'ē ta pe pandu:

—Se pepyta. Soroka pe pepyta — aja Jesu.

Kuja jō inamō hok pe ixo oho. Ko Petu. Juā amō tī. Tian amō tī. Ipái amō tī. Imāi amō tī. Ame'ē ta jō. Heta ame'ē ta soroka pe pyta. ⁵² Kūjātāi manō, a'erehe a'ep pe har ta jixi'u hū. Ahem ehe ixo tī. Pe, Jesu pandu:

—Pejixi'u ym. Kūjātāi manō ym. Ukwer te'e oup — aja ngā pe.

⁵³ —Héi! Héi! Mā! Ukwa ym a'e — aja upa a'ep har ta puka puka hū ehe.

Kūjātāi manō te, aja a'eta ukwa. A'erehe puka puka hū ehe. ⁵⁴ Kapy pe ixo rahā, ipo ke Jesu pyhyk. Pe, pandu:

—Kūjātāi! Epu'am! — aja Jesu.

⁵⁵ Pe, pahar kwera katu. Pu'am tī. Pe, imāi pe Jesu pandu:

—Ma'e ke eme'ē ipe. U'u ta — aja.

(Ma'e u'u rahā, ixuwe katu a'e aja ukwa katu, a'erehe aja Jesu pandu.) ⁵⁶ Ipái ta pandu:

—Mā! Mā katu tiki! — aja.

Jesu pandu:

—Myja kwera katu my, ame'ē rehe har amō ta pe pepandu ym te — aja ipái ta pe.

Petu ta pe aja tī. "Pepandu ym" aja pandu tī.

9

Awa py mokōi jumu'eha ta ke Jesu mondo
(Matéu 10.5-15; Mak 6.7-13)

¹ Pe, awa py mokōi jumu'eha ta ke Jesu mujy'ar. Pandu:

—Ihē je'ēha rupi amō ta py'a ngi ājā ta ke pemuhem pemondo. Ihēma'e pyrātāha namō aja tī. Pemuhem pemondo tī. Ihē je'ēha rupi ahy ixo ame'ē ta ke pemukatu tī. Ihēma'e pyrātāha namō aja tī. Pemukatu tī — aja Jesu pandu.

² Pe, ame'ē ta ke mondo rahā, kuja pandu tī:

—Kuja pepandu pandu peho: "Ixoty ipy'a ke amō muruwak rahā, Tupā pandu ta ipe: 'Ihēma'e nde' aja. A'erehe mā peja pehē py'a ke ixoty pemuruwak" aja ngā pe pepandu peho. Ahy ixo ame'ē ta ke pemukatu tī. ³ Peho rahā, pehēma'e ke peraho ym te. Pehē mi'u ke peraho ym. Tamatarer ke peraho ym tī. Mokōi kamixa ke peraho ym tī. Pehē kupe pe ma'e rryu peraho ym tī. Myra te'e pehē po pe peraho ym tī. Myra rehe te'e wata ame'ē ke. ⁴ Amō ta rok pe pehyk, pe, pehē pe ijar pandu: "Ko nde erejur katu. Ihē rok pe epyta katu" aja. A'ep pepyta katu we rī. Ame'ē ok ta pe pexo rahā, ame'ē rok pe jō peker. Ame'ē rok pe jō ma'e ke pe'u tī. (Aja rahā, ijar pandu py ame'ē ke parahy ym ta.)

⁵ —Pehē ke amō ta putar ym rahā, ame'ē ok ta ngi pehem peho. "Ko nde erejur katu. Se epyta katu" aja pandu ym te awa. Aja rahā, pehem peho. Peho rahā, pehē py ngi ywyku'i pejuhyk pembor. Ame'ē ke a'ep pe har ta usak rahā, a'ep pe har ta ke Tupā putar ym tī, aja pemujekwa ta ngā pe tī — aja Jesu pandu.

⁶ Upa Jesu pandu rahā, jumu'eha ta oho. Amō amō ok ta rupi oho. Myrandu katu ke pandu pandu oho. Oho ixo rahā, ahy ixo ame'ē ta ke a'eta mukatu.

Eroma'e ukwaha

(Matéu 14.1-12; Mak 6.14-29)

⁷ Ero kapitā ke a'e. Ngariréi ywy pe har tama'e kapitā ke. Pe, upa Jesu ma'ema'e ame'ē rehe har hendu. Amō ta pandu:

—Jesu riki Juā mujahukiha ke. Juā ke Tupā mukwera katu muhem tī — aja Jesu rehe har pandu naī.

A'erehe ame'ē hendu rahā, Ero ka'u te'e.

⁸ Amō ta pandu:

—Anī. Jesu riki Eri. Ymanihar Tupā je'ēha pandu ame'ē ke jywyr uwyr a'e tī — aja Jesu rehe har pandu naī tī.

Amō ta pandu:

—Anī. Ymanihar te Tupā je'ēha pandu ame'ē ke kwera katu uhem tī — aja Jesu rehe har pandu naī tī.

⁹ Pe, Ero pandu:

—Anī. Amukwehe amō pe apandu: "Juā ākā emondok eho ingi" aja. (Juā manō te, aja akwa katu. A'erehe Jesu riki Juā ym, aja akwa katu.) Pe, awa peme'ē my? Māte hū ehe har ihē ahendu — aja.

Pe, Jesu rehe Ero usak tar katu tipe. Ukwa tar katu ehe har.

5.000 hetaha ta pe ngā mi'u ke Jesu me'ē
(Matéu 14.13-21; Mak 6.30-44; Juā 6.1-14)

¹⁰ Pe, Jesu mondo ame'ē ta jywyr uwyr ixoty. Upa katu te ma'ema'eha ke pandu ipe. Pe, ame'ē ta namō jō Jesu oho. Mesái ok ta pe oho. ¹¹ Pe, ame'ē ke hetaha ta ukwa rahā,

haikwer rupi ngā oho tī. Uhyk rahā, Jesu pandu:

—Ko pejor katu — aja hetaha ta pe.

Tupā rehe har kuja pandu: “Apo amō koty Tupā mujekwa. Pyahu ame'e ke. Kuja. Ixoty ipy'a ke amō muruwak, ame'e ke a'e putar katu. Ixoty ipy'a muruwak rahā: 'Ihēma'e ke a'e' aja a'e pandu” aja Jesu pandu pandu ngā pe. Ahy ixo ame'e ta ke mukatu tī.

¹² Pe, warahy ka'aruk koty rahā, awa py mokōi jumu'eha ta uhyk uwyr ehe. Pandu ipe:

—Ko awa nixōi te ame'e pe jaxo. Ngā mi'u nixōi te se. A'erehe hetaha ta ke emujywy emondo. Paite ok ta rupi ngā oho ta. Ame'e rupi imi'u ngā jo'ok ta. Ukweriha renda a'ep ihē tī. Amō awa renda rupi aja tī — aja Jesu pe.

¹³ Jesu pandu:

—Anī. Ame'e ke pehē atu peme'e me'e ngā pe — aja jumu'eha ta pe.

A'eta pandu:

—Pira ka'e mokōi jō kohī. Mbeju, awa po wajar peteihar upa jō kohī tī. Ame'e uhyk ym ta ngā pe. Amō heta te hū jajo'ok ym rahā, uhyk ym ta ngā pe. Ngā heta te hū kote'e ixo — aja Jesu pe.

¹⁴ Kuja, 5.000 sawa'e ta a'ep ixo nahā my. Sawa'e ta jō manga rahā, aja hetaha ta ixo nahā my. Pe, Jesu pandu:

—Amō koty koty ngā ke pemujy'ar. Ko 50 hetaha nahā. Se amō 50 nahā. Paite amō 50 nahā. Aja pame katu te. “Pewapyk” aja pepandu ngā pe — aja jumu'eha ta pe.

¹⁵ Pe, aja jumu'eha ta mujy'ar. Upa ngā pe pandu:

—Pewapyk — aja riki.

Pe, wapyk. Se 50 hetaha. Se amō 50. Paite amō 50. Aja pame katu te. ¹⁶ Pe, mbeju ke Jesu pyhyk. Pira ka'e amō. Ywa rehe ma'ā. Pe, pandu:

—Ne jō riki katu te me'e ke. Jande mi'u ke jande pe nde eremuwywyr katu — aja Tupā pe.

Pe, mbeju mopok. Ame'e ke jumu'eha ta pe me'e. Pira ka'e mupen tī. Ame'e ke me'e tī. Pandu:

—Ngā pe peme'e me'e peraho — aja Jesu.

¹⁷ Upa ngā u'u. Uhyk ngā u'u. Pyta we ame'e ke jumu'eha ta matyr matyr. Wasākā pe matyr. Kuja, awa py mokōi wasākā muryhem.

Jesu rehe har Petu pandu

(Matéu 16.13-19; Mak 8.27-29)

¹⁸ Pe, amō rahā, Tupā namō jeje Jesu pandu u'am. Jumu'eha ta uhyk uwyr ehe. Jesu pandu:

—Ihē rehe har ngā pandu rahā, myja pandu my? — aja jumu'eha ta pe.

¹⁹ Ame'e ta pandu:

—Kuja amō ta: “Juā mujahukiha nde” aja je. Amō ta: “Eri nde. Ymanihar Tupā je'ēha pandu me'e ke” aja je tī. Amō ta: “Amō ymanihar Tupā je'ēha pandu ame'e ke kwera katu uhem. Ame'e ke nde” aja je tī — aja Jesu pe.

²⁰ A'e pandu:

—Pehērahā! Myja ihē rehe har pekwa my? — aja jumu'eha ta pe.

Petu pandu:

—Nde riki Kirisutu! Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'e ke nde — aja Jesu pe.

Manōha rehe har Jesu pandu

(Matéu 16.20-23; Mak 8.30-33)

²¹ Pe, Jesu pandu:

—Kirisutu ihē. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'e ke ihē. Ame'e rehe har amō ta pe pepandu ym te — aja jumu'eha ta pe.

²² A'e pandu tī:

—Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Ko apandu pehē pe. Ihē ke amō ta mahy hū ta. Jundéu awa tamūi ta putar ym te ihē ke tī. Jundéu awa tama'e pa'i keruhū aja tī. Moise je'ēha mu'e ame'e ta aja tī. Ihē ke putar ym te tī. Ihē ke amō ta jukwa ta. Pe, mokōi aker rahā, ihē ke Tupā mukwera katu ta muhem — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

Jesu kotyhar ta ke

(Matéu 16.24-28; Mak 8.34-9.1)

²³ Upa ngā pe Jesu pandu:

—Ihē namō amō ixo tar katu rahā, ima'e putariha ke hijar ta me'e te'e. Pe, Tupā putar ame'e ke ma'ema'e ta me'e te'e. Wera rahā pame katu te ima'e putariha ke mukanim ta me'e te'e tī. Pe, ihē namō tapijar te'e we oho ta me'e te'e. ²⁴ Amō manō tar ym. A'erehe a'e pandu naī: “Anī. Jesu rehe ajurujar ym ihē” aja. Aja rahā, Tupā namō ixo ym te ta. Ihē rehe amō jurujar katu, a'erehe a'e ke amō ta jukwa. Aja rahā, Tupā namō aja te'e ta a'e ixo. ²⁵ Kome'e ywy keruhū pe ma'e katu ame'e ke heta te hū ihī. Upa ame'e ke amō pyhyk. Matyr hū tī. Pe, manō rahā, Tupā namō ixo ym te ta. Aja rahā, marā ka ym katuha.

²⁶ —Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Ihē ngi amō huxī rahā, ihē ruxī ta ingi tī. Ihē amu'e ame'e ke ngi amō huxī rahā, ame'e sawa'e ngi ihē ruxī ta tī. Ihē ajywywyr rahā, ihē ruxī ta ingi. Katu te ha namō ihē ajywywyr ta. Papama'e katu te ha namō ajywywyr ta tī. Ima'e je'ēha rahoha tama'e katu te ha namō ajywywyr ta tī. Arāhā ihē ngi huxī ame'e ta ngi ihē ruxī ta tī. ²⁷ Pesarahā! Apandu pehē pe! Ihē riki kapitā keruhū te. Ame'e ke pehē ngi har amō ta usak ta. Ixuwe katu ixo rahā, usak ta, manō ym we ta rī — aja ngā pe Jesu pandu.

Moise namō Jesupandu. Eri namō pandu tī.

(Matéu 17.1-13; Mak 9.2-8)

²⁸ Upa ame'e ke Jesu pandu rahā, kuja a'e ukwer nahā my, awa po wajar mokōi. Pe, ywy'ā keruhū pe oho. Petu ke raho. Juā amō tī. Tian amō tī. Tupā namō pandu oho. ²⁹ Pe, Tupā namō pandu u'am rahā, huwa ke amō koty uwak oho. Ima'e mundeha ke ituwyr te hū. ³⁰⁻³¹ Pahar ywa pe har weraha namō mokōi sawa'e ta uhem. (Wera te hū rahā, Tupā pete'e ixo aja mujekwa katu.) Ko ymanihar te Moise ke uhem. Ymanihar te Eri amō tī. Jesu namō a'eta pandu pandu u'am. Kuja a'eta pandu inamō:

—Jerusarē ok ta pe nde eremanō ta. Aja Tupā putar ame'e ke nde erema'e ta — aja Jesu pe.

³² Petu ta riki ukwer katu te. Pe, upak rahā, Jesuma'e katu te ha rehe a'eta usak. Mokōi sawa'e ta inamō pu'am u'am, ame'e ke rehe a'eta usak tī. ³³ Pe, mokōi sawa'e ta oho ixo ingi rahā, Jesu pe Petu pandu:

—Sawa'e! Ko jande johu jaxo, a'erehe katu tiki. Pehē mahapyr pe mahapyr xipa ke jamujā ta. Ko nde pe amō. Moise pe amō tī. Eri pe amō tī. (Aja rahā, amō we pepyta we ta my) — aja Petu Jesu pe.

Ukwa ym ma'e panduha ke, a'erehe aja Petu pandu.

³⁴ Pe, Petu pandu u'am rahā, ywa takāxīha uhuk a'eta rehe. Takāxīha rysāha uhuk a'eta rehe. Pe, ywa takāxīha pe mokōi sawa'e ta ixe oho rahā, Petu ta kyje. Usak ame'e ke ngi kyje. ³⁵ Pe, ywa takāxīha ngi panduha uwyr. Kuja:

—Ko riki ihē ra'yr. Katu asak ame'e ke a'e. Ihēma'e ke a'e. A'e pandu ame'e ke rehe pehendu katu — aja.

³⁶ Panduha putu'u rahā, jeje Jesu ixo. Upa usak ame'e ke amō ta pe Petu ta pandu ym te. Arahā pandu ym te rī.

Kurumī py'a rehe ājā ihī

(Matéu 17.14-18; Mak 9.14-29)

³⁷ Ame'e ku'e rahā, ywy'ā keruhū ngi Jesu ta wyjy oho. Wyjy uwyr ixo rahā, heta ngā uhuk ixoty. ³⁸ Heta ame'e ta ngi har amō sawa'e pukái Jesu pe:

—Sawa'e! Ngā mu'e ha nde. Apandu nde pe. Ihē ra'yr rehe esarahā! Petēihar ke a'e. ³⁹ Ipy'a rehe ājā ihī rahā, pahar ahem ahem a'e. Mumanō manō a'e ke reko tī. Aja rahā, juru ke tyjúi hū. A'e ke mahy hū tī. Pe, he'ō te rahā, uhem oho ingi. ⁴⁰ Ne namō jumū'e ixo ame'e ta pe ihē apandu hū: "Ājā ke pemuhem pemondo ingi" aja riki. Anī. Marā ka ym muhemihā — aja Jesu pe.

⁴¹ A'e pandu:

—Mā! Apo pehē pexo ame'e ta! Mā! Tupā pyrātāha rehe pejurujar ym! Katu ym aja.

Aja te'e pehē namō ihē axo ym ta. Pejuru-jar ym ha namō aja te'eha ihē py'ahu te'e ahendu. Anī. Aja ym ta — aja ngā pe.

Pe, sawa'e pe pandu:

—Nde ra'yr ihē pe erur — aja ipe.

⁴² Pe, kurumī uwyr ixo rahā, a'e ke ājā ityk. Wyre rehe ityk. Pe, mumanō manō hū.

Ājā pe Jesu pandu:

—Ehem eho ingi — aja.

Pe, uhem oho. Aja mukatu, pe, ipái pe raho. ⁴³ Tupāma'e pyrātāha rehe har ngā pandu:

—Mā! Katu tiki! Katu hū — aja.

Manōha rehe har Jesu pandu tī

(Matéu 17.22-23; Mak 9.30-32)

Jesu ma'eha rehe har ngā pandu pandu ixo rī:

—Mā! Katu te me'e a'e my! — aja.

Arahā jumū'eha ta pe Jesu pandu:

⁴⁴ —Ko ihē apandu ame'e ke pehē py'a pe pekwa pekwa pexo. Aja rahā, peharái ym ta. Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Pesarahā! Ihē rehe ihē ruwajan ta ke amō muhyk ta werur — aja riki.

⁴⁵ Anī. Ame'e panduha ke jumū'eha ta ukwa ym. Mujekwa ym Jesu, a'erehe ukwa ym. Jumū'eha ta kyje ingi, a'erehe ame'e rehe har pandu ym we ipe tī.

Katu te ame'e rehe har

(Matéu 18.1-5; Mak 9.33-37; Siri 2.3-5; 1 Petu 3.4; 1 Petu 5.5)

⁴⁶ Jumū'eha ta je'ē je'ē hū a'eta jupe u'am:

—Jande ngi har awa riki katu te ame'e ke my? — aja a'eta jupe.

⁴⁷ Ame'e ta ukwa ukwa u'am ame'e ke Jesu ukwa rahā, ta'yn ke pyhyk. Pe, hake mupu'am. ⁴⁸ Pandu:

—Kome'e ta'yn ke hok pe mupyta katu. Ihē kotyhar ke, a'erehe pandu ipe: "Ko nde erejur katu. Ihē rok pe epyta katu" aja. Aja rahā, ihē ke hok pe mupyta katu tī, ame'ēja saka tī. Ihē pe: "Ko nde erejur katu" aja pandu rahā, ihē pái pe: "Ko nde erejur katu" aja pandu tī, ame'ēja saka tī. Ihē ke ihē pái muwyr ame'e ke ihē. Pehē ngi har amō kuja ukwa: "Katu ym ame'e ke ihē" aja ukwa. Aja rahā, ame'e ke katu te aja Tupā ukwa — aja jumū'eha ta pe Jesu pandu.

Ehe katu ame'e rehe har

(Mak 9.38-40)

⁴⁹ Juā pandu:

—Sawa'e! Paite amō sawa'e rehe jasak. Ame'e riki nde je'ēha rupi ājā ta ke muhem katu mondo, ngā py'a ngi. Jande namō ixo ym a'e, a'erehe japandu ipe: "Anī. Mā peja ym. Jesu je'ēha rupi ājā ta ke emuhem ym emondo" aja sawa'e pe jande japandu — aja Jesu pe.

⁵⁰ Pe, Juā ta pe Jesu pandu:

—Anĩ. Aja ym pepandu ipe. Amõ riki pehẽ ruwajan aja ym rahã, pehẽ rehe katu ame'ẽ ke a'e — aja Juã ta pe.

Jesu ke amõ ok ta pe har ta putar ym

⁵¹ Ywa pe Jesu ke Tupã mujiwyr ta, ame'ẽ angaha ke rehe uhyk tate rahã, Jesu pandu: —Jerusarẽ ok ta pe ihẽ aho ta kũ — aja.

Pe, ixoty oho ixo. ⁵² Amõ sawa'e ta ke mondo py. Pe, sawa'e ta oho. Samari ywy pe amõ ok ta ihĩ. Ame'ẽ pe oho. (A'ep Jesu rehe ukweriha renda ke mukatu oho.)

⁵³ Anĩ. A'ep pe har ta putar ym. (Jesu riki jundẽu awa ke, a'erehe putar ym.) Jerusarẽ ok ta jaxer aja a'ep pe har ta ukwaha naĩ. Jerusarẽ ok ta pe Jesu oho ixo, aja a'ep pe har ta ukwa, a'erehe putar ym ti. ⁵⁴ Ame'ẽ ke Tian ukwa rahã, Jesu pe pandu. Juã aja ti. Jumu'eha ta ke mokõi. Kuja pandu:

—Sawa'e! Ame'ẽ ok ta pe har ta ke tata mai ta my. (Nde ke putar ym ame'ẽ ta ke a'eta.) Ywa ngi tata keruhũ ke japandu ta. Aja nde ereputar my? — aja Jesu pe.

⁵⁵ Jesu uwak rahã, pandu a'eta pe:

—Anĩ. Peja ym! — aja Tian ta pe.

⁵⁶ Pe, amõ ok ta pe Jesu ta oho.

Jesu namõ amõ ta oho ta tipe

(Matẽu 8.18-22)

⁵⁷ Pe, a'eta oho ixo rahã, amõ sawa'e pandu ipe:

—Nde ereho ame'ẽ pe ne namõ ihẽ aho ta kũ ti — aja Jesu pe.

⁵⁸ A'e pandu ipe:

—Hokwar rupi so'o ukwer. Haity pe ma'ewyrya ta ukwer ti. Ihẽ anĩ. Awa ihẽ ti. Tupã je'eha rupi ajur. Pesarahã! Ihẽ akeriha renda nixói — aja ipe. (Aja rahã, inamõ oho rahã, hok te nixói ta, aja mujekwa katu. Sawa'e jete har te oho ta my, ame'ẽ ke Jesu manga, a'erehe aja pandu.)

⁵⁹ Amõ sawa'e pe Jesu pandu:

—Ihẽ namõ eho — aja ipe.

Sawa'e pandu:

—Sa'e! Anĩ we rĩ. Ihẽ rok pe ajywyry we ta rĩ. Papa manõ rahã, ihẽ riki ajyrym ta. Arahã jõ ne namõ ihẽ aho ta kũ — aja Jesu pe.

⁶⁰ A'e pandu:

—Anĩ. Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta manõ aja saka ixo. Ame'ẽ ta riki manõ te ame'ẽ ke jyrym ta. Ne anĩ. Ihẽ namõ ejur apo 'y. “Tupã kotyhar ta aja pemuruwak” aja epandu eho apo 'y — aja sawa'e pe.

⁶¹ Amõ sawa'e pandu:

—Sa'e! Ne namõ ihẽ aho ta kũ. Kuja py ta rĩ. Ihẽ rok pe aho we ta rĩ. Papa ta pe ihẽ apandu ta: “Ihẽ aho ta kũ” aja ta. Upa rahã, ne namõ ihẽ aho ta kũ — aja Jesu pe.

⁶² A'e pandu ipe:

—Mandi'i'y ke purure pe amõ jyrym rahã, hok pe purure mujiwyr jyrym ym. Kupixa pe pyta. Aja Tupã rehe har amõ pandu

pandu oho rahã, hok pe jyrym jyrym oho rahã, katu ym tiki. (Jyrym jyrym rahã, ihẽ namõ oho te ta, aja mujekwa ym. Katu ym aja) — aja Jesu pandu.

10

Kuja, 72 sawa'e hetaha ta ke Jesu mondo

¹ Ajame'ẽ ke amõ heta sawa'e ta pe Jesu pandu: “Ihẽ koty pejur. Ihẽma'e ta ke pehẽ pexo” aja riki. Jesu jandema'e sawa'e te. Kuja, 72 sawa'e ta ke jo'ok. Ame'ẽ ta ke jumokõi mokõi pame katu te mondo. Jesu oho ta ame'ẽ rupi ame'ẽ ta ke mondo py. Ok ta rupi mondo. Awa renda rupi mondo ti. ² Ame'ẽ ta pe pandu:

—Heta te hũ ngã ixo. Ihẽ rehe har pandu oho ame'ẽ ta anĩ. Heta ym. A'erehe Tupã namõ pepandu. “Sawa'e te! Ne je'eha pandu oho ame'ẽ ta ke emondo. Heta emondo. Aja rahã, nde koty ngã py'a ke ame'ẽ ta muruwak ta” aja Tupã pe pepandu. ³ Peho apo 'y. Pesarahã! Arapuharan rehe jangwate usak rahã, marã ka ym arapuharan ujan oho ingi. Arapuharan ta aja saka pehẽ. Pehẽ ke Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta mahy tar katu ti. (Arapuharan ke jangwate pyhyk, ame'ẽja saka.) A'erehe peta kũ. ⁴ Te'e peho. Peho rahã, tamatarer ryru peraho ym. Ma'e ryru pehẽ kupe pe peraho ym ti. Mokõi pehẽ py rehe har peraho ym ti. Peho pexo rahã, i'i atu pehẽ rehe uhyk ame'ẽ ta namõ pepyta ym. Pahar peasa peho. ⁵ Amõ rok pe pehyk rahã, pepandu py: “Mã peja kome'ẽ rok pe har ta rehe Tupã usak katu” aja. ⁶⁻⁷ Pe, ok jar pandu: “Katu. Ko pejur katu! Se pepyta” aja rahã, Tupã usak katu ta ehe. Ame'ẽ rok pe jõ pepyta katu. Pehẽ mi'u ke ok jar me'ẽ. Ame'ẽ ke pe'u katu. Parakyha pe ma'e ke ijar me'ẽ me'ẽ katu. Aja ihẽma'e parakyha ke pehẽ, a'erehe pehẽ pe ijar werur ame'ẽ ke pe'u katu. Amõ amõ rok pe pehẽ mi'u pekekar ym peho.

—Anĩ. Ok jar putar ym rahã: “Katu. Ko pejur katu. Se pepyta” aja ym pandu rahã, peho ingi. Katuha pepandu ame'ẽ ke pehẽ rehe jyrym ta, ame'ẽja saka. Pehẽ rehe Tupã usak katu ta.

⁸ —Amõ ok ta pe peho, pe, a'ep pe har ta mupyta katu rahã, ma'e ke pehẽ pe ngã werur ame'ẽ ke pe'u katu. ⁹ A'ep ahy ixo ame'ẽ ta ke pemukatu. A'ep pe har ta pe pepandu ti: “Tupã koty pehẽ py'a ke pemuruwak. Aja rahã, Tupã pandu ta: “Ihẽ kotyhar ta ke pehẽ apo 'y’ aja Tupã pandu” aja ngã pe pepandu.

¹⁰ —Pe, amõ ok ta pe peho, pe, a'ep pe har ta pehẽ ke mupyta ym rahã, ok ta pyter pe peho. A'ep pepandu: ¹¹ “Pehẽ ok ta rupi jawata rahã, ywyku'i jande py rehe pyta rai. Pesarahã! Ame'ẽ ke jajuhyk apo. Aja rahã, kuja pehẽ py'a rupi pekwa katu

pe'am. Tupā pandu: 'Thē kotyhar ta aja pe-muruwak apo' aja riki. Anī. A'e ke peputar ym" aja ok ta pe har ta pe pepandu.

¹²—Apandu pehē pe. Kome'ē ywy keruhū pe har ta ke Tupā mupyrara rahā, Sondo ok ta pe har ta ke a'e mupyrara ta ti. (Ymanihar te jaxer ma'ema'e ame'ē ta ke a'eta, a'erehe mupyrara ta.) Pe, pehē ke mupyta ym apo. (Ame'ē ta Tupā muwyr ame'ē ke putar ym. Ihē riki Tupā muwyr ame'ē ke ihē.) A'erehe ame'ē ok ta pe har ta ke Sondo ok ta pe har ta 'ar koty te we Tupā mupyrara hū ta — aja 72 mondo ame'ē ta pe Jesu pandu.

Amō ok ta pe har ta Jesu rehe jurujar ym (Matéu 11.20-24)

¹³A'e pandu ti:

—Korasī ok ta pe har ta! Māl. Māte hū pehē ke Tupā mupyrara ta ti. Mesái ok ta pe har ta! Pehē aja ti. Māte hū pehē ke Tupā mupyrara ta ti. Marā ka ym amō ma'eha, ame'ē ke heta hū pehē ruwa koty ihē ama'ema'e tipe. (Anī. Ihē rehe pejurujar ym.) Pehē ruwa koty ihē ama'ema'e ame'ē ke ymanihar Tir ok ta pe ihē ama'ema'e ta tipe rahā, a'ep pe har ta ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke hijar ta tipe. Pan xuru aja me'ē ma'e mundeha ke munde ta tipe. (Aja pyaiha ke mujekwa ta tipe.) Aja Tupā koty ipy'a ke muruwak, aja mujekwa ta tipe ti. Tatimbuk ke iākā rehe ombor ta tipe ti. (Aja pyaiha ke mujekwa ta tipe ti.) Ymanihar Sinō ok ta pe har ta aja ti. (Pyaiha ke mujekwa ta tipe ti.) Ma'e ka'u te'eha ke hijar ta tipe ti. Tupā koty a'eta py'a ke muruwak aja mujekwa ta tipe ti.

¹⁴—Ko ihē apandu. Ngā ke Tupā mupyrara rahā, Tir ok ta pe har ta ke a'e mupyrara ta. Sinō ok ta pe har ta aja ti. Ame'ē ok ta pe har ta 'ar koty te we Korasī ok ta pe har ta ke a'e mupyrara ta. Aja Mesái ok ta pe har ta ke a'e mupyrara ta ti. ¹⁵Kapana'ū ok ta pe har ta! Kuja: "Jande anī. Katu te jande" aja pekwa naī. Upa pehēma'e ok ta ke Tupā mukanim ta ti — aja Jesu pandu.

¹⁶Jumu'eha ta pe pandu:

—Pehē rehe amō hendu katu rahā, ihē rehe hendu katu ti. Pehē ke amō putar ym rahā, ihē ke putar ym ti. Ihē ke amō putar ym rahā, ihē pái ke putar ym ti. Ihē ke ihē pái muwyr. A'e ke putar ym ti — aja Jesu pandu.

(Upa Jesu pandu rahā, kuja 72 sawa'e ta pandu oho. Tupā je'ēha ke pandu oho.)

Kuja, 72 sawa'e ta jywyr uwyr (Apokarip 21.27)

¹⁷Ok ta rupi upa pandu oho rahā, kuja 72 sawa'e ta jywyr uwyr, Jesu rehe. Hury riki ame'ē ta. Jesu pe a'eta pandu:

—Sawa'e! Pesarahā! Ājā ta riki jande rehe hendu katu ti! Nde je'ēha rupi japandu:

"Ehem eho ngā py'a ngi" aja. Aja rahā, ājā ta uhem katu oho — aja Jesu pe.

¹⁸A'e pandu:

—A'e tŷ! Satana rehe asak a'am rahā, pyrātāha kanim ingi. (Ājā ramūi a'e.) Ame'ē ke rehe ihē asak. Ywa ngi Tupā weraha, aja pahar pyrātāha kanim ingi. A'erehe ājā ta ke pemuhem pemondo ngā py'a ngi. ¹⁹Pesarahā! Ihēma'e pyrātāha ke pehē pe amondo, a'erehe mbói ta rehe pepyrū, pe, su'u rahā, ahy ym pehē pe. Jawajyr ta rehe aja ti. Pepyrū, pe, jupi rahā, ahy ym pehē pe ti. Satanama'e pyrātāha ke aja ti. (Ājā ramūi a'e.) Pehē ke mahy ym ta ti. Pehē ke mahy ym te ta ma'e ke. ²⁰Ājā ta pehē rehe hendu katu. Ame'ē rehe pehē rury katu. Amō we ti. Tupā kotyhar ta ke pehē, a'erehe pehē rer ke Tupā mapyk. Ima'e paper rehe mapyk. Ywa pe ame'ē ke ihē. A'erehe i'ar koty te we hū pehē rury katu te pexo — aja 72 sawa'e ta pe Jesu pandu.

Jesu huryha ke

(Matéu 11.25-27; Matéu 13.16-17)

²¹Upa 72 sawa'e ta pe Jesu pandu rahā, Jesu rehe Tupā'ā ihē katu te. A'erehe hury katu te a'e. Pē, Jesu pandu:

—Papa! Ywa pe har ta kapitā keruhū ke nde! Kome'ē ywy keruhū pe har ta kapitā keruhū ke nde ti. "Ne jō riki katu te me'ē ke" aja nde pe apandu. "Akwa katu te ame'ē ke ihē" aja pandu ame'ē ta pe nema'e pyrātāha ke nde eremujekwa ym. "Ihē riki ajumu'e katu te ame'ē ke ihē" aja pandu ame'ē ta pe nde eremujekwa ym ti. Ta'yn ta aja ihēma'e jumu'eha ta. Upa katu te ukwa ym. Ame'ē ta pe nema'e pyrātā te ha ke nde eremujekwa katu. A'erehe apandu: "Ne jō riki katu te me'ē ke" aja nde pe. Papa! Jete har te ke. Nde ereputar, a'erehe aja nde eremujekwa katu — aja Tupā pe Jesu pandu.

²²Pe, ngā pe pandu:

—Upa katu te ma'e ke ihē pe ihē pái mujekwa katu. A'erehe upa katu te ihē akwa katu. Ihē rehe har ukwa ym awa. Ihē pái jō ukwa katu te ihē rehe har. Ihē pái rehe har ukwa ym awa. Ihē jō akwa katu te ehe har. Ta'yr ke ihē. Pe, amō ta pe ehe har ihē amujekwa tar katu, ame'ē ta jō ukwa katu te ehe har ti — aja Jesu pandu.

²³Pe, jumu'eha ta jeje ixo rahā, hake Jesu oho. Pandu:

—Pehē rury katu ame'ē ta ke pehē! Ihē ama'ema'e ame'ē rehe pesak katu, a'erehe pehē rury katu pehē. ²⁴Apandu pehē pe. Ihē ama'ema'e ame'ē ke rehe pehē atu pesak katu. Ame'ē rehe heta ymanihar Tupā je'ēha pandu ame'ē ta usak tar katu ti. Marā ka ym usakiha. (Arahā se ihē nixói.) Heta ymanihar kapitā keruhū ta aja ti. Usak tar katu ti. Pehē riki ihē je'ēha rehe pehendu, ame'ē rehe ymanihar ta hendu tar katu ti.

Marā ka ym henduha. (Arahā se ihē nixói tī.) Pehē anī. Pehendu, a'erehe pehē rury katu ame'ē ta ke pehē — aja Jesu pandu.

Samari ywy pe har sawa'e rehe har (Matéu 22.34-40; Mak 12.28-34)

²⁵ Pe, amō sawa'e uhyk uwyr ehe. Moise je'ēha ke mu'e ame'ē ke a'e. Jesu ukwa katuha ke a'e manga tipe. Ame'ē ke mujawy tar katu, a'erehe pandu:

—Sa'e! Ngā mu'eha nde. Myja ma'e ke ihē ama'e rahā, ihē ke Tupā muhā katu ta my — aja ipe.

²⁶ Jesu pandu ipe:

—Moise mupinin ame'ē ke rehe nde eresak. Ame'ē mujekwa katu. Myja nde erema'e rahā, nde ke Tupā muhā katu ta. Ame'ē pehī. Myja nde erekwa my? — aja sawa'e pe.

²⁷ Sawa'e pandu:

—Kuja panduha ihī. Tupā riki jandema'e sawa'e te! Nde erepy'a katu te ehe.

Tupā rehe nde py'a nde eremoi moī ehe rahā, epy'a katu ehe.

Ehe har nde erekwa erexo rahā, epy'a katu ehe tī.

Upa nema'e pyrātāha namō ma'e ke nde erema'e rahā, epy'a katu ehe tī.

Upa nde erekwa katuha namō epy'a katu ehe tī.

Nde juehe nde erepy'a katu, aja ne namō ixo ame'ē rehe epy'a katu tī — aja Jesu pe pandu.

²⁸ A'e pandu:

—A'e tī. Aja ema'e eho. Aja rahā, nde ke Tupā muhā katu ta — aja sawa'e pe.

²⁹ Pe, sawa'e riki katu ame'ē ke a'e aja mujekwa tar katu, a'erehe Jesu pe pandu:

—Awa rehe ihē apy'a katu ta me'ē te'e my? — aja sawa'e.

³⁰ (Pe, amō rehe a'e ipy'a katu ta me'ē te'e, ame'ē rehe har Jesu mujekwa tar katu.) A'erehe kuja sawa'e pe Jesu pandu:

—Jerusarē ok ta ngi amō sawa'e uhem oho. Jundéu awa ke a'e. Jeriko ok ta pe oho ixo. Arahā a'e ke ma'e mukanīha ta pyhyk. Upa ima'e ke ame'ē ta mukanim raho. Nupā hū tī. Tate jukwa. Pete'e tūi 'y.

³¹ —Arahā ame'ē pe rupi jundéu awa tama'e pa'ī oho ixo tī. Sawa'e rehe usak rahā, asa oho. Xupe 'ar rupi asa oho.

³² A'engi amō sawa'e oho ixo tī. Pa'ima'e miasu ke a'e. Jundéu awa ke a'e tī. Sawa'e rehe usak rahā, ixoty usak oho. Pyrara usak tar ym ehe, a'erehe upa usak rahā, xupe 'ar rupi asa oho tī.

³³ —Pe, amō sawa'e ame'ē rupi oho ixo tī. Samari ywy pe har ke a'e. (Jundéu awa aja ym ame'ē ke a'e. Samari ywy pe har ta ke jundéu awa putar ym. A'erehe huwajan aja saka.) Sawa'e rehe uhyk oho tī. Usak ehe rahā, pyrara usak ehe. ³⁴ Hake oho.

Pirokiha rape rehe puhā moī. Ame'ē ke pukek tī. Pe, ima'e hymba 'ar pe mondo, jumen 'ar pe. Aja amō ukweriha renda pe raho. A'ep usak katu we ehe rī. ³⁵ Ku'ē rahā, hyru ngi tamatarer ke muhem. Mokōi wera rahā, wetep paraky, ame'ē hepyha jo'ok. Ame'ē ke ukweriha renda jar pe me'ē. Pandu ipe: “Ko riki tamatarer ihī. Kome'ē namō sawa'e rehe esak katu kī. Amō we sawa'e mukatuha rehe puhā nde erejo'ok rahā, ame'ē ke upa nde pe ihē amujywyw ta kī. Koropi ajywyw rahā, amujywyw ta nde pe, a'erehe sawa'e mukatuha rehe esak katu tī” aja ijar pe samari ywy pe har pandu — aja Jesu pandu.

³⁶ Ame'ē panduha upa rahā, sawa'e pe Jesu pandu:

—Apo myja nde erekwa my? Mahapyr sawa'e ta usak ehe, ma'e mukanīha ta nupā ame'ē ke rehe. Mahapyr sawa'e ta ngi har awa ipy'a katu ehe my? — aja Moise je'ēha mu'e ame'ē ke pe pandu.

³⁷ A'e pandu:

—Raho ame'ē ke pyrara usak ehe. (Samari ywy pe har ke.) A'e riki ipy'a katu te — aja Jesu pe.

A'e pandu:

—A'e tī. Eho tī. Aja nde tī. (Nde ruwajan aja ame'ē rehe epy'a katu kī) — aja sawa'e pe.

Mar rehe Jesu usak oho. Mari rehe usak oho tī.

³⁸ Pe, jumu'eha ta namō Jesu oho ixo rahā, amō ok ta pe uhyk oho. A'ep amō kūjā ixo. Her Mar. Hok pe Jesu ta ke mupyta katu.

³⁹ Ianam inamō ixo tī. Her Mari. Jesu py rake wapyk uī. A'ep Jesu mu'e ame'ē ke rehe hendu uī. ⁴⁰ Mar anī. Ma'e ke mupupur hū a'eta pe ixo. A'erehe ipy'a ahy Tate. (Mari mupupur ym uwyr, a'erehe ipy'a ahy Tate ehe.) Pe, Jesu rake oho rahā, pandu ipe:

—Sawa'e! Ihē namō ihē anam mupupur ym. Ihē jō riki ma'e ke amupupur axo. Aja katu nde pe my? Epandu ipe: “Inamō ma'e emupupur eho” aja Mari pe — aja Mar pandu.

⁴¹ Pe, Jesu pandu ipe:

—Mar! Heta ame'ē ta rehe nde eremupupur ym. Ihē jō riki ma'e ke amupupur axo.

⁴² Peteihar ma'e ke jō nde eremupupur rahā, katu tiki. (Ma'e ke ja'u ame'ē ke upa harái ta ngā.) Mari anī. Ihē je'ēha rehe hendu tar katu uī. Ame'ē je'ēha ke Mari harái ym ta. Ame'ē ke katu te ame'ē ke — aja Mar pe Jesu pandu.

11

Tupā namō amō pandu pandu katu ame'ē rehe har

(Matéu 6.9-15; Matéu 7.7-11; Mak 11.24; Ruk 18.1; 1 Tesaron 5.17)

¹ Amō renda pe Tupā namō Jesu pandu pandu u'am. Upa pandu rahā, jumu'eha ta ngi har petei pandu ipe:

—Sawa'e! Myja Tupā namō japandu ta my? Ame'e ke jande ke emu'erahā! Ima'e jumu'eha ta ke Juā mujahukiha mu'e, aja jande ke emu'e tī — aja Jesu pe.

² Pe, a'e pandu:

—Kuja Tupā namō pepandu:

“Jande pái keruhū! Nde rehe har amō hendu rahā, mā peja pandu: ‘Mā katu te’ aja.

Nema'e jete har te ke rehe upa katu te awa ta hendu katu, ame'e angaha ke rehe ihē aharō hū axo.

³ Jande mi'u wera rahā pame katu te emuwyr.

⁴ Ma'e ka'u te'eha ke jande pe amō ta ma'e rahā, ame'e ta rehe jande py'a jamu-jywyr.

Aja jande rehe nde tī. Ma'e jaka'u te'eha ke jama'e. Ame'e rehe japyai.

Aja rahā, jande rehe nde py'a emujywyr katu tī.

Ma'e jaka'u te'eha ke jama'e tar katu rahā, ame'e ke jande py'a ngi emukanim. (Aja rahā, jama'e ym ta)” aja pepandu ipe — aja Jesu mu'e.

⁵ Pe, jumu'eha ta ke mu'e tī. (Tapijar te'e we Tupā namō pandu pandu ta me'e te'e, aja mu'e.) A'erehe kuja pandu:

—Pesarahā! Pehē ngi har petei riki ehe katu ame'e rok pe oho. Pytun pyter pe oho. Pandu ipe: “Sa'e! Ne mi'u ihē pe emuwyr te'e rī. ⁶ Ihē rehe katu ame'e ke uhyk ramō te uwyr. Paite ngi uhyk uwyr. Myahy hū a'e. Nixói te ihēma'e ke apo. Ma'e ke ym ihē ame'e ipe” aja ipe. ⁷ Pesarahā! Kuja a'e pandu nahā my. Kapy ngi je'ēha ke ehe katu ame'e pe pandu: “Apo anī ta. Hukwen ke jykynda u'am. Ihē aninoaju. Ta'yn ta aja tī. Marā ka ym apu'amiha. Marā ka ym nde pe ihē mi'u ihē ame'ēha rī” aja pandu my. ⁸ Anī. Pesarahā! Aja ym ta. Aja pandu ym. Ihē apandu pehē pe. Ehe katu ame'e ke a'e, a'erehe pahar pu'am ta my? Anī. A'e riki i'i pandu pandu hū u'am. Huxī ym panduha. A'erehe pu'am ta. Upa pandu ame'e ke me'e ta ipe.

⁹ —A'erehe ihē apandu pehē pe. Aja Tupā tī. Ma'e ke Tupā namō pepandu. Pe, ame'e ke a'e muwyr ta pehē pe. (Tupā namō pepandu rahā, aja tī.) Pekekar, ame'ēja saka tī. Pe, Tupā muwyr rahā, pemahem, ame'ēja saka. (Amō rok pe pexe tar katu rahā,) pehē po penupā nupā. Pe, hukwen ke ijar pirar. (Tupā namō pepandu pandu rahā, ame'ēja saka.) Pehē po penupā nupā, ame'ēja saka. Inamō pepandu pandu rahā, pe, hukwen pirar ame'ēja saka tī. (Pirar rahā, pepandu ame'e ke a'e muwyr ta pehē pe tī.) ¹⁰ Upa inamō pandu ame'e ta pe a'e muwyr ta kŷ.

Amō kekar rahā, mahem ta kŷ. Ipo nupā nupā rahā, hukwen ke a'e pirar ta kŷ. Aja riki.

¹¹ —Pesarahā! Pehē namō ipái ta ixo. Pe, ta'yr pandu: “Papa! Pira ka'ē ihē a'u ta” aja. Aja rahā, mbói ke ipái me'ē ipe my? Anī. Aja ym. Pira ka'ē me'ē ta ipe. ¹² Pe, ta'yr pandu: “Papa! Sapukái pi'a ihē a'u ta” aja. Aja rahā, jawajyr ipái me'ē ipe my? Anī. Aja ym. Sapukái pi'a me'ē ta ipe tī. ¹³ Awa ta te'e pehē. Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e ame'ē ta ke pehē. Pehē ra'yr ta pe ma'e katu ame'ē ke peme'ē me'ē katu. Aja rahā, pehē 'ar koty te we ma'e katu ame'ē ke jande pái keruhū me'ē me'ē ta pehē pe. Ywa pe ixo ame'ē ke a'e. “Jande py'a rehe Ne'ā emuwyr” aja pandu ame'ē ta pe I'ā ke a'e muwyr katu ta — aja Jesu mu'e jumu'eha ta pe. (Aja tapijar te'e we Tupā namō pandu pandu ta me'ē te'e, aja Jesu mu'e.)

“Mesembu” Satana rehe har (Ājā ramūi a'e)

(Matéu 12.22-30; Mak 3.20-27)

¹⁴ Amō sawa'e ke ājā muje'engai te'e. Ame'e ājā ke Jesu muhem mondo ingi. Ājā uhem oho ingi rahā, sawa'e ma'e ke pandu pandu katu tī. Amō ta pandu:

—Mā! Katu tiki! — aja hetaha ta pandu.

¹⁵ Amō ta anī. Jesu rehe har kuja pandu:

—Mesembu tiki. Ame'e riki ājā tama'e kapitam. Ame'e riki pyrātāha muwyr ipe, Jesu pe, a'erehe ājā ke a'e muhem katu mondo — aja a'eta pandu naī.

¹⁶ Jesuma'e pyrātāha ke amō ta manga tar katu. A'erehe ame'e ta pandu ipe:

—Marā ka ym amō ma'eha, ame'e ke ema'e apo. Aja rahā, ima'e pyrātāha ke Tupā muwyr nde pe, aja jakwa ta. Aja rahā, nde ke a'e riki muwyr, aja jakwa ta tī — aja Jesu pe.

¹⁷ Anī. Ame'e ta ma'e ke ipy'a pe ukwa ukwa u'am ame'e ke Jesu ukwa, a'erehe pandu:

—Anī ta. Pesarahā! Ywy pe har ta amō koty koty henda pe jy'ar. Aja jumai mai ixo ngā juehe rahā, pahar ngā jumumba ta ngā juehe. (A'erehe jumai mai ym ta ngā juehe.) Ok wyr pe har ta aja tī. Amō koty koty jy'ar, pe, jumai mai ixo a'eta juehe rahā, pahar jumumba ta a'eta juehe tī. (A'erehe jumai mai ym ta a'eta juehe.) ¹⁸ Aja Satana kotyhar ta amō koty koty jy'ar, pe, jumai mai ixo ngā juehe rahā, marā ka ym ājā ta ixoha. Jumumba ta ngā juehe tī. Satana ma'e pyrātāha namō ājā ke ihē amuhem amondo, aja pepandu rahā, ājā ta riki jumumba ta ngā juehe, aja pepandu. Anī. Aja ym.

¹⁹ —Pesarahā! Ājā ke ihē amuhem amondo. Pehē kotyhar ta aja tī. Ājā ta ke muhem mondo tī. Awama'e pyrātāha

namō a'eta muhem mondo my? Satanama'e pyrātāha namō muhem mondo my? Anī. Aja ym. Aja rahā, ihē aja tī. Satanama'e pyrātāha namō aja ym tī. A'erehe pehē je'ēha pejawy te'e aja pehē kotyhar ta riki mujekwa pehē pe. ²⁰ Jete har te ke. Amō koty riki. Kuja. Tupāma'e pyrātāha namō ājā ta ke ihē amuhem amondo. Aja rahā, ihē riki kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke ihē, aja pekwa katu ta me'ē te'e. Peharō katu pexo ame'ē ke.

²¹ —Sawa'e pyrātā hū ame'ē ke hok rehe usak katu rahā, parā te'e ta ima'e ke rehe ngā. Upa moī katu, kyse puku, itatakwar, hapar. Aja hok rehe usak katu. ²² Pe, i'ar koty te we sawa'e pyrātā ame'ē ke jumai uwyr ehe. Pe, upa muputu'u rahā, amō riki ijar moī katu ame'ē ke raho ame'ē ke amō ta kyse puku, itatakwar, hapar. Ame'ē pe huwajan ke ijar muputu'u ta, aja ukwaha naī. Anī. Ame'ē ke i'ar koty te we pyrātā ame'ē ke upa raho. Pe, upa ma'e ke raho ame'ē ke amō ta pe me'ē me'ē. Inamō ixo ame'ē ta pe me'ē me'ē. (Aja ihē tī. Sawa'e pyrātā hū ame'ē ke Satana aja saka. Ihē riki i'ar koty te we pyrātā te hū ame'ē ke ihē. A'erehe a'e ke ihē amuputu'u katu. A'erehe ājā ta ke ngā py'a ngi ihē amuhem katu amondo.)

²³ —Ihē kotyhar aja awa ixo ym rahā, ihē namō jumai ame'ē ke a'e. Tupā koty ihē namō ngā ke amō mujy'ar ym rahā, amō koty muhāi mondo ame'ē ke a'e tī. Tupā ruwajan koty mujy'ar mondo a'e — aja Jesu pandu.

Sawa'e py'a rehe ājā jywyr oho
(Matéu 12.43-45)

²⁴ A'e pandu tī:

—Sawa'e py'a ngi ājā uhem oho rahā, awa nixói te ame'ē rupi wata wata ixo. Putu'uha renda ke kekar ixo. Mahem ym. A'erehe jupandu jupe: “Sawa'e py'a ngi ihē ahem ajur, ame'ē pe ajywyr ta aho. Ihē rok aja ihē pe” aja jupandu. ²⁵ Pe, jywyr oho. Pe, uhyk oho rahā, hok pe nixói awa. Upa peir katu amō. Upa mukatu. Aja awa py'a ke. ²⁶ Ame'ē rehe usak rahā, amō ājā ta a'e oho piam. Awa po wajan mokōi hetaha a'e muhyk. Ame'ē ta riki i'ar koty te we jaxer ai ame'ē ke. Pe, muhyk rahā, sawa'e py'a rehe a'eta ixe oho. A'erehe ame'ē sawa'e mâte jaxer ame'ē ke apo. Ājā petei ixo rahā, katu ym. Apo heta ihē, a'erehe i'ar koty te we jaxeriha — aja Jesu pandu.

(Aja awa tī. Jeje ixoha jumukatu aja ixo tar katu. Anī. Tupā rehe jurujar ym. Nixói ma'e, ame'ēja saka. A'erehe i'i atu we rahā, ymanihar aja jywyr tī. Pe, jywyr rahā, i'ar koty te we jaxeriha.)

Hury te me'ē ke

²⁷ Pe, ame'ē pandu rahā, amō heta ame'ē ta pyter ngi kūjā pandu:

—Nde ke ipusu ngi muhem, ame'ē ke mā hury katu a'e. Ne māi ke. Nde ta'yn rahā, nde pe kamby me'ē, ame'ē māi mā hury katu — aja Jesu pe pandu.

²⁸ Pe, a'e pandu:

—A'e tī. Amō we tī. Tupā je'ēha rehe hendu. Pe, panduha aja ma'ema'e ame'ē riki i'ar koty te we hury katu ame'ē ke a'e — aja Jesu pandu.

Jesuma'e pyrātāha ke amō ta usak tar katu

(Matéu 12.38-42)

²⁹ Ngā hetaha juramā jy'ar ehe rahā, Jesu pandu:

—Mā pehē katu ym riki. Marā ka ym amō ma'eha, ame'ē ke ihē ama'ema'e, ame'ē ke rehe pesak tar katu. Aja rahā, Tupā riki ihē ke muwyr, aja pekwa ta aja pepandu tipe. Marā ka ym amō ma'eha, ame'ē ke amujesak ym ta pehē pe. Kuja jō amujekwa ta. Pira keruhū pusu pe mokōi Jon ukwer. Pe, jywyr. (Manō ym.) Aja ihē rehe har amujekwa ta pehē pe tī. ³⁰ Yman te Tupā je'ēha pandu ame'ē ke Jon. Pira keruhū pusu ngi Jon uhem rahā, nini ok ta pe har ta usak ehe rahā, a'e ke Tupā muwyr, aja ukwa katu. Aja ihē tī. Manōha ngi ihē akwera katu ahem rahā, ihē ke Tupā muwyr, aja pehē pekwa katu ta tī. Aja jō pehē pe amujekwa ta. Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur.

³¹ —Yman rahā, ngā ke Tupā mupyrara ta. Arahā amō kūjā pu'am ta. Kapitā keruhū kūjā ke a'e. Pepaite ngi Saromā mu'e ame'ē ke rehe hendu uwyr kwe. A'erehe yman rahā, Tupā mupyrara rahā, ame'ē kūjā pandu ta: “Jesu je'ēha rehe pehendu ym. Katu ym pehē” aja apo pehē pexo ame'ē ta pe pandu ta. Pepaite ngi kūjā uwyr. (Amō wata oho rahā, heta ukwer.) Warahy jurukwā koty ngi uwyr, iapyr koty ngi. Ukwa katuha namō ma'e ke Saromā mu'e ame'ē ke rehe kūjā hendu uwyr. Pesarahā! Ko ihē axo. Saromā 'ar koty te we ihē akwa katuha. Anī. Pehendu ym ihē je'ēha rehe. (A'erehe ymanihar ta 'ar koty te we pehē ke Tupā mupyrara ta.)

³² —Yman rahā, ngā ke Tupā mupyrara ta. Arahā Nini ok ta pe har ta pu'am ta. Jon pandu ame'ē ke rehe ame'ē ta hendu katu. Pe, ma'e ka'u te'ēha ma'ema'eha ke hijar. Tupā koty ipy'a muruwak mondo. A'erehe yman rahā, Tupā mupyrara rahā, kuja pandu ta: “Jesu je'ēha rehe pehendu ym. Katu ym pehē” aja pehē pe pandu ta. Jon pandu ame'ē ke rehe Nini ok ta pe har ta hendu. Pesarahā! Ko ihē axo. Jon 'ar koty te we ihē katuha ke. Anī. Ihē je'ēha rehe pehendu ym. (A'erehe ymanihar ta 'ar koty te we pehē ke Tupā mupyrara ta) — aja Jesu pandu.

Amō ma'e weraha ke
(Matéu 5.15; Matéu 6.22-23)

³³ A'e pandu tĩ:

—Araparin ke amō muwera rahā, mukanim ym awa. Pander pe jupyk ym tĩ. Anĩ. Ywate henda 'ar pe moi. Pe, hok pe ixe uwyr ame'ē ta usak katu ma'e. Aja ihē amu'e ame'ē ke amukanim ym. Anĩ. Amujekwa katu ngā pe. ³⁴ Awa reha riki ma'e muwera aja saka. (Aja rahā, Tupā rehe har ukwa, a'erehe ixoha katu aja ixo katu.) Pehē reha katu rahā, pehē rete rupi wera katu, ame'ēja saka. (Aja rahā, Tupā putar aja pexoha katu, aja pexo katu ta.) Nde reha katu ym rahā, weraha nixói, ame'ēja saka. (Aja rahā, Tupā putar, aja ym pexo.) ³⁵ A'erehe apandu katu pehē pe. Pehē reha katu aja pexo. (Aja rahā, pexo ai te'e aja ym pexo.) ³⁶ Aja rahā, pehē rete rupi wera katu rahā, pytuniha nixói te rahā, upa katu te wera hū, ame'ēja saka. Nde rehe ma'e muwera, ame'ēja saka. (Aja rahā, aja te'eha Tupā putar aja pexoha katu aja pexo katu te ta) — aja Jesu pandu.

Parise kotyhar ta rehe har Jesu pandu hū
(Matéu 23.1-36; Mak 12.38-40)

³⁷ Upa Jesu pandu rahā, parise pandu ipe: —Ihē rok pe ma'e ke ja'u jaho rĩ — aja Jesu pe.

Pe, hok pe ixe oho. Pe, ma'e ngā u'uha renda pe wapyk oho. ³⁸ Pe, jundéu awa ramūi ta ukwaha aja ipo ke kutuk hū ym ha namō ma'e ke Jesu u'u uĩ. Ame'ē ke parise usak rahā, ipy'a pe ukwa ukwa uĩ:

—Mā! Jundéu awa ramūi ta ukwaha aja ipo ke kutuk ym a'e. Katu ym, aja akwa — aja parise jupe.

³⁹ Ame'ē ke Jesu ukwa, a'erehe pandu ipe:

—Pehē parise ta! Pehē riki paratuxĩ aja saka. Y amō u'uha aja tĩ. Paratuxĩ soroka ke jō pekutuk katu. Typyha ke anĩ. Aja pehē pিরer ke pekutuk katu. Pehē py'a anĩ. Juhyk aja ym pexo. Pehē py'a pe upa ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pekwa pekwa pexo. Amō ta ke pemahy hū tar katu, ame'ē ke pehē py'a pe pekwa pekwa pexo tĩ. ⁴⁰ Pehē peka'u te'e! Pehē rete ke Tupā mujā. Pehē py'a ke a'e mujā tĩ. (A'erehe pehē py'a juhyk, aja pexo te me'ē te'e tĩ.) ⁴¹ Ima'e ym te ame'ē ta pe pehēma'e ke peme'ē me'ē. (Aja rahā, Tupā koty pehē py'a pemuruwak pemondo, aja pemujekwa ta.) Aja rahā, pehē py'a ke juhyk aja pexo ta.

⁴² —Parise ta! Mā! Tupā mupyrara ta pehē ke. Tupā rehe pehē py'a pemoi moi. A'erehe ta'yr mi so'o rukwer pupur muhembykiha ke peme'ē ipe. Jande popa hetaha ngi peteĩ peme'ē. Aja ky'in ke. Ma'eywanem ra'yr aja tĩ. Aja pema'ema'eha. Amō koty anĩ. Katu ame'ē ke aja ym pema'ema'e. Tupā rehe pepy'a ym tĩ. Pesarahā! Amō

we pema'ema'e ta me'ē te'e. Kuja. Tupā rehe pepy'a katu ta me'ē te'e. Katu ame'ē ke pema'ema'e katu ta me'ē te'e tĩ. Ma'e muhembykiha ke peme'ē ta me'ē te'e tĩ. Ame'ē me'ēha peharai ym ta me'ē te'e tĩ.

⁴³ —Parise ta! Mā! Tupā mupyrara ta pehē ke! Jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe peho rahā, kapitā ta wapyka pe jō pe-wapyk tar katu, myrape katu te ame'ē ke pe. (Aja pehē katu te aja pemujekwa tar katu nai.) Ma'e muhepyha renda pe peho rahā: “Ko nde erexo. Katu nde” aja panduha jō peputar katu. (Aja rahā, pehē katu te aja pekwaha nai.)

⁴⁴ —Mā! Tupā mupyrara ta pehē ke! Pehē riki kangwerupa aja saka. Ngā ukwa ame'ē ke nixói, a'erehe ukwa ym ha rupi kangwerupa rupi amō wata. (Aja rahā, ipy'a juhyk ym aja ixo apo, aja jundéu awa ta ukwa.) Aja pexo tĩ. Pehē py'a juhyk ym, aja te'e pexo. Ame'ē ke amō ta ukwa ym. Pe, pehē namō ame'ē ta ixo rahā, ame'ē ta py'a ke pemujaxer te'e ta tĩ — aja Jesu pandu.

Moise je'ēha mu'e ame'ē ta rehe har Jesu pandu hū

⁴⁵ Pe, Moise je'ēha mu'e ame'ē ta ngi har peteĩ pandu ipe:

—Sawa'e! Ngā mu'eha nde. Aja nde erepandu rahā, jande rehe har nde erepandu hū tĩ. Katu ym ihē pe — aja Jesu pe.

⁴⁶ Ame'ē Moise je'ēha mu'e ame'ē pe a'e pandu:

—Mā! Parise ta aja pehē tĩ. Mā! Tupā mupyrara ta pehē ke tĩ. Pehē pemu'e ame'ē ke rehe marā ka ym amō hendu katuha. Pe, pemu'e rĩ. Anĩ. Pehē atu pehendu ym te ehe tĩ. Katu ym aja. ⁴⁷ Mā! Tupā mupyrara ta pehē ke! Pehē ramūi ta Tupā je'ēha pandu ame'ē ta ke jukwa. Ame'ē ta kangwerupa ke pemukatu hū. ⁴⁸ Aja rahā, pehē ramūi ta jukwa ame'ē riki katu aja pekwa tĩ. Tupā je'ēha pandu ame'ē ta ke pehē ramūi ta jukwa. Ame'ē ke katu, aja pekwa. A'erehe kangwerupa ke pemukatu pexo rĩ. ⁴⁹ Anĩ. Upa ma'e ke Tupā ukwa katu. Kuja pandu: “Ihē je'ēha pandu ame'ē ta ke ihē amondo ta. Amō amō ta ke amondo tĩ. Pe, amō amō ke ngā jukwa ta. Amō amō ke ngā mahy ta tĩ” aja Tupā pandu. Ukwa katu a'e. ⁵⁰ A'erehe ame'ē ta aja pehē ke Tupā mupyrara ta tĩ. Kome'ē ywy keruhū Tupā mujā. A'engi amō amō ymanihar Tupā je'ēha pandu ame'ē ta ke pehē ramūi ta jukwa. Jukwa ame'ē ta ke Tupā mupyrara ta. Ame'ē jukwa ame'ē ta aja pehē riki upa katu te mupyraraha ke pyhyk ta tĩ. ⁵¹ Ko Ambéu ke amō jukwa py. A'engi amō amō ta ke ngā jukwa tĩ. Pe! Sakari ke amō jukwa tĩ. Jete har te ke. Ngā jukwa ame'ē ta ke Tupā mupyrara ta. Ame'ē jukwa ame'ē ta aja pehē riki mupyraraha ke

pyhyk ta tĩ. Tupã riki mupyrara hũ ta — aja Jesu pandu.

Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe kapy katu te ame'e ke ihĩ. Myrape ihĩ tĩ. Ame'e mokõi pyter pe Sakari ke amõ jukwa. (A'ep a'e ixo rahã, a'e ke amõ ta jukwa ym ta me'e te'e. Anĩ. Jukwa riki.) Tupã rehe ipy'a ke amõ moĩ moĩ rahã, ame'e myrape 'ar pe hymba hapy.

⁵² Jesu pandu tĩ:

—Moise je'eha mu'e ame'e ta! Mã! Tupã mupyrara ta pehẽ ke! Myja Tupã je'eha ke amõ ukwa katu my, ame'e ke pemuka'u te'e. Pehẽ atu pekwa ym tĩ. Amõ ta ukwa tar katu rahã, ame'e ta ke pemuka'u te'e tĩ. A'erehe ame'e ta ukwa ym tĩ. Katu ym aja — aja Jesu pandu.

⁵³ Pe, parise rok ngi Jesu uhem oho ixo rahã, parise ta je'e je'e hũ ipe. Moise je'eha mu'e ame'e ta aja tĩ. Je'e je'e hũ ma'e ke ipe. ⁵⁴ Ame'e ta ma'e ke pandu pandu inamõ, Jesu namõ. Pe, Jesu ma'e panduha jawy rahã: “Katu ym nde” aja parise ta pandu ta. A'erehe panduha manga manga tipe.

12

Ipy'a pe mokõi ukwaha namõ ixo
(Matéu 10.26-27)

¹ Heta te hũ ngã jy'ar uwyr ehe. A'erehe jumujar mujar hũ ngã juehe. Pe, jumu'eha ta pe Jesu pandu py:

—Parise ta riki ipy'a pe mokõi ma'e ukwaha namõ ixo ame'e ta ke a'eta. A'eta aja ym pehẽ tĩ. Ipy'a pe mokõi ukwaha namõ a'eta ixo. Ame'e riki mbeju mupururukiha aja saka. Katu ym aja. ² Pesarahã! Ma'e ke amõ jupyk, aja ukwaha naĩ. Anĩ. Ame'e ke Tupã mupirar ta. (Aja rahã, upa mujekwa ta.) Jeje te'e ixokwa katu, aja ukwaha naĩ. Anĩ. Ame'e ke Tupã mujekwa ta tĩ. ³ Pe, pytun rahã, amõ ta ukwa ym ha rupi ma'e ke pepandu, ame'e ke wera rahã amõ ta upa pandu ta. (A'erehe upa hendu ta, pe, ukwa ta ngã.) Kapy pe amõ pe peje'e ra'yr u'am, ame'e ke amõ ta pandu hũ ngã pe. (Upa ngã ukwa ta) — aja Jesu pandu.

Tupã ngi pekyje ta me'e te'e
(Matéu 10.28-31)

⁴ A'e pandu tĩ:

—Ihẽ rehe katu ame'e ta ke pehẽ. Ko pehẽ pe apandu axo. Ko awa ke amõ jukwa. Ame'e ta ngi pekyje ym. Jukwa, pe, a'engi amõ we marã ka ym awa ke mahyha 'y. ⁵ Ko ihẽ amujekwa ta pehẽ pe. Amõ ngi pekyje. Tupã ngi pekyje. Upa jukwa rahã, amõ we mahy ta. Je'eha rupi tata keruhũ pe ame'e ke a'e ombor ta. Pyrara hũ ta a'ep. Jete. Apandu pehẽ pe. Pekiye katu ingi, Tupã ngi!

⁶ —Pehẽ anĩ. Ihẽma'e jumu'eha ta ke pehẽ. Pehẽ rehe Tupã ipy'a katu. Pesarahã! Awa po wajar peteihar upa hetaha ma'ewyra ra'yr rehe amõ muhepy rahã, mokõi tamatarer pu'a ra'yr me'e ipe. Ame'e ke Tupã ukwa katu. Ma'ewyra ra'yr rehe har ukwa katu a'e. (Aja rahã, ame'e 'ar koty te we pehẽ rehe har ukwa katu, aja mujekwa katu. A'erehe pekyje ym ingi.)

⁷ —Pesarahã! Pehẽ akã rehe pehẽ'a ihĩ. Ame'e hetaha ke Tupã ukwa katu. (Aja rahã, upa katu te pehẽ rehe har ukwa katu, aja mujekwa katu.) A'erehe pekyje ym ingi. Ma'ewyra ra'yr ta rehe a'e usak katu. Ame'e ta 'ar koty te we pehẽ rehe a'e usak katu te we ta tĩ — aja Jesu pandu jumu'eha ta pe.

Jesu kotyhar ame'e ta ke. Jesu kotyhar aja ym ame'e ta ke tĩ.

(Matéu 10.32-33; Matéu 12.32; Matéu 10.19-20; 2 Timó 1.8)

⁸ A'e pandu tĩ:

—Ko pehẽ pe amujekwa a'am. Awa ihẽ tĩ. Tupã je'eha rupi ajur. Ihẽ ngi amõ huxĩ ym. Amõ ta pe kuja pandu: “Jesu kotyhar ke ihẽ” aja. Aja rahã, kuja ehe har ihẽ apandu ta tĩ: “Ihẽ kotyhar ke a'e” aja Tupã je'eha rahoha ta pe apandu ta. ⁹ Amõ ta anĩ. Ihẽ ngi huxĩ a'e. Awa ihẽ tĩ. Tupã je'eha rupi ajur. Ihẽ ngi huxĩ. A'erehe amõ ta pe kuja pandu: “Ihẽ anĩ. Ixotyhar aja ym ihẽ” aja pandu. Aja rahã, kuja ehe har ihẽ riki apandu ta tĩ: “Peme'e anĩ. Ihẽ akwa ym peme'e. Ihẽ kotyhar ym a'e” aja Tupã je'eha rahoha ta pe apandu ta.

¹⁰ —Ihẽ rehe amõ juru ai, ame'e ke rehe Tupã ipy'a jywyrr ta. (Tupã koty ipy'a muruwak rahã, Tupã ipy'a jywyrr ta ehe.) Tupã'a rehe juru ai rahã, anĩ. Amõ juru ai ehe rahã, ame'e rehe Tupã ipy'a jywyrr ym te ta.

¹¹ —Jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe pehẽ ke amõ ta hykĩ ta raho. Ihẽ rehe pejuruar katu, a'erehe mupyrara ta raho. Kapitã ruwa koty pehẽ ke raho ta tĩ. Kapitã ruwa koty aja tĩ. Mupyrara ta raho tĩ. Arahã myja pehẽ juehe har pepandu ta my, ame'e rehe har pekwa pekwa ym pexo. Ma'e pepandu ta my, ame'e rehe har pekwa pekwa ym pexo tĩ. ¹² Arahã Tupã'a riki mujekwa ta pehẽ pe. Ma'e pepandu ta, ame'e ke mujekwa ta pehẽ pe. (Ame'e ke pepandu ta) — aja Jesu pandu jumu'eha ta pe.

Ima'ehũ rahã, muka'u te'e ta juehe

¹³ Hetaha ta pyter ngi amõ sawa'e pandu ipe:

—Sawa'e! Ngã mu'eha nde. Jande pái manõ. Pe, upa ima'e ke hijar jande pe. Ame'e ngi har: “Ne mu pe eme'e tĩ” aja ihẽ mu pe epandu. Ihẽ mu riki upa katu te pyhyk — aja Jesu pe.

¹⁴ A'e pandu:

—Sa'e! Anĩ. Esarahã! “Ihẽ amanõ rahã, ihẽ ra'yr ta pe ihẽma'e ke eme'ẽ me'ẽ” aja nde pái pandu ym te ihẽ pe. A'erehe ame'ẽ me'ẽ ym ta nde páima'e ke — aja sawa'e pe.

¹⁵ Upa ngã pe a'e pandu tĩ:

—Pehendu katurahã! Upa katu te ma'e ke rehe pehẽ py'a pemoĩ moĩ tar katu rahã, pesak katu te'e. Pemoĩ ym pehẽ. Pesarahã! Ima'ehũ namõ amõ ixo. Aja rahã, kome'ẽ wyy keruhũ pe yman rahã ixo katu ta, aja ukwaha naĩ. Anĩ. Aja ym ta — aja Jesu pandu.

¹⁶ (Pe, ame'ẽ rehe har mujekwa te we. Upa ma'e ke rehe ipy'a moĩ moĩ rahã, katu ym aja mujekwa tar katu.) A'erehe myja me'ẽ ima'ehũ matyr ame'ẽ ke my, ame'ẽ ke pandu:

—Ko amõ sawa'e ixo. Ima'ehũ namõ ixo ame'ẽ ke a'e. Pe, heta te hũ ma'e ke kupixa pe ihĩ. ¹⁷ Pe, ipy'a pe ma'e ukwa ukwa uĩ: “Mã! Kupixa ngi marã ka ym ma'e matyriha. (Tyryhem apo 'y.) Nixói te matyriha renda ke. Myja ta apo my?” aja sawa'e jupe. ¹⁸ Pe, kuja ame'ẽ jupandu jupe: “Aa! Akwa apo. Matyriha renda ihẽ amutiha te we ta apo. I'ar koty te we hũ tiha ame'ẽ ke amujã ta. A'ep ihẽma'e ke amatyr ta. Kupixa ngi ma'e matyr ame'ẽ ke amoĩ ta ipe tĩ. ¹⁹ Upa rahã, ihẽ ajupandu ta ihẽ jupe. ‘Mã! Katu tiki ihẽ pe. Yman rahã, pehũ ta ihẽma'e ke. Aputu'u katu. Ihẽ mi'u amatyr. Ajumuhury katu ihẽ juehe' aja ihẽ pe” aja sawa'e pandu jupe tipe. ²⁰ Anĩ. Aja ym ta. Ywa ngi Tupã pandu: “Nde riki ereka'u te'e! Kome'ẽ pytun rahã, nde eremanõ ta kũ. Pe, nema'e matyr hũ ame'ẽ ke awa pe nde eremupyta ta my? Nde pe anĩ. Amõ pe nde eremupyta ta riki, aja Tupã pandu” — aja Jesu mu'e.

²¹ Pe, a'e pandu tĩ:

—Aja ta riki amõ pe. Ima'e ma'e ke jõ amõ matyr hũ rahã, aja ta. Pe riki Tupã koty nixói te ta ma'e ke. Ma'e katu ame'ẽ ke nixói te ta. Katu ym aja — aja Jesu pandu.

Tupã rehe ejurujar katu
(Matéu 6.25-34)

²² (Ma'e ke jõ amõ matyr hũ rahã, katu ym, aja mu'e tar katu tĩ.) A'erehe jumu'eha ta pe Jesu pandu:

—Pesarahã! Pehẽ pe apandu katu. Pehẽ mi'u rehe har jõ pejumupyai ym pexo. “Ma'e jande ja'u ta my? Nixói ma'e. Jandema'e mundeha nixói. Awa me'ẽ ta jande pe my?” aja pejumupyai ym pexo tĩ. ²³ Ixoha namõ amõ ixo rahã, ame'ẽ riki awa mi'u 'ar koty te we katuha. Awa rete aja tĩ. Awama'e mundeha 'ar koty te we katuha tĩ. ²⁴ Ma'ewyra rehe pesarahã! Jytym ym ma'e ke. Matyr ym ma'e ke tĩ. Ma'e matyriha renda nixói tĩ. Humi'u ke Tupã me'ẽ katu

ipe. Pesarahã! Ma'ewyra 'ar koty te we pehẽ pexoha katuha ke. (A'erehe pehẽ rehe Tupã usak katu ta aja mujekwa katu.)

²⁵ —“Myja hetaha warahy 'ar rahã, ko pehẽ pexo ta my” aja pekwa pekwa pexo rahã, yman pepyta te we ta rĩ, aja pekwha naĩ. Anĩ. Marã ka ym pexoha pemupyta te we ta rĩ. ²⁶ Aja ta'yr mi marã ka ym pexoha pemupyta te we ta rĩ. Aja rahã, amõ ma'e ke rehe pejumupyai ym pexo tĩ.

²⁷ —Ma'eputyr rehe pesarahã! Ma'e puwan ym. Ima'e ma'e ke mujã ym tĩ. Amõ usak ehe rahã, katukwer. Apandu katu pehẽ pe. Ymanihar Saromã ima'ehũ te namõ ixo. Ima'e mundeha katukwer tĩ. Pesarahã! I'ar koty te we ma'eputyr katu te ha ke. ²⁸ Tupã riki ma'eputyr ke mukatu te. Apo putyr katu. Koĩ upa ta kanim. Upa xirik. Ame'ẽ ke jape'a aja amõ hany. Upa ukwái. Pesarahã! Ma'eputyr ke a'e mukatu te rahã, pehẽma'e mundeha ke a'e me'ẽ katu ta pehẽ pe tĩ. Mã! Ame'ẽ rehe pejurujar katu ta me'ẽ te'e tĩ. ²⁹ Pehẽ pe'u ame'ẽ ke rehe pekekar pexo. Aja te'eha ym pehẽ. Ame'ẽ rehe jõ pejumupyai ym. ³⁰ Ame'ẽ ke rehe jõ kome'ẽ wyy pe har ta kekar kekar ixo. Aja te'eha ixo. Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta ke a'eta. Aja pexo ym tĩ. Pehẽ mi'u peputar. Pehẽma'e mundeha peputar. Ame'ẽ ke pehẽ pái keruhũ ukwa katu. (Pehẽ pe a'e muwyr ta.) A'erehe ame'ẽ ke rehe jõ pejumupyai ym pexo. ³¹ Kuja katu. Myja Tupã putar ame'ẽ ke pema'ema'e katu ta my? Ame'ẽ rehe har pekwa pekwa py pexo. Aja rahã, upa pehẽma'e nixói ame'ẽ ke a'e muwyr ta pehẽ pe tĩ — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

Ma'e katu ame'ẽ ke ywa pe ihĩ
(Matéu 6.19-21; 1 Petu 1.4)

³² Jumu'eha ta pe a'e pandu tĩ:

—Ihẽ kotyhar ta ke pehẽ! Heta ym pehẽ. Apandu katu pehẽ pe. Ngã ngi pekyje ym pexo. Pehẽ rehe pehẽ pái keruhũ usak katu te ixo, a'erehe ngã ngi pekyje ym pexo. Yman rahã, henda ke pe pehẽ ke a'e raho ta tĩ. Aja a'e putar. ³³ Pehẽma'e ke upa katu te pemuhepy. Pe, ame'ẽ tamatarer ke ima'e ym te ame'ẽ ta pe peme'ẽ me'ẽ. Pe, tamatarer rryru ijuk ym aja me'ẽ namõ pexo. Ame'ẽ riki ywa pe ihĩ, ame'ẽja saka. Ywa pe pehẽma'e hũ namõ pexo, ame'ẽja saka. A'ep ame'ẽ ke kanim ym te ta. Ma'e mukanilha nixói. A'erehe mukanim ym te ta awa. ³⁴ Pehẽma'e ke ihĩ. Ame'ẽ rehe har pekwa pekwa pexo. A'erehe ywa pe pehẽma'e ke ihĩ rahã, a'ep pehẽ py'a ihĩ ta tĩ — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

Jesu jywyriha rehe peharõ katu pexo
(Matéu 24.36-44; Mak 13.32-36)

³⁵ A'e pandu tĩ:

—Peharō katu pexo! Pehēma'e kamixa pemunde katu. Pehēma'e xirur aja tī. Pemunde katu tī. Araparin pemuwera katu aja pexo tī. ³⁶ Ijar rehe miasu ta harō ixo. (Aja ihē rehe peharō katu pexo tī.) Jumendarihā rehe ngā mi'u matyr. Ame'ē upa rahā, ijar jywyw uwyw. Ame'ē ke rehe miasu ta harō ixo. A'e jywyw uwyw rahā, pukāi ta. Pe, pahar miasu ta hukwen ke pirar ta. ³⁷ Miasu ta harō katu ixo. Ukwer ym ngā tī. Ame'ē ke ijar ukwa rahā, miasu ta hury katu ta. Apandu pehē pe. Kamixa ke ijar pypyk katu ta, xirur wyr rupi. Pe, miasu ta pepandu ta: "Ma'e ngā u'uha rendā pe pewapyk peho" aja. Pe, a'e atu ngā mi'u ke moī ta, miasu ta pe. ³⁸ Pytun pyter pe ijar jywyw ta uwyw my. Satur rahā we ta jywyw my. Miasu ta harō katu ixo. Ame'ē ke ijar usak rahā, miasu ta hury katu ta. ³⁹ Pesarahā! Ma'e mukanīha uwyriha angaha ke rehe ok jar ukwa katu rahā, ukwer ym ta tipe. Harō ta tipe. Pe, a'e ke muputu'u ta tipe. Hok ke ma'e mukanīha musorok ym ta tipe.

⁴⁰ —Pehē aja tī. Ihē rehe peharō katu pexo. Awa aja ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Ywa ngi ihē riki ajywyw rahā, peharō katu pexo my. "Jywyw ym ta apo rī" aja pekwa pekwa pexo rahā, pahar ihē ajywyw ta — aja Jesu pandu.

Miasu katu ame'ē ke. Miasu katu ym ame'ē ke tī.

⁴¹ Pe, Petu pandu ipe:

—Sawa'e! Apo myja me'ē miasu harō katu ixo my, ame'ē ke nde erepandu. Ame'ē ke jande pe jō nde erepandu my? Upa ngā pe nde erepandu my? — aja Jesu pe.

⁴² A'e pandu:

—Ihē kotyhar ta pe jō apandu. Upa ihē kotyhar ta ihē rehe harō katu ta me'ē te'e. Ijar rehe miasu harō katu. Aja ihē rehe harō katu ta me'ē te'e tī. Pesarahā! Myja me'ē miasu riki ukwa katu ame'ē ke my? Myja me'ē miasu riki ijar pandu ame'ē ke ma'ema'e katu my? Ko apandu ta. Amō miasu pe ijar pandu: "Amō miasu ta rehe esak esak katu exo. Myahy rahā, ngā mi'u ke eme'ē me'ē katu ngā pe" aja ijar pandu. (Pe, ijar paxia oho.) ⁴³ Pe, ijar pandu, aja miasu ma'ema'e ixo. Hok pe jywyw rahā, ame'ē ke rehe ijar usak. Aja rahā, ame'ē miasu hury katu ta. ⁴⁴ Pesarahā! Apandu pehē pe. Ame'ē miasu pe kuja ijar pandu ta: "Katu ame'ē ke nde. Upa katu te ihēma'e ke rehe nde esak esak katu ta apo 'y' aja ta.

⁴⁵ —Amō kotyhar rahā, katu ym. Miasu katu ym ame'ē ke rahā, kuja jupandu jupe: "Ihē jar pepaite oho. Yman rahā, jywyw ta" aja jupe. Pe, amō miasu ta ke a'e nupā hū. Sawa'e ta ke. Kūjā ta ke aja tī. Nupā hū tī. Pe, ma'e ke jeje u'u te'e hū uī. Kawī ngi ka'u tī. ⁴⁶ Pe, ijar rehe harō ym rahā, ame'ē wera

rahā, ijar jywyw ta. "Apo jywyw ym we ta rī" aja pandu rahā, pahar ijar jywyw ta. Pe, ame'ē ke ijar mupyrara hū ta. Tupā rehe hendu ym ame'ē ta ke Tupā mupyrara hū ta. Aja ijar mupyrara hū ta. Miasu katu ym ame'ē ke mupyrara hū ta.

⁴⁷ —Ijar pandu ame'ē ke miasu ukwa katu tipe. Anī. Ukwaha aja ma'ema'e ym. Jeje ima'e ke ma'ema'e ixo rī. Hendu ym ehe, ijar rehe. Aja rahā, ijar mahy hū ta a'e ke. Pirok hū ta tī. ⁴⁸ Pe, amō ihī. Ijar pandu ame'ē ke miasu ukwa ym. Pe, a'e ma'ema'e ha katu ym. Ijar mahy a'e ke rahā, katu tiki. Mahy rahā, pirokiwe mi ta. Ukwā ym ha namō miasu ma'ema'e, a'erehe pirokiwe mi ta. Aja ihē kotyhar ta tī. Pekwa katu rahā, pehendū katu ta me'ē te'e. I'ar koty we pekwa katu rahā, i'ar koty te we pehendū katu ta me'ē te'e — aja Jesu pandu.

Jesu uwyw, a'erehe amō koty koty ngā jy'ar

(Matéu 10.34-36)

⁴⁹ A'e pandu tī:

—Ihē ajur, a'erehe kome'ē ywy pe har ta amō koty koty jy'ar ta. Ame'ē ke upa rahā, katu ta tipe. Ame'ē upaha ihē apatur. ⁵⁰ Amō ta ihē ke mupyrara hū ta me'ē te'e. Ame'ē upa ym we rī. A'erehe ihē apayai te'e axo we rī. ⁵¹ Kome'ē ywy pe har ta jumai mai ixo. Ame'ē ke ihē amuputu'u ajur, aja pekwha my? Anī. Aja ym. Ko pehē pe apandu. Ihē ajur, a'erehe amō koty koty amō ta jy'ar jy'ar ta. ⁵² Apo ngi har ok wyr pe awa po petēhar upa hetaha ta ixo. Ihē rehe mahapyr jurujar katu ta. Mokōi anī ta. Amō rahā, ihē rehe mokōi jurujar katu ta. Mahapyr anī ta. Aja amō koty koty jy'ar jy'ar ta. ⁵³ Ihē rehe ipāi ta jurujar katu ta. Ta'yr ta anī. Pe, ihē rehe ta'yr ta jurujar katu ta. Ipāi ta anī. Ihē rehe imāi ta jurujar katu ta. Imembyr kūjā ta anī. Ihē rehe imembyr kūjā ta jurujar katu ta. Imāi ta anī. Ihē rehe imembyr reko ame'ē ta jurujar katu ta. Kūjā ta anī. Ihē rehe kūjā ta jurujar katu ta. Imembyr reko ame'ē ta anī ta. Aja amō koty koty jy'ar jy'ar ta — aja Jesu pandu.

Tupā muwyw ame'ē ke ko ixo, aja ukwa ym ngā

(Matéu 16.2-3)

⁵⁴ Ngā pe pandu tī:

—Aman pihuniha rehe pesak rahā, pahar pepandu: "Aa! Aman ukry ta" aja. Pe, pahar aman ukry. ⁵⁵ Pe, ywytuhu rahā, pepandu: "Aa! Warahy haku ta apo" aja pepandu. Pe, warahy hakuha uwyw. ⁵⁶ Mā! Mokōi pekwha namō pexo! Ywa rehe ihī ame'ē ke rehe pesak rahā, ame'ē ke pekwa katu. Ywy rupi ihī ame'ē ke aja tī. Pekwa katu tī. Ihē rehe har anī. Marā ka ym amō ma'eha, ame'ē ke ihē ama'ema'e katu tipe. Ame'ē rehe pesak tipe. Anī. Ihē riki Tupā

muwyr ame'ë ke ihê, aja pekwa ym te riki — aja Jesu pandu.

*Ne ruwajan namō pahar emukatu
(Matéu 5.25-26)*

⁵⁷ A'e pandu tî:

—“Katu ame'ë ke ihê ama'ema'e. Ame'ë ke ihê akwa katu” aja nde erepandu. Aja rahâ, katu ame'ë ke nde erema'e ta me'ë te'e. ⁵⁸ Esarahâ! Nde rehe har ne ruwajan pandu: “Katu ym nde. A'erehe ngâ panduha renda pe nde ke araho ta” aja riki. Mâ! Inamō nde ereho erexo rahâ, emukatu. “Mâ peja ym. Eraho ym ihê ke. Ihê rehe nde py'a emujwyr katu. Katu ta apo 'y' aja pahar emukatu. Aja rahâ, ngâ pandu ruwa koty nde ke raho ym ta. Anî rahâ, nde eremukatu ym rahâ, nde ke raho ta. Aja rahâ, sonda ta pe nde ke mondo ta. Pe, kyndaha pe nde ke sonda ta kynda ta raho. ⁵⁹ Apandu nde pe. Nde erehem ym te ta ingi. Mukatuha rehe upa katu te nde eremuhepy ym rahâ, kyndaha ngi nde erehem ym te ta. (A'erehe mâ peja pahar emukatu. Katu ame'ë ke ema'e katu) — aja Jesu pandu.

13

Tupâ koty pehê py'a pemuruwak pe-mondo

¹ Arahâ, amō ta Jesu rehe uhyk uwyr. Pandu ipe:

—Hymba ke amō ngariréi ywy pe har ta hapý hapý ixo. Aja Tupâ rehe ipý'a ke moí moí u'am. Arahâ, ame'ë ta ke Pirat je'êha rupi amō ta jukwa. Mâ! Ame'ë ta jaxer ai te'e nahâ my? — aja Jesu pe pandu uwyr.

² Pe, Jesu pandu:

—Hâ! Aja ame'ë ngariréi ywy pe har ta ke amō ta jukwa. A'erehe kuja pekwaaha my: “Mâ! Ame'ë ta jaxer ai ame'ë ta ke nahâ my? Amō ngariréi ywy pe har ta 'ar koty te we jaxer te” aja pekwaaha naî. ³ Anî. Aja ym. Ko pehê pe apandu. Ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ngi Tupâ koty pehê py'a pemuruwak ym rahâ, ame'ë ngariréi ywy pe har ta aja pemañō ta tî.

⁴ —Amō we tî. Siroe renda pe heta ngâ ixo. Awa py wajar mahapýr hetaha ixo. Ame'ë ta rehe ywy pirâ ok u'ar ukwa. Ok ywate ame'ë ke u'ar. Upa ngâ ke jukwa. Kuja pekwaaha my: “Mâ! Ame'ë ta jaxer te. Jerusarê ok ta pe har ta 'ar koty te we jaxer te” aja pekwaaha my? ⁵ Anî. Aja ym. Ko pehê pe apandu katu. Ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ngi Tupâ koty pehê py'a pemuruwak ym rahâ, ame'ë ta aja upa katu te pemañō ta tî — aja Jesu pandu.

(“Pemañō ta” aja pandu rahâ: “Mupyraraha renda pe mupyrara ta” aja mujekwa.)

Myja me'ë ma'eywa'y my, ame'ë ke Jesu mujekwa

⁶ Pe, myja me'ë ma'eywa'y my, ame'ë ke a'e pandu:

—Ma'eywa'y rehe amō sawa'e usak oho. Hok rake i'âi ame'ë ke. Ma'eywa rehe usak oho tî. Anî. I'a ym. Nixói. ⁷ Pe, kupixa usakiha pe ijar pandu: “Esarahâ! Yman ma'eywa ke ihê apo'ok ta tipe. Mahapýr warahy 'ar rahâ, kome'ë ma'eywa'y ngi apo'ok ta tipe. I'a ym te riki. Ma'ewâ kuja i'âi my. Katu ym. Emondok embor” aja ijar pandu. ⁸ Pe, kupixa usakiha pandu ipe: “Sa'e! Anî we rî. Mâ pewe i'âi rî. Ko ywy ke hake rupi ihê amungái mungái we ta rî. Ame'ë rupi ma'e muhuryha ihê amoí ta tî. ⁹ Pe, amō i'aha angaha ke rehe uhyk rahâ, i'a rahâ, katu ta tiki. I'a ym rahâ: ‘Emondok embor’ aja ihê pe nde erepandu ta kÿ. Pe, ihê amondok ta” aja ijar pe kupixa usakiha pandu — aja Jesu pandu.

(Aja Tupâ tî. Ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ngi ipý'a ke ngâ muruwak mondo. I'a katu, ame'ëja saka. Ixoty muruwak mondo, ame'ë ke rehe Tupâ harō we rî. Pyrara usak we ehe rî. Muruwak ym rahâ jō, pe, mupyrara ta ngâ ke. I'a ym, ame'ëja saka.)

Putu'uha 'ar rahâ, kûjâ ke Jesu mukatu

¹⁰ Amō jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahâ, jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe Jesu mu'e uî. ¹¹ A'ep amō kûjâ ihî. Ājā ipý'a rehe ihî ame'ë ke a'e, a'erehe ahy hû. Yman te ahy ixo. Heta te hû warahy 'ar rahâ, aja te'e ixo. Kuja, 18 hetaha warahy 'ar rahâ, aja ixo. Jixiko te'e wata. Marâ ka ym pu'am katu wataha. ¹² Jesu usak ehe rahâ, pandu ipe:

—Nde katu apo 'y — aja ipe.

¹³ Aja pandu rahâ, iākâ rehe ipo ke mujar. Aja rahâ, pahar katu pu'am u'am. Tupâ pe: “Mâ! Ne jō riki katu te me'ë ke” aja kûjâ pandu pandu.

¹⁴ Jy'ariha rendama'e kapitâ parahy ehe, Jesu rehe. Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahâ, Jesu mukatu. (Aja rahâ, paraky te'e, aja ukwaha naî, a'erehe parahy ehe.) A'erehe a'ep ihî, ame'ë ta pe pandu:

—Awa po wajar peteî wera rahâ jō, ma'e ke amō ma'ema'e katu. Ame'ë wera rahâ jō, amō mukatu katu pehê ke. Ame'ë wera rahâ jō mukatuha rehe pejur. Putu'uha 'ar rahâ, anî ta. Mukatu ym ta me'ë te'e — aja jy'ariha rendama'e kapitâ pandu.

¹⁵ Jesu pandu:

—Mâ! Putu'uha 'ar rahâ ihê aparaky, aja pekwaaha naî. Anî. Pesarahâ! Upa pehê ngi har amō tapi'iruhu ke jirar ta raho. Kurar ngi y ke me'ë ta raho. Jumen ke aja tî. Putu'uha 'ar rahâ, aja te'e pehê. Ame'ë peparaky, ame'ëja saka tî. (Pehê py'a pe mokōi pekwaaha namō pexo!) Katu ym aja. ¹⁶ Pesarahâ! Ko kûjâ riki Amarâ rainō ke. (A'erehe Tupâ usak katu ehe, ame'ë ke a'e

tī.) Kuja, 18 hetaha warahy 'ar rahā, a'e ke Satana mupyrara. (Ājā ramūi a'e.) Mujixiko mahy. A'erehe apo putu'uha 'ar rahā, kūjā ahyha ke amukatu. Apo jō putu'u a'e 'y — aja Jesu pandu.

¹⁷ Aja pandu rahā, huwajan ta huxī. A'e pandu katu, a'erehe ame'ē ta huxī ingi. Amō ta anī. Hury katu riki. Upa ma'e katu ame'ē ke Jesu ma'ema'e. A'erehe hury katu ngā ehe.

Ma'e ra'ī jytym ame'ē rehe har
(Matéu 13.31-32; Mak 4.30-32)

¹⁸ Jesu pandu:

—Kome'ē ywy keruhū pe Tupā kotyhar ta ixo. Ame'ē ta riki kuja saka. ¹⁹ Kupixa pe ma'e ra'ī ta'yr te mi ame'ē ke sawa'e jytym. Mosata ra'ī ke. Ame'ē hywōi. I'y tiha te hū oho rahā, myra aja tiha oho tī. Pe, hākā rehe ma'ewyura ta haity mujā mujā — aja Jesu pandu.

(Aja rahā, Jesu pandu py rahā, Tupā kotyhar ta heta ym te. Ma'e ra'ī ta'yr te mi, ame'ēja saka. I'i atu te rahā, ixotyhar ta heta te hū ta. I'y tiha te hū, ame'ēja saka, aja mujekwa katu.)

Ma'e mupururukiha rehe har
(Matéu 13.33)

²⁰ A'e pandu tī:

—Kome'ē ywy keruhū pe Tupā kotyhar ta ixo. Ame'ē ta riki kuja saka. ²¹ Ahūi aja me'ē ku'i pe ma'e mupururukiha ke kūjā mupara. Rar tyryhem mupara. Upa rahā, upa ahūi aja me'ē ku'i pururuk hū oho — aja Jesu.

(Aja rahā, pandu py rahā, Tupā kotyhar ta heta ym. I'i atu te rahā, heta te hū ta aja mujekwa katu.)

Hukwen pu'i mi ame'ē rehe har
(Matéu 7.13-14; Matéu 7.21-23)

²² Jerusarē ok ta pe Jesu oho ixo rahā, amō amō ok ta ra'yr rupi ngā ke mu'e mu'e oho ixo. Awa renda rupi aja tī. Mu'e mu'e oho tī. Aja Jerusarē ok ta koty oho ixo. ²³ Pe, amō pandu ipe:

—Sawa'e! Tupā muhā katu ame'ē ta heta ym my? — aja Jesu pe.

A'e pandu:

²⁴ —Hukwen ta'yr mi rupi amō ixo. Pehēma'e pyrātā katuha namō mā peja pexerahā! Ko pehē pe apandu. Heta ame'ē ta ixo tar katu tipe. Marā ka ym ixeha. ²⁵ Pesarahā! Ok jar pu'am ta. Pe, hukwen ke kynda ta. Pe, soroka pe pepukái pe'am: "Sa'e! Epirar jande pe" aja ipe. Pe, a'e pandu ta: "Anī ta. My pe har pehē my? Akwa ym ihē" aja pehē pe. ²⁶ Pe, pepandu: "Nde erekwa riki. Nde namō ma'e ke ja'u katu. A'erehe nde rehe katu ame'ē ta ke jande. Jande rekoha pe Tupā je'ēha ke nde eremu'e katu jande ke. Jahendu riki" aja ipe. ²⁷ A'e

pandu tī: "Anī. My pe har pehē my? Akwa ym ihē. Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e ame'ē ta ke pehē. Pejywyrr peho ihē ngi" aja pehē pe ok jar pandu ta. (Ihē riki ame'ē ok jar aja saka.)

²⁸ —Tupā ixo ame'ē pe huryha namō Amarā ixo. Isak aja tī. Jako aja tī. Huryha namō ixo tī. Upa katu te Tupā je'ēha pandu ame'ē ta aja tī. A'ep huryha namō ixo tī. Pehē anī. Soroka pe pepu'am ta. Ame'ē rehe pesak rahā, pejixi'u hū ta. Tupā rehe peparahy ta, a'erehe pehē rāi pesu'u su'u ta. ²⁹ Heta ame'ē ta jy'ar ta uwyr. Amō awa ta jy'ar ta uwyr. Jundēu awa aja ym ame'ē ta jy'ar ta uwyr. Warahy uhemihā koty ngi jy'ar ta uwyr. Warahy u'ariha koty ngi aja tī. Jy'ar ta uwyr tī. Warahy jurukwā koty ngi aja tī. Jy'ar ta uwyr tī. Iapry koty ngi. Tumaha koty ngi aja tī. Jy'ar ta uwyr tī. Tupā ixo ame'ē pe jy'ar ta uwyr. Tupāma'e imi'u matyriha rehe wapyk ta uwyr. Hury katu te hū ta ngā. ³⁰ Upa katu te ame'ē ta rehe Tupā juja katu te ipy'a katu ta — aja Jesu pandu.

Jerusarē ok ta rehe har Jesu pandu
(Matéu 23.37-39)

³¹ Arahā amō parise ta uhyk ehe. Pandu ipe:

—Eho nde sengi! Nde ke Ero jukwa tar katu — aja Jesu pe.

³² A'e pandu:

—Jawaran aja saka a'e. Ngā jukwaha ke. Kuja pepandu peho ipe: "Apyta we ta rī. Apo ngā py'a ngi ājā ta ke amuhem amondo axo. Apo ma'e ahy ixo ame'ē ta ke amukatu axo tī. Koī aja ta tī. Koī har pewe ihē ama'eha ke amumba ta" aja Ero pe pepandu peho. ³³ Mā! Ihē aho we ta me'ē te'e rī. Koī aja tī. Koī har pewe aja tī. Pe, Jerusarē ok ta pe ahyk ta. Jerusarē ok ta pe jō Tupā je'ēha pandu ame'ē ke amō jukwa ta me'ē te'e. Amō renda pe anī — aja Jesu. (Aja rahā, Jerusarē ok ta pe a'e manō ta, aja mujekwa katu.)

³⁴ A'e pandu tī:

—Jerusarē ok ta pe har ta! Mā! Ima'e je'ēha pandu ame'ē ta ke Tupā muwyr rahā, ame'ē ta ke pejukwa. Myrandu katu pandu ame'ē ta ke a'e muwyr rahā, ita ra'yr pe pejukwa tī. Jerusarē ok ta pe har ta! Pehē kotyhar ta ke amō amō rahā, ihē amujy'ar tar katu. Amujy'ar rahā, pehē ke amō ta jukwa ym ta tipe. Anī. Amujy'ariha ke peputar ym. Sapukái ra'yr ta ke ipypo wyr pe imāi mujy'ar inom, aja pehē ke amujy'ar tar katu tī. Anī. Peputar ym. ³⁵ Jerusarē ok ta pe har ta! Pehē rekoha ke pehē pe te'e Tupā hijar oho. Ko pehē pe apandu katu. Kuja pepandu ta: "Mā peja jandema'e sawa'e te muwyr ame'ē ke rehe Tupā usak katu" aja ta pehē. Aja pepandu rahā jō, ihē

rehe pesak ta tĩ. Ihẽ riki Tupã muwyr ame'ẽ ke — aja Jesu pandu.

14

Ahy ixo ame'ẽ ke Jesu mukatu

¹ Amõ jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahã, Jesu pe amõ parise pandu. Parisema'e kapitã a'e.

—Ihẽ rok pe ihẽ namõ ja'u jaho — aja.

Pe, inamõ ma'e ke Jesu u'u oho. Parise rok pe uhyk rahã, amõ ta usak usak katu ehe. Putu'uha 'ar rahã, mukatu ta my? Mukatu rahã: “Nde katu ym” aja pandu ta, a'erehe usak usak ehe. ² Huwa koty amõ sawa'e wata uwyr. Ijywa ke punga rãĩ ipe. Itymã ke aja tĩ. Punga rãĩ tĩ. ³ Pe, Moise je'ẽha mu'eha ta pe Jesu pandu. Parise ta pe pandu tĩ:

—Myja Moise je'ẽha rehe panduha ihĩ my? Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahã, ahy ixo ame'ẽ ke amõ mukatu katu my? Anĩ ta my? — aja Jesu a'eta pe.

⁴ Anĩ. A'eta pandu ym te ipe. “Ma'e katu ame'ẽ ke ema'e ym” aja Moise je'ẽha pandu ym. A'erehe a'eta pandu ym te ipe. Pe, sawa'e po ke Jesu pyhyk. Mukatu. Pe, hok pe mujwyryhã. Katu aja mujwyryhã mondo. ⁵ Pe, a'ep pe har ta pe Jesu pandu:

—Pehẽ ngi har ta'yr ywykwat typy ame'ẽ pe u'ar rahã, pahar amõ jo'ok ta ingi. Putu'uha 'ar rahã, u'ar. Pahar jo'ok ta ingi. Tapi'iruhu u'ar rahã, aja tĩ. Putu'uha 'ar rahã, u'ar tĩ. Pahar jo'ok ta ingi tĩ. (A'erehe putu'uha 'ar rahã, ahy ixo ame'ẽ ke amukatu rahã, katu tiki tĩ) — aja Jesu pandu.

⁶ Ame'ẽ panduha rehe marã ka ym je'ẽha ke amõ ta mujwyryhã ipe.

“Ihẽ katu ihẽ” aja ekwa ekwa ym exo

⁷ Ma'e ke amõ ta u'u uwyr rahã, wapyka katu te ame'ẽ pe wapyk wapyk oho. Ame'ẽ rehe Jesu usak rahã, myja me'ẽ ma'e ke my, ame'ẽ ke pandu ngã pe.

⁸ —Jumendariha rehe ngã mi'u ke amõ matyr rahã: “Ejur se nde tĩ” aja ijar pandu nde pe. Aja rahã, kapitã rake ewapyk ym eho. Nde erewapyk rahã, nde 'ar koty te we sawa'e katu ame'ẽ ke ijar mujy'ar my tĩ. ⁹ Pe, nde pe pandu uwyr. “Nde wapyka ke kome'ẽ sawa'e pe eme'ẽ” aja nde pe ijar pandu. Aja rahã, nde ruxĩ ta ingi. Amõ wapyka, xupe kotyhar pe nde erewapyk ta ereho.

¹⁰ —Pesarahã! Kuja katu. Nde pe ngã mi'u jar pandu: “Ejur se nde tĩ” aja. Nde ereho rahã, xupe kotyhar wapyka pe ewapyk eho. Pe, nde rehe ijar uhyk uwyr rahã, pandu nde pe: “Anĩ! Sa'e! Se koty ewapyk ejur. Wapyka katu te ame'ẽ pe ewapyk ejur” aja ngã mi'u jar. Aja rahã, nde rehe a'ep ihĩ ame'ẽ ta usak. Aja rahã, nde rury katu ta.

¹¹ —“Ihẽ riki amõ ta 'ar koty te we katuha” aja jupe ukwa rahã, ame'ẽ ke Tupã muhuxĩ ta. “Ihẽ riki amõ ta 'ar koty te we katuha aja ym ihẽ” aja jupe ukwa rahã, ame'ẽ ke Tupã muhury katu ta — aja Jesu pandu.

¹² A'engi: “Ihẽ rok pe ja'u jaho” aja pandu ame'ẽ pe Jesu pandu:

—Ma'e ke nde ere'u rahã, nde rehe katu ame'ẽ ta ke jō emujy'ar ym. Aja nde mu ta ke jō emujy'ar ym tĩ. Ne anam ta ke jō emujy'ar ym tĩ. Amõ amõ nde rok rake rupi ihĩ, ame'ẽ ta ima'ehũ namõ ixo. Ame'ẽ ta ke jō emujy'ar ym tĩ. Esarahã! Nde ere-mujy'ar rahã, pe, i'i atu rahã, nde pe pandu ta uwyr: “Ihẽ rok pe ma'e ke e'u ejur” aja nde pe. ¹³ A'erehe ngã mi'u nde erematyr rahã, ima'e ym te ame'ẽ ta ke emujy'ar. Wata katu ym ame'ẽ ta ke emujy'ar tĩ. Eha ym te ame'ẽ ta ke emujy'ar tĩ. Ijywa katu ym ame'ẽ ta ke emujy'ar tĩ. (Ame'ẽ ta marã ka ym so'o jukwaha.) Ame'ẽ ta ke emujy'ar. ¹⁴ Aja rahã, nde rehe Tupã usak katu ta. Esarahã! Ame'ẽ ta nde pe marã ka ym ma'e ke juja katu te mujwyryhã. Esarahã! Nde pe Tupã riki mujwyryhã. Yman rahã, katu ame'ẽ ke ma'ema'e ame'ẽ ta ke Tupã mukwera katu muhem rahã, ma'e ke a'e riki mujwyryhã katu ta nde pe — aja Jesu pandu parisema'e kapitã pe.

*Ngã mi'u matyr keruhũ ke
(Matéu 22.1-10)*

¹⁵ Amõ sawa'e myrape rake wapyk uĩ. Jesu pandu ame'ẽ ke rehe hendu rahã, pandu ipe:

—Tupã ixo ame'ẽ pe oho. Pe, myrape rake wapyk ame'ẽ ta mã hury katu ta kũ — aja Jesu pe.

¹⁶ Pe, sawa'e pe pandu:

—Amõ sawa'e ngã mi'u ke matyr hũ. Heta ngã pe pandu: ¹⁷ “Pehẽ johu pe'u pejur” aja ngã pe. Angaha ke rehe uhyk rahã, miasu pe pandu: “Eho. Ihẽ mi'u u'u ame'ẽ ta pe epandu eho. ‘Pe'u pejur. Upa ihẽ amoĩ katu’ aja epandu eho” aja ngã mi'u matyriha jar pandu.

¹⁸ —Pe, miasu pandu oho rahã, amõ amõ pandu: “Aho ym ta ihẽ” aja. Kuja amõ pandu py: “Ywy ke ihẽ amõ ajo'ok. A'erehe asak ta aho ehe apo 'y. ‘Aho ym ta ihẽ’ aja nde jar pe epandu” aja miasu pe. ¹⁹ Amõ pandu: “Tapi'iruhu mokõi mu'am ame'ẽ ke ajo'ok. Ma'e ke hykĩ katu raho nahã my? Ame'ẽ ke amanga ta aho. ‘Aho ym ta ihẽ’ aja nde jar pe epandu” aja miasu pe pandu. ²⁰ Pe, amõ pandu: “Ajumendar ramõ te ihẽ. A'erehe marã ka ym ihẽ ahoha” aja miasu pe.

²¹ —Pe, upa amõ ta pandu ame'ẽ ke ijar pe miasu pandu oho. Ijar parahy hũ ngã rehe. Miasu pe pandu: “Pahar eho! Ok ta

rupi eho. Upa awa rape rupi eho. Ima'e ym te ame'ë ta ke se emuhyk erur. Itymã hãtã ame'ë ta ke aja tĩ. Se emuhyk erur tĩ. Eha ym te ame'ë ta ke aja tĩ. Se emuhyk erur tĩ. Wata katu ym ame'ë ta ke aja tĩ. Se emuhyk erur tĩ" aja miasu pe.

²²—I'atu ijar pe miasu pandu: "Sa'e! Upa nde erepandu ame'ë ke ihẽ ama'e. Pewe soroka ihĩ, ma'e u'uha renda pe" aja ipe.

²³—A'erehe miasu pe ijar pandu tĩ: "Eho we rĩ. Ok ta kurar kupe koty rupi heta awa rape ihĩ. Ame'ë ngi upa ngã epyhyk erur. Ihẽ rok ke emutyryhem. ²⁴ Apandu katu. 'Ma'e ke pe'u pejur' aja ihẽ apandu py, ame'ë ta u'u ym te ta. Ihẽ mi'u amatyr ame'ë ke u'u ym te ta" aja ijar pandu — aja Jesu mu'e.

(Aja rahã: "Tupã koty pehẽ py'a pemurwak pemondo" aja jundéu awa ta pe pandu py. Ame'ë ta upa katu te jurujar ym ta. Jundéu awa aja ym ame'ë ta jurujar katu ta, aja Jesu mujekwa.)

Jesu namõ ixo ame'ë ta rehe har

(Matéu 10.37-38; Ruk 9.23-24)

²⁵ Heta te hũ ngã oho ixo inamõ. Pe, Jesu uwak rahã, pandu ngã pe:

²⁶—Ihẽ namõ amõ ixo rahã, ihẽ rehe a'e ipy'a ym rahã, marã ka ym ihẽ kotyhar aja ixoha. Ipái rehe amõ ipy'a katu. Ame'ë 'ar koty te we ihẽ rehe ipy'a katu. Aja rahã jõ, ihẽ kotyhar aja ixo ta. Imãi rehe aja tĩ. Ipy'a katu tĩ. Hakehar rehe aja tĩ. Ipy'a katu tĩ. Ta'yr ta rehe aja tĩ. Ipy'a katu tĩ. Imu ta rehe aja tĩ. Ipy'a katu tĩ. Ianam ta rehe aja tĩ. Ipy'a katu tĩ. Juehe te'e aja tĩ. Ipy'a katu tĩ. Pe, ame'ë ta 'ar koty te we ihẽ rehe ipy'a katu. Aja rahã jõ, ihẽ kotyhar aja ixo ta.

²⁷—Ihẽ namõ amõ ixo rahã, ame'ë ke amõ ta jukwa tar katu my. Pe, a'e pandu: "Anĩ. Ihẽ ajurujar katuha ke ahijar ym ta. Ihẽ ke jukwa ta my? Ahijar ym ta" aja. Aja rahã, ihẽ kotyhar aja ixo ta.

²⁸—Pehẽ ngi har amõ riki ok keruhũ mujã rahã, myja myra hetaha rahã, uhk ta my? Upa ta my? Aja ukwa ukwa py ixo. Upa katu te pehĩ nahã my, ame'ë ukwa ta. Ukwa ukwa py ixo. ²⁹ Ukwa ym rahã, mumba ym ta. Ixangwer jõ upa jytyka. Uhyk ym myra ke. Marã ka ym mumbaha. Ame'ë rehe usak ame'ë ta upa puka puka hũ ehe. ³⁰ "Mã! Ok keruhũ sawa'e mujã ta tipe ixo. Mumba ym ta riki" aja ngã puka puka hũ ehe.

³¹—Pesarahã! Amõ kapitã keruhũ jumai tate oho. Heta te hũ sonda ta namõ oho ta. I'ar koty te we huwajan ta rahã, ima'e pyratãha ke a'e ukwa py ta. Huwajan ta ke a'e muputu'u ta my, ame'ë ke ukwa py ta. Ukwa ukwa py ixo. ³² Marã ka ym muputu'uha rahã, je'ëha ke mondo ta, amõ kapitã keruhũ koty, huwajan koty. Paite we huwajan ixo rahã, je'ëha ke mondo ta. "Myja

rahã, nde ereputu'u ta my? Jamukatu jande juehe" aja je'ëha ke amõ pandu ta oho ipe. Pe, muputu'u.

³³—Aja pehẽ pe tĩ. Pekwa pekwa katu py pexo. "Ixotyhar aja ihẽ axo ta. Ihẽ ke amõ jukwa tar katu rahã, tapijar te'e we ixotyhar aja ihẽ axo ta" aja pekwa pekwa pexo. Pehẽ ngi har amõ upa katu te ima'e ke hijar ym rahã, marã ka ym ihẽ kotyhar aja ixoha — aja Jesu pandu.

Jukyry jaxer aja ym pexo

(Matéu 5.13; Mak 9.50)

³⁴ A'e pandu tĩ:

—Jukyry ma'e ke muhembyk katu. Pe, jukyry ngi he'ëha kanim rahã, marã ka ym he'ëha amõ mujywyry ehe. ³⁵ Jaxer riki. Wyw rehe moĩ rahã, muhury ym ma'eywa'y ra'yr ke. Amõ ma'e muhuryha namõ mupara ym tĩ. Ombor te'e awa. Pehẽ pekwa tar katu rahã, ihẽ amu'e ame'ë ke rehe pehendu katu! — aja Jesu pandu.

(Aja riki amõ. "Jesu kotyhar aja ihẽ axo ta" aja amõ pandu rahã, jukyry katu aja saka. Pe, Jesu rehe jurujar katuha ke hijar rahã, jukyry he'ëha upa kanim ame'ëja saka. Katu ym. A'e ke Tupã ombor te'e, ame'ëja saka ta tĩ.)

15

Arapuharan kanim ame'ë rehe har

(Matéu 18.12-14)

¹ Amõ rahã, heta ngã jy'ar uwyr ehe, Jesu rehe. Homa awa tama'e kapitã keruhũ pe tamatarer matyr ame'ë ta jy'ar uwyr ehe. Amõ sawa'e katu ym ame'ë ta jy'ar uwyr ehe tĩ. Panduha rehe hendu uwyr. ² Pe, parise ta je'ë je'ë hũ ehe har, Jesu rehe har. Moise je'ëha mu'e ame'ë ta aja tĩ. Je'ë je'ë hũ ehe har tĩ. Kuja:

—Mã! Amõ jaxer ame'ë ta namõ ixo katu. Ma'e ke a'eta namõ u'u tĩ. Katu ym aja jande pe — aja a'eta je'ë je'ë hũ.

³ A'erehe myja me'ë ma'e kanim ame'ë ke my, ame'ë ke Jesu pandu ngã pe:

⁴—Pehẽ ngi har amõ heta arapuharan ta namõ ixo. Kuja, 100 hetaha ke. Pe, peteĩ kanim oho rahã, ijar kekar kekar ta oho. Kãpĩ u'u, aja kanim ym ame'ë ta ke ijar hijar ta. Pe, kanim ame'ë ke kekar kekar oho. Pe! Mahem. ⁵ Mahem rahã, hury katu ehe. Ijixi'y 'ar pe hupir werur. ⁶ Hok pe muhyk rahã, ehe katu ame'ë ta ke mujy'ar. Hok rake rupi ixo ame'ë ta ke mujy'ar tĩ. Pandu: "Arapuharan kanim ame'ë ke amahem, a'erehe ihẽ namõ pehẽ rury katu pexo!" aja arapuharan jar. ⁷ Pesarahã! Aja ywa pe Tupã je'ëha rahoha ta hury katu tĩ. Amõ ta katu ame'ë ta aja ixo. Kuja, 99 hetaha. Ame'ë ta ipy'a ke muruwak ym ta me'ë te'e. Katu ame'ë ta aja ixo. Ame'ë ta rehe Tupã je'ëha rahoha ta hury katu. Pe, peteĩ sawa'e katu

ym ame'ë riki ipy'a ke Tupā koty muruwak mondo rahā, i'ar koty te we Tupā je'ëha rahoha ta hury katu ehe. Kuja, 99 hetaha 'ar koty te we hury katu te ta ha — aja Jesu pandu.

Tamatarer kanim ame'ë rehe har

⁸ A'e pandu rī:

—Kuja amō we tī. Amō kūjā ita tamatarer pu'a namō ixo. Itatuwyr ke te'e mujā ame'ë ke. Jande popa hetaha namō ixo. Pe, petē kanim rahā, kuja kekar. Araparin ke muwera. Ame'ë weraha rupi peir ipy'ixo. Ame'ë matyriha pe kekar kekar katu. Aja upa hok wyr rupi usak usak ixo ehe. Pe, mahem. ⁹ Mahem rahā, ehe katu ame'ë ta ke mujy'ar. Hok rake ixo ame'ë ta ke mujy'ar tī. Pandu: “Ita tamatarer pu'a kanim ame'ë ke amahem, a'erehe ihē namō pehē rury katu pexo!” aja kūjā pandu. ¹⁰ Pesarahā! Aja Tupā je'ëha rahoha ta hury katu ta tī. Petei sawa'e katu ym ame'ë ke ipy'a ke Tupā koty muruwak mondo rahā, Tupā je'ëha rahoha ta hury katu ta ehe tī — aja Jesu pandu.

Ta'yr kanim ame'ë rehe har

¹¹ A'e pandu tī:

—Amō sawa'e mokōi ta'yr ta namō ixo. ¹² Amō wera rahā, ipái pe petē pandu. Ame'ë riki u'ar we ame'ë ke. (Ame'ë ta'yr ipáima'e tamatarer pyhyk tar katu apo 'y. Ipái manōha rehe harō tar ym.) Kuja pandu: “Papa! Nde eremanō rahā, upa katu te nema'e ke jande pe nde eremupyta ta kŷ. Wajar ihēma'e ta. Apo ame'ë ke ihē pe emuwyrhā!” aja ipái pe. A'erehe ima'e ke ipái me'ë me'ë. Mokōi ta'yr ta pe me'ë hū.

¹³ —Pe, ame'ë ta'yr wajar pyhyk. U'ar we ame'ë ke. Upa muhepy. Aja tamatarer pyhyk. Pe, heta katu ym ukwer rahā, ipái rekoha ke hijar oho. Pepaite ihon. Amō ywy pe har ta koty oho. A'ep ka'u te'eha rupi tamatarer ke me'ë me'ë. Upa katu te ipy'a moī, ame'ë ke rehe tamatarer me'ë me'ë rāi. ¹⁴ Aja upa katu te tamatarer kanim ipe. Pe, ame'ë ywy rupi nixói te ngā mi'u ke. A'erehe a'e pyrara ixo tī. ¹⁵ A'erehe ame'ë ywy pe har sawa'e pe pandu. “Ihē aparaky ta nde pe” aja. “Ere. Ihēma'e kure ta rehe esak katu. Kure mi'u eme'ë me'ë katu” aja sawa'e pandu. Ame'ë ke rehe a'e usak usak ixo. ¹⁶ Myahy a'e. Ynga aja me'ë ke kure ta u'u ixo. Ame'ë ke a'e u'u ta tipe tī. Me'ë ym ma'e ke ngā ipe.

¹⁷ —Peramō ipy'a upak ipe. Jupandu jupe: “Mā! Ihē páima'e miasu ta ma'e ke u'u rahā, pyta we riki. Heta ma'e ke ihī. Ko ihē myahyha namō ihē axo. Amanō tate ihē. ¹⁸ Papa rekoha pe ihē ajywyrr ta aho tī. Kuja ihē apandu ta: ‘Papa! Ma'e aka'u te'eha ke ihē ama'e, aja Tupā ukwa katu. Nde aja tī. Nde erekwa katu tī. ¹⁹ ‘Ihē ra'yr’ aja ihē pe nde erepandu ym rahā, mā katu apo 'y.

Miasu aja nde pe aparaky te'e ta apo tī' aja papa pe ihē apandu ta” aja jupandu jupe. ²⁰ A'erehe a'engi oho. Ipái rekoha pe jywyrr oho ixo.

—Ipái rok paite we riki. Uhyk oho ixo rahā, ipái usak ehe. Pyrara usak ehe. Pe, ujan ixoty. Ta'yr jurupy rupi juman juman. Huwa ke pyter pyter tī. (Aja hury katuha mujekwa.)

²¹ —Ta'yr pandu ipe: “Papa! Ma'e aka'u te'eha ke ama'ema'e, aja Tupā ukwa katu. Nde aja tī. Nde erekwa katu tī. ‘Ihē ra'yr’ aja ihē pe nde erepandu ym rahā, katu tiki” aja ipái pe.

²² —Anī. Miasu ta pe ipái pandu: “Pahar perur! Ma'e mundeha katu te ame'ë ke perur. Pemunde ehe. Ipo rehe har aja tī. Ipy rehe har aja tī. Perur tī. ²³ Upa rahā, perur amō tī. Tapi'iruhu ta'yrer ke perur. Ixa te ame'ë ke perur. Pejukwa. Jande rury katuha jamujā ta. ²⁴ Ko ihē ra'yr manō aja akwa naī. Anī. Apo ixuwe katu uhyk uwyr. Kanim oho aja ixo. Ko apo ixo 'y’ aja ipái pandu. Pe, hury katuha ngā mujā ixo.

²⁵ —Aja ixo rahā, ta'yr jepy ame'ë ke kupixa pe paraky ixo. A'engi jywyrr uwyr. Hok pe uhyk tate rahā, ma'e tyapuha rehe hendu. ²⁶ Pe, amō miasu pe pukāi: “Ejur se! Ma'e puki?” aja ipe. ²⁷ A'e pandu: “Ne mu ko uhyk uwyr. Manō ym a'e. Katu uhyk uwyr. A'erehe jande pe nde pái pandu: ‘Tapi'iruhu ta'yrer ke pejukwa. Ixa te ame'ë ke’ aja jande pe” aja miasu pandu ipe.

²⁸ —Ta'yr jepy ame'ë ke parahy te'e. Hok pe ixē tar ym. A'erehe ipái uhem oho ixoty. Pandu ipe: “Exe ejur nde tī” aja pandu hū ta'yr pe. ²⁹ Ta'yr pandu: “Anī. Axe ym ta. Esarahā! Aparaky hū axo nde pe. Heta warahy 'ar aha oho. Te'e paraky ame'ëja ihē. Ne je'ëha rehe ihē ahendu katu te. Aja te'eha ihē axo. Nde ereme'ë ym te ma'e ke ihē pe. Arapuhame ra'yr nde ereme'ë ym riki. Ame'ë namō ihē rehe katu ame'ë ta namō jō amuhury ta tipe. Ja'u ta tipe. Anī. Nde ereme'ë ym ihē pe. ³⁰ Apo peme'ë nde ra'yr upa katu te nema'e ke mukanim. Kūjā ka'u te'e ame'ë ta pe upa mukanim. Ko riki jywyrr uwyr. Pe, nde je'ëha rupi tapi'iruhu ta'yrer ke nema'e miasu ta jukwa. Ixa te ame'ë ke. Katu ym aja” aja ipái pe ta'yr jepy ame'ë pandu. ³¹ Pe, ipái pandu: “Sa'e! Ihē ra'yr nde. Ihē namō nde erexo. Aja te'eha nde. Upa ihēma'e kohī. Ame'ë riki upa katu te nema'e tī. ³² Ko nde mu riki manō, aja ixo. Apo ixuwe katu aja uhyk uwyr. Kanim oho aja ixo. Ko apo ixo 'y. A'erehe jande rury katuha jamujā ta me'ë te'e. Jande rury katu ta me'ë te'e. Jande rok pe jaxe jahorahā!” aja ta'yr pe ipái pandu — aja Jesu pandu.

(Aja Tupā tī. Petei sawa'e katu ym ame'ë ke ipy'a ke ixoty muruwak mondo rahā, Tupā hury katu ta, aja Jesu mujekwa katu.)

16

Jjarma'e tamatarer ke amō mukanim

¹ Jum'u'eha ta pe Jesu pandu:

—Pe, amō sawa'e ixo. Ima'ehū ame'ē ke a'e. Ima'e tamatarer ke amō usak usak ixo. Pe, ijar pe amō ta pandu oho: “Tamatarer usakiha riki nema'e ke te'e mukanim ixo” aja ijar pe. ² Pe, amō pe ijar pandu: “Tamatarer usakiha emuhyk se” aja ipe. Usakiha uhyk rahā, ijar pandu ipe: “Nde erema'ema'eha rehe har ihē ahendu. Jete har te my? Myja ihēma'e tamatarer nde ereme'ē me'ē my? Myja nde eremujiwyr tī? Ame'ē ke upa katu te emapyk. Ihē asak ta. Ihēma'e ke nde eresak ym ta apo 'y' aja ijar pandu.

³ —Pe, hok pe jywyr rahā, usakiha jupandu jupe: “Ihēma'e parakyha ngi ihē jar ihē ke muhem ta apo. Myja aparaky ta apo my? Ihē pyrātā ym ihē. (Marā ka ym kupixa rehe aparakyha.) Tamatarer ke ngā pe apandu pandu rahā, ihē ruxi ta ihē ke ingi. Aja ama'e ym ta. ⁴ Aa! Apo akwa katu! Ihē rehe katu ame'ē ta ke amu'am ta. Pe, ihēma'e parakyha ngi ihē ke muhem rahā, ihē rehe katu ame'ē ta ixo ta. Hok pe ame'ē ta ihē ke mupya katu ta” aja jupandu jupe.

⁵ —A'erehe ijar pe ma'e ke mujiwyr ame'ē ta ke muhyk. Upa muhyk. Amō pe pandu py: “Myja hetaha ihē jar pe nde eremujiwyr ta my?” aja tamatarer usakiha pandu. ⁶ Sawa'e pandu: “Mandeju ra'ī ka aja me'ē heta te hū amujiwyr ta me'ē te'e. Kamuxi ra'yr ke tyryhem heta te hū, kuja, 100 hetaha ke” aja usakiha pe. A'e pandu: “Esarahā! Ko nema'e mangaha ke. Se ewapyk. Pahar iwyr koty paper rehe emupinim. Wajar jō nema'e mangaha kohi. Kuja, 50 aja hetaha jō emupinim. Ihēma'e parakyha nixoi rahā, ihē rehe eharai ym” aja usakiha pandu. (A'e jupandu jupe tī: “Apo ihēma'e parakyha ngi ihē jar muhem rahā, peme'ē ihē rehe usak katu ta my” aja jupandu jupe.)

⁷ —Amō pe pandu: “Ne rahā tī! Myja nde eremujiwyr ta ihē jar pe my?” aja usakiha pandu. Amō pandu: “Ahui aja me'ē heta te hū amujiwyr ta me'ē te'e. Kuja, 1.000 wasākā mangaha mutyryhem” aja usakiha pe. A'e pandu: “Ko nema'e mangaha kohi. Iwyr koty paper rehe emupinim. Kuja, 800 aja emupinim. Te'e apandu ta, aja rahā ihē jar ukwa ym ta. Esarahā! Ihēma'e parakyha nixoi rahā, ihē rehe eharai ym” aja ipe. (A'e jupandu jupe tī: “Apo ihēma'e parakyha ngi ihē jar muhem rahā, peme'ē ihē rehe usak katu ta my” aja jupandu jupe.)

⁸ —Ame'ē usakiha ma'ema'eha rehe har ijar hendu rahā, pandu: “Mā! Usakiha ukwa katu ma'e. Ehe katu ame'ē ta ke mu'am ixo” aja riki ijar pandu. (Jete har te rupi ym usakiha ma'e. Katu ym ame'ē.)

Ukwa katuha rehe har jō ijar katu pandu — aja Jesu pandu.

A'e pandu tī:

—Ima'e ke rehe ukwa katuha namō Tupā kotyhar ta usak usak katu. Aja rahā, yman rahā ima'e ke pewe hū ta. Mā! Tupā kotyhar ta 'ar koty te we Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta ukwa katuha. Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta ma'e ke ukwa ukwa ixo, ame'ē ta pe ukwa katuha namō amō Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta ma'ema'e. Aja rahā, yman rahā ima'e ke pewe hū ta — aja Jesu pandu.

⁹ A'e pandu tī:

—Pesarahā! Kome'ē ywy keruhū pe ma'e ke heta ihī. Tamatarer. Ma'e katu ame'ē ke. Heta ihī tī. “Aa! Ame'ē ke Tupā kotyhar ta pe ihē ame'ē ta. Aja rahā, kome'ē ywy keruhū pe Tupāma'e parakyha riki katu ta oho” aja pepandu. Aja rahā, pema'ō rahā, ixoty oho rahā, pehē pe Tupā pandu ta: “Se pejur katu. Katuha renda ke se. Manō ym te ta awa se. Katu tiki” aja pehē pe Tupā pandu.

¹⁰ —Jete har rupi ta'yr mi ma'e ke rehe amō usak usak katu. Aja rahā, jete har rupi heta te hū ma'e ke rehe usak usak katu ta tī. Te'eha rupi ta'yr mi ma'e ke rehe usak usak. Aja rahā, te'eha rupi heta te hū ma'e rehe usak usak ta tī. ¹¹ Kome'ē ywy keruhū pe ma'e ke heta ihī hū. Ame'ē ke jete har rupi ym pesak pesak rahā, ma'e katu ame'ē ke Tupā me'ē, ame'ē ke pehē pe a'e me'ē ym ta tī. ¹² Amō tama'e ke rehe pesak pesak katu ym rahā, pehēma'e ke pehē pe amō me'ē ym ta tī.

¹³ —Mokōi ijar pe marā ka ym miasu paraky katuha. Mokōi jar pe paraky rahā, peteihar rehe jō ipy'a katu ta. Amō rehe anī ta. Petei jar je'eha rehe hendu katu ta. Amō jar je'eha rehe anī ta. Hendu ym ta ehe. (Aja Tupā rehe tī.) Tamatarer ke rehe jō ipy'a ke amō moī moī rahā, marā ka ym Tupā rehe ipy'a katuha. (Mokōi ijar aja saka tī) — aja Jesu pandu.

Jesu je'eha ke

(Matéu 5.31-32; Matéu 11.12-13; Mak 10.11-12)

¹⁴ Ame'ē panduha ke parise ta hendu rahā, puka puka hū ehe, Jesu rehe. Tamatarer ke rehe ame'ē ta ipy'a ke moī moī katu, a'erehe Jesu rehe puka puka hū.

¹⁵ Jesu pandu:

—Sawa'e katu te pehē aja amō ta ukwaha. Ame'ē ke peputar katu. Anī. Aja ym pehē, aja pehē rehe har Tupā ukwa katu. Ma'e ke katu te aja sawa'e ukwaha. Anī. Ame'ē riki jaxer ame'ē ke te'e aja Tupā ukwa katu. Tupā riki ukwa katu te ame'ē ke a'e.

¹⁶ —Aja Moise je'eha rehe har amō koty pekwa. Pesarahā! Juā mujahukiha uhyk ym rahā we, Moise je'eha rehe amō hendu

katu rī. Tupā je'ēha ke pandu ame'ē ta rehe aja tī. Hendu katu tī. Pe, Juā uhyk. A'engi myrandu katu ke ihē apandu pandu axo. Ma'e ka'u te'eha ke amō hijar, pe, Tupā koty ipy'a ke muruwak. Aja rahā: "Ihē kotyhar ke nde" aja Tupā pandu. Ame'ē myrandu katu rehe heta te hū jurujar katu. ¹⁷ Moise je'ēha rehe amō hendu katu ta me'ē te'e tī. Ywa ke kanim ta oho. Kome'ē ywy keruhū aja tī. Upa ta tī. Moise je'ēha rehe hendu katuha anī. Upa ym te ta. A'erehe Moise je'ēha rehe hendu katu ta me'ē te'e we rī.

¹⁸ —Pesarahā! Kuja riki amō. Hakehar ke sawa'e hijar oho. Pe, amō kūjā ke pyhyk rahā, ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'e. Pe, hijar ame'ē kūjā ke amō sawa'e pyhyk rahā, ma'e ka'u te'eha ke ame'ē kūjā ma'e tī. Katu ym aja. A'erehe aja pema'e ym ta me'ē te'e — aja Jesu pandu.

Rasaro rehe har. Ima'ehū ame'ē rehe har tī.

¹⁹ (Tamatarer rehe jō amō ipy'a moī rahā, katu ym aja Jesu mu'e.) A'erehe kuja pandu:

—Pe, amō sawa'e ixo. Ima'ehū namō ixo ame'ē ke a'e. Ima'e mundeha muhepy hū ame'ē ke namō wata ixo. Wera rahā pame katu te humi'u ke matyr hū. Aja jumuhury hury juehe. ²⁰ Hok rukwen pe amō sawa'e ke amō ta muhyk muhyk raho. Her Rasaro. Ima'e ym te a'e. Pere ke mäte hū te'e ehe. ²¹ A'ep harō uī. Ima'ehū, ame'ēma'e myrape 'ar ngi imi'u kurer u'ar u'ar. Ame'ē ke Rasaro u'u ta tipe. Me'ē ym amō ipe. Jawar ta riki pere ke here here tī. ²² Pe, ima'e ym te ame'ē ke manō, Rasaro ke. Amarā rake i'ā ke Tupā je'ēha rahoha ta muhyk raho. Ywa pe huryha rehe muhyk raho.

—Ima'ehū ame'ē ke manō tī. Pe, amō ta jytym raho. ²³ Mupyraraha renda pe pyrara hū ixo. Ma'ā rahā, Amarā rehe usak. Hake Rasaro i'āi. Pijaite we usak ehe. ²⁴ Pe, pukāi: "Amarā! Epyrara ihē rehe esarahā! Ihē koty Rasaro ke emuwyr. Y pe ipo ākā rakehar munde ta. Ame'ē pe ihē juru ke murysā ta. Tata keruhū pe ihē axo. Apyrara hū ihē ke" aja Amarā pe.

²⁵ —Pe, Amarā pandu ipe: "Sa'e! Anī. Ywy pe nde erexo rahā, upa katu te ma'e katu ame'ē ke nema'e riki. Ame'ē ke rehe ekwa ekwa exo. Rasaro rehe anī. Upa katu te ma'e katu ym ame'ē ke ima'e riki. Apo anī. Se a'e hury katu ixo apo 'y. Nde anī. Nde erepyrara erexo apo 'y. ²⁶ Ko riki amō we tī. Jande pyter rupi sorok te'e hū ame'ē ke tūi. A'erehe sengi marā ka ym nde koty amō ahaha oho. Nde koty har ngi marā ka ym jande koty amō ahaha uwyr tī" aja ipe.

²⁷ —Sawa'e pandu: "Amarā! Aja rahā, ko apandu nde pe. Ihē pāi rekoha pe Rasaro ke emondo. ²⁸ A'ep ihē mu ta ixo. Awa po wajar petelhar upa hetaha ixo. Ame'ē ta pe je'ēha

namō Rasaro ke emondo. Aja rahā, ame'ē ta se uwyr ym ta tī. Se pyrara hū awa" aja pyrara ixo ame'ē ke pandu.

²⁹ —Amarā pandu: "Anī ta. Moise mupinin ame'ē ke namō ne mu ta ixo. Tupā je'ēha pandu ame'ē ta mupinin. Ame'ē ta namō ixo tī. Ame'ē panduha rehe ne mu ta hendu katu ta me'ē te'e. Hendu katu rahā, ukwa katu ta. Aja rahā peme'ē pyraraha renda pe oho ym ta tī" aja pyrara ixo ame'ē pe Amarā pandu.

³⁰ —Sawa'e pandu: "Anī ta Amarā! Ame'ē ke a'ewan ym we rī. Amō we rahā, katu. Kuja. Manōha ngi amō kwera katu uhem, pe, ame'ē riki Tupā je'ēha ke pandu oho rahā, ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ngi ipy'a ke muruwak ta mondo. Tupā koty muruwak ta mondo" aja pyrara ixo ame'ē pandu.

³¹ —Amarā pandu: "Anī. Moise je'ēha rehe a'eta hendu ym rahā, amō rehe hendu ym tī. Manōha ngi kwera katu uhem, ame'ē ke Tupā je'ēha pandu. Ame'ē ke rehe hendu ym ta tī. Tupā je'ēha ke pandu ame'ē ta rehe hendu ym rahā, aja tī. Manōha ngi kwera katu uhem ame'ē ke pandu oho. Tupā je'ēha ke pandu oho. Ame'ē ke rehe hendu ym ta tī" aja pyrara ixo ame'ē pe Amarā pandu — aja Jesu pandu.

17

Ma'e ka'u te'eha ma'ema'e ame'ē rehe har (Matéu 18.6-7; Matéu 18.21-22; Mak 9.42)

¹ Jumuhuryha ta pe Jesu pandu: —Ma'e ke rehe amō usak, a'erehe ma'e ka'u te'eha ke ma'e ta. Aja me'ē aja te'e ta ixo. Pe, ngā muka'u te'eha ke mu'e, ame'ē ke mā Tupā mupyrara te hū ta. ² Ihē rehe amō amō ta'yn ta jurujar katu. Pe, amō pandu: "Mā! Jesu rehe pejuruja katuha pehijar" aja. A'erehe ta'yn ta hijar. Aja rahā, mā peja pandu ame'ē jurupy rupi itahu pukwar. Pe, itahu namō a'e ke ypa pe ombor. Pe, y jukwa. (Aja rahā, ta'yn ta ke mu'e ym ta.) Aja manō rahā, Tupā mupyraraha 'ar koty te we katuha. Tupā mupyrara rahā, mupyrara te hū ta.

³ —Pesak katu te'e! Ma'e ka'u te'eha ke ne mu ma'e rahā: "Mā peja ym" aja epandu ipe. Ame'ē ngi ipy'a ke muruwak mondo rahā, nde py'a emujywyr ehe. ⁴ Wera rahā, awa po wajar mokōi hetaha ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'ema'e nde pe. Pe, a'e ma'e, a'engi nde pe pandu: "Ame'ē ngi ihē py'a amuruwak amondo. Ihē rehe nde py'a emujywyr katu" aja nde pe pandu. Aja rahā, aja pame katu te nde py'a ke emujywyr ehe — aja Jesu pandu.

Jurujar katuha ke (Matéu 17.20; Mak 11.22-23)

⁵ Jesu mondo ame'ë ta pandu ipe:

—Sawa'e! Mā! Jande py'a jamujywyriha hātā ame'ë ma'eha. Jande ke emu'e katu. Aja rahā, jajurujar katuha amō we katu ta. Pe, nde erepandu aja jama'ema'e katu ta — aja Jesu pe.

⁶ A'e pandu:

—Pesarahā! Ta'yr mi pejuruja katu rahā, marā ka ym amō ma'eha, ame'ë ke pema'ema'e katu ta kŷ tī. Ta'yr mi pejuruja katu. Ma'e ra'ī ta'yr te mi, ame'ëja saka. Aja rahā kome'ë myra keruhū pe pepandu ta: “Nde rapo ke namō ejujo'ok ehem eho. Y ramūi pe ejuytym eho” aja myra pe. Ta'yr mi pejuruja katu rahā, ame'ë myra jujo'ok ta oho — aja Jesu. (“Myra” aja pandu rahā: “Upa ma'e hātā ma'eha ke” aja mujekwa katu.)

Miasu ma'ema'eha ke

⁷ Ajame'ë ke Jesu mu'e:

—Pehē ngi har amō ixo. Miasu aja paraky ixo, kupixa rehe. Arapuharan ta rehe usak usak ixo amō nahā mya. Pe, hok pe uhky jywyr rahā, ame'ë pe kuja nde erepandu my: “Ere. Nde ereparaky katu. Pahar ma'e ke e'u eho” aja pandu my? ⁸ Anī. Aja ym. Amō koty nde erepandu ta. Kuja: “Ma'e ke ihē pe emupupur. Nema'e kamiixa emunde. Pe, ihē a'u rahā, ma'e ke emoī moī ihē pe. Upa a'u rahā, nde ere'u ta” aja miasu pe. ⁹ Miasu pe: “Katu nde. Nde ereparaky katu” aja nde erepandu ym ta. Anī. Ne je'ēha rehe jō hendu katu. Aja miasu katu ame'ë ke a'e, aja mujekwa. ¹⁰ Pehē aja tī. “Pehē katu. Pema'ema'e katu” aja jandema'e sawa'e te pandu ym rahā, nde rury katu pexo rī. A'e pandu ame'ë ke pema'ema'e rahā, kuja pepandu ta: “Miasu ta jō jande. Jande pe sawa'e te pandu ame'ë ke jō jama'ema'e” aja pahē — aja Jesu pandu.

“Ne jō riki katu te me'ë ke” aja peteī jō pandu

¹¹ Jerusarē ok ta pe Jesu oho ixo rahā, amō ywy rupi asa oho ixo. Ngarirēi ywy ngi uhem oho rahā, Samari ywy pe uhky oho. Ame'ë rupi asa oho ixo. ¹² Pe, amō ok ta pe uhky tate rahā, pereran ma'e u'u hū ame'ë ta uhky uwyer ixoty. Jande popa sawa'e ta hetaha. Paite we pu'am u'am. (Amō jundēu awa ta namō ixo ym ta me'ë te'e ame'ë ta.)

¹³ A'eta pukái:

—Jesu! Sawa'e! Jande rehe epyrara esak! Jande ke emukatu — aja ipe.

¹⁴ A'eta rehe usak rahā, pandu:

—Ere! Peho! Jundēu awa tama'e pa'ihu koty peho. Pemujesak pehē juehe har ipe. Pehē katu aja a'e mujekwa ta ngā pe — aja Jesu.

Pe, ame'ë ta johu oho ixo rahā, upa katu te katu 'y. ¹⁵ Ame'ë ta ngi har peteī jō jywyr. (Samari ywy pe har ke a'e.) Katu, aja ukwa

rahā, Jesu koty jywyr uwyer. Tupā rehe har katu pandu pandu hū uwyer. ¹⁶ Jesu ruwa koty ipynarāi pe wapyk uwyer. (Aja ipy'a moī moī katu ehe.) “Ne jō riki katu te me'ë ke. Ihē ke nde eremukatu” aja pandu ipe, Jesu pe. Samari ywy pe har ke a'e. Jundēu awa ym ame'ë ke a'e.

¹⁷ Jesu pandu:

—Mā! Jande popa sawa'e hetaha amukatu. Awa po wajar tumeme sawa'e ta jywyr ym uwyer, ihē koty. ¹⁸ Mā! Amō awa ke jō jywyr uwyer. Tupā pe: “Ne jō riki katu te me'ë ke” aja pandu uwyer. Mā! Aja jundēu awa ta pandu ym uwyer. Ko samari ywy pe har jō jywyr uwyer — aja Jesu pandu.

¹⁹ Pe, a'e pandu ipe:

—Epu'am katu! Eho! Ihē rehe nde erejuruja katu, a'erehe nde ke amukatu. A'erehe nde katu apo 'y — aja ipe.

Jesu riki kapitā keruhū

(Matéu 24.23-28; Matéu 24.37-41)

²⁰ Amō parise ta Jesu pe pandu:

—Myja rahā kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ë ke a'e muwyr ta my? Pe, jundēu awa ta ke huwajan ta ngi poir ta my? Pe, jandema'e ywy pe kapitā keruhū aja ixo ta my? — aja parise ta pandu.

Jesu pandu:

—Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ë ke uwyer rahā, ehe har upa katu te ngā pandu pandu ym ta. ²¹ Kuja ym ta. Amō pandu: “Pesarahā! Ko riki ixo.” Amō: “Paite riki ixo!” Aja ym riki. Pesarahā! Pehē namō a'e ixo apo 'y. Pekwa ym riki — aja parise ta pe. (“A'e ixo apo 'y” aja pandu rahā: “Juehe har” Jesu pandu.)

²² Jumu'eha ta pe jō Jesu pandu. Kuja:

—Ngā pyrara hū, ame'ë angaha rehe uhky ta. Arahā kuja peputar ta. Kirisutu uwyer. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ë ke a'e. Ihē riki Kirisutu. Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Pe, ngā mupyraraha ngi pehē ke ihē ajo'ok ta. Ame'ë ke peputar katu tipe. ²³ Pe, amō ta pandu ta pehē pe. “Paite pesak peho! Kirisutu pehī!” Amō: “Se pesak pejur. Kirisutu kohī!” Anī. Pekekar ym peho. Nixói. ²⁴ Tupā wera rahā, paite rupi upa ta wera oho. Paite rupi upa katu te ngā usak. Aja ihē ajywyr rahā, paite rupi upa katu te ngā ukwa katu ta kŷ tī. Ko awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. ²⁵ Pesarahā! Ajywyrriha angaha rehe uhky ym we ta rī. Kuja uhky py ta. Ihē ke amō ta mupyrara hū ta. Parise ta aja amō ta putar ym ta ihē ke tī.

²⁶⁻²⁷ —Yman te Noe ixo rahā, amō ta ixoha rehe te'e ukwa ukwa ixo. Ma'e ke u'u uī. Sawa'e ta kŷjā ta ke pyhyk. Kŷjā ta aja tī. Sawa'e ta ke pyhyk tī. Aja te'e ngā ixo. Ima'e ke rehe jō usak usak ixo. Pe, jarusu keruhū pe Noe ixo oho. Pe, y ke upa katu te ma'e ke munde oho. Upa ngā ke jukwa. Ihē ajywyr

tate rahā, aja ta ngā ixo tī. Ixoha rehe te'e upa apo ixo ame'ē ta ukwa ukwa ixo tī. Ima'e ke rehe jō ukwa ukwa ixo. Pahar ihē ajywy'r ta. Ko awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur.

28-30 —Yman te Ro ixo rahā, aja upa ngā ixo tī. Ima'e ke rehe jō ukwa ukwa ixo. Ma'e ke u'u uī. Ma'e ke muhepy hepy u'am tī. Kupixa mujā mujā ixo tī. Hok ke mujā mujā ixo tī. Pe, Sondo ok ta ngi Ro uhem oho rahā, aman aja tata ke Tupā mungyr. Tatāpūi aja ita ra'yr ke mungyr tī. Upa katu te ame'ē ok ta pe har ta ke tata jukwa. Pahar jukwa. Ihē ajywy'r rahā, aja ta ngā ixo tī. Ima'e ke rehe jō ukwa ukwa ixo tī. "Uwy'r ym a'e" aja ngā ukwaha nāi. Anī. Pahar ihē ajywy'r ta. Ko awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur.

31 —Pyraraha uhyk rahā, hok kupe ipe ame'ē 'ar pe amō ixo rahā, pahar ujan oho. (Aja rahā, manō ym ta.) Hok pe ixe ym oho. Ima'e ke pyhyk ym oho. Pahar ujan oho. Kupixa pe ixo ame'ē ke hok pe jywy'r ym oho tī. (Ima'e ke pyhyk ym jywy'r.) Pahar ujan oho. 32 Ymanihar Ro rakehar rehe pekwa pekwa pexo. (Haikwer koty ma'ā. Pyta riki. Arahā pahar manō.) 33 Ima'e ke amō mupyta ta katu aja jō ipy'a pe ukwa ukwa ixo rahā, ixoha kanim ta. Manō ta. Ima'e ke putar ym. "Mā peja kanim" aja ipy'a pe ukwa ukwa ixo. Pe, ujan oho rahā, ixoha kanim ym ta. Manō ym ta.

34 —Ko apandu pehē pe. Ihē ajywy'r rahā, mokōi sawa'e ukwer ou, pytun rahā. Petei pyta ta. Amō anī. Ame'ē ke Tupā je'ēha rahoha raho ta. 35 Ma'e ke mokōi kūjā kytyk kytyk u'am. Petei pyta ta. Amō anī ta. Ame'ē ke Tupā je'ēha rahoha raho ta. 36 [Kupixa pe mokōi sawa'e ta paraky ixo. Petei pyta ta. Amō anī ta. Ame'ē ke Tupā je'ēha rahoha raho ta] — aja Jesu pandu.

37 Jumu'eha ta pandu ipe:

—Sawa'e! Myp pyraraha uhyk ta my? — aja Jesu pe.

A'e pandu:

—Ma'e inem ame'ē ke tūi rahā, a'ep xumukape jy'ar ta oho. Aja ma'e ka'u te'eha ke ngā ma'ema'e hū, ame'ē renda pe pahar pyraraha uhyk ta — aja Jesu.

(Aja rahā, Jerusarē ok ta pe har ta ke amō awa ta mupyrara ta uwy'r, aja Jesu mujekwa. Jerusarē ok ta pe har ta ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, a'erehe aja.)

18

Tapijar te'e we ixawa'e manō ame'ē ke pandu pandu hū

1 Pe, jumu'eha ta ke Jesu mu'e ixo. Tupā namō a'eta tapijar te'e we pandu pandu ta me'ē te'e. Myja me'ē ame'ē ke my, ame'ē ke a'e mu'e. "Mā! Tupā hendu ym jande rehe"

aja pahar pandu ym ta me'ē te'e. A'erehe kuja mu'e ixo:

2 —Amō ok ta pe sawa'e ixo. Ame'ē ke amō ta rehe har hendu, pe, pandu: "Nde katu" aja. Anī rahā: "Nde katu ym" aja. Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ke a'e. Amō ta rehe pyrarasa usak ym tī. 3 Ame'ē ok ta pe ixawa'e manō ame'ē ke ixo tī. Sawa'e koty ohoho hū ixo. Pandu pandu hū tipe ipe: "Ihē rehe ihē ruwajan ma'e ke ma'ema'e hū. Nde riki epandu ipe: 'Ema'e ym' aja. Nde jō riki nde eremukatu" aja kūjā pandu pandu hū tipe ipe. 4 Anī. Yman atu kūjā rehe sawa'e hendu ym. A'erehe kūjā jywy'r ixoty. A'erehe uhyk kūjā panduha ipe. A'erehe sawa'e jupandu jupe: "Mā! Tupā rehe ihē apy'a ym. Sawa'e ta rehe apyrara asak ym tī. 5 Mā! Peme'ē ixawa'e manō ame'ē ke ihē rehe uwy'r uwy'r hū ixo. Amukatu ym rahā, ihē ke muhe'ō te'e ta. A'erehe kūjā ruwajan pe ihē apandu ta: 'A'ewan. Ma'e ke ema'e ym apo 'y. Mā peja pete'e pyta katu" aja apandu ta" aja sawa'e jupandu jupe — aja Jesu pandu.

6 A'e pandu tī:

—Pesarahā! Ame'ē sawa'e katu ym ame'ē ke a'e. Anī. Pandu ame'ē ke katu riki. "Ihē amukatu ta" aja a'e pandu. 7 Aja Tupā namō pepandu tī. Ixotyhar ta tapijar te'e we pandu pandu: "Jande ke amō ta mupyrara" aja. Aja rahā, ame'ē ke Tupā mukatu ta. (Sawa'e pe kūjā tapijar te'e we pandu, ame'ēja saka.) "Mā! Jande rehe Tupā hendu ym" aja ym pepandu. 8 Anī. Pahar mukatu ta. Pesarahā! Ixotyhar ta rehe usak katu. Yman rahā, kome'ē ywy'keruhū pe ihē ajywy'r ta ajur tī. Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Pesarahā! Ihē ajywy'r rahā, Tupā kotyhar ta tapijar te'e we Tupā namō pandu pandu ixo my. Yman ame'ē ta ke amō ta mupyrara riki. Anī. Tapijar te'e we Tupā namō pandu pandu rahā, katu tiki — aja Jesu pandu.

Homa awa tama'e kapitā keruhū pe tamatarer matyr ame'ē rehe har

9 Juehe har katu aja ukwaha jupe nāi, aja me'ē sawa'e ixo. Upa amō ta riki katu ym aja ame'ē ta ukwaha nāi tī. Ame'ē ta rehe har Jesu pandu. Myja me'ē ame'ē ta my, ame'ē ke pandu. Kuja:

10 —Amō rahā, Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe mokōi sawa'e ta oho. Tupā namō pandu pandu oho. Peteihar parise ke. Amō riki homa awa tama'e kapitā keruhū pe tamatarer matyr ame'ē ke a'e. (A'erehe ame'ē sawa'e jaxer ame'ē ke aja parise ta ukwa.) 11 Ko parise se koty jeje pandu pandu u'am, Tupā namō. Kuja: "Tupā! Amō ta aja ym ihē, a'erehe: 'Ne jō riki katu te me'ē ke' aja ihē apandu nde pe. Amōma'e ke rehe ipy'a ke amō ta moī moī hū. Pe, pyratāha

namō jo'ok ingi. Ihē anī. Aja ym ihē. Sawa'e katu ame'e ke ihē. Kūjā rehe amō ta ka'u te'e hū. Ihē anī. Aja ym ihē. Kotete tamatarer matyr ame'e ke i'āi. Sawa'e jaxer ame'e ke aja ihē akwa. Peme'e aja ym ihē, a'erehe: 'Ne jō riki katu te me'e ke' aja apandu nde pe. ¹² Petei seman ngi har mokōi wera rahā, ma'e ke a'u ym te. (Aja nde rehe ihē py'a amōi mōi katu.) Upa ihē apyhyk ame'e ke ngi ta'yr te mī nde pe ihē ame'e. Jande popa hetaha ngi har petei ihē ame'e nde pe. (Aja nde rehe ihē py'a amōi mōi)" aja parise jeje pandu pandu u'am. (Jeje te'e pandu pandu u'am. Tupā hendu ym ehe.)

¹³ —Amō sawa'e amō koty panduha. Homa awa tama'e kapitā keruhū pe tamatarer matyr ame'e ke a'e. (Jaxer ame'e ke a'e, aja parise ta ukwa.) Paite we mi pandu pandu u'am, Tupā namō. Huxī a'e, a'erehe ywa rehe ma'ā ym u'am. (Ywa pe Tupā ixo, ame'e rehe ma'ā ym u'am.) Ipxi'a ke mokōi po pe nupā nupā u'am. (Aja pyaiha mujekwa.) Pe, kuja pandu u'am: "Tupā! Ma'e aka'u te'eha ke ihē ama'ema'e. Ihē rehe epyrara esak. Ihē rehe nde py'a emujwyr" aja tamatarer matyr ame'e ke pandu u'am. ¹⁴ Ko apandu pehē pe. Ame'e rehe Tupā pyrara usak. Ame'e sawa'e rehe hendu. Pe, ame'e pe Tupā pandu: "Nde katu. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixōi te nde pe" aja. Amō anī. Parise anī. Ame'e rehe hendu ym. "Nde katu. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixōi te nde pe" aja Tupā pandu ym. "Ihē katu te" aja ukwa jupe naī, ame'e pe Tupā pandu: "Nde katu ym" aja. "Ihē katu ym. Ma'e aka'u te'eha ke ama'e" aja pandu ame'e ke pe Tupā pandu: "Nde katu" — aja Jesu pandu.

Ta'yn ta rehe Jesu usak katu
(Matéu 19.13-15; Mak 10.13-16)

¹⁵ Ta'yn ta ākā rehe ipo Jesu mujar ta. Aja ipy'a katuha mujekwa. Ame'e ke amō ta putar, a'erehe ixoty a'eta raho raho. Ame'e ke jumu'eha ta usak rahā, je'e je'e a'eta pe:

—Mā! Jesu ma'ema'e ixo. A'erehe perur ym ipe — aja jumu'eha ta.

¹⁶ Pe, Jesu pandu:

—Anī. Mā peja ta'yn ta ihē rehe uhyk katu. Ta'yn ta ke se pemuhyk perur. Pemupyta ym. Aja riki Tupā putar tī. Kome'e ta'yn ta aja me'e ta Tupā kotyhar wan ta tī. ¹⁷ Ko pekwa pekwa pexo. Tupā kotyhar ta aja ta'yn ta putar katu. Ta'yn ta aja amō putar ym rahā, Tupā kotyhar aja ym te ta awa — aja Jesu pandu.

Ima'ehū ame'e rehe har
(Matéu 13.22; Matéu 19.16-30; Mak 10.17-31; 1 Timo 6.6-10; Tian 5.1-3)

¹⁸ Pe, amō jundéu awa tama'e kapitā pandu ipe:

—Sawa'e! Ngā mu'eha nde. Nde riki katu te ame'e ke nde. Ma'e ihē ama'e rahā, ihē ke Tupā muhā katu ta my? — aja Jesu pe.

¹⁹ A'e pandu:

—"Katu te ame'e ke nde" aja ihē pe nde erepandu. Tupā jō riki katu te ame'e ke a'e. Awa ke anī. (Ihē Tupā aja nde erekwa my?) ²⁰ Esarahā! Tupā pandu ame'e ke nde erekwa katu.

"Amō kūjā rehe eka'u te'e ym.

Amō sawa'e rehe eka'u te'e ym tī.

Amō ke ejukwa ym.

Emukanim ym amōma'e ke.

Te'e ma'e ke epandu ym.

Nde pái rehe epy'a katu.

Ne māi rehe aja tī. Epy'a katu tī" aja Tupā je'ēha ke rehe panduha ihī — aja sawa'e pe Jesu pandu.

²¹ Sawa'e pandu:

—Upa ame'e panduha rehe ihē ahendu katu. Kurumī rahā har ahendu katu axo — aja Jesu pe.

²² Ame'e ke rehe Jesu hendu rahā, pandu ipe:

—Pewe amō ma'e ke nde pe. Upa katu te nema'e ke emuhepy. (Aja tamatarer epyhyk.) Pe, ame'e tamatarer ke ima'e ym te ame'e ta pe upa katu te eme'e me'e. Aja rahā, ywa pe nema'e ke heta te hū ta. Pe, ihē namō eho — aja sawa'e pe.

²³ Ame'e ke rehe sawa'e hendu rahā, pyai te'e u'am. Ima'ehū namō ixo ame'e ke a'e. (Me'e tar ym ma'e ke. A'erehe pyai te'e u'am.) ²⁴ Ame'e ke Jesu ukwa rahā, pandu:

—"Ere. Tupā putar, aja ihē axo ta" aja ima'ehū ame'e ta marā ka ym panduha. Aja panduha riki hātā. ²⁵ Awi jupihā kwar rupi marā ka ym amō rymba asaha oho. Kame hymba asaha oho. Aja ima'ehū ame'e ta ke. Tupā putar aja ixo tar ym te — aja Jesu pandu.

²⁶ Ame'e rehe hendu ame'e ta pandu:

—Mā! Aja rahā, Tupā muhā ym te ta awa ke — aja ipe.

²⁷ Jesu pandu:

—Ame'e ke sawa'e ta marā ka ym ma'eha. Myja awa ke muhā katu ta my, ame'e ke Tupā jō ukwa katu — aja ngā pe.

²⁸ Pe, Petu pandu:

—Esarahā! Upa katu te jandema'e ke jahijar jajur. Ko ne namō jaho jaxo. Tupā putar aja jama'ema'e jaxo — aja Jesu pe.

²⁹ A'e pandu:

—Hā! Ko apandu pehē pe. Tupā putar, aja upa katu te amō ma'ema'e. A'erehe hok ke hijar oho. Hakehar ke aja tī. Hijar oho tī. Imu ta ke aja tī. Hijar oho tī. Ianam ta ke aja tī. Hijar oho tī. Ta'yn ta ke aja tī. Hijar oho tī.

³⁰ Aja rahā, ma'e ke hijar oho, ame'e 'ar koty te we Tupā mujwyr ta ipe. Apo ixo rahā, mujwyr ta. Pe, yman rahā, Tupā namō ixo ta. Uhā te hū aja ixo ta — aja Jesu pandu.

Manōha rehe har Jesu pandu, mahapyri-har ke

(Matéu 20.17-19; Mak 10.32-34)

³¹ Awa py mokōi jumu'eha ta ke Jesu mujy'ar raho. Heta ame'e ta ngi mujy'ar raho. A'eta pe jō pandu:

—Pehendu katurahā! Jerusare ok ta pe jande jaho jaxo. A'ep ihē rehe har amō ta mupinim. Tupā je'ēha pandu ame'e ta mupinim. Ame'e panduha aja upa katu te uhyk ta ihē rehe. Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. ³² Jundéu awa aja ym ame'e ta koty ihē ke jundéu awa ta raho ta. Pe, jundéu awa aja ym ame'e ta puka puka hū ta ihē rehe. Ihē ke a'eta muhuxī ta tī. Ihē rehe tymū ta tī. (Aja ihē jaxer aja mujekwa ta naī.) ³³ Ihē ke a'eta pirok ta tī. Pe, ihē ke jukwa ta tī. Mokōi aker rahā, ihē akwera katu ta ahem tī — aja Jesu pandu.

³⁴ Anī. Ame'e panduha ke jumu'eha ta ukwa ym te. Pyhyk ym te. Ukwaha ke Tupā mukanim te'e we ngā ngi. A'erehe Jesu pandu ame'e ke ukwa ym.

Eha te ym ame'e ke Jesu mukatu

(Matéu 20.29-34; Mak 10.46-52)

³⁵ Jeriko ok ta pe Jesu uhyk tate rahā, pe rymy'y rake amō sawa'e wapyk uī. Eha ym te ame'e ke a'e. Tamatarer ke ngā pe pandu pandu uī. ³⁶ Heta ame'e ta ohoha ke rehe hendu. Pe, pandu:

—Ma'e puki? — aja ngā pe.

³⁷ Amō ta pandu:

—Jesu Nasare ok ta pe har ko oho ixo — aja ipe.

³⁸ Pe, ame'e pukái:

—Jesu! Ndawi rainō nde! Ihē rehe epyrara esak! — aja Jesu pe. (“Ndawi rainō” aja pandu rahā: “Kapitā keruhū” aja Tupā mu'am ame'e ke a'e, aja mujekwa katu.)

³⁹ Hundutar oho ame'e ta je'ē je'ē hū ipe:

—Epukái ym nde — aja ipe.

Anī. I'ar koty te we hātā pukái:

—Sawa'e! Ndawi rainō nde. Ihē rehe epyrara esak — aja Jesu pe.

⁴⁰ Pe, Jesu pyta. Amō ta pe pandu:

—Se perur — aja.

Pe, eha ym te ame'e ke uhyk tate uwyr ehe rahā, Jesu pandu ipe:

⁴¹ —Ma'e nde pe ihē ama'e ta my? — aja ipe.

A'e pandu:

—Sawa'e! Ihē reha ym te. Ihē reha ke emukatu! — aja Jesu pe.

⁴² Pe, a'e pandu:

—Ere! Upa ma'e ahyha ke ihē amukatu, ame'e ke rehe nde erejuruar katu, a'erehe nde reha katu apo 'y. Eho katu 'y — aja ipe.

⁴³ Pe, pahar eha opok. Upa ma'e ke rehe usak katu. Pe, inamō oho, Jesu namō. Tupā pe: “Ne jō riki katu te me'e ke” aja pandu pandu oho ixo. Upa mukatuha rehe usak

ame'e ta aja tī. “Ne jō riki katu te me'e ke” aja pandu pandu oho ixo tī.

19

Sakéu rok pe Jesu oho

¹ Pe, Jeriko ok ta pe Jesu uhyk oho. Ame'e rupi asa oho ixo. ² A'ep amō sawa'e ixo. Her Sakéu. Ima'ehū namō ixo ame'e ke a'e. (A'erehe te'eha rupi tamatarer a'e matyr hū. A'erehe sawa'e jaxer ai, aja ngā ukwa. Homa awa tama'e kapitā keruhū pe tamatarer ke matyr. A'e aja amō ta ixo tī.) Ame'e tama'e kapitā ke a'e. ³ “Awa riki Jesu my?” Ame'e ke ukwa tar katu. Heta ame'e ta Jesu rake rupi ixo. A'e sawa'e ra'y'r mi te'e, a'erehe marā ka ym jumupukuha usakiha. ⁴ A'erehe heta ame'e ta hundutar koty ujan oho. Pe, myrahu rehe jupir oho. A'ep harō uī. Ame'e iwyr rupi Jesu oho rahā, Sakéu usak ta ehe.

⁵ Pe, ame'e myrahu wyr pe uhyk rahā, ywate koty Jesu ma'ā. Pe, pandu ipe:

—Sakéu! Pahar ewyijy ejur! Apo ne namō ihē apyta ta me'e te'e — aja Jesu.

—Ere! — aja Sakéu.

⁶ Pe, pahar Sakéu wyjy uwyr. Huryha namō Jesu ke muhyk katu, hok pe. ⁷ Upa ame'e ke rehe usak ame'e ta je'ē je'ē hū:

—Mā! Sawa'e jaxer ai ame'e ke namō pyta ta oho — aja Jesu rehe har je'ē je'ē hū.

⁸ Ajame'e ke Sakéu pu'am. Jesu pe pandu:

—Sawa'e! Ehendu katurahā! Upa ihēma'e ke ihē amowok ta apo 'y. Pe, wajar ke ima'e ym te ame'e ta pe ihē ame'e me'e ta. Yman te'eha rupi amōma'e ke apyhyk. A'erehe amujywyw ta apo 'y. I'ar koty te we amujywyw ta ipe. Te'eha rupi peteī apyhyk rahā, tumeme amujywyw ta ipe — aja Jesu pe.

⁹ A'e pandu ipe:

—Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'ema'eha ke nde erehijar aja nde eremujekwa. (A'erehe Tupā koty nde py'a nde eremuruwak, aja nde eremujekwa katu.) A'erehe nde ke Tupā muhā katu. Amarā rainō ke nde. ¹⁰ Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'e ta ke ihē akekar ajur. Ame'e ta ke ihē amuhā katu ajur tī. Aja rahā mupyraraha renda pe oho ym ta — aja Jesu pandu. (“Amarā rainō” aja pandu rahā: “Jundéu awa ke a'e” aja mujekwa.)

Ita tamatarer tawa muheta ame'e ta rehe har

(Matéu 25.14-30)

¹¹ Sakéu pe pandu ame'e ke rehe amō ta hendu. Ame'e ta kuja ukwaha. Jerusare ok ta pe Jesu uhyk tate, a'erehe kuja ukwaha naī. “Jundéu awa tama'e kapitā keruhū ihē” aja Jesu pandu ta, aja ame'e ta ukwaha naī. (Anī. Yman rahā, kapitā keruhū wan ta aja Jesu mujekwa tar katu.) A'erehe myja me'e

kapitā keruhū wan ta ame'ē my, ame'ē ke Jesu pandu ngā pe. Kuja:

¹² —Amō sawa'e ixo. Kapitā ra'yr ke a'e. Amō ywy pepaite ame'ē pe oho tate. A'ep kapitā keruhū wan amō mu'am ta. Upa rahā, hekoha pe jywyr ta. Kapitā keruhū aja jywyr ta. ¹³ Oho tate rahā, miasu ta ke muj'y'ar. Jande popa hetaha muj'y'ar. Ame'ē ta pe ita tamatarer tawa ke me'ē me'ē. Petei pame katu te me'ē me'ē. Pe, pandu: “Pepaite ihē axo rahā, kome'ē tamatarer pemuhepy hepy. Pemuheta” aja ijar pandu. Pe, oho. ¹⁴ Pe, hekoha pe har ta putar ym a'e ke. A'erehe haikwer rupi myrandu rahoha ke a'eta mondo. Kuja myrandu ke raho: “Peme'ē sawa'e kapitā keruhū aja emu'am ym. Japutar ym. Jandema'e kapitā keruhū aja japutar ym” aja hekoha pe har ta mondo.

¹⁵ —Anī. Ame'ē sawa'e ke kapitā keruhū aja amō mu'am. Pe, hekoha pe jywyr oho. Uhyk rahā, amō ta pe pandu: “Se miasu ta ke pemuhyk perur. Tamatarer ihē ame'ē. Ame'ē ta ke pemuhyk perur. Myja ame'ē ta muheta my? Ame'ē ke akwa ta” aja ijar. ¹⁶ Pe, uhyk py, ame'ē pandu: “Sa'e! Petei ita tamatarer tawa ihē pe nde eremuwyr. Ame'ē ke amuhepy hepy. Aja amuheta mondo. Jande popa ita tamatarer tawa kohi apo. Ko upa nema'e” aja miasu. ¹⁷ Ijar pandu: “Katu tiki! Miasu katu ame'ē ke nde. Ma'e ta'yr mi ame'ē ke rehe nde eresak eresak katu, aja akwa. A'erehe apo ngi har heta ok ta rehe nde eresak eresak ta. Kapitā aja nde tī. Kuja, jande popa hetaha ok ta rehe nde eresak eresak ta apo 'y” aja miasu pe.

¹⁸ —Pe, amō miasu uhyk uwyr ehe tī. Pandu: “Sa'e! Petei ita tamatarer tawa ihē pe nde eremuwyr. Ame'ē ke ihē amuheta tī. Awa po wajar petei'har upa ita tamatarer tawa kohi apo. Upa nema'e ko” aja miasu. ¹⁹ Ame'ē pe ijar pandu: “Heta ok ta rehe nde eresak eresak ta tī. Kuja, awa po wajar petei'har upa hetaha. Kapitā aja nde tī” aja ipe.

²⁰ —Pe, amō miasu uhyk uwyr ehe tī. Pandu: “Sa'e! Ko nema'e ita tamatarer ke. Nde eremuwyr ihē pe, ame'ē ke ko. Pan kurer ra'yr pe ihē apukek, pe, amukanim katu inom. ²¹ Kyty'ym ame'ē ke nde. A'erehe nengi akyje. Amōma'e ke nde erejo'ok katu. Kupixa pe amō jytyim, ame'ē ngi ma'e ke nde ere'u te'e” aja miasu pandu. ²² Ijar parahy ehe. Pandu ipe: “Katu ym nde! Nde erepandu ame'ē namō nde ke ihē amahy ta. Akyty'ym ame'ē ke ihē, aja nde erekwa riki. Amōma'e ke ihē ajo'ok katu, aja nde erekwa tī. Amō jytyim ame'ē ngi ma'e ke ihē a'u te'e, aja nde erekwa tī. ²³ Aja rahā, tamatarer matyriha renda pe ihēma'e tamatarer nde eremoi rahā, katu ta tipe.

Jeje jumuheta ta tipe. Pe, ihē ajywyw rahā, ame'ē ke ihē apyhyk ta tipe. Muhetaha ke apyhyk ta tipe tī” aja miasu pe.

²⁴ —Pe, a'ep i'ai ame'ē ta pe ijar pandu: “Ita tamatarer tawa ke pejo'ok ingi. Amō miasu pe peme'ē. Jande popa hetaha namō ixo ame'ē pe peme'ē” aja. ²⁵ [Amō ta pandu: “Mā! Sa'e! Heta riki ima'e apo 'y. Jande popa hetaha” aja ijar pe.] ²⁶ A'e pandu: “Katu. Ko apandu pehē pe. Heta ima'e ke namō ixo ame'ē pe i'ar koty te we amō me'ē ta. Ima'e ym ame'ē ke ta'yr mi te'e namō ixo, aja ukwaha naī. Ame'ē ke amō jo'ok ta ingi.

²⁷ —Apo ihē ruwajan ta ke ihē ruwa koty pemuhyk perur. Pejukwa. Ame'ē ta ihē ke putar ym. Ihē riki kapitā keruhū aja putar ym. Ame'ē ta ke pejukwa” aja ijar pandu — aja Jesu mu'e.

(Aja mu'e rahā, juehe har pandu. A'e riki kapitā keruhū aja putar ym ngā. Anī. Kapitā keruhū rahā, upa huwajan ta ke mupyrara ta, aja Jesu mu'e katu.)

Jerusarē ok ta pe Jesu uhyk oho

(Matéu 21.1-11; Mak 11.1-11; Juā 12.12-19)

²⁸ Ame'ē ke upa pandu rahā, Jerusarē ok ta pe oho. A'e ngā hundutar koty oho. ²⁹ Pe, amō mokōi ok ta pe uhyk tate. Her Metaje. Ame'ē rake Mbeta ok ta ihī tī. Ame'ē mokōi ok ta ywy'a rake ihī. Ywy'a rer Oriwéi ty. A'ep uhyk tate rahā, mokōi jumu'eha ta ke hundutar koty Jesu mondo. ³⁰ Kuja pandu:

—Pesarahā! Jande ndutar koty we ok ta ihī, Mbeta ok ta ke. A'ep pehē mokōi peho. Ok ta pe pexe rahā, a'ep jumen ra'yr rehe pesak ta. Myra jytyka ame'ē rehe amō pukwar. Ame'ē 'ar pe amō oho ym rī. Ame'ē ke pejirar. Se ihē pe pemuhyk perur. ³¹ Amō ta kuja pandu ta pehē pe: “Ma'erehe jumen pejirar my?” aja. Aja rahā, kuja pepandu: “Sawa'e putar. Xupe 'ar pe oho ta” aja a'eta pe pepandu — aja mokōi jumu'eha ta pe Jesu pandu.

³² Pe, ame'ē mokōi sawa'e ta oho. Jesu pandu, aja upa katu te mahem. ³³ Jumen ra'yr ke jirar u'am rahā, jumen jar ta pandu: “Ma'erehe jumen pejirar my?” aja mokōi sawa'e ta pe. ³⁴ Sawa'e ta pandu:

—Sawa'e putar. Kome'ē 'ar pe oho ta — aja.

—Hā! — aja ame'ē ta pandu.

³⁵ Pe, jumen ra'yr ke Jesu rehe muhyk raho. Xupe 'ar rupi a'etama'e mundeha ke ngā mou mou. (Aja rahā, kapitā keruhū ko, aja mujekwa.) Jumen kupe rehe mundeha mou. Ame'ē 'ar pe Jesu ke a'eta mondo.

³⁶ Pe, jumen 'ar pe oho ixo rahā, a'ep ixo ame'ē ta mundeha ke mou mou. Awa rape rupi mundeha ke mou mou. (Aja rahā, kapitā keruhū jumai ym ha namō ko tur, aja mujekwa.) Pe, kamixa 'ar rupi jumen pyrū

wata oho. ³⁷ Pe, Jerusarē ok ta pe uhyk tate rahā, ywy'ā ngi amō wyjy oho. Ywy'ā rer Oriwēi ty. A'ep heta te hū jumu'eha ta oho ixo inamō. Pahar Tupā pe ame'ē ta pandu pandu: “Ne jō riki katu te me'ē ke” aja ipe. Hātā Jesu rehe har katu pandu pandu tī. Jesu mukatu hū ngā ke ame'ē ke rehe a'eta usak. Ame'ē rehe har katu pandu pandu tī. ³⁸ A'eta pandu:

—Sawa'e te je'ēha rupi uwyr ame'ē ke ko. Mā peja Tupā usak katu ehe. Mā peja ywa pe har ta hury katu ixo. Tupā jō riki katu te me'ē ke. Ywatehar ke a'e — aja riki.

³⁹ Heta ame'ē ta pyter pe parise ta ixo. Ame'ē ta ngi har amō amō pandu:

—Sawa'e! Ngā mu'eha nde. Nema'e jumu'eha ta pe epandu: “Pepukāi ym” aja — aja Jesu pe parise ta pandu.

⁴⁰ Pe, a'e pandu:

—Anī. Ko apandu pehē pe. Ame'ē ta pandu ta me'ē te'e. Marā ka ym je'ēha mukanīha — aja parise ta pe.

Jerusarē ok ta pe har ta rehe Jesu jixi'u

⁴¹ Ok ta koty oho we. Usak ehe rahā, Jesu jixi'u ehe. ⁴² Pe, ame'ē Jerusarē ok ta pe har ta rehe har pandu:

—Mā! Myja pehē py'a ke amuhury katu my? Ame'ē ke apo pekwa rahā, katu ta tipe. Apo marā ka ym pekwha. ⁴³ Pehē pe pyraraha 'ar ke uhyk ta kī. Pehē ruwajan ta uhyk ta kī. Ok ta kupe 'ar rupi juramā ta u'am. Mukur ar ta. Upa kynda ta. Pe, jumai ta. Juramā ta ngā jumai uwyr. ⁴⁴ Upa katu te ok ta ke mujaxer ta. Ok ta pe har ta ke jukwa ta tī. Ita ngā mupu'am ame'ē ke upa ombor ta. Ihē ke Tupā muwyr. Pehē py'a ke ihē riki amuhury katu ta tipe. Ihē ke peputar ym. Pekwa tar ym ihē rehe har. A'erehe pehēma'e ok ta ke pehē ruwajan ta upa mujaxer ta — aja Jesu pandu. (“Pehēma'e ok ta” aja pandu rahā: “Jerusarē ok ta ke” aja mujekwa katu.)

Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe Jesu oho

(Matéu 21.12-17; Mak 11.15-19; Juā 2.13-22)

⁴⁵ Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe Jesu oho. A'ep ma'e muhepyha ta ixo. Ame'ē ta ke muhem mondo. ⁴⁶ Pandu a'eta pe:

—Tupā je'ēha rehe panduha ihī. Kuja Tupā pandu:

“Ihē rehe ngā jumu'eha renda pe ihē namō ngā pandu pandu katu. Ame'ē renda ke aja ngā ukwa” aja Tupā.

—Pehē anī. Ame'ē ke amō koty pemu-ruwak. Ma'e mukanīha renda aja pemu-ruwak. Katu ym aja — aja ma'e muhepyha ta pe Jesu pandu. (Ma'e ke muhepy rahā, ka'u te'eha rupi muhepy, a'erehe: “Mukanīha renda ke” aja Jesu pandu.)

Pe, muhem mondo ingi.

⁴⁷ Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe Jesu mu'e. Wera rahā pame katu te mu'e. A'e ke jundéu awa tama'e pa'ihu ta jukwa tar katu. Moise je'ēha mu'e ame'ē ta aja tī. Jukwa tar katu tī. Jundéu awa tamūi ta aja tī. Jukwa tar katu tī. ⁴⁸ Myja jukwa ta my? Upa ngā hendu katu u'am ehe. Hury katu ehe. Upa katu te ukwa tar katu. A'erehe marā ka ym jukwha. Pa'ihu ta kyje ngā ngi.

20

Awa je'ēha rupi Jesu pandu my (Matéu 21.23-27; Mak 11.27-33)

¹ Amō wera rahā, Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe Jesu mu'e uī. Ngā pe myrandu katu ke pandu pandu uī tī. Arahā amō ta uhyk uwyr ehe. Jundéu awa tama'e pa'ihu ta uhyk uwyr ehe. Moise je'ēha mu'e ame'ē ta uhyk uwyr ehe tī. Jundéu awa tamūi ta uhyk uwyr ehe tī. ² Upa ame'ē ta pandu ipe:

—Jande pe epandurahā! Sengi muhepyha ta ke nde eremuhem eremondo. Awa je'ēha rupi nde eremuhem eremondo my? Awa riki nde ke muwyr se my? — aja Jesu pe.

³⁻⁴ A'e pandu:

—Ihē aja tī. Pehē pe apandu ta tī. Ngā ke Juā mujahuk rahā, Tupā je'ēha rupi mujahuk my? — aja Jesu.

⁵ Pe, se koty Jesu ngi oho. Pe, a'eta pandu pandu hū a'eta jupe.

—Myja japandu ta my? “Tupā je'ēha rupi Juā mujahuk” aja japandu rahā, jande pe Jesu pandu ta: “Aja rahā, ma'erehe Juā pandu ame'ē ke rehe pejurujar ym my?” aja jande pe pandu ta. ⁶ Anī. “Sawa'e je'ēha rupi Juā mujahuk” aja japandu rahā, peme'ē heta ame'ē ta jukwa ta jande ke. Ita pe jukwa ta. Juā riki Tupā je'ēha pandu ame'ē ke a'e, aja peme'ē ta ukwa katu, a'erehe: “Sawa'e je'ēha rupi” aja japandu rahā, jande ke jukwa ta — aja a'eta je'ēh hū a'eta jupe.

⁷ Myja ym panduha. Ukwa ym. A'erehe Jesu koty jywyr rahā, a'eta pandu:

—Juā rehe har japandu ym ta nde pe — aja Jesu pe.

⁸ Pe, a'e pandu:

—Aja rahā, ihē aja tī. Awa je'ēha rupi ma'e ke ihē ama'ema'e. Ame'ē ke pehē pe apandu ym ta tī — aja tamūi ta pe.

Kupixa usakiha ta katu ym ame'ē ta rehe har

(Matéu 21.33-46; Mak 12.1-12)

⁹ Pe, myja me'ē kupixa usakiha ta my, ame'ē ke Jesu pandu:

—Ko amō sawa'e kupixa pe ma'e ke jytyim. Ma'eywa rākā ra'yr ke jytyim. Uwa'y rākā ke. Upa rahā, amō ta pe pandu: “Kupixa rehe pesak katu. I'a tyarō rahā, ko amō pehēma'e

ta kŷ. Amō i'a ihēma'e ta kŷ" aja. "Ere" aja ame'ē ta pandu. Pe, amō uwy pe ijar paxia oho. Yman a'ep ihon rī.

¹⁰ —Ma'eywa tyarō rahā, miasu ke ijar mondo. Pandu: "Kupixa usakiha ta koty eho. Ma'eywa rykwer rehe eho piam" aja. Uhyk rahā, ame'ē ta pe miasu pandu: "Ihē jar ma'e ke jō ihē pe pemuwyr" aja. Anī. Miasu ke usakiha ta nupā te'e. Ijar koty ipo te'e mujwywyr mondo. ¹¹ Pe, amō miasu ke ijar mondo tī. Ame'ē ke usakiha ta nupā te'e tī. Muhuxī tī. Pe, ijar koty ipo te'e mujwywyr mondo tī. ¹² Pe, mahapyrihar ke ijar mondo tī. Ame'ē ke usakiha ta mahy te'e tī. Kupixa ngi ombor muhem mondo.

¹³ —Pe, kupixa jar jupandu jupe: "Myja me'ē ihē ama'e ta apo my? Kuja nahā. Ihē ra'yr ke ihē amondo ta. Ihē apy'a katu ehe ame'ē ke a'e. A'e ke usakiha ta mahy ym ta nahā my" aja jupe. A'erehe ta'yr ke mondo. ¹⁴ Pe, ta'yr rehe usakiha ta usak rahā, pandu a'eta jupe: "Ko riki ijar ra'yr ke. (Ipái manō rahā, kupixa riki ima'e wan ta. Jahorahā!) Jajukwa ta peme'ē. Aja rahā, kupixa jandema'e wan ta" aja a'eta jupe. ¹⁵ A'erehe ta'yr ke kupixa ngi a'eta ombor muhem mondo. Jukwa riki — aja Jesu pandu.

A'e pandu tī:

—Apo myja usakiha ta pe kupixa jar ma'e ta my? Kuja riki. ¹⁶ A'e uhyk rahā, usakiha ta ke jukwa ta. Pe, amō kupixa usakiha ta ke mu'am ta — aja Jesu.

Ame'ē ke rehe ngā hendu rahā, pandu:

—Mā! Peja ym — aja ngā.

¹⁷ Jesu usak katu ngā rehe. Pandu:

—Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī:

"Ita rehe har ita ok mujāha pandu: 'Jaxer te'e kome'ē ita ke' aja.

Tupā pandu: 'Anī. Peme'ē riki ok pyter wan mupu'am katu riki' aja a'e pandu" aja panduha ihī.

¹⁸ —Kome'ē ita rehe ipy ke amō tukwa rahā, ahy ta. Amō rehe ita u'ar rahā, mupe ta — aja Jesu pandu.

("Ita" rehe har Jesu pandu rahā: "Juehe har" a'e pandu. "Ipy tukwa" aja pandu rahā: "Jesu ke amō ta putar ym" aja mujekwa. "Amō rehe ita u'ar" aja pandu rahā: "Ame'ē ke Tupā mupyrara hū ta" aja a'e mujekwa katu.)

Kapitā keruhū pe tamatarer ke me'ē rahā, katu my?

(Matéu 22.15-22; Mak 12.13-17)

¹⁹ Kupixa usakiha ta rehe har Jesu pandu rahā, Moise je'ēha mu'e ame'ē ta kuja ukwa.

—Mā! Jande rehe har Jesu pandu. Mā! Katu ym — aja a'eta ukwaha.

A'erehe a'ep Jesu ke a'eta pyhyk tar katu. Jundéu awa tama'e pa'ihu ta aja tī. Pyhyk tar katu tī.

—Apo japyhyk ta — aja pandu.

Anī. Pyhyk ym we rī. Ngā ngi kyje. Pyhyk rahā, ame'ē ta ke ngā nupā ta, ame'ē ngi kyje, a'erehe pyhyk ym we rī. ²⁰ A'erehe pyhykiha angaha ke rehe harō we ixo rī. Amō sawa'e ta pe pa'ihu ta pandu. Moise je'ēha mu'e ame'ē ta pandu tī. Kuja.

—Jesu koty peho. "Nde eremu'e ame'ē ke jakwa tar katu" aja pepandu ipe. Inamō pepandu pandu. Pe, ma'e katu ym ame'ē ke pandu rahā, kapitā pe a'e ke jande johu jaraho ta. Kapitā je'ēha rupi jajukwa ta. Aja Jesu ke pepyhyk rahā, tamatarer hū pehē pe jame'ē ta — aja sawa'e ta pe.

²¹ Pe, Jesu rehe sawa'e ta uhyk rahā, (muka'u te'e tar katu, a'erehe katu ehe har pandu py.) Kuja, pandu ipe:

—Sawa'e! Ngā mu'eha nde. Nde erepandu ame'ē ke jete har te ke aja jakwa. Nde eremu'e ame'ē ke aja tī. Jete har te ke tī. Upa ngā rehe juja katu te aja nde eresak katu tī, aja jakwa tī. Myja awa ixoha katu my, ame'ē ke myja Tupā putar katu, ame'ē ke jete har rupi nde eremu'e, aja jakwa tī. ²² Apo jande pe epandurahā! Homa awa tama'e kapitā keruhū pe tamatarer ke jame'ē rahā, katu my? Anī rahā, jame'ē ym ta my? Myja me'ē jundéu awa je'ēha mujekwa my? "Peme'ē katu" aja mujekwa my? "Peme'ē ym" aja mujekwa my? Epandurahā — aja Jesu pe.

²³ Ame'ē panduha namō muka'u te'e tar katu, aja Jesu ukwa katu. A'erehe a'eta pe pandu:

²⁴ —Ita tamatarer pu'a ra'yr ke ihē pe perur. Asak ta — aja.

Pe, amō ta werur ipe rahā, pandu.

—Pesarahā! Kome'ē tamatarer rehe awa'ā ihī my? Awa rer amō mupinim ko my? — aja sawa'e ta pe.

Ame'ē ta pandu:

—Homa awa tama'e kapitā keruhūma'e ke — aja Jesu pe.

²⁵ Pe, a'e pandu:

—Aja rahā, ma'e ke kapitā keruhūma'e ke rahā, kapitā keruhū pe peme'ē katu. Tupāma'e rahā, Tupā rehe pehē py'a pemōi mōi katu. Ame'ē riki ma'e ke peme'ē ipe, ame'ēja saka — aja sawa'e ta pe Jesu pandu.

²⁶ Panduha namō Jesu ke amō ta muka'u te'e ym te, a'erehe heta ame'ē ta ruwa koty: "Katu ym nde erepandu" aja Jesu rehe har marā ka ym panduha. Ma'e ka'u te'eha ke mahem ym te ipe, Jesu pe. A'erehe a'eta je'ēha uhem ym. Kuja jō ukwa:

—Mā! Pandu katu a'e — aja Jesu rehe har.

Kweraha rehe har

(Matéu 22.23-33; Mak 12.18-27; Juā 5.21; Hom 8.10-11; 1 Korin 15.35-57; 1 Tesaron 4.16; Apokarip 20.4)

²⁷ Pe, amō sanduse ta uhyk uwyr ehe. Ame'ē ta awa kwera ym te ta, aja ukwaha. A'eta pandu ipe:

²⁸ —Sawa'e! Ngā mu'e'ha nde. Yman kuja Moise mupinim jande pe:

“Sawa'e jumendar, pe, ta'yr ym ipe rahā, manō rahā, imu riki imu ambyr rakehar ke pyhyk. Pe, a'e ta'yr ipe. Ame'ē ta'yr riki imu ambyr ra'yr aja ngā ukwa” aja Moise mupinim.

²⁹ —Apo ehendurahā! Se awa po wajar mokōi imu ta ixo kwe. U'ar py ame'ē ke jumendar. Pe, ta'yr ym ipe riki. Pe, manō. ³⁰ A'erehe imu riki imu ambyr rakehar ke pyhyk tipe tī. Mokōihar ke ame'ē. (Ame'ē sawa'e manō tī. Ta'yr ym ipe riki tī.)

³¹ A'engi imu mahapyrihar kūjā ke pyhyk tipe tī. (Aja tī. Manō tī. Ta'yr ym ipe tī.) Aja upa imu ta riki tī. Awa po wajar mokōi imu ta ke. Upa imu ambyr rakehar ke pyhyk tipe. Upa manō tī. Ta'yr ym te a'eta ipe tī. ³² A'engi kūjā manō tī. ³³ Apo esarahā! Yman rahā, manō ame'ē ta kwera katu uhem rahā, kūjā riki awa rakehar wan ta my? Se ixo rahā, upa imu awa po wajar mokōi riki pyhyk? — aja sanduse ta pandu.

³⁴ Jesu pandu:

—Kome'ē ywy keruhū pe kūjā ta ke sawa'e ta pyhyk katu. Sawa'e ta ke kūjā ta aja tī. Pyhyk katu tī. ³⁵ Awa kwera katu uhem rahā, anī ta. “Pehē katu. Pekwera katu pehem. Ihē namō pexo katu” aja Tupā pandu ta. Ame'ē ta jumendar ym te ta. Arahā sawa'e ta pyhyk ym te ta kūjā ta ke. Pe, sawa'e ta ke kūjā ta pyhyk ym te ta tī. ³⁶ Ame'ē ta ke Tupā mukwera katu muhem. A'erehe Tupā ra'yr ta aja ame'ē ta. Tupā je'ēha rahoha ta aja saka tī. (A'erehe kūjā ta ke sawa'e ta pyhyk ym te ta tī. Sawa'e ta ke kūjā ta pyhyk ym te ta tī.) Pe, Tupā je'ēha rahoha ta aja manō ym te ta tī.

³⁷ —Manō ame'ē ta ke Tupā mukwera ta. Aja yman Moise mujekwa katu te. Kuja. Ju pirā'y ukwāi ukwāi u'am. Ame'ē rehe har Moise mupinim. Arahā Tupā panduha ke a'e mupinim. Arahā kuja Tupā pandu: “Ihē rehe ipy'a ke Amarā moī moī katu. Isak aja tī. Ipy'a ke moī moī katu tī. Jako aja tī. Ipy'a ke a'e moī moī katu tī” aja Tupā pandu. Aja Moise mupinim. ³⁸ Pesarahā! Ixuwe katu ame'ē ta jō Tupā rehe ipy'a ke moī moī katu. Manō ame'ē ta anī. Aja rahā, Amarā ta'ā ixuwe katu aja ixo rī. Yman riki manō. I'ā ixuwe katu ixo. A'erehe tapijar te'e we ipy'a moī moī katu Tupā rehe. (A'eta'ā pehī.) A'erehe manō ame'ē ta kwera katu ta kŷ, aja Tupā mujekwa katu — aja sanduse ta pe Jesu pandu.

³⁹ Moise je'ēha mu'e ame'ē ta ixo. Ame'ē ta ngi har amō ta pandu:

—Sawa'e! Katu riki nema'e panduha ke — aja Jesu pe.

⁴⁰ A'engi ma'e ke a'eta pandu ym we ipe, Jesu pe.

Kirisutu rehe har pandu

(Matéu 22.41-46; Mak 12.35-37)

⁴¹ Jesu pandu ngā pe:

—Kirisutu riki Ndawi rainō ke, aja amō ta pandu. Ma'erehe my? ⁴² Pesarahā! Tupā je'ēha rehe panduha ihī. Her Saumo. Ame'ē rehe ihī. Ame'ē pe Ndawi panduha ihī. Kuja pandu:

“Thēma'e sawa'e te pe jandema'e sawa'e te pandu: ‘Se ihē rake ewapyk eī. (Aja rahā, katu te ame'ē ke nde, aja amujekwa.)

⁴³ Ne ruwajan ta ke ihē amuputu'u ta, a'erehe nde rehe ame'ē ta hendu katu ta' ” aja Ndawi panduha ke.

⁴⁴ —“Thēma'e sawa'e te” aja Kirisutu rehe har Ndawi pandu. (Aja rahā, a'e Tupā tī, aja Ndawi ukwa.) Aja rahā, myja Kirisutu riki Ndawi rainō my tī? (Ndawi rainō aja rahā, awa te'e a'e tī, aja mujekwa katu) — aja Jesu pandu.

Ame'ē rehe har panduha mujywyr ym ipe, Jesu pe.

Moise je'ēha mu'e ame'ē ta rehe har

(Matéu 23.1-36; Mak 12.38-40)

⁴⁵ Jesu pandu ame'ē ke rehe heta ame'ē ta hendu ixo. Arahā jumu'e'ha ta pe Jesu pandu:

⁴⁶ —Moise je'ēha mu'e ame'ē ta aja ym pexo. Ima'e munde'ha katu te ame'ē namō jō a'eta wata katu. (Aja rahā, Tupā rehe ipy'a moī moī katu aja mujekwaha jupe naī.) Muhepyha renda pe oho rahā: “Sa'e! Ko nde erexo. Nde katu” aja panduha jō putar katu. Jundéu awa tama'e j'y'ariha renda pe oho rahā, wapyka katu te ame'ē ke rehe jō wapyk tar katu. (Aja rahā, katu te ame'ē ke jupe aja mujekwa tar katu tipe tī.) Ngā mi'u matyriha pe oho rahā, kapitā tama'e wapyka rehe jō wapyk tar katu. (Aja rahā, katu te me'ē ke jupe aja mujekwa tar katu tipe tī.) ⁴⁷ Ixawa'e manō ame'ēma'e ke a'eta upa mukanim ingi. Hok ke aja mukanim ingi tī. Katu ym aja. I'i atu rahā, i'i Tupā namō ma'e pandu pandu u'am. (Aja sawa'e katu ame'ē ta ke a'eta aja mujekwaha jupe naī.) Mā! Ame'ē ta ke Tupā mupyrara ta. Amō ta 'ar koty te we ame'ē ta ke mupyrara ta. A'erehe Moise je'ēha mu'e ame'ē ta aja ym pehē — aja jumu'e'ha ta pe Jesu pandu.

21

Ixawa'e manō ame'ē ke tamatarer me'ē hū

(Mak 12.41-44)

¹ Pe, usak u'am rahā, ima'ehū namō ixo ame'ē ta rehe Jesu usak. Tamatarer ke ame'ē ta purakar u'am, tamatarer henda pe. Tupā rehe ngā jumu'e'ha renda keruhū pe

henda ihĩ, ame'ẽ pe purakar. ² Pe, ixawa'e manõ ame'ẽ ke rehe usak tĩ. Nixói te ima'e ke ipe. Mokõi jõ tamatarer pu'a ke henda pe moĩ. Ta'yr te mi ame'ẽ mokõihar ke. ³ Pe, amõ ta pe Jesu pandu:

—Ko apandu katu pehẽ pe. Peme'ẽ ixawa'e manõ ame'ẽ ke ixo. Nixói te ima'e ke ipe. Tamatarer moĩ rahã, amõ ta 'ar koty te we moĩ. ⁴ Pesarahã! Amõ ta tamatarer pyta we, ame'ẽ ke ngi henda pe purakar. (Pe, amõ we hũ pehĩ rĩ.) Ixawa'e manõ ame'ẽ ke anĩ. Ima'e ke nixói te ipe. Mokõi jõ tamatarer pu'a. Ame'ẽ namõ ima'e ma'e ke jo'ok ta tipe. Anĩ. Upa katu te ame'ẽ ke henda pe moĩ. (Apo ima'e ym te 'y.) A'erehe amõ ta 'ar koty te we kũjã moĩ katu — aja Jesu pandu.

Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ ke amõ ta mujaxer ta

(Matéu 24.1-2; Mak 13.1-2)

⁵ Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ rehe har amõ ta pandu pandu u'am.

—Pesarahã! Mã! Katu te! Ita keruhũ katu te ke te'e ngã mujã. Ko Tupã pe ma'e ke ngã me'ẽ me'ẽ, ame'ẽ ke katu te hũ tĩ — aja pandu.

Tupã rehe ipy'a ke amõ moĩ moĩ rahã, ma'e ke werur. Jumu'eha renda keruhũ pe werur. Ame'ẽ riki katu te hũ aja ngã ukwa. Pe, Jesu pandu:

⁶ —Peme'ẽ rehe pesak katu apo. Yman rahã, nixói te ta 'y. Peme'ẽ ke amõ ta upa mujaxer ta kũ. Ita mokõi mokõi ihĩ ym ta kũ. Upa katu te ita ke amõ ta ombor ta. (Aja rahã, Tupã rehe ngã jumu'eha keruhũ muhã ta) — aja amõ ta pe pandu.

Pyraraha keruhũ rehe har

(Matéu 24.3-14; Mak 13.3-13; 1 Petu 1.6-7; 1 Petu 2.19; 1 Petu 3.14; 1 Petu 4.12-16)

⁷ Pe, amõ ta pandu ipe:

—Sawa'e! Myja rahã, ita mokõi mokõi ihĩ ym ta my? Ma'e jasak ta my, pe, ame'ẽ ke uhyk tate, aja jakwa ta my? — aja Jesu pe.

⁸ A'e pandu:

—Pesak katu kũ! Mã peja pehẽ ke amõ ta muka'u te'e ym. Heta uwyr ta. "Kirisutu je'ẽha rupi ihẽ ajur" aja pandu te'e ta. "Ko Kirisutu ihẽ. Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke ihẽ" aja pandu te'e ta tĩ. "Upa angaha rehe uhyk apo" aja pandu naĩ tĩ. Pehendu ym ehe. ⁹ Jumaiha tyapuha rehe pehendu ta. Paite amõ ta jumai ixo, aja pehendu ta tĩ. Pemukahem ym. Aja jumaiha uhyk ta. Uhyk rahã, 'ar rehe angaha uhyk, anĩ we rĩ — aja Jesu pandu.

¹⁰ A'e pandu tĩ:

—Amõ amõ ywy pe har ta jumai mai ta ngã juehe. Amõ amõ kapitã keruhũ ta jumai mai ta ngã juehe tĩ. ¹¹ Amõ amõ ywy katak hũ ta tĩ. Ngã mi'u nixói te ta tĩ. Ma'e ahyha uhem hũ ta tĩ. Pe, ywa rehe ma'e ke ngã

usak ta tĩ. Mãte uhyk ta, aja ngã ukwa. A'erehe mukahem hũ ta ngã.

¹² —Upa aja me'ẽ uhyk ym rahã we, pehẽ ke amõ ta pyhyk ta. Mahy ta tĩ. Jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe raho ta tĩ. A'ep pehẽ rehe har je'ẽ je'ẽ hũ ta. "Peme'ẽ ta jaxer" aja naĩ. Pe, pehẽ ke nupã ta. Kyndaha pe pehẽ ke a'eta kynda ta raho tĩ. Ihẽ rehe pejurujar katu, a'erehe kapitã keruhũ ruwa koty pehẽ ke amõ ta mupu'am ta. Kapitã ruwa koty aja tĩ. Pe, mahy ta pehẽ ke. ¹³ Arahã myrandu katu ke pepandu ta. ¹⁴ Kapitã keruhũ ruwa koty pepu'am ym rahã we, kuja pepandu pehẽ jupe my: "Mã! Myja jande juehe har japandu ta my" aja riki. Anĩ. Aja ym pehẽ py'a pe pekwa pekwa pexo. ¹⁵ Pesarahã! Kapitã ruwa koty pehẽ ke ngã raho rahã, pehẽ pe je'ẽha ke ihẽ amondo ta. Ma'e pekwa katuha ke amondo ta tĩ. Pe, pehẽ ruwajan je'ẽha ke pemukanim ta. "Te'e pepandu" aja a'eta pandu ym ta tĩ.

¹⁶ —Pehẽ ke pehẽ pái ta kynda ta raho tĩ, kyndaha pe. Pehẽ mãi ta aja tĩ. Kyndaha pe kynda ta raho tĩ. Pehẽ mu ta aja tĩ. Pehẽ rendyr ta aja tĩ. Kyndaha pe a'eta kynda ta raho tĩ. Pehẽ rehe katu ame'ẽ ta aja tĩ. Kyndaha pe a'eta kynda ta raho tĩ. Pe, pehẽ ngi har amõ amõ ta ke a'eta jukwa ta. ¹⁷ Ihẽ rehe pejurujar katu, a'erehe pehẽ rehe upa ngã parahy ta. ¹⁸ Pesarahã! Pehẽ rehe Tupã usak katu ta kũ. (Aja rahã, pehẽ ke amõ ta jukwa ym ta, aja mujekwa katu.) ¹⁹ Ihẽ apandu ame'ẽ ke rehe tapijar te'e we pejurujar katu pe'am. Pehẽ py'ahu te'e pehendu. Aja rahã, pemanõ ym ta — aja Jesu pandu.

Jerusarẽ ok ta ke amõ ta mujaxer ta

(Matéu 24.15-21; Mak 13.14-19)

²⁰ A'e pandu tĩ:

—Jerusarẽ ok ta soroka rupi sonda ta juramã u'am. Ame'ẽ ke rehe pesak rahã, Jerusarẽ ok ta ke mujaxer tate aja pekwa katu. ²¹ Pe, Jundéi ywy rehe ixo ame'ẽ ta kanim oho rahã, manõ ym ta. Ywy'ã rupi kanim oho. Ok ta pe ixo ame'ẽ ta uhem oho rahã, manõ ym ta tĩ. Ok ta soroka pe ixo ame'ẽ ta ok ta pe jywyr ym rahã, manõ ym ta tĩ. Ujan oho ingi. ²² Jerusarẽ ok ta mujaxeriha 'ar ke: "Mahyha mangaha 'ar ke." Arahã Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ, aja upa katu te uhyk ta. ²³ Arahã, imembyr ipusu pe ixo rahã, mã pyrara hũ ta tĩ. (Marã ka ym pahar ujaniha.) Ixamby te'e u'u ame'ẽ namõ imãi ixo rahã, pyrara hũ ta tĩ. (Marã ka ym pahar ujaniha tĩ.) Kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta rehe ma'e ahyha uhyk hũ ta. Jundéu awa ta ke Tupã mupyrara hũ ta tĩ. ²⁴ Heta jundéu awa ta ke amõ ta jukwa ta, kyse puku pe. Amõ amõ ywy pe pukwar ta raho tĩ. Pe, Jerusarẽ ok ta ke amõ awa ta mujaxer ta. Ame'ẽ awa tama'e angaha upa

ym rahā we, aja te'eha ta. Mujaxer ta — aja Jesu pandu.

Jesu jwyriha ke

(Matéu 24.29-31; Mak 13.24-27; 2 Tesaron 1.7; 2 Petu 3.10; Apokarip 1.7)

²⁵ A'e pandu ti:

—Warahy rehe ma'e ke ngā usak ta. Pe, mukahem hū ta. Jahy rehe aja ti. Ngā usak ta ti. Jahy rata rehe aja ti. Kome'e ywy keruhū pe har ta mukahem hū ta. Y ramūi tyapu hū, ame'ēja saka heta te hū sonda ta uwyr ta. Ame'ē ngi mukahem hū ta ngā. Y kotok keruhū, ame'ēja saka uwyr ta ti. Mukahem hū ta ngā ti. ²⁶ Ma'e pyrara te hū ha kome'ē ywy keruhū rehe uhyk ta kŷ. Ame'ē rehe ngā usak rahā, mukahem hū ta. Iākā muka'u te'e hū ta. Pe, u'ar ukwap. Ywa rehe henda te'e ihī, ame'ē ke wata hū. Ame'ē rehe mäte hū amō ukwaha. Mukahem hū ta.

²⁷⁻²⁸—Ame'ē upa rahā, ihē ajywyrr ta ajur. Awa ihē ti. Tupā je'ēha rupi ajur. Ywa takāxiha 'ar pe ajywyrr ta ajur. Tupāma'e pyrātāha namō ajywyrr ta ajur. Katuha namō ajywyrr ta ajur ti. Ihē apandu ame'ē ke rehe pesak rahā, pepu'am katu. Peta kŷ. Pejuma'u katu kŷ. Aja saka pexo. Pehē ruhāha angaha ke rehe uhyk Tate — aja Jesu pandu.

Ho kyr uhem ame'ē rehe har

(Matéu 24.32-35; Mak 13.28-31)

²⁹ Pe, myja me'ē ma'e ke upa Tate rahā my, ame'ē ke Jesu pandu:

—Ma'e'y rehe har pekwa pekwa pexo. Ma'e, parawa'y ame'ēja ma'e'y ke. Sik'y amō ti. ³⁰ Hokyr uhem ixo rahā, warahy haku Tate, aja pekwa. ³¹ Aja ta ti. Ywa rehe ihī, ame'ē rehe har ihē apandu ramō. Aja pesak rahā, kome'ē ywy keruhū pe Tupā riki kapitā keruhū wan ta. Ame'ē angaha ke rehe uhyk Tate, aja pekwa. ³² Kuja pekwa katu pexo. Ihē apandu ramō ame'ē ke upa katu te uhyk ta ti. Ngā mupyrrahā ke ihē kotyhar ta pyhyk ta. Anī. Tapijar te'e we ihē rehe jurujar katu ta rī. ³³ Ywa ke upa kanim ta. Kome'ē ywy keruhū upa kanim ta ti. Ihē apandu ame'ē ke anī. Kanim ym te ta. Apandu, aja upa katu te uhyk katu ta kŷ — aja Jesu pandu.

Peta kŷ

³⁴ A'e pandu ti:

—Pesak katu pexo! “Jaho rahā! Jande mi'u jamatyr ta. Ja'u ta!” Aja jō pexo rahā, katu ym tiki. Pexoha rehe jō pekwa pekwa pexo rahā, katu ym tiki ti. Aja te'e pexo rahā, peharō ym rahā, pahar ihē ajywyrr ta ajur kŷ. ³⁵ “Jywyrr ym we ta rī” aja upa kome'ē ywy keruhū pe har ta pandu nai rahā, pahar ihē ajywyrr ta ajur kŷ. ³⁶ A'erehe peharō katu. Peta kŷ! Pe, kuja Tupā

namō pepandu katu: “Pyrātāha ke jande pe emuwyr. Aja rahā, upa ma'e uhyk, ame'ē ke jande py'ahu te'e jahendu ta. Nde ra'yr ruwa koty japu'am katu ta ti” aja tapijar te'e we Tupā namō pepandu — aja Jesu pandu. Awa a'e ti. Tupā je'ēha rupi uwyr a'e.

³⁷ Wera rahā pame katu te Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe Jesu mu'e uī. Ka'aruk koty ok ta ngi uhem oho. Jerusarē ok ta ngi uhem oho. Pe, amō ywy'ā pe pyta ixo. Ywy'ā rer Oriwē ty. Aja te'e wera oho. ³⁸ Pytuniwe rahā, Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe heta ngā oho. A'ep Jesu mu'e ame'ē ke rehe hendu oho.

22

Jesu jukwaha rehe har amō ta pandu pandu

(Matéu 26.1-5; Mak 14.1-2; Juā 11.45-53)

¹ Pe, ngā mi'u matyriha rehe uhyk Tate. Her Pasuko. Arahā mbeju ke mupururukiha moī ym jundēu awa ta. ² Pe, amō ta Jesu ke jukwa tar katu. Jundēu awa tama'e pa'ihu ta jukwa tar katu Jesu ke. Moise je'ēha mu'e ame'ē ta aja ti. Jukwa tar katu ti.

—Myja Jesu ke jajukwa ta my? — aja ame'ē ta pandu pandu a'eta jupe.

Heta ame'ē ta ngi a'eta kyje. Ngā ukwa rahā, mutyapu hū ta, a'erehe ngā ngi kyje.

Jesu ruwajan wan Jun uwak

(Matéu 26.14-16; Mak 14.10-11)

³ Pe, Jun py'a rehe Satana ihī katu. (Ājā ramūi a'e.) Amō we Jun her ti. Ikario aja Jun her ti. Awa py mokōi jumu'eha ta ngi har petē a'e. ⁴ Pe, amō ta pe pandu oho. Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe sonda ta ixo. Harōha ta riki ame'ē ta. Ame'ē tama'e kapitā ta pe Jun pandu oho. Jundēu awa tama'e pa'ihu ta pe pandu oho ti.

—Ihē riki Jesu koty pehē ke araho ta kŷ — aja Jun pandu oho.

⁵ Ame'ē ke rehe pa'ihu ta hendu rahā, hury katu riki.

—Jesu koty jande ke nde ereraho rahā, tamatarer jande jame'ē ta nde pe kŷ — aja a'eta pandu ipe, Jun pe.

⁶—Ere! Katu! — aja Jun pandu.

Pe, ngā ukwa ym ha rupi Jesu koty a'eta ke muhyk ta raho, ame'ē angaha ke rehe Jun harō ixo.

Ngā mi'u ke matyr; Pasuko 'ar rehe har

(Matéu 26.17-25; Mak 14.12-21; Juā 13.21-30)

⁷ Pe, ngā mi'u matyriha 'ar rehe uhyk. Arahā mbeju ke mupururukiha moī ym jundēu awa ta. Arahā arapuharan ra'yr ke jundēu awa ta jukwa. Ame'ē xa'ē ke u'u ta. Aja Pasuko 'ar ke a'eta ukwa ukwa uī. ⁸ Pe, Petu pe Jesu pandu. Juā pe ti. Kuja pandu:

—Pasuko 'ar rahā, jande mi'u ke jande pe pematyr peho tī — aja Jesu.

⁹ A'eta pandu:

—Myp jande jamatyr ta my? Myp nde ereputar my? — aja ipe.

¹⁰ A'e pandu:

—Pesarahā! Jerusarē ok ta pe peho. Pe-hyk rahā, amō sawa'e pehē rehe uhyk ta. Kamuxī ra'yr pe y ke raho a'e. Ok pe ixe ta oho. Haikwer rupi peho tī. ¹¹ Ok jar pe kuja pepandu: "Sawa'e pandu nde pe: 'My ma'e u'uha rendā ihī? Pasuko 'ar rahā, imi'u ke amō matyr. Ame'ē ke ima'e jumu'eha ta namō u'u ta' " aja ok jar pe pepandu. ¹² Pe, ywate henda keruhū ke ok jar mujesak ta pehē pe. Upa ma'e ke ihī, myrape, paratuxī, koje, aja. A'ep jande mi'u ke pematyr — aja Petu ta pe Jesu pandu.

¹³ Pe, a'eta mokōi oho. Jesu pandu, aja me'ē upa katu te a'eta usak. Pasuko 'ar rahā, a'eta mi'u ke a'eta matyr tī.

Myja manōha rehe har ukwa ukwa uī ta my ame'ē ke Jesu mujekwa

(Matēu 26.26-30; Mak 14.22-26; 1 Korin 11.23-25)

¹⁴ Angaha ke rehe uhyk rahā, myrape rake Jesu wapyk uī. A'e mondo ame'ē ta namō wapyk uī. ¹⁵ Pe, pandu:

—Pasuko 'ar rahā, jande mi'u ke jamatyr. Ko pehē namō ame'ē ke ihē a'u tar katu te aī. Ihē ke amō ta mupyrra ym rahā we, pehē namō a'u tar katu. Ko pehē namō ihē a'u aī apo. ¹⁶ Apandu pehē pe. Kome'ēja me'ē amō ke ihē a'u ym te ta tī. Kapitā keruhū aja ihē ke Tupā mu'am rahā jō amō pehē namō ihē a'u ta kī tī. Arahā Pasuko 'ar te aja jakwa ta kī — aja Jesu pandu.

¹⁷ Pe, ita rekūi ra'yr ke pyhyk. "Ne jō riki katu te me'ē ke. Jande mi'u jande pe nde eremuwyr katu" aja Tupā pe pandu. Pe, jumu'eha ta pe pandu:

—Peme'ē ke pehē pame katu te pe'u. ¹⁸ Ko pehē pe apandu katu. Uwa rykwer ihē a'u ym te ta apo 'y. Kapitā keruhū aja ihē ke ihē pāi keruhū mu'am ta kī. Arahā jō pyahu ame'ē ke pehē namō a'u ta kī tī — aja Jesu pandu.

¹⁹ Ajame'ē ke mbeju ke pyhyk. Ame'ē rehe: "Ne jō riki katu te me'ē ke. Jande pe jande mi'u nde eremuwyr katu" aja Tupā pe pandu. Pe, mopok. Ame'ē ke me'ē jumu'eha ta pe. Pandu:

—Peme'ē riki ihē rete ke. [Pehē ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke rehe ihē amuhepy ta. A'erehe ihē amanō ta. Ko mbeju ke ihē amopok ramō. Ihē aja pehē tī. Pemopok mopok tī. Ihē nixōi rahā, pemopok pemopok tī. Aja rahā, ihē manōha ke pekwa pekwa ta peī — aja Jesu.

²⁰ A'eta mi'u upa u'u rahā, mbeju aja ita rekūi ra'yr ke a'e me'ē tī. Kawī ihī ipe. Pandu:

—Peme'ē riki Tupāma'e pandu katuha pyahu ame'ē ke, ame'ēja saka. Kuja pandu katu: "Ihē ra'yr rehe amō jurujar katu rahā, ame'ē ke ihē amuhā katu ta" aja. Ihē amanō rahā, ihē ruwy uhem ta. A'erehe Tupā pandu katu, aja a'e muhyk katu ta kī.]

²¹ —Pesarahā! Ihē ruwajan ta ke ihē rehe amō muhyk ta werur. A'e riki ihē namō myrape 'ar pe wapyk uī apo. ²² Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Ihē amanō ta. Yman ame'ē rehe har Tupā pandu katu. Ame'ē panduha aja ihē amanō ta. Pe, ihē rehe amō ta ke muhyk ta werur. Mā! Ame'ē ke Tupā mupyrra hū ta — aja a'e mondo ame'ē ta pe Jesu pandu.

²³ Pe, a'eta pandu pandu a'eta jupe:

—Jande ngi har awa muhyk ta werur my? Awa riki huwajan ta ke muhyk ta werur ehe my? — aja Jesu mondo ame'ē ta pandu pandu a'eta jupe.

"Awa riki katu te me'ē ke" aja jumu'eha ta pandu pandu hū

²⁴ Jumu'eha ta pandu pandu hū a'eta jupe. A'eta pandu: "Jande ngi har awa riki katu te ame'ē ke my?" aja a'eta pandu pandu hū. "Ihē ke!" "Anī. Peme'ē riki!" "Anī. Ame'ē riki" aja riki pandu pandu hū. ²⁵ Pe, Jesu pandu:

—Kome'ē ywy keruhū pe kapitā keruhū ixo. Je'ēha rupi ngā ke a'eta mondo mondo. Pe, kapitā ta amō her jumoi juehe. Kuja. "Ima'e awa ta rehe usak katu ame'ē ke a'e" aja jumoi juehe tipe. A'erehe katu te ame'ē ke a'e, aja ukwaha jupe. ²⁶ Pehē anī. Aja ym pexo. Amō kotyhar katu. Kuja. Pehē ngi har amō kuja ukwa. "Amō ta 'ar koty te we ihē riki katu te ame'ē ke ihē" aja ukwa rahā, mā peja pitu te'e aja ixo. Pehē ngi har amō riki katu te aja ukwa rahā, mā peja miasu aja ixo. ²⁷ Myrape 'ar pe amō sawa'e wapyk uī. Amō riki imi'u ke me'ē me'ē raho ipe. Ame'ē mokōi ngi har awa riki amō 'ar koty te we kapitā my? Pesarahā! Wapyk ame'ē riki amō 'ar koty te we kapitāha. Pehē pyter pe ihē riki kapitam. Anī. Ihē riki pehēma'e miasu aja ihē axo. A'erehe mā peja aja pexo tī. Miasu aja pexo tī.

²⁸ —Ihē ke amō ta mupyrra rahā, ihē namō pepyta katu pexo. Aja te'eha ihē namō pexo. ²⁹ Ihē ke kapitā keruhū aja ihē pāi mu'am. Ko apandu katu pehē pe. Aja pehē ke ihē amu'am ta. ³⁰ Pe, ywa pe ihē rendā pe ihē namō pexo ta kī. Ihē riki kapitā keruhū, ame'ē rendā pe pexo ta kī. A'ep pehē riki kapitā keruhū wan ta tī. Tupā kotyhar tama'e kapitā keruhū aja pexo ta tī — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

Petu rehe har Jesu mujekwa
(Matéu 26.31-35; Mak 14.27-31; Juā 13.36-38)

³¹ A'e pandu:

—Simā! Ehendu katurahā! Ahú! aja me'ē pīrer ke amō ombor rahā, urupen pi'a ke mukatak katu. Aja ixurer ke ombor. Pe, ahú! aja me'ē pyta katu. Aja upa pehē ke Satana manga ta tī. (Ājā ramūi a'e.) Pehē pejurujuar katuha ke manga ta. Pehijar my? Pehijar ym my? Ame'ē ke manga ta. Pesarahā! Tupā pe Satana pandu: “Nde kotyhar tama'e jurujar katuha ke ihē amanga ta” aja a'e. “Ere” aja Tupā pandu ipe. ³² Simā! Nde rehe har Tupā namō ihē apandu. Ihē rehe nde erejurujuar katu. “Mā peja Simā py'a emātā katu. Aja rahā, jurujar katuha ke hījar ym ta” aja ihē apandu nde rehe har. Pe, ihē koty nde erejwyr rahā, amō ta py'a ke emātā katu. Ihē rehe jurujar katu ame'ē ta py'a ke emātā katu tī — aja Jesu pandu.

³³ Petu pandu ipe:

—Sawa'e! Ko axo. Kyndaha pe nde ke amō kynda raho rahā, ne namō ihē aho ta kŷ. Nde ke amō ta jukwa rahā, ne namō ihē ke jukwa ta kŷ. Akyje ym — aja Jesu pe.

³⁴ A'e pandu:

—Petu! Ko apandu nde pe. Pytuniwe te rahā, sapukái je'ē ym rahā we, mahapyr kuja nde erepandu ta. “Jesu rehe har akwa ym ihē” aja ihē rehe har nde erepandu ta — aja Jesu pandu ipe.

Ma'e ke namō oho katu apo 'y

³⁵ Jumu'eha ta pe Jesu pandu:

—Ymaniwe pehē ke ihē amondo rahā, tamatarer ryrur peraho ym. Pehē kupep ma'e ryrur aja tī. Peraho ym tī. Mokōi pehē py rehe har aja tī. Peraho ym tī. Arahā pehē pe pehēma'e upa my? — aja Jesu.

A'eta pandu:

—Anī. Upa ym — aja Jesu pe.

³⁶ Pe, a'e pandu:

—Apo amō kotyhar. Tamatarer ryrur namō amō ixo rahā, inamō oho katu. Ma'e ryrur xupe pe har aja tī. Inamō oho katu tī. Kyse puku nixōi rahā, ame'ē rehe kamixa muhepy rahā, katu tiki. Kyse puku namō pexo. ³⁷ Tupā je'ēha rehe kuja panduha ihī. “Ma'e mukanīha ta ke ngā jukwa. Aja ame'ē sawa'e ke ngā jukwa ta tī” aja panduha ihī. Ame'ē panduha riki ihē rehe har. Aja ihē rehe uhky ta kŷ. Ihē aho tate — aja Jesu pandu. (“Kyse puku namō pexo” aja pandu rahā: “Peta kŷ. Pepyrara ta pexo” aja a'e mujekwa. Anī. Amō koty jumu'eha ta ukwaha. “Pejumai ta pexo” aja ukwaha naī.)

³⁸ Jumu'eha ta pandu:

—Sawa'e! Esarahā! Ko mokōi kyse puku — aja ipe.

A'e pandu:

—A'ewan — aja.

Tupā namō Jesu pandu pandu
(Matéu 26.36-46; Mak 14.32-42)

³⁹ Ok ta ngi Jesu uhem oho. Ywy'ā pe oho. Ame'ē riki ohoho ame'ē ke. Ywy'ā rer Oriwēi ty. Jumu'eha ta oho inamō tī. ⁴⁰ Pe, ame'ē renda pe uhky rahā, pandu:

—Tupā namō pepandu pandu. Aja rahā, pejurujuar katuha ke amō ta manga rahā, pehijar tar ym ta — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

⁴¹ Pe, kotete we oho ingi. Kuja, 30 met tate koteteha. Pe, ipynarāi pe wapyk. Aja Tupā namō pandu.

⁴² —Papa! Nde ereputar rahā, ihē apyraraha ngi ihē ke emuhem katu. Anī. Ihē aputar ame'ē ke ema'e ym. Nde ereputar ame'ē ke ema'e katu — aja Jesu ipái pe.

⁴³ [Ywa ngi Tupā je'ēha rahoha uhky ehe. Ipy'a ke a'e mātā. ⁴⁴ Jesu pyai te hū. A'erehe Tupā namō a'e pandu pandu we hū. Hī'ái riki huwy aja ywy rehe sururu hū.]

⁴⁵ Upa pandu rahā, pu'am. Jumu'eha ta koty jwyr oho. A'eta ukwer ou, aja a'e usak. A'eta pyai te hū, a'erehe he'ō hū ou. A'erehe ukwer ou. ⁴⁶ A'e pandu:

—Peker ym rahā, katu ta tipe. Pepu'am. Tupā namō pepandu pandu. Aja rahā, pejurujuar katuha ke amō ta manga rahā, pehijar tar ym ta — aja Jesu pandu.

Jesu ke ngā pyhyk

(Matéu 26.47-56; Mak 14.43-50; Juā 18.3-11)

⁴⁷ A'e pandu u'am rahā, heta ame'ē ta uhky uwyr ixoty. Jun uwyr py. Awa py mokōi jumu'eha ta ngi har petēi a'e. Jesu rehe uhky. Huwa ke pyter ta. ⁴⁸ Jesu pandu:

—Jun! Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Ihē ruwa ke nde erepyter. Aja ihē ke nde eremujekwa ta ngā pe my? — aja ipe.

⁴⁹ Jesu ke ngā pyhyk ta. Ame'ē ke jumu'eha ta ukwa rahā, pandu:

—Sawa'e! Kyse puku pe ngā ke jamujan ta jamondo my? — aja ipe.

⁵⁰ Pe, amō nambi ke kyse puku pe amō mopok ingi. Ijywa katu kotyhar ke. Jundéu awa tama'e pa'i keruhūma'e miasu pehī tī. Ima'e nambi ke mopok ingi. ⁵¹ Pe, Jesu pandu:

—A'ewan tiki — aja.

Pe, miasu nambi renda ke pe ipo mujar. Pe, mukatu. Inambi katu tī. Wajar aja katu tī.

⁵² Pe, pyhyk uwyr ame'ē ta pe Jesu pandu. Jundéu awa tama'e pa'ihu ta pe pandu. Jundéu awa tamūi ta pe pandu tī. Kapitā ta pe pandu tī. Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū harōha tama'e kapitā ta ke ame'ē ta. Kuja Jesu pandu:

—Ma'e mukanīha aja ihē ke pepyhyk pejur tī. A'erehe kyse puku namō pejur. Tamarā namō. Anī. Ma'e mukanīha ym ihē. ⁵³ Pesarahā! Wera rahā pame katu te Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe pehē namō ihē axo. Arahā ihē ke pepyhyk ym. Peppyhykiha pemanga ym tī. Apo anī. Ihē peppyhykiha angaha ke rehe uhyk apo 'y. Satana ma'ema'eha angaha ke rehe uhyk apo tī. (Ājā ramūi a'e) — aja Jesu.

Jesu rehe har Petu te'e pandu
(Matéu 26.57-58; Matéu 26.69-75; Mak 14.53-54; Mak 14.66-72; Juā 18.12-18; Juā 18.25-27)

⁵⁴ Pe, Jesu ke ngā pyhyk raho. Jundéu awa tama'e pa'i keruhū rok pe raho. Haikwer rupi Petu oho tī. Pijaite te'e oho ixo. ⁵⁵ Pa'i keruhū rok soroka pe tata ke amō ta hapy. Ame'ē rake ngā jumaku uī. Ame'ē ta namō Petu wapy oho uī. Jumaku uī tī. ⁵⁶ A'ep amō miasu usak ehe. Kūjā ke. A'e ma'ā katu ehe. Pe, pandu amō ta pe:

—Kome'ē sawa'e Jesu namō ixo ame'ē ke tī — aja kūjā.

⁵⁷ Petu pandu kūjā pe:

—Anī! Akwa ym ehe har — aja ipe.

⁵⁸ I'i atu amō sawa'e usak ehe tī. Pandu:

—Ame'ē ta ngi har nde tī — aja Petu pe.

A'e pandu:

—Anī! Sa'e! — aja Petu.

⁵⁹ I'i atu we amō sawa'e pandu hū:

—Jete! Inamō ixo ame'ē ke a'e tī. Ngariréi wpy pe har ke a'e tī, a'erehe inamō ixo ame'ē ke a'e tī — aja Petu rehe har amō pandu hū.

⁶⁰ Petu pandu:

—Sa'e! Nde erepandu ame'ē ke te'e! Akwa ym ehe har — aja ipe.

A'e pandu u'am rahā, pahar sapukái je'ē. ⁶¹ Jesu riki uwak. Petu rehe ma'ā katu te. Ame'ē ke Petu ukwa. Pe, Jesuma'e panduha ke Petu ukwa ukwa u'am. Kuja Jesu pandu: "Sapukái je'ē ym rahā we, mahapyr kuja nde erepandu ta." Akwa ym ehe har" aja ihē rehe har nde erepandu ta." Ame'ē panduha ke Petu ukwa ukwa u'am. ⁶² Pe, a'engi uhem oho. Jixi'u hū. Huxī, a'erehe jixi'u hū.

Jesu rehe sonda ta puka puka hū

(Matéu 26.67-68; Mak 14.65)

⁶³ Jesu rehe usak te'e ame'ē ta puka puka hū ehe. Ipo pe nupā hū a'e ke tī. ⁶⁴ Kuja. Eha ke amō ta pukek, pan pe. Pe, ipo pe huwa nupā. Pandu ipe:

—Epandurahā! Awa nde ke nupā my? — aja Jesu pe.

⁶⁵ Amō we tī. A'eta juru ai ehe.

Ngā panduha renda pe Jesu ke raho

(Matéu 26.59-66; Mak 14.55-64; Juā 18.19-24)

⁶⁶ Pytuniwe rahā, jundéu awa tamūi ta jy'ar oho. Jundéu awa tama'e pa'ihu ta jy'ar

oho tī. Moise je'ēha mu'e ame'ē ta jy'ar oho tī. Ngā panduha renda pe johu jy'ar oho. Amō ta pe a'eta pandu:

—Jesu ke pemuhyk perur se — aja.

⁶⁷ A'e uhyk rahā, a'eta pandu ipe:

—Erandu katu jande pe. Nde riki Kirisutu my? Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke nde — aja Jesu pe.

A'e pandu:

—Ihē amujukwa rahā, ihē rehe pejururjar ym ta. ⁶⁸ Pe, ma'e ke pehē pe apandu rahā, je'ēha pemujywyw ym ta tī. ⁶⁹ Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Apo har ngi Tupā rake ihē awapyk ta aho. Tupā pyratā te hū ame'ē ke a'e — aja Jesu ngā pe. ("Tupā rake" aja Jesu pandu rahā: "Tupā a'e tī" aja mujekwa katu.)

⁷⁰ Johu pandu ipe:

—Aja rahā, nde riki Tupā ra'yr my? — aja Jesu pe.

A'e pandu:

—A'e ihē — aja Jesu.

⁷¹ A'eta pandu:

—Mā! Ehe har jande pe amō pandu ame'ē ta ke japutar ym apo. Ima'e panduha ke jande atu jahendu. A'erehe ame'ē panduha namō jande riki japandu ta: "Katu ym nde. Nde eremanō ta me'ē te'e" — aja tamūi ta pandu.

23

Pirat ruwa koty Jesu pu'am

(Matéu 27.1-2; Matéu 27.11-14; Mak 15.1-5; Juā 18.28-38)

¹ Johu pu'am. Pe, amō sawa'e koty a'eta oho. Pirat koty oho. Jesu ke ngā raho tī.

² A'ep ehe har ngā je'ē je'ē hū:

—Jundéu awa ta ke a'e muka'u te'e hū ixo rahā, peme'ē ke japyhyk. "Homa awa tama'e kapitā keruhū pe tamatarer peme'ē ym" aja a'e pandu. "Ihē riki Kirisutu. Kapitā keruhū ihē tī" aja a'e pandu. Aja muka'u te'e hū ngā ke — aja Pirat pe ngā pandu naī.

³ Pirat pandu ipe:

—Jundéu awa tama'e kapitā keruhū nde my? — aja ipe.

Jesu pandu:

—A'e ihē — aja ipe.

⁴ Pe, pa'ihu ta pe Pirat pandu. Heta ame'ē ta pe pandu tī:

—Peme'ē sawa'e ke jajukwa rahā, katu ym tiki. Nixói te ma'e ka'u te'eha ma'eha ke ipe. Amahem ym ma'e ka'u te'eha ma'eha ke ipe — aja Pirat pandu.

⁵ Pe, ngā pandu pandu we hū:

—Ngā ke a'e mutyapu tyapu hū. Mu'e ame'ē ke namō muparahy ngā ke. Ngariréi wpy pe mu'e py. A'engi upa Jundéi wpy rupi mu'e tī. Apo se uwyr — aja ngā.

Ero ruwa koty Jesu pu'am

⁶“Ngariréi ywy” aja Pirat hendu rahā, ngā pe pandu:

—Peme’ē sawa’e ngariréi ywy pe har my?
—aja Pirat.

—A’e riki —aja ngā.

⁷ Ame’ē ywy pe har Jesu aja Pirat ukwa rahā, Ero kōty Jesu ke a’e mondo. Arahā Jerusarē ok ta pe Ero ixo tī. Ero ngariréi ywy pe har tama’e kapitam. A’erehe Jesu rehe har a’e ukwa ta, aja Pirat putar tipe. Jesu katu my? Katu ym a’e my? Ame’ē ke Ero ukwa ta. (Katu ym rahā, Ero riki jukwaha ke pandu ta) aja Pirat putar tipe. A’erehe ixoty Pirat mondo.

⁸ Pe, Jesu rehe usak rahā, hury katu Ero. Ehe har hendu. Yman usak tar katu ehe. Marā ka ym amō ma’e’ha, ame’ē ke Jesu ma’e apo, ame’ē ke rehe usak tar katu tī. ⁹ Pe, Jesu pe a’e pandu pandu hū. Anī. Jesu pandu ym te ipe. ¹⁰ A’ep jundéu awa tama’e pa’i keruhū pu’am. Moise je’ēha mu’e ame’ē ta aja tī. Jesu rehe har ame’ē ta je’ē je’ē hū.

—Ma’e ka’u te’eha ke a’e ma’ema’e hū —aja ame’ē ta je’ē te’e.

¹¹ Pe, Ero puka puka hū ehe. Ima’e sonda ta aja tī. A’eta muhuxī a’e ke tī. Pe, ma’e munde’ha katu te ame’ē ke ngā munde ehe. Kapitā keruhūma’e munde’ha aja munde ehe. Aja puka puka hū ehe. Pe, Pirat kōty a’e ke Ero mujywyr mondo. ¹² Arahā Pirat ipy’a jywyr ehe, Ero rehe. Yman Pirat ruwajan aja Ero ixo. Apo ehe katu aja jywyr ‘y.

Jesu jukwaha ke Pirat pandu

(Matéu 27.15-26; Mak 15.6-15; Juā 18.39-19.16)

¹³ Jundéu awa tama’e pa’ihu ta ke Pirat mujy’ar. Kapitā ta ke aja tī. Upa ngā ke aja tī. Mujy’ar tī. ¹⁴ Pe, Pirat pandu:

—Ihē pe peme’ē sawa’e ke perur. “Ngā ke a’e muka’u te’e hū” aja ehe har pepandu. Pehē ndutar kōty ehe har ihē ahendu katu. Nixói te ma’e ka’u te’eha ma’e’ha ipe. Ehe har peje’ē je’ē hū pe’am, ame’ē ke nixói ehe tī. ¹⁵ Aja Ero ukwa katu tī. Nixói te ma’e ka’u te’eha ma’e’ha ipe. A’erehe jande kōty Ero mujywyr muwyr tī. Nixói te ma’e ka’u te’eha ma’e’ha ipe, a’erehe jajukwa rahā, katu ym tiki. ¹⁶ A’erehe ihē je’ēha rupi a’e ke amō ta pirok ta. Pe, a’e ke ihē apo’ir ta —aja Pirat pandu. (Pirok rahā: “Amō ma’e nde ereka’u te’eha ke ema’e ym” aja mujekwa.)

¹⁷ [Pasuko ‘ar rahā, imi’u ke jundéu awa ta matyr. Arahā pame katu te kyndaha ngi sawa’e ke Pirat muhem ta me’ē te’e.] ¹⁸ Pe, upa ngā je’ē hū:

—Anī. Jesu ke ejukwa! Mahamba ke emuhem jande pe! Mahamba ke epoir! —aja Pirat pe.

¹⁹ Mahamba ke sonda ta kynda. Ok ta rupi ngā ke a’e riki mutyapu tyapu hū. Arahā

amō ke a’e jukwa tī. A’erehe a’e ke sonda ta kynda raho.

²⁰ Jesu ke Pirat poir tar katu, a’erehe heta ame’ē ta pe a’e pandu tī.

—Jesu ke apo’ir ta —aja.

²¹ Anī. Ngā je’ē hū:

—Myra ngā mupia ame’ē ke rehe ejukwa! Myra ngā mupia ame’ē ke rehe ejukwa! —aja ngā.

²² Pe, mahapyrihar Pirat pandu:

—Ma’e ka’u te’eha ke a’e ma’e ym te. Nixói te ma’e ka’u te’eha ma’e’ha ipe. Amahem ym. A’erehe jukwa rahā, katu ym tiki. Ihē je’ēha rupi a’e ke amō ta pirok ta. Pe, a’e ke ihē apo’ir ta amondo —aja ngā pe.

²³ Anī. Heta ame’ē ta hātā te hū pandu pandu u’am:

—Myra ngā mupia ame’ē ke rehe Jesu ke ejukwa —aja hātā pandu pandu hū.

Uhyk Pirat hendu! ²⁴ A’erehe pandu:

—Pehē pepandu ame’ē ke ihē ama’e ta apo —aja.

²⁵ Pe, Jesu ke jukwa ta, ame’ē ta pe Pirat mondo. Aja ngā putar ame’ē ke a’e ma’e. Pe, amō ke Pirat muhem, Mahamba ke. Ngā pandu ame’ē ke muhem tī. Kyndaha pe ame’ē ke amō ta kynda raho ame’ē ke a’e. Ngā mutyapu tyapu rahā, amō ke Mahamba jukwa tī. Ame’ē Mahamba ke Pirat muhem mondo, kyndaha ngi. Ame’ē ke poir.

Myra ngā mupia ame’ē ke rehe Jesu ke jukwa

(Matéu 27.32-44; Mak 15.21-32; Juā 19.17-27)

²⁶ Pe, Jesu ke sonda ta pyhyk raho. Oho ixo rahā, amō awa ke rehe a’eta usak. Her Simā. Syre ok ta pe har ke a’e. Kupixa ngi a’e jywyr uwyr ixo. Ame’ē rehe sonda ta pyhyk. Pe, jixi’y ‘ar pe myra ngā mupia ame’ē ke a’eta moī. Pandu ipe:

—Jesu raikwer rupi ehupir eraho. Ima’e ke —aja Simā pe.

²⁷ Heta haikwer rupi ngā oho tī. Ame’ē ta namō kūjā ta oho ixo tī. Jixi’u oho ixo tī. Ahem oho ixo tī. (Jesu manō ta, aja ukwa, a’erehe jixi’u oho ixo.) ²⁸ Ixoty Jesu uwak. Pandu:

—Ēi, kūjā ta! Jerusarē ok ta pe har ta ke pehē. Ihē rehe pejixi’y ym. Pehē atu pejixi’y pehē juehe. Pyraraha uhyk ta pehē rehe a’erehe pejixi’y pehē juehe. Pehē membyr ta rehe pejixi’y tī. Pyrara ta ame’ē ta, a’erehe pejixi’y tī. ²⁹ Ma’e ‘ar ke uhyk ta. Arahā kuja upa ngā pandu ta: “Imembyr ym te ame’ē ta hury ixo. Pyraraha rehe imembyr usak ym ta. A’erehe hury ixo. Ipusu ngi imembyr muhem ym ame’ē ta aja tī. Hury ixo tī. Imembyr rehe usak katu, aja ym ame’ē ta aja tī. Hury ixo tī. Pyraraha rehe imembyr usak ym ta, a’erehe hury katu ixo.” ³⁰ Arahā ywy’ā keruhū pe amō ta

pandu ta: “Jande ke ejupyk. Pahar ejukwa. Aja rahā, pyraraha rehe jasak ym ta” aja. Amō ta ywy’ā pe: “Jande ke emukanim. Aja rahā, pyraraha rehe jasak ym ta” aja ngā. ³¹ Ma’e aka’u te’eha ke ihē ama’e ym te. Anī. Ihē ke amō ta mupyrara ixo apo. Aja rahā, ihē ‘ar koty te we pehē ke amō ta mupyrara hū ta. Ma’e peka’u te’eha ke pema’ema’e, a’erehe ihē ‘ar koty te we pehē ke mupyrara hū ta — aja Jesu pandu.

³² Amō mokōi sawa’e ta ke sonda ta raho tī. Ma’e ka’u te’eha ma’ema’eha ta ke a’eta. Ame’ē mokōi Jesu namō jukwa ta. ³³ Pe, amō renda pe uhyk oho. Henda rer: “Awa ākā kangwer.” A’ep myra ngā mupia ame’ē ke rehe Jesu ke mujar mu’am. Mokōi ma’e ka’u te’eha ma’ema’eha ta ke mujar mu’am tī. Jesu jywa katu koty petēi mujar mu’am. Amō ke iyywa’i koty aja tī. Mujar mu’am tī. ³⁴ [Pe, sonda ta rehe har Tupā pe Jesu pandu:

—Papa! Peme’ē ta rehe nde py’a ke emujywyr. Ima’e ma’eha ke ukwa ym ha rupi ma’ema’e. A’erehe nde py’a emujywyr a’eta rehe — aja sonda ta rehe har a’e pandu.]

Pe, Jesuma’e mundeha ke sonda ta pyhyk pyhyk raho. Ita pinim ra’yr ke omombor. Amō ombor, pe, pinīha i’ar koty te we u’ar rahā, ame’ē riki mundeha ke pyhyk. Aja ima’e mundeha ke pyhyk pyhyk raho.

³⁵ A’ep amō ta usak usak u’am. Aja ixo rahā, jundēu awa tamūi ta puka puka hū ehe.

—Amō ta ke a’e mukatu hū! A’e riki Kirisutu rahā, mā peja pengi a’e wyjy uwyr. Kapitā keruhū aja Tupā mu’am ame’ē ke a’e rahā, mā peja pengi a’e wyjy uwyr — aja puka puka hū ngā.

³⁶ Sonda ta puka puka hū ehe tī. Ixoty a’eta oho. Pe, kawī iro ym te ame’ē ke me’ē tipe. Aja puka puka hū ehe. Anī. U’u ym Jesu. ³⁷ Pandu ipe:

—Nde riki jundēu awa tama’e kapitā keruhū rahā, pengi ewjy ejur. Pep nde erepyta rahā, nde eremanō ta — aja puka puka hū ehe.

³⁸ I’ar pe kuja amō mupinim: “Ko jundēu awa tama’e kapitā keruhū” aja pinīha moī.

³⁹ A’ep ma’e ka’u te’eha ma’eha ke jixiko u’am tī. Peteī je’ē je’ē hū ipe, Jesu pe. Kuja:

—Nde riki Kirisutu. Kapitā keruhū aja Tupā mu’am ame’ē ke nde. Pengi ewjy eho. Aja rahā, nde eremanō ym ta. Jande ke emujy eraho tī. Aja rahā, jamanō ym ta tī — aja Jesu pe.

⁴⁰ Amō ma’e ka’u te’eha ma’eha anī. Kuja pandu:

—Mā! Peja ym epandu. Tupā ngi nde erekyje ym my? Ixoty nde py’a nde eremurwak ta me’ē te’e. Jesu aja jande ke amō ta jukwa u’am tī. ⁴¹ Jandema’e riki

katu tiki. Ma’e jaka’u te’eha ke jama’ema’e, a’erehe jande ke amō ta jukwa ta tī. Jesu anī. Nixōi te ma’e ka’u te’eha ma’eha ipe — aja amō jixiko u’am ame’ē pe pandu. Wajar pe pandu.

⁴² Pe, Jesu pe a’e pandu tī:

—Jesu! Kapitā keruhū aja nde erejywyr rahā, ihē rehe har ekwa ekwa katu exo — aja ipe.

⁴³ Jesu pandu ipe:

—Ko apandu nde pe. Apo ywa pe ihē namō katuha renda pe nde erexo ta tī — aja ipe.

Jesu manō

(Matéu 27.45-56; Mak 15.33-41; Juā 19.28-30)

⁴⁴ Warahy jandar tate rahā, ame’ē ywy rupi pytun oho. Warahy uwe riki. Aja te’e warahy ywa ku’ap ihon. ⁴⁵ Tupā rehe ngā jumu’eha renda keruhū pe kyndaha u’am. Pan janam hū ke te’e mujā ame’ē ke ame’ē. Hukwen ke kynda u’am. Ame’ē riki ywate ngi owok riki. Pyter rupi owok oho. Iwyr rehe owokiha upa uhyk oho. (Aja rahā, Tupā koty ohoha apo katu, aja mujekwa katu.) ⁴⁶ Pe, hātā Jesu pandu:

—Papa! Ihē’ā ke eraho! — aja ipái pe.

Upa pandu rahā, manō.

⁴⁷ Sonda tama’e kapitā upa ma’e ke rehe usak. Pe, Tupā rehe har katu pandu. Kuja:

—Jete har te ke! Katu ame’ē ke peme’ē sawa’e — aja Jesu rehe har pandu.

⁴⁸ Upa ma’e ke rehe amō ta usak. A’ep jy’ar ame’ē ta usak. Upa usak rahā, hok pe jywyr oho. Pyaiha namō ipixi’a ke mokōi ipo pe nupā nupā. (Aja pyaiha mujekwa.) Aja hok pe jywyr oho. ⁴⁹ Jesu rehe katu ame’ē ta upa ma’e ke rehe usak usak tī. Paite we ame’ē ta usak usak u’am. Kūjā ta usak usak u’am tī. Ame’ē ta Ngariréi ywy ngi inamō uhyk uwyr ame’ē ta ke a’eta.

Jesu ke mou raho

(Matéu 27.57-61; Mak 15.42-47; Juā 19.38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Pe, amō sawa’e ixo. Her Jose. Ari-matéi ok ta pe har ke a’e. Ame’ē ok ta jundēi ywy rehe ihī. Sawa’e katu ame’ē ke a’e. Katu ame’ē ke jō a’e ma’ema’e. Jesu ke kapitā keruhū aja Tupā mu’am, ame’ē rehe Jose jurujar katu. Ame’ē rehe a’e harō ixo tī. A’erehe Tupā koty ipy’a ke a’e muruwak. Jesu jukwaha rehe har tamūi ta pandu pandu rahā, a’ep tamūi ta namō Jose ixo tī. Anī. Jesu jukwaha ke a’e jō putar ym. ⁵² Apo Pirat pe pandu oho.

—Kapitam! Jesu rete ke ihē aputar. (Amou ta araho) — aja Jose.

⁵³ —Ere. Eraho — aja Pirat pandu.

A’erehe hete ke Jose oho piam. Amō ta pe a’e pandu:

—Pemujy perur — aja Jose.

Pe, muji rahā, pan katu te ame'ē pe pukek. Pe, itakwar keruhū rupi mou raho. Ame'ē ke amō pykūi ame'ē ke. A'eramō mou raho. ⁵⁴ Arahā séi ta séi ra. Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar uhyk tate. (Putu'uha 'ar rahā, paraky ym te ta jundéu awa ta.) ⁵⁵ Ngariréi ywy ngi Jesu namō kūjā ta uhyk uwyr. Ame'ē ta Jose namō usak oho tī. Itakwar keruhū rehe a'eta usak tī. Jesu rete mouha rehe usak tī. Ma'e pihe katu ame'ē namō hete ke kytik ym, aja kūjā ta ukwa. ⁵⁶ Pe, hok pe a'eta jywyr oho. Puhā pihe ame'ē ke a'eta matyr. Ma'e piheha ke matyr tī. Ame'ē ke Jesu rete rupi upa kytik ta. (Aja manō ame'ē rete rehe jundéu awa ta ma'eha ke.)

Pe, jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahā, a'eta putu'u. Moise je'ēha mujekwa aja a'eta ma'e.

24

Jesu kwera katu uhem ame'ē rehe har
(Matéu 28.1-10; Mak 16.1-8; Juā 20.1-10)

¹ Nomin pytuniwe te rahā, itakwar keruhū pe kūjā ta oho. Puhā pihe ame'ē ke matyr. Ame'ē ke a'eta raho. ² Hukwen ngi ita kyndaha ke amō mujere mu'am. Ame'ē ke rehe a'eta usak. ³ A'erehe ixo oho. Anī. Jesu rete ke rehe usak ym. Jesu riki jandema'e sawa'e te. Hete ke rehe kūjā ta usak ym. ⁴ A'ep a'eta pu'am u'am. Myja ym ukwa. Pe, pahar mokōi sawa'e ta uhem. Hake pu'am u'am. Ima'e mundeha hendy hendy hū. ⁵ Kūjā ta jumukahem hū a'eta ngi. Ywy koty te'e ma'ā. Sawa'e ta pandu:

—Ixuwe katu ame'ē ke pekekar pexo tipe. Ame'ē ke kangwerupa rupi pekekar rahā, katu ym tiki. ⁶ Ko Jesu nixōi te. Kwera katu uhem oho. Amukwehe Ngariréi ywy pe ixo rahā, pandu katu pehē pe. Ame'ē panduha rehe pekwa pekwa pe'am apo. ⁷ Kuja: “Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Pesarahā! Sawa'e katu ym ame'ē ta pe ihē ke amō raho ta kŷ. Pe, myra ngā mupia ame'ē ke rehe ihē ke amō ta jukwa ta. Mokōi aker rahā, ihē akwera katu ta ahem tī” aja Jesu pandu — aja sawa'e ta pandu.

⁸ Pe, Jesu panduha ke kūjā ta ukwa ukwa ym u'am tī.

⁹ Pe, itakwar keruhū ngi a'eta jywyr oho. Upa usak ame'ē ke jumu'eha ta pe a'eta pandu tipe, awa py petēi jumu'eha ta pe. Amō ta namō ixo, ame'ē ta pe pandu tipe tī. (Anī. Kūjā ta panduha rehe jurujar ym.)

¹⁰ Kuja kūjā ta rer. Ko Mari Mandare. Amō Joa. Amō Mari. Tian māi a'e. Ame'ē ta namō amō kūjā ta ixo. Upa ame'ē ta riki Jesu mondo ame'ē ta pe pandu tipe. Upa usak ame'ē ke pandu tipe. ¹¹ Anī. Kūjā ta riki ka'u te'e, aja Jesu mondo ame'ē ta ukwaha naī. A'erehe kūjā panduha rehe jurujar ym. ¹² Pe, Petu pu'am rahā, itakwar keruhū pe

usak ujan oho. Uhyk rahā, jumumbe ma'ā rahā, hete pukeka ke te'e usak. Ame'ē jō usak. Hete nixōi te. Pe, hok pe jywyr oho. Jupandu jupe:

—Mā! My ihon my? — aja jupe.

Emau ok ta pe oho ame'ē ta rehe har
(Mak 16.12-13)

¹³ Ame'ē 'ar rahā, mokōi sawa'e ta wata oho ixo. Jesu kotyhar ta ke ame'ē ta. Emau ok ta pe oho ixo. Jerusarē ok ta ngi ame'ē pepaiteha. Awa py petēi kiro met tate pepaiteha. ¹⁴⁻¹⁵ Ame'ē mokōihar ta pandu pandu a'eta jupe. Jesu manō, ame'ē rehe har pandu pandu a'eta jupe. Aja rahā, Jesu te'e hake uhem u'am. A'eta namō a'e wata oho ixo tī. ¹⁶ A'eta usak ehe. Anī. Ehe har ukwa ym we rī. ¹⁷ Pe, Jesu pandu:

—Pehē pewata pexo rahā, ma'e pepandu pandu pehē jupe my? — aja sawa'e ta pe.

A'eta pyta. Pyai u'am. ¹⁸ Pe, mokōihar ngi petēi pandu. Her Kereo. Kuja:

—Mā! Nde erekwa ym my? Jerusarē ok ta pe har ta ngi har ne jō riki ma'e ke nde erekwa ym my? A'ep amō amō wera rahā, ma'e ixo ame'ē ke nde erekwa ym my? — aja Jesu pe.

¹⁹ A'e pandu:

—Myja ame'ē my? — aja Jesu.

A'eta pandu:

—Jesu rehe har. Nasare ok ta pe har a'e. A'e pe ma'e uhyk ame'ē ke. A'e riki Tupā je'ēha pandu ame'ē ke a'e. Pyrātāha namō ma'e katu ame'ē ke a'e ma'ema'e, aja upa ngā ukwa. Tupā aja tī. Ukwa katu tī. Jesu je'ēha te reko, aja upa ngā ukwa katu tī. Ma'e ke pandu katu tī, aja upa ngā ukwa tī. Tupā aja tī. Ukwa katu tī.

²⁰ —Pirat pe a'e ke jandema'e pa'ihu ta raho. Tamūi ta aja tī. Raho tī. Jukwaha ke Pirat jō pandu katu, a'erehe pa'ihu ta raho. Pe, myra ngā mupia ame'ē ke rehe a'e ke amō ta jukwa. ²¹ A'e ke kapitā keruhū aja Tupā mu'am ta, aja jakwaha naī. Pe, jundéu awa ta ke poir ta, aja jakwaha naī. Jande ruwajan ta ngi poir ta tipe. Anī riki. A'e manō. (A'erehe jande ruwajan ta ngi poir ym.) Mokōi jaker apo.

²² —Jande ngi har kūjā ta muka'u te'e hū jande ke ixo. Pytuniwe te rahā, itakwar keruhū pe a'eta oho. ²³ Jesu rete rehe usak oho tipe. Mahem ym. Jywyr oho rahā, a'eta pandu: “Tupā je'ēha rahoha ta rehe jasak. 'Jesu ixuwe katu' aja jande pe a'eta pandu” aja kūjā ta pandu. ²⁴ A'erehe itakwar keruhū rehe amō ta usak tipe oho tī. Kūjā ta pandu, aja a'eta usak tī. Usak ym ehe, Jesu rehe — aja mokōi sawa'e ta pandu.

²⁵ Pe, mokōi sawa'e ta pe Jesu pandu:

—Mā! Pehē ākā tiha we. Upa amō ta pandu ame'ē ke rehe pejurujar ym. Tupā je'ēha pandu ame'ē ke rehe pejurujar ym tī.

²⁶ Tupā muwyr ame'ē ke amō ta mupyrara ta me'ē te'e. Pe, ma'e katu te ha ke Tupā me'ē ta ipe tī — aja Jesu pandu.

²⁷ Tupā je'ēha rehe panduha ihī. Upa juehe har pandu ame'ē ke Jesu mujekwa. Mokōi sawa'e ta pe mujekwa. Yman Moise mupinim. Ame'ē rehe Jesu rehe har panduha ihī. Ame'ē ke upa mujekwa py. Yman Tupā je'ēha ke pandu ame'ē ta mupinim tī. Ame'ē rehe Jesu rehe har panduha ihī tī. Ame'ē ke upa mujekwa tī. Juehe har mujekwa.

²⁸ Ok ta pe a'eta oho ixo. Ame'ē pe uhyk tate rahā, Jesu pandu: "Asa we ta aho" aja.

²⁹ —Anī. Se eker rī. Warahy ka'aruk te oho. Pytun tate — aja Jesu pe pandu hū.

Aerehe a'eta namō pyta oho.

³⁰ A'eta namō wapyk. Ma'e u'uha renda pe wapyk. Mbeju ke pyhyk. Pe, Tupā pe pandu: "Ne jō riki katu te me'ē ke. Jande mi'u ke jande pe nde eremuwyr katu" aja. Pe, mopok mopok. Ame'ē ke a'e me'ē mokōi sawa'e ta pe. ³¹ Arahā ehe har Tupā mujekwa. Mokōi sawa'e ta pe mujekwa. Pe, mokōihar ukwa katu. "Ko Jesu" aja ukwa katu. Arahā pahar Jesu kanim oho. ³² Pe, pandu a'eta jupe:

—Pe rupi jande jajur rahā, Tupā je'ēha ke mujekwa katu jande pe. Arahā jande rury katu te jande jaxo — aja a'eta jupe.

³³ Pahar a'eta pu'am. Pe, Jerusarē ok ta pe jywyr oho. A'ep jumu'eha ta rehe uhyk oho. Awa py petei hetaha ta rehe uhyk oho. A'eta jy'ar uī. Heta amō ta jy'ar uī tī. ³⁴ Ame'ē ta pe mokōi sawa'e ta pandu:

—A'e ty. Jandema'e sawa'e te kwera katu uhem riki. Simā usak ehe — aja uhyk ramō ame'ē ta pandu.

³⁵ Ame'ē ta pe mokōi sawa'e ta pandu pandu. Pe rupi oho ixo rahā, Jesu uhyk uwyr a'eta rehe. Ame'ē rehe har upa pandu pandu. Pe, mbeju ke mopok rahā, ehe har a'eta ukwa. Ame'ē rehe har upa pandu pandu tī.

Jesu rehe jumu'eha ta usak tī

(Matéu 28.16-20; Mak 16.14-18; Juā 20.19-23; At 1.6-8)

³⁶ Upa ma'e ke mokōi sawa'e ta pandu pandu u'am rahā, pahar Jesu uhem u'am. Ame'ē ta pyter pe uhem u'am. Pe, a'eta pe pandu:

—Mā peja pehē py'a ke Tupā muhury katu — aja Jesu.

³⁷ A'eta mukahem te hū ingi. Awa'ā rehe a'eta usak, aja ukwaha naī. ³⁸ Pe, a'e pandu:

—Pemukahem ym ihē ngi. "Awa ko my?" aja ym pepandu tī. ³⁹ Ihē po rehe pesak katu. Ihē py rehe pesak katu tī. Itapywa rape rehe pesak. Ihē atu ko. Ihē rehe pehē po pemujar. Ihē pির kohī. Ihē te

ko. Pepyhyk katu ihē ke. Awa'ā aja ym ihē. Pesak katu — aja Jesu.

⁴⁰ Upa pandu rahā, a'eta pe ipo ke mujesak. Ipy ke mujesak tī. Itapywa rape ke mujesak tī. ⁴¹ A'eta jurujar ym we rī. "Māi" aja a'eta. Hury katu te tī. Pe, a'eta pe Jesu pandu:

—Pehē mi'u pehī my? — aja.

⁴² Pira ka'ē ra'yr ke a'eta me'ē ipe. ⁴³ Ame'ē ke pyhyk rahā, a'eta ruwa koty u'u. (Aja rahā, Jesu te aja a'eta ukwa katu.)

⁴⁴ Pe, a'eta pe Jesu pandu:

—Pehē namō ihē axo rahā, ma'e ke ihē apandu pehē pe. Kuja. Ihē rehe har Moise mupinim. Aja upa ihē rehe uhyk ta me'ē te'e. Tupā je'ēha pandu ame'ē ta mupinim tī. Upa ihē rehe har mupinim tī. Aja upa ihē rehe uhyk ta me'ē te'e tī. Saumo rehe amō panduha ihī. Aja upa ihē rehe uhyk ta me'ē te'e tī — aja a'eta pe pandu.

⁴⁵ Pe, Tupā je'ēha rehe panduha ihī. Ame'ē ke upa katu te Jesu mujekwa katu. ⁴⁶ A'e pandu:

—Kuja amō ta mupinim. Kirisutu ke amō ta mupyrara hū ta me'ē te'e. Pe, jukwa. Mokōi ukwer rahā, a'e ke Tupā mukwera katu ta muhem. ⁴⁷ Pe, upa awa ta pe myrandu ke pepandu pandu ta me'ē te'e. Kuja amō ta pe pepandu: "Ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehijar. Pe, pehē py'a ke Tupā koty pemuruwak pemondo. Aja rahā, pehē rehe Tupā ipy'a jywyr ta" aja amō ta pe pepandu. Ihē je'ēha rupi pepandu peho. Jerusarē ok ta pe pepandu py. Pe, amō amō ok ta pe pepandu peho. ⁴⁸ Upa pesak, ame'ē rehe har pepandu pandu katu. ⁴⁹ "Tupā'a ke pehē pe ihē amondo ta" aja ihē pái pandu katu pehē pe. Ame'ē ke ihē riki pehē pe amuwyr ta. Pesarahā! Pehē pe pyrātāha ke Tupā muwyr ta. Ame'ē rehe peharō pexo rahā, se pepyta we rī. Jerusarē ok ta pe pepyta we rī — aja Jesu pandu jumu'eha ta pe.

Ywa pe Jesu ke Tupā mujwyr raho ame'ē rehe har

(Mak 16.19-20; At 1.9-11)

⁵⁰ Pe, Jerusarē ok ta ngi uhem oho. Inamō ixo ame'ē ta ke a'e raho. Mbeta ok ta pe uhyk tate. A'ep pyta u'am. A'eta 'ar pe mokōi iyywa ke mupuku. Pe, a'e pandu:

—Mā peja pehē rehe Tupā usak katu — aja Jesu.

⁵¹ A'e pandu u'am rahā, a'eta ngi oho. Ywa pe a'e ke Tupā mujwyr raho. ⁵² Pe, ipy'a ke a'eta moī moī ehe, Jesu rehe. Pe, Jerusarē ok ta pe jywyr oho. A'eta hury katu ixo. ⁵³ Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe a'eta ohoho. Tupā rehe har katu a'eta pandu.

—Ne jō riki katu te me'ē ke — aja ngā pandu.

Upa.

Jesu rehe har Juã mupinim

Juã kome'ë paper ke mupinim. Jesu rehe har a'e mupinim. Kome'ë ywy keruhũ pe Jesu ixo rahã, ma'e a'e ma'ema'e ixo, ame'ë rehe har Juã mupinim.

Je'ëha ke

(Koro 2.9-10; Emberú 1.2; 1 Juã 5.20)

¹ Kome'ë ywy keruhũ nixói te rahã: "Je'ëha" pete'e ixo. (Jesu Kirisutu a'e.) Tupã namõ a'e ixo. Tupã riki a'e tĩ. ² Ma'e ke nixói te rahã, Je'ëha Tupã namõ ixo. ³ Upa katu te ma'e ke a'e mujã. A'e mujã ym rahã, nixói te ta ma'e ke apo. ⁴ Uhã te hũ ame'ë ke a'e. Ngã pe uhãha ke Je'ëha me'ë. Weraha ngã pe a'e werur. (Aja rahã, Tupã rehe har ngã pe mujekwa.) ⁵ Pytuniha ke muweraha muwera katu. Ame'ë ke marã ka ym pytuniha muweha. (Aja rahã, Tupã rehe ipy'a ym ame'ë ta pe ma'e ke mujekwa. Tupã rehe har mujekwa. Pe, ame'ë ukwa katuha ke Tupã rehe ipy'a ym ame'ë ta marã ka ym mukanĩha.)

⁶ Ko amõ sawa'e ke Tupã muwyr. Myrandu panduha ke a'e. Her Juã. ⁷ Ngã pe ma'e ke a'e pandu uwyr. Weraha rehe har a'e pandu uwyr. Weraha aja Jesu Kirisutu a'e. Pe, ame'ë myrandu rehe heta ngã hendu. Aja rahã ame'ë rehe a'eta jurujar katu my. ⁸ Weraha rehe har Juã pandu uwyr. A'e atu weraha aja ym. ⁹ Ko riki weraha te. Jesu Kirisutu a'e. Kome'ë ywy keruhũ pe a'e uwyr. Upa awa ta pe Tupã rehe har a'e mujekwa. (A'erehe weraha aja a'e.)

¹⁰ Je'ëha kome'ë ywy keruhũ pe ixo. Ehe har kome'ë ywy keruhũ pe har ta ukwa ym. A'e je'ëha rupi kome'ë ywy keruhũ Tupã mujã. ¹¹ Ima'e ywy pe a'e uwyr. Anĩ. A'e ke a'ep pe har ta putar ym. (Jundéu awa ta putar ym.) ¹² Ame'ë ta ngi har amõ amõ ta putar katu. A'erehe jurujar katu ehe tĩ. A'erehe Tupã ra'yr ta aja ame'ë ta ke Tupã muruwak. ¹³ Tupã ra'yr ta ke a'eta apo 'y. Imãi pusu ngi u'ar, a'erehe Tupã ra'yr ta a'eta my? Anĩ, aja ym. Sawa'e ta putar, a'erehe Tupã ra'yr ta ke a'eta my? Anĩ, aja ym tĩ. Tupã jö putar, a'erehe Tupã ra'yr ta ke a'eta. "Ihẽ ra'yr ta pehẽ" aja a'e mu'am.

¹⁴ Her Je'ëha. A'e uwyr. Awa aja uwyr. Jande namõ a'e ixo. Ngã rehe a'e atu ipy'a katu te. Jete har Tupã rehe har a'e pandu. Marã ka ym amõ ma'eha, ame'ë ke a'e ma'ema'e katu. Aja ima'e pyrãtãha ke jasad. Ame'ë pyrãtãha ke ipái muwyr ipe. Ta'yr peteihar ke a'e, a'erehe ipái muwyr ipe.

¹⁵ Ehe har Juã pandu. Kuja:

—Amukwehe we ehe har ihẽ apandu: "Ihẽ raikwer rupi a'e uwyr ta. Ihẽ nixói rahã, pete'e a'e ixo. A'erehe ihẽ 'ar koty te we a'e katuha" — aja Juã pandu.

¹⁶ Ngã rehe a'e atu ipy'a katu te. A'erehe jande rehe a'e usak katu. Jete. Amõ amõ we jande rehe a'e usak katu. ¹⁷ Tupã je'ëha ke Moise mujekwa. (Ame'ë ke Moise je'ëha aja jakwa.) Myja katu ame'ë ke amõ ma'ema'e my? Ma'e riki katu ym. Ame'ë jö Moise je'ëha mujekwa. Jesu anĩ. Ngã rehe Tupã atu ipy'a katu, ame'ë ke Jesu Kirisutu mujekwa. Jete har Tupã rehe har a'e mujekwa tĩ. ¹⁸ Tupã rehe usak ym te awa. Ta'yr riki ehe har mujekwa ngã pe. A'erehe amõ usak ehe rahã, Tupã rehe usak tĩ, ame'ëja saka. Ta'yr peteihar ke a'e. Tupã a'e tĩ. Ipái ipy'a katu ehe ame'ë ke a'e.

Juã mujahukiha pandu ame'ë rehe har
(Matéu 3.1-12; Mak 1.1-8; Ruk 3.1-18)

¹⁹ Jerusarẽ ok ta pe jundéu awa tama'e kapitã ta ixo. Amõ ta ke Juã koty a'eta mondo tĩ. Pa'i ta ke mondo. Rewi rainõ ta ke mondo tĩ. Sonda aja a'eta. Myja me'ë sawa'e a'e my, ame'ë ke a'eta ukwa tar katu te. Kuja ame'ë ta pandu oho ipe:

—Awa nde? Kirisutu nde my? Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ë ke nde — aja Juã mujahukiha pe pandu.

²⁰ Pe, a'e pandu katu te:

—Anĩ. Kirisutu ym ihẽ — aja a'eta pe.

²¹ A'eta pandu:

—Aja rahã, awa nde? Eri nde my? Ywa ngi Tupã muwyr ame'ë ke — aja ipe.

—Anĩ. Ihẽ Eri ym tĩ — aja Juã pandu.

A'eta pandu ipe tĩ:

—Amõ Tupã je'ëha pandu ame'ë ke rehe jande jaharõ jaxo. Ame'ë ke nde my? — aja ipe.

Juã pandu:

—Anĩ. Ame'ë ym ihẽ tĩ — aja a'eta pe.

²² Pe, a'eta pandu tĩ:

—Awa nde my? Epandu katu jande pe. Ko nde koty jande ke amõ ta muwyr. Ame'ë ta pe nde rehe har japandu ta me'ë te'e. Myja nde juehe har nde erepandu my? — aja Juã pe.

²³ Isai riki yman Tupã je'ëha pandu ame'ë ke. Isaima'e panduha ke Juã pandu. Kuja a'e pandu:

—Kuja ihẽ.

—Awa nixói te ame'ë pe amõ pandu u'am. Ngã pe pandu u'am: 'Jandema'e sawa'e te rape ke emutatambyk 'y. Ame'ë rupi a'e uwyr ta' aja Isai mupinim."

—Ihẽ riki ame'ë awa nixói te ame'ë pe apandu a'am — aja Juã pandu. (Hape ke mutatambyk rahã, ngã py'a Tupã koty muruwak. Aja rahã, jandema'e sawa'e te uwyr rahã, hendu katu ta ehe, aja mujekwa.)

²⁴ Juā namō pandu ixo ame'ē ta ke amō ta mondo. Parise ta riki mondo. ²⁵ Juā pe ame'ē ta pandu:

—Kirisutu ym nde. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke aja ym nde. Eri ym nde. Amō Tupā je'ēha pandu ame'ē ke rehe jaharō jaxo. Ame'ē ym nde. Aja rahā, ma'erehe ngā ke nde eremujahuk my? — aja ipe.

²⁶ A'e pandu:

—Y pe ngā ke ihē amujahuk. (Aja rahā, Tupā koty ipy'a ke ngā muruwak, aja mujekwa.) Esarahā! A'e riki pehē namō ixo tipe. (Pehendu ym ehe.) ²⁷ Ihē raikwer rupi a'e uwyr ta. Ihē 'ar koty te we a'e katuha. A'erehe ima'e miasu aja ihē axo rahā, ihē katu ym ihē jupe ihē — aja Juā pandu ngā pe.

²⁸ Upa aja me'ē Juā namō amō ta pandu. Mbeta ok ta pe pandu. Ame'ē ok ta y ruwái koty ihī, Jondā ruwái koty. A'ep ngā ke Juā mujahuk u'am. (Mujahuk rahā, Tupā koty ipy'a muruwak, aja ngā mujekwa.)

Jesu rehe har Juā mujekwa ngā pe
(Matēu 3.11; Mak 1.10; Ruk 3.22)

²⁹ Ku'ē rahā Juā koty Jesu uwyr ixo. Juā usak ehe rahā, a'e pandu:

—Ko riki Tupāma'e arapuharan ra'yr aja a'e. Ma'e ka'u te'eha ke kome'ē ywy keruhū pe har ta ma'ema'e. Ame'ē ke rehe a'e muhepy ta. A'erehe Tupāma'e arapuharan ra'yr aja a'e. Tupā muwyr ame'ē ke a'e. (Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke a'e.) ³⁰ Kwehe ehe har ihē apandu: "Ihē raikwer rupi amō uwyr ta. Ihē nixói rahā, pete'e a'e ixo. A'erehe ihē 'ar koty te we a'e katuha" aja ihē apandu kwehe. ³¹ Ihē aja tī. Ehe har ihē akwa ym we rī. (Ko Kirisutu. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke a'e) aja akwa ym we rī. Pe, jundēu awa ta pe ehe har ihē amujekwa ta. A'erehe y pe ihē amujahuk ngā ke, aja rahā, ngā ipy'a ke Tupā koty muruwak aja mujekwa — aja Juā pandu.

³²⁻³⁴ Amō we Juā mujekwa. Ma'e a'e usak ame'ē ke a'e pandu ngā pe tī. Kuja a'e pandu:

—Ko Kirisutu. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke, aja ihē akwa ym we rī. Pe, Tupā'a rehe ihē asak. Pykahuran aja ihē asak. Ywa ngi wyjy uwyr ehe, Jesu rehe. Pe, Tupā pandu ihē pe: "Y pe ngā ke emujahuk eho" aja. A'e riki ihē pe mujekwa tī: "Sawa'e rehe ihē'a wyjy ta uwyr. Ame'ē ke rehe nde eresak ta. A'e riki ihē'a namō ngā ke mujahuk ta" aja Tupā mujekwa ihē pe. Tupā'a wyjy uwyr ehe tī. Aja ihē asak 'y. A'erehe ihē apandu pehē pe. Jesu riki Tupā ra'yr — aja Juā pandu. ("Tupā'a namō mujahuk" aja pandu rahā: "Ngā py'a rehe Tupā'a ke muwyr ta" aja mujekwa katu.)

Jesu namō ixo ame'ē ta rehe har

³⁵ Ku'ē rahā a'ep Juā ixo tī. Mokōi sawa'e ta namō. Inamō jumu'e ixo ame'ē ta ke a'eta.

³⁶ Pe, Jesu asa oho ixo rahā, Juā usak ehe. Pandu:

—Peme'ē Tupāma'e arapuharan ra'yr aja a'e. (Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke a'e) — aja Juā pandu. (Yman arapuharan ra'yr ke jundēu awa ta jukwa rahā, ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe muhepy aja jundēu awa ta ukwa. Aja Jesu a'e tī.)

³⁷ Ame'ē ke rehe mokōi jumu'eha ta hendu rahā, Jesu raikwer rupi a'eta oho. (Juā ke a'eta hijar.) ³⁸ Pe, ixoty Jesu uwak. Mokōi sawa'e ta haikwer rupi uwyr. Ame'ē ta rehe a'e usak rahā, a'eta pe pandu:

—My pehē peho ta my? — aja Jesu.

—Sawa'e! Ngā mu'eha nde. My nde ereker ta my? — aja sawa'e ta ipe.

³⁹ Jesu pandu:

—Pesak pejur — aja sawa'e ta pe.

A'erehe inamō a'eta oho. Jesu ukweriha renda rehe usak oho. Warahy ywa ku'ap ihon rahā usak oho. Pe, inamō a'eta pyta. Aja te'e pytun oho.

⁴⁰ Kwehe Juā pandu ame'ē ke rehe mokōi sawa'e ta hendu. Pe, Jesu namō oho. Andere riki ame'ē mokōi ngi har peteī. Simā Petu mu a'e. ⁴¹ Pe, pahar Andere oho. Imu ke mahem oho, Simā ke. Pe, Andere pandu ipe:

—Kirisutu rehe asak — aja Simā pe. ("Kirisutu" aja pandu rahā: "Kapitā keruhū" aja Tupā mu'am ame'ē ke a'e aja mujekwa.)

⁴² Pe, Simā ke a'e muhyk werur ehe, Jesu rehe. Simā rehe a'e usak rahā, pandu ipe:

—Nde riki Simā. Juā ra'yr nde. Apo nde rer: "Sepa" aja tī — aja Jesu ipe. ["Sepa" aja her rahā: "Petu" aja tī. "Sepa" aja rahā: "Ita ke" aja ngā ukwa.]

Jesu namō Siri oho. Natanae oho tī.

⁴³ Ku'ē rahā Jesu jupandu jupe:

—Ngariréi ywy pe ihē aho ta — aja jupe.

Pe, oho ixo rahā, Siri rehe a'e usak. Pandu ipe:

—Ihē namō ejumu'e eho — aja Jesu.

⁴⁴ Siri riki Mesái ok ta pe har ke a'e. Andere aja tī. Petu aja tī. ⁴⁵ Pe, Natanae ke Siri mahem oho. Pandu ipe:

—Kirisutu rehe asak. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke a'e. Ehe har paper rehe Moise mupinim. "Moise je'ēha ke" aja jakwa, ame'ē rehe mupinim. Sawa'e rehe har a'e mupinim. Amō ta mupinim tī. Sawa'e rehe har Tupā je'ēha pandu ame'ē ta mupinim tī. Ame'ē sawa'e rehe ihē asak. A'e riki Jesu. Jose ra'yr a'e. Nasare ok ta pe har a'e — aja pandu.

⁴⁶ —Mā! Ame'ē ok ta ngi katu ame'ē ke uwyr ym — aja Natanae pandu naī.

Siri pandu:

—Esak ejurahā! — aja Natanae pe.

Pe, Natanae oho inamō.

⁴⁷ Pe, Jesu rehe Natanae uhyk tate rahā, Jesu usak ehe. Pe, ehe har a'e pandu:

—Peme'ē riki jundēu awa te. Amō ta ke muka'u te'e ym ame'ē ke a'e — aja Jesu pandu.

⁴⁸ Pe, Natanae pandu ipe:

—Ihē rehe nde eresak ramō te. Myja ihē rehe har nde erekwa katu my? — aja Jesu pe.

A'e pandu:

—Siri nde pe pukāi ym rahā we, nde rehe har ihē akwa katu. Ma'eywa'y wyr pe nde erei rahā, ihē akwa katu, sik'y wyr pe — aja Natanae pe Jesu pandu.

⁴⁹ Ame'ē ke rehe hendu rahā, Natanae pandu:

—Sawa'e! Ngā mu'eha nde. Mā! Upa nde erekwa. Tupā ra'yr nde. Jundēu awa tama'e kapitā keruhū nde. Jande jaharō jaxo ame'ē ke nde — aja Jesu pe.

⁵⁰ Pe, a'e pandu:

—Sik'y wyr pe nde erei rahā, nde rehe har ihē akwa katu. Aja nde pe ihē apandu. A'erehe ihē rehe nde erejuruja katu. Amō we ma'e ke rehe nde eresak ta. Marā ka ym amō ma'eha, ame'ē ke ihē ama'ema'e ta. Ame'ē ke rehe nde eresak ta tī. ⁵¹ Pesarahā! Ywa pirar, aja nde eresak ta tī. Pe, Tupā je'ēha rahoha ta rehe pesak ta tī. Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ihē ajur. Ihē rehe a'eta wyjy ta uwyr. Jupir jupir oho tī. Ame'ē ke rehe pesak ta kŷ — aja Jesu pandu ipe.

2

Jumendaruha rehe Jesu usak oho

¹ Mokōi ukwer rahā, amō ok ta pe amō sawa'e jumendar. Ok ta rer Kana. Ame'ē ok ta Ngarirēi ywy rehe ihī. A'ep Jesu māi ixo.

² Jesu pe amō pandu. Jumu'eha ta pe tī:

—Jumendaruha rehe pesak pejur tī — aja.

A'erehe a'ep a'eta ixo tī. ³ Pe, kawī ke ngā upa u'u rahā, Jesu pe imāi pandu:

—Kawī upa riki — aja ipe.

⁴ Jesu pandu:

—Māi! Anī we rī. Ihē akwa ta kŷ. Ihē ama'eha angaha ke rehe uhyk ym we rī — aja Jesu ipe.

⁵ Pe, parakya ta pe imāi pandu:

—A'e pandu ame'ē ke pema'e katu — aja.

⁶ A'ep kamuxīhu i'āi. Tiha ame'ē ke. Kuja, 100 rit tihaha. Awa po wajar pete'i hetaha kamuxī i'āi. Ita ke te'e ngā mujā ame'ē ke. Y ke amō purakar ipe. Ame'ē pe jundēu awa ta jukutuk kutuk. Aja te'eha. (Aja rahā, ipy'a juhyk aja ixo aja jundēu awa ta ukwaha jupe.) ⁷ Pe, parakya ta pe Jesu pandu:

—Peme'ē kamuxīhu ke pemutyryhem. Y ke te'e pemutyryhem — aja.

Pe, a'eta mutyryhem te. Hukwen rake rupi ihon u'am. ⁸ A'e pandu tī:

—Apo y ke pejo'ok 'y. Ame'ē ke ngā mi'u matyrihama'e kapitā pe peraho — aja parakya ta pe Jesu pandu.

A'eta raho ipe. ⁹ Pe, me'ē ipe. Pe, a'e u'u. Kawī riki. Y ke te'e kawī wan uwak oho. (Pyrātāha namō Jesu muruwak.) My ngi kawī werur my? Ame'ē ke kapitā ukwa ym. Parakya ta jō ukwa katu. A'eta riki y ke jo'ok. Pe, amō pe kapitā pandu:

—Se sawa'e jumendar ame'ē ke emuhyk — aja amō pe.

Pe, sawa'e uhyk. ¹⁰ Kapitā pandu ipe:

—Amō ta kawī iro ame'ē ke me'ē me'ē py. Pe, ngā mi'u matyriha rehe uhyk uwyr ame'ē ta u'u hū rahā, pe, iro ym ame'ē ke me'ē me'ē. Nde anī. Jande ja'u we hū, iro ym ame'ē ke. A'eramō kawī iro te ame'ē ke jande pe amō me'ē me'ē — aja kapitā pandu.

¹¹ Ame'ē ok ta pe ma'e katu ame'ē ke Jesu ma'e py. Kana ok ta pe. A'ep ima'e pyrātāha ke a'e mujesak py amō ta pe. A'erehe inamō jumu'e ixo ame'ē ta jurujar katu ehe. (Kirisutu a'e. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke a'e, aja a'eta ukwa katu.) Kana ok ta riki Ngarirēi ywy rehe ihī.

¹² Ame'ē upa rahā, amō ok ta pe Jesu oho. Kapana'ū ok ta pe oho. Imāi oho tī. Imu ta oho tī. Jumu'eha ta oho tī. A'ep heta ym ukwer.

Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe Jesu oho

(Matéu 21.12-13; Mak 11.15-17; Ruk 19.45-46)

¹³ Ma'e hurya ke rehe uhyk tate. Her Pasuko. Arahā jundēu awa ta imi'u matyr. (Aja yman te Eji ywy ngi jundēu awa ta ke Tupā muhem muwyr. Ame'ē ke ukwa ukwa u'am.) Ame'ē Pasuko weraha rehe uhyk tate, a'erehe Jerusar ok ta pe Jesu oho. ¹⁴ Pe, Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe a'e oho. A'ep amō sawa'e ta rehe a'e usak. Amō ta tapi'iruhu ta ke muhepy hepy u'am tī. Tupā rehe ipy'a ngā mo'i rahā, ame'ē ke ngā jukwa. Amō ta arapuharan ta ke muhepy hepy u'am tī. Tupā rehe ipy'a ke ngā mo'i rahā, ame'ē ke jukwa tī. Pykahuran ta aja tī. Muhepy tī. Amō ywy ngi amō ta uwyr. Amō koty tamatarer ke ame'ē ta werur. Ame'ē ke Jerusar ok ta pe har tama'e tamatarer ke muruwak ame'ē ta pehi tī. Tamatarer muruwak ame'ē ta ke a'eta. Myrape rake wapyk uī. Upa ame'ē ta rehe Jesu usak. ¹⁵ Pe, tupaham pe nupāha ke a'e puwan. Ame'ē pe upa ngā rymba ke a'e muhem mondo. Jumu'eha renda keruhū ngi muhem mondo. Tapi'iruhu ta ke aja tī. Arapuharan ta aja tī. Muhem mondo tī. Myrape a'e mujere tī. Tamatarer muruwak-ihā tama'e ke. Tamatarer ke upa a'e ombor

muhâi. ¹⁶Pykahuran ta ke muhepy ame'ê ta pe a'e pandu:

—Sengi upa pemuhem peraho! Ko riki ihê pái rok. Ame'ê ke muhepyha renda wan pemuruwak. Katu ym. Peho! — aja Jesu pandu.

¹⁷Ame'ê ke rehe jumu'eha ta hendu rahâ, kuja ukwa ukwa u'am. Tupâ je'êha rehe panduha amô mupinim. Ame'ê ke ukwa ukwa u'am. Kuja:

“Tupâ! Ko riki nde rok. A'ep nde rehe ngâ py'a ke ngâ moï moï katu. Ame'ê ke jô ihê aputar katu te.”

Ame'ê panduha ke jumu'eha ta ukwa ukwa u'am.

¹⁸Pe, Jesu pe amô ta pandu uwyr. Jundéu awa tama'e kapitâ ta pandu uwyr:

—Awa je'êha rupi ngâ ke nde eremuhem eremondo my? Marâ ka ym amô ma'eha, ame'ê ke ema'ema'e katu apo. Jasak ta. Aja rahâ, nde je'êha rupi ngâ ke nde eremuhem eremondo katu, aja jakwa katu ta tî — aja Jesu pe.

¹⁹A'e pandu:

—Kome'ê Tupâ rehe ngâ jumu'eha renda keruhû ke upa pemaï. Pe, mokôï aker rahâ, amô pyahu ame'ê ke ihê amujâ ta tî — aja Jesu pandu.

²⁰A'eta pandu:

—Mâ! Mokôï nde ereker rahâ, amô nde eremujâ ta my? Marâ ka ym nde eremujâha. Yman te kome'ê jumu'eha renda keruhû ngâ mujâ mujâ ixo. Heta te hû warahy 'ar rahâ, mujâ mujâ ixo. Kuja, 46 warahy 'ar rahâ, mujâ mujâ ixo — aja ngâ pandu.

²¹Anî. Ame'ê jumu'eha renda keruhû rehe har Jesu pandu ym. Juehe har a'e pandu. (“Mai” aja rahâ: “Jukwa” aja riki. Mokôï ukwer rahâ, amô jumu'eha renda keruhû mujâ ta, aja pandu rahâ, mokôï ukwer rahâ, manôha ngi a'e ke Tupâ mukwera katu ta muhem, aja mujekwa katu.)

²²A'erehe manôha ngi a'e kwera katu uhem rahâ, pe, ame'ê panduha rehe jumu'eha ta ukwa ukwa ixo. Pe, Tupâ je'êha rehe panduha ihî, ame'ê riki jete har te ke, aja a'eta ukwa katu. Jesu pandu ame'ê ke rehe a'eta jurujar katu tî.

Ngâ rehe har Jesu ukwa katu

²³Pasuko 'ar rahâ, Jerusarê ok ta pe Jesu ixo. Marâ ka ym amô ma'eha, ame'ê ke Jesu ma'ema'e. Ame'ê ke mujesak jesak hû ngâ pe u'am. Ame'ê ke rehe heta ngâ usak, a'erehe: “Ko Kirisutu. Kapitâ keruhû aja Tupâ mu'am ame'ê ke a'e” aja a'eta ukwa katu. ²⁴Jesu anî. Ngâ rehe har a'e ukwa katu. Pahar amô koty ngâ ukwa ta, aja Jesu ukwa katu. A'erehe jurujar ym ngâ rehe. Ma'e ke rehe usak rahâ jô, ngâ jurujar katu ehe, aja Jesu ukwa katu. A'erehe jurujar ym ngâ rehe a'e. ²⁵Marâ ka ym ngâ rehe har

amô panduha ipe. Upa a'e ukwa katu. Ipy'a pe ma'e ke amô ukwa ukwa ixo, ame'ê ke a'e atu ukwa katu tî.

3

Jesu namô Nikonde pandu pandu

¹Ko amô sawa'e ixo. Her Nikonde. Jundéu awa tama'e kapitâ a'e. Parise kotyhar ke a'e. ²Amô pytun rahâ, Jesu rehe a'e usak uwyr. Pandu ipe:

—Sawa'e! Ngâ mu'eha nde. Nde ke Tupâ muwyr, a'erehe ehe har jande ke nde eremu'e katu. Aja jakwa katu. Ne namô Tupâ ixo, a'erehe marâ ka ym amô ma'eha, ame'ê ke nde erema'ema'e katu. Pyrâtâ te ha namô nde erema'ema'e katu. A'erehe nde ke Tupâ muwyr aja ihê akwa katu tî — aja Jesu pe.

³A'e pandu:

—Esarahâ! Mokôïhar amô uhem ym rahâ, Tupâ ixo ame'ê pe marâ ka ym ohoha — aja ipe.

⁴Pe, Nikonde pandu:

—Mâ! Marâ ka ym. Tamûi rahâ, mokôïhar uhem ym awa. Marâ ka ym mokôïhar imâi pusu pe ohoha. Pe, marâ ka ym mokôïhar uhemîha — aja ipe.

⁵Jesu pandu:

—Esarahâ! Imâi pusu ngi uhem rahâ, awa te'e a'e. Amô we tî. Tupâ'a je'êha rupi uhem rahâ, Tupâ ra'yr a'e. Aja ym rahâ, Tupâ ixo ame'ê pe marâ ka ym ohoha. ⁶Imâi pusu ngi uhem rahâ, awa te'e a'e. Tupâ'a je'êha rupi uhem rahâ, Tupâ ra'yr a'e. ⁷“Mokôïhar pehem ta me'ê te'e” aja ihê apandu nde pe. “Mâ! Marâ ka ym” aja ym epandu. (Ame'ê ke nde erekwa ym my? Esarahâ! Amô we nde erekwa ym ame'ê ke pehî. Wwytu ke.) ⁸Amô koty koty ngi wwytu jupeju uwyr. Tyapuha nde erehendu. My ngi tur my? My ihon ta my? Ame'ê ke nde erekwa ym. Pehî. Ame'ê ke jô nde erekwa katu. Tupâ'a je'êha rupi uhem rahâ, ame'êja saka tî. Nde erekwa ym tî. Tupâ ra'yr, aja jô nde erekwa — aja ipe.

⁹—Myja puki? — aja Jesu pe.

¹⁰A'e pandu:

—Jundéu awa ta ke nde eremu'e tî. Mu'eha katu ame'ê ke nde. Mâ! Ihê apandu ame'ê ke nde erekwa ym we rî. Jande jakwa katu, ame'ê rehe har japandu pandu katu. ¹¹Esarahâ! Ma'e jasak ame'ê rehe har japandu katu tî. Pe, jande japandu ame'ê rehe har pekwa ym. Kapitâ ta riki pehê. Pekwa ym rî. ¹²Ma'e ke kome'ê wwy keruhû pe ihî. Ame'ê rehe har ihê apandu rahâ, pejurujar ym. Pe, ywa pe ma'e ke ihî. Ame'ê rehe har ihê apandu rahâ, marâ ka ym pejurujariha ehe. ¹³Ma'e ke ywa pe ihî. Ame'ê rehe har amô ukwa ta oho my? Anî. Aja me'ê ke nixói. Oho ym awa. Ihê jô akwa

katu. Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ihē ajur. A'erehe akwa katu.

¹⁴⁻¹⁵ —Awa nixói te ame'ē pe Moise ixo rahā, mbói'ā a'e mujar mu'am. Myra rehe mujar mu'am. Aja ihē ke amō ta mujar ta mu'am tī. Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Myra ngā mupia ame'ē ke rehe mujar ta mu'am tī. A'erehe ihē rehe upa ngā jurujar katu rahā, ame'ē ta ke Tupā muhā katu ta — aja Jesu pandu.

¹⁶ Kome'ē ywy keruhū pe har ta rehe Tupā ipy'a katu te hū. A'erehe Ta'yr ke a'e muwyr. Ta'yr petei har ke muwyr. A'erehe amō jurujar katu ehe rahā, mupyraraha renda pe oho ym te ta. Tupā namō ixo katu ta. ¹⁷ Kome'ē ywy keruhū pe Ta'yr ke Tupā muwyr. Kome'ē ywy keruhū pe har ta ke Ta'yr muhā katu ta uwyr. A'eta ke a'e mupyrara ta uwyr. Anī. Aja ym. Muhā katu ta uwyr.

¹⁸ Ta'yr rehe amō jurujar katu rahā: “Nde katu ym. Nde ke amupyrara ta” aja Tupā pandu ym te ta. Amō jurujar ym ehe rahā: “Nde katu ym. Nde ke amupyrara ta” aja Tupā pandu ta kŷ. Tupā ra'yr rehe a'e jurujar ym. Ta'yr petei har rehe jurujar ym, a'erehe aja Tupā pandu ta kŷ.

¹⁹ Ma'erehe mupyrara ta my? Kuja riki. Kome'ē ywy keruhū pe har ta pe weraha uwyr tipe. (Aja rahā, Tupā rehe har Ta'yr mujekwa tipe.) Ame'ē ke a'eta putar ym. Anī. Pytuniha ke a'eta putar. (Aja rahā, ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke putar.) Upa ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ixo, a'erehe weraha ke a'eta putar ym. ²⁰ Ma'e ka'u te'eha ke amō ma'e rahā, weraha koty uwyr ym ta. (Tupā rehe har ukwa tar ym. Putar ym.) Weraha koty uwyr rahā, ma'e ka'u te'eha ma'eha ke Tupā mujekwa ta. A'erehe uwyr ym. (Tupā rehe har ukwa tar ym.) ²¹ Pe, ma'e katu ame'ē ke amō ma'e rahā, weraha rehe uhyk. (Aja rahā, Tupā rehe har a'e ukwa tar katu.) Aja rahā, Tupā putar ame'ē ke a'e ma'ema'e. Aja a'e mujekwa. Tupā rehe hendu katu, a'erehe ma'e katu ame'ē ke a'e ma'ema'e katu tī.

Juā mujahukiha rehe har

²² Nikonde namō upa Jesu pandu rahā, amō ywy pe oho. Jundéi ywy pe oho. Jumu'eha ta oho tī. A'ep jumu'eha ta namō a'e pyta we rī. A'ep amō ta ke a'eta mujahuk. ²³ Amō renda pe Juā mujahuk ixo tī. Enō renda pe mujahuk ixo. A'ep y heta. Ame'ē renda Sarī ok ta rake ihī. Heta ngā uhyk oho ehe. Ame'ē ta ke Juā mujahuk. (Aja rahā, Tupā koty ipy'a muruwak, aja a'eta mujekwa.) ²⁴ [Arahā kyndaha pe Juā ke amō ta kynda ym we rī.]

²⁵ Juā namō jumu'e ixo ame'ē ta ngi har amō ta ixo. Ame'ē ta namō jundéi awa ta je'ē je'ē hū. “Juā mujahuk ame'ē ke riki katu

te” aja Juā namō jumu'e ixo ame'ē ta pandu pandu u'am. “Anī. Jesu mujahuk ame'ē ke riki katu te” aja jundéi awa ta je'ē je'ē hū. ²⁶ A'erehe Juā pe a'eta pandu oho:

—Sa'e! Ngā mu'eha nde. Amukwehe y ruwái koty ne namō amō sawa'e ixo, Jondā ruwái koty. Ehe har nde erepandu. “Peme'ē riki Tupā ra'yr” aja nde erepandu. Ame'ē nde erekwa u'am my. Apo heta ngā ohoho ixoty. Ame'ē ta ke mujahuk u'am apo — aja Juā pe.

²⁷ Pe, Juā pandu:

—Ixoty ngā ke Tupā mondo. A'erehe heta ngā ohoho ixoty. ²⁸ Ihē apandu ame'ē ke pehē atu pekwa katu. Kuja ihē apandu: “Anī. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke aja ym ihē. Ihē ke Tupā muwyr py. Tupā muwyr ame'ē ndutar koty ihē ke Tupā mondo” aja ihē apandu. ²⁹ Sawa'e jumendar rahā, kūjā riki sawa'ema'e wan ta. Pe, sawa'e rehe katu ame'ē ta sawa'e rake hendu u'am. Pe, sawa'e rehe kūjā uhyk rahā, ehe katu ame'ē ta hury katu. Aja ihē tī. Jesu rehe heta ngā uhyk oho rahā, ihē rury katu te ihē tī. ³⁰ A'erehe ihē 'ar koty te we ixoty ngā oho rahā, katu tiki. Aja rahā, ihē rury katu te ihē axo rī — aja inamō jumu'e ixo ame'ē ta pe Juā pandu.

Ywa ngi wyjy uwyr, ame'ē rehe har

³¹ Ywa ngi wyjy uwyr. Ame'ē riki i'ar koty te we a'e katuha. Upa awa ta 'ar koty te we a'e katuha. Awa ke anī. Kome'ē ywy keruhū pe ixo ame'ē ke a'e. A'e riki awa te'e tī. Kome'ē ywy keruhū pe ma'e ke ihī. Ame'ē rehe har jō a'e ukwa. Ame'ē ke a'e pandu. Panduha rehe jurujar katu awa tī. Ywa ngi wyjy uwyr ame'ē ke anī. I'ar koty te we jurujar katu ta me'ē te'e ehe. ³² A'ep a'e usak ame'ē rehe har a'e pandu pandu tipe. A'ep a'e hendu ame'ē rehe har a'e pandu pandu tipe tī. Pe, amō jurujar ym ehe. ³³ A'e pandu ame'ē rehe amō jurujar katu rahā, kuja ukwa katu. Tupā pandu ame'ē ke a'e ma'ema'e katu. Aja rahā, Tupā pandu ame'ē ke jete har te ke aja mujekwa ngā pe. ³⁴ Jesu ke Tupā muwyr. Pe, Tupā pandu ame'ē ke a'e pandu pandu. I'āma'e pyrātāha ke Tupā muwyr ipe. Ame'ē riki upa ym. A'erehe Tupā mujekwa ame'ē ke a'e pandu pandu katu. ³⁵ Ta'yr rehe ipái ipy'a katu. Upa katu te a'e me'ē ipe. A'erehe upa katu te ima'e ke. A'erehe upa katu te awa tama'e kapitā keruhū te a'e. ³⁶ Ta'yr rehe amō jurujar katu rahā, a'e ke Tupā muhā katu ta. Ta'yr rehe jurujar ym rahā, marā ka ym a'e uhāha. A'e ke Tupā mupyrara ta. Aja te'e ta ixo.

4

Amō awa kūjā namō Jesu pandu

¹ Jesu koty amō amō we ngā jumu'e oho. Ame'ē ke parise ta hendu. Juā 'ar koty te we

ngã ke Jesu mujahuk, aja parise ta hendu tĩ. ² Jesu riki ngã ke mujahuk ym. Inamõ jum'u'e ixo ame'ẽ ta riki mujahuk u'am, ngã ke. ³ Parise ta hendu ame'ẽ ke Jesu ukwa rahã, Jundéi ywy ngi a'e oho. Ngariréi ywy pe a'e jwywyr oho. ⁴ Amõ awa rape Samari ywy rupi ihon. Ame'ẽ rupi Jesu oho ta me'ẽ te'e.

⁵ Samari ywy rupi a'e asa oho rahã, amõ ok ta rehe a'e uhyk tate oho. Her Sikar. Ame'ẽ ok ta rake ma'e ywy kotete ihĩ, Jakoma'e ywy ke. Yman te ta'yr pe ame'ẽ ywy ke Jako me'ẽ. Jose pe a'e me'ẽ. ⁶ A'ep ywykwar ihĩ. Yman te Jako pykũi ame'ẽ ke. Ame'ẽ rake Jesu wapyk. A'e wata hũ, a'erehe he'õ. Warahy jandar tate rahã, a'ep a'e wapyk uĩ.

⁷⁻⁸ [Ok ta pe jum'u'eha ta oho. A'eta mi'u ke jo'ok oho. Pe, Jesu jeje ihĩ rahã,] amõ kũjã uhyk uwyr ehe. Samari ywy pe har ke a'e. Y rehe uwyr. Pe, Jesu pandu ipe:

—Y ihẽ pe emuwyr. Ihẽ hyngwéi te ihẽ ke — aja kũjã pe.

⁹ —Mãi! Nde riki jundéu awa. Ihẽ riki Samari ywy pe har. Ma'ewã y nde erepandu ihẽ pe my? — aja Jesu pe. [Samari ywy pe har tama'e ita rekũi ra'yr ke jundéu awa ta pyhyk ym te. A'erehe: "Mâte we ame'ẽ te a'e my" aja kũjã ukwa.]

¹⁰ Jesu pandu:

—Ma'e ke nde pe Tupã me'ẽ tar katu. Ame'ẽ ke nde erekwa rahã, ihẽ pe y nde erepandu ta tipe. "Y ihẽ pe emuwyr" aja nde pe ihẽ apandu. Ihẽ rehe har nde erekwa rahã, aja tĩ. Ihẽ pe y nde riki nde erepandu ta tipe tĩ. Ihẽ pe nde erepandu rahã, y ke nde pe ihẽ ame'ẽ ta tipe. Ame'ẽ y nde ke muxuwe katu ta tipe — aja ipe.

¹¹ —Sa'e! "Y nde ke muxuwe katu ta" aja nde erepandu. Myja ame'ẽ ke ihẽ pe nde ereme'ẽ ta my? Ko ywykwar riki typy hũ. Y jo'okihã namõ nde erexo ym. ¹² Jande ramũi riki kome'ẽ ywykwar ke jande pe mupyta. Jako mupyta. Yman kome'ẽ y ke a'e u'u ixo. Ta'yr ta u'u tĩ. Hymba ta u'u tĩ. Jako riki mupyta jande pe. "Y muxuwe katu ta" aja nde erepandu rahã, Jako 'ar koty te we pyrãtãha nde my? — aja kũjã pandu.

¹³ —Kome'ẽ y amõ u'u rahã, jyngwéi ta tĩ. ¹⁴ Y ke ihẽ ame'ẽ. Ame'ẽ ke amõ u'u rahã, jyngwéi ym te ta. Y ihẽ ame'ẽ ipe rahã, ipy'a pe mundu aja saka. Upa ym te ta. Uhãha namõ ixo ta — aja kũjã pe.

¹⁵ (Awa uhãha rehe har Jesu pandu uĩ. Ame'ẽ ke kũjã ukwa ym we rĩ.) A'erehe a'e pandu:

—Sa'e! Ihẽ ke y muxuwe katu, ame'ẽ ke ihẽ pe emuwyr. Aja rahã, ihẽ hyngwéi ym te ta tĩ. Se y ihẽ ajo'ok ym te ta ajur tĩ — aja Jesu pe.

¹⁶ —Nde sawa'e pe epukái eho. Pe, se ejwywyr inamõ ejur tĩ — aja ipe.

¹⁷ —Anĩ. Ihẽ sawa'e ym ihẽ — aja kũjã.

—"Ihẽ sawa'e ym" aja nde erepandu. Ame'ẽ riki jete har te ke. ¹⁸ Heta sawa'e nde erepyhyk. Awa po wajar peteihar upa hetaha. Apo ne namõ ixo ame'ẽ ke nde sawa'e ym. Jete har te ke nde erepandu ihẽ pe — aja kũjã pe.

¹⁹ (Kũjã ixoha rehe har Jesu mujekwa, a'erehe) kũjã pandu:

—Sa'e! Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke nde. Aja ihẽ akwa 'y. (A'erehe ihẽ pe emujekwa. Myp Tupã rehe ipy'a ke amõ moĩ moĩ katu my?) ²⁰ Tupã rehe ihẽ ramũi ta ipy'a moĩ moĩ, samari ywy pe har ta ke. Peme'ẽ ywy'ã keruhũ 'ar pe a'eta moĩ moĩ. Pehẽ anĩ. Jundéu awa ta anĩ. Jerusarẽ ok ta pe jõ Tupã rehe ipy'a ngã moĩ moĩ ta me'ẽ te'e, aja jundéu awa ta pandu. Myja me'ẽ katu te my? — aja Jesu pe kũjã pandu.

²¹ Pe, kũjã pe a'e pandu:

—Ko ihẽ apandu ame'ẽ jete har te ke. Ame'ẽ ke nde erekwa katu ta. Peme'ẽ ywy'ã keruhũ 'ar pe jande pái keruhũ rehe ipy'a moĩ moĩ ym ta awa. Ame'ẽ angaha ke rehe uhyk tate. Jerusarẽ ok ta pe aja tĩ. Jande pái keruhũ rehe ipy'a moĩ moĩ ym ta awa a'ep tĩ. Ame'ẽ angaha ke rehe uhyk tate tĩ.

²² Tupã rehe ipy'a ke samari ywy pe har ta moĩ moĩ tipe. Ehe har a'eta ukwa ym. Ipy'a jundéu awa ta moĩ moĩ ehe tĩ. Ehe har a'eta ukwa katu. Jundéu awa ta ngi har ngãma'e muhãha uwyr ta. A'erehe Tupã rehe har a'eta ukwa. ²³ Jande pái keruhũ rehe ipy'a amõ moĩ moĩ katu te ta. Ame'ẽ angaha ke rehe uhyk tate. Jete. Uhyk apo 'y. Tupã rehe har jete har te ke Tupã'ã mujekwa. A'e riki amõ py'a rehe ihĩ katu. A'erehe amõ ixo, a'ep jande pái keruhũ rehe ipy'a ke moĩ moĩ katu. (Aja rahã, henda nixói, ame'ẽja saka. Amõ ixo, a'ep ipy'a ke a'e moĩ moĩ katu ehe.) ²⁴ Tupã riki I'ã te'e a'e. A'erehe jande pái keruhũ rehe ipy'a ke amõ moĩ moĩ tar katu rahã, Tupã'ã je'ẽha rupi uhem ta me'ẽ te'e. Ame'ẽ ta riki jande pái keruhũ rehe ipy'a moĩ moĩ katu — aja Jesu pandu.

²⁵ Kũjã pandu ipe:

—Kirisutu uwyr ta, aja ihẽ akwa. (Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke a'e.) A'e uwyr rahã, upa katu te ma'e ke jande ke a'e mu'e ta — aja Jesu pe.

²⁶ A'e pandu:

—Ko ihẽ aĩ. Kirisutu ihẽ. Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke ihẽ — aja kũjã pe.

²⁷ Arahã jum'u'eha ta jwywyr uwyr. Kũjã namõ Jesu pandu pandu uĩ. Ame'ẽ ke rehe a'eta usak rahã: "Mãi" aja. Anĩ. "Ma'e ke rehe har nde erepandu inamõ my?" aja Jesu pe a'eta pandu ym. "Ma'erehe nde erepandu inamõ my?" aja a'eta pandu ym ipe tĩ. (Jundéu awa tama'e mu'eha rahã, kũjã namõ pandu ym te awa, a'erehe: "Mãi" aja ukwa.)

²⁸ Pe, kamuxī ra'yr ke kūjā hijar oho. Ok ta pe a'e jywyr oho. A'ep pe har ta pe a'e pandu:

²⁹ —Sawa'e rehe pesak peho. Upa katu te ihē ama'ema'e ame'ē ke a'e mujekwa ihē pe. Kirisutu a'e my, kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke a'e — aja kūjā pandu.

³⁰ A'erehe ok ta pe har ta uhem oho. Jesu koty a'eta oho.

³¹ Kūjā oho rahā, Jesu pe jumu'eha ta pandu pandu u'am:

—Sawa'e! Ko jande mi'u. E'urahā! — aja pandu hū tipe.

³² A'e pandu:

—A'ewan ihē pe. Ma'e a'u ame'ē ke namō ko ihē axo. Ame'ē ke pekwa ym pehē — aja jumu'eha ta pe.

³³ Pe, jumu'eha ta pandu pandu a'eta jupe:

—Imi'u ke amō ta werur ipe nahā my? — aja a'eta pandu pandu a'eta jupe naī.

³⁴ Jesu pandu:

—Tupā ihē ke muwyr. A'e putar ame'ē ke ihē ama'ema'e rahā, ame'ē riki ihē mi'u aja saka tī. Imi'u namō amō ixo rahā, hury katu a'e. Aja ihē tī. Ihē rury katu tī. Ma'e parakya ke ihē pe a'e me'ē tī. Ame'ē ke ihē amumba ta axo. A'erehe ihē rury katu axo.

³⁵ —Pehē pepandu: “Amō tumeme jahy kanim rahā, ahūi aja me'ē ke itawa ta. Amō mondok ta” aja. Pe, ihē apandu pehē pe. Pesarahā! Itawa apo 'y. Mondokiha angaha rehe uhyk apo 'y. (Aja rahā, ihē rehe a'ep pe har ta jurujar tar katu.) ³⁶ Ahūi aja me'ē mondokiha pe ijar muhepy. Pe, mondokiha matyr. (Aja matyriha aja apo tī. Ihē rehe peme'ē ta jurujar katu ta.) Aja rahā, ame'ē ta ke Tupā muhā katu ta. Matyr rahā, ma'e ra'ī jytym ame'ē ta hury katu. Matyr ame'ē ta hury katu tī. Johu hury katu. (Aja apo tī. Ajytym aja Tupā je'ēha ke ihē apandu. Pe, matyr aja ihē rehe jurujar katu ta. Johu hury katu ta tī.) ³⁷ Aja amō panduha riki jete. Kuja:

“Ma'eywa ke amō jytym oho. Pe, tyarō rahā, ame'ē ke amō riki mondok oho” aja panduha ihī.

³⁸ —Amō kupixa pe preparaky ym. Amō ta paraky. Ame'ē pe pehē ke ihē amondo. A'ep ma'e ke pematyr ta. Pe, pehē rury katu ta. (Aja apo tī. Amō rekoha pe amō ta Tupā je'ēha pandu. A'ep pehē ke ihē amondo. Pe, a'ep pe har ta ihē rehe jurujar katu. Pematyr, ame'ēja saka) — aja Jesu pandu.

³⁹ Ok ta pe samari ywy pe har ta ixo. A'eta pe kūjā pandu: “Upa katu te ihē ama'ema'e ame'ē ke a'e mujekwa” aja Jesu rehe har kūjā pandu. A'erehe heta ame'ē ok ta pe har ta jurujar katu ehe tī, Jesu rehe. ⁴⁰ Pe, Jesu rehe samari ywy pe har ta uhyk uwyr rahā, a'eta pandu ipe:

—Jande namō epyta we rī — aja pandu hū.

A'erehe a'ep mokōi Jesu ukwer.

⁴¹ Jesu mu'e. A'erehe amō we hū a'ep pe har ta jurujar katu ehe. ⁴² Pe, kūjā pe a'eta pandu:

—Ehe har jande pe nde erepandu, a'erehe jajurujar katu ehe apo tī. Ame'ē jō ym. A'e pandu ame'ē ke rehe jande atu jahendu. A'e riki kome'ē ywy keruhū pe har ta ke a'e muhā katu ta. Aja jakwa katu. A'erehe jajurujar katu ehe tī — aja a'ep pe har ta pandu.

Amō kapitā ra'yr ke Jesu mukatu

⁴³⁻⁴⁴ Samari ywy pe mokōi ukwer. Pe, Jesu oho. A'e riki pandu: “Tupā je'ēha ke pandu ame'ē rehe hekoha pe har ta katu ym usak” aja a'e ukwa. A'erehe hekoha te pe oho ym. Anī. Amō ok ta pe oho. Ame'ē ok ta Ngariréi ywy rehe ihī. ⁴⁵ Pe, ame'ē ok ta pe uhyk rahā, a'ep pe har ta hury katu ehe, Jesu rehe. Amukwehe Jerusarē ok ta pe a'eta ixo tī. Pasuko 'ar rahā, ngā mi'u ke jundéu awa ta matyr. Arahā a'eta a'ep ixo tī. Arahā marā ka ym amō ma'eha, ame'ē ke Jesu ma'ema'e. Ame'ē ke rehe upa a'eta usak. A'erehe a'eta hury katu ehe.

⁴⁶ Pe, ma'e ok ta pe a'e uhyk tī. Kana ok ta pe uhyk tī. Ngariréi ywy rehe ame'ē ok ta ihī. Yman a'ep y ke te'e kawī wan a'e muruwak. A'ep amō kapitā ixo. Ta'yr ahy ipe. Amō ok ta pe ta'yr ihī. Kapana'ū ok ta pe ihī. ⁴⁷ Jundéi ywy ngi Ngariréi ywy pe Jesu uhyk uwyr. Ame'ē ke kapitā hendu rahā, a'e pandu ipe, Jesu pe.

—Ihē rekoha pe ihē namō eho. Kapana'ū ok ta pe. Ihē ra'yr ahy ou. Manō Tate. A'e ke emukatu — aja Jesu pe.

⁴⁸ Jesu pandu ipe:

—Marā ka ym amō ma'eha. Ame'ē ke ihē ama'ema'e katu. Ame'ē ke rehe nde eresak rahā jō, ihē rehe nde erejurujar katu. Māl Katu ym — aja ipe.

⁴⁹ Kapitā pandu:

—Sa'e! Pahar ihē namō eho. Ihē ra'yr manō Tate. Manō ym we rī. Pahar eho — aja Jesu pe.

⁵⁰ (Usak rahā jō jurujar katuha katu ym, aja Jesu mujekwa tar katu.) A'erehe a'e pandu ipe:

—Anī. Aho ym ta. Nde jeje ejywyr eho. Nde ra'yr manō ym ta — aja kapitā pe.

Jesu mukatu, ame'ē ke rehe kapitā usak ym. Anī. Jesu pandu ame'ē ke rehe kapitā jurujar katu. A'erehe pahar a'e jywyr oho. ⁵¹ Hok pe a'e jywyr oho ixo rahā, miasu ta uhyk uwyr ehe. Pandu uwyr:

—Nde ra'yr katu apo 'y — aja kapitā pe.

⁵² Pe, miasu ta pe a'e pandu:

—My warahy rahā, katu oho my? — aja. A'eta pandu:

—Kwehe hakuha maha oho ipe. Se warahy rahā, hakuha maha oho ipe. Warahy jere rahā — aja ipe.

⁵³ Arahā katu te: “Ne ra'yr manō ym ta” aja Jesu pandu kwehe. Ame'ē ke ipy'a pe ipái ukwa ukwa u'am. Pe, Jesu rehe a'e jurujar katu te. Upa hok wyr pe har ta jurujar katu ehe tí, Jesu rehe.

⁵⁴ Aja marā ka ym amō ma'e'ha, ame'ē ke Jesu ma'e katu. (Aja Kirisutu a'e. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke a'e, aja mujekwa katu ngā pe.) Jundéi ywy ngi Ngariréi ywy pe uhyk rahā, marā ka ym amō ma'e'ha, ame'ē ke a'e ma'e katu. Ame'ē riki mokōihar ke.

5

Y kynda ame'ē rake amō sawa'e ke Jesu mukatu

¹ Pe, heta ukwer rahā, amō jundéu awa ta mi'u matyriha rehe Jesu usak oho. Jerusarē ok ta pe usak oho. Arahā Tupā rehe jundéu awa ta ipy'a moí moí. A'erehe ngā mi'u matyr. ² Jerusarē ok ta pe y kynda ame'ē ke ihī. Hukwen rake ihī. Arapuharan ta ixe, ame'ē hukwen rake ihī. Y kynda ame'ē rake rupi ok rymy'y heta ihī tí. Katukwer ame'ē ta ke. Kuja, awa po wajar petēihar upa hetaha. Ame'ē kynda ame'ē rehe her ngā moí. “Mbete” aja riki jundéu awa ta je'ēha ipe. ³ Ok rymy'y wyr rupi ahy ixo ame'ē ta heta túi. Eha ym te ame'ē ta a'ep ihī tí. Jupyātā rātā ame'ē ta túi tí. Wata ym te ame'ē ta ihī tí. [Y katak ame'ē rehe a'eta harō ixo. ⁴ Amō amō rahā, Tupā je'ēha rahoha wyjy uwyr ehe, y kynda ame'ē rehe. Pe, y ke a'e mukatak. Arahā y pe u'ar py, ame'ē ke jō katu oho. Petējō katu oho. Ma'e ahy ixo ame'ē ke upa katu oho.] ⁵ A'ep amō sawa'e túi. Heta te hū warahy 'ar rahā, ma'e ahyha namō te'e a'e ixo. Kupa, 38 warahy 'ar rahā, aja te'e a'e ixo. ⁶ A'ep a'e túi, aja Jesu usak ehe. Heta te hū warahy 'ar rahā, ma'e ahyha namō te'e a'e ixo, aja Jesu ukwa. A'erehe a'e pandu ipe:

—Katu aja nde ereputar my? — aja Jesu.

⁷ —Sa'e! Aputar. Y katak rahā, y pe ihē ke mou ame'ē nixói. Pe, ihē atu aho axo rahā, amō riki y pe opor py, a'erehe ihē katu ym ajū — aja Jesu pe.

⁸ —Epu'am. Nema'e tupe ke emaman. Inamō ewata eho 'y — aja ahy ixo ame'ē pe Jesu pandu.

⁹ Pahar sawa'e katu oho. Tupe ke pyhyk. Inamō wata oho. Arahā riki jundéu awa tama'e putu'uha 'ar ke. ¹⁰ A'erehe jundéu awa tama'e kapitā ta pandu ipe. Sawa'e wata ramō ame'ē pe pandu:

—Apo riki jundéu awa tama'e putu'uha 'ar ke. A'erehe nema'e tupe ke nde erepyhyk ereraho rahā, katu ym. (Nde ereparaky te'e, aja saka.) Katu ym. Aja jundéu awa je'ēha

rehe panduha ihī. Ame'ē rehe jahendu katu — aja ipe.

¹¹ Sawa'e pandu:

—Ihē ke mukatu ame'ē pandu ihē pe: “Nema'e tupe epyhyk. Inamō ewata eho” aja ihē pe — aja jundéu awa tama'e kapitā ta pe sawa'e pandu.

¹² A'eta pandu ipe:

—Awa aja me'ē pandu nde pe my? — aja sawa'e pe.

¹³ A'e pandu:

—Awa mamy? Akwa ym ihē — aja sawa'e. Heta ngā a'ep ixo, a'erehe Jesu oho. A'erehe ehe har sawa'e ukwa ym.

¹⁴ I'i atu we rahā, sawa'e rehe Jesu usak. Tupā rehe ngā jumu'e'ha renda keruhū pe a'e usak ehe. A'e pandu ipe:

—Esarahā! Apo nde katu 'y. Ma'e nde ereka'u te'e'ha ke ema'e ym tí. Tapijar te'e we nde ereka'u te'e'ha nde erema'e rahā, nde erepyrara we hū ta tí — aja sawa'e pe Jesu pandu.

¹⁵ Pe, sawa'e oho. Jundéu awa tama'e kapitā ta pe a'e pandu oho:

—Jesu riki ihē ke mukatu — aja pandu.

¹⁶ A'erehe Jesu ke jundéu awa tama'e kapitā ta mupyrara tar katu. Putu'uha 'ar rahā, a'e mukatu. (Aja rahā paraky te'e, aja ukwa, a'erehe mupyrara tar katu.)

¹⁷ Pe, ngā pe Jesu pandu:

—Ma'e katu ame'ē ke ihē pái keruhū ma'e ixo rī. Aja te'e'ha a'e. (Aja rahā, putu'uha 'ar rahā, a'e ma'e ixo rī, aja mujekwa.) A'erehe aja ma'e katu ame'ē ke ihē ama'e ta me'ē te'e tí. (Putu'uha 'ar rahā, ihē ama'e ta me'ē te'e tí) — aja ngā pe.

¹⁸ Ame'ē panduha rehe jundéu awa tama'e kapitā ta parahy. I'ar koty te we parahy ehe. Jukwa tar katu. Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahā, sawa'e ke mukatu. (Paraky te'e, aja ukwa.) A'erehe katu ym, aja a'eta ukwaha naí. Amō we tí. Tupā riki ipái, aja a'e pandu. Aja rahā, Tupā a'e tí, aja a'eta ukwa. A'erehe parahy te hū ehe. “Mā! Jajukwa ta” aja pandu pandu a'eta jupe.

Jesu riki Tupā ra'yr

¹⁹ (Tupā a'e tí, aja Jesu mujekwa tar katu.) A'erehe ngā pe a'e pandu:

—Ko pehē pe ihē apandu: “Ta'yr ke ihē.” Ihē jeje ma'e ke ihē ama'e ym. Ihē pái ma'ema'eha rehe ihē asak. Aja ihē ama'e tí. Ihē pái ma'eha aja ihē tí. ²⁰ Ihē rehe ihē pái keruhū ipy'a katu. (Ta'yr ke ihē.) Upa a'e ma'e ixo ame'ē ke ihē pe a'e mujekwa. Peme'ē sawa'e ihē amukatu. Ame'ē 'ar koty te we marā ka ym amō ma'eha, ame'ē ke ihē ama'ema'e ta. Ihē pái mujekwa ta ihē pe tí. Ame'ē ke ihē ama'ema'e ta tí. Pesak ehe rahā: “Mā! Katu hū!” aja pekwa ta.

²¹ —Manō ame'ē ke ihē pái keruhū mukwera katu muhem. Aja ihē aputar ame'ē ta ke

ihê amukwera katu ta amuhem tî. Ta'yr ke ihê, a'erehe amukwera katu amuhem ngâ ke tî.

²² —Ihê pái keruhû ihê pe pandu: “Nde riki ngâ pe epandu katu. Kuja. Katu ma'ema'e ame'ê ta pe: ‘Katu nde. Tupã namô exo katu’ aja. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ê ta pe: ‘Katu ym nde. Mupyraraha renda pe eho’ aja’ aja ihê pái pandu ihê pe. Aja a'e atu pandu ym ta. Ihê riki apandu ta kÿ. ²³ Pe, ihê pái keruhû rehe har aja katu ihê rehe har amô ta pandu ta tî. Katu ihê rehe har amô ta pandu ym rahâ, ihê pái keruhû rehe har katu pandu ym ta tî. Jande juja katu te jande tî. Ta'yr ke ihê. Ihê pái keruhû muwyr ame'ê ke ihê.

²⁴ —Jete har ke pehê pe ihê apandu. Ihê pái ihê ke muwyr. Ihê je'êha rehe amô hendu. Pe, ihê pái rehe a'e jurujar katu rahâ, uhâ te hû ame'ê ke a'e aja te'e ta ixo. A'e ke ihê pái keruhû mupyrara ym te ta. Anî. Manôha ngi mutyryk oho, ame'êja saka. (Aja rahâ, mupyraraha renda pe oho ha ngi mutyryk oho, ame'êja saka.) Pe, uhâ te hû ame'ê ke a'e aja te'e ta ixo. Aja rahâ, Tupã koty oho ta ame'ê ke a'e. Aja rahâ, apo Tupã pandu 'y: “Ame'ê ke mupyraraha renda pe oho ym te ta. Anî. Uhâ te hû aja ixo apo 'y” aja Tupã pandu 'y.

²⁵ —Ko apandu pehê pe. Tupã ra'yr ihê. Ma'e angaha ke rehe uhyk ta. Kuja. Manô ame'ê ta ihê je'êha rehe hendu ta. Aja rahâ, uhâ ta. Apandu pehê pe. Apo aja tî. Ihê rehe jurujar ym ame'ê ta riki manô ame'ê ta aja saka. Uhâ ym, a'erehe aja. Apo ihê je'êha rehe hendu. Pe, ihê rehe jurujar katu ta. Aja rahâ, uhâ te hû aja ixo ta apo 'y.

²⁶ —Ihê pái keruhû riki je'êha te reko. A'erehe uhâha ke ngâ pe a'e me'ê katu. Aja ihê tî. Ta'yr ke ihê. Ihê pe a'e pandu: “Ngâ pe uhâha nde ereme'ê katu tî” aja ihê pe pandu.

²⁷ —Ihê pái keruhû pandu: “Ngâ pe epandu katu. Kuja. Katu ma'ema'e ame'ê ta pe: ‘Nde katu. Tupã namô exo katu’ aja nde erepandu katu. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ê ta pe: ‘Nde katu ym. Mupyraraha renda pe eho’ aja nde erepandu katu tî” aja ihê pe pandu tî. Awa ihê tî. Tupã je'êha rupi ajur. A'erehe aja me'ê ihê pe ihê pái pandu.

²⁸ —Ko ihê apandu ame'ê ke rehe: “Mâi!” aja pepandu ym. Kuja. Ihê je'êha rehe upa katu te manô ame'ê ta hendu ta. Ame'ê angaha ke rehe uhyk ta kÿ. ²⁹ Pe, ihê je'êha rehe hendu rahâ, a'eta kwera katu ta uhem. Pe, katu ame'ê ke ma'ema'e, ame'ê ta ke ihê pái keruhû mukwera katu ta muhem. Tupã namô ixo ta. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e. Ame'ê ta ke a'e mukwera katu ta muhem tî. Ame'ê ta ke mupyraraha renda pe mondo ta kÿ — aja Jesu pandu.

Jesu rehe har amô pandu

³⁰ A'e pandu tî:

—Ihê jeje ma'e ke ihê ama'ema'e ym. Ihê pái keruhû mujekwa. Ame'ê ke jô ngâ pe ihê apandu pandu ta. “Pehê katu. Tupã namô pexo katu” aja. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ê ta pe: “Pehê katu ym. Mupyraraha renda pe peho” aja. Ihê aputar ame'ê ke ihê ama'ema'e ym. Anî. Ihê pái keruhû ihê ke muwyr. A'e putar ame'ê ke ihê ama'ema'e katu. A'erehe jete har rupi ngâ rehe har ihê pandu pandu ta.

³¹ —Ihê apandu: “Ihê ke Tupã muwyr” aja. Aja ihê jô apandu rahâ, ihê apandu ame'ê ke rehe pejuru jar ym ta me'ê te'e. ³² Anî. Amô ihê rehe har pandu ame'ê ke pehî. Ihê pái ke ame'ê. Ihê rehe har a'e pandu ame'ê ke jete har te ke. Aja ihê akwa katu. A'erehe ihê rehe pejuru jar katu ta me'ê te'e. ³³ Amô ta ke Juâ koty pehê pe-mondo. Juâ pe a'eta pandu oho. Pe, jete har te ke ihê rehe har Juâ pandu. ³⁴ Pesarahâ! Ihê rehe har sawa'e pandu. Ame'ê ke ihê aputar my? Anî riki. Kuja riki. Sawa'e pandu ame'ê ke rehe pejuru jar katu rahâ, ihê rehe har pekwa katu ta tî. Aja rahâ, ihê rehe pejuru jar katu ta. Aja rahâ, pehê ke ihê pái keruhû muhâ katu ta.

³⁵ —Araparin aja Juâ. Hendy aja saka. (Aja rahâ, jete har Tupã rehe har a'e mujekwa.) Pe, pehendu ehe rahâ, i'i atu we pehê rury katu ehe. ³⁶ (Ihê rehe har mujekwa, ame'ê ke tumeme pehî.) Ihê rehe har Juâ pandu pandu. Amô we tî. Juâ 'ar koty te we ihê rehe har mujekwa ame'ê ke ko ixo. Ihê ama'ema'eha ke. (Ame'ê ihê rehe har mujekwa tî. Mokôihar ke ame'ê.) Ame'ê ke ihê pái keruhû me'ê ihê pe. Ame'ê ke ihê ama'ema'e. Ame'ê rehe amô usak rahâ: “Ko Tupã muwyr ame'ê ke” aja ukwa ta. ³⁷ Amô we tî. Ihê ke ihê pái keruhû muwyr. A'e riki ihê rehe har pandu tî. (Ame'ê ihê rehe har mujekwa tî. Mahapyrihar ke ame'ê.) Ima'e je'êha rehe pehendu ym te. Ima'e ma'ema'eha rehe pejuru jar ym te tî. ³⁸ Je'êha ke a'e muwyr. Ame'ê ke rehe pehendu tar ym tî. Ihê rehe pehê pejuru jar ym, a'erehe pehendu tar ym ehe tî. A'e muwyr ame'ê ke ihê.

³⁹ —Tupã je'êha rehe pejumu'e mu'e pexo. Aja rahâ, pehê ruhâ ta, aja pekwaha naî. Pesarahâ! Tupã je'êha rehe ihê rehe har pandu ha ihî. (Ame'ê ke ihê rehe har mujekwa tî. Tumemehar ke ame'ê.) Ame'ê ke jete har ihê rehe har mujekwa tî. ⁴⁰ Anî. Ihê rehe pejuru jar tar ym. Ihê rehe pejuru jar katu rahâ, pehê ke ihê pái muhâ katu ta.

⁴¹ —Ihê rehe har katu amô ta pandu. Ame'ê ke ihê aputar ym. (Katu ihê rehe har Tupã pandu. Ame'ê ke ihê aputar.) ⁴² Pehê rehe har ihê akwa katu. Tupã rehe pehê pepy'a ym, aja ihê akwa katu. ⁴³ Ihê

pái keruhũ je'êha rupi ihê ajur. Pe, ihê ke peputar ym. A'erehe Tupã rehe pehê pepy'a ym, aja akwa katu. Ima'e je'êha rupi amô sawa'e uwyr rahã, ame'ê ke peputar katu. Ihê anî. Peputar ym.

⁴⁴ —Pehê rehe har katu amô ta pandu. Ame'ê ke peputar katu. Pehê rehe har katu Tupã riki pandu. Ame'ê ke peputar ym. A'erehe marã ka ym ihê rehe pejurujariha. Tupã peteihar a'e. Pandu katuha ke peputar ym.

⁴⁵ —Pehê rehe har ihê pái keruhũ pe ihê apandu ym ta. Aja pekwha naî. Kuja: “Pehê katu ym. Ihê rehe pejurujar ym” aja apandu ym ta, aja pekwha naî. Anî. Pesarahã! Amô riki pandu ta tî. Moise pandu ta tî. “Pehê katu ym. Pejurujar ym. Tupã muwyr ame'ê ke rehe pejurujar ym” aja pandu ta tî. A'e mupinim ame'ê ke rehe pehendu katu. Aja rahã, pehê ruhã ta, aja pekwha naî. ⁴⁶ Moise mupinim ame'ê ke rehe pehendu katu ta tipe rahã, ihê rehe pejurujar katu ta tipe tî. Ihê rehe har a'e mupinim, a'erehe pejurujar katu ta me'ê te'e. ⁴⁷ Anî. A'e mupinim ame'ê ke rehe pejurujar ym. A'erehe ihê apandu ame'ê ke rehe marã ka ym pejurujariha tî — aja Jesu pandu jundéu awa tama'e kapitã ta pe.

6

Ngã mi'u ke Jesu muheta

(Matéu 14.13-21; Mak 6.30-44; Ruk 9.10-

17)

¹ Heta ukwer rahã, ypa ke Jesu aha oho, jarusu keruhũ pe. Ypa rer Ngariréi. Mokõi her. Timberi aja her tî. ² Heta haikwer rupi ngã oho tî. Ma'e ahy ixo ame'ê ta ke a'e mukatu. Ame'ê ma'e katu ame'ê rehe ngã usak, a'erehe haikwer rupi a'eta oho. ³ Ywy'a rehe Jesu jupir oho. Ame'ê 'ar pe a'e wapyk, jumu'eha ta namô. ⁴ Jundéu awa ta mi'u matyriha 'ar rehe uhyk tate. Her Pasuko. Arahã jundéu awa ta imi'u matyr. ⁵ Jesu juramã usak rahã, hetaha ta uhyk uwyr ixoty. Ame'ê ke rehe a'e usak. Pe, Siri pe a'e pandu:

—Hetaha ta pe ngã mi'u jame'ê ta. My ame'ê ke jande jajo'ok ta my? — aja ipe.

⁶ Myja ngã pe ngã mi'u me'ê me'ê ta my? Ame'ê ke Jesu ukwa katu. Siri ukwaha ke a'e manga u'am. A'erehe aja me'ê a'e pandu ipe, Siri pe. ⁷ Siri pandu:

—Kuja, 200 'ar rahã, amô paraky. Ame'ê tamatarer pe mbeju jajo'ok rahã, uhyk ym ngã pe. Ta'yr mi ngã u'u ta — aja Jesu pe.

⁸ Pe, amô jumu'eha uhyk. Andere ke. Simã Petu mu a'e. ⁹ A'e pandu:

—Se amô kurumĩ ixo. Mokõi pira ka'ê namô a'e ixo. Mbeju ra'yr, awa po wajar peteihar upa. Ahúi aja me'ê ku'i ke te'e mujã

ame'ê ke. Ame'ê ke ngã hetaha ta rehe uhyk ym te ta — aja Andere.

¹⁰ Pe, Jesu pandu:

—“Pewapyk” aja ngã pe pepandu — aja jumu'eha ta pe.

Pe, jumu'eha ta pandu rahã, upa ngã wapyk. A'ep sorok katu. Kãpĩ ra'yr heta. Kuja, 5.000 sawa'e ta hetaha ta ixo nahã my.

¹¹ Pe, mbeju ke Jesu pyhyk. Pe, Tupã pe a'e pandu:

—Ne jô riki katu te me'ê ke. Jande mi'u jande pe nde eremuwyr katu — aja.

Pe, ame'ê ke jumu'eha ta pe a'e me'ê me'ê. Pe, wapyk ame'ê ta pe jumu'eha ta upa me'ê me'ê tî. Aja pira ka'ê tî. Me'ê me'ê tî. Upa ngã u'u. Uhyk ngã u'u. ¹² Upa u'u rahã, upa ngã iãpũ rahã, jumu'eha ta pe Jesu pandu:

—Pyta we ame'ê ke pematyr. Aja rahã katu ta. Ombor ym ta awa, pyta we ame'ê ke — aja.

¹³ Pe, mbeju pyta ame'ê ke a'eta matyr matyr. Ahúi aja me'ê ku'i ke te'e mujã ame'ê ke. Awa po wajar peteihar upa hetaha ngi ngã u'u. Ame'ê pyta we ame'ê ke matyr matyr. Heta wasãkã mutyryhem. Awa py mokõi hetaha mutyryhem.

¹⁴ Marã ka ym mbeju ke amô muhetaha. Ame'ê ke Jesu ma'ema'e katu. Uhyk rehe a'ep pe har ta usak. A'erehe ngã pandu pandu ngã jupe:

—Tupã je'êha pandu ame'ê ke kome'ê ywy keruhũ pe uwyr ta. Peme'ê riki a'e — aja Jesu rehe har ngã pandu pandu ngã jupe.

¹⁵ A'e ke kapitã keruhũ aja ngã mu'am tar katu. Pyrâtãha namô a'e ke ngã mu'am ta rahô. Aja Jesu ukwa. Ame'ê ke a'e putar ym. (A'e ke Tupã muwyr, aja ngã ukwa ym. Tupã ra'yr a'e, aja ukwa ym tî. Kome'ê ywy keruhũ pe har kapitã keruhũ, aja jô ngã putar. Ame'ê ke Jesu putar ym tî.) A'erehe oho ngã ngi. Amô we ywy'a rehe jeje jupir oho. Ngã ngi oho.

Y'ar rupi Jesu wata

(Matéu 14.22-33; Mak 6.45-52)

¹⁶ Pytun ramô rahã, ypa pe jumu'eha ta oho. ¹⁷ Pe, jarusu keruhũ pe a'eta opor oho. Ame'ê pe a'eta aha ta oho ixo. Kapana'ũ ok ta koty oho ixo. Pe, pahar pytun oho. Jesu uhyk ym we rî. ¹⁸ Pe, ywytu keruhũ jupeju hũ uwyr ehe. A'erehe y ke kotok hũ. ¹⁹ Paite we jumu'eha ta pykũ hũ oho ixo. Awa po wajar peteĩ kiro met paiteha nahã my. Pe, Jesu rehe a'eta usak. Y'ar rupi a'e wata uwyr ixo. Jarusu keruhũ koty wata uwyr ixo. A'eta jumukahem hũ ingi. ²⁰ Jesu pandu a'eta pe:

—Ihê ko. Pejumukahem ym ihê ngi — aja.

²¹ Pe, hurryha namô jumu'eha ta pandu ipe:

—Ejur nde ipe tî — aja Jesu pe.

A'e opor ipe rahã, pahar y ruwái rehe a'eta uhyk oho. Oho ta, ame'ẽ ywy pe pahar uhyk oho.

Jesu rehe ngã kekar

²² Ku'ẽ rahã, peteĩ jô jarusu keruhũ rehe ngã usak. Y ruwái rehe pyta ame'ẽ ta ke a'eta. Jarusu keruhũ pe jumu'eha ta namõ Jesu oho ym, aja a'eta ukwa katu. ²³ Pe, amõ amõ jarusu keruhũ pe heta ngã uhyk uwyr a'ep tĩ. Timberi ok ta ngi uhyk uwyr. Mbeju ke ngã u'u. Ame'ẽ rendã y rymy'y rehe uhyk uwyr. Mbeju Jesu pyhyk rahã, Tupã pe: "Ne jô riki katu te me'ẽ ke. Jande mi'u jande pe nde eremuwyr katu" aja a'e pandu. Ame'ẽ rendã rake ame'ẽ. ²⁴ Pe, a'ep Jesu nixói, aja ngã ukwa. Jumu'eha ta nixói tĩ, aja a'eta ukwa tĩ. A'erehe jarusu keruhũ pe opor oho tĩ. Pe, ame'ẽ pe Kapana'ũ ok ta pe oho. Jesu ke a'eta kekar oho.

Mbeju rehe har Jesu pandu

²⁵ Ypa ruwái rehe Jesu ke ngã mahem rahã, pandu ipe:

—Sawa'e! Ngã mu'eha nde. Myja rahã nde erejur se my? — aja Jesu pe.

²⁶ A'e pandu:

—Pesarahã! Marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke pyrãtãha namõ ihẽ ama'ema'e. Aja Tupã ihẽ ke muwyr, aja amujekwa. Ame'ẽ ke rehe pesak. A'erehe ihẽ ke pekekar pexo. Anĩ. Aja ym. Mbeju ke pe'u. Uhyk pe'u. A'erehe ihẽ ke pekekar pexo. ²⁷ Pehẽ mi'u ke rehe jô pehẽ py'a pemoĩ moĩ ym pexo. Ame'ẽ upa ta. Pahar myahy ta awa. Kuja katu. Ma'e mi'u upa ym, ame'ẽ ke rehe pehẽ py'a pemoĩ moĩ katu. Ame'ẽ ke amõ u'u rahã, uhã te hũ aja ixo ta. Ame'ẽ ke ihẽ ame'ẽ me'ẽ ta awa ta pe. Awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur. Ame'ẽ ngã mi'u ihẽ ame'ẽ me'ẽ, a'erehe Tupã, ihẽ pái keruhũ pandu ihẽ pe: "Ngã pe uhãha nde ereme'ẽ me'ẽ katu, a'erehe nde rehe ihẽ rury katu" aja pandu. A'erehe awa ruhãha ihẽ ame'ẽ katu — aja Jesu pandu.

²⁸ A'eta pandu:

—Tupã putar ame'ẽ ke jama'e tar katu rahã, myja me'ẽ jama'e ta my? — aja Jesu pe.

²⁹ A'e pandu:

—Kuja Tupã putar katu. A'e muwyr ame'ẽ ke rehe pejuruar katu, ame'ẽ ke a'e putar katu. Ko ihẽ riki a'e muwyr ame'ẽ ke ihẽ. Aja rahã, ihẽ rehe pejuruar katu, aja Tupã putar katu — aja ngã pe.

³⁰ A'eta pandu:

—Marã ka ym ma'e ke amõ ma'eha. Ame'ẽ ke ema'e. Jande jasak ehe rahã, Tupã nde ke muwyr, aja jakwa ta. Ma'e nde erema'e ta my? ³¹ Esarahã! Awa nixói te ame'ẽ rupi jande ramũi ta ixo rahã, ma'e ke

a'eta u'u. "Mana" aja ipe. Ame'ẽ ke a'eta u'u. Tupã je'ẽha rehe kuja panduha ihẽ:

"Ywa ngi ngã mi'u ke a'eta pe Moise me'ẽ" aja panduha ihẽ.

—Moise me'ẽ, a'erehe a'e ke Tupã mondo aja jakwa katu. Nerahã! Ma'e jande pe nde eremuwyr ta my? — aja Jesu pe.

³² A'e pandu:

—Pesarahã! Ywa ngi uwyr, ame'ẽ ngã mi'u ke pehẽ pe Moise me'ẽ ym. Ywa ngi uwyr ame'ẽ ke aja ym ame'ẽ. Pehẽ mi'u te ke pehẽ pe ihẽ pái keruhũ muwyr. ³³ Ngã mi'u ke Tupã me'ẽ. Ame'ẽ riki ywa ngi wyjy uwyr ame'ẽ ke. Pe, kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta ke a'e muhã katu ta — aja Jesu pandu.

³⁴ —Sa'e! Ame'ẽ mi'u ke jande pe eme'ẽ te'e — aja Jesu pe.

³⁵ A'e pandu:

—Ihẽ riki ame'ẽ mi'u aja saka. Ame'ẽ ke amõ u'u rahã, myahy ym te ta. Aja rahã, ihẽ rehe jurujar katu ame'ẽ ta myahy ym ta tĩ. Uhãha namõ ixo, a'erehe myahy ym ta. Kome'ẽ ywy keruhũ pe har mi'u ke amõ u'u rahã, myahy tĩ. Jyngwéi tĩ.

³⁶ —Ihẽma'e ma'ema'eha rehe pesak tipe. Ihẽ ke Tupã muwyr ame'ẽ rehe pejuruar ym. Aja me'ẽ upa ihẽ apandu ramõ pehẽ pe. ³⁷ Amõ amõ ta ke ihẽ pái keruhũ muhyk ta ihẽ rehe. A'erehe ihẽ rehe jurujar katu ta. Ame'ẽ ta riki ihẽ kotyhar wan ta. Ihẽ rehe jurujar katu ame'ẽ ta pe ihẽ apandu ym te ta: "Nde ke aputar ym" aja. ³⁸ Ywa ngi ihẽ awyijy ajur. Ihẽ ke muwyr. A'e putar ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e ajur. Ihẽ aputar ame'ẽ ke anĩ. Ame'ẽ ke ama'e ym. ³⁹ Ihẽ ke muwyr. A'e putar ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e ta. Kuja. Awa ta ke ihẽ rehe a'e muhyk ta. A'erehe ihẽ rehe a'eta jurujar katu ta. Ame'ẽ ta mupyrrahã rendã pe oho ym te ta. Ihẽ amondo ym te ta. Aja a'e putar. Ame'ẽ ta manõ rahã, pe, 'ar rehe angaha uhyk rahã, upa ame'ẽ ta ke ihẽ amukwera katu ta amuhem. ⁴⁰ Kuja ihẽ pái keruhũ putar: Ta'yr ke ihẽ. Upa ame'ẽ ke ukwa ame'ẽ ta jurujar katu ihẽ rehe. Ame'ẽ ta ke ihẽ amuhã katu ta. Pe, 'ar rehe angaha uhyk rahã, upa ame'ẽ ta ke ihẽ amukwera katu ta amuhem tĩ — aja Jesu pandu ngã pe.

⁴¹ Kuja Jesu pandu ramõ: "Ngã mi'u aja saka ihẽ. Ywa ngi ihẽ awyijy ajur" aja a'e. A'erehe jundéu awa ta je'ẽ je'ẽ hũ ehe har.

⁴² Kuja a'eta pandu:

—Mã! Ko riki Jesu. My ngi a'e uwyr my? Jakwa katu riki. Awa te'e a'e. Jose ra'yr a'e. Imãĩ rehe jasak. Ipái rehe aja tĩ. Jasak tĩ. A'erehe ywa ngi uwyr ym aja jakwa. Ma'ewã ywa ngi a'e wyjy uwyr aja a'e pandu my? — aja ngã je'ẽ je'ẽ hũ.

⁴³ Jesu pandu:

—Anĩ. Peje'ẽ je'ẽ hũ ym pehẽ jupe. ⁴⁴ Ihẽ ke ihẽ pái keruhũ muwyr. Ihẽ rehe amõ ke a'e muhyk katu rahã, ihẽ rehe a'e jurujar

katu. Aja ihê pái muhyk ym rahâ, ihê rehe jurujar ym ta awa. Ihê rehe jurujar katu ame'ê ta ke ihê amukwera katu ta amuhem. 'Ar rehe angaha uhyk rahâ, amukwera katu ta amuhem. ⁴⁵ Tupã je'êha pandu ame'ê ta kuja mupinim:

“Upa awa ta ke Tupã mu'e ta” aja.

—Aja ihê pái keruhû rehe amô hendu katu rahâ, ihê rehe a'e jurujar katu tî. Ihê pái keruhû pandu ame'ê ke amô jumu'e rahâ, aja tî. Ihê rehe jurujar katu tî. ⁴⁶ Ihê pái keruhû rehe amô usak. Anî. Aja ym ihê apandu. Ihê jô asak katu ehe. Ingi ihê ajur. A'erehe ihê asak ehe.

⁴⁷⁻⁴⁸ —Pesarahâ! Ngã mi'u aja saka ihê. Ihê rehe amô jurujar katu rahâ, myahy ym te ta ixo. Uhâha ke ihê ame'ê ta ipe, a'erehe myahy ym te ta ixo. ⁴⁹ Ymanihar pehê ramûi ta ma'e ke u'u. “Mana” aja ipe. Ame'ê ke u'u. Awa nixô te ame'ê rupi ixo rahâ, u'u. Pe, a'eta manô tî. ⁵⁰ Ngã mi'u ywa ngi wyjy uwyr, aja ihê apandu. Ame'ê ke amô u'u rahâ, manô ym te ta. ⁵¹ Ywa ngi ihê awyjy ajur. Uhâha ke ihê ame'ê katu. Ngã mi'u aja saka ihê. Ame'ê ke amô u'u rahâ, uhâ te hû a'e. Ngã mi'u ke ihê ame'ê katu, ame'ê riki ihê rete ke. Ihê amanô rahâ, ngâ pe ihê rete ihê ame'ê, ame'êja saka. A'erehe ihê rehe jurujar katu rahâ, kome'ê ywy keruhû pe har ta uhâ te hû ta — aja Jesu pandu ngâ pe.

⁵² Pe, ame'ê ke hendu rahâ, jundéu awa ta pandu pandu hû ngâ jupe:

—Myja hete ke ja'u ta my? Myja ame'ê ke jande pe peme'ê sawa'e me'ê ta my? — aja a'eta pandu pandu hû tî.

⁵³ Jesu pandu ngâ pe:

—Pesarahâ! Ihê rete ke pehê pe'u ym rahâ, pehê ruhâ ym te ta. Ihê ruwy ke pe'u ym rahâ, aja tî. Pehê ruhâ ym te ta tî. Awa ihê tî. Tupã je'êha rupi ajur. Tupã muwyr ame'ê ke ihê. ⁵⁴ Ihê rete ke amô u'u rahâ, Tupã namô ixo ta. Ihê ruwy ke amô u'u rahâ, aja tî. Tupã namô ixo ta tî. Pe, 'ar rehe angaha uhyk rahâ, a'e ke ihê amukwera katu ta amuhem. ⁵⁵ Ihê rete riki ngâ mi'u te aja saka. Myahy ym te ta awa. Ihê ruwy riki y te aja saka tî. Jyngwéi ym te ta awa. ⁵⁶ Ihê rete ke amô u'u rahâ, ihê namô a'e juehe katu a'e ixo tî. Ihê ruwy ke amô u'u rahâ, aja tî. Ihê namô a'e juehe katu a'e ixo tî. Pe, ipy'a rehe ihê aî ta. ⁵⁷ Ihê ke ihê pái keruhû muwyr. Uhâ te hû ame'ê ke a'e. A'e uhâ te hû, a'erehe aja ihê tî. Ihê ruhâ te hû ihê tî. Kuja tî. Ihê ruhâ te hû tî, a'erehe ihê rete ke amô u'u rahâ, aja a'e tî. Uhâ te hû a'e tî. ⁵⁸ Aja riki ngâ mi'u ke. Ywa ngi wyjy uwyr ame'ê ke. Ame'ê ke pehê ramûi ta u'u ame'ê ke aja ym. Ma'e mi'u ke pehê ramûi u'u. Pe, a'eta manô. Ngã mi'u ihê ame'ê, ame'ê ke amô u'u rahâ, uhâ te hû ta a'e — aja Jesu pandu ngâ pe.

⁵⁹ Aja me'ê Jesu pandu. Jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe a'e mu'e rahâ, aja me'ê a'e pandu. Kapana'û ok ta pe ame'ê jy'ariha renda ihî. (Jesu rete ke amô u'u, ame'ê riki jurujar katu ehe aja riki. Huwy ke amô u'u, ame'ê ke aja tî. Jurujar katu ehe, aja tî.)

Amô ta Jesu ke hijar oho

⁶⁰ Aja me'ê Jesu pandu ame'ê ke rehe heta jumu'eha ta hendu. Ame'ê ta ngi har amô amô ta pandu:

—Mâ! A'e pandu ame'ê ke wewe jakwa. Japutar ym — aja a'eta.

⁶¹ Jumu'eha ta riki je'ê je'ê hû a'eta jupe. Ame'ê ke Jesu ukwa katu. Amô pandu ym ipe. Ukwa katu. A'erehe a'e pandu:

—Ihê apandu ame'ê ke peputar ym my? A'erehe ihê namô peho tar ym apo my?

⁶² Yman ywa pe ihê axo. Apo a'ep ihê ajupiriha ke rehe pesak rahâ, peparahy te ta my? Awa ihê tî. Tupã je'êha rupi ihê ajur. Tupã muwyr ame'ê ke ihê. ⁶³ Awa ruhâha ke Tupã'a me'ê katu. Awa pyrâtâha rupi te'e ma'ema'e rahâ, marâ ka ym uhâha namô ixoha. Ihê apandu ramô ame'ê ke rehe amô jurujar katu rahâ, ipy'a rehe Tupã'a ixo ta. Uhâ te hû ta a'e. ⁶⁴ Pehê anî. Pehê ngi har amô amô ta jurujar ym ihê rehe — aja Jesu pandu.

[Amô amô ta jurujar ym ehe, aja Jesu ukwa katu. Aja te'eha ukwa katu. Huwajan ta ke Jesu rehe amô muhyk ta werur. Ame'ê rehe har Jesu ukwa katu tî.]

⁶⁵ Pe, a'e pandu tî:

—Pehê ngi har amô amô jurujar ym ihê rehe. A'erehe pehê pe ihê apandu: “Amô amô ke ihê rehe ihê pái keruhû muhyk ym rahâ, marâ ka ym ihê rehe jurujariha” — aja Jesu pandu.

⁶⁶ Ame'ê ke rehe jumu'eha ta hendu rahâ, ame'ê ta ngi har amô amô ta hijar oho. Jesu namô a'eta wata ym te tî. ⁶⁷ Pe, awa py mokôï jumu'eha ta pe Jesu pandu:

—Ihê ke pehijar ta peho my tî? — aja.

⁶⁸ Simâ Petu pandu:

—Anî. Sawa'e! Awa namô jaho ta my? Ne jô awa ruhâha rehe har nde erepandu katu. ⁶⁹ Katu te ame'ê ke nde, aja jakwa katu. Tupã muwyr ame'ê ke nde, aja jakwa katu tî. Ame'ê ke rehe jande jajurujar katu tî — aja Petu pandu.

⁷⁰ Jesu pandu:

—Awa py mokôï riki pehê. Pehê ke ihê amujy'ar ihê koty. Pehê ngi har amô ixo. Satana rehe hendu katu ta. (Âjâ ramûi a'e) — aja Petu ta pe Jesu pandu.

⁷¹ Satana rehe hendu katu ta, aja pandu rahâ, Jun rehe har Jesu pandu. A'e riki huwajan ta ke Jesu rehe muhyk ta werur. Jun riki Simâ Ikario ra'yr. Awa py mokôï jumu'eha ta ngi har pete'e a'e.

7

Jesu mu ta rehe har

¹ Ajame'ë ke Ngariréi ywy rupi Jesu wata oho ixo. Jundéi ywy rupi a'e wata tar ym. Jywy tar ym. A'ep pe har ta a'e ke jukwa tar katu. A'e ke jundéu awa tama'e kapitā ta jukwa tar katu. A'erehe ame'ë rupi oho tar ym. ² Pe, jundéu awa ta mi'u matyriha ke rehe uhyk Tate. Arahā kupixa rymy'y rehe xipa mujā. (Ame'ë wyr pe jundéu awa ta ukwer. Aja ymanihar ta ma'ema'e.) Ame'ë ke jundéu awa ta ukwa ukwa ta ixo apo tī. Ame'ë rehe imi'u ngā matyr. ³⁻⁵ [Jesu rehe imu ta jurujar ym. A'erehe puka puka hū ehe.] A'erehe kuja pandu ipe.

—Sengi eho. Jundéi ywy pe eho, Jerusarë ok ta pe. Aja rahā nde erema'ema'eha ke rehe jumu'eha ta usak ta. Marā ka ym amō ma'eha, ame'ë ke nde erema'ema'e. Ame'ë ke rehe a'eta usak ta. Jande jasak ta tī. Ima'e ma'eha ke amō ta pe amō mujesak tar katu rahā, ima'e ma'eha ke mukanim ym awa. Aja nde tī. Emujesak katu. Aja rahā, nde ke Tupā muwyr, aja ngā ukwa ta. Jande jakwa ta tī — aja Jesu pe.

⁶⁻⁸ A'e pandu:

—Ihē ahoa angaha rehe uhyk ym we rī. Tupā rehe ipy'a ym ame'ë ta parahy ihē rehe. Upa ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'ema'e ixo, aja ihē apandu pandu a'eta pe. A'erehe ihē rehe a'eta parahy. Pehē rehe parahy ym. A'erehe ngā mi'u matyriha pe peho tar katu rahā, pesak peho. Ihē ahoa angaha ke rehe uhyk ym we rī. A'erehe pehē namō ihē aho ym ta — aja imu ta pe Jesu pandu.

⁹ Aja me'ë a'e pandu. Pe, Ngariréi ywy pe a'e pyta we rī.

Ngā mi'u matyriha rehe Jesu usak oho

¹⁰ Ngā mi'u matyriha rehe imu ta upa oho rahā, haikwer rupi Jesu oho tī. Ngā ukwa ym ha rupi oho. ¹¹ Ngā mi'u matyr, ame'ë pe heta ngā ixo. Ame'ë ta rupi Jesu ke jundéu awa tama'e kapitā ta kekar kekar ixo tipe. “Myp ixo my?” aja a'eta pandu pandu. ¹² Hetaha ta ngi har amō amō ta pandu pandu hū ehe har. Amō ta pandu:

—Sawa'e katu ame'ë ke a'e — aja.

Amō ta pandu:

—Anī. Muka'u te'e hū ngā ke — aja naī.

¹³ Jundéu awa tama'e kapitā ta ngi a'eta kyje. A'erehe hetaha ta ukwa ym ha rupi a'eta pandu pandu ehe har. Wewe katu pandu pandu.

¹⁴ Ngā mi'u matyriha rehe heta ngā ukwer ta. Awa po wajar mokōi hetaha ukwer ta. Pe, mahapyrihar rehe uhyk. Pyter pe uhyk. Arahā Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe Jesu mu'e oho. ¹⁵ Pe, jundéu awa tama'e kapitā ta pandu pandu a'eta jupe:

—Mā! Myja a'e ukwa katu my? Jundéu awa tama'e paper renda pe a'e jumu'e ym riki — aja a'eta jupe.

¹⁶ Jesu pandu:

—Ihē atu akwa ame'ë ke ihē amu'e ym ngā pe. Ihē ke muwyr. A'e ukwa katu ame'ë ke ihē amu'e katu. ¹⁷ Ihē akwa ame'ë ke ihē amu'e my? Anī. Aja ym. Ko Tupā mujekwa ame'ë ke ihē amu'e. Tupā putar ame'ë ke amō ma'ema'e rahā, kuja ukwa katu ta. Ko Tupā mujekwa ame'ë ke ihē amu'e, aja ukwa katu ta. ¹⁸ Amō ukwa ame'ë ke a'e pandu rahā, katu ehe har amō pandu. Ame'ë ke putar. Ihē anī. Ihē ke muwyr. Katu ehe har amō ta pandu. Ame'ë ke ihē aputar katu. A'erehe ihē apandu ame'ë ke jete har te ke. Ngā ke ihē amuka'u te'e ym. ¹⁹ Yman Tupā je'ēha ke Moise mupinim pehē pe tipe. Anī. Pehendu ym te ehe. Moise je'ēha rehe ihē riki ahendu ym, aja pekwaha naī. A'erehe ihē ke pejukwa tar katu — aja Jesu pandu.

²⁰ Amō amō pandu:

—Mā! Anī. Nde ke jukwa tar ym awa! Āja nde py'a rehe ihī nahā my, a'erehe: “Ihē ke pejukwa tar katu” aja nde erepandu — aja Jesu pe.

²¹ A'e pandu:

—Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahā, marā ka ym amō ma'eha, ame'ë ke ihē ama'ema'e. Ma'e ahy ixo ame'ë ke ihē amukatu. “Ihē aparaky te'e” aja pekwaha naī. “Ma'ewā my?” aja pepandu. ²² (Pehē aja tī. Peparaky te'e tī. Putu'uha 'ar rahā, ma'e ke pema'ema'e tī.) Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahā, kurumī ra'yr rehe ihī, ame'ë pির ke pejupā. (Aja rahā, jundéu awa ke a'e. Tupā usak katu ehe, aja mujekwa.) Moise mupinim aja pejupā. (Aja rahā, peparaky te'e tī.) [Ame'ë jupāha ke Moise mupinim py ym. Amō mupinim py. Ymanihar Moise ramūi riki pandu py.] ²³ Moise mupinim, ame'ë ke rehe pehendu katu, a'erehe kurumī ra'yr rehe ihī pير ke pejupā. Putu'uha 'ar rahā, pejupā tī. (Aja rahā, peparaky te'e tī.) Aja rahā putu'uha 'ar rahā, amō ke ihē amukatu rahā, ma'erehe peparahy ihē rehe my? Katu ym aja. ²⁴ Ma'e ke rehe pesak, pe, pahar: “Ko katu” aja pepandu ym. Anī rahā, pahar: “Ko katu ym” aja pepandu ym tī. I'i atu te pekwa pekwa pexo. Aja rahā jō: “Ko katu.” Anī rahā: “Ko katu ym” aja pepandu katu. Jete har rupi pepandu katu — aja Jesu pandu.

Jesu riki Kirisutu, Tupā muwyr ame'ë ke

²⁵ Jerusarë ok ta pe har ta ngi har amō ta pandu:

—Ko riki Jesu. A'e ke jundéu awa tama'e kapitā ta jukwa tar katu. ²⁶ Pesarahā! Ngā pe a'e pandu pandu ixo. Jumkanim ym a'e ixo. Je'ēha ke muputu'u ym awa. A'e

riki Tupā muwyr ame'ë ke, aja jundéu awa tama'e kapitā ta ukwa katu nahā my apo.
²⁷ Anī nahā my. Tupā muwyr ame'ë ke uwyr rahā, my ngi uwyr my? Ukwa ym awa. Hekoha jakwa ym. Peme'ë sawa'e anī. Hekoha jakwa katu. (Nasare ok ta pe har ke a'e.) A'erehe my ngi a'e uwyr ame'ë ke jakwa katu. A'erehe peme'ë sawa'e Tupā muwyr ame'ë ke a'e aja ym nahā my — aja ngā pandu pandu naī.

²⁸ Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe Jesu mu'e u'am rahā, hātā pandu ngā pe: —Ihē rehe har pekwa katu my? Anī. Pekwa ym riki. Pesarahā! Ihē aputar, a'erehe ihē ajur. Anī. Aja ym. Ihē ke amō muwyr. Jete har te ke pandu ame'ë ke a'e. Ehe har pekwa ym. ²⁹ Ehe har ihē akwa katu. A'e ixo. Ingi ihē ajur, a'erehe ehe har akwa katu. Ihē ke a'e muwyr. (Tupā ke a'e) — aja Jesu pandu.

³⁰ A'e pyhykiha ke jundéu awa tama'e kapitā ta manga te'e ixo. Anī. Pyhyk ym ngā. A'e manōha angaha ke rehe uhuk ym we rī. A'erehe pyhyk ym te ngā. ³¹ Ko riki heta ame'ë ta ngi har amō amō ta jurujar katu ehe. A'eta pandu:

—Tupā muwyr ame'ë ke uwyr rahā, marā ka ym amō ma'e'ha, ame'ë ke a'e ma'ema'e ta. Aja katu ame'ë ke peme'ë sawa'e ma'ema'e. A'erehe a'e riki Tupā muwyr ame'ë ke, aja jakwa katu — aja jurujar katu ehe ame'ë ta pandu.

Jesu ke harōha ta pyhyk ta oho

³² “A'e riki Tupā muwyr ame'ë ke” aja heta ame'ë ta wewe pandu pandu. Ame'ë ke rehe parise ta hendu. A'erehe Jesu koty harōha ta ke a'eta mondo. Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū harōha ta ke ame'ë ta. Jundéu awa tama'e pa'ihu ta mondo tī. Jesu ke harōha ta pyhyk ta oho. ³³ Jesu pandu:

—Pehē namō ihē apyta we ta rī. Pe, ihē aho ta. A'engi ihē ke muwyr, ame'ë koty ihē ajwyr ta aho. ³⁴ Ihē ke pekekar ta. Ihē ke pemahem ym te ta. Ihē aho ame'ë pe marā ka ym pehoha — aja ngā pe Jesu pandu. (“Ihē aho ta” aja pandu rahā: “A'e manō ta” aja mujekwa.)

³⁵ Pe, jundéu awa tama'e kapitā ta pandu pandu a'eta jupe:

—Jande jamahem ym, ame'ë pe a'e oho ta. My ihon ta my? Amō awa tama'e ok ta pe a'e oho ta my? A'ep jundéu awa aja ym ame'ë ta ke a'e mu'e ta oho my? ³⁶ A'e pandu: “Ihē ke pekekar ta. Ihē ke pemahem ym ta. Ihē aho ame'ë pe marā ka ym pehoha” aja a'e pandu. Myja ame'ë my? Jakwa ym jande — aja a'eta jupe.

Y mundu aja saka awa rehe ihī katu

³⁷ Ngā mi'u matyriha riki upa. Weraha a'ejōhar ke. Ame'ë wera rahā, hury katu te

ngā. Arahā Jesu pu'am. Pe, hātā pandu ngā pe:

—Jyngwéi ame'ë ke mā peja ihē koty ejur. Amō y ke ihē ame'ë ta. Mā peja ame'ë ke e'u katu. ³⁸ Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī: “Ihē rehe amō jurujar katu rahā, y aja saka ipy'a ngi uhem ta. Ame'ë ke muxuwe katu ngā ke” aja Tupā je'ēha rehe panduha ihī — aja Jesu pandu.

³⁹ [Y aja saka ipy'a ngi uhem, aja Jesu pandu rahā, Tupā'a ipy'a rehe ihī katu, ame'ë rehe har a'e pandu. Jurujar katu ehe ame'ë ta py'a pe a'e muwyr ta. Arahā ngā py'a rehe Tupā'a ihī ym we rī. Ipái koty Jesu jywyr ym we rī. A'ep ipái pandu ta: “Nde katu te ame'ë ke nde” aja. A'ep jywyr ym we rī. A'erehe ngā py'a rehe Tupā'a ihī ym we rī.]

Amō koty koty ngā ukwa

⁴⁰ Jesu pandu ame'ë ke rehe heta ngā hendu. Amō ta pandu:

—Jete. Peme'ë riki Tupā je'ēha pandu ame'ë ke a'e. Jaharō jaxo ame'ë ke a'e — aja pandu.

⁴¹ Amō ta pandu:

—Anī. A'e riki Kirisutu. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ë ke a'e — aja.

Amō ta pandu:

—Anī. Peme'ë riki ngariréi ywy pe har ke a'e. Ame'ë ywy ngi Kirisutu uwyr ym ta. A'erehe peme'ë riki Kirisutu ym a'e. ⁴² Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī:

“Kirisutu riki Ndawi rainō. Merē ok ta pe a'e u'ar ta. A'ep yman Ndawi ixo, ame'ë ok ta pe Kirisutu u'ar ta” aja Tupā je'ēha rehe panduha ihī.

—Peme'ë riki ngariréi ywy pe har ke a'e. A'erehe peme'ë riki Kirisutu ym — aja amō ta pandu naī.

⁴³ Jesu rehe har muka'u te'e ngā panduha. A'erehe amō koty koty ngā ukwaha. ⁴⁴ Amō ta pyhyk tar katu a'e ke. Pe, jukwa tar katu. Anī. Pyhyk ym we rī.

Jundéu awa tama'e kapitā ta jurujar ym ehe

⁴⁵ Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhūma'e harōha ta jywyr oho. Jundéu awa tama'e pa'ihu ta koty jywyr oho. Parise ta koty jywyr oho tī. Pe, harōha ta pe ame'ë ta pandu:

—Ma'erehe perur ym Jesu ke my? — aja a'eta pe.

⁴⁶ Harōha ta pandu:

—Mā! A'e pandu katu te. A'e je'ēha te reko, aja pandu katu te a'e. A'erehe jarur ym — aja pandu.

⁴⁷ Parise ta pandu:

—Mā! Pehē ke a'e muka'u te'e rāi tī. ⁴⁸ Jundéu awa tama'e kapitā ta ngi har amō jurujar katu ehe my? Anī. Nixói. Parise ta ngi har aja tī. Jurujar ym ehe tī. ⁴⁹ Mā!

Paite ame'ë hetaha ta jurujar katu ehe. Anĩ. Peme'ë ta Moise je'ëha ke ukwa ym. A'erehe ame'ë ta ke Tupã mupyrara ta — aja parise ta pandu.

⁵⁰ Parise ta ngi har amõ ixo. Her Nikonde. Amukwehe we Jesu rehe a'e usak oho. Ame'ë ke a'e. Inamõ ixo ame'ë ta pe a'e pandu:

⁵¹ —“A'e jaxer” aja Jesu rehe har japandu rahã, katu ym. “Peme'ë riki ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e” aja jande japandu rahã, ehe har jahendu py ta. A'e ma'ema'eha ke jande jakwa py ta. Aja jande je'ëha rehe panduha ihĩ. A'erehe: “A'e jaxer” aja japandu rahã, katu ym — aja Nikonde pandu.

⁵²⁻⁵³ Pe, amõ parise ta pandu ipe, Nikonde pe:

—Mã! Nde Jesu kotyhar nahã my tĩ. A'erehe ngariréi ywy pe har nde my tĩ? Tupã je'ëha rehe esak katu! Aja rahã, nde erekwa katu ta tĩ. Esarahã! Ngariréi ywy ngi Tupã je'ëha pandu ame'ë ke uwyr ym te ta. Mã! Nde ereka'u te'e — aja ipe.

Arahã, parise ta jy'ariha upa. Upa pandu rahã, hok pe a'eta jywyr oho.

8

Ixawa'e ym ame'ë namõ amõ kũjã ixo

¹ [Pe, ywy'ã rehe Jesu oho. Ywy'ã rer Oriwéi ty. ² Ku'ë rahã, Tupã rehe ngã jum'u'eha renda keruhũ pe Jesu jywyr oho. Pytunihe oho. Pe, heta ame'ë ta juramã jy'ar uwyr ehe. Pe, ame'ë ta ke a'e mu'e uĩ. ³ Pe, amõ kũjã ke amõ ta werur ipe. Ixawa'e aja ym ame'ë namõ kũjã ixo rahã, amõ ta pyhyk. Ame'ë kũjã ke ngã werur ipe. Moise je'ëha ke mu'e ame'ë ta werur. Parise ta namõ werur. Pe, heta ame'ë ta pyter pe kũjã ke a'eta mupu'am. ⁴ Jesu pe a'eta pandu:

—Sawa'e! Ngã mu'eha nde. Kome'ë kũjã riki ixawa'e aja ym ame'ë namõ ixo rahã, jande japyhyk. ⁵ Aja rahã, kũjã ke ita pe jajukwa ta me'ë te'e, aja Moise mupinim. Nerahã! Myja nde erepandu my? — aja Jesu pe.

⁶ Aja me'ë a'eta pandu rahã, Jesu je'ëha ke a'eta manga tipe. Kuja. Moise mupinim, anĩ, amõ koty Jesu pandu rahã: “Moise je'ëha rehe nde erehendu ym” aja a'eta pandu ta tipe. Anĩ. Jesu pandu ym. A'e wapyk. Pe, ywy ke ipo pe a'e mupinim uĩ. ⁷ Pe, a'eta pandu pandu we rĩ. Pe, Jesu pu'am. Ngã pe a'e pandu:

—Pehẽ ngi har ma'e ka'u te'eha ke ma'e ym te, ame'ë ke ixo my? Ame'ë riki kũjã rehe ita ke ombor py. Ejukwarahã! — aja Jesu.

⁸ Pe, a'e wapyk tĩ. Ywy ke ipo pe mupinim uĩ tĩ. ⁹ Pe, Jesu pandu ame'ë ke rehe a'eta hendu rahã, a'eta uhem oho ingi. Petẽ teĩ uhem oho ingi. Tamũi ta uhem py oho. (Ma'e ka'u te'eha ke upa ngã ma'ema'e, aja

upa ngã ukwa katu.) A'erehe upa katu te uhem oho ingi. Pe, Jesu jeje pyta. Kũjã amõ pyta u'am. A'eta mokõi jõ pyta. ¹⁰ Pe, Jesu pu'am tĩ. Pe, kũjã pe a'e pandu:

—My ixo my? Nde ke jukwa tar katu ame'ë ta ke. My ixo my? Pyta ym my? — aja Jesu pandu.

¹¹ —Sa'e! Nixói se — aja kũjã.

—Aja ihẽ tĩ. Nde ke ihẽ amahy ym ta tĩ. Ejywyr eho. Pe, amõ we ma'e nde ereka'u te'eha ke ema'e ym tĩ — aja kũjã pe Jesu pandu.]

Jesu riki ma'e muweraha aja saka

¹² Pe, ngã pe Jesu pandu pandu tĩ:

—Kome'ë ywy keruhũ pe weraha aja saka ihẽ. (Aja rahã, Tupã rehe har kome'ë ywy pe har ta pe ihẽ amujekwa.) Ihẽ kotyhar aja amõ ixo tar katu rahã, weraha namõ ixo. (Aja rahã, myja ixoha katu, ame'ë ke ukwa ta.) Pytuniha rupi wata ym te ta. (Aja rahã, tapijar te'e we ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ym ta) — aja Jesu.

¹³ Parise ta pandu ipe:

—“Weraha aja saka ihẽ” aja nde erepandu ramõ. Nde jeje nde erepandu. A'erehe katu ym. A'erehe jete har te ym. A'erehe nde rehe jahendu ym ta me'ë te'e — aja Jesu pe.

¹⁴ A'e pandu:

—Ihẽ juehe har ihẽ apandu rahã, ame'ë riki jete har te ke. My ngi ihẽ ajur my, ame'ë ke akwa katu. My ihẽ aho ta my, ame'ë ke ihẽ akwa katu tĩ. Aja rahã, awa je'ëha rupi ko axo, aja akwa katu. A'erehe ihẽ apandu ame'ë ke jete har te ke. My ngi ihẽ ajur my, ame'ë ke pekwa ym. My ihẽ aho ta my, ame'ë ke pekwa ym tĩ. ¹⁵ Sawa'e ukwa katuha namõ amõ ta rehe har pepandu: “Ko katu ame'ë ke” aja. Anĩ rahã: “Ko katu ym ame'ë ke” aja. Aja sawa'e ukwa katuha namõ pepandu. Ihẽ anĩ. ¹⁶ Ihẽ ke ihẽ pái keruhũ muwyr. A'e ukwa katuha namõ ihẽ apandu: “Ko katu ame'ë ke” aja. Anĩ rahã: “Ko katu ym ame'ë ke” aja ihẽ apandu. Ihẽ pái ukwa katuha namõ aja ihẽ apandu, a'erehe jete har rupi apandu katu. ¹⁷ Mokõihar ta juja katu te pandu rahã, jete har te ke aja pekwa. Kuja Moise mupinim ame'ë ke rehe panduha ihĩ:

“Ma'e ke rehe har mokõihar ta juja katu te pandu katu rahã, ame'ë panduha riki jete har te ke” aja panduha ihĩ.

¹⁸ —Ko mokõihar ta panduha riki. Ihẽ ke ihẽ pái keruhũ muwyr. A'e riki ihẽ rehe har mujekwa katu. Ko ihẽ tĩ. Ihẽ juehe har ihẽ amujekwa. Jande jamujekwa ame'ë ke juja katu te pandu katuha. A'erehe ihẽ rehe har ihẽ amujekwa riki jete har te ke — aja Jesu pandu.

¹⁹ —My nde pái ixo my? — aja ngã ipe.

—Ihê rehe har pehê pekwa ta tipe rahâ, ihê pái keruhû rehe har pekwa ta tipe tí — aja Jesu pandu.

²⁰ Aja me'ê Tupâ rehe ngâ jumu'e ha renda keruhû pe Jesu pandu pandu. Ngâ ke a'e mu'e rahâ, aja me'ê pandu. Tamatarer purakar, ame'ê kapy pe a'e pandu. Pe, a'e ke pyhyk ym awa. Ame'ê angaha ke rehe uhyk ym we rî. (Tupâ putar ame'ê angaha ke rehe uhyk ym we rî. A'e rehe pyhyk ym we rî.)

Jesu oho ame'ê pe jurujar ym ehe ame'ê ta oho ym te ta

²¹ Ngâ pe Jesu pandu tí:

—Ihê aho ta. Pe, ihê ke pekekar ta. Ihê rehe pejurujar ym. Peputar ym. Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e. Tupâ ipy'a jywyry ym pehê rehe. Ajaha pemañõ ta kÿ. A'e rehe ihê aho ame'ê pe peho ym te ta — aja Jesu pandu.

²² Pe, jundéu awa ta pandu:

—A'e pandu: “Ihê aho ame'ê pe peho ym te ta” aja riki. Myja ame'ê my? A'e jujukwa ta my? — aja ngâ pandu.

²³ Jesu pandu:

—Kome'ê ywy keruhû pe har ta ke riki pehê. Ihê anî. Ywa pe har ke ihê. Pehê riki kome'ê ywy keruhû pe har ta ke. A'e rehe kome'ê ywy keruhû pe har ta aja jô pekwa pekwa pexo. Ihê anî. Ihê kome'ê ywy keruhû pe har aja ym akwa akwa axo.

²⁴ A'e rehe aja ihê apandu pehê pe. Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e. Tupâ ipy'a jywyry ym pehê rehe. Ajaha pemañõ ta. Ihê rehe pejurujar ym rahâ, ajaha pemañõ ta. “Tupâ muwyr ame'ê ke ihê” aja tapijar te'e we apandu axo. Ame'ê rehe pejurujar ym rahâ, ajaha pemañõ ta — aja Jesu pandu.

²⁵ A'eta pandu:

—“Tupâ muwyr ame'ê ke ihê” aja nde erepandu jande pe. Aja ym nahâ my. Awa nde my? — aja Jesu pe.

—Ihê amu'e py rahâ, kuja apandu: “Tupâ muwyr ame'ê ke ihê” aja pehê pe. Aja me'ê ihê. ²⁶ Amô we pehê rehe har ihê apandu katu ta tipe. Ihê rehe pejurujar ym. A'e rehe: “Pehê jaxer ai” aja apandu ta tipe. Anî. Ihê ke muwyr. A'e jô ame'ê ke pandu katu. A'e rehe ihê rehe pejurujar ym rahâ, mã peja a'e pandu ame'ê ke rehe pejurujar katu — aja Jesu pandu.

²⁷ Jesu ke ipái keruhû muwyr. Ehe har Jesu pandu pandu u'am. Ame'ê ke jundéu awa tama'e kapitã ta ukwa ym. ²⁸ A'e rehe Jesu pandu tí:

—Awa ihê tí. Tupâ je'êha rupi ihê ajur. Myra ngâ mupia ame'ê ke rehe ihê ke pejukwa rahâ, pekwa ta. “Ihê atu ame'ê. Tupâ muwyr ame'ê ke ihê.” Aja pekwa katu ta. Amô we pekwa ta tí. Ma'e ke jeje ihê ama'ema'e ym. Ihê pái keruhû ihê pe mukwa, ame'ê ke jô ihê apandu. Aja pekwa

katu ta tí. ²⁹ Ihê ke muwyr, a'e riki ihê namô ixo. A'e putar ame'ê ke ihê ama'ema'e. Aja te'eha ihê ama'ema'e. A'e rehe ihê ke a'e hijar ym. A'e rehe jeje ihê axo ym ihê. Ihê namô a'e ixo — aja Jesu pandu.

³⁰ A'e pandu ame'ê ke rehe heta ngâ hendu. Ame'ê ta jurujar katu ehe.

Jesu panduha ke

³¹ Jurujar katu ehe ame'ê ta pe Jesu pandu. Jundéu awa ta ke ame'ê ta. Kuja:

—Ihê amu'e ame'ê ke rehe tapijar te'e we pejurujar katu rahâ, ihêma'e jumu'eha ta te ke pehê. ³² Aja rahâ, jete har te ke pekwa katu ta. Ame'ê ke pekwa rahâ, pehê ke Tupâ muhem aja saka pexo ta — aja Jesu pandu. (“Muhem” aja Jesu pandu rahâ: “Tupâ muhâ katu ta” aja mujekwa katu.)

³³ A'eta pandu:

—Mã! Jande ke muhem ta my? Ma'e ame'ê my? Jande riki Amarã rainõ ta ke. Amô ta pe jande japaraky te'e ym te. Mã! “Muhem ta” ame'ê panduha jakwa ym — aja Jesu pe.

³⁴ A'e pandu:

—Pesarahã! Ma'e ka'u te'eha ke amô ma'ema'e rahâ, ame'ê riki ijar, ame'êja saka. Aja rahâ, marã ka ym ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke hijariha. ³⁵ Amô pandu: “Ihê aputar ame'ê ke ihê ama'ema'e katu” aja marã ka ym paraky te'e ame'ê panduha. Anî. Ijar pandu ame'ê ke ma'ema'e ta me'ê te'e. Ta'yr anî. Je'êha te reko, a'e rehe upa putar ame'ê ke a'e ma'ema'e katu. ³⁶ Tupâ ra'yr ihê. A'e rehe pehê ke ihê amuhem ta, ame'ê ke akwa katu. Ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ngi ihê amuhem ta. Aja rahâ, ame'ê pema'ema'eha ke pehijar katu ta. Pehem ame'ê ta ke aja pexo katu ta. (Aja rahâ, pehê ruhã te hũ aja pexo ta.) ³⁷ Pehê riki Amarã rainõ ta ke. Aja ihê akwa katu. Ihê amu'e ame'ê ke peputar ym. A'e rehe ihê ke pejukwa tar katu pexo. ³⁸ Ma'e ke ihê pái keruhû mujekwa. Ame'ê rehe har ihê apandu pandu pehê pe tipe. Pesarahã! Pehê riki pehê pái pandu ame'ê ke pema'ema'e — aja ngâ pe Jesu pandu.

³⁹ A'eta pandu:

—Esarahã! Amarã jande ramûi ke — aja.

Jesu pandu:

—Pehê riki Amarã rainõ te rahâ, Amarã aja ma'e katu ame'ê ke pema'ema'e ta tipe tí. ⁴⁰ Jete har Tupâ rehe har pehê pe apandu. Ame'ê ke jô pehê pe ihê apandu pandu tipe. Pejurujar ym. A'e rehe ihê ke pejukwa tar katu pexo. Amarã rainõ aja ym pehê. Yman Tupâ muwyr ame'ê ke a'e jukwa tar ym ixo. ⁴¹ Pehê pái ma'ema'e, ame'ê ke pema'ema'e pexo apo'y — aja Jesu pandu.

—Anî. Peteĩ jô riki jande pái keruhû. Tupâ a'e. Amô rehe jande py'a jamõi moĩ ym — aja ngâ pandu ipe naĩ.

⁴² —Tupã riki pehẽ pái keruhũ rahã, ihẽ rehe pepy'a katu ta tipe. Tupã ngi ihẽ ajur. Ko ihẽ axo apo 'y. Ihẽ aputar, a'erehe ihẽ ajur my? Anĩ. Aja ym. Ihẽ ke a'e muwyr, a'erehe ko ihẽ ajur. ⁴³ Mãi! Ihẽ apandu ame'ẽ ke pekwa ym. Ihẽ apandu ame'ẽ ke rehe pehenduru tar ym, a'erehe pekwa ym.

⁴⁴ —Satana riki pehẽ pái. (Ãjã ramũ a'e.) Ta'yr ta ke pehẽ. A'e putar ame'ẽ ke pema'ema'e tar katu. Ngã jukwaha ke a'e. Aja te'eha riki a'e. Jete har pandu ym te a'e, a'erehe te'e pame a'e pandu. Te'e a'e pandu rahã, aja te'eha te'e a'e. Amõ ta ke a'e mu'e. (A'erehe te'e a'eta pandu ti.) ⁴⁵ Te'e a'e. Ihẽ anĩ. Jete har te Tupã rehe har ihẽ apandu. A'erehe ihẽ rehe pehẽ pejuru jar ym. ⁴⁶ "Ma'e nde ereka'u te'eha ke nde ereka'e" aja ihẽ rehe har pandu ym te awa. Jete har ihẽ apandu rahã, ma'erehe ihẽ rehe pehẽ pejuru jar ym my? ⁴⁷ Tupã je'ẽha rehe Tupã kotyhar ta hendu katu. Pehẽ anĩ. Pehẽ riki Tupã kotyhar ta ym pehẽ. A'erehe pehenduru ym ehe — aja ngã pe Jesu pandu.

Amarã nixói rahã, pete'e Jesu ixo

⁴⁸ Jundéu awa tama'e kapitã ta pandu ipe: —Jete har japandu. Nde riki samari ywy pe har aja riki. (Jande ruwajan nde.) Ãjã nde py'a rehe ihĩ. (A'erehe nde ereka'u te'e) — aja Jesu pe.

⁴⁹ A'e pandu:

—Anĩ. Nixói te ãjã ihẽ py'a rehe. Katu ihẽ pái keruhũ rehe har ihẽ apandu. Pehẽ anĩ. Ihẽ rehe har pehẽ juru ai. ⁵⁰ Katu ihẽ rehe har ngã pandu. Ame'ẽ panduha ke ihẽ aputar ym. Ame'ẽ panduha ke amõ riki putar. Ihẽ pái keruhũ putar. A'e riki ihẽ pe pandu ta: "Ne katu te" aja. ⁵¹ Mãi! Pejuru jar ym ihẽ rehe. Pesarahã! Ihẽ apandu ame'ẽ ke rehe amõ hendu katu rahã, a'e manõ ym ta — aja Jesu pandu.

⁵²⁻⁵³ A'eta pandu:

—Mãi! Nde ereka'u te'e. Amarã manõ. Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta manõ ti. Nde erepandu: "Ihẽ apandu ame'ẽ ke rehe amõ hendu katu rahã, a'e manõ ym ta" aja. Mãi! Nde ereka'u te'e. A'erehe ãjã nde py'a rehe ihĩ, aja jakwa katu te apo 'y. Tupã je'ẽha rehe Amarã hendu katu. A'e riki jande ramũ. A'e manõ. I'ar koty te we nema'e pyrãtãha my? Aja rahã, nde rehe hendu katu ame'ẽ ta manõ ym ta my? Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta aja ti. Tupã je'ẽha rehe a'eta hendu katu ti. A'eta manõ ti. Nerahã! Nde erepandu ame'ẽ ke rehe amõ hendu rahã, manõ ym ta, aja nde erepandu. Anĩ. Amarã ta 'ar koty te we nema'e pyrãtãha aja ym. A'erehe: "Manõ ym ta" aja nde erepandu ym ta me'ẽ te'e — aja ngã pandu.

⁵⁴ —Pesarahã! Kuja ihẽ. Ihẽ pái ihẽ rehe har pandu ame'ẽ ke ihẽ. "Nde katu te" aja. Ame'ẽ ke ihẽ jeje ihẽ rehe har apandu rahã,

ame'ẽ panduha jaxer ta tipe. Anĩ. Amõ pandu. Ihẽ pái riki ihẽ rehe har pandu: "Nde katu te" aja. A'e riki pehẽ pái keruhũ, aja pepandu. ⁵⁵ Anĩ. Ehe har pekwa ym te. Ihẽ anĩ. Akwa katu ehe har. "Ehe har ihẽ akwa ym" aja ihẽ apandu ta tipe rahã, pehẽ aja te'e ihẽ apandu ta tipe ti. Ehe har ihẽ akwa katu. A'e pandu ame'ẽ ke rehe ihẽ ahendu katu. ⁵⁶ Amarã riki pehẽ ramũ, aja pepandu. Kome'ẽ ywy keruhũ pe ihẽ ajur, aja a'e ukwa. A'erehe hury katu. Jete. A'e usak. Pe, hury katu ti — aja ngã pe Jesu pandu.

⁵⁷ Jundéu awa tama'e kapitã ta pandu:

—Mãi! Tamũ te ym riki nde. Kuja, 50 warahy 'ar ym nde. Marã ka ym nde rehe Amarã usakiha — aja Jesu pe.

⁵⁸ A'e pandu:

—Pesarahã! Amarã nixói rahã, pete'e ihẽ axo — aja ngã pe Jesu pandu.

⁵⁹ Ame'ẽ ke a'eta hendu rahã, ita ra'yr ke pyhyk. (Tupã a'e ti, katu ym, aja a'eta ukwaha, a'erehe jukwa ta tipe.) Ita ra'yr ombor ta ehe, Jesu rehe. Anĩ. Jesu jumukanim ngã ngi. Pe, Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ ngi uhem oho.

9

Eha ym te ame'ẽ ke Jesu mukatu

¹ Jesu wata oho ixo rahã, amõ sawa'e rehe a'e usak. Eha ym te ame'ẽ ke a'e. U'ar ramõ rahã, aja te'e a'e. ² Jumu'eha ta pandu ipe:

—Sawa'e! Ngã mu'eha nde. U'ar ramõ rahã, eha ym te ame'ẽ ke a'e. Ipái ta ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, a'erehe eha ym te nahã my? Sawa'e riki ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, a'erehe eha ym te nahã my? Myja my? — aja Jesu pe.

³ A'e pandu:

—Anĩ. A'e riki ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, a'erehe eha ym te my? Anĩ. Aja ym riki. Ipái ta aja ma'ema'e. A'erehe eha ym te my? Anĩ. Aja ym ti. Tupãma'e pyrãtãha ke ihẽ amujesak ta ipe. A'erehe eha ym te aja a'e u'ar. ⁴ Ihẽ ke ihẽ pái muwyr. Tupãma'e parakyha ke jama'ema'e ta me'ẽ te'e. Wera rahã, aja jama'ema'e ta me'ẽ te'e. (Aja rahã, ko ihẽ axo rahã, Tupãma'e parakyha ke jama'ema'e ta me'ẽ te'e.) Pytun rahã, paraky ym ta awa. (Aja rahã, jamanõ rahã, marã ka ym japarakya.) ⁵ Kome'ẽ ywy keruhũ pe ihẽ axo rahã, weraha aja ihẽ. (A'ep pe har ta ta Tupã rehe har ihẽ amujekwa katu, a'erehe weraha aja ihẽ) — aja Jesu pandu.

⁶ Aja me'ẽ upa a'e pandu rahã, ywy rehe a'e tymũ. Aja a'e mutu'um. Pe, ame'ẽ ke eha ym te ame'ẽ reha rehe a'e mujar. ⁷ Pe, Jesu pandu ipe:

—Nde reha ekutuk eho. Y kynda ame'ẽ pe ekutuk eho. Her Siroe — aja ipe.

[Ame'ë y renda rer: "Y ko werur ame'ë ke" aja ngā ukwa.] Pe, sawa'e oho. Eha ke kutuk oho. Upa rahā, a'e jywyr. Eha katu jywyr uwyr 'y. Upa katu te ma'e ke rehe usak apo 'y.

⁸ Kwehe tamatarer ke ngā pe sawa'e pandu pandu rahā, amō ta usak ehe. A'eta pandu. Sawa'e rok rake ixo ame'ë ta pandu tī. Kuja pandu:

—Peme'ë riki tamatarer ke ngā pe pandu pandu uī ame'ë ke a'e — aja ngā.

⁹ Amō ta pandu:

—A'e tī. A'e riki — aja.

—Anī. Aja ym. A'e aja saka, amō kome'ë — aja amō ta pandu.

—Jete. Ihē ko — aja sawa'e pandu.

¹⁰ Pe, ngā pandu:

—Myja nde reha katu oho apo my? — aja ipe.

¹¹ Sawa'e pandu:

—Amō sawa'e ywy ke mutu'um. Her Jesu. Ame'ë ke ihē reha rehe mujar. Pe, ihē pe a'e pandu: "Eho. Nde reha ekutuk eho. Ykynda ame'ë pe ekutuk eho. Her Siroe" aja ihē pe. A'erehe ihē aho. Pe, ihē reha ihē akutuk rahā, pahar upa ma'e ke rehe ihē asak katu 'y — aja ngā pe.

¹² Amō ta pandu:

—My ame'ë sawa'e ixo my? — aja ipe.

—Ihē akwa ym — aja ngā pe sawa'e pandu.

Mukatuha rehe har parise ta ukwa tar katu

¹³ Pe, parise ta koty sawa'e ke amō ta raho. Sawa'e eha katu ramō ame'ë ke raho.

¹⁴ Jundēu awa tama'e putu'uha 'ar rahā, ywy ke Jesu mutu'um. (Paraky te'e, aja ukwaha naī.) Eha ym te ame'ë ke a'e mukatu. ¹⁵ Amō we parise ta pandu:

—Myja nde reha katu oho my? — aja ipe.

Sawa'e pandu:

—Ywy tu'um ke ihē reha rehe a'e mujar. Ihē reha ihē akutuk. Apo ihē asak katu ma'e ke rehe 'y — aja a'eta pe.

¹⁶ Parise ta ngi har amō ta pandu:

—Aja mukatu ame'ë ke Tupā muwyr ym. Putu'uha 'ar rahā, a'e putu'u ym. (Paraky te'e ame'ëja saka.) A'erehe a'e ke Tupā muwyr ym — aja pandu.

—Anī. Ma'e ka'u te'eha ke amō ma'e rahā, marā ka ym amō ma'eha, ame'ë ke ma'e ym ta. A'e ma'e riki, a'erehe Tupā muwyr ame'ë ke a'e aja mujekwa — aja amō ta pandu.

Pe, a'eta amō koty koty ukwa.

¹⁷ Pe, sawa'e pe parise ta pandu tī:

—Ne reha ke a'e mukatu, aja nde erepandu. Myja ehe har nde erekwa my? — aja ipe.

Sawa'e pandu:

—A'e riki Tupā je'ēha pandu ame'ë ke — aja parise ta pe.

¹⁸ Jundēu awa tama'e kapitā ta jurujar tar ym. Sawa'e riki eha ym te ame'ë ke. Apo ma'e ke usak katu 'y. Ame'ë ke rehe a'eta jurujar ym. A'erehe ipāi ta ke a'eta muj'ar. ¹⁹ Pe, ipāi ta pe a'eta pandu:

—Ko pehē ra'y'r my? U'ar ramō rahā, eha ym te ame'ë ke a'e, aja pepandu. Aja rahā, myja a'e usak katu apo my? — aja ipāi ta pe.

²⁰ Ipāi ta pandu:

—A'e riki jande ra'y'r, aja jakwa katu. U'ar ramō rahā, eha ym te ame'ë ke a'e, aja jakwa katu tī. ²¹ Myja a'e usak katu apo my, ame'ë ke jakwa ym. Eha ke awa mukatu my? Ame'ë ke jakwa ym tī. Pehē atu peme'u ipe! Sawa'e riki a'e apo. A'e pandu katu ta — aja parise ta pe ipāi ta pandu.

²² Aja me'ë ipāi ta pandu. Jundēu awa tama'e kapitā ta ngi a'eta kyje, a'erehe aja me'ë a'eta pandu. "Jesu riki Tupā muwyr ame'ë ke" aja amō pandu rahā, kapitā ta pandu ta: "Mā peja jy'ariha renda pe ame'ë ta jy'ar ym te ta apo 'y" aja. ²³ Ame'ë panduha ngi ipāi ta kyje. Jy'ar tar katu we rī. A'erehe aja a'eta pandu: "A'e riki sawa'e apo 'y. Pehē atu peme'u ipe" aja.

²⁴ Sawa'e ke parise ta muhyk tī. Mokōihar muhyk. Eha katu ramō ame'ë ke. A'eta pandu ipe:

—Tupā ruwa koty aja jaxo. A'erehe jete-har te ke nde erepandu katu ta me'ë te'e. Epandu katu apo 'y. Ame'ë sawa'e nde ke mukatu. A'e riki ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ë ke a'e, aja jakwa — aja parise ta pandu.

²⁵ Sawa'e pandu:

—A'e riki ma'e ka'u te'eha ke ma'e nahā my? Aja ym nahā my? Ame'ë ke ihē akwa ym. Kuja jō ihē akwa katu. Ihē reha ym te ihē. Apo upa ma'e ke rehe ihē asak katu 'y — aja parise ta pe.

²⁶ A'eta pandu:

—Myja a'e ma'e nde pe my? Myja nde reha a'e mukatu my? — aja sawa'e pe.

²⁷ Sawa'e pandu:

—Upa ihē apandu pehē pe. Pe, pehendu ym ihē rehe. Ma'erehe amō we pehendu tar katu my tī? Inamō pejumu'e tar katu nahā my? — aja parise ta pe.

²⁸ Pe, sawa'e pe a'eta je'ë je'ë hū. Pandu ipe tī:

—Nde! Nde riki ima'e jumu'eha ke nde. Jande riki Moise ma'e jumu'eha ta ke jande.

²⁹ Moise namō Tupā pandu, aja jakwa katu. Ame'ë sawa'e anī. Jakwa ym ehe har. Awa je'ēha rupi a'e uwyr my? Jakwa ym — aja parise ta pandu.

³⁰ Sawa'e pandu:

—Māte hū puki! Ihē reha ke a'e mukatu. Pe, awa je'ēha rupi a'e uwyr my? Ame'ë ke pekwa ym! Mā! ³¹ Ma'e ka'u te'eha ke ma'e, ame'ë ke Tupā namō pandu rahā, Tupā hendu ym ehe, aja jakwa katu. Tupā rehe

amõ ipy'a katu. A'e putar ame'ë ke ma'e ti. Tupã namõ ma'e ke ame'ë pandu rahã, Tupã hendu katu ta ehe. Aja jakwa katu. (A'erehe ihë ke mukatu ame'ë ke rehe Tupã hendu katu, aja ihë akwa katu.) ³² Kome'ë ywy keruhũ Tupã mujã. Arahã har eha ym te ame'ë ke amõ mukatu. Eha ym te ame'ë ke u'ar. Ame'ë reha ke amõ mukatu. Aja me'ë jahendu ym te. ³³ Apo ame'ë sawa'e ke Tupã muwyr ym rahã, marã ka ym ma'e katu ame'ë ke a'e ma'e'ha — aja parise ta pe sawa'e pandu.

³⁴ A'eta pandu ipe:

—Mãi! (Jaxer nde.) Nde ere'ar rahã, ma'e nde ereka'u te'e'ha ke nde ere'ma'eha namõ nde ere'xo. Jande ke nde ere'mu'e tar katu rã. Katu ym nde — aja sawa'e pe parise ta pandu.

Pe, pandu ipe:

—Apo ngi har jundëu awa tama'e jy'ariha rendu pe nde erejy'ar ym te ta 'y — aja sawa'e pe.

Amõ ta eha ym te aja saka

³⁵ Sawa'e ke parise ta muhem mondo. Ame'ë ke Jesu hendu rahã, sawa'e ke kekar oho. Pe, mahem rahã, pandu ipe:

—Tupã je'ëha rupi uwyr ame'ë ke rehe nde erejurujar katu my? Awa a'e ti. Tupã je'ëha rupi uwyr ame'ë ke a'e — aja Jesu ipe.

³⁶ —Sa'e! Awa ame'ë my? Ihë pe emujekwa. Aja rahã, ihë ajurujar katu ta ehe — aja Jesu pe sawa'e pandu.

³⁷ —Ko ihë riki ame'ë. Upa nde eresak ihë rehe! Ne namõ ihë apandu a'am — aja Jesu.

³⁸ Sawa'e pandu:

—Sawa'e! Nde rehe ihë ajurujar katu — aja Jesu pe.

Pe, Jesu ruwa koty a'e wapyk. Ipy'narã pe wapyk. (Aja ipy'a ke a'e moĩ moĩ ehe.)

³⁹ (Ame'ë mukatuha rehe har ngã pe) Jesu pandu:

—Kome'ë ywy keruhũ pe ihë ajur. A'erehe ngã rehe har ihë amujekwa ajur. Tupã rehe har amõ ukwa tar katu my? Ehe har amõ ukwa tar ym my? Ame'ë ke ngã mujekwa ta. Pesarahã! "Ehe har akwa ym" aja pandu ame'ë ke eha ym te, ame'ëja saka. Ame'ë ta ukwa ta. Aja rahã, eha katu ame'ë ke a'e aja mujekwa. Amõ pandu: "Ehe har akwa katu" aja pandu naĩ. Eha katu ame'ë ke a'e aja ukwaha naĩ. Anĩ. "Ehe har ukwa ym" aja upa ngã pe mujekwa. Aja rahã, eha ym te ame'ë ke a'e aja mujekwa — aja Jesu pandu.

⁴⁰ Amõ parise ta a'ep ixo. Jesu pandu ame'ë ke rehe a'eta hendu. A'erehe pandu ipe:

—Mãi! Jande riki eha ym te ame'ë ke jande aja nde erepandu my? — aja Jesu pe. ("Tupã rehe har jakwa" aja ame'ë ta ukwaha naĩ.)

⁴¹ Jesu pandu:

—Tupã rehe har pekwa, aja pepandu tipe. Pehë reha katu, aja pepandu tipe ti. Anĩ. Ihë rehe pehendu ym. A'erehe ma'e peka'u te'e'ha ke pema'ema'e pexo. A'erehe pehë rehe Tupã ipy'a jywyr ym, aja pexo. Pesarahã! "Ehe har jakwa ym" aja pepandu ta tipe rahã, pehë reha ym te aja pexo ta tipe. Aja rahã, Tupã mujekwa ta tipe. Aja rahã, pekwa katu ta tipe. Aja rahã, ma'e peka'u te'e'ha ke pema'ema'e. Pehë rehe Tupã ipy'a jywyr ta tipe, aja pexo ta tipe — aja Jesu pandu.

10

Arapuهران ta usakiha rehe har Jesu pandu

¹ Ajame'ë ke arapuhanan ta usakiha rehe har Jesu pandu ngã pe:

—Pesarahã! Arapuhanan kurar rukwen rupi amõ ixo ym oho rahã, ame'ë riki mukanĩha ke. Amõ koty rupi ixo oho, mukanim raho. ² Hukwen rupi ixo oho, ame'ë riki usakiha ke. Arapuhanan ta usakiha ke. ³ Hukwen harõha hukwen ke pirar ta ipe. Pe, her rupi usakiha pukái rahã, arapuhanan ta hendu katu. Pe, soroka pe upa muhem raho. ⁴ Upa muhem raho rahã, usakiha riki oho py. Arapuhanan ta haikwer rupi oho. Usakiha pukáiha ukwa katu. Haikwer rupi oho. ⁵ Amõ pukái rahã, ame'ë raikwer rupi oho ym ta. Ijar pukáiha aja ym hendu, a'erehe haikwer rupi oho ym ta. Ujan ta oho ingi — aja Jesu pandu.

⁶ Myja me'ë arapuhanan ta usakiha my, ame'ë ke Jesu pandu. Anĩ. (Arapuhanan ta usakiha rehe har Jesu pandu rahã, juehe har a'e mujekwa uĩ.) Ame'ë ke parise ta ukwa ym.

Jesu riki arapuhanan ta usakiha katu aja a'e

⁷ Kuja Jesu pandu ti:

—Pesarahã! Ihë riki arapuhanan kurar rukwen aja saka. (Aja rahã, ihë rehe jurujar katu ame'ë ta riki ihë pái keruhũ koty oho ta.) ⁸ Amõ usakihanan ta heta ixo. Tupã rehe har mu'eharan ta ke ame'ë ta. Ame'ë ta mukanĩha aja saka. Ihë nixói rahã, uwyr. Ame'ë ta te'e pandu. Anĩ. Ame'ë ta rehe arapuhanan ta hendu ym. (Aja rahã, Tupã rehe jurujar katu ame'ë ta hendu ym.) Mu'eharan ta rehe hendu ym.

⁹ —Kurar rukwen aja saka ihë. Arapuhanan ta ixo oho. (Aja rahã, ihë rehe jurujar katu ame'ë ta ke ihë pái keruhũ namõ ixo ta.) Pe, hukwen rupi arapuhanan ta ixo oho. Uhem oho ti. Pe, kãpi heta ame'ë rupi u'u oho. Aja usakiha usak katu, arapuhanan ta rehe. Aja ihë ti. Ihë kotyhar ta rehe ihë asak katu ti. A'eta rehe ahaihu katu ti. ¹⁰ Mukanĩha uwyr rahã, mukanim ta uwyr. Arapuhanan ke jukwa ta ti. Mai ta uwyr ti.

Ihē anī. Ihē rehe jurujar katu ame'e ta pe uhāha ihē ame'e ajur. Hury katu hū ta.

¹¹ —Ihē riki usakiha katu ame'e ke ihē. Usakiha katu ame'e manō ta. Aja rahā, arapuharan ta manō ym ta. Aja ihē tī. Ihē amanō ta. A'erehe ihē rehe jurujar katu ame'e ta Tupā namō ixo ta. Mupyraraha renda pe oho ym te ta. ¹² Amō paraky ame'e rehe arapuharan jar muhepy. Usakiha muhepyha ke. Pe, so'o jarō ame'e ke uhyk rahā, ame'e parakyha ujan ta oho. Usakiha te aja ym a'e. Arapuharan ta ima'e ym. Ijar ym a'e. A'erehe ujan oho. Pe, amō amō arapuharan ke so'o jarō ame'e jukwa. Amō koty koty muhāi mondo tī. ¹³ Tamatarer ke jō parakyha putar. Arapuharan ta rehe a'e ipy'a ym, a'erehe ujan oho.

¹⁴ —Ihē riki usakiha katu ame'e ke ihē. Awa ihē kotyhar ta my? Ame'e ke akwa katu. Pe, ihē rehe har ihē kotyhar ta ukwa katu tī. ¹⁵ Aja ihē pái tī. Ihē rehe har ihē pái keruhū ukwa katu. Pe, ihē pái keruhū rehe har ihē akwa katu tī. Aja ihē kotyhar ta ke ihē akwa katu tī. Pe, ihē amanō ta. A'erehe ihē rehe jurujar katu ame'e ta ihē pái namō ixo ta.

¹⁶ —Amō arapuharan ta ixo. Aja amō awa ta ixo. Ame'e ta ke kurar pe amuxe ta me'e te'e. Aja ihē rehe har ame'e ta pe ihē amu'e katu ta. (Aja rahā, ame'e ta ihē rehe hendu katu ta.) Peteihar henda pe johu ixo ta. Ame'e ta johu petei usakiha rehe jō hendu katu ta. Ihē riki ame'e usakiha ke.

¹⁷ —“Nde ereputar rahā, ihē amanō ta” aja ihē pái pe apandu. A'erehe ihē rehe ihē pái keruhū ipy'a katu. Ihē amanō rahā, ihē ke ihē pái mukwera katu ta muhem tī. ¹⁸ Ihē aputar ym rahā, ihē ke amō jukwa ym ta. Ihē jō aputar rahā, ihē ke amō jukwa ta. Ihē pe ihē pái keruhū pandu: “Ne jō nde ereputar rahā, nde eremanō ta. Pe, ne jō nde ereputar rahā, nde erekwera katu ta erehem tī” — aja Jesu pandu ngā pe.

¹⁹ Jesu pandu ame'e ke rehe jundéu awa tama'e kapitā ta amō koty koty ukwa. ²⁰ Amō amō ta pandu:

—Ipy'a rehe āja ihī. A'e riki ka'u te'e. Ma'ewā pehendu ehe — aja ngā.

²¹ Amō ta pandu:

—Anī. Ipy'a rehe āja ihī rahā, marā ka ym aja me'e katu panduha. Eha ym te ame'e ta reha ke marā ka ym āja mukatuha. (A'erehe ipy'a rehe āja ihī ym aja jakwa katu) — aja Jesu rehe har ngā pandu.

Aja amō koty koty pandu.

Jesu ke jundéu awa ta putar ym

²² Pe, amō ngā mi'u matyriha rehe uhyk oho. Arahā yman Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū mukatu. Ame'e ke jundéu awa ta ukwa ukwa ixo apo. Jerusarē ok ta pe jumuhury katu ta ngā juehe. Rysā

riki arahā. ²³ Pe, Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū rymy'y wyr rupi Jesu wata oho ixo. Jumu'eha renda keruhū rymy'y rer: “Saromā.” ²⁴ Pe, jundéu awa tama'e kapitā ta juramā uwyr ehe. A'eta pandu:

—Aja te'e jande ke nde eremuka'u te'e my. Jetehtar te ke epandu jande pe. Nde riki Kirisutu my? Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'e ke nde my? — aja Jesu pe.

²⁵ A'e pandu:

—Upa ihē apandu pehē pe tipe. Pe, pe-jurujar ym. Ihē pái keruhū je'ēha rupi marā ka ym amō ma'eha, ame'e ke ihē ama'ema'e. Ame'e riki ihē rehe har mukewa tipe. ²⁶ Pejurujar tar ym ehe. Ihē kotyhar ta aja ym pehē. Ihēma'e arapuharan ta aja ym pehē. A'erehe pejurujar ym ta. ²⁷ Ihē apandu ame'e ke rehe ihē kotyhar ta hendu katu. Ihēma'e arapuharan ta aja a'eta. A'eta rehe har ihē akwa katu. Pe, ihē namō a'eta jumu'e ixo. ²⁸ A'eta ke ihē amuhā katu ta. Mupyraraha renda pe oho ym te ta. Ihē ngi a'eta ke mukanim ym te ta awa. ²⁹ Ihē rehe ame'e ta ke ihē pái keruhū muhyk katu. (Aja rahā, ihē rehe ame'e ta jurujar katu.) 'I'ar koty te we a'e pyrātāha ke. Aja rahā, ihē pái ngi ihē kotyhar ta ke mukanim ym te ta awa tī. ³⁰ Jande juja katu te jande — aja Jesu pandu ngā pe.

³¹ Pe, jundéu awa tama'e kapitā ta ita ra'yr pyhyk tī. Japi ta a'e ke tī. Aja jukwa ta tipe.

³² Jesu pandu:

—Pehē ruwa koty marā ka ym amō ma'eha, ame'e ke ihē ama'ema'e hū. Ihē pái keruhū mukewa ihē pe, ame'e ke ihē ama'ema'e hū tī. My me'e rehe peparahy my? Pe, ihē ke ita ra'yr pe pejapi tar katu my? — aja Jesu pandu.

³³ Kapitā ta pandu:

—Ma'e katu ame'e ke nde erema'ema'e. Ame'e ke rehe ita ra'yr ke jambor ym ta. Anī. Awa te'e nde. Tupā nde tī, aja nde erepandu. A'erehe nde ke ita ra'yr pe jajapi ta — aja Jesu pe.

³⁴ A'e pandu:

—Tupā je'ēha rehe panduha ihī, ame'e ke aja te'eha jetehtar te ke. Aja jande jakwa katu. Ame'e pe kuja Tupā pandu:

“Pehē riki tupā ta” aja.

³⁵ —Aja Moise je'ēha rehe panduha ihī. Ima'e je'ēha ke Tupā muwyr. Ame'e ta pe a'e pandu: “Pehē riki tupā ta” aja. Aja rahā, ima'e je'ēha ke Tupā muwyr, ame'e ta riki tupā ta aja panduha ihī. ³⁶ Aja rahā, ame'e ta 'ar koty te we ihē apandu katu: “Tupā ihē” aja. Ihē rehe ihē pái keruhū katu usak. Kome'e ywy keruhū pe ihē ke a'e muwyr. Ingi ajur. A'erehe: “Tupā ra'yr ihē” aja ihē apandu katu. Aja rahā: “Nde ke jajukwa ta” aja pepandu ym ta me'e te'e.

³⁷ —Ihē pái keruhū putar ame'e ke ihē ama'ema'e ym ta tipe rahā, ihē rehe mā peja

pejurujaŕ ym. ³⁸ Ihê pái keruhû putar ame'ê ke ihê ama'ema'e katu rahâ, mâ peja ihê rehe pejurujaŕ katu. Ihê rehe pejurujaŕ ym rahâ, mâ peja ihê ama'eha rehe pesak ame'ê ke rehe pejurujaŕ katu. Aja rahâ, pekwa katu ta. Ihê pái namô ihê juehe katu ihê axo, aja pekwa katu ta. Ihê namô a'e juehe katu a'e ixo, aja pekwa katu ta tî — aja Jesu pandu ngâ pe.

³⁹ Pe, amô we tî. A'e pyhykiha ke jundêu awa tama'e kapitâ ta manga tipe. Anî. Jesu oho te'e ingi.

⁴⁰ Pe, y ruwâi koty Jesu jywyr oho tî. Y rer Jondâ. Yman a'ep Juâ mujahuk u'am. Ame'ê rendâ pe Jesu oho. A'ep a'e pyta. ⁴¹ Heta ngâ uhyk uwyr ehe. A'eta pandu:

—Tupâ rehe har Juâ mujekwa rahâ, marâ ka ym amô ma'eha, ame'ê ke Juâ ma'e ym. Ko riki upa a'e pandu ame'ê ke jeteŕhar te ke. Kome'ê rehe har Juâ pandu hû. Jesu rehe har. Ame'ê riki upa jeteŕhar te ke. A'erehe Tupâ muwyr ame'ê ke ko, aja jakwa katu — aja Jesu rehe har ngâ pandu.

⁴² Pe, a'ep heta ngâ jurujaŕ katu ehe, Jesu rehe.

11

Rasaro manô

¹ Pe, amô sawa'e ixo. Her Rasaro. Mbeta ok ta pe har ke a'e. A'ep hendyr ta ixo tî. Her Mari. Amô Mar. Pe, Rasaro ma'e ahyha pyhyk. ² [Ame'ê Mari riki Jesu py rehe ma'e pihe katu ame'ê ke jyhê. Pe, i'a pe juhyk. Muxikâ riki. Ame'ê kywyr riki ma'e ahyha pyhyk, Rasaro ke.] ³ Pe, Jesu pe je'êha ke hendyr ta mondo. Kuja: "Sawa'e! Nde erepy'a katu ehe ame'ê ke ahy hû ixo" aja ipe.

⁴ Ame'ê ke rehe Jesu hendu rahâ, a'e pandu:

—Ma'e ahyha namô a'e ixo. Manô ta a'e. Ame'ê ke rehe jô ym. Katu Tupâ rehe har amô ta pandu ta tî, a'erehe ma'e ahyha ke a'e pyhyk. Pe, katu ihê rehe har amô ta pandu ta tî. Tupâ ra'yr ihê — aja Jesu pandu.

⁵ Mar rehe Jesu ipy'a katu. Ianam rehe aja tî. Rasaro rehe aja tî. Ipy'a katu tî. ⁶ Pe, Rasaro ahy ixo, aja Jesu hendu tipe rahâ, hendu ame'ê pe a'e pyta we rî. Mokôi a'ep a'e ukwer rî. ⁷ Pe, jumu'eha ta pe a'e pandu:

—Jundêi ywy pe jajywyr ta jaho — aja.

⁸ A'eta pandu:

—Sawa'e! Ngâ mu'eha nde. Amukwehe a'ep pe har jundêu awa tama'e kapitâ ta ahy usak nde rehe. Ita ra'yr pe nde ke japi tar katu tî. A'ep nde erejywyr ta my? — aja Jesu pe.

⁹ Pe, a'e pandu:

—Aho ta kÿ. Warahy katu rahâ, wera katu. Pe, weraha rupi amô paraky katu. (Aja saka wera rahâ, Tupâ putar ame'ê ke

ihê ama'ema'e ta me'ê te'e. Arahâ, ihê ruwajan ta ihê ke jukwa ym ta.) ¹⁰ Pytun rahâ, paraky ym awa. (Arahâ, Tupâ putar ame'ê ke ihê ama'ema'e ta tipe rahâ, ihê ruwajan ta ihê ke jukwa ta.) A'erehe wera rahâ jô Tupâ putar ame'ê ke ihê ama'ema'e ta — aja Jesu.

¹¹ Pe, pandu tî:

—Rasaro riki ukwer ou apo. Amupak ta ihê aho kÿ. Rasaro riki jande rehe katu ame'ê ke a'e — aja Jesu pandu.

¹² Jumu'eha ta pandu ipe:

—Sawa'e! A'e ukwer ou rahâ, katu ta oho — aja Jesu pe.

¹³ Rasaro manô te. Anî. "A'e ukwer ou" aja me'ê Jesu pandu. Anî. Rasaro ukwer te'e ou, aja jumu'eha ta ukwaha naî. ¹⁴ A'erehe Jesu mujekwa katu:

—Rasaro manô te. ¹⁵ Inamô ihê axo ym, a'erehe pehê pe katu tiki. Inamô ihê axo ym, a'erehe ihê rehe pejurujaŕ katu te we ta. Ihê ke Tupâ muwyr aja pejurujaŕ katu te we ta tî. A'erehe ihê rury katu axo. Jahorahâ! Jasak ta jaho ehe — aja Jesu pandu.

¹⁶ Pe, amô jumu'eha ta pe Tome pandu:

—Inamô jande johu jaho tî. (Jandema'e mu'eha ke ngâ jukwa ta.) Inamô jamanô ta — aja.

Ame'ê Tome rehe har amô ta pandu: "Mokôihar ta ke" aja.

Kweraha rehe har Jesu pandu

¹⁷ Mbeta ok ta pe Jesu uhyk oho rahâ, Rasaro ke ngâ upa mou, aja ukwa. Itakwar rupi mou. Tumeme ukwer apo. Ajaha pe Jesu uhyk oho. ¹⁸ Mbeta ok ta riki Jerusarê ok ta ngi paite ym. Mahapyr kiro met Tate nahâ my, paiteha ke. ¹⁹ Paite ym, a'erehe heta Jerusarê ok ta pe har ta uhyk uwyr ehe, Mar rehe. Jundêu awa ta ke a'eta. Mari rehe aja tî. Uhyk uwyr ehe tî. Ixywyr manô, a'erehe hendyr ta py'a ke muhury uwyr ngâ.

²⁰ Jesu riki uwyr ixo, aja Mar hendu rahâ, ixoty a'e oho. Mari anî. Hok pe a'e pyta.

²¹ Mar uhyk ehe rahâ, a'e pandu:

—Sawa'e! Se nde erexo rahâ, ihê kywyr manô ym ta tipe. ²² Apo Tupâ pe ma'e ke nde erepandu rahâ, nde rehe a'e hendu katu ta. Aja ihê akwa katu — aja Jesu pe.

²³ A'e pandu:

—Nde kywyr kwera katu ta uhem tî — aja ipe.

²⁴ Mar pandu:

—Ar rehe angaha uhyk rahâ, a'e ke Tupâ mukwera katu ta muhem, aja ihê akwa katu — aja Jesu pe.

²⁵ A'e pandu ipe:

—Ihê riki ngâ ke ihê amukwera katu ta amuhem. Uhâha ihê riki ame'ê me'ê ta ngâ pe. Ihê rehe amô jurujaŕ katu rahâ, a'e uhâ te hû ta ixo. Manô rahâ, a'e kwera katu ta

uhem tĩ. ²⁶ Apo ixo ame'e ta ihē rehe jurujar katu rahā, uhā te hū ta ixo. Ihē apandu ame'e ke rehe nde erejurujar katu my? — aja Mar pe Jesu pandu.

²⁷ Mar pandu:

—A'e tĩ. Sawa'e! Nde riki Tupā muwyr ame'e ke, aja ihē akwa katu. Tupā ra'yr nde, aja akwa katu tĩ. Kome'e ywy keruhū pe uwywr ame'e ke nde — aja Jesu pe Mar pandu.

Jesu jixi'u

²⁸ Upa Mar pandu rahā, hok pe a'e jywywr oho. Mari pe pandu. Ngā ukwa ym ha rupi pandu.

—Sawa'e pete'e ixo. Nde pe pukái u'am — aja ianam pe.

²⁹ Ame'e ke rehe Mari hendu rahā, pahar pu'am. Pe, ixoty a'e oho. ³⁰ [Ok ta pe Jesu uhyk ym we rĩ. Mar namō a'e pandu u'am. A'ep a'e pyta we rĩ.] ³¹ Hok pe Mari namō amō ta ixo. Jundéu awa ta ixo. Mari ke a'eta muhury we u'am. A'eta Mari rehe usak. A'e pu'am. Pe, pahar oho. Ame'e ke rehe a'eta usak rahā, Mari raikwer rupi a'eta oho tĩ. Kangwer renda rehe Mari jixi'u oho, aja a'eta ukwaha naĩ.

³² Jesu ixo ame'e pe Mari uhyk rahā, usak ehe, Jesu rehe. Pe, Jesu ruwa koty ipynarāi pe Mari wapyk. (Aja ipy'a ke a'e moĩ moĩ ehe.) Pe, a'e pandu:

—Sawa'e! Se nde erexo rahā, ihē kywywr manō ym ta tipe — aja Jesu pe.

³³ A'e jixi'u, ame'e ke rehe Jesu usak. Mari namō jundéu awa ta uwywr tĩ. A'eta jixi'u tĩ. Ame'e ke rehe a'e usak tĩ. Pe, pyrara usak ehe. Pyai a'e tĩ. ³⁴ Pe, Jesu pandu:

—My pehē pemou my? — aja.

Amō ta pandu:

—Sawa'e! Esak ejurahā! — aja ipe.

³⁵ Jesu jixi'u. ³⁶ A'erehe jundéu awa ta pandu: "Mā! Pesarahā! Ipy'a katu ehe, Rasaro rehe" aja ngā. ³⁷ Amō ta je'e je'e hū:

—Mā! Eha ym te ame'e ke a'e mukatu.

Mā! Rasaro ke a'e mukatu ta tipe my tĩ? Aja rahā, manō ym ta tipe my tĩ. Katu ym — aja ngā ukwaha naĩ.

Rasaro ke Jesu mukwera

³⁸ Jesu pyai hū tĩ. Pe, kangwer renda pe a'e oho. Itakwar keruhū ke ame'e. Itahu pe hukwen ke amō kynda. ³⁹ Jesu pandu:

—Itahu ke pemujere — aja ngā pe.

Pe, Mar pandu. Ixywywr ambyr rendyr ke a'e. Kuja pandu:

—Anĩ! Sawa'e! Inem apo! Tumeme mouha ke ukwer apo — aja Jesu pe.

⁴⁰ Jesu pandu:

—Nde erejurujar katu rahā, Tupāma'e pyrātāha rehe nde eresak ta kĩ. Aja nde pe ihē apandu — aja Mar pe.

⁴¹ Pe, amō ta itahu mujere. Pe, ywa rehe Jesu ma'ā. A'e pandu:

—Ihē pái keruhū! Ihē rehe nde erehendu katu, a'erehe: "Ne jō riki katu te me'e ke" aja apandu nde pe. ⁴² Aja te'eha ihē rehe nde erehendu katu, aja ihē akwa katu. "Nema'e pyrātāha ke emujesak" aja apandu apo. Aja rahā, se ixo ame'e ta usak ta tĩ. Aja rahā, ihē ke nde eremuwywr aja se ixo ame'e ta jurujar katu ta — aja Jesu pandu.

⁴³ Upa pandu rahā, hātā a'e pukái:

—Rasaro! Ehem ejur!

⁴⁴ Pe, manō ame'e ke kwera katu uhem uwywr. Upa jupukeka namō uhem uwywr. Ijywa rupi pukek, pan pe. Itymā rupi aja tĩ. Huwa rupi aja tĩ. Pe, Jesu pandu amō ta pe:

—Pejirar. Mā peja hok pe jywywr oho! — aja ngā pe.

Jesu ke amō ta jukwa tar katu

(Matéu 26.1-5; Mak 14.1-2; Ruk 22.1-2)

⁴⁵ Mari rehe heta jundéu awa ta usak uwywr. Jesu mukwera ame'e ke rehe ame'e ta usak tĩ. Pe, ame'e ta jurujar katu ehe. ⁴⁶ Pe, amō ta oho. Parise ta koty oho. Pe, Jesu mukwera ame'e rehe har ame'e ta pe a'eta pandu. ⁴⁷ Pe, parise ta jy'ar oho. Jundéu awa tama'e pa'ihu ta namō johu jy'ar. Pe, pandu pandu a'eta jupe:

—Myja me'e peme'e ma'eha jamukanim ta my? Marā ka ym amō ma'eha. Ame'e ke upa peme'e sawa'e ma'ema'e ixo. ⁴⁸ Ame'e ke jamuputu'u ym rahā, upa ngā jurujar katu ta ehe my. Pe, homa awa tama'e kapitā ta parahy ta. Pe, Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū ke upa ta a'eta mai. Jande ngi jandema'e ywy ke a'eta jo'ok ta tĩ — aja a'eta jupe.

⁴⁹ Pe, amō pandu. Her Kái. Jundéu awa tama'e pa'i keruhū a'e. Ame'e warahy 'ar rahā, pa'i keruhū a'e. Kuja a'e pandu:

—Mā! Pekwa ym ma'e ke! ⁵⁰ Jande johu homa awa tama'e sonda ta jukwa rahā, katu ym. A'erehe peteĩ sawa'e manō rahā, johu jande ke ame'e ta jukwa ym ta. Ame'e ke pekwa ym my — aja ngā pe Kái pandu. ("Peteĩ sawa'e manō" aja pandu rahā: "Jesu manō ta me'e te'e" aja mujekwa.)

⁵¹ [Aja me'e a'e pandu tipe. Ukwa katu ym panduha ke. Ame'e warahy 'ar rahā, jundéu awa tama'e pa'i keruhū a'e. A'erehe Tupā mujekwa ame'e ke a'e pandu katu u'am. A'erehe ukwa katu ym panduha ke. Kuja riki Jesu ke amō ta jukwa ta. Pe, jundéu awa ta manō ym ta. ("Manō ym ta" aja pandu rahā: "Mupyraraha renda pe oho ym te ta" aja mujekwa katu.) ⁵² Jesu manō, a'erehe jundéu awa ta jō manō ym ta my. Anĩ. Ame'e jō ym. Jesu manō, a'erehe upa amō awa ta manō ym ta tĩ. Tupā ra'yr ta aja me'e ta amō koty koty ixo. Ame'e ta manō ym ta tĩ. Tupā ra'yr ta aja me'e ta amō koty koty ixo. Peteĩhar aja johu ngā ixo, aja mujy'ar. A'erehe Jesu manō tĩ. ("Manō ym ta" aja

pandu rahã: “Mupyraraha renda pe oho ym te ta” aja mujekwa katu.)]

⁵³ Pe, a'engi Jesu ke jundéu awa tama'e kapitã ta jukwa tar katu. “Mã peja Jesu ke jajukwa” ame'ë ke a'eta pandu pandu a'eta jupe. ⁵⁴ A'erehe Jundéu ywy pe Jesu ixo rahã, heta ame'ë ta rupi a'e wata ym. Pe, amô koty a'e oho. Amô ok ta pe oho. Her Eparĩ ok ta. Ame'ë riki awa nixói te ame'ë rake ihĩ. A'ep jum'u'eha ta namô a'e pyta.

⁵⁵ Pe, ngã mi'u matyriha rehe uhyk tate. Her Pasuko. Arahã jundéu awa ta imi'u matyr. Jumuhury ngã. Pe, amô amô ok ta ngi Jersarë ok ta pe heta ngã uhyk oho. A'ep imi'u matyriha uhyk ym rahã we, jahuk ngã. Moise mupinim, aja jahuk. Aja rahã, Tupã ruwa koty ipy'a juhyk, aja saka ixo, aja ngã ukwa. ⁵⁶ Arahã Jesu ke ngã kekar kekhar ixo tipe. Tupã rehe ngã jum'u'eha renda keruhũ pe a'eta jy'ar rahã, pandu pandu ngã jupe:

—Myja ta my? Kome'ë ngã mi'u matyriha rehe Jesu usak ym ta uwyr my? Uwyr ym ta my? — aja ngã jupe.

⁵⁷ Jundéu awa tama'e pa'ihu ta pandu. Parise ta pandu tĩ. Kuja:

—Jesu rehe pesak rahã, jande pe pepandu pejur. Aja rahã, a'e ke japyhyk ta jaho — aja ngã pe pandu.

12

Ma'e pihe katu ame'ë ke Jesu py rehe Mari jyhë

(Matéu 26.6-13; Mak 14.3-9)

¹ Pasuko 'ar rehe uhyk ym we rĩ. Heta we ta ukwer rĩ. Kuja, awa po wajar peteĩ ukwer we ta rĩ. Pe, Mbeta ok ta pe Jesu oho. A'ep Rasaro ixo. Jesu mukwera ame'ë ke a'e. ² A'ep pe har ta imi'u moĩ ipe. Mar amô moĩ moĩ ngã pe. Jesu namô ma'e u'uha renda pe Rasaro wapyk uĩ. ³ Pe, ita parasuku ra'yr ke Mari pyhyk. Ta'yr riki. Kuja meiju rit ihĩ. Ma'e jumupiheha ihĩ ipe. Her na. Hepy te hũ ame'ë ke. Ame'ë ke Jesu py rehe a'e jyhë. Pe, jutuwa pe juhyk. Upa hok wyr rupi piheha uhã oho. ⁴ Pe, jum'u'eha ta ngi har amô pandu. Jun Ikario ke. A'e riki Jesu ruwajan ta ke muhyk ta werur ehe. Ame'ë pandu:

⁵ —Mã! Jumupiheha upa mujaxer. Ame'ë ke muhepy rahã, tamatarer pyhyk hũ ta tipe. Pe, ame'ë tamatarer ke ima'e ym te ame'ë ta pe me'ë me'ë katu. Aja rahã katu ta tipe — aja Jun pandu.

Jumupiheha hepy hũ. Kuja, 300 wera rahã, amô paraky. Pe, ame'ë tamatarer pe ame'ë jumupiheha jo'ok katu. Hepy te hũ. ⁶ Aja me'ë Jun pandu rahã, ima'e ym te ame'ë ta pe a'e me'ë tar katu. Anĩ. Aja ym. Mukanĩha a'e. A'e riki tamatarer rryu rahoha ke. Pe, ame'ë ngi a'e te'e jo'ok jo'ok.

Pe, ima'e ke rehe jô ma'e muhepy hepy. (Amô we tamatarer hyru pe matyriha a'e putar, a'erehe kũjã rehe har je'ë je'ë a'e.)

⁷ Pe, Jesu pandu:

—Mã peja Mari rehe har peje'ë je'ë ym. Ihë rete ke amô ta mou ta raho. (Aja riki jundéu awa ta. Amô manô, pe, hete ke mupihe. Pe, mou.) Ihë ke mou ym we rĩ. Mou ta raho. Mou ym rahã we, ihë ke Mari mupihe. Mou apo, ame'ëja saka. ⁸ Ima'e ym te ame'ë ta pe tamatarer ke peme'ë me'ë tar katu rahã, pete'e ixo. Aja te'eha ixo. Ihë anĩ. Aja te'eha pehë namô ihë axo ym ta, a'erehe kũjã ma'eha katu — aja ngã pe pandu.

Rasaro ke amô ta jukwa tar katu tĩ

⁹ Mbeta ok ta pe Jesu ixo, aja heta jundéu awa ta hendu. A'erehe a'eta oho ixoty. Jesu rehe a'eta usak oho. A'e ke rehe jô ym. Rasaro rehe a'eta usak oho tĩ. Jesu mukwera ame'ë ke a'e. ¹⁰⁻¹¹ A'erehe heta jundéu awa ta jurujar katu ehe, Jesu rehe. A'erehe jundéu awa tama'e pa'ihu ta pandu pandu a'eta jupe: “Rasaro ke jajukwa jaho” aja a'eta jupe. Jesu rehe ngã jurujar katu rahã, jundéu awa tama'e kapitã ta koty ngi a'eta tyryk oho. (Jesu kotyhar wan ta.) A'erehe Jesu rehe jyty'ym, a'erehe Rasaro ke jukwa tar katu tĩ.

Jersarë ok ta pe Jesu uhyk oho

(Matéu 21.1-11; Mak 11.1-11; Ruk 19.28-40)

¹² Ame'ë ku'ë rahã, Jersarë ok ta pe Jesu uwyr ixo, aja heta te hũ ngã hendu. Pasuko 'ar rahã, ngã mi'u matyriha rehe ngã uwyr. Jesu uwyr ta aja ngã hendu. ¹³ A'erehe pindo ro aja me'ë ngã mondok. Ame'ë ke namô Jesu rehe ngã usak oho. (Aja rahã, kapitã keruhũ jumai ym ha rupi kotur, aja mujekwa katu.) Hãtã pandu pandu oho:

—Tupã riki katu te me'ë ke. Sawa'e te je'ëha rupi uwyr ame'ë ke nde. Mã peja Tupã usak katu nde rehe. Mã peja jundéu awa tama'e kapitã keruhũ rehe a'e usak katu tĩ — aja heta ngã pandu pandu.

¹⁴ Pe, jumen ke Jesu mahem. Ame'ë 'ar pe a'e wapyk. Tupã paper rehe ymanihar panduha ihĩ, aja a'e oho. Kuja:

¹⁵ —Siã ok ta pe har ta! Pekyje ym pehë!

Pehëma'e kapitã keruhũ petur ixo apo 'y. Jumen ra'yr 'ar pe uwyr ixo” aja Tupã je'ëha rehe panduha ihĩ. (“Siã ok ta pe har ta” aja pandu rahã: “Jersarë ok ta pe har ta” aja mujekwa.)

¹⁶ Arahã ame'ë panduha ke jum'u'eha ta ukwa ym. Ywa pe Jesu ke Tupã mujywyrr raho rahã, ame'ë panduha ihĩ ame'ë ke ukwa ukwa ixo. Tupã je'ëha rehe panduha ihĩ, aja a'eta ma'ema'e ipe. Ame'ë ke ukwa ukwa ixo tĩ.

¹⁷ Itakwar keruhũ ngi Rasaro ke Jesu pukãĩ. Pe, mukwera katu. Arahã Jesu namô

heta ngā ixo. Ame'e ta mukweraha rehe usak. Ame'e rehe har a'eta pandu pandu ngā pe. ¹⁸ Ame'e ke rehe ngā hendu. Marā ka ym amō ma'e'ha, ame'e ke Jesu ma'e. Aja riki. A'erehe a'eta usak ehe oho, Jesu rehe. ¹⁹ Pe, parise ta pandu pandu a'eta jupe:

—Pesarahā! Ixoty upa ngā oho rī. Katu ym jande pe. Marā ka ym ixoty ngā jy'ariha jamukanīha! — aja a'eta jupe. (A'erehe jyty'ym ehe, Jesu rehe.)

Amō awa ta Jesu rehe usak tar katu

²⁰ Ngā mi'u matyriha rehe amō awa ta oho. Jundéu awa aja ym ame'e ta ke. Ngere ywy pe har ta ke ame'e ta. Tupā rehe ipy'a ke a'eta moī moī oho. Jerusarē ok ta pe moī moī oho. ²¹ A'ep ame'e ta Siri rehe usak rahā, pandu ipe:

—Sa'e! Jesu rehe jasak tar katu — aja ipe. [Siri riki Mesāi ok ta pe har kwe. Ame'e ok ta Ngarirēi ywy rehe ihī.] ²² Pe, Siri Andere pe pandu oho. A'engi Jesu pe mokōihar ta pandu oho:

—Nde rehe amō awa ta usak tar katu — aja.

²³ Pe, ngā pe Jesu pandu:

—Ihē katu te me'e ke, aja Tupā mujekwa ta. (Ame'e ke peme'e amō awa ta ukwa ta tī.) Ame'e angaha ke rehe uhyk apo. Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. ²⁴ Ko ihē apandu pehē pe. Ahūi aja me'e ra'i petēihar jō ixo. Jytyym ym rahā, petēihar jō ixo. Jytyym rahā, hywōi ta. I'a hū ta. Aja ihē tī. Ihē ke amō ta jukwa ta. Ihē rete mou ta raho. (Ha'i jytyym, ame'ēja saka.) Pe, ihē akwera katu ta ahem. A'engi ihē rehe jurujar katu ta ngā. Pe, ihē kotyhar ta heta hū ta. (I'a heta hū, ame'ēja saka.) ²⁵ Amō pandu: “Jesu rehe ihē ajurujar katu, a'erehe amō ta ihē ke jukwa tar katu. Anī. Amanō tar ym. A'erehe ajurujar katuha ke ahijar ta” aja. Aja rahā, a'e te'e manō ta kŷ. Tupā namō ixo ym ta. Amō pandu: “Kome'e ywy keruhū pe axo. Jesu rehe ajurujar katu, a'erehe ihē ke amō ta jukwa tar katu. Jesu putar rahā, ihē amanō ta. Ihē ajurujar katuha ke ahijar ym ta” aja. Aja rahā, Tupā namō a'e ixo katu ta. ²⁶ Ihēma'e miasu aja amō ixo tar katu rahā, mā peja ihē apandu ame'e ke ema'ema'e katu. Pe, ihē axo ame'e pe ihēma'e miasu ta ixo ta tī. Ihē apandu ame'e ke amō ma'ema'e rahā: “A'e katu te ame'e ke a'e” aja ihē pāi keruhū pandu ta — aja Jesu pandu.

Manō ame'e rehe har Jesu pandu

²⁷ A'e pandu tī:

—Apyai te ihē apo. Myja ta ihē apandu my? Kuja my: “Papa! Ihē apyraraha ngi ihē ke ejo'ok” aja my? Anī. Aja me'e ihē apandu ym ta. Ihē apyraraha ihē apyhyk ta. A'erehe kome'e ywy keruhū pe ihē ajur. ²⁸ “Papa! Ihē apyrara ta axo. Ame'e ke ngā ukwa rahā: ‘Tupā! Ne jō riki katu te me'e

ke' aja emupandu ngā ke” — aja ipāi pe Jesu pandu.

Pejot ywa ngi panduha uwyr:

—“Ihē riki katu te me'e ke” aja ngā ke ihē amupandu. (Aja rahā: “Ne jō riki katu te me'e ke” aja ihē rehe har ngā pandu ta.) Aja amō we ihē amupandu ta tī — aja.

²⁹ A'ep heta ngā ixo. Ame'e je'ēha rehe ame'e ta hendu rahā, pandu nai:

—Mā! Tupā tyapu hū — aja.

Amō ta pandu:

—Anī. Tupā je'ēha rahoha pandu ipe — aja nai.

³⁰ Jesu pandu:

—Anī. Ihē pāi pandu. Tupā pandu. Ihē ke a'e muhury tar katu, a'erehe aja me'e a'e pandu my? Anī. Aja ym. Ihē ke a'e muwyr aja ihē rehe har pejorujar katu te we ta rī. A'erehe aja me'e Tupā pandu. ³¹ Apo Tupā rehe ipy'a ym ame'e ta pe Tupā pandu ta: “Ma'e peka'u te'eha ke pema'e. Katu ym pehē” aja. Tupā rehe ipy'a ym ame'e tama'e kapitā pehī. Satana a'e. (Ājā ramūi a'e tī.) Ame'ēma'e pyrātāha ke Tupā muputu'u ta kŷ tī. ³² Pe, ihē ke amō ta mujar ta mu'am. Pe, heta kome'e ywy keruhū pe har ta ke ihē koty amujy'ar ta — aja Jesu pandu.

³³ [Aja me'e a'e pandu rahā, myra ngā mupia ame'e ke rehe a'e manō ta, aja mujekwa ngā pe.] ³⁴ Pe, ngā pandu:

—Tupā je'ēha rupi uwyr ame'e ke uhā te hū, aja Tupā je'ēha rehe panduha ihī. Aja jande jakwa. Tupā je'ēha rupi uwyr ame'e ke myra ngā mupia ame'e ke rehe manō ta kŷ, aja nde erepandu tī. Kirisutu ke a'e. (Manō ta ame'e ke uhā te hū aja saka.) Mā! Aja rahā, awa riki Tupā je'ēha rupi uwyr ame'e ke my? Jakwa ym — aja Jesu pe ngā pandu.

³⁵ A'e pandu:

—Weraha aja pehē namō axo ta. Weraha aja ihē. (Aja rahā, amō we mi Tupā rehe har ihē amu'e katu te we ta rī.) A'erehe ihē axo rahā, ehe har pejumu'e katu te we rī. Pe, pytuniha aja uwyr ta. (Aja rahā, ihē nixōi ta. Aja rahā, amu'e ym ta tī.) Tupā rehe har ukwa ym rahā, myja katu ame'e ke amō ma'ema'e my? Ame'e ke ukwa ym. Ixoha katu ym riki. ³⁶ Weraha aja ihē. Ihē axo rahā, Tupā rehe har ihē amu'e rī. Ame'e rehe pejorujar katu. (Aja rahā, ihē kotyhar ta aja pexo ta.) Weraha aja pexo. (Aja rahā, Tupā rehe har pejumu'e ta rī) — aja Jesu pandu ngā pe.

Aja me'e upa pandu rahā, a'e jumukanim oho ngā ngi. (Jundéu awa tamūi ta jukwa tar katu. Manōha angaha rehe uhyk ym we rī, a'erehe jumukanim oho.)

Jundéu awa ta jurujar tar ym ehe

³⁷ Jundéu awa tama'e kapitā ta ruwa koty marā ka ym amō ma'e'ha, ame'e ke Jesu

ma'ema'e hũ tipe. A'eta jurujar ym ehe.
³⁸ Pe, yman Isai mupinim, aja me'ẽ uhyk.
 Isai riki ymanihar Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ
 ke a'e. Kuja a'e mupinim:

"Tupã! Myrandu japandu, ame'ẽ ke rehe
 jurujar ym awa. Ngã pe nema'e
 pyrâtãha nde eremujesak. Nde rehe
 jurujar ym awa tĩ" aja Isai mupinim.

³⁹⁻⁴⁰ Pe, jundéu awa ta jurujar ym ehe.
 Jesu rehe har amõ we Isai mupinim. Ame'ẽ
 pandu ame'ẽ ke rehe uhyk apo tĩ.

"Ngã ke Tupã muma'ã ym. Aja rahã, usak
 ym ma'e ke ngã.

Ngã ukwaha ke a'e mukanim tĩ. Aja rahã,
 ma'e ke ukwa ym ngã tĩ.

Ixoty ipy'a ke ngã muruwak ym mondo.
 A'erehe ame'ẽ ta ke Tupã muhã ym"
 aja Isai mupinim.

Ame'ẽ ke rehe uhyk apo tĩ. A'erehe jundéu
 awa ta jurujar ym ehe, Jesu rehe.

⁴¹ Yman Jesu nixói rahã, Jesuma'e
 pyrâtãha rehe Isai usak, ame'ẽja saka.
 A'erehe aja me'ẽ a'e mupinim. Yman Tupã'ã
 mujekwa ame'ẽ ke Isai mupinim.

⁴² Amõ ta anĩ. Heta jundéu awa tama'e
 kapitã ta jurujar katu ehe, Jesu rehe. Anĩ.
 Parise ta ngi ame'ẽ ta kyje. A'erehe ngã
 hetaha ta pe ame'ẽ ta pandu ym. Parise ta
 ukwa rahã, pandu ta: "Jy'ariha renda pe
 pejy'ar ym te ta apo 'y" aja. Ame'ẽ ke kapitã
 ta putar ym. Jy'ar katu te we ta rĩ, a'erehe:
 "Jesu rehe jajurujar katu" aja ngã hetaha
 ta pe ame'ẽ ta pandu ym. ⁴³ Ame'ẽ ta ma'e
 putar katu tĩ. "Mã! Pehẽ katu" aja sawa'e
 ta pandu. Ame'ẽ ke i'ar koty te we putar
 katuha. "Pehẽ katu" aja Tupã pandu, ame'ẽ
 ke putar we.

*Jesu je'ẽha rupi Tupã pandu pandu ta ngã
 rehe har*

⁴⁴ Ngã pe hãtã Jesu pandu:

—Ihẽ rehe amõ jurujar katu rahã, ihẽ
 rehe jõ jurujar katu. Anĩ. Ihẽ ke muwyr,
 ame'ẽ ke rehe a'e jurujar katu tĩ. ⁴⁵ Ihẽ rehe
 amõ usak rahã, ihẽ ke muwyr ame'ẽ ke rehe
 usak tĩ, ame'ẽja saka tĩ. ⁴⁶ Weraha aja ihẽ
 ajur. Kome'ẽ ywy keruhũ pe ihẽ ajur. (Aja
 rahã, Tupã rehe har ihẽ amujekwa ajur.)
 Pe, ihẽ rehe jurujar katu ame'ẽ ta pytuniha
 aja ixo ym. ("Tupã rehe har akwa ym" aja
 ixo ym ta.) ⁴⁷ Ihẽ apandu ame'ẽ ke rehe
 amõ hendu ym rahã, ehe har ihẽ apandu
 ym ta. "Ma'e nde ereka'u te'eha ke nde
 erema'ema'e" aja apandu ym ta. Ehe har aja
 me'ẽ ihẽ apandu ym ajur. Anĩ. Kuja riki.
 Ame'ẽ ta ke ihẽ amuhã katu ajur. ⁴⁸ Ihẽ ke
 amõ putar ym. Ihẽ apandu ame'ẽ ke rehe
 hendu ym tĩ. A'erehe 'ar rehe angaha uhyk
 rahã, Tupã pandu ta. "Ma'e nde ereka'u
 te'eha ke nde erema'ema'e. Katu ym nde"
 aja ta. ⁴⁹ Jete. Ihẽma'e akwa katuha jõ ihẽ
 apandu my? Anĩ. Aja ym. Ihẽ ke ihẽ pái

keruhũ muwyr. "Ma'e ihẽ apandu ta my"
 ame'ẽ ke a'e riki mujekwa ihẽ pe. Ihẽ pe
 je'ẽha muwyr tĩ. ⁵⁰ A'e pandu ame'ẽ ke rehe
 amõ hendu katu rahã, ame'ẽ ke a'e muhã
 katu ta. Aja ihẽ akwa katu. A'erehe ihẽ
 pái keruhũ pandu ame'ẽ ke ihẽ apandu katu
 ngã pe tĩ — aja Jesu pandu.

13

Y pe jumu'eha ta py ke Jesu kutuk

¹ Peteĩ ukwer rahã, Pasuko 'ar rahã, imi'u
 matyriha rehe uhyk ta. Kome'ẽ ywy keruhũ
 Jesu hijar ta oho. Ipái koty oho ta. Ame'ẽ
 angaha rehe uhyk oho 'y. Aja a'e ukwa katu.
 Kome'ẽ ywy keruhũ pe ima'e jumu'eha ta
 ixo. Ame'ẽ ta rehe aja te'eha a'e ipy'a katu.
 Upa ym ame'ẽ.

² Pytun ramõ rahã, ma'e ke Jesu u'u uĩ,
 jumu'eha ta namõ. Huwajan ta ke Jesu rehe
 Jun muhyk ta werur. Ame'ẽ ke Jun py'a rehe
 Satana upa moĩ. (Ãã ramũĩ a'e.) Jun riki
 Simã Ikario ra'y'r. ³ Upa pyrâtãha ke ipái
 keruhũ muwyr ipe, Jesu pe. Ame'ẽ ke a'e
 ukwa katu. Tupã ngi a'e uwyr. Ixoty a'e
 jywyr ta oho, aja a'e ukwa katu tĩ. ⁴ Pe, Jesu
 pu'am. Kamixa i'ar rupi har jo'ok. Iwyr rupi
 har pete'e ihĩ. Pe, y juhykiha ke ixu'a rupi
 a'e pukwar. (Aja rahã te'e paraky ame'ẽ
 ma'eha aja a'e ma'e.) ⁵ Pe, mbasi pe y ke a'e
 moĩ. Pe, jumu'eha ta py ke a'e kutuk, y pe.
 Upa kutuk rahã, y juhykiha pe muxikã. ⁶ Pe,
 Simã Petu rehe uhyk rahã, Petu pandu:

—Sawa'e! Ihẽ py nde erekutuk ta my tĩ?
 — aja ipe.

⁷ —A'e tỹ. Ma'erehe nde py ihẽ akutuk ta
 my? Ame'ẽ ke nde erekwa ym we rĩ. A'engi
 nde erekwa ta — aja ipe.

⁸ —Mã! Ihẽ py nde erekutuk ym te ta! (Mã!
 Te'e paraky ame'ẽ ma'eha aja nde erema'e
 ym ta ihẽ pe. Ame'ẽ ke aputar ym) — aja
 Jesu pe.

—Nde py ihẽ akutuk ym rahã, ihẽma'e
 jumu'eha aja ym ta nde — aja Petu pe.

⁹ —Sawa'e! Aja rahã, ihẽ py jõ ekutuk ym.
 Anĩ. Upa ekutuk. Ihẽ po ekutuk tĩ. Ihẽ ruwa
 aja tĩ. Ihẽ py tĩ. Upa ekutuk — aja Simã Petu
 pandu.

¹⁰ —Y pe amõ upa jahuk rahã, xi'a ym
 awa. Amõ we jahuk ym ta awa. Ipy jõ a'e
 kutuk katu. Upa katu te pehẽ py'a juhyk,
 aja pexo. Anĩ. Pehẽ ngi har peteĩhar jõ ipy'a
 juhyk ym, aja me'ẽ ixo — aja Jesu ipe.

¹¹ [Huwajan ta ke amõ muhyk ta werur
 ehe, ame'ẽ rehe har Jesu ukwa. A'erehe a'e
 pandu: "Upa katu te pehẽ py'a juhyk, aja
 pexo. Anĩ. Pehẽ ngi har peteĩhar jõ ipy'a
 juhyk ym, aja me'ẽ ixo" aja pandu. (Ame'ẽ
 riki Jun.)]

¹² Jumu'eha ta py upa kutuk rahã, kamixa
 i'ar rupi har ke Jesu munde tĩ. Pe, henda pe
 a'e wapyk oho tĩ. A'e pandu a'eta pe:

—Ma'erehe pehē py ihē akutuk my? Ame'ē ke pekwa my? Pehē pe amujekwa ta. ¹³ “Ngā mu'eha nde” aja ihē pe pepandu. “Ihēma'e sawa'e te” aja ihē pe pepandu tī. Aja me'ē ko ihē tī. A'erehe aja me'ē pepandu rahā, katu tiki. ¹⁴ Pehēma'e sawa'e te ihē. Pehēma'e mu'eha ihē tī. Pehē py ke ihē akutuk ramō. ¹⁵ Te'e paraky ame'ē ke aja pehē pe ihē ama'e tī. Aja rahā, aja pema'ema'e pehē jupe tī. Te'e paraky ame'ē ta aja pema'ema'e pehē jupe tī. ¹⁶ Pesarahā! Ijar 'ar koty te we miasu katuha my? Anī. Aja ym. Myrandu mondo ame'ē 'ar koty te we myrandu rahoha katuha my? Anī. Aja ym tī. (A'erehe ihē 'ar koty te we pehēma'e katuha my? Anī. Aja ym tī. Aja rahā ihē aja pehē tī. Te'e paraky ame'ē ta aja pema'ema'e ta me'ē te'e tī.) ¹⁷ Apo ihē apandu ramō, ame'ē rehe har pekwa katu. Aja me'ē te'e paraky ame'ē ta aja pema'ema'e rahā, pehē rury katu ta pexo.

¹⁸ —Pehē py'a juhyk, aja apandu ramō. Upa katu te pehē rehe har apandu ym. Ihē katu asak ame'ē rehe har ihē akwa katu. Pe, Tupā je'ēha rehe panduha ihī. Aja uhyk ta me'ē te'e. Kuja:

“Ihē namō ma'e ke u'u. A'e riki ihē ruwajan wan uwak oho” aja panduha ihī.

¹⁹ —Aja uhyk ym rahā we, ame'ē ke ihē apandu pehē pe. Aja rahā, ame'ē rehe uhyk rahā, ihē rehe pejururjar katu ta. Ihē ke Tupā muwyr. Aja me'ē ke ihē. Upa akwa katu. Ame'ē ke rehe pehē pejururjar katu ta tī. ²⁰ Ko jete har te ke ihē apandu pehē pe. Ihē amondo ame'ē ke rehe amō ipy'a katu rahā, ihē rehe a'e ipy'a katu tī. Ihē rehe amō ipy'a katu rahā, ihē ke muwyr, ame'ē ke rehe a'e ipy'a katu tī. (Tupā rehe tī) — aja Jesu pandu.

Huwajan ta ke Jesu rehe Jun riki muhyk ta werur

(Matéu 26.20-25; Mak 14.17-21; Ruk 22.21-23)

²¹ Jesu upa pandu rahā, pyai te hū. Kuja a'e mujekwa:

—Ko jete har te ke ihē apandu pehē pe. Pehē ngi har petē ihē ruwajan ta ke ihē rehe muhyk ta werur — aja Jesu.

²² Pe, jumu'eha ta ma'ā ma'ā a'eta juehe. Awa rehe har a'e pandu my, ame'ē ke a'eta ukwa ym te. ²³ Jumu'eha ta ngi har amō wapyk uī. Jesu rake wapyk uī. Jesu ipy'a katu ehe ame'ē ke a'e. ²⁴ Ame'ē pe ipo te'e Simā Petu pandu:

—Awa rehe har Jesu pandu my? Ame'ē ke eme'u ipe — aja Simā ipo te'e.

²⁵ Pe, ame'ē jumu'eha oho we ixoty, Jesu koty. Pe, pandu ipe:

—Sawa'e! Awa rehe har nde erepandu my? — aja Jesu pe.

²⁶ Jesu pandu:

—Ma'e rykwer pe mbeju ke ihē amururu ta. Ame'ē ke amō pe ihē ame'ē ta. Ehe har ihē apandu — aja ipe.

Pe, mbeju ke a'e pyhyk. Ma'e rykwer pe mururu. Pe, Jun pe a'e me'ē. A'e riki Simā Ikario ra'yr. (Aja ihē pe Jesu mujekwa. A'erehe Jesu rehe huwajan ta ke Jun riki muhyk ta werur, aja akwa. Ihē Juā.) ²⁷ Pe, mbeju ke Jun pyhyk rahā, pahar ipy'a rehe Satana ihī. (Ājā ramūi ke a'e.) Pe, Jesu pandu ipe, Jun pe:

—Ma'e ke nde erema'e ta, ame'ē ke pahar ema'e eho — aja ipe.

²⁸ A'ep wapyk uī ame'ē ta ukwa ym. Ma'erehe aja Jesu pandu my, ame'ē ke ukwa ym. ²⁹ Tamatarer usakiha ke Jun. A'erehe ngā mi'u matyriha rehe amō we ma'e ke jo'ok ta me'ē te'e, aja Jesu pandu ipe, aja amō amō jumu'eha ta ukwaha a'eta jupe nai. Amō ta kuja ukwaha a'eta jupe nai tī. Ima'e ym te ame'ē ta pe ma'e ke Jun me'ē me'ē, aja Jesu pandu ipe, aja ukwaha a'eta jupe nai tī. ³⁰ Mbeju ke Jun upa pyhyk rahā, a'e uhem oho. Pytun riki.

“Pepy'a katu pehē juehe pexo.” Ame'ē panduha pyahu ame'ē ke.

³¹ Jun uhem oho rahā, amō jumu'eha ta pe Jesu pandu:

—Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Apo ihē katuha ke Tupā mujekwa ta pehē pe. Tupā katuha ke ihē riki amujekwa ta tī. Ihē ma'eha namō amujekwa ta pehē pe. ³² Pe, Tupāma'e pyrātāha ke ihē amujekwa rahā, apo a'e atu ihēma'e pyrātāha ke mujekwa ta tī. ³³ Ihē ra'yr ta aja pehē. Pehendu katurahā! Pehē namō yman ym ta ihē axo apo 'y. Ihē ke pekekar ta pexo kī. Amukwehe jundéu awa ta pe kuja ihē apandu: “Ihē aho ame'ē pe peho ym ta” aja. Apo aja me'ē pehē pe ihē apandu ta tī.

³⁴ —Panduha pyahu ame'ē ke ihē apandu pehē pe apo. Kuja: “Pepy'a katu pehē juehe pexo.” Pehē rehe ihē apy'a katu. Aja pepy'a katu ta me'ē te'e pehē juehe pexo tī. ³⁵ Pepy'a katu pehē juehe pexo rahā, pehē riki ihēma'e jumu'eha ta ke, aja amō ta ukwa katu ta tī — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

Petu te'e pandu ta, ame'ē ke Jesu mujekwa

(Matéu 26.31-35; Mak 14.27-31; Ruk 22.31-34)

³⁶ Simā Petu pandu:

—Sawa'e! My nde ereho ta my? — aja Jesu pe.

—Ihē aho ame'ē pe marā ka ym ihē raikwer rupi nde erehoha. Yman te rahā, ihē raikwer rupi nde ereho ta kī tī — aja Petu pe.

³⁷ Petu pandu ipe:

—Sawa'e! Ma'erehe nde raikwer rupi ihê aho ym ta my? Ihê amanô ta, aja rahâ, nde ke amô ta jukwa ym ta — aja Jesu pe.

³⁸ —Nde eremanô ta my? Anî. Ko jetehear apandu nde pe. Sapukái jeê ym rahâ we: “Jesu rehe har akwa ym ihê” aja ihê rehe har te'e nde erepandu ta. Mahapyr aja me'ê te'e nde erepandu ta — aja Petu pe Jesu pandu.

14

Ipái koty ohoha Jesu mujekwa

¹ Jesu pandu tî:

—Mâ peja pepyai ym. Pejumupyai ym tî. Tupã rehe pejurujar katu. Aja rahâ, ihê rehe pejurujar katu tî. ² Ihê pái renda pe mâte hû ok ta ke ihî. Aja ym rahâ, ihê apandu ym ta tipe. Mâte hû ihî. A'ep upa katu te ihê amoi ta. Upa katu te ihî ta. ³ Pe, upa rahâ, ihê ajywyw ta. Pe, ihê namô pehê ke ihê araho ta kÿ. Ihê axo ame'ê pe pexo katu ta kÿ tî. ⁴ Ihê aho ta, ame'ê pe pehoha pekwa katu pexo — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

⁵ Tome pandu:

—Sawa'e! My nde ereho ta my? Jande jakwa ym. A'erehe jahoha jakwa ym tî — aja ipe.

⁶ Jesu pandu:

—Ihê rehe amô jurujar katu rahâ jô, a'ep oho ta. Ihê riki jetehear te ke Tupã rehe har ihê amujekwa. Ihê riki awa ta ke ihê amuhâ katu ta. Ihê rehe amô jurujar ym rahâ, ihê pái renda pe oho ym te ta awa. ⁷ Apo ihê rehe har pekwa katu. A'erehe ihê pái rehe har pekwa katu ta tî. Apo har kupe koty ehe har pekwa. Pesak ehe tî — aja jumu'eha ta pe.

⁸ Siri pandu ipe:

—Sawa'e! Nde pái keruhû jande pe emu-jesak! Aja rahâ, a'ewan apo — aja ipe.

⁹ Jesu pandu:

—Siri! Yman riki pehê namô ihê axo. Ihê rehe har nde erekwa ym ym rî? Ihê rehe amô usak rahâ, ihê pái rehe usak tî, ame'êja saka tî. A'erehe: “Nde pái keruhû jande pe emujesak” aja ym epandu. ¹⁰ Ihê pái namô ihê juehe katu ihê axo. Aja nde erejurujar katu my — aja Siri pe pandu.

Pe, jumu'eha ta pe a'e pandu tî:

—Pehê pe ihê apandu ame'ê ke ihê jeje apandu. Anî. Aja ym. Ihê namô ihê pái ixo. A'e riki ihê ama'ema'eha ke mujekwa. ¹¹ Ihê pái namô ihê juehe katu ihê axo. Ame'ê ke rehe mã peja pejurujar katu. Ame'ê ke rehe pejurujar ym rahâ, marâ ka ym amô ma'eha, ame'ê ke ihê ama'ema'eha katu. (Ame'ê ke rehe pesak.) A'erehe mã peja ihê rehe pejurujar katu. ¹² Ko ihê apandu pehê pe. Ihê rehe amô jurujar katu rahâ, ihê aja marâ ka ym amô ma'eha, ame'ê ke a'e

ma'ema'eha katu ta tî. Jete. Ihê pái koty ihê aho ta, a'erehe ihê 'ar koty te we marâ ka ym amô ma'eha, ame'ê ke a'e ma'ema'eha katu ta tî. Ihê aho rahâ, pyrátâha ke a'e muwyr ta, a'erehe ihê 'ar koty te we ma'eha katu ame'ê ke amô ma'ema'eha katu ta tî.

¹³ —Ihê aputar aja pepandu ame'ê ke ihê amuwyr ta pehê pe. Aja rahâ, ihê páima'e pyrátâha ke ihê amujesak ta pehê pe. Ta'yr ke ihê. ¹⁴ Ihê aputar aja upa ihê pe pepandu rahâ, ihê amuwyr ta pehê pe — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

Tupã ã ke ipái muwyr ta

¹⁵ A'e pandu tî:

—Ihê rehe pepy'a katu rahâ, ihê je'êha rehe pehendû katu ta. ¹⁶ Ihê pái pe ihê apandu ta. Pe, amô pehê namô ma'e ke ma'ema'e, ame'ê ke a'e muwyr ta pehê pe. ¹⁷ I'ã ke ame'ê. Jetehear te ke Tupã rehe har a'e mujekwa ta. Pehê namô aja te'eha a'e ixo ta. Tupã rehe ipy'a ym ame'ê ta pe a'e muwyr ym te ta. I'ã ke muwyr ym te ta. Tupã rehe har a'eta ukwa ym. A'erehe ame'ê ta pe muwyr ym te ta. Pehê anî. Tupã rehe har pekwa katu. Pehê namô a'e ixo. Pehê py'a rehe a'e ihî katu tî. A'erehe ehe har pekwa katu pexo.

¹⁸ —Pehê jeje pexo aja ihê amupyta ym ta pehê ke. Pehê koty ihê ajywyw ta. ¹⁹ Heta ym ukwer rahâ, ihê rehe amô ta usak ym ta. Tupã rehe ipy'a ym ame'ê ta usak ym te ta ihê rehe. Pehê anî. Ihê rehe pesak katu ta kÿ tî. Ihê ruhâ te hû aja ihê axo, a'erehe pehê ruhâ te hû aja pexo ta tî. ²⁰ Ihê akwera katu ahem rahâ, ihê rehe pesak ta kÿ tî. Arahâ ihê pái namô ihê juehe katu ihê axo, ame'ê ke pekwa katu ta. Ihê namô pehê juehe katu pehê pexo, ame'ê ke pekwa katu ta tî.

²¹ —Ihê je'êha ke amô ukwa, pe, hendu katu ehe rahâ, ame'ê riki ihê rehe ipy'a katu ame'ê ke. Ihê rehe amô ipy'a katu rahâ, ame'ê rehe ihê pái ipy'a katu ta tî. Ihê aja tî. Apy'a katu ehe tî. Pe, ihê juehe har ihê amujekwa katu te we ta ipe rî — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

²² Pe, amô Jun pandu. [Jun Ikario ame'ê anî. Amô Jun.] Kuja pandu:

—Sawa'e! Jande pe nde rehe har nde eremujekwa ta. Tupã rehe ipy'a ym ame'ê ta pe nde rehe har nde eremujekwa ym ta. Myja ame'ê my? — aja Jesu pe.

²³ A'e pandu:

—Ihê rehe amô ipy'a katu rahâ, ihê je'êha rehe hendu katu ta tî. Ihê pái ipy'a katu ta ehe tî. Ame'ê namô ihê pái pyta ta ixo tî. Ihê aja tî. Ipy'a rehe apyta ta tî. ²⁴ Ihê rehe amô ipy'a ym rahâ, ihê je'êha rehe hendu ym ta tî. A'erehe Tupã rehe ipy'a ym ame'ê ta ukwa ym ihê rehe har. Ihê apandu ame'ê ke rehe jô pehendû. Anî. Ihê pái pandu ame'ê ke rehe pehendû tî. Ihê ke a'e muwyr.

²⁵ —Pehē namō ihē axo rahā, upa Tupā'ā rehe har ihē apandu pehē pe. ²⁶ A'e riki pehē namō ma'ema'e ame'ē ke a'e. Upa ma'e ke a'e mu'e ta pehē pe. Upa ihē apandu ame'ē ke a'e mujekwa ta pehē pe tī. Ma'e ke peharāi rahā, ame'ē ke a'e mujekwa ta pehē pe. Ihē je'ēha rupi I'ā ke Tupā muwyr ta kŷ. A'e riki mu'e katu ta pehē ke.

²⁷ —Pehē py'a ke ihē amuhury katu ta. Pekiye ym ta. Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta hury. Aja ym ihē amuhuryha. (I'ar koty te we ihē amuhury katuha.) Pejumupyai ym. (Pehē namō aja te'eha ihē axo ta.) A'erehe pekiye ym tī. ²⁸ "Ihē aho ta. Pe, pehē koty ihē ajywywyr ta" aja ihē apandu ame'ē ke rehe rehe pehendū. Ihē 'ar koty te we ihē pái katuha. A'erehe ixoty ihē aho ta. A'erehe mā peja pehē rury katu pexo. Ihē rehe pepy'a katu rahā, pehē rury katu ta. ²⁹ Ame'ē rehe uhyk ym rahā we, ame'ē rehe har upa ihē apandu pehē pe. Pe, ame'ē rehe uhyk rahā, pejururj katu ta ehe. ³⁰ Amō uwyr ixo. Tupā rehe ipy'a ym ame'ē tama'e kapitā ke a'e. A'e uwyr ixo, a'erehe i'atu we pehē namō ihē apandu ym ta apo rī. Ihēma'e pyratāha ke a'e muputu'u ym te ta. ³¹ Ihē pái rehe ihē apy'a katu, aja kome'ē ywy keruhū pe har ta ukwa ta me'ē te'e. A'erehe upa a'e pandu ame'ē ke ihē ama'ema'e katu. Jaho. Sengi jahorahā — aja Jesu pandu jumu'eha ta pe.

15

Juehe har Jesu pandu

¹ Jesu pandu:

—Ma'eywa'y aja ihē. Ame'ē ma'eywa'y usakiha aja ihē pái. ² Amō amō hymbo rehe i'a ym. Amō amō hymbo rehe i'a katu. Pe, i'a ym ame'ē ke usakiha mondok. Pe, i'a katu, ame'ē ngi hākājuk aja upa ma'e jaxer ame'ē ke mondok. Upa mukatu. Aja rahā, i'a katu te ta. Aja ihē kotyhar ta tī. Amō amō tama'e ixoha katu ym. Ame'ē ta ke ihē pái mupyrara ta. (Mondok ame'ēja saka ta.) Amō amō tama'e ixoha katu riki. Ame'ē ta ixoha ke ihē pái mukatu ta tī. Aja rahā, i'ar koty te we ixo katuha. (Aja rahā i'ar koty te we ma'e katu ame'ē ke ma'ema'e ta.) ³ Ihē apandu ame'ē ke rehe pejururj katu. A'erehe pehē py'a ihē pái juhyk. ⁴ Ma'eywa'y rehe hymbo pyta katu rahā, i'a katu ta. Aja ihē namō pehē juehe katu pexo rahā, pexoha katu ta. (Aja rahā i'ar koty te we ma'e katu ame'ē ke pema'ema'e ta.) A'erehe mā peja ihē namō pehē juehe katu pexo.

⁵ —Ihē riki ma'eywa'y aja saka. Pehē riki ma'eywa rymbo aja saka. Ma'eywa rymbo i'y rehe pyta rahā, i'a katu ta. Aja ym rahā, marā ka ym i'aha. Aja pehē tī. Ihē namō pehē juehe katu pexo rahā, pexoha katu aja pexo. (Aja rahā, i'ar koty te we ma'e

katu ame'ē ke pema'ema'e katu ta.) Aja ym rahā, marā ka ym pexo katuha. ⁶ Ma'eywa'y rehe hymbo katu ym rahā, usakiha ombor ta. Pe, ame'ē ke xirik ta oho. Ame'ē ke usakiha matyr ta. Pe, hapy ta. Upa ukwāi ta. Aja pehē tī. Ihē namō pehē juehe katu aja ym pexo rahā, ihē pái mupyrara ta. ⁷ Ihē namō pehē juehe katu pexo rahā, peputar ame'ē ke pepandu katu ihē pái pe. Aja rahā, ame'ē ke pehē pe a'e muwyr ta. Ihē apandu ame'ē ke rehe pehendū katu rahā, aja ta tī. Muwyr ta pehē pe tī. ⁸ Kuja ihē pái katuha ke pemujesak ta. Pexoha katu rahā, ame'ē ke pemujesak ta. Aja rahā, ihēma'e jumu'eha ta ke pehē, aja pemujekwa katu ta tī. ⁹ Ihē rehe ihē pái ipy'a katu. Aja pehē rehe ihē apy'a katu tī. A'erehe mā peja ihē namō pehē juehe katu pexo. Aja rahā tapijar te'e we pehē rehe ihē apy'a katu. ¹⁰ Ihē pái pandu ame'ē ke rehe ihē ahendu katu. A'erehe tapijar te'e we ihē rehe a'e ipy'a katu. A'erehe ihē apandu ame'ē ke rehe pehendū katu rahā, tapijar te'e we pehē rehe ihē apy'a katu ta tī.

¹¹ —Upa aja me'ē pehē pe ihē apandu. Aja rahā, ihē rury katuha aja pehē tī. Pehē rury katu te ta tī. ¹² Pesarahā! Pehē pe ihē apandu. Pehē rehe ihē apy'a katu. Aja mā peja pepy'a katu pehē juehe tī. ¹³ Ehe katu ame'ē ta rehe amō ipy'a katu te rahā, a'e manō ta my. Aja rahā, ehe katu ame'ē ta manō ym ta my. Amō rahā, i'ar koty te we ipy'a katuha mujesak. Aja ipy'a katuha rehe amōma'e uhyk ym. ¹⁴ Pehē riki ihē rehe katu ame'ē ta ke. Ihē apandu ame'ē ke rehe pehendū katu rahā, ihē rehe katu ame'ē ta ke pehē. A'erehe ihē amanō ta. Aja rahā, mupyraraha renda pe peho ym te ta. Aja pehē rehe ihē apy'a katu te, aja amujekwa ta.

¹⁵ —Ijar ma'eha ke te'e paraky ame'ē ukwa ym. Pehē anī. Pekwa katu ihē ama'ema'eha. Ihē pái pandu ame'ē ke rehe ihē ahendu. Ame'ē ke upa katu te pehē pe ihē apandu. A'erehe upa pekwa katu. A'erehe: "Ihēma'e parakyha ta" aja ym pehē pe ihē apandu apo 'y. Anī. Upa pekwa katu, a'erehe: "Ihē rehe katu ame'ē ta ke pehē" aja pehē pe ihē apandu ta apo 'y. ¹⁶ Ihē ke pehē pejo'ok. Anī. Aja ym. Pehē ke ihē riki ajo'ok. Pe, ihē apandu: "Mā peja katu pexo. Ma'e katu ame'ē ke pema'ema'e. Ame'ē ke ngā harāi ym ta" aja.

—Pe, ihē je'ēha rupi ihē pái pe ma'e ke pepandu rahā, ame'ē ke a'e muwyr katu ta pehē pe. ¹⁷ Pe, kuja pehē pe ihē apandu: "Mā peja pepy'a katu pehē juehe pexo" — aja Jesu pandu.

Jesu koty har ta rehe amō ta ahy te'e usak

¹⁸ Jesu pandu tī:

—Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta ixo. Pehẽ rehe ame'ẽ ta ahy te'e usak rahã, kuja pekwa pekwa pexo. Ihẽ rehe ame'ẽ ta ahy te'e usak py. ¹⁹ Pehẽ riki ame'ẽ ta kotyhar ta rahã, pehẽ rehe ame'ẽ ta ipy'a katu ta tipe tĩ. Ame'ẽ ta ngi har pehẽ ke ihẽ ajo'ok. A'erehe ame'ẽ ta kotyhar ta aja ym pehẽ apo 'y. A'erehe pehẽ rehe ame'ẽ ta ahy te'e usak. ²⁰ Amukwehe ihẽ apandu ame'ẽ ke pekwa pekwa pexo. Kuja: "Miasu riki ijar 'ar koty te we katuha aja ym" aja ihẽ apandu. Ihẽ riki pehẽ jar ke. A'erehe ihẽ ke amõ ta mupyrara rahã, miasu ta ke mupyrara ta tĩ. Aja rahã, pehẽ ke ame'ẽ ta mupyrara ta tĩ. Ihẽ apandu ame'ẽ ke rehe ame'ẽ ta hendu katu rahã, pepandu ame'ẽ ke rehe ame'ẽ ta hendu katu ta tipe tĩ. ²¹ Ihẽ kotyhar ta ke pehẽ. A'erehe pehẽ ke amõ ta mupyrara ta tĩ. Pehẽ rehe hendu ym ta tĩ. Ihẽ ke muwyr ame'ẽ rehe har ame'ẽ ta ukwa ym, a'erehe pehẽ ke mupyrara ta. ²² Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e. Pe, ihẽ ajur ym rahã, ihẽ amu'e ym rahã, ame'ẽ ta ke Tupã mupyrara ym ta tipe. Anĩ. Ihẽ ajur riki. Amu'e tĩ. A'erehe: "Jande jakwa ym ha rupi ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e" aja marã ka ym ame'ẽ ta panduha apo 'y. ²³ Ihẽ rehe amõ ahy te'e usak rahã, ihẽ pái rehe aja tĩ. Ahy te'e usak ta tĩ. ²⁴ Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta ka'u te'eha ke ma'ema'e. A'erehe ame'ẽ ta pe Tupã pandu: "A'e tỹ. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e" aja. Ame'ẽ ta ruwa koty marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e tipe. Ame'ẽ ke rehe usak tipe. Anĩ. Ihẽ rehe ahy te'e usak. Aja ihẽ ama'ema'e ym rahã, ame'ẽ ta ke Tupã mupyrara ym ta tipe. Anĩ. Usak riki. Pe, ihẽ rehe ame'ẽ ta ahy te'e usak. Ihẽ pái rehe aja tĩ. Ahy te'e usak tĩ. A'erehe ihẽ pái mupyrara ta. ²⁵ Aja Tupã je'ẽha ke amõ mupinim. Aja me'ẽ uhyk. Kuja:

"Ihẽ rehe amõ ta ahy te'e usak."

²⁶ —Pehẽ namõ ma'e ke ma'ema'e, ame'ẽ uwyr ym. Tupã'a ke a'e. Ihẽ pái ngi uwyr ta. Jete har te ke a'e mu'e ta pehẽ ke. Ihẽ pái ngi a'e ke ihẽ amuwyr ta. Ihẽ rehe har a'e mujekwa ta. ²⁷ Pehẽ aja tĩ. Ngã ke amu'e py rahã har ihẽ namõ pexo. A'erehe ihẽ rehe har pepandu pandu ta ngã pe tĩ — aja Jesu pandu jumu'eha ta pe.

16

¹ A'e pandu tĩ:

—Upa aja me'ẽ ihẽ apandu pehẽ pe. Aja rahã, ihẽ rehe pejurujar katuha ke pehi-jar ym ta. ² Pe, jundéu awa tama'e kapitã ta pandu ta: "Jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe pejy'ar ym te ta apo 'y" aja. Aja pehẽ ke a'eta muhem ta ingi. Pe, pehẽ ke amõ ta jukwa ta. Ame'ẽ angaha ke rehe uhyk ta tĩ. Pehẽ ke amõ ta jukwa rahã, Tupã

putar ame'ẽ ke ame'ẽ ta ma'ema'e, aja ame'ẽ ta ukwa a'eta jupe naĩ. ³ Aja me'ẽ pehẽ pe a'eta ma'ema'e ta tĩ. Ihẽ rehe har a'eta ukwa ym. Ihẽ pái rehe har aja tĩ. Ukwa ym tĩ. A'erehe aja me'ẽ pehẽ pe a'eta ma'ema'e ta tĩ. ⁴ Pepyraraha rehe har ihẽ apandu. Aja rahã, ame'ẽ angaha ke rehe uhyk rahã, ihẽ apandu ame'ẽ ke pekwa pekwa ta pexo. Peta kỹ. Aja rahã tapijar te'e we ihẽ rehe pejurujar katu rĩ — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

Tupã'a rehe har Jesu pandu we rĩ

A'e pandu tĩ:

—Pehẽ ke ihẽ amu'e py rahã, pehẽ pepyraraha rehe har ihẽ apandu ym. Pehẽ namõ ihẽ axo, a'erehe ame'ẽ rehe har ihẽ apandu ym. ⁵ Apo anĩ. Apo ihẽ aho ta. Ihẽ ke muwyr. Ixoty ihẽ aho ta kỹ. "My nde ereho ta my?" aja ihẽ pe pehẽ ngi har pandu ym ta awa. Pekwa katu, a'erehe pandu ym ta awa. ⁶ Ihẽ aho ta, ame'ẽ rehe har apandu. A'erehe pepyai te hũ. ⁷ Pesarahã! Ihẽ aho rahã, pehẽ pe katu tiki. Ihẽ aho ym rahã, pehẽ namõ ma'e ke ma'ema'e, ame'ẽ uwyr ym ta pehẽ rehe. Tupã'a ke a'e. Pe, ihẽ aho rahã, pehẽ pe a'e ke ihẽ amondo ta. ⁸ Pe, a'e uwyr rahã, Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta pe ma'e ke a'e mujekwa ta. Kuja mujekwa ta. "Ma'e riki ka'u te'eha ma'ema'eha my? Ame'ẽ ke jande jakwa katu" aja Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta pandu. Anĩ. Ukwaha jupe naĩ, aja Tupã'a mujekwa ta. Ma'e aka'u te'eha ama'eha ke nixói te ihẽ pe, aja mujekwa ta tĩ. Ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta ma'ema'e. Ame'ẽ ta pe Tupã pandu ta: "Mupyraraha renda pe peho ta kỹ" aja. Ame'ẽ ke Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta pe Tupã'a mujekwa ta tĩ. ⁹ Ihẽ rehe Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta jurujar tar ym. Pandu tĩ: "Japutar ym a'e ke" aja. A'erehe kuja Tupã'a mujekwa ta. "Ma'e riki ka'u te'eha ma'ema'eha my? Ame'ẽ ke jakwa katu" aja ame'ẽ ta pandu. Anĩ. Ukwaha jupe naĩ, aja Tupã'a mujekwa ta. ¹⁰ Ihẽ pái koty ihẽ aho ta. A'erehe ma'e aka'u te'eha ama'eha ke nixói te ihẽ pe, aja a'e mujekwa ta tĩ. Ihẽ pái koty ihẽ aho ta. Pe, ihẽ rehe pesak ym ta tĩ. ¹¹ Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ tama'e kapitã ixo. Tupã apandu pandu: "Nde katu ym. Nde ke amupyrara hũ ta kỹ" aja. A'erehe Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta ke a'e mupyrara hũ ta tĩ. Aja me'ẽ Tupã'a mujekwa ta tĩ.

¹² —Amõ we pehẽ pe ihẽ apandu tar katu tipe. Pekwa ym we ta rĩ. ¹³ Pe, Tupã'a uwyr rahã, upa jete har te ke pehẽ pe a'e mu'e ta. Jete har te mu'eha ke a'e. A'e je'ẽha ke a'e pandu ta my? Anĩ. Aja ym. A'e hendu ame'ẽ ke pehẽ pe a'e mu'e ta. Tupã ngi hendu ame'ẽ ke mu'e ta. Pe, ma'e ke uhyk ym we rĩ. (Yman rahã, ma'e ke uhyk ta.) Ame'ẽ ke a'e mujekwa ta pehẽ pe tĩ. ¹⁴ Katu ihẽ rehe

har a'e pandu ta. Ihê apandu tar katu ma'e ke, ame'ê ke a'e riki mujekwa ta pehê pe. ¹⁵Upa ihê pái pandu ame'ê ke ihê apandu tĩ. A'erehe aja ihê apandu pehê pe. Ihê apandu ame'ê ke l'ã mujekwa ta pehê pe tĩ, aja ihê apandu — aja Jesu pandu jumu'eha ta pe.

Pyaiha ke huryha wan ta uwak

¹⁶A'e pandu tĩ:

—I'i atu rahã, ihê rehe pesak ym ta. Pe, amô we mi rahã, ihê rehe pesak ta kÿ tĩ — aja jumu'eha ta pe.

¹⁷Pe, amô ta jupandu pandu a'eta jupe:

—Mãi! A'e pandu: "I'i atu rahã, ihê rehe pesak ym ta. Pe, amô we mi rahã, ihê rehe pesak ta kÿ tĩ" aja jande pe. Myja me'ê ame'ê my? A'e pandu tĩ: "Ihê pái koty ihê aho ta, a'erehe ihê rehe pesak ym ta" aja. Myja me'ê ame'ê my tĩ? (Mãi! Jakwa ym.) ¹⁸"Amô we mi" aja a'e pandu. Myja me'ê ame'ê my? A'e panduha jakwa ym — aja jumu'eha ta pandu a'eta jupe.

¹⁹Ame'ê rehe har jumu'eha ta pandu tar katu ipe, aja Jesu ukwa katu. A'erehe a'e pandu:

—Ihê apandu pehê pe. "I'i atu rahã, ihê rehe pesak ym ta. Pe, amô we mi rahã ihê rehe pesak ta kÿ tĩ" aja pehê pe. Ame'ê rehe har pepandu pandu pehê jupe my? ²⁰Ko ihê apandu pehê pe. Ihê ke amô ta jukwa rahã, pejixi'u hũ ta. Pe, Tupã rehe ipy'a ym ame'ê ta hury katu ta. Pehê anĩ. Pehê pepyai tipe. A'engi pehê rury katu ta tĩ. Ihê rehe pesak rahã, pehê rury katu ta tĩ.

²¹—Kũjã imembyr u'ar tate rahã, ahy ta. U'ar rahã, a'e hury katu. Imembyr ra'yr u'ar, a'erehe hury katu. A'erehe ahyha upa harái. ²²Aja ta pehê tĩ. Ihê ke amô ta jukwa ta. A'erehe pepyai hũ apo. A'engi pehê rehe ihê asak ta tĩ. Ihê akwera katu ahem rahã, asak ta pehê rehe tĩ. (Ihê rehe pesak katu ta tĩ.) Aja rahã, pehê rury katu ta tĩ. Ame'ê ke pehê ngi mukanim ym te ta awa.

²³—Ihê pái koty ihê ajywyr rahã, ma'e ke ihê pe pepandu ym ta. Anĩ. Ihê pái pe pepandu ta. Ko ihê apandu pehê pe. Ihê je'êha rupi ma'e ke ihê pái pe pepandu rahã, upa pehê pe a'e muwyr ta kÿ. ²⁴Ihê je'êha rupi ma'e ke pepandu ym we rĩ. Apo mã peja pepandu katu inamô 'y. Aja rahã, pehê pe a'e muwyr katu ta kÿ. Aja rahã, pehê rury katu te ta — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

Kome'ê ywy keruhũ pe har tama'e kapitãma'e pyrãtãha ke

Jesu muputu'u

²⁵A'e pandu tĩ:

—Ma'e ke pehê pe ihê apandu. Ihê aho, myja me'ê ame'ê my, ame'ê ke ihê apandu. Pekwa katu we. Amô we mi rahã, aja me'ê ihê apandu ym ta. Ame'ê angaha rehe uhyk ta. Arahã, ihê pái rehe har ihê amujekwa

katu te ta. Pekwa katu te ta. ²⁶⁻²⁸Ihê pái ngi ihê ajur. Kome'ê ywy keruhũ pe ihê ajur. Apo kome'ê ywy keruhũ ke ihê ahijar ta aho. Ihê pái koty ihê aho ta. Ame'ê angaha ke rehe uhyk rahã, ihê je'êha rupi ma'e ke pepandu ta ipe, ihê pái pe. Arahã pehê rehe har ihê apandu ym ta ipe. Pehê atu pepandu ta ipe. A'e atu pehê rehe ipy'a katu. Ihê rehe pehê pepy'a katu, a'erehe pehê rehe a'e ipy'a katu tĩ. Tupã ngi ihê ajur, ame'ê ke pekwa katu, a'erehe pehê rehe a'e ipy'a katu tĩ — aja jumu'eha ta pe pandu.

²⁹Pe, jumu'eha ta pandu ipe:

—Jete! Nde ereho ta. Myja me'ê ame'ê ke my, ame'ê ke nde eremujekwa katu te jande pe apo. Jakwa katu te apo 'y. A'erehe myja me'ê ma'e ke my, aja nde erepandu ym ta me'ê te'e apo. ³⁰Upa katu te nde erekwa katu, aja jakwa katu apo 'y. Jande japandu ym rahã, japandu tar katu ame'ê ke nde erekwa katu. A'erehe nde pe amô pandu ym ta me'ê te'e. A'erehe Tupã ngi nde erejur, ame'ê ke jakwa katu — aja jumu'eha ta ipe.

³¹Pe, Jesu pandu:

—Apo ihê rehe pejurujar katu. ³²Pehendu katurahã! Ma'e angaha ke rehe uhyk ta. Jete! Uhyk apo 'y. Kuja. Ihê ke upa pehijar ta peho. Pehẽma'e ke rehe pesak te'e ta peho. Ihê jeje ihê axo ta my? Anĩ. Jeje te anĩ. Ihê namô ihê pái ixo, a'erehe ihê jeje te ihê axo ym te ta. ³³Upa aja me'ê ihê apandu pehê pe. Aja rahã, ihê namô pehê juehe katu pexo rahã, pehê rury katu ta. Pekiye ym ta. Tupã rehe ipy'a ym ame'ê ta mupyrara ta pehê ke. Anĩ. Pekiye ym. Tupã rehe ipy'a ym ame'ê tama'e kapitã ixo. Satana a'e. (Ajã ramtũ ke a'e tĩ.) Ima'e pyrãtãha ke upa ihê amuputu'u — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

17

Juehe har Tupã namô Jesu pandu

¹Aja me'ê Jesu upa pandu rahã, ywa rehe a'e ma'ã. Ipái namô pandu pandu. Kuja:

—Papa! Ma'e angaha ke rehe uhyk apo 'y. Kuja. Ihẽma'e pyrãtãha ke emujekwa ngã pe. Aja rahã, nema'e pyrãtãha ke ihê amujekwa ta ngã pe tĩ. Nde ra'yr ke ihê.

²Upa awa tama'e kapitã keruhũ ke ihê tĩ. Aja ihê ke nde eremu'am. Pe, ihê pe ngã ke nde eremuhyk katu. (A'erehe ame'ê ta ihê rehe jurujar katu.) Ame'ê ta ke ihê amuhã katu ta. ³Kuja ame'ê ta riki uhã te hũ ame'ê ta ke. Nde rehe har ukwa katu ame'ê ta uhã te hũ ame'ê ta ke. Ne jô riki Tupã te. Ihê rehe har ukwa ame'ê ta aja tĩ. Uhã te hũ ame'ê ta ke a'eta tĩ. Ihê ke nde eremuwyr. ⁴Kome'ê ywy keruhũ pe har ta pe nema'e pyrãtãha ke ihê amujekwa. Ihê parakyha ihê pe nde ereme'ê, ame'ê ke ihê amumba. Nde rehe har ihê amujekwa.

Ame'e riki ihëma'e parakyha ke. ⁵ Papa! Kome'e ywy keruhû nixói te rahâ, ne namô ihê axo. Arahâ ihëma'e pyrâtâha ke nde eremujesak katu. Aja apo nde ruwa koty ihëma'e pyrâtâha ke emujesak tî — aja ipái namô Jesu pandu.

Ixotyar ta rehe har Tupâ namô Jesu pandu

⁶ A'e pandu tî:

—Kome'e ywy keruhû pe har ta ngi har amô ta ixo. Ame'e ta ke ihê pe nde eremuhyk katu. (Aerehe ame'e ta ihê rehe jurujar katu.) Aerehe ame'e ta ihê kotyhar ta ke apo 'y. Ame'e ta pe nde rehe har ihê amujekwa katu. Nde kotyhar ta ke ame'e ta tî. Apo ihê kotyhar ta ke tî. Ame'e ta ke ihê koty nde eremuwy. Ne je'êha rehe ame'e ta hendu katu. ⁷ Kuja ame'e ta ukwa katu. Upa ihê apandu ame'e ke ihê pe nde eremuwy. Ihëma'e pyrâtâha aja tî. Nde eremuwy tî. Aja ame'e ta ukwa katu tî. ⁸ Ihê pe nde erepandu ame'e ke ame'e ta pe ihê apandu tî. Ame'e ta hendu katu ehe. Nengi ihê ajur. Jete har te ke ame'e. Aja ame'e ta ukwa katu tî. Ihê ke nde eremuwy. Ame'e rehe ame'e ta jurujar katu tî.

⁹ —Nde rehe ipy'a ym ame'e ta rehe har nde pe ihê apandu ym. Ihê rehe nde eremuwy katu. (Aerehe ame'e ta ihê rehe jurujar katu.) Ame'e ta nde kotyhar ta ke apo 'y. Ame'e ta rehe har ne namô ihê apandu pandu. ¹⁰ Upa ihê kotyhar ta riki nema'e tî. Pe, upa nde kotyhar ta riki ihëma'e tî. Pe, ihëma'e pyrâtâha ke ame'e ta mujesak katu ta ngâ pe. ¹¹ Apo nde erexo ame'e pe ihê aho ta tî. Kome'e ywy keruhû pe ihê nixói ta. Ihê kotyhar ta anî. Pyta we ta se.

—Papa! Katu te ame'e ke nde! Nema'e pyrâtâha namô ame'e ta rehe esak katu. Aja rahâ, jande aja peteihar aja johu ngâ ixo ta tî. Nema'e pyrâtâha ke ihê pe nde eremuwy tî. ¹² Ame'e ta namô ihê axo rahâ, ne je'êha rupi ihê asak katu ngâ rehe. Ame'e ta ke ihê pe nde ereme'e, ame'êja saka. Ihê asak katu ngâ rehe, aerehe ihê rehe ame'e ta tapijar te'e we jurujar katu te we rî. Petei jô ihê ke hijar. Mupyraraha renda pe oho ta ame'e ke a'e. (Jun a'e.) Ihê ngi a'e oho, aerehe yman Tupâ je'êha rehe ehe har amô mupinim, aja uhyk apo 'y. Ihê ke a'e hijar, aja uhyk apo 'y.

¹³ —Apo nde erexo ame'e pe ihê aho ta kÿ. Se ihê axo rahâ, ame'e ta rehe har upa ihê apandu ne namô. Aja rahâ, ihê rury katuha aja a'eta hury katu te ta tî. ¹⁴ Nde erepandu ame'e ke ame'e ta pe ihê apandu tî. Ihê aja ame'e ta riki nde rehe ipy'a ym ame'e ta aja ym. Aerehe nde rehe ipy'a ym ame'e ta ahy te'e usak ngâ ehe, nde kotyhar ta rehe. ¹⁵ Kome'e ywy keruhû ngi nde kotyhar ta ke eraho. Anî. Aja ym ihê apandu ta. Kuja ihê apandu nde

pe. Jaxer ai te ame'e ta ixo. Ame'e tama'e pyrâtâha ke emuputu'u ame'e ta ngi. Aja rahâ, ame'e ta rehe nde kotyhar ta hendu ym ta. ¹⁶ Nde rehe ipy'a ym ame'e ta kome'e ywy keruhû pe ixo. Ame'e ta aja ym ihê tî. Ihê aja nde kotyhar ta tî. Ame'e ta nde rehe ipy'a ym ame'e ta aja ym tî. ¹⁷ Nde je'êha riki jete har te ke. Nde kotyhar ta hendu katu ehe. Aerehe nde ereputar ame'e ke aja nde erema'ema'e katu. Aja rahâ, nde ereputar ame'e ke ame'e ta ma'ema'e katu ta tî. ¹⁸ Kome'e ywy keruhû pe ihê ke nde eremuwy. Ne je'êha ke ihê apandu ajur. Aja ame'e ta ke ihê amondo axo tî. Kome'e ywy keruhû pe har ta pe ne je'êha ke ame'e ta pandu ta oho. ¹⁹ Ame'e ta rehe ihê apy'a katu. Aerehe nde ereputar ame'e ke ihê ama'ema'e katu. Aja rahâ, ame'e ta nde ereputar ame'e ke ma'ema'e katu ta tî — aja ipái namô Jesu pandu.

Amô jurujar katu, ame'e ta rehe har Tupâ namô Jesu pandu pandu

(A'e pandu tî:)

²⁰ —Ihê kotyhar ta rehe har ne namô ihê apandu. Ame'e ta rehe har jô ym. Ko ne je'êha ke ame'e ta pandu rahâ, amô ta hendu katu ta. Ame'e ta ihê rehe jurujar katu ta tî. Ame'e ta rehe har ne namô ihê apandu axo apo 'y.

²¹ —Papa! Mâ peja peteihar aja a'eta ixo katu, aja nde pe ihê apandu. Ne namô ihê juehe katu ihê axo. Pe, ihê namô nde juehe katu nde erexo tî. Aja mâ peja jande namô a'eta juehe katu a'eta ixo ta tî. Mâ peja peteihar aja a'eta ixo katu ta. Aja rahâ, ihê ke nde eremuwy ame'e ke rehe kome'e ywy keruhû pe har ta jurujar katu ta tî. Nde riki ihê ke eremuwy ame'e ke nde. ²² Nema'e pyrâtâha ke ihê pe nde eremuwy. Ame'e ke ihê amondo ta tî, ame'e ta pe. Aja rahâ, peteihar aja a'eta ixo ta tî. Jande aja peteihar aja a'eta ixo ta tî. ²³ A'eta namô ihê juehe katu ihê axo. Ihê namô nde juehe katu nde erexo. Pe, peteihar aja a'eta ixo katu ta tî. Aja rahâ ihê ke nde eremuwy, aja kome'e ywy keruhû pe har ta ukwa katu ta. Nde kotyhar ta rehe nde erepy'a katu, aja ame'e ta ukwa katu ta tî. Ihê rehe nde erepy'a katu aja ame'e ta ukwa katu ta tî, kome'e ywy keruhû pe har ta ukwa katu ta tî.

²⁴ —Papa! Nde kotyhar ta ke ihê pe nde eremuwy. Ihê axo ame'e pe ame'e ta ixo ta tî. Ame'e ke ihê aputar. Pe, ihê namô a'eta ixo rahâ, ihëma'e pyrâtâha rehe a'eta usak ta. Kome'e ywy keruhû nixói rahâ, ihê rehe nde erepy'a katu. Aerehe nema'e pyrâtâha ke ihê pe nde eremuwy.

²⁵ —Papa! Katu te ame'e ke nde! Nde rehe ipy'a ym ame'e ta ukwa ym nde rehe har. Ihê anî. Ihê akwa katu nde rehe har. Pe, ihê ke nde eremuwy, aja ihê namô ixo ame'e ta

ukwa katu. ²⁶ Ame'ë ta pe nde rehe har ihê amujekwa. Tapijar te'e we ihê amujekwa katu. Aja rahã, a'eta ipy'a katu ta a'eta juehe ixo. Ihê rehe nde erepy'a katu, aja a'eta ipy'a katu ta a'eta juehe ixo tĩ. Pe, a'eta namō ihê juehe katu ihê axo — aja ipái pe Jesu pandu.

18

Jesu ke sonda ta pyhyk

(Matéu 26.47-56; Mak 14.43-50; Ruk 22.47-53)

¹ Tupã namō upa pandu rahã, hãkã ra'yr ruwái koty Jesu oho. Jumu'eha ta namō oho. Hãkã ra'yr rer Senõ. Hãkã ra'yr ruwái koty ita kurar ihĩ. Ame'ë pe a'eta ixo oho. ² Ame'ë renda ke Jun ukwa katu tĩ. Amō amō rahã, a'ep jumu'eha ta namō Jesu ohoho, a'erehe ame'ë renda ke Jun ukwa katu. Jun riki huwajan ta ke Jesu rehe muhyk ta werur. ³ Pe, ame'ë renda pe Jun oho tĩ. Heta homa awa tama'e sonda ta ke a'e raho. Amō harõha ta ke a'e raho tĩ. Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ harõha ta ke. Ame'ë ta ke pa'ihu ta mondo. Parise ta mondo tĩ. Johu Jun namō oho rahã, kyse puku namō oho. Kandéi namō oho tĩ. Araparin namō oho tĩ.

⁴ Upa ma'e ke ixo ta, ame'ë ke Jesu ukwa katu. A'erehe ngã koty a'e oho. Pe, pandu: —Awa ke pekekar pexo my? — aja Jesu.

⁵ —Jesu ke jakekar jaxo. Nasare ok ta pe har ke a'e — aja amō ta pandu ipe. —Ko ihê a'am — aja Jesu ngã pe.

Sonda ta namō Jun ixo. A'e riki Jesu rehe har mujekwa ngã pe. ⁶ “Ko ihê a'am” aja Jesu pandu rahã, sonda ta xupe koty jywy. Pe, ywy rehe u'ar ukwap. ⁷ Amō we Jesu pandu:

—Awa ke pekekar pexo my? — aja ngã pe.

—Jesu ke jakekar jaxo. Nasare ok ta pe har ke a'e — aja ipe tĩ.

⁸ —Ihê te ko aja upa ihê apandu pehẽ pe. Ihê ke jō pekekar pexo rahã, mã peja ihê namō ixo ame'ë ta oho te'e — aja ngã pe Jesu pandu.

⁹ [Aja me'ë a'e pandu rahã, i'i we a'e pandu ame'ë ke rehe uhyk apo 'y. Kuja: “Papa! Upa ihê pe nde ereme'ë. Ame'ë ta ngi har kanim ym amō.” Ame'ë panduha rehe uhyk.] ¹⁰ Pe, Simã Petu kyse puku ke muhem. Ixu'a ngi muhem. Pe, amō sawa'e nambi ke a'e mopok ingi. Pa'i keruhũma'e miasu nambi ke mopok ingi. Her Mauko. Ijywa katu kotyhar inambi ke mopok. ¹¹ Petu pe Jesu pandu:

—Anĩ. Henda pe kyse puku emuxe katu emondo, ipirer pe. Pyraraha ihê pe ihê pái muwyr. Ame'ë ke ihê py'ahu te'e ahendu katu ta. Ame'ë ke nde erekwa ta me'ë te'e — aja ipe.

Pa'i keruhũ ruwa koty Jesu ixo

¹² Pe, Jesu ke homa awa tama'e sonda ta pyhyk. Sonda tama'e kapitã ta aja tĩ. Pyhyk tĩ. Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ rukwen harõha ta aja tĩ. Pyhyk tĩ. Pe, Jesu po apyr rupi a'eta pukwar. Tupaham pe pukwar. ¹³ Pe, a'e ke Kái tutyr pe a'eta raho py. Her Ana. Ame'ë warahy 'ar rahã, Kái riki jundéu awa tama'e pa'i keruhũ. ¹⁴ A'e riki jundéu awa tama'e kapitã ta pe pandu kwe. Kuja pandu:

—Peteĩ sawa'e manō ta me'ë te'e. Aja rahã, jande ke homa awa tama'e sonda ta jukwa ym ta — aja Kái pandu kwe.

Petu te'e pandu

(Matéu 26.57-58; Matéu 26.69-70; Mak 14.53-54; Mak 14.66-68; Ruk 22.54-57)

¹⁵⁻¹⁶ Jesu raikwer rupi Simã Petu oho. Amō jumu'eha oho tĩ. Ihê riki ame'ë. Ihê Juã. Ihê ke pa'i keruhũ ukwa katu. A'erehe pa'i keruhũ rok kurar pe Jesu ke amō ta raho rahã, ihê aho tĩ. Petu soroka pe pyta. Kurar rukwen rake pyta. A'erehe kũjã harõha pe ihê apandu:

—Petu ke emuxe katu — aja kũjã pe.

—Ere — aja kũjã.

Pe, Petu ixo tĩ. ¹⁷ Hukwen rake kũjã ixo. A'e pandu Petu pe:

—Nde riki peme'ë sawa'e namō nde ere-jumu'e ixo ame'ë ke nde — aja ipe.

—Anĩ. Aja ym ihê — aja kũjã pe Petu te'e pandu.

¹⁸ Rysã te riki. A'erehe miasu ta tata ke happy. Harõha ta aja tĩ. Hapy tĩ. Ame'ë rake rupi a'eta jumaku uĩ. Pe, a'eta koty Petu oho tĩ. Pe, jumaku uĩ a'e tĩ.

Jesu namō pa'i keruhũ pandu

(Matéu 26.59-66; Mak 14.55-64; Ruk 22.66-71)

¹⁹ Pe, Jesu pe jundéu awa tama'e pa'i keruhũ pandu. Her Ana. Kuja pandu:

—Myja hetaha ne namō ixo ame'ë ta my? Myja nde eremu'e mu'e my? — aja ipe.

(Ame'ë ke Ana ukwa rahã, homa awa tama'e kapitã pe pandu ta oho tĩ. Pe, ame'ë ukwaha rupi Jesu ke jukwa ta. A'erehe aja pandu.)

²⁰ Jesu pandu:

—Hetaha pyter pe aja te'eha ihê apandu pandu. Ihê amu'e rahã, jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe ihê amu'emu'e. Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe ihê amu'emu'e tĩ. A'ep jundéu awa ta jy'ar tĩ. Hetaha pyter pe jō ihê amu'emu'e. ²¹ Aja rahã, ma'erehe ihê pe nde erepandu my? Ihê apandu ame'ë ke rehe amō ta hendu. Ame'ë ta pe eme'u katu. Ihê apandu ame'ë ke a'eta ukwa katu. A'erehe ame'ë ta pe epandurahã! Ame'ë ta pandu ta nde pe — aja pa'i keruhũ pe Jesu pandu.

²² Aja me'ë Jesu pandu ame'ë ke rehe harõha hendu rahã, a'e pandu:

—Mā! Aja me'ē pa'i keruhū pe nde erepandu ym ta me'ē te'e. Katu ym — aja Jesu pe naī.

Pe, Jesu ruwa ke harōha nupā. (Pa'i keruhū pe katu ym pandu aja ukwaha naī, a'erehe nupā.) ²³ Jesu pandu:

—Ihē apanduha ihē ajawy rahā, ame'ē ke emujekwa ngā pe. Anī rahā, jete har te ke ihē apandu rahā, ihē ke nde erenupā rahā, katu ym — aja harōha pe a'e pandu.

²⁴ A'engi Jesu ke Ana mondo. Pukwar aja mondo. Kái koty mondo. A'e riki jundéu awa tama'e pa'i keruhū tī.

Te'e Petu pandu tī

(Matéu 26.71-75; Mak 14.69-72; Ruk 22.58-62)

²⁵ A'ep Petu jumaku uī rī. Pe, amō ta pandu ipe:

—Peme'ē sawa'e namō nde erejumu'e erexo ame'ē ke nde my? — aja ipe.

Petu te'e pandu:

—Anī. Aja ym ihē — aja ngā pe.

²⁶ Pa'i keruhūma'e miasu nambi ke Petu mopok. Ame'ē ianam a'ep ixo tī. Pa'i keruhūma'e miasu a'e tī. Petu pe a'e pandu:

—Ita kurar pe Jesu namō nde erexo. A'erehe nde rehe ihē asak a'ep tī — aja ipe.

²⁷ Pe, Petu te'e pandu tī:

—Anī — aja.

Pe, pahar sapukái je'ē.

Pirat ruwa koty Jesu pu'am oho u'am

(Matéu 27.1-2; Matéu 27.11-14; Mak 15.1-5; Ruk 23.1-5)

²⁸ Kái rok ngi Jesu ke sonda ta raho. Homa awa tama'e kapitā rok pe raho. Pytuniwe te rahā, raho. Jundéu awa tama'e kapitā ta ixo ym. Homa awa tama'e kapitā rok pe ixo ym. Ixe rahā, katu ym ta. Ipy'a xi'a ta aja ukwa a'eta jupe. Pasuko 'ar rahā, ngā mi'u ke ngā matyr. Ame'ē ke ipy'a xi'a rahā, u'u ym ta. Jundéu awa aja ym ame'ē rok pe ixo rahā, u'u ym ta. Aja te'eha jundéu awa ta ukwa.

²⁹ A'erehe soroka pe Pirat uhem uwyr. A'ep jundéu awa tama'e kapitā ta namō pandu:

—Ma'e ka'u te'eha ke peme'ē sawa'e ma'ema'e my? Pehē pepandurahā! — aja Pirat pandu.

³⁰ A'eta pandu:

—Ma'e ka'u te'eha ke peme'ē sawa'e ma'ema'e. A'erehe a'e ke jande jarur nde pe — aja ipe.

³¹ Pirat pandu:

—Pehē atu peraho. Pehē je'ēha rupi ehe har pekwa peho. Katu ame'ē ke ma'ema'e my? Jaxer te ame'ē ke ma'ema'e my? Pehē atu pekwa peho — aja ngā pe.

Jundéu awa tama'e kapitā ta pandu:

—Anī. Jande je'ēha rupi jajukwa ym ta awa ke. (Ame'ē ke nde jō nde erepandu katu. Nde riki kapitam. Homa awa tama'e kapitā ke nde) — aja Pirat pe.

³² Aja rahā, Jesu panduha aja me'ē uhyk katu. A'e pandu kwe. "Myra ngā mupia ame'ē ke rehe ihē ke amō ta jukwa ta." Ame'ē panduha angaha ke rehe uhyk apo 'y. Jete har te riki ame'ē. (Homa awa ta jō myra ngā mupia ame'ē ke rehe amō ta ke jukwa katu.) ³³ Hok pe Pirat jywyr oho. Jesu pe a'e pandu:

—Pahar ejur se! Jundéu awa tama'e kapitā keruhū ke nde my? — aja ipe.

³⁴ Jesu pandu:

—Ame'ē ke nde atu erekwa my? Anī rahā, ame'ē ke amō ta pandu nde pe my? Jete har rupi nde erepandu ta me'ē te'e. "Katu nde." Anī rahā: "Katu ym nde" aja — aja ipe.

³⁵ Pirat pandu:

—Mā! Jundéu awa ym ihē. A'erehe jundéu awa ta ma'ema'eha akwa ym ihē. Homa awa ke ihē, a'erehe jete har rupi nde rehe har apandu ta me'ē te'e. Jundéu awa ke nde. Ame'ē ta riki nde ke werur ihē pe. Pa'ihu ta aja tī. Nde ke werur ihē pe tī. A'erehe ame'ē ta ngi nde rehe har ahendu. Ma'e nde erema'ema'e my? — aja ipe.

³⁶ Jesu pandu:

—Ihē riki kome'ē ywy keruhū pe har tama'e kapitā keruhū rahā, ihē namō ixo ame'ē ta jumai mai hū ta. Aja rahā, ihē ke jundéu awa ta pyhyk ym ta tipe. Jete har te ke. Kome'ē ywy keruhū pe har tama'e kapitā keruhū ym ihē — aja ipe.

³⁷ Pirat pandu:

—Aja rahā, kapitā keruhū ke nde my? — aja Jesu pe.

A'e pandu:

—A'e tī. Nema'e panduha aja ihē. Ihē māi pusu ngi ihē a'ar. A'erehe kome'ē ywy keruhū pe ihē axo. A'erehe jete har te ihē apandu ajur. Jete har te rehe hendu katu ame'ē ta ihē rehe hendu katu ta tī — aja Jesu pandu ipe.

³⁸ Pirat pandu:

—Mā! Myja me'ē jete har te amō ukwa katu ta my? — aja ipe.

Jesu jukwaha ke Pirat pandu

(Matéu 27.15-31; Mak 15.6-20; Ruk 23.13-25)

Jesu namō upa pandu rahā, soroka pe Pirat oho tī. Jundéu awa tama'e kapitā ta pe a'e pandu oho tī:

—Ma'e ka'u te'eha ke ma'e ym te a'e. A'erehe jajukwa rahā, katu ym ta. ³⁹ Pasuko 'ar rahā pame katu te kyndaha ngi amō ke aja te'eha ihē amupoir. Aja te'eha pehē pe amupoir. Ko jundéu awa tama'e kapitā keruhū ke ihē amupoir ta my. Aja peputar my? — aja Pirat.

⁴⁰ Ngā pandu:

—Anī. Peme'ē anī. Amō sawa'e emuhem indo. Mahamba emuhem indo. Aja jande japutar — aja Pirat pe.

(Mahamba riki amō ke jukwa ame'e ke a'e.)

19

¹ Pe, amō ta pe Pirat pandu:

—Jesu ke peraho. Soroka pe peraho. Penupā a'e ke. So'o pirer pe penupā — aja. (Nupā rahā, a'e ke jukwa ta, aja mujekwa katu.)

Pe, sonda ta nupā hū. ² Pe, japekā rākā ke te'e iākā rehe har sonda ta mujā. Ame'e ke Jesu ākā rehe a'eta moi. (Aja a'e ke mahy hū.) Ma'e mundeha katu te ame'e ke a'eta munde ehe tī. (Kapitā keruhūma'e mundeha aja saka a'eta munde ehe.) ³ Pe, huwa koty a'eta pu'am ohoho u'am. Puka puka hū ehe. Kuja:

—Mā! Jundēu awa tama'e kapitā keruhū nde! — aja puka puka hū ehe.

Pe, huwa ke a'eta nupā tī. Ipo pe nupā.

⁴ Hok kurar soroka pe Pirat uhem oho tī. Heta ame'e ta pe a'e pandu:

—Pesarahā! Pehē pe Jesu ke ihē amuhem ta arur. Aja rahā, ma'e ke pekwa katu ta. Kuja. Ma'e ka'u te'eha ke ma'e ym te a'e, a'erehe jajukwa rahā, katu ym tiki, aja pekwa ta — aja Pirat pandu.

⁵ Pe, kurar soroka pe Jesu uhem oho. Japekā rākā ke te'e iākā rehe har sonda ta mujā. Ame'e namō a'e uhem oho. Ma'e mundeha katu te ame'e ke namō uhem oho tī. Pe, Pirat pandu:

—Pesarahā! Sawa'e kohī — aja heta ame'e ta pe.

⁶ Jundēu awa tama'e pa'ihu ta usak ehe rahā, hātā pukāi pukāi. Sonda ta aja tī. Kuja:

—Ejukwa! Myra ngā mupia ame'e ke rehe ejukwa! Myra ngā mupia ame'e ke rehe ejukwa! — aja Pirat pe.

Pirat pandu:

—Anī. Pehē atu myra ngā mupia ame'e ke rehe pejukwa. Ma'e jaxer ame'e ke nixói te ipe, aja ihē akwa — aja ngā pe.

⁷ Jundēu awa tama'e kapitā ta pandu:

—“Tupā ra'yr ihē” aja pandu ame'e ke manō ta me'e te'e. Aja jande je'ēha rehe pandu ha ihī. “Tupā ra'yr ihē” aja Jesu pandu. A'erehe a'e ke jajukwa ta me'e te'e — aja Pirat pe.

⁸ “A'e riki Tupā ra'yr” aja ngā pandu ame'e ke rehe Pirat hendu rahā, amō we kyje a'e. (Tupā ra'yr ke jukwa tar ym, ame'e ngi kyje.)

⁹ Pe, hok wyr pe a'e ixo oho tī. Jesu ke a'e raho inamō. Pe, pandu ipe:

—My ngi nde erejur my? — aja Jesu pe.

Anī. Jesu pandu we ym ipe. ¹⁰ Pirat pandu ipe:

—Mā! Nde erepandu ym ihē pe. Ehendu katu! Ihē apandu rahā, nde erehem katu te'e ta nde ereho. Anī rahā, ihē apandu rahā, nde ke sonda ta jukwa ta. Myra ngā mupia ame'e ke rehe jukwa ta — aja Jesu pe.

¹¹ A'e pandu:

—Anī. Aja ym. Kapitā aja nde ke Tupā riki mu'am. A'erehe je'ēha te nde erereko. A'erehe ne je'ēha rupi ihē pe upa ma'e ke nde erema'e katu. Ko ihē ke nde pe ngā werur. Ame'e ta ma'eha riki i'ar koty te we jaxeriha. Nema'e ma'eha 'ar koty te we jaxeriha — aja Jesu pandu ipe.

¹² Ame'e panduha ke Pirat hendu rahā, Jesu ke a'e poir tar katu te hū. Anī. Jundēu awa tama'e kapitā ta hātā pandu pandu:

—Peme'e ke nde erepoir rahā, homa awa tama'e kapitā keruhū namō katu ym nde. “Thē riki kapitā keruhū” aja Jesu pandu. A'erehe a'e riki homa awa tama'e kapitā keruhū ruwajan — aja Pirat pe ngā pandu.

¹³ Ame'e panduha ke Pirat hendu rahā, soroka pe Jesu ke a'e raho. Ngā namō pandu rendu pe a'e wapyk. Ngā rehe har ukwa, ame'e rendu pe wapyk. “Katu my?” Anī rahā: “Katu ym my?” Ame'e rendu pe Pirat wapyk. Ame'e henda pe amō ta pandu: “Ita mouha rape” aja. (Jundēu awa je'ēha rahā: “Ngambata” aja pandu ipe.)

¹⁴ Arahā warahy jandar rahā Tate. Ame'e wera rahā ngā mi'u ke jundēu awa ta matyr matyr. Pasuko weraha rehe uhyk Tate. Pe, jundēu awa ta pe Pirat pandu:

—Pehēma'e kapitā keruhū ke ko — aja.

¹⁵ Jundēu awa ta pukāi hū:

—Ejukwa! Ejukwa! Myra ngā mupia ame'e ke rehe ejukwa! — aja.

Pirat pandu:

—Pehēma'e kapitā keruhū myra ngā mupia ame'e ke rehe ihē ajukwa ta my? Ame'e ke peputar my? — aja ngā pe.

Pa'ihu ta pandu:

—Anī. Peme'e riki jandema'e kapitā keruhū ym. Sesa jō riki jandema'e kapitā keruhū — aja Pirat pe. (Sesa riki homa awa tama'e kapitā keruhū.)

¹⁶ Pe, Jesu ke ame'e ta pe Pirat me'e. A'e je'ēha rupi myra ngā mupia ame'e ke rehe jukwa ta. A'erehe Jesu ke sonda ta raho.

Myra ngā mupia ame'e ke rehe Jesu manō (Matéu 27.32-44; Mak 15.21-32; Ruk 23.26-43)

¹⁷ Pe, a'e oho. Ima'e myra ngā mupia ame'e ke a'e raho. Ijixi'y 'ar pe raho. Pe, ma'e henda pe uhyk oho. Her: “Awa ākā kangwer.” [Jundēu awa je'ēha rahā: “Ngōu” aja.] ¹⁸ A'ep ame'e myra ngā mupia ame'e ke rehe sonda ta mujar mu'am. Amō mokōi sawa'e ta ke a'eta mujar mu'am tī. Myra ngā mupia ame'e ke rehe mujar mu'am. Jesu jywa katu koty peteī. Amō iyywa'i koty. Ame'e ta pyter pe Jesu i'ai. ¹⁹ Pe, amō pe Pirat pandu:

—Ngā ukwaha ke emupinim. Kuja:

“Ko Jesu. Nasare ok ta pe har ke a'e. Jundēu awa tama'e kapitā keruhū”

—Aja paper rehe emupinim — aja Pirat pandu. (Aja rahā amō kapitā keruhū kohī. Aja rahā, homa awa tama'e kapitā keruhū ruwajan kohī, aja mujekwa.)

Ame'e paper pinim rehe amō koty koty je'ēha ihī. Ko jundēu awa je'ēha ke. Amō ratī je'ēha ke tī. Amō ngere awa je'ēha ke tī. Ame'e paper pinim ke myra ngā mupia apyr rehe asa inom. Itapywa ra'yr pe asa inom. Jesu ākā koty asa inom. ²⁰ Ame'e ke rehe heta jundēu awa ta usak. Myra ngā mupia ame'e ke rehe Jesu ke sonda ta mujar mu'am. Ame'e renda paite ym. Ok ta ngi paite ym. (A'erehe jukwaha ke heta ngā usak oho.) A'erehe heta usak ehe, paper pinim rehe. ²¹ Pe, Pirat pe jundēu awa tama'e pa'ihu ta pandu:

—Anī. “Jundēu awa tama'e kapitā keruhū” aja amō mupinim. Katu ym aja. Amō koty emupinim. Kuja: “Kome'e sawa'e pandu nāi. Ihē riki jundēu awa tama'e kapitā keruhū” aja emupinim — aja Pirat pe pandu.

²² Pirat pandu:

—Anī. Mā peja pyta. Amō koty ihē amupinim ym ta — aja pa'ihu ta pe.

²³ Myra ngā mupia ame'e ke rehe Jesu ke sonda ta mujar mu'am. Tumeme sonda ta ixo. Upa Jesu ke mujar mu'am rahā, ima'e mundeha ke a'eta pyhyk pyhyk. Aja pame katu te pyhyk. Pe, mundeha pukeka aja me'e pyta. Ame'e rehe muwykiha nixoi te. Petelhar pan. ²⁴ Sonda ta pandu jupe: “Mā peja ixo. Jamowok ym ta. Ita pinim ra'yr jambor ta. Aja ame'e mundeha japyhykiha ke jakwa ta” aja. Aja rahā, Tupā je'ēha rehe amō mupinim. Ame'e rehe uhyk. Kuja:

“Ihēma'e mundeha ke a'eta pyhyk pyhyk. Pukeka aja me'e rehe ita pinim ra'yr ke a'eta omombor” aja pinīha ihī. Ame'ēja sonda ta ma'ema'e apo 'y.

²⁵ Myra ngā mupia ame'e ke rehe Jesu i'āi. Kotete imāi ixo. Imāi anam a'ep ixo tī. Amō Mari a'ep ixo tī. Koropa rakehar a'e. Mari Mandare ixo a'ep tī. ²⁶ Pe, imāi rehe Jesu usak. Amō jumu'eha rehe aja tī. Usak tī. A'e ipy'a katu ame'e ke ame'e jumu'eha. Ihē ke ame'e. Ihē Juā. Pe, imāi pe Jesu pandu:

—Māi! Peme'e riki ne membyr apo 'y — aja ipe.

²⁷ Pe, ihē pe Jesu pandu tī:

—Peme'e riki ne māi apo 'y — aja.

Arahā har ihē rok pe ihē araho. Ihē Juā. Jesu māi ke ihē araho. Ihē māi aja ihē asak katu ehe tī.

Jesu manō

(*Matéu 27.45-56; Mak 15.33-41; Ruk 23.44-49*)

²⁸ Jupe uhyk ame'e ke upa katu te uhyk apo 'y. Aja Jesu ukwa katu. Pe, a'e pandu:

—Ihē hyngwéi — aja.

Aja pandu rahā, Tupā je'ēha rehe amō mupinim, aja me'e uhyk tī. ²⁹ Ita rekui ra'yr a'ep ihī. Kawī ihī ipe. Iro ym te ame'e ke. Ame'e namō mandeju aja me'e ke mururu. Ame'e ke myra rehe sonda pukwar. Pe, Jesu juru rehe ame'e ke mujar. ³⁰ Ame'e ke Jesu pyter. Pe, pandu:

—Upa 'y — aja pandu.

(Aja rahā, ipāi pandu ame'e ke upa katu te a'e ma'ema'e 'y, aja mujekwa katu.) Pe, iākā ke iwyr koty jixiko. Pe, manō.

Jesu ku'a ke sonda kutuk, myra rehe har itatakwar pe

³¹ Ame'e wera rahā, upa ma'e ke jundēu awa ta matyr matyr. Ku'e rahā, putu'uha 'ar ke, a'erehe ma'e ke matyr ym ta. (Paraky te'e, ame'ēja saka, a'erehe ma'e ke ma'e ym ta.) Ame'e putu'uha 'ar rahā, hury katu te ngā. A'erehe myra ngā mupia ame'e ke rehe awa rete pyta ame'e ke jundēu awa ta putar ym. A'erehe pahar jukwa tar katu. A'erehe Pirat pe jundēu awa tama'e kapitā ta pandu oho:

—Mahapyr sawa'e ta myra ngā mupia ame'e ke rehe sonda ta mujar mu'am. Jajukwa ta. Ame'e ta tymā ke jamupen tar katu. Aja rahā, pahar manō ta. Upa manō rahā, hete ke jamu'jy ta jarur — aja Pirat pe.

³² Pirat pandu: “Ere.” A'erehe itymā ke sonda ta mupen oho. Jesu rake mokoi sawa'e ta myra ngā mupia ame'e ke rehe sonda ta mujar mu'am. Pe, sawa'ema'e tymā ke sonda ta mupen. Amō sawa'ema'e ke mupen tī. ³³ Pe, Jesu rehe a'eta uhyk rahā, Jesu manō, aja a'eta ukwa. A'erehe itymā ke a'eta mupen ym. ³⁴ Sonda ta har petei sonda myra rehe har itatakwar pe kutuk. Jesu ku'a ke kutuk. Pe, pahar huwy uhem. Y uhem tī. ³⁵ Upa ame'e ke rehe ihē asak. Ihē Juā. Asak ame'e ke ihē apandu. Ame'e riki jete har te ke, aja ihē akwa. Jete har te ke ihē apandu, aja ihē akwa tī. Aja rahā, pejurur katu ta ehe tī. ³⁶ Jesu tymā ke sonda ta mupen ym. Aja rahā, yman Tupā je'ēha rehe amō mupinim. Aja me'e uhyk apo 'y. Kuja amō mupinim:

“Ima'e ixangwer upen ym te ta” aja.

³⁷ Amō we tī. Tupā je'ēha rehe amō mupinim tī. Kuja:

“Myra rehe har itatakwar pe kutuk ame'e ke rehe ngā usak ta” aja amō mupinim. Aja me'e panduha rehe uhyk apo tī.

Jesu rete ke itakwar rupi amō mou raho
(*Matéu 27.57-61; Mak 15.42-47; Ruk 23.50-56*)

³⁸ Pe, amō sawa'e ixo. Her Jose. Arimatéi ok ta pe har ke a'e. Jesu rehe a'e jurur katu a'e tī. Jundēu awa tama'e kapitā ta ngi a'e kyje. A'erehe jurur katuha rehe har amō ta pe a'e pandu ym. Pe, Jesu manō rahā, Pirat pe Jose pandu oho:

—Jesu rete ke ihê aputar. Amou ta araho — aja ipe.

—Ere. Eraho — aja Pirat Jose pe.

Pe, Jesu rete ke Jose muɣy raho. ³⁹ Jose namô Nikonde oho tî. A'e riki pytun rahâ, Jesu rehe usak oho ame'ê ke a'e kwe. Ma'e pihe katu ame'ê ke a'e raho. Her aroe. Amô mi. Ame'ê mokôï mupara ame'ê ke a'e raho. Puhýi riki. Kwaren sin (45) kir puhýiha raho. ⁴⁰ Pe, Jesu rete ke ame'ê mokôï sawa'e ta muɣy raho. Pe, pan katu ame'ê pe a'eta pukek. Pukek rahâ, ma'e pihe katu ame'ê ke a'eta mou tî. Pan pyter rupi mou. Awa rete ke jundéu awa ta jytym rahâ, aja te'eha riki. ⁴¹ Myra ngâ mupia ame'ê ke rehe Jesu ke sonda ta muɣar mu'am. Ame'ê henda rake amô henda ihî. Ita kurar renda ke ihî. Ame'ê henda pe itakwar keruhû ihî. Ngâ pykûi ame'ê ke. Pyahu te ke ame'ê. Ame'ê rupi amô hete ke amô ta mou ym te rî. ⁴² Ame'ê rupi Jesu rete ke Jose ta mou. Hake ihî, a'erehe a'ep mou. Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar uhyk tate, a'erehe a'ep mou.

20

Jesu kwera katu uhem

(Matéu 28.1-8; Mak 16.1-8; Ruk 24.1-12)

¹ Nomin pytuniwe te rahâ, wera ym we rî. Itakwar keruhû pe Mari Mandare oho. Uhyk rahâ, hukwen kyndaha ke amô mujere pirar, ame'ê ke rehe a'e usak. Itahu pe amô kynda. Ame'ê ke mujere pirar. ² Ame'ê ke ukwa rahâ, Simâ Petu koty a'e ujan oho. Pandu oho. Ihê pe a'e pandu uwyr tî. Ihê Juâ. Ihê rehe Jesu ipy'a katu. Kuja kûjâ pandu:

—Jandema'e sawa'e te rete ke amô ta raho. Myp raho my? Ihê akwa ym ihê — aja Mari pandu.

³ Pe, itakwar keruhû rehe Petu usak oho. Ihê aho inamô tî. ⁴ Jande mokôï jajan jaho. Pe, Petu ke ihê asa aho. Pe, itakwar keruhû rehe ihê ahyk py aho. ⁵ Pe, ihê ajumumbe ama'a hupi. Pan katu ame'ê ke jô ihê asak. Jesu rete pukeka ke. Anî. Ihê axe ym aho hupi. ⁶ Ihê raikwer rupi Simâ Petu uhyk. Pahar itakwar keruhû rupi a'e ixo oho. Pan katu ame'ê ke jô pete'e tui ame'ê ke rehe a'e usak. ⁷ Pan pe Jesu âkâ ke amô maman. Ame'ê ke rehe a'e usak tî. Pan katu ame'ê ke namô ame'ê tui ym. Jeje jupu'a ou. ⁸ Pe, itakwar keruhû rupi ihê axe aho tî. A'ep ihê riki ahyk py ame'ê ke ihê. Upa ihê asak tî. Jete. Jesu kwera katu uhem, ame'ê ke rehe ihê ajurujar ym we rî. ⁹ [Arahâ Tupâ je'êha ke jande jakwa ym we rî. Tupâ je'êha rehe amô mupinim. "Manôha ngi a'e kwera katu ta uhem tî." Ame'ê ke jakwa ym we rî.] ¹⁰ A'engi jande rok pe pajywyw jaho.

Jesu rehe Mari Mandare usak

(Matéu 28.9-10; Mak 16.9-11)

¹¹ Itakwar keruhû soroka pe Mari jixi'u u'am. Jixi'u u'am rahâ, a'e jumumbe ma'a hupi. ¹² Pe, mokôï Tupâ je'êha rahoha ta rehe a'e usak. Ima'e mundeha ituwyr te ame'ê namô a'eta ihî. Jesu âkâ renda ke pe amô wapyk uî. Jesu py renda ke pe amô wapyk uî tî. ¹³ A'eta pandu ipe:

—Mari! Ma'erehe nde erejixi'u ere'am my?

A'e pandu:

—Jandema'e sawa'e te rete ke amô ta raho. Myp raho my? Ihê akwa ym — aja Mari.

¹⁴ Ame'ê ke a'e pandu rahâ, a'e uwak. Pe, amô sawa'e a'ep ixo. Mari usak ehe. Ame'ê sawa'e riki Jesu. Ame'ê ke Mari ukwa ym we rî. ¹⁵ Pe, Jesu pandu ipe:

—Mari! Ma'erehe nde erejixi'u ere'am my? Awa ke nde erekekar erexo my? — aja Mari pe.

Jesu riki ita kurar usakiha ke, aja Mari ukwaha naî. A'erehe Mari pandu ipe.

—Sa'e! Hete ke nde ereraho rahâ, nde eremouha renda ke ihê pe emujekwa. Hete ke ihê araho ta — aja Mari pandu.

¹⁶ Jesu pandu ipe:

—Mari!

Pe, ixoty Mari uwak. Jundéu awa je'êha a'e pandu:

—Hambo! — aja.

[Ame'ê riki: "Ngâ mu'eha nde" aja mujekwa.] (Arahâ a'e riki Jesu, ame'ê ke Mari ukwa katu.) ¹⁷ Jesu pandu ipe:

—Ihê pái keruhû koty ihê ajywyw ym aho rî. A'erehe ihê rehe epyhyk ym e'am. Ihê namô jumu'e ixo ame'ê ta pe epandu eho. A'eta riki ihê mu ta aja. Ihê rendyr ta aja tî. Kuja epandu eho: "Ihê pái keruhû koty ihê ajywyw ta aho. A'e riki pehê pái keruhû tî. Tupâ a'e. Ihê apy'a katu ehe ame'ê ke a'e. Pehê pepy'a pemô moî katu ehe ame'ê ke a'e tî. Ixoty ajywyw ta aho" aja epandu eho — aja Mari pe Jesu pandu.

¹⁸ A'erehe, jumu'eha ta pe Mari Mandare pandu oho:

—Jandema'e sawa'e te rehe ihê asak — aja a'e pandu.

Upa Jesu pandu ame'ê ke a'e pandu ngâ pe tî.

Jesu rehe jumu'eha ta usak

(Matéu 28.16-20; Mak 16.14-18; Ruk 24.36-49)

¹⁹ Nomin pytun rahâ, jumu'eha ta jy'ar uî. Jundéu awa tama'e kapitâ ta ngi a'eta kyje, a'erehe kapy rukwen ke a'eta kynda katu. Pe, a'eta pyter pe Jesu uhem u'am. A'e pandu:

—Mâ peja pehê py'a ke Tupâ muhury katu — aja.

²⁰ Ame'ê ke upa pandu rahâ, a'eta pe ipo ke a'e mujesak. Itapywa rape ke mujesak.

Ixu'a ke mujesak tî. Myra rehe har itatakwar rape ke mujesak. Pe, jandema'e sawa'e te rehe jumu'eha ta usak rahâ, a'eta hury katu te. ²¹ Pe, a'eta pe Jesu pandu tî:

—Mâ peja pehê ke Tupâ muhury katu. Kome'ê ywy keruhû pe ihê ke ihê pái muwyr. Aja kome'ê ywy keruhû rupi pehê ke ihê amondo ta tî. Ihê rehe har pepandu ta peho — aja jumu'eha ta pe a'e pandu.

²² Ame'ê ke upa pandu rahâ, a'eta rehe a'e peju. Pe, pandu:

—Mâ peja pehê py'a rehe Tupâ'â ihî katu. ²³ Ma'e ka'u te'eha ke amô ta ma'ema'e. Ame'ê ta pe kuja pepandu: “Tupâ ipy'a pehê rehe jywyr” aja. Aja rahâ, jete har te ke. Tupâ ipy'a jywyr katu, a'eta rehe. Kuja pepandu: “Tupâ ipy'a jywyr ym pehê rehe” aja amô ta pe. Aja rahâ, Tupâ ipy'a jywyr ym ta a'eta rehe tî — aja Jesu pandu jumu'eha ta pe.

Tome pe Jesu pandu

²⁴ Jumu'eha ta namô Jesu ixo tî. Arahâ ipy petêi jumu'eha ta ngi har amô ixo ym. Her Tome. “Mokôihar ta ke” aja amô ta ipe tî. ²⁵ Pe, a'e jywyr rahâ, amô jumu'eha ta pandu ipe:

—Jandema'e sawa'e te rehe jasak — aja ipe.

Tome pandu:

—Ipo rehe itapywa rape rehe ihê asak ym rahâ, a'e kwera katu uhem, aja ihê ajurujar ym ta ehe. Hape rupi ihê po ihê amunde ym rahâ, aja ajurujar ym ta ehe tî. Ixu'a rehe myra rehe har itatakwar rape rupi ihê po ihê amujar ym rahâ, ajurujar ym ta ehe tî — aja jumu'eha ta pe.

²⁶ Awa po wajar petêi ukwer rahâ, upa jumu'eha ta jy'ar uî tî. Kapy tiha ame'ê pe jy'ar uî. Tome a'ep ihî tî. Hukwen riki amô ta kynda katu. Pe, pahar Jesu uhem u'am. Jumu'eha ta pyter pe uhem u'am. Pe, pandu:

—Ko ihê ajur — aja.

²⁷ Pe, Tome pe a'e pandu:

—Ihê po rehe esarahâ! Itapywa rape rupi nde po emunde. Ihê ku'ap nde po emunde tî. Myra rehe har itatakwar rape rehe emujar tî. Ihê akwera katu ahem, ame'ê ke rehe nde erejurujar ym. Apo ejurujar katu ihê rehe 'y — aja Jesu.

(Aja pandu rahâ, Jesu nixôî rahâ, kwehe we Tome pandu ame'ê ke Jesu upa ukwa katu, aja mujekwa katu.) ²⁸ Tome pandu ipe:

—Ihêma'e sawa'e te nde! Tupâ riki nde. Nde rehe ihê py'a ihê amoî moî katu — aja Jesu pe.

²⁹ Tome pe a'e pandu:

—Ihê rehe nde eresak katu, a'erehe ihê rehe nde erejurujar katu. Amô ta ihê rehe usak ym ta. Pe, ihê rehe a'eta jurujar katu

ta tî. Mâ! Ame'ê ta hury katu ta — aja Jesu pandu.

Tupâ je'eha ke Juâ mupinim

³⁰ Jumu'eha ta ruwa koty marâ ka ym amô ma'eha, ame'ê ke Jesu ma'ema'e katu. Mâte hû ma'ema'e. A'eramô a'eta usak ehe. “Mâ! Katu hû” aja a'eta pandu hû. Upa ame'ê ke kome'ê paper rehe ihê amupinim ym. Ihê Juâ. ³¹ Kome'ê paper rehe amô amô Jesu ma'ema'eha ke ihê amupinim. Ame'ê ke rehe pesak rahâ, Jesu riki Kirisutu, kapitâ keruhû aja Tupâ mu'am ame'ê ke a'e, aja pejurujar katu ta. A'e riki Tupâ ra'yr, aja pejurujar katu ta tî. Pejuru jar katu ehe rahâ, pehê ruhâha namô pexo, aja pekwa katu. A'erehe kome'ê paper ihê amupinim.

21

Jesu rehe awa po wajar mokôî jumu'eha ta usak

¹ Ajame'ê ke ypa keruhû rake jande jaxo. Ypa keruhû rer Timberi. A'ep Jesu uhyk oho tî. Arahâ kuja a'e mujesak jande pe. ² Ypa keruhû rake jay'ar ja'am. Ko Simâ Petu. Amô Tome. Amô Natanae. Ihê tî. Ihê Juâ. Ihê mu, Tian amô. (Semende riki jande pái.) Amô mokôî jumu'eha ta jy'ar u'am jande namô tî. Tome pe amô ta pandu: “Mokôihar ta ke” aja. Natanae riki Kana ok ta pe har ke a'e. Kana ok ta Ngariréi ywy rehe ihî.

³ Jande pe Simâ Petu pandu:

—Pira rehe ihê aho ta — aja.

—Ne namô jaho ta tî — aja jande ipe.

Pe, jarusu keruhû pe japor jaho. Pytun rupi kyhapari ke jamombor jaxo tipe. Japyhyk ym te pira ke. ⁴ Pe, wera ramô te rahâ, y rymy'y rake Jesu pu'am u'am. Jasak ehe rahâ, Jesu ke aja jakwa ym. ⁵ Pe, jande pe Jesu pukâi:

—Sa'eta! Pira pepyhyk my?

—Anî. Japyhyk ym te riki! — aja jande ipe.

⁶ A'e pandu:

—Pehêma'e jarusu keruhû jywa katu koty kyhapari pembor. Aja rahâ, pira pepyhyk ta kÿ — aja jande pe.

A'e pandu, a'erehe kyhapari ke jambor. Pe, mâte hû pira ke japyhyk 'y. A'erehe marâ ka ym kyhapari jamuhemiha. ⁷ Jesu ipy'a katu ame'ê ke ihê. Ihê riki Petu pe apandu:

—Jandema'e sawa'e te tiki! — aja.

(Arahâ Jesu tiki aja johu jakwa katu.) Ame'ê ke rehe Petu hendu rahâ, pukeka aja me'ê pe a'e jupukek. Pe, y pe a'e opor oho. Xum! Pe, Jesu koty a'e jupetê oho. [Pira ke pyhyk ixo rahâ, mundeha ke upa a'e jo'ok, a'erehe ma'e ke a'e jupukek.] ⁸ Jandema'e jarusu keruhû ke jamuhyk jaraho. Y rymy'y rehe jamuhyk jaraho. Kyhapari hykÿi jaraho. Mâte hû pira ke ipe. Y rymy'y paite ym. Sê (100) met tate paiteha. ⁹ Pe, ywy rehe

japor rahā, tata rehe jasak. Tatāpūi 'ar pe pira musepetu ame'ē ke rehe jasak. Mbeju rehe jasak tī. ¹⁰ Pe, a'eta pe Jesu pandu:

—Pira pepyhyk ramō. Amō we perur — aja.

¹¹ Jarusu keruhū pe Simā Petu opor oho tī. Kyhapari pyhyk. Pe, ywy rehe a'e opor rahā, ywy pe upa hyk'yi muhem raho. Pira tiha ame'ē ke pame katu te tūi. Heta te hū tūi. Kuja, 153 hetaha tūi. Anī. Kyhapari usak ym. ¹² Jande pe Jesu pandu:

—Pe'u pejur! — aja.

A'e riki jandema'e sawa'e te aja jakwa katu, a'erehe: "Awa nde my?" aja japandu ym ipe. ¹³ Pe, mbeju ke Jesu pyhyk. Jande pe a'e me'ē me'ē. Pira ka'ē ke aja tī. Me'ē me'ē tī.

¹⁴ Arahā riki mahapyrihar ke Jesu mujesak jande pe. Manōha ngi kwera katu uhem. A'engi mahapyrihar Jesu rehe jasak.

Petu namō Jesu pandu

¹⁵ Upa ja'u rahā, Simā Petu pe Jesu pandu. Simā Juā ra'yr.

—Simā! Se ne namō ixo ame'ē ta ixo. Ihē rehe a'eta ipy'a katu. I'ar koty te we ihē rehe nde erepy'a katu my? — aja ipe.

Simā pandu:

—Sawa'e! A'e tŷ. Nde rehe ihē apy'a katu, aja nde erekwa katu — aja ipe.

—Ihē kotyhar ta riki arapuharan ra'yr ta aja saka. Ame'ē ta rehe esak katu — aja Simā pe.

¹⁶ Simā Juā ra'yr. Mokōihar Jesu pandu ipe:

—Simā! Ihē rehe nde erepy'a katu my? — aja ipe.

—Sawa'e! A'e tŷ. Nde rehe ihē apy'a katu. Aja nde erekwa katu — aja Petu.

—Ihē kotyhar ta riki arapuharan ta aja saka. Ame'ē ta rehe esak katu — aja Simā pe.

¹⁷ Simā Juā ra'yr. Mahapyrihar pandu ipe:

—Simā! Ihē rehe nde erepy'a katu my? — aja Petu pe.

Aja me'ē mahapyrihar Jesu pandu ipe. A'erehe Petu pyai. A'e pandu:

—Sawa'e! Upa katu te nde erekwa katu. A'erehe nde rehe ihē apy'a katu, aja nde erekwa katu — aja Jesu pe.

A'e pandu:

—Ihē kotyhar ta riki arapuharan ta aja saka. Ame'ē ta rehe esak katu. ¹⁸ Esarahā! Nde sawa'e wan rahā, nema'e mundeha ke nde atu eremunde. Nde ereho tar katu ame'ē pe nde ereho te'e. Nde tamūi te rahā, nde jywa ke nde eremupuku ta. Pe, amō pukwar ta. Pe, nde ereho tar ym ame'ē pe nde ke amō ta raho ta — aja Petu pe.

¹⁹ [Aja me'ē a'e pandu rahā, myja Petu manō ta my, ame'ē ke Jesu mujekwa ixo. Petu manō rahā, amō ta pandu ta: "Petu

pe pyrātāha nde eremuwyr. A'erehe jukwa ame'ē ta ngi a'e kyje ym. A'erehe ne jō riki katu te me'ē ke" aja Tupā rehe har amō ta pandu ta.] Pe, Jesu pandu ipe:

—Ihē namō eho! — aja Petu pe.

Juā rehe har Jesu pandu

²⁰ Petu uwak rahā, ihē rehe a'e usak. Ihē Juā. Ihē rehe Jesu ipy'a katu ame'ē ke ihē. Amukwehe hake ihē awapyk aī rahā, ihē apandu ipe:

—Sawa'e! Awa riki nde ruwajan ta ke nde rehe muhyk ta werur my? — aja ihē.

²¹ Apo ihē rehe Petu usak rahā, Jesu pe a'e pandu:

—Sawa'e! Juā rahā, myja a'e ixo ta my? — aja Petu pandu. (Aja rahā, myja Juā manō ta my, aja Petu ukwa tar katu.)

²² Jesu pandu ipe:

—Ihē ajiwyr rahā, pewe a'e ixo ta my rī. Ame'ē ke ihē aputar nahā my. Ihēma'e rehe ejuma'u ym. Nde riki ihē namō eho — aja Petu pe.

²³ Ame'ē ke hendu rahā, amō Jesu namō jumu'e ixo ame'ē ta pandu pandu a'eta jupe: "Juā riki manō ym ta" aja naī. Anī. Aja me'ē Jesu pandu ym. Kuja a'e pandu katu: "Ihē ajiwyr rahā, pewe a'e ixo ta my rī. Ame'ē ke aputar nahā my. Ihēma'e rehe ejuma'u ym" aja jō Jesu pandu.

²⁴ Ihē riki apandu katu. Ihē Juā. Jesu pandu ame'ē ke ihē apandu tī. A'e ma'ema'e ame'ē ke ihē apandu pandu tī. Paper rehe upa ihē amupinim tī. Ihē apandu ame'ē riki jetehtar te ke aja upa ngā ukwa katu.

Je'ēha a'ejōhar

²⁵ Jesu ma'ema'e, ame'ē ke pewe hū rī. Ame'ē ke peteī teī paper rehe amō mupinim rahā, mâte hū paper pinim ke ihī ta. Aja ihē akwa katu.

Upa.

At Jesu kotyhar ta ma'e ke ma'ema'e

Ruk kome'ë paper ke mupinim. Teo pe mondo. "Teo" aja pandu rahâ, upa Tupâ rehe ipy'a katu ame'ë ta ke, aja ngâ ukwa.

Ma'erehe kome'ë paper ke Ruk mupinim my? Kuja. Myja myrandu katu Jesu kotyhar ta pandu pandu raho my? Ame'ë ke a'e mujekwa tar katu, a'erehe kome'ë paper ke mupinim. Jerusarë ok ta pe pandu py. Arahâ myrandu katu ke jundéu awa ta pe jô Jesu kotyhar ta pandu pandu. A'engi jundéu awa aja ym ame'ë ta pe pandu pandu oho ti. A'engi amô amô ywy pe pandu pandu oho ti. A'engi Hom ok ta pe Pâu pandu pandu. A'engi upa kome'ë ywy keruhû rupi Jesu kotyhar ta pandu oho. Upa awa ta pe pandu pandu oho.

Jesu kotyhar ta ma'e ke ma'ema'e

¹⁻² Nde riki Teo. Yman nde pe paper ihê amupinim amondo. Ihê Ruk. Jundéu awa tama'e ywy rupi Jesu wata oho ixo rahâ, upa a'e ma'ema'e ame'ë ke nde pe ihê amupinim. Upa a'e mu'emu'e ame'ë ke nde pe ihê amupinim ti. Tupâ'a je'ëha rupi ma'e Jesu pandu pandu. A'e mondo ame'ë ta pe a'e pandu pandu. Amukwehe te ame'ë ta pe a'e pandu: "Ihê namô peho. Pehê ke ihê ajo'ok" aja Jesu pandu. Ame'ë ta pe a'e pandu pandu. Upa pandu rahâ, ywa pe a'e jywyr oho.

³ Amukwehe te we myra ngâ mupia ame'ë ke rehe Jesu namô. Pe, kwera katu uhem rahâ, a'e mondo ame'ë ta usak usak ehe ti. Kuja, mokôi awa py upa ukwer rahâ, usak usak katu ehe ti. A'erehe a'e kwera katu ixo ti, aja mujekwa katu. Ma'e ke Jesu ma'ema'e ixo ti, a'erehe a'e kwera katu ixo ti, aja mujekwa katu ti. Ixuwe katu ixo ti, aja mujekwa katu ngâ pe ti. Arahâ myja me'ë rahâ, Tupâ pandu: "Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe" aja a'e pandu my? Ame'ë rehe har tapijar te'e we a'e mu'e mu'e ixo ri. ⁴ A'e mondo ame'ë ta namô Jesu ixo rahâ, kuja a'e pandu a'eta pe ti:

—Pehê rehe Tupâ'a ihî ym rahâ we, Jerusarë ok ta ngi pehem ym peho. Tupâ'a ke pehê pe Papa muwyr ta. Aja amukwehe te we pehê pe ihê apandu katu. Ame'ë ke rehe peharô pexo ri. ⁵ Yman y pe amô ta ke Juâ mujahuk. Apo heta ym wera rahâ, pehê py'a rehe Tupâ'a ke Papa muwyr ta — aja a'e mondo ame'ë ta pe Jesu pandu.

Ywa pe Jesu jywyr oho

⁶ Jesu namô a'e mondo ame'ë ta jy'ar u'am rahâ, a'eta pandu ipe:

—Sawa'e! Apo jundéu awa tama'e kapitâ keruhû aja nde erexo ta my? Pe, jande ruwajan ta ngi jande ke nde erepoir ta my? — aja Jesu pe. ("Jande ruwajan ta" aja pandu rahâ: "Homa awa tama'e sonda ta ke" aja mujekwa.)

⁷ Pe, Jesu pandu a'eta pe:

—Ame'ë rehe har pekwa pekwa ym pe'am. Ame'ë rehe har Papa jô ukwa katu. Ame'ë weraha ke a'e jô riki je'ëha rupi manga katu. Jahy ke a'e jô manga katu ti. ⁸ Pe, Tupâ'a pehê namô ihî rahâ, pehê py'a ke Tupâ mâtâ ta. Pe, ihê rehe har pepandu pandu ta peho. Jerusarë ok ta rupi pepandu pandu ta peho. Jundéi ywy rupi pepandu pandu ta peho ti. Samari ywy rupi pepandu pandu ta peho ti. Upa kome'ë ywy keruhû rupi pepandu pandu ta peho ti — aja a'e mondo ame'ë ta pe Jesu pandu.

⁹ Upa Jesu pandu rahâ, a'e mondo ame'ë ta usak usak u'am ehe. Pe, usak usak u'am ehe rahâ, ywa pe Jesu jupir oho. Katak ym oho. Pe, takâxiha pukeho oho.

¹⁰ Jupiriha ke rehe usak usak u'am rahâ, pahar mokôi sawa'e ta uhyk uwyr a'eta rehe. Ima'e mundeha tuwyr te! ¹¹ Jesu mondo ame'ë ta pe a'eta pandu:

—Ngariréi ywy pe har ta. Ywa rehe pesak pesak ym pe'am. Ywa pe Jesu jywyr oho. Pehê ngi Tupâ mujywyr raho. Ame'ë jupiriha ke aja wjy ta uwyr ti — aja mokôi sawa'e ta pandu.

Jun renda ke pe Mati ke ngâ mu'am ti

¹² Pe, ywy'a ngi Jesu mondo ame'ë ta wyjy oho. Ywy'a rer Oriwéi ty. Pe, Jerusarë ok ta pe jywyr oho. Jerusarë ok ta riki kotete, paiteha mangaha mokôi jô kiro met. ¹³ Pe, jywyr rahâ, ywate har henda ihî, ame'ë pe wapyk oho. A'ep amô ta jy'ar uwyr ti. Ko Petu. Amô Juâ. Amô Tian. Amô Andere. Amô Siri. Amô Tome. Amô Matomomé. Amô Matéu. Amô Tian. Ame'ë riki Apéu ra'yr. Amô Simâ. Jundéu awa tama'e ywy ngi huwajan ta ke a'e mujan tar katu muhem ame'ë ke a'e. Amô Jun. Tian ra'yr a'e. ¹⁴ Peteihar aja a'eta ixo. Tupâ namô pandu pandu uî. Kûjâ ta a'eta namô ihî ti. Mari ihî ti. Jesu mâi a'e. Jesu mu ta ihî ti.

¹⁵ Arahâ Jesu rehe jurujar katu ame'ë ta heta ixo. Kuja, 120 hetaha. Pe, ame'ë ta pyter pe Petu pu'am u'am. ¹⁶ A'e pandu a'eta pe:

—Ihê mu ta! Pehendu katurahâ! Yman Jun rehe har Ndawi mupinim. Tupâ'a mujekwa ame'ë ke a'e mupinim. Aja pinîha ke Jun ma'ema'e. Jesu rehe ngâ pyhyk ame'ë ta ke Jesu koty Jun mujy'ar raho. ¹⁷ Amukwehe te we jande namô Jun wata ixo ri. Jande aja Tupâ rehe har a'e pandu pandu oho ti. Jande aja Jesu usak katu ehe ti. ¹⁸ [Jun riki katu ym ame'ë ke ma'e. Aja

tamatarer ke a'e pyhyk. Ame'ë tamatarer pe kupixa ke a'e jo'ok. A'ep iäkä koty u'ar oho. Ipusu pyter rupi owok. Pe, ipusu ke upa uhem. ¹⁹ Ame'ë rehe har upa Jerusarë ok ta pe har ta ukwa ti. A'erehe ame'ë kupixa rer riki Asenda. "Kupixa ke huwy mururu oho" aja jundéu awa ta je'ëha ipe.] ²⁰ Tupã je'ëha rehe panduha ihĩ. Kuja, Saumo rehe ihĩ:

"Mã peja hok ke jeje te'e ihĩ!

Mã peja amõ ta nixõ ipe!"

Kuja pinĩha ihĩ ti:

"Mã peja henda ke pe Tupã rehe har amõ pandu pandu oho!" aja pinĩha ihĩ.

²¹⁻²² —A'erehe amõ sawa'e Jun rendã ke pe jande namõ ixo rahã, katu tiki. Jande aja Jesu kwera katuha rehe har pandu pandu rahã, katu ti. Jesu riki jandema'e sawa'e te. Jande aja Jesu namõ wata ame'ë sawa'e ke rahã, katu ti. Jesu ke Juã mujahuk, a'engi Jesu namõ wata ixo ame'ë sawa'e ke rahã, katu ti. Ywa pe Jesu jywyr oho, ame'ë ke rehe usak ame'ë sawa'e ke rahã, katu ti — aja Petu pandu.

²³ Pe, mokõi sawa'e ta ke a'eta mu'am. Jesu namõ wata ixo ame'ë ta ke mu'am. Ko Jose. Masamba aja her ti. Her te Jusu. Amõ sawa'e ke a'eta mu'am ti. ²⁴ Her Mati. Pe, katu usak ame'ë rehe har Tupã namõ ngã pandu pandu. Kuja pandu:

—Sawa'e! Jande pái keruhũ! Upa awa ta rehe har nde erekwa katu. Kome'ë mokõihar ngi har petei jande namõ pyta ta. Awa rehe nde eresak katu my? Ame'ë ke jande pe emujekwa katu. ²⁵ Jande namõ a'e paraky ta ixo. Nde rehe har pandu pandu ta oho ti. Ame'ë parakyha ke Jun hijar oho. Pe, mupyraraha rendã pe oho — aja a'eta pandu pandu.

²⁶ Mokõi sawa'e ta ke a'eta mu'am. Pe, ita pinim ra'y'r ke a'eta ombor. Aja petei har rehe katu a'eta usak. Ombor rahã, Mati rehe jō katu ngã usak. Pe, ipy petei Jesu mondo ame'ë ta namõ Mati ixo. (A'e riki Jun rendã ke pe pyta.)

2

Jesu rehe jurujar katu ame'ë ta py'a rehe Tupã'ä ihĩ katu

¹ Penteko weraha rehe uhyk oho. (Ame'ë wera rahã, imi'u ke jundéu awa ta matyr.) Arahã upa Jesu rehe jurujar katu ame'ë ta jy'ar uĩ. ² Peteihar rendã pe jy'ar uĩ. Pe, pa-har ywa ngi ma'e tyapu hũ. Ywytu keruhũ aja tyapuha. Ok wyr pe Jesu rehe jurujar katu ame'ë ta wapyk uĩ. ³ A'ep tyapuha ixe uwyr. Pe, tata hendyha aja a'eta usak. Ame'ë ke a'eta äkã 'ar pe hetaha aja ihĩ. Pe, aja pame katu te a'eta äkã 'ar pe hendy. ⁴ Pe, upa katu te a'eta rehe Tupã'ä ihĩ katu. Amõ koty koty ngã je'ëha uhem. (A'erehe Tupã'ä

uwyr aja mujekwa katu.) Ame'ë je'ëha ke Tupã'ä muwyr a'eta pe.

⁵ Arahã Jerusarë ok ta pe heta jundéu awa ta ixo. Tupã je'ëha rehe hendu katu ame'ë ta ixo. Amõ amõ wyy ngi uhyk uwyr ame'ë ta ixo. ⁶ Ame'ë tyapuha rehe hendu rahã, ixoty ame'ë ta johu jy'ar oho. Ngã je'ëha riki amõ koty koty je'ëha. Pe, aja pame katu te ngã je'ëha ke rehe ngã hendu. Ame'ë ta amõ koty koty ngã je'ëha ke Jesu rehe jurujar katu ame'ë ta pandu pandu. Ame'ë ke rehe ngã hendu. A'erehe mäte we ame'ë te a'eta my. ⁷ Upa ngã hetaha pandu pandu ngã jupe:

—Jesu rehe jurujar katu ame'ë ta riki ngariréi wyy pe har ta ke. A'erehe jande je'ëha ke ame'ë ta ukwa ym ta tipe. ⁸ Jande ngi har ym ti. Anĩ. Jande je'ëha ke ame'ë ta pandu katu apo 'y. Myp jande je'ëha ke ame'ë ta ukwa my? Jakwa ym. Mã! Aja pame katu te jande je'ëha rehe jahendu. Amõ koty je'ëha ke jande japandu. ⁹ Ko Par wyy ngi amõ ta uhyk uwyr. Amõ koty je'ëha ame'ë ti. Amõ ta Me wyy ngi uhyk uwyr ti. Amõ koty je'ëha ame'ë ti. Aja pame ti. Amõ koty koty je'ëha ti. Amõ ta Erã wyy ngi uhyk uwyr ti. Amõ ta Mesopot wyy ngi uhyk uwyr ti. Amõ ta Jundéi wyy ngi uhyk uwyr ti. Amõ ta Kapando wyy ngi uhyk uwyr ti. Amõ ta Põ wyy ngi uhyk uwyr ti. Amõ ta Asia wyy ngi uhyk uwyr ti. ¹⁰ Amõ ta Hiri wyy ngi uhyk uwyr ti. Amõ ta Pansi wyy ngi uhyk uwyr ti. Amõ ta Eji wyy ngi uhyk uwyr ti. Amõ ta Rim wyy ngi uhyk uwyr ti. Ame'ë Rim wyy ke Syre ok ta rake ihĩ. Amõ ta Hom ok ta ngi uhyk uwyr ti. ¹¹ A'engi amõ amõ jundéu awa ta uhyk uwyr. A'engi jundéu ramũi ta je'ëha rehe hendu katu ame'ë ta uhyk uwyr ti. Amõ ta Kere ypa'ũ ngi uhyk uwyr ti. Amõ ta Ara wyy ngi uhyk uwyr ti. Pyrãtãha namõ upa katu te ma'e ke Tupã ma'ema'e, ame'ë rehe har jande jahendu. Amõ amõ jande je'ëha ke Jesu rehe jurujar katu ame'ë ta pandu. A'erehe jande jakwa katu — aja ngã pandu pandu ngã jupe.

¹² Pe, upa ngã pandu pandu ngã jupe:

—Mã! Ma'erehe my? — aja.

¹³ Pe, mäte we ame'ë te a'eta my. Pe, Jesu rehe jurujar katu ame'ë ta rehe amõ ta puka puka hũ. A'eta pandu:

—Anĩ. Peme'ë ta kawĩ ngi ka'u ixo — aja ngã.

Petu je'ëha ke

¹⁴ Pe, Petu pu'am. Awa py petei Jesu mondo ame'ë ta namõ pu'am. Pe, ngã hetaha pe hãtã pandu:

—Jundéu awa ta! Pehendu katurahã! Upa Jerusarë ok ta pe har ta! Pehendu katu ti! Ihẽ rehe pehendu katu. Pehẽ pe ihẽ apandu ta. ¹⁵ Kawĩ ngi jaka'u, aja pekwaaha naĩ. Anĩ. Jaka'u ym. Ko warahy ywa ku'ap rĩ. (Pytuniwe ka'u ym awa.) ¹⁶ Pesarahã! Amõ

koty koty ngā je'ēha japandu pandu. Aja pehendu ramō ame'ē ke yman amō sawa'e mupinim. Her Joe. Tupā je'ēha pandu ame'ē ke a'e. Kuja a'e mupinim. Tupā pandu:

¹⁷ “Peme'ē wyw keruhū pe angaha uhyk tate rahā, Tupā'a ke ihē amondo ta. Heta awa ta rehe a'e ihī katu ta.

A'erehe ihē je'ēha ke pehē ra'yr ta pandu pandu ta. Pehē rajyr ta pandu pandu ta tī.

Ixeraia aja sawa'e ta usak ta. Aja ihē je'ēha ke a'eta ukwa ta. Tamūi ta ixeraia ta tī. Aja ihē je'ēha a'eta ukwa ta tī.

¹⁸ Arahā ihē miasu ta rehe Tupā'a ihī katu ta.

Sawa'e ta rehe ihī katu ta. Kūjā ta rehe ihī katu ta tī.

Pe, ihē je'ēha ke a'eta pandu pandu ta.

¹⁹ Ywa rehe ma'e ke ihē amoī ta. Ame'ē ngi jumukahem ta ngā u'am.

Ywa rehe aja kome'ē wyw keruhū pe tī. Ihēma'e pyrātāha ke ihē amujesak ta ngā pe.

Aman hawī aja awa ruwy hawī ta tī. Jahy rata u'ar hū ta tī.

Ywa takāxiha aja tata takāxiha pu'am hū ta tī.

²⁰ Warahy uwe ta. Awa ruwy pirā aja jahy tī. Upa aja uhyk py.

Pe, jandema'e sawa'e te jywyr ta. Arahā pyrātāha ke ihē amujesak ta ngā pe.

²¹ Pe, upa ihē pe ngā pandu rahā, ame'ē ta ke ihē amuhā katu ta.

Ihē rehe jurujar katu ame'ē ta ke amuhā katu ta” aja Tupā pandu. Aja Joe mupinim.

—(Upa aja uhyk ramō, a'erehe amō koty koty ngā je'ēha ke japandu pandu) — aja Petu pandu.

²² A'e pandu tī:

—Jundéu awa ta! Pehendu katurahā! Jesu rehe har ihē apandu ta pehē pe. Nasare ok ta pe har ke a'e. Marā ka ym amō ma'e'ha, ame'ē ke a'e ma'ema'e katu hū. Ngā ke a'e mukatu hū. Amō ta py'a ngi ājā ta ke a'e muhem hū mondo tī. Pyrātāha ke Tupā muwyr ipe tī, a'erehe aja a'e ma'ema'e katu. A'erehe Tupā usak katu ehe, aja ngā ukwa. Upa ame'ē rehe har pekwa katu.

²³ Upa ame'ē rehe pesak tī. Yman Jesu manōha rehe har Tupā ukwa katu. A'e putar ame'ē ke ngā ma'ema'e. A'erehe Jesu ke pepyhyk. Pe, sawa'e katu ym ame'ē ta pe a'e ke peraho. Pe, myra ngā mupia ame'ē ke rehe ame'ē ta jukwa. Pehē pejukwa, ame'ēja saka. ²⁴ Anī. A'e ke Tupā mukwera katu muhem. Manōha ngi mukwera katu muhem. Marā ka ym pete'e tūi. ²⁵ Yman kweraha rehe har Ndawi mupinim. (Jesu rehe har a'e mupinim. Kuja Jesu pandu, ame'ēja saka:)

“Ihēma'e sawa'e te rehe ihē asak katu a'am. A'e riki ihē rake ihī, a'erehe manōha ngi akyje ym ihē.

²⁶ A'erehe ihē rury katu tī. Ihē rury katuha apandu pandu. Ihē amanō ta. Anī. Ihē akwera katu ta ahem tī, aja akwa katu.

²⁷ Wetep akwera katu ta ahem. Manōha rendā pe ihē'a ke nde erempuyta ym te ta.

Ihē rehe nde erepy'a katu. Ihē rete ke nde eremunem ym te ta tī. (Aja rahā, akwera katu ta ahem, aja akwa katu.)

²⁸ Ihē ruhāha ke ihē pe nde eremujekwa. Ihē namō nde erexo ta, a'erehe ihē ke nde eremuhury ta” aja Ndawi mupinim — aja Petu pandu.

²⁹ A'e pandu tī:

—Jundéu awa ta! Pehendu katurahā! Ndawi ambyr rehe har ihē apandu ta pehē pe. Yman Ndawi manō. Jande ramūi ambyr a'e. A'e ke amō ta jytym raho. Pete'e ywykwar pe ixangwer ke tūi. ³⁰⁻³¹ Tupā je'ēha pandu ame'ē ke a'e. Tupā manga katu, aja a'e ukwa katu. Yman Ndawi pe kuja Tupā pandu: “Yman atu rahā, nde aja ne rainō riki kapitā keruhū wan ta tī” aja Tupā pandu. Ame'ē Ndawi rainō riki Kirisutu. Aja Ndawi ukwa katu, a'erehe Kirisutu kweraha rehe har kuja a'e pandu:

“Manōha rendā pe i'ā ke Tupā mupyta ym te ta. Hete ke munem ym te ta” aja Ndawi pandu. (Munem ym te rahā, mukwera katu ta, aja mukwera katu.)

³² —Jesu ke Tupā mukwera katu muhem. (A'erehe hete munem ym te.) Kwera katu uhem rahā, jande jakas ehe, a'erehe ame'ē rehe har japandu pandu. ³³ Ywa pe Jesu ke Tupā mujwywyr raho. Hake a'e wapyk oho. (Aja rahā katu te ame'ē ke a'e, aja mukwera katu.) Tupā'a ke a'e me'ē ta ipe, aja kwehe Jesu pe ipāi keruhū pandu katu. Ame'ē Tupā'a riki jande py'a rehe a'e moī, ame'ē ke pekwa apo 'y. Tyapuha pehendu tī. ³⁴⁻³⁵ Ndawi riki ywa pe oho ym. Anī. Ixuwe katu rahā, kuja a'e pandu:

“Ihēma'e sawa'e te pe Tupā pandu: ‘Ihē rake ewapyk. (Aja rahā katu te me'ē ke nde, aja amujekwa katu.)

Nde ruwajan rehe ihē apor ta. Ame'ē ta ke ihē amuputu'u ta nde pe' aja Tupā” aja Ndawi pandu — aja Petu pandu. (“Ihēma'e sawa'e te” aja Ndawi pandu rahā: “Kirisutu rehe har” a'e pandu.)

³⁶ A'e pandu tī:

—Upa jundéu awa ta! Pehendu katurahā! Jesu ke myra ngā mupia ame'ē ke rehe pe-mujar pemu'am. Apo a'e riki jandema'e sawa'e te aja Tupā mu'am. Kirisutu a'e tī. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke a'e. Ko jete har te ke pekwa apo 'y — aja ngā pe Petu pandu.

³⁷ Ame'e ke rehe jundéu awa ta hendu rahā, pyai te ngā. Petu pe ngā pandu. Jesu mondo ame'e ta pe ngā pandu tī:

—Sawa'e ta! Myja jande jama'e ta my apo 'y? — aja jundéu awa ta pandu.

³⁸ Pe, ngā pe Petu pandu:

—Ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehijar. Jesu riki Kirisutu. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'e ke a'e. Pejuruar katu ehe. Aja rahā, pehē rehe Tupā ipy'a jywyr ta. Aja rahā, pehē ke jande jamujahuk ta. (Aja rahā, Tupā kotyhar ta pehē apo 'y, aja pemujekwa katu ngā pe.) Pe, pehē rehe Tupā'ā ihī ta. ³⁹ Yman ame'e rehe har Tupā pandu katu. Ame'e pandu katuha ke uhyk apo 'y, a'erehe pehē rehe Tupā'ā ihī katu ta tī. Pehē ra'yr ta rehe ihī katu ta tī. Amō awa ta pe ihī katu ta tī. Upa katu te Tupā usak katu ame'e ta rehe ihī katu ta tī — aja Petu pandu.

⁴⁰ Aja Petu pandu hū. Pandu we hū. Mu'e katu tī. Kuja:

—Tupā rehe ipy'a ym ame'e ta ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e hū. A'erehe mupyaraha uhyk ta ngā rehe. Amō ta Jesu ke putar ym, a'erehe myra ngā mupia ame'e ke rehe jukwa. Mā peja ame'e ta aja ym pehē tī. A'erehe Tupā koty pehē py'a pemuruwak. Aja rahā, pehē ke a'e muhā katu ta — aja Petu pandu.

⁴¹ Ame'e je'ēha rehe heta ngā jurujar katu. Pe, ame'e ta ke ngā mujahuk. (Aja rahā, Tupā kotyhar ta ke apo 'y, aja mujekwa katu ngā pe.) Arahā heta ngā jurujar katu ehe, Jesu rehe. Kuja, 3.000 hetaha. ⁴² Jesu mondo ame'e ta namō ame'e ta jumu'e uī. A'eta namō ngā juehe katu ngā ixo. Johu ma'e ngā u'u uī tī. Tupā namō johu ngā pandu pandu tī.

Jesu rehe jurujar katu ame'e ta rehe har

⁴³ Tupāma'e pyrātāha namō Jesu mondo ame'e ta ma'e ke ma'ema'e hū. Mukatu hū ngā ke. Aja me'e ma'ema'e hū. A'erehe upa ngā jupandu ngā jupe:

—Mā! Katu te hū — aja ngā.

⁴⁴ Upa Jesu rehe jurujar katu ame'e ta je'e je'e ym ha namō ixo. Amō Jesu rehe jurujar katu ame'e ta namō ngā juehe katu ngā ixo. Ima'e ke rehe kyt'y ym tī. ⁴⁵ Ima'e ma'e ke muhepy tī. Henda ke muhepy tī. Aja tamatarer ke matyr. Pe, jurujar katu ame'e ta ima'e ym te rahā, ame'e ta pe ma'e ke me'e me'e te'e. ⁴⁶ Pe, wera rahā pame katu te Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe j'ar oho. A'ep Tupā namō ma'e pandu pandu u'am. Ok pe johu ma'e ngā u'u tī. Hury katu a'eta tī. Peteihar aja ngā ixo tī. ⁴⁷ Tupā namō kuja pandu pandu tī: “Ne jō riki katu te me'e ke” aja. “Peme'e ta katu ame'e ta ke a'eta” aja Jesu rehe jurujar katu ame'e ta rehe har amō ta pandu pandu.

Wera rahā pame katu te ngā ke Tupā muhā katu. Aja Jesu rehe jurujar katu ame'e ta jumuheta oho.

3

Wata ym te ame'e ke Petu mukatu

¹ Amō wera rahā, Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe Petu oho. Juā oho inamō tī. Warahy ywa ku'a ihon rahā, oho. Arahā jundéu awa ta Tupā namō ma'e pandu pandu katu. ² Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū rehe hukwen ihī. Hukwen rehe har ngā pandu: “Katukwer” aja. Ame'e rake sawa'e wapyk uī. Wata ym te ame'e ke a'e. Ta'yn rahā har aja te'e a'e. Wera rahā pame katu te amō ta hupir raho. Pe, ixo oho ame'e ta pe tamatarer ke a'e pandu pandu tī. ³ Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe Petu ixo tate rahā, sawa'e usak ehe. Juā rehe usak tī. Pe, tamatarer ke pandu a'eta pe. ⁴ Petu ma'ā katu ehe. Juā aja tī. Pe, pandu ipe:

—Jande rehe ema'ā katu! — aja ipe.

⁵⁻⁶ A'erehe sawa'e ma'ā katu ehe. Tamatarer ke pyhyk ta, aja ukwaha naī. Petu pandu ipe:

—Tamatarer namō ihē axo ym te. Ko ma'e namō axo ame'e ke ihē ame'e ta nde pe. Jesu Kirisutu riki Nasare ok ta pe har. A'e je'ēha rupi ihē apandu nde pe: “Ewata” — aja sawa'e pe.

⁷ Pe, ijywa katu rehe pyhyk. Pe, mupu'am. Pahar itymā imembek katu ipe. Ipyta katak katu ipe tī. ⁸ Pe, opor. Pu'am katu. Jywyr jywyr ixo. Petu ta namō ixo oho. Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe ixo oho. Huryha namō opopor oho. “Ne jō riki katu te me'e ke” aja Tupā rehe har pandu pandu oho tī. ⁹ Wataha ke rehe upa amō ta usak usak tī. Tupā rehe har pandu pandu ame'e ke rehe amō ta hendu katu tī. ¹⁰ Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū rukwen rake wapyk uī ame'e ke a'e, aja amō ta ukwa katu. “Katukwer” ame'e rukwen rake wapyk uī ame'e ke a'e, aja ukwa katu tī. Tamatarer pandu pandu ame'e ke a'e tī, aja ukwa katu tī. Myja wataha apo my? Ukwā ym. “Māte we ame'e te a'e my!” aja a'eta.

Petu je'ēha ke

¹¹ Ame'e jumu'eha renda keruhū pe soroka ihī. Soroka renda rer: “Saromā.” A'ep Petu ta ixo. Petu jywa rehe sawa'e pyhyk u'am. Juā jywa rehe pyhyk u'am tī. A'eta koty heta amō ta ujan oho. ¹² Māte we ame'e te a'eta my. Pe, hetaha ta rehe Petu usak rahā, pandu ngā pe:

—Sawa'e ta! Māte we ame'e te aja ym pekwaha. Pesak pesak ym jande rehe tī. Jande je'ēha rupi ym sawa'e wata. Jande katuha rupi ym sawa'e wata tī. (Jesu je'ēha rupi sawa'e wata katu.)

¹³⁻¹⁴—Amarā riki jande ramūi. Isak a'e tī. Jande ramūi tī. Jako a'e tī. Jande ramūi tī. A'eta Tupā rehe ipy'a moī moī katu. Jesu aja tī. Tupā pandu ame'ē ke a'e ma'ema'e katu tī. Pe, manōha ngi Tupā mukwera katu muhem. Ma'e ka'u te'eha ma'eha nixói te ipe, Jesu pe. Katu te ame'ē ke a'e tī. Anī. Peputar ym a'e ke. Jundéu awa tama'e kapitā ta pe a'e ke peraho. Pirat poir tar katu tipe. Anī. Peputar ym aja. Amō ke pehē pepandu. “Ngā jukwaha ke epoir” aja Pirat pe pepandu. (A'erehe Mahamba ke a'e poir.) ¹⁵ Awa ta muxuweha ke Jesu. A'e ke pejukwa. Anī. A'e ke Tupā mukwera katu muhem. A'engi jande jasak ehe. Ame'ē rehe har japandu pandu tī. ¹⁶ Sawa'e wata ramō ame'ē ke rehe pesak. Ehe har pekwa katu tī. Jesu rehe jande jajurujar katu, a'erehe jande pe pyrātāha ke Tupā muwyr. Ame'ē namō sawa'e ke jamukatu. Jesu je'ēha rupi jamukatu. A'erehe sawa'e wata katu ame'ē ke rehe pesak apo 'y.

¹⁷—Ihē mu ta! Jesu ke pejukwa. Jundéu awa tama'e kapitā ta aja tī. Jukwa tī. Pekwa ym ha rupi pejukwa, aja ihē akwa katu apo. ¹⁸ Ngā mupyraraha ke Kirisutu pyhyk. Yman ame'ē rehe har Tupā je'ēha pandu ame'ē ta pandu pandu. Ame'ē ta pe Tupā mujekwa. Ame'ē ke a'eta pandu pandu. Ame'ē pyraraha ke Jesu rehe uhyk apo 'y. ¹⁹ Apo Tupā koty pehē py'a ke pemuruwak pemondo. Aja rahā, ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehē py'a ngi Tupā juhyk ta. ²⁰ Aja rahā, pehē ruryha ke a'e muwyr ta. Pe, Jesu ke a'e mujwyr ta muwyr tī. A'e riki Kirisutu. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke a'e. ²¹ Tupā usak katu ehe ame'ē ke a'e. Ywa pe a'e pyta we ta rī. Upa katu te pyahu ym rahā, pyta we ta rī. Upa katu te Tupā mupyahu ta tī, aja a'e pandu. (Ywa ke. Kome'ē ywy keruhū aja tī. Mupyahu ta tī.) Yman ame'ē rehe har Tupā je'ēha pandu ame'ē ta mupininim. A'eta riki katu te me'ē ke. ²² Yman jande ramūi ta pe Moise pandu: “Tupā riki jandema'e sawa'e te. Ihē aja pehē pe Tupā je'ēha pandu ame'ē ke Tupā muwyr ta tī. Pehē ngi har peteihar ke a'e. Upa a'e pandu ame'ē ke rehe pehendū katu ta me'ē te'e. ²³ Ame'ē ke rehe amō hendu ym rahā, ame'ē ke Tupā mupyrara ta. Tupā kotyhar ta namō pyta ym te ta” aja Moise mupininim — aja Petu pandu.

²⁴ A'e pandu tī:

—Upa katu te Tupā je'ēha pandu ame'ē ta pandu tī. Samue pandu py. A'engi uwyr ame'ē ta pandu tī. Pesak ramō ame'ē rehe har upa katu te a'eta pandu pandu. (Tupā kotyhar ta rehe Tupā'ā uwyr ta, ame'ē rehe har upa katu te pandu pandu.) ²⁵ Yman Tupā manga katu. Ame'ē ke Tupā je'ēha pandu ame'ē ta pandu pandu. Ame'ē ke pehē pe katu. Jande ramūi pe Tupā manga

katu tī. Ame'ē ke pehē pe tī. Yman kuja Amarā pe pandu: “Upa kome'ē ywy keruhū pe har ta rehe ne rainō usak katu ta” aja Tupā pandu — aja Petu pandu.

²⁶ A'e pandu tī:

—“Ihēma'e ke nde” aja Ta'yr pe Tupā pandu. Pe, Ta'yr ke pehē pe a'e muwyr py. Aja pehē rehe a'e usak katu. Aja rahā, ixoty pehē py'a ke a'e muruwak. Aja rahā, ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehijar ame'ē ke a'e putar — aja Petu pandu pandu ngā pe.

4

Ngā panduha renda pe Petu ta ke kapitā ta muhyk raho

¹ Petu pandu ngā pe rahā, jundéu awa tama'e pa'i ta uhyk uwyr. Juā pandu rahā tī. Sonda tama'e kapitā uhyk uwyr tī. Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū harōha ta ke ame'ē ta. Sanduse ta uhyk uwyr tī. ² (Manōha ngi amō kwera ym te ta uhem aja a'eta ukwaha.) Mokōi Jesu mondo ame'ē ta rehe a'eta parahy, ma'e, Petu ta rehe. Jesu ke Tupā mukwera katu muhem, aja Petu ta mu'e. Jesu kwera katu uhem, a'erehe amō ta kwera katu ta uhem tī, aja sanduse ta ukwa, a'erehe a'eta parahy Petu ta rehe. ³ Pe, Petu ta ke a'eta pyhyk. Ka'aruk te apo, a'erehe kyndaha pe kynda raho. ⁴ Koī pandu ta. Pe, Petu je'ēha rehe hendu ame'ē ta Jesu rehe jurujar katu. Heta Jesu rehe jurujar katu. Ame'ē ta heta te hū. Sawa'e pame katu te manga rahā, kuja, 5.000 tate hetaha nahā my.

⁵ Ame'ē ku'ē rahā, jundéu awa tama'e kapitā ta jy'ar uwyr. Tamūi ta jy'ar uwyr tī. Moise je'ēha mu'e ame'ē ta jy'ar uwyr tī. Jerusarē ok ta pe jy'ar uwyr. ⁶ Ame'ē ta namō amō ta jy'ar tī. Ana jy'ar tī. Jundéu awa tama'e pa'i keruhū a'e. Kái jy'ar tī. Juā jy'ar tī. Arexan jy'ar tī. Upa jundéu awa tama'e pa'i keruhū anam ta jy'ar tī. ⁷ Petu ta ke a'eta mup'am. Pe, pandu a'eta pe:

—Jande ruwa koty pepu'am. Pesarahā! Awa pyrātāha namō pemukatu my? Awa je'ēha rupi pemukatu my? — aja Petu ta pe pandu.

⁸ Pe, Petu py'a rehe Tupā'ā ihī katu. A'e je'ēha rupi Petu pandu:

—Kapitā ta! Pehendu katurahā! Tamūi ta! ⁹ Pehendu katu tī. Myja sawa'e wata ym te ame'ē ke jamukatu my? Myja ma'e katu ame'ē ke jama'e my? Aja pepandu jande pe tī. ¹⁰ Apandu ta pehē pe. Aja rahā, pekwa katu ta. Jundéu awa ta ukwa katu tī. Ko Jesu Kirisutuma'e pyrātāha namō kome'ē sawa'e wata katu. A'e je'ēha rupi wata katu. Jesu riki Nasare ok ta pe har ke a'e. Myra ngā mupia ame'ē ke rehe a'e ke pejukwa. Anī. A'e ke Tupā mukwera katu muhem.

¹¹ Tupā je'ēha rehe Jesu rehe har kuja amō mupinim:

“Ita ke jaxer te'e aja ita ok mujāha ukwaha. Anī. Ame'ē riki ok pyter rehe mupu'am katu te ame'ē ke, aja amō ukwa katu” aja amō mupinim.

—(Ame'ē ita aja Jesu tī. Ita aja a'e ke peputar ym tī. Anī. Tupā usak katu ehe. Katu te ame'ē ke a'e, aja ukwa katu.) ¹² Jesu jō riki awa ta ke muhā katu. Aja amō her kome'ē ywy keruhū pe har ta pe Tupā muwyr ym. Amō her rupi jande ke muhā ym. “Jesu” ame'ē rer rupi jō a'e muhā katu — aja Petu pandu.

¹³ Petu riki kyje ym, aja tamūi ta ukwa. Juā kyje ym tī, aja a'eta ukwa tī. Jundēu awa tama'e paper renda pe jumu'e ym ame'ē ta ke a'eta, aja a'eta ukwa katu tī. Sawa'e ta te'e ame'ē ta ke aja a'eta ukwa katu tī. A'erehe mātē we ame'ē te aja tamūi ta ukwa. Petu ta Jesu namō wata ixo ame'ē ta ke a'eta, a'erehe pandu katu, aja tamūi ta ukwa tī. ¹⁴ Petu mukatu ame'ē ke Petu ta rake pu'am u'am, a'erehe marā ka ym a'eta je'ēha ipe. ¹⁵ Pe, tamūi ta jupe pandu pandu tar katu, a'erehe soroka pe Petu ta ke tamūi ta muhem mondo. Upa muhem rahā, a'eta pandu pandu a'eta jupe:

¹⁶ —Myja ta sawa'e pe jama'e my? Sawa'e ke Petu ta mukatu ame'ē rehe har heta ngā ukwa apo 'y. Ame'ē ke marā ka ym jande jamukanīha. ¹⁷ Ame'ē mukatuha rehe har amō ta pandu pandu oho ame'ē ke japutar ym. A'erehe kuja japandu ta: “Jesu rehe har ngā pe pepandu ym te apo 'y. Pepandu rahā, pehē ke jamahy ta” aja Petu ta pe japandu ta — aja pandu pandu a'eta jupe.

¹⁸ Pe, Petu ta ke amō mujwyr werur. Pandu:

—Jesu rehe har pepandu ym te apo 'y. Ehe har pemu'e ym te tī — aja Petu ta pe tamūi ta pandu.

¹⁹ Pe, Petu pandu:

—Myja me'ē Tupā pe katu my? Ko pehē je'ēha rehe jahendu katu my? Ko Tupā pandu ame'ē ke rehe jahendu katu my? Myja pekwa my? Ihē riki Tupā pandu ame'ē ke rehe jō ihē ahendu katu ta. Juā aja tī. ²⁰ Jesu ma'ema'e ame'ē ke rehe jasak. Ame'ē ke tapijar te'e we japandu ta rī. Jesu mu'e ame'ē ke rehe jahendu tī. Ame'ē ke tapijar te'e we japandu ta tī. Marā ka ym jahijariha — aja Petu pandu.

²¹ Pe, hātā Petu ta pe tamūi ta je'ē. Pe, poir. Mukatuha rehe har upa ngā ukwa, a'erehe Tupā pe ngā pandu pandu:

—Ne jō riki katu te me'ē ke — aja.

Ngā hetaha ngi tamūi ta kyje, a'erehe marā ka ym Petu ta ke mahyha. ²² Petu ta mukatu ame'ē sawa'e heta warahy 'ar ame'ē ke a'e. Kuja, 40 i'ar koty te we warahy 'ar ame'ē ke a'e.

Pyrātāha namō Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta pandu pandu

²³ Tamūi ta poir rahā, Petu jywyr oho. Juā jywyr oho tī. Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta rehe uhyk oho. Upa jundēu awa tama'e pa'ihu ta pandu ame'ē ke a'eta pandu pandu ngā pe. Upa tamūi ta pandu ame'ē ke pandu pandu tī. ²⁴ Upa hendu rahā, kuja johu Tupā namō a'eta pandu pandu:

—Jande pāi keruhū! Jandema'e sawa'e te nde. Ywa ke nde eremujā. Kome'ē ywy keruhū nde eremujā tī. Y ramūi nde eremujā tī. Upa ame'ē ta rehe ixo ame'ē ta ke nde eremujā tī. ²⁵ Yman ne je'ēha ke Ndawi mupinim. Tupā'a mujekwa ipe. Ndawi riki jande ramūi. Ne miasu ke a'e tī. Kuja nde pe Ndawi pandu:

“Ma'ewā nde rehe amō awa ta parahy te'e my?

Ma'ewā jundēu awa ta te'e ukwa ukwa ixo my?

²⁶ Kome'ē ywy keruhū pe kapitā keruhū ta ixo. Ame'ē ta jy'ar uwyr. Kapitā ta jy'ar uwyr tī.

Ne namō ame'ē ta jumai uwyr. Kirisutu namō a'eta jumai uwyr tī. Kapitā keruhū aja nde eremu'am ame'ē ke a'e” aja nde pe Ndawi pandu — aja Tupā namō ngā pandu pandu.

²⁷ Tupā namō ngā pandu pandu tī:

—Jete. Kome'ē ok ta rehe Ero uhyk uwyr. Pon Pirat namō jy'ar uwyr. Amō awa ta namō jy'ar uwyr tī. Jundēu awa ta namō jy'ar uwyr tī. Jesu namō ame'ē ta jumai uwyr, a'erehe johu ngā jy'ar uwyr. Jesu riki nde ra'yr. Katu te me'ē ke a'e. Kirisutu a'e. Kapitā keruhū aja nde eremu'am ame'ē ke a'e. ²⁸ Yman ame'ē jumaiha rehe har nde erepandu katu, aja upa ame'ē ta ma'ema'e. Ne je'ēha aja ma'ema'e. Nde ereputar ame'ē ke a'eta ma'ema'e tī.

²⁹ —Jandema'e sawa'e te! Esak apo! Jande ke a'eta mahy tar katu. A'erehe jande py'a ke emātā. Aja rahā, jakyje ym ta ngā ngi. Aja rahā, ne je'ēha ke japandu pandu ta. ³⁰ Nde kotyhar ta ke jande. Ne je'ēha ke japandu rahā, ahy ame'ē ta ke emukatu. Amō amō ta ke emukatu tī. Jesu je'ēha rupi nema'e pyrātāha ke nde emujekwa katu ngā pe. Jesu riki nde ra'yr. A'e riki katu te me'ē ke — aja Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta pandu pandu.

³¹ Upa pandu rahā, a'eta jy'ariha renda ke katak katak hū. (Aja rahā, ame'ē ta rehe Tupā hendu katu, aja mujekwa.) A'eta rehe Tupā'a ihī katu. A'erehe Tupā je'ēha ke pandu pandu. Kyje ym ngā ngi.

Kyty'ym ngā

³² Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta pe-teihar aja ngā ixo. “Kome'ē ihēma'e jō” aja ym pandu awa. Upa ima'e ma'e ke kyty'ym

ym. ³³ Jesu riki jandema'e sawa'e te. Jesu kweraha rehe har Jesu mondo ame'e ta pandu pandu hũ. Tupãma'e pyrãtãha namõ pandu pandu. Tupã usak katu te ngã rehe tĩ. ³⁴ Kupixa namõ amõ ixo rahã, ame'e ke muhepy. Pe, tamatarer ke Jesu mondo ame'e ta pe raho. Hok namõ amõ ixo rahã, ame'e ke muhepy tĩ. ³⁵ Pe, tamatarer ke Jesu mondo ame'e ta pe raho tĩ. Pe, ima'e ym te ame'e ta pe Jesu mondo ame'e ta me'e me'e. A'erehe ima'e ym te ame'e ta nixói te.

³⁶ Ko amõ sawa'e ixo. Her Jose. "Man-ambe" aja Jesu mondo ame'e ta amõ her mo'e ehe tĩ. "Amõ ke muhury katu ame'e ke a'e" aja jande je'ẽha. Rewi rainõ ke a'e. Xi ypa'ũ pe har ke a'e. ³⁷ Kupixa namõ a'e ixo. Ame'e ke muhepy. Pe, upa katu te tamatarer ke Jesu mondo ame'e ta pe a'e raho.

5

Anani rehe har: Sasi rehe har tĩ.

¹ Pe, amõ sawa'e ixo. Her Anani. Hakehar rer Sasi. Ywy namõ a'eta ixo. Ame'e ke a'eta muhepy. ² Pe, tamatarer ke Jesu mondo ame'e ta pe raho. Anĩ. Tamatarer ke mupyta we wi jupe. ³ Ame'e ke hakehar ukwa tĩ. Petu pandu ipe:

—Anani! Ywy muhepyha ke nde pe nde eremupyta we. ⁴ Satana nde py'a rehe ihĩ. (Ãã ramũi a'e.) Katu ym aja. Tupã'a pe te'nde erepandu. Ywy ke nde eremuhepy ym rahã we, nema'e riki. Nde eremuhepy rahã, tamatarer ke upa katu te nema'e tĩ. Nde pe nde eremupyta we ame'e ke nde py'a rupi nde erekwa erexo. Upa katu te nde ereme'e, aja jande pe nde erepandu naĩ. Katu ym aja. Sawa'e ta pe te'nde erepandu. Amõ we tĩ. Tupã pe te'nde erepandu tĩ — aja Petu pandu.

⁵ Ame'e ke hendu rahã, Anani manõ ukwap. Upa hendu ame'e ta mukahem hũ. ⁶ Ta'ynuhu ta pu'am. Pe, hete ke pukek. Jytym raho.

⁷ Ixawa'e manõ. I'i katu rahã, hakehar uhyk uwyr. Ixawa'e manõha rehe har ukwa ym uwyr. ⁸ Petu pandu ipe:

—Ywy muhepyha ke upa katu te perur my — aja ipe.

Kũjã pandu:

—A'e tỹ. Upa katu te jarur — aja Petu pe.

⁹ Pe, Petu pandu ipe:

—Tupã'a pe te'nde erepandu tar katu tĩ. Nde sawa'e aja tĩ. Anĩ. Upa Tupã'a ukwa katu. Nde sawa'e jytym raho ame'e ta hukwen rehe uhyk ramõ. Nde ke jytym ta raho tĩ — aja kũjã pe.

¹⁰ Pe, pahar Petu py rehe u'ar ukwap. Manõ ukwap. Ta'ynuhu ta ixe uwyr rahã, kũjã manõ ame'e ke rehe usak. Pe, jytym raho tĩ. Ixawa'e rake rupi jytym tĩ. ¹¹ Upa

Jesu rehe jurujar katu ame'e ta mukahem hũ. Manõha rehe har hendu ame'e ta mukahem hũ tĩ.

Tupã pyrãtãha namõ mukatu hũ

¹² Jesu mondo ame'e ta mukatu hũ ngã ke. Ahy ixo ame'e ta ke mukatu hũ. Aja Tupãma'e pyrãtãha ke ngã pe mujesak. Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ rehe soroka ihĩ. Soroka rer Saromã. A'ep upa Jesu rehe jurujar katu ame'e ta jy'ar. ¹³ Johu ngã jy'ar ixo. Ame'e ta rehe har amõ ta pandu: "Katu ame'e ta ke ame'e ta" aja pandu. Anĩ. Ame'e ta namõ jurujar ym ame'e ta jy'ar tar ym. ¹⁴ Amõ ta anĩ. Amõ amõ ta Jesu rehe jurujar katu tĩ. Heta sawa'e ta jurujar katu. Kũjã ta aja tĩ. Heta jurujar katu ehe tĩ. ¹⁵ Jesu mondo ame'e ta mukatu, a'erehe ahy ixo ame'e ta ke awa rape rupi ngã mou. Tupe 'ar pe mou. Myrape 'ar pe mou tĩ. Pe, hake rupi Petu te'asa oho rahã, warahy pe i'ã jesak. Ame'e ke ahy ixo ame'e ta 'ar rupi aha ta oho. Pe, katu ta oho, aja ngã ukwa. ¹⁶ Jerusarẽ ok ta xupe 'ar rupi ok ta juramã ihĩ. Ame'e ok ta ngĩ heta uhyk uwyr ehe. Ahy ixo ame'e ta ke ngã hupir werur ipe. Ãã ta ipy'a rehe ihĩ ame'e ta ke werur ipe tĩ. Upa katu te Petu mukatu. (Aja rahã, Jesu rehe har Petu ta pandu ame'e riki jete har te ke aja mujekwa katu. Petu ta namõ Tupã ixo, aja mujekwa katu tĩ.)

Jesu mondo ame'e ta ke amõ ta mahy

¹⁷ Pe, jundẽu awa tama'e pa'i keruhũ jyty'ym Jesu mondo ame'e ta rehe. Upa inamõ ixo ame'e ta jyty'ym a'eta rehe tĩ. Inamõ ixo ame'e ta rer sanduse ta. (Jesu mondo ame'e ta koty heta ngã jy'ar oho, a'erehe jyty'ym a'eta rehe.) ¹⁸ Pe, Jesu mondo ame'e ta ke a'eta pyhyk. Kyndaha pe kynda raho, ok ta kyndaha pe. ¹⁹ Pe, pytun rahã, Tupã je'ẽha rahoha uhyk uwyr a'eta rehe. Kyndaha rukwen ke pirar. Pe, a'eta ke soroka pe raho. Pandu:

²⁰ —Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe peho. A'ep upa awa ixoha pyahu rehe har ngã pe pepandu pandu — aja Jesu mondo ame'e ta pe pandu.

²¹ A'eta hendu katu ehe. Pe, pytuniwe rahã, Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe oho. A'ep mu'e mu'e u'am.

Pe, ngã panduha renda pe jundẽu awa tama'e pa'i keruhũ uhyk uwyr. Inamõ ixo ame'e ta uhyk uwyr tĩ. Pe, jundẽu awa ta tamũi ta ke a'eta muj'ar tĩ. Johu panduha ta ke muj'ar. Pe, kyndaha pe sonda ta ke a'eta mondo. Pandu:

—Jesu mondo ame'e ta ke pemuhyk perur se — aja sonda ta pe pandu.

²² Pe, kyndaha pe sonda ta uhyk rahã, mahem ym. ²³ Jesu mondo ame'e ta ke mahem ym. Pe, ngã panduha renda pe jywy' oho. A'eta pandu:

—Kyndaha rehe jahyk rahā, upa hukwen ke kynda katu te. Upa hukwen harōha ta harō katu u'am tī. Anī. Hukwen ke jande japirar rahā, jamahem ym sawa'e ta ke — aja sonda ta pandu.

²⁴ Ame'ē ke rehe hendu rahā, pa'ihu ta mâte we ame'ē te a'eta my. Sonda tama'e kapitā aja tī. Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū sondama'e kapitā ke a'e.

—Myp a'eta ihon my? — aja pandu pandu a'eta jupe.

²⁵ Pe, amō uhyk uwyr. Pandu:

—Pesarahā! Kyndaha pe sawa'e ta ke pekynda peraho. Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe ixo apo 'y. Ngā ke a'eta mu'e mu'e u'am — aja tamūi ta pe amō pandu.

²⁶ Ame'ē ke rehe hendu rahā, sonda tama'e kapitā oho piam. Sonda ta inamō oho tī. Pe, Jesu mondo ame'ē ta ke muhyk werur tī. Hātā ym pyhyk a'eta rehe. Hātā pyhyk rahā, ita ke sonda ta rehe ngā ombor ta, aja kapitā ukwa. Hetaha ngi kyje, a'erehe wewe katu pyhyk raho.

²⁷ Pe, Jesu mondo ame'ē ta ke muhyk rahā, ngā panduha renda pyter pe mupu'am. Jundēu awa tama'e pa'i keruhū pandu:

²⁸ —Jesu rehe har pemu'e ym apo 'y, aja hātā pehē pe japandu. Anī. Pehendu ym. Pemu'e ame'ē rehe har upa Jerusarē okta pe har ta ukwa apo. Jesu ke amō ta riki jukwa. Anī. A'e ke jande riki jajukwa aja pepandu. Katu ym aja — aja Jesu mondo ame'ē ta pe pandu.

²⁹ Pe, Petu namō Jesu mondo ame'ē ta pu'am u'am. Pe, Petu pandu ngā pe:

—Tupā je'ēha rehe jō jahendu katu rahā, katu te ame'ē. Amō sawa'e je'ēha rehe anī. (Katu we ame'ē.) ³⁰ Myra ngā mupia ame'ē ke rehe Jesu ke pemujar pemu'am. Aja pejukwa. Anī. Jesu ke Tupā mukwera katu muhem. Tupā rehe jande ramūi ipy'a moī moī katu. ³¹ Pe, Jesu ke hake Tupā muhyk raho. A'erehe a'e riki kapitā keruhū. A'e riki awa muhāha tī. Ma'e ka'u te'eha ke jundēu awa ta ma'ema'e. Anī. Tupā rehe ipy'a muruwak mondo rahā, Tupā ipy'a jywyr ta ngā rehe. ³² Jesu rehe har japandu pandu. Jasak ame'ē rehe har japandu pandu tī. Jesu rehe har Tupā'a mujekwa tī. Tupā rehe hendu katu ame'ē ta py'a rehe Tupā'a ke a'e moī katu — aja Petu pandu.

³³ Ame'ē ke pa'ihu ta hendu rahā, parahy te hū. Jesu mondo ame'ē ta ke a'eta jukwa tar katu. ³⁴ Pe, ngā panduha renda pe amō sawa'e pu'am. Her Ngamari. Parise riki a'e. Moise je'ēha mu'e ame'ē ke a'e tī. "Sawa'e katu me'ē ke" aja upa ngā ukwa ehe har. Pe, a'e pandu:

—Jesu mondo ame'ē ta ke soroka pe emondo — aja.

³⁵ Pe, ngā panduha renda pe ixo ame'ē ta pe pandu:

—Jundēu awa tama'e kapitā ta! Pehendu katurahā! Petu ta ke pemahy ym we rī. Ma'e ke pekwa py peī. ³⁶ Amukwehe te amō sawa'e ixo. Her Tēu. Kapitā a'e jupe. Heta sawa'e ta inamō jy'ar oho. Kuja, 400 hetaha. Anī. A'e ke amō jukwa. Pe, inamō ixo ame'ē ta upa uhāi ujan oho. Ame'ē ta ngi har nixói te apo 'y. ³⁷ A'engi amō sawa'e uwyr tī. Her Jun. Ngariréi ywy pe har a'e. Ngā hetaha ke kapitā keruhū manga manga rahā, Jun uwyr. Inamō heta ngā oho tī. Anī. A'e ke amō jukwa tī. Pe, inamō ixo ame'ē ta upa uhāi ujan oho tī. ³⁸ A'erehe pehē pe ihē apandu katu apo. Jesu mondo ame'ē ta ke pemahy ym. Mā peja ixo. Sawa'e je'ēha rupi a'eta ma'e ke ma'ema'e ixo rahā, upa ta kanim oho. ³⁹ Anī rahā, Tupā je'ēha rupi a'eta ma'ema'e ixo rahā, marā ka ym kanīha. Tupā namō pejumai ta — aja Ngamari pandu.

Pe, a'e pandu ame'ē ke rehe ngā hendu katu. ⁴⁰ Pe, Jesu mondo ame'ē ta ke muhyk werur tī. Upa a'eta ke amō ta nupā hū. Pe, pandu tī:

—Jesu rehe har pepandu ym te apo 'y — aja kapitā ta pandu a'eta pe.

⁴¹ Pe, poir mondo. Ngā panduha renda ngi a'eta uhem oho. Jesu kotyhar ta ke a'eta, a'erehe amō ta mahy. Mahyha ke a'eta pyhyk, ame'ē ke Tupā putar aja a'eta ukwa katu, a'erehe hury katu oho. ⁴² Wera rahā pame katu te a'eta mu'e u'am. Tupā rehe ngā jumu'eha keruhū pe mu'e u'am. Amō ta rok pe mu'e u'am tī. Jesu Kirisutu rehe har mu'e u'am.

6

Awa po wajar mokōi haihu katu ame'ē ta ke

¹ Arahā Jesu rehe amō amō heta jurujar katu. Jundēu awa ta ke ame'ē ta. Ame'ē ta ngi har amō ta ngere awa ta je'ēha ke pandu ame'ē ta ke tī. Amō ta emberéu awa ta je'ēha ke pandu ame'ē ta ke tī. Pe, ngere awa ta je'ēha pandu ame'ē ta parahy. Emberéu awa ta je'ēha ke pandu ame'ē ta rehe parahy. Kuja pandu:

—Emberéu awa ta je'ēha ke pandu ame'ē ta kity'ym jande rehe. Ixawa'e manō ame'ē ta heta we ixo. Ame'ē ta ngi har emberéu awa ta je'ēha ke pandu ame'ē ta pe me'ē me'ē katu ma'e ke. Ngere awa ta je'ēha ke pandu ame'ē ta pe me'ē me'ē we mi ma'e ke. Katu ym aja. Juja ym me'ē me'ēha — aja ngere awa ta je'ēha ke pandu ame'ē ta je'ē je'ē hū.

²⁻³ Pe, upa katu te Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta ke amō ta muj'ar. Jesu mondo ame'ē ta riki muj'ar. Ame'ē ta ke awa py mokōi hetaha. Ngā pe a'eta pandu:

—Jande mu ta! Pehendu katurahā! Ngā mi'u ke jande jame'ē me'ē rahā, marā ka ym Tupā je'ēha ke amō ta pe jamu'eha rī. Ngā mi'u jame'ēha rehe jō jama'ema'e ja'am. Katu ym aja. Jesu rehe har amō ta pe jamu'e ym rahā, katu ym. A'erehe amō sawa'e ta rehe pesak katu. Ko ipy'a rehe Tupā'ā ihī katu ame'ē ta rehe pesak katu. Amō we tī. Ukwa katu ame'ē ta rehe pesak katu tī. Amō we tī. Sawa'e katu te ame'ē ta rehe pesak katu tī. Pehē ngi har awa po wajar mokōi sawa'e ta rehe pesak katu. Pe, ame'ē ta pe japandu ta: “Ngā mi'u ke peme'ē me'ē” aja. Jande anī. ⁴ Tupā je'ēha ke jamu'e ta ngā pe rī. Tupā namō japandu pandu ta rī — aja Jesu mondo ame'ē ta pandu.

⁵ Ame'ē je'ēha rehe upa ngā hury katu, a'erehe ngā mi'u me'ēha ta ke mu'am. Ko Esete ke ngā mu'am. Jesu rehe jurujar katu te ame'ē ke a'e. Ipy'a rehe Tupā'ā ihī katu ame'ē ke a'e tī. Amō Siri ke ngā mu'am tī. Amō Pok ke mu'am tī. Amō Nikanor ke mu'am tī. Amō Timā ke mu'am tī. Amō Pame ke mu'am tī. Amō Nikorāu ke mu'am tī. Amō awa ke a'e. Jundēu awa ym a'e. Antioki ok ta pe har a'e. Yman jundēu awa tamūi ta ukwaha rehe a'e jurujar katu. Apo Jesu rehe jurujar katu tī. ⁶ (Ame'ē awa po wajar mokōi sawa'e ta ngā mi'u ke me'ē me'ē ta.) Pe, ame'ē sawa'e ta ke Jesu mondo ame'ē ta ruwa koty ngā mupu'am. Pe, Tupā namō pandu pandu. Ame'ē ta ākā rehe a'eta po ke Jesu mondo ame'ē ta mujar. (Aja ngā mi'u ke me'ē me'ē ame'ē ta ke a'eta, aja ngā pe mujekwa.)

⁷ Tupā je'ēha rehe amō amō ta hendu katu te hū. Jesu rehe amō amō Jerusarē ok ta pe har ta jurujar katu tī. Heta jundēu awa tama'e pa'i ta jurujar katu tī.

Esete ke amō ta pyhyk

⁸ Esete rehe Tupā usak katu te, a'erehe ahy ixo ame'ē ta ke Esete mukatu hū. Tupāma'e pyrātāha namō mukatu hū ngā ke. A'erehe ame'ē ke rehe ngā usak rahā, pandu: “Mā! Katu hū!” aja pandu. ⁹ Pe, in-amō amō sawa'e ta je'ē hātā tā hū. Amō koty jundēu awa tama'e jy'ariha renda ngi har ta ke a'eta. Henda rer: “Ngā poir ame'ē ta ke” aja ngā jupe. Syre ok ta ngi uwyr ame'ē ta ke a'eta tī. Arexandiri ok ta ngi uwyr ame'ē ta ke a'eta tī. Amō ta Siri ywy ngi uwyr ame'ē ta ke amō ta tī. Amō ta Asia ywy ngi uwyr ame'ē ta ke amō ta tī. Pe, Esete namō a'eta je'ē hātā tā hū. ¹⁰ Ukwa katuha ke Tupā'ā muwyr ipe, Esete pe. A'erehe marā ka ym Esete je'ēha ke ame'ē ta mukanīha. A'erehe jyty'ym ehe. ¹¹ A'erehe amō sawa'e ta pe pandu:

—Esete rehe har te'e pepandu peho. Aja rahā, kome'ē tamatarer pehē pe jame'ē ta — aja ngā poir ame'ē ta pandu.

A'erehe sawa'e ta te'e pandu oho:

—“Moise katu ym. Je'ēha rehe pehendu ym” aja Esete pandu ame'ē ke rehe jahendu. “Tupā katu ym. A'e je'ēha rehe pehendu ym tī” aja Esete pandu ame'ē ke rehe jahendu tī — aja Esete rehe har te'e a'eta pandu.

¹² Ame'ē panduha namō upa ngā ke sawa'e ta muparahy. Tamūi ta ke a'eta muparahy tī. Moise je'ēha mu'e ame'ē ta ke a'eta muparahy tī. A'erehe johu ngā Esete koty oho. Pyhyk a'e ke. ¹³ Pe, ngā panduha renda pe raho. Pe, Esete rehe har te'e pandu ame'ē ta ke a'eta werur tī. Te'eha ta pandu:

—Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū katu te, aja jande jakwa katu. Anī. “Jaxer te'e” aja Esete pandu. “Moise je'ēha katu ym. Pehendu ym ehe” aja a'e pandu tī. ¹⁴ Kuja a'e panduha rehe jahendu tī. Upa Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū ke Jesu mujaxer ta. Jesu riki Nasare ok ta pe har ke a'e. Upa Moise mu'e ame'ē ke amō koty muruwak ta, aja Esete pandu. Ame'ē ke rehe jahendu tī — aja Esete rehe har te'e sawa'e ta pandu.

¹⁵ Upa katu te ngā panduha renda pe wapyk uī ame'ē ta Esete ruwa rehe usak usak uī. Huwa ke hendy. Tupā je'ēha rahoha ruwa aja hendy.

7

Esete je'ēha ke

¹ Esete pe jundēu awa tama'e pa'i keruhū pandu:

—Ame'ē je'ēha jete har te nde pe my? — aja ipe.

²⁻³ Esete pandu:

—Anī. Te'e riki. Tamūi ta! Pehendu katurahā! Ihē anam ta! Pehendu katu tī. Amarā riki jande ramūi. Mesopot ywy rehe a'e ixo rahā, Tupā pandu ipe. Wera te hū namō ixo ame'ē ke a'e. Ma'e, Harā ok ta pe Amarā tyryk ym we oho rī. Kuja Tupā pandu ipe: “Sengī etryryk eho. Nde anam ta ke ehijar eho. Nde pāi rekoha ehijar eho tī. Amō ywy ke nde pe amujesak ta. A'ep etryryk eho” aja Amarā pe. ⁴ A'erehe Kaundēi ywy ke Amarā hijar oho. Harā ok ta pe tyryk oho. Ipāi oho inamō tī. A'engi ipāi manō rahā, amō ywy pe a'e ke Tupā mutryryk mondo. Kome'ē ywy pe muwyr, ma'e, Tupā mujesak ame'ē ke pe. Yman a'ep a'e uhyk oho. Apo ame'ē ywy pe jande jaxo tī. ⁵ Anī. Ywy ke nixōi ipe, Amarā pe. Ima'e ke nixōi te. Tupā me'ē ym we ipe rī. Amarā ra'yr nixōi te rahā, Tupā manga katu ipe: “Kome'ē ywy ke nde pe ihē ame'ē ta. Nema'e ta. Ne rainōma'e ta tī” aja Amarā pe Tupā pandu katu — aja Esete pandu.

⁶ A'e pandu tī:

—Kuja Tupā pandu tī: “Amō ywy rehe ne rainō ta ixo ta. A'ep paraky te'e hū ta. Ame'ē ta ke amō awa ta mahy hū ta tī. 'Ar

ke ymanuhū ta raho. Kuja, 400 warahy 'ar aha ta oho. ⁷ Ame'e ke upa rahā, ame'e awa ta ke ihē amahy ta. Te'e muparakya ta ke ihē amahy ta. A'engi ame'e ywy ngi ne rainō ta uhem oho. Kome'e ywy rehe jywy ta. Pe, ihē rehe ipy'a ke a'eta moi moī katu ta" aja Amarā pe Tupā manga katu. ⁸ Tupā pandu katu, ame'e ukwa katuha ke Amarā pe Tupā muwyr. Kuja. Ehe ihē ame'e pিরer ke jupā rahā, jundēu awa kotyhar ke a'e aja mujekwa. Tupā usak katu ehe ame'e ke a'e, aja ukwa katu. A'erehe ta'yr pিরer ke Amarā jupā. Ta'yr rer Isak. U'ar, ame'e ngi awa po wajar mokōi ukwer rahā, ipিরer ke jupā. (Aja rahā, Tupā manga katuha ke a'e putar katu, aja mujekwa katu.) Isak aja tī. Ta'yr pিরer ke jupā tī. Ta'yr rer Jako. Jako aja tī. Ta'yr ta pিরer ke jupā tī. (Ipিরer jupā rahā, ko jundēu awa ta kotyhar ta ke a'eta. Tupā usak katu a'eta rehe, ame'e ta ke a'eta, aja mujekwa katu.) Jako ra'yr ta heta. Awa py mokōi ta'yr ta hetaha ipe. Jande ramūi ta ke a'eta.

⁹ —Jako ra'yr ta ngi har peteī Jose. Imu ta jyty'ym ehe. Pe, imu ta muhepy. Pe, Eji ywy pe Jose ke amō ta raho. Paraky te'e a'e ixo. Pe, Jose rehe Tupā usak katu. ¹⁰ A'e ke amō ta mupyrara rahā, Tupā muputu'u katu ingi. Tupā usak katu ehe tī. Ukwa katuha ke muwyr ipe tī. A'erehe eji ywy pe har tama'e kapitā keruhū ruwa koty pu'am rahā, Jose rehe kapitā keruhū usak katu. Kapitā keruhū rer Parao. Pe, Jose ke kapitā aja a'e mu'am. Eji ywy pe har tama'e kapitā aja a'e mu'am. Kapitā keruhū rok kapitā a'e tī. ¹¹ Pe, ngā pe ngā mi'u nixōi te. Upa Eji ywy rupi nixōi. Kanaā ywy rupi nixōi te tī. Pyrara hū ngā. Jande ramūi pe nixōi te tī. ¹² Pe, Eji ywy pe ahūi aja me'e pyta we mi aja Jako hendu. A'erehe ta'yr ta ke ixoty mondo, jande ramūi ta ke. ¹³ Mokōihar a'eta oho rahā, imu ta pe juehe har Jose mujekwa. Pe, Jose rehe har Parao ukwa tī. Jose riki jundēu awa ke a'e, aja a'e ukwa. ¹⁴ Pe, ipāi pe myrandu Jose mondo. "Eji ywy pe ihē koty ejur. Upa katu te ne anam ta erur tī" aja myrandu mondo.

¹⁵ —Kuja, 75 ngā hetaha ixo. Pe, Eji ywy pe Jako oho. A'ep a'e manō. A'ep jande ramūi ta manō tī, ma'e, Jako ra'yr ta ke. ¹⁶ Ymanuhū tī, jande ramūi kangwer ke amō ta mutyryk raho. Sikē ok ta pe raho. A'ep itakwar keruhū ihē. Ame'e pe ixangwer ke ngā mou tī. Yman ame'e itakwar keruhū ke Emor ra'yr ngi Amarā jo'ok. Tamatarer Amarā muhepy ipe.

¹⁷ —Yman Amarā pe Tupā manga katu. Ame'e panduha rehe uhyk Tate rahā, Eji ywy pe jande ramūi ta jumuheta oho. ¹⁸ Pe, Eji ywy pe amō kapitā keruhū uhem ngā pe. Jose ambyr rehe har ukwa ym a'e. ¹⁹ Ame'e kapitā keruhū muka'u te'e jande ramūi ta

ke. Mupyrara hū tī. Kuja jande ramūi pe panduha mondo tī: "Ta'yn ra'yr u'ar rahā, pehē rok ngi pembor indo. Sawa'e ra'yr ta pame katu te pembor indo" aja kapitā keruhū pandu. Aja sawa'e ra'yr ta ke jukwa. ²⁰ Arahā amō sawa'e ra'yr u'ar. Her Moise. Katu hū ame'e ke a'e, aja imāi ta ukwa. ²¹ A'erehe jukwa ym. Mahapyr jahy imāi namō mukanim. Pe, hok ngi imāi muhem mondo rahā, Parao rajyr mahem. Kapitā keruhū rajyr ke a'e. "Ko ihē membyr apo 'y. Ihē amutiha ta" aja Parao rajyr pandu. ²² Pe, upa eji awa tama'e ukwa katuha Moise ke amō mu'e. Je'ēha ke pandu katu te tī. Upa ma'e ke ma'ema'e katu te tī.

²³ —Mokōi awa py upa warahy 'ar ame'e ke Moise. Pe, arahā ianam ta rehe usak oho. Ianam ta riki jundēu awa ta ke. ²⁴ Pe, oho ixo rahā, ianam ke eji ywy pe har mahy te'e, ame'e ke rehe usak. Pe, ame'e ke muputu'u oho. Mahyha ngi mupoir ta, a'erehe jukwa. ²⁵ Eji ywy pe har ke Moise jukwa. [Ihē anam ta ke ihē amupoir ajur, a'erehe ihē ke Tupā muwyr. Ame'e ke ihē anam ta ukwa ta, aja Moise ipy'a pe ukwa katu. Anī. Aja ym ianam ta ukwa.] ²⁶ Amō wera rahā, mokōi jundēu awa ta jumai ixo, ame'e rehe Moise usak tī. Pe, muputu'u ta tipe. Pandu a'eta pe: "Sa'e ta! Pehendu katurahā! Mā peja ym! Pehē riki anam ta. A'erehe pejumai ym pexo" aja Moise pandu. ²⁷ Pe, ianam ke mupyrara ame'e ke sosok mondo. Moise ke sosok mondo. Pandu ipe: "Jandema'e kapitā ym nde. Jandema'e panduha aja ym nde tī. 'Awa katu my?' Anī rahā: 'Awa katu ym my?' Ame'e panduha aja ym nde. ²⁸ Kwehe eji ywy pe har ke nde erejukwa. Aja ihē ke nde erejukwa tar katu my tī" aja Moise pe pandu. ²⁹ Ame'e ke rehe hendu rahā, Eji ywy ngi Moise ujan oho. (Parao ukwa ta tī. Ame'e ngi kyje, a'erehe ujan oho.) Mijiā ywy pe oho. Amō ywy pe har aja ixo. (Usak te'e aja ixo.) A'ep hakehar ke pyhyk. Pe, mokōi ta'yr ipe.

³⁰ —A'ep amō mokōi awa pypa warahy 'ar aha oho. Ywy'ā keruhū rake awa nixōi te ame'e ywy ihē. Ywy'ā keruhū rer Sināi. A'ep Moise wata oho ixo rahā, jupirā'y ke ukwāi ukwāi te'e ixo. Ame'e ke rehe a'e usak. Tata hendyha pyter pe Tupā je'ēha rahoha uhem. ³¹ Ame'e ke rehe usak rahā: "Mā! Ma'e my?" aja pandu jupe. A'erehe hake ngi we usak katu oho ehe. Pe, jandema'e sawa'e te pandu ipe: ³² "Ihē rehe ne ramūi ta ipy'a moī moī katu. Ihē rehe Amarā ipy'a moī moī katu. Isak aja tī. Ipy'a moī moī katu tī. Jako aja tī. Ipy'a ke a'e moī moī katu tī" aja panduha uwyr ipe. Pe, Moise jumukahem ingi, a'erehe ryry'i u'am ingi. ³³ Usak tar ym apo ehe 'y. Jandema'e sawa'e te pandu tī: "Ihē Tupā. Ko ihē axo. Nde erepyrū ere'am, ame'e ywy ke katu te ame'e ke. A'erehe nde

py rehe har ejo'ok. (Aja rahā ihē rehe nde py'a nde eremoi moī katu, aja ihē pe nde eremujekwa.) ³⁴ Ihē kotyhar ta ke Eji ywy pe ixo. Ame'e ta ke amō ta mupyrara hū. Ame'e ke ihē akwa katu. Ame'e ta jixi'u hū. Ame'e ke rehe ihē ahendu tī. Aerehe ame'e ta ke ihē amupoir ajur. Esarahā! Eji ywy pe nde ke ihē amondo ta. Ame'e ta ke nde erepoir ta ereho" aja Moise pe pandu.

³⁵ —Yman riki ame'e Moise ke jundéu awa ta putar ym. Pandu ipe: "Jandema'e kapitā ym nde. Jandema'e panduha aja ym nde tī" aja Moise pe. Ame'e Moise ke Tupā mondo. A'e ke kapitā aja a'e mu'am. Poiriha ke a'e tī. Inamō Tupā je'ēha rahoha ma'ema'e katu. Jupirā'y ke ukwāi ukwāi te'e. Ame'e pyter pe usak, a'e riki Moise namō ma'ema'e katu. ³⁶ Eji ywy pe ma'e ke Moise ma'ema'e hū. Aja Tupāma'e pyrātāha ke a'e mujesak ngā pe. Y ramūi pe aja tī. Y ramūi rer: "Y pytā." Pe, Eji ywy ngi ianam ta ke muj'y'ar raho. Awa nixói te ame'e rupi wata oho ixo. Mokōi awa py upa warahy 'ar rahā, wata oho ixo. A'ep Tupāma'e pyrātāha ke ngā pe a'e mujesak tī. ³⁷ Jundéu awa ta pe Moise pandu: "Ihē aja amō Tupā je'ēha pandu ame'e ke pehē pe Tupā muwyr ta tī. Pehē ngi har uhem ta" aja Moise pandu. ³⁸ Awa nixói te ame'e pe jundéu awa ta jy'ar ixo. Ame'e ta namō Moise ixo. Sinái ywy'ā keruhū rake a'eta jy'ar uwyr. Ame'e ywy'ā keruhū 'ar pe Moise namō Tupā je'ēha rahoha pandu pandu. A'ep Tupā je'ēha ke Moise pyhyk. Ame'e je'ēha rehe awa hendu katu rahā, ixo katu ta. Ame'e ke jande ramūi ta pe a'e pandu pandu. Ame'e ke jande pe muwyr tī.

³⁹ —Anī. Moise pandu ame'e ke rehe jande ramūi ta hendu ym. Putar ym a'e ke. ⁴⁰ Eji ywy pe jywy'r ta tipe oho. Ywy'ā keruhū 'ar pe Moise ixo rī, pe, imu pe jande ramūi ta pandu, ma'e, Arā pe: "Ma'e'ā jande pe emujā. Tupā aja jande pe. Jande ndutar koty oho ta. Eji ywy ngi jande ke Moise muj'y'ar werur. Jande jakwa ym ehe har apo. My ihon mamy" aja Arā pe jande ramūi ta pandu. ⁴¹ Arahā itatawa ke te'e tapi'iruhu ra'yr'ā ke a'eta mujā. Ame'e ruwa koty tapi'iruhu te ke a'eta jukwa. Aja ipy'a moī moī katu u'am ehe. A'eta mujā ame'e ke rehe hurry katu. ⁴² Aerehe jande ramūi ta ke Tupā hijar oho. Pe, upa ywa rehe hendy ame'e ke rehe jande ramūi ipy'a moī moī katu u'am. Tupā je'ēha rehe kuja panduha ihī. Tupā pandu:

"Jundéu awa ta! Pehendu katurahā! Mokōi awa pypa warahy 'ar rahā, awa nixói te ame'e rupi pexo.

Heta tapi'iruhu ke pejukwa rahā, ihē rehe pehē py'a pemoi moī ym pexo.

⁴³ Amō rehe pehē py'a pemoi moī katu pexo.

So'o pির ok ke peraho. Ame'e wyr pe Moro'ā pemoi. Jahy rata'ā pemoi tī. Her Hēpā.

Ame'e ta tupā ta aja pekwaha pehē jupe. Ame'e'ā rehe pehē py'a pemoi moī katu pexo. Katu ym aja.

Aerehe amō ywy rehe pehē ke ihē amondo ta. Mambiro ok ta kupe koty ihē amondo ta" aja Tupā pandu.

—Aja Tupā je'ēha rehe panduha ihī — aja Esete pandu.

⁴⁴ A'e pandu tī:

—Awa nixói te ame'e rupi jande ramūi wata oho ixo rahā, so'o pির ok ke a'eta raho. Ame'e pe Tupā rehe jande ramūi ipy'a moī moī katu ixo. So'o pির ok mujāha ke Moise pe Tupā mujekwa. Aja jande ramūi mujā. ⁴⁵ A'engi Moise manō rahā, jande ramūi ta ke Josue muj'y'ar raho. Kome'e ywy pe muj'y'ar werur. Arahā kome'e ywy pe amō awa ta ixo. Pe, ame'e ta ke Tupā muhem mondo. Pe, kome'e ywy ke jande ramūi pyhyk. Henda ke pe pyhyk. Kome'e ywy pe uhyk rahā, so'o pির ok ke werur tī. Ame'e ke hainō ta pe jande ramūi mupyta. Ndawi uhem rahā, ame'e ke pewe ixo rī. ⁴⁶ Ndawi rehe Tupā usak katu. Pe, Tupā pe Ndawi pandu: "Kome'e ywy pe nde pe ok keruhū ihē amujā tar katu. Ame'e pe nde rehe ngā ipy'a ke moī moī katu ta. Nde rehe jako ipy'a katu ame'e ke a'e tī" aja Ndawi pandu. ⁴⁷ Anī. Ndawi mujā ym. Ta'yr riki mujā. ⁴⁸ Saromā riki ok keruhū mujā. Anī. Awa ta mujā ame'e ke rehe Tupā ixo ym. Tupā riki ywate har a'e. Tupā je'ēha rehe kuja panduha ihī. ⁴⁹ Tupā pandu:

"Ywa pe ihē axo. Ihē riki sawa'e te. Kome'e ywy keruhū pe aja tī. Ihē axo tī.

Ok keruhū awa ta mujā ame'e ke rehe ihē apyta ym ta. Henda peteihar rehe ihē apyta ym ta tī.

⁵⁰ Ihē riki upa katu te ma'e ke ihē amujā, aja Tupā pandu" aja Tupā je'ēha rehe panduha ihī — aja Esete pandu.

⁵¹ A'e pandu tī:

—Tamūi ta! Pehē ākā janam rāi. Tupā rehe jurujar ym ame'e ta ke pehē, aerehe pehendu ym. Tupā'ā je'ēha ke jande ramūi putar ym. ⁵² Aja pehē tī. Peputar ym tī. Upa Tupā je'ēha pandu ame'e ta ke jande ramūi ta mupyrara. Tupā je'ēha pandu ame'e ta ke a'eta jukwa tī. Tupā ra'yr uwyr ta, aja pandu ame'e ta ke a'eta jukwa. Pe, Ta'yr uwyr rahā, peputar ym a'e ke. ⁵³ A'e ke pejukwa tī. Tupā je'ēha ke pehē pe Tupā je'ēha rahoha ta muwyr. Anī. Ame'e ke rehe pehendu ym — aja jundéu awa ta pe Esete pandu pandu.

Esete ke amō ta jukwa

⁵⁴ Esete je'ēha rehe hendu rahā, ngā panduha rendama'e kapitā ta parahy ehe. Parahyha rehe hāi su'u su'u u'am. ⁵⁵ Pe,

Esete py'a rehe Tupā'a ihī katu. Pe, ywa rehe Esete ma'a rahā, Tupā rake wera te hū, ame'e rehe usak. Tupā rake Jesu pu'am u'am ame'e ke rehe usak tī. ⁵⁶ A'e pandu:

—Pesarahā! Ywa pe sawa'e te i'āi. Amukwehe te we kome'i ywy keruhū pe wywy uwyr ame'e ke a'e. Tupā rake pu'am u'am apo 'y. Ame'e ke rehe ihē asak — aja Esete pandu.

⁵⁷ Anī. Ipyakwar ke ipo pe hetaha ta kynda. (Hendu tar ym a'eta.) Ahem hū tī. Pe, opor oho ehe. ⁵⁸ Pe, ok ta ngi muhem raho. A'ep ita pe japi. Aja a'e ke ngā jukwa. Sawa'e wan namō ita omboriha ta kamixa ke hijar oho. ⁵⁹ Sawa'e wan ame'e rer Sāu. Ita a'eta omombor ixo rahā, Esete pukāi:

—Jesu! Ihēma'e sawa'e te nde! Ihē'a ke eraho! — aja pukāi.

⁶⁰ Pe, ipynarāi pe u'ar. Hātā pukāi ipe tī:

—Sawa'e! Ihē rehe peme'e ta katu ym ame'e ke te'e ma'ema'e ixo. Peme'e ta ke emupyrara ym — aja Esete pukāi.

Upa pandu rahā, a'e manō.

Pe, Esete ke ngā jukwa rahā, Sāu pandu tī: "Ere! Pejukwa katul!" aja riki.

8

Jesu rehe jurujar katu ame'e ta ke Sāu mupyrara

¹ Arahā Jesu rehe jurujar katu ame'e ta heta ixo. Jerusarē ok ta pe heta ixo. Ame'e ta ke amō ta mahy hū. Mupyrara hū tī. A'erehe amō amō ywy rupi uhāi oho. Jundēi ywy rupi uhāi oho. Samari ywy rupi uhāi oho tī. Jesu mondo ame'e ta jō Jerusarē ok ta pe ixo.

² Tupā rehe hendu katu ame'e ta Esete rete ke jytym raho. Jixi'u hū ehe.

³ Pe, Jesu rehe jurujar katu ame'e ta ke Sāu mumba tar katu. Ok rupi pame katu te kekar oho ixo. Mahem rahā, muhem raho. Pe, kyndaha pe kynda raho. Sawa'e ta ke aja. Kūjā ta ke aja tī. Kyndaha pe kynda raho tī.

Samari ywy pe myrandu katu ke amō pandu oho

⁴ Amō amō ok ta pe Jesu rehe jurujar katu ame'e ta uhāi oho. A'ep Jesu rehe har pandu pandu. Myrandu katu ke pandu raho. ⁵ Amō sawa'e ixo. Her Siri. Samari ywy pe ok ta ihī. A'ep a'e oho. Myrandu katu pandu pandu raho. Jesu riki Kirisutu. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'e ke a'e. Awa muhāha a'e, aja ok ta pe har ta pe a'e pandu pandu raho tī. ⁶ Pe, je'ēha rehe ok ta pe har ta hendu hendu katu te u'am. Tupāma'e pyrātāha namō marā ka ym amō ma'eha, ame'e ke a'e ma'ema'e katu. (Aja rahā, Jesu rehe har pandu ame'e riki jete har te ke, aja mujekwa. Inamō Tupā ixo, aja mujekwa tī.) ⁷ Heta ngā py'a ngi ājā ta ke Siri muhem mondo. Ājā ta uhem rahā, hātā

ahem hū. Heta jupyrātā rātā ame'e ta ke mukatu tī. Heta wata katu ym ame'e ta ke mukatu tī. (Aja rahā, Jesu rehe har pandu ame'e riki jete har te ke, aja mujekwa. Inamō Tupā ixo, aja mujekwa tī.) ⁸ A'erehe a'ep pe har ta hury katu ehe.

⁹ Pe, ame'e ok ta pe amō sawa'e ixo. Her Simā. Paje a'e. Yman samari ywy pe har ta ke a'e muka'u ka'u te'e. Sawa'e keruhū jupe, aja pandu pandu ngā pe. ¹⁰ Je'ēha rehe upa hendu katu. Upa ok ta pe har ta hendu katu ehe. Ngā pandu:

—Tupāma'e pyrātāha namō a'e ixo — aja Simā rehe har upa ngā pandu naī.

¹¹ Paje a'e. Yman ngā ke muka'u te'e, a'erehe a'ep pe har ta hendu katu ehe. ¹² Pe, myrandu katu ke Siri pandu pandu. Jesu riki Kirisutu. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'e ke a'e, aja pandu pandu. Ame'e rehe amō jurujar katu rahā: "Ihē kotyhar ke" aja Tupā pandu. Pe, ame'e myrandu katu rehe a'ep pe har ta jurujar katu. Sawa'e ta jurujar katu. Kūjā ta aja tī. Jurujar katu tī. Pe, ame'e ta ke Siri mujahuk. (Aja rahā Tupā kotyhar ta ke apo 'y, aja mujekwa katu ngā pe.) ¹³ Simā jurujar katu tī. Upa Siri mujahuk rahā, inamō Simā ixo. Tupāma'e pyrātāha namō Siri mukatu hū ngā ke. Ame'e ke Simā usak rahā, jupandu jupe:

—Mā! Katu te — aja Simā jupe.

¹⁴ Jerusarē ok ta pe Jesu mondo ame'e ta ixo. Kuja a'eta hendu. Tupā je'ēha rehe Samari ywy pe har ta jurujar katu, aja a'eta hendu. A'erehe Petu ke Siri koty a'eta mondo. Juā ke mondo tī. ¹⁵ A'ep a'eta uhyk rahā, jurujar katu ame'e ta rehe har Tupā namō pandu pandu:

—Kome'e ta rehe Tupā'a emuwyr — aja Tupā pe pandu.

¹⁶ A'ep pe har ta rehe Tupā'a ihī ym we rī, a'erehe Tupā namō Petu ta pandu. A'ep pe har ta ke mujahuk rahā, Jesu je'ēha rupi mujahuk jō. Jesu riki jandema'e sawa'e te. ¹⁷ Pe, a'eta ākā rehe ipo ke Petu ta mujar. Pe, a'ep pe har ta rehe Tupā'a ihī katu tī.

¹⁸⁻¹⁹ Amō ta ākā rehe ipo ke Jesu mondo ame'e ta mujar rahā, a'ep pe har ta rehe Tupā'a ihī katu. Ame'e ke rehe Simā usak rahā, Petu ta pe a'e pandu:

—Ame'e pyrātāha ke ihē pe pemuwyr rahā, tamatarer pehē pe ihē ame'e ta. Pe, amō ta ākā rehe ihē po amujar rahā, a'eta rehe Tupā'a ihī katu ta tī — aja Simā pandu.

²⁰ Petu pandu:

—Tupā'a ke Tupā me'e te'e. Ame'e ke rehe tamatarer nde eremuhepy ta, aja nde erekwaha naī. Katu ym aja. A'erehe tamatarer ke ne namō mupyraraha renda pe oho ta my. ²¹ Tupā koty nde py'a ihī katu ym, a'erehe jande namō nde erema'ema'e ym ta. Tupā rehe har nde eremu'e ym ta tī.

²² Nde erekwaha ngi emuruwak katu. Katu ym ame'ē nde erekwaha rehe har Tupā namō epandu pandu. Aja rahā, Tupā ipy'a jywyr ta nde rehe. ²³ (Tupāma'e pyrātāha namō ma'e ke jama'ema'e.) Aerehe nde erejyty'ym te ha namō nde erexo, aja akwa. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha namō nde erexo. Ame'ē ke nde erehijar ym rī, aja ihē akwa tī — aja Simā pe Petu pandu.

²⁴ Pe, Petu pe Simā pandu. Juā pe pandu tī:

—Anī. Pehērahā! Ihē rehe har Tupā namō pehē riki pepandu. Aja rahā, ma'e ke ihē rehe uhyk ym ta. Petu pandu ramō: “Tamatarer ke ne namō mupyraraha renda pe oho ta” aja ihē rehe uhyk ym ta — aja Simā pandu.

²⁵ Tupā je'ēha ke Petu ta pandu pandu. Jesu rehe a'eta usak ame'ē rehe har pandu pandu tī. Upa pandu rahā, Jerusarē ok ta pe a'eta jywyr oho. Jywyr oho ixo rahā, amō amō ok ta rupi myrandu katu pandu pandu oho. Samari ywy pe ok ta ihī. Ame'ē rupi pandu pandu oho ixo.

Etio ywy pe har namō Siri pandu

²⁶ Siri rehe Tupā je'ēha rahoha uhyk uwyr. Pandu ipe:

—Ehorahā! Warahy jurukwā koty awa rape ihī, ma'e, iapyr kotyhar ke. Jerusarē ok ta ngi Ngasa ok ta pe awa rape ihon. (Ymanihar awa rape ke ame'ē.) Ame'ē awa rape rupi eho — aja Siri pe pandu.

²⁷⁻²⁸ Pe, kamixa ke Siri munde. Pe, ame'ē rape rehe uhyk oho. Ame'ē rupi hekoha pe amō sawa'e jywyr ta oho ixo. Etio ywy pe har a'e. Eunu a'e. Etio ywy pe har tama'e kapitā keruhū pe a'e paraky ixo. Kapitā keruhū riki kūjā ke. Kūjā rer Kanda. Ima'e tamatarer usakiha ke sawa'e. Kapitā a'e tī. Amukwehe we Jerusarē ok ta pe oho. Tupā rehe ipy'a a'e moī moī oho. Apo hekoha pe jywyr oho ixo. Myra ujan ame'ē 'ar pe oho ixo. Pe, oho ixo rahā, Tupā je'ēha rehe usak usak uī. Yman Isai mupinim, ame'ē rehe usak usak uī. ²⁹ Isai riki ymanihar Tupā je'ēha pandu ame'ē ke a'e. Pe, Siri pe Tupā'a pandu:

—Ixoty eho exo — aja ipe.

³⁰ Pe, ixoty Siri ujan oho ixo. Pe, uhyk ehe. Isai mupinim ame'ē ke sawa'e pandu pandu. Ame'ē ke rehe Siri hendu rahā, pandu ipe:

—Sa'e! Nde eresak eresak ame'ē ke nde erekwa katu my? — aja Siri pandu ipe.

³¹ Sawa'e pandu:

—Anī. Amō ihē ke mu'e ym rahā, marā ka ym ihē akwaha. Se ewapyk ejur. Ihē rake ewapyk — aja Siri pe sawa'e pandu.

³² Pe, sawa'e rake wapyk. Tupā je'ēha rehe sawa'e usak usak ame'ē ke kuja ihī:

“Jukwaha renda pe arapuharan ke amō jukwa raho.

A'e aja tī. A'e ke amō ta jukwa ta raho tī.

Arapuharan ra'yr ke amō ta hawī rahā, ahem ym. A'e ke aja tī. Je'ē ym ta a'e ke tī.

³³ A'e ke ngā mupyrara rahā, amō muputu'u ym ingi. Ame'ē ywy pe har ta katu ym te ame'ē ke ma'ema'e ipe. Ame'ē rehe har pandu ym awa.

A'e ke amō ta jukwa ta. Pe, kome'ē ywy keruhū ke hijar ta oho” aja pinīha ke sawa'e usak usak uī.

³⁴ Pe, Siri pe sawa'e pandu:

—Emujekwa ihē pe rahā! Awa rehe har Tupā je'ēha pandu ame'ē ke pandu pandu ko my? Juehe har pandu pandu my? Amō rehe har pandu pandu my? — aja sawa'e pandu.

³⁵ Pe, Jesu rehe har Tupā je'ēha pandu ame'ē ke pandu pandu, ame'ē ke Siri mujekwa ipe. Tupā je'ēha rehe sawa'e usak ramō, ame'ē ke Siri mu'e. ³⁶ Ame'ē ngi Jesu rehe har mu'e mu'e tī. Pe, pe rupi oho ixo rahā, y rehe a'eta uhyk oho. Pe, etio ywy pe har pandu:

—Ko y ihī. Ihē ke nde eremujahuk rahā, katu my? — aja Siri pe pandu.

³⁷ [Siri pandu ipe:

—Jesu rehe nde erejurujar katu rahā, katu tiki — aja etio ywy pe har pe pandu.

A'e pandu:

—Jesu Kirisutu riki Tupā ra'yr, aja ihē akwa katu — aja etio ywy pe har pandu.]

³⁸ Aerehe myra ujan ame'ē ke etio ywy pe har mupyta. Pe, y rehe a'eta uhyk oho. Mokōi jō a'eta. ³⁹ A'e ke Siri mujahuk. (Aja rahā, Tupā kotyhar ke a'e apo 'y, aja mujekwa katu.) Pe, y ngi a'eta uhem rahā, Siri ke Tupā'a pyhyk raho. Etio ywy pe har usak ym te ehe tī. Pe, pe rupi huru jywyr oho tī.

⁴⁰ Siri riki pahar Asot ok ta pe uhem. A'engi amō amō ok ta pe myrandu katu pandu pandu oho. Jesu rehe har ame'ē myrandu katu ke pandu pandu oho. Pe, Sesaréi ok ta pe uhyk oho.

9

Jesu rehe Sáu jurujar katu

(At 22.6-16; At 26.12-18)

¹⁻² Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta rehe Sáu parahy te rī. Upa jukwa tar katu. Aerehe jundéu awa tama'e pa'i keruhū pe a'e oho. Pandu ipe:

—Ndama ok ta pe ihē aho ta. A'ep jundéu awa tama'e jy'ariha renda heta ihī. A'ep Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta ke ihē amāhem rahā, apukwar ta arur. Sawa'e ta ke ihē apukwar ta arur. Kūjā ta ke apukwar ta arur tī. Jerusarē ok ta pe arur ta. Ne je'ēha rupi ihē aho ta. Aerehe paper pinim ke ihē pe emuwyr — aja pa'i keruhū pe Sáu pandu.

Pe, ame'ë ke Sáu pe a'e me'ë.

³ Pe, Sáu oho. Ndama ok ta pe uhyk tate rahã, pahar ywa ngi wera te hũ. Hake rupi wera te hũ. ⁴ Wyw pe a'e u'ar ukwap. Kuja je'ëha rehe a'e hendu:

—Sáu! Ma'ewã ihë ke nde eremupyrara my? — aja Sáu hendu.

⁵ Sáu pandu:

—Sa'e! Awa nde my? — aja pandu ipe.

Pe, Sáu pe pandu:

—Ihë riki Jesu. Ihë ke nde eremupyrara erexo. ⁶ Ere, Epu'am. Ndama ok ta pe eho. A'ep ma'e nde erema'ema'e ta ame'ë ke amõ pandu ta nde pe — aja Jesu pandu.

⁷ Sáu namõ oho ame'ë ta pyta u'am. Uhem ym ngã je'ëha ke. Amõ je'ëha rehe jõ a'eta hendu. Anĩ. Usak ym awa ke rehe. ⁸ Pe, Sáu pu'am. Pe, eha pirar rahã, usak ym te ma'e ke. A'erehe ipo rehe amõ ta pyhyk. ⁹ Aja Ndama ok ta pe hykĩ muhyk raho. Mahapyr ukwer rahã, usak ym te ma'e ke rehe. Arahã u'u ym te ma'e ke. Y ke u'u ym tĩ.

¹⁰ Pe, Ndama ok ta pe amõ sawa'e ixo. Her Anani. Jesu rehe jurujar katu a'e. Ixeraiha aja usak. Aja jandema'e sawa'e te mujekwa ipe:

—Anani!

A'e pandu.

—Sawa'e! Ma'e nde pe? — aja Anani.

¹¹ Jandema'e sawa'e te pandu ipe:

—Eho! Ok ta rape rupi eho. Ok ta rape rer: "Tatambyk." Ame'ë rupi Jun rok ihĩ. Ame'ë rupi epandu: "Me'Jun rokihĩ my? My Sáu? Tar ok ta pe har a'e" aja epandu eho. Ihë pe ma'e pandu pandu uĩ apo. ¹² Kuja ixeraiha aja a'e usak. Ixoty nde erehyk ereho. Nde po ke iãkã rehe nde eremujar. Aja rahã, ma'e ke rehe a'e usak katu ta tĩ. Aja ixeraiha rehe a'e usak — aja Anani pe jandema'e sawa'e te pandu.

¹³ A'e pandu:

—Sawa'e! Ame'ë sawa'e rehe har amõ ta pandu hũ ihë pe. Nde kotyhar ta rehe mâte hũ ma'e jaxeraha ke ma'ema'e. Aja Jerusarë ok ta pe ixo ame'ë ta pe ma'ema'e hũ tĩ. ¹⁴ Ko Ndama ok ta pe aja tĩ. Nde kotyhar ta ke mahy ta uwyr tĩ. Upa nde rehe jurujar katu ame'ë ta ke a'e pyhyk ta uwyr. Jundéu awa tama'e pa'i keruhũ je'ëha rupi a'e uwyr. A'erehe aho tar ym ixoty — aja Anani pandu.

¹⁵ Jandema'e sawa'e te pandu ipe:

—Anĩ. Sáu koty eho! Ihë asak katu ehe ame'ë ke a'e. Ihë rehe a'e paraky ta apo 'y. Ihë rehe har a'e pandu pandu ta oho. Ame'ë riki ima'e parakyha ke. Amõ awa ta pe ihë rehe har pandu pandu ta oho. Jundéu awa aja ym ame'ë ta pe pandu ta oho. Kapitã keruhũ pe pandu ta oho tĩ. Jundéu awa ta pe pandu pandu ta oho tĩ. ¹⁶ Ihë rehe har a'e pandu pandu ta oho, a'erehe a'e ke amõ ta

mupyrara te hũ ta. Ame'ë ke ihë amujekwa ta ipe — aja Anani pe pandu.

¹⁷ Pe, ixoty Anani oho. Jun rok mahem rahã, ixo oho. Pe, Sáu ãkã rehe ipo mujar. Pandu ipe:

—Sáu! Jesu rehe nde erejurujar katu apo 'y, a'erehe nde riki ihë mu apo 'y! Se nde erejur rahã, Jesu rehe nde eresak. A'e riki jandema'e sawa'e te. A'e riki ihë ke muwyr nde koty. A'erehe ihë ajur. Nde reha ke amopok katu ajur. Nde py'a rehe Tupã'ã ihĩ katu ta tĩ — aja Sáu pe Anani pandu.

¹⁸ Pe, pahar Sáu reha ngi ma'e ke u'ar. Pira pirer aja saka ame'ë ke u'ar. Pe, usak katu tĩ. Pe, pu'am. Pe, a'e ke Anani mujahuk. (Aja rahã, Jesu kotyhar ke a'e apo 'y, aja mujekwa katu.) ¹⁹ Pe, ma'e ke upa u'u rahã, pyrãtã katu tĩ.

Ndama ok ta pe myrandu katu ke Sáu pandu pandu

Ndama ok ta pe Sáu pyta we rĩ. Jesu rehe jurujar katu ame'ë ta namõ pyta we rĩ. ²⁰ Pe, pahar jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe a'e ixo oho. Jesu rehe har a'e pandu pandu oho. "Jesu riki Tupã ra'yr" aja ngã pe a'e pandu pandu.

²¹ Upa hendu ame'ë ta pandu: "Mã! Ma'erehe my!" aja ngã. Pe, pandu pandu a'eta jupe tĩ:

—Mã! Jesu rehe jurujar katu ame'ë ta ke kome'ë sawa'e mupyrara hũ. Jerusarë ok ta pe ixo, ame'ë ta ke mupyrara hũ. Ndama ok ta pe aja tĩ. Jesu rehe jurujar katu ame'ë ta ke pyhyk uwyr tĩ. Pe, Jerusarë ok ta pe a'e pukwar ta raho. Pa'ihu ta pe pukwar ta raho, a'erehe se uwyr. Apo Jesu rehe har a'e pandu pandu katu. Ma'ewã puki! — aja a'eta jupe.

²² Sáu pandu katu te:

—Jete har te riki. Jesu riki Kirisutu. Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ë ke a'e — aja ngã pe a'e mujekwa katu te.

Ame'ë rehe har pandu katu te, a'erehe jundéu awa ta je'ëha ke mujwyr ym ipe. Ndama ok ta pe ixo ame'ë ta mujwyr ym ipe.

²³ Yman a'ep Sáu ixo. Pe, jundéu awa ta jy'ar ixo. Pandu pandu a'eta jupe:

—Sáu ke jande jajukwa ta jaho — aja a'eta jupe.

²⁴ A'erehe ok ta rukwen pe a'eta harõ u'am. Wera rahã, harõ u'am. Pytun rahã, harõ u'am tĩ. Sáu ke a'eta pyhyk rahã, jukwa ta. Anĩ. Ame'ë rehe har Sáu pe amõ pandu oho. ²⁵ A'erehe pytun rahã, Sáu ke ehe katu ame'ë ta muhem mondo. Ok ta ita kutar ngi mujy mondo. Wasãkã ran keruhũ pe mujy mondo. Pe, ujan oho a'eta ngi.

Jerusarë ok ta pe Sáu ixo

²⁶ Pe, Jerusarë ok ta pe Sáu uhyk oho. Uhyk rahã, Jesu rehe jurujar katu ame'ë ta

namō a'e jy'ar ta tipe oho. Anī. Sáu ngi a'eta kyje. Jesu rehe Sáu jurujar katu apo 'y, ame'ē ke a'eta ukwa ym, a'erehe kyje ingi. ²⁷ Pe, Manambe oho ixoty. Pe, Jesu mondo ame'ē ta koty Sáu ke a'e muhyk raho. Ame'ē ta pe upa Sáu rehe har a'e pandu:

—Pe rupi Sáu oho ixo rahā, jandema'e sawa'e te rehe a'e usak. Jandema'e sawa'e te pandu pandu ipe tī. Apo Jesu rehe har Sáu pandu pandu tī. Ndama ok ta pe a'e pandu pandu hū. Pandu rahā, a'e kyje ym amō ta ngi — aja Jesu mondo ame'ē ta pe Manambe pandu.

²⁸ Pe, ame'ē ta namō Sáu pyta. Jerusarē ok ta rupi Jesu rehe har a'e pandu pandu oho. ²⁹ Pandu pandu rahā, kyje ym ngā ngi. Pe, amō awa je'ēha pandu ame'ē ta a'ep ixo tī. Jundēu awa ta ke a'eta tī. Ngere awa ta je'ēha a'eta pandu. Ame'ē ta namō Jesu rehe har Sáu pandu pandu hū. Je'ē hātā tā a'eta namō tī. Pe, Sáu ke ame'ē ta jukwa ta tipe. ³⁰ Ame'ē ke Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta ukwa rahā, Sesarēi ok ta pe Sáu ke a'eta raho. A'engi Tar ok ta pe Sáu ke a'eta mondo.

³¹ Ajame'ē ke Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta ke amō ta mupyrara ym. (Sáu mupyrara ym apo 'y.) A'erehe upa Jundēi wyy rupi ixo ame'ē ta ke amō ta mupyrara ym tī. Ngarirēi wyy pe ixo ame'ē ta ke mupyrara ym tī. Samari wyy pe ixo ame'ē ta ke mupyrara ym tī. Pe, Jesu rehe jurujar katu te we ngā oho ixo. Tupā rehe ipy'a katu ixo tī. Tupā'a mujekwa katu tī, a'erehe amō amō ta Jesu rehe jurujar katu tī.

Ri ok ta pe Petu oho. Jop ok ta pe oho tī.

³² Amō amō ok ta rupi Petu ohoho ixo. Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta rehe a'e usak oho. ³³ Pe, Ri ok ta pe uhyk oho. A'ep amō sawa'e rehe uhyk. Her Enéi. Upa jupyrātā rātā ame'ē ke a'e. Awa po wajar mahapyr warahy 'ar rahā, myrape 'ar pe tui, hok pe. ³⁴ Pe, Petu pandu ipe:

—Enéi! Nde ke Jesu Kirisutu mukatu! Myrape 'ar ngi epu'am. Pukeka ke emupuku katu emou — aja Enéi pe pandu.

³⁵ Pahar Enéi pu'am. Upa Ri ok ta pe har ta usak ehe. Pe, Tupā koty ipy'a ke ame'ē ta muruwak mondo. Saro ok ta pe har ta aja tī. Usak ehe tī. Pe, Tupā koty ipy'a ke a'eta muruwak mondo tī.

³⁶ Jop ok ta pe kūjā ixo. Her Tambi. Ngere awa ta je'ēha kuja amō her tī: “Ndo” aja ipe. Jesu rehe a'e jurujar katu tī. Katu ame'ē pame katu te amō ta pe a'e ma'ema'e katu. Ima'e ym te ame'ē ta rehe a'e haihu katu tī. ³⁷ Ri ok ta pe Petu ixo rahā, ma'e ahyha ke kūjā pyhyk. Pe, manō. Hete ke amō ta kutuk. Y pe kutuk. (A'ep pe har ta aja te'eha a'e. Upa kutuk rahā, hete ke pukek.) Pe, kapy ywate har henda ihī ame'ē pe mou.

³⁸ “Ri ok ta pe Petu ixo” aja Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta hendu. Ri ok ta kotete ihī. A'erehe ixoty mokōi sawa'e ta mondo. Kuja sawa'e ta pandu oho ipe:

—Pahar jande namō eho — aja Petu pe pandu oho.

³⁹ Pe, Petu pu'am. Sawa'e ta namō oho. Jop ok ta pe uhyk rahā, kapy ywate har henda ihī ame'ē pe amō ta raho. Upa ix-awa'e manō ame'ē ta juramā u'am. Petu rake rupi juramā u'am. Jixi'u hū u'am. Ixuwe katu rahā, kamixa ke Ndo mujā mujā. Ame'ē ke Petu pe mujesak jesak u'am. Kamixa puku Ndo mujā ame'ē ke mujesak jesak u'am tī. ⁴⁰ Pe, kapy ngi upa kūjā ta ke Petu muhem mondo. Pe, ipynarāi pe wapyk. Tupā namō pandu pandu. Pe, hete koty uwak. Pandu:

—Tambi! Epu'am! — aja kūjā manō ame'ē ke pe Petu pandu.

Pe, eha ke kūjā pirar. Petu rehe ma'ā rahā, wapyk. ⁴¹ Ipo ke Petu pyhyk. Pe, mupu'am. Pe, Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta ke a'e mujy'ar. Ixawa'e manō ame'ē ta ke mujy'ar tī. ⁴² Kūjā kwera ramō ame'ē ke a'e mujesak kūjā ta pe. Ame'ē rehe har myrandu upa Jop ok ta rupi amō ta pandu pandu oho. ⁴³ A'erehe Jesu rehe heta ngā jurujar katu. Jop ok ta pe Petu pyta we rī. So'o pīrer rehe ma'eha namō a'e pyta we rī. Her Simā.

10

Kone rehe har

¹ Sesarēi ok ta pe amō sawa'e ixo. Her Kone. Homa awa tama'e sonda ta ixo. Itar wyy ngi sonda ta uwyr. Ame'ē tama'e kapitā ke a'e. Kuja, 100 hetaha sonda tama'e kapitā ke a'e. Sawa'e katu ame'ē ke a'e. ² Jundēu awa ramūi ta ukwa aja Tupā rehe ipy'a ke a'e moī moī katu. Upa katu te hok wyr pe har ta aja tī. Tupā rehe ipy'a moī moī katu tī. Amō awa riki a'e. Jundēu awa ym a'e. Pe, jundēu awa ta ima'e ym te rahā, ame'ē ta rehe a'e haihu katu. Tupā namō a'e pandu pandu katu te tī. ³ Amō wera rahā, warahy ywa ku'a ihon tate rahā, ixeraiha aja a'e usak. Tupā je'ēha rahoha wyjy uwyr ehe, aja a'e usak katu. A'e pandu:

—Kone! — aja Tupā je'ēha rahoha.

⁴ Kone usak ehe rahā, jumukahem ingi. Pe, pandu ipe:

—Sa'e! Ma'e nde pe my? — aja Kone pandu.

Tupā je'ēha rahoha pandu:

—Tupā namō nde erepandu pandu, ame'ē ke a'e ukwa katu. Ma'e ke nixói te ame'ē ta rehe nde erehaihu katu, ame'ē ke ukwa katu tī. ⁵ A'erehe nde rehe a'e usak katu. Apo Jop ok ta pe sawa'e ta ke emondo. Simā Petu pe: “Jande namō eho” aja a'eta pandu ta oho. ⁶ Amō sawa'e rok pe Simā

Petu ixo. Ok jar rer amō Simā. Ame'ē Simā so'o pīrer rehe ma'eha ke a'e. Y ramūi rake hok ihī — aja Tupā je'ēha rahoha pandu.

⁷ Pe, Tupā je'ēha rahoha jywyr oho. Aja ixeraiha aja Kone usak. Pe, mokōi miasu ta ke Kone mujy'ar. Amō sonda ke mujy'ar tī. Ame'ē sonda riki jundēu awa ramūi ta ukwa aja Tupā rehe ipy'a ke a'e moī moī katu tī. Konema'e miasu a'e tī. ⁸ Ame'ē mahapyr sawa'e ta pe upa usak ame'ē rehe har Kone pandu pandu. Pe, Jop ok ta pe mahapyr sawa'e ta ke a'e mondo.

⁹ Ame'ē ku'ē rahā, pe rupi a'eta oho ixo rī. Warahy jandar tate rahā, Jop ok ta pe uhyk tate. Arahā, ok kupe 'ar pe Petu oho. (Ame'ē ok kupe ipe katu.) A'ep Tupā namō pandu pandu ta. (Aja te'eha jundēu awa ta ma'ema'e katu. Ok kupe 'ar pe Tupā namō pandu pandu katu uī.) ¹⁰ A'e myahy uī. Ma'e ke u'u tar katu. Pe, ma'e ke amō mupupur ixo rahā, ixeraiha aja a'e usak. ¹¹ Kuja usak. Ywa ngi pan keruhū aja me'ē wjy uwy ixo. Iapyr rehe pame katu te pukwar. Ame'ē mujy muwyr. ¹² Kome'ē wwy keruhū pe mujy muwyr. Ame'ē jywī pe upa katu te wwy rupi so'o ta wata ame'ē ta ihī. Upa katu te ipixi'a pe ma'e wata ame'ē ta ihī tī. Upa katu te ma'ewyra wewe ame'ē ta ihī tī. ¹³ Pe, kuja hendu:

—Petu! Epu'am! Ma'e ke ejukwa! Ame'ē ke e'u! — aja ipe.

¹⁴ Petu pandu:

—Sa'e! Anī! So'o ta para ihī. Jande ramūi u'u ym ame'ē ke pehī. A'erehe ihē a'u ym ta tī — aja Petu.

¹⁵ Pe, kuja je'ēha uhyk ehe tī:

—Jete riki. Apo katu aja Tupā pandu. Jaxer te'e aja ym ekwa ekwa eī — aja Petu pe.

¹⁶ Aja mahapyr uhyk katu te ehe. Pe, upa ywa pe jywyr oho tī. Aja ixeraiha aja Petu usak.

¹⁷ Usak ramō ame'ē rehe har ipy'a pe Petu ukwa ukwa katu te uī. "Ma'ewā aja my?" aja jupe. Arahā Kone mondo ame'ē ta uhyk uwy. Hukwen koty pu'am u'am. Simā rok ke amō ta mujekwa a'eta pe. ¹⁸ Pe, a'eta pukái:

—Se Simā Petu ixo my? — aja sawa'e ta pukái.

¹⁹ Usak ramō ame'ē rehe har Petu ukwa ukwa uī rī. Pe, Tupā'ā pandu ipe:

—Ehendu katurahā! Mahapyr sawa'e ta nde pe pandu uwy. ²⁰ Epu'am. Ewyjy eho. Sawa'e ta namō eho. Ekyje ym a'eta ngi. Nde koty a'eta ke ihē amuwyr — aja Petu pe.

²¹ Pe, Petu wjy oho a'eta koty. Pandu:

—Sawa'e ke pekekar pexo ame'ē ke ko ihē. Ma'e pehē pe? — aja Kone muwyr ame'ē ta pe Petu pandu.

²² A'eta pandu:

—Nde koty jande ke Kone muwyr. Sonda tama'e kapitā a'e. Sawa'e katu ame'ē ke a'e. Jundēu awa ramūi ta ukwa aja Tupā rehe ipy'a ke a'e moī moī katu. Kone rehe har upa jundēu awa ta pandu katu. Kwehe Tupā je'ēha rahoha mujekwa ipe: "Nde rok pe Petu ke emuhyk erur. Nde pe ma'e ke a'e pandu pandu ta" aja Kone pe. A'erehe jande jajur — aja Petu pe sawa'e ta pandu.

²³ Pe, Petu pandu:

—Pejur! Se pepyta we rī. Ka'aruk koty apo — aja sawa'e ta pe.

Ame'ē ku'ē rahā, ima'e ke Petu moī katu. Pe, a'eta namō oho. Amō ta oho tī. Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta ke. Jop ok ta pe har ta ke a'eta. ²⁴ A'engi amō ku'ē rahā, Sesaréi ok ta pe a'eta johu uhyk oho. Kone rok pe uhyk rahā, Kone harō ixo. Petu ta rehe harō ixo. Ianam ta ke a'e mujy'ar. Ehe katu ame'ē ta ke mujy'ar tī. Upa ame'ē ta harō ixo tī. ²⁵ Hok pe Petu ixe tate rahā, ixoty Kone oho. Pe, Petu py koty a'e jumumbe jumumbe oho. Ipynarāi pe a'e wapyk uī tī. (Aja ipy'a moī moī ta tipe.) ²⁶ Pe, a'e ke Petu mupu'am. Pandu ipe:

—Epu'am katu! Nde aja sawa'e te'e ihē tī. Ihē rehe nde py'a emoī moī ym eī — aja Kone pe Petu pandu.

²⁷ Hok pe ixe oho rahā, Kone namō Petu pandu pandu. ²⁸ A'ep hetaha ta rehe Petu usak. Pe, a'eta pe Petu pandu:

—Jundēu awa aja ym namō jande jaxo rahā, katu ym. Aja jande ramūi ta je'ēha ke. Ame'ē ke pekwa katu. Ko jundēu awa ihē. Amō awa rok pe aja tī. Amō awa rok pe jande jaxe rahā, katu ym tī. Aja jande ramūi ta je'ēha tī. Ame'ē ke pekwa katu tī. Anī. Aja ym apo 'y. Amō awa namō jaxo rahā, katu apo 'y. Aja ihē pe Tupā mujekwa. Amō awa jaxer ym, aja ihē pe Tupā mujekwa katu tī. Ihē keraiha rupi a'e mujekwa katu ihē pe. ²⁹ A'erehe ihē pe nde kotyhar ta pandu rahā, pahar ihē ajur. Apo ihē akwa ta. Ma'erehe ihē ke nde eremuhyk se my? — aja Petu ipe.

³⁰ Pe Kone pandu:

—Amukwehe ihē rok pe ihē axo. Mahapyr aker apo. Tupā namō ihē apandu pandu aī. Se warahy rahā, apo aja, ma'e warahy ywa ku'a ihon rahā. Pahar ihē ruwa koty sawa'e uhem u'am. Ima'e mundeha riki hendy! ³¹ Ihē pe a'e pandu: "Kone! Tupā namō nde erepandu pandu ame'ē ke Tupā ukwa katu. Ima'e ym te ame'ē ta rehe nde erehaihu katu ame'ē ke Tupā ukwa katu tī. ³² Apo Jop ok ta pe amō ke emondo. Simā Petu pe a'eta pandu ta oho. Amō Simā rok pe ixo. Ame'ē Simā so'o pīrer rehe ma'eha ke a'e. Y ramūi rake hok ke ihī" aja ihē pe. ³³ A'erehe pahar nde koty sawa'e ta ke ihē amondo. Pahar nde erejur. Katu aja. Ko jande jaxo apo. Jande rehe Tupā usak katu ixo. Upa nde pe Tupā mujekwa ame'ē

ke rehe jande jahendu tar katu — aja Petu pe Kone pandu.

Petu je'ēha ke

³⁴ Pe, Petu pandu:

—Jete! Ihē akwa katu apo! Ihē keraiha aja ihē asak. Aerehe upa katu te awa ta rehe Tupā juja katu te usak katu, aja akwa katu. ³⁵ Amō amō awa ta ipy'a ke moī moī katu ehe rahā, ame'ē ke Tupā putar katu tī. Amō amō awa ta katu ame'ē ke ma'ema'e rahā, ame'ē ke a'e putar katu tī. Upa katu te amō amō awa ta rehe a'e juja katu te usak katu. (Upa so'o ke a'u katu, ame'ēja saka Tupā mujekwa.)

³⁶ —Apo kuja pekwa katu. Jundēu awa ta pe je'ēha ke Tupā muwyr. Ngā py'a ke Jesu muhury katu, ame'ē myrandu katu ke muwyr. Jesu riki jandema'e sawa'e te. ³⁷ Upa Juā pandu pandu rahā, Jesu riki pandu pandu uwyr tī. Upa Juā mujahuk rahā tī. Ngarirēi ywy pe Jesu pandu pandu py. A'engi Jundēi ywy rupi pandu pandu oho. ³⁸ Jesu rehe har pekwa katu. Nasare ok ta pe har a'e. Pyrātāha ke Tupā muwyr ipe. Tupā'a ke a'e moī katu ehe tī. Usak katu ehe tī. Aerehe upa ok ta rupi katu ame'ē ke a'e ma'ema'e oho. Ājā ta awa ta py'a rehe ihī, ame'ē ta ke upa mukatu hū tī. ³⁹ Awa ta py'a ngi upa muhem mondo. Jundēu awa ta ok ta rupi Jesu ma'ema'e, ame'ē rehe jande jasak. Ame'ē rehe har japandu pandu. Jerusarē ok ta pe ma'ema'e ame'ē ke rehe jasak tī. Ame'ē rehe har japandu pandu tī. Pe, myra ngā mupia ame'ē ke rehe Jesu ke amō ta mujar mu'am. Aja a'e ke ngā jukwa.

⁴⁰ —Pe, mokōi ukwer rahā, a'e ke Tupā mukwera katu muhem. ⁴¹ Jesu ke jande pe a'e mujesak tī. Upa ngā usak ym ehe. Jande pe jō Tupā mujesak. Jande rehe Tupā usak katu ame'ē ta ke jande. Yman rahā, jande rehe a'e usak katu ta tī, aja a'e ukwa katu. Upa a'e kwera katu uhem rahā, Jesu namō ma'e ke jande ja'u. (Aja rahā, a'e atu kwera katu aja jakwa katu. Ixuwe katu a'e, aja jakwa katu tī.) ⁴² Pe, jande pe a'e pandu: “Ihē rehe har ngā pe pepandu pandu peho. Ngā rehe har ihē atu apandu pandu ta aja Tupā mu'am. 'Katu pehē. Tupā namō pexo katu' aja apandu ta. Anī rahā: 'Katu ym pehē. Mupyaraha renda pe peho' aja apandu ta tī. Aja ixuwe katu ame'ē ta rehe har ihē apandu ta. Manō ame'ē ta ke ihē amukwera katu ta muhem. Pe, ame'ē ta rehe har apandu katu ta tī” aja jande pe Jesu pandu — aja Petu pandu.

⁴³ A'e pandu tī:

—Jesu rehe har upa ymanihar Tupā je'ēha pandu ame'ē ta pandu pandu. Kuja pandu: “Ma'e ka'u te'eha ke amō ma'ema'e. Pe, Jesu rehe a'e jurujar katu rahā, Tupā ipy'a jwywr ta ehe. Jesu je'ēha rupi Tupā ipy'a jwywr ta

ehe” aja ymanihar ta pandu — aja Kone ta pe Petu pandu.

Amō awa ta rehe Tupā'a ihī katu

⁴⁴ Petu pandu pandu uī rahā, upa hendu uī ame'ē ta rehe Tupā'a ihī katu. Kone ta rehe ihī katu. ⁴⁵⁻⁴⁶ Amō amō awa tama'e je'ēha ke Kone ta pandu pandu. (Aja Tupā'a ihī katu, aja mujekwa katu Petu ta pe.) Tupā rehe har pandu pandu tī: “Ne jō riki katu te me'ē ke” aja pandu katu ipe. Ame'ē ke Jop ok ta ngi Petu namō uwyr ame'ē ta hendu. Jesu rehe jurujar katu ame'ē ke a'eta tī. Jundēu awa ta ke a'eta tī. Pe, aja ame'ē ta hendu rahā, amō awa ta rehe Tupā'a ihī katu, aja a'eta ukwa katu tī. (Jundēu awa aja ym ame'ē ta rehe ihī katu, aja ukwa katu tī.) Aerehe: “Mā! Katu tiki” aja pandu. Pe, Petu pandu:

⁴⁷ —Jande aja kome'ē ta rehe Tupā'a ihī katu tī. Aerehe kome'ē ta ke jande jamujahuk rahā, katu tiki. Amō ta riki marā ka ym je'ēha ke — aja Petu pandu. (Mujahuk rahā, Tupā kotyhar ta ke a'eta apo 'y, aja mujekwa katu amō ta pe.)

⁴⁸ Pe, inamō uwyr ame'ē ta pe Petu pandu:

—Jesu Kirisutu je'ēha rupi kome'ē ta ke pemujahuk — aja a'eta pe.

Upa mujahuk rahā, Petu ta pe Kone pandu:

—Jande namō pepyta we rī — aja a'eta pe.

11

Jerusarē ok ta pe har ta pe Petu pandu pandu

¹ Tupā je'ēha rehe amō awa ta jurujar katu, aja Jesu mondo ame'ē ta hendu. Jundēu awa aja ym ame'ē ta jurujar katu, aja hendu. Jundēi ywy rupi Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta ixo. Tupā je'ēha rehe amō awa ta jurujar katu, aja ame'ē ta hendu tī. ² Pe, Jerusarē ok ta pe Petu jwywr rahā, amō ta je'ē je'ē hū inamō. Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta a'eta. Ipirer jupāha putar katu ame'ē ta ke a'eta. Aerehe hamūi ta ukwa aja me'ē rehe hendu katu we rī. Ame'ē ta je'ē je'ē hū tī:

³ —Amō awa ta rok pe nde erexe ereho. Aja rahā, katu ym. Jundēu awa ta aja ym ame'ē ta ke. Ame'ē ta namō ma'e ke nde ere'u tī. Katu ym tī — aja Petu pe je'ē hū.

⁴⁵ Pe, upa katu te ame'ē rehe har Petu pandu pandu. Kuja pandu:

—Jop ok ta pe ihē axo rahā, Tupā namō ihē apandu pandu aī. Pe, ihē keraiha aja ihē asak. Ame'ē rupi kuja ihē asak. Ywa ngi pan keruhū aja me'ē wyjy uwyr. Iapyr rehe pame katu te pukwar. Ame'ē mujy muwyr. ⁶ Ihē rake pyta. Jywi pe ihē ama'a katu rahā, ywy rupi so'o wata ame'ē ta rehe ihē asak. Ka'a rupi so'o ixo ame'ē ta rehe ihē asak tī. Ipixi'a pe wata ame'ē ta rehe ihē asak tī.

Ka'a rupi ma'ewyura wewe ixo ame'e ta rehe ihê asak tî. ⁷ Pe, kuja ihê pe je'êha pandu muwyr: "Petu! Epu'am! Ma'e ke ejukwa! Ame'e ke e'u!" aja ihê pe. ⁸ Pe, ihê apandu: "Sa'e! Anî! Jande ramûi ta u'u ym ame'e ke ihê a'u ym ta tî" aja ihê apandu. ⁹ Pe, ywa ngi je'êha ihê pe uwyr tî: "Ame'e ke jete har te riki. Apo amô koty. 'Katu' aja Tupã pandu. 'Ame'e ke jaxer te'e' aja ym ekwa eî" aja ihê pe. ¹⁰ Aja mahapyr ihê rehe uhyk katu te. Pe, upa katu te ywa pe jywyw oho.

¹¹ —Pe, arahã ok pe mahapyr sawa'e ta uhyk uwyr tî. Simã rok pe ihê axo, a'ep uhyk uwyr. Ame'e ta ke ihê koty amô muhyk muwyr. Sesaréi ok ta ngi muhyk muwyr. ¹² Pe, ihê pe Tupã'a pandu: "Pahar sawa'e ta namô eho" aja ihê pe. Ko ixo ame'e ta ihê namô oho tî. Awa po wajar peteî hetaha ta oho tî. Jesu rehe jurujar katu ame'e ta ke a'eta tî. Sesaréi ok ta pe jande jahyk rahã, Kone rok pe jande jaxe jaho.

¹³ —Hok pe Tupã je'êha rahoha rehe Kone usak, ame'e rehe har jande pe a'e pandu pandu. Tupã je'êha rahoha pandu ipe: "Jop ok ta pe sawa'e ta emondo. Simã Petu pe a'eta pandu ta oho: 'Pahar jande namô eho' aja. ¹⁴ Nde ke Tupã muhã katu ta ame'e rehe har a'e pandu ta nde pe. Upa nde rok wyr pe har ta ke Tupã muhã katu ta tî. Ame'e rehe har a'e pandu ta tî" aja Kone pe pandu. ¹⁵ Pe, a'eta pe ihê apandu pandu rahã, jande aja ame'e ta rehe Tupã'a ihî katu tî. ¹⁶ Pe, Jesu je'êha ke ihê akwa a'am. Kuja a'e pandu: "Y pe Juã mujahuk. Pehê amô koty. Pehê rehe Tupã'a ihî katu ta" aja Jesu pandu katu. ¹⁷ Jesu riki jandema'e sawa'e te. Jesu Kirisutu rehe jande jajurujar katu rahã, Tupã'a ke jande py'a rehe Tupã muwyr. Jande aja jundéu awa ym ame'e ta py'a rehe Tupã'a ke Tupã muwyr tî. A'erehe marã ka ym ihê aje'êha. Tupã namô ihê ajumai ym ta me'e te'e — aja Petu pandu.

¹⁸ Ame'e ke rehe Jesu rehe jurujar katu ame'e ta hendu rahã, je'êha uhem ym. Jerusarê ok ta pe har ta ke a'eta. Pe, Tupã pe pandu: "Ne jô riki katu te me'e ke" aja. Kuja pandu tî:

—Aja rahã, jundéu awa aja ym ame'e ta Tupã koty ipy'a muruwak mondo rahã, ame'e ta ke Tupã muhã katu ta tî — aja Jerusarê ok ta pe har ta pandu.

Antioki ok ta pe Jesu rehe jurujar katu ame'e ta ixo

¹⁹ Yman Esete ke amô ta jukwa rahã, Jesu rehe jurujar katu ame'e ta ke amô ta mupyrara tî. A'erehe amô koty koty ame'e ta uhâi oho. Amô amô ta Seni wyw pe oho. Amô amô ta Xi ypa'û pe oho tî. Amô amô ta Antioki ok ta pe oho tî. Ame'e ta uhâi uhâi oho rahã, jundéu awa ta pe jô Tupã je'êha ke pandu pandu. ²⁰ Pe, amô sawa'e

ta Antioki ok ta pe uhyk oho. Xi ypa'û pe har ta ke a'eta. Syre ok ta pe har ke amô ta tî. Jesu rehe jurujar katu ame'e ta ke a'eta. Pe, Antioki ok ta pe uhyk rahã, jundéu awa aja ym ame'e ta pe myrandu katu ke a'eta pandu pandu. Jesu rehe har pandu pandu. ²¹ Jesu riki jandema'e sawa'e te. A'e je'êha rupi a'eta pandu pandu. A'erehe hamûi ta ukwaha ke heta ngã hijar. Antioki ok ta pe har ta riki hijar. Pe, jandema'e sawa'e te rehe a'eta jurujar katu tî.

²² Ame'e rehe har myrandu ke Jerusarê ok ta pe har ta hendu. Jesu rehe jurujar katu ame'e ta hendu. A'erehe Antioki ok ta pe Manambe ke a'eta mondo. (Jesu rehe jurujar katu ame'e ta ke a'e muhury ta oho, a'erehe a'e ke a'eta mondo.) ²³ A'ep a'e uhyk rahã, Jesu rehe jurujar katu ame'e ta heta ixo. A'erehe a'eta rehe Tupã usak katu, aja Manambe ukwa katu. A'erehe a'e huru katu. Pandu pandu we hû tî:

—Tapijar te'e we Jesu rehe pejurujar katu — aja Manambe pandu.

²⁴ Sawa'e katu ame'e ke Manambe. Tupã'a ihî katu ehe tî. Jesu rehe a'e jurujar katu te tî. Manambe pandu katu, a'erehe heta ngã Jesu rehe jurujar katu.

²⁵ Tupã je'êha ke inamô Sâu mu'e ta, aja Manambe putar, a'erehe Tar ok ta pe Manambe oho. A'ep Sâu ke a'e kekar oho. ²⁶ Mahem rahã, Antioki ok ta pe werur inamô. Peteî warahy 'ar rahã, a'ep mokôï sawa'e ta pyta rî. Jesu rehe jurujar katu ame'e ta namô ame'e ta pyta. Johu ngã ke a'eta mu'e mu'e. Antioki ok ta pe Jesu rehe jurujar katu ame'e ta ixo. Ame'e ta pe amô ta pandu py: "Kirisutu kotyhar ta ke" aja. (Amô: "Jesu kotyhar ta ke" aja her tî.)

²⁷ Arahã Antioki ok ta pe Tupã je'êha pandu ame'e ta uhyk uwyr. Jerusarê ok ta ngi uhyk uwyr. ²⁸ Heta ame'e ta ngi har peteî pu'am. Her Angambo. Tupã'ama'e pyrâtãha namô kuja a'e pandu:

—Kome'e ywy keruhû rupi ngã mi'u nixóï te ta. Ngã myahy te hû ta — aja Angambo pandu.

Jete har te riki ame'e. Aja uhyk. Karáu riki homa awa tama'e kapitã keruhû rahã, aja uhyk. ²⁹ A'erehe Jesu kotyhar ta pandu:

—Jundéi wyw rupi Jesu rehe jurujar katu ame'e ta ixo. Ame'e ta myahy hû ta. A'erehe tamatarer ke jamujy'ar ta. Ame'e ta pe jamondo ta — aja Antioki ok ta pe har ta pandu.

Pe, ima'ehû namô ixo ame'e ta heta me'e. Aja mujy'ar. Ima'e heta ym rahã, ame'e ta ta'yr mi me'e. Aja mujy'ar tî. ³⁰ Pe, upa tamatarer mujy'ar rahã, Jesu rehe jurujar katu ame'e tama'e kapitã ta pe mondo. Jundéi ywy rupi ixo, ame'e kapitã ta pe mondo. Manambe riki tamatarer raho. Sâu amô raho inamô tî.

12

Jesu kotyhar ta ke amō ta mupyrara tī

¹ Arahā amō amō we Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta ke Ero mupyrara. Ero riki jundéu awa tama'e kapitam. ² Pe, Ero je'ēha rupi Tian ke amō jukwa oho. Tian riki Juā mu. Kyse puku pe jukwa. Ame'ē rehe jundéu awa ta hury katu. ³ Ame'ē ke Ero ukwa rahā, Petu ke a'e pyhyk tī. Pasuko weraha rehe uhyk tate rahā, Petu ke pyhyk. (Ame'ē wera rahā, jundéu awa ta mbeju ke u'u. Mbeju ke mupururukiha nixói te, ame'ē ke u'u.) ⁴ Upa pyhyk rahā, kyndaha pe kynda raho. Heta sonda ta harō u'am. Awa py wajar mokōi sonda ta harō u'am. Tumeme harō py. A'engi amō tumeme harō tī. A'engi amō tumeme harō tī. Aja pame katu te harō u'am. Pe, Pasuko weraha upa rahā, Petu ke Ero muhem tar katu. Jundéu awa ta ruwa koty jukwa tar katu. ⁵ Pe, Petu rehe sonda ta usak katu u'am. (Jesu kotyhar ta anī.) A'eta Tupā namō pandu pandu hū. "Kyndaha ngi Petu ke emuhem katu" aja inamō pandu pandu hū.

Kyndaha ngi Petu ke Tupā je'ēha rahoha muhem

⁶ Pytun rahā, mokōi sonda ta pyter rupi Petu ukwer ou. Ku'ē rahā, Petu ke Ero muhem ta tipe. Jukwa ta tipe. Petu ke ipo apyr rupi sonda ta pukwar, ita tupaham pe. Ita tupaham pe sonda ta ipo apyr rupi pukwar tī. Kyndaha rukwen ke sonda ta harō u'am tī. ⁷ Pe, pahar kyndaha rehe Tupā je'ēha rahoha uhyk. Wera hū a'ep. Petu jixi'y rehe pyhyk. Pe, mukatak. Aja mupak. Pandu ipe:

—Pahar epu'am! — aja Petu pe.

Pe, pu'am rahā, pahar ita tupaham ke jujirar ingi. Tik tik tik. Upa jujirar. ⁸ Pandu ipe tī:

—So'o pirer nde ku'a rupi har emujar. Nde py rehe har epukwar tī — aja Petu pe.

Ame'ē upa rahā, pandu ipe tī:

—Kamixa emunde tī! Jahorahā! — aja Petu pe.

⁹ Pe, inamō Petu oho ixo. Kyndaha ngi uhem oho ixo. Anī. Petu ukwa ym rī. Tupā je'ēha rahoha muhem raho ame'ē ke Petu ukwa katu ym. Ixerai nahā my, aja Petu ukwaha naī. ¹⁰ Hukwen harōha asa py oho. Mokōihar ta ke asa oho tī. Pe, ita rukwen rehe uhyk oho. Ame'ē riki ok ta rukwen ke. Ok ta pe ixo oho ame'ē ke. Ame'ē rehe uhyk rahā, jupirar te'e u'am. Pe, a'eta uhem oho. Awa rape rupi wata we, pe, pahar Petu ke Tupā je'ēha rahoha hijar oho. ¹¹ Arahā Petu ukwa katu. Kuja jupandu jupe:

—Ihē akwa katu te apo 'y! Tupā je'ēha rahoha ke ihē koty Tupā muwyr. Ero ngi ihē ke a'e mupoir. Ihē ke mupoir, a'erehe ihē ke

amō jukwa ta, ame'ē ke jundéu awa ta usak ym ta apo 'y — aja Petu jupe.

¹² Poiriha Petu ukwa rahā, Mari rok rehe uhyk oho. Mari riki Juā māi. Mak aja Juā rer tī. A'ep heta jy'ar uī. Tupā namō pandu pandu uī. ¹³ Pe, ok kurar rukwen rehe Petu uhyk rahā, pukái u'am. Pe, kūjātāi usak oho. Ma'e mupupuriha ke a'e. Her Ho. ¹⁴ Petu je'ēha ke a'e ukwa. A'erehe hury katu jywyr oho. Hukwen ke pirar ym we ipe rī. Pe, amō ta pe a'e pandu oho:

—Se soroka pe Petu ixo! — aja kūjātāi.

¹⁵ Amō ta pandu:

—Anī. Nde te'e pe aja. Nde ereka'u te'e! — aja kūjātāi pe.

Anī. A'e pandu we rī:

—Jete atu te atu. Se Petu ixo! — aja a'eta pe.

Pe, amō ta pandu:

—Anī. Tupā je'ēha rahoha riki. Petu rehe usak katu ame'ē ke a'e — aja ipe.

¹⁶ Petu pukái pukái we u'am rī. Pe, amō hukwen pirar oho. Petu rehe a'eta usak rahā, a'eta pandu: "Mā! Myja nde erehem my? Mā!" aja a'eta pandu. ¹⁷ Pe, ipo ke Petu mukatak. (Aja a'eta je'ēha ke muputu'u a'eta ngi.) Pe, kyndaha ngi Tupā muhem ame'ē rehe har pandu pandu a'eta pe. Petu pandu tī:

—Ame'ē rehe har Tian pe pepandu peho. Jesu kotyhar ta pe pepandu peho tī — aja a'ep ixo ame'ē ta pe Petu pandu.

Pe, amō koty kanim oho.

¹⁸ Pytuniwe te rahā, sonda ta pandu pandu hū a'eta jupe. "My Petu ihon mamy?" aja sonda ta pandu hū. ¹⁹ Pe, sonda ta pe Ero pandu:

—Pekekar pehorahā! — aja a'eta pe.

Anī. Mahem ym a'eta. Pe, hukwen harōha ta pe Ero pandu pandu. Petu uhemihā rehe har pandu. Anī. Je'ēha nixói te a'eta rehe. Pe, amō sonda ta pe Ero pandu:

—Harōha ta ke pejukwa! — aja.

A'engi Jundéi ywy ngi Ero oho. Sesaréi ok ta pe oho. A'ep pyta rī.

Ero manōha rehe har

²⁰ Ero ixo ame'ē ywy ngi ngā mi'u ke Tir ok ta pe har ta werur. Aja te'ēha a'eta. Sinō ok ta pe har ta aja tī. Ngā mi'u werur tī. Pe, Tir ok ta pe har ta rehe Ero parahy te. Sinō ok ta pe har ta rehe parahy tī. A'erehe ame'ē mokōi ok ta pe ngā mi'u ke Ero mondo ym te apo 'y. A'erehe Ero rehe Tir ok ta pe har ta usak oho. Sinō ok ta pe har usak oho tī. Mukatu ta oho. (Aja rahā, ngā mi'u ke Ero mondo ta tī, aja ngā ukwa. A'erehe mukatu oho.) Eroma'e miasu pe ame'ē ta pandu py. Her Mbasa. Kapitā rok usakiha ke a'e. Ame'ē namō a'eta mukatu py oho. A'engi Ero namō mukatuhā rehe har johu ngā pandu ta oho.

²¹ Pe, amō weraha ke Ero manga. Arahā kapitāma'e myrape tymā 'ar pe a'e wapyk. Ima'e mundeha katu te ame'e ke a'e munde. Pe, ngā pe a'e pandu pandu katu te uī. ²² A'erehe Ero rehe ngā ipy'a katu u'am. Ehe har kuja pandu:

—Kome'e ywy keruhū pe har ym a'e! Tupā tiki a'e — aja ukwa ngā jupe.

²³ Tupā aja Ero rehe ipy'a ke amō ta moī moī katu. Ame'e ke Ero muputu'u ym ngā ngi. A'erehe pahar Tupā je'ēha rahoha parahy ehe. Ma'e ahyha mondo ehe. Upa hete rupi tapuru su'u su'u hū. Aja a'e manō.

²⁴ Pe, Tupā je'ēha ke amō ta pandu pandu oho. Amō amō ta Jesu rehe jurujar katu tī.

²⁵ Tamatarer ke upa raho rahā, Manambe jywyr oho. Jerusarē ok ta ngi jywyr oho. Sāu jywyr oho inamō tī. Jywyr oho rahā, Juā Mak ke a'eta raho. Antioki ok ta pe a'eta jywyr uhyk oho.

13

Manambe ke Jesu kotyhar ta mondo. Sāu ke mondo tī.

¹ Antioki ok ta pe Jesu rehe jurujar katu ame'e ta ixo. Ame'e ta ngi har Tupā je'ēha pandu ame'e ta ixo. Mu'eha ta ke a'eta tī. Ko Manambe. Amō Simā. “Amō awa pihun” aja her tī. Amō Rusi. Syre ok ta pe har a'e. Amō Sāu. Amō Manaē. Ero namō a'e tyha oho ame'e ke a'e. ² Ero riki jundēu awa tama'e kapitā. Pe, Jesu kotyhar ta riki johu ma'e u'uha ke hijar. (Aja Tupā rehe ipy'a ke a'eta moī moī katu.) Tupā namō a'eta pandu pandu uī tī. Arahā Tupā'a mujekwa a'eta pe:

—Manambe rehe ihē katu asak. Sāu rehe aja tī. A'erehe a'eta ke pemondo. Ihē amujekwa ame'e ke a'eta ma'ema'e ta oho — aja a'eta pe Tupā'a mujekwa.

³ Pe, a'eta ma'e u'uha hijar we rī. Tupā namō pandu pandu we tī. Pe, Manambe ākā rehe ipo ke Jesu kotyhar ta mujar. Sāu ākā rehe mujar tī. (Aja Tupā katu usak a'eta rehe, aja amō ta pe Jesu kotyhar ta mujekwa katu.) Pe, Manambe ta ke a'eta mondo.

Xi ypa'ū rehe Manambe ta uhyk oho

⁴ Serēu ok ta pe Manambe wata uhyk oho. Sāu aja tī. A'eta ke Tupā'a mondo. A'engi Xi ypa'ū rehe uhyk oho. Jarusu keruhū pe oho.

⁵ Pe, Sarami ok ta pe uhyk rahā, jundēu awa tama'e jy'ariha renda pe ixo oho. A'ep Tupā je'ēha ke a'eta pandu pandu. Juā Mak a'eta namō ixo. Manambe ta namō ma'e ke a'e ma'ema'e ixo.

⁶⁻⁸ Ypa'ū rupi a'eta asa oho. Pe, Pa ok ta pe uhyk oho. A'ep amō sawa'e rehe a'eta usak. Her Mba Jesu. Erima aja her tī. Ngere je'ēha pandu ame'e ke: “Erima” aja ipe. Jundēu awa ke a'e. Paje a'e. Tupā je'ēha pandu ame'e ke a'e jupe. Kapitā rehe katu ame'e ke

a'e. Kapitā rer Seji Páu. U kwa katu a'e ma'e. Pe, Manambe ta namō a'e pandu oho. Manambe ta ke a'e juehe muhyk werur. Tupā je'ēha ke a'e hendu tar katu. Anī. Ame'e ke Erima putar ym. Paje putar ym. Jesu rehe kapitā jurujar katu ame'e ke a'e putar ym tī. A'erehe Manambe ta namō a'e je'e je'e hū. ⁹ Pe, paje rehe Sāu ma'a katu. Sāu amō her ipe tī. “Páu” aja amō ipe tī. ¹⁰ Tupā'a ihī katu ehe. Pe, Páu pandu:

—Satana ra'y'r ke nde! (Ājā ramūi a'e.) Katu amō ta ma'ema'e ame'e ke nde ereputar ym. Amō ta ke nde eremuka'u te'e hū. Tupā riki jete har te ke mujekwa katu. Anī. Ame'e ke te'ēha aja nde eremuruwak eremondo. ¹¹ A'erehe apo nde ke Tupā mahy ta. Heta nde ereker rahā, ma'e ke nde eresak ym te ta. Nde reha uwe ta — aja paje pe Páu pandu.

Pahar Erima pe weraha kanim oho. Usak ym te ma'e ke. A'e ke pete'e jywyr jywyr ixo. Ipo rehe amō pyhyk ta raho ame'e ke a'e kekar ixo. ¹² Ame'e rehe kapitā usak rahā, Jesu rehe jurujar katu. Jesu rehe har Páu ta mu'e mu'e uī. Ame'e ke kapitā hendu hendu uī tī. Paje reha uwe ame'e ke rehe a'e usak tī. A'erehe a'e pandu: “Māi” aja.

Pisi ywy rehe Páu ta oho

¹³ Pe, Pa ok ta ngi Páu uhem oho. Manambe oho tī. Ehe katu me'e ta oho tī. Jarusu keruhū pe oho. Pe, Peje ok ta pe uhyk oho. Ame'e ok ta Pansi ywy rehe ihī. Juā anī a'e. Páu ta ke Juā Mak hijar oho. (Páu ta namō pyta ym.) Jeje Jerusarē ok ta pe jywyr oho. ¹⁴ Pe, Peje ok ta ngi Páu ta uhem oho. Antioki ok ta pe uhyk oho. Ame'e ok ta Pisi ywy rehe ihī. Pe, jundēu awa tama'e putu'uha 'ar rahā, jundēu awa tama'e jy'ariha renda pe a'eta ixo oho. A'ep wapyk uī. ¹⁵ Pe, Moise mupinim ame'e ke amō pandu pandu. Tupā je'ēha pandu ame'e ta mupinim. Ame'e ke pandu pandu tī. Upa pandu rahā, Páu ta pe jy'ariha rendama'e kapitā ta pandu:

—Jande mu ta! Pandu katuha ke pepandu tar katu rahā, pepandu apo — aja Páu ta pe.

¹⁶ Pe, Páu pu'am rahā, ipo mukatakiha namō ngā je'ēha ke muputu'u ngā ngi. Pe, pandu:

—Jundēu awa ta! Pehendu katurahā! Upa katu te Tupā rehe ipy'a moī moī katu ame'e ta tī! ¹⁷ Pehendu katu tī! Tupā rehe jundēu awa ta ipy'a moī moī katu. Ko jande johu riki jundēu awa ta ke. Jande ramūi ta rehe Tupā usak katu. Yman amō awa ta aja Eji ywy rehe jande ramūi ixo. Arahā jande ramūi ke Tupā muheta. Pe, pyrātāha rupi jande ramūi ke a'e muhem muwyr. Eji ywy ngi muhem muwyr. ¹⁸ Awa nixói te ame'e rupi jande ramūi wata wata ixo. Mokōi awa py upa warahy 'ar rahā, wata wata ixo. Arahā ma'e ka'u te'eha ke jande ramūi ta

ma'ema'e hū. Anī. Tupā ipy'a katu te we ehe rī. Hijar ym we rī. ¹⁹ Kanaā ywy rehe amō amō awa ta ixo. Ame'ē ta ke Tupā mumba. Amō koty henda pe har ta ke mumba tī. Amō koty koty henda pe har ta ke mumba tī. Aja awa po wajar mokōi amō koty henda pe har ta ke a'e mumba tī. Pe, ame'ē ta renda ke pe jande ramūi ta ke a'e mupyta. ²⁰ Ame'ē ywy rehe heta warahy 'ar rahā, jande ramūi ta ixo. Kuja, 450 warahy 'ar rahā, ixo.

—A'engi ngā rehe har pandu pandu ame'ē ta ke Tupā mu'am. Kapitā ta aja a'eta tī. Pe, Samue uhyk. Tupā je'ēha pandu ame'ē ke a'e. ²¹ Pe, kapitā keruhū ke jande ramūi putar rahā, Sāu ke Tupā mu'am. Ki ra'yr a'e. Menjamī rainō ke a'e. Mokōi awa py upa warahy 'ar rahā, a'e riki kapitā keruhū. ²² Pe, Sāu ke Tupā hijar rahā, Ndawi ke a'e mu'am tī. Ndawi riki Jese ra'yr. Kapitā keruhū aja mu'am. Kuja ehe har Tupā pandu: “Sawa'e ihē aputar katu ame'ē ke ihē amahem. A'e riki Ndawi. Upa katu te ihē apandu ame'ē ke a'e ma'ema'e katu” aja Tupā pandu. ²³ Yman jundēu awa ta ke amō muhā katu ta, aja Tupā pandu katu. A'e riki Jesu. Jesu riki ngā muhāha aja Tupā mu'am. Jesu riki Ndawi rainō. (Aja rahā, kapitā keruhū a'e tī, aja mujekwa katu.) ²⁴ Jesu pandu ym rahā we, jundēu awa ta pe Juā pandu pandu. Kuja pandu: “Ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehijar. Pe, Tupā koty pehē py'a pemuruwak. Aja rahā, pehē ke ihē amujahuk ta” aja Juā pandu pandu. ²⁵ Pe, Juāma'e parakyha upa tate rahā, a'e pandu: “Amō rehe peharō pexo. Ihē riki a'e ym. Pehendu katurahā! Ihē raikwer rupi a'e uwyr ixo. Jesu ke a'e. A'e riki katu te me'ē ke. A'erehe ima'e miasu, aja axo rahā, ihē katu ym ihē jupe ihē” aja Juā pandu — aja Pāu pandu.

²⁶ A'e pandu tī:

—Ihē mu ta! Pehē riki Amarā rainō ta! Pehendu katurahā! Upa katu te Tupā rehe ipy'a moī moī katu me'ē ta tī! Pehendu katu tī! Awa ta ke Tupā muhā katu ta, ame'ē myrandu katu ke jande pe a'e muwyr. ²⁷ Jesu riki awa muhāha ke a'e. Ame'ē ke Jerusarē ok ta pe har ta ukwa ym. Kapitā ta ukwa ym tī. Jundēu awa tama'e putu'uha 'ar rahā pame katu te Tupā je'ēha ke amō ta pandu pandu. Ame'ē ke a'eta ukwa ym tī. Tupā je'ēha pandu ame'ē ta mupinim ame'ē ke rehe a'eta usak usak. Ame'ē ke a'eta ukwa ym tī. “Jesu ke pejukwa” aja a'eta pandu rahā, Tupā je'ēha pandu ame'ē ta mupinim aja Jesu ke a'eta jukwa. ²⁸ Amō ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ē ta ke sonda ta jukwa katu te'e ta. Jesu riki aja ma'ema'e ym. Anī. Amō ta jukwa tar katu te'e. A'erehe Jesu jukwaha rehe har Pirat pe a'eta pandu. ²⁹ Pe, jukwaha rehe har upa katu te Tupā je'ēha pandu ame'ē

ta mupinim, ame'ē ke ame'ē ta ma'ema'e. (Mupinim, aja jukwa.) Upa jukwa rahā, myra ngā mupia ame'ē ngi amō ta mujy. Pe, itakwar keruhū rupi a'eta mou raho. ³⁰ Anī. A'ep pyta ym. A'e ke Tupā mukwera katu muhem. ³¹ Kwera katu uhem rahā, inamō ixo ame'ē ta usak usak katu ehe tī. Amukwehe te we Ngarirēi ywy ngi Jerusarē ok ta pe Jesu namō a'eta ohoho. A'eta riki usak usak katu ehe tī. Heta ukwer rahā usak usak katu ehe tī. Ehe har jundēu awa ta pe a'eta pandu pandu apo. ³²⁻³³ Ko pehē pe myrandu katu ke jande japandu pandu tī. Jande ramūi ta pe Tupā manga katu. Jesu ke a'e mukwera katu muhem rahā, ame'ē manga katuha ke jande pe a'e muhyk katu. Jande ramūi ta rainō ta ke jande. Kweraha rehe har Tupā je'ēha rehe panduha ihē. Her Saumo. Mokōihar rehe ihē. Kuja Tupā je'ēha: “Nde riki ihē ra'yr. Apo: ‘Nde riki nde erexo py ame'ē ke nde’ aja ihē amu'am.

Aja rahā: ‘Nde riki katu te’ aja nde ke ihē amu'am. Aja ngā pe ihē amujekwa” aja Tupā pandu.

³⁴ —Tupā je'ēha rehe kuja panduha ihē tī. Tupā pandu:

“Nde rehe ihē asak katu ta, aja Ndawi pe ihē amanga katu” aja Tupā je'ēha rehe panduha ihē tī.

—Ame'ē ke a'e pandu rahā, Jesu ke a'e mukwera katu ta muhem, aja a'e ukwa katu. A'erehe hete ke inem ym te ta. ³⁵ Amō Saumo rehe kuja panduha ihē tī:

“Nde ra'yr rete ke nde eremunem ym te ta. Katu te ame'ē ke a'e” aja Tupā je'ēha rehe panduha ihē tī — aja Pāu pandu.

³⁶ A'e pandu tī:

—Ndawi rehe har jande jakwa katu. Kome'ē ywy pe a'e ixo rahā, Tupā putar ame'ē ke a'e ma'ema'e. Inamō ixo ame'ē tama'e kapitā keruhū ke a'e. Pe, a'e manō. Hamūi rake rupi amō ta jytyt tī. Pe, hete ke inem oho. (A'erehe Saumo rehe panduha ihē. Ame'ē panduha Ndawi rehe har aja ym.) ³⁷ Pe, Tupā mukwera katu ame'ē ke inem ym te ta. (Jesu a'e.) ³⁸ Sa'e ta! Pehendu katurahā! Pekwa katu ta apo. Ma'e peka'u te'eha ke pema'e pexo. Anī. Tupā ipy'a pehē rehe jywy. Jesu je'ēha rupi jywy. Ame'ē ke pehē pe japandu pandu. ³⁹ Jesu rehe amō jurujar katu rahā, Tupā ipy'a jywy katu ehe. Upa katu te ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehē py'a ngi a'e juhyk. Moise je'ēha rehe jō amō hendu katu rahā, aja ym. Tupā ipy'a jywy ym ehe. Juhyk ym. ⁴⁰ A'erehe pekwa katurahā! Aja rahā, yman Tupā je'ēha pandu ame'ē ta mupinim, aja pehē rehe uhyk ym ta. Kuja a'eta mupinim:

⁴¹ Tupā pandu:

“Pepuka puka hū ame'ē ta! Pesak katurahā! Māte pekwha! Mā peja pamanō!

Kome'ê ywy pe pexo rahã, ihêma'e pyrâtãha namô ma'e katu te ame'ê ke ihê ama'ema'e. Anĩ. Ame'ê rehe pejuru-jar ym.

Ma'e katu te ma'ema'eha rehe har pehê pe amô pandu pandu. Anĩ. Pejuru-jar ym ehe tĩ, aja Tupã pandu" aja Tupã je'êha pandu ame'ê ta mupinin.

—Mã peja aja ym pehê tĩ. Juru-jar ym ame'ê ta aja ym pehê tĩ — aja Páu pandu pandu hũ.

⁴² Jundéu awa jy'ariha renda ngi Páu uhem oho. Manambe uhem oho tĩ. Arahã jundéu awa aja ym ame'ê ta pandu a'eta pe:

—Amô putu'uha 'ar rahã, nde erepandu ramô, ame'ê rehe har jande pe pepandu pandu tĩ — aja Páu ta pe.

⁴³ A'engi ngã uhem oho rahã, Páu ta namô heta jundéu awa ta oho. Jundéu awa aja ym ame'ê ta Páu ta namô oho tĩ. Ame'ê ta jundéu awa ramũ ta ukwa aja jurujar katu tĩ. Páu ta pandu pandu:

—Pehê rehe Tupã usak katu. Ame'ê rehe pewe pexo rĩ — aja Páu ta pandu.

⁴⁴ Pe, amô putu'uha 'ar uhyk rahã, upa tate ok ta pe har ta jy'ar uwyr. Tupã je'êha rehe hendu uwyr. ⁴⁵ Páu ta namô ngã jy'ar. Ame'ê ke rehe jundéu awa ta usak rahã, jyty'ym a'eta rehe. Páu ta rehe jyty'ym. (Páu ta koty jy'ar ngã, a'erehe a'eta rehe jyty'ym.) Je'ê je'ê hũ inamô.

—Páu te'e — aja a'eta pandu pandu.

⁴⁶ Pe, puka puka hũ ehe tĩ. Anĩ. Páu kyje ym ngã ngi. Manambe kyje ym tĩ. A'eta pandu:

—Pehê riki jundéu awa ta ke, a'erehe pehê pe Tupã je'êha ke japandu pandu py rahã, katu tiki. Anĩ. Ame'ê rehe pehendu tar ym. Pehê ruhãha ke peputar ym, aja pekwa ha tĩ. A'erehe pehê ke jahijar ta jaho. Amô awa ta pe Tupã je'êha ke japandu ta jaho. (Jundéu awa aja ym ame'ê ta pe.)

⁴⁷ Jete. Kuja jande pe Tupã mujekwa:

"Amô awa ta pe ihê je'êha ke nde erepandu ta. Jundéu awa aja ym ame'ê ta pe nde erepandu ta.

Awa ta ke ihê amuhã katu ta, ame'ê ke a'eta ukwa katu ta tĩ. Upa kome'ê ywy keruhũ pe har ta ukwa ta tĩ" aja Tupã pandu — aja Páu ta pandu.

⁴⁸ Páu je'êha rehe amô awa ta hendu rahã, hury katu.

—Tupã je'êha riki katu te — aja a'eta pandu pandu.

Pe, Tupã muhã katu ta, ame'ê ta jurujar katu ehe. Jesu rehe jurujar katu.

⁴⁹⁻⁵⁰ Pe, amô ta Tupã je'êha ke Páu ta pandu pandu ame'ê ke putar ym. Aja ok ta pe har ta kapitã ta ixo. Ame'ê ta ke jundéu awa ta muparahy. Páu ta rehe muparahy. Kũjã ima'ehũ namô ixo ame'ê ta ke a'eta muparahy tĩ. Amô awa ta ke ame'ê kũjã ta.

Jundéu ramũ ta ukwa aja Tupã rehe ipy'a moĩ moĩ katu ame'ê ta ke a'eta tĩ. Pe, Páu ta ke ngã mupyrara. Pandu: "Jande rekoha ngi peho" aja Páu ta pe. Pe, ame'ê ywy ngi muhem mondo. ⁵¹ Oho rahã, ipy ngi xi'aha ke Páu ta juhyk. Aja ngã pe ma'e mujekwa. Ame'ê ok ta pe har ta Tupã je'êha ke putar ym aja Páu ta mujekwa. Pe, Iko ok ta pe Páu uhyk oho. Manambe uhyk oho tĩ. ⁵² Antioki ok ta pe Jesu kotyhar ta ixo. A'eta hury katu. Ngã py'a rehe Tupã'ã ihĩ katu tĩ.

14

Iko ok ta pe Páu ta uhyk oho

¹ Iko ok ta pe aja tĩ. Jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe Páu ta ixo oho tĩ. A'eta pandu pandu katu, a'erehe heta jundéu awa ta Jesu rehe jurujar katu. Amô awa ta jurujar katu ehe tĩ. Jundéu awa aja ym ame'ê ta ke a'eta. ² Pe, Jesu rehe jundéu awa ta jurujar ym ame'ê ta ixo tĩ. Amô awa ta ke ame'ê ta muparahy. A'erehe Jesu kotyhar ta rehe parahy. ³ Anĩ. Yman a'ep Páu ta ixo. A'eta kyje ym ngã ngi. Awa ta rehe Tupã ipy'a katu, ame'ê rehe har a'eta pandu pandu. Tupãma'e pyrâtãha namô ahy ame'ê ta ke a'eta mukatu hũ. Ame'ê rehe ngã usak rahã, jete har te ke Páu ta pandu pandu aja ukwa katu. ⁴ Anĩ. Iko ok ta pe har ta amô koty koty ukwa. Wajar Páu ta je'êha rehe jurujar katu. Amô wajar jundéu awa ta je'êha rehe jurujar katu. Ame'ê ta Jesu rehe jurujar ym ame'ê ta ke a'eta.

⁵ Pe, amô awa ta namô jundéu awa ta jy'ar. Kapitã ta namô johu ngã jy'ar. Ame'ê ta pandu pandu ngã jupe:

—Páu ta ke jamahy jahorahã! Ita pe jajapi ta jaho! Jajukwa ta — aja ngã jupe.

⁶ Pe, ame'ê ke Páu ta ukwa rahã, Rit ok ta pe Páu ta ujan oho. Nder ok ta pe a'eta oho tĩ. Mokõi ok ta Rikaõ ywy rehe ihĩ tĩ. ⁷ Ame'ê ywy rupi wata wata oho tĩ. Ame'ê rupi myrandu katu ke a'eta pandu pandu oho. Jesu rehe har pandu pandu oho.

Rit ok ta pe Páu ta ixo. Nder ok ta pe ixo tĩ.

⁸ Rit ok ta pe sawa'e wapyk uĩ. Wata ym te ame'ê ke a'e. Ta'yn rahã har aja te'eha a'e. ⁹ Páu je'êha rehe a'e hendu. Pe, Tupã mukatu ta, ame'ê rehe sawa'e jurujar katu uĩ, aja Páu ukwa. A'erehe sawa'e rehe a'e ma'ã katu. ¹⁰ Hâtã pandu ipe:

—Epu'am katu! — aja sawa'e pe.

Pe, sawa'e pu'am. Pe, jywyr jywyr wata ixo. ¹¹ Páu mukatuha rehe hetaha ta usak rahã, amô awa je'êha pe a'eta pandu pandu hũ. Rikaõ ywy pe har ta je'êha namô kuja a'eta pandu:

—Tupã ta aja sawa'e ta uwak uwyr. Jande koty wyjy uwyr — aja a'eta ukwa ha naĩ.

¹²Pe, Manambe rehe amō her moī tī. A'ep pe har tama'e tupā rer moī ehe. "Jup" aja moī ehe. Páu rehe amō her moī tī. A'ep pe har tama'e tupā rer moī ehe tī. Páu riki pandu ame'e ke a'e, a'erehe: "Meku" aja moī ehe. ¹³Ame'e ok ta rukwen rake Jup rehe ngā jumu'eha renda ihī. Ame'e pa'i ta tapi'iruhu werur. Tapi'iruhu jurupy rupi ma'eputy pukwar pukwar ame'e ke moī ehe. Pe, ame'e ke jumu'eha renda pe werur. A'ep jukwa ta. Tupā ta aja saka Páu ta, aja pa'i ta ukwaha naī, a'erehe aja Páu ta rehe pa'i ta ipy'a moī moī ta. Hetaha ta ipy'a moī moī ta a'eta rehe tī.

¹⁴Ame'e ke Páu ukwa rahā, ima'e mundeha ke a'e musak musak u'am. Manambe aja tī. (Aja musak rahā, katu ym ngā ma'ema'e ixo, ame'e ke ngā pe Páu ta mujekwa.) Pe, hetaha pyter pe Páu ta ujan oho. Kuja Páu ta hātā pandu ixo:

¹⁵—Sa'e ta! Mā peja ym pema'eha. Pehē aja awa te'e jande tī. Pehē pe myrandu katu ke jande japandu jajur. Aja rahā, peme'ēja jaxeriha ke pehijar ta. Tupā te rehe pehē py'a ke pemuruwak ta pemondo. Tupā te riki uhā te hū ame'e ke a'e. Ywa ke a'e mujā. Upa katu te ywate rupi ma'e wewe ixo ame'e ta ke a'e mujā tī. Kome'e ywy keruhū mujā tī. Upa katu te ywy rupi wata ame'e ta ke mujā tī. Y ramūi ke mujā tī. Upa katu te y rupi ixo ame'e ta ke mujā tī. ¹⁶Yman upa katu te kome'e ywy keruhū pe har ta putar ame'e ke a'eta ma'ema'e. Ame'e rehe Tupā je'e ym. ¹⁷Tupā pete'e ixo ame'e te'e a'e, aja ngā pe a'e mujekwa. Ame'e rehe har kuja mujekwa. Ywa ngi aman ke a'e mungyr muwyr. Upa katu te ma'eywa ke awa ta u'u ame'e ke a'e muhury katu tī. Jande pe jande mi'u ke a'e muwyr tī. Jande ruryha ke jande pe muwyr tī. Katu pame katu te a'e ma'ema'e tī — aja Páu ta pandu pandu.

¹⁸Aja Páu ta pandu pandu hū. Pe, ngā ke mupyta. Tate tapi'iruhu ke ngā jukwa!

¹⁹Antioki ok ta ngi amō jundéu awa ta uhyk uwyr. Iko ok ta ngi amō ta uhyk uwyr tī. Ame'e ta ngā ke muparahy. Páu rehe muparahy. (Tupā je'ēha ke Páu pandu ame'e ke a'eta putar ym. A'erehe ngā ke muparahy.) Pe, Páu ke ita pe ngā japi. Manō aja ngā ukwaha, a'erehe ok ta ngi hykī muhem raho. ²⁰Pe, Jesu kotyhar ta juramā jy'ar ehe rahā, Páu pu'am. Pe, ok ta pe jywyr oho. Ame'e ku'e rahā, Nder ok ta pe oho. Manambe oho tī.

Antioki ok ta pe Páu ta jywyr oho tī

²¹Nder ok ta pe myrandu katu ke Páu pandu pandu. Manambe pandu pandu tī. Ngā hendu katu, a'erehe heta Jesu rehe jurujar katu. Pe, Rit ok ta pe Páu ta jywyr uhyk oho. A'engi Iko ok ta pe jywyr oho tī. A'engi Antioki ok ta pe jywyr oho tī. Pisi ywy rehe

ame'e ok ta ihī. ²²Ame'e ok ta rupi Páu ta oho rahā, Jesu rehe jurujar katu ame'e ta py'a ke a'eta mātā katu te we rī. Aja Tupā rehe har ngā pe a'eta mujekwa katu te we rī. Ame'e ta ke Páu ta muhury katu tī. A'erehe Jesu rehe ngā ipy'a katu te we rī. Páu ta pandu ngā pe:

—Jesu rehe pejurujar katu te we pexo. Ame'e ke pehijar ym. Jande ke amō ta mupyrara hū ta. Tupā kotyhar ta ke pehē, aja pekwa katu. A'erehe Tupā ixo ame'e pe pexo ta — aja jurujar katu ame'e ta pe Páu ta mu'e mu'e.

²³Amō amō ok ta pe Jesu kotyhar ta ixo. Ok ta pe pame katu te tamūi ta ke Páu ta mu'am. Jesu kotyhar ta rehe tamūi ta usak usak katu ta. Upa mu'am rahā, Tupā namō ma'e pandu pandu. Ma'e u'uha ke hijar tī. (Aja Tupā rehe ipy'a ke moī moī katu.) Tamūi ta pe pandu:

—Jesu rehe pejurujar katu, a'erehe mā peja pehē rehe Jesu usak katu — aja Páu ta pandu.

²⁴A'engi Páu ta oho. Pisi ywy rupi Páu ta asa oho. Pe, Pansi ywy rehe uhyk oho. ²⁵Peje ok ta pe uhyk rahā, a'ep Tupā je'ēha ke ngā pe a'eta pandu pandu tī. ²⁶A'engi Ata ok ta pe uhyk oho. A'ep jarusu keruhū pe opor oho. Ame'e pe Antioki ok ta pe jywyr oho. Ame'e ok ta riki Siri ywy rehe ihī. Amukwehe te we ame'e ok ta ngi Páu ta oho rī. A'ep Páu ta pe Jesu kotyhar ta pandu kwe:

—Tupā je'ēha ke pepandu pandu peho. Mā peja pehē rehe Tupā usak katu — aja mokōi sawa'e ta pe kwe.

Tupā je'ēha ke pandu pandu. Ame'e riki Páu tama'e parakyha. Ame'e ke upa 'y.

²⁷Pe, ame'e ok ta pe uhyk rahā, Jesu kotyhar ta ke Páu ta mujy'ar. Pandu pandu ngā pe:

—Jande rehe Tupā usak katu. A'erehe jande namō Tupā ma'ema'e katu. A'erehe Ta'yr rehe amō awa ta jurujar katu. Jundéu awa aja ym ame'e ta jurujar katu ehe — aja Páu ta pandu pandu.

²⁸Yman atu a'ep a'eta pyta ixo rī. Jesu kotyhar ta namō pyta ixo rī.

15

Jerusarē ok ta pe jy'ariha ihī

¹Antioki ok ta pe amō sawa'e ta uhyk uwyr. Jundéi ywy ngi uhyk uwyr. Jesu kotyhar ta pe kuja a'eta mu'e:

—Moise je'ēha mu'e, aja pehē rehe ihī ame'e pīrer ke pejupā ym rahā, pehē ke Tupā muhā ym ta — aja sawa'e ta mu'e naī.

²Anī. Páu je'e:

—Anī! Aja ym — aja je'e hātā tā te hū.

Aja Manambe je'e hātā tā te hū tī. Sawa'e ta namō a'eta je'e hātā tā te hū. Je'ēha ke putu'u ym ngā ngi, a'erehe kuja a'eta pandu:

—Páu! Manambe namō Jerusarē ok ta pe eho. Moise je'ēha mu'e ame'ē ta namō eho. Ipirer jupā, ame'ē rehe har Jesu mondo ame'ē ta namō pehē johu pepandu peho. A'ep tamūi ta namō pepandu peho. Amō se Antioki ok ta pe har ta oho ta tī — aja Antioki ok ta pe har ta pandu Páu ta pe.

³ Pe, ame'ē ta ke Jesu kotyhar ta mondo. Seni ywy rupi oho ixo. Samari ywy rupi oho ixo tī. Oho ixo rahā, a'ep pe har ta pe a'eta pandu pandu:

—Ima'e hamūi ta ukwa ame'ē ke amō awa ta upa katu te hijar. Jundēu awa aja ym ame'ē ta ke a'eta. Pe, Jesu rehe jurujar katu apo 'y — aja Páu ta pandu.

Ame'ē ke rehe hendu rahā, upa katu te Jesu kotyhar ta hury katu. ⁴ Pe, Jerusarē ok ta pe Páu ta uhyk rahā, Jesu kotyhar ta hury katu. Jesu mondo ame'ē ta hury katu tī. Tamūi ta hury katu tī. A'eta pandu:

—Ko pehē pejur katu — aja Páu ta pe.

Pe, Páu ta po ke ngā pyhyk katu a'eta ngi. Pe, Páu ta pandu:

—Tupā je'ēha ke jande japandu pandu rahā, jande namō Tupā ma'ema'e katu. A'erehe heta ngā Jesu rehe jurujar katu — aja Páu ta pandu.

Aja upa katu te pandu pandu ngā pe. ⁵ Amō ta anī. Jesu rehe parise ta jurujar katu ame'ē ta pu'am. (Moise je'ēha rehe parise ta hendu katu.) Ame'ē ta pandu:

—Ipirer ke amō awa ta jupā rahā, katu. Moise mupinim ame'ē ke rehe hendu katu rahā, katu tiki tī — aja parise ta.

⁶ Ame'ē rehe har tamūi ta namō Jesu mondo ame'ē ta pandu pandu ngā jupe. ⁷ I'i atu ame'ē rehe har je'ē hātā tā ngā jupe. Pe, Petu pu'am. Pandu:

—Ihē mu ta! Pehendu katurahā! Yman ihē rehe Tupā usak katu, aja pekwa katu. Pehē ngi har ihē ke a'e jo'ok. Pe, amō awa ta pe myrandu katu ke ihē apandu aho. (Kone ta pe apandu aho.) Ihē apandu rahā, a'eta riki hendu katu tī. ⁸ Pe, Jesu rehe a'eta jurujar katu tī. Awa ta rehe har Tupā ukwa katu. Amō awa ta rehe a'e usak katu tī, a'erehe a'eta py'a rehe Tupā'a ke a'e muwyr tī. ⁹ Jande aja a'eta py'a rehe Tupā'a ihī katu tī. Jande aja Tupā ipy'a katu a'eta rehe tī. Jesu rehe a'eta jurujar katu tī, a'erehe Tupā ipy'a jywyry a'eta rehe tī. ¹⁰ Katu ame'ē ke Tupā ma'ema'e. Anī. Apo amō koty peputar. Katu ym aja. Amō kotyhar rehe amō awa ta hendu katu te ixo. Ame'ē ke peputar. Katu ym aja. Jande aja marā ka ym Moise je'ēha rehe jande ramūi ta hendu katu tī. ¹¹ Jete! Jande aja Jesu rehe amō awa ta jurujar katu tī, a'erehe a'eta ke Tupā muhā katu tī. Jundēu awa aja ym ame'ē ta ke a'eta. Jande aja a'eta rehe Jesu usak katu tī, a'erehe Tupā muhā katu tī. Jesu riki jandema'e sawa'e te — aja Petu pandu.

¹² Pe, je'ēha ke hetaha ta muputu'u. Pe, Manambe pandu pandu. Páu pandu pandu tī. Amō awa ta namō a'eta ixo rahā, Tupāma'e pyrātāha namō a'eta mukatu hū. Jundēu awa aja ym ame'ē ta ke a'eta. Ahy ixo ame'ē ta ke a'eta mukatu hū. (Aja rahā, Jesu rehe har Páu ta pandu pandu, ame'ē ke riki jete har te ke aja mujekwa katu. Páu ta namō Tupā ixo, aja mujekwa katu tī.) Upa katu te ame'ē rehe har pandu pandu ngā pe. ¹³ Upa pandu rahā, Tian pandu:

—Ihē mu ta! Pehendu katurahā! ¹⁴ Amō awa ta ngi har amō amō ta rehe Tupā usak katu. Jundēu awa aja ym ame'ē ta ke a'eta. A'eta riki Tupā kotyhar ta apo 'y. Aja amō awa ta rehe ipy'a katuha ke Tupā mujekwa. Ame'ē rehe har jande pe Simā pandu ramō. Ame'ē riki jete har te ke. ¹⁵ Ame'ē rehe har Tupā je'ēha pandu ame'ē ta mupinim tī. Kuja mupinim. ¹⁶ Tupā pandu:

“Ndawi rainō ta ihē rehe ipy'a moī moī ym. A'engi ihē asak katu ta ngā rehe tī.

Pe, ihē rehe Ndawi aja hainō ta ipy'a moī moī katu ta tī.

¹⁷ Pe, upa katu te amō awa ta ihē rehe ipy'a moī moī ta tī.

Upa katu te amō awa ta ngi har ihē kotyhar ta aja ixo ta tī. Ame'ē ta ke ihē rehe ipy'a moī moī katu ta tī” aja Tupā pandu.

¹⁸ —Yman ame'ē rehe har ngā pe Tupā mujekwa — aja Tian pandu. (“Amō awa ta” aja pandu rahā: “Jundēu awa aja ym ame'ē ta ke” aja mujekwa.)

¹⁹ Tian pandu tī:

—Jande je'ēha rehe amō awa ta pyai rahā, katu ym, aja ihē akwa. Hamūi ta ukwaha ke a'eta upa hijar. Pe, Tupā koty ipy'a ke a'eta muruwak mondo. ²⁰ A'erehe paper pinim ke jamondo ngā pe rahā, katu tiki. Kuja: (Ita'a riki tupā aja amō ta ukwaha ngā jupe naī.) Ame'ē ruwa koty so'o rukwer ke amō moī. Ame'ē ke pe'u ym.

So'o juwyk aja amō ta te'e jukwa ame'ē rukwer ke pe'u ym tī.

So'o ruwy ke pe'u ym tī.

Amō kūjā rehe eka'u te'e ym.

Amō sawa'e rehe eka'u te'e ym tī.

Aja jamupinim rahā, katu ta tiki.

²¹ —Aja jande jamupiniha rehe amō awa ta hendu katu rahā, Moise je'ēha ke ukwa ame'ē ta ke a'eta muparahy ym ta. Yman Moise mupinim ame'ē ke ngā pandu pandu. Jundēu awa tama'e putu'uha 'ar rahā pame katu te jundēu awa tama'e jy'ariha renda pe pandu pandu. Ok ta pame katu te Moise je'ēha ke ngā pandu pandu tī. A'erehe Moise je'ēha ke heta ngā ukwa katu. A'erehe ame'ē ta ke muparahy rahā, katu ym tiki — aja Tian pandu.

Amō awa ta pe paper pinim mondo

²² Antioki ok ta pe Páu namō mokōi sawa'e ta mondo rahā, katu tiki, aja Jesu mondo ame'e ta ukwa katu. Manambe namō mondo rahā, katu tiki tī. Aja tamūi ta ukwa tī. Aja upa katu te Jesu kotyhar ta ukwa tī. Pe, ame'e ta ngi har mokōi sawa'e ta rehe a'eta usak katu. Pe, Jun ke a'eta mu'am. "Masamba" aja her tī. Amō Sir ke ngā mu'am tī. Ame'e mokōi riki kapitā ta. Jurujar katu ame'e tama'e kapitā ta. ²³ Paper pinim ke ame'e ta raho. Kuja paper pinim ke mondo:

Ko jande riki Jesu mondo ame'e ta ke. Ko riki tamūi ta ixo tī. Jesu rehe jurujar katu ame'e ta ixo tī. Pehē pe paper pinim ke jande johu jamondo jaxo. Pehē katu pexo. Pehē riki amō awa ta ke. Jundēu awa aja ym ame'e ta ke. Jesu rehe pejurujar katu tī, a'erehe jande mu ta apo 'y. Pehē riki Antioki ok ta pe har ta ke. Si ywy pe har ta pe paper pinim ke jamondo jaxo tī. Siri ywy pe har ta pe paper pinim ke jamondo jaxo tī.

²⁴ Jande ngi har pehē ke amō ta muka'u te'e, aja jahendu. Ame'e ta je'ēha rehe pejumupyai tī, aja jahendu tī. Ame'e ta ke pehē koty jamondo ym. ²⁵ A'erehe jande jay'ar jaxo. Peteihar aja jande jaxo. Mokōi sawa'e ta rehe jasak katu. Ame'e ta ke Manambe namō jamondo ta apo, pehē koty. Páu namō a'eta oho ta tī. Manambe rehe jande japy'a katu. Páu rehe aja tī. Japy'a katu ehe tī.

²⁶ Jesu Kirisutu riki jandema'e sawa'e te. Ehe rehe har Páu ta pandu pandu oho. A'eta ke amō ta jukwa tar katu tipe. Anī. Páu ta kyje ym ngā ngi. Pandu pandu te we oho rī.

²⁷ Pe, mokōi sawa'e ta ke pehē pe jamondo jaxo. Ko Jun. Amō Sir. Upa katu te jamupinim ame'e ke pehē pe a'eta pandu ta tī.

²⁸ Jundēu awa ramūi ta ukwaha rehe pehendū ym aja jamupinim rahā, katu tiki, aja jande pe Tupā'a mujekwa. Aja rahā, katu, aja jakwa katu tī. Kuja jō pehendū katu rahā, katu tiki.

²⁹ (Ita'a riki tupā aja amō ta ukwaha ngā jupe nai.) Ame'e ruwa koty ngā mi'u ke amō ta moī. Ame'e ke pe'u ym.

So'o ruwy ke pe'u ym tī.

So'o juwyk aja amō ta te'e jukwa ame'e rukwer ke pe'u ym tī.

Amō kūjā rehe eka'u te'e ym.

Amō sawa'e rehe eka'u te'e ym tī.

Upa ame'e ke rehe pehendū katu rahā, katu tiki. Mā peja pehē rehe Tupā usak katu. A'ewan.

Aja paper pinim ke mondo.

³⁰ Pe, mokōi sawa'e ta ke Jesu kotyhar ta mondo. Páu ta namō mondo tī. Pe, Antioki ok ta pe a'eta uhyk oho. Uhyk rahā, upa katu

te Jesu rehe jurujar katu ame'e ta ke a'eta mujy'ar. Pe, paper pinim ke a'eta me'e ngā pe. ³¹ Ame'e ke rehe ngā usak usak rahā, hurry katu. Je'ēha katu ame'e ke paper rehe ihī, a'erehe hurry katu. Pe, Jesu kotyhar ta namō Jun pandu pandu hū. ³² Sir pandu pandu tī. Jun riki Tupā je'ēha pandu ame'e ke a'e tī. Sir aja tī. Jurujar katu ame'e ta py'a ke a'eta mātā katu. Aja Tupā rehe har ngā pe a'eta mujekwa katu te we rī. Ngā ke a'eta muhury katu tī. A'erehe Jesu rehe ngā ipy'a katu te we rī. ³³ A'ep a'eta pyta rī. Pe, a'eta ke Jesu kotyhar ta mujywy'r mondo. Pandu a'eta pe:

—Pehē ke jande mu ta muwy'r ame'e ta koty pejywy'r peho! Mā peja pehē rehe Tupā usak katu! — aja Jun ta pe ngā pandu.

³⁴ [Anī. Sir jwywy'r ym oho.

—Apyta we ta rī — aja Sir jō pandu.]

³⁵ Yman atu, ame'e ok ta pe Páu ta pyta, Antioki ok ta pe. Jesu rehe har a'eta pandu pandu hū. Ngā pe amō ta namō a'eta pandu pandu hū. Tupā je'ēha ke a'eta mu'e mu'e hū tī.

Páu ngi amō koty Manambe oho

³⁶ Heta jahy kanim rahā, Manambe pe Páu pandu:

—Amukwehe te we ok ta rupi Tupā je'ēha ke japandu pandu jaho. Jande japyrū ame'e ok ta rupi pame katu te jasak jaho tī. Jesu kotyhar ta rehe jasak jaho. A'eta katu ixo my? Jakwa ta. Jasak jaho — aja Páu pandu.

—Jahorahā! — aja Manambe pandu.

³⁷⁻³⁸ Juā Mak ke Manambe raho tar katu. "Anī. Raho rahā, katu ym" aja Páu pandu. Amukwehe te we Pansi ok ta pe uhyk rahā, hekoha pe Juā jwywy'r oho. Páu ta ke a'e hijar oho. Tupā je'ēha ke a'e pandu ym oho. ³⁹ Parakyha upa ym rahā, jwywy'r oho. Pe, Juā rahoha rehe har Manambe namō Páu je'ē hātā tā te hū. A'erehe Páu ngi amō koty Manambe oho. Xi ypa'ū pe Juā namō Manambe oho. Jarusu keruhū pe oho. ⁴⁰ Páu riki Sir namō oho tar katu. Ame'e mokōi sawa'e ta pe Jesu kotyhar ta pandu:

—Mā peja pehē rehe Tupā usak katu — aja Páu ta pe.

⁴¹ Pe, oho. Si ywy rupi a'eta oho. Siri ywy rupi oho tī. Oho ixo rahā, Tupā je'ēha ke a'eta mu'e mu'e oho ixo. Pe, Jesu rehe jurujar katu ame'e ta py'a ke a'eta mātā. Aja Tupā rehe har ngā pe a'eta mujekwa katu te we rī.

16

Páu ta namō Timo oho

¹ Nder ok ta pe Páu ta uhyk oho. A'engi Rit ok ta pe uhyk oho tī. A'ep Timo ixo. Jesu rehe jurujar katu ame'e ke a'e. Imāi aja tī. Imāi riki jundēu awa. Ipāi anī. Amō awa ke a'e. Jundēu awa aja ym ame'e ke a'e. ² Rit ok

ta pe Jesu kotyhar ta ixo. Iko ok ta pe ixo tĩ. Upa katu te ame'ẽ ok ta pe har ta pandu:

—Sawa'e katu ame'ẽ ke a'e — aja Timo rehe har ngã pandu.

³ Pe, Timo ke Páu raho tar katu. Anĩ. Jundéu awa ta hurry ym ta. Ipái riki amō awa ke aja upa katu te ame'ẽ ok ta pe har ta ukwa katu. Jundéu awa ta ukwa katu. A'erehe Timo rehe ihĩ ame'ẽ pirer ke Páu jupã. (Aja rahã, jundéu awa te a'e tĩ, aja jundéu awa ta pe Páu mujekwa tĩ.)

⁴ Amō amō ok ta rupi oho ixo rahã, Jesu kotyhar ta pe paper pinim ke a'eta me'ẽ me'ẽ.

—Paper pinim rehe panduha ihĩ. Ame'ẽ ke rehe pehendu katu — aja Páu ta pandu pandu.

Amukwehe te we ame'ẽ paper pinim ke Jerusarẽ ok ta pe Jesu mondo ame'ẽ ta mupinim. Tamũi ta mupinim tĩ. ⁵ Aja Jesu kotyhar ta py'a ke a'eta mātã katu oho. Aja Tupã rehe har ukwa katu te we rĩ. Wera rahã pame katu te Jesu rehe amō amō ta jurujar katu te we rĩ.

Toroa ok ta pe ixeraíha aja Páu usak

⁶ Hiri ywy rupi Páu ta wata oho ixo. Ngara ywy rupi wata oho ixo tĩ. Asia ywy rupi Tupã je'ẽha ke a'eta pandu tar katu. Anĩ. Tupã'ã mujekwa:

—Anĩ. Ame'ẽ rupi peho ym — aja Páu ta pe.

⁷ Misi ywy rymy'y rehe uhyk rahã, Mbiti ywy rupi oho tar katu. Anĩ. Tupã'ã mujekwa tĩ.

—Anĩ. Ame'ẽ rupi peho ym tĩ — aja Páu ta pe mujekwa tĩ.

⁸ A'erehe Misi ywy rupi asa oho. Pe, Toroa ok ta pe uhyk oho. ⁹ Pytun rahã, ixeraíha aja Páu usak. Kuja usak. Masendo ywy pe har riki pu'am u'am. A'e pandu:

—Ihẽ rekoha pe ejur, Masendo ywy pe. Jande ke emu'e ejur — aja Páu pe. (Masendo ywy y ramũi ruwái koty ihĩ.)

¹⁰ Aja ixeraíha aja Páu usak. A'erehe pahar ima'e ke Páu moĩ katu. Masendo ywy pe Páu ta oho. A'ep myrandu katu ke ngã pe japandu jaho. Aja Tupã putar, aja jande jakwa katu. (Ko ihẽ aho tĩ. Ihẽ Ruk. Kome'ẽ paper ke ihẽ amupinim.)

Siri ok ta pe Páu ta oho

¹¹ Toroa ok ta ke jande jahijar jaho. Pe, Samota ok ta pe jahyk jaho. Jarusu keruhũ pe jahyk jaho. Ame'ẽ ku'ẽ rahã, Nea ok ta pe jahyk jaho tĩ. A'ep jarusu keruhũ ngi jahem jaho. ¹² A'engi Siri ok ta pe jawata jaho. A'ep heta ym jande jaker. Ame'ẽ ok ta riki tiha te. Masendo ywy pe ame'ẽ ok ta ihĩ. Masendo ywy rupi aja tiha me'ẽ amō nixói. ¹³ A'ep homa awa tama'e sonda ta ixo tĩ. Pe, jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahã, ok ta ngi jahem jaho. Y rymy'y rehe

jahyk jaho. A'ep jundéu awa ta jy'ar oho, aja jakwa katu. Tupã namō ma'e pandu panduha renda, aja jakwa tĩ. Pe, kũjã ta pe Tupã je'ẽha ke japandu pandu jaĩ. ¹⁴ Kũjã ta ngi har peteĩ ixo. Her Ryji. Tiati ok ta pe har a'e. Pan katu te ame'ẽ muhepyha a'e. Pan pirangwer ke muhepy a'e. Jundéu awa ramũi ta aja Tupã rehe ipy'a ke a'e moĩ moĩ katu. Páu je'ẽha rehe a'e hendu rahã, Tupã mujekwa katu ipe. (A'erehe Jesu rehe a'e jurujar katu.) ¹⁵ Pe, Ryji ke jande jamujahuk. Upa katu te hok wyr pe har ta ke jamujahuk tĩ. (Aja rahã, Tupã kotyhar ta a'eta apo 'y, aja mujekwa katu ngã pe.) Pe, jande pe a'e pandu:

—Jesu rehe ihẽ ajurujar katu te aja pekwa rahã, ihẽ rok pe pepyta we rĩ — aja Ryji pandu.

Aja jande pe a'e pandu pandu hũ, a'erehe hok pe jande japyta.

Kyndaha pe Páu ta ke amō kynda raho

¹⁶ Amō wera rahã, Tupã namō ma'e pandu panduha renda pe jaho jaxo. Jaho jaxo rahã, jande rehe kũjātãĩ usak. Ajã ipy'a rehe ihĩ ame'ẽ ke a'e. A'erehe ma'e ke uhyk ym we rĩ, ame'ẽ rehe har a'e pandu katu. Usak ym we rĩ, ame'ẽ ke a'e mujekwa katu tĩ. A'erehe kũjātãĩ je'ẽha rupi tamatarer ke ijar ta pyhyk hũ. ¹⁷ Pe, Páu raikwer rupi a'e wata ixo. Jande raikwer rupi wata ixo tĩ. Kuja hātã pandu pandu:

—Kome'ẽ sawa'e ta riki Tupã rehe paraky u'am. Tupã riki ywate har a'e. Pehẽ ke Tupã muhã katu ta, ame'ẽ rehe har a'eta pandu pandu — aja kũjātãĩ pandu pandu.

¹⁸ Aja heta wera rahã, pandu pandu. Ame'ẽ ke uhyk hendu. A'erehe Páu uwak rahã, ajã pe a'e pandu:

—Jesu Kirisutu je'ẽha rupi ihẽ apandu nde pe. Ehem eho ingi — aja Páu pandu.

¹⁹ Pahar ajã uhem oho ingi. Ame'ẽ ke kũjātãĩ jar ta usak rahã, ma'e ke kũjātãĩ pandu ym ta apo 'y, a'erehe tamatarer pyhyk ym ta 'y, aja ijar ta ukwa katu. A'erehe Páu ke ijar ta pyhyk. ²⁰ Sir ke pyhyk tĩ. Pe, homa awa tama'e kapitã ta pe raho. Ngã panduha renda pe kapitã ta ixo. Pe, kapitã ta rehe muhyk rahã, a'eta pandu:

—Kome'ẽ ta riki jundéu awa ta ke. Jandema'e ok ta pe har ta ke kome'ẽ ta mu-parahy. ²¹ A'etama'e ukwaha ke kome'ẽ ta mu'e mu'e u'am. Ame'ẽ rehe jahendu katu rahã, katu ym. Homa awa ta riki jande. Amō koty jande jakwa — aja ijar ta pandu pandu.

²² Aja hetaha ta je'ẽ je'ẽ hũ tĩ. Páu rehe har je'ẽ je'ẽ hũ. Pe, Páuma'e mundeha ke kapitã ta musak musak ingi. Sirma'e aja tĩ. Pe, amō ta pe kapitã ta pandu:

—Kome'ẽ ta ke pepirok — aja kapitã ta pandu.

²³ Upa pirok hū rahā, kyndaha pe kynda raho. Kyndaha harōha pe pandu:

—Ekynda katu — aja ipe.

²⁴ A'erehe harōha kynda katu. Kapy a'ejōhar ame'e pe raho. Pe, myra pe ipy ke munde. Aja kynda katu.

²⁵ Pytun pyter tate rahā, Tupā namō Páu pandu pandu. Sir aja tī. Tupā rehe har a'eta jyngar jyngar tī. Ame'e ke rehe kyndaha pe ihī ame'e ta hendu uī tī. ²⁶ Pe, pahar ywy ke katak hū. Kyndaha katak hū tī. Upa katu te hukwen ke jupirar tī. Upa katu te ita tupaham pe pukwar ame'e ke jujirar ngā ngi tī. Kyndaha pe ihī ame'e ta ngi jujirar. ²⁷ Kyndaha harōha upak. Pe, kyndaha rukwen pirar ame'e ke rehe usak rahā, upa katu te uhem oho, aja ukwaha naī. A'erehe kyse puku ke muhem. ²⁸ Pe, jujukwa tar katu juehe. Anī. Hātā Páu pandu ipe:

—Anī! Ejujukwa ym nde juehe! Upa katu te kote'e jande jaxo — aja ipe.

²⁹ Pe, weraha rehe harōha pandu. Amō werur rahā, ame'e namō kapy a'ejōhar ame'e pe ujan oho. Ryrī riki! Páu ruwa koty ipynarāi pe wapyk oho uī. Sir ruwa koty wapyk uī tī. (Aja sawa'e katu ame'e ke kohī, a'erehe hendu katu ehe aja mujekwa.)

³⁰ Pe, Páu ta ke muhem. Pandu a'eta pe:

—Sa'e ta! Myja ihē ke Tupā muhā katu ta my? — aja harōha pandu.

³¹ Páu ta pandu ipe:

—Jesu riki jandema'e sawa'e te. Ejurujar katu ehe. Aja rahā, nde ke Tupā muhā katu ta. Nde rok wyr pe har ta aja tī. Muhā katu ta tī — aja Páu ta pandu.

³² Pe, Tupā je'ēha ke Páu ta pandu pandu ipe. ³³ Hok wyr pe har ta pe pandu pandu tī. Pytun pyter pewe rī, pe, arahā pirokiha rape ke harōha kutuk kutuk. Y pe kutuk. A'engi a'e ke Sir ta mujahuk. Upa hok wyr pe har ta ke mujahuk tī. (Aja rahā, Tupā kotyhar ta ke a'eta apo 'y, arahā mujekwa katu.) ³⁴ Pe, Páu ta ke harōha raho. Hok pe raho. Imi'u ke a'e me'e Páu ta pe. Tupā rehe kyndaha harōha jurujar katu, a'erehe hury katu. Upa hok wyr pe har ta aja tī. Hury katu tī.

³⁵ Ame'e ku'ē rahā, harōha koty sonda ta ke kapitā ta mondo. Harōha pe a'eta pandu oho. Sonda ta pandu ipe:

—Ererahā! Páu ta ke epoir — aja harōha pe.

³⁶ A'erehe Páu ta pe harōha pandu oho:

—Pehē ke kapitā ta poir, aja sonda ta ihē pe pandu uwyr. A'erehe mā peja pehem peho. Mā peja pehē rehe Tupā usak katu — aja harōha pandu.

³⁷ Pe, sonda ta pe Páu pandu:

—Anī. Jaho ym ta rī. Katu ym ame'e ke jande jama'ema'e my? Jama'ema'e ym my? Ame'e rehe har kapitā ta ukwa ym. (Katu ym ame'e ke jama'ema'e ym riki.)

A'erehe jande ke amō pirok ame'e ke katu ym. Homa awa ta ke mupirok ym awa. Ko homa awa ta ke jande. Anī. Ngā hetaha ruwa koty jande ke a'eta mupirok. Pe, kyndaha pe jande ke a'eta kynda tī. Apo amō ta usak ym, aja jande ke a'eta muhem mondo tar katu my. Anī. Katu ym aja. "Jande ke pejur piam" aja pepandu peho — aja Páu pandu.

³⁸ Pe, ame'e ke kapitā ta pe sonda ta pandu oho. Páu ta homa awa ta ke aja kapitā ta hendu rahā, kyje. (Homa awa ta ke kapitā ta mupirok, a'erehe ame'e ta rehe amō ta parahy ta, aja kapitā ta ukwa, a'erehe ame'e ngi kyje.) ³⁹ Pe, kyndaha koty kapitā ta oho. Páu ta pe pandu:

—Homa awa ta ke pehē aja jakwa ym pehē rehe har. A'erehe peparahy ym jande rehe — aja kapitā ta pandu.

Pe, kyndaha ngi muhem. Pandu:

—Jandema'e ok ta ke pehijar peho — aja Páu ta pe.

⁴⁰ Kyndaha ke Páu ta hijar oho rahā, Ryji rok pe oho. Jesu kotyhar ta namō a'eta pandu pandu. Mu'e mu'e katu ngā ke. Aja Tupā rehe har ngā pe a'eta mujekwa katu te we rī. Upa rahā, a'engi a'eta oho.

17

Tesaron ok ta pe Páu ta uhyk oho

¹ Ansi ok ta rupi Páu ta asa oho. Aporo ok ta rupi asa oho tī. Pe, Tesaron ok ta pe uhyk oho. A'ep jundēu awa tama'e jy'ariha renda ihī. ² Ame'e pe Páu ixe oho. Jundēu awa tama'e putu'uha 'ar rahā pame katu te a'e ixe oho. Aja te'eha a'e riki. Aja mahapyr putu'uha 'ar rahā, Tupā je'ēha ke a'e mu'e mu'e. ³ Kirisutu rehe har ngā pe a'e mujekwa katu tī. Kuja a'e mujekwa:

—Kirisutu ke amō ta mupyrara ta me'e te'e. A'e manō ta me'e te'e tī. Pe, kwera ta me'e te'e tī. Ko Jesu rehe har pehē pe ihē apandu pandu. A'e riki Kirisutu. Aja rahā, kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'e ke a'e aja mujekwa katu. Jundēu awa ta harō hū ame'e ke a'e — aja Páu mujekwa.

⁴ Páu ta pandu pandu rahā, amō amō jundēu awa ta jurujar katu. Pe, Jesu kotyhar ta aja muruwak. Pe, Páu namō ame'e ta ixo. Sir namō ixo tī. Heta amō awa ta jundēu awa ta ramūi ukwa aja Tupā rehe ipy'a moī moī tī. Ame'e ta a'ep ixo tī. Ame'e ta ngi har heta Jesu rehe jurujar katu tī. Pe, Páu ta namō ixo tī. Heta kapitā ta aja tī. Jurujar katu tī. Kūjā ta ke ame'e ta. Pe, Páu ta namō ixo tī.

⁵ Jesu rehe heta te hū ngā jurujar katu, a'erehe amō jundēu awa ta jyty'ym a'eta rehe. Páu ta rehe jyty'ym. Pe, sawa'e katu ym ame'e ta ke a'eta mujy'ar. Johu mujy'ar. Ok ta pe har ta ke ame'e ta muparahy. Pe,

Jasā rok pe johu ngā ujan oho. Páu ta ke kekar oho. Ngā hetaha ta ruwa koty mupu'am ta tipe ngā. ⁶ Anī. Mahem ym. A'erehe Jasā ke a'eta muhem raho. Jesu kotyhar ta ke a'eta muhem raho tī. Kapitā ta pe raho. Páu ta rehe har a'eta je'ē je'ē hū:

—Jande ok ta pe uhyk uwyr ame'ē ta muparahy ngā ke. Aja ok ta rupi pame katu te a'eta muparahy ngā ke oho ixo. ⁷ Ame'ē ta ke hok pe Jasā mupyta. Homa awa tama'e kapitā keruhū je'ēha rehe a'eta hendu ym. (Sesa ke a'e.) Henda ke pe amō kapitā keruhū ihī. A'e riki Jesu, aja a'eta pandu. Katu ym aja — aja kapitā ta pe hetaha ta je'ē je'ē hū.

⁸ Ame'ē je'ēha namō ngā hetaha ta ke muparahy hū. ⁹ Kapitā ta ke aja tī. Muparahy hū tī. Pe, Jasā ngi tamatarer ke kapitā ta pyhyk. Jasā namō ixo ame'ē ta ngi pyhyk tī. Pe, Jasā ta ke poir. Ame'ē ok ta ngi Páu ta uhem oho rahā, ame'ē tamatarer ke kapitā ta mujywyr ta. Jasā ta pe mujywyr ta.

Mberéi ok ta pe Páu ta Jesu oho

¹⁰ Pytun rahā, Páu ke Jesu kotyhar ta mondo. Sir ke mondo tī. Mberéi ok ta pe mondo. A'ep Páu ta uhyk rahā, jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe ixo oho tī. ¹¹ A'ep pe har ta katu. Tesaron ok ta pe har ta aja ym. Tupā je'ēha ke Mberéi ok ta pe har ta hendu tar katu te. Páu ta je'ēha riki jete har te ke my, ame'ē ke ukwa tar katu. A'erehe wera rahā pame katu te Tupā je'ēha rehe a'eta jumu'e mu'e uī. ¹² Pe, heta jundéu awa ta Jesu rehe jurujar katu. Amō awa ta jurujar katu ehe tī. Jundéu awa aja ym ame'ē ta ke a'eta. Heta sawa'e ta jurujar katu ehe. Kūjā ima'ehū namō ixo ame'ē ta aja tī. Heta jurujar katu ehe tī. ¹³ Mberéi ok ta pe har ta pe Tupā je'ēha ke Páu pandu pandu tī, aja jundéu awa ta hendu. Tesaron ok ta pe har ta hendu. A'erehe Mberéi ok ta pe ame'ē ta uhyk uwyr tī. Ngā hetaha ta pe je'ē je'ē hū. Ngā hetaha ta ke ame'ē ta muparahy tī. ¹⁴ Pahar Páu ke Jesu kotyhar ta mondo. Y ramūi rymy'y rehe mondo. Sir pyta we rī. Timo pyta tī. Mberéi ok ta pe a'eta pyta we rī. ¹⁵ Pe, amō ta Páu ke raho. Ame'ē ta Ate ok ta pe Páu ke muhyk raho. A'engi Mberéi ok ta pe ame'ē ta jywyr oho. Páu je'ēha ke a'eta raho. Sir pe raho. Timo pe raho tī. Kuja: “Pahar ihē koty pehē mokōi pejūr” aja Páu je'ēha ke raho.

Ate ok ta pe Páu ixo

¹⁶ Ate ok ta pe Sir rehe Páu harō ixo. Timo rehe a'e harō ixo tī. Harō ixo rahā, ok ta rupi heta ma'e'ā rehe a'e usak usak. Ma'e'ā riki tupā aja ok ta pe har ta ukwaha ngā jupe. (Tupā te rehe ipy'a ke moī moī ym aja Páu ukwa katu.) A'erehe Páu pandu jupe: “Mā! Katu ym!” aja jupe. ¹⁷ A'erehe jundéu awa ta namō a'e pandu pandu hū. Jundéu awa

tama'e jy'ariha renda pe pandu pandu hū. Jundéu awa ramūi ta ukwa aja Tupā rehe ipy'a ke amō awa ta moī moī. Ame'ē ta namō pandu pandu hū tī. Wera rahā pame katu te muhepyha renda pe a'e oho tī. A'ep uhyk uwyr ame'ē ta namō a'e pandu pandu hū tī. ¹⁸ Pe, amō sawa'e ta je'ē je'ē hū inamō. Epi kotyhar ta mu'e ame'ē ta je'ē je'ē hū inamō. Esetōi kotyhar ta mu'e ame'ē ta je'ē je'ē hū inamō tī. Amō ta pandu:

—Mā pandu hū peme'ē ke ma'e ke. Ukwa ym ma'e. Ma'e pandu my? — aja Páu rehe har pandu.

Jesu rehe har Páu pandu. Manō ame'ē ta ke kwera katu ta uhem, ame'ē rehe har a'e pandu tī. A'erehe kuja amō sawa'e ta pandu nāi:

—Amō tupā ta rehe har peme'ē pandu, aja jakwa — aja sawa'e ta pandu nāi.

¹⁹ Pe, Páu ke sawa'e ta pyhyk raho. Ngā panduha renda pe raho. Panduha renda rer Areo. Páu pe sawa'e ta pandu:

—Amō kotyhar nde eremu'e. Ame'ē ke jande jakwa tar katu. ²⁰ Nde erepandu ame'ē ke jande jahendu ramō. Ame'ē riki amō kotyhar jande pe. Ame'ē ke jakwa tar katu. Epandurahā! — aja Páu pe pandu.

²¹ Ate ok ta pe har ta aja te'eha a'eta. Amō ywy pe har ta a'ep ixo. A'eta aja tī. Amō amō we myrandu pyahu ame'ē ke rehe a'eta hendu tar katu. Myrandu pyahu ame'ē ke pandu pandu tar katu tī. Aja te'eha a'eta.

²² Pe, panduha renda pyter pe Páu pu'am. Areo pyter pe pu'am. Kuja pandu:

—Ate ok ta pe har ta! Pehendu katu-rahā! Tupā rehe pehē py'a pemoī moī katu, aja pekwha pehē jupe, aja ihē akwa katu. ²³ Pehēma'e ok ta rupi ihē awata aho axo rahā, mâte hū ma'e'ā ke rehe ihē asak asak. Ame'ē ta rehe pehē py'a pemoī moī, ame'ē ke rehe asak. Pe, amō ma'e'ā rehe kuja pinīha ihē amahem:

Tupā rehe har jakwa ym.

Ame'ē pe kome'ē ma'e'ā ke.

—Ame'ē ke rehe pekwa ym ha rupi pehē py'a pemoī moī. Ame'ē rehe har pehē pe ihē apandu ta. ²⁴ A'e riki Tupā te. Kome'ē ywy keruhū a'e mujā. Upa katu te kome'ē ywy keruhū pe ihē ame'ē ta ke mujā tī. Ywa ke a'e mujā tī. A'e riki sawa'e te. Tupā rehe ngā jumu'eha renda ta ke amō ta mujā. ²⁵ Ame'ē pe Tupā te ixo ym. Ma'e ke amō ta mujā, ame'ē ke a'e putar ym tī. Marā ka ym amō me'ēha ipe. A'e riki me'ēha ke. A'e riki awa ta pe upa katu te me'ē. Ixuwēha ke a'e me'ē. Katuha ke me'ē tī. A'erehe ma'e ke marā ka ym amō me'ēha ipe. ²⁶⁻²⁷ Petei sawa'e ke a'e mujā. Anā ke a'e. Ame'ē ngi upa katu te kome'ē ywy keruhū pe har ta uhem. Pe, kome'ē ywy keruhū rupi ngā ke Tupā te muhāi hāi. A'erehe awa nixōi te, ame'ē ywy nixōi. Pe, marā rahā awa ixo ta my, ame'ē ke

a'e manga katu. Myp ixo ta my, ame'e ke a'e manga katu ti. A'e ke amō kekar kekar rahā, mahem ta nahā my. Jande ngi pame katu te kotete a'e ihī. ²⁸ Amōma'e panduha kuja riki: "A'e ixo, a'erehe jande jaxo katu ti. Jande jawata. Upa katu te jande jama'ema'e."

—Pehē ngi har amō mupiniha ke kuja mupininim:

"Jande ke Tupā mujā, a'erehe ta'yr ta riki jande" aja mupininim.

²⁹ —Jande riki ta'yr ta rahā, jande aja Tupā riki ixuwe katu a'e ti, aja jakwa katu. Ita tawa'a aja ma'e'a ixuwe ym te a'e. Ita tuwyr'a aja ym a'e ti. Ita'a aja ym a'e ti. Upa ame'e ta ixuwe ym te ame'e ta ke aja jakwa katu. Awa te'e ukwaha rupi ame'e'a ta ke amō ta mujā katu. ³⁰ Aja ym Tupā te. Ma'e'a amō mujā rahā, Tupā rehe har ukwa ym a'e, a'erehe Tupā ipy'a jywyr ehe. Ukwā ym ha rupi ma'ema'e, a'erehe ipy'a jywyr ta. Apo upa katu te awa ta pe a'e pandu: "Ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ngi ihē koty pehē py'a pemuruwak katu pemondo" aja Tupā pandu — aja Páu pandu.

³¹ A'e pandu ti:

—Jete har rupi upa katu te kome'e ywy keruhū pe har ta rehe har Tupā te ukwa ta. Ame'e 'ar ke a'e manga katu. Amō sawa'e rehe a'e usak katu. Pe, a'e riki henda ke pe ngā rehe har a'e ukwa ta. Katu ame'e ke ma'ema'e my? Katu ym ame'e ke ma'ema'e my? Ame'e ke ukwa ta. Ame'e sawa'e ke Tupā mukwera katu muhem. A'erehe jete har rupi ngā rehe har a'e ukwa katu ta, aja upa ngā pe a'e mujekwa — aja Páu pandu.

³² Kweraha rehe har Páu pandu. Ame'e rehe sawa'e ta hendu rahā: "Mā! Te'e ame'e" aja amō amō ta puka puka hū ehe. Amō ta pandu ipe:

—Ame'e rehe har amō we jahendu tar katu ti — aja Páu pe.

³³⁻³⁴ Pe, ngā panduha renda ngi Páu uhem oho. Amō amō ta inamō oho. Jesu rehe jurujar katu ti. Amō sawa'e jurujar katu ti. Her Nioni. Areo kotyhar ke a'e. Amō kūjā jurujar katu ehe ti. Her Nama. Amō amō ta aja ti. Jesu rehe jurujar katu ti.

18

Korin ok ta pe Páu oho

¹ Ajame'e ke Ate ok ta ngi Páu uhem oho.

² Korin ok ta pe uhyk oho. A'ep amō sawa'e rehe a'e usak. Her Ak. Jundēu awa ke a'e. Pō ywy pe har a'e. Hakehar rer Pirisi. Hom ok ta ngi upa katu te jundēu awa ta ke homa awa tama'e kapitā keruhū muhem mondo. Kapitā keruhū rer Karāu. A'erehe Itar ywy ngi Ak ta uhyk ramō. Korin ok ta pe uhyk ramō. Itar ywy pe Hom ok ta ihī. Pe, Ak ta rehe Páu usak oho. ³ Ak ta aja pan ianam

ame'e ke te'e ok ke Páu mujā ti. A'erehe a'eta namō Páu pyta. ⁴ A'eta namō paraky uī ti. Jundēu awa tama'e putu'uha 'ar rahā pame katu te jundēu awa ta namō Páu pandu pandu. Jundēu awa tama'e jy'ariha renda pe pandu pandu. Jesu rehe jundēu awa ta jurujar katu, ame'e ke a'e putar. Amō awa ta aja ti. Jundēu awa aja ym ame'e ta ke a'eta. Jesu rehe jurujar katu ame'e ke a'e putar ti. A'erehe ame'e ta namō Páu pandu pandu hū.

⁵ Masendo ywy ngi Sir uhyk uwyr. Timo uhyk uwyr ti. A'eta uhyk uwyr rahā, (pan ianam ame'e ke te'e ok ke mujā. Ame'e ke a'e hijar.) Pe, Tupā je'ēha ke Páu mu'e mu'e jō ixo. Kuja jundēu awa ta pe a'e pandu:

—Jesu riki Kirisutu. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'e ke a'e. Jundēu awa ta harō hū ixo ame'e ke a'e — aja Páu pandu pandu.

⁶ Anī. Ame'e ke jundēu awa ta putar ym. Páu rehe har a'eta katu ym pandu. A'erehe ima'e mundeha ke Páu mukatak. Xi'aha ke ombor ingi. (Aja ma'e rahā, Tupā je'ēha ke a'eta putar ym, aja a'e mujekwa a'eta pe.) Páu pandu a'eta pe:

—Mupyraraha renda pe peho ta rahā, ihē rehe je'ēha nixōi ta. Jesu rehe har ihē apandu pandu katu pehē pe. Anī. Pejurujar ym ehe. Apo amō awa ta pe ihē apandu ta aho. Jundēu awa aja ym ame'e ta pe apandu ta aho — aja jundēu awa ta pe Páu pandu.

⁷ Pe, a'eta ke Páu hijar oho. Amō rok pe pyta oho. Ok jar rer Tisi Jusu. Jundēu awa ramūi ta ukwa aja Tupā rehe ipy'a a'e moī moī katu. Jundēu awa tama'e jy'ariha renda rake hok ke ihī. ⁸ Amō sawa'e Jesu rehe jurujar katu ti. Her Kiri. Jundēu awa tama'e jy'ariha rendama'e kapitā a'e. Upa katu te hok wyr pe har ta Jesu rehe jurujar katu ti. Heta Korin ok ta pe har ta myrandu katu rehe hendu. Pe, Jesu rehe jurujar katu ti. Ame'e ta ke amō ta mujahuk ti. (Aja rahā, Tupā kotyhar ta ke a'eta apo 'y, aja mujekwa katu ngā pe.)

⁹ Amō pytun rahā, ixeraiha aja Páu usak. Kuja Jesu mujekwa ipe:

—Ekye ym! Epandu pandu katu te we exo rī. ¹⁰ Ne namō ihē axo. A'erehe marā ka ym nde ke amō mahyha. Heta ok ta pe har ta ihē rehe jurujar katu ta — aja Jesu mujekwa ipe. Aja ixeraiha aja Páu usak.

¹¹ A'erehe Páu pyta rī. Tupā je'ēha ke a'e mu'e mu'e. Awa py wajar mahapyr jahy rahā, a'ep pyta rī.

¹² Ngere ywy pe amō kapitā pu'am. Homa awa tama'e kapitā a'e. Her Ngari. Arahā, jundēu awa ta jy'ar. Pe, Páu ke a'eta pyhyk raho. Ngā panduha renda pe raho. ¹³ Kuja Ngari pe Páu rehe har a'eta pandu:

—"Tupā rehe ejurujar katu" aja ngā pe kome'e sawa'e pandu pandu. Aja ym jande

jakwa. Amō kotyhar a'e mu'e. Katu ym aja — aja Ngari pe jundéu awa ta pandu.

¹⁴ Páu pandu tate rahā, Ngari pandu py:

—Jundéu awa ta! Pehendu katurahā! Katu ym kome'ē sawa'e ma'ema'e rahā, ame'ē rehe har ihē ahendu ta. Jaxer ai ame'ē ma'ema'e rahā, ame'ē rehe har ihē ahendu ta tī. ¹⁵ Anī. Aja ym. Jundéu awa ta je'ēha rehe har peje'ē je'ē hū. Awa rer rehe har peje'ē je'ē hū tī. Pehē pekwa rehe har peje'ē je'ē hū tī. Ame'ē ke rehe ihē ahendu ym ta. Ame'ē rehe har pehē jupe pepandu pandu peho. Ame'ē rehe har akwa ym ta — aja jundéu awa ta pe kapitā pandu.

¹⁶ Pe, ngā panduha renda ngi a'eta ke kapitā muhem mondo. ¹⁷ Pe, amō sawa'e ke ame'ē ok ta pe har ta pyhyk. Her Sote. Jundéu awa tama'e jy'ariha renda kapitā a'e. Pe, ngā panduha ruwa koty ame'ē sawa'e ke hetaha ta petek. Anī. Ame'ē rehe Ngari usak tar ym. Ukwa tar ym. “Mā peja” aja Ngari pandu. Pe, a'e hijar oho ngā ke.

Antioki ok ta pe Páu jywyr oho

¹⁸ Korin ok ta pe heta Páu ukwer. Jesu kotyhar ta namō a'e pyta rī. A'engi Senkeréi ok ta pe oho. A'ep i'a ke Páu jāpī. Ame'ē ke amō ta usak rahā, Tupā namō ma'e Páu manga katu, aja a'eta ukwa katu. Piriši oho inamō tī. Ak oho inamō tī. A'engi Si ywy pe a'eta oho. ¹⁹ Jarusu keruhū pe oho. Pe, Ese ok ta pe a'eta uhyk oho. A'ep Ak pyta. Hakehar pyta tī. Pe, jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe Páu ixe oho. Jundéu awa ta namō a'e pandu pandu hū. ²⁰ Pe, Páu pe a'eta pandu:

—Yman atu jande namō se epyta rī — aja ipe.

²¹ Anī. Páu pyta tar ym. Oho tate rahā, a'e pandu ngā pe:

—Tupā putar rahā, pehē koty ihē ajywyrtā — aja Páu pandu.

Pe, Ese ok ta ngi oho. Jarusu keruhū pe oho.

²² Pe, Sesaréi ok ta pe uhyk oho. A'ep jarusu keruhū ngi uhem oho. A'engi Jerusarē ok ta pe wata uhyk oho. Jesu kotyhar ta rehe a'e usak. A'engi a'e oho tī. Pe, Antioki ok ta pe wata uhyk oho tī. ²³ A'ep yman atu pyta rī. Pe, oho tī. Ngara ywy rupi wata oho. Hiri ywy rupi wata oho tī. Oho ixo rahā, Jesu kotyhar ta py'a ke a'e mātā katu. Aja Tupā rehe har a'e mujekwa katu te wē rī.

Apor rehe har

²⁴ Ese ok ta pe amō jundéu awa uhyk uwyr. Sawa'e rer Apor. Arexandiri ok ta pe har ke a'e. Ma'e pandu katu a'e. Tupā je'ēha ke a'e ukwa katu tī. ²⁵ Jesu ma'ema'e ame'ē rehe har amō mu'e a'e ke. Pe, Jesu rehe har Apor pandu pandu hū. Ehe har jete har mu'e mu'e tī. (Anī. Upa katu te Jesu rehe

har ukwa ym.) Juā mujahukiha mu'e ame'ē ke jō Apor ukwa katu. Juā mujahuk ame'ē ke jō a'e ukwa katu tī. ²⁶ Jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe a'e pandu pandu. Kyje ym ngā ngi. Ame'ē ke rehe Piriši hendu. Ak hendu tī. Upa hendu rahā, hok pe Apor ke a'eta raho. A'ep Tupā ma'ema'e ame'ē rehe har a'eta mujekwa katu te ipe. ²⁷ Pe, Apor pandu:

—Ngere ywy pe ihē aho ta — aja.

A'erehe Apor rehe har Jesu kotyhar ta paper rehe mupinim. Ame'ē ke Apor raho. Amō Jesu kotyhar ta pe paper pinim ke mujesak ta. Ngere ywy pe ixo ame'ē ta pe kuja mupinim.

“Apor po ke pepyhyk katu ingi” aja mupinim.

Pe, ame'ē ywy pe Apor uhyk rahā, Jesu kotyhar ta py'a ke a'e mātā katu. A'ep pe har ta rehe Tupā usak katu, a'erehe heta jurujar katu ehe. ²⁸ Ame'ē ta py'a ke Apor mātā katu. (Ame'ē ta upa katu te Jesu rehe har ukwa ym.) Ok ta pyter pe jundéu awa ta namō Apor pandu pandu hū. A'e pandu katu te, a'erehe jundéu awa ta je'ēha ke a'e mukanim ngā ngi. Tupā je'ēha rehe Jesu rehe har ihē. Jesu riki Kirisutu. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke a'e. Jundéu awa ta harō ixo ame'ē ke a'e. Aja ngā pe a'e mujekwa katu.

19

Ese ok ta pe Páu oho

¹ Korin ok ta pe Apor ixo rahā, ywy'ā rupi Páu wata oho. Amō amō ywy'ā 'ar rupi ok ta ihē. Ame'ē rupi wata oho. Pe, Ese ok ta pe uhyk oho. A'ep jumu'eha ta ke a'e mahem. (Ame'ē ta upa katu te Jesu rehe har ukwa ym.) Juā mujahukiha mu'e ame'ē ke jō ame'ē ta ukwa katu. ² Páu pandu a'eta pe:

—Jesu rehe pejurujar katu rahā, pehē rehe Tupā'ā ihē katu my? — aja pandu.

A'eta pandu:

—Anī. Tupā'ā rehe har jande jakwa ym te — aja.

³ Páu pandu tī:

—Aja rahā, myja pehē ke amō mujahuk my? — aja.

A'eta pandu:

—Juā mujahukiha aja jande ke amō mujahuk — aja ipe.

⁴ Pe, Páu pandu:

—Juā mujahuk rahā, kuja ngā pe mujekwa. Ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ngi Tupā koty ipy'a ke amō muruwak mondo, aja ngā pe mujekwa. Kuja jundéu awa ta pe Juā pandu: “Ihē raikwer rupi amō sawa'e uwyr ta. Ame'ē rehe pejurujar katu” aja Juā pandu. Juā raikwer rupi uwyr ame'ē ke Jesu — aja Páu pandu.

⁵ Ame'e ke sawa'e ta hendu rahā, a'eta ke amō mujahuk. Jesu je'ēha rupi mujahuk. (Aja Jesu kotyhar ke a'eta apo 'y, aja ngā pe mujekwa.) ⁶ Jesu riki jandema'e sawa'e te. Pe, ame'e ta ākā rehe ipo ke Páu mujar. Pe, ame'e ta rehe Tupā'ā ihī katu tī. Pe, amō amō awa ta je'ēha a'eta pandu pandu. (Aja rahā, Tupā'ā ihī katu a'eta rehe, aja mujekwa katu.) Tupā je'ēha rehe har a'eta pandu pandu tī. ⁷ Ame'e ta awa py mokōi sawa'e ta hetaha.

⁸ Mahapyr jahy rahā, ngā namō Páu pandu pandu hū. Pandu rahā, ngā ngi a'e kyje ym. Jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe pandu pandu hū. Jesu riki Tupā mu'am me'e ke. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am. Jundéu awa ta harō hū ixo ame'e ke a'e. Pe, Jesu rehe amō jurujar katu rahā: "Ihē kotyhar ke nde apo 'y. Ihē namō nde erexo ta" aja Tupā pandu. ⁹ Anī. Ame'e ke amō ta putar ym. A'eta jurujar ym. Tupā ma'ema'e ame'e rehe har katu ym a'eta pandu. Ngā hetaha ta pe a'eta pandu: "Pejurujar ym" aja pandu. A'erehe ame'e ta ke Páu hijar oho. Jesu kotyhar ta ke a'e raho inamō. Ame'e ta ke jō Páu mu'e mu'e. Wera rahā pame katu te amō jumu'eha renda pe a'e mu'e. Jumu'eha renda riki amō sawa'ema'e. ¹⁰ Her Tira. Aja mokōi warahy 'ar rahā, Páu mu'e. A'erehe Tupā je'ēha rehe heta Asia wyy pe har ta hendu. Heta jundéu awa ta hendu. Heta amō awa ta hendu tī. Jundéu awa aja ym ame'e ta ke a'eta.

Sewa ra'yr ta rehe har

¹¹ Tupāma'e pyrātāha namō Páu mukatu hū. Ahy ixo ame'e ta ke mukatu hū. ¹² A'erehe pan kurer ta ke Páu rehe ngā mujar. Pan ra'yr ta ke mujar ehe tī. Ame'e ta ke ahy ixo ame'e ta pe ngā raho rahā, katu oho. Ājā ta ke muhem mondo amō ta ngi tī. ¹³⁻¹⁴ Ko amō jundéu awa ta ixo. Sewa ra'yr ta riki ixo. Kuja hetaha, awa po wajar mokōi. Ipái riki jundéu awa tama'e pa'i keruhū. A'eta wata wata ixo. Amō ta py'a ngi ājā ta ke a'eta muhem mondo tī. Pe, Páu aja Jesu je'ēha rupi a'eta ājā ke muhem ta tipe manga. Jesu riki jandema'e sawa'e te. Ājā pe a'eta pandu:

—Jesu rehe har Páu pandu pandu. Ame'e je'ēha rupi japandu: "Ehem eho" — aja ājā pe Sewa ra'yr ta pandu.

¹⁵ Pe, a'eta pe ājā pandu:

—Jesu rehe har ihē akwa katu. Páu rehe har ihē akwa katu tī. Pehē anī. Awa pehē my? — aja ājā pandu.

¹⁶ Pe, Sewa ra'yr ta rehe sawa'e opor oho. Ājā ipy'a rehe ihī ame'e ke opor oho a'eta rehe. Pyrātā opor oho a'eta rehe. Pe, ityk. Hok ngi sawa'e ta ke muhem mondo. Karāiha rape ke rāi muhem raho. Jawe te'e uhem oho tī. ¹⁷ Ame'e rehe har heta jundéu

awa ta hendu. Heta amō awa ta hendu tī. Jundéu awa aja ym ame'e ta ke a'eta. Ese ok ta pe ixo ame'e ta hendu. Hendu rahā, upa ngā jumukahem hū ingi. "Ne jō riki katu te me'e ke" aja Jesu rehe har ngā pandu katu te. ¹⁸ Jesu riki jandema'e sawa'e te. Pe, heta Jesu rehe jurujar katu ame'e ta ma'e pandu uwyr. Amukwehe we pajema'e ukwaha ke a'eta ma'ema'e ixo rī. Ame'e rehe har a'eta pandu uwyr. ¹⁹ Ngā hetaha ta pyter pe pandu uwyr. Ngā hetaha ta pyter pe heta paper ke ame'e ta werur tī. Pajema'e ukwaha ke paper rehe ihī. Ame'e ke werur. Pe, hapu. Upa ukwái. Paper rehe muhepyha manga rahā, tamatarer heta te hū tiki. Kuja, 50.000 wera rahā, paraky ame'e muhepyha ke rehe uhyk. Ame'e ke ngā hapu. Upa ukwái. (Aja pajema'e ukwaha ke hijar te, aja mujekwa katu.) ²⁰ Ukwái ha rehe ngā usak rahā, Tupā je'ēha rehe heta ngā jurujar katu. Tupā je'ēha riki pyrātā te, ame'ēja saka, a'erehe heta ngā jurujar katu ehe, Jesu rehe.

Ese ok ta pe ngā mutyapu hū

²¹ A'engi: "Masendo wyy rupi ihē aho ta. A'engi Ngere wyy rupi aho ta tī. A'engi Jerusarē ok ta pe ahyk ta aho" aja Páu pandu. Kuja a'e pandu tī:

—Upa Jerusarē ok ta pe har ta rehe ihē asak rahā, Hom ok ta pe ihē aho ta tī — aja Páu pandu.

²² A'erehe Masendo wyy pe Timo ke a'e mondo py. Inamō Era ke mondo tī. Páu namō ma'ema'e katu ame'e ta ke a'eta. Pe, Asia wyy pe Páu pyta we rī.

²³ Arahā Ese ok ta pe Tupā ma'ema'e ame'e rehe har ngā je'ē je'ē hū. Putar ym, a'erehe je'ē je'ē hū. ²⁴ Neme riki ngā ke muparahy. Ita tuwyr rehe ma'eha a'e. A'ep Ndia rehe ngā jumu'eha renda ihī. Ndia riki imāi keruhū. Tupā aja a'ep pe har ta ukwaha ngā jupe. Jumu'eha renda aja saka ok ra'yr ke Neme mujā mujā. Ita tuwyr ke te'e mujā mujā. Miasu ta heta tī. Ame'e ma'eha rehe tamatarer a'eta pyhyk katu tī. ²⁵ Pe, miasu ta ke Neme mujā'ar. Neme aja ita tuwyr rehe heta ma'eha ta i'āi tī. Ame'e ta ke a'e mujā'ar tī. A'e pandu:

—Sa'e ta! Pehendu katurahā! Jande jama'eha namō tamatarer japyhyk katu, aja pekwa katu. ²⁶ Apo Páu rehe har pekwa. A'e je'ēha rehe pehendū tī. Kuja a'e pandu: "Ipo pe ma'e'ā jande jamujā ame'e ke Tupā ym" aja Páu pandu. A'erehe a'e je'ēha rehe heta ngā jurujar katu. A'erehe Tupā koty ipy'a ke heta ngā muruwak mondo. Upa Asia wyy pe har ta aja tī. Tupā koty ipy'a ke muruwak mondo tī. (A'erehe ma'e'ā ke hijar oho apo. Ndia ke hijar oho apo.) ²⁷ Katu ym aja. Jande jamujā mujā ame'e ke jaxer, aja amō ta ukwa ta. Amō we tī. Ndia rehe

ngā jumu'eha renda ke ngā hijar ta oho tī. Mujaxer ta tī. Katukweriha ke mumba ta tī. Ndia riki katu te. Jande māi keruhū riki a'e. Tupā aja jande jupe. Asia ywy pe har ta ipy'a moī moī katu ehe. Amō ywy pe har ta aja tī. Ipy'a moī moī katu ehe tī — aja Neme pandu.

²⁸ Ame'ē je'ēha rehe ngā hetaha ta hendu rahā, parahy te hū. Hātā pandu pandu hū iho:

— Ndia riki katu te me'ē ke! Upa Ese ok ta pe har ta jurujar katu ehe! — aja pandu hū.

²⁹ A'erehe upa ok ta rupi ngā mutyapu tyapu hū oho iho. Pe, Ngái ke ngā hetaha ta pyhyk raho. Arita ke pyhyk raho tī. Ngái jy'ariha renda keruhū pe pyhyk raho. Ngái ta masendo ywy pe har ta ke. Páu namō wata iho ame'ē ta ke a'eta. ³⁰ Ngā hetaha ta pe Páu pandu tar katu oho tī. Anī. A'e ke Jesu kotyhar ta mupya. ³¹ Asia ywy pe har tama'e kapitā ta je'ēha mondo ipe tī. Páu pe mondo. Páu rehe katu ame'ē ta ke a'eta. Kuja je'ēha ke mondo:

— Ngā jy'ariha renda keruhū pe eho ym — aja Páu pe.

³² Pe, ngā jy'ariha renda keruhū pe hetaha ta mutyapu tyapu te hū. Amō amō ta pukái pukái hū. Amō amō ta riki amō kotyhar pukái pukái hū. Upa ka'u te'e. A'erehe upa tate ngā hetaha ta ukwa ym ma'e. Ma'ewā ngā jy'ar uwyr my? ³³ Ame'ē ke ukwa ym. Arexan riki ngā ke mujy'ar, aja amō ta ukwa. A'e ke jundéu awa ta mupu'am, a'erehe aja amō ta ukwa. Hetaha ruwa koty mupu'am. Pe, pu'am rahā, ipo ke Arexan mukatak. (Aja ngā je'ēha ke a'e muputu'u ngā ngi.) Pe, jundéu awa ta rehe ngā parahy, ame'ē ke a'e mukatu ta tipe. ³⁴ Anī. A'e riki jundéu awa ke a'e aja hetaha ta ukwa rahā, pukái pukái we hū rī. I'i atu kuja hātā pandu pandu hū:

— Ndia riki katu te ame'ē ke a'e! Upa Ese ok ta pe har ta jurujar katu ehe! — aja pandu hū.

³⁵ Pe, i'i atu ngā hetaha ta tyapuha ke ok tama'e mupiniha muputu'u ngā ngi. Kuja pandu:

— Ese ok ta pe har ta! Pehendu katurahā! Ndia rehe jumu'eha renda ke Ese ok ta pe har ta usak katu. Ame'ē rehe har upa ngā ukwa. Ndia riki katu te ame'ē ke a'e. Ywa ngi i'ā u'ar. Ita'ā ke u'ar. Ame'ē ke upa ngā ukwa katu tī. ³⁶ Ame'ē rehe har marā ka ym jaxer amō panduha ke. A'erehe mā peja peputu'u katu. ³⁷ Pemutyapu hū ym tī. Ndia rehe jumu'eha renda ngi ma'e ke Ngái ta mukanim ym. “Ndia jaxer” aja jande māi keruhū rehe har a'eta pandu ym tī. Mā! Sawa'e ta ke se perur. Ma'ewā my? ³⁸ Amō rehe har Neme pandu tar katu rahā, ngā panduha renda pe a'e raho katu. Inamō iho ame'ē ta oho katu tī. A'ep kapitā ta ukwa

ta. Katu my? Katu ym my? Ame'ē ke ukwa ta. A'ep amō ta rehe har Neme ta pandu pandu katu ta. ³⁹ Amō kotyhar pepandu pandu tar katu rahā, a'ep peho katu tī. Ngā ke amō ta mujy'ar rahā, ame'ē rehe har pepandu katu. Kapitā ta ruwa koty amō ta ukwa ta. Katu my? Katu ym my? Ame'ē ke ukwa ta. ⁴⁰ Taramō te jande jamutyapu hū. Kapitā keruhū namō jajumai jaxo, aja amō ta pandu ta oho ipe. Jamutyapu hū te'e. Ame'ē rehe har marā ka ym japanduha ipe — aja hetaha ta pe ok tama'e mupiniha pandu.

⁴¹ Upa pandu rahā, ngā hetaha ta ke a'e muhāi mondo.

20

Masendo ywy rupi Páu oho. Ngere ywy rupi a'e oho tī.

¹ Ngā mutyapuha upa putu'u rahā, Jesu kotyhar ta ke Páu mujy'ar. Ame'ē ta ke a'e muhury katu. A'erehe Jesu rehe ngā ipy'a katu te we rī. Pe, Páu pandu:

— Ihē aho ta — aja.

² Pe, Masendo ywy rupi oho. Ame'ē rupi wata oho. Jesu kotyhar ta ke a'e mu'e mu'e. Muhury katu tī. A'erehe Jesu rehe ngā ipy'a katu te we rī. Pe, Ngere ywy pe Páu uhyk oho. ³ A'ep mahapyr jahy a'e mukanim. Pe, Si ywy pe a'e oho tate. Jarusu keruhū pe oho tate. Arahā a'e ke jundéu awa ta jukwa ta aja Páu ukwa. A'erehe Masendo ywy rupi wata oho rahā, katu aja a'e ukwa. (Aja rahā, jukwa ym ta, aja ukwa katu.) ⁴ Páu namō Pi ra'yr oho tī. Her Sopato. Mberéi ok ta pe har a'e. Arita oho tī. Tesaron ok ta pe har a'e. Sekū oho tī. Tesaron ok ta pe har a'e tī. Ngái oho tī. Nder ok ta pe har a'e. Tik oho tī. Asia ywy pe har a'e. Toro oho tī. Asia ywy pe har a'e tī. ⁵ Timo oho tī. Ame'ē ta johu oho py. Toroa ok ta pe oho. A'ep Páu rehe a'eta harō iho. Pe, ihē rehe Páu uhyk uwyr. Ihē Ruk. ⁶ Siri ok ta pe ihē axo. Jundéu awa ta mi'u matyriha weraha upa rahā, a'engi jande mokōi jaho. (Ame'ē wera rahā, mbeju ke mupururukiha nixōi, ame'ē ke jundéu awa ta u'u.) Pe, Toroa ok ta pe jande jaho. Jarusu keruhū pe jaho. Awa po wajar petēhar upa jaker rahā, pe, jahyk jaho. A'ep awa po wajar mokōi jande jaker.

Toroa ok ta pe har ta rehe Páu usak. A'ejōhar usak ngā rehe.

⁷ Nomin pytun rahā, upa Jesu kotyhar ta jy'ar. Mbeju ke mopokiha rehe jy'ar. (Aja Jesu manōha rehe a'eta ukwa ukwa uī.) Ngā pe Páu pandu pandu hū. Ame'ē ku'ē rahā, Páu oho ta, a'erehe pandu pandu we hū. Pytun pyter rahā, ma'e pandu pandu we hū rī. ⁸ Jande jayj'ariha renda pe heta ma'e weraha ihī. Ywatehar henda ihī ame'ē pe jande jayj'ar jaī. ⁹ Pe, awa ma'āha rape 'ar

pe ta'ynuhu wapyk uĩ. Her Euti. Páu pandu pandu u'am rahã, Euti pyhýi katu te hũ. Pe, ukwer katu. Pe, ywy pe u'ar ukwap. Pi! Mahapyr ywatehar henda ngi u'ar ukwap. Amõ ta oho piam rahã, pete'e manõ oup.¹⁰ Pe, Páu wyjy oho ehe. Ipynarã pe wapyk oho ehe. Pyhyk, pe, amõ ta pe a'e pandu:

—Pejixi'u ym. Kwera katu apo — aja Páu pandu.

¹¹ Pe, ywatehar henda pe Páu jupir oho ti. Upa ma'e ke u'u rahã, pandu pandu we hũ ngã pe ti. Aja te'e xu'em oho. ¹² Pe, a'engi Páu oho. Pe, ta'ynuhu kwera katu ame'e ke hok pe amõ ta mujywy raho. Katu jywy raho. Upa ngã hury katu.

Mire ok ta pe Páu uhyk oho

¹³ Jande pe Páu pandu:

—Jarusu keruhũ pe peho. Aso ok ta pe peho. Ihẽ riki pe rupi ihẽ aho ta. A'ep pehẽ namõ jarusu keruhũ pe ihẽ apor ta aho ti — aja jande pe.

A'erehe jarusu keruhũ pe jande japór jaho. Ame'e pe Aso ok ta pe jahyk py jaho.

¹⁴ A'ep jande rehe Páu uhyk uwyr rahã, jarusu keruhũ pe a'e opor oho ti. A'engi ame'e pe Mitire ok ta pe jahyk jaho. ¹⁵ A'engi jande jaho ti. Ame'e ku'e rahã, Ki ypa'ũ rake rupi jasa jaho. ¹⁶ Amõ ku'e rahã, Sã ywy pe jahyk jaho. Amõ ku'e rahã, Mire ok ta pe jande jaho. Asia ywy pe Páu pyta tar ym. A'erehe Ese ok ta rake rupi jasa jaho. Pahar Jerusarẽ ok ta pe Páu uhyk tar katu. A'ep jundéu awa ta mi'u matyriha wera rahã, uhyk tar katu. Uhyk rahã, katu ta ipe, aja Páu ukwa. Ngã mi'u matyriha weraha rer Penteko.

Ese ok ta pe har tamũi ta namõ Páu pandu pandu

¹⁷ Mire ok ta pe Páu ixo rahã, Ese ok ta pe har ta tamũi ta pe myrandu a'e mondo. Jesu kotyhar ta rehe tamũi ta usak usak katu.

“Pahar ihẽ koty pejur” aja myrandu a'e mondo.

¹⁸ Pe, tamũi ta uhyk uwyr ehe rahã, Páu pandu:

—Asia ywy pe ihẽ ahyk py ajur rahã, a'engi ihẽ rehe har pekwa katu. Myja pehẽ namõ ihẽ axo, ame'e ke pekwa katu. ¹⁹ Jesu jandema'e sawa'e te. Ima'e miasu aja ima'e parakyha ke ihẽ ama'ema'e hũ. Tupã je'eha ke ihẽ amu'e mu'e hũ axo. “Katu te ihẽ” aja ym akwa. Aja ihẽ axo rahã, ihẽ amu'e mu'e rĩ. Amõ ta jurujar ym ehe rahã, ihẽ ajixi'u ti. Ihẽ ke jundéu awa ta mahy tar katu rahã, ame'e ngi ihẽ akyje ym. Tapi-jar te'e we amu'e mu'e rĩ. ²⁰ Heta pejy'ar rahã, pehẽ ke ihẽ amu'e hũ. Pehẽ rok pe ihẽ amu'e hũ pehẽ ke ti. Pehẽ pe ma'e katu ame'e ke upa katu te ihẽ amu'e, aja pekwa katu ti. ²¹ Kuja ihẽ apandu: “Ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ngi Tupã koty

pehẽ py'a pemuruwak pemondo. Jesu rehe pejurujar katu. Jesu riki jandema'e sawa'e te” aja jundéu awa ta pe ihẽ apandu pandu hũ. Aja amõ awa ta pe ihẽ apandu pandu hũ ti. Jundéu awa aja ym ame'e ta ke a'eta.

²² —Apo Jerusarẽ ok ta pe ihẽ aho ta axo. Tupã'a putar, a'erehe ihẽ aho axo. A'ep ma'e ihẽ rehe uhyk ta my? Ihẽ akwa ym. ²³ Kuja jõ ihẽ akwa katu. Ok ta pe pame katu te Tupã'a mujekwa ihẽ pe. Kuja mujekwa. Ihẽ ke amõ ta mahy tar katu. Kyndaha pe ihẽ ke amõ ta kynda tar katu raho ti, aja ihẽ pe mujekwa. ²⁴ Pe, ihẽ ke amõ ta jukwa ta rahã, ngã ngi ihẽ akyje ym ta. Tupã je'eha ke ihẽ apandu we ta rĩ. Ngã ke Tupã muhã katu ta, ame'e myrandu katu ke ihẽ apandu ta rĩ. Ame'e rehe har ihẽ apandu, ame'e ke ihẽma'e parakyha. Ame'e ke ihẽ pe Jesu me'e. Pe, ame'e parakyha ke ihẽ amumba tar katu. Jesu riki jandema'e sawa'e te.

²⁵ —Upa pehẽ renda rupi ihẽ awata aho rahã, Tupã rehe har pehẽ pe ihẽ apandu pandu. Myja katu pexoha Tupã putar my, ame'e rehe har ihẽ amu'e katu pehẽ ke. Apo ihẽ rehe pesak ym te ta ti. ²⁶ Apo jete har te pehẽ pe ihẽ apandu katu ti. (Upa katu te Jesu rehe har pehẽ pe apandu pandu. Upa amu'e mu'e hũ.) A'erehe mupyraraha renda pe pehẽ ngi har amõ oho ta rahã, ihẽ rehe je'eha nixói. ²⁷ Ma'e Tupã putar, ame'e rehe har upa katu te pehẽ pe ihẽ apandu. ²⁸ Pesak katu pehẽ juehe pexo. Aja rahã, Tupã ngi amõ koty pehẽ py'a pemuruwak ym ta pemondo. Upa Jesu kotyhar ta rehe pesak pesak katu pexo ti. Ame'e parakyha ke pehẽ pe Tupã'a me'e. Jesu kotyhar tama'e kapitã ta ke pehẽ. A'erehe ame'e ta rehe pesak katu pexo. Jesu rehe jurujar katu ame'e ta Tupã kotyhar ta ke ti. Ta'yr manõha rupi a'e ipy'a jywy ngã rehe.

²⁹ —Ihẽ raikwer rupi amõ ta uwyr ta. Ame'e ta pehẽ rehe uhyk ta, aja akwa katu. Jesu kotyhar ta ke ame'e ta muka'u ka'u te'e hũ ta. Jurujar katu ame'e ta ukwa katuha ke amõ koty ame'e ta muruwak ta mondo, aja ihẽ akwa katu. Katu ym aja. ³⁰ Jete. Pehẽ pyter ngi har amõ ta pu'am ta. Ame'e ta te'e ma'e pandu ta. Amõ amõ ta jurujar katu ame'e ta ke a'eta muka'u ka'u te'e ta. Aja ame'e ta namõ jum'u ixo ame'e ta aja muruwak ta. ³¹ A'erehe pesak katurahã! Aja rahã, peka'u ka'u te'e ym ta. Pekwa katurahã! Mahapyr warahy 'ar rahã, pehẽ ke ihẽ amu'e mu'e hũ. Wera rahã, ihẽ amu'e mu'e hũ. Pytun rahã, ihẽ amu'e mu'e hũ ti. Pehẽ ngi har amõ ta jurujar ym ame'e ta rehe ihẽ ajixi'u hũ ti.

³² —Apo pehẽ rehe har Tupã namõ apandu: “Mã peja Ese ok ta pe har ta rehe esak katu.” Jete har te ke. A'e usak katu ta pehẽ rehe. Ame'e myrandu ke pehẽ py'a rehe pemupyta katu. Aja rahã, ame'e

myrandu namō pehē py'a ke a'e mātā katu ta. Aja ehe har a'e mujekwa katu te we ta rī. Upa ixotyhar ta pe ma'e katu ame'ē ke a'e mupyta katu. Ame'ē ke me'ē me'ē ta. Aja pehē pe tī. Me'ē me'ē ta tī. ³³ Amō tama'e tamatarer rehe ihē py'a ihē amoī ym. Amō tama'e mundeha rehe ihē py'a ihē amoī ym tī. ³⁴ Ihē aparaky hū. Aja tamatarer ihē apyhyk. Ame'ē pe ihēma'e ke ihē ajo'ok. Ihē namō ixo ame'ē ta pe ihē ame'ē tī. Ame'ē ke ihē riki ajo'ok tī. Ame'ē rehe har pekwa katu. ³⁵ Ihē aja peparaky katu rahā, katu tiki. Aja rahā, ima'e ym te ame'ē ta pe jande jame'ē me'ē katu. Jesu pandu ame'ē ke jande jakwa. Kuja a'e pandu:

“Amō ngi ma'e ke amō pyhyk rahā, hury we. Pe, amō pe amō me'ē rahā, hury katu te” aja Jesu pandu.

—(A'erehe ima'e ym te ame'ē ta pe jame'ē me'ē katu rahā, katu tiki) — aja tamūi ta pe Páu pandu.

³⁶ Upa Páu pandu rahā, tamūi ta namō ipynarāi pe wapyk. Pe, Tupā namō a'eta pandu pandu. ³⁷ Pe, Páu ke Ese ok ta pe har tamūi ta jumā juman rahā, jixi'u hū. Huwa ke a'eta pyter pyter tī. (Aja ipy'a katuha ke mujekwa.) ³⁸ “Ihē rehe pesak ym te ta tī” aja Páu pandu ramō. Ame'ē je'ēha rehe tamūi ta pyai te. Pe, jarusu keruhū tūi ame'ē pe Páu namō a'eta oho.

21

Jerusalē ok ta pe Páu uhyk oho

¹ “Jaho ta” aja japandu ngā pe. Pe, upa ngā po rehe japyhyk pyhyk ngā ngi rahā, Ese ok ta pe har tamūi ta jywyr oho. Hok pe jywyr oho. Pe, jarusu keruhū pe jande japōr jaho. A'engi jaho tī. Ko ypa'ū pe katu te jahyk jaho. Ame'ē ku'ē rahā, Ho ypa'ū pe jahyk jaho tī. A'engi Pa ok ta pe jahyk jaho tī. (Jande jaho tar katu ame'ē pe ame'ē jarusu keruhū oho ym, a'erehe ame'ē ke jahijar.) ² A'erehe a'ep amō jarusu keruhū ke jande jamahem. Seni ywy pe oho ame'ē ke ame'ē jarusu keruhū. Ame'ē pe japōr jaho tī. Pe, jaho tī. ³ Xi ypa'ū rehe jasak rahā, ame'ē rake rupi jasa jaho. Jande jywa'i koty ypa'ū ihī. Pe, Si ywy pe jaho jaxo. Pe, Tir ok ta pe jahyk jaho. A'ep upa ma'e ke raho ame'ē ke jarusu keruhū jar hijar ta oho. A'erehe jarusu keruhū ngi jahem jaho. ⁴ A'ep Jesu kotyhar ta ke jamahem. Ame'ē ta namō japyta rī. (Amō jarusu keruhū jamahem ym.) A'erehe a'ep awa po wajar mokōi jaker rī. Tupā'ā je'ēha rupi ame'ē ta pandu:

—Jerusalē ok ta pe eho ym — aja Páu pe pandu.

(Anī. “Ihē aho ta me'ē te'e” aja Páu pandu.)

⁵ Pe, jarusu keruhū ohoha angaha ke rehe uhyk rahā, ok ta ke jahijar jaho. Upa katu te Jesu kotyhar ta jande namō wata oho.

Hakehar ta ke raho tī. Ta'yn ta ke raho tī. Ok ta soroka pe jahem jaho. Pe, y rymy'y rehe jahyk jaho rahā, upa jande pynarāi pe jawapyk. Pe, Tupā namō upa japandu pandu. ⁶ Upa ngā po ke japyhyk pyhyk ngā ngi rahā, jarusu keruhū pe japōr jaho. Hok pe a'ep pe har ta jywyr oho.

⁷ Pe, jaho tī. Tir ok ta ke jahijar jaho. Pe, Torema ok ta pe jahyk jaho. A'ep jarusu keruhū ngi jahem jaho. Jesu kotyhar ta rehe jasak jaho. Ame'ē ta namō japyta. ⁸ A'ep peteī jaker. Ame'ē ku'ē rahā jawata jaho. Pe, Sesarēi ok ta pe jahyk jaho. A'ep Siri rok pe japyta. Tupā je'ēha pandu ame'ē ke a'e. Amukwehe te we Jerusalē ok ta pe ngā mi'u ke a'e me'ē me'ē. Awa po wajar mokōi sawa'e ta namō a'e me'ē me'ē. Siri riki ame'ē ta ngi har peteī. ⁹ Tumeme tajr ta ipe. Kūjā ta ixo te'e rī. Tupā je'ēha pandu ame'ē ta ke a'eta tī. ¹⁰ A'ep japyta we rahā, amō sawa'e uhyk uwyr. Jundēi ywy ngi uhyk uwyr. Her Angambo. Tupā je'ēha pandu ame'ē ke a'e tī. ¹¹ Jande rehe a'e uhyk rahā, Páuma'e ixu'a rupi har ke a'e jo'ok ingi. Ame'ē pe jupukwar juehe. Ipyta ke jupukwar. Ipo apyr ke jupukwar tī. Pe, jande pe a'e pandu: —Kuja Tupā'ā mujekwa: “Ihē aja kome'ē ku'a rupi har jar ke jundēu awa ta pukwar ta tī. Aja Jerusalē ok ta pe ixo ame'ē ta ma'e ta. Pe, amō awa ta pe kome'ē jar ke a'eta raho ta” aja Tupā'ā mujekwa — aja Angambo pandu.

¹² Ame'ē ke rehe jahendu rahā, Páu pe japandu hū. A'e pe har ta pandu hū tī. Kuja: —Jerusalē ok ta pe eho ym — aja Páu pe jande johu japandu hū.

¹³ Anī. Páu pandu:

—Pejixi'u ym. Ihē ke pemupyai ym. Jerusalē ok ta pe ihē ke amō pukwar rahā, pete'e ta ihē axo. Jesu riki jandema'e sawa'e te. Ihē ajurujar katu ehe, a'erehe ihē ke amō ta jukwa ta rahā, pete'e ta ihē axo tī — aja jande pe Páu pandu.

¹⁴ Jande rehe Páu hendu ym. A'erehe kuja jō jande japandu:

—Tupā putar ame'ē ke ema'e katu! — aja ipe.

Pe, jande jaje'ē ym we tī.

¹⁵ A'ep jande japyta we rī. Pe, jandema'e jamōi katu rahā, Jerusalē ok ta pe jaho. ¹⁶ Jande namō amō amō Sesarēi ok ta pe har ta oho tī. Jesu kotyhar ta ke a'eta. Pe, amō sawa'e rok pe jande ke a'eta raho. A'ep japyta ta. Sawe'e rer Mena. Xi ypa'ū pe har a'e. Yman Jesu rehe a'e jurujar katu.

Tian rehe Páu usak oho

¹⁷ Jerusalē ok ta pe jande jahyk rahā, jande po ke Jesu kotyhar ta pyhyk pyhyk katu jande ngi. ¹⁸ Hury katu. Ame'ē ku'ē rahā, Tian rehe Páu usak oho. Jande jasak jaho ehe tī. A'ep Jesu kotyhar tama'e kapitā

ta jy'ar tī. Tamūi ta ke a'eta. ¹⁹Upa ame'ē ta po ke a'eta ngi Páu pyhyk rahā, upa katu te a'e ma'ema'e ame'ē ke a'e pandu pandu a'eta pe. Amō awa ta renda rupi wata oho rahā, Tupā je'ēha rupi ma'e ke ma'ema'e, ame'ē rehe har a'e pandu pandu a'eta pe. ²⁰Ame'ē je'ēha rehe hendu rahā, Tupā pe a'ep pe har ta pandu:

—Nde jō riki katu te me'ē ke — aja Tian ta pandu.

Pe, Páu pe Tian ta pandu:

—Jande mu! Katu tiki! Jesu rehe heta te hū jundéu awa ta jurujar katu. Ame'ē ta Moise je'ēha rehe hendu katu we rī. ²¹Kuja nde rehe har ame'ē ta ukwa. Amō awa tama'e ywy rehe jundéu awa ta ixo. Ame'ē ta pe kuja nde eremu'e: “Moise je'ēha ke pehijar. Mā peja pehē ra'yr pির ke pejupā ym. Jundéu awa ramūi ta ukwaha rehe pehendu ym tī” aja nde eremu'e, aja sehar ta ukwaha naī. ²²Se nde erehyk erejur, aja sehar ta ukwa ta. ²³Myja ta apo my? Kuja jande japandu ame'ē ke ema'erahā! Kuja katu. Ko tumeme sawa'e ta ixo. Tupā pe ma'e ke ame'ē ta manga katu. Ame'ē ke upa ym we rī. ²⁴Jundéu awa ta ukwaha aja ame'ē sawa'e ta ipy'a ke juhyk ta oho. Ame'ē ta namō eho. Tupā pe ma'e ke a'eta me'ē ta oho, ame'ēja saka. Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe a'eta me'ē ta oho. Ame'ē tama'e ke rehe nde emuhepy eho. Aja rahā, ame'ē ta'a ke amō jāpī ta. Aja rahā, nde rehe har sehar ta hendu ame'ē ke te'e, aja upa ngā ukwa ta. Moise je'ēha rehe nde erehendu katu tī, aja upa ngā ukwa ta tī. ²⁵Jesu rehe amō awa ta jurujar katu tī. Jundéu awa aja ym ame'ē ta ke a'eta. Amukwehe we ame'ē ta pe paper pinim jande jamondo. Kuja japandu:

“(Ma'e'ā riki tupā aja amō ukwaha jupe naī.)

Ame'ē ruwa koty ngā mi'u ke amō moī. Ame'ē ke pe'u ym.

So'o ruwy ke pe'u ym tī.

So'o juwyk aja amō ta te'e jukwa ame'ē rukwer ke pe'u ym tī.

Amō kūjā rehe eka'u te'e ym.

Amō sawa'e rehe eka'u te'e ym tī.”

—Aja amō awa ta pe jande jamupinim — aja Tian pandu.

²⁶(Ame'ē ke rehe Páu hendu katu.) A'erehe tumeme sawa'e ta ke a'e raho. Ame'ē ku'ē rahā, jundéu awa ta ukwa aja ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke ame'ē ta namō ipy'a ngi a'e juhyk oho. Upa rahā, Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe a'e ixo oho. Jundéu awa tama'e pa'i ta pe weraha mangaha ke a'e pandu oho. Myja rahā, ipy'a juhykiha upa ta my, ame'ē ke pandu oho. Ame'ē weraha uhyk rahā, Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe ma'e ke a'eta werur ta. Tupā pe me'ē ta, ame'ēja saka. Aja Tupā rehe ipy'a ke a'eta moī moī

katu ta. Sawa'e ta pame katu te werur ta. Páu werur ta tī.

Páu ke jundéu awa ta pyhyk

²⁷Awa po wajar mokōi wera upa tate rahā, Páu rehe amō jundéu awa ta usak. Asia ywy pe har ta ke a'eta. Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe a'eta usak ehe. Ngā hetaha ta pe ame'ē ta pandu pandu hū. Pe, muparahy. Pe, Páu ke hetaha ta pyhyk. ²⁸A'eta hātā pandu:

—Jundéu awa ta! Pejur! Kome'ē sawa'e riki jundéu awa ta rehe har katu ym pandu. “Moise je'ēha rehe pehendu ym” aja a'e pandu oho tī. “Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū riki jaxer” aja a'e pandu oho tī. Aja upa kome'ē ywy rupi a'e pandu pandu oho. Kome'ē jumu'eha renda keruhū riki katu te, aja jande jakwa. Anī. A'ep amō awa ta ke a'e muhyk raho apo. Jundéu awa aja ym ame'ē ta ke a'eta. A'erehe kome'ē renda keruhū ke a'e mujaxer — aja ngā hetaha ta pandu hū.

²⁹Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe Toro ke Páu muhyk, aja a'eta ukwaha naī. A'erehe aja pandu, ma'e, mujaxeriha rehe har pandu. Toro riki Ese ok ta pe har ke a'e. Amō awa ke a'e. Jundéu awa ym ame'ē ke a'e. Kwehe Jerusarē ok ta rape rupi Páu wata ixo rahā, Toro namō a'e wata ixo. Ame'ē ke rehe hetaha ta usak. A'erehe Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe raho aja ukwaha naī. (Anī. A'ep Páu raho ym.)

³⁰Upa ok ta rupi muka'u ka'u te'e hū ngā ke. Páu koty ngā hetaha ta ujan oho. Pe, pyhyk. Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū ngi hykī muhem raho. Pe, pahar jumu'eha renda keruhū rukwen ke amō ta kynda.

³¹Páu ke hetaha ta jukwa tar katu rahā, homa awa tama'e kapitā keruhū pe amō pandu oho. Sonda tama'e kapitā keruhū ke a'e. “Upa Jerusarē ok ta pe har ta mutyapu tyapu hū” aja pandu oho. ³²Pahar sonda ta namō kapitā keruhū ixoty ujan oho. Amō kapitā ta ke a'e raho tī. Ngā hetaha ta koty ujan oho. Kapitā keruhū rehe hetaha ta usak rahā, Páu ke a'eta poir. Petekiha ke putu'u ingi. Sonda ta rehe a'eta usak tī. ³³Páu rehe kapitā keruhū uhyk rahā, a'e ke pyhyk. Sonda ta pe a'e pandu:

—Mokōi ita tupaham pe pepukwar! — aja kapitā keruhū pandu.

(Jaxer te ame'ē ke Páu aja kapitā keruhū ukwaha naī. A'erehe mokōi ita tupaham pe pukwar, aja pandu.)

Pe, hetaha ta pe a'e pandu:

—Awa sawa'e ko my? Myja jaxer ame'ē ke a'e ma'ema'e my? — aja kapitā keruhū pandu.

³⁴Amō amō ta hātā pandu pandu. Amō koty koty pandu pandu, a'erehe muka'u ka'u te'e hū. Ma'ewā mutyapu hū my, ame'ē

rehe har kapitā keruhū ukwa ym. A'erehe sonda ta pe a'e pandu:

—Sonda ta rok pe sawa'e ke peraho! — aja kapitā keruhū pandu.

³⁵⁻³⁶ Ok myta rehe Páu namō sonda ta uhuk rahā, hetaha ta parahy te hū ehe. Haikwer rupi a'eta oho ixo. Hātā pandu hū:

—Ererahā! Jajukwarahā! — aja hetaha ta pandu hū.

A'erehe Páu ke ipo 'ar pe sonda ta raho. (Aja rahā, hetaha ta a'e ke pyhyk ym.)

Páu je'ēha ke

³⁷ Sonda ta rok pe Páu ke muxe tate rahā, sonda tama'e kapitā keruhū pe Páu pandu:

—Ne namō ma'e ihē apandu tar katu — aja ipe.

Kapitā keruhū pandu ipe:

—Ngere awa je'ēha ke nde erekwa katu my? (Ame'ē jō ihē akwa katu) — aja Páu pe.

—Akwa katu ihē — aja Páu pandu.

³⁸ —Aja rahā, eji ywy pe har aja ym nde. Amukwehe te ngā hetaha ta ke ame'ē eji ywy pe har mujy'ar. Heta te hū ngā jukwaha ta ke a'e mujy'ar. Kuja, 4.000 hetaha ta ke. Awa nixōi te ame'ē pe mujy'ar. Pe, kapitā keruhū namō jumai ixo — aja Páu pe kapitā keruhū pandu.

³⁹ Páu pandu:

—Anī. Ihē riki aja ym. Ko jundēu awa ihē. Tar ok ta pe har ihē. Esarahā! Ngā pe ihē apandu tar katu — aja kapitā keruhū pe pandu. Syri ywy rehe Tar ok ta ihī. Ame'ē ke ok ta tiha te hū!

⁴⁰ Kapitā keruhū pandu:

—Ererahā! Ngā pe epandu — aja Páu pe.

Pe, myta 'ar pe Páu pu'am. Ipo ke mukatak. (Aja ngā je'ēha ke a'e muputu'u ngā ngi.) Ngā putu'u rahā, Páu pandu ngā pe. Jundēu awa je'ēha namō pandu:

22

¹ —Sa'e ta! Pehendu katurahā! Ihē mu ta! Pehendu katu tī. Tamūi ta! Pehendu katu tī. Ihē juehe har apandu ta pehē pe — aja Páu.

² Jundēu awa je'ēha namō Páu pandu pandu. Ame'ē rehe ngā hetaha ta hendu rahā, putu'u katu. Pe, Páu pandu pandu:

³ —Ko jundēu awa ihē. Tar ok ta pe har ihē. Syri ywy rehe ame'ē ok ta ihī. Jerusarē ok ta pe ihē tiha aho. Ngamari namō ihē ajumu'e. Moise je'ēha rehe jande ramūi ta hendu katu. Ame'ē ke a'e mu'e katu te ihē ke tī. Tupā putar ame'ē ke pema'ema'e tar katu te apo. Pehē aja ihē amukwehe te we tī. ⁴ Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta ke ihē amupyrara tī. Ajukwa tī. Sawa'e ta ke ihē apyhyk, pe, kyndaha pe ihē akynda araho tī. Kūjā ta aja tī. Apyhyk rahā, kyndaha pe ihē akynda araho tī. ⁵ Ihē rehe har jundēu awa tama'e pa'i keruhū pandu rahā, ma'e ke pekwa ta tī. Ihē apandu a'am ame'ē ke

jete har te ke, aja pekwa ta tī. Jundēu awa tama'e kapitā ta pandu rahā, pekwa ta tī. Ame'ē ta ngi paper pinim ihē apyhyk. Jande mu ta pe ame'ē ta mupinim. Ndama ok ta pe har ta pe mupinim. A'ep Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta ke ihē apyhyk oho. Jerusarē ok ta pe amujywy'r ta tipe. A'ep ame'ē ta ke amahy ta tipe — aja Páu pandu.

Tupā koty ipy'a ke Páu muruwak mondo ame'ē rehe har a'e pandu

(At 9.1-19; 26.12-18)

⁶ A'e pandu tī:

—Ihē awata aho axo. Warahy jandar tate rahā, Ndama ok ta pe ahyk tate aho axo. Arahā pahar ywa ngi ihē rake rupi ma'e wera te hū. ⁷ Ywy rehe ihē a'ar. Jande je'ēha aja ihē ahendu. Kuja ihē pe pandu: "Sáu! Ma'ewā ihē ke nde eremupyrara my?" aja ihē ahendu. ⁸ Ihē apandu: "Sa'e! Awa nde my?" aja ipe. A'e pandu ihē pe: "Ihē riki Jesu. Nasare ok ta pe har ihē. Ihē ke nde eremupyrara erexo" aja ihē pe. ⁹ Weraha rehe ihē namō ixo ame'ē ta usak tī. Ihē pe ma'e pandu, ame'ē je'ēha rehe a'eta hendu ym. ¹⁰ Pe, ihē apandu: "Sawa'e! Ma'e ihē ama'e ta apo my?" aja ipe. Jandema'e sawa'e te pandu: "Epu'am! Ndama ok ta pe eho. A'ep nde pe ma'e amō pandu ta. Tupā putar ame'ē ke nde erema'ema'e ta. Upa katu te ame'ē rehe har nde pe amō pandu ta" aja ihē pe. ¹¹ Wera te hū, a'erehe ihē reha ym te. A'erehe ihē po ke ihē namō ixo ame'ē ta pyhyk. Pe, Ndama ok ta pe aja te'e ihē ke a'eta muhyk raho.

¹² —A'ep amō sawa'e ixo. Her Anani. Tupā rehe a'e ipy'a katu. Jande ramūi je'ēha rehe a'e hendu katu tī. Sawa'e katu ame'ē ke a'e, aja upa jundēu awa ta pandu pandu. Ndama ok ta pe ixo ame'ē ta ke aja pandu pandu ehe har. ¹³ A'e riki ihē rehe uhuk. Ihē rake pu'am. Pe, ihē pe pandu: "Sáu! Jesu rehe nde erejurujar katu, a'erehe nde riki ihē mu apo 'y. Ma'e ke rehe esak katu tī" aja ihē pe. Pahar ma'e ke rehe ihē asak tī. Ama'ā katu ehe tī. ¹⁴ Pe, ihē pe a'e pandu tī: "Nde rehe Tupā usak katu. Jande ramūi ipy'a moī moī katu ehe. A'e riki nde rehe usak katu. A'e putar ame'ē ke nde pe a'e mujekwa. Ta'yr katu te ame'ē ke a'e. A'e ke mujesak nde pe. Ta'yr je'ēha ke nde pe a'e mujekwa tī. ¹⁵ Nde eresak ame'ē ke upa ngā pe nde erepandu pandu ta. Nde erehendu ame'ē ke upa ngā pe nde erepandu pandu ta tī. Ta'yr rehe har upa ngā pe nde erepandu pandu ta ereho. ¹⁶ Apo jahorahā! Epu'am. Jesu rehe nde erejurujar katu. A'erehe, ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'ema'eha ke nde py'a ngi Tupā juhyk katu. Nde ke ihē amujahuk ta. (Aja rahā, Jesu kotyhar ke nde apo 'y, aja nde eremujekwa ta ngā pe)"

aja ihê pe Anani pandu. A'erehe a'e pandu ame'e ke ihê ama'e — aja Páu pandu.

Amô awa ta pe Páu ke Tupã mondo ame'e rehe har Páu pandu

¹⁷ A'e pandu ti:

—Jerusarê ok ta pe ihê ajywyw aho. Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhû pe ihê axo. Tupã namô ihê apandu pandu ai rahã, ihê keraiha aja ihê asak. ¹⁸ Kuja ihê asak. Ihê pe Jesu mujekwa: “Ihê rehe har nde erepandu pandu. Ame'e ke sehar ta putar ym. A'erehe pahar Jerusarê ok ta ke ehijar eho” aja ihê pe. ¹⁹ Pe, ihê apandu ipe: “Sawa'e! Anî. Kuja sehar ta ukwa katu. Amô amô jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe ihê axe aho. Pe, nde rehe jurujar katu ame'e ta ke ihê apyhyk. ²⁰ Ame'e ta ke ihê apirok hû ti. Pewe amô ti. Nde rehe har Esete pandu pandu. A'e ke ngã jukwa rahã, a'ep ihê axo ti. Jukwa rahã: ‘Ere’ aja ihê apandu ti. Jukwaha tama'e mundeha ke ihê namô a'eta hijar. Ame'e ke Jerusarê ok ta pe har ta ukwa katu. A'erehe se ihê apyta tar katu. Se nde rehe har ihê apandu tar katu rî” aja ihê apandu ipe. ²¹ A'e pandu: “Anî. Eho! Paite nde ke ihê amondo ta. Amô awa ta pe nde ke ihê amondo ta. Jundéu awa aja ym ame'e ta koty amondo ta” aja ihê pe a'e pandu — aja Páu pandu.

²² “Jundéu awa aja ym ame'e ta koty Páu mondo ta.” Ame'e ke rehe jô ngã hetaha ta hendu. Pe, hâtã te hû a'eta pandu pandu:

—Pemuhem pemondo! Pejukwarahã! A'e manô ta me'e te'e — aja pandu pandu hû.

²³ Ahem hû ti. A'etama'e mundeha ke a'eta mukatak katak hû. Wyw ku'i ke omom-bor hû ti. (Aja parahy te ha ke mujekwa.)

²⁴ Ame'e ke rehe kapitã keruhû usak rahã, sonda ta pe a'e pandu:

—Sonda ta rok pe Páu ke pemuxe peraho. So'o pîrer tupaham pe a'e ke pepirok. A'e ke jande japirok rahã, a'e pandu ta. Ma'erehe jundéu awa ta ahem ahem hû my? Ame'e rehe har a'e pandu ta. Aja rahã, jande jakwa ta — aja kapitã keruhû pandu.

²⁵ Pe, so'o pîrer tupaham pe Páu ke sonda ta pukwar u'am rahã, amô son-dama'e kapitã pe Páu pandu. Hake pu'am ame'e pe pandu:

—Ma'e aka'u te'eha ihê ama'e my? Ama'e ym my? Ame'e rehe har pekwa ym we rî. A'erehe ihê ke pepirok rahã, katu ym. Homa awa ke so'o pîrer tupaham pe amô pîrok ym ti. Ko homa awa ihê — aja Páu pandu.

²⁶ Ame'e ke kapitã hendu rahã, kapitã keruhû pe a'e pandu oho:

—Anî. Ma'e nde erema'e erexo my? Homa awa ke a'e. A'e ke nde erepirok rahã, katu ym — aja kapitã pandu.

²⁷ A'erehe Páu pe kapitã keruhû pandu oho:

—Erandu ihê pe rahã! Homa awa ke nde my? — aja Páu pe.

Pe, Páu pandu:

—A'e tÿ — aja ipe.

²⁸ Pe, sonda tama'e kapitã keruhû pandu:

—Homa awa aja ihê amuruwak rahã, ame'e pe tamatarer ihê amuhepy hû — aja ipe.

Páu pandu:

—Anî ihê. Homa awa aja ihê mõi pusu ngi ihê a'ar — aja ipe.

²⁹ Ame'e ke sonda ta ukwa rahã, Páu ke sonda ta tate pîrok, ame'e ta hijar oho. Páu riki homa awa aja kapitã keruhû ukwa rahã, a'e kyje. Páu ke a'e mupukwar, a'erehe kyje.

Ngã panduha renda pe Páu pu'am

³⁰ Páu rehe har jundéu awa ta je'e je'e hû. Ame'e rehe har sonda tama'e kapitã keruhû ukwa tar katu te. A'erehe ame'e ku'e rahã, Páu ke a'e pîr. Ita tupaham ke a'e jîrar ingi. Jundéu awa tama'e pa'ihu ta ke a'e mujy'ar ti. Ngã panduha rendama'e kapitã ta ke a'e mujy'ar ti. Ame'e ta ruwa koty Páu ke a'e mupu'am raho. Ehe har a'e ukwa tar katu.

23

¹ Ngã panduha renda pe ixo ame'e ta rehe Páu usak usak katu. Pandu ngã pe:

—Sa'e ta! Pehendu katurahã! Ihê rehe har Tupã ukwa katu. Akyje ym ingi. Sawa'e katu ame'e aja ihê axo — aja Páu pandu.

² Anani riki jundéu awa tama'e pa'i keruhû. Páu rake pu'am ame'e ta pe a'e pandu:

—Páu juru ke penupã — aja.

³ Ame'e ke rehe Páu hendu rahã, Anani pe je'êha a'e mujwyw:

—Katu ym ne je'êha! Ne je'êha aja nde ke Tupã mahy ta ti. Mokõi nde erekwaha namô nde erexo. Moise je'êha aja ym ihê rehe har nde erekwa erei. Ame'e rehe nde erehendu ym ti. Amô ta pe nde erepandu: “Páu juru ke penupã” aja, a'erehe Moise je'êha rehe nde erehendu ym. Katu ym aja — aja Páu ipe.

⁴ Pe, Páu rake pu'am ame'e ta pandu ipe:

—Pa'i keruhû rehe har katu ym nde erepandu. Tupãma'e parakyha ke a'e — aja Páu pe.

⁵ Pe, Páu pandu:

—Sa'e ta! A'e riki pa'i keruhû ame'e ke ihê akwa ym. Akwa rahã, aja ihê apandu ym ta tipe. Tupã je'êha rehe kuja amô mupinim:

“Pehêma'e kapitã rehe har katu ym aja epandu ym” aja Tupã je'êha rehe panduha ihî.

—Pa'i keruhû riki jandema'e kapitã ti, ame'e ihê akwa rahã, katu ym aja ihê apandu ym ta tipe — aja Páu pandu.

⁶ Pe, ngā panduha renda pe har ta rehe Páu usak katu rahā, wajar riki sanduse kotyhar ta ke, aja a'e ukwa. Amō wajar parise kotyhar ta ke, aja a'e ukwa tī. A'erehe panduha renda pe hātā a'e pandu:

—Sa'e ta! Pehendu katurahā! Ihē pāi aja parise kotyhar ke ihē tī. Manō ame'e ta ke Tupā mukwera katu ta muhem aja ihē akwa. Ame'e ke ihē rehe har pekwa ta peī apo — aja Páu pandu.

⁷ Ame'e ke a'e pandu rahā, sanduse ta namō parise ta je'e je'e hātā tā ngā jupe. A'erehe mokōihar aja ngā ukwaha ngā uī. Amō amō ta sanduse ta aja ukwa uī. Amō amō ta parise ta aja ukwa uī. ⁸ Manō ame'e ke kwera ym te ta, aja sanduse ta ukwaha nāi. Anī. Manō ame'e ta kwera katu ta, aja parise ta ukwa. Tupā je'ēha rahoha ta nixōi te, aja sanduse ta ukwa. Anī. Tupā je'ēha rahoha ta pete'e ixo, aja parise ta ukwa. Awa'ā nixōi te, aja sanduse ta ukwaha nāi. Anī. Awa'ā namō awa ixo, aja parise ta ukwa. ⁹ A'erehe je'e je'e hātā tā hū ngā jupe. A'erehe hetaha ta pukāi pukāi we hū rī. Pe, parise ta ngi har amō ta pu'am. Moise je'ēha mu'eha ta ke a'eta. Hātā a'eta pandu:

—Páu rehe ma'e katu ym ame'e ke jama-hem ym. Awa'ā aja ame'e pandu katu ipe nahā my. Tupā je'ēha rahoha pandu katu ipe nahā my — aja mu'eha ta pandu.

¹⁰ Ngā je'e je'e hātā tā te we hū rī. Páu ke hetaha ta mohok mohok ta raho. Ame'e ngi sonda tama'e kapitā keruhū kyje. A'erehe sonda ta pe a'e pandu:

—Hetaha ta pyter pe peho. Páu ke pepyhyk peraho ngā ngi. Pehē rok pe a'e ke peraho — aja kapitā keruhū pandu.

¹¹ Ame'e pytun rahā, Páu rake Jesu pu'am uwyr. Pandu ipe:

—Nde py'ahu aja exo. Jerusarē ok ta pe ihē rehe har nde erepandu pandu ta kŷ. Aja Hom ok ta pe ihē rehe har nde erepandu pandu ta kŷ tī — aja Páu pe pandu.

Páu ke amō ta jukwa tar katu

¹² Ame'e ku'e rahā, amō jundéu awa ta jy'ar. Pandu pandu ngā jupe:

—Páu ke jajukwa ta jaho. Apo a'e ke jajukwa ym rahā we, ma'e ke ja'u ym te ta rī. Y ke ja'u ym te ta tī. A'e ke jajukwa ym rahā, mā peja jande ke Tupā mahy ta. Jande jamanga katu — aja a'eta jupe.

¹³ Aja pandu ame'e ta heta ixo. Aja awa pypa mokōi i'ar koty te we sawa'e ta pandu.

¹⁴ Ame'e ta pa'ihu ta pe pandu oho. Tamūi ta pe pandu oho tī. Kuja pandu:

—Páu ke jajukwa ym rahā, mā peja jande ke Tupā mahy ta. Páu ke jajukwa ym rahā we, ja'u ym te ta ma'e ke rī. Aja jande japandu katu jande jupe. ¹⁵ A'erehe sonda tama'e kapitā keruhū pe je'ēha pemondo. Ngā panduha rendama'e kapitā ta namō

johu pemondo. Kuja te'e pemondo ipe: “Páu rehe har jakwa katu te we ta rī. A'erehe panduha renda pe erur!” aja kapitā keruhū pe te'e pehē johu pemondo. Pe, Páu ke a'e werur ixo rahā, japor ta ehe. A'e ke jajukwa ta — aja sawa'e ta pandu.

¹⁶ Ame'e panduha rehe Páu rendyr imembyr sawa'e hendu. A'erehe sonda ta rok pe a'e ixo oho. Upa hendu ame'e ke rehe har Páu pe a'e pandu. ¹⁷ A'erehe amō sonda tama'e kapitā pe Páu pandu:

—Ejurahā! Ko esarahā! Kapitā keruhū pe kome'e kurumī eraho. Ma'e ke kurumī pandu ta ipe — aja ipe.

¹⁸ Pe, sonda tama'e kapitā keruhū pe kurumī ke kapitā raho. Kapitā keruhū pe sonda pandu:

—Se kyndaha pe Páu ixo. Ihē pe a'e pukāi. Nde pe kome'e kurumī ihē arur, aja a'e putar. Nde pe ma'e ke kurumī pandu ta, aja ihē pe a'e pandu tī — aja sonda tama'e kapitā pandu ipe.

¹⁹ Pe, kurumī po rehe kapitā keruhū pyhyk raho. Se koty we kurumī namō jō a'e oho. Pandu ipe:

—Ma'e ihē pe nde erepandu ta my? — aja kurumī pe.

²⁰ Kurumī pandu ipe:

—Nde pe jundéu awa ta ma'e ke pandu ta uwyr, aja a'eta ukwa. “Kōi ngā panduha renda pe Páu ke eraho” aja nde pe a'eta pandu ta. Ehe har a'eta ukwa katu te we ta rī, aja a'eta pandu ta. Anī. A'eta te'e pandu ta. ²¹ Apandu nde pe. Ame'e ta rehe ehendu ym. Awa pypa mokōi i'ar koty te we sawa'e ta ixo. Ame'e ta kanim ta harō u'am. Páu ke ame'e ta jukwa ym rahā we, ma'e ke u'u ym te ta, aja ame'e ta manga katu. Apo upa katu a'eta pe. Ne je'ēha rehe a'eta harō u'am — aja kapitā keruhū pe kurumī pandu.

²² Pe, Páu rendyr imembyr sawa'e pe kapitā keruhū pandu:

—Ere. Ihē pe nde erepandu, ame'e ke amō pe eandu ym — aja kurumī pe pandu.

Pe, kurumī ke hok pe kapitā keruhū mujwyr mondo.

Ser ruwa koty Páu pu'am

²³ Páu ke amō ta jukwa tar katu. Ame'e ngi sonda tama'e kapitā keruhū kyje. A'erehe mokōi sonda tama'e kapitā ta pe a'e pandu:

—Pejur! Pesarahā! Kuja, 200 sonda ta ke pemujy'ar. Amō 70 sonda ta kahwa 'ar pe oho ame'e ta ke pemujy'ar tī. Amō 200 sonda ta myra rehe har itatakwar namō wata ame'e ta ke pemujy'ar tī. Upa pemoī katu. Pe, i'i atu pytun rahā, Sesaréi ok ta pe pehē johu peho. ²⁴ Kahwa 'ar pe Páu ke peraho tī. (Aja rahā, jundéu awa ta Páu ke jukwa ym ta.) Pe, Ser rehe pemuhyk katu — aja kapitā keruhū pandu.

²⁵ Ser riki kapitā tī. Pe, kuja paper rehe sonda tama'e kapitā keruhū mupinim:

²⁶ Ser! Kapitā katu te ame'ē ke nde.

Ko nde pe ihē amupinim aī. Katuha nde pe ihē amondo axo.

²⁷ Kome'ē sawa'e ke jundēu awa ta pyhyk. Páu ke. Tate jukwa. Homa awa ke a'e, aja ihē akwa. A'erehe sonda ta namō ixoty ihē aho. Pe, a'e ke ihē apyhyk ajo'ok ngā ngi. ²⁸ Jundēu awa ta ngi ihē akwa. Jundēu awa ramūi ta ukwa ame'ē ke rehe Páu hendu ym. A'erehe ehe har jundēu awa ta je'ē je'ē hū. Ma'e katu ym ame'ē ke a'e ma'ema'e ym. A'erehe marā ka ym a'e ke amō jukwaha. Marā ka ym kyndaha pe mupytaha tī.

³⁰ Páu ke jundēu awa ta jukwa ta, aja ihē pe amō pandu uwyr. A'erehe pahar nde koty a'e ke ihē amondo ta aja akwa. "Ser koty Páu rehe har pepandu peho" aja Páu rehe parahy ame'ē ta pe ihē apandu tī.

Karāu Risi

Aja sonda tama'e kapitā keruhū mupinim.

³¹ Pe, kapitā keruhū je'ēha aja sonda ta ma'ema'e. Ame'ē pytun rahā, Antipa ok ta pe Páu ke a'eta raho. ³² Ame'ē ku'ē rahā, sonda ta wata ame'ē ta jywyr oho. Sonda ta rok pe jywyr oho. Amō sonda ta anī. Kahwa 'ar pe sonda ta oho, ame'ē ta jō Páu namō oho we rī. ³³ Pe, Sesarēi ok ta pe muhyk rahā, kapitā pe paper pinim ke a'eta me'ē. Páu ke a'eta muhyk raho ipe tī. ³⁴⁻³⁵ Upa paper pinim ame'ē ke rehe kapitā usak rahā, Páu pe a'e pandu:

—My pehar ywy pe har ne my? — aja Páu pe.

A'e pandu ipe:

—Siri ywy pe har ihē — aja ipe.

Ame'ē ke kapitā ukwa rahā, a'e pandu:

—Nde rehe har pandu ame'ē ta uhyk uwyr rahā, nde rehe har ihē ahendu ta — aja Páu pe kapitā pandu.

Pe, sonda ta pe a'e pandu:

—Kyndaha pe Páu ke pekynda peraho. "Eroma'e kapy" aja pandu ame'ē pe peraho. Pesak katu ehe — aja kapitā pandu.

24

Páu rehe har jundēu awa ta je'ē je'ē hū

¹ Awa po wajar petēihar upa ukwer rahā, Sesarēi ok ta pe Anani oho. Jundēu awa tama'e pa'i keruhū ke a'e. Amō tamūi ta namō a'e oho. Sawa'e ma'e pandu katu te ame'ē ke a'eta raho tī. Her Ter. Kapitā ruwa koty a'eta pu'am ta. Pe, Páu rehe har a'eta pandu ta. ² Pe, Páu ke sonda ta muhyk rahā,

kuja Páu rehe har Ter pandu pandu. Kapitā pe pandu:

—Ser! Katu ame'ē ke nde! Nde riki kapitā rahā, yman atu jajumai ym ha aja jaxo katu. Nde erekwa katuha rupi jundēu awa ta pe katu ame'ē ke nde erema'ema'e. Upa kome'ē ywy rupi katu ame'ē ke nde erema'ema'e. ³ A'erehe katu aja jakwa katu. Jande rury katu nde rehe tī.

⁴ —I'i atu rahā, nde ke ihē amupyta ym ta se. A'erehe nde pe ihē apandu. Eharō we rī. Ihē je'ēha rehe ehendu katu we rī. ⁵ Páu riki ma'e jaxer ame'ē ke ma'ema'e. Amō amō ta renda rupi oho rahā, jundēu awa ta ke a'e muparahy. Pe, mutyapu hū ngā ke. Jesu riki Nasare ok ta pe har. Jesu kotyhar tama'e kapitā ke Páu. ⁶ Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū a'e mujaxer tar katu. Arahā a'e ke japyhyk. [Jande ramūi ta je'ēha rupi ehe har jakwa tar katu. ⁷ Anī. Jande rehe sonda tama'e kapitā keruhū uhyk uwyr. Her Risi. Pyrātāha namō jande ngi Páu ke a'e pyhyk raho. ⁸ Pe: "Ehe har pandu ame'ē ta Ser koty peho" aja jande pe a'e pandu. A'erehe ko jande ja'am.] Apo Páu pe nde erepandu rahā, nde erekwa katu ta tī. Upa katu te ehe har japandu ame'ē ke jete har te ke, aja nde erekwa ta tī — aja Ser pe Ter pandu.

⁹ Kapitā pe Páu rehe har jundēu awa ta je'ē je'ē hū tī. Upa katu te Ter je'ēha riki jete har te ke, aja a'eta pandu pandu ipe tī.

Ser pe Páu pandu pandu

¹⁰ Pe, Páu pe kapitā ipo pandu: "Ererahā!" aja. Pe, Páu pandu ipe:

—Yman jande anam ta rehe har nde erekwa katu, aja ihē akwa katu. (A'erehe jundēu awa ta rehe har nde erekwa katu, aja akwa.) A'erehe nde pe ihē juehe har ihē apandu rahā, ihē rury katu. ¹¹ Amukwehe we Jerusarē ok ta pe ihē aho. Awa py mokōi aker apo. Tupā rehe ihē py'a amoī moī katu aho. Ame'ē rehe har nde erekwa tar katu rahā, amō pe epandurahā! ¹² Ihē ke jundēu awa ta usak rahā, amō ta namō ihē aje'ē hātā tā ym. Amō ta ke ihē amuparahy ym. Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe ihē axo rahā, aja ym. Jundēu awa tama'e jy'ariha renda pe ihē axo rahā, aja ym tī. Amō ta ke ihē amuparahy ym tī. Ok ta rape rupi ihē axo rahā, aja ym tī. Amō ta ke ihē amuparahy ym tī. ¹³ Ihē rehe har katu ym a'eta pandu, ame'ē ke jete har te ke, aja marā ka ym amō mujekwaha. Jete har te aja ym.

¹⁴ —Apo kuja ihē apandu nde pe. Jande ramūi ta aja Tupā rehe ihē py'a amoī moī katu tī. Amō kotyhar rehe ihē ajurujar katu. Ame'ē ke te'e, aja a'eta ukwaha ngā jupe. Upa katu te Moise mupinim ame'ē ke rehe ihē ahendu katu. Upa katu te Tupā je'ēha pandu ame'ē ta mupinim, ame'ē ke rehe ihē

ahendu katu tī. ¹⁵ Upa katu te manō ame'e ta ke Tupā mukwera katu ta muhem. Katu ame'e ta ke mukwera katu ta muhem. Katu ym ame'e ta ke mukwera katu ta muhem tī. Ame'e ke rehe peme'e sawa'e ta jurujar katu. Peme'e sawa'e ta aja ihē ajurujar katu tī. ¹⁶ A'erehe katu ihē ama'ema'e tar katu axo. Aja te'eha ihē axo. Ame'e ke Tupā ukwa katu. Ngā ukwa katu tī.

¹⁷ —Yman atu, Jerusarē ok ta pe ihē axo ym rī. A'ep ihē aho ramō. Ima'e ym te ame'e ta pe tamatarer ihē araho. ¹⁸ Tupā pe ma'e ke ihē ame'e aho tī. Aja ihē py'a ihē amo'i mo'i axo ehe. Arahā Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe ihē rehe jundēu awa ta usak. Jande ramūi ta je'ēha aja ihē py'a upa juhyk rahā, ihē rehe a'eta usak. Ihē namō heta ym ngā ixo. Ngā mutyapu hū ym tī. ¹⁹ Asia ywy ngi jundēu awa ta uwyr ame'e ta a'ep ixo. Ame'e ta riki se uwyr rahā, katu ta tipe. Pe, nde pe a'eta pandu ta tipe rahā, katu tiki. (Anī. Se ame'e ta uwyr ym.) Ihē rehe har ma'e pandu tar katu rahā, ame'e ta riki pandu katu ta tipe. ²⁰ Anī rahā, peme'e sawa'e ta ihē rehe har pandu katu. Amukwehe ngā panduha renda pe ihē apu'am rahā, ma'e katu ym ihē rehe har ame'e ta ukwa my? Ame'e ke a'eta pandu rahā, katu tiki. ²¹ Ame'e ta pyter pe ihē apu'am a'am rahā, kuja ihē hātā apandu: "Manō ame'e ta ke Tupā mukwera katu ta muhem. Ame'e rehe ihē ajurujar katu. A'erehe apo ihē rehe har pekwa pekwa pei" aja ihē apandu. Ame'e riki katu ym, aja a'eta ukwa rahā, ame'e jō ihē pe a'eta pandu katu ta — aja Páu pandu.

²² Jesu rehe ngā jurujar katu, ame'e rehe har Ser ukwa katu. Pe, a'e pandu:

—A'ewan apo. Sonda tama'e kapitā keruhū uhyk uwyr rahā, nde rehe har ihē akwa ta — aja Páu pe. (Sonda tama'e kapitā keruhū rer Risi.)

Pe, ngā pe Ser pandu:

—Peho apo — aja.

²³ Sonda tama'e kapitā pe a'e pandu tī:

—Kyndaha pe Páu ke ekynda eraho. Esak katu ehe. A'e wata katu te'e. Ma'e ke ehe katu ame'e ta me'e tar katu ipe rahā, a'eta me'e katu ipe — aja Ser pandu.

Ser namō Páu pandu pandu. Tusi namō pandu pandu tī.

²⁴ Heta ym ukwer rahā, ngā panduha renda pe Ser uhyk tī. Hakehar namō uhyk. Her Tusi. A'e riki jundēu awa ke. Pe, amō pe Ser pandu:

—Páu ke emuhyk — aja ipe.

Páu ke amō muhyk rahā, Páu je'ēha rehe Ser hendu hendu. Myja Jesu Kirisutu rehe amō jurujar katu, ame'e rehe har Páu pandu pandu ipe. ²⁵ Myja katu ame'e ke sawa'e ma'ema'e my, ame'e rehe har Páu pandu

pandu ipe tī. Katu ym ipy'a pe ma'e ukwa ame'e ke amō ma'ema'e rahā, katu ym. Ame'e rehe har a'e pandu pandu ipe tī. 'Ar ke Tupā manga katu. Arahā upa ngā rehe har a'e ukwa ta. Katu my? Katu ym my? Ame'e ke ukwa ta. Ame'e rehe har a'e pandu pandu ipe tī. Ame'e ke Ser hendu rahā, a'e mukahem. Páu pe a'e pandu:

—Eho apo. Amō wera rahā, nde pe ihē apukāi ta aho — aja Ser pandu.

²⁶ Poiriha rehe tamatarer ke Páu me'e ta ipe my, aja riki Ser putar. A'erehe amō amō wera rahā, Páu pe a'e pukāi pukāi oho. Inamō a'e pandu pandu.

²⁷ Mokōi warahy 'ar aha oho rahā, amō homa awa tama'e kapitā pu'am. Her Por Set. Ser renda ke pe a'e pu'am. Jundēu awa ta ke Ser muhury tar katu, a'erehe kyndaha pe Páu ke a'e mupyta rī.

25

Kapitā keruhū koty Páu oho tar katu

¹ Sesaréi ok ta pe Set uhyk uwyr. A'e riki homa awa tama'e kapitā apo 'y. Pe, mahapyr ukwer rahā, Sesaréi ok ta ke a'e hijar oho. Jerusarē ok ta pe oho. ² A'ep inamō jundēu awa tama'e pa'ihu ta pandu pandu. Jundēu awa tama'e kapitā ta pandu pandu inamō tī. ³ Páu rehe har a'eta je'ē je'ē hū ipe. Pe, Set pe a'eta pandu:

—Jerusarē ok ta pe Páu ke emuhyk — aja Set pe a'eta pandu.

Pe rupi Páu uwyr ixo rahā, Páu ke a'eta jukwa ta, aja a'eta manga katu a'eta jupe.

⁴ A'erehe muhykiha rehe a'eta pandu ipe. Anī. Set pandu:

—Anī. Kyndaha pe Páu ixo. Sesaréi ok ta pe ixo. A'ep ihē ajywyrate aho. ⁵ A'ep ihē namō pehēma'e kapitā ta oho rahā, katu tiki. Ma'e jaxer ame'e ke Páu ma'ema'e rahā, ame'e rehe har a'eta pandu pandu ta a'ep — aja jundēu awa ta pe Set pandu.

⁶ Jerusarē ok ta pe Set pyta we rī. Jande popa ukwer nahā my. Awa po wajar mahapyr nahā my. Pe, Sesaréi ok ta pe a'e jwywy oho. Ame'e ku'e rahā, ngā panduha renda pe a'e wapyk oho. Amō pe a'e pandu:

—Se Páu ke emuhyk erur — aja.

⁷ Páu uhyk rahā, hake rupi jundēu awa ta juramā u'am ehe. Jerusarē ok ta ngi uhyk uwyr ame'e ta juramā u'am ehe. Páu ma'e jaxer ame'e ke ma'ema'e aja a'eta je'ē je'ē hū. Anī. Ame'e ke jete har te ke aja a'eta mujekwa ym ngā pe. ⁸ Pe, Páu pandu:

—Anī. Ma'e jaxer ame'e ke ihē ama'e ym. Jundēu awa ta je'ēha rehe ahendu ym aja ym axo. Ahendu katu ehe. Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū ke aja tī. Ame'e ke amujaxer ym tī. Homa awa tama'e kapitā keruhū rehe aja tī. Ihē juru ai ym ehe tī — aja ngā pe Páu pandu.

⁹ Jundéu awa ta ke Set muhury tar katu tipe. A'erehe Páu pe a'e pandu:

—Jerusarē ok ta pe nde ereho ta my? A'ep nde rehe har ihē akwa ta. Nde rehe har peme'e ta je'e je'e hū. Ame'e ke jete har te my, ame'e ke ihē akwa ta — aja Set pandu.

¹⁰ Páu pandu:

—Anī ta. Ko ngā panduha renda pe ihē apu'am a'am. Homa awa tama'e kapitā keruhū je'ēha rupi ihē ke amō ukwa rahā, katu tiki. Jundéu awa ta pe ma'e jaxer ame'e ke ihē ama'e ym. ¹¹ Ame'e ke nde erekwa katu. Amō ka'u te'eha ke ma'e, ame'e ke kapitā keruhū je'ēha rupi sonda ta jukwa katu ta. Aja ihēma'e rahā, ko ihē axo. Ihē akanim ym ta aho. Anī. Ihē rehe har jundéu awa ta je'e je'e hū, ame'e ke jete har te ym rahā, ame'e ta pe ihē ke me'e ym ta awa. Ihē ke amō jukwa ym ta. A'erehe kuja ihē aputar. Ihē rehe har Sesa ukwa ta — aja Páu pandu. (Sesa riki homa awa tama'e kapitā keruhū.)

¹² Pe, amō kapitā ta namō Set pandu pandu. Pe, Páu pe pandu:

—Nde rehe har Sesa ukwa ta, aja nde ereputar. Aja rahā, ixoty nde ke ihē amondo ta — aja Set pandu.

Angi namō Páu pandu pandu. Mbereni namō pandu pandu tī.

¹³ Heta ukwer rahā, Sesaréi ok ta pe amō kapitā uhyk uwyr. Her Angi. Kūjā namō a'e uhyk uwyr. Her Mbereni. Uhyk rahā, Set pe katuha rehe har a'eta pandu oho. ¹⁴ Amō amō wera rahā, a'ep a'eta pyta rī. Pe, Páu rehe har Set pandu a'eta pe:

¹⁵ —Kyndaha pe Páu ke Ser mupyta. Pe, Jerusarē ok ta pe ihē aho rahā, Páu rehe har jundéu awa tama'e pa'ihu ta je'e je'e hū ihē pe. Tamūi ta aja tī. Je'e je'e hū tī. Pe, ihē je'ēha rupi Páu ke a'eta jukwa tar katu. ¹⁶ Anī. Aja homa awa ke jukwa te'e ym, aja jundéu awa ta pe ihē apandu. Ehe har je'e je'e hū ame'e ta pandu pandu py. Juehe har amō pandu pandu tī. Upa rahā, ame'e rehe har amō ukwa katu. Pe, katu ym ma'e ame'e ke sonda jukwa katu. Katu ym ma'e ym rahā, jukwa ym awa. Aja jundéu awa ta pe ihē apandu. ¹⁷ Se jundéu awa ta uhyk rahā, ihē aharō ym. Pahar ame'e ku'e rahā, ngā panduha renda pe ihē awapyk aho. Amō pe ihē apandu: “Se Páu ke emuhyk erur” aja ipe. ¹⁸ Pe, jundéu awa ta pu'am rahā, Páu rehe har a'eta je'e je'e hū. Ma'e jaxer ame'e ke Páu ma'e. Ame'e rehe har a'eta je'e je'e ta, aja ihē akwa. ¹⁹ Anī. Aja ym. Amō ke rehe jundéu awa ta jurujar katu. Ame'e rehe har a'eta je'e je'e hū. Kuja a'eta je'e je'e. Sawa'e manō. Her Jesu. Manōha ngi a'e kwera katu uhem, aja Páu pandu. Ame'e rehe har a'eta je'e hātā tā hū. ²⁰ Myja ame'e rehe har ihē akwa ta my? Akwa ym. A'erehe

Páu pe ihē apandu: “Jerusarē ok ta pe nde ereho ta my? A'ep nde rehe har ihē akwa ta” aja ipe. ²¹ Anī. Aja Páu putar ym. Kuja a'e pandu: “Anī. Ihē rehe har homa awa tama'e kapitā keruhū ukwa ta” aja ihē pe Páu pandu. A'erehe sonda pe ihē apandu: “Kyndaha pe Páu ke eraho. Esak katu ehe” aja ipe. Heta ym ukwer rahā, Sesa koty a'e ke ihē amondo ta — aja Set pandu.

²² Pe, Set pe Angi pandu:

—Páu je'ēha rehe ihē ahendu tar katu tī — aja ipe.

Set pandu:

—Koī nde erehendu ta — aja Angi pe.

²³ Ame'e ku'e rahā, kapitāma'e munde ha ke Angi munde. Ima'e ke munde. Mbereni aja tī. Munde ha katukwer ame'e ke munde tī. Pe, ngā panduha renda pe a'eta ixo oho. Katukweriha aja a'eta ixo oho. Sonda tama'e kapitā keruhū ta ixo oho tī. Ok tama'e kapitā ta ixo oho tī. ²⁴ Pe, Set pandu rahā, Páu ke amō muhyk werur. Pe, Set pandu:

—Angi! Ehendu katurahā! Upa se jy'ar uwyr ame'e ta! Pehendu katu tī. Kome'e sawa'e rehe pesarahā! Ehe har upa jundéu awa ta je'e je'e hū ihē pe. Jerusarē ok ta pe har ta je'e je'e hū. Se ame'e ta uwyr rahā, je'e je'e hū tī. “Ejukwa” aja ame'e ta pandu hū. ²⁵ Amō ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'e ke sonda ta jukwa ta. Páu aja ma'e ym, aja ihē akwa. Anī. Ehe har Sesa ukwa ta, aja a'e putar. A'erehe ixoty a'e ke ihē amondo ta, aja akwa. ²⁶ Sesa pe paper pinim ihē amondo ta. Mā ma'e Páu rehe har ihē amupinim ta my? Akwa ym ihē. A'erehe pehē pyter pe Páu ke ihē arur. Angi! Nde pe arur tī. Ehe har jande jahendu ta. Aja rahā, ma'e ke Sesa pe ihē amupinim ta my? Ame'e ke ihē akwa ta. ²⁷ Sesa pe kome'e sawa'e ihē apukwar ta amondo. Ehe har ihē amupinim ym rahā, ihē riki aka'u te'e, aja amō ta ukwa ta. (A'erehe ehe har jakwa ta apo 'y) — aja Set pandu.

26

Angi namō Páu pandu pandu

¹ Páu pe Angi pandu:

—Nde juehe har epandu katu — aja ipe.

Pe, iyywa ke Páu mupuku. (Aja kapitā pe: “Katu” aja ipo pe pandu.) Kuja kapitā pe juehe har a'e pandu:

² —Angi! Nde riki ihē rehe har nde erehendu ta, a'erehe ihē rury katu. Ihē rehe har jundéu awa ta je'e je'e hū. Ame'e rehe har upa katu te nde pe ihē apandu ta apo. ³ Jundéu awa ramūi ta ukwa ame'e ke nde erekwa katu te. Amō koty koty hamūi ta ukwa ame'e rehe har ngā je'e hātā tā hū, ame'e rehe har nde erekwa katu te tī. A'erehe ihē rury katu tī. Apo nde pe ihē

apandu. Ewapyk katu we eĩ rĩ. Ehendu katu we rĩ.

⁴ —Kurumĩ ngi har ihẽ rehe har upa jundéu awa ta ukwa katu. Ihẽ rekoha pe ihẽ axo rahã, ihẽ rehe har ame'ẽ ta ukwa katu. Jerusarẽ ok ta pe ihẽ axo rahã, ihẽ rehe har ame'ẽ ta ukwa katu tĩ. ⁵ Jande ramũu ta ukwa ame'ẽ ke rehe parise ta hendu katu te. Aja parise hendu katuha rehe amõ ta uhuk ym. Aja kurumĩ ngi har parise kotyhar ihẽ. Ame'ẽ ke jundéu awa ta pandu tar katu rahã, jete har te ke aja a'eta pandu katu ta tipe. ⁶ Manõ ame'ẽ ta ke Tupã mukwera katu ta muhem, aja jande ramũu ta pe a'e pandu katu. Ame'ẽ ke rehe ihẽ ajurujar katu, a'erehe ko ihẽ rehe har pekwa peĩ apo. ⁷ Awa py mokõĩ jy'ariha renda pe jande anam ta ihĩ. Manõ ame'ẽ ta ke Tupã mukwera katu ta muhem. Ame'ẽ ke rehe a'eta harõ ixo. A'erehe Tupã rehe ipy'a ke a'eta moĩ moĩ. Pytun rahã aja tĩ. Wera rahã aja tĩ. Moĩ moĩ katu tĩ. Kapitam! Esarahã! Manõ ame'ẽ ta ke Tupã mukwera katu ta muhem, ame'ẽ rehe ihẽ ajurujar katu tĩ. A'erehe ihẽ rehe har jundéu awa ta je'ẽ je'ẽ hũ. ⁸ Manõ ame'ẽ ta ke Tupã mukwera katu ta muhem. Ma'ewã ame'ẽ rehe pehẽ pejurujar ym my?

⁹ —Yman Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke ihẽ amahy rahã, katu tiki, aja ihẽ akwa. Jesu riki Nasare ok ta pe har a'e. ¹⁰ Jurujar katu ame'ẽ ta ke ihẽ amahy hũ. Aja Jerusarẽ ok ta pe ihẽ ama'ema'e. Jundéu awa tama'e pa'ĩ keruhũ je'ẽha rupi Jesu kotyhar ta ke kyndaha pe ihẽ akynnda araho. Heta ihẽ akynnda araho. Ame'ẽ ta ke amõ ta jukwa ta, aja ihẽ akwa rahã: "Ererahã" aja ihẽ apandu tĩ. ¹¹ Upa jundéu awa tama'e jy'ariha renda rupi ame'ẽ ta ke ihẽ amahy hũ. Heta te hũ jahy rahã, aja te'e ihẽ axo rĩ. Ame'ẽ ta ke ihẽ amupyrara hũ rahã, jurujar katuha ke a'eta hijar ta, aja ihẽ akwaha. Amõ amõ ok ta pe jundéu awa tama'e jy'ariha renda ihĩ. Upa katu te ame'ẽ rupi ihẽ amupyrara aho. Ihẽ aparahy te hũ, a'erehe ame'ẽ rupi ihẽ amupyrara aho — aja Páu pandu.

Jesu rehe Páu jurujar katu ame'ẽ rehe har a'e pandu

(At 9.1-19; At 22.6-16)

¹² A'e pandu tĩ:

—A'erehe Ndama ok ta pe ihẽ aho. Jesu kotyhar ta ke ihẽ amupyrara aho. Pa'ihu ta je'ẽha rupi ihẽ aho. ¹³ Ihẽ ke a'eta mondo tĩ. Kapitam! Ehendurahã! Warahy jandar rahã, pe rupi ihẽ aho axo rahã, ywa ngi ihẽ rake rupi wera te hũ. Ihẽ namõ oho ixo ame'ẽ ta rake rupi aja tĩ. Wera te hũ tĩ. Warahy weraha 'ar koty te we hendyha ihẽ asak. ¹⁴ Upa katu te ywy rehe jande ja'ar jakwap. Jundéu awa je'ẽha ke ihẽ ahendu. Kuja pandu ihẽ pe: "Sáu! Ma'ewã ihẽ ke nde

eremupyrara my? Tapi'iruhu aja te'e nde tĩ. Tapi'iruhu ke ijar mujan mujan mondo rahã, myra rãxĩ pe a'e kutuk kutuk. Ame'ẽ rehe i'u ke tapi'iruhu te'e mujywyw rahã, jeje te'e jumahy. Aja nde juehe te'e nde erejumahy erexo tĩ" aja ihẽ ahendu. ¹⁵ Ihẽ apandu: "Sa'e! Awa nde my?" aja ipe. Pe, jandema'e sawa'e te pandu: "Ihẽ riki Jesu. Ihẽ ke nde eremupyrara. ¹⁶ Apo epu'am. Ihẽma'e miasu nde apo 'y, aja nde pe ihẽ apandu ajur. A'eramõ ihẽ rehe nde eresak, ame'ẽ rehe har amõ ta pe nde erepandu ta. Yman atu rahã, ihẽ rehe nde eresak ta tĩ. Ame'ẽ rehe har amõ ta pe nde erepandu ta tĩ. ¹⁷ Nde rehe ihẽ asak katu ta, a'erehe nde ke jundéu awa ta jukwa ym ta. Nde ke jundéu awa aja ym ame'ẽ ta jukwa ym ta tĩ. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta pe amondo ta. Apo amõ awa ta pe nde ke ihẽ amondo ta. ¹⁸ Aja rahã, ame'ẽ ta ke nde eremu'e rahã, ma'e ke ame'ẽ ta ukwa katu ta. Ima'e katu ym ukwaha ngi upa Tupã ukwa katuha koty a'eta muruwak ta oho. Satana kotyhar ta aja a'eta ixo. Ame'ẽ ta ke Tupã kotyhar ta aja nde eremuruwak ta tĩ. Ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'ema'e. Pe, ihẽ rehe a'eta jurujar katu rahã, Tupã ipy'a jywyw ta a'eta rehe. Pe, Tupã usak katu ame'ẽ ta namõ a'eta ixo ta tĩ" aja ihẽ pe Jesu pandu — aja Páu pandu.

Tupã je'ẽha ke Páu pandu pandu oho ame'ẽ rehe har a'e pandu

¹⁹ A'e pandu tĩ:

—Ihẽ pe Jesu pandu, a'erehe upa katu te a'e pandu ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e. Ywa ngi ihẽ pe a'e pandu ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e. Angi! Ehendu katurahã! ²⁰ Kuja ihẽ apandu aho: "Ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehijar. Tupã koty pehẽ py'a pemuruwak katu pemondo. Katu ame'ẽ ke pema'ema'e. Aja rahã, Tupã koty pehẽ py'a pemuruwak katu pemondo, aja ngã pe pemujekwa ta" aja Ndama ok ta pe ihẽ apandu py. Aja Jerusarẽ ok ta pe ihẽ apandu aho tĩ. Aja upa Jundéi ywy rupi ihẽ apandu aho tĩ. Aja amõ awa ta pe ihẽ apandu aho tĩ. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta pe apandu. ²¹ A'erehe Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe ihẽ axo rahã, ihẽ ke jundéu awa ta pyhyk. Ihẽ ke jukwa ta tipe. ²² Anĩ. Ihẽ rehe Tupã pyraras usak. A'erehe ihẽ ke jundéu awa ta jukwa ym. A'erehe upa ngã pe myrandu katu ke ihẽ apandu pandu apo rĩ. Kapitã ta pe ihẽ apandu. Kapitã ym ame'ẽ ta pe ihẽ apandu tĩ. Ymanihar Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta mupinim ame'ẽ ke ihẽ apandu tĩ. Moise mupinim ame'ẽ ke ihẽ apandu tĩ. Kuja ame'ẽ ta mupinim: ²³ "Kirisutu ke amõ ta mupyrara ta. Jukwa ta tĩ. Pe, manõha ngi a'e riki kwera katu uhem py. Aja rahã, awa ta ke Tupã muhã katu ta. Ame'ẽ myrandu katu ke jundéu awa ta pe amõ pandu ta.

Amō awa ta pe pandu ta tī. Jundéu awa aja ym ame'ē ta pe" aja ymanihar ta mupinim. Ame'ē ke ihē apandu tī — aja Páu pandu.

²⁴ Aja juehe har Páu pandu pandu rahā, hātā Set pandu ipe:

—Páu! Nde riki ereka'u te'e! Paper rehe nde erejumu'e hū, a'erehe nde ereka'u te'e — aja ipe.

²⁵ Páu pandu:

—Set! Anī! Aka'u te'e ym ihē! Jete har ke ihē apandu. ²⁶ Ame'ē rehe har Angi ukwa katu tī, a'erehe ihē akyje ym ha namō ihē apandu. Ame'ē rehe har upa katu te ngā pandu, a'erehe upa katu te a'e ukwa, aja ihē akwa katu. ²⁷ Angi! Myrandu katu ke Tupā je'ēha pandu ame'ē ta mupinim. Ame'ē rehe nde erejurujar katu my? Nde erejurujar katu, aja ihē akwa — aja Páu pandu.

²⁸ Páu pe Angi pandu:

—Mā! Pahar Jesu rehe ihē ke nde eremu-jurujar katu ta tipe — aja ipe.

²⁹ Páu pandu ipe:

—Pahar nahā my? Yman atu rahā nahā my? Ihē aja Jesu rehe nde erejurujar katu rahā, katu tiki. A'eramō ihē je'ēha rehe hendu ame'ē ta upa katu te jurujar katu rahā, katu tī. Aja Tupā namō ihē apandu pandu. Kuja ihē ke amō pukwar, aja amō ta ke pukwar. Ame'ē ke jō ihē aputar ym — aja Páu pandu.

³⁰ Pe, upa Páu pandu rahā, Angi pu'am. Mbereni pu'am tī. Amō kapitā pu'am tī. Upa katu te amō ta pu'am tī. ³¹ Soroka pe uhem oho rahā, ame'ē ta pandu pandu a'eta jupe:

—Ma'e jaxer ame'ē ke Páu ma'e ym. A'e ke sonda jukwa rahā, katu ym. Kyndaha pe kynda rahā, katu ym tī — aja a'eta jupe.

³² Pe, Set pe Angi pandu:

—"Ihē rehe har Sesa ukwa ta" aja Páu pandu ym rahā, a'e ke jande japoira ta tipe — aja pandu.

27

Hom ok ta koty Páu oho

¹ Pe, Hom ok ta pe Páu ke kapitā mondo ta aja a'e panduha. Hom ok ta Itar ywy rehe ihē. (Hom ok ta pe Sesa riki Páu rehe har ukwa ta. Sesa riki homa awa tama'e kapitā keruhū.) Jarusu keruhū pe mondo ta. Ko ihē aho inamō tī. Ihē Ruk. Sonda tama'e kapitā pe Páu ke amō raho. Kapitā rer Jur. Homa awa tama'e kapitā keruhūma'e miasu ke sonda ta. Ame'ē kapitā ke Jur. Amō heta kyndaha pe oho ame'ē ta ke Jur raho tī. ² Jande namō Arita oho tī. Tesaron ok ta pe har a'e. Masendo ywy pe Tesaron ok ta ihē. Pe, jarusu keruhū pe jande johu japor jaho. Ame'ē jarusu keruhū riki Atami ok ta pe har ke. Asia ywy rymy'y rupi ame'ē jarusu keruhū oho Tate. Y rymy'y rupi heta ok ta ihē. Ame'ē rupi oho Tate.

³ Pe, jande jaho. Ame'ē ku'ē rahā, Sinō ok ta pe jahyk jaho. Páu rehe Jur usak katu, a'erehe jarusu keruhū ngi Páu uhem katu. Ehe katu ame'ē ta rehe a'e usak oho. Pe, Páu pe ame'ē ta ma'e ke me'ē katu. (Upa rahā, jarusu keruhū pe Páu jwywyr tī.) ⁴ A'engi jarusu keruhū pe jaho tī. Jarusu keruhū rehe ywytu juwapi hū uwy, a'erehe ypa'ū jywa katu kotyhar rupi jaha jaho. (Ame'ē rupi ywytu jupeju katu ym.) Ypa'ū rer Xi. ⁵ Y rupi jaha jaho. Siri ywy rake rupi jaho. Pansi ywy rake rupi jaha jaho tī. Pe, Mi ok ta pe jahyk jaho. Risi ywy pe Mi ok ta ihē. ⁶ A'ep amō jarusu keruhū ke sonda tama'e kapitā mahem. Ame'ē jarusu keruhū Arexandiri ok ta pe har ke. Itar ywy pe ame'ē oho ta. A'erehe ame'ē pe jande ke kapitā mondo. Pe, jande jaho tī.

⁷ Heta wera rahā, wewe katu jande jaho jaxo. Pe, weweha rupi Sini ok ta rake jande jahyk jaho. Ywytu juwapi hū ehe, a'erehe warahy jurukwā koty marā ka ym ohoha, iapyr kotyhar rupi. A'erehe amō ypa'ū rake rupi jande jaho. Ypa'ū rer Kere. (Ame'ē rupi ywytu jupeju katu ym.) ⁸ Samo ywy rake rupi jande jaho. Y rymy'y rupi wewe katu jande jaho. Pe, weweha rupi jarusurupa pe jahyk jaho. Jarusurupa rer: "Jarusurupa katu te." Ame'ē ngi Raséi ok ta kotete ihē.

⁹ A'ep heta te hū jaker. Pe, ma'e weraha asa oho. Ymanihar aja ngā py'a ke Tupā juhyk, aja jundéu awa ta ukwa ukwa ixo. Arahā jundéu awa ta ma'e ke u'ha hijar. Ame'ē weraha asa oho. Apo y rupi oho rahā, katu ym. Māte hū te'e riki ywytu ke. A'erehe kuja Páu pandu:

¹⁰ —Sa'e ta! Pehendu katurahā! Sengi jaho rahā, katu ym, aja ihē akwa. Jarusu keruhū ke ywytu keruhū mujaxer ta. Jarusu keruhū pe ma'e raho ame'ē ke kanim ta tī. Jande ke aja ta tī. Jamanō ta tī — aja Páu pandu.

¹¹ Anī. Páu je'ēha rehe sonda tama'e kapitā hendu ym. Jarusu keruhū jar je'ēha rehe a'e hendu katu. Jarusu keruhū rahoha ta je'ēha rehe hendu katu tī. Ame'ē ta oho rahā, katu tiki, aja ukwaha. ¹² Aman ndy'ar rahā, ame'ē jarusurupa pe pyta rahā, katu ym. Māte hū te'e ywytu ke. A'erehe upa Tate sawa'e ta pandu: "Jahorahā" aja. Seni ok ta pe uhyk rahā, katu tiki, aja ukwaha. Kere ypa'ū rehe Seni ok ta ihē. Ame'ē riki jarusurupa katu te me'ē ke. Ywytu keruhū jupeju ym ehe. A'ep aman ndy'ar rahā, pyta ta tipe.

Y ramūi pyter pe aman keruhū uhyk uwyw

¹³ Pe, warahy jurukwā koty ngi ywytu jupeju katu ym. Iapyr koty ngi jupeju katu ym. A'erehe oho rahā, katu tiki, aja sawa'e ta ukwaha. Pe, jarusu keruhū mupytaha

ke y ngi sawa'e ta jo'ok. Pe, jande jaho. Kere ypa'ũ rake rupi jande jasa jaho. Y rymy'y te rupi jaho. ¹⁴ Jaho we rahã, jande rehe ywytu keruhũ uhyk. Mãte hũ te'e ywytu ke. Ame'ẽ pe sawa'e ta her moĩ: "Nonde" aja ipe. Ame'ẽ ngi sawa'e ta kyje te hũ. ¹⁵ Kere ypa'ũ ngi jupeju uwyr. Jarusu keruhũ rehe junupã uwyr. Tumaha koty marã ka ym ohoha. A'erehe jarusu keruhũ ke jande jamuruwak. Ywytu keruhũ namõ jarusu keruhũ oho. ¹⁶ Amõ ypa'ũ ra'yr rake rupi jande jasa jaho rahã, ywytu pyrãtã ym jupeju. Ypa'ũ ra'yr rer Káu. Arahã y ngi amõ jarusu ke jande jamuhem. Ame'ẽ rehe jande japaraky hũ. ¹⁷ Jarusu ke hykĩ raho ame'ẽ ke y ngi jande jamuhem. Ame'ẽ ke jarusu keruhũ 'ar pe mou katu. Pe, jarusu keruhũ ku'a rupi pukwar katu. Tupaham hajyk ame'ẽ pe pukwar katu. Rim ywy rymy'y rupi ywy ku'i heta ihĩ. Ame'ẽ rehe jarusu keruhũ jutukwa ta my. Aja ngã ukwaha, a'erehe kyje ingi. A'erehe pan keruhũ ke mujy. Pe, jarusu keruhũ ke ywytu keruhũ te'e raho. ¹⁸ Ame'ẽ ku'ẽ rahã, mãte hũ te'e jupeju te hũ rĩ. Aman pihun tĩ. A'erehe ma'e ngã raho ame'ẽ ke y pe ngã ombor indo. (Aja jarusu keruhũ ke muwewi.) ¹⁹ Ame'ẽ ku'ẽ rahã, jarusu keruhũ pe har ke y pe jande jambor indo. Jande po pe jambor. (Aja jarusu keruhũ ke muwewi tĩ.) ²⁰ Heta wera rahã, warahy rehe jande jasad ym. Jahy rata ta rehe jasad ym tĩ. Ywytu keruhũ jupeju we hũ. Aman ukyr hũ tĩ. A'erehe jande ke upa ta y jukwa ta nahã my, aja jakwaha.

²¹ Heta ukwer rahã, ma'e ke ngã u'u ym. Pe, ngã pyter pe Páu pu'am. Pandu ngã pe:

—Sa'e ta! Kwehe we ihẽ je'ẽha rehe pehendũ rahã, Kere ypa'ũ ngi jajur ym ta tipe. Upa ma'e ke kanim ym ta tipe tĩ. ²² Apo pehẽ pe ihẽ apandu. Pehẽ py'a ke pemãtã. Manõ ym te ta awa apo. Jarusu keruhũ jõ kanim ta oho. ²³ Tupã kotyhar ke ihẽ. Ihẽ py'a ihẽ amoĩ moĩ katu ehe tĩ. Pytun rahã, ihẽ rehe Tupã je'ẽha rahoha uhyk uwyr. Tupã muwyr ame'ẽ ke ihẽ rehe uhyk uwyr. ²⁴ Pe, ihẽ pe a'e pandu: "Páu! Ekyje ym! Homa awa tama'e kapitã keruhũ ruwak koty nde erepu'am ta ereho. ('Sesa' aja her. Ame'ẽ ruwa koty nde erepu'am ta ereho.) Nde rehe Tupã usak katu, a'erehe upa jarusu keruhũ pe ne namõ oho ame'ẽ ta manõ ym ta" aja ihẽ pe pandu. ²⁵ Sa'e ta! A'erehe pehẽ py'a ke pemãtã! Tupã manga katu ame'ẽ ke ihẽ akwa katu. Ihẽ pe Tupã je'ẽha rahoha pandu, aja uhyk katu ta. ²⁶ Amõ ypa'ũ rehe jande ke ywytu keruhũ muhyk ta raho — aja Páu pandu.

²⁷ Pe, awa py tumeme jaker. Y ramũ rupi jande jaho rĩ. Y ramũ rer Menditeha. Jande ke ywytu keruhũ raho rĩ. Pytun pyter tate rahã, ywy rehe jahyk tate, aja jarusu

keruhũ rahoha ta ukwa. ²⁸ A'erehe y pe typyha mangaha ke ame'ẽ ta ombor. Manga rahã, 36 met aja ukwa. Jande jaho we rahã, a'eta manga tĩ. Typa we oho ixo, aja ukwa. Kuja, 27 met aja mangaha. ²⁹ Ita rehe jarusu keruhũ jutukwa ta. Ame'ẽ ngi ngã kyje. A'erehe y pe tumeme jarusu keruhũ mupy-taha ke a'eta mujy mondo. Jarusu keruhũ tangwa ngi mujy mondo. Pe, weraha ke ngã harõ ixo. Kyje ixo tĩ. ³⁰ Pe, jarusu ra'yr ke jarusu keruhũ rahoha ta mujy mondo. Kuja ame'ẽ ta te'e pandu:

—Jarusu keruhũ ãpũ rehe amõ mupy-taha ke jande japukwar ta — aja te'e pandu.

A'eta uhem tar katu oho ingi. (A'eta jõ ma'e ypa'ũ pe oho tar katu. Jarusu keruhũ ke hijar tar katu oho.) A'erehe te'e pandu. ³¹ Pe, sonda tama'e kapitã pe Páu pandu. Sonda ta pe pandu tĩ. Kuja pandu:

—Jarusu keruhũ pe peme'ẽ rahoha ta pyta ym rahã, marã ka ym jande johu jahemiha — aja Páu pandu.

³² A'erehe jarusu ra'yr ham ke sonda ta mondok. Pe, jarusu ra'yr ke jeje te'e y raho.

³³ Wera tate rahã, Páu pandu:

—Pehẽ mi'u ke pe'u. Awa py tumeme jande jaker rahã, peharõ pexo. Arahã pehẽ mi'u ke pe'u ym te. ³⁴ A'erehe pehẽ pe ihẽ apandu. Pe'u apo. Aja rahã, y pe pejupetẽ peho rahã, pehẽ pyrãtã katu ta. Pemanõha ngi pekyje ym. Manõ ym ta awa apo 'y — aja Páu pandu.

³⁵ Upa pandu rahã, mbeju ke Páu pyhyk. Hetaha ta pyter pe Páu pu'am. Tupã pe a'e pandu:

—Ne jõ riki katu te me'ẽ ke. Jande pe jande mi'u ke nde eremuwyr katu — aja Tupã pe.

³⁶ Pe, mbeju ke a'e mopok. Pe, u'u u'am. Ame'ẽ ke rehe ngã usak rahã, upa katu te hury katu. Upa katu te u'u tĩ. ³⁷ Jarusu keruhũ pe heta ngã ixo. Kuja, 276 hetaha ta. ³⁸ Uhyk ngã u'u rahã, jarusu keruhũ ke a'eta muwewi tĩ. A'erehe y pe ahũi aja me'ẽ ke a'eta omombor indo. Jarusu keruhũ pe raho, ame'ẽ ke a'eta.

Jarusu keruhũ upen

³⁹ Wera rahã, ka'a my'y ke jarusu keruhũ rahoha ta ukwa ym. "Ma'e ywy my?" Ngã ukwa ym. Pe, y rymy'y xanduha ngã usak. A'ep ywy ku'i heta. Ame'ẽ pe jarusu keruhũ ke a'eta mujan ta mondo, aja ukwa. ⁴⁰ Uhyk ta nahã my? Manga ta. A'erehe jarusu keruhũ mupytaha ham ke mondok. Y pe hijar oho. Jarusu keruhũ mujereha ke jirar tĩ. Pe, pan keruhũ ke mupu'am. Jarusu keruhũ ãpũ koty ihĩ ame'ẽ ke mupu'am. Aja rahã, iãpũ koty ywytu mupeju ta raho. Pe, y rymy'y koty jande jaho. ⁴¹ Pe, mokõi y rumaha ihĩ ame'ẽ rehe jahyk jaho. A'ep ywy ku'i rehe jarusu keruhũ jutukwa. Iãpũ ke

mupyta katu. Tangwa anī. Tangwa ke rehe y kotok keruhū nupā hū. Mupen mupen ixo.

⁴² Y rymy'y rehe kyndaha pe oho ame'ē ta jupetē uhyk rahā, ujan ta oho ingi, aja sonda ta ukwaha. A'erehe upa katu te jukwa ta, aja sondo ta pandu pandu a'eta jupe.

⁴³ Anī. Páu ke sonda tama'e kapitā jukwa tar ym. A'erehe sonda ta jukwa ta ame'ē ke a'e muputu'u a'eta ngi. Pe, kuja a'e pandu:

—Upa katu te pejupetē katu ame'ē ta y pe pepor py. Y rymy'y rehe pejupetē pehyk peho. ⁴⁴ A'engi pejupetēha ke pekwa ym ame'ē ta peho. Myrape ke rehe pepyhyk pyhyk peho. Aja peho. Jarusu keruhū upen ame'ē ke rehe pepyhyk ti. Aja peho ti — aja kapitā pandu.

Aja upa katu te y rymy'y rehe jande jahyk jaho. Manō ym te awa. Y jukwa ym awa.

28

Máu ypa'ū rehe jande jaxo

¹ Upa y ngi jande jahem rahā, Máu ypa'ū rehe jande jaxo, aja jakwa. ² Jande rehe a'ep pe har ta hury katu. Pe, aman ukry ukry we rī. Rysā riki. A'erehe tata ke a'ep pe har ta hapu. Jande pe pandu:

—Pejumaku pejur rī — aja a'ep pe har ta pandu.

³ Myra kurer ke Páu kakwar. Ame'ē ke tata pe a'e moī rahā, ame'ē ngi mbói uhem. (Haku, a'erehe uhem.) Pe, Páu po ke su'u. Jixiko u'am ehe. ⁴ Ame'ē ke a'ep pe har ta usak rahā, pandu pandu a'eta jupe:

—Peme'ē riki amō ke jukwa ame'ē ke te'e nahā my. Y pe manō ym. Apo a'e ke Tupā mahy nahā my, a'erehe manō ta — aja a'ep pe har ta ukwaha nai.

⁵ Anī. Ipo ke Páu mukatak. Pe, tata pe mbói u'ar. Ahy ym ipe. Ipo ke punga ta nahā my, aja a'ep pe har ta ukwaha. ⁶ Pahar manō ta nahā my, aja ukwaha ti. I'ingā harō u'am. Anī. Ahy ym te ipe. A'erehe amō koty a'ep pe har ta ukwa.

—A'e riki Tupā — aja a'ep pe har ta ukwaha a'eta jupe.

⁷ Ame'ē ypa'ū rehe kapitā ixo. Her Pu. Ima'e kupixa kotete ihī. Jande pe a'ep pandu: —Ihē rok pe pepyta katu — aja jande pe.

Pe, mahapyr jaker rahā, a'ep jande jaxo. Upa jande pe ma'e ke a'e me'ē me'ē hū. ⁸ Pu pái riki myrape 'ar pe te'e túi. Haku katu te oup. Ka'a hū ti. Ipxi huwy hū ti. Kapy pe Páu ixo oho ixoty. Tupā namō a'e pandu. Pe, iākā rehe ipo ke Páu mujar. Aja mukatu. ⁹ Ame'ē ke ypa'ū pe har ta ukwa rahā, upa katu te ahy ixo ame'ē ta ke Páu rehe mujy'ar werur. Upa katu te Páu mukatu. ¹⁰ Jande pe ame'ē ta ma'e ke werur werur hū. Ngā mī'u ke werur hū. A'engi jarusu keruhū pe jande jaho rahā, jande pe nixói ma'e ke, ame'ē ke upa katu te jande pe werur ti.

Hom ok ta pe jande jahyk jaho

¹¹ Ame'ē ypa'ū rehe mahapyr jahy jande jamukanim. Pe, amō jarusu keruhū pe jande japor jaho. Ame'ē riki Arexandiri ok ta pe har ke. Kuja her ke ijar mupinim ipe: “Nio” aja. Aman ndy'ar rahā, ame'ē ypa'ū rehe ame'ē pyta rī. Ame'ē pe jande jaho.

¹² A'engi Siraku ok ta pe jande jahyk jaho. A'ep mahapyr jande jaker. ¹³ A'engi jande jaho ti. Jarusu keruhū pe jaho. Y rymy'y rupi jande jaho. Pe, Heji ok ta pe jahyk jaho. Ame'ē ku'ē rahā, warahy jurukwā koty ngi ywytu jupeju peju uī ti. Iapyr koty ngi jupeju peju uī ti. Pe, mokōi jaker rahā, Posuori ok ta pe jahyk jaho. A'ep jarusu keruhū ngi jande jahem jaho. ¹⁴ A'ep Jesu kotyhar ta rehe jasak. Jande pe ame'ē ta pandu:

—Awa po wajar mokōi pytun rahā, jande namō pepyta rī — aja.

A'erehe japyta rī. A'engi Hom ok ta keruhū pe jawata jahyk jaho. ¹⁵ A'ep Jesu kotyhar ta ixo. Jande jahyk Tate, aja ame'ē ta hendu rahā, pe rupi jande rehe usak uwyr. Amō ta Pasa Api ok ta pe uhyk uwyr. A'ep jande rehe harō u'am ti. Amō ta Terēi Wen ok ta pe uhyk uwyr. A'ep jande rehe harō ixo ti. Upa ame'ē ta rehe Páu usak rahā, hury katu. Tupā pe Páu pandu:

—Ne jō riki katu te me'ē ke — aja Páu.

Hom ok ta keruhū pe Páu ixo

¹⁶ Hom ok ta pe jande jahyk rahā, Páu pe sonda tama'e kapitā pandu:

—Ok pe nde jeje epyta katu — aja ipe.

Pe, petēi jō sonda usak ehe.

¹⁷ Mahapyr ukwer rahā, jundéu awa tama'e kapitā ta ke Páu mujy'ar. Ame'ē ta jy'ar uwyr rahā, Páu pandu:

—Sa'e ta! Jundéu awa ta rehe katu ym ame'ē ke ihē ama'e ym. Jande ramūi ta ukwa: “Ame'ē ke katu ym” aja ihē apandu ym ti. Jerusarē ok ta pe ihē axo rahā, kyndaha pe ihē ke amō ta kynda raho. Pe, homa awa ta koty ihē ke amō ta kynda raho. ¹⁸ Ihē rehe har jundéu awa ta je'ē je'ē hū. Anī. Ihē rehe har ma'e aka'u te'eha ama'ema'eha mahem ym ngā. Ma'e ka'u te'eha ke amō ma'e rahā, ame'ē ke sonda ta jukwa ta. Aja ihē pe nixói te. A'erehe ihē ke homa awa ta poir tar katu. ¹⁹ Anī. Ame'ē ke jundéu awa ta putar ym. A'erehe kuja ihē apandu: “Sesa riki ihē rehe har ukwa ta” aja ihē apandu. (Sesa riki homa awa tama'e kapitā keruhū.) Pesarahā! Jundéu awa ta pe ihē je'ēha nixói. ²⁰ A'erehe pehē ke ihē amujy'ar. Ko pehē rehe ihē asak a'am. Pehē namō ihē apandu a'am. Manō ame'ē ta kwera katu ta, aja jundéu awa ta ukwa. Ame'ē ke rehe ihē ajurujar katu ti, a'erehe ita tupaham pe ihē ke amō pukwar — aja Páu pandu.

²¹ Pe, jundéu awa tama'e kapitā ta pandu:

—Jande pe paper pinim ke jundéi ywy pe har ta mondo ym. Nde rehe har ame'ë ta mupinim ym. A'engi myrandu ke amō ta werur ym tī. Jaxer nde rehe har amō ta pandu ym tī. ²² Kuja jō jahendu. Amō amō ta renda rupi Jesu kotyhar ta rehe har ngā je'ë je'ë hū. A'erehe Jesu rehe nde erejuru jar katu, ame'ë rehe har jahendu tar katu — aja Páu pe kapitā ta pandu.

²³ Pe, weraha ke Páu namō a'eta manga. Ame'ë weraha uhyk rahā, Páu ixo ame'ë pe heta jy'ar uwyr ehe. Pe, Tupā rehe har ngā pe pandu pandu.

—Jesu riki Kirisutu. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ë ke a'e. Jundéu awa ta harō hū ame'ë ke a'e. Pe, ixoty amō ipy'a muruwak rahā, Tupā kotyhar aja ixo. "Thēma'e ke a'e" aja Tupā pandu ta — aja Páu pandu pandu hū.

Mu'e mu'e hū tī. Moise mupinim ame'ë ke ngi Jesu rehe har ngā pe a'e mujekwa tipe. Tupā je'ëha pandu ame'ë ta mupinim, ame'ë ngi Jesu rehe har mujekwa tipe tī. Aja pytuniwe pandu pandu. Aja te'e pytun oho. ²⁴ Páu je'ëha ke amō amō ta pyhyk katu. Juru jar katu ehe. Amō ta anī. Amō amō ta juru jar ym ehe. ²⁵ Anī. Juja ym ngā je'ëha ke. Páu ke a'eta hijar tate rahā, kuja Páu pandu ngā pe:

—Isai riki Tupā je'ëha pandu ame'ë ke a'e. Tupā'ā je'ëha rupi jande ramūi ta pe mujekwa. Ame'ë riki jete har te ke. ²⁶ Isai pe Tupā'ā mujekwa: "Jundéu awa ta pe epandu eho" aja. Pe, Tupā je'ëha ke kuja Isai pandu oho:

"Jundéu awa ta! Pehendu hendu tipe. Anī. Pekwa ym ta.

Pesak pesak tipe. Anī. Ame'ë ke pekwa ym ta tī.

²⁷ Pejuru jar tar ym ehe.

Pehendu tar ym, a'erehe ipo pe pehē pyakwar ke pekynda, ame'ëja saka.

Pesak tar ym, a'erehe pehē reha ke pejupyk, ame'ëja saka. Pekwa tar ym.

Tupā koty pehē py'a ke pemuruwak ym pe-mondo. A'erehe pehē rehe Tupā ipy'a jywy ym" aja Isai pandu pandu.

²⁸ —Apo pekwa katurahā! Amō awa ta pe Tupā je'ëha ke japandu ta. Jundéu awa aja ym ame'ë ta pe japandu ta. Awa ta ke Tupā muhā katu ta, aja japandu ta. Ame'ë ta hendu katu ta — aja Páu pandu.

²⁹ [Upa Páu pandu rahā, jundéu awa ta uhem oho ingi. A'eta je'ë hātā tā te hū ngā jupe.]

³⁰ Mokōi warahy 'ar rahā, hok ixoha rehe Páu muhepy. Ijar pe tamatarer ke a'e me'ë. Hok muhepyha ke. Páu rehe heta ngā usak uwyr. Upa katu te ame'ë ta rehe Páu huru katu. ³¹ Pe, kuja Páu pandu:

—Tupā koty pehē py'a ke pemuruwak rahā, Tupā pandu ta: "Thēma'e ke pehē" — aja.

Jesu Kirisutu rehe har mu'e mu'e katu tī. Páu pandu rahā, kyje ym ngā ngi. Pandu ym ngā:

—Epandu ym Tupā rehe har. Epandu ym Kirisutu rehe har — aja Páu pe pandu ym te ngā.

(A'erehe Jesu rehe har Páu pandu pandu hū ngā pe. Mu'e mu'e hū tī.)

Upa.

Hom ok ta pe har ta pe Páu mupinim

Páu kome'ë paper ke mupinim. Hom ok ta pe Jesu kotyhar ta ixo. Ame'ë ta pe kome'ë paper pinim ke a'e mondo.

Kuja Páu mu'e katu. "Jesu Kirisutu rehe jurujar katu rahã jô: 'Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe' aja Tupã pandu" aja Páu mu'e katu. Aja upa ngã pe Tupã pandu ta. Jundéu awa ta pe aja pandu ta. Jundéu awa aja ym ame'ë ta pe aja tî. Pandu ta tî. Jesu rehe jurujar katu rahã jô, aja Tupã pandu ta.

Hom ok ta pe Jesu kotyhar ta ixo

Ame'ë ta pe paper pinim ke Páu mondo

¹ Ihê Páu. Hom ok ta pe har ta pe ihê amupinim aî. Jesu Kirisutuma'e parakyha ke ihê. Ihê pe Tupã pandu:

—Ihê kotyhar aja nde ke ihê aputar. Jesu mondo ame'ë ke nde tî. Myrandu katu ke epandu eho. Jesu Kirisutu rehe har, ame'ë myrandu katu ke epandu eho — aja Tupã pandu.

² Yman ame'ë myrandu katu rehe har Tupã pandu: "Ihê amujekwa ta" aja. Ame'ë ke ima'e je'eha pandu ame'ë ta pe mujekwa. Ame'ë ke a'eta pandu pandu. Tupã je'eha rehe ame'ë myrandu katu ihî. Je'eha katu te ame'ë ke rehe ihî. ³ Ame'ë myrandu katu rehe Ta'yr rehe har ihî tî. A'e riki Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te a'e. Ndawi rainô ke a'e, a'erehe awa te'e a'e tî. Ndawi kapitã keruhû a'e. ⁴ Kirisutu Tupã a'e tî, aja mujekwa. A'erehe ma'e ka'u te'eha ma'eha nixói te ipe. Manôha ngi Ta'yr ke Tupã mukwera katu muhem. Pyrâtã te ha namô mukwera katu muhem. A'erehe Tupã pandu: "Ihê ra'yr ke nde" aja. A'erehe Tupã ra'yr a'e. ⁵ A'e riki ihê rehe katu usak. A'erehe ihê pe a'e pandu: "Nde ke ihê amondo ta" aja. A'erehe Kirisutuma'e parakyha ke ihê ama'ema'e. A'erehe myrandu katu ke upa awa ta pe ihê apandu pandu. Aja rahã, ame'ë ta ngi har amô amô jurujar katu ehe. Hendu katu ehe tî. ⁶ Pehê pe tî. Pejuruar katu ehe tî. Tupã pandu: "Jesu Kirisutu kotyhar ta aja pexo, aja ihê aputar" aja riki Tupã pandu.

⁷ Ko pehê pe paper pinim ihê amupinim aî. Hom ok ta pe har ta ke pehê. Pehê rehe Tupã ipy'a katu ame'ë ta ke pehê. A'e pandu: "Ihê kotyhar ta aja pexo, aja ihê aputar" aja riki Tupã.

Mã peja pehê rehe Tupã, jande pái keruhû ipy'a katu. Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te aja tî. Ipy'a katu tî. Mã peja pehê py'a ke a'eta muhury katu tî.

Ko pehê rehe har ihê apandu py

⁸ "Hom ok ta pe har ta Jesu Kirisutu rehe jurujar katu" aja amô amô ywy pe har ta hendu riki. A'erehe Tupã pe ihê apandu: "Mãi! Ihê rury katu. Ne jô riki katu te me'ë ke" aja. ⁹ Ta'yr rehe har ihê apandu pandu ngã pe. Aja Tupã pe ihê aparaky te hû. Pe, kuja ihê apandu. Pehê rehe har Tupã namô ihê apandu pandu katu. Jete riki. Pehê rehe har apandu pandu Tupã namô. Ame'ë ke Tupã ukwa katu tî. ¹⁰ Kuja inamô ihê apandu:

—Jande pái keruhû! Hom ok ta pe har ta koty ihê aho ym we rî. Apo nde ereputar rahã, a'eta koty ihê ke emondo pandu. Nde ereputar rahã, katu tiki — aja Tupã namô ihê apandu pandu.

Pehê rehe har aja te'eha apandu pandu inamô. ¹¹ (A'erehe pehê rehe ihê asak tar katu te riki.) Pe, pehê namô ihê axo rahã, pehê ke ihê amu'e ta. Aja rahã, ma'e katu ame'ë ke pehê pe Tupã'a me'ë me'ë ta. Aja ihê aputar katu. Aja rahã, pehê py'a ke ihê amâtã ta. ¹² Mãi! Kuja riki. Myja me'ë Kirisutu rehe ihê ajuruar katu. Ame'ë namô pehê py'a ke ihê riki amâtã ta. Pe, myja me'ë Kirisutu rehe pehê pejuruar katu. Ame'ë namô ihê py'a ke pehê riki pemâtã katu ta tî. Upa katu te jande py'a ke jamâtã katu ta jande juehe.

¹³ Ihê mu ta! Kuja pekwa pekwa pexo. Amô amô we rahã, kuja ihê ajupandu ihê jupe: "Hom ok ta pe har ta rehe ihê asak ta aho apo 'y' aja. Anî. Amô amô we rahã, ma'e ke uhyk, a'erehe marã ka ym ihê ahoha. Jundéu awa aja ym ame'ë ta pe myrandu katu ihê apandu pandu. Pe, ame'ë ta Kirisutu rehe jurujar katu. Aja amô we Hom ok ta pe har ta Kirisutu rehe jurujar katu, aja ihê aputar katu tî. (A'erehe pehê koty ihê aho tar katu tî.) ¹⁴ "Myrandu katu epandu eho" aja Tupã pandu ihê pe. A'erehe upa katu te awa ta pe ihê apandu ta me'ë te'e. Aja upa amô amô ok ta pe har ta pe ihê apandu ta me'ë te'e tî. Upa ka'a pe har ta pe aja tî. Apandu ta me'ë te'e tî. Paper rehe jumu'e, ame'ë ta pe aja tî. Apandu ta me'ë te'e tî. Paper rehe jumu'e ym, ame'ë ta pe aja tî. Apandu ta me'ë te'e tî. ¹⁵ A'erehe pehê pe myrandu katu ke ihê apandu tar katu te hû. Pehê riki Hom ok ta pe har ta ke pehê.

Tupãma'e pyrâtãha ke

¹⁶ Myrandu katu riki jete har te ke aja ihê akwa katu. Tupãma'e pyrâtãha ke mujekwa, a'erehe jete har te ke aja akwa katu. Kuja. Kirisutu rehe amô jurujar katu rahã, a'e ke Tupã muhã katu. Ima'e pyrâtãha namô muhã katu. Aja jundéu awa ta ke a'e muhã py. A'engi jundéu awa aja ym ame'ë ta ke muhã katu tî. A'erehe myrandu katu riki

jeteihar te ke aja ihē akwa katu. ¹⁷ Kuja riki myrandu katu mujekwa. Myja rahā Tupā pandu katu my: “Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe” aja. Ame'ē ke kuja rahā, a'e pandu katu. Jesu Kirisutu rehe jurujar katu. Ame'ē ta pe jō Tupā pandu katu: “Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe” aja. Tupā je'ēha rehe kuja panduha ihī tī: “Amō jurujar katu ehe, a'erehe Tupā pandu: ‘Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe’ aja riki. Ame'ē riki uhā te hū aja ixo ta” aja panduha ihī.

Awa ta riki jaxer

¹⁸ Ywa ngi ima'e parahyha ke Tupā mujekwa. Upa ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ē ta rehe a'e parahy. A'erehe ngā ke mupyrara ta. Jeteihar te ke mukanim. A'erehe amō ta jeteihar te ke ukwa ym tī. (Aja rahā, Tupā rehe har ukwa ym.) Ame'ē jeteihar te ke mukanim ame'ē ta rehe parahy a'e tī. A'erehe mupyrara ta ngā ke tī.

¹⁹ Tupā pete'e ixo, aja ukwa katu awa. Ame'ē ke Tupā mujekwa ngā pe tipe. Ame'ē ke ngā putar ym, a'erehe ngā ke Tupā mupyrara ta tī.

²⁰ Tupā rehe usak ym awa. A'e mujā ame'ē ke rehe usak katu awa. A'erehe a'e riki Tupā te, aja ukwa tipe. Kome'ē ywy keruhū a'e mujā, a'erehe aja te'eha a'e pyrātā te, aja ngā ukwa. A'erehe a'e riki Tupā te, aja ukwa tipe tī. A'erehe: “Tupā rehe har jande jakwa ym” aja marā ka ym amō panduha.

²¹ Tupā pete'e ixo aja ngā ukwa tipe. Pandu ym riki: “Ne jō riki Tupā te. Ne jō riki katu te me'ē ke” aja. Anī. Pandu ym. A'erehe ma'e ke ipy'a pe a'eta ukwa ukwa ixo rahā, ka'u te'e aja saka ixo. Iākā janam rāi, a'erehe jeteihar te ke ukwa ym. Aja rahā, Tupā rehe har ukwa ym. ²² “Jande jakwa katu te ame'ē ta ke jande” aja a'eta jupe naī. Anī. Ka'u te'e aja a'eta ixo.

²³ Tupā riki uhā te hū ame'ē ke a'e. Ipy'a ke ngā moī moī ym ehe. Anī riki. Ma'e'a rehe ipy'a ke moī moī katu. Myra ke te'e mujā. Itatawa ke te'e mujā tī. Itatuwyr ke te'e mujā tī. Ame'ē riki tupā aja ame'ē ta ukwaha jupe naī. Sawae'a ke mujā. Kūjā'a ke mujā tī. Uhā te hū ym ame'ē ke mujā. Ma'ewyra'a ke mujā tī. So'o'a ke mujā tī. Ipixi'a rehe wata, ame'ē'a ke mujā tī. Ame'ē ta riki tupā ta aja ukwaha jupe naī tī. Upa ame'ē ta rehe ipy'a ke ngā moī moī riki. Katu ym aja. A'erehe ywa ngi ima'e parahyha ke Tupā mujekwa.

²⁴ Aja ngā ma'ema'eha ke. A'erehe ame'ē ta ke Tupā hijar. Tupā pandu: “Mā peja ixo. Aputar ym ame'ē ta ke” aja riki. A'erehe ma'e ka'u te'eha ke ngā ma'ema'e tar katu. Ma'e ke a'eta ma'ema'e ngā juehe. Ame'ē

rehe amō usak rahā, huxī hū. Tupā pandu: “Mā peja ixo. Aputar ym ame'ē ta ke” aja riki. ²⁵ Jeteihar te Tupā rehe har a'eta ukwa tipe. Ame'ē ke a'eta putar ym. Anī. Te'e ame'ē ke a'eta putar katu. Tupā mujā ame'ē ke rehe ipy'a ke a'eta moī moī katu. Tupā riki mujāha ke a'e. Ipy'a ke ngā moī moī ym ehe.

Jande anī. Mā peja Tupā pe jō japandu katu: “Ne jō riki katu te me'ē ke” aja. Aja te'eha mā peja japandu. A'e tī. Amen.

²⁶ Tupā te rehe ipy'a ke ngā moī moī ym. A'erehe ame'ē ta ke Tupā hijar. Tupā pandu: “Mā peja ixo” aja. A'erehe ngā putar ame'ē ke a'eta ma'ema'e. Huxī ame'ē ke ma'ema'e. Pe, ixawa'e ta ke kūjā ta hijar. Pe, kūjā ta pame te'e ka'u te'e ngā juehe. ²⁷ Sawae'a ta aja tī. Hakehar ta ke a'eta hijar tī. Pe, sawae'a ta pame te'e ka'u te'e ngā juehe. A'eta ma'ema'e ngā juehe. Huxī ame'ē ke ma'ema'e ngā juehe. A'erehe a'eta ke Tupā mupyrara ta tī. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, a'erehe Tupāma'e pyraraha ke a'eta pyhyk.

²⁸ Tupā rehe har jeteihar te a'eta ukwa, ame'ē rehe har a'eta pandu: “Jande japutar ym” aja. A'erehe ame'ē ta ke Tupā hijar. Tupā pandu: “Mā peja ixo” aja. A'erehe ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke jō ipy'a pe ngā ukwa ukwa ixo. A'erehe ma'e ke a'eta ma'ema'e ym rahā, katu, aja ukwa tipe. Anī. Ame'ē ke a'eta ma'ema'e. Katu ym tiki. Marā ka ym putu'uha ingi. ²⁹ Ame'ē ta upa ma'e katu ym ame'ē ke ma'ema'e. Ma'e ka'u te'eha ke aja tī. Ma'ema'e tī. Kyty'ym tī. Amō ta ke mujaxer tar katu tī. Amō rehe jyty'ym hū tī. Ianam ta ke jukwa tī. Ianam ta namō jumai mai ixo tī. A'eta muka'u te'e ngā juehe. Amō ta ke mahy tar katu tī. Te'eha rupi amō ta rehe har katu ym pandu tī. ³⁰ Amō ta rehe juru ai tī. Tupā ke putar ym te tī. Parahy war tī. Sawae'a te jupe tī. Kūjā te jupe tī. “Ihē jō katu te” aja pandu jupe tī. “Myja me'ē katu ym ame'ē ke ihē ama'ema'e ta my” aja ukwa ukwa ixo jō tī. Katu ym aja. Ipāi ta rehe hendu ym tī. Imāi ta rehe hendu ym tī. ³¹ Ka'u te'e aja ixo tī. A'eta pandu ame'ē ke ma'ema'e ym tī. Amō ta rehe pyrara usak ym tī. Amō ta rehe ipy'a ym tī. ³² Tupā pandu ame'ē ke a'eta ukwa katu tipe. Kuja panduha ke: “Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ē ta manō ta” aja. Ame'ē ke ukwa katu tipe. Anī. Tapijar te'e we aja ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'ema'e we rī. Amō we tī. Amō ta riki ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e rahā: “Katu pema'ema'eha” aja riki pandu. (Hury katu ehe.) Katu ym aja.

2

Tupā mupyrara ta

¹ Pesarahā! Amō ta rehe har kuja pepandu my: “Ma’e peka’u te’eha ke pema’ema’e. Katu ym aja” aja riki. Mā! Pehē atu aja tī! “Katu ym” aja pepandu. Pe, ame’ē ta aja juja katu te peka’u te’eha ke pema’ema’e tī. Aja rahā, pehē juehe har pepandu: “Katu ym jandē” aja saka tī. ² Ma’e ka’u te’eha ke ma’ema’e ame’ē ta ke Tupā mupyrara ta. Aja rahā, katu aja jakwa katu. ³ Mā! Pehē aja tī. “Ma’e ka’u te’eha ke ame’ē ta ma’ema’e. Katu ym aja” aja pepandu. Ame’ē ta aja juja katu te peka’u te’eha ke pema’ema’e tī. Aja rahā, Tupā mupyraraha ngi pehem ym te ta tī.

⁴ Mā kuja pepandu my: “Tupā katu te. Pahar ngā ke a’e mupyrara ym. Ngā jaxer rahā, i’i a’e harō we tipe. Anī. Tupā ma’ema’eha japutar ym” aja pepandu my. Mā! Kuja pekwa katu riki. I’i a’e harō rahā, ixoty pehē py’a pemuruwak ta my. A’erehe pehē rehe pyrara usak katu rī. Aja pekwa katu riki. ⁵ Anī. Pehē py’a pemuruwak tar ym. Hātā ywy ke jumen pyrū, ame’ēja saka pexo tī. Jumen aja pehendū tar ym tī. Pehē py’a pemuruwak tar ym ixoty. A’erehe ngā ‘ar koty te we pehē ke Tupā mupyrara ta. Jete har te ngā ke Tupā mupyrara ta. Ame’ē angaha ke rehe uhyk rahā, pehē ke mupyrara ta. Arahā Tupā parahy ta. Ma’e ka’u te’eha ke ngā ma’ema’e, a’erehe a’e parahy ta ngā rehe. ⁶ Ma’e ke amō pame katu te ma’ema’e, aja Tupā me’ē me’ē ta ipe. Juja katu te me’ē me’ē ta ipe.

⁷ Amō ta tapijar te’e we katu ame’ē ke ma’ema’e. Kirisutu katuha aja a’eta ke Tupā muruwak ta, ame’ē rehe ame’ē ta harō ixo tī. “Pehē katu” aja Tupā pandu ame’ē ke a’eta putar katu tī. Uhāha angaha rehe harō ixo tī. Ame’ē ta ke Tupā muhā katu ta.

⁸ Amō ta anī. Kyty’ym ame’ē ta ke a’eta. Katu ame’ē ke ma’ema’e ame’ē ta ke a’eta putar ym tī. Pe, ma’e katu ym ame’ē ke a’eta ma’ema’e tar katu. Ame’ē ta rehe Tupā parahy ta. Pe, mupyrara ta tī. ⁹ Upa katu te ma’e ka’u te’eha ke ma’ema’e ame’ē ta ke Tupā mupyrara ta. Ahy hū ta. Aja jundēu awa ta ke a’e mupyrara ta. Ame’ē ta jō ym. Jundēu awa aja ym ame’ē ta ke a’e mupyrara ta tī.

¹⁰ Upa katu te ma’e katu ame’ē ke ma’ema’e, ame’ē ta ke Ta’yr katuha aja Tupā muruwak ta tī. Katu te ixo, aja muruwak ta. Ame’ē ta pe a’e pandu ta tī: “Pehē katu” aja. Ame’ē ta py’a ke a’e muhury katu ta tī. Aja jundēu awa ta pe Tupā ma’ema’e ta. Ame’ē ta jō ym. Jundēu awa aja ym ame’ē ta pe a’e ma’ema’e ta tī. ¹¹ Upa awa ta rehe Tupā juja katu te usak. Johu ta. Pe, ame’ē ta rehe har jete har rupi pandu pandu ta. “Pehē katu” aja ta.

¹² Moise je’ēha namō jundēu awa ta ixo. Pe, ma’e ka’u te’eha ke ame’ē ta ma’ema’e

rahā, Tupā pandu: “Moise je’ēha ke pekwa tipe. Pehendu ym ehe. A’erehe pehē ke ihē amupyrara ta” aja. Moise je’ēha rehe hendu ym, a’erehe Tupā mupyrara ta.

Jundēu awa aja ym ame’ē ta anī. Moise je’ēha namō ixo ym. Ukwa ym. Pe, ma’e ka’u te’eha ke ame’ē ta ma’ema’e rahā: “Moise je’ēha ke pekwa” aja Tupā pandu ym. Kuja a’eta ukwa katu. Ma’e ka’u te’eha ke ma’ema’e rahā: “Mā! Ihē katu ym” aja ipy’a pe ukwa katu. Ukwa katu, a’erehe Tupā mupyrara ta.

¹³ Moise je’ēha rehe hendu rahā jō: “Nde katu te. Ma’e ka’u te’eha ma’eha nixoi te nde pe” aja Tupā pandu ym. Moise je’ēha mujekwa, aja amō ma’ema’e te rahā: “Nde katu te. Ma’e ka’u te’eha ma’eha nixoi te nde pe” aja Tupā pandu katu. ¹⁴ Moise je’ēha namō jundēu awa aja ym ame’ē ta ixo ym. Ukwa ym. Pe, ma’e katu ame’ē ke ma’ema’e, aja ipy’a pe ukwa katu jupe. Moise je’ēha pandu, aja ma’e katu ame’ē ke ma’ema’e. Aja rahā, ame’ē riki ima’e je’ēha aja saka. Ame’ē riki Moise je’ēha pandu, ame’ēja saka jundēu awa aja ym ame’ē ta pe. ¹⁵ Pe, Moise je’ēha pandu ame’ē ke ipy’a pe ihī katu, aja mujekwa. Amō rahā, a’eta pandu a’eta jupe: “Katu ame’ē ke jama’e” aja. Amō rahā, pandu a’eta jupe: “Mā! Ma’e jaka’u te’eha ke jama’e” aja riki. Aja ipy’a pe a’eta ukwa katu riki, a’erehe Moise je’ēha pandu ame’ē ke ipy’a pe ihī katu, aja mujekwa tī. ¹⁶ Aja ta riki. Amō ta ukwa ym ha rupi ma’e ke ipy’a pe a’eta ukwa ukwa ixo. Ame’ē ke Jesu Kirisutu riki mujekwa ta. “Nde katu.” Amō pe: “Nde katu ym” aja mujekwa ta. Ame’ē mujekwaha angaha rehe uhyk rahā, Jesu Kirisutu ke Tupā muwyr ta. Arahā, Jesu pandu pandu ta. “Nde katu.” Amō pe: “Nde katu ym” aja pandu ta. Ame’ē ke ihē amujekwa. Ihē Páu. Myrandu katu ke ihē apandu pandu rahā, ame’ē ke ihē amujekwa.

Jundēu awa ta rehe har Moise je’ēha mujekwa

¹⁷ Jundēu awa ta! Myja me’ē ta pehē my? Apandu ta. Pehē pepandu: “Jundēu awa ta ke jande” aja. “Moise je’ēha namō jaxo, a’erehe jande pe jō Tupā pandu: ‘Pehē katu te. Ma’e peka’u te’eha pema’eha nixoi te pehē pe’” aja pepandu pehē jupe. “Jande jō riki Tupā rehe har jakwa katu” aja pepandu pehē jupe naī tī.

¹⁸ Myja pema’ema’eha ke Tupā putar my, ame’ē ke pekwa katu tipe. (Anī. Pehendu ym ehe.) Myja katu ame’ē ke amō ma’ema’e my, ame’ē ke Moise je’ēha mujekwa katu. Ame’ē ke pekwa katu tipe tī. (Anī. Pehendu ym ehe tī.)

¹⁹ Pepandu: “Jande jō riki jakwa katu ame’ē ta ke jande. A’erehe amō ta ke jamu’e

katu. Ame'e ta riki eha ym te ame'e ta aja saka. Pytun rupi wata ame'e ta aja saka. Ukwa ym ame'e ta" aja pepandu na'i.

²⁰ "Ukwa ym ame'e ta ke jande jō jamu'e katu" aja pepandu na'i. (Jundéu awa ta ke pehē.) "Ka'u te'e ame'e ta ke jande jō jamu'e katu" aja pepandu na'i tī. "Moise je'ēha namō jande jaxo, a'erehe upa katu te jande jakwa katu te. Pe, japandu ame'e ke riki jetehear te ke. Aja jakwa katu" aja riki pepandu na'i. (Jundéu awa ta ke pehē.)

²¹ Mā! Moise je'ēha ke amō ta pe pemu'e. Aja rahā, ma'erehe pemu'e, aja pema'ema'e ym my? Pehē atu pehendū ym ehe. Moise je'ēha rehe pehendū ym. Katu ym aja. Pepandu: "Amōma'e ke pemukanim ym" aja pemu'e. Pehē anī. Amōma'e ke pemukanim riki. Katu ym aja. (Aja rahā, Moise je'ēha rehe pehendū ym, aja pemujekwa katu. Jundéu awa ta ke pehē.)

²² Pepandu: "Amō kūjā rehe eka'u te'e ym" aja pemu'e. Pehē anī. Amō ta kūjā rehe peka'u te'e. Katu ym aja. (Aja rahā, Moise je'ēha rehe pehendū ym, aja pemujekwa tī.)

Ma'e'ā riki tupā aja amō ta ukwaha jupe na'i. "Ame'e rehe pehē py'a pemōi mōi ym" aja pemu'e. Pe, ma'e'ā rok pe pexe, pe, tamatarer ke amō ta matyr; ame'e ke pemukanim riki. Katu ym aja. (Aja rahā, Moise je'ēha rehe pehendū ym, aja pemujekwa katu tī.)

²³ "Jande riki Moise je'ēha namō jaxo, a'erehe katu te ame'e ta ke jande" aja pepandu. Ame'e Moise je'ēha rehe pehendū ym, a'erehe amō ta pandu: "Tupā japutar ym" aja amō ta pandu. ²⁴ Tupā je'ēha rehe panduha ihī:

"Jundéu awa ta! Pehē pema'eha riki jaxer, a'erehe Tupā rehe jundéu awa aja ym me'e ta juru ai" aja riki panduha ihī.

²⁵ Jundéu awa ta ke pehē. Pehē rehe ihī ame'e pিরer ke pejupā. (Aja rahā, jundéu awa ta te ke pehē. Tupā usak katu pehē rehe, aja pekwaha.) Pe, Moise je'ēha rehe pehendū katu rahā, pehē pিরer ke jupā, ame'e katu tiki. Tupā kotyhar ta ke aja pemujekwa ngā pe. Moise je'ēha rehe pehendū ym rahā, mā pehē pিরer ke pejupā ym te, mā peja te'e pexo. Katu ym aja. Tupā kotyhar ta aja ym, aja pexo.

²⁶ Jundéu awa aja ym ame'e ta ipিরer ke a'eta jupā ym. Pe, Moise je'ēha rehe a'eta hendu katu rahā, kuja Tupā ukwa ta. Ipirer ke jupā, ame'ēja saka ixo, aja Tupā pe. ²⁷ Jundéu awa aja ym ame'e ta rehe ihī ame'e pিরer ke jupā ym tipe. Pe, a'eta Moise je'ēha rehe hendu katu rahā, kuja mujekwa. "Jundéu awa ta! Pehē katu ym. Moise je'ēha rehe pehendū ym. Moise je'ēha namō pexo tipe. Ame'e panduha paper rehe ihī tipe. Pehē pিরer pejupā tipe. Anī. Pehendū ym ehe. Katu ym pehē" aja jundéu awa ta pe

pandu. Moise je'ēha rehe jundéu awa aja ym ame'e ta hendu katu, aja ixo, a'erehe aja mujekwa. ²⁸ Amō riki jundéu awa ke, aja amō ta ukwaha. Anī. Aja te'eha aja ym. Ipirer ke jundéu awa jupā, a'erehe jundéu awa ta te ke a'eta, aja ukwaha. Anī. Aja te'eha aja ym.

²⁹ Kuja riki jundéu awa te. Amō py'a ke Tupā juhyk, ame'e riki jundéu awa te. (Aja rahā, ame'e riki Tupā kotyhar te ke a'e.) Ame'e ke Tupā'ā ma'eha ke. Ipy'a rehe jundéu awa te, aja saka. Pe, ipy'a juhyk ame'e pe: "Nde katu ame'e ke nde" aja Tupā pandu. Aja pandu ym awa. Tupā jō pandu katu. Moise je'ēha rehe hendu katu rahā, ipy'a ke juhyk ym. A'erehe: "Nde katu ame'e ke nde" aja Tupā pandu ym.

3

¹ (Jundéu awa aja ym ame'e ta riki jundéu awa aja juja katu te saka rahā, kuja amō pandu my.) "Jundéu awa aja ym ame'e ta 'ar koty te we jundéu awa ta katuha my? Ipirer ke jupā rahā, i'ar koty te we katuha my?" aja pandu my. ² A'e tī. Katu tiki. Kuja riki. Jundéu awa ta pe Tupā pandu: "Ihē je'ēha ke pehē pe ihē amondo" aja. Aja rahā, Tupā je'ēha namō jundéu awa ta ixo. (A'erehe jundéu awa aja ym ame'e ta 'ar koty te we katuha.) ³ Pe, ame'e je'ēha rehe amō ta hendu ym rahā, ame'e ta pe ma'e Tupā pandu katu, aja a'e ma'e ym ta my tī? ⁴ Anī. Aja ym. Tupā pandu katu, ame'e ke a'e ma'ema'e katu te. Jetehear te ke a'e ma'ema'e. Sawa'e te'e pandu. Tupā anī. Jetehear te ke a'e ma'ema'e katu te. Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī:

"Tupā! Nde erepandu rahā, jetehear te ke nde erepandu, aja nde eremujekwa. Ngā panduha ruwa koty oho rahā: 'Tupā jetehear te ke ma'ema'e' aja mujekwa ta me'e te'e" aja panduha ihī.

⁵ (Pe, amō ta panduha ihē amujekwa ta.) Kuja pandu my: "Ma'e jaka'u te'eha ke jama'e rahā, kuja jamujekwa. (Tupā ipy'a jywyr ta jande rehe.) A'erehe Tupā riki katu te, aja jamujekwa. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'e ta ke mupyrara ta, a'erehe a'e katu te, aja jamujekwa. Pe, a'e katu te, aja jamujekwa rahā, ma'erehe jande ke a'e mupyrara ta my? Katu ym jakwaha" aja pandu. (Aja amō ta pandu na'i.) ⁶ Anī. Kuja ihē pe. Katu ame'e ke jō Tupā ma'ema'e. Aja ym rahā, awa ta rehe har a'e ukwa ym ta tipe. Katu my? Katu ym my? Ame'e rehe har ukwa ym ta tipe.

⁷ Pe, amō ta pandu na'i. "Ma'e ihē aka'u te'eha ke ihē ama'ema'e rahā, (ihē rehe Tupā ipy'a jywyr ta,) a'erehe Tupā katuha ke i'ar koty te we amujekwa" aja amō ukwaha na'i. "Aja Tupā katuha amujekwa rahā, ma'e ihē aka'u te'eha ke ihē ama'e

rahā: “Nde katu ym’ aja ihē rehe har pandu ym ta me’ē te’e” aja amō ta pandu naī. ⁸ A’erehe amō ta pandu naī: “Mā peja ma’e jaka’u te’eha ke jama’ema’e jaho. (Tupā ipy’a jywyr ta jande rehe.) A’erehe Tupā riki katu te, aja jamujekwa ta” aja riki amō ta pandu naī. Mā! Aja ihē riki apandu, aja amō ta pandu naī. (Anī. Aja ihē apandu ym.) Ihē Páu. Aja ihē rehe har juru ai ngā. Katu ym aja. Ame’ē ta ke Tupā mupyrara ta.

Katu ame’ē ke ma’ema’e ym te awa

⁹ Jundéu awa ta ke jande. Jundéu awa aja ym ame’ē ta’ ar koty te we jandema’e katuha my? Anī. Aja ym. Juja katu te riki. A’eta aja jundéu awa ta ma’e ka’u te’eha ke ma’ema’e tī. Marā ka ym hijariha. Aja ihē amujekwa ramō. ¹⁰ Kuja Tupā je’ēha rehe panduha ihī: “Katu ame’ē ke amō ma’ema’e, aja ma’ema’e ame’ē ke nixói te, aja Tupā ukwa katu.

¹¹ Jete har te ke ukwa, ame’ē ke nixói te tī. Tupā rehe har ukwa tar katu, ame’ē ke nixói te tī.

¹² “Tupā ke ihē aputar ym’ aja upa ngā ixo tī. Upa riki ka’u te’eha ma’ema’eha aja ngā ixo tī.

Katu ame’ē ke ma’ema’e, aja ma’ema’e ame’ē ke nixói te.

¹³ A’eta te’e pandu, aja amō ta pe a’eta mujekwa tī.

Te’e je’ē hū tī.

A’eta juru ai. Ame’ē riki mbói ahy ame’ē su’u amō ke aja saka. Mujaxer amō ta ke.

¹⁴ A’eta pandu rahā, amō ta rehe har katu ym te ame’ē ke a’eta pandu hū.

¹⁵ Amō ta ke a’eta mahy tī. Jukwa tī.

¹⁶ Amō amō rok pe a’eta ohoho. Ame’ē pe har ta ke a’eta mujaxer. Pe, aja pyrara ixo aja a’eta hijar ngā ke.

¹⁷ Amō ta jumaiha ke muputu’u, ame’ē ke a’eta ukwa ym te tī.

¹⁸ Tupā rehe ipy’a ke moī moī, ame’ē ke a’eta jumu’e ym te tī” aja riki Tupā je’ēha rehe panduha ihī.

¹⁹ Apo kuja jakwa katu. Moise je’ēha rehe hendu katu ta me’ē te’e, aja amō ta ukwaha. Aja rahā, upa katu te Moise je’ēha mujekwa, ame’ē rehe hendu katu ta me’ē te’e. (Pyta we ym te ta henduha.) Aja rahā: “Ma’e ihē aka’u te’eha ke ama’e ym” aja pandu ta. (Anī. Aja upa katu te Moise je’ēha rehe hendu katu te ame’ē ke nixói te.) Aja rahā, upa katu te kome’ē ywy keruhū pe har ta pandu ta: “Ma’e jaka’u te’eha ke jama’e. Katu ym jande” aja. Aja rahā, upa katu te ame’ē ta ke Tupā mupyrara ta.

²⁰ A’erehe kuja my? Moise je’ēha mujekwa, aja amō ma’ema’e. A’erehe Tupā pandu my: “Nde katu te. Ma’e nde ereka’u te’eha nde erema’eha nixói te nde pe” aja pandu my? Anī. Aja Tupā pandu ym. Kuja riki

Moise je’ēha mujekwa. Ma’e ka’u te’eha ke amō ma’e. Pe, Moise je’ēha rehe usak rahā, pandu: “Mā! Ma’e ihē aka’u te’eha ke ihē ama’e” aja ukwa katu. Aja Moise je’ēha mujekwa.

Myja me’ē amō riki katu aja Tupā mu’am my

²¹ Myja me’ē amō pe Tupā pandu: “Nde katu te nde. Ma’e nde ereka’u te’eha nde erema’eha nixói te nde pe” aja. Ame’ē ke a’e mujekwa katu ngā pe apo ‘y. Moise je’ēha rehe amō hendu katu rahā, aja Tupā pandu ym te. Aja Moise je’ēha mujekwa. Aja Tupā je’ēha pandu ame’ē ta mujekwa tī.

²² Kuja Tupā pe amō katu te. Jesu Kirisutu rehe jurujar katu ame’ē ta pe Tupā pandu katu: “Nde katu te. Ma’e nde ereka’u te’eha nde erema’eha nixói te nde pe” aja. Upa katu te jurujar katu ame’ē ta pe aja Tupā pandu katu. Upa katu te awa ta juja katu te riki. Jundéu awa ta ke. Jundéu awa aja ym ame’ē ta aja tī. Kuja riki juja katu te.

²³ Upa katu te awa ta ma’e ka’u te’eha ke ma’ema’e. A’erehe Tupā koty oho ym te ta awa. Hake katu te hū, ame’ē pe oho ym te ta awa. ²⁴ Anī. Awa ta rehe Tupā ipy’a katu te hū. A’erehe Jesu Kirisutu manōha rupi Tupā pandu: “Nde katu te. Ma’e nde ereka’u te’eha nde erema’eha nixói te nde pe” aja. Manōha rupi amō ke Jesu muhā katu.

²⁵ Jesu Kirisutu ke Tupā muwyr. Pe, Jesu manō. A’erehe ma’e ka’u te’eha ke ma’ema’e ame’ē ta rehe ipy’a ke Tupā mujwyr. Jesu Kirisutu rehe jurujar katu, ame’ē ta rehe ipy’a ke mujwyr. Aja rahā, a’e pandu: “Nde katu te. Ma’e nde ereka’u te’eha nde erema’eha nixói te nde pe” aja mujekwa. Yman Tupā harō hū. (Ixoty ngā ipy’a ke ngā muruwak ta my, ame’ē rehe harō hū ixo.) Ma’e ka’u te’eha ke ngā ma’ema’e ame’ē ke rehe a’e usak ym, ame’ēja saka a’e ixo. (Aja rahā, harāi aja ixo.)

²⁶ Apo anī. Ma’e ka’u te’eha ke ma’ema’e ame’ē ta ke a’e mupyrara ta me’ē te’e. A’erehe Jesu ke a’e muwyr. Ngā ka’u te’eha ma’ema’eha ke rehe a’e muhepy uwyr. A’erehe awa ta namō Tupā jumukatu, aja mujekwa. Aja rahā, Tupā riki katu te, aja mujekwa. Pe, Jesu rehe jurujar katu ame’ē ta pe a’e pandu: “Nde katu te. Ma’e nde ereka’u te’eha nde erema’eha nixói te nde pe” aja.

²⁷ Moise je’ēha rehe amō hendu katu rahā, a’e ke mukatu ym. A’erehe: “Katu te ame’ē ke ihē” aja marā ka ym a’e panduha. Nixói panduha. Ma’erehe my? Moise je’ēha rehe amō hendu katu rahā: “Nde katu te. Ma’e nde ereka’u te’eha nde erema’eha nixói te nde pe” aja Tupā pandu ym. Anī. Aja ym. Jesu Kirisutu rehe jurujar katu rahā jō,

Tupā pandu: “Nde katu te. Ma’e nde ereka’u te’eha nde erema’eha nixói te nde pe” aja.

²⁸ Apo jande jakwa katu. Jesu Kirisutu rehe jurujar katu rahā jō, Tupā pandu: “Nde katu te. Ma’e nde ereka’u te’eha nde erema’eha nixói te nde pe” aja. Moise je’ēha mujekwa, aja ma’ema’e ame’ē ta pe: “Pehē katu te. Ma’e peka’u te’eha pema’eha nixói te pehē pe” aja Tupā pandu ym te ta. ²⁹ Myja me’ē Tupā my? Tupā rehe jundéu awa ta jō ipy’a moī moī my? Jundéu awa aja ym ame’ē ta moī moī my tī? Jete riki. Tupā rehe jundéu awa aja ym ame’ē ta ipy’a moī moī katu tī. ³⁰ Tupā riki peteiħar a’e. Jesu Kirisutu rehe jundéu awa ta jurujar katu rahā, Tupā pandu: “Pehē katu te. Ma’e peka’u te’eha pema’eha nixói te pehē pe” aja. Jundéu awa aja ym ame’ē ta aja tī. Jurujar katu ehe rahā, Tupā pandu tī: “Pehē katu te. Ma’e peka’u te’eha pema’eha nixói te pehē pe” aja tī. (Awa ta pe juja katu te Tupā pandu.) ³¹ Pe, jande jajurujar katu ehe rahā, Moise je’ēha mujekwa, aja jama’ema’e ym te ta apo my? Anī. Aja ym. Kirisutu rehe jande jajurujar katu, a’erehe i’ar koty te we Moise je’ēha katu, aja jakwa katu. Moise je’ēha ke jahijar ym ta.

4

Jurujar katuha ke Amarā mujekwa

¹ Apo Amarā jurujar katuha rehe har ihē apandu ta. A’e riki jundéu awa ta ramūi ke a’e. Myja Amarā ixo my? Kuja. ² Ma’e ke Amarā ma’ema’e, a’erehe Tupā pandu ipe my: “Nde katu te. Ma’e nde ereka’u te’eha nde erema’eha nixói te nde pe” aja my? Anī. Aja ym. Aja Tupā pandu ta tipe rahā: “Katu te ame’ē ke ihē” aja Amarā pandu ta tipe tī. Anī. Aja Tupā pe marā ka ym Amarā pandu. ³ Kuja Tupā je’ēha rehe panduha ihī. Tupā pandu ame’ē ke rehe Amarā jurujar katu. A’erehe Tupā pandu ipe: “Nde katu te. Ma’e nde ereka’u te’eha nde erema’eha nixói te nde pe” aja riki panduha ihī.

⁴ Amō pe amō paraky rahā, ame’ē pe ijar muhepy. Tamatarer me’ē ipe. Te’e me’ē, aja ym riki. Paraky katu, a’erehe tamatarer ke parakyha pyhyk katu. ⁵ Aja Tupā ma’e my? Anī. A’e pandu ame’ē ke rehe amō jurujar katu. Ame’ē jō. (Paraky ym, ame’ēja saka.) A’erehe Tupā pandu: “Nde katu te. Ma’e nde ereka’u te’eha nde erema’eha nixói te nde pe” aja riki. Jurujar katuha ke Tupā ukwa katu, a’erehe a’e pandu: “Nde katu te. Ma’e nde ereka’u te’eha nde erema’eha nixói te nde pe” aja. Ma’e ka’u te’eha ke ma’ema’e, ame’ē pe Tupā riki pandu katu: “Nde katu te. Ma’e nde ereka’u te’eha nde erema’eha nixói te nde pe” aja.

⁶ Aja yman Ndawi pandu tī. Hury katu ame’ē rehe har pandu. Ma’e ke Ndawi

ma’ema’e, a’erehe: “Nde katu te. Ma’e nde ereka’u te’eha nde erema’eha nixói te nde pe” aja Tupā pandu my? Anī. Aja ym Tupā pandu. Ipy’a ke Tupā juhyk, a’erehe: “Nde katu te. Ma’e nde ereka’u te’eha nde erema’eha nixói te nde pe” aja Tupā pandu. Ame’ē riki hury katu me’ē ke a’e. ⁷ Kuja Ndawi pandu:

“Ma’e ka’u te’eha ke amō ma’e. Pe, Tupā ipy’a jywyr ehe. Ame’ē riki hury katu ame’ē ke a’e.

Ma’e ka’u te’eha ke amō ma’e, ame’ēma’e py’a ke Tupā juhyk. A’erehe ame’ē riki hury katu ame’ē ke a’e tī.

⁸ Ma’e ka’u te’eha ke amō ma’e. Ame’ē ke jandema’e sawa’e te upa harāi.

A’erehe ame’ē riki hury katu ame’ē ke a’e tī” aja riki Ndawi pandu.

⁹ “Hury katu ame’ē ta ke” aja Ndawi pandu. Ame’ē ta riki jundéu awa ta ke jō my? Ame’ē ta ehe ihī ame’ē pিরer ke jupā ame’ē ta ke. Anī. Ame’ē ta jō ym. Ipirer ke jupā ym ame’ē ta hury katu tī. Jundéu awa aja ym ame’ē ta ke a’eta. Ipy’a ke Tupā mujwyr katu a’eta rehe tī, a’erehe hury katu a’eta tī. Tupā je’ēha rehe panduha ihī, ame’ē ke japandu ramō. Kuja. Tupā pandu ame’ē ke rehe Amarā jurujar katu, a’erehe Tupā pandu: “Nde katu te. Ma’e nde ereka’u te’eha nde erema’eha nixói te nde pe” aja ipe, aja riki panduha ihī.

¹⁰ Myja rahā aja Tupā pandu my? Ehe ihī ame’ē ipirer ke Amarā jupā ym rahā we, aja Tupā pandu my? Ipirer upa jupā rahā, pandu my? Pesarahā! Ipirer ke jupā ym rahā we, Tupā pandu: “Nde katu te. Ma’e nde ereka’u te’eha nde erema’eha nixói te nde pe” aja. Upa jupā rahā, anī. Jupā ym rahā, pandu katu. ¹¹ “Nde katu te. Ma’e nde ereka’u te’eha nde erema’eha nixói te nde pe” aja Tupā upa pandu. A’engi ehe ihī ame’ē pিরer ke Amarā jupā. Ipirer jupā ym rahā we, Tupā pandu ame’ē ke rehe Amarā jurujar katu, a’erehe: “Nde katu te. Ma’e nde ereka’u te’eha nde erema’eha nixói te nde pe” aja Tupā pandu ipe. Ame’ē panduha ke Amarā mujekwa, a’erehe ipirer ke jupā. Aja rahā, Tupā pandu ame’ē ke rehe jurujar katu ame’ē ta pe Tupā pandu ta tī: “Nde katu te. Ma’e nde ereka’u te’eha nde erema’eha nixói te nde pe” aja. Upa katu te jurujar katu ame’ē ta pe aja Tupā pandu katu tī. A’erehe Amarā riki ame’ē ta ramūi aja saka riki. Jundéu awa aja ym ame’ē ta ramūi aja saka. Ipirer ke jupā ym ame’ē ta ka a’eta. ¹² Jundéu awa ta ramūi ke a’e tī. Ipirer ke jupā ame’ē ta ke a’eta. Ame’ē ta jō ym. Amarā aja Tupā pandu ame’ē ke rehe jurujar katu tī. A’erehe ame’ē ta ramūi aja Amarā. Aja riki Amarā jurujar katu, ipirer jupā ym rahā we riki.

Amarā pe ma'e ke Tupā manga katu

¹³ “Kome'ē ywy ke nema'e ta” aja Tupā manga katu Amarā pe. Aja hainō ta pe manga katu tī. Aja rahā, upa kome'ē ywy keruhū riki Amarā tama'e ta aja Tupā manga katu. Moise je'ēha rehe Amarā hendu katu, a'erehe: “Kome'ē ywy ke nema'e ta” aja Tupā pandu my? Anī. Aja ym. Tupā pandu ame'ē ke rehe Amarā jurujar katu, a'erehe Tupā pandu ipe: “Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe” aja. ¹⁴ Pesarahā! Tupā manga katu ame'ē ke amō ta pe katu my? Kuja Moise je'ēha rehe hendu katu ame'ē ta pe katu my? Anī. Aja ym. Moise je'ēha rehe hendu katu ame'ē ta pe ma'e ke me'ē ta tipe rahā, te'e Tupā rehe jurujar katu, aja saka riki. Tupā manga katu ame'ē riki jaxer aja ta tipe tī. ¹⁵ Moise je'ēha rehe amō hendu ym rahā, ame'ē ke Tupā mupyrara riki. Pe, ma'e je'ēha nixói rahā, katu tiki. Ma'e je'ēha nixói rahā, myja ym hendu katu ehe. Nixói je'ēha. (Aja rahā, mupyrara ym ta tipe.)

¹⁶ Hendu ym ame'ē ta ke Tupā mupyrara. Jurujar katu ame'ē ta anī. Ame'ē ta pe Tupā pandu katu: “Nde rehe ihē asak katu ta” aja. Aja rahā, a'e usak katu ame'ē ta jurujar katu ehe. Ame'ē ta pe Tupā manga katu ma'e ke. Aja riki upa Amarā rainō ta pe tī. Moise je'ēha rehe hendu katu me'ē ta pe jō my? Ma'e, jundéu awa ta pe jō my? Anī. Upa Amarā aja Tupā pandu ame'ē ke rehe jurujar katu ame'ē ta pe Tupā manga katu ma'e ke. Amarā aja Tupā pandu ame'ē ke rehe jande jajurujar katu tī. A'erehe Amarā riki jande ramūi te aja saka a'e tī. ¹⁷ Tupā je'ēha rehe panduha ihī, aja saka riki. Amarā pe Tupā pandu:

—Amō amō ywy pe har ta pandu ta nde pe: “Nde aja Tupā pandu ame'ē ke rehe jajurujar katu tī. A'erehe jande ramūi aja nde tī” — aja pandu ta.

A'e riki hamūi aja Tupā ukwa katu. Tupā riki manō ame'ē ta ke mukwera katu muhem. A'e je'ēha rupi ma'e nixói ame'ē ke muhem katu. Mujā katu. Ame'ē Tupā rehe Amarā jurujar katu. ¹⁸ “Ne rainō heta ta” aja Tupā pandu. Arahā ta'yr ym te Amarā. A'erehe marā ka ym Tupā pandu ame'ē ke rehe jurujar katu. Anī. Tupā pandu ame'ē ke rehe tapijar te'e we Amarā jurujar katu. A'erehe amō amō ywy pe har ta pandu: “Jande ramūi aja nde tī” aja Amarā pe. Tupā je'ēha rehe panduha ihī. Kuja:

“Ne rainō jahy rata aja heta te hū ta. Marā ka ym hetaha mangaha” aja riki.

¹⁹ Arahā Amarā tamūi te hū. Kuja, 100 warahy 'ar tate ame'ē ke a'e. “Tamūi te hū ihē. Marā ka ym amuta'yrha apo 'y” aja a'e jupe. Hakehar, Sar aja tī. A'i te tī. Imembyr ym te a'e. Marā ka ym imembyriha. Anī.

Tapijar te'e we Tupā pandu ame'ē ke rehe Amarā jurujar katu. Hijar ym ame'ē. ²⁰ Kuja ym a'e pandu jupe: “Mā! Ihē ra'yr ym ta nahā my. Tupā pandu ame'ē ke uhyk ym ta nahā my” aja ym a'e pandu. Anī. Tupā pandu ame'ē ke rehe jurujar katu a'e, a'erehe pyrātā aja a'e ixo. Pe, Tupā pe a'e pandu: “Ne jō riki katu te me'ē ke” aja. ²¹ Ima'e panduha ke Tupā ma'ema'e katu ta, aja Amarā ukwa katu te hū. ²² A'erehe Tupā pandu: “Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe” aja Amarā pe. Amarā jurujar katu ehe, a'erehe aja Tupā pandu. ²³ “Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe” aja Tupā je'ēha rehe amō mupinim. Amarā katuha ke amō ta ukwa, a'erehe jō mupinim my? ²⁴ Anī. Ame'ē jō ym. Jande jaxo ta, a'erehe Tupā je'ēha rehe panduha pehī. Jande riki Amarā aja tī. “Pehē katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehē pe” aja Tupā pandu jande pe. Jande jajurujar katu ehe, a'erehe aja Tupā pandu. A'e riki Jesu, jandema'e sawa'e te ke manōha ngi mukwera katu muhem. ²⁵ Ngā koty Jesu ke amō ta raho. Pe, Jesu ke ame'ē ta jakwa. Ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e. Ame'ē ke rehe Jesu muhepy, a'erehe a'e manō. Pe, a'e ke Tupā mukwera katu muhem. Aja rahā, jande pe Tupā pandu katu: “Pehē katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehē pe” aja jande pe.

5

“Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha

Nde erema'eha ke nixói te nde pe” Aja Tupā pandu

¹ Jesu rehe jajurujar katu, a'erehe Tupā pandu: “Pehē katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehē pe” aja jande pe. Tupā parahyha ke Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te muputu'u jande ngi. A'erehe Tupā namō jande juehe katu jande jaxo. ² Ipái pe Jesu pandu: “Peme'ē ta ihē rehe jurujar katu, a'erehe peme'ē ta rehe esak katu” aja. A'erehe jande rehe Tupā ipy'a katu te hū. Pe, Tupā katuha aja jande jaxo ta kŷ tī. Ame'ē rehe jaharō jaxo, a'erehe jande rury katu jaxo. ³ Jande ke amō ta mupyrara rahā, jande rury katu jaxo tī. Jande ke amō ta mupyrara rahā, tapijar te'e we jande py'ahu te'e jahendu, aja jakwa. A'erehe jande rury katu jaxo. ⁴ Tapijar te'e we jande py'ahu te'e jahendu rahā, jande pe Tupā pandu: “Pehē katu” aja. Aja jande pe pandu rahā, i'ar koty te we jaharō katu. Inamō jaxo ta, ame'ē rehe jaharō katu. ⁵ Myja ame'ē ke jakwa katu my? Kuja. Jande rehe a'e ipy'a katu te hū. Ame'ē ke I'ā riki jande pe mujekwa. I'ā ke jande py'a rehe Tupā muwyr. Inamō jaxo ta, aja jakwa katu. Jande py'a rehe I'ā

ihĩ katu, a'erehe: "Mā! Inamō jaxo ta nahā my?" aja ym jakwaha. Jakwa katu te riki.

⁶ Marā ka ym jande ke jajumuhā jande juehe aja jaxo rahā, Kirisutu manō. Jande riki katu ym te ame'ē ta ke jande. Pe, Kirisutu manō. Angaha uhyk katu te, aja Tupā ukwa katu rahā, Kirisutu manō.

⁷ Sehar amō katu ame'ē ke rehe amō ipy'a tar katu rahā, ame'ē henda ke pe amō manō tar katu nahā my. Anī. Nixói amō, aja akwaha. Pe, pandu my: "Ihē riki nde renda ke pe amanō ta. Aja rahā, nde eremanō ym ta" aja. Aja pandu ta nahā my. Ukwa ym awa. ⁸ Tupā anī. Jande rehe a'e ipy'a katu te hū, aja a'e mujekwa katu jande pe. A'erehe jande riki ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e jaxo rahā, Kirisutu manō. ⁹ A'e manō, a'erehe jande pe Tupā pandu: "Pehē katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehē pe" aja. Aja a'e pandu, a'erehe Tupā mupyraraha ngi jande ke Kirisutu muhem katu te ta. Tupā mupyraraha uhyk ym te ta jande rehe.

¹⁰ Jaxer ai ame'ē ke jande, a'erehe Tupā ruwajan ke jande kwe. Pe, Ta'yr riki manō, a'erehe jande pe a'e pandu apo 'y: "Ihē rehe katu ame'ē ta ke pehē" aja. Apo Tupā rehe katu ame'ē ta ke jande. Kirisutu uhā te hū aja ixo, a'erehe jande ke a'e muhā katu ta tī, aja jakwa katu. ¹¹ Amō we tī. Tupā rehe katu ame'ē ta ke jande, aja jande ke Jesu Kirisutu mu'am. A'erehe jande rury katu jaxo. Jandema'e sawa'e te a'e.

Anā rehe har. Kirisutu rehe har tī.

¹² Ma'e ka'u te'eha ke petēi sawa'e ma'e py. Anā a'e. Ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'e, a'erehe a'e manō. A'erehe upa katu te awa ta manō ta me'ē te'e tī. Anā ngi jumu'e, ame'ēja saka. Upa katu te awa ta ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e a'erehe manō ta me'ē te'e tī. ¹³ Je'ēha ke Moise pe Tupā me'ē ym we rī. Kome'ē ywy keruhū pe har ta ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e. A'erehe manō. Ma'e je'ēha nixói rahā, amō pe amō pandu ym: "Ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'e" aja. Ame'ē ke paper rehe mapyk ym, ame'ēja saka. ¹⁴ Anī. Upa manō tī. Anā ixo rahā har ngi Moise ixo rahā, upa katu te awa ta manō. Aja rahā, upa katu te ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e aja jakwa katu. Anā aja manō tī. Tupā pandu ame'ē ke rehe a'e hendu ym. A'e aja awa ta anī. Amō koty ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e. A'erehe upa katu te manō.

Amō riki uwyr ta. Kirisutu a'e. A'e riki Anā aja saka. (Anā ma'e ke ma'e py, a'erehe upa katu te awa ta ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e. Kirisutu uhāha me'ē katu, ame'ē riki ma'e py, ame'ēja saka tī. A'erehe awa ta rehe Tupā ipy'a katu.) ¹⁵ A'erehe ame'ē mokōi juja ym te. Ma'e ke Tupā te'e me'ē.

Ame'ē riki Anā ma'eha aja ym. Ma'e ka'u te'eha ke Anā ma'e. Ame'ē petēi sawa'e riki ma'e ka'u te'eha ke ma'e, a'erehe heta ngā manō. Ame'ē riki jete har te ke. Kuja riki. Upa ngā rehe Tupā ipy'a katu. Ame'ē riki Anā ma'eha 'ar koty te we katuha. Kuja. Petēi sawa'e. Jesu Kirisutu a'e. A'e manō, a'erehe ngā ke Tupā muhā katu. Ame'ē ke Tupā te'e me'ē.

¹⁶ Pe, amō we juja ym te. Petēi sawa'e, Anā a'e. Ma'e ka'u te'eha ke ma'e rahā, Tupā pandu: "Ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'e. Katu ym nde" aja. Ma'e ke Tupā te'e me'ē. Amō koty ame'ē. Tupā pandu: "Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e, ame'ē ke rehe Jesu Kirisutu muhepy. A'erehe pehē katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehē pe" aja. Ame'ē ke a'e te'e me'ē.

¹⁷ Petēi sawa'e riki ma'e ka'u te'eha ke ma'e, a'erehe upa katu te awa ta manō ta me'ē te'e. Pe, amō sawa'e ma'e ame'ē ke i'ar koty te we katuha. Jesu Kirisutu ma'e ame'ē ke. A'erehe Tupā pandu: "Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe" aja. Ame'ē ke a'e te'e me'ē. Ame'ē ke upa katu te Kirisutu rehe jurujar katu ame'ē ta pe Tupā me'ē te'e. Pe, Kirisutuma'e pyrātāha namō ixo ta.

¹⁸ Pesarahā! Petēi sawa'e riki ma'e ka'u te'eha ke ma'e, a'erehe upa awa ta pe Tupā pandu: "Pehē katu ym. Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e" aja riki. Aja amō koty tī. Katu te ame'ē ke petēi sawa'e ma'e. Jesu Kirisutu a'e. A'erehe Tupā pandu: "Anī pehē. Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e. Ame'ē ke rehe Kirisutu muhepy" aja. A'erehe ame'ē ta pe uhāha ke a'e me'ē.

¹⁹ Tupā pandu ame'ē ke rehe petēi sawa'e hendu ym. Anā a'e. A'erehe upa awa ta riki ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ē ta ke a'eta tī. Aja amō koty tī. Tupā pandu ame'ē ke rehe petēi sawa'e hendu katu te. Jesu Kirisutu a'e. A'erehe heta ame'ē ta pe Tupā pandu: "Pehē katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehē pe" aja riki.

²⁰ Pe, je'ēha ke Moise pe Tupā muwyr. A'erehe ma'e riki ka'u te'eha ma'eha ke, ame'ē ke ngā ukwa. Ame'ē ke ukwa rahā, i'ar koty te we ma'e ka'u te'eha ke ngā ma'ema'e. Ymanihar 'ar koty te we ka'u te'eha ke amō ma'ema'e rahā, mā ame'ē 'ar koty te we Tupā ipy'a katuha ihĩ. Awa ta rehe Tupā ipy'a katu te hū. ²¹ Aja rahā, kuja riki. Ma'e ka'u te'eha ke amō ma'ema'e, a'erehe manō ta me'ē te'e. Aja amō koty tī. Awa ta rehe Tupā ipy'a katu te hū, a'erehe a'e pandu: "Pehē katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehē pe" aja. Aja rahā, jande ke a'e muhā katu. Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te ma'eha rupi jande ke a'e muhā katu. (Kuja a'e ma'eha. Jaka'u te'eha

jama'ema'eha ke rehe a'e muhepy, a'erehe jande ke muhā katu a'e.)

6

Ixoha pyahu aja saka

¹ Myja me'ē japandu ta my? Tapijar te'e we ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e ta my? Aja rahā, ame'ē 'ar koty te we jande rehe Tupā ipy'a katu ta riki. Aja my? ² Anī. Katu ym te aja! Tapijar te'e we ma'e jaka'u te'eha ke jama'e ym ta me'ē te'e. Pesarahā! Jande riki jamanō, ame'ē ta aja saka jande. Manō te aja rahā, upa ma'e ke ma'e ym te. Upa putu'u. Aja jande tī. Manō ame'ē ta aja saka jande jaxo. A'erehe tapijar te'e we ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e ym ta me'ē te'e. Japutu'u, ame'ēja saka.

³ Jande ke amō mujahuk rahā, Jesu Kirisutu kotyhar ta ke jande, aja jamujekwa katu. Ame'ē ke pekwa katu. Pe, jande ke amō mujahuk rahā, Jesu Kirisutu manō, aja inamō jande jamanō tī, ame'ēja saka tī.

⁴ Jande ke amō mujahuk rahā, y pe jande ke pypyk. Ame'ē riki Kirisutu aja jande ke amō ta jytym tī, ame'ēja saka tī. Inamō jande jamanō, a'erehe jande ke jytym tī, ame'ēja saka tī. Y ngi jande ke muhem rahā, Kirisutu aja jande ke Tupā mukwera katu muhem tī, ame'ēja saka tī. Pyrātā katu te ha namō mukwera katu muhem. Aja rahā, jaxoha pyahu aja jaxo apo 'y. A'erehe tapijar te'e we ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e ym ta me'ē te'e.

⁵ Kirisutu aja jande jamanō tī. A'erehe inamō jaxo. Peteihar aja jaxo. A'erehe amō we tī. Kirisutu aja jande ke Tupā mukwera katu muhem tī, ame'ēja saka tī. A'erehe inamō Peteihar aja jaxo tī. ⁶ Pe, kuja jakwa. Myra ngā mupia ame'ē ke rehe Kirisutu ke amō ta jukwa rahā, inamō ymanihar jande jaxoha ke jukwa tī, ame'ēja saka tī. Aja rahā, ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e tar katu, ame'ē japutariha ke Tupā mukanim jande ngi. Aja rahā, ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e ame'ē ke jande jar aja saka ixo ym ta. Mondo mondo ame'ēja saka ym ta. Aja rahā, jama'e ym ta. ⁷ Amō manō te rahā, ma'e ka'u te'eha ke ma'e ym te apo 'y. A'erehe ame'ē riki ijar aja saka ixo ym te apo 'y. Mondo mondo aja ym ta. Poir, aja saka ixo. (Aja rahā ma'e ym ta.) ⁸ Kirisutu manō rahā, inamō jande jamanō tī, ame'ēja saka tī. Aja rahā, a'e ixuwe katu, aja inamō jande jaxo katu ta tī, aja jakwa katu tī. ⁹ Manōha ngi Kirisutu ke Tupā mukwera katu muhem. Pe, manō ym te ta tī. Manōha riki ijar aja saka ym te ta. Aja jakwa katu. ¹⁰ A'erehe kuja riki. Ma'e ka'u te'eha ke amō ma'e, ame'ē rehe Kirisutu muhepy, a'erehe a'e manō. Peteihar a'e manō. Apo a'e ixuwe katu ixo. Tupā namō katu ixo, aja riki a'e

ixo. ¹¹ Aja mā peja pexo tī. Pehē pemanō, aja pexo. Aja rahā, ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e, ame'ē riki pehē jar aja saka ixo ym te ta 'y. (Aja rahā, pema'ema'e ym ta.) Anī. Jesu Kirisutu kotyhar ta ke pehē, a'erehe Tupā putar ame'ē ke pema'ema'e katu, aja pexo apo 'y.

¹² Tapijar te'e we ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e ym we rī. Ame'ē riki pehē jar aja saka. Mā peja ym pexo. Aja rahā, pehē py'a rupi ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pekwa pekwa pexo. Ame'ē ke pema'e ym ta kī. ¹³ Pehē pepandu ta me'ē te'e pehē jupe: "Ma'e jaka'u te'eha ke jama'e ym ta apo kī" aja. Kuja katu te: "Tupā kotyhar ta aja jande jaxo. Aja rahā, a'e pandu, aja katu ame'ē ke jama'ema'e ta kī" aja pepandu ta me'ē te'e pehē jupe. Pehē riki pemanō ame'ē ta aja saka ym we pexo. Tupā mukwera katu, ame'ē ta aja pexo. A'erehe Tupā pe pepandu: "Ko nema'e ke jande. Katu ame'ē ke jama'ema'e ta kī" aja pepandu ipe. ¹⁴ "Ma'e jaka'u te'eha ke jama'e tar katu. Marā ka ym jajumuputu'uha" aja mā peja pepandu ym. Aja ym pexo. Moise je'ēha pandu ame'ē ke pema'e ta me'ē te'e. Anī. Aja ym pexo. Pehē rehe Tupā ipy'a katu, aja pexo. A'erehe mā peja ma'e peka'u te'eha ke pema'e ym.

Ma'e katu ame'ē ke jama'ema'e ta me'ē te'e

¹⁵ Myja me'ē japandu ta my? Moise je'ēha rehe jahendu ym apo 'y, a'erehe ma'e jaka'u te'eha ke jama'e ta my? Anī. Katu ym aja. Jande rehe Tupā ipy'a katu, a'erehe ma'e jaka'u te'eha ke jama'e ta my tī? Anī. Katu ym aja. ¹⁶ Kuja pekwa katu. Amō pe pepandu: "Nde pe ihē te'e aparaky ta. Nde rehe jō ahendu katu ta" aja. Aja rahā, ame'ē riki nema'e jar aja ixo ta. Ame'ē riki kuja saka. Ma'e peka'u te'eha ke pema'e rahā, ame'ē riki pehēma'e jar aja saka. (Marā ka ym peputu'uha ame'ē ngi. A'erehe pehē jar aja saka.) Pehendu katu ehe ame'ēja saka, a'erehe pehē jar ame'ēja saka. Pe, ma'e peka'u te'eha ke pema'e rahā, pemanō ta. Amō ijar pehī tī. Tupā rehe pehendu katu rahā, pehē pe a'e pandu ta: "Pehē katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixōi te pehē pe" aja. A'erehe ame'ē riki pehē jar aja apo 'y. (A'erehe pehendu katu ehe.)

¹⁷⁻¹⁸ Yman ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e. Marā ka ym peputu'uha ame'ē ngi. Ame'ē riki pehēma'e jar aja saka. Pehendu katu ehe, ame'ēja saka. Aja rahā, jeteihar ke pehē pe amō ta mu'e. Ame'ē rehe pehendu katu te hū. Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e. Ame'ē riki pehēma'e jar aja ym apo 'y. Pehē ke Tupā mupoir, aja pexo. Pe, Tupāma'e ke pehē. A'e riki pehēma'e jar apo 'y. Aja rahā, katu ame'ē ke pema'ema'e ta

apo 'y. A'erehe kuja Tupā pe ihē apandu: "Mā! Ne jō riki katu te me'ē ke" aja riki.

¹⁹ Awa ta jar rehe har ihē apandu axo. Paraky te'e ame'ē rehe har apandu tī. Aja rahā, pehē pekwa katu ta. Yman pepandu: "Ma'e jaka'u te'eha ke jō jama'e ta" aja. Aja rahā, ame'ē riki pehēma'e jar aja saka. Pehendu katu ehe, ame'ēja saka. Aja rahā, upa ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e. Aja apo tī. Kuja pepandu ta me'ē te'e: "Katu ame'ē ke jō jama'ema'e ta apo 'y. Aja rahā, Tupā kotyhar ta te aja jaxo" aja riki. Aja rahā, ame'ē riki pehēma'e jar apo 'y. Pehendu katu ehe.

²⁰ Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e rahā, ame'ē riki pehēma'e jar aja saka. Pehendu katu ehe, ame'ēja saka. Arahā Tupā putar ame'ē ke pema'e tar ym. Pema'e ym te.

²¹ Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e, ame'ē ngi pehē ruxi apo 'y. Ame'ē ke pema'ema'e rahā, ma'e riki pehēma'e muhepyha my? Kuja. Manōha ke. Ma'e peka'u te'eha ke pema'e rahā, pema'ō ta. ²² Apo ma'e peka'u te'eha ke pema'e tar katu, ame'ē ke Tupā mukanim pehē ngi. Pehē ke mupoir, ame'ēja saka. Apo Tupā rehe pehendu katu. A'e riki pehēma'e jar apo 'y. Aja rahā, ma'e riki pehēma'e muhepyha my? Kuja. Tupā putar ame'ē ke jō pema'ema'e tar katu. Aja rahā, pema'ō rahā, pehē ruhā te hū aja pexo ta inamō. (Ame'ē riki pehēma'e muhepyha ke.) ²³ Ma'e ka'u te'eha ke amō ma'ema'e rahā, ame'ē rehe muhepy ta, ame'ēja saka ta. Mupyraraha renda pe oho ta. Ame'ē riki muhepyha ke. Tupā anī. Uhāha ke a'e me'ē te'e. Jesu Kirisutu, jan-dema'e sawa'e te kotyhar te ke a'e, a'erehe uhāha ke Tupā te me'ē katu ipe, (Jesu rehe jurujar katu ame'ē pe.)

7

Jumendar aja saka

¹ Ihē mu ta! Sehar ta je'ēha rehe har pekwa, a'erehe apo ihē apandu ame'ē ke pekwa katu ta. Amō ixiuwe katu rahā jō, sehar ta je'ēha rehe hendu katu ta me'ē te'e. Manō rahā, anī. Marā ka ym henduha. ² Kūjā jumendar ame'ē ke aja tī. Ixawa'e ixo rahā, inamō hakehar ixo ta me'ē te'e. Aja sehar ta je'ēha rehe panduha ihī. Pe, ixawa'e manō rahā, anī. "Ixawa'e namō ixo ta me'ē te'e" ame'ē panduha rehe hendu ym apo 'y. Je'ēha nixói. ³ Pe, ixawa'e ixo rahā, amō sawa'e namō jumusarai rahā, ka'u te'e ame'ē kūjā. Ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'e. Ixawa'e manō rahā, jumendaraha upa, aja riki. Nixói, aja riki. Jeje ixo tī. A'erehe amō sawa'e ke pyhyk rahā, ka'u te'e ym. Ma'e ka'u te'eha ke ma'e ym tī.

⁴ Ihē mu ta! Pehē riki ame'ē kūjā aja saka. Moise je'ēha rehe har japandu rahā,

jande jamanō, ame'ēja saka. (Ixawa'e manō, ame'ēja saka tī.) A'erehe Moise je'ēha rehe jahendu ym, ame'ēja saka tī. Kirisutu manō, a'erehe inamō jamanō, ame'ēja saka. Kirisutu ke Tupā mukwera katu muhem. Pe, ixotyhar ta ke jande. (Amō sawa'e ke japyhyk, ame'ēja saka. A'erehe Kirisutu rehe jō jahendu katu ta me'ē te'e.) Aja rahā, katu ame'ē ke jama'ema'e apo 'y. Aja Tupā putar ame'ē ke jama'ema'e apo 'y.

⁵ Yman jande py'a rupi ma'e ke japutar, aja jaxo rahā, ma'e jaka'u te'eha ke jama'e tar katu. Ma'e riki ma'e ka'u te'e ame'ē ma'eha ke my? Ame'ē ke Moise je'ēha mujekwa katu. A'erehe ame'ē ke jama'e tar katu. Pe, aja jama'e rahā, jamanō ta. ⁶ Apo anī. Jande jamanō, ame'ēja saka. A'erehe Moise je'ēha rehe jahendu katu, ame'ē ngi jande ke Tupā mupoir, ame'ēja saka. (Aja rahā, ame'ē rehe jahendu ym ta apo 'y.) Yman Moise je'ēha jande ke kynda, ame'ēja saka. Ame'ē ngi jande ke mupoir, ame'ēja saka. (Aja rahā, ame'ē rehe jahendu ym ta apo 'y.) A'erehe apo Tupā putar ame'ē ke jama'ema'e katu. Ymanihar aja anī. Je'ēha ke paper rehe amō munipin, aja jaxo ym. Anī. Apo har pyahu aja jaxo. Tupā'a mujekwa, aja jaxo. Aja Tupā putar ame'ē ke jama'ema'e katu.

Ma'e riki ma'e ka'u te'e ame'ē ma'eha ke

Ame'ē ke Moise je'ēha mujekwa

⁷ Myja me'ē japandu ta my? Amō ta pandu: "Moise je'ēha riki katu ym" aja. Anī. Aja ym riki. Ma'e riki ma'e ka'u te'eha ma'eha ke, ame'ē ke ihē pe Moise je'ēha mujekwa. (A'erehe Moise je'ēha katu tī.) Kuja ame'ē panduha ihī: "Amōma'e rehe nde py'a emoī ym" aja. Pe, ame'ē panduha nixói rahā, marā ka ym ma'e ihē aka'u te'eha ihē ama'eha ke akwaha. Amōma'e rehe ihē py'a amoī rahā, ame'ē riki katu ym, aja akwa ym ta tipe. ⁸ Pe, ame'ē je'ēha ihē akwa riki. A'erehe ma'e ihē aka'u te'eha ama'eha ke ihē akwa katu. A'erehe i'ar koty te we amōma'e ke rehe ihē py'a amoī moī. Moise je'ēha nixói rahā, ma'e riki ma'e ihē aka'u te'eha ama'eha ke ihē akwa ym ta tipe.

⁹ Moise je'ēha ke ihē akwa ym rahā, ihē katu axo aja ihē jupe. Pe, ame'ē je'ēha ke ihē akwa rahā, ma'e ihē aka'u te'eha ke ihē ama'ema'e tar katu hū. ¹⁰ Ame'ē je'ēha rehe amō hendu katu te rahā, a'e ke Tupā muhā katu ta, aja a'e putar. Ihē pe anī. Ahendu ym ehe. Ma'e ihē aka'u te'eha ke ihē ama'e, aja akwa katu. A'erehe ihē amanō, ame'ēja saka. Tupā namō ihē axo ym ta, aja akwa. ¹¹ Pe, ma'e ihē aka'u te'eha ke ihē ama'e. Ame'ē riki ihē ke muka'u te'e, ame'ēja saka. Ame'ē je'ēha mujekwa, aja ihē ama'ema'e katu ta, aja ihē akwa ihē jupe naī. Aja muka'u te'e. Anī. Kuja ame'ē

je'ēha mujekwa. Ma'e ihē aka'u te'eha ke ihē ama'e, a'erehe ihē amanō ta, aja mujekwa riki. Tupā namō axo ym ta, aja mujekwa.

¹² Aja rahā, Moise je'ēha riki katu te. Tupā muwyr ame'ē ke. Ame'ē je'ēha rehe panduha ihī. Ame'ē riki katu te tī. Myja me'ē ngā ma'ema'eha ke Tupā putar, ame'ē ke mujekwa. Ngā ke muhury katu tī. ¹³ Aja rahā, katu te ame'ē ke ihē ke jukwa, ame'ēja saka my? Anī. Aja ym. Ihē riki ma'e ihē aka'u te'eha ke ama'e, a'erehe ihē amanō, ame'ēja saka. Tupā namō ihē axo ym ta, aja riki. Tupā pandu ame'ē ke katu. Pe, ame'ē ke ma'e riki ma'e ka'u te'eha ma'eha ke, ame'ē ke mujekwa ihē pe. Aja rahā, ma'e riki ma'e ka'u te'eha ma'eha ke, ame'ē ke ihē akwa katu te. Amō we tī. Ame'ē ma'e ka'u te'eha ma'eha riki i'ar koty te we katu ym ha, aja akwa.

Ihē py'a amō koty koty ihon ame'ēja saka riki

¹⁴ Myja me'ē Tupā putar my? Ame'ē ke Moise je'ēha mujekwa. A'erehe Moise je'ēha ke Tupā muwyr, aja jande jakwa katu. Pe, ihē riki awa te'e ihē. A'erehe ma'e ihē aka'u te'eha ke ihē ama'ema'e. Marā ka ym aputu'uha ingi. Ihē jar aja saka ame'ē. (A'erehe ahendu katu ehe.) ¹⁵ Ma'erehe ma'e ke ihē ama'ema'e my? Ihē akwa ym riki. Pesarahā! Ihē aputar ame'ē ke ihē ama'e ym. Ihē aputar ym ame'ē ke ihē ama'e katu. ¹⁶ Ihē ama'e tar ym ame'ē ke ihē ama'e rahā, ihē apandu riki: "Jete har te riki. Moise je'ēha riki katu me'ē ke" aja akwa katu. ¹⁷ Pe, ihē riki ame'ē ke ama'ema'e, aja ym riki. Ihē py'a rehe ma'e ihē aka'u te'eha ke ama'e tar katu, ame'ē riki ihī. Ame'ē riki ihē ke muma'e, ame'ēja saka. (A'erehe, ihē ama'ema'e riki.) ¹⁸ Katu ame'ē ke ihē ama'e, ame'ē ke ihē py'a rehe ihī ym, aja ihē akwa katu. Ihē riki awa te'e ihē. Pitu te'e ihē. Katu ame'ē ke ihē ama'e tar katu, ame'ē riki ihē py'a rehe ihī tipe. Anī. Marā ka ym ihē ama'eha. ¹⁹ Katu ame'ē ke ihē ama'e tar katu tipe. Aja ym ihē ama'eha. Anī. Ma'e ihē aka'u te'eha ke ihē ama'e tar ym. Ame'ē ke ihē ama'e riki. ²⁰ Ihē ama'e tar ym ame'ē ke ihē ama'e rahā, ihē riki ama'e, aja ym riki. Anī. Ma'e ihē aka'u te'eha ke ama'e tar katu, ame'ē riki ihē py'a rehe ihī katu. Ame'ē riki ihē ke muma'e, ame'ēja saka. (A'erehe ihē ama'ema'e.)

²¹ A'erehe kuja riki ihē ama'eha. Katu ame'ē ke ihē ama'e tar katu rahā, kuja jō ihē ama'e: "Ma'e ihē aka'u te'eha ke ihē ama'e we rī" aja riki. Aja riki ihē apanduha. ²² Je'ēha ke Tupā muwyr, ame'ē rehe ihē rury katu. Ihē py'a rupi ihē rury katu. ²³ Pe, ihē apandu: "Je'ēha ke Tupā muwyr. Ame'ē riki katu ame'ē ke" aja akwa. Pe, amō je'ēha rehe ihē ahendu katu tipe, aja

ihē akwa. Juja ym ame'ē. Huwajan aja saka ame'ē. Ame'ē riki ihē ke ma'e ihē aka'u te'eha ke muma'e, ame'ēja saka. (A'erehe ihē ama'ema'e.) Marā ka ym ihē aputu'uha ingi. ²⁴ Mā! Ihē rury ym te ame'ē ke ihē. Awa riki ihē ke mupoir ta ingi my? (Ihē ke mupoir rahā, ma'e ihē aka'u te'eha ke ihē ama'e ym ta.) Aja rahā, mupyraraha renda pe ihē aho ym ta. Awa riki mupoir katu ta ingi my?

²⁵ Pesarahā! Tupā riki. A'e pandu ta, a'erehe Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te riki ihē ke poir katu ta ingi. A'erehe Tupā pe apandu: "Ne jō riki katu te me'ē ke" aja apandu.

Aja rahā, kuja riki ihē axo. Ihē akwa katuha namō Tupā putar ame'ē ke ihē ama'e katu. Ihē py'a pe aputar ame'ē ke ihē ama'e rahā, ma'e ihē aka'u te'eha ke ihē ama'e. (Ihē rehe har ihē apandu. Aja rahā, upa ngā pe amujekwa. Ihē aja upa katu te ngā tī. Ipy'a pe putar ame'ē ke ma'e rahā, ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e tī.)

8

Tupā'āma'e pyratāha namō ixo

¹ Jesu Kirisutu kotyhar aja amō ixo rahā: "Katu ym nde. Mupyraraha renda pe eho" aja Tupā pandu ym te ta. ² Jesu Kirisutu kotyhar aja ihē axo. A'erehe Tupā'āma'e pyratāha riki ihē py'a rehe ihī katu. A'erehe ihē axo katu te, aja ihē axo. Aja rahā, ma'e ihē aka'u te'eha ke ihē ama'e tar katu, ame'ē ke a'e riki muputu'u katu. Pe, mupyraraha renda pe aho, ame'ē rape ngi ihē ke a'e muhem tī, ame'ēja saka. ³ "Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe" aja Moise je'ēha rehe hendu katu ame'ē ta aja ym riki. Marā ka ym mukatuha. Awa pitu te'e. Hendu ym ehe. Moise je'ēha rehe hendu ym. "Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe" aja Moise je'ēha rehe hendu katu ame'ē ta aja ym riki. Tupā anī. Ame'ē ke a'e pandu katu. Kuja: "Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe" aja. A'e pandu tī: "Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ē riki katu ym" aja. A'erehe Ta'y'r ke a'e muwyr. A'e uwyr rahā, awa te'e a'e uwyr tī. Ma'e ka'u te'eha ke amō ma'ema'e. Ame'ē awa te'e a'e tī. Pe, ma'e ka'u te'eha ke Ta'y'r ma'e ym te riki. Awa ta ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe a'e muhepy uwyr. Aja ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e tar katuha ke mukanim ingi. ⁴ Aja riki a'e. Aja rahā, ma'e katu ame'ē ke jande jama'ema'e ta me'ē te'e, aja Moise je'ēha mujekwa. Ame'ē ke jama'ema'e. Tupā'āma'e pyratāha riki jande py'a rehe ihī, a'erehe jama'ema'e katu. Jande py'a rupi jama'ema'e tar katu my? Anī. Aja ym. Tupā'āma'e pyratāha

namō jama'ema'e katu. ⁵ Amō juehe putar, aja amō ta ixo ta katu. Ame'ē ta ipy'a pe ukwa ukwa ixo, ame'ē ke jō ma'ema'e katu. Tupā'ā mujekwa rahā, amō koty. A'e mujekwa, aja amō ixo tar katu. Ame'ē ta amō kotyhar ixo. Tupā'ā putar, aja ixo katu. ⁶ Ipy'a pe ma'e ukwa ukwa ixo, ame'ē ke jō amō ma'ema'e rahā, mupyraraha renda pe oho ta. Tupā namō ixo ym te ta. Tupā'ā mujekwa, ame'ē ke amō ma'ema'e rahā, uhāha namō ixo ta. Pe, ipy'a ke Tupā muhury katu. ⁷ Ipy'a pe ma'e ukwa ukwa ixo ame'ē ke jō amō ma'ema'e rahā, Tupā ruwajan aja a'e ixo ta. Tupā pandu ame'ē ke rehe a'e hendu ym. Marā ka ym henduha a'e. ⁸ Ipy'a pe ma'e ukwa ukwa ixo, ame'ē ke amō ma'ema'e rahā, Tupā ke marā ka ym muhuryha a'e.

⁹ Pehē anī. Pehē py'a pe ma'e pekwa pekwa pexo, ame'ē ke pema'e ym. Anī. Pehē py'a rehe Tupā'ā ihī katu. A'e mujekwa ame'ē ke pema'ema'e katu. Tupā'ā ke Kirisutu muwyr. A'e riki pehē py'a rehe ihī ym rahā, Kirisutu kotyhar aja ym pehē. ¹⁰ Pe, Kirisutu riki pehē py'a rehe ihī katu rahā, pehē ruhāha ke Tupā'ā me'ē ta kŷ. Tupā pandu: "Pehē katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixōi te pehē pe" aja. A'erehe pehē ruhāha ke I'ā me'ē katu ta. Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e riki. A'erehe pehē rete manō ta. Pehē'ā anī. Pehē ruhā te hū ta. ¹¹ Manōha ngi Jesu Kirisutu ke Tupā mukwera katu muhem. Aja rahā, pehē ke a'e mukwera katu ta muhem tī. Pehē pema'ā ta ame'ē ta ke pehē. I'ā riki pehē py'a rehe ihī katu, a'erehe pehē ke Tupā mukwera katu ta muhem tī.

¹² Ihē mu ta! Pesarahā! Tupā'ā mujekwa ame'ē ke jama'ema'e ta me'ē te'e. Jande py'a pe ma'e jakwa jakwa jaxo, ame'ē ke mā peja jama'e ym jaxo. ¹³ Pehē py'a pe pekwa pekwa pexo ame'ē ke pema'ema'e rahā, mupyraraha renda pe peho ta. Tupā namō pexo ym te ta. Pe, Tupā'āma'e pyrātāha namō ma'e peka'u te'eha pema'eha ke pemuputu'u rahā, pehē ruhā te hū, aja pexo ta.

¹⁴ Tupā'ā mujekwa, ame'ē ke ma'ema'e ame'ē ta riki Tupā ra'yr ta. ¹⁵ Pehē py'a rehe I'ā ke Tupā muwyr. Aja rahā, Tupā ngi jande ke I'ā mukyje ym tī. (Aja rahā, Tupā ngi jakyje ym.) Kuja riki. Jande riki Tupā kotyhar ta ke jande aja I'ā mu'am. Pe, ima'e pyrātāha namō Tupā pe japandu: "Papa! Ihē pái keruhū!" aja riki. ¹⁶ Tupā kotyhar ta ke jande, aja jakwa katu. Aja Tupā'ā mujekwa jande pe tī. "Jete'har te. Ta'yr ta ke pehē" aja mujekwa jande pe tī. ¹⁷ Ta'yr ta ke jande. Aja rahā, ma'e katu ame'ē ke Tupā mupyta ixoty, ame'ē ke jandema'e wan ta. Kirisutuma'e ke ixoty Tupā mupyta tī. Ame'ē ke Kirisutu namō japyhyk

ta tī. Jandema'e wan ta tī. Yman Kirisutu ke ngā mupyrara. Aja jande ke ngā mupyrara tī. Aja jaxo rahā, Kirisutuma'e katuha ke inamō jandema'e wan ta tī.

Upa mukatu te ta

¹⁸ Kome'ē ywy keruhū pe jaxo rahā, jande japyrara jaxo. Yman rahā, ma'e katu te ame'ē ke jande pe Tupā mujekwa ta. Ame'ē riki jande japyrara'ar koty te we katuha. Marā ka ym jujaha. Katu te hū. Aja ihē akwa katu te. ¹⁹ Ixotyhar ta ke Tupā mujesak ta. Ame'ē rehe upa katu te a'e mujā ame'ē ta harō katu te hū. ²⁰ Upa Tupā mujā ame'ē ke rehe har a'e pandu: "Ma'e jaxer aja uwak ta oho" aja. Jeje uwak my? Anī. Tupā putar, a'erehe a'e pandu: "Ma'e jaxer aja uwak ta oho" aja. Pe, ma'e katu ta, aja harō ixo we rī. ²¹ Yman rahā, Tupā riki mukatu ta. Upa a'e mujā ame'ē ke mukatu ta. Aja rahā, jaxer aja uwak ym te ta tī. Aja rahā, Tupā kotyhar ta aja katu te hū ta tī. Ame'ē rehe harō katu ixo. ²² Pe, apo upa Tupā mujā ame'ē ke ahy aja ixo. A'erehe jambu hū aja ixo tī. Aja jakwa. Kūjā imembyr ahy rahā, imāi jambu aja saka Tupā mujā ame'ē ke. ²³ Tupā mujā ame'ē ke jambu aja ixo. Ame'ē jō ym. Jande aja tī. Jambu aja jaxo tī. Jande py'a rehe I'ā ke Tupā muwyr. Aja rahā, kuja a'e mujekwa: "Ihē ra'yr ta ke pehē" aja. A'erehe inamō jaxo ta. Ame'ē rehe jaharō hū jaxo. Pe, jaharō jaxo rahā, japyrara jaxo, a'erehe jambu aja jaxo. ²⁴ Jaharō hū jaxo, a'erehe jaxo katu we rī. Uhyk ta ame'ē ke rehe jasak rahā: "Pehī" aja jakwa. A'erehe ame'ē rehe jaharō ym we ta jaxo. Ma'e ke rehe usak rahā: "Pehī" aja ukwa, a'erehe ame'ē rehe harō ym ta awa. ²⁵ Ma'e ke rehe jasak ym ame'ē ke rehe jaharō rahā, jande py'ahu te'e jaharō katu jaxo. A'erehe Tupā mukatuha angaha ke rehe jande py'ahu te'e jaharō katu jaxo.

²⁶ Amō we tī. Jande pitu te'e jande. A'erehe jande py'a ke Tupā'ā mātā katu. Myja me'ē Tupā namō jande japandu pandu ta my? Tupā'ā riki japandu ame'ē ke Tupā pe raho katu, ame'ēja saka. Jambuha aja saka riki. Ame'ē jambuha ma'e ke my? Panduha nixōi. Tupā'ā riki mujekwa Tupā pe. Jande rehe har Tupā namō I'ā riki pandu pandu katu. ²⁷ Ipy'a pe ma'e ke amō ukwa ukwa ixo, ame'ē ke Tupā ukwa katu. I'ā riki ukwa ukwa ixo, ame'ē ke a'e ukwa katu tī. Tupā namō ixotyhar ta rehe har I'ā pandu katu. Tupā putar ame'ē ke I'ā pandu pandu. A'erehe I'ā ukwa ukwa ixo, ame'ē ke Tupā ukwa katu a'e tī.

²⁸ Kuja jakwa katu. Ipy'a katu ehe ame'ē ta pe Tupā pandu: "Ihē koty pejur. Ihēma'e ta" aja. Pe, ame'ē ta rehe ma'e ke uhyk. Ma'e katu ame'ē ke uhyk my? Ma'e katu ym ame'ē ke uhyk my? Aja rahā: "Myja me'ē

ame'ë ke katu aja ihê amuruwak ta my?" aja Tupã ma'ema'e ixo. Aja ipy'a katu ehe ame'ë ta pe a'e ma'ema'e ixo.

²⁹ Kome'ë ywy keruhû nixói rahã, awa riki ima'e wan ta my, ame'ë ke Tupã ukwa katu riki. "Ame'ë ta riki ihê ra'yr ta kÿ tî" aja a'e pandu. Ame'ë ta riki Ta'yr mu ta aja ta kÿ. Pe, ame'ë ta ngi har Ta'yr te riki je'êha te reko. ³⁰ "Peme'ë riki ihêma'e ta kÿ" aja Tupã pandu. Amô we tî. Ame'ë ta pe a'e pandu tî: "Amô ta ngi har pehê ke ihê ajo'ok" aja. Amô we tî. Ame'ë ta pe: "Pehê katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehê pe" aja a'e pandu tî. Amô we tî. Ame'ë ta pe ima'e katuha ke a'e mujesak ta tî.

Jande rehe Tupã ipy'a katu te hû

³¹ Upa ma'e katu ame'ë ke Tupã ma'ema'e katu. A'erehe myja me'ë japandu ta my? Kuja riki. Tupã riki jande kotyhar aja ixo. A'erehe jande ke muputu'u ame'ë ta nixói. (A'erehe muputu'u ym te ta awa jande ke.) Jande kotyhar aja Tupã ixo. ³² A'erehe: "Ihê ra'yr ke ihê amondo ym ta. A'e manô ym ta" aja Tupã pandu ym. Anî. Ta'yr ke a'e muwyr. A'e pandu: "Upa ngi ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe ihê ra'yr muhepy ta. A'erehe a'e manô ta" aja pandu. Ta'yr ke muwyr. Aja rahã, upa ma'e katu ame'ë ke jande pe Tupã te'e me'ë katu ta tî. Kyty'ÿ ym a'e ma'e ke. ³³ Ixotyhar ta riki Tupã jo'ok ame'ë ta ke. Ame'ë ta pe: "Mâ! Katu ym pehê" aja pandu ym te ta awa. Tupã riki pandu: "Pehê katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehê pe" aja. ³⁴ Awa riki kuja pandu ta my? "Mâ! Ma'e peka'u te'eha ke pema'e. Pupyrahara renda pe peho ta me'ë te'e" aja. Anî. Aja pandu ym te ta awa. Aja Kirisutu pandu ym te ta. A'e riki manô. Arahã upa jandema'e jaka'u te'eha jama'eha ke rehe muhepy. A'erehe: "Katu ym pehê" aja pandu ym te ta awa. Amô we tî. Manôha ngi a'e ke Tupã mukwera katu muhem. Pe, Tupã rake a'e ihî. (Aja rahã, katu te me'ë ke a'e, aja mujekwa katu.) Jande rehe har inamô Kirisutu pandu pandu ixo.

³⁵ Jande rehe Kirisutu ipy'a katu. Ame'ë ke amô riki mukanim ta my? Anî. Mukanim ym te ta awa 'y. Ma'e katu ym ame'ë ke jande rehe uhyk nahã my? Jande ngi Kirisutu ipy'a katuha ke mukanim ym te ta awa tî. Japyrara jande jaxo nahã my? Anî. Jande ngi Kirisutu ipy'a katuha ke mukanim ym te ta awa tî. Jande ke amô ta mahy nahã my? Anî. Jande ngi Kirisutu ipy'a katuha ke mukanim ym te ta awa tî. Myahy te aja jaxo nahã my? Anî. Jande ngi Kirisutu ipy'a katuha ke mukanim ym te ta awa tî. Jandema'e ym te nahã my? Anî. Jande ngi Kirisutu ipy'a katuha ke mukanim ym te ta awa tî. "Pehê ke jajukwa ta" aja amô ta

pandu nahã my? Anî. Jande ngi Kirisutu ipy'a katuha ke mukanim ym te ta awa tî. Jande ke amô ta jukwa ta nahã my? Anî. Jande ngi Kirisutu ipy'a katuha ke mukanim ym te ta awa tî. Upa aja rahã, jande rehe Kirisutu ipy'a katuha ke amô mukanim ym te ta. ³⁶ Jande japyrahara rehe har Tupã je'êha rehe panduha ihî:

"Tupã! Nde kotyhar ta ke jande. A'erehe wera rahã jande ke amô ta jukwa tar katu.

Arapuharan ke amô jukwa raho. Aja saka jande ke amô ta jukwa tar katu tî" aja panduha ihî.

³⁷ Jetehtar te ke! Upa aja pyrahara riki jande rehe uhyk nahã my? Marã ka ym jande ke 'y. Jande rehe Kirisutu ipy'a katu, a'erehe Tupã rehe jô jande py'a jamapyk katu. ³⁸ Jande rehe Tupã ipy'a katu. Ame'ë ke mukanim ym te ta awa, aja ihê akwa katu. Jande jaxo rahã, jande rehe a'e ipy'a katu. Jande jamanô rahã, aja tî. Jande rehe ipy'a katu tî. Ame'ë ke Tupã je'êha rahoha ta mukanim ym te ta. Amô ywa pe har ta aja tî. Mukanim ym te ta tî. Satana kotyhar ta aja tî. Mukanim ym te ta tî. Apo jande rehe a'e ipy'a katu. Yman rahã, aja ta tî. Ipy'a katu ta tî. ³⁹ Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te kotyhar ta ke jande, a'erehe jande rehe Tupã ipy'a katu. Ame'ë ipy'a katuha mukanim ame'ë ke nixói te. Upa ma'e ke Tupã mujã. Ame'ë ngi har ipy'a katuha mukanim ame'ë ke nixói te tî. Ywa pe ihî, ame'ë ke aja tî. Ame'ë ipy'a katuha mukanim ame'ë ke nixói te tî. Kome'ë ywy keruhû pe ihî ame'ë ke aja tî. Ipy'a katuha ke mukanim ame'ë ke nixói te tî.

9

Jundêu awa ta rehe har Páu pandu

¹⁻² "Ihê anam ta rehe ihê pyai te hû. Jundêu awa ta ke ame'ë ta. (Upa katu te ame'ë ta Kirisutu rehe jurujar ym. A'erehe Tupã muhã ym.) A'erehe ihê apyai te hû. Ihê apyaiha putu'u ym riki" aja ihê apandu. Ihê Páu. Aja jetehtar te ke ihê apandu. Kirisutu kotyhar ke ihê, a'erehe te'e apandu ym ihê. Ihê py'a rehe Tupã'ã ihî katu, a'erehe te'e apandu ym, aja ihê akwa katu. ³ Upa katu te jundêu awa ta ke Tupã muhã katu, ame'ë ke aputar. Upa katu te muhã ym. A'erehe kuja ihê pe Tupã pandu ta tipe: "Nde riki ihê amai ta ame'ë ke nde. Kirisutu kotyhar aja ym nde erexo apo 'y" aja. Pe, upa katu te jundêu awa ta ke Tupã muhã katu ta tipe rahã, ame'ë panduha ihê pe katu ta tipe. ⁴ Ihê anam ta riki jundêu awa rainô ta. Yman ame'ë ta pe Tupã pandu: "Ihê ra'yr ta ke pehê" aja. Pe, ima'e pyrâtãha ke a'eta pe Tupã mujesak. A'eta pe pandu tî: "Ihê rehe pehendu katu rahã, pehê rehe ihê asak katu ta" aja. Pe, Moise pe je'êha ke

a'e muwyr. Myja me'ë Tupā rehe ipy'a ke mo'i mo'i katu my? Ame'ë ke a'eta pe Tupā mujekwa katu. "Katu ame'ë ke pehē pe ihē ama'ema'e ta kŷ" aja Tupā pandu katu tī. ⁵ Ymanihar pehē ramūi riki Amarā. Isak aja tī. Jako aja tī. Ame'ë ta rainō ta ke jundēu awa ta. Pe, Kirisutu uwyr rahā, jundēu awa aja imāi pusu ngi a'e u'ar tī. Pesarahā! Tupā riki upa katu tema'e kapitā keruhū a'e. Mā peja jande japandu: "Ne jō riki katu te me'ë ke" aja. Mā peja aja te'eha japandu. A'e tŷ. Amen.

⁶ Upa katu te jundēu awa ta pe Tupā pandu my: "Ihē kotyhar ta ke pehē" aja my? Anī. Upa katu te ixotyhar ta aja ym. A'erehe: "Tupā pandu ame'ë ke uhyk ym" aja ihē apandu ym. ⁷ Amō we tī. Upa katu te Amarā rainō ta riki Tupā kotyhar ta aja ym ixo. Kuja jō riki. Amarā pe Tupā pandu: "Isak rainō ta jō riki ne rainō te ta ke. Ame'ë ta jō riki nema'e te ta" aja ipe. ⁸ Ame'ë riki kuja riki. Amarā amō kūjā ke pyhyk, (Anga ke.) A'erehe Amarā ra'yr u'ar, (Isamae ke.) Ame'ë rainō ta Tupā kotyhar ta ym. Amō koty riki Tupā kotyhar ke. Kuja. Tupā manga katu, aja Amarā ra'yr u'ar. (Isak ke a'e.) A'e riki Tupā kotyhar ke. Hainō ta riki Tupā kotyhar ta ke tī. ⁹ Tupā manga katu ame'ë panduha riki kuja: "Angaha uhyk katu rahā, ihēma'e pyratāha ke nde pe ihē amuwyr ta. Sar, nde rakehar pe nde ra'yr ta apo kŷ. Imembyr sawa'e ke u'ar ta" aja manga katu ipe.

¹⁰ Amō we tī. Upa katu te Tupā kotyhar aja ym. Pesarahā! Hembe membyr mokōi riki. Ipāi petēi. Hembe sawa'e Isak a'e. Jande ramūi ke a'e. ¹¹⁻¹² Hembe pe Tupā pandu: "Haikwer rupi u'ar ame'ë rehe u'ar py ame'ë hendu katu ta" aja. Ame'ë ta u'ar ym rahā we, aja Tupā pandu. Sawa'e ra'yr ta ma'e katu ame'ë ke ma'ema'e ym we rī. Katu ym ame'ë ke ma'ema'e ym we tī. Ma'ema'e ym rahā we, aja Tupā pandu. Aja rahā, Tupā putar, a'erehe jō petēi sawa'e pe a'e pandu: "Ihē kotyhar wan ta nde" aja petēi pe pandu. (Ame'ë ke Jako pe pandu.) Amō pe anī. (Esau pe anī.) A'eta ma'e ke ma'ema'e, a'erehe aja ym. Tupā putar, a'erehe jō. ¹³ Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī:

"Jako rehe ihē apy'a katu. Esau rehe anī. A'e ke ihē aputar ym" aja Tupā pandu.

(Esau u'ar py. Haikwer koty Jako u'ar. A'erehe upa katu te Amarā rainō ta riki Tupā kotyhar ta ke aja ym.)

¹⁴ Aja rahā, myja me'ë japandu ta my? "Tupā katu ym" aja japandu ta my? Anī. Aja ym ta jande. ¹⁵ Pesarahā! Moise pe Tupā pandu:

"Apyrara ihē asak tar katu ame'ë ta rehe apyrara ihē asak ta.

Ihē apy'a katu tar katu ame'ë ta rehe ihē apy'a katu ta" aja riki.

¹⁶ Aja rahā, Tupā ma'ema'eha riki sawa'e putar, a'erehe amō rehe Tupā pyrara usak my? Anī. Aja ym. Ma'e ke sawa'e ma'ema'e, a'erehe Tupā pyrara usak ehe my? Anī. Aja ym tī. Tupā jō putar, a'erehe amō rehe pyrara aja a'e usak katu. ¹⁷⁻¹⁸ Amō rehe anī. Amō ke muhendu ym aja a'e riki putar rahā, aja a'e ma'ema'e. Parao aja saka. (Eji ywy pe har tama'e kapitā keruhū a'e.) Parao pe Tupā pandu, ame'ë riki Tupā je'ēha rehe panduha ihī. Kuja Tupā pandu:

"Nde ke eji ywy pe har tama'e kapitā keruhū aja ihē amu'am. Pe, nde ke ihē rehe amuhendu ym, aja ihē ama'e ta. (Aja rahā, ihē rehe nde erehendu ym ta.) Aja rahā, amō ta ihēma'e pyratāha ke ukwa katu ta tī. A'erehe nde kapitā keruhū aja ihē amu'am. Aja rahā, amō amō hekoha pe har ta aja ukwa katu ta tī. Ihē riki pyratā te hū, aja ukwa ta" aja riki panduha ihī.

Aja rahā, Tupā putar ame'ë ke rehe pyrara a'e usak. Tupā rehe hendu tar ym, ame'ë ta pe: "Mā peja ixo" aja Tupā. (A'erehe Tupā jō putar ame'ë ke a'e ma'ema'e katu, aja mujekwa katu.)

Ngā rehe pyrara Tupā usak.

Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ë ta rehe Tupā parahy.

¹⁹ Aja rahā, pehē ngi har amō pandu ta ihē pe my: "Katu ym aja. Tupā putar, a'erehe ngā rehe a'e pyrara usak. Aja rahā: 'Ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'ema'e' aja Tupā pandu ym ta me'ë te'e. Tupā putariha ke mukanim ym te ta awa." Aja ihē pe amō pandu my? ²⁰ Mā! Sa'e! Aja Tupā pe je'ēha emujywy ym exo. Pesarahā! Tujuk pander ke amō mujā rahā, mujāha pe pander pandu: "Ma'erehe ihē ke nde eremujā my?" aja pander pandu ym. ²¹ Pesarahā! Pander ke amō mujā rahā, a'e putar aja ame'ë pander ke tujuk ke te'e mujā. Tujuk jo'ok. Pe, ame'ë ke te'e mokōi pander a'e mujā. Petēi pander pe wera rahā pame katu te ma'e ke mupupur. Amō pander anī. Ma'e huryha mujā rahā jō, ame'ë pe ma'e ke mupupur. Katu te ame'ë ke ame'ë pander, a'erehe huryha rehe jō ma'e ke mupupur.

²² Ame'ë pander mujāha aja Tupā tī. A'e ma'ema'eha riki mujāha aja tī. A'e putar, aja a'e ma'ema'e. Amō ke pander aja saka tī. Amō ta pe a'e parahyha ke a'e mujesak tar katu. Mupyrara tate ame'ë ta ke a'eta. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, a'erehe ame'ë ta rehe parahy a'e. Ame'ë ta pe pyratāha ke mujesak tar katu tī. Pahar parahy. Anī. Aja ym. I'i harō. Aja rahā, ipy'a ke muruwak ta my? A'erehe i'i a'e harō. ²³ Amō ta pe a'e katu te ha ke a'e mujesak tar katu tī. A'erehe

i'i a'e harō tī. Pe, jande pe ima'e pyrātā te ha ke a'e mujesak tī. A'e pyrara usak ame'ē ta ke jande. Yman jande pe ima'e pyrātā te ha ke a'e mujekwa ta, aja a'e ukwa. Pe, mujekwa tī. ²⁴Pe, jande riki a'e putar ame'ē ta ke jande. A'e pandu: "Ihē kotyhar ta ke pehē" aja jande pe. Ame'ē ta ngi har jundéu awa ta ke. Amō riki jundéu awa aja ym ame'ē ta ke tī. ²⁵Yman Tupā je'ēha rehe Oséi mupinim. Kuja Tupā pandu ame'ē ke a'e mupinim. Tupā pandu:

"Ihē kotyhar aja ym ame'ē ta pe ihē apandu ta: 'Ihē kotyhar ta ke pehē apo 'y' aja. Amō ta riki ihē apy'a ym ame'ē ta ke. Ame'ē ta pe ihē apandu ta: 'Ihē apy'a katu ame'ē ta ke pehē apo 'y' aja.

²⁶Amō renda pe amō ixo rahā, ihē apandu: 'Ihē kotyhar ta ke aja ym pehē' aja.

Ame'ē renda ke pe ihē apandu ta: 'Ihē riki ihē ruhā te hū ame'ē ke ihē. Ihē ra'yr ta ke pehē apo 'y' " aja Oséi mupinim. (Aja rahā, Tupā putar ame'ē ta ke a'e jo'ok, aja mujekwa.)

²⁷Yman jundéu awa ta rehe har Isai mupinim tī:

—Y ramūi rymy'y rehe ywy ku'i heta te hū. Aja jundéu awa ta heta te hū tipe tī. Ame'ē ta ngi har heta ym ame'ē ta ke Tupā muhā katu ta. ²⁸Kome'ē ywy keruhū pe har ta ke Tupā mupyrara ta. Ame'ē angaha ke rehe i'i a'e harō ym ta. Pahar mupyrara ta — aja Isai mupinim. (A'erehe heta ym jundéu awa ta ke Tupā muhā katu ta aja mujekwa.)

²⁹Yman amō we Isai mupinim tī:

"Tupā riki pyrātā te hū ame'ē ke a'e. Heta ym jundéu awa ta ke a'e mupyta ym rahā, jundéu awa ta nixói te ta tipe. Sondo ok ta pe har ta aja jundéu awa ta nixói te ta tipe. Ngomo ok ta pe har ta aja nixói te ta tipe tī" aja Isai mupinim. (A'erehe heta ym jundéu awa ta ke Tupā muhā katu ta, aja mujekwa katu.)

Myrandu katu riki jundéu awa ta pe katu tī

³⁰Upa aja rahā, kuja japandu katu. "Myja me'ē Tupā pe katu te aja jande jaxo my" aja jundéu awa aja ym ame'ē ta putar ym. Kekar aja ym ixo. Anī. Jesu Kirisutu rehe a'eta jurujar katu, a'erehe ame'ē ta pe Tupā pandu: "Pehē katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehē pe" aja riki. ³¹Jundéu awa ta anī. Ma'e je'ēha rehe a'eta kekara. Ame'ē pe: "Myja me'ē Tupā pe a'eta katu te my" aja a'eta putar tipe. Kekar tipe tī. ³²Ma'erehe mahem ym my? Jesu Kirisutu rehe jurujar ym, a'erehe mahem ym. A'eta ma'ema'eha jō riki katu, aja a'eta ukwaha naī. A'erehe Jesu Kirisutu rehe a'eta jurujar tar ym. Kirisutu riki ita aja saka. Ame'ē rehe ipy tukwa. Tukwa rahā, u'ar u'ar.

Ukwa ym, a'erehe u'ar u'ar, ame'ēja saka. ³³Ame'ē rehe har Tupā je'ēha rehe panduha ihī. Tupā pandu:

"Pesarahā! Siā ok ta pe ita ke ihē amoī ta.

Ame'ē rehe ipy ke ngā tukwa tukwa ta. Pe, u'ar u'ar ta.

Pe, amō jurujar katu ehe rahā, pandu ta jupe: 'Mā! Katu hū' aja ta" aja Tupā pandu.

Aja panduha ihī. (Kirisutu riki ame'ē ita aja saka. Heta jundéu awa ta jurujar tar ym ehe. U'ar u'ar ame'ēja saka. Aja rahā, mai, ame'ēja saka ixo. "Siā" aja pandu rahā: "Jerusarē ok ta ke" aja mujekwa.)

10

¹Ihē mu ta! Kuja ihē aputar katu. Ihē Páu. Upa katu te jundéu awa ta ke Tupā muhā katu, aja ihē aputar katu. Ame'ē rehe har Tupā namō ihē apandu pandu riki. Jundéu awa ta riki ihē anam ta. ²Tupā rehe a'eta ipy'a ke moī moī katu tipe, aja ihē apandu katu pehē pe. Anī. Ukwa ha rupi ym Tupā rehe ipy'a ke moī moī.

³Myja me'ē Tupā pandu my: "Pehē katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehē pe" aja. Ame'ē ke jundéu awa ta ukwa ym. A'erehe myja me'ē Tupā namō katu te my, ame'ē ke ima'e ukwaha namō kekara kekara tipe. A'erehe a'eta pandu ym: "Tupā pandu ame'ē ke rehe jajurujar katu ta" aja. Anī. Ima'e ukwaha namō kekara tipe. ⁴Kirisutu uwyr: A'erehe amō jurujar katu ehe rahā, upa katu te Moise je'ēha rehe hendu katu, ame'ēja saka. A'erehe Moise je'ēha ke Kirisutu mumba, ame'ēja saka riki. Aja rahā, Kirisutu rehe amō jurujar katu rahā, Tupā pandu: "Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe" aja riki.

Tupā muhā katu ame'ē ta ke

⁵Moise je'ēha rehe hendu katu ame'ē ta myja me'ē Tupā koty katu te aja ixo ta my. Ame'ē rehe har Moise mupinim. Kuja. "Je'ēha mujekwa aja amō ma'ema'e rahā, a'e ixo katu ta. Hury katu ta" aja riki. (Ame'ē Moise je'ēha rehe hendu katuha hātā ma'eha. Kirisutu rehe jurujar katuha, anī. Hātā ym ma'eha.) ⁶Kirisutu rehe amō jurujar katu rahā, Tupā pandu: "Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe" aja. Ame'ē panduha riki Tupā je'ēha rehe panduha ihī. Kuja:

"Pepandu ym pehē jupe: 'Awa riki ywa pe oho ta my?' aja." (Aja rahā, awa riki Kirisutu pe pandu ta oho my: "Kome'ē ywy keruhū pe ewyjj ejur" aja pandu riki.)

Upa a'e uwyr, a'erehe aja pandu ym ta me'ē te'e ipe. ⁷Amō we tī.

“Pehē pepandu ym pehē jupe tī: ‘Awa riki itakwar keruhū pe ixe ta oho my?’ aja.” (Aja rahā, awa riki Kirisutu ke mukwera katu ta muhem my, aja pandu riki.)

Tupā upa mukwera katu muhem riki, a’erehe aja pandu ym te ta me’ē te’e. ⁸ Tupā je’ēha rehe kuja panduha ihī. “Myrandu ke Tupā mujekwa, ame’ē riki pehī. Nde erepandu riki. Nde erekwa riki” aja panduha ihī. Ame’ē myrandu kuja. Tupā rehe nde erejurujar katu ta me’ē te’e. Ame’ē ke japandu pandu. ⁹ Amō ta ruwa koty nde erepandu: “Jesu riki ihēma’e sawa’e te. Manōha ngi Jesu ke Tupā mukwera katu muhem, ame’ē rehe ihē ajurujar katu.” Aja nde erepandu rahā, nde ke Tupā muhā katu ta. ¹⁰ Jesu rehe jande jajurujar katu rahā, Tupā pandu: “Pehē katu te. Ma’e peka’u te’eha pema’eha nixōi te pehē pe” aja. Pe, ame’ē jajurujar katuha ke amō ta ruwa koty japandu rahā, jande ke Tupā muhā katu. ¹¹ Tupā je’ēha rehe kuja panduha ihī.

“Amō jurujar katu ehe rahā, jupandu ym ta jupe: ‘Mā! Jaxer’ aja ym ta” aja panduha ihī. Katu ta.

¹² Tupā pe upa awa ta juja katu te riki. Jundēu awa ta. Jundēu awa aja ym ame’ē ta. Upa katu te juja katu te. Myja me’ē upa ame’ē ta ke Tupā muhā katu ta my? Ame’ē riki juja katu te. Upa awa ta pe petēihar jō riki jandema’e sawa’e te ixo. Tupā ke a’e. Inamō pandu pandu ame’ē ta pe katu ame’ē ke a’e te’e me’ē me’ē katu te hū. ¹³ Kuja riki Tupā je’ēha rehe panduha ihī:

“Jandema’e sawa’e te pe amō pandu: ‘Ihē ke emuhā katu’ aja. Upa aja pandu ame’ē ta ke Tupā muhā katu ta” aja panduha ihī.

¹⁴ Aja rahā, amō jurujar ym ehe rahā: “Ihē ke emuhā katu” aja marā ka ym a’e panduha. Pe, myrandu ke hendu ym rahā, marā ka ym jurujar katuha ehe. Pe, myrandu ke amō pandu ym oho rahā, marā ka ym henduha. ¹⁵ Pe, myrandu rahoha ke Tupā mondo ym rahā, marā ka ym myrandu ke panduha awa. Pesarahā! Myrandu rahoha ke Tupā mondo riki. Kuja Tupā je’ēha rehe panduha ihī: “Myrandu katu ke pandu ame’ē ta uwyr ixo. Mā! Katu te ame’ē uwyr iha ke” aja panduha ihī. ¹⁶ Myrandu katu rehe upa katu te jurujar katu my? Anī. Upa katu te aja ym. Aja riki Isai mupinim tī. “Sawa’e! Ihē apandu ame’ē ke rehe jurujar ym awa” aja mupinim. ¹⁷ Aja rahā, kuja riki. Kirisutu rehe har amō pandu pandu, ame’ē riki myrandu ke. Pe, myrandu rehe amō hendu rahā, Kirisutu rehe jurujar katu.

¹⁸ Myja me’ē jundēu awa ta my? Aja ihē apandu. Myrandu ke a’eta hendu ym my? Ame’ē jete har te my? Jete har ym. Hendu

riki. Kuja myrandu rehe har Tupā je’ēha rehe panduha ihī:

“A’eta pandu, ame’ē panduha riki kome’ē ywy keruhū rupi amō pandu pandu oho. Ame’ē panduha ke upa kome’ē ywy keruhū pe har ta hendu” aja panduha ihī.

¹⁹ Pe, ihē apandu tī. Myrandu ke jundēu awa ta hendu rahā, ukwa ym my? Anī. Ukwa riki. Moise riki pandu py ame’ē ke a’e. Kuja. Jundēu awa aja ym ame’ē ta rehe har Tupā pandu:

“‘Awa ta ym ame’ē ta ke peme’ē ta’ aja jundēu awa ta ukwaha naī. Ame’ē ta rehe ihē riki katu asak ta. A’erehe jundēu awa ta jyty’ym ta ame’ē ta rehe.

‘Ka’u te’e ame’ē ta ke peme’ē ta’ aja jundēu awa ta ukwaha naī. (Ame’ē ta pe ihē apandu ta: ‘Pehē katu te. Ma’e peka’u te’eha pema’eha nixōi te pehē pe’ aja.) A’erehe ame’ē ta rehe jundēu awa ta parahy ta” aja Tupā pandu. Aja Moise mupinim.

(“Peme’ē ta” aja pandu rahā: “Jundēu awa aja ym ame’ē ta ke a’eta” aja mujekwa katu.)

²⁰ Isai aja tī. Kyje ym ha namō Tupā pandu ame’ē ke a’e mupinim. Kuja Tupā pandu: “Ihē rehe kekar ym ame’ē ta riki ihē ke mahem.

‘Myp ihī my?’ aja pandu ame’ē ta pe ihē juehe har amujekwa” aja Tupā pandu. Aja Isai mupinim. (Aja rahā, jundēu awa aja ym ame’ē ta jurujar katu ehe, aja mujekwa.)

²¹ Amō we jundēu awa ta rehe har Isai mupinim. Kuja. Tupā pandu:

“Wera rahā pame katu te ihē apandu: ‘Ihē koty pejywy’r’ aja jundēu awa ta pe.

Anī riki. Hendu ym ame’ē ta ke a’eta. ‘Tupā ke japutar ym’ aja pandu ame’ē ta ke a’eta” aja Tupā pandu. Aja Isai mupinim.

11

Jundēu awa ta rehe Tupā pyrara usak

¹ “Jundēu awa ta ke ihē aputar ym” aja Tupā pandu my? Anī. Aja ym. Anī ihē akwa katu. Ihē ke a’e ombor ym. Ihē Páu. Jundēu awa ke ihē tī. A’erehe jundēu awa ta ke a’e ombor ym tī, aja akwa katu. Ihē jundēu awa ke tī. Amarā rainō ke ihē. Ymanihar te ihē ramūi riki Menjamī. Jundēu awa ke a’e tī. ² Jundēu awa ta ke Tupā ombor ym. Yman te jundēu awa ta nixōi rī. Tupā pandu: “Ihē kotyhar wan ta” aja. Eri rehe har Tupā je’ēha rehe panduha ihī tī. Ame’ē ke pekwa riki. Jundēu awa ta ke Tupā ombor ym, aja Eri panduha mujekwa tī. Jundēu awa ta rehe har Eri je’ē je’ē hū Tupā pe.

³ —Sawa'e! Ne je'ēha pandu ame'ē ta ke jundéu awa ta jukwa jukwa hū. Nde rehe ipy'a ke ngā moī moī, ame'ē renda ke a'eta upa mujaxer. Ne je'ēha pandu ame'ē ta ngi har ihē jō riki axo. Pe, ihē ke a'eta jukwa tar katu tī — aja Eri.

⁴ Kuja Tupā pandu ipe:

—Anī. Ne jō ym. Amō heta ihē rehe ipy'a ke moī moī ame'ē ta ixo. Kuja, 7.000 hetaha ixo. Ame'ē ta Mbáu rehe ipy'a ke moī moī ym. (Mbáu riki tupāran ke) — aja riki Eri pe Tupā pandu.

⁵ Aja jundéu awa ta ke Tupā ombor ym, aja mujekwa. Aja apo tī. Heta ym ame'ē ta rehe Tupā pyrara usak. A'erehe ame'ē ta pe Tupā pandu. "Ihē kotyhar ta ke pehē" aja. (A'erehe upa ombor ym aja mujekwa katu.)

⁶ Ma'e katu ame'ē ke a'eta ma'ema'e, a'erehe ame'ē ta pe Tupā pandu my? "Ihē kotyhar ta ke pehē." Anī. Aja ym. Ame'ē ta rehe a'e pyrara usak, a'erehe jō aja a'e pandu. Ma'e ke a'eta ma'ema'e, a'erehe: "Ihē kotyhar ta ke pehē" aja Tupā pandu my? Aja rahā, pyrara usakiha namō: "Ihē kotyhar ta ke pehē" aja Tupā pandu ym ta tipe. Anī. A'eta ma'e ke ma'ema'e, a'erehe: "Ihē kotyhar ta ke pehē" aja Tupā pandu ym te. (Pyrara usak, a'erehe: "Ihē kotyhar ta ke pehē" aja Tupā pandu katu.)

⁷ Myja me'ē Tupā koty katu ta awa my? Myja me'ē Tupā pandu my: "Pehē katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehē pe" aja. Ame'ē ke jundéu awa ta kekar tipe. Heta ym ame'ē ta jō mahem riki. Ame'ē ta pe jō Tupā pandu: "Ihē kotyhar ta ke pehē." Amō hetaha ta pe anī. Ipyakwar ym ame'ēja saka ixo. (A'erehe Tupā pandu, ame'ē ke rehe hendu ym.) ⁸ Tupā je'ēha rehe kuja panduha ihī: "Iākā ke Tupā mujanam rāi. A'erehe a'eta ukwa ym ma'e ke. Yman aja ixo. Apo aja ixo tī. Jundéu awa ta ukwa ym tī" aja panduha ihī. ⁹ Aja Ndawi mupinim tī. Kuja:

"Awa mi'u matyriha rehe hury katu ixo, aja ukwaha naī. Mā peja ame'ē ta ke Tupā pyhyk. Pe, ame'ē ta ke mupyrara tī.

¹⁰ Mā peja a'eta reha ke emuwe. Aja rahā, usak ym ta ma'e ke, aja ixo ta. Ukwā ym ta ma'e ke.

Pe, mā peja ma'e puhýiha ke emoī xupe pe, ame'ēja saka. Aja rahā, pyrara aja ixo ta. Aja te'eha ixo ta" aja Ndawi mupinim jundéu awa ta rehe har.

¹¹ Kirisutu rehe jundéu awa ta jurujar ym. A'erehe ame'ē ta ke Tupā ombor my? Aja te'eha ombor my? Anī. Aja ym ixo, aja ihē apandu. Jurujar ym jundéu awa ta. Ame'ē riki a'etama'e ma'e ka'u te'eha ma'eha ke. A'erehe jundéu awa aja ym ame'ē ta pe Kirisutu rehe har amō ta pandu pandu. A'erehe ame'ē ta jurujar katu ehe.

Jundéu awa aja ym ame'ē ta jurujar katu ehe. A'erehe ame'ē ta ke Tupā muhā katu. Aja jundéu awa ta ke Tupā mujyty'ym. (Aja rahā, jundéu awa aja ym ame'ē ta rehe jundéu awa ta jyty'ym.) ¹² Jurujar ym jundéu awa ta. Ame'ē riki a'etama'e ma'e ka'u te'eha ma'eha ke. A'erehe upa kome'ē ywy keruhū pe har ta pe katu ame'ē ke Tupā te'e me'ē katu. Jundéu awa ta hendu ym ehe, a'erehe jundéu awa aja ym ame'ē ta pe ma'e katu ame'ē ke Tupā te'e me'ē katu riki tī. Apo aja rahā, Kirisutu rehe jundéu awa ta jurujar katu rahā, i'ar koty te we ma'e katu ame'ē ke Tupā te'e me'ē ta. Jundéu awa aja ym ame'ē ta pe Tupā te'e me'ē ta.

Jundéu awa aja ym ame'ē ta ke Tupā muhā katu ta

¹³ Jundéu awa aja ym me'ē ta! Pehē pe ihē apandu apo. Pehē koty ihē ke Kirisutu mondo. Myrandu katu ke ihē apandu pandu, a'erehe ihē ke mondo. A'erehe ihē rury katu ihē. ¹⁴ Pehē koty ihē apandu pandu oho, a'erehe pehē rehe jundéu awa ta jyty'ym my? Aja ihē ama'ema'e tar katu. Pehē rehe jyty'ym aja a'eta ixo rahā, Kirisutu rehe a'eta jurujar katu ta my tī. Aja rahā, ame'ē ta ke Tupā muhā katu ta tī. ¹⁵ Jundéu awa ta rehe har Tupā pandu: "Pehē ke ihē aputar ym" aja. A'erehe upa amō awa ta ke ehe katu ame'ē ta aja Tupā muruwak. Jundéu awa aja ym ame'ē ta ke ehe katu ame'ē ta aja Tupā muruwak. Aja rahā, jundéu awa ta pe: "Pehē ke ihē aputar" aja Tupā pandu rahā, mā i'ar koty te we hū jundéu awa aja ym ame'ē ta pe katu te hū ta. Manōha ngi amō kwera katu uhem, aja saka ta. Katu te hū ta.

¹⁶ Mbeju ke jundéu awa ta pyhyk. Tupā rehe ipy'a ke moī moī rahā, ta'yr mi mbeju ke mopok. Pe, pandu: "Ko nema'e" aja Tupā pe. Aja rahā, ame'ē ta'yr mi riki Tupāma'e, ame'ēja saka. Aja rahā, wetep Tupāma'e tī. Aja saka riki jundéu awa ta tī. Amarā riki jundéu awa jepy ke a'e, ame'ēja saka. Ta'yr mi ame'ē ke, ame'ēja saka riki. Tupā kotyhar ke a'e. Aja rahā, hainō ta riki Tupā kotyhar ta ke tī. (Wetep ame'ēja saka tī. "Ta'yr mi" aja pandu rahā, upa katu te jundéu awa ta ke Tupā ombor ym, aja mujekwa katu.)

Amarā riki myra rapo aja saka tī. Hainō ta riki ame'ē myra rākā aja saka. Hapo riki Tupā kotyhar rahā, upa myra rākā aja tī. Tupā kotyhar ta tī. Aja rahā, upa jundéu awa ta riki Tupā kotyhar ta tī.

¹⁷ Pe, amō ma'eywa'y riki hok rake i'āi. Pe, hākā upen riki. A'erehe ijar amō'y rākā ke mujar ehe. Te'e uhem, ame'ē ma'eywa'y ngi hākā jo'ok. Ame'ē ke mujar ehe. Hākā upen ame'ē riki jundéu awa ta aja saka. Ame'ē ta ke Tupā ombor. Pe, amō rākā ke mujar ehe. Ame'ē riki pehē aja saka. Jundéu awa aja ym

ame'e ta ke pehẽ. Mular rahã, ixotyhar ta ke pehẽ aja Tupã muruwak. Aja rahã, jundẽu awa ta aja pehẽ pe katu ame'e ke Tupã te'e me'e tĩ. ¹⁸ Hãkã upen, aja jundẽu awa ta ke Tupã ombor. "Katu ym jundẽu awa ta" aja mã peja ym pepandu pehẽ. Hãkã aja jõ pehẽ. A'erehe kuja: "Jande jõ riki katu te" aja mã peja ym pepandu. Pesarahã! Hãkã riki pyrãtãha ke hapo pe mondo ym. Anĩ. Hapo riki hãkã pe pyrãtãha ke mondo. Aja pehẽ tĩ. Myra rãkã aja jõ pehẽ. Jundẽu awa ta riki hapo aja saka. (Aja rahã, jundẽu awa ta riki jundẽu awa aja ym ame'e ta pe pyrãtãha mondo ixo, ame'ẽja saka.)

¹⁹ Pe, kuja pepandu ta my? "Sa'e! Hãkã te ke amõ mupen riki. Aja rahã, jundẽu awa ta ke Tupã ombor riki. Pe, ame'e ta renda ke pe jande ke moĩ, ame'ẽja saka riki" aja. ²⁰⁻²¹ A'e tỹ. Kirisutu rehe jundẽu awa ta jurujar ym, a'erehe a'eta ke Tupã ombor. (Hãkã mupen ame'ẽja saka.) Kirisutu rehe pehẽ pejurujar katu, a'erehe jundẽu awa ta renda ke pe pehẽ riki Tupã kotyhar ta ke. Jundẽu awa aja ym ame'e ta ke pehẽ. Pehẽ katu te pehẽ jupe, aja ym pexo. Pehẽ ke Tupã ombor ta my tĩ, ame'e ngi pekyje pexo. Jundẽu awa ta riki hãkã te, ame'ẽja saka riki. Kirisutu rehe jurujar ym, a'erehe a'eta ke Tupã ombor. Pehẽ aja tĩ. Pejurujariha ke pehijar rahã, pehẽ ke a'e ombor ta tĩ. A'erehe ame'e ngi pekyje pexo. ²² Aja rahã, myja me'e Tupã ipy'a katu ame'e ke jakwa my? Myja me'e a'e mupyrara ame'e ke jakwa my tĩ. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'e ta ke a'e mupyrara. Pehẽ rehe a'e ipy'a katu. Tapijar te'e we pejurujar katu ehe rahã, pehẽ rehe a'e ipy'a katu. Aja ym pexo rahã, pehẽ ke a'e ombor ta tĩ.

²³ Pe, ipy'a ke jundẽu awa ta muruwak, pe, Kirisutu rehe jurujar katu rahã, ixotyhar ta ke aja Tupã muruwak ta kỹ tĩ. Hãkã te ke i'y te rehe mujiwyr, ame'ẽja saka. Aja Tupã ma'e katu. Pyrãtã te hũ a'e. ²⁴ Jundẽu awa aja ym ame'e ta ke pehẽ. Ka'a pe har myra rãkã aja saka pehẽ. Ame'e rãkã upen, ame'e ke ma'eywa'y katu ame'e rehe mular. Hãtã ame'e ma'eha. Aja rahã, ixotyhar ta ke aja pehẽ ke Tupã muruwak. Jundẽu awa ta riki ma'eywa'y katu aja saka. Ma'eywa'y katu rãkã upen, pe, ame'e ke ombor. Aja jundẽu awa ta ke Tupã ombor. Apo henda te ke pe ame'e rãkã te ke mular tĩ. Ame'e hãtã ym ma'eha. Aja rahã, jundẽu awa ta ke ixotyhar ta aja Tupã muruwak ta tĩ. Ame'e hãtã ym ma'eha. Kirisutu rehe a'eta jurujar katu ta, a'erehe ixotyhar ta aja Tupã muruwak ta riki. Hãtã ym ame'e ma'eha.

Upa ngã rehe pyrara Tupã usak

²⁵ Ihẽ mu ta! Yman ma'e jete har te ke ukwa ym awa. Ame'e ke pekwa apo, aja ihẽ aputar. Ame'e ke pekwa rahã: "Mã! Jande

jakwa katu te jande" aja ym pekwa pekwa ta pexo. Kuja riki. Jundẽu awa ta pandu: "Kirisutu rehe jande jajurujar tar ym" aja. Aja tapijar te'e we pandu ym ta. Heta hũ jundẽu awa aja ym ame'e ta Tupã kotyhar ta aja a'e muruwak. Ame'e hetaha a'ewan jõ rahã, Kirisutu rehe jundẽu awa ta jurujar katu ta tĩ. ²⁶ Myja me'e jundẽu awa ta ke Tupã muhã katu ta my? Ame'e rehe har Tupã je'eha rehe panduha ihĩ. Kuja riki:

"Siã ok ta ngi muhãha uwyr ta. Jundẽu awa ta ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e. Ame'e ke muhãha harãi ta. A'eta rehe ipy'a ke a'e mujiwyr ta.

²⁷ Tupã pandu: "Jundẽu awa ta ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e. A'eta rehe ihẽ py'a amujiwyr ta.

Aja rahã, ihẽ kotyhar ta aja a'eta ke ihẽ amuruwak ta. Aja yman ihẽ apandu ame'e ke ihẽ ama'ema'e riki" aja Tupã pandu." Aja panduha ihĩ. ("Siã ok ta" aja pandu rahã: "Jundẽu awa ta ke" aja mujekwa katu.)

²⁸ Myrandu katu rehe har jundẽu awa ta pandu: "Jande japutar ym" aja. A'erehe Tupã ruwajan ta aja a'eta ixo. "Japutar ym" aja a'eta pandu, a'erehe jundẽu awa aja ym ame'e ta pe myrandu katu ke amõ ta pandu pandu oho. Yman jundẽu awa ramũi ta pe Tupã pandu. "Ihẽ kotyhar ta ke pehẽ" aja a'e. A'erehe apo jundẽu awa ta riki ehe katu me'e ta aja ixo rĩ. ²⁹ Ipy'a pe Tupã ukwa ukwa, ame'e ke amõ koty muruwak ym. A'erehe a'e jo'ok ame'e ta rehe har amõ koty Tupã ukwa ukwa ym ixo. Ma'e katuha ke Tupã me'e, ame'e rehe har amõ koty Tupã ukwa ukwa ym ixo tĩ. Mujiwryiha pandu ym tĩ. A'erehe ehe katu ame'e ta aja apo jundẽu awa ta ixo rĩ.

³⁰ Jundẽu awa aja ym ame'e ta! Yman Tupã rehe pehendu ym. Apo pehẽ rehe Tupã pyrara usak katu 'y. Jundẽu awa ta hendu ym ehe, a'erehe pehẽ rehe a'e pyrara usak katu apo 'y. ³¹ Aja pehẽ rehe pyrara Tupã usak. A'erehe jundẽu awa ta hendu ym ehe. Aja rahã, apo a'eta rehe Tupã pyrara usak ta tĩ. ³² Upa awa ta hendu ym ehe. Jundẽu awa ta aja. Jundẽu awa aja ym ame'e ta aja tĩ. Tupã pandu: "Mã peja hendu ym ame'e ta aja te'e ixo" aja. Upa awa ta aja rahã, ame'e ta rehe Tupã pyrara usak. Aja a'e mujekwa. Aja rahã, ixoty ipy'a ke muruwak ta my.

Tupã riki katu te ame'e ke a'e

³³ Mã! Katu te ame'e ke Tupã. Ukwa katu te a'e. Upa katu te ma'e ke a'e ukwa katu. Myja me'e a'e ukwa ukwa ixo my? Ukwa ym awa. A'e ma'e rahã, ma'erehe aja a'e ma'e my? Ukwa ym awa tĩ. ³⁴ Aja Tupã je'eha rehe panduha ihĩ:

“Jandema'e sawa'e te ukwa ukwa ixo, ame'ë ke amō ukwa my? Anī. Ukwa ym awa.

‘Thē riki Tupā ke amu'e' aja pandu ym te awa. Marā ka ym mu'eha.

³⁵ Awa riki ma'e ke me'ë ipe my? Pe, pandu ipe: ‘Apo ma'e ke ihē pe emujywy’ aja riki. Anī. Aja pandu ym te awa” aja panduha ihī.

³⁶ Upa katu te ma'e ke a'e mujā. Upa katu te ma'e ke ixo, ame'ë riki a'e je'ēha rupi ixo katu. Upa ma'e ke ixo, a'erehe japandu: “Ne jō riki je'ēha te nde erereko” aja. Mā peja Tupā pe japandu: “Ne jō riki katu te me'ë ke” aja. Mā peja aja te'e ta japandu. A'e tŷ. Amen.

12

Tupā putar ame'ë ke ma'ema'e ta me'ë te'e

¹ Ihē mu ta! Pesarahā! Pehē rehe Tupā pyrara usak, a'erehe ihē apandu pehē pe. Tupā pe pepandu: “Ihē jar aja nde exo katu” aja. “Jande jaxo rahā, nde pe te'e jande jaxume'ë katu jande ke” aja pepandu ipe. Aja rahā, a'e putar ame'ë ke jō pema'ema'e katu. Aja pehē py'a pemoi moī te ehe. A'e ke pemuhury katu tī. ² Tupā rehe ipy'a ym ame'ë ta ma'e ukwa ukwa ixo, aja pema'ema'e ym. Pehē py'a ke mupyahū, aja mā peja Tupā mujā. Aja rahā, a'e putar ame'ë ke pekwa katu ta. Ma'e katu ame'ë ke pekwa katu ta. Ma'e riki a'e ke muhury katu, ame'ë ke pekwa katu ta tī. A'e putar ame'ë ke upa katu te pema'ema'e, ame'ë ke pekwa katu ta tī.

³ Ihē Páu. Ihē rehe Tupā ipy'a katu, a'erehe ima'e je'ēha ke ihē apandu pandu. Aja ihē ke a'e mondo. A'erehe pehē pe ihē apandu katu: “Pehē katu te ame'ë ke pehē” aja ym pekwa pekwa pexo. Jete har pehē juehe har pekwa pekwa pexo. Myja me'ë pyrātāha ke a'e muwyr, aja pema'ema'e. Pyrātāha ke pehē pe Tupā muwyr, a'erehe pehē py'a pemapyk katu te ehe aja Tupāma'e parakyha ke pema'ema'e. Ta'yr mi muwyr rahā, aja pema'ema'e tī. Aja jete har te pehē juehe har pekwa pekwa pexo. ⁴ Jande rete riki petēhar. Pe, heta ma'e ke ihī. Awa jywa ke. Awa py ke. Awa tymā ke. Aja heta. Aja pame katu te ame'ë namō ma'e ke ma'ema'e katu. ⁵ Jande aja tī. Tupāma'e ke jande. Heta te hū jande. (Hete rehe heta ma'e ihī,) aja jande rete tī. Kirisutu kotyhar ta ke jande, a'erehe petēhar aja jaxo. Hete riki petēhar aja ixo.

⁶ Jande pe pame katu te pyrātāha ke Tupā muwyr. A'erehe a'e muwryiha aja, ima'e parakyha ke jama'ema'e katu ta me'ë te'e. Tupā je'ēha ke japandu rahā, pyrātāha ke a'e muwyr. Ame'ë namō Tupā je'ēha japandu pandu ta me'ë te'e. ⁷ Amō Jesu kotyhar

ta namō ma'e ke jama'ema'e katu rahā, pyrātāha ke Tupā muwyr. Ame'ë namō jama'ema'e katu ta me'ë te'e. Tupā je'ēha ke jamu'e rahā, pyrātāha ke a'e muwyr. Ame'ë namō jande jamu'e ta me'ë te'e. ⁸ Jesu kotyhar ta py'a ke jamātā rahā, pyrātāha ke a'e muwyr. Ame'ë namō jamātā ta me'ë te'e. Ima'e ym te ame'ë ta rehe kytŷ ym rahā, pyrātāha ke a'e muwyr. Ame'ë namō kytŷ ym ta me'ë te'e. Kapitā aja amō ixo rahā, mā peja eparaky katu te. Amō rehe pyrara usak rahā, mā peja hury katuha namō epyrara esak ehe.

⁹ Jete har rupi amō ta rehe amō ipy'a katu ta me'ë te'e. Te'eha rupi anī. Mā peja jaxer ai ma'ema'eha ke peputar ym. Katu ame'ë ke jō pema'ema'e tar katu pexo. ¹⁰ Imu ta ipy'a katu a'eta juehe. Pehē johu Kirisutu rehe pejurujar katu, a'erehe imu ta aja pexo. A'erehe mā peja pehē pepy'a katu pehē juehe pexo. Mā peja amō ta riki katu ame'ë ta ke aja pahar pekwa pekwa pehē juehe pexo. ¹¹ Pejty ym aja ym pexo. Peparaky katu pexo. Pehē rury katuha rupi jandema'e sawa'e tema'e parakyha ke pema'ema'e. (Tupā je'ēha ke pepandu pandu, ame'ë riki pehēma'e parakyha.) ¹² Pehē ruhāha rehe peharō pexo, a'erehe pehē rury katu pexo. Pehē ke amō ta mupyrara rahā, pehē py'ahu te'e pehendu pexo. Upa ma'e ke uhŷ, ame'ë rehe har Tupā namō pepandu pandu katu. ¹³ Amō amō Jesu kotyhar ta riki ima'e ym te. Ame'ë ta rehe pekyty'ŷ ym. Jesu kotyhar ta rehe pesak ramō te, ame'ë ta ke pehē rok pe pemupyta katu.

¹⁴ Pehē ke Tupā rehe ipy'a ym ame'ë ta mupyrara rahā, Tupā pe: “Katu ame'ë ke emuwyr ame'ë ta pe” aja pepandu. “Mā! Ame'ë ta ke emupyrara” aja Tupā pe pepandu ym. ¹⁵ Amō ta hury katu aja ixo rahā, a'eta namō pehē rury katu pexo tī. Amō ta pyai aja ixo rahā, a'eta namō pepyai pexo tī. ¹⁶ Amō ta namō pehē juehe katu pexo. “Katu te jande” aja ym pehē juehe har pekwa pekwa pexo. Amō ta pe ma'e ke pema'ema'e rahā, te'e paraky aja pexo. Ame'ë ke pema'ema'e katu. Pehē jō pekwa katu aja ym pekwa pekwa pexo. ¹⁷ Pehē pe ma'e jaxer ai ame'ë ke amō ma'e rahā, juja katu te pemujywy ym ipe tī. Ma'e jaxer ai ame'ë ke pema'e ym ipe tī. “Katu ame'ë ke ko” aja amō ta ukwa, ame'ë ke pema'ema'e katu. ¹⁸ Pehērahā! Upa amō ta namō jumai ym ha aja pexo katu.

¹⁹ Ihē rehe katu me'ë ta! Pehē pe ma'e ka'u te'eha ke amō ma'e rahā, juja katu te pemujywy ym ipe. Anī. Kuja pekwa katu. Ame'ë ta ke Tupā jō riki mupyrara katu ta. “Anī ta ihē. Ame'ë ke Tupā riki mupyrara katu ta” aja pekwa pekwa pexo. Pesarahā!

Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī. Tupā pandu:

“Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ē ta ke ihē riki amupyrara ta.

Ame'ē ta ma'ema'eha, aja ihē riki amujwyr ta a'eta pe' aja Tupā pandu.” Aja panduha ihī. A'erehe pehē atu ma'e peka'u te'eha ke pemujwyr ym ngā pe.

²⁰ Amō we tī. Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī.

“Ne ruwajan myahy rahā, ne mi'u ke eme'ē ipe tī.

Jyngwēi rahā, y ke eme'ē ipe tī.

Aja katu te ame'ē ke nde erema'e ipe. (Aja rahā, Tupā koty ipy'a ke ame'ē muruwak ta my)” aja panduha ihī.

²¹ “Jaho! Ma'e jaka'u te'eha ke jama'e jaho!” aja amō pandu pehē pe rahā, kuja pepandu katu: “Anī. Aja ym ta jande” aja pepandu katu. Amō koty pema'e. Ma'e katu ame'ē ke pema'e. Aja rahā, ame'ē ma'e ka'u te'eha ma'eha ke pemukanim.

13

Kapitā ta rehe hendu katu ta me'ē te'e

¹ Kapitā ta rehe upa katu te hendu katu ta me'ē te'e. Tupā putar, a'erehe ame'ē ta riki kapitā ta aja ixo. Ame'ē ta ke Tupā riki mu'am, ame'ēja saka. A'erehe ame'ē ta rehe ngā hendu katu ta me'ē te'e. ² Kapitā je'ēha rehe amō hendu ym rahā, Tupā rehe hendu ym tī. Kapitā ke Tupā mu'am, a'erehe Tupā rehe hendu ym tī. A'erehe amō hendu ym ehe rahā, a'e ke kapitā mahy ta. Ame'ē ke juehe juma'eha ke. ³ Awa riki kapitā ngi kyje my? Pesarahā! Katu ame'ē ke ma'ema'e ame'ē ta kyje ym ingi. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ē ta jō kyje ingi. Kapitā ngi nde erekyje tar ym my? Aja rahā, katu ame'ē ke jō ema'ema'e. Aja rahā, nde pe a'e pandu ta: “Nde katu” aja. ⁴ Tupāma'e miasu aja kapitā ta. A'erehe se katu aja nde erexo aja a'eta putar. A'erehe parakyha ke a'eta ma'ema'e katu. Pe, ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'e rahā, ekyje ingi. A'e riki je'ēha te reko, a'erehe nde ke a'e mahy ta. A'erehe ekyje ingi. Tupāma'e miasu ke kapitā ta. Pe, sehar ngā ke a'eta mahy ta, aja Tupā mu'am. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ē ta ke mahy ta. ⁵ A'erehe kapitā ta rehe nde erehendu katu ta me'ē te'e. Nde ke Tupā mupyrara ta, ame'ē ke jō ym. Amō we tī. Kuja nde erekwa tī. “Mā! Kapitā rehe ahendu katu ta me'ē te'e” aja nde py'a pe nde erekwa riki. A'erehe kapitā ta rehe nde erehendu katu ta me'ē te'e tī.

⁶ Tupā je'ēha rupi kapitā ta ma'ema'e. A'erehe ame'ē ta pe ta'yr mi tamatarer ke peme'ē ta me'ē te'e. Tupā me'ē, ame'ē parakyha ke kapitā ta ma'ema'e, a'erehe

ta'yr mi tamatarer pehē peme'ē kapitā ta pe. “Impo” aja riki. Ame'ē namō parakyha ke kapitā ta ma'ema'e. ⁷ Ame'ē: “Impo” ke peme'ē katu kapitā ta pe. Pehē peme'ē ta me'ē te'e. Se pexo, a'erehe pehē ngi tamatarer ta'yr mi ame'ē ta matyr. Pexoha muhepyha, ame'ēja saka ame'ē. Ame'ē ke peme'ē katu. Ywy rehe pexo, a'erehe pehē ngi tamatarer ta'yr mi a'eta matyr. Ywy muhepyha, ame'ēja saka ame'ē. Ame'ē ke pehē peme'ē tī. A'eta je'ēha te reko, aja mā peja pekwa pekwa pexo. Ame'ē ta pe: “Pehē katu” aja mā peja pepandu. Pehendu katu ame'ē ta rehe tī.

Pehē pepy'a katu pehē juehe

⁸ Amō ta pe ma'e ke pemujwyr ta me'ē te'e. Tamatarer ke my? Pahar upa katu te pemujwyr katu. Kuja jō pemujwyrriha upa ym. Pehē johu pepy'a katu pehē juehe pexo. Ame'ē pemujwyrriha upa ym. (Tapi-jar te'e we pepy'a katu pehē juehe pexo.) Aja amō rehe amō ipy'a katu rahā, Moise je'ēha rehe hendu katu te, ame'ēja saka. ⁹ Kuja riki ame'ē panduha:

“Amō kūjā rehe eka'u te'e ym.

Amō sawa'e rehe eka'u te'e ym tī.

Amō ke ejukwa ym.

Amōma'e ke emukanim ym.

Amōma'e ke rehe nde py'a emoī ym” aja panduha ihī.

Amō we panduha ihī tī. Upa katu te ame'ē ta je'ēha riki kuja peteīhar aja saka. Kuja:

“Nde erepy'a katu nde juehe, aja amō rehe epy'a katu tī” aja riki.

¹⁰ Amō rehe nde erepy'a katu rahā, ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'e ym ta ipe. A'erehe amō rehe nde erepy'a katu rahā, upa katu te Moise je'ēha rehe nde erehendu katu.

¹¹ Aja johu pehē pepy'a katu pehē juehe pexo. Pehē pepak, aja pexo. Ame'ē angaha uhyk, ame'ēja saka. (Aja rahā, katu ame'ē ke pema'ema'e ta me'ē te'e.) Kirisutu rehe jande jajurujar katu py rahā, jande ke Tupā muhā katu. Arahā ame'ē muhāha angaha uhyk tate aja jakwa. Apo jajurujar katu py 'ar koty te we tateha aja jakwa katu. A'erehe pehē pepak, aja pexo.

¹² Pytun upa tate. (Aja rahā, jande jaka'u te'eha jama'eha upa tate, ame'ēja saka.) Wera tate apo. (Aja rahā, jande ruhāha angaha uhyk tate.) Pytun rahā, ma'e ka'u te'eha ke ngā ma'ema'e. Mā peja ame'ē ke ngi japutu'u. Tupā je'ēha mu'e, ame'ē jakwaha rupi ma'e jaka'u te'eha jama'eha ke jamuputu'u. Aja mā peja jaxo.

¹³ Jande jama'ema'eha ke amō ta usak, aja jaxo. A'erehe mā peja katu ame'ē ke jama'ema'e. Aja rahā kuja jaxo ym ta. Kawī ngi jaka'u ym ta. Amō kūjā rehe jaka'u te'e ym ta tī. Amō sawa'e rehe jaka'u te'e ym ta

tĩ. Ma'e jama'eha rehe amō usak rahā, huxĩ riki. Ame'ẽ ke jama'e ym ta tĩ. Amō namō jajumai ym ta tĩ. Amō rehe jayty'ym ym ta tĩ. ¹⁴ Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te ixo. Mā peja a'e aja jaxo tĩ. Katu te ame'ẽ ta ke aja jaxo tĩ. Ma'e peka'u te'eha ke pema'e tar katu. Ame'ẽ ke pehẽ py'a pe pekwa pekwa pexo. Ame'ẽ ke ngi mā peja pemuputu'u katu.

14

Jesu kotyhar ta rehe har peje'ẽ je'ẽ ym pexo

¹ Pehẽ koty amō ta ixo. Jesu kotyhar ta ke ame'ẽ ta. Jesu rehe jurujar katu wan ame'ẽ ta ke a'eta. "Mā! Jande aja pekwa ym. Amō koty pekwa" aja peje'ẽ je'ẽ ym pexo. Anĩ. Pehẽ pejy'ar rahā: "Ko pejur katu" aja pepandu ngā pe. A'eta po ke pepyhyk katu a'eta ngi tĩ. ² Amō ta jurujar katu ehe, Jesu rehe. A'erehe upa katu te ma'e ke u'u. Upa so'o rukwer ke u'u katu. Tupāran ruwa koty so'o rukwer ke amō moĩ, ame'ẽ ke u'u katu tĩ. Amō ta anĩ. Jurujar katu wan ehe, Jesu rehe. A'erehe so'o rukwer ke u'u ym te. Tupāran ruwa koty so'o rukwer ke amō moĩ, ame'ẽ ke u'u tar ym. A'erehe upa katu te so'o rukwer ke u'u ym te. Ma'e ro jō u'u katu. Ma'eywa ke jō u'u tĩ. ³ Upa katu te so'o rukwer ke u'u ym ame'ẽ ta pe: "Mā! Katu ym aja. So'o rukwer ke pe'u" aja pandu ym tĩ. So'o rukwer ke u'u ym ame'ẽ ta aja pandu ym. So'o rukwer ke u'u ame'ẽ ta pe: "Ihẽ kotyhar ta ke pehẽ" aja Tupā pandu, a'erehe ame'ẽ ta rehe har mā peja peje'ẽ je'ẽ ym.

⁴ Amōma'e miasu rehe har: "Katu ym a'e" aja mā peja pepandu ym. Kome'ẽ ywy keruhũ ijar riki pandu ta: "Katu ame'ẽ ke a'e ma'ema'eha" aja. Anĩ rahā: "Katu ym a'e ma'ema'eha" aja. Jesu kotyhar ta anĩ. Kuja riki. Ame'ẽ ta pe jandema'e sawa'e tema'e pyrātāha ke muwyr, a'erehe katu ame'ẽ ke ame'ẽ ta ma'ema'e ta. Jandema'e sawa'e te riki pandu ta: "Pehẽ katu" aja ixotyhar ta pe. (A'erehe pehẽ pepandu ym.)

⁵ Amō ta pandu: "Kome'ẽ weraha katu te ame'ẽ ke. Jama'e ym ta ma'e ke. Japutu'u ta" aja riki. Amō ta anĩ. Wera rahā pame katu te riki juja katu te aja ukwa. (A'erehe wera rahā pame katu te paraky ixo.) Myja me'ẽ weraha katu my? Ame'ẽ rehe har pehẽ pame katu te pekwa pekwa pexo. ⁶ Ma'e weraha riki katu te ame'ẽ ke aja amō ta ukwaha. Jandema'e sawa'e te rehe ipy'a ke moĩ moĩ tar katu, a'erehe weraha katu te aja ukwa. Upa so'o rukwer ke u'u ame'ẽ ke aja tĩ. Jandema'e sawa'e te rehe ipy'a ke moĩ moĩ tar katu, a'erehe upa so'o rukwer ke u'u riki. Tupā pe pandu: "Ne jō riki katu te me'ẽ ke. Jande mi'u nde riki eremuwyr jande pe" aja. Pe, u'u. So'o rukwer u'u ym ame'ẽ ta aja tĩ. Jandema'e sawa'e te rehe ipy'a

ke moĩ moĩ tar katu, a'erehe so'o rukwer ke u'u ym. Tupā pe pandu: "Ne jō riki katu te me'ẽ ke. Jande mi'u nde eremuwyr jande pe" aja. Pe, u'u. Juja katu te ngā. ⁷ Kome'ẽ ywy keruhũ pe jaxo rahā, jande jeje jaxo ym. Jamanō rahā, japutar jande jupe a'erehe jamanō. Anĩ. Aja ym. ⁸ Jaxo rahā, jandema'e sawa'e te pe amō ta pandu: "Ne jō riki katu te me'ẽ ke" aja. A'erehe ko jaxo. Jamanō rahā, jandema'e sawa'e te pe amō ta pandu: "Ne jō riki katu te me'ẽ ke" aja. Aja riki jamanōha. A'erehe jande jaxo rahā, jandema'e sawa'e te kotyhar ta ke jande. Jamanō rahā, jandema'e sawa'e te kotyhar ta ke jande tĩ. Juja katu te ngā. ⁹ Kirisutu manō. Pe, manōha ngi kwera katu uhem. Aja rahā, apo ixo ame'ẽ ta pandu: "Jandema'e sawa'e te ke nde" aja ipe. Manō ame'ẽ ta aja tĩ. Kwera rahā: "Jandema'e sawa'e te ke nde" aja ipe tĩ. A'erehe jande jeje jaxo ym. ¹⁰ Pehẽ ke tĩ. So'o rukwer u'u ym te ame'ẽ ta! Mā peja pehẽ mu ta rehe har peje'ẽ je'ẽ ym. "Pehẽ katu ym" aja pepandu ym. So'o rukwer u'u ame'ẽ ta! Pehẽ tĩ. Mā peja pehẽ mu ta pe: "Pehẽ katu ym" aja pepandu ym. Tupā ruwa koty jande johu japu'am ta ja'am. A'e riki jande rehe har pandu ta: "Katu pexo" aja. Anĩ rahā: "Katu ym pexo" aja riki. A'e riki ngā rehe har ukwa katu ame'ẽ ke a'e. ¹¹ Aja Tupā je'ẽha rehe panduha ihĩ. Jandema'e sawa'e te pandu:

"Ihẽ riki Tupā. Ko apandu ihẽ. Upa ngā ihẽ ruwa koty ipynarāi pe wapyk ta kȳ. Aja ihẽ rehe ipy'a ke moĩ moĩ ta.

Pe, upa ngā pandu ta ihẽ pe: 'Ne jō riki Tupā' aja." Aja panduha ihĩ.

¹² Se jaxo rahā, myja me'ẽ jama'ema'e my? Yman rahā, ame'ẽ rehe har jande pame katu te Tupā pe japandu ta me'ẽ te'e. (A'erehe apo pehẽ mu ta rehe har: "Pehẽ katu ym" aja pepandu ym.)

Mā peja pehẽ mu ta rehe pepy'a katu

¹³ Tupā riki ngā rehe har ukwa katu ame'ẽ ke a'e. A'erehe mā peja amō ta pe: "Pehẽ katu ym" aja pepandu ym. Kuja pekwa pekwa pexo rahā, katu tiki. "Ma'e ke jande jama'e rahā, jande aja jande mu ta ma'e ta tĩ. A'erehe ma'e jaka'u te'eha ke jande jama'e rahā, jande mu ta ma'e ka'u te'eha ke ma'e ta tĩ. A'erehe ame'ẽ ke jande jama'e ym ta" aja riki pekwa pekwa pexo. Aja rahā, katu tiki.

¹⁴ Jesu, ihẽma'e sawa'e te kotyhar ke ihẽ. A'erehe kuja ihẽ akwa katu. "Ma'e mi'u ke e'u ym" aja Tupā pandu ym, aja akwa katu. Ihẽ mu anĩ. Amō koty a'e ukwa: "Ma'e mi'u e'u ym" aja Tupā pandu, aja ukwaha naĩ. Aja rahā, ame'ẽ mi'u u'u ym rahā, katu riki. ¹⁵ Ma'e mi'u ke pe'u, a'erehe pehẽ mu pyai. Katu ym pema'eha aja a'e ukwaha. A'erehe

pyai. Aja rahā, ame'ē mi'u pe'u rahā, pehē mu rehe pepy'a ym. Ma'e mi'u ke pe'u, a'erehe pehē mu ke pemujaxer. A'erehe ame'ē ke mā peja pema'e ym. (Ame'ē mi'u ke mā peja pe'u ym tī.)

Pesarahā! Pehē mu ka'u te'eha ma'eha ke rehe Kirisutu manō. Ame'ē imu ke mā peja pemujaxer ym. ¹⁶ Upa ma'e mi'u katu, aja pekwa katu. Amō ta anī. Ame'ē mi'u pe'uha amō ta ukwa: "Mā! Jaxer" aja. A'erehe pesak katu kŷ. Pehē mu ke pemujaxer ym.

¹⁷ Pehē johu Tupā kotyhar ta ke pehē. A'erehe pehē mi'u rehe har jō pekwa pekwa ym pexo. "Ma'e ja'u ta my?" aja jō mā peja ym pekwa pekwa pexo. Anī. Tupā'a mujekwa ame'ē ke ma'ema'e ta me'ē te'e. Kuja. Ma'e katu ame'ē ke Tupā putar, ame'ē ke pema'ema'e ta me'ē te'e. Mā peja pehē py'a ke Tupā'a muhury katu. Mā peja pehē rury katu pexo. Upa aja riki Tupā'a muma'e katu. (A'erehe pehē rury katu pexo.) ¹⁸ Upa aja amō ixo rahā, Kirisutu putar ame'ē ke amō ma'ema'e katu. Aja rahā, Tupā ke a'e muhury katu. Pe, amō ta pandu: "Katu a'e ma'ema'eha ke" aja.

¹⁹ Pesarahā! Myja me'ē amō ta namō jande juehe katu jande jaxo my? Ame'ē ke jama'ema'e ta me'ē te'e. Myja me'ē amō ta py'a ke jamātā katu my? Ame'ē ke jama'ema'e ta me'ē te'e tī. ²⁰ Jesu kotyhar ta pe Tupā pandu: "Pehē katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixōi te pehē pe" aja. Ame'ē ta ke pemujaxer ym pexo. Upa ma'e mi'u pe'u rahā, katu tiki. "Katu ym" aja ukwa ha rupi amō ta u'u. Aja rahā, ma'e jaxer ai ame'ē ke ma'ema'e. Aja rahā, pehē riki pe'u rahā, katu ym tiki tī. (A'erehe mā peja pe'u ym tī.) ²¹ A'erehe so'o rukwer ke pe'u ym rahā, katu tiki. Kawī ke pe'u ym rahā, katu tiki tī. Upa amō ma'e ke pema'ema'eha aja tī. Pehē pema'e, a'erehe ma'e ka'u te'eha ke pehē mu ta ma'e tī. Aja rahā, katu ym. A'erehe mā peja ame'ē ke pema'e ym tī. Aja rahā, ame'ē ke pehē mu ma'e ym ta tī.

²² Upa awa mi'u katu, aja nde erekwa rahā, ame'ē rehe har amō ta pe emujekwa ym. Tupā pe jō emujekwa katu. Pehē mokōi jō pekwa pexo. Aja awa mi'u nde ere'uha rehe har katu aja nde py'a rupi nde erekwa katu. Ame'ē rehe har: "Mā! Katu ym ihē ama'e" aja amō pandu ym rahā, ame'ē riki hury katu ame'ē ke a'e. ²³ Ma'e ke amō u'u rahā: "Mā! Katu we my?" aja ukwa. Aja rahā, ame'ē ke amō u'u rahā, Tupā pandu: "Katu ym nde erema'eha" aja. Ipy'a pe ukwa katu, aja a'e ma'ema'e ym. A'erehe: "Katu ym nde erema'eha" aja Tupā pandu. Ipy'a pe ma'e ke ukwa katu, aja amō ma'e ym rahā, ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'e. Katu ym aja.

15

Amō ta ke pemuhury katu

¹ Jande ngi har amō ta Tupā rehe jurujar katu te. Aja rahā, ame'ē ta riki jurujar katu wan ame'ē ta py'a ke mātā ta me'ē te'e. Aja rahā, a'eta ipy'ahu ta tī. Hury katu ta tī. "Myja me'ē jande rury katu jande juehe my" ame'ē rehe jō pekwa pekwa ym pexo. Anī. ² Jande mu ta ke jande pame katu te jande jamuhury katu ta me'ē te'e. A'eta pe katu ame'ē ke jama'ema'e ta me'ē te'e tī. Aja rahā, a'eta py'a ke jamātā katu. Aja Kirisutu rehe a'eta jurujar katu te we rī.

³ Pesarahā! Se Kirisutu ixo rahā, jumuhury ym a'e juehe. Anī. Tupā putar ame'ē ke a'e ma'ema'e. Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī:

"Tupā! Nde rehe ngā juru ai. Ame'ē riki ihē rehe uhyk apo tī" aja panduha ihī.

Ame'ē riki Tupā pe Kirisutu pandu, ame'ēja saka riki. A'erehe Tupā putar ame'ē ke a'e ma'ema'e katu. ⁴ Yman ma'e ke Tupā je'ēha rehe amō ta mupinin. Upa katu te ame'ē ke jande pe mu'e ame'ē ke. Jande ke mu'e rahā, jande py'a ke mātā katu ta. Jande ke amō ta mupyarara rahā, jande py'ahu te'e jahendu tī. Pe, Tupā namō jaxo ta, ame'ē rehe jaharō katu jaxo tī. ⁵ Jande rehe Tupā usak katu, a'erehe jande py'ahu te'e aja jaxo katu. Jande py'a ke a'e mātā katu tī. Kuja Tupā namō ihē apandu: "Hom ok ta pe har ta rehe esak katu. Aja rahā, Kirisutu katuha aja a'eta ixo ta tī. (Katu ixo ta.) Pe, a'eta johu petēihar aja ukwa ukwa ta tī" aja inamō ihē apandu. ⁶ Aja rahā, pehē johu Tupā pe pepandu ta: "Ne jō riki katu te me'ē ke" aja. A'e riki Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te pāi.

Jundēu awa aja ym ame'ē ta pe myrandu katu ke amō ta pandu pandu

⁷ Pehē pe Kirisutu mujekwa: "Ihē kotyhar ta ke pehē" aja. Aja pehē jupe tī. "Pehē namō jande juehe katu jande jaxo tī" aja pepandu pehē jupe tī. Pehē po ke pepyhyk pyhyk katu pehē ngi tī. Aja rahā, Tupā rehe har amō ta pandu ta: "Tupā riki katu te ame'ē ke a'e. Ixotyhar ta ipy'a katu ngā juehe ixo" aja. ⁸ Kuja pehē pe ihē apandu katu. Jundēu awa ta koty Kirisutu uwyr rahā, te'e paraky ame'ēja a'e uwyr. Aja rahā, ima'e panduha ke Tupā ma'ema'e katu, aja Kirisutu mujekwa. Kuja riki. Jundēu awa ramūi ta pe ma'e ke Tupā manga katu, ame'ē ke a'e muhyk katu, aja Kirisutu mujekwa. ⁹ (Kirisutu uwyr rahā, te'e paraky ame'ēja a'e uwyr.) Aja rahā, jundēu awa aja ym ame'ē ta pandu tī: "Mā! Ngā rehe nde erepyrara eresak. Ne jō riki katu te me'ē ke" aja Tupā pe pandu. Aja pandu rahā, ymanihar panduha uhyk aja mujekwa. Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī:

"Ihē pái keruhū! Jundéu awa aja ym ame'ē ta namō ihē axo rahā, nde rehe har katu ame'ē ke ihē apandu ta.

Ihē ajyngar rahā, nde rehe har ihē ajyngar ta. Katu ame'ē ke ihē ajyngar ta" aja panduha ihī.

¹⁰ Pe, amō we Tupā je'ēha rehe panduha ihī tī:

"Jundéu awa aja ym ame'ē ta! Pehē rury katu pexo. Jundéu awa ta namō pehē rury katu pexo!

Tupā kotyhar ta ke ame'ē ta tī. Johu pehē rury katu pexo" aja panduha ihī.

¹¹ Amō we Tupā je'ēha rehe panduha ihī tī:

"Upa jundéu awa aja ym ame'ē ta! Mā peja jandema'e sawa'e te pe pepandu: 'Ne jō riki katu te me'ē ke' aja. Aja upa katu te awa ta pandu ta me'ē te'e tī" aja panduha ihī.

¹² Pe, Tupā je'ēha rehe Isai mupinim tī. Kuja: "Jese rainō uwyr ta. A'e riki jundéu awa aja ym ame'ē tama'e kapitā keruhū wan ta. Aja Tupā mu'am ta.

A'e riki muhāha ke. Ame'ē ta jurujar katu ta ehe. A'erehe ame'ē ta ke a'e muhā katu ta" aja Isai mupinim. ("Jese rainō" aja pandu rahā: "Kirisutu ke" aja mujekwa.)

¹³ Pehē rehe Tupā ipy'a katu. Aja rahā, in-amō pexo ta, ame'ē rehe peharō katu pexo. Pejurujar katu ehe, a'erehe mā peja pehē ke a'e muhury katu te hū. Mā peja pehē py'a ke a'e muhury katu tī. Aja rahā, i'ar koty te we peharō katu pexo. Pyrātāha ke Tupā'a muwyr pehē pe, a'erehe i'ar koty te we peharō katu pexo. Tupā namō pexo ta, ame'ē rehe peharō katu pexo.

Ma'erehe Hom ok ta pe har ta pe Páu mupinim my,

Ame'ē ke a'e mujekwa

¹⁴ Ihē mu ta! Pehē katu te aja ihē akwa katu. Myja me'ē katu ame'ē ke pema'ema'e ta me'ē te'e, aja pekwa katu te riki, aja akwa katu tī. Myja me'ē pexoha katu my, ame'ē ke pemu'e katu pehē jupe, aja akwa katu tī. ¹⁵ Pe, kome'ē paper rehe ma'e ke ihē amupinim. Aja rahā, peharāi ym ta. Akyje ym ha namō ihē amupinim. Tupā riki pandu ihē pe: "Jesu Kirisutuma'e mi-asu aja exo" a'erehe kyje ym ha namō ihē amupinim pehē pe. ¹⁶ Jesu Kirisutuma'e mi-asu ihē. Aja rahā, jundéu awa aja ym ame'ē ta pe myrandu katu ihē apandu pandu. Myrandu katu ke Tupā mujekwa, ame'ē ke ihē apandu pandu. Jundéu awa tama'e pa'i aja myrandu katu ke ihē apandu pandu tī. Aja rahā, a'eta jurujar katu. Pe, Tupā kotyhar ta aja uwak. Tupā ruwa koty a'eta ke amō moī, ame'ēja saka. Pa'i moī moī, ame'ēja saka. Aja rahā, Tupā pandu: "Katu.

Ihē kotyhar ta ke peme'ē ta" aja pandu. A'eta riki Tupāma'e ta ke aja l'a mu'am.

¹⁷ Jesu Kirisutu kotyhar ke ihē, a'erehe Tupā pe ihē aparaky axo. "Ima'e je'ēha ke ihē apandu pandu axo, a'erehe ihē rury katu" aja ihē. ¹⁸ Kirisutu ma'ema'eha jō ihē apandu pandu katu. Ngā ngi akyje ym ha namō apandu pandu katu. Ihē pe pyrātāha ke a'e muwyr, a'erehe jundéu awa aja ym ame'ē ta pe myrandu katu ke ihē apandu pandu rahā, a'eta jurujar katu ehe, Kirisutu rehe. Tupā rehe a'eta hendu katu. Ihē je'ēha ke a'eta hendu. Ihē ama'ema'eha ke rehe a'eta usak tī. A'erehe a'eta pe Kirisutu rehe har ihē amu'e katu. A'erehe a'eta jurujar katu ehe. ¹⁹ Pyrātāha ke ihē pe Tupā'a muwyr. Aja marā ka ym amō ma'eha. Ame'ē ke ihē ama'ema'e katu. (Aja ihē apandu ame'ē ke jeteher te ke aja mujekwa. Ihē namō Tupā ixo, aja mujekwa katu tī.) Amō ma'e ke ihē ama'e rahā, ngā pandu: "Mā! Katu" aja. Aja riki. A'erehe Kirisutu rehe jundéu awa aja ym ame'ē ta jurujar katu. A'erehe Jerusarē ok ta pe myrandu katu ke ihē apandu pandu katu te hū. Kirisutu rehe har ame'ē myrandu katu ke apandu pandu. Pe, Jerusarē ok ta ngi ihē aho rahā, amō amō ok ta rehe ahyk aho. Upa ame'ē rupi ihē apandu pandu tī. Aja Iry ywy rymy'y rehe ihē ahyk aho.

²⁰ Aja jō ihē aputar katu. Kirisutu rehe har amō ta ukwa ym te. Ame'ē ta pe myrandu katu ke ihē apandu pandu tar katu. Kirisutu rehe har ukwa, ame'ē ta pe tapijar te'e we ihē amu'e tar ym. A'ep amō riki Tupāma'e parakyha ke ma'ema'e. A'erehe a'ep ihē aho tar ym. ²¹ Kirisutu rehe har ukwa ym ame'ē ta pe ihē apandu tar katu aho. Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī:

"Kirisutu rehe har amō ta pe amō pandu ym we rī. Ame'ē ta hendu ta.

Ehe har hendu ym ame'ē ta ukwa ta riki" aja panduha ihī. A'erehe ame'ē ta pe ihē apandu tar katu aho.

Hom ok ta pe Páu oho tar katu

²² Amō ta pe myrandu katu ke ihē apandu pandu axo. A'erehe pehē koty ihē aho ym we rī. Amō amō rahā, pehē koty ihē aho ta tipe. Marā ka ym aho. ²³ Apo anī. Upa koropi myrandu katu ke ihē apandu pandu riki. Ihēma'e parakyha upa. A'erehe apo aho ta kī. Yman pehē rehe ihē asak tar katu axo. ²⁴ A'erehe pehē koty ihē aho ta apo kī. Esepan ywy pe ihē aho rahā, pehē namō ihē apyta we ta rī. Pehēma'e ywy kupe koty Esepan ywy ihī. Pehē koty heta aker rahā, Esepan ywy pe aho ta. Arahā, ihē pe ma'e ke peme'ē katu ta, aja ihē aputar. Aja rahā, ihē aho katu ta.

²⁵⁻²⁶ Apo Jerusarê ok ta pe ihê aho ta axo. A'ep Tupã kotyhar ta ke ihê amuhury ta aho. Masendo ywy pe Jesu kotyhar ta ixo. Ngere ywy pe aja tî. Ixo tî. Upa ame'ê ta pandu: "Jerusarê ok ta pe jande mu ta ixo. Ima'e ym te aja ame'ê ta ixo. Ame'ê ta pe tamatarer jame'ê ta. Jamatyr riki" aja masendo ywy pe har ta pandu. Aja ngere ywy pe har ta pandu tî. (Ame'ê tamatarer ke ihê araho ta tî.)

²⁷ "Tamatarer jamatyr ta" aja a'eta pandu a'eta jupe. Ame'ê rehe har amô ta mu'e ym. A'eta atu pandu a'eta jupe. Pe, ima'e ym te ame'ê ta rehe a'eta kyty'ÿ ym ta me'ê te'e. A'eta riki jundêu awa aja ym ame'ê ta ke. Jundêu awa ta pe ma'e katu ame'ê ke Tupã me'ê, ame'ê ke a'eta kyty'ÿ ym, ame'êja saka riki. Myrandu katu ke jundêu awa ta kyty'ÿ ym, ame'êja saka. Jundêu awa aja ym ame'ê ta namô kyty'ÿ ym, ame'êja saka. A'erehe apo amô ta pe ma'e ke mujwyr rahâ, katu tiki tî. A'erehe jundêu awa ta pe tamatarer ke jundêu awa aja ym ame'ê ta mondo rahâ, katu tiki tî. ²⁸ Tamatarer ke ame'ê ywy pe har ta matyr. Jerusarê ok ta pe jande mu ta ixo. Upa katu te ame'ê ta pe tamatarer ke ihê ame'ê rahâ, Esepan ywy pe ihê aho ta. Aho rahâ, pehê namô ihê apyta ta rî. Hom ok ta pe har ta ke pehê. ²⁹ Pehê rehe ahyk rahâ, pehê namô apandu pandu ta. Aja rahâ, mâte hû ma'e katu ame'ê ke Kirisutu ma'ema'e ta pehê pe.

³⁰ Ihê mu ta! Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te rehe pejurujar katu. Pehê py'a rehe Tupã ihî katu, a'erehe pehê pepy'a katu pehê juehe pexo, aja a'e mu'e. (A'erehe pehê pepy'a katu pehê juehe pexo.) A'erehe Tupã namô ihê rehe har pepandu pandu katu te hû. ³¹ Kuja pepandu pandu in-amô: "Jundêi ywy pe nde rehe jurujar ym ame'ê ta ixo. Páu ke ame'ê ta putar ym. A'erehe Páu rehe esak katu, aja rahâ, ame'ê ta mahy ym ta Páu ke" aja pepandu. Amô we pepandu inamô tî. "Jerusarê ok ta pe Tupã kotyhar ta ixo. Ame'ê ta koty Páu ta oho. Ame'ê ta ke mâ peja emuhury katu. Aja rahâ, Páu ngi tamatarer pyhyk katu ta" aja Tupã namô pepandu katu.

³² Pe, Tupã putar rahâ, ihê rury katuha namô pehê rehe ihê ahyk ta aho. Pe, pehê namô ihê axo rahâ, ihê py'a ke pemâtâ katu ta. Jande johu jande rury katu aja te'e jaxo ta. ³³ Tupã riki jande py'a ke muhury katu a'e. "Mâ peja Hom ok ta pe har ta rehe esak katu" aja Tupã namô ihê apandu. A'e tÿ. Amen.

16

Katuha ke Páu mondo

¹ Sembe rehe har ihê apandu pehê pe apo 'y. Jesu kotyhar ke a'e tî. Kûjâ katu ame'ê ke a'e. Senkerêi ok ta rehe Jesu kotyhar

tama'e jy'ariha renda ihî. Ame'ê pe paraky ame'ê ke a'e. ² Jandema'e sawa'e te kotyhar ke a'e. A'erehe pehê rehe uhyk rahâ, ipo ke pepyhyk pyhyk katu ingi. Pehê rok pe pemupyta katu tî. Tupã kotyhar ta aja riki. Apo ima'e ym te rahâ, peme'ê katu ipe, Sembe pe. Yman heta amô ta rehe a'e kyty'ÿ ym. Ihê rehe aja tî. A'erehe apo ima'e ym te rahâ, peme'ê katu ipe tî, Sembe pe.

³ Pirisi pe katuha ke ihê amondo axo. Ak pe aja tî. Pirisi sawa'e a'e. Ihê namô Tupã je'êha ke a'eta pandu pandu tî. Jesu Kirisutuma'e parakyha ta ke a'eta tî. ⁴ Ihê ke amô ta tate jukwa rahâ, ihê namô a'eta ixo katu te. A'erehe a'eta ke amô ta tate jukwa tî. Ihê namô pyta, a'erehe Ak ta pe: "Katu tiki. Pehê katu" aja ihê apandu. Ihê jô ym apandu. Upa amô Jesu kotyhar ta aja tî. Pandu tî. Jundêu awa aja ym ame'ê ta ke a'eta. Ame'ê ta Ak ta pe pandu tî: "Katu tiki. Pehê katu" aja. ⁵ Ak ta rok pe Jesu kotyhar ta jy'ar jy'ar. Ame'ê ta pe katuha ke ihê amondo axo tî.

Epe pe katuha ihê amondo axo tî. Ihê rehe katu ame'ê ke a'e. Ihê apy'a katu ehe ame'ê ke a'e. Asia ywy rehe a'e riki Kirisutu rehe jurujar katu py. ⁶ Mari pe katuha ke ihê amondo axo tî. Pehê pe a'e paraky hû. ⁷ Ando pe katuha ihê amondo axo tî. Juni pe aja tî. Ihê aja jundêu awa ta ke a'eta tî. Kyndaha pe ihê axo rahâ, ihê namô a'eta ixo tî. Kirisutu rehe ihê ajurujar ym we rî. A'eta jurujar katu ehe. A'eta rehe har Jesu mondo ame'ê ta ukwa katu.

⁸ Ampiri pe katuha ke ihê amondo axo tî. Ihê rehe katu ame'ê ke a'e. Ihê apy'a katu ehe ame'ê ke a'e. Jandema'e sawa'e te kotyhar ke a'e tî. ⁹ Umba pe katuha ke ihê amondo axo tî. Jande aja Tupã je'êha ke a'e pandu pandu tî. Kirisutuma'e parakyha ke a'e tî. Eta pe katuha ke ihê amondo axo tî. Ihê rehe katu ame'ê ke a'e. Ihê apy'a katu ehe ame'ê ke a'e. ¹⁰ Ape pe katuha ke ihê amondo axo tî. A'e ke amô ta mupyrara rahâ, Kirisutu rehe jurujar katuha ke hijar ym. Tapijar te'e we jurujar katu ehe. Arito rok wyr pe ixo ame'ê ta pe katuha ke ihê amondo axo tî. ¹¹ Eroniâ pe katuha ke ihê amondo axo tî. Ihê aja jundêu awa ke a'e tî. Nasi rok wyr pe har ta pe katuha ke ihê amondo axo tî. Jande aja ame'ê ta Kirisutu rehe jurujar katu tî.

¹² Tise pe katuha ke ihê amondo axo tî. Tipo pe aja tî. Katuha ke amondo axo tî. Kûjâ ta ke a'eta. Jandema'e sawa'e tema'e parakyha ke a'eta ma'ema'e katu. Pesi pe katuha ke ihê amondo axo tî. Ihê rehe katu ame'ê ke a'e. Ihê apy'a katu ehe ame'ê ke a'e. Jandema'e sawa'e te parakyha ke a'e ma'ema'e hû. ¹³ Hu pe katuha ke ihê amondo axo tî. Amô ta 'ar koty te we jandema'e sawa'e tema'e parakyha ke

a'e ma'ema'e katu. Imāi pe katuha ke ihē amondo axo tī. Ihē māi aja ihē rehe a'e haihu katu tī. ¹⁴ Asī pe katuha ke ihē amondo axo tī. Sengō pe aja tī. Eme pe aja tī. Pato pe aja tī. Ema pe aja tī. Katuha ke amondo axo tī. A'eta namō amō Jesu kotyhar ta ixo. Upa ame'ē ta pe katuha ke ihē amondo axo tī. ¹⁵ Siro pe katuha ke ihē amondo axo tī. Juri pe aja tī. Nere pe aja tī. Nere rendyr pe aja tī. Orin pe aja tī. Upa ame'ē ta namō Tupā kotyhar ta ixo. Upa ame'ē ta pe katuha ke ihē amondo axo tī.

¹⁶ Pehē pejuman juman pehē juehe. (Aja pehē pepy'a katu pehē juehe pexo, aja pe-mujekwa katu.) Kirisutu kotyhar ta se ixo. Amō amō renda pe ixo. Upa ame'ē ta pehē pe katuha ke mondo ixo tī. Hom ok ta pe har ta ke pehē.

A'ejōhar je'ēha ke

¹⁷ Ihē mu ta! Apandu katu pehē pe. Amō koty koty ngā ke mujy'ar ame'ē ta rehe pesak katu. Amō koty koty jy'ar rahā, ame'ē ta je'ē je'ē ngā jupe. Katu ym aja. Ame'ē ta aja pexo ym tī. Ame'ē ta riki amō koty mu'e. A'erehe jurujar katuha ke amō ta hijar. Katu ym aja. Pehē ke amō ta mu'e, ame'ē riki katu ym, aja a'eta pandu naī. Māl Ame'ē ta namō pexo ym pehē. ¹⁸ Ame'ē ta riki Kirisutu, jandema'e sawa'e tema'e parakyha ke ma'ema'e ym. Myja me'ē a'eta jumuhury ngā juehe my? Ame'ē jō a'eta ma'ema'e. Panduha katu ame'ē ke a'eta pandu pandu. Māl Pandu katu te hū tī. Aja amō ta ke a'eta muka'u te'e. Ame'ē ta muka'u tar katu, aja ukwa ym ame'ē ta ke a'eta muka'u te'e riki. ¹⁹ Pehē anī. Myrandu katu rehe tapijar te'e we pejurujar katu, aja amō amō rekoha pe har ta hendu. A'erehe pehē rehe ihē rury katu. Ma'e katu ame'ē ke pekwa katu te, aja ihē aputar. Ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke pehē py'a pe pekwa pekwa ym pexo. ²⁰ Tupā riki jande py'a ke muhury katu ame'ē ke a'e. Pahar Satana ke a'e riki muputu'u ta. Aja rahā, pehē ke a'e muka'u ym te ta.

Mā peja pehē rehe Jesu, jandema'e sawa'e te ipy'a katu.

Katuha ke amō ta mondo tī

²¹ Pehē pe katuha ke Timo mondo ixo tī. Ihē namō Tupā je'ēha ke a'e pandu pandu tī. Pehē pe katuha ke Rusi mondo ixo tī. Jasā aja tī. Mondo ixo tī. Sosi aja tī. Katuha ke mondo ixo tī. Ame'ē mahapyr jundéu awa ta ke tī.

²² Ihē Tesi. Páu pandu ame'ē ke kome'ē paper rehe ihē riki amupinin ai. Jesu kotyhar ke ihē tī. Pehē pe katuha ke ihē amondo axo tī.

²³ Pehē pe katuha ke Ngái mondo ixo tī. Hok pe ko ihē axo. Ihē Páu. Ngái rok wyr pe Jesu kotyhar ta jy'ar jy'ar tī. Pehē pe katuha

ke Era mondo ixo tī. Se Korin ok tama'e tamatarer ke a'e riki matyr matyr. Me'ē me'ē tī. Pehē pe katuha ke Kwar mondo ixo tī. Jesu kotyhar ke a'e tī. ²⁴ [Mā peja johu pehē rehe Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te ipy'a katu. A'e tī. Amen.]

“Nde jō riki katu te me'ē ke” aja Tupā pe Páu pandu

²⁵ Tupā pe mā peja japandu: “Ne jō riki katu te me'ē ke” aja. Myrandu katu ke ihē apandu rahā, Jesu Kirisutu rehe har ihē apandu pandu. Kuja ihē amujekwa. Pehē py'a ke Tupā mātā katu, aja rahā, pejurujar katuha ke pehijar ym ta. Yman te myrandu katu ame'ē jetehehar te ke Tupā mujekwa ym. ²⁶ Apo anī. Ame'ē jetehehar te ke a'e mujekwa katu ngā pe 'y. Tupā je'ēha rehe ame'ē rehe har Tupā je'ēha pandu ame'ē ta mupinin. Amō we tī. Tupā mujekwa tī: “Pemujekewa peho” aja jande pe. Uhā te hū ame'ē ke a'e. Pe, upa awa ta pe Jesu kotyhar ta pandu pandu oho. Aja rahā, hendu ame'ē ta putar rahā, Kirisutu rehe jurujar katu ta tī. Je'ēha rehe hendu katu ta tī.

²⁷ Tupā jō riki ukwa katu te ame'ē ke a'e. Jande jaka'u te'eha jama'ema'eha ke rehe Jesu Kirisutu muhepy. A'erehe manō. A'erehe mā peja Tupā pe japandu: “Ne jō riki katu te ame'ē ke a'e” aja. Aja te'e ta japandu. A'e tī. Amen.

Upa.

Korin ok ta pe har ta pe Páu mupinim Peteĩhar ke

Amõ paper pinim ke Páu mondo py (1 Korin 5.9-11.) My ame'ẽ my? Ukwa ym awa. Kanim ame'ẽ.

A'engi amõ amõ ma'e rehe har Korin ok ta pe har ta ukwa tar katu. A'erehe upa ame'ẽ rehe har Páu mujekwa katu (1 Korin 7.1; 1 Korin 7.25; 1 Korin 8.1; 1 Korin 12.1; 1 Korin 16.1.) Ame'ẽ paper pinim ke kome'ẽ. Peteĩhar ke aja jakwa.

Jesu kotyhar ta pe: "Ihẽ mu ta" aja Páu pandu.

Korin ok ta pe Jesu kotyhar ta ixo ame'ẽ ta pe Páu mupinim

¹⁻² Pehẽ riki Jesu kotyhar ta ke. Korin ok ta pe har ta ke pehẽ. Ko pehẽ pe paper pinim ihẽ amupinim aĩ. Ihẽ Páu. Ihẽ namõ Sote ixo tĩ. Ihẽ pe Tupã pandu kwe:

—Nde ke ihẽ amondo axo. Jesu Kirisutu rehe har nde erepandu pandu ereho, aja ihẽ aputar — aja Tupã pandu.

Korin ok ta pe har ta! Jesu rehe pejuruja katu ame'ẽ ta ke pehẽ. Aja ym rahã we Tupã pandu:

—Ihẽ kotyhar wan ta pehẽ. Ihẽma'e wan ta — aja.

Jesu Kirisutu kotyhar ta ke pehẽ, a'erehe Tupãma'e ta ke pehẽ apo 'y. Aja upa Korin ok ta juramã rupi ixo ame'ẽ ta tĩ. Jesu Kirisutu rehe ipy'a moĩ moĩ ame'ẽ ta ke a'eta. Jesu Kirisutu riki jandema'e sawa'e te. A'eta Tupãma'e ta ke tĩ. Jesu riki jandema'e sawa'e te. A'etama'e sawa'e te a'e tĩ.

³ Tupã riki jande pái keruhũ. Jesu Kirisutu riki jandema'e sawa'e te. Mã peja pehẽ rehe a'eta usak katu. Mã peja pehẽ py'a ke a'eta muhury katu.

⁴ Jesu kotyhar ta ke pehẽ, a'erehe pehẽ rehe Tupã usak katu. A'erehe Tupã namõ ihẽ apandu pandu rahã: "Ne jô riki katu te me'ẽ ke" aja ihẽ apandu ipe. Aja te'eha ihẽ. ⁵ Jesu kotyhar ta ke pehẽ, a'erehe upa katu te ma'e ke namõ pexo. Tupã'ã me'ẽ me'ẽ, ame'ẽ ke namõ pexo. A'erehe ko upa amõ awa ta je'ẽha ke pekwa katu. Ame'ẽ pekwa katuha ke pehẽ pe a'e me'ẽ. Upa ma'e pekwa katuha namõ pexo tĩ. Ame'ẽ ke pehẽ pe a'e me'ẽ tĩ. Tupã rehe har amõ ta mu'e, ame'ẽ ke upa pekwa katu tĩ. Ame'ẽ ke pehẽ pe a'e me'ẽ tĩ. ⁶ Kirisutu rehe har pehẽ pe ihẽ apandu pandu. A'erehe ehe har pekwa katu. Pehijar ym ta. ⁷ A'erehe upa katu te ma'e katu ame'ẽ ke pehẽ pe Tupã muwyr. Tupã'ã me'ẽ ame'ẽ ke a'e muwyr. Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te ke Tupã mujwyr ta. Ame'ẽ ke rehe peharõ katu pexo rahã, upa katu te ma'e katu ame'ẽ

namõ pexo. ⁸⁻⁹ Ma'e Tupã pandu ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu. A'e pandu pehẽ pe:

—Ihẽ ra'yr namõ pehẽ juehe katu pehẽ pexo — aja.

Jesu Kirisutu riki jandema'e sawa'e te. Pehẽ py'a ke Tupã mātã katu te we ta rĩ. Aja te'eha a'e. Kuja pekwa ta. Pehẽ py'a a'e mātã rahã, pejuruja katuha ke pehijar ym ta. Aja rahã, Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te jywyr rahã, pehẽ rehe har kuja:

—Pehẽ peka'u te'eha pema'ema'eha namõ pexo — aja pandu ym te ta.

Pesarahã! A'e pandu ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu. A'erehe a'e pandu ym ta:

—Pehẽ peka'u te'eha pema'ema'eha namõ pexo — aja pandu ym te ta.

Amõ koty koty Jesu kotyhar ta ukwa ukwa

¹⁰ Ihẽ mu ta! Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te je'ẽha rupi pehẽ pe ihẽ apandu. Peje'ẽ je'ẽ hũ ym pehẽ jupe pexo! Aja rahã, amõ koty koty pekwa ym ta. Peteĩhar aja pekwa pexo. Pexoha peteĩhar aja pexo. ¹¹ Korói anam ta ngi har amõ ta ihẽ pe pandu:

—Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta je'ẽ je'ẽ hũ ngã jupe. Korin ok ta pe har ta ke ame'ẽ ta — aja.

¹² Kuja amõ koty koty pekwha. Amõ pandu: "Páu kotyhar ke ihẽ." Amõ pandu: "Anĩ. Apor kotyhar ke ihẽ" aja. Amõ pandu: "Anĩ. Petu kotyhar ke ihẽ" aja. Amõ pandu: "Anĩ. Jesu kotyhar ke ihẽ" aja.

¹³ Mã! Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta amõ koty koty ixo. Katu ym aja. Ihẽ riki myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe amanõ my? Anĩ. Aja ym. (Jesu riki ame'ẽ rehe manõ. A'erehe: "Páu kotyhar ke ihẽ" aja pepandu rahã, katu ym.) Pehẽ ke amõ ta mujahuk rahã, ihẽ kotyhar ke pehẽ, a'erehe mujahuk my? Anĩ. Aja ym. (Jesu kotyhar ta ke pehẽ, a'erehe pehẽ ke amõ ta mujahuk. Aja rahã: "Páu kotyhar ke ihẽ" aja pepandu rahã, katu ym tĩ.)

¹⁴⁻¹⁵ Pehẽ ngi har heta ngã ke ihẽ amujahuk ym. A'erehe: "Páu riki jande johu mujahuk. A'erehe Páu kotyhar ta ke jande" aja marã ka ym pepanduha. A'erehe ihẽ rury katu. A'erehe Tupã pe ihẽ apandu: "Ne jô riki katu te me'ẽ ke" aja. Pehẽ ngi har mokõi jô ihẽ amujahuk riki. Kiri ke ihẽ amujahuk. Ngái amõ tĩ. A'eta mokõi jô. ¹⁶ Pe, amõ ta ixo. Ihẽ aharái. Esete amõ ihẽ amujahuk tĩ. Ianam ta aja tĩ. A'eta jô nahã my. Amõ ta akwa ym ihẽ. (Heta ym amujahuk, a'erehe: "Páu kotyhar ta ke jande" aja pepandu rahã, katu ym.)

¹⁷ —Ngã ke emujahuk eho — aja ihẽ pe Kirisutu pandu ym te.

Kuja a'e pandu:

—Myrandu katu epandu pandu eho — ame'ë jô ihê pe pandu.

A'erehe ame'ë ke ihê apandu rahâ, sawa'e ukwa katu te pandu aja ym ihê apandu. Aja ihê apandu tipe rahâ, myra ngâ mupia ame'ë ke rehe Kirisutu manô, ame'ë rehe hendu katu ym ta awa. Amô koty hendu ta. Amô katu te pandu ame'ë ke rehe hendu katu ta. Katu ym aja. Mupara aja saka ta. Aja rahâ, myra ngâ mupia ame'ë ke rehe manô, ame'ë riki pyrâtâ ym, ame'ëja saka ta. Pyrâtâha rupi ngâ ke Tupâ muhâ katu, aja ym ta tipe. A'erehe pyrâtâ ym, ame'ëja saka ta.

Pyrâtâha ke Tupâ mujesak. Ukwa katu ha ke a'e mujesak tî.

¹⁸ “Myra ngâ mupia ame'ë ke rehe Kirisutu manô.” Ame'ë rehe jurujar katu ame'ë ta ke Tupâ muhâ katu. Ame'ë ta kuja ukwa katu: “Pyrâtâha rupi jande ke a'e muhâ katu” aja ukwa katu. Amô ta anî. Mupyraraha renda pe oho ta ame'ë ta hendu rahâ: “Ma'ewâ manô my. Ka'u te'e” aja ukwaha naî. ¹⁹⁻²⁰ Aja Tupâ ma'eha ke ukwa ym. Aja yman Tupâ je'êha rehe amô mupinim tî. Kuja Tupâ pandu:

“Jande jakwa katu te' aja pandu ame'ë ta ukwaha ke ihê amukanim ta” aja Tupâ pandu, aja amô mupinim.

Aja rahâ, Tupâ ma'eha ke mupyraraha renda pe oho ta ame'ë ta ukwa ym. A'erehe my ukwa katu ame'ë ta ixo my? My mu'e katu te hû ame'ë ta ixo my? My je'êha pandu katu te ame'ë ta ixo my? Upa ame'ë ta ukwaha ke Tupâ mukanim. Tupâ rehe ipy'a ym ame'ë ta ukwa katuha jaxer aja Tupâ mujekwa.

²¹ Tupâ ukwa katu te ame'ë ke a'e. Pandu:

—Amô ukwa katu te ha namô marâ ka ym ihê rehe har ukwaha — aja.

Myra ngâ mupia ame'ë ke rehe Kirisutu manô, ame'ë ke japandu pandu. “Ka'u te'e ame'ë” aja Tupâ rehe ipy'a ym ame'ë ta ukwaha naî. Tupâ pe jô anî. A'e pandu: “Myra ngâ mupia, ame'ë ke rehe Kirisutu manô, aja Pâu ta pandu pandu. Pe, Kirisutu rehe jurujar katu ame'ë ta ke ihê amuhâ katu ta” aja Tupâ pandu.

²² “Ma'e ke marâ ka ym amô ma'eha, ame'ë ke pyrâtâha namô Tupâ ma'ema'e rahâ, jande jajurujar katu ta ehe” aja jundêu awa ta pandu. Jundêu awa aja ym ame'ë ta amô koty pandu: “Ma'e ukwa katu te ha namô Tupâ rehe har pemujekwa rahâ, jande jajurujar katu ta ehe” aja riki. ²³ Jande riki anî. “Myra ngâ mupia ame'ë ke rehe Kirisutu manô” aja jô japandu pandu ngâ pe. “Ame'ë ke japutar ym” aja jundêu awa ta pandu jande pe. Kirisutu manô ame'ë rehe har jundêu awa aja ym ame'ë ta hendu rahâ:

“Mâ! Ka'u te'e ame'ë” aja riki a'eta ukwaha naî.

²⁴ Tupâ muhâ katu ame'ë ta anî. Jete har te ke ukwa. Myra ngâ mupia ame'ë ke rehe Kirisutu manô. Pe, Kirisutu rehe jurujar katu ame'ë ta ke Tupâ muhâ katu. Pyrâtâha namô muhâ katu. Kirisutu rehe jurujar katu ame'ë ta ke Tupâ muhâ katu rahâ, a'e ukwa katu te, aja jakwa katu. Aja upa Tupâ muhâ katu ame'ë ta ukwa katu tî.

²⁵ “Myra ngâ mupia ame'ë ke rehe Kirisutu manô. Mâ! Ka'u te'e” aja amô ta ukwaha naî. Anî. Ame'ë ta ukwaha 'ar koty te we Tupâ ukwa katuha. “Tupâ pyrâtâ ym” aja amô ta ukwaha naî. Anî. Ame'ë ta pyrâtâha 'ar koty te we Tupâ pyrâtâ te hû.

²⁶ Ihê mu ta! Pesarahâ! “Ihê kotyhar ta aja pemuruwak” aja pehê pe Tupâ pandu kwe. Myja pexoha my, ame'ë rehe har pekwa pekwa pexo. Arahâ pehê namô ukwa katu te ame'ë ta heta ym ixo. Aja pekwa katu. Pehê namô kapitâ ta aja me'ë ta heta ym ixo tî. Aja pekwa katu. Ima'ehû namô ixo ame'ë ta heta ym ixo tî. Aja pekwa katu tî. ²⁷ “Ukwa ym” aja ngâ ukwa ame'ë ta ke Tupâ muhâ katu. Ixotyhar ta aja a'e muruwak tî. Aja rahâ, ukwa katu te ame'ë ta ke a'e muhuxî. Pete'e pyta, a'erehe huxî. “Jande pitu te'e” aja amô ta ukwa ame'ë ta ke Tupâ muhâ katu tî. Ixotyhar ta aja a'e muruwak. Aja rahâ, pyrâtâ te ame'ë ta ke a'e muhuxî tî. Pete'e pyta, a'erehe huxî. ²⁸ “Katu ym a'eta” aja ngâ ukwa ame'ë ta ke Tupâ muhâ katu. Ixotyhar ta aja muruwak tî. “Jaxer ame'ë ta ke” aja ngâ ukwa ame'ë ta ke Tupâ muhâ katu tî. Ixotyhar ta aja muruwak tî. “Katu ym te a'erehe jaxer ai te” aja ngâ ukwa ame'ë ta ke Tupâ muhâ katu tî. Ixotyhar ta aja muruwak tî. Upa aja muhâ katu rahâ: “Ko ukwa katu te ame'ë ke katu te” aja Tupâ rehe ipy'a ym ame'ë ta ukwaha jupe naî, ame'ë ke Tupâ mukanim. “Ko pyrâtâ te ame'ë ke katu te” aja ukwaha jupe naî, ame'ë ke Tupâ mukanim tî. ²⁹ Aja Tupâ muhâ katu rahâ: “Ihê atu katu te ame'ë ke ihê” aja Tupâ pe marâ ka ym panduha.

³⁰ Jesu Kirisutu kotyhar ta ke pehê, aja Tupâ pehê ke muruwak. A'erehe Kirisutu ukwa katuha ke jande pe a'e muwyr. Kirisutu kotyhar ta ke jande, a'erehe jande pe Tupâ pandu: “Pehê katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixôî te pehê pe” aja. Ima'e ta ke jande tî. Jande ke a'e muhâ katu. ³¹ Upa aja riki Tupâ ma'ema'eha, a'erehe: “Mâ! Katu” aja amô pandu rahâ: “Tupâ ma'ema'eha jô katu te ame'ë ke” aja pandu. Aja Tupâ je'êha rehe panduha ihî:

“Katu aja ma'e ke rehe har amô pandu ta rahâ: ‘Tupâ ma'ema'eha jô katu te ame'ë ke’ aja epandu” aja amô mupinim.

2

Myra ngā mupia ame'e ke rehe Kirisutu manō

¹ Ihē mu ta! Pehē rehe ihē ahyk rahā, Tupā je'ēha ke ihē apandu pehē pe kwe. Jete har te ke ame'e. Yman mujekwa ym ngā pe a'e rī. Apo mujekwa katu 'y. Ame'e pehē pe ihē apandu rahā, je'ēha pandu katu te ha namō ihē apandu ym riki. Amō ukwa katu te ha namō ihē apandu ym tī. ² Pehē namō ihē axo rahā, ihē ajupandu ihē jupe:

—Jesu Kirisutu rehe har jō ihē apandu ta. Myra ngā mupia ame'e ke rehe a'e manō. Ame'e jō ihē apandu ta. Amō ma'e ke apandu ym ta — aja ihē jupe.

³ Pe, pehē namō ihē axo rahā, akyje ha ihē kangwer ym aja axo. Aryryi ihē tī. Tupā putar aja ym ihē apandu my, ame'e rehe ihē ajumuppyai. A'erehe akyje ha ihē kangwer ym aja axo. Aryryi ihē tī. ⁴ A'erehe myrandu ihē apandu pandu pehē pe rahā, amō ukwa katu te ha namō ihē apandu my? Anī. Aja ym. Ihē apandu rahā, pyratāha namō marā ka ym amō ma'e ha, ame'e ke Tupā'a ma'ema'e katu. Ame'e ke rehe pesak. A'erehe ihē apandu ame'e ke jete har te ke aja pekwa. (Tupā ihē namō ixo, aja pekwa katu tī.) ⁵ A'erehe Jesu rehe pejurujar katu. Amō ukwa katu te ha namō ihē apandu, a'erehe pejurujar katu ehe my? Anī. Aja ym. Tupāma'e pyratāha ke rehe pesak, a'erehe pejurujar katu ehe.

Tupā ukwa katu te a'e

⁶⁻⁷ Tupā'a rehe hendu katu te ame'e ta pe jō amō ukwa katu te ha namō ihē apandu pandu. Tupā rehe ipy'a ym ame'e ta ukwa katu te. Ame'e ukwa katu te ha namō aja ym ihē apandu. Kapitā ta ukwa katu te tī. Ame'e ukwa katu te ha namō aja ym ihē apandu tī. Anī. Kuja riki. Tupā ukwa katu te, ame'e ukwa katu te ha namō ihē apandu pandu. Kapitā tama'e pyratāha ke Tupā muputu'u ta. Tupā ukwa katu te ame'e ke a'e. Yman kome'e ywy keruhū a'e mujā ym rahā we a'e ukwa katuha ke a'e mujekwa. A'erehe a'e jupandu jupe:

—Ihē kotyhar ta ihē namō ixo ta. Katu te hū ta — aja Tupā.

Yman ame'e je'ēha a'e mujekwa ym rī. Apo a'e mujekwa katu 'y. Ame'e je'ēha ke ihē apandu pandu ngā pe. ⁸ Ame'e Tupā ukwa katu te ha ke kapitā ta ukwa ym. Kome'e ywy keruhū pe ixo ame'e tama'e kapitā ta ukwa ym. A'eta ukwa katu rahā, jandema'e sawa'e te ke a'eta jukwa ym ta tipe. Myra ngā mupia ame'e ke rehe jukwa ym ta tipe. Jandema'e sawa'e te riki katu te ame'e ke a'e. ⁹ Kuja Tupā je'ēha rehe amō mupinim:

“Ma'e ke Tupā moī katu. Ame'e ke ipy'a katu ehe ame'e ta pe a'e me'e katu.

Ame'e ke rehe usak ym we awa rī. Ame'e ke rehe har hendu ym tī.

Ame'e rehe har ipy'a pe ukwa ukwa ym awa tī.

Ame'e ke ipy'a katu ehe ame'e ta pe a'e me'e katu” aja amō mupinim.

Tupā rehe har Tupā'a mujekwa katu

¹⁰ (Ma'e katu ame'e ke ipy'a katu ehe ame'e ta pe Tupā me'e katu.) A'erehe Tupā ukwa katu te ha ke kome'e ywy keruhū pe ixo ame'e tama'e kapitā ta ukwa ym. Ame'e ke jande pe Tupā mujekwa katu. Yman mujekwa ym ngā pe rī. Apo a'e mujekwa katu 'y. I'ā jande pe a'e muwyr. A'e riki mujekwa katu jande pe 'y. Upa katu te ma'e ke I'ā ukwa katu. Tupā putar ame'e ke ngā ukwa ym. Ame'e ke upa katu te I'ā riki ukwa katu tī. Ma'erehe ma'e ke Tupā ma'ema'e my? Ame'e ke ngā ukwa ym. I'ā anī. Ukwa katu a'e. ¹¹ Amō ipy'a pe ukwa ukwa ixo ame'e ke a'e jō ukwa katu. Amō anī. Ukwa ym. Aja Tupā rehe har amō ukwa ym tī. I'ā jō ukwa katu. ¹² A'erehe ehe har jande pe I'ā mujekwa. Tupā rehe ipy'a ym ame'e ta ma'e ukwa. Aja ukwaha namō jande jaxo ym. Anī. I'ā ke jande pe Tupā muwyr, a'erehe ehe har jande pe I'ā mujekwa. Ma'e katu ame'e ke jande pe Tupā me'e, ame'e rehe har upa katu te jande pe I'ā mujekwa.

¹³ Amō ukwa katuha namō ma'e ke mu'e, ame'e ke japandu pandu ym. Tupā'a mujekwa ame'e ke jō japandu pandu katu. Ame'e ke ipy'a rehe I'ā ihī ame'e ta ke jande jamu'e mu'e katu. ¹⁴ Ipy'a rehe Tupā'a ihī ym rahā, a'e mu'e ame'e ke marā ka ym a'e ukwaha. “Ma'e puki my?” aja a'e pandu. Ukwa ym a'e. Tupā'a ihī ym ehe, a'erehe ukwa ym. “Mā ka'u” aja a'e pandu tī. Ma'e ke Tupā'a mujekwa, ame'e ke ipy'a rehe Tupā'a ihī ame'e ta jō ukwa katu. ¹⁵ Ipy'a rehe Tupā'a ihī rahā, upa ma'e ke ukwa katu. “Kō katu. Peme'e ihē pe katu” aja upa ukwa katu. Pe, Tupā'a ihī ehe, ame'e rehe har amō ukwa ym. “Mā ka'u te'e a'e” aja Tupā'a ihī ym ehe ame'e ukwaha naī. ¹⁶ Aja Tupā rehe har a'e ukwa ym tī. Aja kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī:

“Tupā ukwa ukwa uī, ame'e ke ukwa ym awa. Tupā ke marā ka ym amō mu'e ha” aja panduha ihī.

Aja rahā, Tupā rehe har Tupā'a ihī ym ehe ame'e ta ukwa ym te, aja mujekwa katu. A'erehe Tupā'a ihī ehe ame'e rehe har ukwa ym tī. Jande anī. Tupā'a jande py'a rehe ihī katu, a'erehe Kirisutu ma'e ukwa ukwa uī, ame'e ke jande jakwa. (Tupā'a mujekwa jande pe, a'erehe jakwa. Aja rahā, Tupā ukwa ukwa uī, ame'e ke jande jakwa tī.)

3

Ta'yn ta aja pehē

¹ Ihê mu ta! Tupã'ã rehe tapijar te'e we pepy'a katu, aja ym pexo. A'erehe pehê ke marã ka ym amu'e katuha. Peppy'a katu ym ehe, aja pexo. Ta'yn ra'yr u'ar ramô, ame'êja pexo. Aja rahã, Kirisutu rehe har amô amô we pejumu'e ym pexo. ² Ta'yn ra'yr ta aja pehê. Imembyr ra'yr pe imãĩ kamby me'ê. Aja pehê ke ihê amu'e. (Aja rahã ta'yr mi Kirisutu rehe har amu'e pehê ke.) Ma'e so'o rukwer pehê pe ihê ame'ê ym, ame'êja amu'e ym. (Aja rahã, upa katu te Kirisutu rehe har apandu ym pehê pe.) Arahã pekwa katu ym. Apo pekwa katu ym we ta rĩ. ³⁻⁴ Tupã rehe ipy'a ym ame'ê ta aja pehê, a'erehe pahar pekwa ym riki. Amô pandu: "Páu kotyhar ke ihê" aja. Amô pandu: "Ihê anĩ. Apor kotyhar ke ihê" aja. Aja amô koty koty jy'ar rahã, Tupã rehe ipy'a ym ame'ê ta aja pexo. Katu ym aja. A'erehe upa katu te Kirisutu rehe har pehê pe apandu ym we ta rĩ. A'erehe pejty'ym pehê juehe rahã, Tupã rehe ipy'a ym ame'ê ta aja pehê tĩ. Pehê peje'e je'e pehê jupe rahã, Tupã rehe ipy'a ym ame'ê ta aja pehê tĩ. A'eta ixoha aja pehê pexo tĩ. Katu ym aja.

Tupãma'e miasu ta ke

⁵ Ma'e riki Apor ma'ema'e my? Tupãma'e miasu ke a'e. Ma'e riki ihê ama'ema'e my? Ihê Páu. Tupãma'e miasu ke ihê tĩ. Jande juja katu te jande tĩ. (A'erehe amô koty koty pejy'ar rahã, katu ym. "Páu kotyhar ta ke jande." "Anĩ. Apor kotyhar ta ke jande." Aja rahã, katu ym.) Tupã je'êha ke pehê pe japandu pandu. Tupãma'e miasu ta ke jande. Pe, pejuruja katu ehe. Tupã pandu ame'ê ke Apor ma'ema'e. Aja ihê ama'ema'e tĩ. Jande juja katu te jande tĩ.

⁶ Pehê riki Tupãma'e kupixa aja pehê. Pe, ma'e ra'ĩ ihê ajtyym ipe, ame'êja saka. (Aja rahã Tupã je'êha pehê pe ihê apandu pandu, a'erehe Jesu rehe pejuruja katu.) Apor riki ma'eywa'y ra'yr rehe y ombor ixo, ame'êja saka. (Aja rahã, pehê pe Tupã je'êha ke a'e mu'emu'e katu. A'erehe Tupã rehe har pekwa katu pexo.) Pe, Tupã riki upa ma'e kupixa pe har ta ke mutiha, ame'êja saka. (Aja rahã Tupã riki pehê ke muhury katu.) ⁷ A'erehe ma'e ra'ĩ jytyym ame'ê ke katu te aja ym. (Aja rahã, ihê katu te aja ym ihê tĩ. Tupã je'êha apandu ame'ê ke ihê.) Y ombor ame'ê ke katu te aja ym tĩ. (Aja rahã, Apor katu te aja ym tĩ. Tupã je'êha ke mu'e ame'ê ke a'e.) Tupã jô riki katu te ame'ê ke a'e. A'e riki pehê ke muhury katu.

⁸ Ma'e ra'ĩ jytyym ame'ê ke amô namô juja katu te riki. Y ombor ame'ê namô juja katu te. Aja rahã, Tupã je'êha pandu ame'ê ke juja katu te. Mu'e ame'ê ke namô juja katu te riki. A'eta pe ma'e ke Tupã me'ê ta. Paraky katu ame'ê pe a'e me'ê katu ta. Paraky katu ym ame'ê pe me'ê katu ym ta. ⁹ Je'êha pandu

ame'ê ke namô mu'e, ame'ê ke pandu pandu ixo. Aja rahã, Apor namô Tupã je'êha ke ihê apandu pandu, ame'êja jaxo. Jande juja katu te jande tĩ. (A'erehe amô koty koty pejy'ar rahã, katu ym. "Páu kotyhar ta ke jande." "Anĩ. Apor kotyhar ta ke jande." Aja rahã, katu ym.)

¹⁰ Pehê riki Tupã rok aja tĩ. Ukwa katuha ke ihê pe Tupã muwyr. Ame'ê namô ok ke ihê amujã katu, aja ihê axo. Pyter ke ihê ajtyyka. (Aja rahã, Tupã je'êha ke ihê apandu pandu, pe, Jesu rehe ngã jurujar katu.) Ok ke amô ta upa mujã, ame'êja saka. (Aja rahã, Tupã rehe har a'eta mu'emu'e katu ngã pe.) Ok mujã rahã, katu mujã rahã, katu tiki. (Aja Tupã je'êha katu mu'e rahã, katu tiki.)

¹¹ Jesu Kirisutu riki ok pyter aja saka. A'e jô riki ok pyter katu te ame'ê ke aja saka. Tupã riki mu'am aja saka. A'erehe amô ok pyter ke marã ka ym mu'ãha. (Aja rahã, Jesu Kirisutu rehe har jô amô pandu ta me'ê te'e.)

¹² Ok pyter ke amô mu'am rahã, myra hãtã ke mu'am. Pahar ijuk ym ta. (Aja rahã, Kirisutu rehe har katu mu'e.) Aja rahã, katu mujã, ame'êja saka tĩ. Itatawa ke te'e mujã, ame'êja saka. Itatuwyr ke te'e mujã, ame'êja saka tĩ. Ita hepy hũ ame'ê ke te'e mujã, ame'êja saka tĩ. Amô ta myra hãtã ym ame'ê ke mu'am. Pahar ijuk ta. (Aja rahã, Kirisutu rehe har katu ym mu'e aja saka.) Aja rahã, katu ym mujã, ame'êja saka. Inaja ro ke te'e mujã, ame'êja saka. Kupi'i ke te'e mujã, ame'êja saka tĩ. Myra hãtã ym ame'ê ke te'e mujã, ame'êja saka tĩ.

¹³ Ok ke tata ukwãĩ rahã, myra hãtã jô pyta u'am. Aja Kirisutu jywyr rahã, ngã ke a'e mupyrara ta. Arahã myja me'ê ehe har amô mu'e, ame'ê ke Kirisutu mujekwa ta. Tata aja ame'ê namô a'e ukwa ta. Katu mu'e my? Katu ym mu'e my? Ame'ê ke a'e mujekwa ta. ¹⁴ Katu amô mu'e, aja Kirisutu ukwa rahã, ma'e katu ame'ê ke Tupã me'ê ta. Katu mu'e, ame'ê pe me'ê ta. ¹⁵ Katu ym mu'e, aja Kirisutu ukwa rahã, ma'e ke Tupã me'ê ym ipe. Nixói ma'e ke ipe. A'e ke Tupã muhã katu jô. Tata ngi jawe te'e uhem oho, ame'êja saka a'e.

¹⁶ Tupã'ã riki pehê py'a rehe ihĩ katu. A'erehe pehê riki Tupã ixoha renda aja pehê. Ame'ê ke pekwa katu. ¹⁷ A'erehe pehê pe amô jaxer ame'ê ke mu'e rahã, Tupã ixoha renda ke mujaxer, ame'êja saka tĩ. Aja rahã, ame'ê mu'eha ta ke Tupã mupyrara ta. Tupã ixoha renda riki katu te ame'ê ke. Pehê riki ixoha renda aja pehê. A'erehe pemujaxer ym pehê juehe har.

¹⁸ "Upa ihê akwa katu" aja amô ukwa ixo. Aja mã peja pejumuka'u te'e ym pehê juehe. "Upa ihê akwa katu" aja Tupã rehe ipy'a ym ame'ê ta ukwa ukwa ixo. Aja pehê ngi har amô ta ukwa ukwa ixo rahã, mã

peja kuja pepandu: “Mā! Jaka'u te'e jande. Jakwa ym jande” aja. Aja rahā ima'e ukwa katuha ke Tupā muwyr ta a'eta pe. Ehe har mujekwa ta a'eta pe tī. Aja rahā, Tupā rehe har a'eta ukwa katu ta. ¹⁹ Upa ma'e ukwa katu, aja Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta ukwaha naī. Anī. Ame'ē ta ukwa ym. Ka'u te'e aja Tupā ukwa katu. Yman aja Tupā je'ēha rehe panduha amō mupinim:

“Ma'e ukwa katu ame'ē kuja pandu: ‘Mā! Akwa katu ihē’ aja. Anī. Ame'ē ukwaha namō a'e ke Tupā muka'u te'e ta. Aja ame'ē ukwaha ke amō mukanim” aja panduha ihī.

²⁰ Aja amō we Tupā je'ēha rehe panduha ihī. Ame'ē ke mujekwa tī. Kuja:

“ ‘Akwa katu’ aja amō ukwa. Ame'ē riki jaxer aja Tupā ukwa katu” aja panduha ihī.

²¹ A'erehe: “Páu mu'e katu te.” “Anī. Apor mu'e katu te” aja mā peja pepandu ym. Aja rahā, amō koty koty pejy'ar ym ta. “Páu kotyhar ta ke jande.” “Apor kotyhar ta ke jande” aja ym ta pehē. Pesarahā! Upa ma'e ke pehē py'a mātāha ke. ²² Apor pehē mu'eha ke. Petu aja tī. Mu'eha ke a'e tī. Ihē aja tī. Ihē Páu. Pehē mu'eha ke ihē tī. Kome'ē ywy keruhū Tupā mujā, ame'ē pe pexo. A'erehe pehē rury katu aja pexo. Pehē pexo katu, a'erehe pehē rury katu pexo. Pehē pemanō rahā, Tupā namō pexo ta kŷ. Apo Tupā usak katu pehē rehe rī. Yman rahā aja ta tī. A'erehe aja upa ma'e ke pehē py'a mātāha ke. ²³ Pe, Kirisutu kotyhar ta ke pehē. Tupā kotyhar ke Kirisutu. (A'erehe mā peja amō koty koty pejy'ar ym.)

4

Kirisutu mondo ame'ē ta ke

¹ Pehē ke jande jamu'e. Jande rehe har pekwa pekwa pexo rahā, Kirisutuma'e mi-asu ta ke jande, aja mā peja pekwa pekwa pexo. Yman myrandu katu ke Tupā mujekwa ym rī. Ame'ē ke a'e mujekwa apo y. Ame'ē myrandu katu japandu pandu ame'ē ta ke jande, aja mā peja pekwa pekwa pexo. ² Miasu rahā, ijar pandu ame'ē ke a'e ma'ema'e katu ta me'ē te'e. Aja Kirisutu pandu ame'ē ke ihē ama'ema'e ta me'ē te'e tī. ³ Pesarahā! “Kirisutu pandu ame'ē ke Páu ma'ema'e katu ym” aja pepandu naī. Aja pepandu rahā, pehēma'e panduha ihē pe anī ta. “Kirisutu pandu ame'ē ke ihē ama'ema'e katu my?” aja ihē juehe har ajupandu ym ihē jupe tī. ⁴ A'e pandu ame'ē ke ihē ama'ema'e katu, aja ihē akwa katu. Ihē akwa tipe. “Nde katu” aja mujekwa ym we rī. Jandema'e sawa'e te riki pandu ta. “Katu nde erema'ema'e” aja a'e. (Ame'ē jō ihē aputar katu.) ⁵ A'erehe: “Kirisutu pandu ame'ē ke nde erema'ema'e” aja peje'ē

ym ta me'ē te'e. Jandema'e sawa'e te jywyr ym rahā we, aja peje'ē ym ta me'ē te'e. A'e jywyr rahā, amō ma'ema'eha ke a'e riki pandu ta. Amō ma'ema'eha ke amō ta ukwa ym, ame'ē ke jandema'e sawa'e te mujekwa ta. Ukwa katu a'e. Ipy'a pe ma'e ke amō ukwa ukwa ixo, ame'ē ke a'e mujekwa ta tī. Ukwa katu te a'e. Pe, ame'ē rehe har a'e pandu ta. Pe, katu ame'ē ke ma'ema'e, ame'ē ta pe Tupā jō pandu ta: “Pehē katu” aja. A'erehe: “Kirisutu pandu ame'ē ke Páu ma'ema'e katu ym” aja ihē rehe har peje'ē je'ē ym ta me'ē te'e.

⁶ Ihē mu ta! Apandu ramō ame'ē ke Apor rehe har ihē apandu. Ihē juehe har amō tī. Apandu tī. Jande mokōi jande juehe har ihē apandu. Aja rahā: “Peme'ē katu te ame'ē ke” aja pepandu ym ta. Aja Tupā je'ēha mujekwa. Kuja:

“Mā peja amō mupinim ame'ē rehe pehendu katu” aja panduha ihī.

Aja rahā, kuja ym ta: “Peme'ē katu. Jande ke mu'e katu” aja. “Anī. Peme'ē anī. Jande mu'eha riki katu te” aja pepandu ym ta tī. ⁷ Pehē mu'eha riki amō ta 'ar koty te we katuha aja ym riki. Upa mu'eha ta ke pehē koty Tupā mondo. Aja rahā: “Jande mu'eha ta amō mu'eha ta 'ar koty te we katuha” aja marā ka ym pepanduha. Tupā riki mondo. Pehē atu mu'am ym. Tupā mondo. A'erehe: “Jande mu'eha ta amō mu'eha ta 'ar koty te we katuha” aja marā ka ym pepanduha.

⁸ Korin ok ta pe har ta! Upa pehēma'e ke pehī, aja pekwaha naī. Pehēma'e hū namō pexo, aja pekwaha naī tī. Pehē riki kapitā keruhū. Jande anī, aja pekwaha naī. Mā! Pehē riki kapitā keruhū ta tipe rahā, katu tiki. Aja ta tipe rahā, pehē namō jande riki kapitā keruhū ta tipe tī. Upa ma'e ke namō pexo, a'erehe: “Páu ke japutar ym” aja pepandu. ⁹ Jande riki Kirisutu mondo ame'ē ta ke. Jande riki amō ta wyr koty te we katuha, aja Tupā mu'am, aja ihē akwa. Sonda ta jukwa ta ame'ē ta riki jaxer, aja ngā ukwa. Aja jande riki tī, aja upa ngā pe Tupā mujekwa. Aja Tupā je'ēha rahoha ta ukwa tī. Aja Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta ukwa tī. Jande jaxer ame'ē ta ke jande, aja ukwa tī. ¹⁰ Myra ngā mupia ame'ē ke rehe Kirisutu manō, aja japandu pandu, a'erehe jande riki jaka'u te'e, aja amō ta ukwaha. Pehē anī. Kirisutu kotyhar ta ke pehē, a'erehe pekwa katu te ame'ē ta ke pehē, aja amō ta ukwa. Jande riki pitu te'e aja amō ta ukwa. Pehē anī. Pehē pyrātā riki, aja amō ta ukwa. Katu ame'ē ta ke, aja pehē rehe har amō ta ukwa. Jande anī. Jaxer ame'ē ta ke aja ngā ukwa. ¹¹ Apo jande myahy jande jaxo. Jande janengwēi jaxo tī. Jandema'e mundeha ymanihar namō jaxo tī. Jande ke amō ta mupyrara tī. Jande jawata te'e jaxo. Jande rok nixōi. ¹² Jande japaraky

hũ. Aja tamatarer japyhyk. Pe, ame'ẽ pe upa jandema'e ke jande jajo'ok jo'ok. Jande rehe har amõ ta juru ai rahã, ame'ẽ ta pe japandu: "Mã peja pehẽ rehe Tupã usak katu" aja. Jande ke amõ ta mupyrara rahã, jande py'ahu te'e jahendu. ¹³Jande rehe har katu ym amõ ta pandu rahã, ame'ẽ ta pe hãtã jaje'ẽ ym jande. Katu ame'ẽ ke japandu a'eta pe. Ma'e puxi aja jande aja Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta ukwaha. Jaxer ai te aja jande rehe har ukwaha tĩ. Upa aja apo jaxo we rĩ. (Jesu mondo ame'ẽ ta ke jande.)

¹⁴Ihẽ amupinim ramõ ame'ẽ pe pehẽ ke ihẽ amuhuxĩ my? Anĩ. Aja ym. Pehẽ ke ihẽ amu'e tar katu, a'erehe aja ihẽ amupinim. Aja rahã, pehẽ pexoha ke pemukatu ta nahã my. Ta'yr ke ipái mu'e katu, aja pehẽ ke ihẽ amu'e tar katu tĩ. ¹⁵Myja Kirisutu kotyhar ta pexoha katu my? Ame'ẽ rehe har mu'e ame'ẽ ta mâte hũ ixo pehẽ koty. Pehẽ pái aja ame'ẽ ta heta ym. Peteĩ jõ pehẽ pái aja ixo. Ihẽ ame'ẽ. Jesu Kirisutu kotyhar ta ke pehẽ aja pexo. Myrandu katu pehẽ pe ihẽ apandu rahã, Kirisutu rehe pejuruja katu, a'erehe pehẽ pái aja ihẽ. ¹⁶A'erehe ihẽ aja pehẽ pexo tĩ. Aja rahã: "Katu te jande" aja pekwa ym pexo tĩ. ¹⁷Ko Timo ke pehẽ koty ihẽ amondo ta. Pehẽ pe a'e pandu ta:

—Jesu Kirisutu kotyhar ke Páu, a'erehe ixoha pyahu aja a'e ixo katu. Ame'ẽ ixoha pyahu ame'ẽ ke Jesu kotyhar ta pe Páu mu'e mu'e. Amõ amõ ok ta rupi ixo ame'ẽ ta ke mu'e mu'e — aja pehẽ pe Timo pandu ta.

Aja rahã, peharái ym ta. Timo pe Jesu rehe har ihẽ apandu rahã, a'e jururja katu ehe. A'erehe ihẽ ra'yr aja a'e. Ihẽ apy'a katu ehe ame'ẽ ke a'e. Ihẽ apandu ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu tĩ.

¹⁸Pehẽ koty ihẽ aho ym ta tipe aja pekwha, a'erehe pehẽ ngi ihẽ akyje aja pekwha naĩ. A'erehe pehẽ ngi har amõ amõ kuja ukwaha: "Mã! Jande ngi Páu kyje, a'erehe Timo ke a'e muwyr" aja riki. ¹⁹Pesarahã! Tupã putar rahã, pahar pehẽ koty ihẽ ahyk ta aho. Ihẽ ahyk rahã, ma'e ke ihẽ atu akwa ta. Amõ amõ ta pandu: "Mã! Jande ngi Páu kyje, a'erehe Timo ke a'e muwyr" aja pandu ame'ẽ ta ixo. Panduha jõ my? Panduha aja ma'ema'e katu my? Ame'ẽ ke ihẽ akwa ta. ²⁰Aja riki jande. Amõ pandu: "Tupã! Ihẽma'e kapitã keruhũ aja exo katu." Aja pandu rahã, Tupãma'e pyrãtãha ke a'e mukewa ta ipe. Pyrãtãha namõ ma'e ke ma'ema'e ta. Panduha jõ aja ixo ym ta. (Pyrãtãha muwyr ta.) ²¹A'erehe pehẽ koty ihẽ ahyk rahã, myja me'ẽ pehẽ pe katu my? Myra ra'yr namõ ahyk ta aho my? (Aja rahã, pehẽ ke anupã ta.) Pehẽ rehe ihẽ apy'a katuha namõ ihẽ ahyk ta aho my? Wewe katu panduha namõ ihẽ ahyk ta aho my? Pesarahã! Wewe katu panduha namõ

ihẽ ahyk tar katu. (A'erehe pahar pexoha pemukatu.)

5

Amõ rehe ka'u te'eha ke

¹Jesu kotyhar ta ke pehẽ. Pehẽ namõ amõ ixo. "Imãi nungar namõ a'e ukwer ou" aja ihẽ pe pehẽ koty ngi uhyk uwyr ame'ẽ ke pandu. Mã jaxer ai te ma'eha ke ame'ẽ. Jesu rehe jururja ym ame'ẽ ta aja ym ma'eha. ²Mã! Pehẽ ruxĩ ym. Anĩ. "Katu" aja pekwha pehẽ jupe. Anĩ. Katu ym aja. Mã peja ym pehẽ! Ame'ẽ ma'eha ngi pehẽ ruxĩ pexo. Ame'ẽ jaxer ai ame'ẽ ke ma'e, ame'ẽ ke pejy'ar rahã, pehẽ pyter ngi pemuhem pemondo. Jesu kotyhar tama'e jy'ariha renda rehe pejy'ar rahã, ame'ẽ sawa'e ke pemuxe ym. ³⁻⁴Pehẽ namõ ihẽ axo ym. Pepaite ihẽ axo. Anĩ. Ihẽ py'a rupi pehẽ rehe har ihẽ akwa akwa axo. A'erehe pehẽ namõ ihẽ axo, ame'ẽja saka. Pe, ame'ẽ jaxer ai ame'ẽ ke ma'e ame'ẽ pe, Jesu, jandema'e sawa'e te je'ẽha rupi ihẽ apandu.

—Mã peja nde ke Tupã mupyrara! — aja riki.

Amõ Jesu kotyhar har ta namõ pejy'ar rahã, pehẽ rehe har ihẽ akwa akwa axo, a'erehe pehẽ namõ ihẽ axo, ame'ẽja saka. Pehẽ pejy'ar rahã, Jesu, jandema'e sawa'e te riki pehẽ py'a ke mâtã ixo. Aja rahã, ma'e katu ame'ẽ ke pema'ema'e ta. ⁵A'erehe ame'ẽ sawa'e ke pemuhem pemondo pehẽ ngi. Aja rahã, Satana koty mondo, ame'ẽja saka. (Ãjã ramũĩ a'e.) Pe, ame'ẽ sawa'e ke a'e riki mahy ta. Mujaxer ta tĩ. Sawe'e i'ã anĩ. Jandema'e sawa'e te muhã katu ta. A'e jywyr rahã, ngã ke a'e mupyrara ta. Arahã ame'ẽ sawa'e'ã ke a'e muhã katu ta tĩ.

⁶"Katu te" aja pehẽ pekwa pehẽ jupe pexo rahã, katu ym. Mã peja ym pexo. Amõma'e panduha ke pekwa:

—Jaxi muhãĩ rahã, ipy'a ngi pyairo ke jo'ok. Ta'yr mi mupuk rahã, upa hukwer ke moro ta — aja panduha ihĩ.

Ame'ẽ ke pekwa katu. Aja peteĩ sawa'e ma'e ka'u te'eha ke ma'e rahã, a'e aja upa amõ ta ma'e ta tĩ. (Upa moro, ame'ẽja saka.) ⁷A'erehe ma'e ka'u te'eha ke ma'e ame'ẽ ke pehẽ pyter ngi pemuhem pemondo. Aja rahã, pehẽ py'a juhyk, aja pexo. Ymanihar aja pehẽ tĩ. (Pyairo ke pembor, ame'ẽja saka.) Aja rahã, hukwer ke moro ym ta tĩ. Aja rahã, pehẽ namõ ma'e ka'u te'eha ma'eha nixói tĩ. Aja pexo riki apo 'y, aja ihẽ akwa. Eji ywy ngi jundéu awa ta uhem oho rahã, arapuharan ra'yr ke a'eta jukwa. Ame'ẽ ke jukwa rahã, ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke Tupã mukanim, ame'ẽja saka. Ame'ẽ arapuharan ra'yr aja Kirisutu tĩ. A'e manõ. Jande ma'e jaka'u te'eha jama'ema'eha ke rehe a'e

muhepy. Ma'e jaka'u te'eha jama'ema'eha ke mukanim, ame'ëja saka. ⁸ A'erehe mā peja ima'e ta ke aja jaxo. Mā peja jande py'a juhyk, aja jaxo. Amō namō pandu rahā, mā peja jete har te ke jō japandu. Ma'e jaka'u te'eha ke mā peja jama'ema'e ym jaxo. Amō ta rehe jaxer ai ame'ë ke mā peja jama'e ym tī.

⁹ Amukwehe paper pinim pehē pe ihē amondo. Ame'ë pe kuja ihē amupinim:

“Amō kūjā rehe ka'u te'e hū. Ame'ë ke namō mā peja pejy'ar ym. Amō sawa'e rehe ka'u te'e tī. Ame'ë ke namō aja tī. Pejy'ar ym tī.”

¹⁰ “Pejy'ar ym inamō” aja amupinim rahā, Tupā rehe ipy'a ym ame'ë ta rehe har amupinim ym riki. Tupā kotyhar ta rehe har amupinim. Tupā rehe ipy'a ym ame'ë ta amō kūjā rehe ka'u te'e hū. Amō sawa'e rehe kūjā ka'u te'e hū tī. Amō tama'e ke rehe ipy'a moī moī hū. A'erehe mukanim riki amōma'e ke. Tupāran rehe ipy'a ke a'eta moī moī tī. Upa ame'ë ta namō pexo tar ym rahā, kome'ë wvy keruhū ngi pehem te ta tipe. ¹¹ “Pejy'ar ym inamō” aja ihē amupinim rahā, Jesu kotyhar ta rehe har ihē amupinim. Ame'ë riki amō kūjā rehe ka'u te'e. Amō sawa'e rehe ka'u te'e tī. Tupāran rehe ipy'a ke moī moī tī. Amō ta rehe juru ai tī. Kawī ngi ka'u tī. Amōma'e ke mukanim tī. Pesarahā! Ame'ë namō pejy'ar ym pexo. Hake inamō ma'e ke pe'u ym te tī.

¹²⁻¹³ Pesarahā! Jesu rehe jurujar ym ame'ë ta pe kuja ihē apandu ym:

—Ma'e peka'u te'eha ke pema'e. Mā peja pehē ke Tupā mupyrara — aja.

Ihē anī. Tupā riki aja me'ë pandu ta. Jesu kotyhar ta pe anī. Pehē atu pepandu katu:

—Mā peja ma'e peka'u te'eha ke pema'e ym — aja riki.

A'erehe ame'ë ka'u te'eha ma'eha ke mā peja pehē pyter ngi pemuhem pemondo.

6

Myja je'ë je'ëha ke muputu'u ngā ngi my?

¹ Jesu rehe pejurujar katu, a'erehe pehē riki pehē mu mu. Pe, pehē ngi har imu namō amō je'ë je'ë rahā, jurujar ym ame'ë ta ruwa koty oho riki. Mā katu ym. Mā peja peho ym. Anī. Tupā kotyhar ta ruwa koty peho. A'eta riki je'ë je'ëha ke mukatu ta.

² Pesarahā! 'Ar rehe angaha uhyk rahā, kome'ë wvy keruhū pe har ta pe Tupā kotyhar ta pandu: “Pehē katu.” Aja katu ame'ë ta pe pandu ta. “Pehē katu ym.” Aja katu ym ame'ë ta pe pandu ta tī. Kome'ë wvy keruhū pe har ta Tupā rehe ipy'a ym ame'ë ta pe aja rahā, ma'erehe pehē mu je'ë je'ëha ke pemukatu ym my? Mā peja ame'ë ke pemukatu!

³ Pesarahā! Tupā je'ëha rahoha ta pe japandu ta tī. “Pehē katu.” Aja Tupā rehe hendu katu ame'ë ta pe japandu ta. “Pehē katu ym.” Aja Tupā rehe hendu ym ame'ë ta pe japandu ta tī. Aja Tupā je'ëha rahoha ta pe japandu rahā, ma'erehe sehar peje'ë je'ëha ke pehē atu pemukatu ym my? Mā peja pemukatu!

⁴ Mā! Ame'ë rehe har amō ta je'ë je'ë rahā, jurujar ym ame'ë ta ruwa koty peho ta my? A'eta riki je'ë je'ëha mukatu ta my? Katu ym aja. A'eta riki katu ym ame'ë ta aja pekwa. A'erehe a'eta ruwa koty peho ym.

⁵ Mā katu ym. Pehē ngi ihē ruxī riki. Pejurujar katu ame'ë ta ngi har ukwa katu te ame'ë ixo my? Peteī ixo my? Pehī riki. (Ixyty peho.) A'e riki pehē mu ta je'ë je'ëha ke mukatu ta kī. ⁶ Pehē anī. Ixyty peho ym riki. Pehē mu ta riki je'ë je'ë rahā, jurujar ym ame'ë ta ruwa koty peho. A'eta riki je'ë je'ëha mukatu riki. Katu ym aja.

⁷ Mā jete har te riki. Imu ta je'ë je'ëha ke jurujar ym ame'ë ta ruwa koty peho. A'eta riki mukatu. A'eta ruwa koty peho, a'erehe katu ym pehē aja pemujekwa. Pehē rehe ma'e ka'u te'eha ke amō ma'e rahā, mā peja pexo. Pehē py'a pemujywy. Aja rahā, pahar pemukatu ta. Pehēma'e ke amō mukanim rahā, mā peja pexo. Pehē py'a pemujywy. Aja rahā, pahar pemukatu ta tī. ⁸ Anī. Aja pema'e ym pehē. Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e pehē jupe. Pehē riki pehē mu mu! Pehē mu ma'e ke pemukanim pexo. Katu ym aja.

⁹ Pesarahā! Tupā ixo ame'ë pe ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ë ta oho ym te ta. Ame'ë ke pekwa katu. Peka'u te'e ym. Pesarahā! Sawa'e te renda pe amō kūjā rehe ka'u te'e, ame'ë ke oho ym te ta. Amō sawa'e rehe ka'u te'e ame'ë ke aja tī. Oho ym te ta tī. Tupāran rehe ipy'a moī moī, ame'ë ta aja tī. Oho ym te ta tī. Sawa'e ta pame te'e ka'u te'e a'eta juehe, ame'ë ta aja tī. Oho ym te ta tī. Kūjā ta pame te'e ka'u te'e a'eta juehe, ame'ë ta aja tī. Oho ym te ta tī. Tupā ixo ame'ë pe oho ym te ta tī. ¹⁰ Amō ma'e ke mukanim, ame'ë ta aja tī. Oho ym te ta tī. Amōma'e ke rehe ipy'a moī moī ixo ame'ë ta aja tī. Oho ym te ta tī. Kawī ngi ka'u ame'ë ta aja tī. Oho ym te ta tī. Amō ta rehe juru ai, ame'ë ta aja tī. Oho ym te ta tī. Nupā. Aja amōma'e ke mukanim, ame'ë ta aja tī. Oho ym te ta tī. Upa ame'ë ta sawa'e te renda pe oho ym te ta. Tupā ixo ame'ë pe oho ym te ta.

¹¹ Aja me'ë pehē ngi har amō amō ixo kwe. Apo pehē py'a ke Tupā juhyk 'y. Upa ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke a'e juhyk. “Thē kotyhar ta ke pehē. Ihēma'e ta” aja Tupā pandu. Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te rehe pejurujar katu, a'erehe: “Pehē katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixōi te pehē pe” aja Tupā pandu. Pehē py'a rehe Tupāā

ihĩ katu, a'erehe: "Pehẽ katu te" aja Tupã pandu tĩ. (A'erehe pexoha katu aja pexo.)

Pehẽrehe har Tupã pe amõ ta pandu: "Ne jõ riki katu te ame'ẽ ke"

(Amõ rehe peka'u te'e aja pexo rahã, katu, aja pekwaha pehẽ jupe naĩ. Anĩ. Katu ym aja. Pehẽ riki Tupãma'e ke, a'erehe pexoha katu aja pexo rahã, katu tiki.) ¹² Pe, amõ pandu:

—Upa ma'e ke ihẽ ama'e tar katu, ame'ẽ ke ihẽ ama'e katu — aja.

Ame'ẽ jete tipe. Amõma'e ma'eha riki katu ym nde pe. "Upa ma'e ke ihẽ ama'ema'e tar katu, ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e katu" aja ihẽ apandu ta tipe. Pe, ihẽ ama'e rahã, marã ka ym ame'ẽ ama'eha ngi amuputu'uha. Ihẽ ke muma'e, ame'ẽja saka. A'erehe ihẽ ama'e. Katu ym aja. ¹³ Amõ pandu:

—Awa mi'u pehĩ, a'erehe awa pusu pehĩ tĩ. (U'u ta.) Pe, awa pusu pehĩ, a'erehe awa mi'u pehĩ tĩ, aja. (A'erehe jande myahy) — aja.

Ame'ẽ jete. Yman rahã, ame'ẽ mokõihar ke Tupã mumba ta. Awa mi'u ke. Awa u'uha ke tĩ. Mumba ta. Jande ke anĩ. Pete'e jande jaxo ta rĩ. A'erehe jaxoha katu, aja jaxo ta me'ẽ te'e. Amõ kũjã rehe sawa'e ka'u te'e, a'erehe sawa'e ke Tupã mujã my? Anĩ. Aja ym. Amõ sawa'e rehe kũjã ka'u te'e, a'erehe kũjã ke a'e mujã my? Anĩ. Aja ym tĩ. "Ihẽma'e ke" aja jandema'e sawa'e te putar, a'erehe awa ke a'e mujã. A'e riki jandema'e sawa'e te. Aja rahã, awa rete riki sawa'e tema'e ke, ame'ẽja saka. ¹⁴ Manõha ngi jandema'e sawa'e te ke Tupã mukwera katu muhem. Pe, ima'e pyrãtãha namõ jande ke a'e mukwera katu ta muhem tĩ. A'erehe awa rete riki sawa'e tema'e ke.

¹⁵ Kirisutuma'e ke pehẽ, ame'ẽ ke pekwa. Pe, Kirisutuma'e ke kũjã ka'u te'e ame'ẽ koty ihẽ amondo ta my? Anĩ ta. Marã ka ym amondoha. ¹⁶ Pesarahã! Kũjã ka'u te'e ame'ẽ namõ amõ jumusarãi rahã, mokõi riki peteihar aja ixo. Ame'ẽ ke pekwa my? Pekwa katu riki pehẽ! Kuja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ:

"Mokõihar riki peteihar wan ta" aja riki.

A'erehe kũjã ka'u te'e ame'ẽ namõ peju-musarãi rahã, inamõ Kirisutu peteihar aja ixo. Mã! Katu ym! A'erehe Kirisutuma'e ke kũjã ka'u te'e ame'ẽ koty ihẽ amondo ym te ta. ¹⁷ Pe, amõ riki jandema'e sawa'e tema'e ke rahã, inamõ peteihar aja ixo. Tupã'ã ihĩ katu ehe, a'erehe inamõ peteihar aja ixo.

¹⁸ Mã peja amõ kũjã rehe eka'u te'e ym. Mã peja amõ sawa'e rehe eka'u te'e ym tĩ. Ma'e ka'u te'eha ke amõ ma'e rahã, juehe jumuxaxer ym. Kũjã ka'u te'e ame'ẽ namõ amõ jumusarãi rahã, a'e jumahy juehe. Kirisutuma'e ym aja mujekwa, a'erehe a'e jumahy juehe. ¹⁹ Amõ we tĩ. Tupã'ã riki pehẽ py'a

rehe ihĩ katu, a'erehe pehẽ riki Tupã'ã rok aja pexo. Ame'ẽ ke pekwa katu. Pehẽ rehe l'ã ke Tupã muwyr. A'erehe pema'e tar katu ame'ẽ ke jõ pema'e ym. Anĩ. Tupã putar ame'ẽ ke pema'ema'e katu. A'erehe pexoha rehe pesak katu. Peka'u te'eha ke pema'e ym. ²⁰ Ta'yr manõ. Peka'u te'eha pema'ema'eha ke rehe a'e muhepy. A'erehe Tupãma'e ke pehẽ. (A'erehe pema'e tar katu ame'ẽ ke jõ, pema'e ym. Anĩ.) Tupã putar ame'ẽ ke pema'ema'e katu tĩ. Pexoha katu aja pexo. Aja rahã amõ ta pandu ta: "Ne jõ riki katu te me'ẽ ke" aja Tupã pe pandu ta.

7

Jumendar rahã, katumy? Ame'ẽ rehe har Páu mujekwa.

¹ Paper pinim ihẽ pe pemuwyr kwe. "Amõ jumendar rahã, katu my?" aja paper pinim ihẽ pe pemuwyr. Ame'ẽ rehe har ihẽ amupinin ta pehẽ pe apo 'y. Amõ jumendar ym rahã, katu tiki. ² Amõ rehe ka'u te'e hũ ngã. Amõ kũjã rehe sawa'e ka'u te'e. Amõ sawa'e rehe kũjã ka'u te'e tĩ. A'erehe kũjã namõ sawa'e jumendar rahã, katu tiki. Aja rahã, amõ kũjã rehe ka'u te'e ym ta. Sawe'e namõ kũjã jumendar rahã, katu tiki tĩ. Aja rahã, amõ sawa'e rehe ka'u te'e ym ta tĩ. ³ Hakehar riki putar rahã, mã peja inamõ ixawa'e ukwer. Ixawa'e riki putar rahã, mã peja inamõ hakehar ukwer tĩ. Jumuhury katu a'eta juehe. ⁴ Hakehar putar rahã jõ anĩ. Ixawa'e putar rahã, mã peja inamõ hakehar ukwer. Ixawa'e putar rahã jõ anĩ tĩ. Hakehar putar rahã, mã peja inamõ ixawa'e ukwer. ⁵ A'erehe hakehar putar rahã, mã peja inamõ ixawa'e ukwer. Ixawa'e putar rahã, mã peja inamõ hakehar ukwer tĩ.

Pe, hakehar pe ixawa'e kuja pandu:

—Tupã namõ ihẽ apandu pandu ta axo. A'erehe ne namõ ihẽ aker ym ta kũ — aja.

—A'e tũ — aja hakehar pandu.

Ixawa'e pe aja hakehar pandu tĩ. Aja jõ rahã, inamõ ixo ame'ẽ namõ mã peja eker ym. Aja heta ym ukwer rahã, katu. Ame'ẽ upa rahã, inamõ ukwer katu tĩ. Aja ym rahã, heta ukwer rahã, hakehar ame'ẽ ym rahã, amõ kũjã rehe ixawa'e ka'u te'e ta. Marã ka ym ame'ẽ mukaniha. Ixawa'e ame'ẽ ym rahã, amõ sawa'e rehe hakehar ka'u te'e ta tĩ. Marã ka ym mukaniha. "Amõ rehe eka'u te'erahã" aja Satana pandu, ame'ẽja saka. (Ãjã ramũ a'e.) Aja rahã katu ym. A'erehe Tupã namõ panduha upa rahã, mã peja inamõ ixo ame'ẽ namõ ukwer katu.

⁶ Jumendar ame'ẽ rehe har ihẽ apandu ramõ. "Mã peja ejumendar" aja ym ihẽ apandu. "Amõ putar rahã, ejumendar" aja ihẽ apandu. ⁷ Ihẽ rakehar ym riki ihẽ. Ihẽ Páu. Upa pehẽ ihẽ aja pexo, aja ihẽ aputar. Aja pame katu te amõ koty koty Tupã mujã.

Amō jumendar ta me'ē te'e. Amō jumendar ym ta me'ē te'e tī.

⁸ Jeje te'e ixo ame'ē ta pe ihē apandu ta kŷ. Ixawa'e manō ame'ē ta pe aja tī. Pesarahāl Ihē jeje te'e axo. Ihē aja pehē pexo rahā, mā peja pejumendar. Marā ka ym amō rehe ka'u te'eha mukaniha. Aja rahā, pejumendar rahā, katu tiki.

¹⁰ Upa jumendar ame'ē ta pe ihē apandu ta apo 'y. Ihē akwaha aja ym. Jandema'e sawa'e te mu'e ame'ē ke ihē apandu ta 'y. Kūjā ta pe apandu. Ne sawa'e ke mā peja ehijar ym. ¹¹ Nde erehijar, pe, amō sawa'e ke epyhyk ym. Nde jeje te'e exo kŷ. Aja nde ereputar ym rahā: "Nde sawa'e namō ejumukatu eho tī. Nde sawa'e koty ejwyr eho" aja apandu. Hakehar ke ixawa'e hijar ym ta me'ē te'e tī.

¹² Amō ta pe ihē apandu ta apo 'y. Ihē akwaha ke ihē apandu ta. Jandema'e sawa'e te je'ēha anī. Ko sawa'e riki Jesu rehe jurujar katu ame'ē ke a'e. Pe, hakehar riki jurujar ym ame'ē ke a'e. Pe, ixawa'e namō a'e ixo tar katu rahā, mā peja a'e ke ixawa'e hijar ym. ¹³ Ko kūjā riki Jesu rehe jurujar katu ame'ē ke a'e. Pe, ixawa'e riki jurujar ym ame'ē ke a'e. Pe, hakehar namō a'e ixo tar katu rahā, mā peja a'e ke hakehar hijar ym. ¹⁴ Ame'ē jurujar ym ame'ē ixawa'e riki hakehar namō ixo, a'erehe Tupā usak katu ehe, ixawa'e rehe. Hakehar riki jurujar ym ame'ē ke a'e. Ixawa'e namō ixo, a'erehe Tupā usak katu ehe tī, hakehar rehe. Aja ym rahā, ta'yn ta riki Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta aja saka ixo. Anī. Ta'yn ta Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta aja ym. A'erehe a'eta rehe Tupā usak katu tī.

¹⁵ Pe, Jesu rehe jurujar katu ame'ē ixo. Inamō ixo ame'ē ke Jesu rehe jurujar ym ame'ē ke a'e. Pe, a'e pandu: "Nde ke ahijar ta" aja. Aja rahā, mā peja hijar oho. "Eho ym" aja mā peja jurujar katu ame'ē epandu ym. Mā peja hijar oho. Kuja Tupā putar. Jumokōi je'ē je'ē ym ha rupi ixo, aja a'e putar. ¹⁶ Kūjā! Nde riki Jesu rehe jurujar katu ame'ē ke nde. Ne sawa'e namō exo katu. Aja rahā, a'e riki Jesu rehe jurujar katu ta nahā my tī. Sawae! Ne riki Jesu rehe jurujar katu ame'ē ke nde. Ne rakehar namō exo katu. Aja rahā, a'e riki Jesu rehe jurujar katu ta nahā my tī.

Tupā putar; aja pehē pexo katu

¹⁷ A'erehe myja me'ē amō ixo apo, aja mā peja exo rī. Pehē rehe Tupā katu usak, a'erehe a'e pandu: "Mā peja ihē kotyhar ta aja pemuruwak" aja. Arahā myja me'ē pexo my? (Pehē rakehar namō pexo my? Pehē sawa'e namō pexo my? Pehē pexo te'e me'ē te'e pehē, aja pexo my? Te'e paraky aja pexo my?) Ame'ē pexoha Tupā me'ē,

muwyr saka riki. A'erehe aja pame katu te pexo rī. Amō koty koty amō ta aja tī. Aja Jesu kotyhar ta pe ihē apandu pandu. Amō amō ok ta rupi ixo ame'ē ta pe ihē apandu pandu tī. ¹⁸ Amō rehe Tupā katu usak, a'erehe a'e pandu: "Mā peja ihē kotyhar ta aja pemuruwak" aja. Arahā ehe ihī ame'ē pিরer jupāha ihī my? Aja rahā, mā peja aja ixo, jupāha namō. Emukanim ym ame'ē ke. Jurujar katu py rahā, a'e ixo. Ame'ēja exo rī. Amō pe Tupā pandu: "Mā peja ihē kotyhar ta aja pemuruwak." Arahā, ehe ihī ame'ē pিরer ke jupā ym my. Aja rahā, mā peja jupā ym aja exo rī. Jurujar katu py rahā, a'e ixo. Aja exo rī. Jupā ym, aja exo rī. ¹⁹ Ehe ihī ame'ē pিরer jupā my? Ame'ē ke Tupā ukwa tar ym. Ehe ihī ame'ē pিরer jupā ym my? Ame'ē ke a'e ukwa tar ym tī. Kuja jō a'e ukwa tar katu. Ima'e je'ēha rehe amō hendu katu my. Ame'ē ke jō a'e ukwa tar katu.

²⁰ Ngā rehe Tupā katu usak rahā, a'e pandu: "Mā peja ihē kotyhar aja pemuruwak" aja. Arahā myja me'ē ngā ixo my, aja mā peja exo katu rī. ²¹ Ne rehe Tupā katu usak rahā, a'e pandu: "Mā peja ihē kotyhar aja pemuruwak" aja. Arahā se te'e paraky ame'ē ke nde my? Aja exo rī. Pe, nde jar pandu:

—Ihēma'e miasu ym nde apo 'y. Te'e eho katu — aja.

Aja rahā, mā peja ame'ē parakyha ngi ehem eho.

²² Sehar te'e paraky ame'ē ke rehe jandema'e sawa'e te katu usak, a'erehe pandu: "Mā peja ihē kotyhar aja pemuruwak" aja. Aja rahā, ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ngi uhem oho, ame'ēja saka. Ame'ē ngi poir ame'ē ke a'e, ame'ēja saka. Jandema'e sawa'e te kotyhar ke a'e, a'erehe poir aja saka ixo.

Pe, sehar amō pe te'e paraky aja ym ame'ē pe Kirisutu pandu: "Mā peja ihē kotyhar aja pemuruwak" aja. Aja rahā, Kirisutu pe te'e paraky aja a'e ixo apo 'y. ²³ Kirisutu manō. Arahā peka'u te'eha pema'ema'eha ke rehe a'e muhepy. Aja rahā Kirisutu manōha rupi pehē rehe Tupā muhepy, ame'ēja saka. A'erehe amō ta pe te'e paraky ame'ē tama'e aja ym pexo. (Tupāma'e ke pehē.) ²⁴ Ihē mu ta! Pesarahāl! Pehē rehe Tupā katu usak rahā, a'e pandu: "Mā peja ihē kotyhar ta aja pemuruwak" aja. Arahā Tupā namō pehē juehe katu pehē pexo. Ame'ē ke pehijar ym. Tapijar te'e we inamō pehē juehe katu pexo rī.

Jeje te'e ixo ame'ē ta rehe har

²⁵ "Myja me'ē jeje te'e ixo ame'ē ta pe japandu ta my" aja ihē pe paper pinim pemuwyr kwe. Ame'ē rehe har jandema'e sawa'e te je'ēha rupi ihē apandu ym. Ihē akwa ame'ē ke ihē apandu ta. Ihē rehe

jandema'e sawa'e te pyrara usak. A'erehe ihê apandu ame'ê ke rehe mā peja pehendu katu. (Ihê Páu.)

²⁶ Jesu rehe jurujar katu ame'ê ta ke Tupā rehe ipy'a ym ame'ê ta mupyrara ixo. A'erehe amō jeje te'e ixo rahā, aja te'e exo rī. Aja rahā, katu tiki. ²⁷ Nde rakehar namō nde erexo rahā, ehijar ym. Jeje te'e nde erexo rahā, kūjā ke epyhyk ym. Jeje te'e nde erexo rī. ²⁸ Jumendar rahā, ma'e ka'u te'eha ke nde erema'e ym. Kūjā jeje te'e ixo ame'ê jumendar rahā, ma'e ka'u te'eha ke ma'e ym. Jumendar ame'ê ta ima'e ke rehe usak usak ixo. Kupixa mujā. Imi'u matyr. Ima'e ke rehe usak usak hū ixo. Aja pehē rehe ihê aputar ym. A'erehe mā peja jeje te'e pexo, aja ihê apandu.

²⁹⁻³¹ Ihê mu ta! Pekwa katu pexo! 'Ar rehe angaha upa Tate. Kome'ê ywy keruhū yman ym ta ixo. Apo ixo ame'ê ke upa ta. A'erehe Tupāma'e ma'ema'eha rehe pesak py. A'engi ima'e ixoha rehe amō usak katu. A'erehe hakehar namō ixo ame'ê ta hakehar aja ym ame'ê ta aja pexo katu. Jeje te'e aja pexo katu. Aja rahā ixoha rehe har ukwa ukwa ym ta ixo. Jixi'u ame'ê ta riki hury katu ame'ê ta aja pexo katu! Puka puka ame'ê ta riki pyai ame'ê ta aja pexo katu! Ma'e ke muhepy jo'ok, ame'ê ta riki jo'ok ame'ê ke ima'e ym aja pexo katu. Ima'ehū namō ixo ame'ê ta riki ma'e ke ima'e ym te ame'ê ta aja pexo katu! Aja rahā ixoha rehe har ukwa ukwa ym ta ixo. 'Ar rehe angaha upa Tate, a'erehe Tupāma'e ma'ema'eha rehe pesak py. A'engi pehēma'e pexoha rehe pesak katu.

³² "Ma'e jande ja'u ta my? Ma'e jande jamunde ta my?" aja te'eha pekwa pekwa pexo. Pexoha rehe har pekwa pekwa pexo, aja ihê aputar ym. Sawa'e jeje te'e ixo rahā, jandema'e sawa'e te putar ame'ê ke a'e ma'ema'e tar katu. A'erehe: "Myja me'ê ima'e parakyha rehe ihê ama'ema'e katu my" aja jō a'e ukwa ukwa ixo. Ixoha rehe har ukwa ukwa ym ixo. ³³ Hakehar namō sawa'e ixo rahā, hakehar ke a'e muhury tar katu. A'erehe imi'u matyriha rehe har aja te'eha a'e ukwa ukwa ixo. Myja hakehar ke a'e muhury katu ta my. Ame'ê rehe har aja te'eha a'e ukwa ukwa ixo. ³⁴ A'erehe mokōi ukwaha rehe har ukwa ukwa ixo. Myja me'ê Tupā putar ame'ê ke a'e ma'ema'e katu my, aja a'e ukwa ukwa ixo tī.

Kūjā jeje te'e ixo ame'ê riki jandema'e sawa'e te pe ma'ema'e katu. Myja me'ê pyrātāha namō ima'e ke ma'ema'e katu my, aja a'e ukwa ukwa ixo. Myja me'ê ipy'a ke a'e moī moī katu ehe my, aja a'e ukwa ukwa ixo tī. Ixawa'e namō ixo, ame'ê anī. Ixawa'e ke a'e muhury tar katu, a'erehe: "Ma'e jande ja'u ta my" aja te'eha a'e ukwa ukwa ixo. Ixoha rehe har jō a'e ukwa ukwa ixo.

³⁵ Ihê apandu ramō ame'ê ke katu. Katu pehē pexoha ke ihê aputar, a'erehe aja me'ê ihê apandu ramō. "Ejumendar ym" aja ym ihê apandu riki. Katu ame'ê ke pema'ema'e, ame'ê ke ihê aputar. Ma'e matyriha rehe har pekwa pekwa ym ha namō jandema'e sawa'e te pe pema'ema'e katu. Aja ihê aputar. Tupā je'ēha ke pepandu pandu, ame'ê riki pehēma'e parakyha ke.

³⁶ Kūjā pāi pe sawa'e pandu: "Nde rajyr ihê aputar" aja. Ame'ê ta rehe har ihê apandu ta apo 'y. Ame'ê sawa'e pandu: "Kūjā ke ihê apyhyk ym ta apo 'y" aja. Aja a'e ukwa ukwa ixo: "Ihê apandu, a'erehe ihê apyhyk ym rahā, kūjā huxī ta" aja. Aja rahā, a'eta jumendar rahā, katu tiki. Pe, amō kūjā rehe sawa'e ka'u te'e hū. Marā ka ym mukaniha. A'erehe jumendar rahā, katu aja a'e ukwa ukwa ixo. Aja a'e putar. Aja rahā, kūjā pyhyk rahā, katu tiki. Pe, jumendar rahā, ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'e ym. ³⁷ Pe, sawa'e pandu:

—Ihê ajumendar ym ta apo 'y — aja.

Pe, kūjā pāi pandu: "Ere" aja. Kūjā pandu tī: "Ere" aja tī. Pe, amō kūjā rehe ka'u te'e ym, aja ukwa katu tī. Upa aja me'ê rahā, jumendar ym rahā, katu tiki. ³⁸ A'erehe kuja riki. Sawa'e kūjā namō jumendar rahā, katu tiki. Amō rahā, kūjā namō jumendar ym rahā, i'ar koty te we katuha.

³⁹ Ixawa'e ixo rahā, inamō kūjā ixo katu tī. Jeje te'e aja ixo ym. A'erehe amō sawa'e ke a'e pyhyk rahā, katu ym tiki. Ixawa'e manō rahā, amō sawa'e ke a'e pyhyk katu. A'e putar ame'ê ke pyhyk katu. Ame'ê sawa'e Jesu rehe jurujar katu ame'ê ke a'e. Aja me'ê jō a'e pyhyk katu. Jurujar ym ame'ê ke anī. Epyhyk ym. ⁴⁰ Ixawa'e manō ame'ê jeje te'e ixo rahā, i'ar koty te we a'e hury katuha. Aja riki ihê akwa. Tupā'a ihê py'a rehe ihī katu, a'erehe ihê apandu ame'ê ke rehe mā peja pehendu katu tī.

8

Tupāran ruwa koty ngā mi'u ke amō moī

¹ Tupāran ruwa koty ngā mi'u ke amō ta moī moī. "Ame'ê mi'u ke jande ja'u rahā, katu my?" aja ihê pe paper pinim pemuwyr kwe. Ame'ê rehe har ihê apandu ta apo 'y. (Anī. Apandu ym we rī.) Pehē ngi har amō panduha ihī: "Upa jande riki jakwa katuha namō jaxo" aja riki pandu. Aja: "Ihē akwa katu" aja amō ukwa ukwa ixo rahā, katu te aja ukwaha jupe. Pe, ma'e ke rehe harāi. Kuja. Imu ta rehe ipy'a katuha harāi. Imu ta rehe amō ipy'a katu rahā, ame'ê ta py'a ke mātā katu ta. ² Amō pandu:

—Upa katu te ihē akwa katu — aja ukwaha jupe.

Ame'ê riki jupe katu ame'ê te'e a'e jupe. A'erehe upa katu te a'e ukwa ym riki. ³ Pe,

Tupā rehe amō ipy'a katu, a'erehe imu ta rehe ipy'a katu tī. Aja rahā: "A'e katu" aja Tupā ukwa.

⁴ Apo ngā mi'u rehe har apandu ta. Tupāran ruwa koty ma'e so'o rukwer ke amō ta moī moī. (Ame'ē ke muhepyha renda pe amō ta muhepy hepy. Ame'ē ke Jesu kotyhar ta u'u rahā, katu my? Katu ym my?) Ame'ē rehe har ihē apandu ta apo 'y.

Ma'e ixuwe ym ame'ē ke tupāran aja amō ta ukwaha naī. ⁵ "Tupā" aja amō ta ukwaha naī tī. Ame'ē heta pete'e ixo my? Ywa pe pete'e ixo my? Kome'ē ywy keruhū pe pete'e ixo my? "Jandema'e sawa'e te" aja ukwaha naī tī. Ame'ē pete'e ixo my tī?

⁶ Jande pe anī. Peteihar jō Tupā te riki. A'e jō ixo aja jakwa katu. Jande pāi keruhū a'e. Upa ma'e ke a'e mujā. Jande jaxo, a'erehe: "Ne jō riki katu te me'ē ke" aja japandu ipe.

Peteihar jō riki Jesu Kirisutu. Jandema'e sawa'e te a'e. A'e je'ēha rupi upa ma'e ke Tupā mujā. A'e ixo, a'erehe jande ko jaxo tī.

⁷ Tupāran nixōi te, aja upa katu te Jesu kotyhar ta ukwa ym. Jurujar ym rahā we tupāran ruwa koty ngā mi'u ke a'eta moī moī hū. A'erehe apo ame'ē humi'u ke u'u rahā, ame'ē riki tupāran kotyhar ta ke, aja a'eta ukwa naī rī. Ame'ē ukwaha marā ka ym mukanīha. A'erehe: "Ma'e aka'u te'eha ke ihē ama'e. Katu ym ihē" aja ukwaha. ⁸ Ma'e ke jande ja'u, a'erehe i'ar koty te we Tupā namō a'e juehe katu a'e ixo my? Anī. Aja ym. Ma'e ke ja'u ym rahā, i'ar koty te we Tupā namō a'e juehe katu a'e ixo my? Anī. Aja ym tī. Juja katu te riki awa ta Tupā pe. U'u rahā, juja katu te. U'u ym rahā, juja katu te tī.

⁹ Tupāran ruwa koty ngā mi'u ke amō moī moī. Ame'ē ke pe'u rahā, katu. Pe'u ym rahā, katu tī. Pehē pe juja katu te. Jesu rehe jurujar katu wan ame'ē ta pe anī. "Katu ym" aja ukwa. Pe, pehē pe'u rahā, pehē rehe a'e usak. A'erehe a'e u'u tī. A'engi: "Mā! Ma'e aka'u te'eha ke ihē ama'e. Katu ym ihē" aja a'e ukwa. Aja rahā, mā peja ame'ē mi'u pe'u ym. (Ne mu ixoha ke emujaxer ym.)

¹⁰ Tupāran ihī. Ame'ē rok pe ngā mi'u ke huwa koty amō moī. Ame'ē ke u'u rahā, katu ym, aja Jesu rehe jurujar katu wan ame'ē ke ukwa. Nde pe anī. "Upa ihē akwa katu. Tupāran ixuwe ym" aja nde erekwa katu. A'erehe ame'ē rok pe nde erexe, pe, ngā mi'u ke nde ere'u. Ame'ē ke jurujar katu wan ame'ē ke usak, a'erehe a'e u'u tī. ¹¹ Pe, a'e pyai ixo. "Mā! Ma'e aka'u te'eha ke ihē ama'e. Katu ym ihē" aja a'e ukwa jupe. Mā! "Upa ihē akwa katu. Tupāran ixuwe ym" aja nde riki erekwa katu nde jupe. A'erehe jurujar katu wan ame'ē ke aja: "Katu ym ihē" aja ukwa jupe. A'e riki nde mu ke. A'e uhāha ke rehe Kirisutu manō. ¹² Ne mu ke nde eremupyai riki. A'erehe: "Ma'e aka'u te'eha

ke ihē ama'e" aja a'e ukwa jupe. Ne mu ke nde eremupyai rahā, nde riki ereka'u te'eha ke nde erema'e, aja Kirisutu riki ukwa katu, ame'ēja saka. ¹³ A'erehe ihē mu ixoha ke ihē amujaxer ym. Ihē Pāu. Tupāran ruwa koty ngā mi'u ihī. Ame'ē ke a'u rahā, katu ym, aja ihē mu ukwa rahā, ame'ē mi'u ke ihē a'u ym te ta tī. Ihē aja nde rahā, katu tiki tī. (E'u ym tī.)

9

Jesu mondo ame'ē ta ke

¹ Ihē aputar ame'ē ke ihē ama'ema'e katu. Jesu mondo ame'ē ke ihē. Ihē Pāu. Upa Jesu kwera katu uhem rahā, ihē asak ehe. Jandema'e sawa'e te ke a'e. Ima'e je'ēha ke ihē apandu pandu pehē pe, a'erehe pehē pejuruja katu ehe. Ixotyhar ta ke pehē. A'erehe Jesu mondo ame'ē ke ihē, aja pekwa ta me'ē te'e. ² "Amō Jesu mondo ame'ē ta jandema'e tamatarer ke pyhyk. Pāu anī. Pyhyk ym. A'erehe Pāu Jesu mondo ame'ē aja ym a'e" aja amō ta pandu naī. Pehē anī. "Pāu riki Jesu mondo ame'ē ke a'e" aja pekwa katu. Pehē riki jandema'e sawa'e te rehe pejuruja katu. A'erehe ihē riki Jesu mondo ame'ē ke ihē, aja pemujekwa ngā pe.

³ Amō Jesu mondo ame'ē ta jandema'e tamatarer ke pyhyk. Pāu anī. Jandema'e tamatarer ke pyhyk ym. A'erehe: "Pāu riki Jesu mondo ame'ē aja ym a'e" aja ukwaha. A'erehe: "Pāu pe jande mi'u jame'ē ym ta" aja pandu pandu rahā, mā kuja ihē apandu. ⁴ Tupā je'ēha ke ihē apandu pandu. Ame'ē riki ihēma'e parakyha. A'erehe ihē pe a'eta mi'u ke amō ta muwyr rahā, katu tiki. ⁵ Amō amō ok ta rupi Tupā je'ēha ke amō Jesu mondo ame'ē ta pandu pandu oho rahā, hakehar ta namō a'eta oho. Hakehar ta pe ngā mi'u me'ē me'ē tī. Jandema'e sawa'e te mu ta aja tī. Hakehar ta raho tī. Petu aja tī. Hakehar raho a'e tī. Mā! A'eta aja ihē rahā, katu tiki tī. Ngā mi'u ihē pe amō ta muwyr rahā, katu tiki tī. ⁶ Amō parakyha rehe Jesu mondo ame'ē ta paraky ym. Tupā je'ēha ke jō pandu pandu. Pe, imi'u ke amō ta me'ē me'ē ngā pe. Mā! Ihē jō aja ym my. Manambe amō. Amō parakyha rehe jande mokōi japaraky, pe, ame'ē rehe tamatarer japyhyk. Ame'ē pe jandema'e ke jajo'ok. Mā! Jande jō aja rahā, katu ym.

⁷ Jumaiha rehe sonda oho rahā, amō parakyha rehe paraky ym oho. Ima'e kapitā riki imi'u me'ē ipe. Ma'e ke kupixa pe ijar jytym rahā, ame'ē ke a'e u'u tī. Ixamby ke arapuharan ngi ijar jō'ok. Ame'ē ke a'e u'u. Mā! Aja saka ihē tī. Tupā je'ēha ke ihē apandu pandu. A'erehe ihē pe ngā mi'u amō ta muwyr rahā, katu tiki tī. Manambe pe aja tī. Me'ē ipe rahā, katu tiki tī.

⁸ Kupixa jar rehe har ihê apandu. Sonda ta amô. Arapuharan jar amô. Ame'ê ke jô ym. Aja Moise je'êha mujekwa katu ti. ⁹ Kuja Moise je'êha rehe jasak:

"Ahúi aja me'ê kurer ke jo'ok rahâ, tapi'iruhu pyrû pyrû oho ehe. Arahâ iâpûi ke epukwar ym ingi. U'u tar katu rahâ, mâ peja u'u, aja riki."

Paraky rahâ, ma'e ke u'u ti. Tapi'iruhu rehe jô Tupâ pyrara usak my? ¹⁰ Anî. Ame'ê rehe jô ym. Jande rehe har a'e ukwa ukwa ixo. (Jesu mondo ame'ê ta ke jande.) Je'êha ke japandu pandu rahâ, ngâ mi'u amô ta muwyr jande pe. (Tapi'iruhu paraky, ame'êja saka.) Pesarahâ! Kupixa ke amô mondok. Amô riki ma'e ke jytyim. Ame'ê mokôi riki kupixa ngi ma'e ke u'u ta. Aja a'eta ukwa katu. ¹¹ Kupixa pe ma'e ke amô jytyim. Ma'e tyarô rahâ, ame'ê ke ijar u'u ta. Aja jande ti. Tupâ je'êha ke pehê pe japandu pandu rahâ, ma'e ke jaytyim, ame'êja saka. Apo pehê ngi pehê mi'u japyhyk rahâ, katu tiki. (Kupixa ngi ijar ma'e u'u, ame'êja saka.) ¹² Aja amô Jesu mondo ame'ê ta riki. Pehê ngi pehê mi'u ke pyhyk rahâ, katu tiki. A'erehe pehê ngi ihê apyhyk rahâ, i'ar koty te we katuha. Manambe aja ti.

Pesarahâ! Pehê ngi ihê apyhyk ym te riki ma'e ke. Amô ma'e ke rehe ihê aparaky, aja tamatarer apyhyk. Pe, ame'ê pe ihêma'e ke ajo'ok. Manambe aja ti. Aja rahâ: "Páu ta te'e u'u tar katu, a'erehe Tupâ je'êha ke pandu pandu" aja amô ta pandu ym te ta. Aja pandu ym te ta awa, a'erehe myrandu katu rehe amô ta jurujar katu ta. Kirisutu rehe har ukwa katu ta ti. ¹³ Tupâ rehe ngâ jumu'eha renda keruhû pe pa'i ta paraky u'am. (Jundêu awa tama'e pa'i ta ke ame'ê ta.) Ame'ê renda pe ngâ mi'u ke amô ta werur. Ame'ê ke pa'i ta u'u ti. Ame'ê ke pekwa katu. Tupâ rehe ipy'a ke amô ta moi rahâ, arapuharan ra'yr ke a'eta hany. Jumu'eha renda keruhû pe hany. Pe, ame'ê ngi amô ke hany ame'ê ta u'u ti. Ame'ê ke pekwa katu. ¹⁴ Aja saka apo ti. "Mâ peja myrandu katu ke pandu pandu ame'ê ta pe pehê mi'u ke peme'ê katu." Aja jandema'e sawa'e te mujekwa katu.

¹⁵ Aja amô ta ngi ma'e ke ihê apyhyk ym. Kome'ê paper pinim ihê amondo rahâ, ihê pe ngâ mi'u ke amô ta me'ê ta, a'erehe ihê amupinim axo, aja pekwa. Anî. Aja ym. Muhepyha ke ihê apyhyk rahâ, ihê ruxi ta. Ihê amanô py ta tipe. Muhepyha ihê aputar ym. "Muhepyha ihê apyhyk ym ta" aja ajupandu katu te ihê jupe. "Aja ym" aja marâ ka ym amô ta panduha. ¹⁶ Myrandu katu ke ihê apandu pandu. A'erehe: "Katu te ihê" aja akwa ihê jupe rahâ, katu ym tiki. Pesarahâ! Jandema'e sawa'e te riki pandu: "Myrandu katu ke epandu pandu eho" aja ihê pe. Mâ! Ame'ê ke ihê apandu

pandu ym aho rahâ, ihê ke Tupâ mupyrara ta, aja akwa. ¹⁷ Ihê atu ihê aputar, a'erehe myrandu katu ke ihê apandu pandu aho rahâ, muhepyha ke ihê apyhyk rahâ, katu tiki. Anî. Aja ym riki. Tupâ riki ihê pe pandu: "Myrandu katu epandu eho" aja. Ame'ê parakyha ke ihê pe me'ê. A'erehe ihê apandu pandu aho. ¹⁸ Anî. Myrandu katu ihê apandu pandu aho rahâ, muhepyha ke ihê apyhyk ym. (Jesu mondo ame'ê ke ihê.) A'erehe muhepyha ke ihê apyhyk rahâ, katu tiki. Anî. Aja ym ta ihê. Apyhyk ym ta.

¹⁹ Ihê aputar ame'ê ke ihê ama'ema'e katu riki. Amôma'e te'e paraky ame'ê ke ihê aja ym ihê. Anî. Upa amô ta rehe te'e aparaky ame'ê ke ihê aja ihê axo. Aja rahâ upa ngâ pe myrandu katu ihê apandu pandu. Aja rahâ, heta ngâ Jesu rehe jurujar katu ta nahâ my. ²⁰ Jundêu awa ta namô ihê axo rahâ, a'eta ixoha aja ihê axo ti. Aja rahâ, Jesu rehe har ihê apandu rahâ, heta a'eta jurujar katu ta ehe my. Moise je'êha rehe jô ihê ahendu ym. Jesu je'êha rehe ihê ahendu katu ti. Amô ta riki Moise je'êha rehe jô hendu katu. A'eta namô ihê axo rahâ, a'eta ixoha aja ihê axo ti. Aja rahâ, Jesu rehe har ihê apandu rahâ, heta a'eta jurujar katu ta ehe my ti. ²¹ Aja jundêu awa aja ym ame'ê ta ti. A'eta namô ihê axo rahâ, a'eta ixoha aja ihê axo ti. A'eta namô ihê axo rahâ, jundêu awa ta ixoha, aja ym ihê axo. Aja rahâ, Jesu rehe har ihê apandu pandu rahâ, heta jundêu awa aja ym ame'ê ta jurujar katu ta ehe my ti. Pesarahâ! Kirisutu je'êha rehe ihê ahendu katu. A'erehe Tupâ je'êha rehe ihê ahendu katu ti. ²² Jesu rehe jurujar katu wan ame'ê ta namô ihê axo rahâ, a'eta ixoha aja ihê axo ti. Aja rahâ, Jesu rehe har ihê amujekwa katu rahâ, a'eta ukwa katu te we ta my ti. Pesarahâ! Amô ta ixoha, aja ihê axo ti. Aja rahâ, Jesu rehe har ihê apandu pandu rahâ, a'eta jurujar katu ta ehe my ti.

²³ Aja ihê axo. Aja rahâ, myrandu katu ke ihê apandu pandu katu aho. Pe, ma'e katu ame'ê ke ihê pe Tupâ muwyr. ²⁴ Jumusarái ha rehe amô ta ujan. Arahâ heta ujan oho tipe. Uhyk py ame'ê ke jô ma'e ke pyhyk. Ame'ê ke pekwa katu. A'erehe uhyk py, aja pejan katu ti. Aja rahâ, uhyk py, aja ma'e katu ame'ê ke Kirisutu me'ê, ame'ê ke pepyhyk ta. ²⁵ Jumusarái ha rehe amô ujan rahâ, wera rahâ pame katu te a'e ujan riki. Aja rahâ pyrâtâ katu oho. Pe, uhyk py rahâ, iâkâ rehe har ke iâkâ rehe kapitâ moi ta. Aja ujan ame'ê ke putar. Ame'ê iâkâ rehe har pahar jaxer ta oho. Tupâ je'êha mujekwa aja jande jaxo rahâ, ujaniha rehe jaxo, ame'êja saka. Pe, ma'e katu ame'ê ke Tupâ me'ê ta. Ame'ê jaxer ym te ta. A'erehe mâ peja Tupâ je'êha mujekwa aja pexo katu. ²⁶ A'erehe ihê ajan aja ihê axo ti. Tupâ je'êha mujekwa aja ihê axo. Pahar ahyk py ta aja ti. Jumusarái

ha rehe amō ipo pe tukwa tukwa. Te'e ihē atukwa tukwa ym. Pahar amō ke ihē aityk ta, aja hātā ihē atukwa tukwa. ²⁷ Ihē ke ihē ajutukwa tukwa ihē jupe. Aja rahā, pyrātā katu ihē axo. Aja rahā, ihē aputar ame'ē ke pahar ihē ama'ema'e ta. Ame'ē riki Tupā je'ēha mujekwa aja ihē axo. Amō ta pe ihē apandu: "Tupā je'ēha mujekwa aja pexo. Aja rahā, ma'e katu ame'ē ke Tupā me'ē ta pehē pe" aja riki. Pe, ihē riki Tupā je'ēha mujekwa aja axo ym rahā, ma'e katu ame'ē ke a'e me'ē ym ta ihē pe. Aja rahā, katu ym. A'erehe Tupā je'ēha mujekwa aja ihē axo. Ihē aja pexo tī. (Tupā je'ēha mujekwa, aja pexo tī.)

10

Tupāran rehe pehē py'a pemoi moiy ym

¹ Ihē mu ta! Jande ramūi ymanihar rehe har pekwa pekwa pexo. (Ame'ē ta Eji ywy ngi uhem ame'ē ta ke.) Moise namō ixo ame'ē ta ke a'eta. Upa ame'ē ta ywa takāxiha pu'am, ame'ē raikwer rupi wata oho. Upa ame'ē ta y apyrer rupi wata aha oho. Y rer riki y pytā ke. ² Ywa takāxiha pu'am ame'ē raikwer rupi wata oho. Mujahuk, ame'ēja saka. (Aja rahā, a'eta riki Moise kotyhar ta ke aja a'eta mujekwa. Hendu ta ehe.) Y apyrer rupi wata aha oho tī. Mujahuk, ame'ēja saka tī. (Aja rahā, a'eta riki Moise kotyhar ta ke aja mujekwa tī. Hendu ta ehe.) ³ Upa ame'ē ta ma'e mi'u ke u'u riki. Tupā'a me'ē ame'ē ke a'eta u'u. Ywa ngi mungyr ame'ē ke u'u. ⁴ Upa ame'ē ta y u'u tī. Tupā'a me'ē ame'ē ke a'eta u'u. Y ke a'eta putar rahā, ita ngi y ke Moise muhem. Tupā'a mujekwa ame'ē ngi muhem. Kirisutu je'ēha rupi muhem, ame'ēja saka. A'erehe Kirisutu rehe har a'eta pandu rahā: "Jande namō ita wata oho ixo ame'ēja saka" aja pandu. A'eta namō Kirisutu wata oho, ame'ēja saka a'erehe aja pandu. ⁵ A'eta rehe Tupā usak katu tipe. Tupā rehe a'eta hendu ym. A'erehe Tupā hury ym a'eta rehe. A'erehe a'eta rehe Tupā parahy. A'erehe upa tate a'eta ke a'e jukwa. Awa nixói te ame'ē rupi a'e tama'e kangwerupa heta tui.

⁶ Ame'ē ta aja jande jaxo rahā, katu ym tiki. A'erehe ame'ē ta aja pexo ym tī. Ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'ema'e. A'eta aja pema'ema'e ym tī. ⁷ Tupāran rehe ipy'a ke a'eta moī moī riki. A'eta aja pema'ema'e ym tī. A'eta rehe har kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihē:

"Tupāran rehe ipy'a ke a'eta moī moī rahā, ma'e ke u'uha rehe jō putar katu. A'engi purahái tī. Aja tupāran rehe ipy'a ke ame'ē ta moī moī."

Mā peja ame'ē ta aja pexo ym tī. Tupāran rehe pehē py'a pemoi moiy ym tī. ⁸ Amō kūjā

ta rehe sawa'e ta ka'u te'e. Amō sawa'e ta rehe kūjā ta ka'u te'e tī. Mā peja ame'ē ta aja pexo ym tī. A'eta ka'u te'e rahā, heta ngā ke Tupā jukwa. Kuja, 23.000 hetaha jukwa. Petei wera rahā, aja hetaha manō. ⁹ A'eta pandu: "Ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e rahā, jande ke Tupā mupyrara ym ta" aja pandu naī. A'erehe a'eta hendu ym ehe, pe, tapijar te'e we ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'ema'e. A'erehe a'eta ke mbói su'u riki. Pe, heta ngā manō. A'eta aja mā peja ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e ym pexo tī. ¹⁰ Tupā rehe har a'eta je'ē je'ē hū. A'eta aja pexo ym tī. A'eta je'ē je'ē hū rahā, Tupā je'ēha rahoha uhyk uwyr, pe, heta ame'ē ta ke a'e jukwa. A'erehe a'eta aja mā peja pexo ym tī. (Tupā rehe har peje'ē je'ē ym pexo tī.)

¹¹ Jande ramūi ymanihar rehe mātē me'ē uhyk. A'eta ixoha rehe har amō ta mupinim. Pe, ame'ē ke rehe jasak rahā, a'eta aja jaxo rahā, jande ke Tupā mupyrara ta tī, aja mujekwa. 'Ar rehe angaha uhyk tate, a'erehe jande ramūi ta aja mā peja ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e ym tī.

¹² A'erehe mā peja pandu ym amō: "Ihē akwa katu, a'erehe ma'e aka'u te'eha ke ihē ama'e ym ta" aja ukwaha naī. Mā! Aja ym a'e jupe. Pahar ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'e ta my. ¹³ Ma'e peka'u te'eha ke pema'e tar katu rahā, pehē riki awa ta te'e aja pe-mujekwa pehē jupe. Tupā pandu ame'ē ke a'e ma'ema'e katu ta. Ma'e peka'u te'eha ke pema'e tar katu. Marā ka ym peputu'uha ingi. Pe, pema'e ym rahā riki Tupā pandu ta: "A'ewan" aja. Pe, peputu'u ta ingi. Pema'e ym ta. Tupā pandu: "Ma'e peka'u te'eha ke pema'e tar katu rahā, pehē py'a ke ihē riki amātā ta" aja riki. Aja rahā, ame'ē ke pema'e ym ta. Tupā pandu ame'ē ke a'e ma'e katu ta.

¹⁴ Ihē rehe katu me'ē ta! Pehē ramūi ta ke Tupā mupyrara. A'erehe mā peja tupāran rehe pehē py'a pemoi moiy ym apo 'y. ¹⁵ Pehē pekwa katu ame'ē ta ke pehē. Aja mā ta pe ihē apandu pehē pe. Ihē apandu ame'ē ke jete my? Ame'ē ke pehē riki pekwa katu pehē jupe.

¹⁶ Jandema'e sawa'e te manōha ke jande jakwa jakwa jaī rahā, ma'e rykwer ke ja'u. Ita rekúi japyhyk rahā, japandu: "Ne jō riki katu te me'ē ke" aja Tupā pe. Pe, ame'ē rykwer ja'u rahā, Kirisutu ruwy ke uhem, ame'ē ke jakwa jakwa jaī. Aja rahā, Kirisutu namō jande juehe katu jaxo, aja jamujekwa ngā pe. Kirisutu kotyhar ta ke jande aja jamujekwa tī. Pe, mbeju ke jamopok tī. Ame'ē ke ja'u rahā, Kirisutu manō, ame'ē ke jakwa jakwa jaī tī. Aja rahā, Kirisutu namō jande juehe katu jaxo aja jamujekwa tī. Kirisutu kotyhar ta ke jande aja jamujekwa tī. ¹⁷ Jande reta jaxo. Mbeju riki petei.

Ame'e jande johu ja'u. A'erehe jande johu petelhar aja jaxo.

¹⁸ Jundéu awa ta rehe har pekwa pekwa pexo. Jesu rehe jurujar ym ame'e ta ke a'eta. Tupā rehe ipy'a ke a'eta mo'i mo'i rahā, ma'e hymba ke a'eta hapy. Jundéu awa tama'e pa'i ta hapy hapy. Ame'e riki a'etama'e parakyha. Pe, ame'e hymba ka'e ke amō u'u rahā, Tupā rehe ipy'a mo'i mo'i. Ixotyhar ta ke a'eta aja mujekwa. ¹⁹ Aja rahā, tupāran ixuwe, aja ihē apandu my? Anī. Aja ym. Ixuwe ym. Huwa koty amō mi'u ke amō mo'i. Ame'e ke amō u'u rahā, pyratāha pyhyk my? Anī. Aja ym. ²⁰ Kuja ihē apandu. Tupāran ruwa koty ma'e ke mo'i mo'i rahā, ājā ta pe ma'e ke me'e, ame'ēja saka riki. Tupā pe me'e, aja ym. A'erehe ame'e ke pe'u rahā, ājā ta namō pehē juehe katu pexo. Aja ihē aputar ym. Ixotyhar ta ke pehē, a'erehe aja ihē aputar ym tī. (A'erehe tupāran ruwa koty ma'e ke pemo'i ym.)

²¹ Jandema'e sawa'e te manōha ke pekwa pekwa pe'i rahā, ma'e rykwer pe'u. Aja rahā, jandema'e sawa'e te namō pehē juehe katu pexo, aja pemujekwa. Ixotyhar ta ke pehē aja tī. Aja rahā, marā ka ym ājā ta namō pehē juehe katu pexoha. A'erehe huwa koty ma'e ke mo'i ame'e ke marā ka ym pe'uha. Mbeju ke pe'u rahā, jandema'e sawa'e te manōha ke pekwa pekwa pe'i. Aja rahā, jandema'e sawa'e te namō pehē juehe katu pexo, aja pemujekwa. Ixotyhar ta ke pehē aja tī. Aja rahā, marā ka ym ājā ta namō pehē juehe katu pexo. A'erehe huwa koty ma'e ke mo'i, ame'e ke marā ka ym pe'uha. ²² Tupā ke jamuparahy tar ym. A'erehe mā peja ājā ta namō jande juehe katu jaxo ym. Tupāma'e pyratāha 'ar koty te we jandema'e pyratāha my? Anī. Aja ym riki. A'erehe ājā ta namō jande juehe katu jaxo rahā, jande ke Tupā mupyrara ta tī. A'erehe tupāran ruwa koty ngā mi'u mo'i, ame'e ke pe'u ym.

²³ "Upa japutar ame'e ke jama'e katu" aja amō ta pandu. Ame'e riki jete har te tipe. Upa ma'e ke katu, aja ym riki. "Upa japutar ame'e ke jama'e katu" aja panduha. Jete har te tipe. Upa ma'e amō ta ke muhury ym riki. ²⁴ Ma'e ke jumuhury juehe ame'e ke jō amō ma'e rahā, katu ym tiki. Amō ta ke muhury, ame'e ke amō ma'e rahā, katu tiki.

²⁵⁻²⁶ Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī: "Kome'e ywy keruhū Tupā mujā. Ima'e ke. Upa katu te kome'e ywy keruhū pe ixo, ame'e ke a'e mujā tī. Ima'e ke tī" aja.

A'erehe muhepyha renda ngi ma'e so'o rukwer ke pejo'ok rahā, pe'u katu te'e. "Tupā mujā ame'e ke ko" aja pekwa. "Tupāran ruwa koty kome'e so'o rukwer amō mo'i my?" aja ym pepandu. "Mo'i my?" aja pepandu ym ha namō pe'u katu.

²⁷ Jesu rehe jurujar ym ame'e ke nde pe pandu:

—Ihē rok pe ma'e ke e'u ejur — aja.

Pe, nde erepandu:

—Ihē aho ta kŷ — aja.

Pe, nde erehyk rahā, nde pe me'e, ame'e ke e'u. Hok jar pe: "Tupāran ruwa koty kome'e mi'u ke nde eremo'i my" aja epandu ym. (Nde erepandu ym ha namō e'u katu ma'e ke.) ²⁸ Pe, amō pandu. Jurujar katu wan ame'e ke a'e.

—Tupāran ruwa koty kome'e mi'u mo'i ame'e ke ko — aja.

Aja rahā, ame'e mi'u ke e'u ym. Jurujar katu wan ame'e ke pandu, a'erehe e'u ym. "U'u rahā, katu ym" aja a'e ukwaha naī, a'erehe e'u ym. ²⁹ A'e ukwaha ke, a'erehe e'u ym. Nde erekwa, aja ym. "Nde ere'u rahā, katu" aja nde erekwa katu.

Pe, amō pandu:

—Amō ukwa ame'e ke ihē ama'e rahā, katu ym aja akwa ihē jupe. A'erehe ihē akwa ame'e ke ihē ama'e ta. Amō ukwa ame'e ke ihē ama'e ym ta. ³⁰ Ihē mi'u ihē a'u rahā, Tupā pe ihē apandu: "Ne jō riki katu te me'e ke. Ihē mi'u ihē pe nde eremuwyr" aja. Pe, ihē a'u. Aja rahā, ma'erehe ihē rehe amō je'e je'e my? Je'e je'e rahā, katu ym — aja riki amō pandu. (Anī. Jurujar katu wan ame'e rehe nde erepy'a katu ta me'e te'e, a'erehe aja epandu ym.)

³¹ Upa ma'e ke pema'e rahā, katu ame'e ke pema'e. Ma'e ke pe'u rahā, aja tī. Katu ame'e ke pema'e tī. Aja rahā, Tupā pe: "Ne jō riki katu te me'e ke" aja amō ta pandu ta. ³² Katu aja pexo. Ma'e peka'u te'eha ke pema'e ym. Ame'e ke upa ngā ukwa rahā, ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'e ym ta tī. Tupā kotyhar ta aja tī. Ma'e ka'u te'eha ke ma'e ym ta tī. ³³ Ihē aja pexo tī. Upa ihē ama'e ame'e namō amō ta py'a ke ihē amuhury tar katu. Ihē juehe ajumuhuryha ke ihē ama'e ym. Amō ta ke ihē amuhury tar katu. Aja rahā, a'eta Jesu rehe jurujar katu ta my. Aja rahā, a'eta ke Tupā muhā katu ta.

11

Iākā ke jupyk ame'e rehe har

¹ (Amō ta ke ihē amuhury tar katu.) A'erehe ihē aja pexo tī. Ihē riki Kirisutu aja ihē axo tī. Amō ta py'a ke ihē amuhury tar katu. ² Ihē apandu ame'e ke pekwa pekwa pexo, a'erehe: "Pehē katu" aja ihē apandu ta. Ihē amu'e ame'e ke rehe pehendu katu, a'erehe: "Pehē katu" aja apandu ta tī. ³ Pesarahā! Kirisutu riki upa katu te awa tama'e sawa'e te. Ame'e ke pekwa, aja ihē aputar. Pe, ixawa'e riki hakeharma'e kapitam. Tupā riki Kirisutuma'e sawa'e te. ⁴ Jesu kotyhar tama'e jy'ariha renda pe Tupā namō sawa'e pandu pandu. Arahā iākā rehe ma'e ke namō jupyk rahā, katu ym. Ejupyk ym. Tupā je'ēha ngā pe pandu

pandu rahā, aja tī. Iākā ke ejupyk ym tī. Jupyk rahā, Kirisutu rehe hendu ym, aja mujekwa. Kirisutu sawa'e te aja ym, aja mujekwa.

⁵ Tupā rehe ngā jumu'eha renda pe Tupā namō kūjā pandu pandu. Arahā iākā rehe ma'e ke namō jupyk ym rahā, katu ym. Ixawa'e rehe a'e hendu ym, aja mujekwa ngā pe. A'erehe ixawa'e ke a'e muhuxī. (A'erehe mā peja iākā ke jupyk.) Tupā je'ēha ke kūjā pandu pandu rahā, aja tī. Mā peja iākā jupyk tī. Jupyk ym rahā, ixawa'e ke a'e muhuxī tī. Iākā ke kūjā jāpī rahā, huxī aja saka a'e. Iākā jupyk ym rahā, aja tī. Juja katu te riki. Huxī aja a'e ixo tī. (A'erehe mā peja iākā ke jupyk.) ⁶ Iākā rehe ma'e namō kūjā jupyk ym rahā, mā peja iākā ke amō jāpī. Iākā jāpī aja ixo rahā, a'e huxī. Aja rahā, jāpī ym rahā we, mā peja iākā ke jupyk. Tupā je'ēha pandu rahā, jupyk. Tupā namō pandu rahā, aja tī. Jupyk tī. ⁷ Tupā riki sawa'e te. A'e aja sawa'e riki kome'ē ywy keruhū pe kapitā a'e. A'erehe iākā rehe ma'e ke namō jupyk rahā, katu ym. Amō wyr koty te we a'e aja a'e mujekwa ym ta. Amō rehe te'e paraky aja mujekwa ym ta. Kūjā anī. Sawa'e rehe a'e hendu katu, aja mujekwa katu ta me'ē te'e. A'erehe mā peja iākā rehe ma'e namō jupyk.

⁸ Pesarahā! Sawa'e ke Tupā mujā py. A'engi sawa'e ngi ma'e ke jo'ok, pe, ame'ē ke te'e kūjā ke a'e mujā. Kūjā ngi sawa'e ke a'e mujā ym riki. ⁹ Sawa'e pete'e ixo, a'erehe kūjā ke Tupā mujā. Sawa'e namō ma'eha ke kūjā. Kūjā pete'e ixo, a'erehe sawa'e ke a'e mujā my? Anī. Aja ym riki. ¹⁰ A'erehe Tupā je'ēha sawa'e pandu rahā, iākā rehe ma'e ke namō kūjā jupyk. Aja rahā, ixawa'e rehe a'e hendu katu, aja mujekwa katu ngā pe. Ame'ē ke Tupā je'ēha rahoha ta usak rahā: “Katu tiki” aja ukwa.

¹¹ Tupā kotyhar ta aja jande jaxo. A'erehe marā ka ym sawa'e jejeha. Kūjā namō ma'eha putar. Marā ka ym kūjā jejeha. Sawa'e namō ma'eha putar a'e tī. ¹² Sawa'e ngi ma'e ke Tupā jo'ok, pe, ame'ē ke te'e kūjā ke a'e mujā. Aja apo kūjā ngi sawa'e uhem. U'ar rahā, ima'e pusu ngi uhem. Aja rahā, mokōi a'eta jumujā a'eta juehe aja mujekwa. Upa aja riki Tupā mu'am. Aja a'e putar.

¹³ Jesu kotyhar tama'e jy'ariha renda pe Tupā namō kūjā pandu pandu rahā, iākā rehe ma'e ke namō jupyk ym rahā, katu my? Ame'ē ke pehē riki pepandu. Pesarahā! Katu ym, aja pekwa. ¹⁴ Sawa'e a riki puku rahā, muhuxī, aja jakwa jande jupe. ¹⁵ Kūjā'a puku rahā, anī. Puku rahā, a'e katu te aja jakwa jande jupe. I'a riki jupyka ke aja Tupā mujā. ¹⁶ “Aja ym ta” aja amō ta je'ē je'ē tar katu rahā, kuja jō ihē apandu. Jande riki Jesu mondo ame'ē ta ke jande. Jande

riki japandu: “Iākā rehe ma'e ke namō kūjā jupyk rahā, katu tiki” aja. Pesarahā! Amō amō henda pe Tupā rehe ipy'a ke jurujar katu ame'ē ta moī moī rahā, aja kūjā ta ixo. Iākā rehe ma'e ke namō a'eta jupyk riki. A'erehe a'eta aja pehē kotyhar ta kūjā ta tī. Jupyk rahā, katu tī.

Jandema'e sawa'e te manōha ke ukwa ukwa ui

¹⁷ Apo amō rehe har ihē apandu ta. Tupā rehe pehē py'a pemoī moī rahā, pepy'a ym pehē juehe pexo. Tupā rehe har pejumu'e katu te we aja ym rī. A'erehe ihē rury ym ihē. Amō ta Tupā rehe ipy'a moī moī tar katu rahā, pemuka'u te'e pehē juehe. A'erehe Tupā rehe ipy'a moī moī katu ym. ¹⁸ Pesarahā! Pehē pejy'ar rahā, amō koty koty pekwa pexo. Aja pehē koty ngi uwyr ame'ē ta pandu ihē pe. Aja nahā my, aja ihē akwa. ¹⁹ [Amō koty koty ukwa ame'ē ta ixo nahā my. Aja rahā, katu ixo ame'ē ta ke amō ta ukwa ta. Ame'ē ke mujekwa ta me'ē te'e.] ²⁰ Pehē pejy'ar rahā, ma'e ke pe'u. Aja jandema'e sawa'e te manōha ke pekwa pekwa peī my? Anī. Aja ym pehē. ²¹ Pehē pe'u rahā, pe'u te'e. Uhyk py, ame'ē ke pahar riki u'u. Uhyk u'u. A'ejōhar uhyk ame'ē ke myahy riki. Nixói ma'e ke. Upa amō ta u'u. A'erehe amō ta iāpū riki. Amō ta kawī ngi ka'u riki. Amō ta myahy riki. Katu ym aja. ²² Pehē rok pehī. Pehē myahy rahā, a'ep pe'u katu. Amō Tupā kotyhar ta ke pemuhuxī. Ma'e nixói te, ame'ē ta jy'ar uwyr tī. Ame'ē ta uhyk rahā, ma'e u'uha ke nixói. A'erehe ame'ē ta ke pemuhuxī. Katu ym aja. Myja me'ē ihē apandu ta my? Pehē pejy'ar rahā, katu pexo, aja ihē apandu ta my? Anī. Aja ym riki pehē. Katu ym aja.

²³ Pesarahā! Jandema'e sawa'e te mu'e ihē ke. Ame'ē ke pehē pe ihē apandu tī. Jesu, jandema'e sawa'e te rehe huwajan ta ke Jun muhyk werur. Muhyk ym rahā we, ame'ē pytun rahā, mbeju ke Jesu pyhyk. ²⁴ Tupā pe a'e pandu: “Ne jō riki katu te me'ē ke” aja. Upa pandu rahā, mbeju ke a'e mopok. Pe, pandu: “Kome'ē riki ihē rete ke. Ihē amanō ta, a'erehe pehē pamanō ym ta. Ihē aja mbeju ke pemopok tī. Aja ihē amanōha ke pekwa pekwa peī” aja Jesu pandu. ²⁵ Aja upa a'eta mi'u u'u rahā, ita rekūi ke a'e pyhyk. Pe, pandu: “Kome'ē riki Tupā panduha pyahu aja saka. Ihē amanō ta, pe, ihē ruwy uhem ta. A'erehe a'e panduha pyahu riki jetehar te ke aja mujekwa. Ita rekūi pe ma'e rykwer pe'u rahā, mā peja ihē amanōha ke pekwa pekwa peī” aja riki Jesu. ²⁶ Aja rahā, kuja pekwa apo. Pejy'ar rahā, mbeju ke pe'u rahā pame katu te: “Ko jandema'e sawa'e te manō” aja pepandu pandu pehē jupe. Ita rekūi pe ma'e rykwer ihī. Ame'ē ke pe'u rahā pame katu te: “Ko jandema'e sawa'e

te manō” aja pepandu pandu pehē jupe. A'e jwyr ym rahā we, aja tapijar te'e we pema'ema'e.

²⁷ Mbeju ke u'u rahā, jandema'e sawa'e te manōha rehe har pandu pandu. Aja rahā, jumusarāi ha rupi u'u rahā, Kirisutu ke a'e putar ym. Aja a'e mujekwa. Ita rekūi pe ma'e rykwer ke jumusarāi ha rupi u'u rahā, aja tī. Kirisutu ke a'e putar ym tī, aja a'e mujekwa tī. Huwy ke a'e putar ym tī, aja mujekwa tī. Katu ym aja. ²⁸ “Ihē py'a juhyk aja me'ē ihē axo” aja amō ukwa py uī. Aja jō rahā, pe, mbeju ke a'e u'u katu. Ita rekūi pe ma'e rykwer ke u'u katu tī. Ipy'a juhyk ym ixo rahā, mā peja a'e u'u ym. ²⁹ Mbeju ke amō u'u rahā, jandema'e sawa'e te manōha rehe har a'e ukwa ukwa uī, aja a'e ukwa. Ita rekūi pe ma'e rykwer u'u rahā, aja tī. Jandema'e sawa'e te manōha rehe har a'e ukwa ukwa uī tī. Aja ukwa ym rahā riki u'u rahā, a'e ke Tupā mupyrara ta. ³⁰ Pesarahā! Amō ta ukwa ym rahā, u'u. A'erehe ame'ē ta ahy ixo. Amō ta pitu te'e ixo tī. Amō ta manō tī. (Tupā mupyrara riki.) ³¹ “Ihē py'a juhyk aja me'ē ihē axo” aja jakwa py. Pe, mbeju ke jande ja'u. Ma'e rykwer aja tī. Ja'u tī. Aja rahā, jande ke Tupā mupyrara ym ta. ³² “Pehē py'a juhyk ym pexo” aja jande pe Tupā mujekwa. Pe, jande ke a'e mupyrara. Aja rahā, ma'e jaka'u te'eha jama'ema'eha ke jahijar. Aja rahā, Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta namō jande ke a'e mupyrara hū ym ta.

³³ Ihē mu ta! Pesarahā! Pejy'ar rahā, jandema'e sawa'e te manōha rehe har pekwa pekwa peī rahā, peharō pehē juehe peī. Uhyk py ame'ē ta ke mā peja amō ta rehe peharō we peī rī. (Haikwer rupi uhyk uwyr, ame'ē ta rehe peharō katu. Pe, pehē johu peteihar aja pe'u.) ³⁴ Amō myahy rahā, mā peja hok pe a'e u'u. Pe, jy'ar uwyr rahā, u'u hū ym ta. Aja rahā, a'e ke Tupā mupyrara ym ta. Pe, amō we ma'e rehe har ihē apandu tar katu riki. Ame'ē ke pehē rehe ihē ahyk rahā, ihē apandu ta.

12

Ma'e katu ame'ē ke Tupā'a me'ē, ame'ē rehe har

¹ “Ma'e ke Tupā'a me'ē, ame'ē rehe har jande pe emujekwa” aja ihē pe paper pinim pemuwyr. Ame'ē rehe har ihē apandu ta apo 'y. Ihē mu ta! Jeteihar te'e pekwa, aja ihē aputar. ² Yman Tupā rehe pepy'a ym rahā we, tupāran rehe pehē py'a pemoī moī. Ixuwe ym ame'ē ke rehe pehē py'a pemoī moī. Arahā, peka'u te'e riki. Aja pekwa katu. ³ Ipy'a rehe Tupā'a ihī, ame'ē ke kuja pandu ym: “Jesu riki jaxer ai” aja pandu ym te. Aja marā ka ym panduha. Pe, kuja pandu katu: “Jesu riki ihēma'e sawa'e te.

Tupā'a e” aja amō pandu. Aja pekwa katu ame'ē ke ihē aputar.

⁴ Ma'e ke Tupā'a me'ē. Ame'ē ke amō koty koty a'e me'ē me'ē. Me'ēha riki peteihar jō. Tupā'a ke a'e. ⁵ Tupāma'e parakyha ke amō ma'ema'e rahā, amō koty koty paraky. Ijar riki peteihar. Jandema'e sawa'e te a'e. ⁶ Tupāma'e parakyha ke amō ma'ema'e rahā, amō ukwa katu te. Amō ukwa we. Amō ukwa katu ym. Me'ēha riki peteihar. Tupā'a e. Ma'eha ke ma'ema'e katu te rahā, ukwa katuha ke Tupā muwyr ipe. Ma'eha ma'ema'e we rahā, ukwa we ha ke a'e muwyr ipe tī. Aja a'e me'ē me'ē riki.

⁷ Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta ixo. Ame'ē ta rehe pame katu te pyratāha ke Tupā'a muwyr. A'erehe amō ta py'a ke ame'ē ta muhury katu. A'erehe pyratāha ke Tupā'a muwyr. Kuja. ⁸ Amō pe pyratāha ke Tupā'a muwyr. A'erehe upa ma'e ke ukwa katu te a'e. Tupā aja: “Ko katu.” “Ko katu ym” aja ukwa katu a'e tī. Amō pe Tupā rehe har Tupā'a mujekwa tī. A'erehe ukwa katu a'e. Mujekwaha riki peteihar. Tupā'a ke a'e. ⁹ Amō pe pyratāha ke Tupā'a muwyr. A'erehe ame'ē riki Tupā rehe amō ta 'ar koty te we jurujar katu. Amō pe pyratāha ke a'e muwyr tī. A'erehe ahy ixo ame'ē ta ke a'e mukatu. Pyratāha muwyr ame'ē ke peteihar. Tupā'a ke a'e. ¹⁰ Amō pe pyratāha ke a'e muwyr tī. A'erehe marā ka ym amō ma'eha, ame'ē ke a'e ma'ema'e katu. Amō pe pyratāha ke a'e muwyr tī. A'erehe Tupā mujekwa, ame'ē ke a'e pandu pandu katu ngā pe tī. Amō pe pyratāha ke a'e muwyr tī. A'erehe a'e ukwa katu, kuja: “Tupā rehe har Tupā'a je'ēha rupi pandu my” ame'ē ke ukwa katu. Anī rahā: “Tupā rehe har Tupā'a je'ēha rupi pandu ym my” aja ukwa katu. Amō pe pyratāha ke a'e muwyr tī. A'erehe amō awa je'ēha ke a'e pandu. Amō pe pyratāha ke a'e muwyr tī. A'erehe ame'ē amō awa je'ēha ke amō pandu, ame'ē ke ima'e je'ēha namō mujekwa katu ngā pe. (A'erehe ma'e pandu my, ame'ē ke upa ngā ukwa katu.) ¹¹ Ame'ē pyratāha muwyr ame'ē ke peteihar jō. Tupā'a ke a'e. A'e putar, a'erehe pyratāha ke a'e muwyr muwyr katu ngā pe.

Jande rete riki peteihar aja saka

¹² Kirisutu riki peteihar. Awa ke rehe heta ma'e ke ihī. Ijywa. Ipy. Itymā. Aja heta ihī. Aja jurujar katu ame'ē ta heta ixo. Upa ame'ē ta riki peteihar aja ngā ixo. Awa rete peteihar aja saka. Aja riki Kirisutu tī. Peteī a'e. Ixotyhar ta riki heta. Upa ame'ē ta peteihar aja ixo. ¹³ Aja jande tī. Jundēu awa ta ke jande my? Jundēu awa aja ym ame'ē ta ke jande my? Amō pe te'e paraky ame'ē ke jande my? Amō pe te'e paraky ame'ē aja ym ame'ē ke jande my? Upa jande ke peteihar

aja Tupā'ā mu'am. Kirisutu kotyhar ta ke jande aja mu'am. Upa jande py'a rehe a'e ihī katu. Petei a'e.

¹⁴ Amō rete rehe heta ma'e ke ihī. Petei jō aja ym. Heta ihī. Ijywa. Itymā. Ipy. Heta riki. Awa rete riki peteihar. ¹⁵ Ipy pandu: "Ihē riki awa po aja ym. A'erehe kome'e retema'e ym ihē" aja. Aja pandu naī. Ame'e py riki ame'e retema'e ke. ¹⁶ Inambi pandu: "Ihē riki awa reha aja ym. A'erehe kome'e retema'e ym ihē" aja pandu naī. Ame'e reha riki ame'e retema'e ke. ¹⁷ Amō rehe eha jō ihī rahā, marā ka ym a'e hēnduha. (Inambi nixói.) Amō rehe inambi jō ihī rahā, marā ka ym a'e hētūha. (Iāpūi nixói.) ¹⁸ Aja ym riki. Amō koty koty ma'e ke amō rete rehe Tupā moī. Eha ke. Inambi ke. Ijywa ke. A'e putar aja a'e moī. ¹⁹ Eha pame katu te rahā, hete nixói ta tipe. Ipy pame katu te rahā, aja tī. Hete nixói ta tipe. Inambi pame katu te rahā, aja tī. Hete nixói ta tipe. ²⁰ Aja ym riki. Amō koty koty ma'e ke hete rehe ihī. Inambi ke. Ijywa ke. Eha ke. Hete riki peteihar. Aja riki Tupā kotyhar ta ke. Heta ixo. Ame'e ta pe pyrātāha amō koty koty Tupā'ā muwyr. A'erehe ahy ixo ame'e ke amō mukatu. Amō awa je'ēha ke amō pandu. Tupā mujekwa ame'e ke amō pandu pandu katu. Aja riki. Pe, Tupā kotyhar ta riki peteihar aja ixo ta me'e te'e.

²¹ Pesarahā! Ipo pe eha: "Nde ke ihē aputar ym" aja pandu. Aja marā ka ym pandu. Ipy pe iākā: "Nde ke ihē aputar ym" aja pandu. Aja marā ka ym pandu tī. (A'erehe amō Tupā kotyhar pe: "Nde ke ihē aputar ym" aja nde erepandu ym ta me'e te'e.) ²² Amō we tī. Amō rete rehe ma'e ke pyrātā ym ame'e ixo, aja amō ukwaha naī. Ame'e nixói rahā, hete katu ym riki. ²³ Amō rete ke rehe ma'e ke ihī. Ame'e riki jaxer aja jakwaha naī. Ame'e ke jande jajupyk. Pe, katu te aja a'e ukwa. Amō rehe amō usak rahā, huxī riki awa. Ame'e ke jande jajupyk tī. Pe, katu te aja a'e ukwa tī. ²⁴ Amō hete ke rehe usak rahā, katu te aja amō ukwa. Ame'e ke jupyk ym awa. Huwa ke aja jupyk ym awa. Amō rete ke Tupā mujā rahā, amō ma'e ke jupyk ta me'e te'e. Ame'e riki i'ar koty te we katu, aja a'e mujā. ²⁵ Aja rahā, amō koty koty ym ta riki awa rete. Peteihar aja jō ixo. Upa awa retema'e ke ma'ema'e katu a'e juehe.

²⁶ Ijywa riki ahy ixo rahā, upa hete mahy. Ipy ahy ixo rahā, upa hete mahy tī. (A'erehe peteī Jesu kotyhar ahy ixo rahā, amō ta pyai tī.) Ijywa namō ma'e ke ma'e rahā, amō pandu: "Nde pyrātā" aja. Aja rahā, upa hete hury katu, ame'ēja saka. Ipy namō ma'ema'e rahā, amō pandu: "Nde pyrātā" aja. Aja rahā, upa hete hury katu, ame'ēja saka tī. Aja peteī katu rahā, wetep riki katu tī. Aja Tupā kotyhar ta tī. (Peteī hury katu

rahā, upa amō ta hury katu tī.) A'erehe amō pe: "Nde ke japutar ym" aja marā ym pandu. Amō ta namō jande juehe katu jande jaxo ta me'e te'e. Amō ta riki katu ym aja jande jakwa tipe rahā, ame'e riki katu te aja Tupā ukwa. A'erehe amō riki jaxer aja mā peja pepandu ym. Amō koty koty pekwa ym pexo. Peteihar aja jō pexo katu. (Amō rete rehe har apandu rahā, Tupā kotyhar ta rehe har ihē apandu. A'erehe: "Pehē ke japutar ym" aja pepandu ym. "Pehē katu ym" aja pepandu ym tī.)

²⁷ Upa pehē riki Kirisutu rete aja saka. Petei tēi riki Kirisutu retema'e ke aja saka. Amō riki ijywa aja saka. Amō riki ipy aja saka. Amō riki eha aja saka. Aja pame katu te. ²⁸ Tupā kotyhar ta aja tī. Amō amō ta ke Tupā mu'am. Kuja. Jesu mondo ame'e ta ke aja a'e mu'am py. A'engi Tupā mujekwa, ame'e ke pandu pandu ame'e ta ke a'e mu'am tī. A'engi Tupā je'ēha ke mu'e ame'e ta ke a'e mu'am tī. A'engi marā ka ym amō ma'eha, ame'e ke ma'ema'e katu ame'e ta ke a'e mu'am tī. A'engi Tupā'āma'e pyrātāha namō ahy ixo ame'e ta ke mukatu ame'e ta ke a'e mu'am tī. Amō ta ke amō namō ma'ema'e katu ame'e ta ke a'e mu'am tī. Je'ēha te rupi mondo mondo ame'e ta ke a'e mu'am tī. Amō awa je'ēha ke pandu ame'e ta ke a'e mu'am tī.

²⁹ Pesarahā! Upa katu te Jesu mondo ame'e ta aja ym. Amō amō aja. Upa katu te Tupā mujekwa, ame'e ke pandu pandu ame'e ta aja ym tī. Amō amō aja. Upa katu te Tupā je'ēha pandu ame'e ta aja ym tī. Amō amō aja. Upa katu te marā ka ym amō ma'eha, ame'e ke ma'ema'e katu ame'e ta aja ym tī. Amō amō aja. ³⁰ Upa katu te ahy ixo ame'e ta ke mukatu ame'e ta aja ym tī. Amō amō aja. Upa katu te amō awa je'ēha ke pandu ame'e ta aja ym tī. Amō amō aja. Amō awa je'ēha ke pandu ame'e ke ima'e je'ēha namō mujekwa. Upa katu te ame'e ta aja ym tī. Amō amō aja. Pesarahā! Amō koty koty Tupā kotyhar ta ma'ema'eha. ³¹ Ma'e ke Tupā'a me'e me'e. Amō riki katu te. Amō riki katu. I'ar koty te we katuha, ame'e ke peputar pexo.

Pesarahā! Kuja riki i'ar koty te we katu te ha ke. Ko amujekwa ta kŷ.

13

Ipy'a katuha ke

¹ Amō awa ta je'ēha ke ihē apandu katu my? Tupā je'ēha rahoha ta je'ēha ke ihē apandu katu my? Pe, amō ta rehe ihē apy'a ym rahā, katu ym. Ihē apandu, ame'e riki ma'e tyapuha jō riki. "Pē! Pē! Pē!" aja ita nupā tyapuha jō riki. Tyapu te'e jō. Katu ym aja.

(A'erehe amō ta rehe ihē apy'a katu ta me'ē te'e.

Ame'ē riki katu te me'ē ke.)

² Tupā mujekwa ame'ē ke ihē apandu pandu katu my?

Pe, amō ta rehe ihē apy'a ym rahā, katu ym. Upa katu te ma'e ke ihē akwa katu my?

Pe, amō ta rehe ihē apy'a ym rahā, katu ym. Amō ukwa ym ame'ē ke ihē pe Tupā mu-

jekwa my? A'erehe ame'ē ke ihē akwa katu. Pe, amō ta rehe ihē apy'a ym rahā, katu ym.

(A'erehe amō ta rehe ihē apy'a katu ta me'ē te'e.

Ame'ē riki katu te me'ē ke.)

Ihē ajurujar katu te. A'erehe ajurujar katuha namō marā ka ym amō ma'e'ha, ame'ē ke ihē ama'e katu.

Pe, amō ta rehe ihē apy'a ym rahā, katu ym. Te'e riki ihē axo. Katu ym aja.

(A'erehe amō ta rehe ihē apy'a katu ta me'ē te'e.

Ame'ē riki katu te me'ē ke.)

³ Ima'e ym te ame'ē ta pe upa katu te ihēma'e ke ihē ame'ē me'ē my?

Pe, amō ta rehe ihē apy'a ym rahā, katu ym. Tata pe ihē ke amō hapy my? Aja jukwa. Aja

Jesu rehe ajurujar katuha ke ahijar ym, aja ihē amujekwa my?

Pe, amō ta rehe ihē apy'a ym rahā, katu ym. Marā ka ym ihē katuha. Katu ym aja.

(A'erehe amō ta rehe ihē apy'a katu ta me'ē te'e.

Ame'ē riki katu te me'ē ke.)

⁴ Amō ta rehe japy'a katu rahā, pahar amō ta rehe japarahy ym. Wewe katu japandu ipe.

Amō ta rehe japy'a katu rahā, Jajyty'y ym a'eta rehe.

Amō ta i'ar koty te we jande katuha aja ym jakwa. "Katu te ame'ē ke jande" aja jakwa ym jande jupe tī.

⁵ Amō ta rehe jande japy'a katu rahā, jaju-muhuxī ame'ē ke jama'e ym.

Jande juehe har jō jakwa jakwa ym jaxo tī. Amō ta rehe har jakwa jakwa ta jaxo.

Pahar japarahy ym tī. Amō ta rehe japy'a katu,

A'erehe pahar amō ka'u te'e'ha ma'e'ha ke jaharāi.

Pahar jande py'a jamujywywyr ehe.

⁶ Amō ta rehe japy'a katu, a'erehe amō riki ma'e ka'u te'e'ha ke ma'e rahā, jande rury ym. Japyai riki.

Katu aja amō ixo rahā, jande rury katu ehe.

⁷ Amō ta rehe japy'a katu, a'erehe: "A'e jyty'ym. Jaxer ai a'e" aja ehe har japandu ym.

Amō ta rehe japy'a katu, a'erehe juehe har Amō pandu rahā, jande jajurujar katu ehe.

Amō riki katu ym rahā, a'e katu wan ta oho, ame'ē rehe jaharō katu jaxo.

Amō ta rehe japy'a katu, a'erehe jande ke A'e mahy rahā, jande py'ahu te'e jahendu.

⁸ Amō ta rehe tapijar te'e japy'a katu jaxo. Ipy'a katuha upa ym ta.

Amō ma'e ke upa ta. Kuja.

Tupā mujekwa ame'ē ke amō ta pandu pandu. Ame'ē panduha ke upa ta.

Amō awa ta je'ēha ke pandu ame'ē ke Tupā'ā muwywyr amō pe. Ame'ē ke upa ta tī.

Ma'e ukwa katu te ha ke Tupā'ā muwywyr amō pe. Ame'ē ke upa ta tī.

Ipy'a katuha anī. Upa ym ta ame'ē.

⁹ Ma'e ukwa katu te ha ke Tupā'ā muwywyr tipe. Upa katu te ukwa ym awa, ukwa we.

Tupā'ā mujekwa ame'ē ke amō pandu pandu.

Upa katu te a'e mujekwa ym. Mujekwa we mi.

¹⁰ Pe, Kirisutu jywywyr rahā, upa katu te ngā ukwa katu te ta kŷ. Pyta we ym ta ma'e ukwa ym ha. Upa katu te Tupā mujekwa,

ame'ē ke a'e mujekwa ta jande pe tī.

¹¹ Kurumī rahā, ihē je'ēha riki kurumīma'e riki. Ihē axoha riki kurumīma'e. Akwaha riki kurumīma'e.

Apo riki sawa'e ihē axo 'y. A'erehe kurumī ym axo.

¹² Waruwa xi'a rahā, jesak katu ym ma'e. Aja upa katu te Tupā rehe har jakwa katu ym we apo. Waruwa xi'a, ame'ē rehe jakak,

ame'ēja saka.

Yman rahā, huwa koty japy'am rahā, ehe har upa katu te jakwa ta kŷ. Apo ihē akwa we riki. Yman rahā, upa katu te ihē akwa katu ta kŷ.

Ihē rehe har upa katu te Tupā ukwa katu apo. Aja yman rahā, upa katu te ehe har ihē akwa katu ta kŷ tī.

¹³ Tupā pete'e ixo, ame'ē rehe jajurujar katu. Inamō jaxo ta tī. Ame'ē angaha ke rehe jaharō katu jaxo. Amō ta rehe japy'a katu tī.

Ame'ē mahapyr riki katu.

Jajurujar katuha ke.

Jaharōha ke tī.

Japy'a katuha ke tī.

Pesarahā! Amō ta rehe tapijar te'e we jande japy'a katu rahā, ame'ē riki i'ar koty te we katuha.

14

Ma'e ke Tupā'ā me'ē, ame'ē ke amō we Páu mujekwa

¹ Amō ta rehe amō ipy'a katu rahā, i'ar koty te we katuha. A'erehe mā peja amō ta rehe pepy'a katu pexo. Ma'e ke Tupā'ā me'ē me'ē katu, ame'ē ke mā peja peputar katu.

Tupā mujekwa ame'ē ke pepandu pandu, ame'ē riki katu te me'ē ke. Ame'ē ke peputar katu te.

² Amō awa je'ēha ke amō pandu rahā, Tupā namō jō a'e pandu katu. Amō ta namō pandu ym. Amō jeje te'e ukwa ym ame'ē ke Tupā'ā mujekwa,

ame'ē ke amō awa je'ēha ke pandu. A'erehe

amō ta ukwa ym. ³ Tupā mujekwa ame'ē ke amō pandu rahā, jande je'ēha rupi a'e pandu tī. (A'erehe ukwa katu.) A'erehe mujekwa katu ngā pe ma'e ke. A'erehe Tupā rehe har a'e mujekwa katu ngā pe. A'eta py'a ke a'e mātā, a'erehe Tupā rehe a'eta jurujar katu te we rī. Pyai ame'ē ta ke a'e muhury katu tī. ⁴ Amō awa je'ēha ke amō pandu rahā, juehe a'e jumuhury. A'e jeje te'e Tupā rehe jurujar katu te we rī. Tupā mujekwa ame'ē ke amō pandu rahā, jande je'ēha rupi a'e pandu tī. A'erehe Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta ke a'e muhury katu. Upa a'eta Tupā rehe jurujar katu te we rī. A'erehe Tupā mujekwa ame'ē ke pandu rahā, jande je'ēha rupi pandu. Aja rahā, katu te. Upa ukwa katu ta.

⁵ Upa pehē riki amō awa ta je'ēha ke pepandu ame'ē ke ihē aputar we. Tupā mujekwa ame'ē ke pepandu, ame'ē ke ihē aputar katu te. Tupā mujekwa ame'ē ke amō pandu rahā, katu te ame'ē. Amō awa je'ēha ke amō pandu rahā, katu we ame'ē. Ame'ē amō awa je'ēha ke jande je'ēha rupi amō mujekwa rahā, katu tiki. Mujekwa rahā, upa Jesu kotyhar ta ukwa ta. Aja rahā, hury katu ta. ⁶ Ihē mu ta! Pehē rehe ihē ahyk rahā, amō awa je'ēha rupi ihē apandu rahā, marā ka ym katuha. Je'ēha pekwa ym ta. Amō we Tupā rehe har pekwa ym ta tī. Mujekwaha nixói, a'erehe pekwa ym ta. Tupā mujekwa ame'ē ke ihē apandu my? Amō we amō we Tupā rehe har ihē apandu my? Tupā'a mujekwa ame'ē ke apandu my? Ma'e ke amu'e katu my? Upa aja amō awa je'ēha rupi apandu rahā, marā ka ym katuha. Ukwa ym ta, a'erehe katu ym. Jande je'ēha rupi mujekwaha nixói rahā, marā ka ym pehē py'a mātāha. Katu ym aja.

⁷ Je'ēha ukwa ym rahā, kuja saka. Takwar ra'yr aja saka. Peju rahā, tyapu katu ym rahā, awa peju my? Ukwa ym ta amō.

⁸ Tapi'iruhu 'ak ke peju rahā, tyapu katu ym rahā, marā ka ym jawar henduha. So'o mujan ym ta. ⁹ Ame'ēja saka riki. Amō awa je'ēha rupi ma'e ke pepandu rahā, amō ta ukwa ym ta. Je'ēha ukwa ym ta. Hendu tipe. ¹⁰ Kome'ē yw keruhū rupi awa ta je'ēha heta ihī. Amō koty koty je'ēha ke. Amō awa ta amō koty je'ēha. A'eta pandu rahā, ianam ta ukwa katu riki. Amō awa ta amō koty je'ēha. A'eta pandu rahā, ianam ta ukwa katu ta tī. Aja pame katu te. ¹¹ Pe, amō pandu rahā, pe, ame'ē je'ēha ihē akwa ym rahā, a'e riki amō awa aja akwa katu. Ihē riki amō awa aja a'e ukwa tī.

¹² Pyrātāha ke Tupā'a muwyr ame'ē ke peputar katu riki. Pe, a'e muwyr rahā, ame'ē namō mā peja Jesu kotyhar ta ke pemu'e katu. Aja rahā, ame'ē ta py'a ke pemātā katu te we ta rī. Aja rahā katu te.

(Amō awa ta je'ēha rupi pepandu rahā, amō ta py'a ke pemātā ym ta. Ame'ē katu ym.)

¹³ Amō awa je'ēha rupi amō pandu rahā, mā peja Tupā namō epandu: "Ame'ē amō awa je'ēha rupi amō pandu. Ame'ē ke emujekwa katu ihē pe. Aja rahā, amō ta pe ihē amujekwa katu ta tī" aja inamō epandu. Aja rahā, amō pandu ame'ē ke jande johu jakwa katu ta. ¹⁴ Pesarahā! Tupā namō amō awa je'ēha rupi ihē apandu rahā, Tupā'a pyrātāha namō ihē apandu. A'erehe ma'e ihē apandu my, ihē atu ihē akwa ym. (Aja rahā, amō ta ukwa ym tī. Katu ym aja.)

¹⁵ Pesarahā! Myja me'ē ihē axo my? Kuja katu te. Tupā'a pyrātāha namō ihē apandu ta Tupā namō. Ihē akwa katuha namō ihē apandu ta inamō tī. Tupā'a pyrātāha namō Tupā rehe har ihē ajyngar ta tī. Ihē akwa katuha namō ehe har ihē ajyngar ta tī. ¹⁶ Tupā'āma'e pyrātāha namō Tupā pe: "Ne jō riki katu te me'ē ke" aja amō awa je'ēha rupi nde erepandu. A'erehe nde rehe hendu ame'ē ta ukwa ym. Je'ēha ukwa ym. Aja rahā: "Amen, a'e tī" aja marā ka ym panduha. ¹⁷ Katu te ame'ē ke nde erepandu Tupā pe tipe. Hendu ame'ē ta ke ukwa ym. Je'ēha ukwa ym, a'erehe ipy'a ke nde eremātā ym riki. Katu ym aja.

¹⁸ Amō awa ta je'ēha rupi pepandu. Ihē riki pehē 'ar koty te we amō awa je'ēha rupi ihē apandu. A'erehe Tupā pe ihē apandu: "Ne jō riki katu te me'ē ke" aja. ¹⁹ Jesu kotyhar ta jy'ar rahā, anī. Amō awa je'ēha rupi apandu ym ta. Jande je'ēha ke apandu. Heta ym ihē apandu, ame'ē ke a'eta ukwa katu. Aja rahā, katu tiki. Je'ēha ke ukwa katu. Aja Tupā rehe har ihē amu'e rahā, katu tiki. Māte hū amō awa je'ēha rupi apandu rahā, marā ka ym ngā ukwaha. Je'ēha ukwa ym. Aja rahā, amō we Tupā rehe har amu'e ym. Katu ym aja. A'erehe amō awa je'ēha rupi apandu ym ta.

²⁰ Ihē mu ta! Ma'e peka'u te'eha ke pema'e rahā, ta'yn ta aja pexo. (Aja rahā, ta'yr mi pema'e.) Pehē pekwha anī. Tuwete aja pexo. Aja rahā, amō awa je'ēha rupi amō pandu rahā: "Mā! Katu" aja pepandu ym ta.

²¹ Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī. Tupā pandu:

"Jundéu awa ta! Ihē kotyhar ta ke pehē. Pehē pe amō sawa'e ta ke ihē amondo ta.

Amō awa je'ēha rupi pehē pe a'eta pandu ta. Pehē namō ame'ē ta pandu tipe. Anī.

Ihē rehe pehendu ym riki" aja Tupā pandu.

(Amō awa ta ke Tupā muwyr. Ame'ē ta amō awa je'ēha rupi pandu. Tupā putar, ame'ē ke ame'ē ta ma'ema'e.) ²² Aja apo tī. Amō awa je'ēha rupi amō ta pandu. Aja rahā, Tupā putar ame'ē ke ma'ema'e. Ame'ē kuja mujekwa. Amō awa je'ēha rupi amō

pandu rahā, jurujar ym ame'ē ta hendu. Pe, a'eta kuja ukwa: "Mā! Tupā'āma'e pyrātāha namō ame'ē ta pandu" aja ukwa. Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta anī. Tupā mujekwa ame'ē ke amō pandu rahā, jande je'ēha rupi a'e pandu tī. A'erehe kuja ukwa: "Mā! Tupā'āma'e pyrātāha namō ame'ē ta pandu" aja ukwa. Jurujar ym ame'ē ta anī. Aja ukwa ym.

²³ Jesu kotyhar ta jy'ar rahā, upa riki amō awa je'ēha rupi pandu u'am. Arahā ame'ē je'ēha ukwa ym ame'ē ta ixē uwyr rahā, pehē riki peka'u te'e aja a'eta ukwa. Jurujar ym ame'ē ta ixē uwyr rahā, aja tī. Peka'u te'e aja ukwa tī. ²⁴ Tupā mujekwa ame'ē ke upa riki pandu u'am rahā, jurujar ym ame'ē ke ixē uwyr. Tupā rehe har ukwa ym ame'ē ke ixē uwyr tī. Upa ame'ē ke hendu rahā, ukwa ta. Pe, a'e pandu: "Mā! Ma'e aka'u te'eha ke ihē ama'ema'e, aja ihē akwa. Ihē ke Tupā mupyrara ta, aja ihē akwa tī" aja pandu ta. ²⁵ Pe, ma'e ka'u te'eha ke ipy'a pe a'e ukwa ukwa ixo. Ame'ē ke a'e ukwa ta a'e jupe. Aja rahā, ipy'a ke Tupā koty a'e muruwak ta. Pe, Tupā rehe ipy'a ke moī moī ta. A'e pandu: "Jetehar te ke. Ihē akwa apo 'y. Apo pehē namō Tupā ixo katu" aja riki.

Myja Jesu kotyhar ta ixo katu my

²⁶ Ihē mu ta! Pehē pejy'ar rahā, myja me'ē pexo katu my? Ame'ē ke ihē amujekwa ta apo 'y. Pejy'ar rahā, mā peja jurujar katu ame'ē ta py'a ke pemātā katu. Peteī tei epandu katu. Amō riki Tupā rehe har jyngar. Amō riki ehe har mu'e katu. Amō riki ma'e ke Tupā mujekwa ame'ē ke mu'e katu. Amō riki amō awa je'ēha rupi pandu. Ame'ē ke hendu ame'ē ta pe amō riki mujekwa katu. Aja rahā, upa ukwa ta. Pejy'ar rahā, aja peteī tei pandu rahā, katu tiki. ²⁷ Amō awa je'ēha rupi amō pandu rahā, mahapyr sawa'e ta pandu. Mokōi sawa'e ta pandu rahā, katu tī. Ko peteī sawa'e pandu. A'e upa pandu rahā, amō pandu. Aja pema'e. Pe, amō riki ame'ē amō awa je'ēha ke jande je'ēha rupi mujekwa katu ta me'ē te'e. Hendu ame'ē ta pe mujekwa katu. Jande je'ēha rupi mujekwa katu. Aja rahā, johu upa ukwa katu ta. ²⁸ Pe, amō mujekwa ame'ē ke nixōi rahā, amō awa je'ēha rupi pandu tar katu, ame'ē ke mā peja epandu ym. Jeje ejupandu jupe. Tupā namō jō epandu tī. ²⁹ Jande je'ēha rupi Tupā mujekwa ame'ē ke amō pandu rahā, mahapyr sawa'e ta jō pandu. Mokōi sawa'e ta pandu rahā, katu tī. Pe, upa hendu ame'ē ta pandu a'eta jupe: "Tupā mujekwa ame'ē ke a'e mujekwa my" aja riki. ³⁰ Pe, amō pandu u'am rahā, ma'e myrandu ke amō pe Tupā mujekwa. Aja rahā, ame'ē ke pandu apo 'y. Pandu u'am ame'ē ke mā peja eputu'u. Ewapyk. ³¹ Pehē peputar

rahā, upa pehē riki Tupā mujekwa ame'ē ke pepandu katu. Peteī pandu. Pe, upa pandu rahā, amō riki pandu. A'e upa pandu rahā, amō riki pandu. Aja pame katu te. Aja rahā upa hendu ame'ē ta ukwa katu ta. Aja Tupā rehe har upa ngā ukwa katu te we ta rī. ³² Tupā mujekwa, ame'ē ke amō pandu rahā, myja rahā pandu my, ame'ē ke mā peja ekwa katu. Myja rahā, putu'u my, ame'ē ke mā peja ekwa katu tī. ³³ A'erehe pejy'ar rahā, johu pepandu rahā, tyapu hū, ame'ē ke Tupā putar ym. Anī. Peteī tei pandu, aja a'e putar katu.

Tupā kotyhar ta jy'ar rahā, ³⁴ kūjā ta ma'e ke pandu ym rahā, katu tiki. Jy'ariha renda pe ixo rahā, mā peja pandu ym riki. "Ngā jy'ar rahā, kūjā riki kapitā aja ym ta" aja jundēu awa ta je'ēha mujekwa. ³⁵ Ma'e ke kūjā ta ukwa tar katu rahā: "Myja my?" aja jy'ariha renda pe pandu ym. Hok pe jywy'r oho rahā, ixawa'e pe pandu: "Jy'ariha renda pe ma'e a'eta pandu my?" aja riki. Jy'ariha renda pe pandu rahā, katu ym ta tiki.

³⁶ Pehē riki Korin ok ta pe har ta ke. Pehē riki Tupā je'ēha ke pepandu py my? Anī riki. Pehē pe jō Tupā je'ēha ke amō ta pandu my? Anī riki tī. A'erehe: "Katu te jande" aja pekwa pekwa ym pehē jupe. ³⁷ Pehē ngi har amō ta riki Tupā mujekwa ame'ē ke pandu pandu. Amō ta riki pyrātāha namō ma'eha ke Tupā'a muwyr, ame'ē ke namō ixo. Aja rahā, ihē amupinim ame'ē riki jandema'e sawa'e te je'ēha ke, aja ame'ē ta ukwa ta me'ē te'e. ³⁸ "Jandema'e sawa'e te je'ēha rupi Páu mupinim ym" aja amō pandu rahā, mā peja pete'e ixo.

³⁹ Ihē mu ta! Tupā mujekwa ame'ē ke pepandu pandu. Mā peja ame'ē ke peputar katu te. Amō ta amō awa ta je'ēha rupi pandu tar katu rahā: "Mā peja epandu ym" aja pepandu ym ipe. ⁴⁰ Pehē pejy'ar rahā, johu upa katu te pepandu pandu rahā, tyapu hū. Aja ym pexo. Anī. Peteī tei epandu katu.

15

Kirisutu kwera katu uhem

¹ Ihē mu ta! Mā peja myrandu katu rehe har pekwa pekwa pexo. Ymaniwe ame'ē ke pehē pe ihē apandu pandu. Pe, pejuruar katu ehe. Aja pexo apo rī. ² Ame'ē myrandu katu ke pehē pe ihē apandu pandu. Tapijar te'e we pejuruar katu ehe rahā, pehē ke Tupā muhā katu ta. Te'e pejuruar rahā, pehē ke Tupā muhā ym ta.

³ Myrandu katu ke ihē ahendu, ame'ē ke pehē pe ihē apandu pandu. Ame'ē riki amō panduha 'ar koty te we katuha. Kuja riki. Ma'e jaka'u te'eha ke jande jama'ema'e. Ame'ē ke rehe Kirisutu muhepy. A'erehe

a'e manō. Tupā je'ēha rehe amō mupinim, aja a'e ma'e. ⁴ Itakwar keruhū rupi a'e ke amō ta mou raho. Mokōi ukwer rahā, a'e ke Tupā mukwera katu muhem. Tupā je'ēha amō mupinim, aja ma'e. ⁵ Upa kwera katu uhem rahā, Petu pe a'e jumujesak. A'engi jumu'eha ta pe a'e jumujesak tī. Awa py mokōi hetaha ta pe. ⁶ A'engi ymaniwe in-amō ixo ame'ē ta pe a'e jumujesak tī. Heta ame'ē ta pe. Kuja, 500 hetaha ta pe a'e jumujesak. Petei wera rahā, 500 hetaha ta usak ehe. Upa tate ame'ē ta ixo we rī. Amō ta manō riki. ⁷ A'engi Tian pe a'e jumujesak tī. A'engi upa a'e mondo ame'ē ta pe a'e jumujesak tī.

⁸ A'engi ihē pe a'e jumujesak tī. Ihē katu ym ihē jupe ihē tipe. Ihē pe a'e jumujesak tī. Ihē riki a'ejōhar aja saka. ⁹ Amō Jesu mondo ame'ē ta riki ihē 'ar koty te we katuha. Ihē riki iwyr koty te'e we katuha. Jesu kotyhar ta ke ihē amupyrara hū axo, a'erehe ihē riki Jesu mondo ame'ē ke aja ihē apandu ym ta tipe ihē juehe har. ¹⁰ Anī. Ihē rehe Tupā usak katu. A'erehe Jesu mondo ame'ē ke ihē tī. Te'e riki aja ym. Amō Jesu mondo ame'ē ta 'ar koty te we ihē aparaky katu. Tupā je'ēha ke ihē apandu pandu, ame'ē parakyha ke. Ihēma'e pyrātāha namō ame'ē ihē ama'ema'e my? Anī. Aja ym. Tupāma'e pyrātāha namō ima'e je'ēha ke ihē apandu pandu katu. ¹¹ Amō Jesu mondo ame'ē ta riki myrandu katu ke pandu pandu. Ihē riki apandu pandu tī. Juja katu te riki. Ame'ē rehe pejurujar katu tī.

Kwera katu uhem ame'ē rehe har

¹² Jande japandu: "Kirisutu manō. Pe, a'e ke Tupā mukwera katu muhem" aja riki. Aja rahā: "Manō ame'ē ta ke Tupā mukwera ym ta" aja marā ka ym pepanduha. ¹³ Manō ame'ē ta ke Tupā mukwera ym, ame'ē riki jete har te rahā, Kirisutu ke a'e mukwera ym tī. ¹⁴ Pe, Kirisutu ke a'e mukwera ym rahā, Kirisutu rehe har marā ka ym japandu panduha. A'e kwera ym rahā, a'e nixōi, a'erehe marā ka ym pejurujariha ehe. ¹⁵ Amō we tī. Tupā rehe har te'e jande japandu tī. Jande japandu: "Kirisutu ke a'e mukwera katu muhem" aja riki. Pe, manō ame'ē ta ke a'e mukwera ym ta rahā, te'e japandu ehe har. Aja ngā pe jamujekwa. Manō ame'ē ta ke Tupā mukwera ym ta, ame'ē riki jete har te rahā, Kirisutu ke a'e mukwera ym tī. ¹⁶ Manō ame'ē ta ke Tupā mukwera ym ta rahā, Kirisutu ke a'e mukwera ym tī. ¹⁷ Kirisutu ke a'e mukwera ym rahā, pejurujar katu naī. Peka'u te'e riki. Peka'u te'eha ke pema'ema'e. A'erehe pema'ema'e rahā, mupyrara renda pe peho ta. ¹⁸ Amō we tī. Jesu kotyhar ta manō. Ame'ē ta riki mupyraraha renda pe ixo apo 'y. ¹⁹ Kome'ē ywy keruhū pe jande jaxo rahā

jō riki Kirisutu rehe jajurujar katu. Jamanō rahā, ixoty jaho ym rahā, jande pe amō ta pandu: "Mā! Te'e pejurujar naī" aja. Upa amō ta 'ar koty te we japyaiha. Katu ym aja.

²⁰ Anī. Pesarahā! Kirisutu ke Tupā mukwera katu muhem 'y. Ame'ē riki jete har te ke. Kirisutu ke a'e mukwera rahā, manō ame'ē ta ke a'e mukwera ta tī, aja a'e mujekwa katu. ²¹ Petei riki ma'e ka'u te'eha ke ma'e. (Anā ke a'e.) A'erehe upa katu te jamanō ta. Aja tī. Petei Tupā mukwera katu. (Kirisutu ke a'e.) A'erehe upa katu te jamanō rahā, upa katu te jande ke Tupā mukwera katu ta tī. ²² Anā rainō ta ke jande. A'erehe upa katu te jamanō ta. Jande riki Jesu kotyhar ta ke tī. A'erehe jande ke Tupā mukwera katu ta tī. ²³ Ngā ke Tupā mukwera rahā, ka'u te'eha rupi ym ta. Anī. Katu ta. Kirisutu ke a'e mukwera py. Pe, Kirisutu jywyr rahā, ixotyhar ta ke Tupā mukwera katu ta tī. ²⁴ A'engi 'ar rehe angaha uhyk katu ta. Arahā ājā tama'e pyrātāha ke Kirisutu muputu'u katu te ta. Upa katu te huwajan ta ke a'e muputu'u ta tī. Upa rahā, Tupā pe Kirisutu pandu ta: "Papa! Ne jō riki kapitā keruhū te apo 'y" aja riki. ²⁵ Upa katu te huwajan ta ke Tupā muputu'u ta tī. Aja rahā, upa ame'ē ta Kirisutu rehe hendu katu ta. Huwajan ta ke Tupā muputu'u ym rahā we Kirisutu riki kapitā keruhū rī. ²⁶ Amō manō rahā, ame'ē manōha riki awa ruwajan aja saka we rī. Ame'ē ke a'ejōhar Tupā mukanim ta. Aja rahā, manō ym te ta awa. ²⁷ Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī: "Kirisutu rehe upa katu te ngā ke Tupā muhendu katu ta. Aja rahā, upa katu te hendu katu ta ehe." Upa katu te aja pandu rahā, Tupā jō anī. A'e riki upa katu te amō ta ke muhendu katu ta. Kirisutu rehe muhendu katu ta. ²⁸ Aja rahā upa katu te hendu katu ta ehe. Kirisutu rehe upa katu te ngā ke Tupā muhendu katu rahā, Tupā pe ta'yr pandu ta:

—Papa! Nde rehe ihē ahendu katu ta tī — aja ipe.

Aja rahā, Tupā riki upa katu te ma'e kapitā keruhū te riki. A'e jō riki kapitā keruhū te.

²⁹ Pesarahā! Amō ta ke amō mujahuk riki. Aja rahā, y ngi uhem rahā, kwera katu uhem, aja mujekwa. Manō ame'ē ta kwera ta, aja panduha saka. Pe, amō ta pandu naī: "Manō ame'ē ta ke Tupā mukwera ym ta" aja naī. Ame'ē jete har te rahā, mujahuk ym ta tipe. Anī. Tapijar te'e we pemujahuk riki. Aja rahā, ngā ke Tupā mukwera ta, aja pemujekwa. ³⁰ Jande aja tī. Māte we jaxo. Tapijar te'e we aja jaxo. Anī. Manō ame'ē ta ke Tupā mukwera ym rahā, ihē ke mukwera ym ta tī. A'erehe ihē amanō tar ym.

³¹ Ihē mu ta! Pesarahā! Wera rahā pame katu te amō ta ihē ke jukwa tar katu. Tapijar

te'e we jukwa tar katu. (Anĩ. Akyje ym ingi. Ihẽ ke Tupã mukwera katu ta, aja akwa katu. A'erehe ihẽ akyje ym ingi.) Ame'ẽ riki jete. Kuja jetehar te tĩ. Jesu rehe tapijar te'e we pejurujar katu, a'erehe ihẽ rury katu ihẽ axo. Amõ we tĩ. Jesu kotyhar ta ke pehẽ, a'erehe aja ihẽ rury katu axo. Jesu riki jandema'e sawa'e te. ³² Ko Ese ok ta pe ihẽ axo. Amõ ta ihẽ rehe parahy riki. So'o jarõ ame'ẽ ta aja saka. Ihẽ ke ame'ẽ ta mupyrara rahã, ihẽ py'ahu te'e ahendu axo. Anĩ. Manõ ame'ẽ ke Tupã mukwera ym rahã, marã ka ym katuha. Manõ ame'ẽ ke Tupã mukwera ym rahã, amõ mupinĩha aja jaxo ta tipe. Kuja:

—Koĩ jamanõ ta, a'erehe mã peja ja'u te'e jaxo. Jajumuhury katu jande juehe jaxo apo 'y — aja riki yman amõ mupinin.

³³ Anĩ. Aja mã peja ym pexo. "Katu ym ame'ẽ namõ amõ ixo rahã, a'e katu ym wan ta tĩ." A'erehe mã peja peka'u te'e ym pexo. ³⁴ Pehẽ py'a pemupak! Aja rahã, manõ ame'ẽ ta ke Tupã mukwera katu ta, aja pekwa katu ta kũ. Pemuka'u te'e ym, aja rahã, ma'e peka'u te'eha ke pema'e ym ta, aja pexo ta kũ. Pehẽ namõ amõ ta ixo. Tupã rehe har ukwa ym ame'ẽ ta. Katu ym aja. A'erehe pehẽ ngi ihẽ ruxĩ.

Kwera rahã, awa rete myja me'ẽ ta my

³⁵ Amõ pandu my:

—Myja me'ẽ manõ ame'ẽ ke Tupã mukwera ta my? Hete nixõĩ riki. Myja me'ẽ awa rete my tĩ — aja.

³⁶ Mã! Pekwa ym. Pesarahã! Ma'e ra'ĩ te'e hywõĩ ym. Pejtyym ym rahã, hywõĩ ym. ³⁷ Pehẽ pejtyym ame'ẽ ke ma'e ra'ĩ te'e. Ahúi aja me'ẽ ha'ĩ nahã my. Amõ ma'e ra'ĩ nahã my. Pesarahã! Ha'ĩ ke pejtyym. I'y ke anĩ. ³⁸ Ma'e ra'ĩ hywõĩ rahã, i'y ke uhem. Tupã putar, aja me'ẽ i'y ke. Ma'e ra'ĩ ngi i'y uhem. Amõ ma'e ra'ĩ ngi amõ koty i'y uhem. Amõ ma'e ra'ĩ ngi amõ koty i'y uhem. Aja pame katu te. (Ame'ẽja saka jande rete tĩ. Tupã mukwera rahã, amõ koty jande rete uhem ta tĩ.)

³⁹ Awa rukwer riki so'o rukwer aja ym. Amõ koty riki. Ma'ewyra rukwer amõ koty tĩ. Pira rukwer amõ koty tĩ. Upa juja ym.

⁴⁰ Ywa pe ma'e ke ixo. Kome'ẽ ywy keruhũ pe ma'e ke ixo tĩ. Ywa pe har ta amõ koty katuha. Kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta amõ koty katuha tĩ. ⁴¹ Warahy hendy katu. Jahy hendyha amõ koty weraha. Jahy rata hendyha amõ koty hendyha a'e tĩ. Heta jahy rata ihĩ tĩ. Upa ame'ẽ hendyha amõ koty koty hendyha.

⁴² Aja ta tĩ. Manõ ame'ẽ ta ke Tupã mukwera rahã, awa rete amõ kotyhar. Awa rete ke amõ jytyym rahã, inem ta oho. Pe, manõ ame'ẽ ke Tupã mukwera rahã, ame'ẽ inem ym te ta. Uhã te hũ ta ixo. ⁴³ Awa rete ke amõ

jytyym rahã, awa rete jaxer. Pitu te'e ame'ẽ ke ame'ẽ. Tupã mukwera rahã, awa rete katu te. Pyrãtã katu te. ⁴⁴ Awa rete ke amõ jytyym rahã, manõ ame'ẽ ke jytyym. Hete riki. Tupã mukwera rahã, amõ kotyhar uhem. Tupã'a me'ẽ, ame'ẽ ke uhem. Pesarahã! Kome'ẽ ywy keruhũ pe awa rete ixo. Ywa pe amõ kotyhar ixo. Tupã'a me'ẽ, ame'ẽ ke ixo. ⁴⁵ Kuja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ: "Anã sawa'e py. Kome'ẽ ywy keruhũ pe har hete ke Tupã me'ẽ ipe, aja riki." Amõ Anã ixo. A'ejõhar ame'ẽ ke aja japandu. A'e Kirisutu. A'e riki awa ke muhã katu. ⁴⁶ Kome'ẽ ywy keruhũ pe har hete ke uhem py. A'engi amõ kotyhar hete ke Tupã muhem ta. Tupã'a me'ẽ, ame'ẽ ke uhem ta. ⁴⁷ Anã sawa'e py tĩ. Ywy ke te'e a'e ke Tupã mujã. A'erehe kome'ẽ ywy keruhũ pe har ke a'e. Amõ Anã rehe har a'ejõhar ame'ẽ ke aja japandu. Kirisutu a'e. A'e riki ywa ngi uwyr. A'erehe ywa pe har ke a'e. ⁴⁸ Ywy ke te'e Anã Tupã mujã. Anã aja kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta tĩ. A'erehe manõ ta. Ywa ngi amõ wyjy uwyr. Kirisutu a'e. Kirisutu aja ixotyhar ta tĩ. A'erehe manõ ym te ta tĩ. ⁴⁹ Ywy ke te'e Tupã mujã ame'ẽ ke aja jande jaxo tĩ. Yman rahã, ywa ngi wyjy uwyr ame'ẽ ke aja jande jaxo ta tĩ.

⁵⁰ Ihẽ mu ta! Pesarahã! Ihẽ amujekwa ta pehẽ pe apo 'y. Tupã ixo ame'ẽ pe manõ ame'ẽ ta oho ym te ta. Ma'e inem ame'ẽ ta marã ka ym Tupã namõ pytaha. (A'erehe jande rete amõ koty uwak ta me'ẽ te'e.)

⁵¹⁻⁵² Ihẽ rehe pehendu katurahã! Yman ukwa ym awa. Ame'ẽ ke ihẽ amujekwa ta pehẽ pe apo 'y. Jande ngi har amõ ta manõ ta. Upa jande jamanõ ym ta. Tupãma'e jumi'a tyapu ta. A'ejõhar tyapu rahã, pahar amõ koty jande rete ke Tupã muruwak ta. Eha ke amõ jupimi, aja pahar te muruwak ta. Jumi'a tyapu rahã, manõ ame'ẽ ta ke Tupã mukwera ta. Pe, manõ ym te ta tĩ. Pe, upa jande rete ke amõ koty Tupã muruwak ta. ⁵³ Awa manõ rahã, inem ta. Ame'ẽ ke Tupã muruwak ta me'ẽ te'e. Aja rahã, inem ym te ta. Manõ ame'ẽ ta ke a'e muruwak ta me'ẽ te'e tĩ. Aja rahã, uhã te hũ ta ixo. ⁵⁴⁻⁵⁵ Upa aja rahã, inem ame'ẽ ke Tupã muruwak ta. Aja rahã, inem ym te ta. Upa rahã, Tupã je'ẽha rehe amõ mupinin. Aja uhk ta. Manõ ym te ta awa apo 'y. Uhã te hũ ta awa ixo.

Manõ ym te ta awa apo 'y. Upa Tupã mukwera katu riki.

Manõ ym te ta awa apo 'y. A'erehe marã ka ym jande ke mupyaiha.

⁵⁶ Ma'e ka'u te'eha ke amõ ma'ema'e. A'erehe a'e manõ riki. Ma'e riki ma'e ka'u te'eha ma'eha ke my? Ame'ẽ ke Moise je'ẽha riki mujekwa katu ngã pe. ⁵⁷ Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te manõ. Upa jaka'u te'eha jama'ema'eha ke rehe a'e muhepy.

A'erehe inamō jaxo rahā, jamanō ym te ta 'y. A'erehe: “Ne jō riki katu te me'ē ke” aja Tupā pe japandu katu.

⁵⁸ Ihē mu ta! Ihē apy'a katu ame'ē ta ke pehē! Mā peja Jesu rehe pejurujar katuha ke pehijar ym. Mā peja jandema'e sawa'e te rehe tapijar te'e we peparaky pexo. A'e putar ame'ē ke pema'ema'e rahā, ame'ē riki pehēma'e parakyha ke. Ima'e parakyha rehe pema'ema'e rahā, ma'e katu ame'ē ke pehē pe a'e me'ē me'ē ta, aja pekwa. (Pehē ke a'e mukwera katu ta muhem kŷ.)

16

Jesu kotyhar ta ngi tamatarer ke matyr

¹ Tamatarer matyriha rehe har ihē apandu ta apo 'y. Ame'ē rehe har paper pinim ihē pe pemuwyr. Pesarahā! Ngara ywy rupi Jesu kotyhar ta ixo. Ame'ē ta pe ihē apandu, aja pema'ema'e ti. Kuja. “Jundēi ywy rupi Tupā kotyhar ta ixo. Ame'ē ta ngi har amō amō ta ima'e ym te ma'e ke. Ame'ē ta pe mā peja tamatarer ke pemondo. Pehē pematyr, ame'ē ke pemondo” aja ihē apandu ngara ywy pe har ta pe. ² Nomin pame katu te tamatarer ke pemupyta. Ta'yr mi pehē pame katu te pemupyta. Pehē peparakyha namō heta pepyhyk rahā, heta we pemupyta. Heta ym pepyhyk rahā, heta ym pemupyta. Aja pame katu te. Aja me'ē pehē rehe ihē ahyk ym rahā we, pematyr. ³ Pe, pehē rehe ihē ahyk rahā, ame'ē tamatarer ke Jerusarē ok ta pe ihē amondo ta. Pehē pepandu ame'ē sawa'e ta namō ihē amondo ta. Sawa'e rehe har paper rehe ihē amupinim ta ti. Aja rahā, Jerusarē ok ta pe har ta ukwa katu ta a'eta rehe har ti. ⁴ Heta tamatarer ke pematyr rahā, sawa'e ta namō ihē araho ta ti. Aja rahā, sawa'e ta ihē namō oho ta ti.

Páu rehe har

⁵ Masendo ywy rupi ihē aho py ta. A'engi pehē koty ihē aho ta. Masendo ywy rupi ihē aho ta me'ē te'e. ⁶⁻⁷ Pehē koty ihē ahyk rahā, pehē namō ihē apyta we ta nahā my. Aman ndy'ar rahā, apyta ta nahā my. Pahar pehē ngi ihē aho ym ta rī. Tupā putar rahā, pehē namō ihē apyta katu we ta rī. Pe, a'ewan asak rahā, pehē ngi ihē aho ta ti. Myp ihē aho ta my? Akwa ym rī. Ihē aho rahā, ihē pe ma'e ke peme'ē ta, aja ihē akwa.

⁸ Se Ese ok ta pe ihē apyta we ta rī. Penteko 'ar upa rahā, sengi ihē aho ta. ⁹ Se Tupā rehe har ihē amu'e mu'e hū axo. Pe, ame'ē ke amō ta putar ym riki. Ihē ruwajan ta aja saka.

¹⁰ Pehē rehe Timo uhyk rahā, pahar ipo ke pepyhyk pyhyk katu te ingi. Pehē rok pe pemupyta katu. Ihē aja Tupā rehe a'e paraky ixo ti. Tupā je'ēha ke a'e pandu pandu, ame'ē riki ima'e parakyha.

¹¹ A'erehe: “Jaxer a'e” aja ym pekwha ehe har. Pehē ngi a'e oho rahā, ma'e ke peme'ē katu ipe. A'e putar ame'ē ke peme'ē ipe. Aja rahā, ihē rehe a'e uhyk katu ta. A'e uhykiha rehe ihē aharō axo. Imu ta namō a'e uhyk ta. Jurujar katu ame'ē ta ke a'eta.

¹² Apor rehe har ihē apandu ta apo 'y. Ihē apandu pandu ipe: “Korin ok ta pe har ta rehe esak eho. Jande mu ta namō eho. Jesu kotyhar ta rehe esak eho” aja riki. A'e pandu: “Apo anī ta rī” aja a'e. A'e ukwa rahā, pehē koty a'e oho ta.

Je'ēha a'ejōhar

¹³ Pehē ruwajan ta aja me'ē pewe ixo. Pekwa katu pexo. Aja rahā, pehē ke a'eta muka'u te'e ym ta. Aja rahā, Jesu rehe pejurujar katuha ke pehijar ym ta. Pehē ruwajan ta ngi pekyje ym pexo. Pehē py'a ke pemātā katu. ¹⁴ Upa ma'e ke pema'ema'e rahā, amō ta rehe pepy'a katu pexo.

¹⁵ Esete rehe har pekwa katu. Ianam ta rehe har aja ti. Pekwa katu ti. Ngere ywy pe Jesu rehe jurujar katu py ame'ē ta ke a'eta. Pe, Tupā kotyhar ta namō ma'e ke a'eta ma'ema'e katu. Ihē mu ta! Ihē apandu pehē pe. ¹⁶ Ame'ē ta rehe pehendu katu. Ame'ē ta aja amō ta ixo ti. Tupā kotyhar ta namō ma'e ke ma'ema'e katu ti. Ame'ē ta rehe pehendu katu ti.

¹⁷ Se Esete uhyk riki. Potuna aja ti. Akái aja ti. A'eta uhyk, a'erehe ihē rury katu axo. Se ihē namō pexo ym, a'erehe ihē py'a pemātā ym. A'erehe Esete ta riki ihē py'a ke mātā katu. ¹⁸ A'erehe ihē ke a'eta muhury katu. Pehē ke a'eta muhury katu, aja ihē ke muhury katu ti. Katu ame'ē ta ke a'eta, aja ihē apandu.

¹⁹ Asia ywy pe Jesu kotyhar ta ixo. Katuha ke a'eta mondo ixo pehē pe. Ak mondo ixo ti. Piriisi mondo ixo ti. A'eta rok pe Jesu kotyhar ta jy'ar. Ame'ē ta katuha ke mondo ixo ti. ²⁰ Se Jesu kotyhar ta ixo. Upa a'eta katuha ke mondo ixo pehē pe ti.

Pehē pejuman juman pehē juehe. Aja pepy'a katu pehē juehe pexo aja pemujekwa ngā pe.

²¹ Ko ihē po pe te'e ihē riki paper pinim ihē amupinim aī. Ihē Páu. Katuha ke pehē pe ihē amondo axo ti.

²² Jandema'e sawa'e te rehe amō ipy'a ym rahā, mā peja ame'ē ke Tupā mupyrara. Mā peja jandema'e sawa'e te pahar jywyr.

²³ Mā peja Jesu, jandema'e sawa'e te ipy'a katu pehē rehe.

²⁴ Upa jande riki Jesu Kirisutu kotyhar ta ke. A'erehe pehē rehe ihē apy'a katu ti.

Upa.

Korin ok ta pe har ta pe Páu mupinim Mokõihar ke

Páu kome'ẽ paper ke mupinim tĩ. Korin ok ta pe Jesu kotyhar ta ixo. Ame'ẽ ta pe kome'ẽ paper pinim ke mondo. Mokõihar ke.

Paper pinim a'e mondo py. Ame'ẽ rehe: "Pehendu katu" aja Páu mupinim. Amõ ta pandu: "Páu jande ke muka'u te'e" aja pandu naĩ. "Anĩ. Amuka'u te'e ym" aja Páu mujekwa katu.

Korin ok ta pe har ta rehe a'e ipy'a katu, a'erehe pyrara hũ a'e ixo, aja mujekwa. Aja myrandu katu ke Páu pandu pandu ngã pe. Pyrara hũ ixo, a'erehe ipy'a katu ngã rehe aja a'e mujekwa katu.

Korin ok ta pe Jesu kotyhar har ta ixo ame'ẽ ta pe Páu mupinim tĩ

¹⁻² Pehẽ riki Tupã kotyhar ta ke. Korin ok ta pe har ta ke pehẽ. Ihẽ Páu. Ko pehẽ pe paper pinim ihẽ amondo axo. Timo ihẽ namõ ixo. Jande mu aja a'e. Tupã kotyhar ta Ngere ywy pe ixo. Upa katu te ame'ẽ ta pe paper pinim jamondo jaxo tĩ. Tupã putar, a'erehe ihẽ pe Jesu Kirisutu pandu kwe:

—Nde ke ihẽ amondo axo. Ihẽ rehe har nde erepandu pandu ta ereho — aja Kirisutu pandu.

Mã peja pehẽ rehe Tupã, jande pái keruhũ ipy'a katu te hũ. Mã peja Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te aja tĩ. Ipy'a katu te hũ tĩ. Mã peja pehẽ py'a ke Tupã muhury katu tĩ. Mã peja Jesu Kirisutu aja tĩ. Muhury katu tĩ.

Japyrara jaxo rahã, jande py'a ke Tupã mātã katu

³ Jande rehe Tupã pyrara usak. A'e riki Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te pái ke. Jande pái keruhũ tĩ. Upa jande py'a ke a'e mātã katu, a'erehe mã peja japandu: "Ne jō riki katu te me'ẽ ke" aja. ⁴ Upa katu te mäte jakwaha aja jaxo rahã, jande py'a ke a'e mātã katu. Aja rahã, amõ ta riki mäte ukwaha aja ixo rahã, ame'ẽ ta py'a ke jande jamātã katu tĩ. Jande py'a ke Tupã mātã, aja amõ ta py'a ke jamātã katu tĩ. ⁵ Kirisutu pyrara hũ kwe. Ixotyhar ta ke jande, a'erehe a'e aja jande tĩ. Japyrara jaxo tĩ. Inamõ jande juehe katu jande jaxo, a'erehe jande japyrara rahã, jande py'a ke Tupã mātã katu. ⁶ Myrandu katu ke japandu pandu. A'erehe jande ke amõ ta mupyrara. Pejuruja katu ehe, a'erehe pehẽ ke Tupã muhã katu. A'erehe pehẽ pepyrara aja pexo rahã, pehẽ py'a ke a'e mātã katu tĩ. Jande py'a ke a'e mātã rahã, pehẽ py'a ke a'e mātã katu ta tĩ, aja pekwa katu. Pehẽ pe pyrātãha ke a'e muwyr, a'erehe pehẽ py'ahu te'e pehendu. Jande aja pehẽ pepyrara

pexo rahã, pehẽ py'ahu te'e pehendu tĩ. ⁷ A'erehe pejuruja katuha ke pehijar ym ta, aja jakwa katu. Jande aja pepyrara pexo rahã, jande aja pehẽ py'a ke Tupã mātã katu ta tĩ. Aja jande jakwa katu.

Pyraraha te hũ ngi Páu ke Tupã muhem

⁸ Jande mu ta aja pehẽ! Pesarahã! Asia ywy pe jande jaxo rahã, mäte jakwaha. Ame'ẽ ke pekwa aja japutar. Asia ywy pe jande ke ngã mupyrara hũ. Mahy hũ tĩ. A'erehe jajupandu jande jupe: "Jande jamanõ ta" aja jande jupe naĩ. ⁹ Mäte jakwaha, a'erehe: "Páu ta manõ ta me'ẽ te'e" aja amõ ta pandu, aja jaxo. Aja rahã, marã ka ym jande te'e jahemiha ingi, aja jakwaha. Tupã jō riki jande ke muhem ta ingi, aja jakwa katu. A'e riki ngã ke mukwera katu ame'ẽ ke a'e. ¹⁰ Jamanõ ta, aja jakwaha. Anĩ. Ame'ẽ ngi jande ke Tupã muhem riki. Jete! Muhem ta kũ tĩ. Tapijar te'e we jande ke a'e muhem ta kũ tĩ, ame'ẽ ke jakwa katu tĩ. (Ame'ẽ ke pekwa katu tĩ, aja japutar.) ¹¹ Pe, jande namõ ma'e ke pema'ema'e ta tĩ. Kuja. "Pyraraha ngi Páu ta ke emuhem" aja jande rehe har Tupã namõ pepandu pandu rahã, jande namõ ma'e ke pema'ema'e katu tĩ, ame'ẽja saka. Heta ngã jande rehe har Tupã namõ pandu pandu ame'ẽ ke a'e muwyr ta jande pe. Jande rehe a'e usak katu ta, a'erehe: "Páu ke Tupã mupoir" aja ngã ukwa rahã, Tupã pe ngã pandu ta: "Ne jō riki katu te me'ẽ ke" aja riki.

Te'e Páu pandu ym

¹² (Pehẽ ngi har amõ ta pandu: "Páu Kirisutu mondo ame'ẽ ke aja ym a'e" aja naĩ. Anĩ. Kirisutu mondo ame'ẽ ke ihẽ, aja akwa katu.) Kome'ẽ ywy keruhũ pe ihẽ axo rahã, Tupã mujekwa ame'ẽ ke namõ axo katu. Pehẽ namõ axo rahã, aja axo tĩ. Mokõi akwaha namõ axo ym tĩ. Ihẽ atu akwaha namõ axo ym. Anĩ. Ihẽ rehe Tupã ipy'a katu. A'erehe pyrātãha ke ihẽ pe muwyr. Ame'ẽ namõ kome'ẽ ywy keruhũ pe axo katu. Pehẽ namõ axo rahã, aja tĩ. A'erehe katu ym ame'ẽ ke ama'ema'e ym, aja akwa. A'erehe ihẽ rury katu.

¹³⁻¹⁴ Amukwehe we paper pinim ihẽ amondo pehẽ pe. Ame'ẽ ke pepyhyk. Pe, pekwa. Pekwa katu, ame'ẽ ke jō paper rehe ihẽ amupinim. Mokõi akwaha ihẽ amupinim ym. Jete har te ke amupinim. Ihẽ amupinim ame'ẽ rehe har ta'yr mi pekwa rĩ. (Myrandu katu ke ihẽ apandu, ame'ẽ ma'ema'eha rehe ihẽ ke Jesu Kirisutu mondo.) A'erehe Kirisutu mondo ame'ẽ ke ihẽ aja upa katu te pekwa katu, ame'ẽ ke ihẽ aputar. Aja rahã, Jesu, jandema'e sawa'e te jywyr rahã, jande rehe pesak rahã, pehẽ rury katu ta. Arahã pehẽ rehe jasak rahã, jande rury katu ta tĩ.

¹⁵⁻¹⁶ Ihê amupinim ame'ê rehe har pekwa katu, aja akwa katu. A'erehe ihê ajupandu ihê jupe: "Masendo ywy koty ihê aho rahâ, Korin ok ta pe ixo ame'ê ta rehe ihê asak ta aho" aja ihê jupe. Kuja tî. "Masendo ywy ngi ihê ajywyw rahâ, Korin ok ta pe ixo ame'ê ta rehe ihê asak ta aho tî" aja ihê jupe. Aja rahâ, mokôihar pehê rehe ihê asak ta. Aho rahâ, asak ta. Ajywyw rahâ, aja tî. Asak ta tî. Aja rahâ, mokôihar pehê rury katu ta. Pe, pehê ngi ihê aho rahâ, ma'e ke ihê pe peme'ê katu ta. Aja rahâ, Jundéi ywy pe aho katu ta. ¹⁷ ("Aho ta" aja ihê apandu. Pe, je'êha ihê pe amô muhyk werur, a'erehe: "Aho ym we ta rî" aja apandu. Ame'ê ke pehê ngi har amô ta ukwa rahâ, kuja ukwaha ngâ jupe naî.) "Manga te'e ixo aja me'ê sawa'e Páu" aja naî. Anî. Aja ym. "Ihê aho ta" aja apandu rahâ, ihê atu aputar ame'ê ke apandu, aja a'eta ukwaha naî. A'erehe a'eta pandu: "Aho ta" aja Páu pandu rahâ, pahar: "Anî. Aho ym ta" aja pandu" aja pandu pandu. A'erehe: "Manga te'e ixo aja me'ê sawa'e Páu" aja ukwaha naî. ¹⁸ Anî. Aja ym ihê. Tupâ pandu ame'ê ke a'e ma'ema'e katu. Aja ihê tî. Ihê apandu ame'ê ke ama'ema'e katu tî. A'erehe: "Aho ta" aja ihê apandu rahâ, pahar: "Anî, aho ym we ta rî" aja ym ihê apandu. A'erehe amanga te'e axo aja me'ê sawa'e ym ihê, aja pekwa.

¹⁹ Amô we tî. Jesu Kirisutu Tupâ ra'yr. Ehe har pehê pe ihê apandu pandu. Sir aja tî. Timo aja tî. Pandu pandu tî. Manga te'e ixo aja me'ê sawa'e ym te Kirisutu. Anî. A'e pandu ame'ê ke aja te'eha a'e ma'ema'e katu. Aja ihê tî. Ihê apandu ame'ê ke ama'ema'e katu tî, aja pekwa katu. ²⁰ Pesarahâ! Upa katu te Tupâ pandu ame'ê ke Jesu ma'ema'e. Tupâ pandu katu ame'ê ke Jesu muhyk katu tî. A'erehe Jesu rehe har jakwa rahâ, jetehtar te ke ihê apandu, aja jakwa katu. Aja rahâ: "Tupâ riki katu te ame'ê ke a'e" aja ngâ pandu ta. (A'erehe amanga te'e axo aja me'ê sawa'e ym ihê, aja pekwa katu tî.) ²¹ Pe, Tupâ riki jande pe pyrâtâha ke muwyr. A'erehe Kirisutu kotyhar ta ke jande aja a'e mujekwa katu jande pe. Pehê pe aja jande pe a'e mujekwa katu tî. A'e riki jande pe pandu: "Ihêma'e parakyha ke pema'e peho" aja. (A'erehe Kirisutu rehe har japandu pandu jaxo.) ²² (Ihêma'e ke rehe ihê rer ihê amupinim.) Tupâ aja tî. "Ko ihêma'e ke" aja Tupâ pandu. A'erehe jande py'a rehe l'â ke muwyr. Aja rahâ: "Ko ihêma'e ke" aja a'e mujekwa katu. Jande py'a rehe l'â ke a'e muwyr. Ame'ê kuja mujekwa. Yman rahâ, jande ke a'e muhâ katu ta, aja mujekwa. (Jande py'a rehe l'â ihî katu, a'erehe ihê apandu ame'ê ke ihê ama'ema'e katu aja pekwa katu tî.)

Pehê pe aje'ê je'ê tar ym, a'erehe pehê

koty aho ym

²³ Ko jetehtar te ke pehê pe ihê apandu, aja Tupâ ukwa katu riki. Jetehtar te ke ihê apandu ym rahâ, mâ peja ihê ke Tupâ mahy katu. Ko pehê pe apandu: "Pehê koty ihê aho ta" aja. Pe, ihê aho ym. Ma'erehe my? Ame'ê ke amujekwa ta apo 'y. Kuja. Ihê ajupandu ihê jupe: "Korin ok ta pe ihê aho rahâ, a'ep pe har ta pe ihê aje'ê je'ê hû ta. Ame'ê ta ixoha katu ym, a'erehe aje'ê je'ê hû ta" aja ihê jupe. Anî. Aja aje'ê je'ê tar ym. A'erehe pehê koty ihê aho ym riki. ²⁴ "Aje'ê je'ê ta" aja apandu rahâ, pehêma'e kapitâ ihê aja my? Anî. Aja ym ihê. Myja me'ê pejurujuar katu my? Ame'ê rehe har ihê apandu ym. Kirisutu rehe pejurujuar katuha ke pehijar ym, aja ihê akwa katu. "Aje'ê je'ê hû ta" aja apandu rahâ, pexoha rehe har jô ihê apandu. Pehê pexoha ke ihê amukatu tar katu. Aja rahâ, Tupâ koty pehê py'a pejumuruwak ta my tî.

2

¹⁻² Pehê ke jande jamuhury tar katu, a'erehe ihê ajupandu ihê jupe: "Korin ok ta pe ihê aho ym we ta rî. Aja rahâ, ame'ê ta ke ihê amupyai ym ta" aja ihê jupe. Pesarahâ! Pehê ke ihê amupyai rahâ, awa riki ihê ke muhury katu ta my? Nixói awa! Ihê riki amupyai ame'ê ta jô riki ihê ke muhury katu ta. Pehê ke ame'ê ta. A'erehe pehê ke ihê amupyai tar ym. (A'erehe pehê koty aho ym rî.) ³ Paper pinim pehê pe ihê amondo py. Ame'ê pe ihê aje'ê je'ê hû ha pehî. Aja rahâ, upa pehê pexoha ke pemukatu my? Aja ym rahâ, pehê rehe ihê ahyk rahâ, ihê aje'ê je'ê hû ta tî. Aja rahâ, ihê apyai ta, aja ihê aputar ym. Ihê ke pemupyai, anî. Ihê ke pemuhury katu ta me'ê te'e. Ihê rury katu rahâ, pehê rury katu tî, aja ihê akwa katu. ⁴ Amukwehe pehê pe paper pinim ihê amondo rahâ, upa ihê py'a rupi ihê apyai te. Ajumupyai tî. Ihê apyai, a'erehe ihê ajixi'u hû tî. (Ihê amupinim aî rahâ, ajixi'u aî tî.) Upa pehê rehe ihê apy'a katu te, aja ihê amujekwa tar katu pehê pe, a'erehe ame'ê paper pinim ihê amondo. Pehê ke ihê amupyai, anî. Aja aputar ym.

Ma'e ka'u te'eha ke ma'e ame'ê sawa'e rehe pehê py'a pemujywyw katu

⁵ (Pehê koty imâi nungar namô ukwer kwe. Ame'ê rehe har ihê amupinim kwe.) Amô ta ke ame'ê jaxer ai ma'e ame'ê mupyai rahâ, ihê ke jô mupyai ym. Pehê ke a'e mupyai tî. A'erehe: "Upa katu te pehê riki ihê ke mupyai" aja apandu tar ym. ⁶⁻⁷ Ame'ê sawa'e pe pehê ngi har hetaha ta je'ê je'ê hû. Ame'ê a'ewan riki. Tupâ koty ipy'a ke ame'ê mujywyw. A'erehe apo pehê py'a pemujywyw katu ta me'ê te'e ehe. A'e ke pemuhury tî. Aja rahâ, ame'ê sawa'e tapijar te'e we

pyai ym te ta ixo. “Māte ihē ke akwaha” aja pandu ym ta. “Ihē ke Tupā putar ym” aja ukwa ukwa ym ta ixo tī. ⁸ A'erehe pehē pe ihē apandu. Pehē pepy'a katu ehe, aja pemujekwa ipe, sawa'e pe.

⁹⁻¹⁰ Upa ihē apandu ame'e ke rehe pehendu katu my, ame'e ke ihē akwa tar katu. Aja te'eha ihē apandu ame'e ke rehe pehendu katu my. Ame'e ke ihē akwa tar katu tī. A'erehe paper pinim pehē pe ihē amondo kwe. Ma'e ka'u te'eha ke ame'e sawa'e ma'e. Ame'e ke rehe pehē py'a pemujywyr rahā, ihē rehe pehendu katu, aja akwa katu. Pehē py'a pemujywyr ehe rahā, ihē py'a ihē amujywyr ehe tī. Pehē ke ihē amuhury tar katu, a'erehe ame'e sawa'e rehe ihē py'a ihē amujywyr tī. (A'e tī. Ihē py'a ihē amujywyr ehe.) Kirisutu ihē rehe usak, aja ihē axo, a'erehe ihē py'a ame'e sawa'e rehe ihē amujywyr tī. ¹¹ Aja rahā, jande ke Satana muka'u te'e ym ta. (Ājā ramūi a'e.) A'e putar ame'e ke jande jakwa katu. Jande riki ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e, ame'e ke a'e putar, aja jande jakwa katu.

Toroa ok ta pe Páu ixo rahā, jumupyai a'e

¹² Toroa ok ta rehe ihē ahyk aho rahā, a'ep myrandu katu ke ihē apandu pandu. Kirisutu rehe har apandu pandu. Arahā Kirisutu rehe ngā ke jandema'e sawa'e te mujurujar katu. A'erehe heta jurujar katu ehe. Ame'e riki jandema'e sawa'e te ma'ema'eha ke, aja akwa katu. ¹³ Arahā Tit, jande mu ke ihē amahem ym, a'erehe ihē ajumupyai hū. (Ihē rehe pehendu katu my, ame'e ke Tit pandu ta ihē pe, aja akwaha naī. Nixói a'ep.) A'erehe a'ep pe har ta pe ihē apandu: “Tit ke ihē akekar ta aho” aja. Pe, Masendo wyy pe ihē aho.

Tupā pe ma'e pihe katu ame'e ke jande

¹⁴ (Amō rahē we, Tit rehe asak. A'erehe pehē pexoha rehe har akwa. Pexoha katu, aja akwa.) A'erehe Tupā pe ihē apandu: “Mā! Ne jō riki katu te me'e ke” aja. Pesarahā! Amō ta ke kapitā muputu'u rahā, muputu'u ame'e ta ke a'e werur. “Ko ihē amuputu'u ame'e ta ke” aja kapitā mujesak hekoha ta pe. Aja Tupā tī. Kirisutu riki kapitā keruhū a'e. (Jande jajurujar katu ehe.) A'erehe jande riki Kirisutu kotyhar ta ke. (A'erehe a'e muputu'u ame'e ta aja saka jande tī.) A'erehe Kirisutu namō jande ke Tupā mujesak hekoha ta pe, ame'ēja saka. A'erehe: “Ne jō riki katu te me'e ke” aja Tupā pe ihē apandu.

Tupā pandu jande pe: “Kirisutu rehe har pepandu pandu peho” aja. A'erehe ehe har japandu pandu jaho. Ma'e pihe katu ame'e ke amō jyhē rahā, upa koropi pihe katu. Aja Kirisutu rehe har japandu rahā, upa ngā renda rupi Kirisutu rehe har ukwa ta. (Ma'e piheha ok ta rupi upa

pihe katu, ame'ēja saka.) ¹⁵ Tupā pe jande ke Kirisutu me'e, ame'ēja saka. A'erehe Tupā pe jande riki ma'e pihe katu ame'ēja saka. Aja rahā Kirisutu rehe har japandu pandu. Tupā muhā katu ame'e ta pe japandu pandu. Mupyraraha renda pe oho ta ame'e ta pe japandu pandu tī. Kirisutu rehe har japandu pandu tī. ¹⁶ A'erehe ame'e ta hendu rahā, ma'e inem, ame'ēja saka ngā pe. Putar ym. A'erehe mupyraraha renda pe oho ta. Tupā koty oho ta ame'e ta pe anī. Kirisutu rehe har hendu rahā, ma'e pihe katu, ame'ēja saka. Jurujar katu ehe. A'erehe Tupā namō ixo ta.

Pesarahā! Kirisutu rehe har mupyraraha renda pe oho ta ame'e ta pe amō pandu pandu. Tupā koty oho ta ame'e ta pe aja tī. Pandu pandu tī. Aja rahā, awa riki Kirisutu rehe har pandu pandu katu my? ¹⁷ Jande riki. Amō ta anī. Jande aja a'eta ixo ym. Amō ta Tupā je'ēha ke pandu pandu rahā, tamatarer hū ke pyhyk ta, aja ukwaha naī. (Ihē aja tī, aja pehē ngi har amō ta pandu naī. Manambe aja tī. Tamatarer hū japyhyk, aja jande rehe har pandu naī tī.) Anī. Aja ym jande. Jande ke Tupā mondo, a'erehe ima'e je'ēha ke japandu pandu. Mokōi jakwaha aja ym japandu pandu. Kirisutu miasu ta ke jande, a'erehe jande rehe Tupā usak, aja jaxo. Aja ima'e je'ēha ke japandu pandu.

3

Tupā je'ēha pyahu ame'e ke

¹ (Ihē apandu ame'e ke jete har te ke, aja pekwa katu.) Ihē rehe har amō we pehē pe apandu ym ta me'e te'e. Pekwa katu, a'erehe apandu ym ta me'e te'e. Paper rehe: “Páu katu ame'e ke a'e” aja amō mupinim. Aja ihē aputar my? Anī. Aputar ym. Amō ta aja putar riki. Ehe har amō ta ukwa ta: “Katu ame'e ke a'e” aja. A'erehe paper rehe ehe har amō mupinim. Ihē anī. Aputar ym. Pe, paper rehe ihē rehe har pemupinim, aja rahā amō ta ihē rehe har ukwa ta. Aja aputar ym tī. Pesarahā! ² (Myrandu katu ke pehē pe japandu pandu rahā, Kirisutu rehe pejurujar katu. A'erehe pehē rehe amō ta usak rahā, jande riki Kirisutu mondo ame'e ta ke jande aja ukwa katu.) A'erehe pehē rehe usak rahā, pehē atu ihēma'e paper pinim ame'ēja saka. Manambema'e aja tī. Ima'e paper pinim ame'ēja saka tī. Paper pinim rehe amō usak rahā, upa ma'e ke ukwa katu. Ame'ēja saka pehē rehe amō ta usak rahā, jande riki Kirisutu mondo ame'e ta ke jande, aja ukwa katu. A'e tī. Pehē rehe japy'a katu. A'erehe jande py'a rehe pexo, ame'ēja saka. ³ Pehē atu paper pinim, ame'ēja saka tī. Kirisutu mupinim, ame'ēja saka. Pehē koty jande ke Kirisutu mondo,

a'erehe ehe har japandu pandu. Pejuru jar katu ehe, a'erehe a'e riki mupinim, ame'ëja saka. Kirisutu mupinim, ame'ëja saka rahâ, mupihûha namô mupinim ym. Yman ita rehe je'ëha ke Tupâ mupinim, ame'ëja saka ym tî. Anî. Awa py'a rehe mupinim, ame'ëja saka. Aja rahâ, awa py'a rehe I'â ke a'e muwyr. (Ame'ë riki mupinîha, ame'ëja saka.) Ixuwe katu te hû ame'ë ke Tupâ. Tupâ'â ke Kirisutu muwyr.

⁴ Myrandu katu japandu pandu, ame'ë riki jandema'e parakyha. Ame'ë rehe jande ke Kirisutu mondo, aja jakwa katu. A'erehe jandema'e parakyha rehe Tupâ usak, aja rahâ, katu aja jakwa katu. ⁵ Jande atu jakwaha namô myrandu katu ke japandu pandu my? Anî. Aja ym. Tupâ riki jande pe ima'e pyrâtâha ke muwyr. ⁶ A'e riki pyrâtâha ke muwyr, a'erehe ima'e je'ëha pyahu ame'ë ke japandu pandu katu. Ame'ë je'ëha pyahu kuja riki. Kirisutu rehe awa jururjar katu rahâ, ipy'a rehe I'â ke Tupâ muwyr. Ame'ë je'ëha pyahu ame'ë ke. Moise je'ëha rehe hendu katu rahâ, amô koty ame'ë. Moise je'ëha rehe jô amô hendu katu rahâ, Tupâ namô ixo ym te ta. Amô py'a rehe I'â ihî rahâ, Tupâ namô ixo katu ta. Aja rahâ, uhâ te hû ta ixo.

⁷ Yman itape rehe je'ëha ke Tupâ moî. Ame'ë ke Moise pe Tupâ me'ë rahâ, a'ep hendy te hû. Aja pyrâtâha ke mujesak. (Aja a'ep a'e ixo aja mujekwa ngâ pe tî.) Pe, Moise ruwa hendy hû tî. Ame'ë uwe wan ixo rahâ, hendy we hû rî. A'erehe marâ ka ym huwa rehe jundêu awa ta usak usakiha. Ame'ë Moise je'ëha ke amô pandu pandu rahâ, kuja ukwa: "Mâ! Ma'e aka'u te'eha ke ihê ama'e. Tupâ namô axo ym ta" aja ukwa. Pe, ame'ë je'ëha ke Moise pe Tupâ me'ë rahâ, a'ep hendy te hû. Pyrâtâha ke mujesak tî. (Aja a'ep a'e ixo aja mujekwa ngâ pe tî.)

⁸ Aja rahâ ame'ë je'ëha 'ar koty te we Tupâ'â ma'eha. Amô ke muhâ katu rahâ, pyrâtâ te ha rupi Tupâ'â muhâ katu. ⁹ Ame'ë Moise je'ëha rehe amô hendu rahâ, jupandu jupe: "Mâ! Katu ym ihê. Ihê ke Tupâ mupyrara ta" aja. Ame'ë Moise je'ëha riki katu riki. Je'ëha pyahu ame'ë ke i'ar koty te we katuha. Je'ëha pyahu ame'ë ke rehe amô hendu katu rahâ, Tupâ pandu: "Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe" aja. A'erehe Moise je'ëha 'ar koty te we je'ëha pyahu katuha. ¹⁰ Apo je'ëha pyahu ame'ë namô jaxo. Moise je'ëha 'ar koty te we katu te ha. A'erehe ymanihar Moise je'ëha katu ame'ë ke upa, aja japandu. ¹¹ Moise je'ëha i'ixi, ame'ëja saka. Ame'ë riki katu rahâ, upa ym te ame'ë ke i'ar koty te hû katuha. Je'ëha pyahu ame'ë ke upa ym te. A'erehe je'ëha pyahu ame'ë ke i'ar koty te we katuha. (Uhâ te hû ha ke ame'ë me'ë. A'erehe i'ar koty te we katuha.)

Tupâ je'ëha ke jundêu awa ta ukwa ym

¹² Je'ëha pyahu riki upa ym te ta, ame'ë ke jakwa katu. A'erehe kye ym ha namô Kirisutu rehe har japandu pandu. ¹³ Moise aja jaxo ym tî. Tupâ je'ëha wewe ukwa, aja ym jamu'e. Pesarahâ! Huwa ke Moise jupyk. Pan pe jupyk. Aja rahâ, huwa hendyha uwe ame'ë ke jundêu awa ta usak ym. ¹⁴ Moise ruwa ke pan jupyk. Aja jundêu awa ta py'a tî. Pan pe jupyk ame'ëja saka apo tî. A'erehe yman Moise pe je'ëha ke Tupâ muwyr, ame'ë ke jundêu awa ta usak usak tipe rahâ, iâkâ mujanam râi. (A'erehe ukwa ym.) Kirisutu kotyhar aja jô amô jumuruwak rahâ, ame'ë pan kanim. (Aja rahâ, upa ukwa katu.) ¹⁵ Apo aja tî. Moise je'ëha ke jundêu awa ta usak usak rahâ, ipy'a ke pan jupyk, ame'ëja saka ixo we rî. Usak ame'ë ke ukwa ym. ¹⁶ Pe, jandema'e sawa'e te koty jumuruwak rahâ, ixotyhar aja ixo. Aja rahâ, ame'ë pan ke Tupâ mukanim. Aja Tupâ je'ëha mujekwa. Jo'ok ame'ëja saka. Aja rahâ, je'ëha ke ukwa katu. ¹⁷ "Jandema'e sawa'e te" aja Tupâ je'ëha rehe panduha ihî. Ame'ë riki Tupâ'â ke. Pe, jandema'e sawa'e te'â riki jande py'a rehe ihî rahâ, jande âkâ ke a'e mupirer mi. (Aja rahâ, Tupâ rehe har jakwa katu te ta.) ¹⁸ Jande ruwa ke pan pirer ame'ë ke jupyk ym jaxo. A'erehe upa jande rehe ngâ usak rahâ, katu ame'ë ke jande, aja ukwa. Jandema'e sawa'e te katuha aja amô we amô we jande ke muruwak ixo. Pe, yman rahâ, a'e aja jaxo ta tî. Arahâ a'e aja nixói te ta ma'e jaka'u te'eha jama'eha ke jande pe.

4

Tupâ rehe har ngâ pe Pâu ta mujekwa

¹ Jande rehe Tupâ pyrara usak, a'erehe jande pe a'e pandu. "Myrandu katu ke pepandu pandu peho" aja riki. Ame'ë riki jandema'e parakyha. Ame'ë ke jande pe a'e riki me'ë, a'erehe: "Marâ ka ym japan-duha" aja ym jande py'a pe jakwa jakwa jaxo. ² Amô ta ukwa ym ha rupi ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e. Upa ame'ë ke jahijar. Ma'e ke jande ke muhuxî, ame'ë jaka'u te'eha jama'ema'eha ke jahijar tî. Tupâ je'ëha ke japandu rahâ, amô ta ke jamuka'u te'e tar ym. ("Pâu ta muka'u te'e tar katu" aja amô ta pandu naî.) Anî. Jeterhar te ke Tupâ je'ëha mujekwa. Aja jande jaxo. Tupâ jande rehe usak uî, aja jaxo. Aja rahâ, jande rehe amô ta usak rahâ, pandu ta: "Pâu ta ixoha katu" aja. ³ Myrandu katu ke japandu pandu. Ame'ë ke amô ta ukwa ym rahâ, ame'ë ta riki mupyraraha renda pe oho ixo ame'ë ta ke. A'erehe ukwa ym ixo. ⁴ Kirisutu riki Tupâ a'e tî. Kirisutu riki

katu te me'ë ke. (Aja rahã, nixói te ma'e jaxeriha ipe.) Ame'ë panduha ke myrandu katu rehe ihĩ. Pe, myrandu katu ke amõ ukwa rahã, ame'ë ukwaha riki ma'e weraha aja saka. Pe, mupyraraha renda pe oho ta ixo ame'ë ta rehe ame'ë weraha hendy ixo tipe, ame'ëja saka. Kirisutu rehe har mukewa tipe. Ame'ë weraha ke Satana muwe, ame'ëja saka. (Ãjã ramũi a'e.) Aja rahã, iãkã ke mujanam rãi. (Aja rahã, ukwaha mukanim. A'erehe ukwa ym te.) A'erehe myrandu katu rehe mupyraraha renda pe oho ixo ame'ë ta jurujar ym. Satana riki Tupã rehe ipy'a ym ame'ë tama'e kapitã keruhũ.

⁵ Sawa'e te wan ta jande a'erehe jande rehe har japandu pandu. Anĩ. Aja ym. Jesu Kirisutu rehe har jande japandu pandu. A'e riki jandema'e sawa'e te. Ngã muhãha ke a'e aja japandu pandu. Pe, jande riki pehẽma'e miasu ta ke. Jande ke Jesu mondo, a'erehe pehẽma'e miasu ta ke jande tĩ. ⁶ Yman te pytun te'e rahã, Tupã pandu: "Mã peja wera katu" aja. A'e riki weraha mujã. Ame'ë Tupã riki jande py'a pe weraha ke muwyr, ame'ëja saka. (Aja rahã, juehe har a'e mukewa jande pe.) Pyrãtã te hũ ame'ë ke a'e. Kirisutu rehe har amõ ukwa rahã, Tupã rehe har ukwa tĩ. A'erehe Tupãma'e pyrãtãha ke Kirisutu mujesak.

Jande pe pyrãtãha ke Tupã muwyr

⁷ Jande riki pitu te'e. Tujuk pander aja saka. Imembek. Anĩ. Ima'e pyrãtãha ke jande pe Tupã muwyr. A'erehe ehe har japandu pandu katu. Ehe har ukwa ame'ë ke katu te me'ë ke. Ehe har japandu rahã, ima'e pyrãtãha namõ japandu, aja ngã pe Tupã mukewa. Jandema'e pyrãtãha namõ anĩ. ⁸ Amõ amõ rahã, jande ke amõ ta mahy hũ tipe. (Jande pe ima'e pyrãtãha Tupã muwyr.) A'erehe tapijar te'e we Tupã je'ëha ke japandu pandu. Myja me'ë jama'e ta my? Aja amõ amõ rahã, jakwa jakwa jaxo. Anĩ. Mãte jakwaha aja ym te jaxo. ⁹ Jande ruwajar heta ixo. Pe, jande rehe katu ame'ë ta pete'e ixo tĩ. Jande ke amõ ta muputu'u tĩ. Mahy tĩ. Jande ke jukwa ym we rĩ. ¹⁰ Jesu ke amõ ta mupyrara. Aja jande ke amõ ta mupyrara ixo tĩ. Aja te'e ta jaxo. A'e ke amõ ta jukwa. Aja jande ke amõ ta jukwa tar katu tĩ. Aja te'e ta jaxo. Jajurujar katuha jahijar ym. Aja rahã, Jesu ywa pe ixo, a'erehe ima'e pyrãtãha ke jande pe muwyr, aja jamukewa katu ngã pe. (Aja rahã, Jesu ixeuwe katu te hũ ixo, aja mukewa katu.) ¹¹ Jande jaxo rahã, jande ke Tupã rehe ipy'a ym ame'ë ta jukwa tar katu tipe. Jesu rehe har japandu pandu, a'erehe jande ke jukwa tar katu. Anĩ. Japandu pandu we rĩ. Aja rahã, Jesu ywa pe ixo, a'erehe jande pe ima'e pyrãtãha ke muwyr, aja jamukewa

katu ngã pe. (Aja rahã, ixeuwe katu te hũ ixo, aja mukewa katu tĩ.) ¹² Pesarahã! Kuja riki. Jesu rehe har japandu pandu, a'erehe jande ke amõ ta jukwa tar katu. Mãte we me'ë jande jaxo. Japyrara jaxo. Pehẽ anĩ. Jande japandu, ame'ë rehe pejurujar katu, a'erehe katu aja pexo. (Pepyrara ym, aja pexo katu.)

¹³ Mãte we me'ë jande jaxo (tapijar te'e we myrandu ke japandu.) Aja Tupã je'ëha rehe panduha ihĩ:

"Tupã je'ëha riki jete har te ke aja akwa katu, a'erehe ame'ë ke ihẽ apandu katu" aja amõ pandu.

Aja Tupã je'ëha riki jete har te ke aja jakwa katu, a'erehe myrandu katu ke japandu katu tĩ. ¹⁴ Manõha ngi Jesu, jandema'e sawa'e te ke Tupã mukwera katu muhem. (A'erehe Tupã je'ëha riki jete har te ke aja jakwa katu.) Jesu ke Tupã mukwera katu muhem. Aja jande jamanõ rahã, yman rahã, jande ke a'e mukwera katu ta muhem tĩ, aja jakwa katu. Pe, Jesu namõ jaxo ta. Pehẽ aja tĩ. Mukwera katu ta muhem tĩ. Pe, pehẽ namõ jande ke huwa koty a'e mupu'am ta. ¹⁵ Apo upa aja japyrara jaxo rahã, pehẽ pe katu. Myrandu katu ke pehẽ pe japandu, a'erehe pehẽ pe katu. Pe, amõ amõ ta rehe pyrara Tupã usak te hũ rahã, Tupã rehe ame'ë ta jurujar katu ta. "Mã! Ne jõ riki katu te hũ" aja Tupã pe pandu ta tĩ. Aja katu Tupã rehe har pandu te hũ riki.

Tapijar te'e we Tupã rehe Páu jurujar katu

¹⁶ (Jande ke Tupã mukwera katu ta muhem, aja jakwa katu.) A'erehe jande jajupyai ym jaxo. Jande pitu te'e riki. Jande rete tamũiha ohoho ixo. Jande py'a anĩ. Wera rahã pame katu te jande py'a ke Tupã mātã katu. A'erehe tapijar te'e we Tupã rehe jajurujar katu. Jahijar ym ame'ë. ¹⁷ Apo jande ke Tupã rehe ipy'a ym ame'ë ta mahy we ixo rĩ. Jande ke mupyrara we ixo rĩ. Ame'ë upa ta. Apo japyrara jande jaxo. Aja rahã, yman rahã, Tupã namõ jaxo ta. Katu te hũ ta. Ame'ë ke upa ym te ta. Pyraraha 'ar koty te we katu te ha. A'erehe jajurujar katuha jahijar ym. ¹⁸ A'erehe marã ka ym ma'e ke rehe amõ usakiha, ame'ë rehe har jande py'a pe jakwa jakwa jaxo. Ma'e ke amõ usak ym, ame'ë upa ym te ta. Ywa pe Tupã namõ ixo ame'ë ke upa ym te ta. Ma'e ke amõ usak, ame'ë upa ta. Ame'ë rehe har jande py'a pe jakwa jakwa ym jaxo.

5

Jande rete pyahu ame'ë ke Tupã me'ë ta

¹ (Japyrara jaxo. Anĩ. Jajurujar katuha jahijar ym. Yman rahã, jande rete pyahu ame'ë ke Tupã me'ë ta.) Pesarahã! Kome'ë ywy keruhũ pe jaxo rahã, jande rete riki

xipa, ame'ëja saka. Xipa ijuk, ame'ë riki jande jamanō, ame'ëja saka. Jamanō rahā, amō jande rete ke Tupā mujā ta, ywa pe. A'e riki mujā ame'ë ke. Ame'ë ke ijuk ym te ta. Uhā te hū ame'ë ke. ² Ywa pe jande rete pyahu ame'ë ke jande pe Tupā me'ë ta. Ame'ë ke japutar katu tipe apo 'y. Japutar katu te hū, a'erehe: "Mā! Ame'ë namō apo jaxo rahā, katu" aja jande jupe. ³ Amō jande rete pyahu namō jande jaxo ta rahā, jande'ā jawe te'e, ame'ëja saka ixo ym ta. ⁴ Kome'ë ywy keruhū pe jande jaxo rahā, jande pitu te'e riki. Japyrara jaxo, a'erehe: "Ai ai ai" aja japandu, ame'ëja saka riki. Japyrara jaxo, a'erehe jande rete ngi jahem tar katu riki. Aja jō ym. Ywa pe har jande rete pyahu ke japutar katu. Aja rahā, jamanō ym te ta riki. Jande ruhā te hū ta riki. ⁵ Jande rete pyahu ke Tupā moī katu ta. Ame'ë ke jetehehar te aja a'e mujekwa, a'erehe jande py'a rehe I'ā ke a'e muwyr. Aja rahā, yman rahā jande rete ke a'e mupyahu ta, aja a'e mujekwa katu.

⁶⁻⁸ Tupā'ā jande py'a rehe ihī katu, a'erehe jande pyrātā katu te jande. Kome'ë ywy keruhū pe jande jaxo rahā, ywa pe jandema'e sawa'e te namō jaxo ym rī, aja jakwa katu. Se jande rete ke jambor, ame'ëja saka. Pe, ywa pe jandema'e sawa'e te namō jaxo katu, aja japutar katu. Ame'ë ke jasak, a'erehe jajurujar katu ehe. Anī. Aja ym. Jasak ym te rī. Pe, jande jajurujar katu ehe. Aja te'e ta jaxo. ⁹ Jandema'e sawa'e te namō jaxo tar katu. Amō we tī. Ima'e ma'e'ha ke jama'ema'e tar katu. Ame'ë ke jō japutar katu te. Se jaxo rahā, aja japutar katu te. Ywa pe jaxo rahā, aja tī. Ima'e ma'e'ha ke jama'e tar katu tī. ¹⁰ Jande johu Kirisutu ruwa koty japu'am ta kīy. Upa ixotyhar ta aja tī. Huwa koty pu'am ta kīy tī. Pe, jande rehe har a'e pandu pandu ta. Kome'ë ywy keruhū pe jande jama'ema'e'ha rehe har a'e pandu pandu ta. (A'erehe ima'e ma'e'ha ke aja te'e'ha jama'ema'e tar katu.) Katu ame'ë ke ma'ema'e rahā: "Nde katu" aja Kirisutu pandu ta. Pe, ame'ë katuha aja ma'e katu ame'ë ke Kirisutu me'ë ta ipe tī. Katu ym rahā: "Nde katu ym" aja Kirisutu pandu ta. Pe, ame'ë katu ym ha aja ma'e ke a'e me'ë ta tī. Aja pame katu te ta. (A'erehe jandema'e sawa'e te putar ame'ë ke mā peja pema'ema'e katu.)

Tupā rehe katu ame'ë ta ke

¹¹ (Jande jama'e'ha rehe har jandema'e sawa'e te pandu ta) a'erehe ima'e ma'e'ha jama'ema'e tar katu te. A'erehe amō ta pe japandu: "Pejuruja katu ehe" aja riki. Jetehehar te jamu'e, aja Tupā ukwa katu. Aja ihē rehe har pekwa, aja ihē aputar tī. ¹² Aja rahā: "Katu ame'ë ta ke jande" aja japandu ym. Anī. "Jetehehar te jamu'e" aja japandu rahā, jande rehe har pekwa ta, aja japutar.

Aja rahā, amō ta pe katu jande rehe har pepandu katu ta tī. Ame'ë panduha pekwa katu ta. Ame'ë ta amō rehe usak te'e rahā: "Mā! Katu ame'ë ke" aja ukwaha naī. Soroka pe jō usak, ame'ëja saka. Ixoha ukwa ym. Ipy'a pe usak ym, ame'ëja saka. Ame'ë ta jande rehe usak te'e, a'erehe: "Katu ym Pāu ta" aja ukwaha naī. Jande jaxoha ukwa ym, a'erehe: "Katu ym" aja pandu naī.

¹³ Jaka'u te'e jande, aja pekwa'ha my? Aja jaxo rahā, Tupāma'e ma'e'ha ke jama'ema'e tar katu, a'erehe jaka'u te'e aja jaxo. Jaka'u te'e ym jande, aja pehē pekwa'ha my? Aja ym jaxo rahā, pehē py'a ke jamātā tar katu, a'erehe jaka'u te'e aja ym jaxo.

¹⁴ Jande rehe Kirisutu ipy'a katu, a'erehe a'e putar ame'ë ke jama'ema'e katu. Peteī sawa'e manō. Aja rahā, upa awa ta ka'u te'e'ha ma'ema'e'ha ke rehe muhepy. Aja jakwa katu. A'e manō rahā, upa katu te awa ta manō inamō tī, ame'ëja saka. ¹⁵ A'e manō. Aja rahā, upa awa ta ka'u te'e'ha ma'ema'e'ha ke rehe a'e muhepy. Aja rahā, apo ixo ame'ë ta juehe har ma'ema'e'ha rehe jō usak usak rahā, katu ym. Kirisutu putar ame'ë ke apo ixo ame'ë ta ma'ema'e ta me'ë te'e tī. Kirisutu manō, pe, a'e ke Tupā mukwera katu muhem tī. A'erehe jurujar katu ehe ame'ë ta Tupā namō ixo ta. A'erehe Kirisutu putar ame'ë ke apo ixo ame'ë ta ma'ema'e ta me'ë te'e tī. (Aja pehē tī. Kirisutu putar ame'ë ke pema'ema'e ta me'ë te'e tī.)

¹⁶ Amō rehe jasak rahā: "Peme'ë katu." Amō rehe: "Peme'ë katu ym" aja japandu ym apo 'y. "Kirisutu katu ym" aja jurujar ym ehe ame'ë ta ukwaha naī. Yman ame'ë ta aja jakwa naī tī. ¹⁷ Kirisutu kotyhar aja amō jumuruwak rahā, a'e pyahu aja ixo 'y. Kwehehar ixoha ke mukanim, aja ixo. Ixoha pyahu aja ixo apo 'y. ¹⁸ Upa ame'ë ke Tupā ma'ema'e ame'ë ke. Jande ke a'e muruwak. Yman huwajan ta ke jande. Apo ehe katu ame'ë ke jande. Ma'e jande jaka'u te'e'ha jama'ema'e'ha ke rehe Kirisutu manō, a'erehe ehe katu ame'ë ke jande aja Tupā muruwak. Pe, jande pe a'e pandu tī: "Kirisutu rehe har pepandu peho" aja. A'erehe ngā jurujar katu ehe rahā, ehe katu ame'ë ta ke aja Tupā muruwak tī. ¹⁹ Jande japandu ame'ë ke kuja riki. "Myra ngā mupia ame'ë ke rehe Kirisutu manō. A'erehe upa ma'e ngā ka'u te'e'ha ma'ema'e'ha ke Tupā harāī. Kirisutu manō, ame'ë namō upa awa ta ke ehe katu ame'ë ta aja Tupā muruwak ixo" aja japandu. Myja me'ë ehe katu aja ngā ke Tupā muruwak, ame'ë myrandu ke jande pe Tupā mujekwa. Ame'ë ke japandu pandu.

²⁰ Ko jande jaxo. Kirisutu je'ēha rupi japandu pehē pe. Jande japandu rahā, Tupā riki pandu pehē pe, aja tī. Jande ke Kirisutu mondo, a'erehe japandu pehē

pe: “Tupā ruwajan ta ke pehē. Mā peja Kirisutu rehe pejurujar katu. Aja rahā ehe katu ame'e ta ke aja pehē ke Tupā muruwak ta” aja japandu. ²¹ Ma'e ka'u te'eha ke Kirisutu ma'e ym te. Upa jande jaka'u te'eha jama'ema'eha ke Kirisutu rehe Tupā mo'i, ame'ēja saka. Arahā upa muhepy. Aja rahā, Kirisutu kotyhar ta aja jaxo rahā, Tupā pandu ta: “Pehē katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehē pe” aja.

6

¹ Tupā pe japaraky aja jaxo. Myrandu katu japandu pandu, ame'e riki jandema'e parakyha ke. A'erehe pehē pe japandu katu: “Pehē rehe Tupā ipy'a katu. A'erehe ixotyhar ta aja pejumuruwak. A'erehe mā peja pexoha pyahu aja pexo” aja japandu. ² Aja Tupā je'eha rehe panduha ihī. Ame'e ke kuja Tupā pandu:

“Ngā rehe apyrara ihē asak, ame'e angaha rehe uhyk.
Arahā ihē pe pepandu, a'erehe pehē rehe ihē ahendu.

Ngā ke ihē amuhā katu ta, ame'e angaha ke rehe uhyk.

Ihē pe pepandu, a'erehe pehē ke ihē amuhā katu ta” aja Tupā pandu.

Pesarahā! Apo pehē rehe Tupā ipy'a tar katu. Apo pehē ke muhā tar katu. Mā peja pejurujar katu ehe tī!

³ Myrandu katu ke japandu pandu, ame'e jandema'e parakyha riki jaxer, aja amō ta pandu, ame'e ke japutar ym. A'erehe jande katu aja jande jaxo. Aja rahā amō ta: “Tupā rehe ajurujar tar ym ihē” aja pandu ym ta.

⁴ Anī. Kuja jaxo. Upa jandema'e ma'eha namō jande riki Tupāma'e miasu ta ke aja jamujekwa ngā pe. Tupāma'e miasu ta ke jande aja jamujekwa rahā, jande ke amō ta mahy rahā, jande py'ahu te'e jahendu. Japyrara jaxo tī. Aja Tupāma'e miasu ta ke jande aja jamujekwa tī. ⁵ Jande ke amō ta nupā riki. Kyndaha pe jande ke amō ta kynda raho tī. Jande juramā rupi mutyapu tyapu hū ngā. Japaraky te hū, a'erehe jande re'ō te hū. Jaker ym tī. Ma'e ke ja'u ym tī. Aja japaraky te hū. ⁶ Ma'e jaka'u te'eha ke jama'e aja ym jaxo tar katu. Aja rahā jande riki Tupāma'e miasu ta ke, aja jamujekwa pehē pe. Tupā je'eha ke jakwa katu tī, aja Tupāma'e miasu ke jande, aja jamujekwa tī. I'i amō ta rehe jahendu te'e tī. Pahar japarahy ym amō rehe. Katu ame'e ke jō amō ta pe jama'ema'e tī. Upa aja Tupāma'e miasu ta ke jande, aja jamujekwa. Jande py'a rehe Tupā ihī katu tī. Jete har amō ta rehe japy'a katu tī. ⁷ Jete har ke jō amō ta pe japandu pandu. Tupāma'e pyrātāha namō ma'e ke jama'ema'e. Upa aja Tupāma'e miasu ta ke jande aja jamujekwa katu. Tupā pandu jande pe: “Pehē katu te. Ma'e peka'u

te'eha pema'eha nixói te pehē pe” aja jaxo. A'erehe: “Katu ym pehē” aja amō pandu rahā: “Katu jaxo” aja jakwa katu. Aja jaxo, a'erehe amō ta pe myrandu katu ke japandu katu. Upa aja Tupāma'e miasu ta ke jande, aja jamujekwa katu. ⁸ Amō we tī. Amō ta: “Páu ta mu'e katu” aja jande rehe har pandu. Amō ta anī. “Katu ym” aja ukwaha naī. Jande rehe amō ta juru ai tī. Amō ta: “Katu ame'e ke peme'e ta” aja jande rehe har pandu tī. Amō ta: “Páu ta te'e je'e” aja ukwaha naī. Anī. Jete har te ke japandu pandu. ⁹ “Jaxer ke Páu ta” aja amō ta ukwaha naī, a'erehe jete har jande rehe har a'eta ukwa tar ym. “Katu Páu ta” aja amō ta ukwa, a'erehe jete har jande rehe har ukwa katu. “Páu ta manō ta” aja amō ta ukwaha naī. Anī. Pesarahā! Ko jaxo we rī. “Páu ta ke Tupā mupyrara” aja amō ta ukwaha naī. Anī. Jande ke jukwa ym we rī. ¹⁰ Amō rahā, japyai riki. Anī. Jande rury katu te we rī. Aja te'e ta jaxo. Japyrara aja jaxo. Pe, amō ta pe Tupā rehe har japandu. A'erehe ehe har amō ta ukwa katu. Aja rahā, ame'e riki ima'ehū aja ixo. Jandema'e nixói te aja jaxo. Pe, upa ma'e ke japutar, ame'e ke namō jaxo. Upa aja jaxo rahā, Tupāma'e miasu ta ke jande, aja jamujekwa ngā pe.

¹¹ Korin ok ta pe har ta! Ihē rehe katu ame'e ta ke pehē! Upa ma'e ke pehē pe jamujekwa katu. Jande py'a rehe ihī, ame'e ke upa jamujekwa katu pehē pe tī. ¹² Aja rahā pehē rehe jande japy'a katu, aja jamujekwa katu. Ame'e ke japutu'u ym pehē ngi. Jande rehe pehē pepy'a katu, ame'e ke pehē riki peputu'u, jande ngi. ¹³ Pehē riki ihē ra'yr ta aja saka. A'erehe ko pehē pe ihē apandu katu. Pehē rehe jande japy'a katu, aja pehē tī. Jande rehe pepy'a katu tī!

Jurujar ym ame'e namō pejumokōi ym pehē pexo

¹⁴ Tupā rehe jurujar ym ame'e ta namō pejumokōi ym pehē pexo. Marā ka ym paraky katuha. Katu ame'e namō katu ym ame'e ke marā ka ym juehe katuha. Tupā rehe har ukwa katu ame'e namō ukwa ym ame'e marā ka ym juehe katuha. (A'erehe Tupā rehe jurujar ym ame'e ta namō pejumokōi ym pehē pexo.) ¹⁵ Kirisutu namō Satana marā ka ym juja panduha. (Ājā ramūi a'e.) Aja rahā, Kirisutu kotyhar namō Satana kotyhar marā ka ym juja panduha. Tupā rehe jō amō ipy'a moī moī katu ame'e namō Tupā rehe jurujar ym ame'e marā ka ym juehe katuha. (A'erehe Tupā rehe jurujar ym ame'e ta namō pejumokōi ym pehē pexo.) ¹⁶ Tupā riki ixuwe katu te hū ame'e ke a'e. Jande py'a rehe a'e ihī katu. A'erehe jande riki Tupā rehe ngā jumu'eha renda aja saka. A'erehe Tupā rehe ipy'a

ke amō moī rahā, marā ka ym tupāran rehe ipy'a ke moīha. Jande py'a rehe Tupā ihī katu. (A'erehe Tupā rehe jurujar ym ame'e ta namō pejumokōi ym pehē pexo.) Yman kuja a'e pandu:

“Ihē kotyhar ta namō ihē axo ta. Ame'e ta py'a rehe ihē axo katu ta.

Ihē rehe ipy'a ke a'eta moī moī ta. Ame'e ta ihēma'e wan ta” aja riki. (A'erehe Tupā rehe jurujar ym ame'e ta namō pejumokōi ym pehē pexo.)

¹⁷ Jandema'e sawa'e te pandu ti:

“Tupā rehe ipy'a ym ame'e ta ke pehijar peho. Ame'e ta ngi petyryk peho.

Upa ma'e jaxer ai ame'e ke pehijar ti. Aja rahā, ihē kotyhar ta ke pehē aja ihē akwa katu.

¹⁸ Pehē pāi ke ihē aja ihē axo ta.

Ihē ra'yr ta ke pehē aja pexo ta ti. Ihē rajyr ta ke pehē aja pexo ta ti” aja yman jandema'e sawa'e te pandu. Pyrātā te hū ame'e ke a'e.

Ta'yr ta ke pehē, a'erehe Tupā rehe jurujar ym ame'e ta namō pejumokōi ym pehē pexo.

7

¹ Yman upa aja pandu katuha ke Tupā moī katu jande pe. Aja rahā, jamu'e katu rahā, jakwa katu. A'erehe upa ma'e jaka'u te'eha jama'ema'eha ke mā peja jahijar katu. Ihē rehe katu me'e ta! Apy'a katu pehē rehe! Apandu katu pehē pe! Mā peja ma'e jaxer ai ame'e rehe har jande py'a pe jakwa jakwa ym jaxo! Mā peja katu jaxo. Mā peja Tupā rehe jande py'a jamōi moī katu.

Pāu hury katu

² (Ihē mu ta! Japandu pehē pe. Jande rehe juru ai ame'e ta rehe pehendu ym.) Amō ta pe ma'e katu ym ame'e ke jama'ema'e ym. Jamujaxer ym amō ta ke. Amō ta ke jamuka'u te'e ym ti. Aja japyhyk ym ma'e ke. A'erehe mā peja jande rehe pepy'a katu.

³ Aja apandu rahā: “Ihē rehe pepy'a ym” aja ihē apandu ym. Apandu ramō te: “Pehē rehe japy'a katu” aja riki. Aja rahā, Tupā putar rahā, pehē namō aja te'e ta jaxo. Pe, pehē rekoha pe jamanō ta my ti. Aja pehē rehe ihē apy'a katu aja amujekwa ta. ⁴ Pehē rehe ihē ajurujar katu. Amō ta pe: “Korin ok ta pe har ta katu ame'e ta ke a'eta” aja jō pehē rehe har ihē apandu pandu. Māte ihē akwaha. Anī. Ihē py'a ihē amātā katu te riki. Ihē rury katu te hū ti.

⁵ Masendo ywy pe jahyk rahā, tapijar te'e we jande ke amō ta mupyrara. Amō amō rekoha rupi jaho rahā, aja ti. Jande ke mupyrara ti. Jande namō amō ta je'e je'e hū ti. Pe, pehē pexoha rehe har jajumupyai ti. ⁶ Pyai ame'e ta ke Tupā muhury katu. A'erehe a'e riki jande ke muhury katu.

Jande rehe Tit uhyk katu uwyr. A'erehe jande ke Tupā muhury katu. ⁷ A'e uhyk uwyr rahā, jande ke a'e muhury katu. Amō we ti. A'e ke pehē pemuhury katu ti, aja Tit pandu jande pe, a'erehe jande rury katu ti. Kuja jande pe a'e pandu ti:

—Pāu! Nde rehe Korin ok ta pe har ta usak tar katu. Ne namō ixo ame'e ta rehe aja ti. Usak tar katu ti. Ame'e sawa'e jaxer ixo, a'erehe ame'e py'a ke a'ep pe har ta muruwak. Apo Tupā rehe ipy'a katu 'y. A'eta pandu ti: “Anī. Pāu ta katu” aja a'eta pandu — aja Tit jande pe pandu.

A'erehe jande riki jande rury katu te hū.

⁸ Paper pinim pehē pe ihē amondo kwe. Ame'e rehe pesak rahā, pepyai riki. “Mā! Ihē amondo ym rahā, katu ta tipe” aja ihē akwa ym axo. I'i pehē ke ihē amupyai, ame'e ke ihē akwa rahā, ihē apyai ta tipe. ⁹ Anī. Apo ihē rury katu riki. Pehē ke ihē amupyai. A'erehe anī. Pehē pepyai, a'erehe pehē py'a ke pemuruwak. Ma'e peka'u te'eha pema'eha ke pehijar. Tupā putar, aja pehē pepyai riki. Pexoha pemukatu, a'erehe pehē ke jamupyai te, aja ym. ¹⁰ Tupā putar, aja amō pyai rahā, ixoty ipy'a ke a'e muruwak. Pe, ma'e ka'u te'eha ma'eha ke hijar. Ame'e ke Tupā muhā katu. Aja rahā: “Katu tiki” aja amō ukwa. Pe, Tupā rehe ipy'a ym ame'e ta jupyai a'eta juehe jō rahā, Tupā koty ipy'a muruwak ym. Manō rahā, Tupā namō ixo ym te ta.

¹¹ Pehē pepyai, a'erehe ixoty pehē py'a ke Tupā muruwak. Mā peja ame'e ke pekwa pekwa pexo! Pehē py'a ke a'e muruwak, a'erehe pahar ma'e katu ym ame'e ke pemukatu. “Mā! Ma'e jaka'u te'eha ke jama'e. Ame'e ke jamukatu ta” aja pepandu. Pe, pemukatu ti. “Mā! Ma'erehe ame'e sawa'e ixoha jamukatu ym my?” aja pepandu. Pehē pejuparahy pehē juehe ti. Pehē ke Tupā mupyrara ta, ame'e ngi pekyje ti. Jande rehe pepy'a katu, aja pemujekwa ti. Ma'e ka'u te'eha ke ma'e, a'e riki ipy'a ke Tupā koty muruwak ti, aja peputar katu ti. Ma'e ka'u te'eha ke ma'e, ame'e ke pemahy tar katu. Upa aja pemujekwa. Aja rahā, pahar katu ym ame'e ke pemukatu tar katu ti, aja pemujekwa katu jande pe ti.

¹² A'erehe ame'e paper pinim ke ihē amondo rahā, ma'e ka'u te'eha ke ma'e, ame'e pe ihē amondo. Ame'e pe jō ym. Anī. Amō ke ame'e sawa'e muhuxī. Ame'e huxī ame'e pe ihē amondo ti. Ame'e pe jō ym ti. Anī. Pehē pe ihē amondo ti. Aja rahā, jande rehe pehē pepy'a katu te, aja pejumujekwa pehē jupe ti. (Jande rehe pehendu katu, a'erehe jande rehe pepy'a katu, aja pejumujekwa katu pehē jupe ti.) Ame'e ke pehē pe amujekwa tar katu, a'erehe ame'e paper pinim ke ihē amondo. “Ame'e katu” aja Tupā pandu ti, ame'ēja saka ti.

¹³ Jande rehe pehē pepy'a katu, a'erehe jande rury katu tī. Jande jō riki jande rury katu my? Anī. Tit ke pemuhury tī. Ame'ē ke jakwa rahā, jande rury katu te riki tī. ¹⁴ Pehē koty Tit oho tate rahā, ihē apandu ipe: "Korin ok ta pe har ta katu riki. Nde rehe haihu katu ta" aja. Pe, ihē apandu aja pema'ema'e. (A'erehe ihē rury katu axo.) Jete har ke pehē rehe har japandu. Aja te'eha japandu. Tit pe japandu aja pehē pema'ema'e katu ipe. ¹⁵ Tit pandu ame'ē ke rehe pehendu katu. Ame'ē ke a'e ukwa ukwa ixo. Pehē rok pe a'e ke pemupyta katu. Upa a'e pandu ame'ē ke pema'ema'e my, aja pekwa pekwa pexo. Upa ame'ē ke Tit ukwa ukwa ixo rahā, i'ar koty te we pehē rehe a'e ipy'a katu. ¹⁶ Ihē apandu ame'ē ke pema'ema'e ta, aja ihē akwa katu. A'erehe ihē rury katu tī.

8

Tamatarer ke me'ē ame'ē rehe har

¹ Jande mu ta! Pesarahā! Masendo ywy pe Jesu kotyhar ta ixo. Ame'ē ta rehe Tupā usak katu. A'erehe a'eta ma'ema'eha ke pekwa, ame'ē ke japutar. ² A'eta ke amō ta mupyrara te hū. Aja Tupā rehe jurujar katuha ke amō ta mukanim ta tipe. Anī. Mukanim ym. Masendo ywy pe har ta hury katu te hū, a'erehe tamatarer ke a'eta me'ē me'ē hū. Heta ym a'etama'e ke. Anī. A'eta me'ē me'ē katu riki. ³ Ko apandu pehē pe. Ima'e ke namō a'eta ixo, ame'ē ke a'eta me'ē me'ē. Jete. Ame'ē 'ar koty te we a'eta me'ē me'ē. Aja jumunioxī a'eta juehe, ame'ēja saka. A'eta putar, a'erehe aja a'eta me'ē me'ē katu. ⁴ A'eta jande pe pandu pandu hū: "Jundéi ywy rehe Tupā kotyhar ta ixo. Pyrara ixo. Ima'e ym te ma'e ke. Ame'ē ta rehe jande jahaihu tar katu. Jandema'e tamatarer ke jamatyr ta. Mā peja ame'ē ke peraho ngā pe" aja masendo ywy pe har ta pandu hū jande pe.

⁵ Ta'yr mi a'eta matyr ta aja jakwaha naī. Anī. Heta te hū matyr riki. Amō we tī. Kuja a'eta pandu py: "Jande riki Tupā kotyhar ta ke jande" aja riki. A'erehe Tupā putar aja jamu'e, ame'ē ke a'eta ma'ema'e tī. ⁶ Ame'ē jakwa rahā, Tit pe japandu: "Tit! Amukwehe Korin ok ta pe har ta pe tamatarer matyriha ke nde eremu'e. Pe, a'eta matyr. Apo ixoty ejywy eho tī. Pe, matyriha ke emumba. Aja rahā, upa matyr ta. Jesu kotyhar ta ma'e ke ima'e ym te, ame'ē ta pe ame'ē ke a'eta mondo tar katu" aja japandu Tit pe. ⁷ Pehēma'e ke mâte hū pehī. Kuja. Tapijar te'e we Tupā rehe jō pejurujar katu te. Amō ta ke pemu'e katu te pexo tī. Tupā je'ēha ke pekwa katu te tī. Upa ma'e katu ame'ē ke jō pema'ema'e tar katu tī. Jande rehe pehē pepy'a katu te hū tī. Upa aja

pehē. Aja pehēma'e pehū aja saka. A'erehe apo ima'e ym te ame'ē ta pe tamatarer ke pemondo katu te hū, aja japutar.

⁸ Pehē pema'ema'e ame'ē ke ihē apandu ym ta. Ima'e ym te ame'ē ta pe tamatarer ke amō ta riki mondo tar katu te hū, aja pehē pe ihē amujekwa tar katu. A'erehe amō ta aja pehē tī. Aja rahā, myja me'ē ima'e ym te ame'ē ta pe peme'ē me'ē katu my, ame'ē ke ihē akwa tar katu. Aja ame'ē ta rehe pepy'a katu, aja pemujekwa ta.

⁹ Pesarahā! Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te riki awa ta rehe pyrara usak, ame'ē ke pekwa. Ywa pe upa katu te ima'e ke pehī. Anī. Upa hijar. Pe, kome'ē ywy keruhū pe uwyr rahā, ima'e ym te aja ixo. Pehē ke a'e muhā tar katu, a'erehe ima'e ym te ixo. Aja rahā, ywa pe pehēma'e ke mâte hū ta. (Aja pekwa pekwa pexo. Aja rahā, sehar ima'e ym te ame'ē ta pe peme'ē me'ē katu ta me'ē te'e tī.)

¹⁰ Petēi warahy 'ar aha oho apo. Ima'e ym te ame'ē ta pe tamatarer ke pemondo tar katu. Tamatarer pematyr riki. (Ame'ē upa ym we rī.) Apo ame'ē ke pemumba rahā, katu tiki, aja ihē apandu pehē pe. Pehē riki ima'e ym te ame'ē ta pe pemondo tar katu py. Pe, pehē riki pematyr py. Upa ym we rī. ¹¹ A'erehe apo pemumbarahā! Pematyr! Yman pepandu: "Ima'e ym te ame'ē ta pe tamatarer jamondo ta" aja. Aja apo pematyriha ke pemumba. Pehēma'e tamatarer pehī apo 'y. Ame'ē ngi pematyr. ¹² Tamatarer ke peme'ē tar katu rahā, pehēma'e ngi har peme'ē katu. Ame'ē rehe Tupā pandu: "Katu tiki" aja. Pehēma'e ym rahā, peme'ē ym. Ame'ē rehe Tupā pandu tī: "Katu tiki" aja tī. Juja katu te.

¹³⁻¹⁴ "Pehē jō riki peme'ē katu. Amō ta anī" aja ym ihē aputar. Apo pehēma'e riki heta. A'erehe ima'e ym te ame'ē ta pe pemondo katu rahā, katu tiki. Yman rahā, pehēma'e ym te rahā, pe, amō tama'e heta rahā, pehē pe ame'ē ta riki me'ē me'ē ta tī. Aja rahā, juja katu te ngā me'ē me'ē ngā jupe. ¹⁵ Aja Tupā je'ēha rehe panduha ihī:

"Ma'e ke amō matyr hū, ame'ē ke pyta hū ym.

Ma'e ke ta'yr mi matyr, ame'ē ke uhyk katu ipe" aja panduha ihī.

Tit namō ehe katu ame'ē ta oho ta

¹⁶ Jande aja Tit kuja putar tī. "Korin ok ta pe har ta tamatarer matyr. Upa ym we rī. Ame'ē ke mumba rahā, katu tiki" aja a'e putar tī. Ame'ē putariha ke Tupā muwyr ipe. A'erehe Tupā pe japandu: "Ne jō riki katu te me'ē ke" aja. ¹⁷ Japandu ipe: "Korin ok ta pe har ta rehe esak eho" aja Tit pe. A'e pandu: "Hā! Ihē aho tar katu te tī. Ame'ē ta ke amu'e ta aho kŷ" aja jande pe pandu. Japandu ym rahā we, a'e oho tar

katu. A'erehe a'e pandu: "Ihê aho ta kÿ" aja.¹⁸ Tit namō amō jande mu ke jamondo ta jaxo. Ame'ē rehe har se upa Jesu kotyhar ta pandu: "Katu a'e. Myrandu katu a'e pandu pandu katu riki" aja. Ame'ē ke jamondo ta jaxo, Tit namō. (Ame'ē ta tamatarer matyriha ke mumba ta pehē koty.)¹⁹ Amō we tī. Jesu kotyhar ta pandu ipe: "Nde ke jande japutar. Páu ta namō eho katu. Amō Jesu kotyhar ta pyrara ixo. Ame'ē ta pe Páu ta namō tamatarer eraho tī. Ame'ē ta rehe jande jahaihu tar katu, ame'ē ke emujekwa eho tī" aja. Aja rahā, tamatarer pyhyk ame'ē ta pandu ta: "Ne jō riki katu te me'ē ke" aja Tupā pe.

²⁰⁻²¹ Mā tamatarer hū pehē peme'ē. "Ame'ē ke Páu ta juehe pyhyk pyhyk" ame'ē je'ē je'ēha japutar ym. A'erehe jete har jamuhāi tar katu jamondo. Aja Tupā ukwa ame'ē ke japutar tī. Aja upa ngā ukwa ame'ē ke japutar katu tī.

²² A'erehe Tit ta namō ame'ē jande mu ke jamondo jaxo. Ame'ē mu amō koty koty jamondo kwe. Aja rahā: "Pahar ihê aho ta" aja a'e pandu. Apo pehē rehe a'e jurujar katu te. A'erehe pehē rehe uhyk rahā, pehē py'a ke a'e mātā katu ta. Aja rahā, tamatarer matyriha ke pemumba ta. Upa ta pematyr.²³ Tit rehe har ihê apandu tī. Ihê namō myrandu katu ke a'e pandu pandu tī. Ihê namō pehē py'a ke a'e mātā tar katu tī. Pe, amō mu ta Tit namō oho ta ixo. Ame'ē ta ke se Jesu kotyhar ta riki mondo tī. A'eta je'ēha rupi ame'ē mokōi ta oho ixo. Ame'ē ta ke amō ta ukwa rahā, Kirisutu pe pandu: "Ne jō riki katu te me'ē ke" aja.²⁴ Ame'ē ta pe pemujekwa. Pyrara ixo ame'ē ta rehe pehē pepy'a katu, aja pemujekwa. Tamatarer pemondo rahā, pehē pepy'a katu amō ta rehe, aja pemujekwa. Aja rahā, upa Jesu kotyhar ta ukwa ta tī. Amō we tī. Jande japandu: "Korin ok ta pe har ta tamatarer ke matyr katu ta" aja riki jande. Ame'ē riki jete har te ke aja mā peja pemujekwa katu ngā pe tī. A'erehe tamatarer pematyriha ke pemumba katu.

9

Jesu kotyhar ta rehe haihu katu ame'ē rehe har

¹ Jundéi ywy pe Tupā kotyhar ta ixo. Ame'ē ta pe amō Jesu kotyhar ta tamatarer ke mondo ixo. Ame'ē rehe har pehē pekwa, a'erehe ame'ē rehe har amō we hū ihê amupininim. Anī ta.² Ame'ē ta pe tamatarer ke pemondo tar katu tī, aja ihê akwa katu. A'erehe pehē rehe har masendo ywy pe har ta pe ihê apandu katu. "Ngere ywy pe jande mu ta ixo. Korin ok ta pe har ta ke. Ima'e ym te ame'ē ta pe a'eta tamatarer ke mondo tar katu" aja ihê apandu. "Jete. Yman

amō warahy 'ar rahā, ame'ē ta tamatarer ke mondo ta tipe" aja jande japandu. Ame'ē ke masendo ywy pe har ta ukwa rahā, tamatarer ke ame'ē ta mondo tar katu tī.³ Amō ta pe japandu: "Korin ok ta pe har ta tamatarer ke matyr katu riki" aja jande. Pe, tamatarer pematyr ym rahā, amō ta pandu ta: "Páu te'e pandu" aja. A'erehe jande mu ta ke pehē koty jamondo jaxo. Pehē namō ixo rahā, tamatarer ke pematyr katu ta. Upa pehī ta.⁴ Anī rahā, pehē ngi jande ruxī ta. Ihê namō masendo ywy pe har ta pehē rehe uhyk rahā, tamatarer nixōi, aja jakwa. Aja rahā, pehē ngi jande ruxī ta. Pehē rehe jajurujar katu riki a'erehe pehē ngi jande ruxī ta. Pehē ruxī ta pehē ke tī.⁵ A'erehe jande mu ta pe ihê apandu: "Korin ok ta pe peho py. Pehē raikwer rupi ihê aho ta. Korin ok ta pe har ta pandu: 'Tamatarer jande jamatyr ta' aja. Ame'ē ke a'ep pe har ta namō pematyr" aja ihê apandu. Aja rahā, pehē rehe ihê ahyk rahā, tamatarer pehī ta. Aja rahā, pehē ruryha namō tamatarer pematyr, aja pemujekwa ta ngā pe. Peme'ē tar ym ha namō pematyr. Anī. Aja ym riki. Pehē rury katuha namō pematyr.

Huryha namō peme'ē katu

⁶ Heta ym ma'e ra'ī ke amō jytyim rahā, ta'yr mi i'a ke matyr tī, ame'ē ke pekwa pekwa pexo. Heta te hū ma'e ra'ī ke amō jytyim rahā, heta te hū i'a ke matyr ta tī. (Aja tamatarer me'ēha ke tī. Heta tamatarer peme'ē rahā, heta ma'e ke pehē pe Tupā muwyr ta tī.)⁷ A'erehe: "Kuja hetaha ihê ame'ē ta" aja amō pandu. Aja rahā, aja a'e me'ē rahā, katu tiki. Huryha namō me'ē, ame'ē ke rehe Tupā hury katu tī. A'erehe me'ē tar ym ha namō amō me'ē rahā, katu ym. "Mā! Ihê ame'ē ta me'ē te'e" aja ukwaha namō me'ē rahā, katu ym tī.⁸ Pehē pexoha rehe ma'e ke peputar, ame'ē ke Tupā muwyr ta. "Ma'e ke jande pe emuwyr" aja Tupā namō pepandu, ame'ē 'ar koty te we a'e muwyr ta. Aja rahā, aja te'eha pehē pexoha rehe ma'e ke pehī. Amō we hū pehēma'e pehī ta. Aja rahā, ame'ē ngi har pyrara ixo ame'ē ta pe peme'ē katu.⁹ Aja riki Tupā je'ēha mujekwa. Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī:

"Ma'e ima'e ym te ame'ē ta pe Tupā muwyr katu te hū. Aja te'eha pyrara a'e usak katu ixo" aja riki.

¹⁰ Ma'e ra'ī ke amō jytyim rahā, tyarō rahā, i'a pehī tī. Ame'ē ke Tupā muwyr ipe, ame'ēja saka. Awa mi'u ke a'e muwyr katu tī. Aja pehē pe tī. Pehē pexoha rehe ma'e ke peputar, ame'ē ke Tupā upa muwyr ta pehē pe tī. Amō we hū muwyr ta pehē pe tī. Aja rahā, pehēma'e pehū ta. Aja rahā, ame'ē ngi har ima'e ym te ame'ē ta pe peme'ē me'ē katu te we hū ta tī.¹¹ Pehēma'e ke

heta hũ, aja Tupã muwyr ta pehẽ pe. Aja te'eha ta. Aja rahã, ima'e ym te ame'ẽ ta pe peme'ẽ katu ta. Aja te'eha pexo ta. Pehẽ pematyr, ame'ẽ ke jamuhã jamondo. Aja rahã, pyhyk ame'ẽ ta pandu ta: "Ne jô riki katu te me'ẽ ke" aja Tupã pe. ¹² Pehẽ peme'ẽ, ame'ẽ riki ima'e ym te ame'ẽ ta pe peme'ẽ katu ta. Tupã kotyhar ta ima'e ym te rahã, ame'ẽ ta pe peme'ẽ katu ta. Pe, a'eta pyhyk rahã, Tupã pe pandu ta: "Ne jô riki katu te me'ẽ ke" aja pandu hũ ta. ¹³ Tamatarer pehẽ pematyr hũ rahã, myrandu katu rehe pehendu katu, aja pemujekwa katu ngã pe. Kirisutu rehe har myrandu katu ame'ẽ ke pehendu katu. A'erehe Tupã pe ngã pandu ta: "Ne jô riki katu te me'ẽ ke" aja. Ame'ẽ myrandu katu pepandu pandu katu ti. Jundéi wyy pe Jesu kotyhar ta ixo. Ame'ẽ ta pe tamatarer peme'ẽ katu. Amõ ta pe peme'ẽ katu ti. ¹⁴ A'erehe pehẽ rehe har Tupã namõ a'eta pandu pandu katu. Pehẽ rehe a'eta ipy'a katu riki. Pyrara ixo ame'ẽ ta pe peme'ẽ katu rahã, katu tiki, aja pehẽ pe Tupã mujekwa. Aja pehẽ rehe a'e usak katu te hũ. ¹⁵ Ma'e katu te ame'ẽ ke amõ te'e me'ẽ. Marã ka ym hepyha mangaha. Katu te hũ. Aja jande pe Ta'yr ke Tupã muwyr ti. A'erehe mã peja jande japandu ipe: "Ne jô riki katu te me'ẽ ke" aja riki.

10

"Thẽ ke Kirisutu mondo" ame'ẽ rehe har Páu pandu

¹⁻² Ko ihẽ Páu. (Ihẽ rehe juru ai ame'ẽ ta pe apandu apo 'y.) Ihẽ rehe har ame'ẽ ta pandu: "Jande namõ Páu ixo rahã, jande ngi a'e kyje, a'erehe hãta ym pandu. Pepaite ixo rahã, mã hãta panduha a'e mupinim jande pe" aja amõ ta pandu naĩ. Pesarahã! Katu ame'ẽ ke jô Kirisutu ma'ema'e. Wewe katu pandu ngã pe ti. Aja pehẽ pe ihẽ apandu tar katu ti. (A'erehe pehẽ py'a pemuruwak, aja rahã Kirisutu aja wewe katu pehẽ pe apandu ta ti.) Pehẽ py'a pemuruwak ym rahã, mã hãta ihẽ aje'ẽ je'ẽ ta pehẽ pe. Pesarahã! Ihẽ rehe juru ai ame'ẽ ta pe hãta ihẽ aje'ẽ katu, aja akwa katu. (Tupã je'ẽha ke japandu rahã, tamatarer hũ japyhyk, aja ame'ẽ ta pandu naĩ.) Ame'ẽ ta pe, hãta ihẽ aje'ẽ ta, aja ihẽ akwa katu. ³ Awa te'e aja jande jaxo ti. Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta namõ kome'ẽ ywy keruhũ pe jaxo. "Myrandu katu riki te'e" aja amõ ta pandu naĩ. Ame'ẽ ta je'ẽha ke jamukanim rahã, jande je'ẽha rupi aja ym jamukanim. ⁴ Pesarahã! Tupã je'ẽha rupi ame'ẽ ta je'ẽha ke jamukanim. Pyrãtãha ke a'e muwyr jande pe. Ame'ẽ namõ myrandu katu ke putar ym ame'ẽ ta ukwaha ke jamukanim. Ame'ẽ ta te'e pandu: "Myrandu katu riki te'e" aja riki. Ame'ẽ ke Tupãma'e pyrãtãha

rupi jamukanim. ⁵ Juehe har Tupã mujekwa ngã pe. Ame'ẽ ke amõ ta putar ym. Je'ẽ je'ẽ hũ ehe har. A'eta ukwa katu, aja a'eta jupe naĩ. Upa ame'ẽ ke Tupã je'ẽha rupi jamukanim. Aja rahã, ame'ẽ ta ukwaha ke jamuruwak. Pe, Kirisutu rehe hendu katu. ⁶ Jande rehe pehendu katu, aja upa pemujekwa jande pe. Aja rahã, jande rehe hendu ym ame'ẽ ta pe jaje'ẽ je'ẽ ta. Ame'ẽ ta pe jaje'ẽ ta: "Pehẽ katu ym" aja.

⁷ Pesarahã! "Páu Kirisutu mondo ame'ẽ ke aja ym a'e" aja amõ ta pandu naĩ. Mã! Ame'ẽ ta awa rehe jô usak te'e, aja ixo. Soroka pe jô usak te'e aja ixo. Pehẽ koty amõ Kirisutu mondo ame'ẽ ke ixo. Mã! Ehe har pekwa pekwa pexo ti. A'e Kirisutu mondo ame'ẽ ke rahã, ihẽ aja ti. ⁸⁻⁹ "Jandema'e sawa'e te je'ẽha rupi ihẽ apandu pandu. Ihẽ ke a'e mondo" aja pehẽ pe ihẽ apandu. Aja ihẽ apandu hũ riki. Ame'ẽ ngi ihẽ ruxĩ ym. A'e je'ẽha rupi pexoha rehe har hãta ihẽ aje'ẽ je'ẽ. Anĩ. Aja ym. Paper pinim ke pehẽ pe ihẽ amondo axo. Ame'ẽ pe pehẽ ke ihẽ amukyje. Anĩ. Aja ym ihẽ aputar ti. Kuja aputar. Kirisutu je'ẽha rupi pehẽ py'a ke ihẽ amãtã. Aja rahã 'ar koty te we Tupã rehe jô pehẽ py'a pemapyk katu. Ame'ẽ ke aputar katu. (A'erehe ihẽ ke Kirisutu mondo.) ¹⁰ Pesarahã! Kuja amõ pandu ta my. "Paper pinim ke Páu muwyr. Hãta je'ẽha ke a'e mupinim. Je'ẽ je'ẽ hũ, ame'ẽ panduha ihĩ. Jande namõ a'e ixo rahã, pitu te'e a'e. A'e je'ẽha te reko ym. Je'ẽha hãta ym te riki" aja pandu my. ¹¹ Ame'ẽ ta kuja ukwa ta me'ẽ te'e. Pehẽ namõ ihẽ axo ym rahã, paper pinim ihẽ amondo. Ame'ẽ pe hãta je'ẽha ke ihẽ amupinim. Pe, pehẽ koty aho rahã, juja katu te ta. Ihẽ amupinim, aja pehẽ pe hãta ihẽ aje'ẽ je'ẽ ta kũ. Akyje ym ta ihẽ.

¹² Amõ ta pandu: "Jande riki katu te ame'ẽ ta ke jande" aja a'eta juehe har jupandu. Ame'ẽ ta aja ihẽ my? Anĩ. Aja: "Ihẽ katu te ihẽ" aja ym ihẽ rehe har akwa akwa axo. A'eta aja ihẽ ti, aja ym axo. Juja ym. Ame'ẽ ta pandu a'eta jupe: "Pesarahã! Jande jô riki katu ame'ẽ ke jama'ema'e. Amõ ta aja ym jaxo. Jande jô katu" aja a'eta jupe ukwaha. Mã! Ukwã ym te ame'ẽ ta ke a'eta. Ka'u te'e ame'ẽ ta ke a'eta. ¹³ Aja ym ihẽ rehe har ihẽ apandu. "Tupãma'e pyrãtãha namõ myrandu katu apandu" aja apandu. Aja ym rahã, aja ihẽ apandu ym ta tipe.

Amõ amõ hekoha pe ihẽ ke Tupã mondo. Manambe amõ. A'ep jô myrandu katu ke japandu jaho. Ame'ẽ hekoha jandema'e parakyha renda, ame'ẽja saka. Pe, yman pehẽ koty jande ke Tupã mondo. Jandema'e parakyha renda, ame'ẽja saka ti. ¹⁴ Pehẽ koty jande ke Tupã mondo. Aja ym rahã: "Tupã je'ẽha rupi jajur" aja japandu ym ta tipe. Yman pehẽ rehe jahyk rahã, myrandu

katu ke japandu pandu pehê pe. Ame'ê myrandu katu japandu rahâ, Kirisutu rehe har japandu.

¹⁵ Pesarahâ! Ngâ pe amô riki Tupâ je'êha ke mu'e py. Ame'ê raikwer rupi amô ta oho, pe, pandu: "Jande jô riki Tupâ je'êha ke jamu'e katu" aja. Aja ym jaxo. Anî. Kuja jaxo. Pehê koty jande ke Tupâ mondo. A'erehe pehê ke jamu'e. Aja rahâ, Kirisutu rehe pejurujar katu te we hû, aja japutar. Aja rahâ, i'ar koty te we Tupâ je'êha pehê ke jamu'e katu ta. ¹⁶ Aja upa rahâ, pehê rekoha kupe koty myrandu katu ke apandu pandu ta aho. Myrandu katu ke amô pandu ym, ame'ê ta renda pe apandu pandu ta aho. Aja rahâ, amô ta pandu py, ame'ê renda pe haikwer rupi ihê aho ym ta. "Ihê jô pehê pe Tupâ je'êha ke ihê amu'e" aja ym ihê apandu ta tî.

¹⁷ Pesarahâ! Kuja Tupâ je'êha rehe pandu ha ihî: "Ihê jô riki ama'ema'e katu" aja amô pandu tar katu rahâ, katu a'e pandu ta me'ê te'e: "Jandema'e sawa'e te riki ma'ema'e, ame'ê ke ko. Katu te ame'ê" aja panduha ihî. ¹⁸ Jandema'e sawa'e te riki amô rehe har pandu ta: "A'e katu" aja. Aja rahâ, ame'ê ke katu. Juehe har amô pandu: "Ihê katu" aja. Aja rahâ, katu aja ym a'e. (A'erehe ihê rehe har Tupâ pandu: "Nde katu" aja ihê aputar. Sawa'e pandu ame'ê ke anî. Aputar ym ame'ê ke.)

11

Mâ peja pehê ke Kirisutu mondo ame'ê ta ran muka'u te'e ym

¹ ("Katu ame'ê ke ihê" aja ihê apandu rahâ) aka'u te'e ame'ê ke aja saka ihê apandu axo. Mâ peja pehê py'ahu te'e pehendu. ² Pehê riki kûjâ ixo te'e ame'ê ke, ame'êja saka. Ma'e ka'u te'e ha ma'e ha ipy'a pe nixoi te, ame'êja saka. Pe, petei sawa'e pe jô pehê ke ihê apandu katu, ame'êja saka. "Nde pe ihê ame'ê ta" ame'êja saka. Ame'ê sawa'e Kirisutu ke. (Pe, Kirisutu ngi amô koty pehê py'a pemuruwak, a'erehe pehê rehe ihê ajyty'ym.) Tupâ aja tî. Pehê rehe jyty'ym tî. Aja pehê rehe ajyty'ym tî. ³ Yman Ewa pe mbói te'e pandu. Satana riki. (Ajâ ramûi a'e.) Pandu katu tipe. Anî. Muka'u te'e Ewa ke. Aja pehê ke amô ta muka'u te'e ta my tî. Ame'ê rehe ihê ajumupyai. Muka'u te'e rahâ, Kirisutu rehe jô pehê pepy'a katu te, ame'ê ke pehijar ta my. ⁴ Pehê pe Jesu rehe har jande jamu'e. Amô kotyhar Jesu rehe har amô ta mu'e pehê pe. Pe, ame'ê ta rehe pehê ruryha namô pehendu katu. Katu ym aja. Tupâ je'êha ke japandu rahâ, Tupâma'e pyrâtâha namô ma'e ke jama'ema'e, aja jete har te ke aja jamujekwa. Apo amô kotyhar Tupâ'a rehe har amô ta mu'e. Ame'ê rehe pehendu

katu. Katu ym aja. Myrandu katu ke pehê pe japandu. Ame'ê rehe pejurujar katu. Apo amô kotyhar myrandu katu ke amô ta pandu pehê pe. Ame'ê rehe pehendu katu tî. Katu ym aja.

⁵ Kirisutu mondo ame'ê ta ke pehê koty ixo apo. "Jande katu te" aja ame'ê ta ukwa a'eta jupe naî. Anî. Ihê 'ar koty te we katuha, aja ym ame'ê ta, aja akwa. ⁶ Ma'e pandu katu te hû ame'ê ke aja ym ihê. Anî. Tupâ rehe har akwa katu te hû ame'ê ke ihê, aja jô ihê akwa. Ame'ê ke pehê pe ihê amujekwa katu. Aja te eha pehê pe ihê amujekwa. (Aja rahâ, ihê rehe pehendu katu ta apo my.)

⁷ Myrandu katu ke jande pe Tupâ mujekwa. Ame'ê ke pehê pe ihê apandu pandu. Arahâ pehê ngi tamatarer ke ihê apyhyk ym. A'erehe: "Páu Kirisutu mondo ame'ê ke aja ym a'e" aja pekwaha naî. Anî. Kirisutu mondo ame'ê ke ihê. Pesarahâ! Ngâma'e miasu aja ihê axo, a'erehe ihê aparaky axo. Aja tamatarer apyhyk. Ame'ê pe jô ihêma'e ajo'ok katu. Ngâma'e miasu aja ihê axo, a'erehe katu ym my? Anî. Katu tiki. Aja ihê axo. Aja rahâ Tupâ rehe har pejum'u katu. Aja katu pehê pe.

⁸ Pehê pe myrandu katu ke ihê apandu pandu axo rahâ, amô ta ngi tamatarer ihê apyhyk. Amô hekoha pe Jesu kotyhar ta ixo. Ame'ê ta ngi tamatarer ihê apyhyk. (Pehê ngi anî.) Ihê pe a'eta te'e me'ê me'ê. A'erehe ame'ê tama'e ke ihê amukanim, ame'êja saka. (A'erehe ihêma'e ke upa pehî.) A'erehe pehê pe myrandu katu ihê apandu pandu. (Aja pehê namô ma'e ke ihê ama'ema'e.)

⁹ Pe, pehê namô ihê axo rahâ, tamatarer ke ihê aputar rahâ, pehêma'e ke ihê apyhyk ym. Masendo wyy pe har ta jande mu ta riki tamatarer ke muwyr ihê pe. Upa ihê aputar ame'ê ke a'eta muwyr. Yman: "Tamatarer ihê aputar" aja apandu ym pehê pe. Aja yman rahâ, apandu ym te ta tî. Aja te'eha apandu ym ta.

¹⁰ Kirisutu kotyhar ke ihê. A'erehe jete har ke apandu. Kuja. "Myrandu katu ke ihê apandu axo rahâ, amôma'e tamatarer ke ihê apyhyk ym te ta" aja ihê akwa. Aja te'e ta ihê. Pehêma'e tamatarer apyhyk ym te ta. Aja upa ngere wyy pe har tama'e ihê apyhyk ym ta tî. (Ngere wyy pe pexo. Korin ok ta aja tî. Ngere wyy rehe ihî tî.) ¹¹ "Jandema'e tamatarer Páu pyhyk ym, a'erehe jande rehe a'e ipy'a ym" aja amô ta pandu naî tî. Anî. Aja ym. Pehê rehe ihê apy'a katu, ame'ê ke Tupâ ukwa katu tî.

¹² Myrandu katu ihê apandu rahâ, amôma'e tamatarer ihê apyhyk ym we ta rî. Aja tapijar te'e we ihê axo ta rî. Aja rahâ, amô Kirisutu mondo ame'ê ta kuja: "Páu aja myrandu katu ke japandu" aja marâ ka ym panduha. Ame'ê ta amô tama'e tamatarer ke pyhyk riki. A'erehe ihê aja: "Ihê apyhyk

ym” aja marā ka ym panduha. Ame'e ta riki Kirisutu mondo ame'e ta ke aja a'eta jupe. ¹³ Ame'e ta Kirisutu mondo ame'e ta ke aja ym. Kirisutu mondo ame'e ta ran ke a'eta. Te'e a'eta pandu. “Tupāma'e parakyha ke jama'ema'e” aja te'e a'eta. A'eta rehe amō usak rahā, ame'e ta Kirisutu mondo ame'e ta ke a'eta aja riki. Anī. Muka'u te'e ngā ke ame'e ta.

¹⁴ Pesarahā! Satana riki jumuruwak. (Ājā ramūi a'e.) Tupā je'ēha rahoha katu te aja a'e jumuruwak. Aja a'e muka'u te'e ngā ke. ¹⁵ A'erehe Satana kotyhar ta jumuruwak riki tī. Kuja. “Katu ame'e ta ke jande. Jete har te ke japandu ngā pe” aja ame'e ta pandu nāi. Pandu ame'e ta ran, aja ame'e ta jumuruwak. (Aja Kirisutu mondo ame'e ta ran ta ke.) Aja muka'u te'e ngā ke. 'Ar rehe angaha uhyk rahā, ame'e ta ke Tupā mupyrara ta. Ame'e ta ma'ema'eha, aja mupyrara ta. (A'erehe Kirisutu mondo ame'e ta ran rehe pehendū ym.)

Kirisutu mondo ame'e ke aja Pāu ixo rahā, a'e ke ngā mupyrara hū

¹⁶ Ihē riki aka'u te'e ame'e ke, aja pehē ngi har amō ta ukwaha a'eta jupe. Aja ym rahā, katu tiki. Pe, apandu tī. “Ihē aka'u te'e ame'e ke ihē” aja ihē rehe har apandu we mi rahā, mā peja: “Pāu ke japutar” aja pepandu. Aja rahā, mu'eharan ta aja saka: “Ihē katu” aja ihē axo ihē jupe. ¹⁷ Ame'e ke ihē apandu rahā, Tupā je'ēha rupi ym ihē apandu. Ihēma'e je'ēha rupi apandu. “Ihē katu” aja apandu rahā, aka'u te'e ame'e ke ihē aja apandu axo. (Aja rahā, ihē rehe pehendū katu ta my tī.) ¹⁸ “Ihē katu” aja pandu ame'e ta heta ixo. Awa te'e aja pandu tī. A'erehe ihē apandu tī. “Ihē katu” aja ihē jupe. (Aja rahā, ihē rehe pehendū katu ta my tī.) ¹⁹ Pehē pekwa katu te aja pekwaha pehē jupe. Mā! Pekwa katu tipe. Ka'u te'e ame'e ta katu aja pekwaha. Pe, ame'e ta rehe pehendū katu. (Aja rahā, mā peja ihē rehe pehendū katu tī. A'erehe aka'u te'e ame'e ke ihē aja ihē axo tī.)

²⁰ Pehē ke amō koty koty mondo ame'e ta rehe har pepandu: “Mā peja pexo” aja. Pehēma'e ke te'e pyhyk raho ame'e ta rehe har: “Mā peja peraho” aja tī. Pehē ke a'eta muka'u te'e tī. “Mā peja” aja pepandu tī. “Jaxer ai ame'e ta ke pehē” aja a'eta ukwaha pehē rehe har. “Mā peja” aja pepandu tī. Pehē ke a'eta nupā, aja pehē jaxer aja a'eta ukwaha. Pe, pepandu: “Mā peja” aja. ²¹ Mā! Ame'e ta ma'ema'eha aja ihē ama'e ym. Ihē ruxī ingi, a'erehe ihē ama'e ym riki. A'erehe ihē pitu te'e, aja amō ta ukwaha nāi. Mā! Je'ēha te areko ym ihē, aja a'eta ukwaha nāi tī.

Ma'e ke rehe har: “Mā! Katu te” aja amō pandu tar katu rahā, ihē aja tī. “Katu te”

aja ihē rehe har apandu. Aja rahā, aka'u te'e ame'e ke ihē, aja akwa ihē juehe har. (Aja rahā, ihē rehe pehendū katu ta my tī.) ²² Kirisutu mondo ame'e ta ran jundēu awa ta ke my? Ihē aja tī. Jundēu awa ke ihē tī. Ame'e ta Amarā rainō ta ke my? Ihē aja tī. Amarā rainō ke ihē tī. ²³ Kirisutuma'e parakyha ke ame'e ta my? Ame'e ta 'ar koty te we ihē riki Kirisutuma'e parakyha ke. (Aja Kirisutu mondo ame'e ke ihē, aja amujekwa pehē pe.) Aja apandu rahā, aka'u te'e ame'e ke ihē, aja akwa ihē juehe har. Kirisutu mondo ame'e ta ran 'ar koty te we myrandu katu ke ihē apandu pandu. Ame'e ta 'ar koty te we kyndaha pe ihē ke amō ta kynda raho. Ame'e ta 'ar koty te we ihē ke amō ta pirok hū. Ame'e ta 'ar koty te we tate ihē amanō. (Aja Kirisutu mondo ame'e ke ihē, aja amujekwa pehē pe.)

²⁴ So'o pিরer pe ihē ke jundēu ta awama'e kapitā ta nupā hū. Kuja, 39 hetaha ihē kupe rupi nupā. Aja kuja hetaha. Awa po wajar petēihar upa aja riki. ²⁵ Homa awa ta ihē ke nupā tī. Myra ra'yr pe nupā. Ame'e kuja hetaha, mahapyr. Petēihar ihē rehe parahy ame'e ta ita ombor. Ihē ke japi tipe. Tate ihē ke jukwa. Jarusu keruhū pe ihē aho axo rahā, jarusu keruhū ke y kotok keruhū upa mupēpen. Mahapyrihar aja ihē axo. Amō rahā, y pe ihē axo. Aja te'e pytun oho. Aja te'e xu'em oho tī. Tate ihē ke y jukwa. (Aja Kirisutu mondo ame'e ke ihē, aja amujekwa pehē pe.)

²⁶ Amō amō hekoha pe ihē awata aho rahā, pyrara ihē axo. Y tiha ame'e tate ihē ke jukwa. Ma'e mukaniha ta tate ihē ke jukwa tī. Ihē ke jundēu awa ta tate jukwa tī. Jundēu awa aja ym ame'e ta tate jukwa ihē ke tī. Ok ta pe ihē axo rahā, ihē ke amō ta tate jukwa tī. Ka'a rupi ihē awata axo rahā, pyrara ihē axo tī. Y ramūi aha aho rahā, tate y ihē ke jukwa tī. Ihē rehe katu ame'e ta ran ihē ke mupyrara tī. (Aja Kirisutu mondo ame'e ke ihē, aja amujekwa pehē pe.)

²⁷ Ihē aparaky te hū. Ihē re'ō te ihē axo tī. Pyrara ihē axo, a'erehe amō amō rahā, ihē aker ym. Myahy hū ihē axo tī. Ma'e ke ihē a'u ame'e ke amō amō rahā nixoi te. Pyrara ihē axo tī. Amō amō rahā, ihē akeriha renda nixoi te tī. Amō amō rahā, ihēma'e mundeha nixoi tī. (Aja Kirisutu mondo ame'e ke ihē, aja amujekwa pehē pe.)

²⁸ Amō we tī. Wera rahā pame katu te Jesu kotyhar ta rehe har ihē ajumupyai hū axo. Amō amō ok ta pe ixo ame'e ta rehe har ihē ajumupyai hū axo. (Jururjar katuha ke hijar my, ame'e rehe ajumupyai hū axo.) ²⁹ Jesu kotyhar riki Tupā rehe jō ipy'a mapyk wan rahā, ihē apyai tī. Pe, amō rehe hendu, a'erehe ma'e jaxer ai ame'e ke amō ma'ema'e rahā, ihē apyai te hū tī. (Aja

Kirisutu mondo ame'ë ke ihê, aja amujekwa pehê pe.)

³⁰ “Ihê katu te” aja ihê jupe apandu ta me'ë te'e rahâ, ihê riki pitu te'e aja ihê amujekwa ta. Ame'ë rehe har ihê apandu katu ta. ³¹ Ihê te'e apandu ym, aja Tupâ ukwa katu. A'e riki Jesuma'e pái keruhû. “Ne jô riki katu te me'ë ke” aja Tupâ pe japandu. Jesu jandema'e sawa'e te a'e. Pesarahâ! Te'e apandu ym ihê. ³² Ndama ok ta pe ihê axo rahâ, ihê ke kapitâ pyhyk ta tipe. Arahâ Are riki kapitâ keruhû. Harôha ta pe kapitâ pandu: “Ok ta rukwen keruhû rehe peharô. A'ep Páu ke pepyhyk” aja riki. ³³ Anî. Ihê ke a'eta pyhyk ym. Ok ta kurar ngi ihê ke ihê rehe katu ame'ë ta mujy mondo. Wasâkâran keruhû pe mujy mondo. Kurar soroka rupi mujy mondo. (Aja ihê ajan aho ingi. Aja ihê pitu te'e, aja ihê amujekwa ngâ pe.)

12

Páu pe ma'e ke Tupâ mujekwa

¹ “Ihê katu te” aja apandu ihê jupe rahâ, katu ym aja akwa. Anî. (Pehê koty Kirisutu mondo ame'ë ta ran ixo. Ixeraiha aja ame'ë ta usak hû, aja pandu.) A'erehe: “Katu te” aja ame'ë ta ukwaha jupe naî. A'erehe aja ihê tí. Ihê keraiha aja ihê asak tí. Ame'ë rehe har apandu ta apo 'y. Jandema'e sawa'e te mujekwa ihê pe. Ame'ë rehe har ihê apandu ta apo 'y. ² Yman ywa pe ihê ke Tupâ raho. Ywa te hû, aja akwaha. Yman riki. Kuja, 14 warahy 'ar aha oho apo. Ihê ke a'e raho te my? Ihê keraiha aja ihê asak my? Ame'ë ke Tupâ jô riki ukwa katu. Ihê akwa ym. ³ Kuja. Pahar Tupâ ixo ame'ë pe ihê ke a'e raho. Ame'ë ke jetejhar te my? Ihê akwa ym. Ihê keraiha aja ihê asak my? Ame'ë ke Tupâ jô ukwa katu, aja apandu tí. ⁴ A'ep ma'e ke ihê ahendu. Ame'ë rehe har marâ ka ym amô pe ihê apanduha. Je'êha nixói. Ihê ahendu ame'ë ke amô pe apandu ym ta me'ë te'e. “Emujekwa ym ngâ pe” aja ihê pe a'e pandu. ⁵ Ma'e ke ihê ahendu, a'erehe: “Ihê katu te” aja akwa ihê jupe. Ihê rehe har: “Katu te” aja ym apandu. Ihê pitu te'e, ame'ë rehe har jô ihê apandu katu. ⁶ “Ywa pe ihê asak aho” aja ihê apandu rahâ: “Mâ! Ka'u te'e ame'ë ke a'e” aja ihê rehe har apandu ta my. Anî. Jete ihê apandu, a'erehe aka'u te'e aja ym ihê. Ywa pe ihê asak aho, ame'ë rehe har ihê apandu ym ta. Pesarahâ! Kome'ë ywy keruhû pe ihê ama'ema'e ha ke rehe amô usak. Ihê apandu ame'ë ke rehe hendu tí. A'erehe ihê rehe har ukwa katu. (Kirisutu mondo ame'ë ke ihê, aja ukwa katu.)

⁷ Mâte hû katu ame'ë ke ihê asak, a'erehe: “Ihê katu te” aja ihê axo my? Anî. Aja Tupâ putar ym, a'erehe ma'e ahy te ame'ë ke ihê pe a'e muwyr. Ame'ë riki Satanama'e je'êha

rahoha, aja saka. (Ājā ramūi a'e.) A'e riki ihê ke mahy, ame'ëja saka. Aja rahâ: “Ihê katu te” aja ym ihê akwa akwa axo. ⁸ Ame'ë ahyha rehe har Tupâ namô ihê apandu. Mahapyr ihê apandu: “Ihê ngi ahyha ke emukanim” aja apandu ipe. ⁹ A'e pandu:

—Anî. Amukanim ym ta. Nde rehe ihê apy'a katu te. Ame'ë jô riki katu. Ame'ë ke a'ewan nde pe. Nde pitu te'e rahâ, ihêma'e pyrâtâha ke nde eremujekwa katu ngâ pe — aja Tupâ ihê pe.

A'erehe: “Ihê pyrâtâ ym” aja ihê apandu katu ngâ pe. Ihê pitu te'e rahâ, Kirisutuma'e pyrâtâha ihê namô ixo. A'erehe ihê rury katu te. ¹⁰ Ihê pitu te'e rahâ, ihê rury katu ihê axo. Ihê rehe amô ta juru ai rahâ, ihê rury katu ihê axo tí. Ihê apyrara rahâ, aja tí. Ihê rury katu axo tí. Ihê ke amô ta mahy rahâ, aja tí. Ihê rury katu axo tí. Mâte ihê akwaha aja rahâ, aja tí. Ihê rury katu ihê axo tí. Upa ame'ëja rahâ, ihê rury katu. Kirisutu kotyhar ke ihê, a'erehe ihê rury katu ihê axo. Ihê pitu te'e rahâ, Kirisutuma'e pyrâtâha ke ihê amujekwa katu ngâ pe, a'erehe ihê rury katu ihê axo.

Korin ok ta pe har ta rehe Páu jumupyai

¹¹ “Ihê katu te” aja ihê rehe har ihê apandu rahâ, aka'u te'e ame'ë ke ihê aja ihê axo. Ame'ë ke pehê riki ihê ke pemupandu, ame'ëja saka. “Páu katu te” aja pehê riki pepandu ta me'ë te'e tí. “Ihê katu te” aja ym ihê akwa. Pehê koty Kirisutu mondo ame'ë ta ran ixo. Ame'ë ta riki: “Katu te hû” aja pekwaha naî. Ame'ë ta wyr koty te we ihê katuha aja ym ihê axo. (Jande juja katu te jande tí. A'erehe aka'u te'e ame'ë ke ihê aja ihê axo.) ¹² Pehê namô ihê axo rahâ, marâ ka ym amô ma'e ha, ame'ë ke Tupâma'e pyrâtâha namô ihê ama'ema'e hû. A'erehe ihê riki Kirisutu mondo ame'ë ke aja amujekwa pehê pe. Ihê ke amô ta mahy rahâ, ihê py'ahu te'e ahendu. Aja Tupâma'e pyrâtâha namô ihê ama'ema'e hû. Aja rahâ, ihê riki Kirisutu mondo ame'ë ke ihê aja amujekwa pehê pe tí. ¹³ Amô ok ta pe Jesu kotyhar ta jy'ar. Ame'ë ta wyr koty te we pehê katuha my? Anî. Aja ym riki. Pe, kuja jô pema'e ym. Pehê pe tamatarer ke ihê apandu ym. Pehê ngi apyhyk ym. Ame'ë jô. A'erehe: “Mâ! Páu rehe Korin ok ta pe har ta ipy'a ym. Tamatarer me'ë ym ipe” aja amô ta ukwaha naî. A'erehe pehê ruxî ingi my? Mâ! Ame'ë ke ihê ama'e ha, aja saka. A'erehe ihê apyai tí. Mâ peja ihê rehe pehê py'a pemujywywyr katu.

¹⁴ Apo pehê rehe ihê asak tar katu tí. “Ihê asak ta aho” aja apandu ihê jupe. Mahapyrihar ke ame'ë. Ahyk rahâ, pehê pe tamatarer ke ihê apandu ym ta tí. Ame'ë ke ihê aputar ym. Tapijar te'e we Kirisutu rehe pehendu katu. Ame'ë ke ihê aputar katu.

Pesarahā! Ta'yn ta riki ipái ta rehe usak katu ta me'ë te'e, aja ym. Ipái ta riki ta'yn ta rehe usak katu ta me'ë te'e. Ta'yn ta aja pehë. Ihë riki pehë pái aja tí. A'erehe pehë pe tamatarer ke apandu ym ta. Ipái rehe ta'yn ta usak katu, aja ym ta. ¹⁵ Upa katu te ihëma'e ke ihë rury katuha namō pehë pe ihë ame'ë ta riki. Aja pehë py'a amātā ta. Jete! Upa ihëma'e pyrātāha namō ma'e ke ihë ama'ema'e ta. Aja pehë py'a ke amātā ta tí. Mā! Aja pehë rehe ihë apy'a katu te hū. Aja rahā iwyr koty te we ihë rehe pepy'a my?

¹⁶ Ihë aja pepandu apo: "Jete. Jande pe tamatarer ke Páu pandu ym. Pyhyk ym" aja. Pehë ngi har amō ta pandu my: "Anī. Jande ke Páu muka'u te'e. Aja jandema'e ke pyhyk. Amō riki pyhyk ipe" aja naī. ¹⁷ Myja me'ë pehëma'e ke ihë apyhyk my? Myrandu rahoha ke pehë koty ihë amondo. Ame'ë ta riki pehëma'e ke pyhyk my? Anī riki. ¹⁸ Tit pe ihë apandu te hū: "Korin ok ta pe eho. Jesu kotyhar ta rehe esak eho" aja. Amō jande mu ke inamō ihë amondo tí. Pehëma'e ke Tit pyhyk, aja pepandu my? Anī. A'e pyhyk ym tí. Ihë aja Tit tí. Pyhyk ym tí. Pehë py'a ke a'e mātā tar katu tí. Ihë aja a'e ixoha katu tí.

¹⁹ "Jande riki katu" aja jande rehe har japandu pandu rahā, katu jande rehe har pekwa, aja japutar my? Anī. Aja ym japutar. Jande rehe katu ame'ë ta ke pehë. Pehë rehe japy'a katu. Pesarahā! Jande rehe Tupā usak, aja jaxo. Pe, Kirisutu je'ëha rupi pehë pe japandu katu. Upa jande jama'eha namō pehë py'a ke jamātā katu.

²⁰ Pehë rehe ihë ahyk rahā, amō kotyhar pexoha aja ihë akwa ta my. Ihë aputar, aja ym pexo, ame'ë rehe ihë ajumupyai. Pe, peputar, aja ym ihë axo my. Amō kotyhar ihë axoha aja pekwa ta my. Pehë rehe ahyk rahā, peje'ë je'ë hū pehë jupe aja ihë akwa ta my. (Aja rahā, pehë pe ihë aje'ë je'ë hū ta tí.) Ame'ë rehe ihë ajumupyai ta. Amō amō ta rehe pejyty'ym, ame'ë rehe ajumupyai ta tí. Pahar peparahy ngā rehe. Pehë pekyty'ym ngā rehe my. (Aja rahā, pehë pe ihë aje'ë je'ë hū ta tí.) Amō ta rehe pehë juru ai my. Amō ta rehe har katu ym pepandu my. "Katu te jande" aja jō pekwa pehë juehe har my. Jesu kotyhar tama'e jy'ariha rendā pe pejy'ar rahā, tyapuha rupi pejy'ar. Upa aja me'ë ihë akwa ta my. Aja rahā, ihë aje'ë je'ë hū ta pehë pe. Ame'ë rehe ihë ajumupyai. ²¹ Amō rahā, pehë rehe ihë ahyk rahā, pehë ke ihë amupyrara ta my. Ame'ë rehe ihë ajumupyai. Pehë ke amupyrara rahā, ihë ke Tupā muhuxī, ame'ëja saka. Katu pehë rehe har ihë apandu, a'erehe ihë ruxī ta. Yman amō ta ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e. Amō kūjā rehe ka'u te'e. Amō sawa'e rehe ka'u te'e tí. Mā! Katu ym! Ame'ë ngi ipy'a ke ame'ë ta muruwak ym rī. Tupā koty

muruwak ym rī. Ame'ë ta rehe ihë asak rahā, ihë ajixi'u ta.

13

Korin ok ta pe har ta pe Páu je'ë hū

¹ Pehë rehe asak ta aho tí. Mahapyrihar ke apo. (A'erehe peta ký.) Kuja Tupā je'ëha rehe panduha ihī:

"Amō rehe har peteī pandu: 'Nde riki ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'e. Asak riki' aja. Peteī usak ehe rahā, pehendu ym ehe. Mokōi riki usak ehe rahā, ame'ë mokōihar ta rehe pehendu katu. Mokōihar ta 'ar koty te we usak ehe rahā, ame'ë ta rehe pehendu katu tí" aja panduha ihī.

A'erehe pehë rehe ahyk rahā, usak ame'ë ta rehe ihë ahendu ta. ² Yman mokōihar pehë namō ihë axo rahā, ihë apandu pehë pe: "Ma'e ka'u te'eha ma'eha ta ke ihë amupyrara ta" aja. Aja yman ma'e ka'u te'eha ke ma'e ame'ë ta pe ihë apandu. Apo pehë namō ihë axo ym. Ihë apandu katu tí. Amō rahā, pehë namō ihë axo rahā, upa katu te ma'e ka'u te'eha ma'e ame'ë ta ke ihë amupyrara ta. Pyta ym ta. Aje'ë je'ë hū ta ngā pe tí. ³ Kirisutu je'ëha rupi ihë apandu, aja pekwa tar katu. Ihë ahyk rahā, ame'ë ke upa katu te amujekwa ta. Kirisutu pyrātā te hū ame'ë ke a'e. Pehë ke a'e mupyrara rahā, a'e pyrātā te hū aja a'e mujekwa ta pehë pe. (Aja ihë tí. Kirisutu mondo ame'ë ke ihë, aja amujekwa ta pehë pe.)

⁴ Myra ngā mupia ame'ë ke rehe Kirisutu manō rahā, a'e pitu te'e aja ngā ukwaha naī. A'e ixuwe katu te hū apo 'y. Ima'e pyrātāha namō Tupā mukwera katu muhem. Jande aja tí. Kirisutu kotyhar ta ke jande, a'erehe jande pitu te'e aja ngā ukwaha naī tí. Pe, ixotyhar ta ke jande. A'erehe ima'e pyrātāha ke jande pe Tupā muwyr. Ame'ë ke pehë pe jamujekwa ta. (Aja rahā, Kirisutu je'ëha rupi pehë ke jamupyrara katu, aja pekwa ta. Kirisutu mondo ame'ë ta ke jande, aja jamujekwa ta pehë pe tí.)

⁵ Jete har te Tupā rehe pejurujar katu my? Ame'ë rehe har pekwa pekwa pexo. Kirisutu rehe pejurujar katu my? Pejuru jar ym my? Ame'ë ke pehë jō pekwa katu. Pehë py'a rehe Jesu Kirisutu ihī ym rahā, jaxer ame'ë ta ke pehë, aja pekwa katu. ⁶ Jande riki Kirisutu mondo ame'ë ta ke jande, aja pekwa katu ame'ë ke japutar. ⁷ Tupā namō japandu: "Korin ok ta pe har ta rehe esak katu. Aja rahā, ma'e jaxer ai ame'ë ke a'eta ma'ema'e ym ta" aja jande inamō. Aja japandu ipe rahā, jete har pehë ke jamu'e aja jamujekwa tar katu, a'erehe my? Anī. Aja ym. Pexoha katu aja japutar, a'erehe Tupā namō japandu pandu pehë rehe har. "Jete har ym Páu ta mu'e" aja amō ta ukwa

naĩ. Anĩ. Pexoha katu aja japutar katu rĩ. ⁸ Jeteihar te ke Tupā mujekwa, ame'ẽ ke japandu ta me'ẽ te'e. Ame'ẽ ke jō jamu'e ta me'ẽ te'e.

⁹ Jande pitu te'e aja jaxo rahā, jande rury katu. Jande pitu te'e aja jaxo rahā, pehẽ ke jamupyrara ym ta riki. Pehẽ pyrātā, aja pexo rahā, pexoha ke pemukatu ta, a'erehe jande rury katu tĩ. A'erehe Tupā pe japandu: "Korin ok ta pe har ta rehe esak katu. Aja rahā, upa mukatu ta" aja inamō japandu. ¹⁰ A'erehe pehẽ namō ihẽ axo ym rahā, kome'ẽ paper pinim ke ihẽ amondo pehẽ pe. (Aja rahā, pehẽ pexoha ke pemukatu ta, aja akwa.) Aja rahā, pehẽ rehe ihẽ ahyk rahā, pehẽ pe ihẽ aje'ẽ je'ẽ ym ta me'ẽ te'e. Jandema'e sawa'e te je'ẽha rupi pehẽ pe hātā ihẽ apandu ym ta me'ẽ te'e. Ihẽ pe a'e pandu: "Ihẽ je'ẽha rupi epandu eho" aja. (A'erehe a'e mondo ame'ẽ ke ihẽ.) A'e je'ẽha rupi pehẽ py'a ke ihẽ amātā tar katu. Aja rahā, pehẽ py'a ke pemoĩ moĩ katu ta ehe. A'e je'ẽha rupi hātā pehẽ pe ihẽ apandu tar ym. A'erehe pexoha ke pemukatu.

Katuha ke Páu mondo

¹¹ Ihẽ mu ta! Pehẽ rury katu pexo! Pehẽ pexoha ke pemukatu. Ihẽ amupinim ame'ẽ ke rehe pehendu katu. Peteĩhar aja pexo katu pehẽ juehe. Pejumai ym ha namō pexo katu. Pehẽ rehe Tupā ipy'a katu. Pehẽ py'a ke a'e muhury katu tĩ.

¹² Pehẽ pejuman juman pehẽ juehe, aja pepy'a katu pehẽ juehe pexo, aja pemujekwa katu ngā pe. Se ihẽ namō Tupā kotyhar ta ixo. Pehẽ pe ame'ẽ ta katuha ke mondo ixo.

¹³⁻¹⁴ Mā peja pehẽ rehe Jesu Kirisutu ipy'a katu te hũ. Jandema'e sawa'e te ke a'e. Mā peja pehẽ rehe Tupā ipy'a katu te hũ tĩ. Mā peja Tupā'ā namō pehẽ juehe katu pexo tĩ.

Upa.

Ngara ywy pe har ta pe Páu mupinim

Hom ok ta pe Páu ixo. Jesu rehe har a'e pandu pandu ixo, ame'e ke amō ta putar ym. A'erehe kyndaha pe a'e ke amō ta kynda raho. A'ep a'e ixo rahā, kome'e paper ke a'e mupinim.

Ngara ywy rupi Jesu kotyhar ta ixo. Ame'e ta amō koty ukwa apo 'y. "Jesu rehe jurujar katu, ame'e a'ewan ym we rī. Moise je'ēha rehe hendu katu ta me'e te'e tī. A'erehe ipirer ke jupā ta me'e te'e tī" aja amō ta mu'e naī.

"Aja ym" aja Páu mujekwa katu. "Jesu rehe jurujar katu rahā, ame'e ke Tupā muhā katu. Ame'e jō katu te" aja Páu mujekwa katu.

Jesu kotyhar ta pe: "Ihē mu ta" aja Páu pandu.

Ngara ywy rupi Jesu kotyhar ta ixo ame'e ta pe

Paper pinim ke Páu mondo

¹ Ihē Páu. "Myrandu katu ebandu eho" aja ihē pe pandu ym awa. Aja ihē ke amō mu'am ym tī. Jesu Kirisutu riki pandu: "Myrandu katu ebandu eho" aja ihē pe. Aja Tupā, jande pāi keruhū pandu tī. A'e riki Jesu ke manōha ngi mukwera katu muhem.

² Pehē riki ngara ywy pe har ta ke pehē. Ngara ywy rupi Jesu kotyhar ta ixo. Johu pehē pe paper pinim ihē amondo axo. Pehē pe katuha ihē amondo axo tī. Se ihē namō ixo ame'e ta katuha mondo ixo tī. Jesu kotyhar ta ke a'eta. Ihē mu ta aja a'eta.

³ Tupā riki jande pāi keruhū. Jesu Kirisutu riki jandema'e sawa'e te. Mā peja pehē rehe a'eta ipy'a katu. Mā peja pehē py'a ke a'eta muhury katu.

⁴ Ma'e ka'u te'eha ke kome'e ywy keruhū pe har ta ma'ema'e ixo apo rī. Ame'e ke jande jahijar apo 'y, aja Kirisutu putar. A'erehe ma'e jaka'u te'eha jama'ema'eha ke rehe a'e muhepy. A'erehe a'e pandu: "Ame'e muhepyha rehe ihē atu amanō ta" aja. Ame'e ke Tupā, jande pāi keruhū putar. A'erehe a'e putar ame'e ke Kirisutu ma'ema'e katu. ⁵ Mā peja Tupā rehe har katu japandu: "Ne jō riki katu te me'e ke" aja japandu pandu. Aja te'eha japandu pandu katu. Amen. Ame'e riki: "A'e tī" aja.

Myrandu katu te ame'e rehe har

⁶ (Mā! Amō kotyhar rehe pehendu pexo apo 'y.) A'erehe ihē apyai! Mā pahar Tupā ke pehijar pexo. Tupā riki pehē pe pandu: "Pehē rehe Kirisutu ipy'a katu. A'erehe pejurujar katu ehe. Aja rahā, pehē ke ihē amuhā katu ta" aja pehē pe Tupā pandu.

Tupā ke pehijar pexo apo tī. Pe, amō kotyhar myrandu katu rehe pejurujar katu pexo apo tī. Katu ym aja. ⁷ Pesarahā! Pehē ke amō ta muka'u te'e ixo. (Aja ihē ahendu. A'erehe: "Amō kotyhar myrandu katu" ame'e rehe har ihē riki apandu tī, aja amō ta pandu naī.) "Amō kotyhar myrandu katu" ame'e ke nixoi te riki. Myrandu katu ke ihē apandu rahā, Kirisutu rehe har amujekwa. Ame'e myrandu katu ke amō koty amō ta muruwak tar katu ixo. (Ihē anī.) ⁸ Myrandu katu ke pehē pe japandu. Apo: "Amō kotyhar myrandu katu ke" pehē pe japandu rahā, mā peja mupyraraha renda pe jande jaho. Jete. "Amō kotyhar myrandu katu ke" ywa pe har Tupā je'ēha rahoha pandu uwyr rahā, mā peja mupyraraha renda pe a'e oho tī. Aja te'e ta ixo. ⁹ Myrandu katu rehe pejurujar katu. Anī. Apo amō kotyhar myrandu katu ke pehē pe amō pandu rahā, mā peja mupyraraha renda pe a'e oho. Amukwehe te we japandu. Apo amō we ihē apandu tī. Amō kotyhar myrandu katu pandu ame'e ke, mā peja mupyraraha renda pe a'e oho. Aja te'e ta ixo.

¹⁰ Aja me'e ihē apandu rahā: "Páu katu" aja amō ta pandu ame'e ke ihē aputar my? Anī. Aja ym. Tupā riki pandu: "Páu katu." Ame'e ke ihē aputar. Amō ta ke ihē amuhury tar ym axo. Amō ta ke amuhury tar katu axo rahā, Kirisutuma'e miasu aja ym ta tipe ihē.

Jesu riki ihē ke mondo

¹¹ Ihē mu ta! (Pehē ngi har amō ta pandu: "Páu ke Jesu mondo ym" aja pandu naī.) Pehē pe ihē amujekwa katu ta. Kuja. Myrandu katu ke ihē apandu pandu. Ame'e ke ipy'a rupi amō ukwa ukwa ame'e ke my? Anī. Aja ym riki. ¹² Myrandu katu ke ihē pe amō mujekwa ym. Ihē ke amō mu'e ym tī. Kuja riki. Jesu Kirisutu, a'e riki ihē pe mujekwa katu. (A'erehe Jesu mondo ame'e ke ihē.)

¹³ Yman ihē axoha ke pehē pe amō ta pandu. Arahā jundéu awa ta aja Tupā rehe ihē py'a amoi moī. Kuja ihē axoha ke. Kirisutu rehe jurujar katu ame'e ta ke ihē amupyrara hū axo rī. Ame'e ta rehe apyrara ym ihē asak. Ame'e ta ke ihē amai hū tī. ¹⁴ Jundéu awa ta aja Tupā rehe ihē py'a ke ihē amoi moī. Amō ta riki ihē aja tamūiha a'eta tī. Juja tamūiha. "Ame'e ta 'ar koty te we Tupā rehe ihē py'a amoi moī katu" aja akwa. Jande ramūi ta ukwaha ke rehe amō ta 'ar koty te we ihē ahendu katu.

¹⁵ Anī. (Jesu kotyhar ta ke ihē amupyrara rahā: "Mā peja ym" aja Tupā pandu ihē pe. Pe, ihē rehe a'e ipy'a katu. Ihē māi pusu ngi ihē a'ar ym rahā we a'e pandu: "Ihēma'e wan ta a'e. Ihēma'e parakyha wan ta" aja riki a'e ukwa. ¹⁶ Tupā kuja ukwa tī: "Páu

pe ihê ra'yr rehe har ihê amujekwa ta" aja tî. Aja rahâ, jundêu awa aja ym ame'ê ta pe myrandu katu ke ihê apandu pandu katu ta. (A'erehe Jesu mondo ame'ê ke ihê.) Ihê pe Tupâ mujekwa rahâ, amô sawa'e pe ihê apandu ym aho. "Myja me'ê riki myrandu katu ke" aja ihê apandu ym aho. ¹⁷ Jete! Jerusarê ok ta pe ihê aho ym tî. A'ep Jesu mondo py ame'ê ta ixo. A'eta rehe ihê asak ym aho. Kuja ihê axo. Pahar Ara ywy pe ihê aho. (A'ep Jesu rehe har ihê ajumu'e inamô.) A'engi Ndama ok ta pe ihê ajywywyr aho. (A'erehe Jesu mondo ame'ê ke ihê aja amujekwa pehê pe.) ¹⁸ Heta jahy kanim, kuja, tirî ta i séi (36) hetaha kanim rahâ, Jerusarê ok ta pe ihê aho. Petu rehe ihê asak aho. Inamô ihê apyta. Awa py peteî upa ihê aker a'ep. ¹⁹ Tian rehe ihê asak tî. Jandema'e sawa'e te mu ke a'e. Amô Jesu mondo ame'ê ta rehe ihê asak ym te. Ame'ê mokôihar rehe jô ihê asak, ko Petu. Amô Tian.

²⁰ Upa ihê apandu ramô jete har te ke. Te'eha ihê apandu ym. Ame'ê ke Tupâ ukwa katu a'e tî.

²¹ A'engi amô amô ta renda rupi ihê aho. Si ywy pe amô ta henda ihî. Siri ywy pe aja tî. Henda ihî tî. Ame'ê ta rupi ihê aho. ²² Jundêi ywy rupi ihê aho ym. A'erehe a'ep pe har ta ukwa ym ihê rehe har. Jurujar katu ame'ê ta ke a'eta. Usak ym te ihê rehe. Kirisutu rehe ihê ajurujar katu ame'ê ke a'ep pe har ta ukwa ym tî. ²³ Amô ta pandu ame'ê ke rehe jô a'ep pe har ta hendu. Kuja ihê rehe har amô ta pandu: "Jande ke sawa'e mupyrara hû. Yman jurujar katuha ke a'e muhijar tar katu tipe. Mupyrara hû tipe. Anî. Apo Kirisutu rehe jurujar katu 'y aja a'e pandu pandu ixo riki" aja ihê rehe har amô ta pandu. ²⁴ Apo Kirisutu rehe har ihê apandu pandu axo. (A'erehe Jesu mondo ame'ê ke ihê.) A'erehe Tupâ rehe har katu a'eta pandu: "Ne jô riki katu te me'ê ke" aja Tupâ rehe har.

2

Amô Jesu mondo ame'ê ta rehe asak aho

¹ Awa py tumeme (14) warahy 'ar aha oho rahâ, Jerusarê ok ta pe ihê ajywywyr aho tî. Manambe namô ihê aho tî. Tit ke ihê araho tî. ² "Jerusarê ok ta pe eho" aja ihê pe Tupâ mujekwa, a'erehe a'ep ihê aho. A'ep tamûi ta namô jô ihê apandu pandu. Tamûi ta riki Jesu kotyhar tama'e kapitâ ta ke. Jundêu awa aja ym ame'ê ta pe myrandu katu ihê apandu pandu. Ame'ê ke myja me'ê ihê apandu my. Ame'ê ke tamûi ta pe ihê amujekwa aho. A'erehe a'ep ihê aho. Yman Tupâ pe ihê aparaky axo. Apo ihê aparaky we rî. Myrandu katu ihê apandu pandu ame'ê riki ihêma'e parakyha ke. Ame'ê ke

jaxer, aja tamûi ta ukwa, aja ihê aputar ym. (Ame'ê rehe: "Katu" aja tamûi ta pandu, ame'ê ke ihê aputar katu.) A'erehe tamûi ta pe ihê amujekwa aho.

³ Tit riki ihê namô ixo ame'ê ke a'e. Jundêu awa ym ame'ê ke a'e. Ngere awa ke a'e. "Mâ peja ehe ihî ame'ê pিরer ke jupâ" aja pandu ym awa ipe. (Ipirer jupâ rahâ, jundêu awa kotyhar te ke a'e aja mujekwa katu. Aja rahâ, i'ar koty te we Tupâ usak katu ehe, aja ukwaha naî.) ⁴ Pe, amô sawa'e ta ixo. A'eta pandu tipe: "Nde pিরer ke ejupâ" aja Tit pe. A'eta te'e pandu a'eta juehe har: "Jesu rehe jajurujar katu. Pehê mu ke jande" aja riki. Pe, jande namô a'eta j'y'ar uwyr. Jande rehe a'eta usak te'e uwyr. Kuja. Jesu rehe jurujar katu, a'erehe ymanihar jundêu awa ta je'êha rehe jahendu ym apo 'y. (A'erehe ipirer ke jajupâ ym.) Ame'ê ke a'eta ukwa uwyr: "Ymanihar jundêu awa ta je'êha rehe pehendu katu ta me'ê te'e tî" aja pandu tipe. Ame'ê ke a'eta manga tipe. ⁵ A'eta pandu ame'ê ke rehe jahendu ym te 'y. Aja rahâ, myrandu katu te ame'ê ke pehê pe japandu katu te we rî. (Ame'ê ke ymanihar jundêu awa je'êha namô jamupara ym te.)

⁶ A'ep kapitâ ta ixo, Jerusarê ok ta pe. (Myja me'ê sawa'e ta my. "Kapitâ ta" aja me'ê ihê apandu. Kapitâ rahâ, katu ihê pe. Kapitâ ym rahâ, katu ihê pe tî. Ipy'a rehe Tupâ usak katu. Aja amô rehe har a'e riki ukwa katu.) Ame'ê kapitâ ta amô we myrandu katu rehe har mujekwa ym ihê pe. "Katu myrandu katu nde erepandu ame'ê ke nde" aja ihê pe a'eta pandu. ⁷ Kuja a'eta ukwa. Ihê riki jundêu awa aja ym ame'ê ta pe myrandu katu ke apandu pandu. Ame'ê parakyha ke ihê pe Tupâ me'ê, ame'êja saka. Aja kapitâ ta ukwa. Petu aja tî. A'e riki jundêu awa ta pe myrandu katu ke a'e pandu pandu. Ame'ê parakyha ke Tupâ me'ê ipe tî. ⁸ Jundêu awa ta pe myrandu katu ke Petu pandu ixo rahâ, pyrâtâha ke Tupâ muwyr ipe. Petu aja ihê pe tî. Jundêu awa aja ym ame'ê ta pe myrandu katu ke ihê apandu axo rahâ, pyrâtâha ke ihê pe Tupâ muwyr tî. (A'erehe Jesu mondo ame'ê ke ihê, aja amujekwa katu.)

⁹ Tian riki Jesu kotyhar tama'e kapitâ a'e. Petu aja tî. Juâ aja tî. Jundêu awa aja ym ame'ê ta pe jô myrandu katu ke ihê riki apandu aho. Ame'ê parakyha ke Tupâ me'ê ihê pe. Aja Petu ta ukwa katu. A'erehe ihê po ke a'eta pyhyk pyhyk katu ihê ngi. Manambe po ke aja tî. (Aja rahâ, a'eta aja ihê tî. Manambe namô tî. Tupâ je'êha pandu ame'ê ta ke jande tî, aja ngâ pe mujekwa. A'erehe Jesu mondo ame'ê ke ihê tî, aja mujekwa katu.) Jande johu riki Tupâ je'êha pandu ame'ê ta ke jande. Jande johu japandu jande jupe: "Petu ta jundêu awa ta pe Tupâ je'êha pandu pandu ta. Manambe

namō Páu jundéu awa aja ym ame'ē ta pe pandu pandu ta" aja jande johu japandu jande jupe. Aja riki katu jande pe. ¹⁰ Kuja jō Petu ta putar katu. Jerusarē ok ta pe ma'e ke ima'e ym te ame'ē ta ixo. Jesu kotyhar ta ke ame'ē ta tī. Ame'ē ta rehe Manambe namō ihē apyrara asak katu, aja Petu ta putar. (Aja rahā, ame'ē ta pe ma'e ke jame'ē katu ta, aja jamujekwa.) Aja me'ē ihē ama'ema'e tar katu te hū ihē tī.

Petu pe ihē aje'ē je'ē hū

¹¹ Antioki ok ta pe Petu uwyr rahā, hetaha ta ruwa koty ihē aje'ē je'ē hū ipe. Katu ym a'e ma'eha. (Amō jundéu awa aja ym ame'ē ta jande mu. Ame'ē ta ke Petu muka'u te'e. Katu ym aja.) Aerehe ihē aje'ē je'ē hū ipe. (Kuja a'e ma'eha.) ¹² Petu ixo, ame'ē ok ta pe sawa'e ta ke Tian mondo. Jundéu awa ta ke mondo. Ame'ē ta uhyk ym rahā we jundéu awa aja ym ame'ē ta namō Petu ma'e ke u'u uī. Jurujar katu ame'ē ta ke a'eta. Imu ta ke a'eta tī. Ame'ē ta namō Petu u'u uī. Jundéu awa ke Petu. Pe, Tian mondo ame'ē ta uhyk rahā, jundéu awa aja ym ame'ē ta ke Petu hijar oho. A'eta namō ma'e ke u'u ym apo 'y. Uhyk ame'ē ta ngi Petu kyje, jundéu awa ta ngi. Ame'ē ta jundéu awa aja ym ame'ē ta pির ke jupā aja a'eta putar. (Aja rahā, jundéu awa ta kotyhar ta te ke a'eta tī, aja mujekwa katu. Aja rahā, i'ar koty te we Tupā usak katu ngā rehe, aja ukwaha naī.) Ame'ē ta ngi Petu kyje, aerehe jundéu awa aja ym ame'ē ta ke a'e hijar. U'u ym ma'e ke apo 'y. ¹³ A'e aja amō ta tī. Kyje tī. Jesu kotyhar ta ke a'eta tī. Ipirer jupā ame'ē ke putar ame'ē ta ngi a'eta kyje tī. Aerehe jundéu awa aja ym ame'ē ta namō u'u ym 'y. Mā! Jete! Manambe aja tī. Kyje a'e tī. ¹⁴ Pesarahā! Myrandu katu ke ukwa katu rahā, jetehar te ke ukwa katu. Aja Petu ta ixo ym. Ame'ē ke ihē akwa rahā, hetaha ta ruwa koty Petu pe ihē apandu:

—Nde riki jundéu awa ke. Jundéu awa aja ym ame'ē ta aja nde erexo ramō. A'eta namō upa katu te ma'e ke nde ere'u ereī. Jundéu awa ta aja ym. Upa ma'e ke u'u ym. Aja rahā, jundéu awa aja ym ame'ē ta pe: “Mā peja jundéu awa ta aja pexo katu” aja ym epandu. Katu ym aja — aja Petu pe ihē aje'ē je'ē riki.

(Aja rahā, Petu aja Jesu mondo ame'ē ke ihē, aja amujekwa katu. Aerehe Petu pe ihē aje'ē je'ē katu ihē.)

Kirisutu rehe jurujar katu ame'ē ta ke Tupā muhā katu

¹⁵ Jete! Jande māi pusu ngi jande ja'ar rahā, jundéu awa ta ke jande. Aja jaxo. Jundéu awa aja ym ame'ē ta aja ym jaxo. Ame'ē ta riki: “Ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ta ke” aja jundéu awa ta ukwaha. Ame'ē ta

aja ym jaxo aja jakwa katu. ¹⁶ Jesu Kirisutu rehe amō jurujar katu rahā, Tupā pandu:

—Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe — aja jurujar katu ame'ē pe Tupā pandu.

Aja jakwa katu. Moise je'ēha mujekwa ame'ē ke amō ma'ema'e rahā, kuja: “Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe” aja Tupā pandu ym, aja jande jakwa katu. Anī. Kuja jakwa katu tī. Jesu Kirisutu rehe jande jajurujar katu. Aerehe Tupā pandu:

—Kirisutu rehe pejurujar katu. Aerehe pehē katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehē pe — aja jande pe Tupā pandu.

Jete! Moise je'ēha mujekwa aja amō ma'ema'e rahā: “Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe” aja Tupā pandu ym te ta. ¹⁷ Pesarahā! Kirisutu kotyhar ta ke jande, aerehe Tupā pandu: “Pehē katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehē pe” aja. Aerehe Moise je'ēha rehe jahendu ym apo 'y. Ame'ē ke amō ta ukwa rahā, kuja pandu my: “Mā! Katu ym. Moise je'ēha rehe pehendy ym. Aerehe Kirisutu rehe pejurujar katu rahā, ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e we rī. Jundéu awa aja ym ame'ē ta aja ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e we rī” aja pandu naī. Aja rahā, Kirisutu pandu: “Mā peja peka'u te'eha ke pema'e” aja saka my? Anī te riki. Aja Kirisutu pandu ym te. ¹⁸ “Moise je'ēha rehe ehendu ym” aja ihē apandu kwe. Pe, apo: “Ame'ē rehe ehendu katu” aja ihē apandu rahā, ihē je'ēha mutambyk ym. Ma'e aka'u te'eha ke ihē ama'e, aja ihē. Katu ym aja. Aerehe: “Moise je'ēha rehe ehendu katu” aja apandu ym te. ¹⁹ Aerehe Moise je'ēha rehe ihē ahendu ym te. Ihē amanō ame'ēja saka ihē axo. Aja rahā, ahendu ym te ehe. Aerehe apo Tupāma'e parakyha ke ihē ama'ema'e katu. Myra ngā mupia ame'ē ke rehe Kirisutu manō rahā, inamō ihē ke ngā jukwa, ame'ēja saka riki. Ihē amanō, ame'ēja saka. ²⁰ Aja rahā, apo se ihē axo rahā, ihē aputar ame'ē ke ihē ama'ema'e ym. (Kirisutu putar ame'ē ke ihē ama'ema'e.) Kirisutu riki ihē py'a rehe ixo, aerehe Kirisutu rehe ihē ahendu katu. Aerehe se ihē axo rahā, Tupā ra'yr rehe ihē tapijar te'e we ihē ajurujar katu axo. Ihē rehe a'e ipy'a katu. Aerehe ihē ma'e aka'u te'eha ama'ema'eha ke rehe a'e muhepy. A'e manō rahā, muhepy. ²¹ Kirisutu rehe amō jurujar katu rahā, Tupā pandu: “Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe” aja ipe. “Aja ym” aja ihē apandu ym te. Pesarahā! Moise je'ēha rehe amō hendu katu rahā: “Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe” aja Tupā pandu ta tipe rahā,

myra ngā mupia ame'e ke rehe Kirisutu te'e manō, ame'ēja saka. Jaxer tī, ame'ēja saka tī.

3

Moise je'ēha rehe pehendu ym ta me'e te'e

¹ Ngara ywy pe har ta! Mā! Pehē riki peka'u te'e pehē! Pehē ke amō muka'u te'e riki. Katu ym aja. Myra ngā mupia ame'e ke rehe Jesu Kirisutu manō. Ame'e ke pehē pe jamujekwa katu te riki. Pehē ruwa koty jamujekwa katu te pehē pe. ² Pehē pe ihē apandu ta. Moise je'ēha rehe pehendu katu rahā, pehē py'a rehe I'ā ke Tupā muwyr my? Anī. Aja ym. Kuja riki. Myrandu katu ke pehendu rahā, Kirisutu rehe pejurujar katu. Arahā riki I'ā ke Tupā muwyr pehē py'a rehe. ³ Mā! Peka'u te'e pexo rahā, katu ym. Yman Kirisutu rehe pejurujar katu rahā, I'ā ke pehē py'a rehe Tupā muwyr. Ame'e pyrātāha namō pexo kwe rī. Anī. Apo pehēma'e pyrātāha namō jō pexo katu ta, aja pekwa. Katu ym aja. ⁴ Mā! Kirisutu rehe pejurujar katu rahā, pehē ke amō ta mupyrara riki. Ame'e ke mupitu te'e pehē ke my? Anī. Pehē py'a ke mātā riki. ⁵ Pehē py'a rehe I'ā ke Tupā muwyr rahā, pehē pyter pe pyrātāha namō marā ka ym amō ma'e'ha, ame'e ke a'e ma'ema'e katu. Moise je'ēha rehe pehendu katu, a'erehe aja me'e katu ame'e ke a'e ma'ema'e katu my? Anī. Aja ym. Kuja riki. Myrandu katu rehe pehendu rahā, Kirisutu rehe pejurujar katu. A'erehe ma'e katu ame'e ke Tupā ma'ema'e katu.

Tupā pandu ame'e ke rehe Amarā jurujar katu

⁶ Amarā rehe har pekwa pekwa pexo. Ehe har Tupā paper rehe panduha ihī. Kuja. Tupā pandu ame'e ke rehe Amarā jurujar katu. A'erehe ehe har Tupā pandu:

—A'e riki katu te. Ma'e ka'u te'e'ha ma'e'ha nixói te ipe — aja Amarā rehe har pandu.

⁷ A'erehe Tupā rehe jurujar katu ame'e ta riki Amarā rainō te, ame'ēja saka. Aja mā peja pekwa katu pexo. ⁸ Yman Tupā je'ēha rehe amō mupinim. Ma'e ke uhyk ym rī, ame'e ke a'e mujekwa katu. Kuja. Tupā rehe jundéu awa aja ym ame'e ta jurujar katu ta, a'erehe Tupā pandu ta:

—Pehē katu te. Ma'e peka'u te'e'ha pema'e'ha nixói te pehē pe — aja jundéu awa aja ym ame'e ta rehe har Tupā pandu ta.

Ame'e ke uhyk ym rī. Pe, Tupā je'ēha rehe amō mujekwa. A'erehe myrandu katu ke Amarā pe Tupā pandu, ame'e ke amō mupinim. Kuja Tupā pandu Amarā pe:

—Ihē apandu ame'e ke rehe nde erejurujar katu. A'erehe upa kome'e ywy keruhū pe har ta rehe ihē asak katu ta — aja Amarā pe Tupā pandu.

“Upa kome'e ywy keruhū pe har ta” aja pandu rahā, jundéu awa aja ym ame'e ta tī. Jundéu awa ta aja tī. Upa katu te riki, aja mujekwa katu.) ⁹ Tupā pandu ame'e ke rehe Amarā jurujar katu. A'erehe upa ma'e ke Tupā me'e me'e katu ipe. Amarā aja amō ta tī. Upa Tupā rehe jurujar katu ame'e ta rehe Tupā usak katu ta tī. Amarā aja a'eta rehe Tupā usak katu ta tī.

Jandema'e pyrātāha namō jaxo rahā, japyrara jaxo

¹⁰ Tupā je'ēha rehe kuja panduha ihī:

“Upa katu te Moise mupinim ame'e ke rehe aja te'e'ha amō hendu ym rahā, mā peja a'e ke Tupā mupyrara” aja panduha ihī.

A'erehe Moise je'ēha rehe amō ta hendu katu. Aja a'eta ixo. (Marā ka ym upa katu te hendu katu ehe.) Aja rahā Tupā mupyrara ta ame'e ta ke a'eta. ¹¹ Moise je'ēha rehe amō hendu katu rahā, marā ka ym Tupā panduha ehe har: “Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'e'ha nde erema'e'ha nixói te nde pe” aja. Aja Tupā je'ēha rehe panduha mujekwa katu jande pe. Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī tī:

“Tupā rehe amō jurujar katu, a'erehe Tupā pandu ehe har: 'A'e riki katu te. Ma'e ka'u te'e'ha ma'e'ha nixói te ipe' aja ehe har Tupā pandu. Aja rahā, ame'e riki uhā te hū ta.”

¹² Tupā koty katu aja pexo ta tipe, a'erehe Moise je'ēha rehe pehendu katu. Aja rahā, Tupā rehe pejurujar ym ta me'e te'e. Moise je'ēha mujekwa, aja pema'e'ha ta me'e te'e jō. Aja rahā, kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī tī:

“Moise je'ēha mujekwa, aja me'e upa katu te amō ma'ema'e rahā, a'e ixo katu te hū ta” aja panduha ihī. (Anī. Upa katu te ma'ema'e ame'e ta nixói te.)

¹³ Pesarahā! Upa katu te Moise je'ēha rehe amō hendu ym rahā, a'e ke Tupā mupyrara ta. Ame'e ngi jande ke Kirisutu muhem, ame'ēja saka. A'e manō rahā, upa katu te mupyraraha rehe muhepy. Jande ke Tupā mupyrara ta tipe rahā, Kirisutu ke a'e mupyrara. A'erehe Tupā mupyraraha ngi jande ke Kirisutu muhem, ame'ēja saka. Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī tī:

“Tupā mupyrara ame'e ke myra rehe emuxiko e'am” aja panduha ihī.

¹⁴ Kirisutu ke Tupā mupyrara. Aja rahā, jundéu awa aja ym ame'e ta rehe Tupā usak katu. Amarā pe Tupā pandu katu. “Ihē rehe nde erejurujar katu, a'erehe upa kome'e ywy keruhū pe har ta rehe ihē asak katu ta” aja Amarā pe. Aja jundéu awa aja ym ame'e ta rehe Tupā usak katu tī. Jesu Kirisutu rehe a'eta jurujar katu, a'erehe a'eta rehe Tupā usak katu tī. Aja jande tī. Jesu Kirisutu rehe

jajurujar katu, a'erehe jande py'a rehe I'ā ke Tupā muwyr. Tupā manga katu, aja a'e muwyr.

Tupā manga katu ame'ē rehe har

¹⁵ Ihē mu ta! Pehē pe ihē apandu ta. Apo amō ta ma'ema'e ixo, ame'ē rehe har ihē amujekwa ta pehē pe. Kuja. Ma'e ke rehe mokōi sawa'e ta manga katu a'eta jupe. Pe, ame'ē je'ēha ke paper rehe mupinim katu rahā, marā ka ym ame'ē je'ēha ke amō mukanīha. Amō we ma'e ke mupinim ym te ehe tī. Muruwak ym te je'ēha ke tī. Juja katu te ixo.

¹⁶ Aja Tupā manga katu ame'ē ke tī. Muruwak ym te je'ēha ke tī. Amarā pe ma'e ke Tupā manga katu. Hainō pe aja tī. Pesarahā! "Hainō ta pe" aja ym pandu. "Hainō ta" aja pandu rahā, heta ame'ē ta riki. Anī. Kuja pandu: "Ne rainō pe." Aja rahā, petēihar jō aja jakwa katu. Ame'ē: "Ne rainō" aja pandu rahā: "Kirisutu ke a'e."

¹⁷ Kuja ihē apandu. Tupā manga katu ame'ē ke a'e mupinim, ame'ēja saka. Pe, manga katu ame'ē ke a'e ma'ema'e katu ta. (Aja rahā, muruwak ym te je'ēha ke.) Ame'ē Amarā pe manga katuha raikwer koty Moise je'ēha uhyk. Kuja, kwa turu sē tu i tirī ta (430) warahy 'ar aha oho rahā, Moise je'ēha uhyk. Ame'ē ke Amarā pe manga katu ame'ē ke marā ka ym mukanīha. Tupā manga katu ame'ē ke marā ka ym mukanīha. ¹⁸ Moise je'ēha rehe hendu katu ame'ē pe uhāha Tupā me'ē rahā, Amarā pe Tupā manga katu, ame'ē ke mukanim ta tipe riki. Aja ym riki. Mukanim ym te. Kuja riki. Uhāha ke Amarā pe Tupā me'ē ta, aja a'e manga katu. Tupā manga katu a'erehe me'ē ipe. Muruwak ym te je'ēha ke.

Ma'e riki ma'e ka'u te'eha ke, ame'ē ke Moise je'ēha mujekwa

¹⁹ (Amarā pe manga katu, ame'ē ke mukanim ym.) Aja rahā, ma'erehe Moise je'ēha uhyk my? Kuja riki. Ma'e riki ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke my? Ame'ē ke Moise je'ēha mujekwa. A'erehe ame'ē uhyk. Amarā rainō uhyk ym rahā we, Moise je'ēha rehe amō hendu katu ta me'ē te'e. Amarā rainō uhyk rahā, Moise je'ēha upa. Amarā rainō riki Kirisutu. A'erehe Kirisutu uhyk rahā, Moise je'ēha upa. A'e pe ma'e ke Tupā pandu katu. Je'ēha ke jundēu awa ta pe Tupā muwyr rahā, Tupā je'ēha rahoha ta riki muwyr. Pe, amō riki mupinim. Moise riki mupinim, a'erehe: "Moise je'ēha" aja japandu. ²⁰ Amarā pe pandu rahā, anī. Ma'e katu ame'ē ke Tupā pandu ipe rahā, a'e jō riki pandu ipe. Je'ēha rahoha ta ke muwyr ym. Amō sawa'e ke muwyr ym tī. Tupā jō je'ēha muwyr ipe, Amarā pe.

Jesu Kirisutu rehe jurujar katu ame'ē ta jō Tupā muhā katu

²¹ Amarā pe Tupā manga katu ame'ē ke Moise je'ēha mukanim my? Anī. Aja ym te riki. Moise je'ēha ke Tupā muwyr. Ame'ē rehe hendu katu ame'ē pe: "Nde ke ihē amuhā katu ta" aja Tupā pandu ta tipe rahā, Moise je'ēha rehe upa katu te hendu katu ta me'ē te'e. Ame'ē ta pe Tupā pandu ta tipe: "Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixōi te nde pe" aja. ²² Aja ym riki. Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī. "Upa kome'ē ywy keruhū pe har ta ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e riki. Marā ka ym hijariha ingi." Aja rahā, kuja jō katu. Jesu Kirisutu rehe jurujar katu, ame'ē ta pe uhāha ke Tupā me'ē katu. "Jurujar katu ame'ē ta pe uhāha ke ihē ame'ē ta" aja Tupā manga katu. Ame'ē ke Tupā me'ē katu ngā pe.

²³ Kirisutu rehe jajurujar ym rahā we, Moise je'ēha rehe jahendu katu. (Aja rahā: "Pehē katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixōi te pehē pe" aja Tupā pandu, aja jakwaha nāi.) Amō kotyhar jakwa ym. A'erehe jande ke kynda, ame'ēja saka. "Kirisutu rehe pejurujuar katu" aja jande pe Tupā mujekwa ym rahā we, Moise je'ēha rehe jahendu katu jaxo. ²⁴ (Arahā ta'yn ta aja saka jande.) A'erehe Moise je'ēha riki jande ke mutiha ame'ē ke, ame'ēja saka. Ame'ē riki Kirisutu uwyr ym rahā we, jande mu'eha aja saka tī. "Ma'e riki ma'e ka'u te'eha ma'eha ke" ame'ē ke mu'e. (Aja rahā: "Ma'e peka'u te'eha ke pema'e ym" aja mu'e tī.) Pe, Kirisutu uwyr rahā, jande jajurujar katu ehe. (A'erehe jaka'u te'eha jama'ema'eha ke a'e mukanim.) Aja rahā, Tupā pandu: "Pehē katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixōi te pehē pe" aja pandu. ²⁵ Apo Kirisutu rehe jajurujar katu 'y. Ame'ē angaha ke rehe uhyk katu te apo 'y. A'erehe jande mu'eha aja jande ke mutiha ym ta rī. A'erehe Moise je'ēha rehe jahendu ym ta me'ē te'e apo 'y.

Kirisutu kotyhar ta petēihar aja ixo

²⁶ Jesu Kirisutu rehe pehē johu pejurujuar katu, a'erehe Tupā ra'yr ta ke pehē. Kirisutu kotyhar ta ke pehē, a'erehe Tupā ra'yr ta pehē tī. ²⁷ Y pe pehē ke amō mujahuk rahā, Jesu Kirisutu kotyhar ta ke pehē aja pemujekwa ngā pe. Aja rahā, Kirisutu aja pehē tī. Kirisutu katu te aja pehē tī. ²⁸ A'erehe amō ta amō koty koty ym Tupā pe. Kome'ē ywy keruhū pe har ta upa juja katu te ipe. Amō jundēu awa ta ke. Amō jundēu awa aja ym ame'ē ta ke, aja ym ipe. Upa juja katu te ipe. Amō paraky te'e ame'ē ke a'e. Amō awa jar ame'ē ke a'e, aja ym ipe tī. Upa juja katu te ipe. Amō sawa'e ke, amō kījā ke, aja ym ipe. Upa juja katu te ipe. Jesu Kirisutu kotyhar ta ke pehē, a'erehe upa juja katu

te ipe. A'erehe upa pehê riki peteïhar aja pexo. ²⁹ Kirisutu kotyhar ta ke pehê, a'erehe Amarâ rainô ta ke pehê, aja pexo. Aja rahâ, yman ma'e ke Tupâ manga katu ame'ê ke pehê pe a'e me'ê ta apo 'y. Pehê ruhâha ke a'e me'ê ta.

4

Moise je'êha ke Tupâ mukanim

¹ Amô we ihê apandu ta. Ipáima'e ke ta'yr pyhyk ta. Sawa'e rahâ, pyhyk ta. Sawa'e ym rahâ we, miasu aja a'e ixo. Upa ipáima'e ima'e ke tipe. ² Ta'yr sawa'e ym rahâ we, amô sawa'e ta usak katu ehe. Mutiha ame'ê ta ke a'eta. Ta'yrma'e ke rehe sawa'e ta usak usak katu. Ta'yr namô a'eta ma'ema'e katu. Sawa'e ta pe ipái pandu: "Ihê ra'yr sawa'e rahâ, ihêma'e ke pehê peme'ê katu ipe" aja. Ame'ê angaha rehe uhyk ym rahâ we, sawa'e ta riki ta'yrma'e ke rehe usak usak katu ixo.

³ Aja jande tî. Yman sawa'e ym jande tî. Aja rahâ Tupâ rehe har jakwa ym rî. Arahâ Tupâ rehe ipy'a ym ame'ê ta mu'e, ame'ê ke jande jama'ema'e jaxo. Miasu aja jande tî. ⁴ Pe, Tupâ putar, ame'ê angaha ke rehe uhyk katu rahâ, Ta'yr ke Tupâ muwyr 'y. Sehar kûjâ pusu ngi a'e u'ar. Moise je'êha rehe a'e hendu katu, aja a'e ixo. ⁵ Aja rahâ, amô Moise je'êha rehe hendu katu ame'ê ta ke a'e muhem, ame'êja saka. Moise je'êha hendu katuha ngi muhem. Aja rahâ, jande ke ta'yr ta aja Tupâ muruwak. (Sawa'e ta aja jande jaxo apo 'y. A'erehe Moise je'êha rehe jahendu ym ta me'ê te'e apo 'y.)

⁶ Jande py'a rehe I'â ke Tupâ muwyr. Aja rahâ, ta'yr ta ke jande, aja jande pe a'e mujekwa. Pe, jande py'a rehe ihî rahâ, I'â pandu: "Papa! Jande pái keruhû!" aja. ⁷ A'erehe miasu ta ym pexo apo 'y. Ta'yr ta ke pehê. Aja rahâ, ta'yr ta pe upa ima'e ke Tupâ me'ê me'ê katu, aja pehê pe a'e me'ê me'ê katu ta tî.

Ngara wyy pe har ta! Pehê rehe ihê ajumupyai

⁸ Yman Tupâ rehe har pekwa ym te pexo. A'erehe ma'e ke tupâ ta aja pekwa pehê jupe naî. Ame'ê ke rehe pehê py'a pemoï moï katu. Anî. Ame'ê ke Tupâ te ym. ⁹ Apo anî. Tupâ te rehe har pekwa katu 'y. Anî. Kuja ihê apandu ta my. Pehê rehe har Tupâ riki ukwa katu. Apo ma'erehe jundêu awa ramûi ta mu'e ame'ê ke rehe pejywy my? Katu ym aja. Ame'ê ta mu'e ame'ê ke jaxer riki. Awa ke ame'ê mu'e ame'ê ke muhâ ym riki. Ame'ê ta mu'e ame'ê ke pema'ema'e tar katu my tî? Anî. Katu ym aja.

¹⁰ Kuja hamûi ta mu'eha rehe pekwa pekwa pexo. Amô weraha rehe har pekwa pekwa pexo. Ame'ê weraha riki katu te ame'ê ke aja pekwa pekwa pexo naî. Ma'e

jahy rehe har aja tî. Katu te ame'ê ke aja pekwa pekwa pexo naî tî. Amô aman ndy'ar rehe har aja tî. Amô warahy 'ar rehe har aja tî. I'ar koty te we katu te ame'ê ke aja pekwa pekwa pexo naî tî. Aja pekwa rahâ, Tupâ ke pemuhury, aja pekwa pehê jupe naî. Katu ym aja. ¹¹ Amô koty pemuruwak ta, aja pehê rehe ihê ajumupyai axo. Pehê ke ihê amu'e mu'e hû. (Jetehar te ke ihê amu'e pehê pe.) Ame'ê ke pemukanim nahâ my. Aja rahâ, pehê ke ihê amu'e ym te, ame'êja saka. Upa kanim, ame'êja saka. Katu ym aja.

¹² Ihê mu ta! Pehê pe ihê apandu katu. Mâ peja ihê aja pexo tî. (Ihê aja Moise je'êha rehe pehendu ym ta me'ê te'e tî.) Pesarahâ! Yman Moise je'êha rehe pehendu ym te. Amô awa ta ke pehê. Jundêu awa aja ym ame'ê ta ke pehê, a'erehe Moise je'êha rehe pehendu ym te arahâ. A'erehe pehê aja ihê axo apo tî. Moise je'êha rehe ahendu ym aja axo apo tî. Arahâ ihê rehe pehê rury katu pexo. (Apo ihê rehe pehê rury my?)

¹³ Pehê rehe ihê ahyk py rahâ, ihê ahy axo. A'erehe pehê namô ihê apyta. Arahâ, myrandu katu ke pehê pe ihê apandu pandu. Ame'ê rehe pekwa pekwa pexo. ¹⁴ Ihê ahy axo, a'erehe ihê ke Tupâ mupyra aja pekwa naî. A'erehe ihê ngi pekyje riki. Anî. "Páu jaxer. Japutar ym" aja ym pepandu. Tupâ je'êha rahoha po aja ihê po ke pepyhyk pyhyk katu ihê ngi tî. Aja: "Páu katu" aja pekwa. Jesu Kirisutu po aja ihê po ke pepyhyk pyhyk katu ihê ngi tî. Aja: "Páu katu" aja pekwa. Ihê rehe pehê rury katu. ¹⁵ Pehê rury katu te pexo kwe! Arahâ pehê reha ke pejo'ok ta tipe. Pe, ame'ê ke ihê pe peme'ê ta tipe. (Aja rahâ, pehêma'e katu te hû ame'ê ke ihê pe peme'ê ta tipe.) Mâ! Apo amô koty pemuruwak riki. ¹⁶ Jetehar te ke pehê pe ihê apandu pandu. Moise je'êha rehe pehendu ym ta me'ê te'e. Ame'ê jetehar te ke apandu pehê pe. A'erehe ihê riki pehê ruwajan aja amô ta ukwa my? Anî. Aja ym ihê.

¹⁷ Ixotyhar ta aja pehê ke amô ta muruwak tar katu. Muka'u te'e ame'ê ta ke a'eta. Anî. A'eta ma'ema'e ame'ê ke katu ym pehê pe. Jetehar te ihê amu'e, ame'ê ngi pehê ke a'eta muhem aja jô a'eta putar. Aja rahâ, ame'ê ta aja pejumû'e ta tî, aja a'eta putar. Katu ym aja. ¹⁸ Pehê rehe a'eta hury katu rahâ, katu riki. Pe, jetehar te ke ame'ê ta mu'e tar katu rahâ, katu tiki tî. Pe, ame'ê ta rehe pehê rury katu rahâ, katu tiki tî. Aja te'e ihê rehe tî. Pehê namô ihê axo rahâ, ihê rehe pehê rury katu rahâ, katu tiki tî. Pehê namô ihê axo ym rahâ, ihê rehe pehê rury katu rahâ, katu tiki tî.

¹⁹ Ihê ra'yr ta aja pehê! Pehê rehe ihê apy'a katu ame'ê ta ke pehê! Imembyr imâi ngi u'ar rahâ, ahy ipe. Ame'êja saka ihê pe tî. Kirisutu ukwa katu aja pekwa ym

rahā we, pehē rehe ihē ajumupyai. Ahy ihē pe, ame'ēja saka ihē axo, a'erehe pehē rehe ihē ajumupyai. ²⁰ Mā! Apo pehē namō ihē axo tar katu. Aja rahā amō koty ihē je'ēha ihē amuruwak ta tipe. Apo pehē pe hātā panduha ihē amupinim aī. Pehē namō ihē axo rahā, wewe katu ihē apandu ta tipe. (Kirisutu ukwa katuha ngi amō koty pehē py'a pemuruwak my.) Ame'ē rehe ajumupyai tī.

Paraky te'e ame'ē rehe har. Anga rehe har tī. Sar rehe har tī.

²¹ Mā! Moise je'ēha rehe hendu tar katu me'ē ta! Pesarahā! Pehē pe ihē apandu. Moise je'ēha rehe pehendu tar katu rahā, ame'ē riki mujekwa ta pehē juehe har. "Katu ym pehē" aja mujekwa ta. ²² Kuja panduha ihī:

"Mokōi ta'yr ta Amarā pe. Peteī riki kūjā paraky te'e ame'ē membyr ke. Kūjā paraky te'e ame'ē rer: 'Anga.' Amō ta'yr riki hakehar te membyr ke. Hakehar te rer: 'Sar.' "

²³ Kūjā paraky te'e ame'ē ke pe Amarā ta'yr. Hakehar te pe ta'yr tī. Tupā riki manga katu: "Nde rakehar imembyr ta" aja Tupā manga katu Amarā pe. A'erehe hakehar pe Amarā ta'yr. ²⁴⁻²⁵ Ame'ē mokōi kūjā ta kuja mujekwa ngā pe. Mokōi kūjā ta riki mokōi je'ēha, ame'ēja saka. Peteī je'ēha ywy'ā keruhū ngi uwyr. Ywy'ā keruhū rer Sināi. A'ep Moise pe je'ēha ke Tupā muwyr. "Angama'e ywy'ā keruhū" aja ngā pandu. Ame'ē ke Ara ywy pe ihī. Pe, paraky te'e ame'ē ta aja ixo. Ame'ē ta riki Anga membyr ta aja saka. Moise je'ēha rehe hendu katu, a'erehe paraky te'e me'ē aja saka. Amō we tī. Se Jerusarē ok ta ihī. Ame'ē riki Anga aja saka tī. Pe, ame'ē ok ta pe har ta paraky te'e ame'ē ta aja saka tī. Moise je'ēha rehe hendu katu, a'erehe aja tī. Paraky te'e ame'ē ta aja saka tī.

²⁶ Pe, amō Jerusarē ok ta ihī. Ywa pe har ke ame'ē. Ame'ē pe har ta paraky te'e aja ym te ixo. A'erehe ame'ē ok ta riki jande māi te aja saka. Sar aja saka. Kirisutu rehe jurujar katu ame'ē ta ame'ē ok ta pe har ta aja saka. Sar membyr aja saka. Paraky te'e aja ym te. ²⁷ Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī: "Kūjā imembyr ym te ame'ē ke mā peja nde rury katu te exo.

Imembyr u'ar rahā, ahy ipe. Aja ukwa ym ame'ē ke mā peja nde rury katuha namō nde ejixi'u exo. Mā peja nde rury katuha namō epukāi exo.

Ixawa'e namō ixo, ame'ē 'ar koty te we ixawa'e hijar ame'ē imembyr ta.

A'erehe mā peja nde rury katuha namō epukāi exo" aja Isai mupinim. (Aja rahā, ywa pe har Jerusarē ok ta pe heta te hū Tupā kotyhar ta ixo ta. Ywy

pe har Jerusarē ok ta 'ar koty te we heta te hū ixo ta, aja mujekwa katu.)

²⁸ Ngara ywy pe har ta! Ihē mu ta! Pesarahā! Isak u'ariha rehe har Tupā manga katu. A'e je'ēha rupi a'e u'ar. Isak aja pehē tī. Tupā manga katu, a'erehe ta'yr ta ke pehē tī. A'e je'ēha rupi aja saka. ²⁹ Yman kūjā pe Amarā ta'yr. Anga membyr ke. Ame'ē riki imu ke mupyrara ixo. Isak ke mupyrara. Isak ke Tupā'ā muhem, ame'ēja saka. A'e ke Anga membyr mupyrara ixo. Aja apo tī. Kirisutu rehe jurujar katu ame'ē ta ke Moise je'ēha rehe hendu katu ame'ē ta mupyrara ixo tī. Isak ke Anga membyr mupyrara, ame'ēja saka. ³⁰ Pe, kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī tī:

"Hakehar te membyr riki ipāima'e ke pyhyk ta. A'e ke aja kūjā paraky te'e ame'ē membyr pyhyk ym ta tī.

A'erehe imembyr namō kūjā paraky te'e ame'ē ke emujan emondo" aja panduha ihī.

³¹ A'erehe pehē pekwa katu pexo apo. Ihē mu ta! Pesarahā! Jande riki kūjā paraky te'e ame'ē membyr ta aja ym te jaxo. (Aja rahā Moise je'ēha rehe jahendu ym ame'ē ta ke jande.) Jande riki hakehar te membyr ta aja jaxo. (Aja rahā, Kirisutu rehe jajurujar katu ame'ē ta ke jande.)

5

Moise je'ēha rehe hendu katu ha ngi jande ke Kirisutu muhem

¹ Jande riki Kirisutu muhem ame'ē ta ke jande! Moise je'ēha rehe amō hendu katu, ame'ē ke ngi jande ke Kirisutu muhem. A'erehe aja pexo katu! Pejwyr ym ehe. Moise je'ēha rehe pehendu ym we tī. Mu'eharan ta mu'e ame'ē ke rehe pehendu ym tī.

² Ihē Pālu. Pesarahā! Pehē pe ihē apandu katu. Pehē pিরer ke amō jupā rahā, jundéu awa ta kotyhar ta te ke pehē, a'erehe pehē rehe Tupā usak katu aja pekwaha naī. Aja rahā, Kirisutu jō riki pehē ke muhā ym ta, aja pekwaha naī. Katu ym aja. A'e jō a'ewan ym aja pekwaha naī tī. Katu ym aja. ³ Ihē apandu we rī. Amō ipirer ke jupā, ame'ē ke amō putar. Apandu katu ipe tī. Ipirer ke jupā rahā, upa katu te Moise je'ēha rehe a'e hendu katu ta me'ē te'e. ⁴ Pehē ngi har amō ta Moise je'ēha rehe hendu katu. Aja rahā: "Pehē katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehē pe" aja Tupā pandu ta, aja ame'ē ta ukwaha naī. Aja rahā, Kirisutu ke a'eta hijar oho, ame'ēja saka. A'eta rehe Tupā ipy'a katu, ame'ē ke putar ym, aja pandu. ⁵ Jande riki amō kotyhar. "Pehē katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehē pe" aja Tupā pandu ta jande pe. Ame'ē angaha rehe jaharō katu jaxo.

Jande jajurujar katu ehe tī, a'erehe jande pe pyrātāha ke Tupā'ā muwyr. Ame'ē namō jaharō katu jaxo. ⁶ Kirisutu namō jande juehe katu jande jaxo rahā, amō ipirer jupā ame'ē ke rehe har Kirisutu ukwa ym. Ipirer ke amō jupā rahā, ame'ē rehe a'e usak ym. Ipirer ke amō jupā ym rahā, ame'ē rehe a'e usak ym tī. Juja katu te ipe. Kuja jō katu. Kirisutu rehe amō jurujar katu. A'erehe amō ta rehe amō ipy'a katu.

⁷⁻⁸ Jetehehar rehe pehendu katu pexo kwe! Katu tiki arahā. Mā! Awa ame'ē ke pehē ngi mukanim my? Katu ym aja! Myja jetehehar te ngi pehē py'a ke amō koty muruwak my? Tupā riki aja ym. A'e riki pehē pe pandu ame'ē ke a'e: "Kirisutu rehe pejurujar katu. Aja rahā, pehē ke ihē amuhā katu ta" aja Tupā pandu. ⁹ Kuja amō panduha ihē:

"Mbeju ke mupururuk rahā, ta'y'r te mi mupururukiha ke amō moī katu" aja.

(Ame'ēja ta'y'r mi te'eha rehe pejurujar katu rahā, pehē johu peka'u te'e ta. Katu ym aja.) ¹⁰ Jandema'e sawa'e te namō jande juehe katu jande jaxo. A'erehe amō koty mu'e ame'ē ke rehe pehendu ym ta, aja ihē akwa katu. A'erehe pehē rehe ihē ajurujar katu. Pe, pehē ke muka'u te'e ame'ē ta ke Tupā mupyrara ta. Awa muka'u te'e my? Akwa ym ihē. A'e ke Tupā mupyrara ta, ame'ē ke jō akwa katu.

¹¹ Ngara ywy pe har ta! Ihē mu aja pehē! Ihē juehe har apandu ta apo 'y. "Pehē pিরer ke pejupā ta me'ē te'e" aja ihē apandu rahā, ma'erehe: "Páu katu ym" aja ihē rehe har jundéu awa ta pandu my? (Anī. "Pehē pিরer pejupā" aja apandu ym te riki.) Aja me'ē ihē apandu rahā, Kirisutu rehe har ihē apandu rahā, amuparahy ym ta jundéu awa ta ke. "Myra ngā mupia ame'ē ke rehe Kirisutu manō. Aja ngā ke Tupā muhā katu" ame'ē panduha muparahy ym ta amō ta ke. Pesarahā! "Pehē pিরer ke pejupā ta me'ē te'e" aja ihē apandu ym te riki a'erehe: "Páu katu ym" aja ihē rehe har amō ta pandu naī. ¹² Pehē ke muka'u te'e ame'ē ta upa kanim oho rahā, katu tiki. Aja ihē aputar. (Ipirer ke ta'y'r mi jupā.) Mā! Wetep mondok rahā, katu tiki. (Aja rahā, pehē ke upa muka'u te'e ame'ē ta hijar ta oho.)

Pehē mu ta rehe pepy'a katu

¹³ Ihē mu ta! Pehē rehe har ihē apandu ta apo 'y. "Ihē kotyhar ta aja pemuruwak" aja Tupā pandu pehē pe. A'erehe ixotyhar ta ke pehē. A'erehe pehē koty mu'eharan ta ixo. Ame'ē ta putar ame'ē ke pema'ema'e ym apo 'y. A'erehe: "Upa katu te ma'e ke japutar ame'ē ke jama'ema'e katu" aja mā peja ym pekwa pekwa pexo. Aja pexo kwe. Anī. Kuja katu tiki. Amō ta rehe pehē pepy'a katu, a'erehe ame'ē ta rehe ma'e katu ame'ē

ke pema'ema'e katu. ¹⁴ Upa katu te Moise je'ēha riki kuja petēhar aja je'ēha riki. Kuja: "Nde juehe nde erepy'a katu, aja amō ta rehe nde erepy'a katu tī" aja je'ēha ihē. (Aja jama'e rahā, upa katu te Moise je'ēha rehe jahendu katu, ame'ēja saka.)

¹⁵ Pesarahā! Amō ta rehe pepy'a ym pexo rahā, so'o jarō aja peparahy pehē juehe pexo. Aja rahā, upa pehē juehe pejumumba ta aja saka. Aja rahā, pehē juehe katuha ke pehijar ta. Pehē juehe pejumahy pehē pexo rahā, aja tī. Pehē juehe katuha ke pehijar ta tī. Katu ym aja.

Ma'e ke Tupā'ā putar ame'ē ke pema'ema'e katu

¹⁶ Kuja pehē pe ihē apandu katu: "Pehē py'a pe ma'e ke Tupā'ā mujekwa aja mā peja pema'ema'e katu." Aja rahā, ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e tar ym pexo. ¹⁷ Jande atu jama'ema'e tar katu ame'ē ke Tupā'ā ma'ema'e tar ym. Pe, Tupā'ā ma'ema'e tar katu ame'ē ke jande atu jama'ema'e tar ym tī. Aja rahā, Tupā'ā namō jande ruwajan ta aja jaxo, a'erehe a'e putar ame'ē ke jama'ema'e ym. (A'erehe Tupā'ā putar ame'ē ke jama'ema'e ta me'ē te'e.) ¹⁸ Pehē py'a rehe ma'e ke Tupā'ā mujekwa, ame'ē ke pema'ema'e rahā, Moise je'ēha rehe pehendu ym ta me'ē te'e.

¹⁹ Ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e tar katu, ame'ē ke jakwa katu. Kuja riki. Amō kūjā rehe ka'u te'e. Amō sawa'e rehe ka'u te'e tī. Ka'u te'e hū tī. Aja amō usak rahā, huxī hū. Ame'ē ke ma'ema'e tī. ²⁰ Ma'e'ā riki tupā aja amō ukwaha jupe naī. Ame'ē ke rehe ipy'a ke amō moī moī katu. Katu ym aja. Pajema'e ukwaha ke ma'ema'e tī. Katu ym tī. Ehe katu ame'ē ke te'e huwajan wan uwak oho. Pe, jumai mai tī. Amō rehe jyty'ym tī. Parahy oho tī. "Apo ihē py kŷ" ame'ē ke jō putar katu tī. Katu ym aja. Amō koty koty jy'ar oho tī. Amō koty koty ukwaha oho tī. ²¹ Ma'e ke amō pyhyk rahā, amō parahy ehe. Katu ym aja. Kawī ngi ka'u ka'u tī. Amō ta 'ar koty te we kawī ke u'u tar katu tī. Upa aja me'ē ma'e ka'u te'eha ke amō ta ma'ema'e tī. Katu ym aja. Yman pehē pe ihē pandu. Aja apo ihē apandu pehē pe tī. Upa aja me'ē ma'e ka'u te'eha ke amō ma'ema'e rahā, Tupā ixo ame'ē pe oho ym te ta awa. (A'erehe upa ame'ē ma'e peka'u te'eha ke pema'e ym.)

²² Pesarahā! Kuja pexo. Amō py'a pe ma'e ke Tupā'ā mujekwa, ame'ē ke amō ma'ema'e. Kuja. Amō ta rehe amō ipy'a katu. Tupā rehe hurry katu tī. Amō ta namō juehe katu a'e ixo tī. Ipy'ahu ixo tī. Amō rehe parahy ym tī. Amō ta rehe kyty'y ym tī. Ma'e katu ame'ē ke ma'ema'e tī. Ma'e manga katu ame'ē ke ma'ema'e katu

tī. ²³ “Ihē riki sawa’e te” aja juehe har ukwa ym te awa. Ma’e ka’u te’eha ke ma’e tar katu rahā, ame’ē ngi putu’u. Upa aja ma’ema’e rahā: “Nde katu ym” aja je’ēha nixōi ta ipe. ²⁴ Jesu Kirisutu kotyhar ta riki ma’e ka’u te’eha ma’ema’eha ke hijar. Upa ma’e ka’u te’eha ke ma’ema’e tar katu ame’ē ke hijar tī. Aja ma’ema’e tar katu ame’ē ke jukwa, ame’ēja saka. (Aja rahā, jama’ema’e tar ym.) ²⁵ Jande ruhāha ke jande pe Tupā’ā me’ē. Aja rahā, japandu ipe: “Nde eremujekwa ame’ē ke jama’ema’e katu ta” aja. ²⁶ “Ihē riki sawa’e te” aja ym jaxo ta me’ē te’e. Mā peja jande juehe jajumuparahy ym. Mā peja jande juehe jajty’y ym.

6

Pesak katu pehē juehe

¹ Ihē mu ta! Pehē pe ihē apandu katu. Ma’e ka’u te’eha ke amō ma’e rahā, amō ta usak ehe. Aja rahā, pehē ngi har amō ta pandu oho ipe. Pe, mukatu. “Mā peja ym” aja ipe. Kuja ame’ē ta pandu oho. Tupā’ā rehe hendu katu ixo, ame’ē ta jō pandu oho ipe. Wewe katu pandu ipe. Pehē atu pesak katu pehē juehe tī. (Aja rahā, ame’ē ke aja pehē atu ma’e peka’u te’eha ke pema’e tar ym tī.) ² Ma’e ka’u te’eha ke amō ta ma’e. A’erehe a’eta pyai te hū. Aja rahā, a’eta namō pehē juehe pejupyai pexo tī. Ame’ē ta ke pemuhury peho tī. Ma’e puhýi ame’ē ke a’eta namō pehupir katu, ame’ēja saka. Aja rahā, Kirisutu pandu: “Amō ta rehe pepy’a katu” ame’ē ke rehe pehendu katu. ³ “Aja ym ta ihē. Ma’e aka’u te’eha ke ihē ama’e ym ame’ē ke ihē” aja amō pandu rahā, juehe har katu te ame’ē ke a’e aja ukwaha jupe naī. Aja rahā, juehe a’e jumuka’u te’e a’e ixo. Katu ym aja. ⁴ Mā peja ima’e ma’eha pame katu te amō ta ukwa ukwa ixo. Katu my? Katu ym my? Katu rahā, katu ame’ē ke a’e ma’ema’e, aja a’e ukwa katu. Hury katu ta ixo. Aja rahā, amō ta ma’eha namō ima’e ma’eha ke manga ym ta. Awama’e riki i’ar koty te we katuha my? Aja manga ym ta. ⁵ Jete! Ima’e ma’ema’eha rehe har Tupā pe jō mujekwa ta me’ē te’e.

⁶ Tupā je’ēha rehe panduha ihī, ame’ē ke amō ta pe amō mu’e ixo. Aja rahā, mu’e ixo ame’ē pe upa ma’e ke jumu’eha ta kty’ŷ ym rahā, katu tiki. (Aja rahā, mu’eha pe ma’e ke jumu’eha ta me’ē katu ta.)

Mā peja katu ame’ē ke jama’ema’e katu

⁷ Mā peja pehē atu pejumuka’u te’e ym pexo! Tupā ke muka’u te’e ym te awa! (Myja me’ē amō ma’ema’e, ame’ē ke Tupā ukwa katu. A’erehe a’e ke muka’u te’e ym te awa.) Ma’e ra’ī amō jyty m rahā, ame’ē ke uhem. ⁸ Aja amō tī. Ma’e katu ym ame’ē ke amō ma’e tar katu. Ame’ē riki kupixa pe ma’e ke jyty m, ame’ēja saka. A’engi ame’ē uhem

rahā, ma’e jaxer ame’ē ke uhem, ame’ēja saka tī. (Aja rahā, ma’e ka’u te’eha ke ma’e a’e. Ame’ē ke Tupā ukwa katu. Muka’u te’e ym te a’e ke awa.) Aja rahā, mupyraraha renda pe oho ta ame’ē ke a’e.

Amō ta anī. Ipy’a pe ma’e ke Tupā’ā mujekwa ame’ē ke amō ma’ema’e. Ame’ē ke kupixa pe ma’e ke jyty m, ame’ēja saka tī. A’engi ame’ē uhem rahā, ma’e katu ame’ē ke uhem tī, ame’ēja saka tī. (Aja rahā, ma’e katu ame’ē ke ma’ema’e katu a’e. Ame’ē ke Tupā ukwa katu tī.) Aja rahā, ame’ē pe uhāha ke Tupā’ā me’ē katu. ⁹ A’erehe tapijar te’e we ma’e katu ame’ē ke jama’ema’e katu. Aja jaxo rahā, yman rahā ma’e katu ame’ē ke jande pe Tupā me’ē ta kŷ. ¹⁰ A’erehe amō amō rahā, ma’e katu ame’ē ke amō ta pe jama’ema’e katu rahā, katu tiki. Jete! Kuja katu te. Kirisutu rehe jurujar katu ame’ē ta pe katu ame’ē ke jama’ema’e katu rahā, katu tiki.

A’ejōhar je’ēha ke

¹¹ Ihē Páu. Apo kome’ē a’ejōhar je’ēha ke ihē po pe te’e ihē amupinim aī. (Ihēma’e akwaha amupinim ym. Anī. Tupā je’ēha amupinim aī.) Pesak katurahā! Pinīha tiha ame’ē namō ihē amupinim aī. (Aja rahā, ihē amupinim ame’ē ke rehe pehendu katu ta me’ē te’e, aja pekwa katu ta.) ¹² Amō ta pehē pe pandu: “Pehē pিরer ke pejupā ta me’ē te’e” aja. (Aja rahā, jundéu awa ta kotyhar ta te ke pehē. Aja rahā, i’ar koty te we Tupā usak katu pehē rehe aja pekwha naī.) Aja mu’eharan ta putar. Aja rahā, pehē pিরer ke pejupā rahā, a’eta pandu ta: “Jande jama’eha katu te” aja riki naī. Pesarahā! “Myra ngā mupia ame’ē ke rehe Kirisutu manō. A’erehe jō Tupā koty amō katu” aja pandu tar ym. Pandu rahā, a’eta ke amō ta mupyrara ta tipe. A’erehe amō ipirer jupāha jō a’eta pandu katu. ¹³ Ipirer ke jupā ame’ē ta Moise je’ēha rehe hendu ym tipe. Pe, pehē pিরer ke pejupā ame’ē ke jō a’eta putar katu. Pehē pিরer ke pejupā rahā, amō ta pe a’eta pandu hū ta: “Ko ipirer ke jupā ame’ē ta ke amō ta pete’e ixo! Japandu ame’ē ke rehe hendu katu ame’ē ta ke a’eta” aja a’eta pandu hū ta. A’erehe: “Katu te ame’ē ta ke jande” aja a’eta pandu ta a’eta jupe naī. Katu ym aja.

¹⁴ Ihē anī. Jandema’e sawa’e te, Jesu Kirisutu manō. Myra ngā mupia ame’ē ke rehe a’e manō. Ame’ē namō jō ngā ke Tupā muhā katu. Ame’ē rehe har jō ihē apandu pandu. Myra ngā mupia ame’ē ke rehe Kirisutu manō, a’erehe ma’e aka’u te’eha ama’eha ke ihē ahijar. Tupā rehe ipy’a ym ame’ē ta ma’e ka’u te’eha ke ma’ema’e hū. Ame’ē ke ihē ahijar. Ame’ē ke ihē ama’e tar ym tī. Ame’ē ngi ihē amanō, ame’ēja saka. (Aja rahā, ihē ama’e ym.) ¹⁵ Ipirer ke

amō jupā my. Amō jupā ym my. Amō koty koty ym ame'ē ta. Juja katu te Tupā ukwa katu. Kuja jō riki amō kotyhar katu. Amō py'a ke Tupā mupyahu. Ame'ē riki katu te.
¹⁶ Aja ngā ixo rahā, mā peja a'eta py'a ke Tupā muhury katu. Mā peja a'eta rehe Tupā pyrara usak tī. Aja upa Tupā kotyhar ta rehe tī. Pyrara usak tī. A'eta py'a ke muhury katu tī.

¹⁷ Apo har kupe koty mā peja ihē ke mupyrara ym awa. (Kirisutu rehe har ihē apandu, a'erehe ihē ke amō ta mahy hū.) A'erehe ihē ke rehe pirokiha rape mâte hū te'e ihī. Ame'ē ke ma'e mujekwa ngā pe. Kuja. Jesuma'e miasu ke ihē, aja mujekwa ngā pe.

¹⁸ Ngara ywy pe har ta! Ihē mu ta pehē! Jesu Kirisutu riki jandema'e sawa'e te. Mā peja johu pehē rehe a'e ipy'a katu te hū. Amen. Ame'ē riki: "A'e tŷ" aja.

Upa.

Ese ok ta pe har ta pe Páu mupinim

Hom ok ta pe Páu ixo. Jesu rehe har a'e pandu pandu ixo, ame'ë ke amō ta putar ym. A'erehe kyndaha pe a'e ke amō ta kynda raho. A'ep a'e ixo rahā, kome'ë paper ke a'e mupinim.

Ese ok ta pe Jesu kotyhar ta ixo. Ame'ë ta pe kome'ë paper ke a'e mupinim. Kuja Páu mu'e. Se ixo rahā, upa Jesu kotyhar ta Jesu rete aja saka riki. A'erehe peteihar aja ixo ta me'ë te'e, aja a'e mu'e. Jesu riki ixotyhar tama'e ākā ke a'e. A'erehe ixotyhar ta hendu katu ta me'ë te'e ehe aja a'e mu'e tī.

Jesu kotyhar ta pe: "Ihē mu ta" aja Páu pandu.

Ese ok ta pe Jesu kotyhar ta ixo

Ame'ë ta pe paper pinim ke Páu mondo

¹ Ese ok ta pe har ta riki pehē. Tupā kotyhar ta ke pehē. Jesu Kirisutu rehe pejurujar katu ame'ë ta ke pehē. Ko pehē pe paper pinim ihē amondo axo. Ihē Páu. Jesu Kirisutu kotyhar ke ihē. Tupā putar, a'erehe Jesu Kirisutu pandu:

—Ihē rehe har epandu pandu eho — aja ihē pe.

A'erehe Jesu Kirisutu mondo ame'ë ke ihē.

² Tupā riki jande pái keruhū. Jesu Kirisutu riki jandema'e sawa'e te. Mā peja pehē rehe a'eta ipy'a katu te hū. Mā peja pehē py'a ke a'eta muhury katu tī.

Tupā kotyhar ta ke jande

³ Kirisutu kotyhar ta ke jande, a'erehe upa ma'e katu ame'ë ke Tupā'a me'ë me'ë. Ame'ë ke jande pe Tupā muwyr katu. Ywa pe har ma'e katu, ame'ëja saka ma'e ke a'e muwyr katu. A'erehe mā peja japandu:

—Ne jō riki katu te me'ë ke — aja Tupā pe.

A'e riki Jesu Kirisutu pái ke. Kirisutu riki jandema'e sawa'e te.

⁴ Kome'ë ywy keruhū Tupā mujā ym rahā we a'e pandu:

—Pehē ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke rehe Kirisutu muhepy ta kŷ. A'erehe a'e manō ta kŷ. A'erehe kome'ë ywy keruhū pe har ta ngi har pehē riki ihēma'e wan ta kŷ. Aja rahā, ihē kotyhar ta ke pehē. Ihē ruwa koty pepu'am rahā, nixói te ta ma'e peka'u te'eha pema'eha ke pehē pe. "Ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'e" aja pehē rehe har pandu ym te ta awa tī — aja Tupā pandu.

⁵ Jande rehe a'e ipy'a katu. A'erehe jande rehe har upa a'e pandu:

—Jesu Kirisutu manōha rehe a'eta jurujar katu ta kŷ. A'erehe ihē ra'yr ta aja ihē amuruwak ta tī. Ihē namō ixo ta kŷ — aja.

Aja a'e putar. Aja a'e ukwa katu tī. ⁶ Ta'yr rehe a'e ipy'a katu. Jande jajurujar katu ehe, a'erehe jande rehe Tupā ipy'a katu tī. A'erehe mā peja japandu ipe:

—Ne jō riki katu te me'ë ke. Mā! Jande rehe nde erepy'a katu te hū — aja Tupā pe.

⁷ Ma'e jaka'u te'eha ke jande jama'ema'e. Ame'ë rehe Kirisutu muhepy. A'erehe a'e manō. A'erehe jande rehe ipy'a ke Tupā mujwyr katu. Mā! Jande rehe a'e ipy'a katu te hū. ⁸ Ame'ë ke upa ym. Māte hū jande rehe a'e ipy'a katu. ⁹⁻¹⁰ A'e pandu ame'ë ke a'e ma'ema'e katu. Upa ukwa katuha namō a'e ma'ema'e. Kuja a'e japandu jupe:

—Upa katu te ihē amujā. Ywa pe ixo ame'ë ke amujā. Ywy keruhū pe ixo ame'ë ke aja tī. Amujā tī. Kirisutu riki upa katu te ame'ë tama'e kapitā keruhū wan ta kŷ — aja japandu jupe.

Aja a'e putar. Kirisutu riki sawa'e te aja a'e putar. Angaha ke rehe uhyk katu rahā, aja Kirisutu ke a'e mu'am ta kŷ. Yman ame'ë ke mujekwa ym ngā pe. Apo jande pe mujekwa katu 'y.

¹¹ Tupā japandu jupe: "Kirisutu rehe jurujar katu ame'ë ta ke ihē kotyhar ta aja ihē amuruwak ta" aja riki. Kome'ë ywy keruhū a'e mujā ym rahā we, aja a'e japandu jupe. Aja a'e putar, a'erehe upa ma'e ke ixo katu. Upa a'e pandu ame'ë ke ixo katu tī. Pe, kome'ë ywy keruhū pe har ta ngi har jande ke ixotyhar ta aja a'e muruwak. "Ihē kotyhar ta pehē" aja a'e pandu. Jande ke jo'ok, ame'ëja saka. ¹² Aja rahā, mā peja Tupā katuha rehe har jande japandu:

—Mā! Katu te hū — aja.

Jande riki jundéu awa ta ke. Kirisutu uwyr ym rahā we, jundéu awa ta harō py ixo ehe.

¹³ Pehē riki jundéu awa aja ym ame'ë ta ke. (Ese ok ta pe har ta ke pehē.) Jandeja pehē tī. Myrandu katu te rehe pehendu rahā, pehendu katu ehe tī. Pehē ke Tupā muhā katu ta aja myrandu katu jamujekwa pehē pe. Pe, Kirisutu rehe pejurujar katu. Pe: "Ko ihēma'e ke" ame'ë ukwa katuha ke Tupā moī pehē py'a rehe. Pehē py'a rehe I'a ke Tupā moī. Aja rahā: "Ko ihēma'e ta ke" aja Tupā pandu. "Ihē'a ke ihē moī ta" aja a'e pandu katu yman. Ame'ë ke a'e moī katu apo 'y. ¹⁴ I'a ke jande py'a rehe moī, a'erehe jande ke a'e muhā katu ta kŷ, aja jakwa katu. A'e manga katu, a'erehe aja jakwa katu. Aja rahā, ixoty jaxo rahā, nixói te ta ixotyhar ta pe ma'e ka'u te'eha ma'eha ke, aja jakwa katu. A'erehe mā peja ima'e katuha rehe har japandu: "Mā! Katu te" aja Tupā pe.

Tupā namō ihē apandu pandu

¹⁵⁻¹⁶ Jande rehe Tupā ipy'a katu. A'erehe Jesu, jandema'e sawa'e te rehe pejurujar

katu, aja ihê ahendu. A'erehe Tupã pe tapijar te'e we ihê apandu: "Ne jô riki katu te me'ê ke" aja ipe. Tupã kotyhar ta rehe pehê pepy'a katu, aja ihê ahendu tî. A'erehe Tupã pe tapijar te'e we ihê apandu tî: "Ne jô riki katu te me'ê ke" aja ipe. ¹⁷ Pehê rehe har Tupã namô ihê apandu pandu. Kuja:

—Tupã! Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te pái ke nde. Jande pái keruhû nde. Nde katu te ame'ê ke nde. Ne'ã ke Ese ok ta pe har ta py'a rehe emoî katu. Aja rahã, upa ma'e ke a'eta pe Ne'ã mujekwa katu ta. Nde rehe har a'eta pe mujekwa katu ta tî. Aja rahã, nde rehe har Ese ok ta pe har ta ukwa katu te ta. ¹⁸ Ko apandu nde pe. Ese ok ta pe har ta âkã emupirer mi. Aja rahã, ma'e ke nde erekwa katu, aja a'eta ukwa katu ta tî. Ne namô a'eta ixo ta kÿ, aja nde erepandu. Ame'ê ke a'eta ukwa katu te we ta. Nde kotyhar ta pe ma'e katu te hû ame'ê ke nde ereme'ê katu ta. Mâ! Heta te hû ame'ê. Ame'ê ke Ese ok ta pe har ta ukwa katu ta tî. ¹⁹⁻²⁰ Ne rehe jande jajurujar katu. Nema'e pyratãha namô jande ke nde eremuhã katu. Mâte hû nema'e pyratãha! Ame'ê pyratãha namô Kirisutu ke manôha ngi nde eremukwera katu eremuhem. Pe, nde jywa katu koty a'e ke nde eremapyk. (Aja rahã, katu te ame'ê ke a'e aja nde eremujekwa.) Ywa pe nde eremapyk. Nema'e pyratãha namô Kirisutu ke nde eremukwera katu eremuhem. Ame'ê pyratãha jande rehe ihî tî. Juja katu te riki. ²¹ Amô we pyratãha ke eremukwa. Kirisutu riki upa katu te ywa pe ixo ame'ê tama'e kapitã keruhû te tî. Upa katu te âjã ta hendu katu ehe tî. Kapitã keruhû ta apo ixo. Kirisutu riki ame'ê ta 'ar koty te we kapitã keruhû te ha. Aja rahã, pyratã ta hû ame'ê ke a'e aja mujekwa katu. Yman rahã, kapitã keruhû ta ixo ta tî. Kirisutu riki ame'ê ta 'ar koty te we kapitã keruhû te ha tî — aja Tupã namô ihê apandu pandu pehê rehe har.

²² Kirisutu pe Tupã pandu:

—Kapitã keruhû te nde. Upa katu te ma'e ke nde eremondo mondo apo — aja ipe.

Pe, jurujar katu ame'ê tama'e kapitã keruhû te a'e tî. ²³ (Kirisutu riki ixotyhar ta âkã, ame'êja saka.) Ixotyhar ta riki Kirisutu rete aja saka. A'erehe a'e riki wetep ame'êja saka jamujã. Jande py'a rehe a'e ihî katu. A'e ixo a'erehe upa katu te ma'e ke katu tî. Pe, Kirisutu riki upa katu te ma'e renda rupi ixo. Ywa pe ixo. Kome'ê ywy keruhû pe ixo tî. Pyta we ym te ma'e renda rupi ixo.

2

Jande ke Tupã muhã katu

¹ Yman Tupã je'êha rehe pehendu ym. Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e tî. Tupã rehe har pekwa pekwa ym te pexo, a'erehe

manô ame'ê ta aja pehê. ² Arahã kome'ê ywy keruhû pe har ta aja ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e tî. Arahã Satana rehe pehendu katu, a'erehe ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e. A'e riki Tupã rehe hendu ym ame'ê tama'e kapitã. (Âjã ramûi a'e.) ³ Jete riki. Yman Tupã rehe hendu ym ame'ê ta aja upa katu te jande tî. Jande japutar ame'ê ke japyhyk pyhyk. Jande py'a rupi ma'e jaka'u te'eha jama'eha ke jakwa jakwa jaxo tî. Ame'ê ke jama'ema'e. Jaka'u te'e jaxo tî. Upa amô ta aja jande ke Tupã mupyrara ta me'ê te'e.

⁴ Apo anî. Johu jande rehe Tupã pyrara usak. Jande rehe a'e ipy'a katu te hû tî. ⁵ Yman jahendu ym ehe, a'erehe manô ame'ê ta aja jaxo. Arahã jande rehe a'e katu usak, a'erehe jande ke a'e muhã katu. Aja rahã, jande ke a'e mukwera katu muhem ame'êja saka riki. Manôha ngi Kirisutu ke a'e mukwera katu muhem a'erehe jande ke mukwera katu muhem tî, ame'êja saka tî.

⁶ Jesu Kirisutu kotyhar ta ke jande apo 'y. A'erehe Kirisutu namô jande ke Tupã mukwera katu muhem, ame'êja saka riki. Pe, ywa pe Kirisutu namô kapitã keruhû aja jande ke a'e mu'am, ame'êja saka tî. ⁷ Aja rahã, jande rehe upa katu te a'e ipy'a katu te hû. Ame'ê ke upa ngã pe mujekwa katu. Ame'ê ke aja te'eha mujekwa ta tî. Ma'e jande jaka'u te'eha jama'ema'eha ke rehe Jesu Kirisutu muhepy. A'erehe a'e manô. Aja jande rehe Tupã ipy'a katu te hû, aja a'e mujekwa katu. ⁸ Jesu Kirisutu rehe pejurujar katu, a'erehe pehê ke Tupã muhã katu. Pehê rehe a'e ipy'a katu te hû. A'erehe jô pehê ke a'e muhã katu. Ame'ê ke peputar, a'erehe pehê ke a'e muhã katu my? Anî. Aja ym. Pehê ruhãha ke Tupã te'e me'ê. ⁹ A'erehe: "Mâ! Jande jama'eha namô jande ke Tupã muhã katu" aja marã ka ym pepanduha. Katu pehê pexoha a'erehe pehê ke a'e muhã katu my? Anî. Aja ym te tî. ¹⁰ (Jande ke a'e muhã katu.) A'erehe Kirisutu kotyhar ta ke jande apo 'y. A'erehe jande py'a ke mupyahu aja Tupã mujã. Katu jande, aja Tupã mujã. A'erehe ma'e katu ame'ê ke jama'ema'e. Kome'ê ywy keruhû mujã ym rahã we, Tupã pandu katu: "Thê kotyhar ta ma'e katu ame'ê ke ma'ema'e ta kÿ" aja.

Kirisutu kotyhar ta riki johu katu ngã juehe ixo

¹¹ Ymanihar pexoha rehe har pekwa pekwa pexo. Pehê mâi pusu ngi pe'ar rahã, jundêu awa ta aja ym pe'ar. "Pehê pirer ke pejupã ym ame'ê ta ke" aja pehê rehe har jundêu awa ta pandu. (Aja pehê rehe puka puka hû ngã.) "Jande pirer ke jajupã ame'ê ta ke jande" aja jundêu awa ta pandu a'eta jupe. (Aja rahã, i'ar koty te we Tupã usak katu a'eta rehe, aja ukwaha naî.) Ame'ê

jupāha japandu rahā, hete ngi ma'e ke jupā.
¹² Tupā rehe har pekwa ym rahā, Kirisutu kotyhar ta aja ym pehē. Amō awa ta ke pehē. Jundēu awa kotyhar ta aja ym pehē. Jundēu awa ta pe Tupā pandu: “Pehē rehe ihē asak katu te ta” aja a'e pandu katu. Ame'e pandu katuha ke nixoi pehē pe kwe. Amō awa ta ke pehē. Jundēu awa aja ym ame'e ta ke pehē. Pehē ruhāha rehe har pekwa ym te, aja kome'e ywy keruhū pe pexo. Tupā rehe har pekwa ym te tī.

¹³ Apo Jesu Kirisutu kotyhar ta ke pehē 'y. Yman Tupā rehe har pekwa ym te, a'erehe Tupā ngi paite pexo, ame'ēja saka. Apo Tupā kotyhar ta ke pehē. Ehe har pekwa katu, a'erehe Tupā rake pexo 'y. Pehē ma'e peka'u te'eha pema'ema'e ame'e muhepyha ke rehe Kirisutu manō, a'erehe Tupā kotyhar ta ke pehē apo 'y.

¹⁴ Mokōi awa ta ixo. Jundēu awa ta ixo. Amō jundēu awa aja ym ame'e ta ixo tī. Ame'e mokōi awa ta huwajan ta aja ixo. Ame'e mokōi awa ta pyter rupi ita kurar aja me'e ihī. Pe, Kirisutu manō rahā, ame'e ita kurar aja me'e a'e upa ombor, ame'ēja saka. A'erehe ame'e mokōi awa ta johu ixo apo 'y. Hury katu ngā juehe ixo apo 'y. Jundēu awa ta namō jundēu awa aja ym ame'e ta johu ngā ixo. Kirisutu riki mukatu, a'erehe johu ngā ixo.

¹⁵ Myja jundēu awa ta ixo ta me'e te'e my, ame'e ke Moise je'ēha mujekwa. Jundēu awa tama'e ke ame'e je'ēha. Ame'e ke Kirisutu mukanim uwyr. Aja rahā, mokōi awa ta riki johu ngā ixo. Mokōi awa ta ixotyhar ta ke, a'erehe johu ngā ixo. Aja a'e mukatu. Johu ixo ame'e ta ke ixoty mujy'ar. ¹⁶ Myra ngā mupia ame'e ke rehe Kirisutu manō. Aja rahā, jande rehe Tupā parahyha ke a'e mukanim tī. Ngā parahyha ke mukanim tī. A'erehe jundēu awa ta namō jundēu awa aja ym ame'e ta juehe katu ixo. Johu ngā ixo. Pe, Tupā parahyha ke mukanim tī. A'erehe johu ngā py'a ke Tupā koty Kirisutu muruwak. Aja rahā, Tupā koty mujywyr ame'ēja saka.

¹⁷ “Tupā namō katu” ame'e myrandu katu ke upa ngā pe Kirisutu pandu pandu uwyr. Pehē pe a'e pandu pandu uwyr tī. Jundēu awa ta pe a'e pandu pandu uwyr tī. A'eta Tupā rehe har ukwa we ame'e ta ke. Pehē riki jundēu awa aja ym ame'e ta ke. Yman Tupā rehe har pekwa ym te ame'e ta ke pehē. ¹⁸ Kirisutu manō, a'erehe jande pái keruhū namō johu jande japandu pandu katu. Jundēu awa ta aja. Jundēu awa ym ame'e ta aja tī. Pandu pandu inamō tī. Jundēu awa ta py'a rehe I'ā ihī katu. Ame'e I'ā jundēu awa aja ym ame'e ta py'a rehe ihī katu tī. A'erehe jande pái keruhū namō ame'e ta pandu pandu katu tī.

¹⁹ Jundēu awa aja ym ame'e ta! Pesarahā! Ixotyhar ta ke pehē. A'erehe amō awa ta ym Tupā pe. Tupā rehe har pekwa ym te ame'e ta aja ym pehē. Jande aja Tupā kotyhar ta aja pexo apo tī. A'erehe ywa pe har ta aja pehē tī. Jande aja Tupā ra'yr ta riki pehē tī. A'erehe ywa pe har ta aja pehē tī.

Tupāma'e ok keruhū aja jande

²⁰ Upa Tupā kotyhar ta riki ok keruhū aja. Tupā ixo ame'e ok aja ixotyhar ta ke. Tupā rehe har Tupā je'ēha pandu ame'e ta pandu pandu. Kirisutu mondo ame'e ta aja tī. Pandu pandu tī. (Ame'e ta riki jurujar katu py ame'e ta ke a'eta.) A'erehe ame'e ta riki ok keruhū mu'am py, ame'ēja saka. A'engi ame'e ta 'ar pe jamujā jaxo tī, ame'ēja saka tī.

Pe, Kirisutu riki ita ok pyter ke aja saka. ²¹ Pyter riki ok ke mupyta katu. Kirisutu riki aja tī. Amō amō awa ta ke johu ngā aja a'e mujy'ar. Peteihar aja ixo. Pe, amō amō heta jurujar katu ehe. A'erehe ok keruhū tiha te hū oho ame'ēja saka ixo. Ok katu te ame'e ke aja saka. Ame'e ke jandema'e sawa'e tema'e ke. ²² Pehē riki Kirisutu kotyhar ta ke. Pehē namō upa katu te amō jurujar katu ehe ame'e ta jumuheta hū ixo. Aja ok keruhū aja Kirisutu mu'am. A'ep Tupā ixo katu. Kirisutu kotyhar ta py'a rehe I'ā ihī katu. A'erehe Tupā riki ixo katu tī. (A'erehe upa Kirisutu kotyhar ta riki ok keruhū aja saka.)

3

Jundēu awa ym ame'e ta pe Tupā je'ēha ke ihē apandu pandu

¹ Pehē riki amō awa ta ke. Jundēu awa ta ym. Pehē pe Jesu Kirisutu rehe har ihē apandu pandu. (Ame'e ke amō ta putar ym. A'erehe ihē ke kyndaha pe amō ta kynda raho.) A'erehe kyndaha pe ihē axo. A'erehe pehē rehe har Tupā namō ihē apandu pandu. Ihē Páu. ² Ihē rehe Tupā ipy'a katu. Pe, ihē pe parakyha ke a'e me'e. Pehē pe Jesu Kirisutu rehe har ihē apandu pandu. Ame'e parakyha ke ihē pe a'e me'e. Ame'e ke pehendu, aja ihē akwa. Pe, pejurujar katu ehe. ³ Jundēu awa aja ym ame'e ta ke Tupā muhā katu ta. Ame'e ke yman ngā pe a'e mujekwa ym. Apo ame'e ke ihē pe a'e mujekwa katu 'y. [Ame'e rehe har a'eramō ihē amupinin we mi. ⁴ Kirisutu rehe jundēu awa aja ym ame'e ta jurujar katu ta, a'erehe Tupā muhā katu ta kŷ. Ame'e ke yman Tupā mujekwa ym ngā pe. Apo ihē pe mujekwa 'y, a'erehe ihē akwa katu. Pe, ame'e rehe har a'eramō paper rehe ihē amupinin. Ame'e rehe pesak rahā, pekwa katu ta tī.]

⁵ Jundēu awa aja ym ame'e ta ke Tupā muhā katu ta. Ame'e ke ymanihar ta pe Tupā mujekwa ym. Apo ame'e ke Jesu

mondo ame'e ta pe a'e mujekwa katu. Katu ame'e ta ke a'eta. A'eta riki Tupã je'eha ke pandu pandu ame'e ta ke ti. A'eta pe Tupã mujekwa. ⁶ Kuja a'e mujekwa. Myrandu katu mujekwa rahã, Kirisutu rehe jundéu awa aja ym ame'e ta jurujar katu. A'erehe Tupã katu usak ngã rehe ti. Ma'e katu ame'e ke jundéu awa ta pe Tupã pandu katu. Ame'e pandu katuha ke jundéu awa aja ym ame'e ta pe pandu katu ti. Pe, jundéu awa ta aja jundéu awa aja ym ame'e ta Kirisutu rete aja saka ti. Tupã jupandu jupe:

—Jesu Kirisutu rehe jurujar katu rahã, ame'e ke ihê amuhã katu ta — aja.

Ame'e pandu katuha ke jundéu awa tama'e ke. Jundéu awa aja ym ame'e tama'e ke ti. Johu ngãma'e ke. Kirisutu rehe jurujar katu, a'erehe pandu katuha johu ngãma'e ke ti.

⁷ Tupã pandu ihê pe:

—Myrandu katu epandu eho. Ihêma'e pyrâtãha ke ihê amondo ta nde pe — aja ihê pe.

Ame'e parakyha ke a'e me'e te'e ihê pe. ⁸ Upa Tupã kotyhar ta ngi har ihê riki katu ym te aja ihê akwa. Anĩ. Ihê pe a'e pandu:

—Jundéu awa aja ym ame'e ta pe myrandu katu epandu eho. Kirisutu rehe har, ame'e myrandu katu epandu eho — aja ihê pe.

Ame'e parakyha ke ihê pe a'e me'e. Mãte hũ Kirisutu katu te ha ke. Marã ka ym upa katu te ehe har amõ panduha. Mãte hũ ehe har ihĩ. ⁹ Pe, ihê pe Tupã pandu ti:

—Jundéu awa aja ym ame'e ta ke ihê amuhã katu ta ti. Yman ame'e ke amujekwa ym ngã pe. Apo ame'e ke upa ngã pe emujekwa eho — aja ihê pe.

Upa katu te ma'e ke Tupã mujã. Jundéu awa aja ym ame'e ta ke a'e muhã katu ta ti. Upa katu te ymanihar ta pe ame'e ke a'e mujekwa ym te. ¹⁰ Apo anĩ. Upa mujekwa katu. Jesu rehe jurujar katu ame'e ta kome'e ywy keruhũ pe ixo. Ame'e ta rehe Tupã je'eha rahoha ta usak rahã: “Mã! Tupã ukwa katu” aja a'eta ukwa katu. Tupã ukwa katu te ma'e ke. Ame'e ke amõ koty koty Tupã mujekwa. Ame'e ke Tupã je'eha rahoha ta ukwa katu. Ywa pe har ta kapitã keruhũ ta ke a'eta. Āja ta ukwa katu ti. ¹¹ Kome'e ywy keruhũ nixói te rahã, Tupã jupandu jupe:

—Yman rahã ihê akwa katuha ke ihê amujekwa ta ngã pe kŷ — aja.

Pe, Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te uwyr rahã, ima'e ukwa katuha ke Tupã mujekwa ngã pe. Kirisutu manõ, a'erehe ngã ke Tupã muhã katu, aja ima'e ukwa katuha ke a'e mujekwa. ¹² Jande riki Kirisutu kotyhar ta ke. Jajurujar katu ehe, a'erehe Tupã namõ japandu pandu katu. Jakyje ym ha namõ japandu pandu katu inamõ. Tupã ruwa koty japu'am, ame'ēja saka. ¹³ Ko

apandu pehẽ pe. Pehẽ pe myrandu katu ihẽ apandu, a'erehe ihẽ ke amõ ta mupyrara ixo. (Aja pehendu.) A'erehe ihẽ rehe pe-jumupyai pexo. Anĩ. Pejumupyai ym pexo. Kirisutu rehe pehendu katu, a'erehe pehẽ rury katu pexo.

Kirisutu ipy'a katu te hũ

¹⁴ Pehẽ riki jundéu awa ta ym. Pehẽ rehe Tupã ipy'a katu, a'erehe jande pái keruhũ namõ ihẽ apandu pandu pehẽ rehe har. ¹⁵ Tupã riki jande pái keruhũ. A'erehe upa katu te ixotyhar ta riki peteihar aja ixo. Ywa pe har ta riki Tupã kotyhar ta ke. Kome'e ywy keruhũ pe har ta riki Tupã kotyhar ta ke ti. ¹⁶ Kuja Tupã namõ ihẽ apandu:

—Jande pái keruhũ! Mã! Ne katu te hũ! A'erehe Ese ok ta pe har ta pe nema'e pyrâtãha emondo. Ne'ã riki mondo ta. Aja rahã, a'eta py'ahu te'e ta. ¹⁷ Kirisutu rehe a'eta jurujar katu, a'erehe mã peja a'eta py'a rehe Kirisutu ixo katu te. A'eta py'a rehe hok ihĩ, ame'ēja saka mã peja Kirisutu ixo katu te. Mã peja amõ ta rehe a'eta ipy'a katu. Aja rahã pahar ipy'a katuha ke kanim ym ta. (Ese ok ta pe har tama'e ipy'a katuha ke kanim ym ta.) Myra hãtã ame'e hapo aja saka ipy'a katuha pyta katu ta. Ok keruhũ pyter ke aja saka ipy'a katuha pyta katu ta ti. ¹⁸⁻¹⁹ Aja rahã, amõ amõ Tupã kotyhar ta namõ kuja ukwa katu ta. Jande rehe Kirisutu ipy'a katu te hũ. Ame'e ke upa katu te ukwa katu rahã, katu tiki. Ame'e Kirisutu ipy'a katuha ke marã ka ym amõ mangaha. Ipe te hũ aja saka. Pepaite hũ aja saka ti. Ywate te hũ aja saka ti. Typy te hũ aja saka ti. Mã! Kirisutu ipy'a katu te hũ. Ame'e ke mã peja Ese ok ta pe har ta ukwa katu. Aja rahã, nde aja a'eta ixo ta ti. Katu te aja ixo ta ti. Jande pái keruhũ! Upa nde pe ihẽ apandu — aja Tupã namõ ihẽ apandu.

²⁰ Tupã namõ ma'e ke japandu pandu. Ame'e 'ar koty te we a'e ma'ema'e katu ta. Ima'e pyrâtãha jande py'a rehe ihĩ katu. Ame'e namõ i'ar koty te we a'e ma'ema'e katu ta. Jande py'a pe ma'e ke jakwa jakwa jaxo. Ame'e 'ar koty te we a'e ma'ema'e katu ta ti. ²¹ Jurujar katu ehe ame'e ta ixo. A'erehe mã peja Tupã pe japandu katu:

—Ne jō riki katu te me'e ke — aja.

Jesu Kirisutu ixo, a'erehe mã peja Tupã pe japandu katu ti:

—Ne jō riki katu te me'e ke — aja.

Aja te'e ta japandu katu jaxo. Amen. “A'e tŷ” aja ame'e.

4

Jurujar katu ame'e ta riki Kirisutu rete aja saka

¹ Jandema'e sawa'e te rehe har ihẽ apandu pandu. (Ame'e ke amõ ta putar ym. A'erehe ihẽ ke kyndaha pe amõ ta kynda

raho.) A'erehe kyndaha pe ihê axo. Ko ihê apandu pehê pe. Mâ peja Tupã ra'yr ta aja katu pexo. Kirisutu rehe pejurujar katu rahã, Tupã pandu:

—Ihê ra'yr ta pehê — aja.

A'erehe mã peja Tupã ra'yr ta aja katu pexo. Johu katu pexo. ² “Katu te ihê” aja ym pehê py'a pe pekwa pekwa pexo. Pehê py'a pemahy ym pehê juehe pexo. Pahar peparahy ym pexo tĩ. Pehê py'ahu te'e pehendu tĩ. Aja te'eha pexo. Amõ ta rehe katu ame'ẽ ke pema'ema'e katu. Aja pehê py'a katuha ke pemujekwa ngã pe. ³ Pehê johu aja Tupã'a mujyar. Pehê peparahyha ke a'e mukanim pehê ngi, a'erehe mã peja johu katu aja pehê juehe pexo. ⁴ Jurujar katu ame'ẽ ta riki Kirisutu rete aja saka. Peteihar ame'ẽ. Tupã'a riki Peteihar a'e tĩ. Tupã mujekwa pehê pe:

—Ihê namõ pexo ta kũ — aja.

Ame'ẽ rehe peharõ pexo. Ame'ẽ riki Peteihar tĩ. ⁵ Jandema'e sawa'e te ixo. Peteihar a'e tĩ. Jurujar katu ame'ẽ ta ke jõ Tupã muhã katu. Ame'ẽ pe jõ awa ke uhã te hũ. Jurujar katu ame'ẽ ta ke amõ mujahuk rahã, Kirisutu kotyhar ke a'e, aja mujekwa ngã pe. Mujahuk rahã, Peteihar ame'ẽ. Johu ngã ixo. ⁶ Tupã Peteihar a'e tĩ. Upa jurujar katu ame'ẽ tama'e pái keruhũ a'e. Peteihar a'e tĩ. Upa katu te ixotyhar tama'e sawa'e te a'e. Peteihar a'e tĩ. Upa ixotyhar ta pe ima'e pyratãha ke a'e muwyr tĩ. Peteihar ame'ẽ tĩ. Upa katu te ixotyhar ta py'a rehe a'e ihĩ katu tĩ. A'erehe mã peja Peteihar aja pexo.

Ixotyhar ta pe ma'e ke Kirisutu me'ẽ me'ẽ
⁷ Peteihar aja jaxo. Pe, amõ koty koty ma'e ke Kirisutu me'ẽ me'ẽ te'e. Upa katu te jande pe te'e me'ẽ me'ẽ. A'e putar aja a'e me'ẽ me'ẽ. Amõ amõ pe me'ẽ me'ẽ hũ tĩ. Amõ amõ pe ta'yr mi me'ẽ tĩ. A'erehe myja Jesu me'ẽ me'ẽ, ame'ẽ namõ mã peja Jesu kotyhar ta pe katu ame'ẽ ke jama'ema'e katu. ⁸ Ma'e ke me'ẽha kuja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ. Kirisutu rehe har mujekwa.

“Ywa kupe koty a'e jupir oho rahã, heta ngã ke a'e raho inamõ. Ame'ẽ ta ke a'e muputu'u ame'ẽ ta ke a'eta. Ame'ẽ ta ke a'e raho.

Pe, ixotyhar ta pe ma'e katu ame'ẽ ke a'e me'ẽ me'ẽ.” (“Muputu'u ame'ẽ ta ke” aja pandu rahã: “Jurujar katu ehe ame'ẽ ta ke” aja mujekwa.)

⁹ “A'e jupir oho” aja panduha ihĩ. Myja ame'ẽ my? Kuja. Kome'ẽ ywy keruhũ pe a'e wyjy py uwyr. ¹⁰ Aja rahã, ywate ngi wyjy uwyr ame'ẽ ke jupir oho tĩ. Ywa kupe koty a'e oho. Aja rahã, upa henda rupi katu te a'e ixo. Kome'ẽ ywy keruhũ rupi aja tĩ. A'e ixo tĩ. Ywa pe aja tĩ. A'e ixo tĩ. ¹¹ A'e atu ima'e pyratãha ke ixotyhar ta pe me'ẽ me'ẽ. A'erehe ima'e parakyha ke a'eta ma'ema'e

katu. A'erehe amõ ta riki Jesu mondo ame'ẽ ta ke. Ehe har a'eta pandu pandu. Amõ ta riki Tupã je'ẽha ke pandu pandu ame'ẽ ta ke tĩ. Amõ ta ukwa ym ame'ẽ ta pe Tupã rehe har pandu pandu tĩ. Amõ ta Jesu kotyhar ta usakiha ta ke tĩ. Ame'ẽ ta riki Tupã je'ẽha ke mu'e tĩ.

¹² Aja rahã, upa Tupã kotyhar ta ukwa katu ta. Tupã je'ẽha pandu pandu oho ame'ẽ ke ukwa katu ta tĩ. Pe, Kirisutu kotyhar ta py'a ke a'eta muhury katu ta tĩ. Ixotyhar ta riki Kirisutu rete aja saka. ¹³ Aja rahã, upa jande Peteihar aja jaxo ta. Tupã rehe har Peteihar aja jakwa katu ta jaxo. Tupã ra'yr rehe har jakwa katu te ta tĩ. Aja rahã, tuwete ta aja jaxo. (Aja rahã, upa jakwa ta. Upa Kirisutu aja katu te jande tĩ.)

¹⁴ Aja rahã, ta'yn ta aja ym ta jande. Ta'yn rahã, jarusu ra'yr aja saka. Amõ koty koty ngi ywytu peju uwyr rahã, amõ koty koty jarusu ra'yr ke y kotok keruhũ raho raho. Ta'yn rahã, ame'ẽja saka. Aja rahã te'e mu'e ame'ẽ ta rehe a'eta hendu hendu. Pe, amõ koty koty Tupã rehe har ukwa. A'eta ke te'e mu'e ame'ẽ ta muka'u te'e. A'eta jupe ukwa ame'ẽ namõ muka'u te'e. ¹⁵ Aja rahã, katu ym. Kuja katu. Amõ ta rehe jande japy'a katu, a'erehe jetechar te ke japandu. Aja amõ amõ we Kirisutu aja jande tĩ. Katu te aja jaxo tĩ. A'e riki jurujar katu ame'ẽ ta ãkã aja saka. (A'erehe ixotyhar ta hendu katu ehe, aja mujekwa katu.) ¹⁶ Aja rahã, a'e putar ame'ẽ ke upa ma'ema'e katu. Ixotyhar ta pame katu te ma'e katu ame'ẽ ke ma'ema'e katu. Aja johu katu ngã ixo rahã, awa rete katu ame'ẽja saka. Upa ma'e ke ma'ema'e katu. A'erehe Petei ma'e ke ma'ema'e katu rahã, amõ ta py'a ke mãtã katu. Muhury katu. Aja pame katu te. Aja rahã, johu ixotyhar ta py'a ke muhury katu te we hũ ta. Ipy'a katuha namõ muhury katu te we hũ ta. Tuwete oho, ame'ẽja saka ta. (Aja rahã, johu ixotyhar ta py'a ke muhury katu te we hũ ta. Ixotyhar ta py'a ke mãtã katu ta ngã juehe tĩ.)

Kirisutu rehe jurujar katu rahã, a'e riki pyahu aja saka

¹⁷ Jandema'e sawa'e te je'ẽha rupi ihê apandu pehê pe. Hãtã ihê apandu pehê pe. Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta aja ym pexo tĩ. Ipy'a pe te'e ma'e ke a'eta ukwa ukwa ixo, ame'ẽ ke jaxer ai. ¹⁸ Jetechar te ke ukwa ame'ẽ ke Satana mukanim a'eta ngi. (Ãjã ramũĩ a'e.) Tupã rehe har a'eta ukwa ym te. “Anĩ” aja hendu tar ym, a'erehe ukwa ym te. A'erehe uhãha nixói a'eta rehe. Tupã me'ẽ, ame'ẽ ke nixói te a'eta pe. ¹⁹ A'eta huxĩ ym te. A'erehe upa ma'e jaxer ame'ẽ ke a'eta ma'ema'e. Amõ kũjã rehe a'eta ka'u

te'e. Amō sawa'e rehe ka'u te'e tī. Pahar pa-har upa ka'u te'eha ma'ema'eha ke jō a'eta putar. Aja riki Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta.

²⁰ Pehē riki aja ym pehē. Kirisutu rehe har pejum'u'e rahā, Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta aja pexo rahā, katu ym, aja pekwa katu. ²¹ Jete! Ehe har pehendū. Ixotyhar ta ke pehē, a'erehe jete har te ke amō ta mu'e pehē pe. Jesu riki jete har te ke mu'e. Ame'ē ke pehē pe amō ta mu'e tī. ²² A'erehe ymanihar jaxer pexoha ke aja ym pexo apo 'y. Yman jaxer ame'ē ma'ema'eha ke jō pep-utar rahā, amō amō we hū pexoha mujaxer aja riki oho. ²³ Pehē py'a pyahu aja Tupā mukatu ta me'ē te'e. ²⁴ Pehē pexoha pyahu aja pexo ta me'ē te'e tī. Ame'ē riki Tupā katuha aja riki. Aja rahā, pexo katu te ta riki. Ma'e ka'u te'eha ke pema'e ym ta riki.

²⁵ (Tupā katuha aja pexo tī.) A'erehe mā peja amō Kirisutu kotyhar ta pe te'e pepandu ym te apo 'y. Ixotyhar ta riki hete aja saka riki. Johu jande. A'erehe upa jete har te ke pepandu ta me'ē te'e. ²⁶ Amō ta rehe peparahy rahā, ame'ē namō ma'e peka'u te'eha ke pema'e ym. Peparahyha namō aja te'e pytun oho. Aja ym pehē. (Pa-har pehē py'a pemujywy'r ehe.) ²⁷ Peparahy pexo rahā, Satana pe: "Jaka'u te'eha jama'e jahorahā" aja pepandu, ame'ēja saka riki. Aja rahā, ma'e peka'u te'eha ke pema'e ta my tī. Katu ym aja. ²⁸ Yman amō tama'e ke aja te'e amō mukanim ixo rahā, mā peja ym apo 'y. Pe, a'engi paraky katuha namō tamatarar pyhyk. Pe, ame'ē pe ima'e ma'e ke a'e jo'ok jo'ok katu. Pe, ima'e ym te ame'ē ta pe ma'e ke me'ē me'ē katu ta tī.

²⁹ Amō rehe juru ai ym pexo. Je'ēha katu ame'ē ke jō pepandu. Aja rahā, amō amō ta ke pemuhury katu ta. Aja rahā, pehē rehe hendu ame'ē ta hury katu ta tī. ³⁰ Tupā'a ke pemupyai ym. (Ma'e peka'u te'eha ke pema'e rahā, Tupā'a ke pemupyai ta.) A'e riki pehē py'a rehe ihī katu. A'erehe pehē riki Tupāma'e ke aja mujekwa katu a'e. I'a ihī katu pehē py'a rehe, a'erehe inamō pexo katu te ta, aja Tupā mujekwa katu pehē pe. ³¹ Amō rehe ahy te pesak ame'ē ke pehē py'a ngi pemukanim. Amō ta namō peje'ē je'ē hū ym. Amō ta rehe pehē juru ai ym tī. Upa peparahyha ke pehē py'a ngi pemukanim tī.

³² Kuja katu tiki. Katu pexo. Pehē py'a katu pehē juehe pexo. Pehē py'a pemujywy'r pehē juehe pexo. Kirisutu manō. A'erehe pehē rehe ipy'a ke Tupā mujywy'r. Aja pehē py'a pemujywy'r pehē juehe pexo tī.

5

Amō ta rehe pepy'a katu

¹ Pehē rehe Tupā ipy'a katu. Ta'yr ta ke pehē. A'erehe a'e katuha aja mā peja pexo katu ta kī tī. (Aja rahā, ma'e katu ame'ē

ke pema'ema'e katu.) ² Jande rehe Kirisutu ipy'a katu. A'erehe a'e manō. Ame'ē pe jande ke a'e muhā katu. Jande rehe Kirisutu ipy'a katu. Aja amō ta rehe pehē pepy'a katu ta me'ē te'e tī. Aja pexo katu tī. Kirisutu manō rahā, ma'e ke Tupā pe a'e me'ē, ame'ēja saka. A'erehe ame'ē rehe Tupā hury katu. Ma'e pihe katu ame'ēja saka tī. A'erehe ame'ē rehe Tupā hury katu tī.

Tupā kotyhar ta ma'e ka'u te'eha ke ma'e ym ta me'ē te'e

³ Tupā kotyhar ta ke pehē. A'erehe ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e ym. "Amō kūjā ta rehe a'eta ka'u te'e" aja pehē rehe har amō ta pandu rahā, katu ym. "Amō sawa'e ta rehe a'eta ka'u te'e" aja pehē rehe har amō ta pandu rahā, katu ym tī. Upa ka'u te'eha katu ym tī. Ma'e ke rehe ipy'a moī moī rahā, katu ym tī. Aja pehē rehe har amō ta pandu rahā, katu ym. Tupā kotyhar ta ke pehē, a'erehe katu ym. ⁴ Pehē je'ēha namō amō ta ke pemuhuxī rahā, katu ym tiki. Je'ēha ka'u te'eha pepandu rahā, katu ym tiki tī. Jaxer ame'ē ke pepandu rahā, katu ym tiki tī.

Kuja katu tiki. Tupā pe kuja pepandu:

—Ne jō riki katu te me'ē ke — aja pepandu rahā, katu tiki.

⁵ Jete. Amō kūjā rehe ka'u te'e rahā, ame'ē ke Kirisutu kotyhar aja ym a'e. Tupā kotyhar aja ym tī. Amō sawa'e rehe ka'u te'e ame'ē ke aja tī. Kirisutu kotyhar aja ym tī. Tupā kotyhar aja ym tī. Ma'e ke rehe ipy'a moī hū ame'ē ke aja tī. Kirisutu kotyhar aja ym tī. Tupā kotyhar aja ym tī. Ma'e ke rehe ipy'a moī moī hū rahā, ma'e'a rehe ipy'a ke a'e moī moī, ame'ēja saka. Katu ym aja.

⁶ Tupā rehe hendu ym ame'ē ta ke a'e mupyrra ta. Ame'ē ta riki amō ta ke muka'u te'e. Je'ēha ka'u te'e ame'ē namō muka'u te'e. Pehē tī. Muka'u te'e tar katu pehē ke tī. A'erehe mā peja pehē ke amō ta muka'u te'e ym. ⁷ A'erehe ame'ē ta namō pexo ym. Muka'u te'e ame'ē ta namō pexo ym.

Tupā kotyhar ta weraha aja saka ame'ē pe ixo

⁸ Yman pytuniha aja ame'ē pe pexo. Aja rahā, Tupā rehe har pekwa ym. Apo Tupā kotyhar ta ke pehē 'y. A'erehe weraha aja ame'ē pe pexo katu 'y. Aja rahā, Tupā rehe har pekwa katu. A'erehe mā peja weraha aja ame'ē pe pexo katu apo 'y. Aja rahā, ma'e peka'u te'eha ke pema'e ym ta. ⁹ Tupā rehe har pekwa katu rahā, weraha aja ame'ē pe pexo katu. Aja rahā, pema'ema'e hū ta. Kuja. Amō ta pe katu ame'ē ke pema'ema'e katu. Ma'e peka'u te'eha ke pema'e ym ta tī. Jete har te ke jō pepandu pandu ta tī. Aja pexo katu ta. ¹⁰ Weraha aja ame'ē pe

pexo rahā, ma'e ke jandema'e sawa'e te ke muhury my. Ame'e ke pekwa pekwa katu pexo. Pe, ame'e ke pema'ema'e katu tī. ¹¹ Pytuniha aja ame'e pe ixo ame'e ta ma'e ka'u te'eha ke jō ma'ema'e. Ame'e ta namō mā peja pexo ym. Kuja katu. A'eta ma'eha riki katu ym, aja pemujukwa ngā pe. "Mā peja ym" aja pepandu ngā pe. ¹² Amō ta ukwa ym ha rupi ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'ema'e. Ame'e rehe har amō pandu rahā, huxī hū amō. ¹³ Pe, upa ma'e ke weraha pe amō moī rahā, ma'e ka'u te'eha ma'eha ke ngā pe mujekwa. Aja rahā, ame'e riki katu ym te, aja ngā pe mujekwa katu. (Aja rahā, ipy'a ke muruwak ta my tī. Tupā koty muruwak ta my tī.) ¹⁴ Ma'e ke ngā pe mujekwa katu rahā, ame'e riki weraha pe moī. A'erehe amō pandu:

"Nde ereker ereju ame'e ke epak!

Nde eremanō, ame'ēja saka. Epu'am!

Pe, nde pe Kirisutu muwera katu ta, ame'ēja saka." (Tupā rehe hendu ym ame'e ta manō, ame'ēja saka ixo. Ukwer aja tī. Pe, Tupā rehe har Kirisutu mujekwa rahā, amō rehe a'e muwera, ame'ēja saka.)

¹⁵ Pehendu katurahā! Pehē pexoha katu aja pexo. Ukwa ym ame'e ta aja ym pexo. Ukwa ym ame'e ta Tupā rehe har ukwa ym. Ukwa katu ame'e ta aja pexo tī. Aja rahā, Tupā rehe har pekwa katu. ¹⁶ Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'e ta heta ixo apo 'y. A'erehe amō kotyhar pexo. Aja te'eha katu ame'e ke pema'ema'e. ¹⁷ Weraha aja ame'e pe pexo, a'erehe peka'u te'e ym pexo. Myja pehē pexo ame'e ke jandema'e sawa'e te putar my. Ame'e ke pekwa pekwa katu pexo. Pe, ame'e ke pema'ema'e katu.

Tupā'ā pehē py'a rehe pemupyta katu

¹⁸ Kawī ngī peka'u ym. Ame'e pehē ke mujaxer jō. Kuja rahā, katu tiki. Mā peja Tupā'ā ihī katu pehē py'a rehe. ¹⁹ Pehē py'a pejumuhury katu pehē juehe rahā, Ndawi riki jyngariha mupinim, ame'e ke pepandu pandu pehē jupe. Tupā rehe pe-jyngar tī. Tupā rehe har pepandu, ame'e ke pejyngar tī. Pehē pejyngar rahā: "Ne jō riki katu te me'e ke" aja pekwaha namō jandema'e sawa'e te rehe pejyngar. Pehē ruryha namō: "Ne jō riki katu te me'e ke" aja jandema'e sawa'e te rehe pejyngar. ²⁰ Upa katu te ma'e ke rehe aja te'eha: "Ne jō riki katu te me'e ke" aja Tupā pe pepandu. Jande pái keruhū a'e. Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te je'ēha rupi pepandu pandu ipe.

Ne sawa'e rehe ehendu katu

²¹ Kirisutu rehe pehē py'a pemoī moī katu, a'erehe pehendu katu pehē juehe.

²² Ixawa'e katu ame'e ta te'e! Pehē pe apandu ta apo! Pehē sawa'e ta rehe pehendu katu. Aja rahā, jandema'e sawa'e te

je'ēha rehe pehendu katu tī. ²³ Ixawa'e riki hakeharm'a kapitā aja saka. Aja Kirisutu tī. Jurujar katu ehe ame'e tama'e kapitā a'e tī. A'e riki jurujar katu ame'e ta ke muhā katu. Jurujar katu ame'e ta riki hete aja saka. ²⁴ Ixawa'e ta rehe hakehar ta hendu katu ta me'e te'e. Kirisutu rehe jurujar katu ame'e ta hendu katu. Aja ixawa'e ta rehe hakehar ta tī. Hendu katu tī.

Ne rakehar rehe epy'a katu

²⁵ Sawa'e ta! Pehē pe apandu tī. Pehē rakehar ta rehe pepy'a katu. Jurujar katu ame'e ta rehe Kirisutu ipy'a katu. A'erehe a'eta uhāha ke rehe a'e muhepy. A'erehe manō. Aja pehē rakehar ta rehe pepy'a katu tī. ²⁶ Pe, jurujar katu ame'e ta py'a ke Kirisutu juhyk rahā, Tupā pe pandu:

—Ko a'eta riki nema'e apo 'y. Nde kotyhar ta ke — aja Kirisutu pandu.

Jurujar katu ame'e ta ke amō ta mujahuk rahā, a'eta py'a ngī ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke Kirisutu juhyk. Ame'e ta ke a'eta aja mujekwa katu. Pe, Tupā je'ēha rehe hendu katu rahā, a'eta py'a juhyk aja a'eta ixo tī. ²⁷ Aja jurujar katu ame'e ta py'a ke a'e juhyk rahā, ame'e ta ke ixoty a'e muhyk ta kī. Katu te ta a'eta. Nixōi te ta ma'e ka'u te'eha ma'eha ke a'eta pe. Jahy ruwy ym te, ame'ēja saka a'eta katu te ta. Ma'e katu ym ame'e ke nixōi te ta a'eta pe. ²⁸ Hakehar ta rehe sawa'e ta ipy'a katu ta me'e te'e. A'eta juehe a'eta ipy'a katu, aja hakehar ta rehe ipy'a katu ta me'e te'e tī. Hakehar rehe sawa'e ipy'a katu rahā, a'e juehe ipy'a katu tī. ²⁹ Juehe ipy'a ym ame'e ke nixōi. Aja ym. Kuja riki. A'e atu u'u katu ma'e ke ixo. A'e atu ixo katu. Jurujar katu ame'e ta rehe Kirisutu haihu katu. Aja amō juehe juhaisu katu tī. ³⁰ Jande riki Kirisutu rete aja saka. Ixotyhar ta ke jande. A'erehe jurujar katu ame'e ta rehe Kirisutu haihu katu. ³¹ Jumendariha rehe har kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī:

"Ipái ta ke sawa'e hijar oho. Pe, hakehar namō ixo katu.

Mokōihar riki petēihar aja ixo" aja panduha ihī.

³² Mā! Ame'e jeterhar te ke Tupā je'ēha mujekwa jande pe. Pe, kuja ihē akwa. Jurujar katu ehe ame'e ta riki Kirisutu namō petēihar aja ixo. ³³ Tupā je'ēha rehe panduha ihī, ame'e ke pehē pe katu tī. Sawa'e juehe ipy'a katu. Aja hakehar rehe ipy'a katu ta me'e te'e tī. Pe, ixawa'e rehe hakehar hendu katu ta me'e te'e tī.

6

Ta'yr ta ipái ta rehe hendu katu ta me'e te'e

Tajyr ta aja tī, hendu katu ta me'e te'e tī

¹ Ta'yn ta! Kurumī ta! Kūjātāi ta! Tiha ame'ē ta! Kirisutu kotyhar ta ke pehē. A'erehe pehē pái ta rehe pehendu katu ta me'ē te'e. Aja rahā, katu ame'ē ke pema'ema'e. ² Tupā je'ēha rehe kuja panduha ihi: "Nde pái rehe ehendu katu. Ne māi rehe aja tī. Ehendu katu tī." Ame'ē je'ēha namō ma'e manga katuha ke Tupā moi. ³ Kuja moi:

—Nde pái ta rehe nde erehendu katu rahā, upa katu te katu nde pe. Kuja. Kome'ē ywy keruhū pe yman nde erexo ta — aja Tupā manga katu.

A'erehe ipái ta rehe ta'yn ta hendu katu ta me'ē te'e. Kurumī ta aja tī. Hendu katu ta me'ē te'e tī. Kūjātāi ta aja tī. Hendu katu ta me'ē te'e tī.

⁴ Ta'yn pái ta! Ta'yn māi ta tī. Ta'yn ta ke pemuparahy ym. Pehē ra'yr ta pe aja tī. Pehē rajyr ta pe aja tī. A'eta ke pemuparahy ym tī. Kuja katu. A'eta ke pemutiha rahā, a'eta ke pemu'e katu. Aja rahā, pehē rehe a'eta hendu katu ta. Wewe katu pepandu a'eta pe. Kirisutu kotyhar ta ke pehē, a'erehe ehe har wewe katu pemu'e katu a'eta ke.

Jjar ta pe miasu ta hendu katu ta me'ē te'e

⁵ Miasu ta! Sehar pehē jar ixo. A'eta rehe pehendu katu. Pemuparahy ym ta aja peky-jeha namō pehendu katu a'eta rehe. Mokōi pekwha namō pexo aja ym peparaky katu. Kirisutu rehe peparaky, ame'ēja saka pehē jar rehe peparaky katu. ⁶ Pehē rehe pehē jar usak ixo rahā jō, peparaky katu my? Anī. A'eta usak ym rahā, peparaky katu tī. Pehē rehe a'eta usak ixo rahā jō, peparaky katu rahā: "Mā! Miasu riki paraky katu te" ame'ē panduha ke jō peputar. Katu ym aja. Kirisutuma'e miasu aja pehē. A'erehe sehar pehē jar usak ym rahā, peparaky katu tī. Aja Tupā putar ame'ē ke pema'ema'e katu te. ⁷ Pehē riki miasu ta ke. Peparaky rahā, pehē ruryha namō peparaky katu. Sawa'e ta rehe jō peparaky, aja ym pekwa. Kirisutu, jandema'e sawa'e te rehe peparaky, aja pehē rury katuha namō peparaky katu. ⁸ Pesarahā! Kuja pekwa pekwa pexo tī. Se katu aja amō paraky rahā, ame'ē namō ywa pe ma'e katu ame'ē ke jandema'e sawa'e te me'ē me'ē katu ta. Upa katu te ngā pe a'e me'ē me'ē katu ta. Miasu ta pe aja tī. Me'ē katu tī. Miasu aja ym ame'ē ta pe aja tī. Ma'e katu ame'ē ke a'e me'ē ta tī. Se katu aja paraky a'erehe me'ē me'ē katu ywa pe.

Miasuma'e jar ta pe ihē apandu apo tī

⁹ Miasuma'e jar ta! Pehē pe ihē apandu tī. Pehē pe ipy'a katuha namō miasu ta paraky. Aja pehē pepy'a katuha namō miasu ta pe pepandu pandu. Ame'ē ta pe: "Pahar peparaky ym rahā, nde ke ihē anupā ta" aja ym pepandu. Pesarahā! Jandema'e

sawa'e te ywa pe ixo ame'ē ke a'e. Kuja pekwa pekwa pexo. Pehēma'e miasu ame'ē ta aja pehē riki ixotyhar ta ke tī. Jandema'e sawa'e te ywa pe ixo ame'ēma'e ke pehē tī. Ngā pe juja katu te a'e ma'e ke me'ē me'ē katu ta tī. A'e usak rahā: "Ko miasu ta ke" aja ym ipe. "Ko miasuma'e jar ta" aja ym ipe tī. Upa juja katu te ipe. A'erehe pehē pepy'a katuha namō miasu ta pe pepandu pandu katu.

Tupāma'e mundeha namō pexo katu

¹⁰ A'ejōhar panduha ke ihē apandu ta apo. Jandema'e sawa'e te kotyhar ta ke pehē. A'erehe ima'e pyrātāha namō pexo katu. Ame'ē namō pehē py'a ke pemātā katu pexo. ¹¹ Ima'e mundeha aja me'ē Tupā me'ē pehē pe. Ame'ē namō pexo katu. Aja rahā, Satana riki pehē ke muka'u te'e ym ta. (Ājā ramūi a'e.) ¹² Amō awa ta namō jajumai mai jaxo my? Anī. Aja ym. Ājā ta namō jajumai jaxo, ame'ēja saka jaxo. A'eta katu ym te. Ywa pe har ta ke a'eta tī. A'eta riki Tupā rehe hendu ym ame'ē tama'e kapitā keruhū ta. ¹³ A'erehe Tupāma'e mundeha aja me'ē namō pexo katu. Pe, mupyraraha pehē rehe uhyk rahā, pehē ke pehē ruwajan ta muputu'u ym ta. Ame'ē mupyraraha upa rahā, pete'e pexo katu ta rī.

¹⁴ A'erehe pepu'am katu, aja pexo. Tupāma'e mundeha aja me'ē namō pexo. Kuja. Sonda ta aja pehē ku'a rupi har pepukwar katu. Aja rahā, jetechar te ke namō pexo katu. Sonda ta aja pehē juehe ita kamixa pemunde tī. Aja rahā, Tupā pandu: "Pehē katu. Ma'e peka'u te'ēha pema'ēha ke nixōi te pehē pe" aja pexo katu. ¹⁵ Sonda ta aja pehē py rehe har pemunde tī. Aja rahā, pahar myrandu katu ke amō ta pe pepandu peho. "Pehē py'a ke Tupā muhury katu ta." Ame'ē myrandu katu ke pepandu peho. ¹⁶ Sonda ta aja pehē jywa rehe itape ke aja te'e pemujar katu. Aja rahā, Kirisutu rehe pejururjar katu pexo. Aja rahā, ame'ē pe upa u'y hapu ame'ē ke pemuwe ta tī, ame'ēja saka tī. Satana ombor ame'ēja saka tī. (Ājā ramūi a'e.) Ombor rahā, pejururjar katuha ke a'e mukanim tar katu. Ame'ē u'y hapu ame'ē ke pemuwe ta tī, ame'ēja saka tī. ¹⁷ Sonda ta aja pehē ākā rehe har pehē ākā rehe pemoi tī. Itasape ke. Aja rahā, pehē ke Tupā muhā katu, aja pekwa katu. Sonda ta aja ita tamarā namō pexo katu. Pehē pe Tupā'a me'ē katu, ame'ē ke aja saka. Aja rahā, Tupā je'ēha namō pexo katu. Ame'ē ke pepandu pandu. ¹⁸ Aja Tupāma'e mundeha aja me'ē namō pexo. Amō we tī. Tupā namō pepandu pandu. Kuja:

—Jande pái keruhū! Ihē pe nema'e pyrātāha emuwyr — aja ipe.

Pehē pe Tupā'a mujekwa rahā, Tupā namō aja te'ēha pepandu pandu. A'erehe

peta kŷ! Peputu'u ym ingi. Upa Tupā kotyhar ta rehe har Tupā namō aja te'eha pepandu pandu.

¹⁹ Ihē rehe har Tupā namō pepandu pandu tī.

—Jande pái keruhū! Páu pe nema'e pyrātāha ke emondo katu. Aja rahā, kyje ym ha namō nema'e je'ēha ke a'e pandu pandu ta. Myrandu katu ke a'e mujekwa ta ngā pe. Yman ukwa ym ame'ē ke. Ame'ē ke mujekwa ta ngā pe apo 'y — aja ihē rehe har Tupā namō pepandu.

²⁰ Ame'ē myrandu katu ke ihē apandu ta. A'erehe ihē ke Jesu mondo. Kyndaha pe ihē axo apo. A'erehe kuja Tupā namō pepandu tī:

—Mā peja kyje ym ha namō myrandu katu ke Páu pandu pandu. Aja rahā katu tiki — aja Tupā namō pepandu ihē rehe har.

Katuha ke ihē amondo

²¹ Pehē koty Tik ke ihē amondo ta. Ihē rehe har a'e mujekwa katu ta pehē pe. Aja rahā, ihē axoha ke pekwa katu ta. Tik rehe jande japy'a katu ame'ē ke a'e. Jande mu a'e. Jandema'e sawa'e te pe a'e paraky ixo tī. Tupā je'ēha ke a'e pandu pandu, ame'ē riki ima'e parakyha ke. Tik pandu ame'ē ke a'e ma'ema'e katu. ²² Ihē rehe har a'e mujekwa ta pehē pe. A'erehe pehē koty a'e ke ihē amondo axo. Myja upa jaxo my, ame'ē rehe har a'e mujekwa ta pehē pe. Aja rahā, pehē py'a ke a'e muhury katu ta.

²³ Tupā riki jande pái keruhū. Jesu Kirisutu riki jandema'e sawa'e te. Mā peja pehē py'a ke a'eta muhury katu. Mā peja pehē py'a ke a'eta mātā katu tī. Aja rahā, upa pehē mu ta rehe pehē pepy'a katu ta. Kirisutu rehe pejurujar katu, a'erehe upa pehē mu ta rehe pepy'a katu tī. ²⁴ Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te rehe ipy'a katu ame'ē ta ixo. Mā peja ame'ē ke a'eta mukanim ym te. Mā peja a'eta rehe Tupā ipy'a katu te hū.

Upa.

Siri ok ta pe har ta pe Páu mupinim

Hom ok ta pe Páu ixo. Jesu rehe har a'e pandu pandu ixo, ame'e ke amō ta putar ym. A'erehe kyndaha pe a'e ke amō ta kynda raho. A'ep a'e ixo rahā, kome'e paper ke a'e mupinim.

Páu pe Siri ok ta pe har ta tamatarer ke mondo. A'erehe a'e pandu: "Katu tiki" aja. Tupā pe pandu tī: "Ne jō riki katu te me'e ke" aja.

Páu pyrara ixo tipe. Anī. Tapijar te'e we myrandu katu ke a'e pandu pandu. Tapijar te'e we Jesu rehe har a'e ukwa tar katu tī, aja mupinim tī. "Mā peja Jesu ukwa katu aja pehē tī" aja Páu mupinim Siri ok ta pe har ta pe.

Jesu kotyhar ta pe: "Ihē mu ta" aja Páu pandu.

Siri ok ta pe Jesu kotyhar ta ixo

Ame'e ta pe paper pinim ke Páu mupinim

¹ Ihē Páu. Timo ihē namō a'e ixo tī. Jesu Kirisutuma'e parakyha ta ke jande. Ehe har japandu pandu, ame'e riki jandema'e parakyha ke.

Ko pehē pe paper pinim ke ihē amondo axo. Siri ok ta pe har ta ke pehē. Tupā kotyhar ta ke pehē. Upa Jesu Kirisutu rehe jurujar katu ame'e ta pe paper pinim ihē amondo axo tī. Tupā kotyhar tama'e kapitā ta pe amondo axo tī. Tupā kotyhar ta rehe ma'e ke amō ta ma'ema'e katu tī. Ame'e ta pe paper pinim amondo axo tī.

² Tupā riki jande pái keruhū. Jesu Kirisutu riki jandema'e sawa'e te. Mā peja pehē rehe a'eta ipy'a katu te hū. Mā peja pehē py'a ke a'eta muhury katu.

Tupā namō Siri ok ta pe har ta rehe har ihē apandu pandu

³ Pehē rehe har ihē akwa akwa axo rahā: "Ne jō riki katu te me'e ke" aja Tupā pe ihē apandu pandu. Aja te'eha ihē. ⁴⁻⁵ Jesu rehe pejurujar katu py rahā, tamatarer ihē pe pemuwyr. A'erehe myrandu katu ke ihē apandu pandu axo rī. Aja we apo tī. Amō ta pe myrandu katu ihē apandu pandu axo rahā, ihē pe tamatarer pemuwyr tī. A'erehe pehē rehe har Tupā namō ihē apandu pandu rahā, ihē rury katuha namō: "Ne jō riki katu te me'e ke" aja Tupā pe ihē apandu katu. ⁶ Pe, kuja ihē akwa katu te. Pehē pejurujar katu py rahā, i'a ke pehē py'a rehe Tupā moī. Aja rahā Kirisutu katuha aja pehē ke Tupā muwak ixo. Aja a'e muwak we ixo rī. Pe, Jesu Kirisutu jywyrr rahā, ame'e muwakiha ke a'ewan ta. Arahā Tupā pandu

ta: "Uhyk katu. Kirisutu katuha aja pehē tī" aja.

⁷ Pehē rehe har ihē akwa akwa axo rahā, ihē rury katu. Pehē rehe ihē apy'a katu, a'erehe ihē rury katu. "Myrandu katu ke epandu eho" aja Tupā ihē pe. Ame'e parakyha ke ihē ama'ema'e. Aja ihē axo rahā, ihē pe tamatarer ke pemuwyr. Apo kyndaha pe ihē axo rahā, aja ihē pe pemuwyr tī. Kyndaha pe ihē axo ym rahā we, aja tī. Pemuwyr tī. Kyndaha pe ihē axo ym rahā we, kapitā ruwa koty ihē apu'am. "Jesu rehe har myrandu katu riki jete har te ke" aja ihē apandu. Ngā pe apandu tī. Aja rahā, Jesu rehe har ukwa katu te we ngā. ⁸ Pehē rehe Jesu Kirisutu ipy'a katuha aja ihē apy'a katu tī. Jete har te ke ihē apandu. Ame'e ke Tupā ukwa katu.

⁹ Kuja pehē rehe har Tupā namō ihē apandu pandu:

—Mā peja Siri ok ta pe har ta ipy'a katu te we a'eta juehe ixo. Mā peja nde rehe har a'eta jumu'e katu te we ixo tī. Aja rahā ukwa katuha namō ipy'a katu te we ta a'eta juehe. Mā peja katu ame'e ke a'eta ukwa katu te we ixo. Aja rahā, ipy'a katu te we ta a'eta juehe tī. ¹⁰ Upa aja rahā, ma'e riki katu te ame'e ke a'eta ma'ema'e ta. Aja rahā, Kirisutu jywyrr rahā, a'eta pe nixoi te ta ma'e ka'u te'eha ma'eha ke. "Katu ym ame'e ta" aja amō ta pandu ym te ta tī. ¹¹ Pe, Jesu Kirisutu riki ima'e pyrātāha ke muwyr. A'erehe ame'e namō katu ame'e ke jō Siri ok ta pe har ta ma'ema'e ta. Aja rahā, nde pe katu ngā pandu: "Ne jō riki katu te me'e ke" aja riki — aja Tupā namō pehē rehe har ihē apandu pandu.

Tapijar te'e we Tupā je'ēha ke ihē apandu pandu katu

¹² Ihē mu ta! Ihē rehe har pekwa katu aja ihē aputar katu. Māte we ihē axoha kwe. Apyrara hū axo kwe. (Anī. Tapijar te'e we myrandu katu apandu pandu.) A'erehe myrandu katu ke amō amō we hū amō ta ukwa katu te we ixo. ¹³ (Ame'e ke amō ta putar ym. A'erehe kyndaha pe ihē ke kynda raho.) A'erehe kyndaha pe ihē axo apo. Ame'e ke se ixo ame'e ta ukwa. Kirisutu rehe har ihē apandu pandu. Kirisutuma'e parakyha ke ihē. A'erehe kyndaha pe ihē axo apo. Ame'e ke upa amō ta ukwa. Ame'e ke kapitā rok harōha ta ukwa katu tī. ¹⁴ Kyndaha pe ihē axo. Anī. Ihē py'ahu axo. A'erehe jandema'e sawa'e te rehe heta jande mu ta jurujar katu te we ixo. I'a koty te we a'eta ipy'ahuha. A'erehe Tupā je'ēha ke a'eta pandu pandu katu tī. Ngā ngi kyje ym ha namō pandu pandu.

¹⁵⁻¹⁷ Jete! Amō ta Kirisutu rehe har pandu pandu tī. "Jande japandu rahā, jande rehe Páu jyty'ym ta" aja ame'e ta ukwaha naī.

A'erehe ame'e ta pandu pandu. Ihê namô je'e hâtâ tã tar katu tî. A'erehe Kirisutu rehe har pandu pandu tî. Muka'u te'eha namô a'eta pandu pandu. Kirisutu rehe har pandu pandu rahâ: "Peme'e ta katu" aja panduha ke a'eta putar katu. A'eta mu'e ame'e ke rehe heta ngâ hendu. A'erehe kyndaha pe ihê axo rahâ, ihê riki ajty'ym a'eta rehe aja a'eta ukwaha naî.

Amô ta anî. Amô ta ihê rehe ipy'a katu. A'erehe Kirisutu rehe har a'eta pandu pandu. Jete har rupi pandu pandu. Kapitâ ruwa koty ihê apu'am rahâ: "Jesu rehe har myrandu katu riki jete har te ke" aja ihê apandu. Ame'e parakyha ke ihê pe Tupâ me'e. Aja a'eta ukwa. A'erehe ihê rehe a'eta ipy'a katu.

¹⁸ Upa riki katu ihê pe. Ka'u te'eha namô amô ta Kirisutu rehe har pandu pandu. Jete har rupi amô ta pandu pandu tî. Mokôihar ta Kirisutu rehe har pandu pandu. A'erehe ihê rury katu ihê axo.

¹⁹ Ihê rehe har Tupâ namô pepandu pandu. "Páu ke kyndaha ngi emuhem" aja. A'erehe kyndaha ngi ihê ke kapitâ muhem katu ta, aja akwa. A'erehe ihê rury katu te axo. Tupâ'â ihê rehe usak katu, Jesu Kirisutu muwyr ame'e ke a'e. A'erehe kyndaha ngi ihê ke kapitâ muhem katu ta tî. Aja akwa. A'erehe ihê rury katu te axo. ²⁰ Ihê riki Kirisutu rehe har ihê apandu pandu tar katu te. Aja te'eha ihê axo. Ame'e jô ihê aputar katu. Aja ym rahâ, ihê ruxî ta. Ihê py'ahu ta me'e te'e. Aja te'eha ihê axo. Amanô ta nahâ my. Aja rahâ: "Ne jô riki katu te me'e ke" aja Kirisutu rehe har amô ta pandu. Aja ihê aputar. Ko axo we nahâ my rî. Aja rahâ: "Ne jô riki katu te me'e ke" aja Kirisutu rehe har amô ta pandu tî. Aja ihê aputar tî.

²¹ Ihê atu ko axo we rahâ, Kirisutu rehe har: "Ne jô riki katu te me'e ke" aja ihê apandu axo. Ihê amanô rahâ, amô ta Kirisutu pe pandu ta: "Ne jô riki katu te me'e ke." Aja rahâ i'ar koty te we katuha. ²² Pe, ko ihê axo rahâ we Kirisutu rehe har ihê apandu pandu katu te we axo. Myja ihê aputar katu my? Akwa ym. ²³ Ihê amanôha ke aputar my? Ko axoha we aputar my? Myja my? Akwa ym. Kuja ihê akwa. Ihê amanô tar katu. Aja rahâ, Kirisutu namô ihê axo ta kî. Ame'e riki i'ar koty te we katuha. ²⁴ Pehê pe anî. Ko axo rahâ we, katu tiki pehê pe. (Aja rahâ, amô we Kirisutu rehe har pehê pe ihê amu'e ta rî.) ²⁵ Aja akwa. A'erehe ihê amanô ym we ta rî. Pehê namô ihê axo we ta rî. Aja rahâ, pehê ke ihê amu'e we ta axo rî. Aja rahâ, tapijar te'e we Kirisutu rehe pejurujar katu te we rî. Aja rahâ, pehê rury katu te we ta pexo. ²⁶ Pe, amô we pehê namô ihê axo rahâ, Jesu Kirisutu pe: "Ne jô riki katu te me'e ke" aja

pepandu ta. A'e riki kyndaha ngi ihê ke muhem ta, a'erehe aja pepandu ta.

Pexoha katu aja pexo katu

²⁷ Apo amô we apandu ta. Kirisutu rehe har myrandu katu rehe panduha ihî. Ame'e myrandu ke amô mu'e, aja pexoha katu ta me'e te'e. Aja rahâ, pehê pexoha rehe har ihê ahendu ta. Pehê rehe ihê asak ta aho my. Aho ym ta my. Pehê rehe har ihê ahendu ta. Kirisutu rehe pejurujar katu te we rî. Pehi-jar ym. Aja ihê ahendu ta. Aja rahâ, katu te. Myrandu katu rehe amô ta jurujar katu. Ame'e ke peputar, a'erehe ame'e ke pehê johu pepandu pandu. Peteihar aja pepandu pandu. Ame'e rehe ihê ahendu ta tî. Aja rahâ, katu te tî. ²⁸ Pehê ke amô ta mupyrara rahâ, a'eta ngi pekye ym. Pehê py'ahu te'e pehendu aja pemujekwa a'eta pe. Aja rahâ, a'eta ma'eha ke pemujekwa. (Kirisutu ke a'eta putar ym.) A'erehe mupyraraha renda pe a'eta oho ta ame'e ta ke a'eta, aja pemujekwa. Pehê anî. Tupâ muhâ katu ame'e ta ke pehê, aja pemujekwa katu. A'e riki pehê ke muhâ katu ta. ²⁹ Pehê pe Tupâ pandu: "Pehê rehe katu asak. Kirisutu rehe pejurujar katu. Amô we tî. Ehe har pepandu pandu peho tî. A'erehe pehê ke amô ta mupyrara ta tî" aja Tupâ pandu. ³⁰ Ihê aja pehê tî. Mu'eharan ta namô peje'e je'e hû tî. Aja pexo tî. Aja rahâ ame'e ta mu'e ame'e ke pemukanim ta tî. A'erehe ihê aja pehê tî. Yman ame'e ta namô ihê aje'e je'e hû tî, aja pekwa. Apo aja ihê axo tî. Aja pehendu tî.

2

Kirisutu rehe har

¹ Kirisutu riki pehê py'a ke mâtâ. Pehê rehe a'e ipy'a katu, a'erehe pehê ke muhury katu. Tupâ'â namô pehê juehe katu pexo. Amô ta rehe pepy'a katu. Amô ta rehe pepyrara pesak tî. ² Ko apandu pehê pe. Ihê aja juja katu te pekwa pekwa pexo tî. Jumaî ym ha namô pexo. Pe py'a katu pehê juehe. Peteihar aja pexo. Aja rahâ, ihê ke pemuhury katu te ta. ³ Ma'e ke pema'ema'e rahâ, amô ta pandu my: "Mâ! Katu hû peme'e ta." Ame'e panduha peputar my? Mâ peja ym aja. "Mâ! Jande jô katu te" aja ym pekwa pekwa pehê juehe har. Amô ta katuha riki pehê 'ar koty te we aja pekwa katu pexo. Amô ta 'ar koty te we pehê katuha ke aja ym pekwa pekwa pexo tî. ⁴ Amô ta pe kuja pepandu katu: "Pehê namô jama'ema'e ta" aja. Pe, ame'e ta pehê pe: "Pehê namô jande jama'ema'e ta tî" aja. Juja katu te ma'ema'eha ngâ jupe. Aja katu. Pehêma'e ke rehe jô pesak ym pexo. ⁵ Jesu Kirisutu ukwa katuha aja mā peja pekwa pekwa katu pexo tî. "Mâ! Ihê katu te ihê"

aja ym te panduha a'e. Kuja Kirisutu ukwa katu:

⁶ “Tupā aja a'e tī. Aja te'eha a'e ixo. Ima'e pyrātāha namō Tupā aja a'e ixo ta, aja ukwa jupe my? Anī. Aja ym riki.

⁷ Kuja a'e ukwa tī. Upa katu te ywa pe ixo ame'ē ta ke jeje a'e hijar. Tupā aja ame'ē ke hijar uwyr tī.

Awa aja te'e a'e uwyr. Te'e paraky ame'ē ke aja a'e ixo.

⁸ Katu te a'e jupe, aja ym a'e ukwa.

Tupā rehe a'e hendu katu. A'erehe a'e manō. Myra ngā mupia ame'ē ke rehe a'e manō.

⁹ Manōha ngi mukwera katu muhem. A'erehe katu te ame'ē ke a'e aja Tupā mu'am.

Pe, ywa kupe koty mujywy raho. A'erehe amō ta 'ar koty te we a'e katuha aja mu'am.

A'e aja me'ē amō nixōi te.

¹⁰ Aja rahā: 'Jesu' aja her ke hendu ame'ē ta ipynarāi pe wapyk ta. (Ame'ēja ipy'a ke moī moī katuha ke mujekwa ta.)

Aja upa katu te ngā wapyk ta. Ywa pe har ta wapyk ta tī. Aja ipy'a ke moī moī katu ta ehe. Kome'ē ywy keruhū pe har ta aja tī. Ipy'a ke moī moī katu ta ehe tī. Mupyraraha renda pe ihī, ame'ē ta aja tī. Ipy'a ke moī moī katu ta ehe tī.

Upa katu te ngā ipy'a ke moī moī ta ehe tī.

¹¹ Pe: 'Jesu Kirisutu riki sawa'e te' aja upa katu te ngā pandu ta.

Pe, Jesu rehe har katu ma'e pandu rahā, Tupā pe: 'Ne jō riki katu te me'ē ke' aja pandu ta tī. A'e riki jande pái keruhū te.”

Pexoha katu aja ngā pe pemujekwa

¹² Pehē riki ihē rehe katu ame'ē ta ke. Ihē apy'a katu ame'ē ta ke pehē tī. Pesarahā! Pehē namō ihē axo rahā, ma'e ke ihē apandu pehē pe. Ame'ē rehe pehendu katu. Apo pehē namō axo ym. Ko amō we panduha ke pehē pe ihē amondo axo. Ame'ē rehe pehendu katu ta me'ē te'e tī. Kuja. Pehē ke Tupā muhā katu. A'erehe ma'e peka'u te'eha pema'eha ngi pehē ke a'e poir, ame'ēja saka. A'erehe mō peja ma'e peka'u te'eha ke pema'e ym. Amā we ame'ē ke pema'e ta my, ame'ē pekyjeha namō katu ame'ē ke jō pema'ema'e. ¹³ Ima'e pyrātāha ke Tupā muwyr pehē pe. A'erehe a'e putar ame'ē ke pema'ema'e tar katu. Pehendu tar katu ehe tī.

¹⁴ Upa ma'e ke pema'e rahā, pehē ruryha namō pema'e pexo. Peje'ē hātā tā ha namō aja ym pema'e. ¹⁵ Aja rahā: “Pehē katu ym” aja amō ta pandu ym ta. Pehē py'a juhyk, aja Tupā ra'y'r ta katu aja pexo tī. Kome'ē ywy keruhū pe pexo. A'ep ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ē ta ixo. Jaxer ame'ē ta aja

tī. Ixo tī. Ame'ē ta namō pexo rahā, pehē riki amō kotyhar ta ke aja pemujekwa ta me'ē te'e. Katu ame'ē ta ke pehē aja pemujekwa ta me'ē te'e. ¹⁶ Aja rahā, myja ngā ke Tupā muhā katu, ame'ē rehe har ngā pe pepandu pandu. Ame'ē ke pehē pe ihē amu'e katu, aja pemujekwa ihē pe. Aja rahā: “Pesarahā! Siri ok ta pe har ta katu” aja ihē apandu ta. Kirisutu jywy rarahā, aja ihē apandu ta. Aja ihē rury katu axo.

¹⁷ Kirisutu rehe pejurujar katu, a'erehe Tupā pe pepandu: “Ko jande riki nema'e ta ke. Jande py'a jamōi moī katu nde rehe” aja pepandu. Pe, Tupā rehe har pehē pe ihē apandu katu te we axo rī. A'erehe pehē py'a pemoī moī katu te we ehe. A'erehe ihē ke amō ta jukwa ta my? (Aja Tupā rehe ihē apy'a katuha ke ihē amujekwa ta ngā pe.) Aja rahā, ihē rury katu ta axo. Pehē aja ihē rury katu ta axo tī. ¹⁸ Aja pehē tī. Pehē rury katu ta me'ē te'e. Ihē aja pehē rury katu ta pexo tī.

Pehē koty Timo ke ihē amondo ta

¹⁹ Jesu riki jandema'e sawa'e te. A'e putar rahā, pahar pehē koty Timo ke ihē amondo ta. Pe, pehē ngi Timo jywy rarahā, pehē rehe har a'e pandu ta uwyr ihē pe tī. Aja rahā, (katu pexo aja ahendu rahā,) ihē rury katu ta ihē axo. ²⁰ Ihē aja a'e jō pehē rehe a'e jumupyai ixo tī. Myja pexoha apo my, aja pehē rehe har a'e jumupyai ixo. ²¹ Amō ta anī. Juehe har ixoha rehe har jō sehar ta usak usak ixo. Jesu Kirisutu rehe har pandu tar ym. Ame'ē parakya ke ma'ema'e tar ym. ²² Timo riki paraky katu. Aja a'e mujekwa katu pehē pe. Ame'ē rehe har pekwa katu. Ipái aja ta'y'r tī. Mokōihar ta paraky katu. Aja ihē namō myrandu katu ke Timo pandu pandu tī. (Ihē ra'y'r aja a'e.) ²³ Myja se ihē axo ta my? Kyndaha ngi ihē ahem ta my? Ame'ē ke ihē akwa rahā, pahar pehē koty Timo ke ihē amondo ta. Aja akwa. ²⁴ Pe, Tupā putar rahā, ihē atu pehē rehe asak ta aho. Yman ym rahā ihē asak ta aho.

Pehē koty Eparondi ke ihē amondo ta

²⁵ Eparondi ke pehē koty ihē amondo ta me'ē te'e, aja akwa. Ihē mu aja a'e. Tamatarer ke a'e werur ihē pe. Pehē pemuwyr ame'ē ke a'e werur. Se Hom ok ta pe ihē namō myrandu katu ke a'e pandu pandu tī. Mujekwa katu tī. ²⁶ Ma'e ahyha ke a'e pyhyk, aja pehendu. Pehendu aja a'e ukwa rahā, jumupyai ixo tī. Apo pehē rehe a'e usak tar katu tī. ²⁷ Jete riki. Ma'e ahyha ke a'e pyhyk. Tate manō. Anī. Tupā pyrara usak ehe. A'e ke rehe jō ym pyrara usak. Ihē rehe pyrara usak tī. A'erehe manō ym. Manō rahā, i'ar koty te we ihē pyai ta tipe tī. ²⁸ Anī. A'e manō ym. A'erehe pahar pehē koty a'e ke ihē amondo tar katu. Pe, pesak ehe rahā, pehē rury katu ta. Aja rahā, ihē

apyaiaha ke upa kanim ta tĩ. ²⁹ Pehẽ koty a'e uhyk rahã, ipo ke pepyhyk pyhyk katu ingi. Pehẽ ruryha namõ pepyhyk katu ingi. Pesak ehe rahã: "Ne jõ riki katu te me'ẽ ke" aja Tupã pe pepandu. Pehẽ mu aja ipo ke pepyhyk katu ingi. Eparondi aja me'ẽ sawa'e ta rehe har: "Katu ame'ẽ ta ke a'eta" aja pekwa pekwa katu tĩ. ³⁰ Myrandu katu ke a'e pandu pandu. Kirisutu pe paraky ame'ẽ ke a'e tĩ. Arahã tate a'e manõ. Pyraraha ngi kyje ym a'e. Myrandu katu pandu pandu. A'erehe Eparondi aja me'ẽ sawa'e rehe har: "Katu ame'ẽ ke a'e" aja pekwa pekwa pexo. Se Hom ok ta pe pehẽ pexo ym. A'erehe marã ka ym ihẽ py'a ke pemãtãha. A'erehe a'e riki ihẽ py'a ke mãtã katu.

3

"Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha

Nixói te nde pe" aja Tupã pandu

¹ Ihẽ mu ta! Amõ we ihẽ amupininim ta. Pesarahã! Jandema'e sawa'e te kotyhar ta ke pehẽ, a'erehe pehẽ rury katu pexo. Amukwehe pehẽ pe ihẽ apandu, ame'ẽ juja katu te paper pinim ke pehẽ pe ihẽ amondo axo. Ihẽ py'a jukwa ym riki. Ihẽ amondo rahã, pejuruja katuha ke pehijar ym ta. ² Amõ mu'eha ta rehe pesak te'e. Ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'ema'e hũ. Muka'u te'e hũ amõ ta ke tĩ. Amõ pিরer ke jupã ta me'ẽ te'e, aja riki a'eta mu'e. (Ipirer ke jupã rahã, Tupã kotyhar ta te ke a'eta, aja a'eta ukwaha jupe naĩ.) ³ Anĩ. Jande atu Tupã kotyhar ta ke. Ame'ẽ jakwa katuha ke Tupã moĩ, jande py'a rehe. I'ã ke jande py'a rehe moĩ. A'erehe ixotyhar ta ke aja jakwa katu. A'erehe Tupã rehe jande py'a ke jamoĩ moĩ katu. Jesu Kirisutu namõ jande juehe katu jaxo. A'erehe jande rury katu. Ipirer rehe mangaha ke amõ ta moĩ rahã, Tupã kotyhar ta ke aja a'eta ukwaha naĩ. Jande anĩ.

⁴ Ihẽ atu ihẽ aputar rahã, ame'ẽ pিরer jupãha ke rehe ihẽ ajuruja katu ta tipe. Ima'e ma'eha ke rehe amõ jurujar katu rahã, ko ihẽ riki i'ar koty te we ihẽ ajuruja katu ta tipe. ⁵ Ihẽ mãi pusu ngi a'ar. Pe, awa po waja mahapyr aker rahã, ihẽ pিরer ke amõ jupã. Aja rahã, jundẽu awa te ke ihẽ, aja amujekwa. Menjamĩ rainõ ke ihẽ. Ihẽ pái ta riki jundẽu awa ta ke. Jundẽu awa ramũi ta ukwaha rehe ihẽ ahendu katu tĩ. Parise ta kotyhar ke ihẽ. (Ame'ẽ ta riki Moise je'ẽha rehe hendu katu te.) Aja ihẽ tĩ. Ahendu katu ehe tĩ. ⁶ Ame'ẽ ke rehe amõ ta hendu katu te. Aja ihẽ aputar katu te tĩ. A'erehe Jesu kotyhar ta ke ihẽ amupyrara hũ axo kwe. Amõ koty a'eta ukwa, aja ihẽ akwaha naĩ, a'erehe ihẽ amupyrara hũ a'eta ke axo. Moise je'ẽha rehe amõ hendu katu te rahã, katu ame'ẽ ke a'e, aja ukwaha jupe naĩ. Aja

ihẽ tĩ. Nixói ma'e aka'u te'eha ama'eha ihẽ pe, aja ihẽ akwaha ihẽ jupe naĩ.

⁷ Pe, ihẽ axoha riki katu te, aja akwaha naĩ. Apo ame'ẽ ymanihar axoha riki jaxer aja akwa katu apo 'y. Kirisutu rehe ihẽ ajuruja katu, a'erehe aja ihẽ akwa katu apo 'y. ⁸ Jete. Upa katu te jaxer riki, aja akwa katu apo 'y. Pe, amõ koty ihẽ akwa. Amõ riki ymanihar 'ar koty te we katuha. Jesu Kirisutu rehe har ihẽ akwa. Ame'ẽ riki i'ar koty te we katuha. Jesu riki ihẽma'e sawa'e te. Ehe har ihẽ akwa katu apo 'y, a'erehe ymanihar akwaha ke ihẽ ahijar. Ame'ẽ jaxer aja akwa. Aja rahã, Kirisutu kotyhar te aja ihẽ axo. ⁹ Pe, Kirisutu namõ ihẽ juehe katu ihẽ axo. Moise je'ẽha rehe ihẽ ahendu katu, a'erehe ihẽ ke Tupã muhã katu my? Anĩ. Aja ym. Ko Kirisutu rehe ihẽ ajuruja katu, a'erehe ihẽ ke Tupã muhã katu 'y. Jete. Upa Kirisutu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke Tupã muhã katu ta kũ. ¹⁰ Kuja ihẽ aputar apo 'y. Kirisutu rehe har jõ ihẽ akwa tar katu te we hũ ihẽ axo rĩ. Tupãma'e pyrãtãha ke aja tĩ. Akwa tar katu te we hũ ihẽ axo tĩ. Kirisutu ke a'e mukwera katu muhem rahã, pyrãtãha namõ mukwera katu muhem. Ame'ẽ ke ihẽ akwa tar katu te we ihẽ axo tĩ. Kirisutu ke amõ ta mupyrara. A'e aja ihẽ ke amõ ta mupyrara ta aja ihẽ aputar apo tĩ. A'e manõ. A'e aja ihẽ aputar katu tĩ. ¹¹ Pe, manõ ame'ẽ ta ke Tupã mukwera katu ta muhem rahã, ko ihẽ ke a'e mukwera katu ta muhem tĩ. Aja ihẽ aputar tĩ.

Kirisutu ixoha aja ihẽ axo tar katu tĩ

¹² Upa katu te ehe har ihẽ akwa katu, aja ym ihẽ apandu. Uhyk ym we rĩ. Upa katu te akwa ym we rĩ. A'erehe tapijar te'e we ihẽ ajumu'e axo. Jesu Kirisutu riki ihẽ ke muhã katu. Ixotyhar ke ihẽ. A'erehe tapijar te'e we ehe har ihẽ ajumu'e axo tĩ. ¹³ Ihẽ mu ta! Ko pehendu katurahã! Ehe har akwa katu te ha ke uhyk ym we rĩ. Aja akwa katu. Kuja ihẽ axo ta apo 'y. Ymanihar ihẽ axoha rehe har ihẽ akwa akwa ym ta axo. Apo har kupe koty ma'e ihẽ ruwa koty ihĩ ame'ẽ ke rehe ihẽ akwa akwa ta axo. ¹⁴ Kuja riki. Jesu Kirisutu kotyhar ke ihẽ, a'erehe Tupã pandu ta: "Ywa pe ejur" aja. Ame'ẽ rehe aharõ katu axo, a'erehe Kirisutu rehe har ihẽ tapijar te'e we ajumu'e ihẽ axo.

¹⁵ Jande johu Tupã rehe har jakwa katu ame'ẽ ta ke jande. Yman ehe har jakwa katu ame'ẽ ta ke jande. Aja me'ẽ ta rahã, jande johu Kirisutu rehe har tapijar te'e we jajumu'e ta me'ẽ te'e. Aja amõ ta putar ym rahã, amõ koty ukwa rahã, ame'ẽ ke Tupã mujekwa ta. (Aja rahã, Kirisutu rehe har ukwa tar katu tĩ.) ¹⁶ Pe, Kirisutu rehe har jajumu'e. Aja tapijar te'e we jaxo ta me'ẽ te'e. Jamu'e katu te we ta me'ẽ te'e tĩ.

Ywa pe har ta aja pehē a'erehe pexoha katu pexo

¹⁷ Ihē mu ta! Mā peja ihē axoha aja pehē johu tī. Myja katu jaxoha my? Ame'ē ke jamujekwa pehē pe. Aja amō ta ixoha katu rahā, pesak katu a'eta rehe. A'eta aja pehē tī. Pexoha katu tī. ¹⁸ Amō amō we hū apandu pehē pe. Ihē apyaiha namō apandu we ta amō tī. Kuja. Amō ta heta ixo. A'eta ixoha riki amō koty. Jaxer riki. Ame'ē ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe Kirisutu muhepy. A'erehe myra ngā mupia ame'ē ke rehe a'e manō. Ma'e ka'u te'eha ke tapijar te'e we amō ta ma'ema'e ixo. A'erehe huwajan ta aja a'eta ixo rī. ¹⁹ Mupyraraha renda pe a'eta oho ta. Ma'e ka'u te'eha ma'eha rehe jō ipy'a ke a'eta moī moī. Tupā rehe moī ym. Kome'ē ywy keruhū pe ixoha rehe har jō a'eta ukwa ukwa ixo tī. Ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'ema'e rahā, katu aja a'eta ukwaha jupe naī. Huxī ym riki.

²⁰ Jande riki amō koty. Ywa pe har ta aja jande. Jande muhāha rehe jaharō hū jaxo. Jesu Kirisutu riki jande muhāha. Jaharō hū jaxo ehe. Ywa ngi a'e wyjy ta uwyr. A'e riki jandema'e sawa'e te. ²¹ Jande rete ke a'e muruwak ta kŷ. Apo jande pitu te'e riki. Ima'e rete ke katu te ame'ē ke. A'erehe a'e aja jande ke a'e muruwak ta kŷ. Pyrātāha namō jande ke a'e muruwak ta kŷ. A'erehe upa katu te ngā hendu katu te ehe. Upa katu te. Pyta we ym ta.

4

Pehē py'a pemujywywyr pehē juehe

¹ Ihē mu ta! Pehē rehe ihē apy'a katu. Pehē rehe ihē asak tar katu tī. Ihē ke pe-muhury katu. Pehē ngi ihē ruxī ym. Ko apandu pehē pe. Kirisutu rehe pejurujar katu. Ame'ē ke pehijar ym. Tapijar te'e we pejurujar katu ehe pexo.

² Ko kūjā ta pe ihē apandu. Ewo pe. Syn pe amō. (Peje'ē je'ē pehē jupe, aja ihē ahendu.) A'erehe mā peja pehē py'a pemujywywyr katu pehē juehe. Kirisutu rehe pejurujar katu. A'erehe pehē anam ta aja pehē.

³ Sa'e! Nde erepandu ame'ē ke nde erema'ema'e katu. Ihē namō myrandu katu ke nde erepandu pandu. Apo apandu nde pe. Ame'ē kūjā ta pe epandu katu, Ewo pe. Syn pe tī. Aja rahā, a'eta py'a jywywyr ta a'eta juehe. Yman ame'ē kūjā ta riki ihē namō myrandu katu ke pandu pandu hū tī. Amō sawa'e aja tī. Keremē ke. Amō ta heta aja tī. Ame'ē ta ihē namō myrandu katu ke pandu pandu tī. Upa ame'ē ta rer ke ima'e paper rehe Tupā mupinim katu. Uhā te hū ame'ē ta rer ke ame'ē paper rehe ihi.

Pehē rury katu aja pexo katu

⁴ Kirisutu namō pehē juehe katu pexo. A'erehe pehē rury katu pexo. Aja te'eha

pexo. Ko riki apandu we tī. Mā peja pehē rury katu pexo.

⁵ Mā peja upa amō ta rehe katu ame'ē ta ke pehē, aja pexo katu. Sawa'e te jywywyr tate. ⁶ Upa ma'e ke rehe pejumupyai ym pexo. Ame'ē rehe har Tupā namō pepandu. Inamō pepandu rahā, ma'e ke nixōi te pehē pe ame'ē ke pepandu ipe. "Ne jō riki katu te me'ē ke" ame'ē panduha namō pepandu ipe. ⁷ Jesu Kirisutu kotyhar ta ke pehē. A'erehe pehē py'a ke Tupā muhury katu ta. Ipy'a muhuryha ke amō ukwa katu. Tupā riki muhury katu rahā, i'ar koty te we katuha.

Ma'e katu ame'ē ke jō pehē py'a rupi pekwa pekwa pexo

⁸ Ihē mu ta! Ko a'ejōhar panduha ke apandu pehē pe apo 'y. Kuja. Ma'e katu ame'ē ke jō pehē py'a pe pekwa pekwa pexo. "Mā katu ko" aja amō ta pandu, ame'ē rehe har pehē py'a pe aja tī. Pekwa pekwa pexo tī. Jete har te ke aja tī. Ame'ē rehe har pekwa pekwa pexo tī. Ma'e ke muhuxī ym amō ke, ame'ē rehe har aja tī. Pekwa pekwa pexo tī. Katu ame'ē ke ma'ema'e, ame'ē rehe har aja tī. Pekwa pekwa pexo tī. Ma'e jaxer ai ym ame'ē rehe har aja tī. Pekwa pekwa pexo tī. Amō ta rehe ipy'a katu, ame'ē rehe har aja tī. Pekwa pekwa pexo tī. "Peme'ē panduha katu" aja amō ta pandu, ame'ē rehe har aja tī. Pehē py'a pe pekwa pekwa pexo tī. Aja rahā, pekwa pekwa pexo aja pema'ema'e ta. (A'erehe ma'e katu ame'ē ke jō pehē py'a pe pekwa pekwa katu pexo.) ⁹ Ma'e ke ihē amu'e pehē pe. Aja pema'ema'e katu tī. Ihē axoha rehe pesak. Aja pexo tī. Pe, pehē namō Tupā ixo katu ta. Jande py'a ke muhury katu ame'ē ke a'e.

Ihē pe tamatarer pemuwyr a'erehe pehē pe apandu: "Katu pehē"

¹⁰ Jandema'e sawa'e te kotyhar ke ihē. A'erehe ihē rury katu te hū. Tupā pe ihē apandu tī: "Ne jō riki katu te me'ē ke" aja. Heta te hū jahy kanim, pe, apo ihē rehe pehaihu katu tī. Ihē pe tamatarer pemuwyr tī. Aja ihē rehe pehē pepy'a katu, aja pemujekwa katu ihē pe. A'erehe ihē rury katu te hū ihē. Ihē rehe peharāi, aja ym apandu. Ihē rehe peharāi ym. Tamatarer pemuwyrriha pemanga tipe. Ame'ē ke akwa katu. Anī. Marā ka ym tamatarer ihē pe pemuwyrriha. Ame'ē ke akwa katu tī. ¹¹ Ihē rehe ma'e ke pema'ema'e ym rahā, ihē apyrara ym axo. Upa ma'e ihē axoha rehe ihē rury katu. Aja ihē akwa katu. ¹² Ihēma'e ym te aja ihē axo rahā, ihē rury katu axo. Ihēma'e hū aja axoha ke ihē akwa katu tī. Aja axo rahā, ihē rury katu tī. Aja ihē ajumu'e katu. A'erehe ihē myahy te rahā, ihē rury katu. Ihē āpū rahā, aja tī. Ihē rury katu tī. Ihēma'e ym te rahā, aja tī. Ihē rury

katu tî. Ma'e heta rahâ, aja tî. Ihê rury katu tî. Aja te'eha ihê. Amô amô renda pe ihê axo rahâ, ihê rury katu. ¹³ Upa katu te ma'e ke ihê rehe uhyk rahâ, ihê rury katu. Pyrâtâha ke ihê pe Kirisutu muwyr, a'erehe ihê rury katu.

¹⁴ Pe, ihê apyrara rahâ, ihê rehe pehaihu katu. Aja rahâ, katu tiki. ¹⁵ Siri ok ta pe har ta ke pehê. Masendo ywy pe pexo. A'ep myrandu katu ke ihê apandu pandu py pehê pe. Pe, pehê ngi ihê aho rahâ, pehê jô riki ihê pe ma'e ke peme'ê katu. Aja pekwa katu. Pehê jô ma'e ke rehe pekyty'y ym ihê pe. Ihê apyrara rahâ, pehê jô pepyai tî. ¹⁶ Pe, Tesaron ok ta pe ihê axo rahâ, ihêma'e ke nixói te. Arahâ ihê pe tamatarer ke pemuwyr. Jete. A'engi mokôihar pemuwyr tî. ¹⁷ Ame'ê ke ihê apyhyk rahâ, ihê rury katu. Ame'ê rehe jô ym. Tupâ koty pehêma'e ke ihî hû ta, aja saka. Ame'ê pehêma'e het-aha ke ihê aputar katu riki. ¹⁸ Jete. Upa katu te ihê pe pemuwyr. Ame'ê ke upa ihê apyhyk. Pemuwyr te hû. Upa ma'e ihê aputar ame'ê ke kohî apo. Pemuwyr ame'ê ke Eparondi werur. A'erehe i'ar koty te we ihêma'e kohî. Pemuwyr ame'ê ke Tupâ koty ma'e pihe katu, ame'êja saka. Tupâ hury katu ehe. Ymanihar ta Tupâ rehe ipy'a moî moî rahâ, ma'e pihe katu ame'ê ke mutakâxi. Hapy, ame'êja mutakâxi. Aja ihê pe pehê pemuwyr ame'ê ke tî. (Tupâ ke pemuhury katu ame'ê ke tî.) ¹⁹ Pe, pehêma'e ke upa katu te nixói te rahâ, ame'ê ke Tupâ me'ê me'ê ta, pehê pe. Jande japy'a katu ehe ame'ê ke a'e. Ima'e ma'e ke upa ym te ta. Jesu Kirisutu namô pehê juehe katu pexo, a'erehe pehê pe a'e me'ê me'ê katu. ²⁰ Tupâ riki jande pái keruhû. "Ne jô riki katu te me'ê ke" aja japandu pandu katu. Aja te'eha ta. "Amen." Ame'ê: "A'e tÿ."

Katuha ke Páu mondo

²¹ Pehê koty Tupâ kotyhar ta ixo. Jesu Kirisutu kotyhar ta ke a'eta tî. A'eta pe katuha ke ihê amondo axo. Se Hom ok ta pe amô ta ixo. Pehê mu ta aja a'eta tî. A'eta mondo ixo tî. Pehê pe katuha ke mondo ixo tî. ²² Se Tupâ kotyhar ta ixo. Upa ame'ê ta pehê pe katuha ke mondo ixo tî. Kapitâ keruhû rok pe Jesu kotyhar ta amô ta ixo. Kapitâ keruhûma'e parakyha ta ke ame'ê ta. Ame'ê ta katuha ke mondo ixo pehê pe tî.

²³ Jesu riki jandema'e sawa'e te. Mâ peja johu pehê rehe Jesu Kirisutu usak katu.

Upa.

Koro ok ta pe har ta pe Páu mupinim

Hom ok ta pe Páu ixo. Jesu rehe har a'e pandu pandu ixo, ame'e ke amō ta putar ym. A'erehe kyndaha pe a'e ke amō ta kynda raho. A'ep a'e ixo rahā, kome'e paper ke a'e mupinim.

Koro ok ta pe Jesu kotyhar ta ixo. Ame'e ta pe amō ta amō koty mu'e ixo. Kuja: "Jesu katu te ame'e ke a'e. Anī. Tupā aja ym a'e" aja mu'e naī.

Ame'e mu'eha ke Páu mukanim tar katu, a'erehe a'e mu'e katu. "Jete har te ke. Jesu Tupā a'e tī" aja mu'e katu. "Mā peja pehē ke amō ta muka'u te'e ym" aja Koro ok ta pe har ta pe Páu mupinim.

Jesu kotyhar ta pe: "Thē mu ta" aja Páu pandu.

Koro ok ta pe Jesu kotyhar ta ixo

Ame'e ta pe paper pinim ke Páu mondo

¹⁻² Pehē riki Koro ok ta pe har ta ke. Tupā kotyhar ta ke pehē tī. Ko pehē pe paper pinim ihē amondo axo. Ihē Páu. Ko Timo ihē namō ixo tī. Jande mu aja a'e. Jesu Kirisutu mondo ame'e ke ihē. Aja Tupā putar katu. Kirisutu rehe pejurujar katu tī. A'erehe jande mu ta aja pehē tī.

Mā peja pehē rehe Tupā ipy'a katu te hū. Mā peja pehē py'a ke a'e muhury katu. A'e riki jande pāi keruhū.

Myrandu katu rehe pehendu rahā, Jesu rehe pejurujar katu

³ Tupā namō japandu rahā, pehē rehe har japandu. Arahā: "Ne jō riki katu te me'e ke" aja japandu ipe. Aja te'eha jande. Tupā riki Jesu Kirisutu pāi keruhū. Jesu riki jandema'e sawa'e te. ⁴ Jesu Kirisutu rehe pejurujar katu, aja jahendu, a'erehe: "Ne jō riki katu te me'e ke" aja Tupā pe japandu. Tupā kotyhar ta rehe pehē pepy'a katu, aja jahendu tī. A'erehe: "Ne jō riki katu te me'e ke" aja japandu ipe tī. ⁵ Myrandu katu rehe pehendu py rahā, Tupā namō jurujar katu ame'e ta ixo ta, aja pehendu. Jete har te ke ame'e. A'erehe Jesu rehe pejurujar katu. Tupā namō ixo ta, aja pehendu. A'erehe amō ta rehe pehē pepy'a katu tī. Tupā namō pexo ta, ame'e ke pekwa katu. Ame'e ke pehē ngi mukanim ym te ta awa. Ywa pe ihī katu, ame'ēja saka. ⁶ Awa ta rehe Tupā ipy'a katu te hū. Ame'e ke rehe pehendu py rahā, jete har te ke aja pekwa. A'erehe pehē py'a pemuruwak. Pehē pexoha katu aja pemuruwak tī. Pe, myrandu katu pehē koty amō ta pandu pandu oho. A'erehe amō amō ta hendu katu tī. Aja kome'e ywy keruhū rupi tī. Myrandu katu pandu pandu

oho tī. Pe, ngā py'a muruwak tī. Ixoha katu aja muruwak tī. ⁷ Awa ta rehe Tupā ipy'a katu te hū, ame'e ke Epar riki mu'e katu pehē pe. Jande japy'a katu ehe ame'e ke a'e tī. Jande aja Kirisutu pe a'e paraky ixo tī. Tupā je'ēha ke a'e pandu pandu, ame'e riki ima'e parakyha ke. Pehē koty jande jaho ym, a'erehe a'e riki Tupā je'ēha ke pandu pehē pe. (A'erehe pehendu katu ta me'e te'e ehe.) ⁸ Tupā'ā riki pehē pepy'a rehe ihī katu, a'erehe amō ta rehe pepy'a katu aja jande pe Epar pandu.

Pehē rehe har Tupā namō japandu pandu

⁹ A'erehe pehē rehe har jahendu rahā, Tupā namō pehē rehe har japandu pandu. Aja te'eha jande. Kuja inamō japandu:

—Jande pāi keruhū! Koro ok ta pe har ta pe ma'e ke nde ereputar ame'e ke emujekwa katu. Nde erekwa katu ame'e ke Ne'ā muwyr. Ame'e namō nde ereputar ame'e ke emujekwa katu ngā pe — aja Tupā namō japandu.

¹⁰ Aja rahā, Tupā putar, aja pexo katu ta kī. A'e putar ame'e ke pema'ema'e ta kī tī. Aja rahā, katu ame'e ke jō pema'ema'e katu ta. Amō we Tupā rehe har pekwa katu te we ta tī. ¹¹ A'e jō riki pyrātā te hū ame'e ke. Ame'e pyrātāha namō pehē py'a mā peja a'e mātā katu. Aja rahā, pehē ke amō ta mupyrrara rahā, pehē py'ahu te'e pehendu ta kī. ¹² Ixotyhar ta pe ma'e katu ame'e ke a'e me'e me'e ta kī. A'e ixo ame'e renda pe me'e me'e ta kī. Ame'e renda rupi wera te hū. (Aja rahā, Tupā a'ep ixo, aja mukewa katu.) "Ihēma'e ta ke" aja a'e pandu, a'erehe ma'e katu ame'e ke pehē pe a'e me'e me'e ta tī. A'erehe jande pāi keruhū namō pepandu rahā: "Ne jō riki katu te me'e ke" aja pepandu ipe. Pehē rury katuha namō aja pepandu.

¹³ Satana kotyhar ta ke jande kwe. (Ājā ramūi a'e.) Apo Tupā ra'yr koty jande ke Tupā muruwak. A'erehe Ta'yr kotyhar ta ke jande apo 'y. Ta'yr rehe a'e ipy'a katu te. Pe, Ta'yr pandu ame'e ke rehe jahendu katu jaxo rahā, jande rehe Tupā usak katu. Ymanihar jaxoha aja ym jande apo 'y. Satana kotyhar ta aja jaxo rahā, ymanihar jaxoha namō jaxo. Katu ym aja. ¹⁴ Apo anī. Ta'yr kotyhar ta ke jande apo 'y, a'erehe Satanama'e pyrātāha ngi jande ke Ta'yr muhem. Upa jaka'u te'eha ke jama'ema'e. Ame'e ke rehe Ta'yr muhepy. A'erehe jande rehe Tupā ipy'a jwywr katu tī.

Kirisutu rehe har

¹⁵ Tupā rehe usak ym te awa. Kirisutu rehe awa usak, a'erehe Tupā rehe usak, ame'ēja saka tī. Tupā a'e tī. 'Ar nixói te rahā, pete'e a'e ixo. Upa katu te ma'e ke a'e mujā. Ame'e 'ar koty te we a'e katu te ha ke. ¹⁶ A'e ixo, a'erehe upa katu te ywa

rehe ihĩ ame'ẽ ke Tupã mujã. Upa katu te kome'ẽ ywy keruhũ pe ixo, ame'ẽ ta ke mujã tĩ. Awa usak, ame'ẽ ke mujã. Usak ym, ame'ẽ ke mujã tĩ. Kuja awa usak ym ame'ẽ ta ke mujã tĩ. Je'ẽha rahoha ta ke mujã. (Ame'ẽ ta rehe usak ym awa.) Ame'ẽ tama'e kapitã keruhũ ta ke mujã tĩ. (Ame'ẽ ta rehe usak ym tĩ.) Upa katu te ame'ẽ ta ke a'e mujã tĩ. Kirisutu je'ẽha rupi upa katu te mujã. Upa katu te mujã, ame'ẽ kapitã keruhũ te Kirisutu. ¹⁷ Kome'ẽ ywy keruhũ nixói te rahã, pete'e a'e ixo. A'e ixo, a'erehe upa katu te ma'e ke henda pe katu aja ihĩ tĩ. ¹⁸ A'e riki jurujar katu ame'ẽ tama'e kapitã keruhũ. Pe, jurujar katu ehe ame'ẽ ta riki hete aja. Iãkã aja riki Kirisutu. (Aja rahã, ixotyhar ta hendu katu ehe.) A'e riki jurujar katu ehe ame'ẽ ta ke muhã katu. Tupã ra'yr ke a'e. A'e riki manõha ngi kwera katu py uhem. A'erehe upa katu te ma'e ke ihĩ, ame'ẽ ta 'ar koty te we a'e katu te ha ke. ¹⁹ Upa katu te Tupã aja Ta'yr a'e tĩ. Juja katu te a'eta tĩ. Aja Tupã putar katu. ²⁰ Tupã pandu:

—Ihẽ ra'yr riki upa katu te ma'e ke mukatu ta ihẽ pe tĩ — aja.

Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe Ta'yr manõ, a'erehe Tupã hury katu ngã rehe tĩ. Upa katu te a'e mukatu, hury katu ngã rehe tĩ. Kome'ẽ ywy keruhũ pe ixo, ame'ẽ ta rehe hury katu. Ywa rehe ma'e mujã, ame'ẽ ke ihĩ. Ame'ẽ mukatu tĩ. Ame'ẽ ta rehe hury katu tĩ.

Tupã rehe katu ame'ẽ ta ke pehẽ apo 'y

²¹ Tupã rehe har pehẽ py'a pe pekwa ym te pexo kwe. Pexo ai te'e, a'erehe huwajan ta aja pexo. Pehẽ py'a pe ma'e jaxer ame'ẽ ke pekwa pekwa pexo tĩ, a'erehe huwajan ta aja pexo tĩ. ²² Pe, ehe katu ame'ẽ ta ke pehẽ apo 'y, aja pehẽ ke a'e muruwak. Ta'yr manõ, a'erehe pehẽ ke a'e muruwak katu. Aja rahã, a'e ixo ame'ẽ pe pehẽ ke a'e muhyk katu ta. Pehẽ riki katu te ame'ẽ ta ke aja a'e muhyk katu ta. Pehẽ py'a juhyk ame'ẽ ta aja tĩ. Pehẽ ke muhyk katu ta tĩ. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehẽ pe aja pehẽ ke a'e muhyk katu ta tĩ.

²³ Kuja katu tiki. Jesu rehe tapijar te'e we pejuruar katu pexo rĩ. Ehe har pejumu'e katu te we pexo rĩ. Myrandu katu ke pehendu rahã, myja Tupã namõ amõ ixo katu ta, aja pehendu. Pejuruar katu ehe tĩ. Tupã namõ pexo ta, ame'ẽ pekwa katuha ke pemukanim ym ta me'ẽ te'e. Ame'ẽ myrandu katu ke kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta pe amõ ta pandu pandu oho. Ame'ẽ ke ihẽ apandu pandu axo tĩ. Ame'ẽ rehe ihẽ aparaky axo. Ihẽ Páu.

Tupãma'e miasu ke ihẽ

²⁴ Jesu rehe har ngã pe ihẽ apandu pandu, a'erehe ihẽ ke amõ ta mupyrara. (A'erehe pehẽ pe katu tĩ. Ehe har pehẽ pe kome'ẽ

paper rehe ihẽ amujekwa tĩ.) A'erehe ihẽ ruryha namõ ihẽ py'ahu te'e ahendu. Kirisutu ke amõ ta mahy hũ. Ame'ẽ mahyha a'ewan ym we rĩ. Jurujar katu me'ẽ ta riki Kirisutu rete aja saka. Pe, ame'ẽ ta ke amõ ta pyrara hũ. Ihẽ ke aja rĩ. Ihẽ ke mupyrara hũ ngã ixo tĩ. Aja rahã, Kirisutu pyrarahe ke ihẽ riki amumba ta rĩ. ²⁵ Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta pe Tupã je'ẽha ke ihẽ amu'e katu. Ame'ẽ parakyha ke Tupã me'ẽ ihẽ pe. Pehẽ pe aja tĩ. Amu'e katu tĩ. Upa katu te ima'e je'ẽha ke ihẽ apandu katu ngã pe. ²⁶ Yman ima'e je'ẽha ke kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta pe a'e mujekwa ym rĩ. Apo ixotyhar ta pe a'e mujekwa katu 'y. ²⁷ Kuja a'e ukwa. Pehẽ py'a rehe Kirisutu ihĩ katu. Ame'ẽ ke yman a'e mujekwa ym rĩ. Apo ame'ẽ ke ixotyhar ta pe a'e mujekwa katu. Mã katu te hũ ame'ẽ ke ame'ẽ. Ima'e katu te ha ke pesak ta tĩ. Ame'ẽ ke yman mujekwa ym tĩ. Apo upa ame'ẽ ke a'e mujekwa katu tĩ.

²⁸ Kirisutu rehe har upa ngã pe japandu pandu. Upa jande jakwa katuha namõ upa ngã ke jamu'e katu. "Pejuruar katu ehe" aja japandu ngã pe tĩ. Aja rahã, aja pame katu te Tupã ruwa koty jamuhyk ta, ame'ẽja saka. "Ko Kirisutu kotyhar ta ke. Ehe har ukwa katu te ame'ẽ ta ke" aja jamuhyk ta. ²⁹ Ame'ẽ ke rehe ihẽ aparaky hũ. Ima'e je'ẽha ke ihẽ apandu, ame'ẽ riki ihẽma'e parakyha ke. Ima'e pyrãtã te ha ke Kirisutu muwyr ihẽ pe. A'erehe ima'e je'ẽha ke ihẽ apandu hũ.

2

Ihẽma'e aparakyha rehe har apandu ta

¹ Ko pehẽ pekwa katu aja ihẽ aputar. Pehẽ rehe har Tupã namõ ihẽ apandu pandu te hũ. Ihẽ aparaky hũ, ame'ẽja saka. Raoniséi ok ta pe har ta rehe har aja tĩ. Pehẽ rekoha juramã rupi upa katu te ihẽ rehe usak ym ame'ẽ ta rehe har aja tĩ. Tupã namõ apandu pandu tĩ. ² Kuja Tupã namõ ihẽ apandu:

—Jande pái keruhũ! A'eta py'a ke emãtã katu. Peteihar aja mã peja a'eta ipy'a katu a'eta juehe ixo. Mã peja nde rehe har a'eta ukwa katu te. Aja rahã, ka'u te'e ym ta. Kirisutu rehe har nde eremujekwa, ame'ẽ ke a'eta ukwa katu te ta tĩ. Yman ehe har ngã pe nde eremujekwa ym. Apo nde eremujekwa katu 'y — aja ihẽ apandu inamõ.

³ Upa ma'e ke Tupã ukwa katu te a'e. Ame'ẽ ke Kirisutu mujekwa jande pe. Pe, Kirisutu rehe har amõ ukwa katu rahã, Tupã ukwa katuha ke a'e ukwa ta tĩ.

⁴ Ko pehẽ pe ihẽ amupinim aĩ. Te'e amõ ta pandu. Aja je'ẽ hãtã tã pehẽ namõ. Mã peja pehẽ ke a'eta muka'u te'e ym. Ame'ẽ ta panduha rehe pehendu rahã: "Mã! Katu" aja pekwha naĩ. Anĩ. Ame'ẽ je'ẽha namõ mã peja pehẽ ke muka'u te'e ym. ⁵ Pehẽ namõ ihẽ axo ym. Pe, pehẽ rehe har ihẽ py'a

pe ihē akwa akwa axo. Kirisutu rehe pehē johu pejurujar katu te. Pehijar ym, aja ihē ahendu, a'erehe ihē rury katu axo.

Kirisutu namō pehē juehe katu pexo

⁶ Jesu Kirisutu rehe pejurujar katu a'erehe pepandu: “A'e riki jandema'e sawa'e te” aja pehē py'a pe pemu'am. A'erehe inamō pehē juehe katu pexo. ⁷ Mā peja pahar a'e ke pehijar ym. Myra rapo yyp yihon, aja inamō pexo katu. (Pehijar ym.) I'y tiha oho, aja ehe har pejumu'e katu te we pexo rī. Pehē ke Epar mu'e, aja pejurujar katu te we rī. Tupā namō pepandu rahā: “Ne jō riki katu te me'ē ke” aja pepandu ipe.

⁸ Pesak katurahā! Kirisutu rehe har pehē ke amō muka'u te'e rahā, katu ym tiki. Ngā ukwaha namō muka'u te'e. Jaxer ke ame'ē ukwaha. Ame'ē ke hamūi ta ukwaha ke ngā ukwa ixo. Kirisutu mu'e aja ym ame'ē. Pe, Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta ukwaha ke namō muka'u te'e tī. Ame'ē ke Kirisutu mu'e aja ym tī. ⁹ Kirisutu uwyr rahā, awa te'e a'e aja kome'ē ywy keruhū pe a'e ixo. Tupā a'e tī. Juja katu te a'eta tī. ¹⁰ Inamō pehē juehe katu pexo. A'erehe Kirisutu rehe har pekwa katu te, aja pexo. Amō Tupā je'ēha rahoha ta riki kapitā keruhū ta ke. Ame'ē ta 'ar koty te we Kirisutu pyrātā te hū ha.

Pehē ke Tupā muhā katu

¹¹ Pehē py'a rehe Kirisutu ihī, ame'ē riki pehē pīrer ke pejupā, ame'ēja saka. (Ame'ē ke ixotyhar ta ke pehē, aja mujekwa.) Ame'ē ke amō mujā ym. Kirisutu mujā ame'ē ke. Aja rahā, ma'e peka'u te'eha ke pema'e tar katu rahā, pepandu ta: “Anī. Japutu'u ta ingi” aja. (Aja rahā, ame'ē ma'e peka'u te'eha pema'eha ngi pehē ke Kirisutu muhem.) ¹² Pe, y pe pehē ke amō mujahuk rahā, Kirisutu namō pehē ke amō ta jyty, ame'ēja saka. Aja rahā, pexo ai te'e, ame'ē ke pehijar aja pemujekwa. Pe, y ngi pehē ke amō muhem rahā, Kirisutu namō pehē ke Tupā mukwera katu muhem, ame'ēja saka tī. Aja rahā, pexoha pyahu, aja pexo. Pejuruja katu ehe, a'erehe Kirisutu namō pehē ke a'e mukwera katu muhem, ame'ēja saka.

¹³ Yman pema'ō ame'ēja saka pehē. Ma'e peka'u te'eha ke pema'e, a'erehe pema'ō, ame'ēja saka. Amō awa ta aja pehē. Jundēu awa ta ym. Amō awa ta ke pehē, a'erehe pema'ō ame'ē ta ke pehē kwe tī. Apo anī. Kirisutu namō pehē juehe katu pexo 'y. A'erehe pehē ruhā te hū aja pexo apo 'y. Ma'e jaka'u te'eha ke jande johu jama'ema'e. Ame'ē ke jande py'a ngi Tupā juhyk. Pe, jande rehe ipy'a ke a'e mujywy. ¹⁴ Upa jandema'e ma'e jaka'u te'eha jama'ema'eha ke paper rehe amō mupinim, ame'ēja saka riki. Pe, ame'ē paper ke Tupā munixoi te

'y. Kirisutu manō, ame'ē myra ngā mupia ame'ē ke rehe ame'ē paper ke Tupā munixoi te 'y. (Aja upa katu te mukanim.) ¹⁵ A'erehe amō ta ke ājā ta mukye, ame'ē ke Kirisutu mukanim 'y. Myra ngā mupia ame'ē ke rehe a'e manō rahā, ājā tama'e pyrātāha ke a'e muputu'u. Ame'ē ke a'e mujekwa ngā pe. A'erehe upa ngā ukwa katu apo 'y. (A'erehe ājā ta ngi ngā kyje ym ta me'ē te'e.)

Mu'eharan ta rehe pehendu ym

¹⁶ Pesarahā! Ma'e ke pe'u, ame'ē rehe har katu ym, aja mu'eharan ta pandu. Ame'ē ta rehe pehendu ym. Amō ma'e wera rahā, Tupāma'e ame'ē, a'erehe peparaky ym, aja pandu tī. Jahy pihun te rahā, aja tī. Peparaky ym tī. Jundēu awa tama'e putu'uha 'ar rahā aja tī. Peparaky ym tī, aja a'eta mu'e tī. Upa aja mu'eharan ta mu'e ame'ē ke rehe pehendu ym. ¹⁷ Upa ame'ē ta riki ma'e mujekwaha jō. Kuja. Yman rahā uwyr ame'ē ke mujekwa. Ame'ē uwyr apo 'y. Kirisutu a'e. A'erehe mu'eharan ta rehe pehendu ym. ¹⁸ A'eta rehe pehendu ym, a'erehe pexoha riki katu ym aja amō ta pandu naī. Mā peja pemukahem ym. Ame'ē ta riki Tupā je'ēha rahoha ta rehe ipy'a moī moī katu, aja a'eta pandu. Pehē aja ym. (Tupā je'ēha rahoha ta rehe pehē py'a pemoī ym.) A'erehe pexoha katu ym aja pandu naī tī. Katu ym a'eta juehe aja a'eta pandu a'eta jupe. Ame'ē riki te'e. (A'eta katu te aja ukwaha.) Ixeraiha aja a'eta usak, a'erehe ukwa katu te aja a'eta pandu naī tī. A'erehe a'eta katu te aja a'eta jupe ukwaha naī. ¹⁹ Ame'ē ta Kirisutu kotyhar ta ym apo. Anī. Hijar oho.

Kirisutu riki jurujar katu ame'ē ta ākā aja saka. (Aja rahā, ixotyhar ta hendu katu ehe.) Jurujar katu ame'ē ta hendu katu ehe rahā, pyrātāha ke a'e muwyr ngā pe. (Jurujar katu ame'ē ta Kirisutu rete aja saka.) Hajy amō ke pyrātā katu. Mutariha aja tī. Pyrātā katu tī. (Aja Kirisutu namō ixotyhar ta juehe katu ixo rahā, Tupā putar aja ehe har ukwa katu te we ta ixo.)

Awama'e ukwaha rehe pehendu ym

²⁰ Kirisutu riki manō rahā, inamō pema'ō ame'ēja saka tī. Aja rahā, Tupā rehe hendu ym ame'ē ta ukwaha ngi pehē ke a'e muruwak. A'erehe Tupā rehe hendu ym ame'ē ta aja pexo rahā, katu ym tiki. ²¹ A'eta pandu:

—Kome'ē mi'u pe'u ym. Pemanga ym tī. Pepyhyk ym te tī — aja.

²² Ame'ē mi'u amō u'u. A'engi pusu ngi uhem riki. A'erehe a'eta pandu ame'ē ke awa ta ke te'e pandu ame'ē ke jō. A'etama'e ukwaha ke mu'e, ame'ē jō. (A'erehe upa ame'ē rehe pehendu ym.) ²³ Jete! Hurryha namō Tupā je'ēha rahoha ta rehe ipy'a ke a'eta moī moī rahā, a'eta ukwa katu te, aja

mujekwa naĩ. A'eta katu ym a'eta juehe aja a'eta jupe naĩ. Aja rahā, ukwa katu te, aja mujekwa naĩ tĩ. Ma'e ke u'u ym te rahā aja tĩ. Ukwa katu te, aja mujekwa naĩ tĩ. Pe, upa ame'ē ta aja ma'ema'e rahā, ipy'a pe ma'e ka'u te'eha ma'eha ke ukwa ukwa ixo. Ame'ē ke muputu'u ym. (Pe, ukwa ukwa ixo, aja a'eta ma'ema'e ixo tĩ.) Katu ym aja. A'erehe ame'ē mu'eharan ta rehe pehendu ym pehē.

3

Ywa pe har ma'e katu ame'ē ke pekwa pekwa pexo

¹ Kirisutu ke Tupā mukwera katu muhem rahā, pemañōha ngi pehē ke a'e mukwera katu muhem tĩ, ame'ēja saka. A'erehe pexoha pyahu aja pexo katu. A'erehe ywa pe pehē pexo, aja pekwa pekwa pexo. (Aja rahā, Tupā putar ame'ē ke pema'ema'e, ame'ē rehe har pekwa pekwa pexo tĩ.) Ame'ē ywa pe Tupā rake Kirisutu wapyk uĩ. Ijywa katu koty wapyk. (Aja rahā, katu te ame'ē ke a'e, aja mujekwa katu.) ² Ywa pe ma'e ke ihĩ. Ame'ē rehe har pekwa pekwa pexo. (Aja rahā, Tupā putar ame'ē ke pema'ema'e ta.) Kome'ē ywy keruhū pe ma'e ke ihĩ, ame'ē rehe har pekwa pekwa ym pexo. (Aja rahā, kome'ē ywy keruhū pe har ta aja ma'e peka'u te'eha ke pema'e ym ta tĩ.) ³ Aja rahā, pemañō, ame'ēja saka pexo. A'erehe kome'ē ywy keruhū pe har ta ma'e ke rehe har pekwa pekwa ym pexo. Tupā namō pehē juehe katu pexo. Aja rahā, Kirisutu ixoha te aja pexo katu tĩ. Ame'ē ke Tupā mujekwa ym we rĩ. (Kome'ē ywy keruhū pe har ta pe mukewa ym we rĩ.) ⁴ Pe, Kirisutu jywywyr rahā, inamō pexo ta tĩ. Katu te ha namō a'e jywywyr ta. (Arahā upa ngā pe pexoha te ke Tupā mujekwa katu ta.)

Pexo ai te'e kwe

⁵ Pesarahā! Ma'e ka'u te'eha ke kome'ē ywy keruhū pe har ta ma'ema'e tar katu. Aja pehē tĩ. Ame'ē ke pemukanim ta me'ē te'e. Kuja! Amō kūjā rehe peka'u te'e ym. Amō sawa'e rehe peka'u te'e ym tĩ. Pehē py'a pe ma'e jaxer ame'ē ke pekwa pekwa pexo ame'ē ke peputu'u ingi. Pekwa'u te'e ym. Amō tama'e ke rehe pehē py'a pemoĩ ym tĩ. Ame'ē ta rehe pehē pemoĩ rahā: "Ko tupā" aja ame'ē rehe pehē pekwa. Katu ym aja. ⁶ Upa aja me'ē ke amō ta ma'ema'e. Aja rahā Tupā je'ēha rehe hendu ym. A'erehe ame'ē ta ke Tupā mahy hū ta. ⁷ Aja pehē kwe tĩ. Pexo ai te'e kwe tĩ.

⁸ Apo upa amō we ma'e ke pehijar ta me'ē te'e. Kuja. Peparahy ym. Peje'ē je'ē hū ym tĩ. Amō ta rehe har katu ym peje'ē ym tĩ. Amō ta rehe pehē juru ai ym tĩ. ⁹ Amō ta pe te'e ym pehē tĩ. Yman aja te'e pexo ame'ē

ke pehē tĩ. Apo ame'ē pexoha ke pehijar ta me'ē te'e.

Pexoha pyahu aja pexo katu

¹⁰ Apo pehē py'a pe katu ame'ē ke jō pekwa pekwa pexo. Pehē py'a pyahu, ame'ēja saka. Ame'ē ke Tupā moĩ. A'e riki pyahu aja mujā. Amō amō we rahā, ame'ē ke a'e mukatu te we ixo rĩ. Aja rahā, a'e katu te ha aja pehē tĩ. Aja rahā, juehe har pehē pe a'e mujekwa katu te we ta rĩ. ¹¹ Ixotyhar ta pyahu aja ixo. A'erehe juja katu te awa ta ipe. Amō koty koty awa ta ke aja ym ipe. Ko jundēu awa ta ke aja a'e ukwa ym. Ko jundēu awa aja ym ame'ē ta ke aja a'e ukwa ym tĩ. Ko ipirer jupā ame'ē ta ke aja a'e ukwa ym tĩ. Ko ipirer jupā ym ame'ē ta ke aja ukwa ym tĩ. Ko amō awa ta aja ukwa ym tĩ. Ko ukwa ym te ame'ē ta ke aja ukwa ym tĩ. Ko miasu ta ke aja ukwa ym tĩ. Ko miasu ym ame'ē ta ke aja ukwa ym tĩ. Upa awa ta juja katu te ipe. Kirisutu jō riki katu te me'ē ke. Upa jurujar katu ame'ē ta py'a rehe a'e ihĩ katu. A'erehe upa ixotyhar ta juja katu te ipe.

Amō ta rehe pepy'a katu

¹² Pehē riki Tupā kotyhar ta ke. Pehē rehe a'e ipy'a katu. Pehē rehe a'e katu usak tĩ. A'erehe ixotyhar ta ke aja a'e muruwak. A'erehe amō ta rehe pepyrara pesak katu ta me'ē te'e. Pepy'a katu amō ta rehe tĩ. Pahar je'ēha pemujywywyr ym amō ta pe tĩ. Pahar peparahy ym amō ta rehe tĩ. "Mā! Katu te me'ē ke jande" aja ym pekwa pekwa pehē juehe har. ¹³ Pehē pe jaxer amō ta ma'e rahā, peje'ē ym a'eta pe. Pehē py'a pemujywywyr katu ehe tĩ. Pehē pe amō je'ē je'ē hū rahā, pahar pehē py'a pemujywywyr ehe. Pehē rehe Kirisutu ipy'a jywywyr, aja pehē py'a pemujywywyr amō ta rehe tĩ. ¹⁴ Amō we tĩ. Kuja riki katu te ame'ē ke. Amō ta rehe pepy'a katu. Aja rahā, pehē katu te pehē juehe pexo.

¹⁵ "Myja ihē axo ta my? Ma'e ihē ama'e ta my?" aja pexo rahā, mā peja pehē py'a ke Kirisutu muhury katu. Aja rahā, pehē pema'eha rehe: "A'e tũ" aja a'e pandu tĩ. (Aja ym rahā, pema'e ym ma'e ke.) "Peteihar aja pexo tĩ. Pehē kotyhar ta namō pehē juehe katu pexo" aja Tupā mujekwa katu pehē pe. Aja rahā pehē py'a ke a'e muhury katu tĩ, aja pekwa ta. Pe, Tupā pe: "Ne jō riki katu te me'ē ke" aja pepandu katu.

Tupā rehe har pejyngar katu

¹⁶ Kirisutu je'ēha ke pehē py'a pe pemupyta katu. Katu te ame'ē ke pemu'e katu pehē jupe. Ukwa katuha ke pehē pe Tupā muwywyr, ame'ē namō pemu'e katu pehē jupe. Tupā je'ēha ke pejyngar. Tupā rehe har pejyngar tĩ. Tupā mujekwa ame'ē ke pejyngar tĩ. Tupā rehe pejyngar rahā:

“Ne jō riki katu te me’ē ke” aja pehē py’a pe pekwa pekwa pexo ehe har. ¹⁷ Upa katu te pema’ema’e, ame’ē ke Jesu je’ēha rupi pema’ema’e. Upa katu te pepandu ame’ē ke Jesu je’ēha rupi pepandu tī. A’e riki jandema’e sawa’e te. Pejuruja katu ehe, a’erehe Tupā namō pepandu rahā: “Ne jō riki katu te me’ē ke” aja pepandu ipe. A’e riki jande pāi keruhū.

Kirisutu kotyhar ta ma’ema’eha, ame’ē rehe har

¹⁸ Ixawa’e katu me’ē ta! Pehē pe apandu apo ‘y! Pehē riki Kirisutu kotyhar ta ke, a’erehe pehē sawa’e ta rehe pehendu katu ta me’ē te’e.

¹⁹ Hakehar katu me’ē ta! Pehē pe apandu apo ‘y! Pehē rakehar ta rehe pepy’a katu. Peje’ē je’ē hū ym a’eta pe.

²⁰ Kurumī ta aja tī. Kūjātāi ta aja tī. Ta’yn ta aja tī. Kirisutu kotyhar ta ke pehē tī, a’erehe upa katu te nde pāi pandu ame’ē ke rehe pehendu katu. Ne māi rehe aja tī. Pehendu katu tī. Aja rahā, katu tiki. Aja rahā, Tupā ke pemuhury katu, ame’ēja saka.

²¹ Ko ipāi ta pe ihē apandu katu. Pehē ra’yr ta ke pemuparahy ym. Pehē rajyr ta ke aja tī. Pemuparahy ym tī. Imāi ta pe apandu tī. Pehē membyr ta ke pemuparahy ym tī. Pemuparahy rahā, a’eta jupyai ta ixo. Katu ym aja. A’erehe pemuparahy ym.

²² Ko miasu ta pe ihē apandu apo. Sehar pehē jar ta ixo. Upa katu te ame’ē ta pandu ame’ē ke rehe pehendu katu. Amō ta riki ijar usak u’am rahā jō paraky katu. Aja rahā, ijar pandu ta: “Pehē katu” aja ukwaha jupe. Aja ym pehē. Tupā rehe pehē py’a pemoī moī katu, a’erehe peparaky katu. Pemuka’u te’eha aja ym peparaky. ²³ Peparaky rahā, peparaky katu. Tupā pe peparaky pexo, aja pekwa pekwa pexo. A’erehe peparaky katu. Pehē jar ta rehe jō peparaky pexo, aja ym pekwa pekwa pexo. ²⁴ Tupā riki ma’e ke pehē pe me’ē ta, aja pekwa pekwa pexo. Ixotyhar tama’e ke a’e mupyta katu. Yman rahā, a’e me’ē ta pehē pe. Pesarahā! Kirisutu riki pehē jar te. Peparaky ipe, aja pekwa pekwa pexo. ²⁵ Katu ym ame’ē ke amō ma’e rahā, aja juja Tupā mujywyr ta ipe. Awa ta rehe juja katu te a’e usak. A’erehe katu ym ame’ē ke amō ma’ema’e rahā, ame’ē ke a’e mupyrara ta tī.

4

¹ Ko miasu jar ta pe ihē apandu apo. Penupā ym, miasu ta ke. A’eta paraky katu rahā, pemuhepy katu a’eta pe tī. Pesarahā! Pehē jar keruhū ywa pe ixo tī, aja pekwa pekwa pexo. (Kirisutu a’e.) A’erehe katu ame’ē ke miasu ta pe pema’ema’e tī.

Tupā namō pepandu katu

² Ma’e ke rehe har Tupā namō pepandu pandu rahā, pahar ame’ē rehe har peputu’u ym. Pepandu katu te we rī. Aja te’eha pehē. Peta kī. Aja rahā, pepyhī ym ta pexo. (Aja rahā, tapijar te’e we Tupā namō pepandu pandu katu ta.) Tupā namō pepandu rahā: “Ne jō riki katu te me’ē ke” aja pepandu ipe tī. ³ Kirisutu rehe har ihē apandu. (Ame’ē ke amō ta putar ym. A’erehe ihē ke kyndaha pe amō ta kynda raho.) A’erehe kyndaha pe ihē axo apo. Pe, Tupā namō pepandu rahā, jande rehe har pepandu tī. Kuja pepandu ipe:

—Páu ta ke emupoir. Aja rahā, ne je’ēha ke a’eta pandu pandu katu ta. Yman Kirisutu rehe har ngā ukwa ym, ame’ē ke a’eta mujekwa katu ta apo — aja Tupā namō pepandu katu.

⁴ Kuja inamō pepandu tī:

—Páu pandu rahā, mā peja Kirisutu rehe har a’e mujekwa katu te. Aja rahā, katu tiki — aja inamō pepandu ihē rehe har.

Amō ta pe Tupā je’ēha pemujekwa katu

⁵ Jesu rehe jurujar ym ame’ē ta ixo. Ame’ē ta namō pexo rahā, pekwa katuha namō pexo katu. Amō amō rahā, ame’ē ta rehe pesak rahā, Tupā je’ēha ke pepandu katu ngā pe. Ame’ē angaha ke pemukanim ym. ⁶ Amō ta namō pepandu rahā, panduha katu ame’ē ke pepandu. Jaxer aja ym pepandu. Pehē pe amō pandu: “Myja my?” Aja rahā, ame’ē ke pemujekwa katu ipe rahā, katu tiki.

Koro ok ta pe har ta pe Páu rehe har Tik mujekwa ta

⁷⁻⁸ Tik ke pehē koty ihē amondo ta. Jande mu aja a’e tī. Ihē apy’a katu ehe ame’ē ke a’e tī. Ihē aja Kirisutu rehe a’e paraky ixo. Ima’e je’ēha ke a’e pandu, ame’ē riki Tikma’e parakyha. Tik pandu ame’ē ke a’e ma’ema’e katu. Pehē koty uhyk rahā, upa ihē rehe har pandu ta pehē pe. A’erehe pehē koty ihē amondo ta kī. Myja jande johu jaxo, ame’ē rehe har pehē pe a’e mujekwa ta tī. Aja rahā, pehē ke muhury katu ta. ⁹ Inamō One oho ta tī. Jande mu aja a’e tī. Ihē apy’a katu ehe ame’ē ke a’e tī. A’e pandu ame’ē ke a’e ma’ema’e katu. Pehē kotyhar ke a’e. Sehar myrandu ke upa katu te a’eta jumokōi pandu ta pehē pe.

Katuha ke ngā mondo

¹⁰ Arita riki katuha ke mondo ixo pehē pe. Ihē namō kyndaha pe a’e ixo. Katuha ke Mak mondo ixo tī. Manambe anam ke a’e. Ehe har ihē apandu pehē pe kwe. Pehē koty a’e uhyk rahā, pehē rury katuha namō ipo ke pepyhyk katu ingi, aja ihē apandu kwe. ¹¹ Josue amō her Jusu. Katuha ke a’e mondo ixo tī. Ame’ē mahapyr jundēu awa ta ke. Ma’e Arita, Mak, Josue. Jundēu awa

ta ngi har a'eta mahapyr jō ihē namō Tupā rehe har pandu pandu. Ta'yr rehe jurujar katu ame'ē ta pe Tupā pandu katu: "Ihē kotyhar ta ke pehē apo 'y. Aputar katu" aja. Ame'ē je'ēha pyahu ame'ē ke ame'ē mahapyr sawa'e ta mujekwa katu ngā pe. Ihē namō mujekwa katu. Ihē ke a'eta mahapyr muhury katu tī.

¹² Epar riki katuha ke mondo ixo a'e tī. A'e riki pehē kotyhar tī. Jesu Kirisutu rehe a'e paraky tī. Ima'e je'ēha ke pandu, ame'ē riki Eparma'e parakyha ke. Pehē rehe har Tupā namō a'e pandu pandu hū.

—Mā peja Koro ok ta pe har ta py'a ke emātā katu. Aja rahā, jurujar katuha ke a'eta hijar ym ta. Nde rehe har a'eta ukwa katu te. Aja ixo 'y. Upa katu te nde ereputar ame'ē ke a'eta ukwa katu te, aja mā peja a'eta ixo tī — aja pehē rehe har Tupā namō Epar pandu pandu hū.

¹³ Jete! Ihē apandu katu. Pehē rehe har Tupā namō a'e pandu pandu hū. Raoniséi ok ta pe har ta rehe har aja tī. Tupā namō pandu pandu hū tī. Iera ok ta pe har ta rehe har aja tī. Tupā namō pandu pandu hū tī. Ame'ē rehe ahendu tī. ¹⁴ Ruk riki katuha ke pehē pe mondo ixo a'e tī. Nduke a'e. Jande japy'a katu ehe ame'ē ke a'e. Nema riki katuha ke pehē pe mondo ixo a'e tī.

¹⁵ "Katuha ke jande jamondo jaxo" aja Jesu kotyhar ta pe pepandu. Raoniséi ok ta pe ixo ame'ē ta pe pepandu tī. Jande mu aja ame'ē ta tī. Amō kūjā pe aja tī, ma'e Nin pe. Jandema'e katuha pepandu ipe. Hok pe Jesu kotyhar ta jy'ar. Ame'ē ta pe jandema'e katuha ke pepandu tī.

¹⁶ Kome'ē paper pinim rehe upa pesak rahā, Raoniséi ok ta pe har ta koty pemondo tī. A'ep Jesu kotyhar ta usak katu ta tī. Aja Raoniséi ok ta pe har ta amō paper pinim pehē pe mondo rahā, ame'ē rehe pesak katu tī. ¹⁷ Kuja Aki pe pepandu katu:

—Kirisutu rehe nde ereparaky erexo. Ame'ē ke ehijar ym — aja pepandu ipe. (Tupā je'ēha ke a'e pandu, ame'ē riki ima'e parakyha ke.)

Ihē atu amupinim aī

¹⁸ Ko ihē po pe te'e ihē amupinim aī. Ihē Páu. Katuha ke pehē pe ihē amondo axo. Ko kyndaha pe ihē axo. Tupā namō pepandu rahā, ihē rehe har pepandu ipe.

Mā peja pehē rehe Tupā ipy'a katu te hū.
Upa.

Tesaron ok ta pe har ta pe Páu mupinim Peteñhar ke

Tesaron ok ta pe har ta pe Tupã je'êha ke Páu pandu pandu. Ame'ê ke hendu rahã, amô amô ta jurujar katu ehe. A'erehe Jesu rehe a'eta jurujar katu. Jesu kotyhar ta ke apo 'y. Aja jundêu awa ta jurujar katu ehe tĩ. Aja jundêu awa aja ym ame'ê ta jurujar katu ehe tĩ.

Peteñ jahy a'ep Páu mukanim. Pe, ame'ê ok ta ngi oho. Korin ok ta pe oho. A'ep a'e ixo rahã, Timo uhyk uwyr ehe. Tesaron ok ta ngi a'e uhyk uwyr ehe. Pe, upa Tesaron ok ta pe har ta rehe har a'e pandu ipe, Páu pe. Myja Jesu kotyhar ta ixo my, ame'ê rehe har a'e pandu ipe. Apo Jesu kotyhar ta ke Páu muhury tar katu. Ame'ê ta pe amô we Tupã je'êha ke a'e mujekwa tar katu tĩ. A'erehe kome'ê paper pinim ke Páu mondo ixo.

Jesu rehe jurujar katu ame'ê ta pe Páu pandu: "Ihê mu ta" aja.

Tesaron ok ta pe Jesu kotyhar ta ixo ame'ê ta pe Páu mupinim

¹ Tesaron ok ta pe har ke pehê. Jesu rehe pehê pejurujar katu ame'ê ta ke pehê. Ko pehê pe paper pinim ihê amondo axo. Ihê Páu. Ko Sir ihê namô ixo tĩ. Timo aja tĩ. Ihê namô ixo tĩ.

Tupã riki jande pái keruhũ. Jesu riki jandema'e sawa'e te. A'eta rehe pejurujar katu. Ixotyhar ta ke pehê.

Mã peja pehê rehe Tupã ipy'a katu te hũ. Mã peja pehê py'a ke a'e muhury katu tĩ.

Pehê rehe har Tupã namô ihê apandu

² Tupã namô pehê rehe har japandu pandu. Aja rahã: "Ne jô riki katu te me'ê ke" aja jande japandu ipe. Aja te'eha japandu pandu. ³ Tupã riki jande pái keruhũ. Inamô pehê rehe har japandu pandu. Pehê pejurujar katu ehe, ame'ê rehe har amô ta pe pepandu pandu. Aja jakwa jaxo rahã: "Ne jô riki katu te me'ê ke" aja Tupã pe japandu. Amô ta rehe pepy'a katu, a'erehe ame'ê ta rehe pehaihu katu tĩ. Aja jakwa jaxo rahã: "Ne jô riki katu te me'ê ke" aja Tupã pe japandu tĩ. Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te rehe peharô katu te pexo tĩ. Aja jakwa jaxo rahã: "Ne jô riki katu te me'ê ke" aja japandu ipe tĩ.

Pexoha ke amô ta pe pemujekwa

⁴ Jande mu ta! Pehê rehe Tupã ipy'a katu, aja jakwa katu. A'erehe pehê pe a'e mujekwa: "Ihê koty pehê py'a pemuruwak. Ihêma'e wan ta pehê" aja. A'erehe Tupã kotyhar ta ke pehê apo 'y. ⁵ Pehê pe myrandu katu ke japandu. Ame'ê riki jete har te ke aja jakwa katu. Pe, Tupãma'e pyrãtãha ke pehê

pe jamujekwa tĩ. Jande namô I'ã ma'ema'e katu tĩ. Amukwehe pehê namô jaxo rahã, katu jande jaxoha, ame'ê ke pekwa. Aja rahã Tupã rehe pehê pejurujar katu ta my, ame'ê ke japutar. ⁶ (Jete. Pejurujar katu ehe.) A'erehe jande aja pehê ke amô ta mupyrara tĩ. Tupã rehe ipy'a ym ame'ê ta mupyrara pehê ke. Jesu aja pehê ke ame'ê ta mupyrara tĩ. Pehê ke amô ta mupyrara hũ tipe. Anĩ. Tupã je'êha rehe pehê rury katuha namô pejurujar katu rĩ. Ame'ê pehê rury katuha ke pehê pe Tupã'a me'ê. ⁷ Pexoha ke amô ta pe pemujekwa. A'erehe pehê aja Jesu kotyhar ta tĩ. Masendo wyy pe ixo ame'ê ta ke a'eta. Pehê aja ame'ê ta ke amô ta mupyrara tipe tĩ. Anĩ. Hury katuha namô ame'ê ta jurujar katu ehe tĩ.

⁸ Yman Masendo wyy rupi Tupã je'êha ke pepandu pandu peho. Ngere wyy rupi pepandu pandu peho tĩ. Jesu rehe har pepandu pandu peho. Pesarahã! Pehê rehe har aja tĩ. Amô amô wyy pe har ta pehê rehe har ukwa tĩ. Tupã rehe pejurujar katu ame'ê ke amô ta ukwa. A'erehe amô wyy rupi ame'ê pejurujar katuha rehe har marã ka ym japanduha tĩ. (Upa pehê rehe har ukwa katu.)

⁹ Amô we tĩ. Pehê namô jaxo rahã, myja pehê rok pe jande ke pemuxe katu, ame'ê rehe har a'eta pandu pandu. Amô wyy pe har ta pandu pandu. A'erehe ukwa katu tĩ. Yman ma'e'ã riki tupã aja pehê pekwa pehê jupe naĩ tĩ. Myja ame'ê ngi Tupã te koty pehê py'a pemuruwak pemondo. Apo Tupã te rehe pehê py'a pemoi katu. Ame'ê rehe har a'eta pandu pandu katu tĩ. A'erehe ukwa katu tĩ. Tupã riki ixuwe katu te hũ ame'ê ke a'e.

¹⁰ Pe, ywa ngi Ta'yr rehe peharô pexo. Jesu ke a'e. Manôha ngi a'e ke Tupã mukwera katu muhem. Yman rahã Tupã rehe ipy'a ym ame'ê ta ke a'e mupyrara ta. Ame'ê ngi jande ke Ta'yr muhem.

2

Tesaron ok ta pe Tupã je'êha ke Páu pandu pandu

¹ Jande mu ta! Pehê namô jaxo rahã, Jesu rehe heta ngã jurujar katu. Ame'ê ke pekwa katu. ² Pe, pehê rehe jahyk ym rahã we, Siri ok ta pe jande ke amô ta mahy. Tupã rehe ipy'a ym ame'ê ta mahy. Myrandu katu ke japandu, (ame'ê ke ame'ê ta putar ym.) A'erehe jande ke ame'ê ta mahy. Jaxer ai ame'ê ke jande pe ame'ê ta ma'e tĩ. Ame'ê ke pekwa katu. Pe, jande py'a ke Tupã mātã. A'erehe myrandu katu ke pehê pe japandu pandu katu we rĩ. Jande pe Tupã muwyr, ame'ê ke japandu. Amô ta putar ym tipe. Anĩ. Japandu pandu we rĩ. ³ "Mã peja pejurujar katu ehe" aja japandu pehê pe.

Jete har te ke japandu pehê pe. Pehê ke jamujaxer tar katu, a'erehe pehê pe myrandu katu ke japandu my? Anî. Aja ym. Pehê ke jamuka'u te'e ym te ti. ⁴ Jete! Jande rehe Tupã usak katu. Jande pe myrandu katu ke a'e muwyr ti. A'erehe a'e putar aja japandu pandu. Aja te'eha japandu pandu. Sawa'e ta putar aja japandu tar ym. Tupã putar aja jô japandu. Myja me'ê japandu my, ame'ê ke a'e manga. Ukwa tar katu. Pe, ukwa rahâ: "Pehê katu" aja a'e ukwa katu. ⁵ Kuja pekwa katu. Pehê rehe jahyk rahâ, katu japandu my? Aja pehêma'e ke japyhyk my? Anî. Aja ym. Tamatarer japutar, a'erehe pehê pe japandu my? Anî. Aja ym ti. Ame'ê ke Tupã ukwa katu ti. ⁶ "Páu ta katu" aja pepandu ame'ê ke japutar, a'erehe myrandu katu ke pehê pe japandu my? Anî. Aja ym. Ame'ê jande rehe har katu pepandu ame'ê ke japutar ym. Amô ta pandu ame'ê ke japutar ym ti. ⁷ Jande ke Kirisutu mondo, a'erehe jande je'êha rupi pehê pe japandu ta tipe. "Japutar ame'ê ke pemuwyr" aja japandu ta tipe. Anî. Aja japandu ym te. (Pehê ngi japyhyk ym te ma'e ke.) Pehê namô jaxo rahâ, pehê pe jande rury katuha namô japandu pandu. Ta'yn ta pe hury katuha namô imâi pandu pandu. Aja pehê pe japandu pandu ti. ⁸ Pehê rehe japy'a katu, a'erehe myrandu katu ke pehê pe japandu rahâ, katu tiki. Tupã muwyr, ame'ê ke japandu. Jete! Jande ke amô ta jukwa ta tipe rahâ, myrandu katu ke pehê pe japandu we ta rî. Jete! Pehê riki japy'a katu ame'ê ta ke pehê. ⁹ Jete! Kuja pekwa katu. Myrandu katu ke pehê pe japandu rahâ, pehêma'e ke japyhyk ym. Tupã muwyr, ame'ê ke japandu. Jande japaraku hû. Pytun rahâ, japaraku. Wera rahâ aja ti. Japaraku ti. Aja tamatarer ke japyhyk. Ame'ê pe jandema'e ke jajo'ok jo'ok.

Jande jaxoha ke pekwa katu

¹⁰ Pehê riki Jesu rehe jurujar katu ame'ê ta ke. Kuja jande rehe har pekwa katu. Tupã ukwa katu ti. Kuja. Pehê namô jaxo rahâ, Tupã putar ame'ê ke jama'ema'e. Katu ame'ê ke jama'ema'e ti. "Páu ta jaxer ai" aja jande rehe har pepandu ym ti. ¹¹ Ta'yr ta rehe ipâi usak katu, aja pehê rehe jasad katu ti. Ame'ê ke pekwa katu ti. ¹² Kuja. Pehê ke jande jamuhury katu. A'erehe Jesu rehe pehê py'a pemoi moï katu rî. Pehê py'a ke jamâtâ ti. Tupã riki kuja mujekwa. Yman rahâ inamô pexo ta kÿ. "Ko ihê axo ame'ê pe pejur. Ihê katuha ke pesak ta pejur" aja mujekwa. A'erehe Tupã putar, aja mǎ peja pexo katu rî. Aja pehê pe japandu pandu katu jaxo rî.

Tupã je'êha rehe pejurujar katu ame'ê ke amô ta putar ym

¹³ Kuja ti. Jande pe Tupã muwyr, ame'ê myrandu ke pehê pe japandu rahâ, pehendu katu ehe. A'erehe pehê rehe har Tupã namô japandu pandu rahâ: "Ne jô riki katu te me'ê ke" aja japandu ipe. Aja te'eha japandu ipe. Myrandu katu rehe pejurujar katu. Jete riki! Tupã muwyr, aja pekwa katu. Sawa'e muwyr ym, aja pekwa katu ti. Ame'ê myrandu katu rehe pehendu katu. A'erehe Tupã rehe pejurujar katu te we rî. Jesu rehe pejurujar katu ame'ê ta ke pehê. ¹⁴ Jundêi wyw pe Jesu Kirisutu kotyhar ta ixo. Ame'ê ta ke jundêu awa ta mahy. Ame'ê ta aja pehê ke ti. Pehê ke pehê rekoha pe har ta mahy ti.

¹⁵ Yman Tupã je'êha pandu ame'ê ta ke jundêu awa ta jukwa jukwa. Jesu ke ame'ê ta jukwa ti. Jesu riki jandema'e sawa'e te. Apo jande ke ame'ê ta mupyrara ti. Tupã ke ame'ê ta muhury ym. Jesu rehe ngǎ jurujar katu, ame'ê ke a'eta putar ym ti. A'erehe upa sawa'e ta ruwajan ta riki ame'ê ta. ¹⁶ Jundêu awa aja ym ame'ê ta pe myrandu katu ke japandu. Ame'ê ta jurujar katu ehe, a'erehe ame'ê ta ke Tupã muhâ katu ta. Pe, ame'ê myrandu katu japandu ame'ê ke jundêu awa ta mukanim ta tipe. Mukaniha ke manga tipe. Upa ame'ê riki a'eta ka'u te'eha ma'ema'eha ke. Jaxer ai ma'eha ke. Aja te'eha a'eta. Ame'ê ta ke Tupã putar ym apo. A'erehe ame'ê ta ke Tupã mupyrara hû ta apo.

Tesaron ok ta pe har ta rehe ihê asak tar katu ti

¹⁷ Jande mu ta! Pehê ngi jaho. Pe, pehê rehe har jakwa jakwa jaxo. Heta ym jaker rahâ, pehê koty jajywy tar katu ti. ¹⁸ Pehê koty jaho ta tipe. Jahoha ke jamanga tipe jaxo. Pehê koty jajywy tar katu. Ihê Páu. Pehê koty ihê aho tar katu. Ihê amanga hû tipe axo. Anî. Jande ke Satana mupyta riki. (A'erehe arahâ pehê koty ihê ajywy ym we aho.)

¹⁹ Jesu riki jandema'e sawa'e te. A'e jywy rahâ, huwa koty jaxo ta. Arahâ pexo ta a'ep ti. Ame'ê angaha ke rehe jaharô katu jaxo. A'ep pexo ta, a'erehe jande ke pemuhury katu ta ti. Myrandu katu japandu pehê pe rahâ, ame'ê ke rehe pejurujar katu. A'erehe a'ep pexo ta. A'erehe: "Parakyha ke Kirisutu muwyr, ame'ê ke jama'ema'e katu" aja japandu ta, ame'êja saka. ²⁰ Jete riki. A'ep pexo ta ti. A'erehe: "Parakyha ke Kirisutu muwyr, ame'ê ke jama'ema'e katu" aja japandu ta, ame'êja saka. Jande ke pemuhury katu ta ti.

3

Pehê rehe ihê ajumupyai a'erehe Timo ke ihê amondo

¹ Pehē rehe jajumupyaiha ke marā ka ym amō ta muputu'uha. A'erehe: "Ate ok ta pe jande jō japyta" aja japandu. ² Pe, pehē koty Timo ke jamondo. (Pe, a'e jywyr uwyr rahā, pehē rehe har mujekwa ta jande pe. A'erehe jajumupyaiha ke muputu'u ta.) A'e riki jande mu aja. Tupāma'e miasu ke a'e tī. Jande aja myrandu katu ke a'e pandu pandu tī. Kirisutu rehe har a'e pandu pandu. Pehē koty jamondo. Pehē py'a ke a'e mātā we oho rī. Aja Tupā rehe har pehē pe a'e mujekwa katu te we rī. Pehē ke a'e mu'e katu tī. Aja rahā Tupā rehe pejurujar katu te we rī. ³ Aja rahā, jurujar katuha ke pehē ngi har amō ta hijar ym ta. Pehē ke amō ta mupyrara hū tipe. Anī. Pejuru jar katuha ke pehijar ym. Jande ke amō ta mupyrara hū ame'ē ke Tupā putar katu, aja pekwa katu. ⁴ Jande ke amō ta mupyrara ta, aja pehē pe japandu katu. Pehē namō jaxo rahā, pehē pe japandu katu. Pehē ke amō ta mupyrara ym rahā we aja jamujekwa katu pehē pe. A'erehe pekwa katu. A'erehe pejumupyai ym ta. Jamujekwa aja pyraraha jande rehe uhyk apo 'y. Ame'ē ke pekwa katu. ⁵ A'erehe pehē koty Timo ke ihē amondo. Pehē rehe ihē ajumupyai hū, a'erehe a'e ke ihē amondo. Jesu rehe tapijar te'e we pejurujar katu my? Ame'ē ke a'e ukwa ta oho. Pehē ke Satana muka'u te'e my? (Ajā ramūi a'e.) Aja rahā, Jesu rehe pejurujar katuha ke pehijar ta my? Ame'ē ke pehijar rahā, myrandu katu japandu, ame'ē ke upa a'e mukanim ta. (A'erehe pehē rehe jajumupyai.)

Timo jywyr uwyr rahā pehē rehe har upa a'e mujekwa jande pe

⁶ Apo pehē ngi Timo jywyr uwyr. Jande rehe a'e uhyk uwyr. Tapijar te'e we pejurujar katu ehe, Kirisutu rehe. Ame'ē myrandu katu ke jande pe Timo muwyr. Pehē namō ixo ame'ē ta rehe pehē pepy'a katu pehē juehe pexo. Ame'ē ke a'e pandu jande pe tī. Jande rehe har aja te'eha katu pekwa pekwa pexo. Aja jande pe Timo pandu tī. Pehē rehe jande jasak tar katu. Aja jande rehe pesak tar katu tī. Ame'ē ke jande pe a'e pandu tī. (A'erehe upa katu te jajumupyaiha ke a'e muputu'u katu riki.)

⁷ Jande mu ta! Upa pehē rehe har Timo pandu, a'erehe pehē rehe jande rury katu. Jande ke amō ta mupyrara. Māte te'e jaxoha tī. Anī. Pehē rehe jande rury katu rī. Jesu rehe tapijar te'e we pejurujar katu. A'erehe jande ke pemuhury katu. ⁸ Jesu rehe tapijar te'e we pejurujar katu. A'erehe jande rury katu te apo tī. ⁹ Apo pehē rehe har Tupā namō japandu rahā: "Ne jō riki katu te me'ē ke" aja japandu ipe. Pehē rehe har jakwa jakwa jaxo rahā, jande rury katuha ke japandu pandu ipe. Jande ke pemuhury, ame'ē ke japandu ipe tī. ¹⁰ Pytun rahā, Tupā

namō japandu pandu. Wera rahā, aja tī. Japandu pandu inamō tī. Kuja:

—Tesaron ok ta pe har ta rehe jasak tar katu. Mā peja jande ke a'eta koty emondo. Nde rehe har a'eta pe jamu'e tar katu te we rī — aja japandu pandu hū ipe.

¹¹ Tupā riki jande pāi keruhū. Jesu riki jandema'e sawa'e te. Kuja japandu pandu inamō tī:

—Mā peja Tesaron ok ta pe har ta koty jande ke emondo. ¹² Ame'ē ta ipy'a katu a'eta juehe ixo. Amō ta rehe a'eta ipy'a katu hū tī. Mā peja a'eta py'a ke emuhury katu. Aja rahā, i'ar koty te we a'eta ipy'a katu te ha. Ame'ē ta rehe jande japy'a katu te hū. Mā peja jande aja ame'ē ta ipy'a katu te we hū a'eta juehe ixo tī — aja japandu.

¹³ Aja rahā, pehē py'a ke a'e mātā ta. Aja rahā, Tupā ruwa koty pexo rahā, pehēma'e riki nixói te ta. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te ta pehē pe. Pehē riki katu te ame'ē ta ke pehē tī. Tupā riki jande pāi keruhū. Jesu jywyr rahā, upa inamō ixo ame'ē ta jywyr ta tī. Arahā Tupā ruwa koty pexo ta. Jesu riki jandema'e sawa'e te.

4

Ymanihar pexo ai te'e aja ym pexo apo

¹⁻² Jande mu ta! Pehendu katurahā! Myja katu pexo rahā, pehē rehe Tupā hury katu ta my? Ame'ē rehe har pehē pe jamujekwa. Apo aja katu pexo rī. Jesu riki jandema'e sawa'e te. Apo a'e je'ēha rupi pehē pe japandu katu te. Mā peja katu pexo rī. A'e je'ēha rupi pehē ke jamu'e. Ame'ē ke pekwa katu. ³ Tupā putar katu ame'ē ke kuja pehē pe katu. Pehē riki katu te ame'ē ke, aja a'e putar. Amō kūjā rehe eka'u te'e ym. Amō sawa'e rehe eka'u te'e ym tī. ⁴ Sawa'e ta! Peteihar pame katu te ekwa katu. Katu te aja me'ē nde rakehar epyhyk. ⁵ Kūjā rehe nde erepy'a katu, a'erehe a'e ke nde erepyhyk. Epandu katuha rupi epyhyk. Kūjā namō jumusarāi ha jō Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta putar. A'erehe kūjā ke a'eta pyhyk. A'eta aja ym pehē tī. ⁶ Aja jumusarāi ha namō kūjā ke pepyhyk rahā, Jesu kotyhar ta ke pemuparahy ta. Ame'ē ta pe katu ym ame'ē ke ema'ema'e ym tī. Aja ma'ema'e ame'ē ke Tupā mahy ta. Aja amukwehe te we pehē pe japandu katu. Pehē pe jaje'ē hū tī. ⁷ Tupā mujekwa:

—Mā peja katu te ame'ē ke pema'ema'e. Amō kūjā rehe peka'u te'e ym. Amō sawa'e rehe peka'u te'e ym tī — aja a'e pandu.

⁸ Ihē apandu ame'ē ke rehe pehendu ym rahā, Tupā rehe pehendu ym tī. Ame'ē je'ēha riki sawa'e je'ēha aja ym. Tupā je'ēha ke. A'e riki i'ā ke pehē py'a rehe muwyr.

Pehē mu ta rehe pepy'a katu te we rī

⁹ Jesu kotyhar ta rehe pepy'a katu. Ame'ë rehe har pehê pe jamupinim ym ta me'ë te'e. Anî. Aja pepy'a katu pehê juehe pexo. Ame'ë ke pehê pe Tupã riki mu'e tî. Kuja: "Pepy'a katu pehê juehe pexo ta me'ë te'e" aja riki. ¹⁰ Aja Jesu kotyhar ta rehe pepy'a katu pexo riki. Masendo wyw pe ixo ame'ë ta rehe pepy'a katu. Jande mu ta! Pehê pe japandu katu te we rî. Amô we ma'e ke pema'ema'e katu te we rî. ¹¹ Mâ peja pehê rury katu pehê juehe pexo. Aja pexo katu. Amô ta ixoha rehe har peje'ë ym. Pemujaxer ym. Pehê pexoha rehe jô pekwa pekwa katu pexo. Pehê peparakyha namô pehêma'e ke pejo'ok jo'ok katu. Aja amukwehe pehê pe japandu katu. ¹² Aja rahâ: "Peme'ë ta katu" aja pehê rehe har amô ta ukwa ta ixo. Jesu rehe jurujar ym ame'ë ta ukwa ta ixo. Aja peparaky rahâ, ma'e ke peputar ame'ë ke amô ta pe pepandu ym ta. "Jande pe pemuwyr!" aja pepandu ym ta. Pehêma'e ke pehê jeje te'e ta pejo'ok katu ta.

Yman rahâ Jesu kotyhar ta ke Tupã mukwera katu ta muhem

¹³ Jande mu ta! Pehendu katurahâ! Jesu kotyhar ta manô. Ame'ë rehe har japandu ta pehê pe apo 'y. Ame'ë rehe har jetechar te ke pekwa katu ame'ë ke japutar. Aja rahâ, pepyai ym ta. Jesu rehe jurujar ym ame'ë ta manô. Ianam ta pyai te hû. Manô ame'ë ke Jesu namô ixo ym te ta. A'erehe ianam ta pyai te hû. Ame'ë ta aja ym pehê tî.

¹⁴ Jesu manô. Pe, manôha ngi kwera katu uhem tî. Ame'ë ke rehe jajurujar katu. A'erehe manô ame'ë ta ke Jesu namô Tupã muwyr ta kÿ. Jesu kotyhar ta manô. Ame'ë ta ke Tupã muwyr ta kÿ. Ame'ë ke rehe jajurujar katu tî.

¹⁵ Jesu mu'e ame'ë ke pehê pe japandu. Kuja. A'e jywyr ta kÿ. Arahâ jande jaxuwe katu ame'ë ke hundutar koty jaho ym ta. Manô ame'ë ta hundutar koty jaho ym ta. ¹⁶ Tupã je'ëha rahoha keruhû pandu ta kÿ. Pukâi ta kÿ. Tupâma'e jumi'a tyapu ta. Pe, ywa ngi Jesu wyjy ta uwyr. Ixotyhar ta manô. Ame'ë ta ke Tupã mukwera katu py ta muhem. ¹⁷ A'engi jande jaxuwe katu ame'ë ta ke a'e muj'yar ta kÿ. Mukwera ame'ë ta namô jande ke a'e muj'yar ta kÿ. Pe, ywa wyr koty Jesu rehe jande johu jahyk ta kÿ. Pe, Tupã koty Jesu namô aja te'e ta jaxo. ¹⁸ A'erehe: "Ixotyhar ta kwera katu ta uhem" ame'ë je'ëha namô Jesu kotyhar ta ke pemuhury katu. Pehê rury katu pehê juehe pexo tî.

5

Jesu jwyryriha rehe peharô katu pexo

¹⁻² Jande mu ta! Pehendu katurahâ! Jesu jywyr ta kÿ. Ma'e 'ar rahâ, uhyk ta my? Myja me'ë jahy rahâ, uhyk ta my? Jande

jakwa ym. A'erehe ame'ë rehe har pehê pe jamupinim ym ta. Kuja pekwa katu. Pytun rahâ, amô ukwa ym ha rupi ma'e mukanîha uwyr. Aja amô ta harô ym ha rupi Jesu jywyr ta. Ame'ë ke pekwa katu. ³ Kuja amô ta pandu ta:

—Katu apo. Jajumai ym ha namô jaxo apo. Mâ peja japutu'u katu jaxo — aja pandu ta jupe naî.

Aja rahâ, pahar ame'ë ta rehe ahyha keruhû uhyk ta. Uhem ym ta oho ingi. Imembyr u'ar tate rahâ, ta'yn ahy ipe. Ahyha ngi uhem ym ta. Aja ahyha keruhû ngi Tupã rehe ipy'a ym ame'ë ta uhem ym te ta oho tî. ⁴ Pytuniha aja ame'ë pe amô ta ixo. Aja ym pehê. Pytuniha aja ame'ë pe amô ixo rahâ, Tupã rehe har ukwa ym. Aja ym pehê tî. Amô ukwa ym ha rupi ma'e mukanîha uhyk ta uwyr. Ukwa ym awa. Aja peharô ym pexo rahâ, katu ym ta. A'erehe Jesu jwyryriha angaha ke rehe peharô katu pexo.

⁵ Pehê johu riki weraha kotyhar ta aja pexo. Aja rahâ, Tupã rehe har pekwa katu. Pytuniha aja ame'ë pe amô ta ixo. Aja ym jande tî. Pytuniha aja ame'ë pe amô ixo rahâ, Tupã rehe har ukwa ym. Aja ym jande tî. ⁶ Amô ta ukwer aja ixo. Aja rahâ, Jesu jwyryriha rehe harô ym ixo. Mâ peja ame'ë ta aja ym jaxo tî. Jaker ym jaxo. Kawî ngi jaka'u ym jaxo tî. Aja rahâ jaharô katu jaxo ehe, Jesu rehe. ⁷ Pytun rahâ amô ukwer katu. Pytun rahâ kawî ngi amô ka'u. Aja rahâ, harô ym ixo ehe. ⁸ Pe, jande riki weraha kotyhar ta aja jande. Aja rahâ, Tupã rehe har jakwa katu. Kawî ngi jaka'u ym, aja rahâ, katu tiki. Aja rahâ, jaharô katu jaxo ehe.

Ita kamixa ke sonda ta ipixi'a rehe munde. Aja rahâ, amôma'e ru'y asa ym ta a'eta rehe. Jukwa ym ta. Aja jande tî. Jesu rehe tapijar te'e we jajurujar katu rahâ, ita kamixa jande pixi'a rehe jamunde, ame'ëja saka. Aja rahâ, pahar ma'e jaka'u te'eha ke jama'e ym ta. Tupã rehe jande japy'a katu rahâ, aja tî. Ita kamixa jande pixi'a rehe jamunde, ame'ëja saka. Pahar ma'e jaka'u te'eha ke jama'e ym ta tî. Iâkâ rehe itasape ke sonda ta moî tî. A'eta aja pemoî tî. Aja rahâ, pahar amô tama'e ru'y asa ym ta a'eta rehe. Jukwa ym ta. Aja jande tî. Jande ruhâha angaha ke rehe jaharô katu jaxo rahâ, itasape ke jande âkâ rehe jamoî, ame'ëja saka. Aja rahâ, pahar jajurujar katuha ke jahijar ym ta.

⁹ Tupâma'e parahyha keruhû japyhyk ame'ë ke a'e putar ym. A'erehe jande rehe a'e usak katu. Pe, Jesu Kirisutu rehe jajurujar katu. A'erehe jande ke a'e muhâ katu ame'ë ke a'e putar katu. Jesu riki jandema'e sawa'e te. ¹⁰ A'e manô. A'erehe inamô jaxo ta. A'e jywyr ta kÿ. Arahâ

jande jaxuwe katu jaxo my? Upa jamanō nahā my? Ukwa ym awa. (Kuja jō jakwa katu.) Inamō jaxo ta kŷ. ¹¹ A'erehe mā peja pemuhury katu pehē juehe pexo. Mā peja pehē py'a ke pemātā katu te we pehē juehe pexo tī. Aja Tupā rehe har pemujekwa katu te we pehē jupe pexo tī. Aja pema'ema'e pexo pehē jupe apo.

Tupā je'ēha pandu ame'ē ta rehe pehaihu katu

¹² Jande mu ta! Pehendu katurahā! Pehē pe japandu katu. Pehē namō Tupā je'ēha pandu pandu ame'ē ta ixo. Ame'ē ta rehe pehaihu katu. (Ma'e ke ame'ē ta pe peme'ē me'ē katu.) Pehēma'e kapitā ta ke a'eta. Pehē ke a'eta mu'e katu. Ame'ē ta rehe Tupā usak katu tī. ¹³ Tupā je'ēha ke ame'ē ta pandu pandu ixo. A'erehe ame'ē ta rehe har katu pekwa katu. Ame'ē ta rehe pehē pepy'a katu tī. Mā peja pehē rury katu pehē juehe.

Katu ame'ē ke Pāu mujekwa

¹⁴ Jande mu ta! Pehē pe japandu katu. Kuja. Tupā rehe jurujar katu we mi ame'ē ta ke pemu'e katu. Jyty'ym ame'ē ta pe pepandu katu. "Mā peja peparaky katu peho" aja. Aja rahā, paraky katu ta. Jumupyai te'e ixo ame'ē ta ke pemuhury katu. Pahar ym upa ngā pe peje'ē je'ē. Pemu'e katu te we rī. ¹⁵ Katu ym ma'ema'e ame'ē pe juja katu te amō mujywyr ipe. Ame'ē ta aja ym pehē tī. Anī. Katu ame'ē ke pema'ema'e katu pehē jupe. Aja te'eha pehē. Jete. Upa amō ta rehe katu ame'ē ke pema'ema'e katu.

¹⁶ Aja te'eha pehē rury katu pexo. ¹⁷ Aja te'eha Tupā namō pepandu pandu katu pexo. ¹⁸ Upa ma'e ke pehē rehe uhyk rahā, pehē rury katu te we rī. Ma'e katu ame'ē ke pehē rehe uhyk ta my? Ma'e katu ym ame'ē ke uhyk ta my? Pehē rury katu te we pexo rī. Jesu Kirisutu rehe pejurujar katu, a'erehe upa ma'e uhyk rahā: "Ne jō riki katu te me'ē ke" aja Tupā pe pepandu. Aja me'ē Tupā putar katu pehē pe.

¹⁹ Ma'e ke amō pe Tupā'ā mujekwa rahā, pehendu katu ehe: ²⁰⁻²¹ "Tupā je'ēha rupi ma'e ke pehē pe ihē apandu" aja amō pandu rahā, ame'ē panduha ke pemanga manga katu py pexo. Kuja. Jete har ame'ē pandu nahā my? Te'e pandu nahā my? Aja pemanga manga katu py pexo. Pe, je'ēha katu ame'ē ke rehe jō pehendu katu. ²² Upa ma'e jaxer ame'ē ke pema'ema'e ym.

²³ Jande py'a ke Tupā muhury katu. Jesu riki jandema'e sawa'e te. Kuja pehē rehe har Tupā namō japandu pandu: "Mā peja Tesaron ok ta pe har ta ke nema'e te aja emu'am. Aja rahā, ma'e jaxer ame'ē ke nixói te ta a'eta pe. Aja rahā, a'eta py'a rehe ma'e jaxer ame'ē ke a'eta ukwa ukwa ym ta ixo. Ma'e ka'u te'eha ke ma'e ym ta tī. Jesu

Kirisutu jywyr rahā, mā peja aja me'ē a'eta ixo ta tī. Mā peja ma'e ka'u te'eha ma'eha nixói te ta a'eta pe" aja Tupā namō japandu. ²⁴ "Tesaron ok ta pe har ta ihēma'e ta ke" aja Tupā pandu katu. A'erehe pehē riki katu te aja me'ē a'e mu'am ta tī. A'e pandu katu, ame'ē ke a'e ma'ema'e katu tī.

²⁵ Jande mu ta! Mā peja jande rehe har Tupā namō pepandu pandu.

²⁶ Pehē koty Jesu kotyhar ta ixo. Upa ame'ē ta rehe pejuman juman katu pehē juehe. (Aja pepy'a katu pehē juehe pexo, aja pemujekwa.)

²⁷ Tupā je'ēha rupi pehē pe ihē apandu. Kuja. Mā peja kome'ē paper pinim ke upa Jesu kotyhar ta pe pemujesak katu. (Aja rahā, upa ukwa katu ta.)

²⁸ Mā peja pehē rehe Jesu Kirisutu ipy'a katu te hū. A'e riki jandema'e sawa'e te.

Upa.

Tesaron ok ta pe har ta pe Páu mupinim tĩ Mokõihar ke

Jesu kotyhar ta Tesaron ok ta pe ixo. Ame'e ta rehe har Páu pe amõ pandu oho. Pe, ame'e ta rehe har ukwa rahã, amõ paper ke Páu mupinim. Ame'e ke Tesaron ok ta pe mondo, Jesu kotyhar ta pe. Páu pe amõ pandu:

—Jesu kotyhar ta ke amõ ta mu'e naĩ. Ngã ke Tupã mukwera katu ta muhem. Ame'e angaha ke asa oho apo 'y. A'erehe apo mukwera ym te ta tĩ — aja amõ mu'e naĩ.

A'erehe Jesu kotyhar ta pyai te hũ ixo. Anĩ. Ngã ke Tupã mukwera ym we rĩ. Ame'e rehe har amõ we Páu mujekwa tar katu. A'eta ke Páu muhury tar katu. Amõ we Tupã rehe har a'e mujekwa tar katu tĩ. A'erehe paper pinim ke a'e mondo. Mokõihar ke a'e mondo.

Jesu rehe jurujar katu ame'e ta pe Páu pandu: "Ihẽ mu ta" aja.

Tesaron ok ta pe Jesu kotyhar ta ixo ame'e ta pe Páu mupinim tĩ

¹⁻² Tesaron ok ta pe har ta ke pehẽ. Jesu rehe pejurujuar katu ame'e ta ke pehẽ. Ko pehẽ pe paper pinim ke ihẽ amondo axo. Ihẽ Páu. Sir ihẽ namõ ixo tĩ. Timo aja tĩ. Ihẽ namõ ixo tĩ.

Pehẽ riki Tupã kotyhar ta ke pehẽ. Pehẽ riki Jesu Kirisutu kotyhar ta ke tĩ. Tupã riki jande pái keruhũ. Jesu riki jandema'e sawa'e te. Mã peja pehẽ rehe a'eta ipy'a katu te hũ. Mã peja pehẽ py'a ke a'eta muhury katu tĩ.

Tapijar te'e we Tupã rehe pejurujuar katu

A'erehe pehẽ ngi jande ruxĩ ym

³ Jande mu ta! Pehẽ rehe har Tupã namõ japandu pandu rahã: "Ne jõ riki katu te me'e ke" aja japandu pandu ipe. Aja te'eha japandu pandu ipe. Tupã rehe tapijar te'e we pejurujuar katu. Jete! I'ar koty te we pejurujuar katu rĩ. Amõ ta rehe pepy'a katu te we tĩ. ⁴ A'erehe amõ amõ Jesu kotyhar ta namõ jaxo rahã, pehẽ rehe har japandu pandu ngã pe. "Jesu kotyhar ta Tesaron ok ta pe ixo. Tupã rehe tapijar te'e we jurujar katu. A'erehe ame'e ta ke amõ ta mahy hũ. Mupyrara hũ ngã tĩ. Anĩ. Ipy'ahu te'e ame'e ta hendu" aja pehẽ rehe har japandu ngã pe. A'erehe pehẽ ngi jande ruxĩ ym.

⁵ Tupã kotyhar ta ke pehẽ. A'erehe pehẽ ke Tupã rehe ipy'a ym ame'e ta mupyrara hũ tipe. Anĩ. Pehẽ py'ahu te'e pehendu. Ame'e ke jakwa rahã, kuja jakwa katu tĩ. "Pehẽ katu" aja Tupã pandu ta. Pe, henda pe pehẽ ke a'e muhyk ta raho. Inamõ pexo katu

ta kũ. Aja jakwa katu. ⁶ (A'erehe kuja ihẽ apandu.) Katu ame'e ke jõ Tupã ma'ema'e katu. (A'erehe juja katu te a'e mujywyr ngã pe.) A'erehe pehẽ ke Tupã rehe ipy'a ym ame'e ta mupyrara hũ. Ame'e ta ke a'e riki mupyrara hũ ta tĩ. ⁷ Pehẽ pepyrara hũ pexo. Pe, pehẽ ke a'e muhem ta ingi. Jande aja tĩ. A'e muhem ta ingi tĩ. Ywa ngi Jesu, jandema'e sawa'e te jywyr rahã, jande johu a'e muhem ta ingi.

Tupã je'eha rahoha ta namõ Jesu jywyr ta. A'eta riki pyrãtã te hũ ame'e ta ke a'eta. ⁸ Tata keruhũ weraha aja me'e namõ a'e jywyr ta uwyr. Pe, Tupã rehe ipy'a ym ame'e ta ke a'e mahy hũ ta. Mupyrara hũ ta. Myrandu katu amõ ta pandu rahã, Jesu rehe har pandu. Ame'e rehe hendu ym ame'e ta ke a'e mupyrara hũ ta tĩ. ⁹ Mupyrara rendã pe ame'e ta ke a'e mahy ta. Aja te'e ta ame'e ta ixo a'ep. Jandema'e sawa'e te namõ ixo ym te ta. Ima'e pyrãtã katu te ha ke ame'e ta usak ym te ta tĩ. Jesu jywyr rahã, aja ta. ¹⁰ A'e riki jywyr rahã, upa ixotyhar ta pandu ta. "Ne jõ riki katu te me'e ke" aja pandu ta. Aja upa katu te jurujar katu ehe ame'e ta pandu ta tĩ. Aja pandu ame'e ta namõ pexo ta tĩ. Myrandu ke pehẽ pe japandu. Ame'e ke rehe pejurujuar katu, a'erehe a'eta namõ pexo ta tĩ.

¹¹ A'erehe pehẽ rehe har Tupã namõ japandu pandu. Aja te'eha japandu. Pehẽ ke Tupã muhã katu, a'erehe mã peja pex-oha katu, aja pemujekwa. Aja japandu ipe. Mã peja ima'e pyrãtãha ke muwyr pehẽ pe. Aja rahã, a'e putar aja katu ame'e ke pema'ema'e katu ta. Tupã rehe pejurujuar katu, a'erehe katu ame'e ke pema'ema'e katu. ¹² Aja rahã: "Ne jõ riki katu te me'e ke" aja Jesu rehe har pepandu ta. Jesu riki jandema'e sawa'e te. Pe, pehẽ rehe har a'e pandu ta tĩ. "Pehẽ riki katu ame'e ta ke" aja a'e pandu ta tĩ. Pehẽ rehe Tupã ipy'a katu te hũ, a'erehe aja me'e a'e pandu ta. Pehẽ rehe Jesu Kirisutu ipy'a katu te hũ, a'erehe aja me'e a'e pandu ta tĩ. Jesu riki jandema'e sawa'e te.

2

Sawa'e katu ym te ame'e rehe har

¹ Jande mu ta! Pehendu katurahã! Jesu Kirisutu jwyriha rehe har pehẽ pe ihẽ apandu ta apo 'y. A'e riki jandema'e sawa'e te. Jande ke a'e muj'yar ta ixoty. Ame'e rehe har ihẽ apandu ta tĩ. ²⁻³ "Jesu jwyriha upa asa oho apo 'y" aja pehẽ pe amõ ta pandu naĩ. Aja me'e Tupã je'eha rupi pandu naĩ. Aja me'e Tupã je'eha mu'eha pandu naĩ. Aja me'e paper rehe jande jamupinim, aja amõ ta pandu naĩ. Mã pahar aja me'e ke rehe peka'u te'e ym. Pejumupyai ym ehe tĩ.

Pehendu katurahã! Kuja ym rahã we, Jesu jwyriha uhyk ym ta rĩ. Kuja. Tupã

rehe jurujar katuha ke amō amō ta hijar hū ta. Sawa'e katu ym te ame'e ke uwyr ta tī. A'e riki mupyraraha renda pe oho ta ame'e ke a'e. ⁴ (Upa ngā ipy'a moī moī ehe ame'e ke a'e putar.) A'erehe upa katu te Tupā rehe ipy'a ke amō moī moī katu. Ame'e ke a'e putar ym. Upa katu te ma'e'ā riki tupā aja amō ta ukwaha jupe, ame'e ke a'e putar ym tī. (A'e ke rehe jō ngā ipy'a moī moī, ame'e ke a'e putar katu. Sawa'e katu ym te ame'e ke putar katu.) "Ne jō riki katu te me'e ke" aja ngā panduha ke juehe har har sawa'e katu ym te ame'e ke putar katu. Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe a'e wapyk ta oho tī. "Ihē riki tupā" aja sawa'e katu ym te ame'e ke pandu ta naī tī. (A'e uhyk ym we rī. A'erehe Jesu jywyr ym we rī, aja jakwa katu.)

⁵ Pehē namō ihē axo rahā, upa katu te pehē pe ihē apandu. Jesu jwyriha rehe har ihē apandu. Ame'e rehe har pekwa pekwa katu pexo. ⁶ Pe, sawa'e katu ym te ame'e uhykiha ke ma'e ke mupyta we rī. Ame'e rehe har pekwa katu. Ima'e angaha ke rehe uhyk rahā, sawa'e katu ym te ame'e ke uwyr ta. ⁷ Amō ukwa ym ha rupi ma'e katu ym te ame'e ke a'e ma'ema'e we apo ixo rī. Pe, a'e uhyk ym te ta rī. A'e mupytaha ke Tupā mutyryk ym rahā, a'e uhyk ym te ta rī. ⁸ A'e mupytaha ke Tupā mutyryk rahā, pe, sawa'e katu ym te ame'e ke uwyr ta. Pe, je'ēha rupi a'e ke Jesu jukwa ta. Jesu riki jandema'e sawa'e te. A'e jywyr rahā, pyrātāha namō a'e jywyr ta kī. Ame'e namō sawa'e katu ym te ame'e ke a'e jukwa ta. (Ame'e sawa'e katu ym te ame'e uwyr ym we rī. A'erehe Jesu jywyr ym we rī, aja jakwa katu.)

⁹ Satanama'e pyrātāha namō sawa'e katu ym te ame'e ke uwyr ta. Marā ka ym ma'e ke amō ma'eha, ame'e ke pyrātāha namō a'e ma'ema'e hū ta. Ame'e rehe ngā usak rahā, pandu ta: "Mā! Katu hū" aja pandu ta. Amō amō ma'e katu ame'e ke a'e ma'ema'e hū ta. Aja ngā ke a'e muka'u te'e hū ta. ¹⁰ Upa ma'e katu ym ame'e ke a'e ma'ema'e ta. Pe, mupyraraha renda pe oho ta ame'e ta ke a'e muka'u hū ta. Tupā rehe har jete har te amō pandu, ame'e ke rehe a'eta ipy'a katu rahā, putar katu rahā, ame'e ta ke Tupā muhā ta tipe. Anī. Putar ym. ¹¹ A'erehe te'eha namō ma'e ke ma'ema'e. Ame'e ke a'eta pe Tupā muwyr. A'erehe te'eha rehe ame'e ta jurujar katu. ¹² Pe, upa katu te jete har rehe jurujar ym ame'e ta ke Tupā mupyrara hū ta. Jete har rehe jurujar ym. Pe, ma'e ka'u te'eha ke putar katu te. Ame'e ta ke a'e mupyrara hū ta tī.

Pehē ke Tupā muhā katu

¹³ Jande mu ta! Pehē rehe jandema'e sawa'e te ipy'a katu. A'erehe pehē rehe har Tupā namō japandu rahā: "Ne jō riki katu te me'e ke" aja japandu ipe. Aja te'eha japandu. Kome'e ywy keruhū nixōi te rahā, pehē rehe har a'e pandu: "Ame'e ta ke ihē aputar. Ihēma'e wan ta" aja. A'erehe pehē ke a'e muhā katu. A'erehe l'āma'e pyrātāha namō a'e mu'am: "Ko Tupā kotyhar ta ke" aja. Tupā rehe har jete har japandu. Ame'e rehe pejurujar katu. A'erehe ixotyhar ta ke pehē, aja a'e mu'am. ¹⁴ Myrandu katu pehē pe japandu. Ame'e rehe pejurujar katu, a'erehe pehē ke Tupā muhā katu. Tupā namō Jesu Kirisutu ixo. Inamō pexo ta tī. A'e riki jandema'e sawa'e te. A'e katuha namō pexo katu ta. ¹⁵ A'erehe pehē py'a ke pemātā katu. Jete har te ke pehē pe jande jamu'e. Ame'e ke namō pexo katu rī. Jete har te ke japandu pehē pe. Ame'e rehe har paper rehe jamupinin tī. Ame'e ke jamondo pehē pe tī.

¹⁶⁻¹⁷ Jande rehe Tupā ipy'a katu. Jande rehe a'e usak katu tī, a'erehe jande ke a'e muhury katu. Upa ym ame'e ke. Jesu namō jaxo ta, ame'e ke jande pe a'e mujekwa tī. Katu ame'e ke. Jesu Kirisutu riki jandema'e sawa'e te. Tupā riki jande pāi keruhū. Mā peja pehē py'a ke a'eta mātā katu tī. Aja rahā, upa katu te ma'e katu ame'e ke jō pepandu ta. Katu ta pexoha tī.

3

Mā peja jande rehe har Tupā namō pepandu pandu

¹ Jande mu ta! Mā peja jande rehe har Tupā namō pepandu pandu apo. Jande pe je'ēha ke Tupā muwyr. Ame'e ke japandu. Mā peja ame'e rehe har Tupā namō pepandu pandu. "Mā peja pahar ame'e ke amō ta pandu pandu raho. Mā peja ame'e ke rehe amō ta jurujar katu" aja pepandu ipe. Aja yman pehē rehe uhyk tī. ² "Sawa'e katu ym ame'e ta ngi Pāu ta ke emuhem" aja Tupā pe pepandu tī. Myrandu katu rehe upa amō ta jurujar ym, a'erehe sawa'e katu ym ame'e ta ixo.

³ Jete riki. Jandema'e sawa'e te pandu katu, ame'e ke a'e ma'ema'e katu. Pehē py'a ke a'e mātā ta. Aja rahā, Satana pehē ke manga rahā, pehē py'a ke jandema'e sawa'e mātā ta. Aja rahā, pehē py'ahu aja pexo ta. (Ma'e peka'u te'eha ke pema'e ym ta tī.) ⁴ Jandema'e sawa'e te namō pehē juehe katu pehē pexo. A'erehe pehē pe ma'e ke japandu ame'e ke rehe pehendu katu ta. Aja jakwa katu. Jete. Tapijar te'e we pehendu katu ehe.

⁵ Tupā rehe pepy'a katu. Mā peja pehē py'a ke jandema'e sawa'e te muhury katu.

Aja rahā, amō we Tupā rehe pepy'a katu. Pehē ke Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta mupyrara rahā, mā peja pehē py'ahu te'e pehendū. Mā peja pehē py'a ke Kirisutu muhury katu tī. Aja rahā, amō we pehē py'ahu te'e pehendū katu ta.

Pehē peparaky katu

⁶ Jande mu ta! Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te je'ēha rupi pehē pe japandu katu. Pehē koty Jesu kotyhar ta ixo. Ame'ē ta ngi har amō amō ta jyty'ym. Paraky ym. Jande jamu'e ame'ē ke rehe a'eta hendu ym tī. Mā peja ame'ē ta namō pexo ym. ⁷ Pehē namō jande jaxo rahā, jande riki jajyty'ŷ ym. Japaraky katu. Jande aja pema'ema'e rahā, katu tiki tī, aja pekwa katu tī. ⁸ Amō tama'e japyhyk rahā, ame'ē ke rehe jamuhepy katu. Jete riki. Japaraky hū. Wera rahā, japaraky hū. Pytun rahā, aja tī. Aja tamatarer japyhyk. Ame'ē pe jandema'e ke jo'ok jo'ok. Aja rahā, pehēma'e ke japyhyk ym. Jamukanim ym. ⁹ Aja jande jaxo. Pehē py'a ke jandema'e sawa'e te muhury katu. Aja rahā, amō we Tupā rehe pepy'a katu. Pehēma'e ke jande je'ēha rupi japyhyk rahā, katu tiki. Aja ym jande. Jande japaraky hū. Aja rahā, jande aja mā peja peparaky katu tī. ¹⁰ Pehē namō jaxo rahā, kuja pehē pe japandu:

—Amō paraky tar ym rahā, ma'e ke u'u ym ta tī — aja.

¹¹ Aja me'ē japandu katu. Pehē koty jyty'ym ame'ē ta ixo, aja jahendu. Te'e ame'ē ta ixo. Paraky ym. Amō ta ixoha rehe har ame'ē ta je'ē je'ē ixo. Katu ym aja. ¹² Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te je'ēha rupi ame'ē ta pe japandu. Kuja.

—Mā peja peparaky katu — aja jyty'ym ame'ē ta pe japandu.

Aja rahā ame'ē ta paraky katu ta my. Aja tamatarer pyhyk. Pe, ame'ē pe ima'e ke jo'ok jo'ok rahā, katu tiki tī.

¹³ Jande mu ta! Katu ame'ē ke pema'ema'e pexo rī. Mā peja aja me'ē tapijar te'e we pexo. ¹⁴ Ko paper rehe pehē pe pexo katuha rehe har jamupinim jaxo. Ame'ē ke rehe amō amō hendu ym rahā, pexo ym inamō. Aja rahā, a'e ke pemuhuxī ta. Aja rahā, a'e hendu katu ta nahā my. ¹⁵ Mā peja pehē ruwajan aja ym pekwa pekwa ehe har pexo. Jete riki. A'e riki pehē mu aja pepandu ipe. Aja rahā, hendu katu ta.

A'ejōhar je'ēha

¹⁶ Jande py'a ke jandema'e sawa'e te muhury katu. Upa ma'e jajumupyai ha ngi muhury katu. Mā peja aja te'ēha pehē py'a ke a'e muhury katu tī. Upa ma'e ke pehē rehe uhyk rahā, aja tī. Pehē py'a ke muhury katu tī. Mā peja johu pehē namō tapijar te'e we Jesu ixo.

¹⁷ Ihē po pe te'e kome'ē paper ihē amupinim. Katuha ke pehē pe ihē amupinim aī. Ihē Páu. Aja ihēma'e mangaha ke. Aja ihē amupinim katu.

¹⁸ Mā peja johu pehē rehe Jesu Kirisutu ipy'a katu te hū. A'e riki jandema'e sawa'e te.

Upa.

Timo pe paper pinim ke Páu mondo Peteñhar ke

Ese ok ta pe Jesu kotyhar ta ixo. Ame'e ta pe Tupã je'êha ke Timo mu'e mu'e ixo. Jy'ariha renda pe Jesu kotyhar ta jy'ar rahã, myja katu a'eta ixo my. Ame'e rehe har Timo pe Páu mujekwa tar katu. Jesu kotyhar tama'e kapitã ta ke Timo mu'am rahã, myja me'e sawa'e katu my? Ame'e rehe har a'e mujekwa tar katu ipe ti. Timo py'a ke a'e mâtã tar katu. Muhury tar katu ti. A'erehe kome'e paper pinim ke Páu mondo ipe. Peteñhar ke.

Timo pe paper pinim ke Páu mondo

¹⁻² Timo! Ko nde pe paper pinim ihê amondo axo. Ihê Páu. Jesu mondo ame'e ke ihê. Tupã je'êha rupi myrandu katu ihê apandu pandu. Aja Jesu Kirisutu putar ti. A'e jywryiha rehe jaharô katu jaxo. Tupã jande muhãha a'e.

Ihê aja Tupã rehe nde erejurujar katu ti. A'erehe ihê ra'yr te aja nde.

Tupã jande pái keruhû. Jesu jandema'e sawa'e te. Mã peja nde rehe a'eta ipy'a katu te hû. Mã peja nde rehe a'eta pyrara usak ti. Mã peja nde py'a ke a'eta muhury katu ti.

Te'e mu'e ame'e ta rehe ehendu ym

³ Timo! Nde pe ihê apandu kwe. Masendo ywy pe ihê aho tate rahã, kuja nde pe ihê apandu. "Ese ok ta pe epyta ri" aja. Apo nde erepyta we ri, aja ihê aputar ri. Pep amô ta te'e mu'e ixo. "Mã peja pemu'e ym" aja epandu a'eta pe. ⁴ Kuja epandu ti:

—Ymanihar jundêu ramûi ta ukwaha ke pemu'e ym. Ame'e ta hamûi ta rer rehe har pemu'e ym ti. Mâte hû te'e ame'e ta hamûi ta rer ihî. Ame'e rehe har jundêu awa ta je'e hâtã tâ jô. Ame'e ke Tupã putar ame'e ke mujekwa ym ngã pe. Tupã rehe amô jurujar katu rahã, Tupã putar ame'e ke a'e ukwa katu — aja me'e te'e mu'eha ta pe epandu katu.

⁵ Aja me'e nde erepandu rahã, upa Jesu kotyhar ta ipy'a katu ta a'eta juehe. A'eta py'a Tupã juhyk, a'erehe ipy'a katu ta a'eta juehe. Katu a'eta ma'ema'e, aja ukwa katuha namô a'eta ipy'a katu ta a'eta juehe. Jeteihar Tupã rehe a'eta jurujar katu, a'erehe a'eta ipy'a katu ta a'eta juehe ti.

⁶ Katu ixoha ngi amô ta ipy'a ke muruwak mondo. Katu ym ame'e pe muruwak mondo. Je'êha te'e reko. Ame'e pe muruwak mondo. ⁷ Tupã je'êha ke a'eta mu'e tar katu. Anî. Ame'e ke a'eta ukwa ym. "Tupã je'êha rehe har japandu pandu katu te" aja a'eta pandu naî. A'eta atu ukwaha ke pandu pandu ti. Anî. Ukwa ai te'e.

⁸ Je'êha ke Moise pe Tupã muwyr. Katu te ame'e ke ame'e. Ame'e namô juehe har jumujekwa rahã, katu tiki, aja jakwa. ⁹ Amô katu ame'e ke ma'ema'e ame'e ta pe je'êha ke amô mupinim. Anî. Aja ym. Aja jakwa katu. Katu ame'e ke ma'ema'e rahã, je'êha rehe hendu katu. A'erehe ame'e ta pe amô je'êha ke amô mupinim ym. Je'êha rehe hendu ym ame'e ta pe a'e mupinim. Kapitã keruhû je'êha rehe hendu ym ame'e ta pe a'e mupinim ti. Tupã nixói te, aja ukwa ame'e ta pe a'e mupinim ti. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'e ta pe a'e mupinim ti. Tupã rehe jurujar ym ame'e ta pe mupinim ti. Tupã rehe ipy'a ym ame'e ta pe mupinim ti. Ipái ta ke jukwa ame'e ta pe a'e mupinim ti. Imâi ta ke jukwa ame'e ta pe a'e mupinim ti. Amô ta ke jukwa ame'e ta pe a'e mupinim ti.

¹⁰ Amô sawa'e ta rehe kûjã ta ka'u te'e ame'e ta pe a'e mupinim ti. Amô kûjã ta rehe sawa'e ta ka'u te'e ame'e ta pe a'e mupinim ti. Sawa'e ta pame te'e jumusarái ame'e ta pe a'e mupinim ti. Kûjã ta pame te'e jumusarái ame'e ta pe a'e mupinim ti. Sawa'e ta pame te'e amô ta mukanim raho. Aja paraky te'e aja ame'e ke muruwak. Ame'e mukanim raho ame'e ta pe a'e mupinim ti. Je'e te'e ame'e ta pe a'e mupinim ti. Amô ta rehe har te'e pandu. Ame'e ta pe a'e mupinim ti. Upa mu'e katu ame'e ke rehe hendu ym ame'e ta pe a'e mupinim ti. ¹¹ Ame'e mu'e katuha jamujekwa. Myrandu katu ke japandu rahã, ame'e ke jamujekwa. Myrandu katu ihê pe Tupã muwyr. Ame'e ke ngã pe ihê apandu pandu. Tupã riki katu te ame'e ke a'e. A'e pe jô japandu: "Ne jô riki katu te me'e ke" aja.

Ihê rehe Jesu Kirisutu pyrara usak

¹² Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te je'êha ke amô ta pe ihê apandu pandu. A'erehe pyrâtãha ke ihê pe a'e muwyr. Aja rahã, a'e je'êha ke ihê apandu katu. A'erehe: "Ne jô riki katu te me'e ke" aja ihê apandu ipe. A'e pandu ame'e ke ihê ama'ema'e ta, aja a'e ukwa katu. A'erehe: "Ne jô riki katu te me'e ke" aja ihê apandu ipe ti. Pe, a'e pandu: "Myrandu katu epandu eho" aja ihê pe, a'erehe: "Ne jô riki katu te me'e ke" aja ihê apandu ipe ti.

¹³ Yman riki katu ym ihê aje'e je'e ehe har. Anî. "Myrandu katu ke epandu eho" aja ihê pe a'e pandu. Ihê aparahy ehe ti. Jurujar katu ehe ame'e ta ke ihê amupyrara hû ti. Ihê ajurujar ym we ehe ri, a'erehe ihê akwa ym ha rupi upa aja me'e Jesu kotyhar ta ke ihê amupyrara. Ihê akwa ym ha rupi ihê amupyrara, a'erehe ihê rehe a'e pyrara usak. ¹⁴ Jete! I'ar koty te we hû ihê rehe jandema'e sawa'e te ipy'a katu te hû. A'erehe ihê ajurujar katu ehe. A'erehe inamô ihê

juehe katu ihê axo. A'erehe ihê apy'a katu ehe.

¹⁵ Apo nde pe ihê apandu. Ame'ê ke jetehear te ke. Upa ngâ jurujar katu ehe rahâ, katu tiki. Kuja. Kome'ê wyy keruhû rehe Jesu Kirisutu uhyk uwyr. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ê ta ke a'e muhâ katu ta uwyr. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ê ta ngi har ihê riki katu ym te ame'ê ke. ¹⁶ A'erehe ihê rehe Tupâ pyrara usak. Katu ym te riki ihê. Ma'e aka'u te'eha ke ihê ma'ema'e. Anî. A'e je'ê ym. Ihê rehe tapijar te'e we a'e pyrara usak. Aja ngâ pe Tupâ mujekwa rahâ, ihê aja upa amô ta rehe a'e pyrara usak ta katu tî. Aja ngâ ukwa katu ta. Ihê raikwer rupi Jesu rehe jurujar katu ame'ê ta rehe a'e pyrara ta usak tî. A'eta ke a'e muhâ katu ta tî. ¹⁷ Mâ peja Tupâ rehe har katu japandu apo. "A'e jô riki katu te ame'ê ke a'e" aja. Mâ peja aja te'eha japandu.

A'e riki kapitâ keruhû te! Aja te'eha a'e.

Uhâ te hû ame'ê ke a'e.

Usak ym te awa ehe.

A'e jô riki Tupâ te! A'erehe: "A'e jô riki katu te me'ê ke a'e."

Mâ peja aja te'eha japandu. Amen. Ame'ê je'êha: "A'e tÿ" aja.

Timo! Tupâ je'êha ke epandu katu

¹⁸ Timo! Ihê ra'yr aja nde. Yman nde rehe har Tupâ je'êha pandu ame'ê ke mujekwa. Kuja:

—Nde rehe Tupâ usak katu, a'erehe a'e je'êha ke nde erepandu ta ereho — aja.

Ame'ê panduha rehe ekwa ekwa exo apo. Ame'ê panduha namô nde py'a emâtâ. Aja rahâ, ngâ pe Tupâ je'êha ke nde erepandu pandu katu ta tî. ¹⁹ Nde erejurujar katuha ke ehijar ym. Nde py'a ke Tupâ juhyk, aja nde erekwaha namô exo katu. Amô ta aja ym ixo tî. A'erehe ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e rî. A'erehe Tupâ rehe jurujar katuha ke hijar oho. ²⁰ Imenêu hijar oho a'e tî. Amô Arexan hijar oho tî. Tupâ rehe jurujar ym, ame'ê ta koty a'eta ke ihê amondo. Satana riki jurujar ym ame'ê tama'e kapi-tam. (Âjâ ramûi a'e.) Pe, Imenêu ta ke a'e mupyrara ta. Aja rahâ Tupâ rehe Imenêu ta juru ai ym ta. (Mâ peja Imenêu ta aja ym nde tî.)

2

Tupâ rehe ipy'a ke moï moï ame'ê rehe har

¹ Pe, ma'e ke nde pe ihê apandu ta. Ko apandu py nde pe. Jesu kotyhar ta pe kuja epandu:

—Upa katu te amô ta rehe har Tupâ namô pepandu pandu. "Amô ta rehe pehaihu katu" aja Tupâ pe pepandu. Pe, amô ta rehe a'eta haihu katu rahâ: "Ne jô riki katu te me'ê ke" aja pepandu ipe. ² Kapitâ

keruhû ta rehe har Tupâ namô pepandu tî. Upa katu te kapitâ ta rehe har Tupâ namô pepandu tî. Upa katu te je'êha te reko ame'ê ta rehe har Tupâ namô pepandu tî. Aja rahâ, johu jande amô wyy pe har ta namô jajumai ym ha rupi jaxo katu ta. Aja Tupâ rehe jande py'a jamoï moï katu ta. Katu jaxoha aja amô ta ukwa ta tî. Aja jaxo ta tî — aja Jesu kotyhar ta pe epandu.

³ Aja me'ê upa amô ta rehe har Tupâ namô amô pandu rahâ, katu tiki. Aja pexo rahâ, ame'ê ke Tupâ putar katu. A'e riki jande muhâha. ⁴ Upa katu te awa ta ke a'e muhâ tar katu. Je'êha jetehear te ke upa katu te awa ta ukwa katu te, aja a'e putar katu tî. ⁵ Tupâ peteïhar a'e. Ma'e ka'u te'eha ke awa ta ma'ema'e. A'erehe Tupâ parahy ngâ rehe. A'erehe ame'ê ke amô mukatu uwyr. Mukatuha peteïhar a'e tî. Jesu Kirisutu a'e. Awa te'e a'e tî. Kirisutu mukatu, a'erehe Tupâ namô awa ta juehe katu ixo. ⁶ A'e manô. Aja upa katu te awa ta ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe a'e muhepy. Aja awa ta ke a'e muhâ katu. Aja Tupâ mujekwa rahâ, upa katu te awa ta ke a'e muhâ tar katu, aja a'e mujekwa katu. A'e putar, a'erehe a'e mujekwa katu. ⁷ Upa katu te awa ta ke Tupâ muhâ tar katu, a'erehe jundêu awa aja ym ame'ê ta pe ihê ke a'e mondo. Te'e ym ihê. Jetehear te ke ihê apandu. A'e mondo ame'ê ke ihê. Mu'eha ke ihê tî. "Jesu rehe pejurujar katu" aja jundêu awa aja ym ame'ê ta pe ihê apandu. "Je'êha jetehear te ke rehe pejurujar katu" aja ihê apandu ngâ pe tî.

⁸ Jesu kotyhar tama'e jy'ariha renda pe Jesu kotyhar ta jy'ar oho rahâ, sawa'e ta riki Tupâ namô pandu pandu. Aja ihê aputar. Tupâ rehe sawa'e ipy'a katu te ame'ê ke ihê aputar. Amô ta rehe parahyha nixói, aja Tupâ namô pandu pandu, aja ihê aputar tî. Je'ê hâtâ tâ amô ta jupe aja ym ha namô Tupâ namô pandu pandu, aja ihê aputar tî.

⁹ Sawa'e ta aja kûjâ ta tî. Jesu kotyhar tama'e jy'ariha renda pe Tupâ rehe ipy'a ke kûjâ ta moï moï oho rahâ, kuja ihê aputar. Ima'e mundeha namô amô ta ke muhuxî ym rahâ, katu tiki. Upa ukwa katuha namô ima'e ke munde. Kuja rahâ katu ym. I'a ke mukatu jô. Aja: "Mâ! Katukwer" aja amô ta pandu. Ame'ê ke kûjâ ta putar rahâ, katu ym tiki. Ko itatawa ke te'e ma'e ke mujâ, ame'ê ke namô wata. Ko mâte hû pu'yr namô wata. Ko ima'e mundeha hepy hû ame'ê namô jô wata tî. Aja: "Mâ! Katukwer" aja amô ta pandu. Ame'ê ke kûjâ ta putar rahâ, katu ym tiki. Upa aja me'ê rahâ, juehe har katuha mujesak tar katu ngâ pe. A'erehe katu ym.

¹⁰ Kuja katu. Amô ta rehe katu ame'ê ke kûjâ ta ma'ema'e rahâ, katu tiki. Aja: "Tupâ rehe ihê apy'a katu" aja pandu ixo. ¹¹ Tupâ

je'êha ke amô mu'e rahâ, pandu ym ha namô kûjâ ta jumu'e. Aja rahâ, katu tiki. Ixawa'e ta rehe hendu katu rahâ, katu tiki tî.

¹² Kûjâ ta pe ihê apandu:

—Sawa'e ta pe Tupâ je'êha ke pemu'e ym. Pehendu te'e pehê pexo. Mâ peja sawa'e tama'e kapitâ ta aja ym pehê — aja kûjâ ta pe ihê apandu.

¹³ Yman Anâ ke Tupâ mujâ py. A'engi Ewa ke a'e mujâ tî. (A'erehe mâ peja sawa'e tama'e kapitâ ta aja ym kûjâ ta ixo.) ¹⁴ Amô we tî. Anâ ke Satana muka'u te'e ym. (Âjâ ramûi a'e.) Kûjâ ke a'e muka'u te'e. Pe, ma'e ka'u te'eha ke kûjâ ma'e. (Tupâ rehe a'e hendu ym. A'erehe mâ peja sawa'e tama'e kapitâ ta aja ym kûjâ ta ixo.) ¹⁵ Pe, Tupâ pandu: "Kûjâ ta imembyr rahâ, mâ peja ahy ngâ pe" aja. (Ame'ê imembyriha riki kûjâma'e ma'ema'eha. Sawa'e ke mu'eha anî.) Pe, kûjâ ta ke Tupâ muhâ katu ta tî. Jesu rehe tapijar te'e we a'eta jurujar katu rahâ, a'eta ke Tupâ muhâ katu ta tî. Tapijar te'e we ipy'a katu ehe rahâ, aja tî. Muhâ katu ta tî. Tapijar te'e we ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ym. Upa ukwa katuha namô katu ixo rahâ, aja tî. Muhâ katu ta tî.

3

Jesu kotyhar tama'e kapitâ rehe har

¹ Apo ihê apandu ame'ê ke jete har te riki. Amô sawa'e Jesu kotyhar tama'e kapitâ wan ta rahâ, katu tiki. Aja rahâ, parakyha katu ame'ê ke a'e putar katu. ² Jesu kotyhar tama'e kapitâ a'e. A'erehe nixói ma'e je'êha ipe aja amô ta ukwa rahâ, katu tiki. Kuja katu tiki tî. Ko hakehar peteihar namô jô ixo. Ko kawî ngi ka'u ym ame'ê ke a'e tî. Ko upa ukwa katuha namô ixo ame'ê ke a'e tî. "Sawa'e katu" aja ehe har amô ta ukwa ame'ê ke a'e tî. Jesu kotyhar ta rehe usak ramô te tî. Ame'ê ta ke hok pe mupyta katu rahâ, katu tiki tî. Ko Tupâ je'êha ke mu'e katu ame'ê ke rahâ, katu tiki tî. ³ Ko kawî ke u'u hû ym ame'ê ke a'e tî. Ko sawa'e parahy war ym ame'ê ke a'e tî. Ko sawa'e hury katu ame'ê ke a'e tî. Ko jumai tar ym ame'ê ke a'e tî. Ko tamatarer rehe jô ipy'a moî moî ym ame'ê ke a'e tî. ⁴ Ko hok wyr pe har ta rehe usak usak katu ame'ê ke a'e tî. Pe, ta'yr ta ke muhendu katu juehe ame'ê ke a'e tî. Tajyr ta ke aja tî. Aja rahâ pahar parahy ym ha namô ta'yr ta hendu katu ehe. Tajyr ta aja tî. Hendu katu ehe tî.

⁵ Myja hok wyr pe har ta rehe usak usak katu my? Ame'ê ke ukwa ym rahâ, marâ ka ym Jesu kotyhar ta rehe usak katuha. (Usak katu ym ta ngâ rehe tî. Aja me'ê sawa'e ke emu'am ym. Jesu kotyhar tama'e kapitâ, aja emu'am ym.) ⁶ Kuja katu tiki tî. Ko Jesu rehe jurujar katu ramô te, aja ym ame'ê ke a'e. A'e riki kapitâ rahâ, katu te ame'ê ke

a'e jupe, aja ukwa ta nahâ my? Aja rahâ, a'e ke Tupâ mupyrara ta. Yman Satana aja, apo a'e ke Tupâ mupyrara ta tî. Yman katu te ame'ê ke a'e aja Satana ukwa jupe rahâ, Tupâ pandu: "Nde katu ym." Pe, mupyrara. (Âjâ ramûi a'e.)

⁷ Kuja katu tiki tî. "Sawa'e katu ame'ê ke ko" aja Jesu rehe jurujar ym ame'ê ta ukwa. Aja rahâ: "Mâ ihê ke amô ta putar ym" aja pyai ym ta a'e. Aja pyai ixo rahâ, ame'ê sawa'ema'e parakyha ke Satana mujaxer ta nahâ my. Jesu kotyhar ta rehe usak usak ixo, ame'ê riki ame'ê sawa'ema'e parakyha. (A'erehe sawa'e katu ame'ê ke emu'am. Jesu kotyhar tama'e kapitâ aja emu'am.)

Jesu kotyhar ta rehe haihu katu ame'ê ta rehe har

⁸ Jesu kotyhar ta rehe amô ta haihu katu. Ame'ê ta riki sawa'e katu ame'ê ke rahâ, katu tiki. Mokôï ukwaha namô ixo ym rahâ, katu tiki tî. Kuja katu tiki tî. Ko kawî u'u hû ym ame'ê ke a'e tî. Ko tamatarer rehe jô ipy'a moî moî ym ame'ê ke a'e tî. ⁹ Ko Jesu rehe har jande pe Tupâ mujekwa, ame'ê rehe jajurujar katu. Ame'ê rehe tapijar te'e we a'e jurujar katu ame'ê ke a'e tî. Katu ame'ê ke ma'ema'e tî. Aja ukwa katuha namô tapijar te'e we jurujar katu ehe tî. ¹⁰ Ehe har Jesu kotyhar ta ukwa py ta me'ê te'e. "Sawa'e katu ame'ê ke ko" aja ehe har a'eta ukwa katu rahâ, Jesu kotyhar ta rehe ame'ê sawa'e haihu katu ta.

¹¹ Pesarahâ! Ame'ê ta aja hakehar ta tî. Haihu katu ame'ê ta rakehar ta ke. "Hakehar katu" aja amô ta pandu rahâ, katu tiki. Kuja katu tiki tî. Ko ma'e ke amô amô rok pe pandu ym oho ame'ê ke a'e tî. Ko kawî ngi ka'u ym ame'ê ke a'e tî. Ko ma'e mukaniha nixói ipe tî. Aja ame'ê hakehar rahâ, katu tiki tî. (Aja me'ê sawa'e ke emu'am. Jesu kotyhar ta rehe haihu katu, aja emu'am.)

¹² Pesarahâ! Jesu kotyhar ta rehe amô haihu katu rahâ, hakehar peteihar namô jô ixo. Aja rahâ, katu tiki. Kuja katu tiki tî. Ta'yr ta ke mu'e katu tî. Aja rahâ, a'eta hendu katu ehe tî. Tajyr ta ke aja tî. Mu'e katu tî. Aja rahâ, ame'ê ta hendu katu ta ehe tî. Upa hok wyr pe har ta rehe a'e usak usak katu ixo tî. ¹³ Pe, haihu katu ame'ê ta paraky katu rahâ: "A'eta riki katu" aja amô ta pandu ta. Aja rahâ: "Jesu Kirisutu rehe jajurujar katu, a'erehe ixotyhar ta ke jande" aja ame'ê ta ngâ pe pandu katu tî. Kyje ym ha namô ngâ pe pandu katu ta. (Aja me'ê sawa'e ke emu'am. Jesu kotyhar ta rehe haihu katu, aja emu'am.)

Jesu rehe har Tupâ mujekwa katu ngâ pe

¹⁴ Timo! Esarahâ! Ko paper pinim nde pe ihê amondo axo. Pahar nde koty ihê asak ta aho. Aja ihê akwa. ¹⁵ Kowe ihê axo rahâ, ma'e ke kome'ê paper pinim mujekwa ta

nde pe. A'erehe nde pe ihē amupinim aī. Kuja nde pe mujekwa ta. Myja Tupā kotyhar ta ixo katu ta my? (Ame'ē ke amujekwa katu ta nde pe. A'erehe ko amupinim aī.) Tupā ixeuwe katu ixo ame'ē ke a'e. Jurujar katu ehe, ame'ē ta ixotyhar ta ke. A'eta namō Tupā je'ēha pyta katu. Ame'ē ke a'eta pandu katu tī. ¹⁶ Ame'ē je'ēha rehe jajurujar katu ame'ē ke katu te ame'ē ke. Yman ame'ē ke mujekwa ym rī. Ame'ē ke jande pe Tupā mujekwa apo 'y. Kuja:

“Awa aja imāi pusu ngi Jesu u'ar.

Nixói te ma'e ka'u te'eha ma'eha ipe, aja Tupā'ā mujekwa ngā pe.

Tupā je'ēha rahoha ta usak ehe tī.

Amō amō ta renda rupi ehe har ngā pandu pandu oho.

Heta kome'ē ywy keruhū pe har ta jurujar katu ehe.

Pe, ywa pe a'e ke Tupā mujywyr raho.”

4

Mu'eharan ta rehe har ihē amujekwa ta

¹ Kuja Tupā'ā mujekwa katu:

—Ar rehe angaha uhyk tate rahā, Jesu rehe jurujar katuha ke amō amō ta hijar ta oho. Āja ta mujekwa ame'ē ke rehe a'eta hendu katu ta. A'eta jum'u'e ta oho tī — aja mujekwa.

² Āja ta mujekwa ame'ē ke mu'eharan ta mu'e. Te'e pandu ame'ē ta ke a'eta. Te'eha mu'e. Aja ngā ke a'eta muka'u te'e. Aja rahā, katu ym, aja a'eta ukwa katu. Anī. Huxī ym. Anī. A'eta mu'e we rī. ³ A'eta pandu naī:

—Pejumendar ym. Kūjā ke pepyhyk ym tī. Amō amō ma'e pehē mi'u ke pe'u ym tī — aja pandu naī.

Anī. Ame'ē mi'u ke awa u'u katu aja Tupā mujā jande pe. Jumendar rahā, katu tī. Aja yman Tupā mujekwa katu tī.

—Jande pái keruhū! Jande pe jande mi'u nde eremuwyr katu. A'erehe ne jō riki katu te ame'ē ke — aja Tupā pe Jesu kotyhar ta pandu.

Pe, u'u katu. Jete har te ke ukwa katu tī. A'erehe u'u katu. ⁴ Upa katu te ngā mi'u awa u'u katu aja Tupā mujā katu jande pe. Ame'ē rehe: “Katu tiki” aja Tupā pe japandu, pe, ja'u katu. Ame'ē rehe: “Ja'u ym” aja mā peja japandu ym.

Jumendar rahā, katu tī. Kūjā ke pyhyk rahā, katu tī. Aja yman Tupā mujekwa tī. ⁵ Upa jande mi'u ja'u katu, aja Tupā je'ēha rehe amō mupinim. Jande ja'u rahā: “Katu tiki” aja Tupā pe japandu tī. A'erehe upa jande mi'u ja'u katu aja Tupā mujā jande pe. Jajumendar rahā, katu tiki tī. Kūjā pyhyk rahā, katu tiki tī.

Jesuma'e miasu ke

⁶ Ame'ē mu'eharan ta rehe har Jesu kotyhar ta pe nde eremuje kwa rahā, miasu

katu nde. Jesu Kirisutuma'e miasu ke nde. Tupā rehe har amō ta pandu pandu nde pe. Nde erehendu katu ehe. Tapijar te'e we nde erejumu'e erexo. Aja rahā, nde erekwa katu ta. Jete har te ke nde pe amō ta mu'e mu'e tī. Nde erejurujar katu ehe tī. Ame'ē ke rehe tapijar te'e we nde erejumu'e erexo tī. Upa aja me'ē rahā, miasu katu riki nde. ⁷ Ymanihar jundéu awa ramūi ta panduha ke emu'e ym. Ame'ē riki Tupā rehe har mujekwa ym ngā pe. Jupe te'e je'ē je'ē ixo ame'ē ke ame'ē. Katu ym aja. Nde py'a ke tapijar te'e we emātā katu exo rī. Aja rahā, Tupā rehe har nde erekwa katu te we rī.

⁸ Awa jumuwewi wewi katu rahā, pyrātā katu jupe. Ame'ē riki katu we. Amō katu te. Kuja. Tupā rehe har amō ukwa katu te we rahā, ame'ē riki i'ar koty te we katuha. Aja rahā, Tupā usak katu ehe apo. Pe, yman rahā, inamō a'e ixo ta. ⁹ Ame'ē je'ēha riki jete har te ke. Upa ngā jurujar katu ehe rahā, katu tiki. ¹⁰ A'erehe japarky hū. A'e je'ēha ke ngā pe japandu pandu hū. Ame'ē riki jandema'e parakyha. Tupā rehe jajurujar katu, a'erehe je'ēha ke japandu pandu we rī. Tupā riki ixeuwe katu te hū ame'ē ke a'e. Upa ngā ke a'e muhā katu. Jete riki. Jurujar katu ehe ame'ē ta ke a'e muhā katu.

¹¹ Timo! Nde pe ihē apandu ame'ē ke ngā pe epandu katu. Emu'e katu tī. ¹² Nde riki ta'ynuhu. A'erehe myja katuha namō awa ixo katu my? Ame'ē ke emujekwa katu Jesu kotyhar ta pe. Aja rahā, nde aja a'eta tī. Nde aja jete har te ke jō a'eta pandu ta tī. Nde aja a'eta katu ixo ta tī. Nde aja amō ta rehe a'eta ipy'a katu ta tī. Nde aja Tupā rehe tapijar te'e we a'eta jurujar katu ta tī. Nde aja ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'ema'e ym ta tī. Upa aja rahā: “Mā! Ta'ynuhu a'e. A'erehe ukwa ym” aja ym pandu.

¹³ Nde rehe ihē ahyk ym we oho rī. A'erehe Jesu kotyhar ta jy'ar rahā, Tupā je'ēha ke epandu pandu ngā pe rī. Emujekwa katu ngā pe tī. Emu'e katu ngā pe tī. ¹⁴ Nema'e parakyha ke nde pe Tupā mujekwa. A'e je'ēha ke nde erepandu pandu. Ame'ē riki nema'e parakyha. Ne ākā rehe ipo ke tamūi ta mujar rahā, nema'e parakyha ke nde pe me'ē. Arahā ame'ē rehe har Tupā je'ēha pandu ame'ē ta pandu tī. Ame'ē parakyha ke tapijar te'e we ema'ema'e katu. (Tupā je'ēha ke nde erepandu pandu, ame'ē riki nema'e parakyha ke.) ¹⁵ Upa ihē apandu ame'ē ke ema'ema'e katu. Upa nde erekwa katuha namō ema'ema'e katu tī. Aja rahā, katu ame'ē ke nde erema'ema'e katu te we rī, aja ngā pe nde eremuje kwa ta. ¹⁶ Myja katu nde erexoha my? Ame'ē rehe har ekwa ekwa exo. Katu ema'ema'e. Nde eremu'e ame'ē ke emuka'u te'e ym. Amō koty emu'e ym. Aja rahā, Tupā namō nde erexo katu ta. Nde

rehe hendu ame'e ta muka'u te'e ym ta ti. A'erehe Tupā namō ixo katu ta ti.

5

Myja Jesu kotyhar ta rehe usak usak katu my

¹ Ma'e jaxer ame'e ke amō ma'e rahā: "Mā peja ym" aja epandu ipe. A'e riki nde 'ar koty we tamūiha rahā, hātā ym epandu ipe. Nde pái aja wewe katuha rupi epandu katu ipe. Ta'ynuhu te rahā, nde mu aja epandu katu ipe. ² Nde 'ar koty te we a'iha rahā, ne māi aja epandu katu ipe. Kūjātāi rahā, nde rendyr aja epandu katu ipe. Nde ereka'u ym ehe. Nde rendyr aja wewe katu epandu katu ipe.

³ Ixawa'e manō ame'e rehe har ihē apandu ta apo 'y. Nixói te ma'e me'ēha ke ipe rahā, Jesu kotyhar ta me'e me'ē ipe. Jeje te ixo ame'e ke pe me'e me'ē. Aja rahā, katu tiki. ⁴ Pe, ixawa'e manō ame'e membyr ta ixo rahā, a'eta riki usak usak katu ehe. Hainō ta ixo rahā, a'eta usak usak katu ehe ti. Imembyr ta tiha oho ixo rahā, imāi usak usak katu ehe ti. Hainō ta rehe aja ti. A'erehe apo imāi riki ixawa'e ym rahā, a'eta usak usak katu ehe rahā, katu tiki. Iari rehe hainō ta usak usak katu ti. Aja Tupā putar katu. Imāi rehe imembyr usak usak katu rahā, Tupā rehe a'eta hendu katu. Hainō ta aja ti. Tupā rehe hendu katu ti. ⁵ Pe, ixawa'e manō ame'e ke jeje te ixo rahā, ma'e ke Jesu kotyhar ta me'e me'ē katu ipe. Ma'e me'ēha ke nixói te, a'erehe Jesu kotyhar ta me'e me'ē katu ipe. Tupā rehe ixawa'e manō ame'e ke jurujar katu. Inamō ma'e pandu pandu ixo ti. Aja te'e'ha a'e. "Ihē rehe esak katu" aja a'e pandu pandu ipe, Tupā pe.

⁶ Pe, ixawa'e manō ame'e ke jumuhury katu jō juehe rahā, Tupā ke a'e putar ym te apo. Aja rahā, ma'e ke Jesu kotyhar ta me'ē ym ipe. ⁷ Aja ixawa'e manō membyr ta pe epandu katu. Hainō ta pe epandu katu ti. Pe, ihē apandu ame'e ke a'eta ma'ema'e rahā: "Katu ym pehē" aja ym amō ta pandu a'eta rehe har. ⁸ Pe, ianam ta rehe Jesu kotyhar ta haihu ym rahā, Tupā je'ēha rehe a'eta hendu ym. Jete. Hok wyr pe har ta rehe haihu ym rahā, aja ti. Tupā je'ēha rehe hendu ym ti. A'erehe Jesu rehe jurujar ym ame'e ta aja a'e ti. Jete. I'ar koty te we katu ym a'e. Ianam ta rehe jurujar ym ame'e ta haihu katu riki. (Aja ianam ta rehe jurujar katu ame'e ta ti. Haihu katu ta ti.)

⁹ Jesu kotyhar tama'e jy'ariha renda pe ixawa'e manō ame'e paraky tar katu rahā, a'i ta jō katu. A'i te rahā, katu tiki. Kuja, 60 warahy 'ar i'ar koty te we rahā, ame'e ke katu. Ixawa'e peteihar jō namō ixo ame'e ke rahā, katu tiki. Aja rahā, paper rehe her ke emapyk. Amō parakya ta rer

namō emapyk. (Aja rahā, jy'ariha renda pe paraky ta, aja mujekwa katu.) ¹⁰ Kuja ehe har ngā ukwa ame'e ke rahā, katu tiki ti. Amō ta pe ma'e katu ame'e ke ma'ema'e. Imembyr ta ke mutiha rahā, a'eta ke a'e mu'e katu. Jesu kotyhar ta rehe usak ramō, ame'e ta ke hok pe a'e mupyta katu. "Ihē katu te" aja ym ukwa ame'e ke. Pyrara ixo ame'e ta py'a ke a'e muhury oho. Upa katu te ma'e katu ame'e ke ma'ema'e tar katu. Upa aja rahā, katu tiki.

¹¹⁻¹² Pe, ixawa'e manō ame'e ke a'i te ym rahā, paraky ym ta. Jesu kotyhar tama'e jy'ariha renda pe paraky ym ta. A'i te ym ri. A'erehe amō sawa'e rehe usak rahā, pyhyk tar katu nahā my ti. Aja rahā, Kirisutu pe ma'e manga katu ame'e ke hijar ta. (Ixawa'e manō ramō rahā, a'e pandu: "Jesu kotyhar tama'e jy'ariha renda pe ihē aparaky ta" aja ixawa'e manō ame'e ke manga katu.) Ame'e manga katuha ke a'e hijar. ¹³ Aja rahā, a'e paraky ym ta. Amō amō ta rok rupi te'e a'e wata wata ixo my. Amō we ti. Amō ta rehe har katu ym pandu pandu ta my. Amō ta ixoha ke mujaxer te'e ta my ti. Ma'e ke pandu ym rahā, katu tiki. Anī. Ame'e ke a'e pandu. ¹⁴ A'erehe ixawa'e manō ame'e ke a'i te ym rahā, mā peja amō sawa'e ke a'e pyhyk, aja ihē aputar.

Kuja ihē aputar ti. Ko imembyr mujā. Ko hok rehe usak usak katu. Aja rahā: "Jesu kotyhar ta katu ym" aja Jesu rehe jurujar ym ame'e ta pandu ym ta.

¹⁵ Jete riki. Amō ixawa'e manō, ame'e ta amō koty ipy'a ke muruwak mondo. Satanama'e ukwaha rehe ipy'a ke muruwak mondo. (Ājā ramūi a'e.) ¹⁶ Pe, Jesu rehe jurujar katu ame'e ta ixo. Ko sawa'e. Kūjā amō ti. Pe, ame'e ta riki ixawa'e manō ame'e anam rahā, ame'e ta riki haihu katu ehe. Aja rahā, Jesu kotyhar tama'e ke ame'e ixawa'e manō ame'e pyhyk ym ta. Aja rahā, amō ixawa'e manō ame'e ke ixo. Nixói te ma'e ke me'ēha ipe. Ame'e ke rehe jō Jesu kotyhar ta haihu katu ta.

¹⁷ Jesu kotyhar tama'e kapitā paraky katu rahā, mā peja pemuhepy katu ipe. Jete. Tupā je'ēha ke pandu pandu katu rahā, i'ar koty te we pemuhepy katu ipe. Tupā je'ēha ke mu'e katu rahā, aja ti. Muhepy katu ti. ¹⁸ Tupā je'ēha rehe kuja amō mupinim:

"Hymba paraky rahā, iāpūi ke epukwar ym. (U'u we ta ixo ri.)

Ahúi aja me'e ke pyrū pyrū rahā, iāpūi ke epukwar ym."

Aja Jesu kotyhar tama'e kapitā paraky katu rahā, pemuhepy katu ipe. Kuja Tupā je'ēha rehe amō mupinim ti:

"Amō paraky rahā, muhepy katu awa ipe" aja.

¹⁹ "Katu ym a'e ma'e" aja Jesu kotyhar tama'e kapitā rehe har amō pandu pandu.

Aja me'ē petēi sawa'e jō pandu rahā, ame'ē panduha rehe ejurujar ym. Pe, aja me'ē mokōi sawa'e ta juja katu te pandu rahā, ejurujar katu ehe. Juja ym pandu rahā, ejurujar ym. ²⁰ Ame'ē kapitā riki ma'e ka'u te'eha ke ma'e rahā, upa Jesu kotyhar ta ruwa koty epandu ipe. “Mā peja ym aja” aja epandu ipe, kapitā pe. Aja rahā, upa usak ame'ē ta kyje ta. (A'erehe ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'e ym ta tī.)

²¹ Ihē apandu ame'ē ke Tupā hendu. Jesu Kirisutu hendu tī. Tupā je'ēha rahoha ta hendu tī. Katu te ame'ē ta ke a'eta. Upa a'eta hendu. A'erehe nde pe ihē apandu ame'ē ke rehe ehendu katu. Kuja. Ma'e ka'u te'eha ke amō ma'e rahā: “Mā peja ym aja” aja epandu ipe. Aja me'ē nde rehe katu ame'ē ta pe epandu. Aja me'ē nde rehe katu aja ym ame'ē ta pe epandu tī.

²² Jesu kotyhar tama'e kapitā ke nde eremu'am rahā, pahar emu'am ym. Eharō we rī. Katu ixoha namō a'e ixo katu my. Ame'ē ke ekwa py exo. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ē ke nde eremu'am rahā, nde riki ereka'u te'eha ke nde erema'e, ame'ēja saka tī. Katu ym aja. A'erehe pahar kapitā ke emu'am ym. Ma'e nde ereka'u te'eha ke ema'e ym nde. Nde katu ame'ē ke nde aja ngā pe emujekwa.

²³ Timo! Ehendu katurahā! Y ke te'e nde ere'u erexo apo. Pe, amō amō rahā, nde pusu ahy nde pe. A'erehe kawī pirā e'u we. (Mukatu ta. Anī. Eka'u ym ingi.)

²⁴ Amō tama'e ka'u te'eha ma'eha ke amō ukwa katu. “Katu ym nde” aja pandu ym ta me'ē te'e. Amō ta usak ehe, a'erehe pahar ukwa katu ehe har. Amō ta ukwa ym ha rupi ka'u te'eha ke amō ta ma'e. Amō ta ukwa ym ha rupi ma'e, a'erehe pahar amō ta ukwa ym. A'engi amō ta mujekwa, a'erehe ukwa katu ehe har. (A'erehe pahar kapitā ke emu'am ym. Pahar haihu katuha ke emu'am ym tī. Pahar ixawa'e manō ame'ē ke mu'am ym tī. Ame'ē ta rehe har ekwa katu py exo.)

²⁵ Aja me'ē katu ame'ē ke amō ta ma'e rahā, aja tī. Katu amō ta ma'e rahā, amō ta usak a'eta rehe, a'erehe pahar ukwa katu ame'ē ta rehe har. Amō ta ukwa ym ha rupi katu ame'ē ke amō ta ma'e. A'erehe pahar ym ukwa. A'engi amō ta mujekwa, a'erehe ukwa katu a'eta rehe har. (A'erehe pahar kapitā ke emu'am ym. Pahar haihu katuha ke emu'am ym tī. Pahar ixawa'e manō ame'ē ke emu'am ym tī. Ame'ē ta rehe har ekwa katu py.)

6

Miasu ta ke emu'e katu

¹ Timo! Miasu ta rehe har ihē apandu ta apo 'y. Ame'ē ta Jesu rehe jurujar katu

ame'ē ta ke. Pe, ijar rehe a'eta hendu katu rahā, katu tiki. Aja me'ē jamu'e. A'erehe ijar rehe hendu katu rahā: “Páu ta mu'e ame'ē ke katu ym” aja amō ta pandu ym ta. “Tupā katu ym” aja ym pandu ta tī. ² Pe, ijar riki Jesu rehe jurujar katu rahā, imu aja a'e. A'erehe ijar rehe hendu ym rahā, katu ym tiki. Jesu rehe jurujar katu a'e tī, a'erehe imu aja apo 'y. A'erehe i'ar koty te we a'e paraky paraky katuha rahā, katu tiki. Ijar riki Jesu kotyhar apo 'y. Miasu ta ipy'a katu ehe tī. A'erehe paraky katu ipe rahā, katu tiki. Timo! Aja miasu ta pe epandu katu. Emu'e katu a'eta pe tī.

Amō koty mu'e ame'ē ta pe epandu: “Mā peja ym”

³ Ihē apandu ame'ē ke ngā pe epandu katu. Emu'e katu tī. Pandu katuha ke Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te mu'e. Ame'ē mu'e ame'ē ke kuja. Tupā je'ēha mu'e, aja katuha namō amō ixo. Pe, aja amō mu'e ym rahā, amō koty a'e mu'e rahā, ⁴ a'e ukwa katu te, aja ukwaha jupe naī. Anī. Ukwa ym ma'e. Panduha rehe har je'ē hātā tā hū. Ame'ē rehe ka'u te'e. Pe, ame'ē ke muparahy ngā ke. Jumai tī. (“Mā peja ym pemu'e” aja ame'ē ta pe epandu.) Amō ta namō ame'ē ta je'ē je'ē hū a'eta jupe tī. Katu ym ukwa ukwa a'eta juehe ixo. ⁵ Jaxer ame'ē ke pame katu te ipy'a pe ukwa ukwa ixo. A'erehe je'ē hātā tā hū. Aja te'eha a'eta. Jete har ke a'eta ukwa ym apo. (“Mā peja ym pemu'e” aja ame'ē ta pe epandu.) Jesu rehe a'eta jurujar katu rahā, ma'e ke heta hū ta, aja a'eta ukwaha jupe naī.

Tamatarer rehe jō nde py'a emoī moī ym

⁶ Jete. Jesu rehe amō jurujar katu rahā, hury katu a'e ixo, a'erehe ma'e ke heta hū, ame'ēja saka. Ima'e ma'e ke heta hū rahā, hury katu ixo. Ima'e ym te rahā, hury katu ixo tī. Jesu rehe jurujar katu, a'erehe hury katu ixo. ⁷ Kome'ē ywy keruhū pe jande māi ngi ja'ar rahā, ma'e ke namō ym ja'ar. Jawe te'e ja'ar. Pe, jamanō rahā, upa katu te jahijar ta jaho tī. ⁸ A'erehe jande mi'u namō jō jande jaxo rahā, jande rury katu jaxo. Jandema'e mundeha namō jō jaxo rahā, aja tī. Jande rury katu jaxo tī.

⁹ Ma'ewyry myahy rahā, matapi pe ixo katu oho. Pe, matapi pyhyk. Aja awa tī. Upa ma'e ke amō heta hū ta jupe rahā, pahar ka'u te'e ehe. Amō we putar. A'erehe ma'e jaxer ma'eha rupi amō we ma'e ke muheta hū ta my. Ka'u te'eha namō muheta hū my. Muheta hū rahā, katu ym, aja ukwa ym. (Matapi pyhyk, ame'ēja saka.) A'engi a'e pyai. A'e ke Tupā mupyrara ta. ¹⁰ Jete. Tamatarer rehe jō amō ipy'a katu ixo rahā, tamatarer pyhykiha rehe upa katu te ma'e jaxer ame'ē ke ma'ema'e ta my. Tamatarer ke amō ta putar katu ta, a'erehe Jesu rehe

jurujar katuha ke hijar oho. A'erehe a'engi a'eta pyai te hũ. Marā ka ym jumuhuryha juehe.

Timo ke Páu mu'e

¹¹ Timo! Nde riki Tupā kotyhar ke. Tamatarer rehe jō ipy'a katu ame'ē rehe har ihē amupinim ramō. Ame'ē ta aja ym nde tĩ. Anĩ. Katu ame'ē ke ema'ema'e. Tupā je'ēha mujekwa, aja katuha namō exo. Tupā rehe tapijar te'e we ejurujar katu. Mā peja amō ta rehe epy'a katu. Nde ke amō ta mahy rahā, mā peja nde py'ahu te'e ehendu. Amō ta pe nde erepandu pandu rahā, wewe katu epandu. ¹² Upa nema'e pyrātāha namō eparaky katu. Tupā je'ēha ke nde eremu'e, ame'ē riki nema'e parakyha ke. Pe, ixoty nde ke Tupā muhyk ta raho. Jesu rehe nde erejurujar katu, ame'ē ke amō ta pe nde erepandu pandu rahā, ixoty nde ke a'e muhyk ta raho, aja a'e mujekwa nde pe. ¹³ Upa katu te ma'e ke pe ixuweha Tupā muwyr ixo. Pon Pirat ruwa koty juehe har Jesu Kirisutu pandu pandu katu. Ihē apandu ame'ē ke a'e hendu. Tupā aja tĩ. Hendu tĩ. A'erehe mā peja ihē apandu ame'ē ke rehe ehendu katu tĩ. ¹⁴ Upa katu te nde pe Tupā mujekwa ame'ē ke rehe ehendu katu. Emupyta we ym. Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te jywyriha angaha ke rehe Tupā mujekwa. Ame'ē angaha ke uhyk ym rahā we, Tupā je'ēha rehe tapijar te'e we ehendu katu. Tupā pandu ame'ē ke rehe nde erehendu katu rahā: "Katu ym nde erema'e" aja amō ta pandu ym ta. ¹⁵ Angaha ke rehe uhyk katu te rahā, Ta'yr ke Tupā mujwyr ta. Tupā riki katu te ame'ē ke a'e. Pyrātā te hũ ame'ē ke a'e tĩ. Upa katu te sehar kapitā keruhū ta ke Tupā mu'am. A'e putar ame'ē ke jō ame'ē ta ma'ema'e. A'erehe a'e riki kapitā keruhū te.

¹⁶ "A'e jō riki uhā te hũ ame'ē ke a'e.

Weraha rupi a'e ixo. Marā ka ym awa uhyk-
iha ehe, weraha rehe.

Usak ym te awa ehe tĩ.

Awa usak ym ta ehe tĩ.

'Ne jō riki katu te me'ē ke' aja mā peja ngā
pandu ipe.

A'e pyrātā te hũ ame'ē ke a'e. Aja te'eha a'e.
Amen." Ame'ē riki: "A'e ty" aja.

¹⁷ Kome'ē ywy keruhū pe ima'ehū ame'ē ta ixo. Ame'ē ta pe epandu katu. Kuja epandu ipe:

—Pehēma'e hũ, a'erehe pehē jō riki katu te ame'ē ke pehē jupe, aja ym pekwa. Pahar pehēma'e kanim ta my, a'erehe ame'ē ke rehe jō pehē py'a pemoi ym. Pe, Tupā rehe pejurujar katu pexo. A'e riki upa katu te ma'e katu ame'ē ke jande pe muwyr katu. Ame'ē namō jande ke a'e muhury katu. ¹⁸ Katu ame'ē ke pema'ema'e. Jete. I'ar koty te we katu ame'ē ke pema'ema'e. Ima'e ym

te ame'ē ta rehe pekyty'ỹ ym — aja ima'ehū ame'ē ta pe epandu katu.

¹⁹ Aja ima'ehū ame'ē ta ma'ema'e rahā, ywa pe a'etama'e heta hũ ta. Yman rahā, ywa pe ma'e Tupā me'ē me'ē katu ta a'eta pe. A'eta uhāha namō ixo katu ta. Hury katu ta ixo tĩ.

²⁰ Timo! Ehendu katurahā! Ima'e je'ēha ke nde pe Tupā muwyr. Ame'ē ke jō emu'e katu. Amōma'e panduha jaxer ame'ē ke rehe ehendu ym. Ame'ē riki Tupā ngi har ym. Amō ta pandu: "Upa katu te jakwa katu te" aja pandu naĩ. Anĩ. Ukwa katuha rehe har a'eta je'ē hātā tā jō. Ame'ē ke rehe ehendu ym tĩ. ²¹ Ame'ē ke rehe amō ta hendu katu. Pe, Jesu rehe jurujar katuha ke hijar oho. A'erehe ame'ē ke rehe ehendu ym. (Aja rahā, nde erejurujar katuha ke nde erehijar ym ta tĩ.)

Mā peja johu pehē rehe Tupā ipy'a katu te hũ.

Upa.

Timo pe paper pinim ke Páu mondo tĩ Mokõihar ke

Hom ok ta pe Páu ixo. Kyndaha pe a'e ixo. Jesu rehe har a'e pandu pandu. Ame'ẽ ke amõ ta putar ym, a'erehe kyndaha pe a'e ke amõ kynda raho. A'ep ixo rahã, Timo pe paper pinim a'e mondo. A'e mupinim:

—Timo! Tapijar te'e we eparaky katu exo. Tupã je'ẽha ke nde erepandu pandu, ame'ẽ riki nema'e parakyha ke — aja Páu mupinim.

Timo ke Páu muhury tar katu. A'erehe paper pinim ke a'e mondo ipe. Mokõihar ke kome'ẽ paper pinim.

Timo pe paper pinim ke Páu mondo tĩ

¹⁻² Timo! Ko nde pe paper pinim ke ihẽ amondo axo. Ihẽ Páu. Tupã mujekwa: “Ihẽ ra'yr rehe jurujar katu ame'ẽ ta pe uhãha ihẽ ame'ẽ katu. Ame'ẽ rehe har eandu eho ngã pe. A'erehe Jesu kotyhar ta uhãha namõ ixo” aja Tupã ihẽ pe. A'erehe ihẽ ke Jesu Kirisutu mondo. Tupã putar, a'erehe ihẽ ke Jesu Kirisutu mondo.

Ihẽ aja Tupã rehe nde erejurujar katu tĩ, a'erehe ihẽ ra'yr aja nde. Nde rehe ihẽ apy'a katu.

Tupã riki jande pái keruhũ. Jesu Kirisutu jandema'e sawa'e te. Mã peja nde rehe a'eta ipy'a katu te hũ. Mã peja nde rehe a'eta pyrara usak. Mã peja nde py'a ke a'eta muhury katu.

Timo! Nema'e parakyha ke tapijar te'e we ema'ema'e katu exo

³ Tupã rehe ihẽ py'a ihẽ amoĩ moĩ katu. Ihẽ ramũi ta aja ihẽ tĩ. Katu ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e, aja akwa katuha namõ ihẽ py'a ihẽ amoĩ moĩ katu ehe tĩ. Tupã namõ ihẽ apandu rahã, nde rehe har ihẽ akwa akwa aĩ. “Timo namõ ma'e ke nde erema'ema'e katu, a'erehe ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja ihẽ apandu ipe. Aja te'eha ihẽ. Wera rahã aja. Pytun rahã aja tĩ. Tupã namõ apandu pandu tĩ.

⁴ Nengi ihẽ aho rahã, nde erejixi'u ihẽ rehe. Ame'ẽ rehe ihẽ akwa akwa axo. A'erehe nde rehe ihẽ asak tar katu te apo tĩ. Aja rahã, ihẽ ke nde eremuhury katu ta. ⁵ Jete. Jesu rehe nde erejurujar katu te. Ame'ẽ rehe ihẽ akwa akwa axo. Aja me'ẽ, Rói, nde ari jurujar katu te ehe tĩ. Aja me'ẽ Euni, ne mõi jurujar katu te ehe tĩ. A'eta aja nde tĩ, aja ihẽ akwa katu. ⁶ A'erehe ihẽ apandu nde pe. Nema'e parakyha ke tapijar te'e we ema'ema'e katu exo. Tupã je'ẽha ke nde erepandu, ame'ẽ riki nema'e parakyha ke. Ne ãkã rehe ihẽ po ihẽ amujar rahã: “Ihẽ je'ẽha ke eandu eho” aja Tupã mujekwa nde pe. ⁷ Jete. Jande py'a rehe I'ã ke Tupã

muwyr. A'erehe jakyje ym ngã ngi. Anĩ. Jande py'a ke a'e riki mātã katu. A'erehe Tupã je'ẽha ke japandu pandu katu. Amõ we tĩ. Pyrātãha ke jande pe I'ã muwyr tĩ. A'erehe amõ ta rehe jande japy'a katu. Ma'e jaka'u te'eha ke jama'e tar katu rahã, ame'ẽ ke jande py'a ngi a'e mukanim. (A'erehe ame'ẽ ke jama'e ym.)

Jande rehe Tupã ipy'a katu te hũ, ame'ẽ ke Jesu Kirisutu mujekwa

⁸ Jande py'a rehe I'ã ke Tupã muwyr, a'erehe Jesu rehe har nde erepandu pandu rahã, ne ruxĩ ym nde erepanduha ngi. Jesu rehe har ihẽ apandu pandu. (Ame'ẽ ke amõ ta putar ym. A'erehe kyndaha pe ihẽ ke kynda raho.) A'erehe kyndaha pe ihẽ axo apo. Mã peja ihẽ ngi ne ruxĩ ym tĩ. Myrandu katu ke japandu pandu, a'erehe jande ke amõ ta mupyrara. Aja rahã, ihẽ aja mã peja nde py'ahu te'e ehendu tĩ. Pyrātãha ke Tupã muwyr nde pe. A'erehe nde ke amõ ta mupyrara rahã, mã peja nde py'ahu te'e ehendu tĩ. ⁹ Katu ame'ẽ ke jama'ema'e, a'erehe jande rehe a'e ipy'a katu te hũ my? Anĩ. Aja ym. A'e jõ riki putar katu. Ipy'a katu te hũ tĩ. A'erehe jande pe a'e pandu: “Ihẽ ra'yr rehe pejurujar katu, a'erehe pehẽ ke ihẽ amuhã katu ta. Ihẽ kotyhar ta aja pexo apo 'y'” aja Tupã pandu. Kome'ẽ ywy keruhũ nixói te rahã, jande rehe a'e ipy'a katu te hũ. Jesu Kirisutu rehe jajurujar katu ta, aja a'e ukwa katu, a'erehe kome'ẽ ywy keruhũ nixói te rahã, jande rehe a'e ipy'a katu te hũ. (Jande nixói te rahã, jande rehe a'e ipy'a katu te hũ.) ¹⁰ Jande rehe a'e ipy'a katu te hũ, aja jande pe a'e mujekwa katu apo 'y'. Jesu Kirisutu, jande muhãha uwy, a'erehe jande rehe Tupã ipy'a katuha ke jande pe a'e mujekwa katu. Jesu manõ. A'erehe jajurujar katu ehe rahã, jamanõha ngi jakyje ym. Jamanõ rahã, Tupã namõ jaxo ta. A'erehe jamanõha ngi jakyje ym. Myrandu katu ke Jesu pandu pandu rahã, myja amõ uhã katu ta ixo my, ame'ẽ ke a'e mujekwa jande pe.

Je'ẽha jete har te ke emu'e katu

¹¹ Ihẽ pe Tupã mujekwa:

—Myrandu katu ke ngã pe eandu eho — aja ihẽ pe.

A'erehe ihẽ riki Jesu mondo ame'ẽ ke. A'erehe myrandu katu ke ihẽ amu'e tĩ. ¹² A'erehe ihẽ ke amõ ta mupyrara tĩ. Ihẽ akyje ym a'eta ngi tĩ. Tapijar te'e we ihẽ ajurujar katu ehe. Ehe har ihẽ akwa katu, a'erehe akyje ym ngã ngi. Myrandu katu ke ihẽ pe a'e muwyr. Ihẽ ajurujar katu ehe, a'erehe ixotyhar ke ihẽ. Ihẽ ke a'e mai ym te ta. Jesu jywy ym rahã we, ihẽ rehe a'e usak katu ta ixo. Aja ihẽ akwa katu. ¹³ Je'ẽha jete har te ke ihẽ amu'e nde pe. Ame'ẽ rehe tapijar te'e we ejurujar katu. Nde ke ihẽ

amu'e, aja amō ta ke nde tī. Emu'e tī. Jesu Kirisutu namō nde juehe katu exo. A'erehe Tupā rehe tapijar te'e we ejurujar katu. Amō ta rehe tapijar te'e we epy'a katu exo tī. ¹⁴ Myrandu katu ke nde pe Tupā muwyr. Ame'ē riki katu. Ame'ē ke emu'e katu. Jande rehe Tupā'ā ihī katu. Jande rehe pyrātāha ke a'e muwyr. Ame'ē pyrātāha namō myrandu katu ke emu'e katu.

Yman Onesi ihē ke muhury katu

¹⁵ Ihē ke asia ywy pe har ta hijar oho. Ihē namō ma'e ke a'eta ma'ema'e ym apo. Ame'ē ke nde erekwa katu. Jesu kotyhar ta ke a'eta. Jete. Sije aja tī. Emo aja tī. Ihē ke a'eta hijar oho tī. ¹⁶⁻¹⁸ (Onesi aja tī. Hok wyr pe har ta aja tī. Hijar oho tī.) Mā peja ame'ē ta rehe Tupā pyrara usak.

Pesarahā! Yman Ese ok ta pe ihē axo rahā, ihē ke Onesi muhury katu. Ame'ē ke nde erekwa katu. Pe, Hom ok ta pe a'e uhyk rahā, pahar ihē ke a'e kekar ixo. Pe, ihē ke mahem rahā, ihē ke a'e muhury katu tī. Amō ku'ē rahā ha pewe ihē rehe a'e usak uwyr. Pe, ihē ke muhury katu tī. Kyndaha pe ihē axo tipe. Ihē ngi a'e huxī ym tī. (Apo Sije ta aja Onesi ihē ke hijar oho tī.) A'erehe mā peja Onesi rehe jandema'e sawa'e te pyrara usak. Pyrara usak ta ehe aja akwa katu. Tupā rehe jurujar ym ame'ē ta ke a'e mupyrara ta rahā, mā peja a'e riki pyrara usak katu Onesi ta rehe tī.

2

Tupāma'e parakyha ke

¹ Timo! Ihē ra'yr aja nde. Ehendu kat-urahā! Nde rehe Jesu Kirisutu ipy'a katu te hū. Inamō nde juehe katu nde erexo. A'erehe nde py'a ke emātā katu. ² Tupā rehe har ngā pe ihē apandu. Ame'ē riki: "Jete har te ke" aja amō ta pandu tī. Nde erehendu tī. Ame'ē ke amō sawa'e ta pe emu'e katu tī. Sawa'e katu ame'ē ta pe emu'e. Pe, a'eta riki amō ta pe mu'e katu ta tī.

³ Nde ke amō ta mupyrara rahā, mā peja nde py'ahu te'e ehendu. Sonda katu ame'ē ke aja mā peja nde py'ahu te'e ehendu tī. Tupā je'ēha nde erepandu pandu, a'erehe Jesu Kirisutuma'e sonda aja nde tī.

⁴ Sonda riki hok pe te'e pyta ym. Sonda a'e. Jumai ta oho rahā, ima'e sondama'e kapitā pandu ame'ē ke jō a'e ma'ema'e katu. Nde aja tī. Tupā pandu ame'ē ke rehe jō ehendu katu nde tī.

⁵ Ujaniha jumusaráiha rehe amō ujan rahā, kapitā rehe a'e hendu katu. Ujan te'e ym ta. Kapitā rehe hendu katu. Aja ym rahā, uhyk py ame'ē ke pyhyk ym. Nde aja tī. Tupā pandu ame'ē ke rehe nde erehendu ym rahā, ma'e ke nde erepyhyk ym ta tī. (Ma'e katu ame'ē ke Kirisutu me'ē, ame'ē ke nde erepyhyk ym ta tī.)

⁶ Kupixa rehe ijat paraky hū rahā, a'e riki ma'eywa ke u'u py. Aja rahā, katu tiki. Nde aja tī. Tupā je'ēha ke ebandu pandu katu. Aja nema'e parakyha rehe amō ta muhepy ta tī. (Nde rehe haihu katu ta tī.) ⁷ Ihē apandu ame'ē ke rehe ekwa ekwa exo. Pe, upa ihē apandu ame'ē ke jandema'e sawa'e te mujekwa ta nde pe.

Tupā je'ēha mukanim ym te ta awa

⁸ Jesu Kirisutu rehe har ekwa ekwa exo. A'e riki Ndawi rainō ke a'e. (A'erehe awa te'e a'e tī.) A'e manō. Pe, a'e ke Tupā mukwera katu muhem. Aja me'ē myrandu katu rehe panduha ihī. Ame'ē ke ihē apandu pandu. ⁹ A'erehe ihē ke amō ta mupyrara. Ma'e mukanīha aja ihē ke amō ta pukwar tī. Ita tupaham pe ihē ke pukwar. Anī. Tupā je'ēha ke pukwar ym awa. (Aja rahā, Tupā je'ēha ke amō ta pandu pandu we rī. Mukanim ym te. Pukwar ym te, ame'ēja saka.) ¹⁰ A'erehe amō ta ihē ke mupyrara rahā, ihē py'ahu te'e ahendu. Jesu Kirisutu manō, a'erehe a'e muhā katu ngā ke. Muhā katu ame'ē ta pe ima'e katuha ke a'e mujekwa ta tī. Ame'ē katuha riki upa ym te ta. ¹¹ Apo ihē apandu ame'ē ke jete har te ke. Kuja:

"Jesu rehe jajurujar katu, a'erehe jande ke amō ta jukwa rahā, inamō jande jaxo ta.

¹² Jande ke amō ta mupyrara rahā, mā peja jande py'ahu te'e jahendu. Aja rahā, inamō jande riki kapitā keruhū wan ta.

'A'e riki jandema'e sawa'e te aja ym' aja japandu rahā, a'e pandu ta: 'Pehē riki ihē kotyhar aja ym' aja Kirisutu pandu ta jande rehe har.

¹³ A'e je'ēha rehe jajurujar ym my. Anī. A'e pandu katu ame'ē ke a'e ma'ema'e katu. Marā ka ym pandu te'eha a'e."

Jaxer panduha rehe ehendu ym

¹⁴ Timo! Ihē apandu ramō ame'ē ke rehe har nde kotyhar ta pe emujekwa katu exo. Jande rehe Tupā usak, aja jaxo. A'erehe kuja ebandu katu ngā pe:

—Jundēu awa ramūi ta panduha rehe peje'ē hātā tā ym. Pehendu ym ehe — aja nde kotyhar ta pe ebandu.

Tamūi ta panduha rehe hendu ame'ē ta muka'u te'e jō. A'erehe jurujar katuha ke a'eta hijar. (A'erehe pehendu ym ehe.)

¹⁵ Tupā je'ēha riki jete har te ke. Ame'ē ke emu'e katu. Aja rahā, ne ruxī ym ta. Nde eremu'e katu rahā, nde pe Tupā pandu ta:

—Ihē je'ēha ke nde eremu'e katu ngā ke. A'erehe ihē rury katu — aja ta.

Ame'ē panduha ke eputar katu exo. ¹⁶ Amō ta jaxer pandu ame'ē ke rehe ehendu ym exo tī. Muka'u te'e ame'ē ke amō ta je'ē hātā tā ta. Ame'ē ke rehe ehendu ym exo tī.

Upa ame'e ke Tupā rehe har mujekwa ym ngā pe. ¹⁷ Ame'e ke ngā mu'e rahā, amō amō ta ke muka'u te'e hū ta. Tupā rehe jurujar ym ta. Aja mu'e ame'e ta heta ixo. Ko mokōi sawa'e ta ixo tī. Her Imenēu. Amō Sire tī. ¹⁸ Jete har panduha ke a'eta mu'e ym apo 'y. Amō koty a'eta mu'e. Kuja:

—Ixotyhar ta ke Tupā mukwera katu muhem. Ame'e angaha upa asa oho apo. A'erehe amō ta kwera katu ym te ta uhem apo 'y — aja mu'e naī.

A'erehe amō amō Jesu kotyhar ta ke a'eta muka'u te'e. Pe, ngā ke Tupā mukwera katu ta muhem, ame'e ke rehe amō amō ta jurujar ym apo 'y. Katu ym aja. ¹⁹ Jete har te ke Tupā mujekwa jande pe. Ame'e rehe tapijar te'e we jajurujar katu. Jaka'u te'e ym jande. Jande riki ixotyhar ta ke. Ame'e ke kuja a'e mujekwa. Tupā je'ēha rehe kuja panduha ihī:

“Ixotyhar ta ke Tupā ukwa katu.”

Kuja tī:

“ ‘Tupā kotyhar ke ihē’ aja amō pandu. Aja rahā, mā peja ma'e ka'u te'eha ke ema'e ym.”

Tupā je'ēha ke emu'e katu

²⁰ Ima'ehū ame'e rok pe heta paratupe ihī. Ita rekūi aja tī. Amō amō itatuwyw ke te'e mujā ame'e ke ihī. Amō amō itatawa ke te'e mujā ame'e ke ihī tī. Myra ke te'e mujā ame'e ke amō tī. Tujuk ke te'e mujā ame'e ke amō tī. Katu te ame'e ke ihī. Katu we ame'e ke ihī tī. Pe, katu te ame'e ke a'eta mi'u matyr rahā jō amō moī. Huryha mujā rahā, moī katu. Katu we ame'e ke wera rahā pame katu te amō moī. ²¹ Jesu kotyhar ta aja tī. Katu te ame'e ta ixo. Katu we ame'e ta ixo tī. Mu'eharan ta jaxer ame'e ke mu'e. Aja ym rahā, katu te ame'e ke a'e. Upa jandema'e sawa'e te pandu ame'e ke a'e ma'ema'e tar katu. Jandema'e sawa'e te pandu ta ipe:

—Ihē kotyhar ke nde. Katu te ame'e ke nde. Nde riki ihē je'ēha ke nde eremu'e mu'e ta. Ame'e parakyha ke nde pe ihē ame'e ta — aja ta.

²² Ta'ynuhu putar ame'e ke jō a'eta ma'ema'e. Aja ym nde tī. Anī. Katu te ame'e ke ema'ema'e. Ma'e ke nde erepandu katu rahā, ame'e ke ema'ema'e katu. Te'e aja ym nde. Amō ta rehe epy'a katu. Amō Jesu kotyhar ta rehe nde rury katu tī. Ipy'a ke Tupā juhyk ame'e ta ke a'eta. Ame'e ta riki jandema'e sawa'e te pe pandu pandu:

—Jande namō ma'e ke ema'ema'e katu — aja.

²³ Jaxer ame'e ke amō ta pandu tar katu rahā, eho a'eta ngi. Ma'e ukwa ym ame'e rehe har pandu tar katu rahā, eho a'eta ngi tī. A'eta namō nde erepandu rahā, pehē peje'ē hātā tā jō pehē jupe. Aja nde erekwa

katu. A'erehe a'eta namō epandu ym, eho a'eta ngi. ²⁴ Amō ta namō sawa'e tema'e miasu je'ē hātā tā rahā, katu ym. Upa amō ta rehe a'e katu rahā, katu ta tiki. Mu'eha katu ame'e ke rahā, katu ta tiki tī. A'e mu'e rahā, pahar parahy ym rahā, katu ta tiki tī. Wewe katu emu'e. ²⁵ Mu'eharan ta ke a'e mu'e rahā, wewe katu epandu a'eta pe tī. Aja rahā, katu ta tiki. A'eta ukwaha ke Tupā muruwak ta my. Aja rahā, jete har te ke a'eta ukwa ta my. ²⁶ Aja rahā, ka'u te'eha ngi a'eta jumukatu ta a'eta jupe. Aja rahā, Satana je'ēha ke rehe a'eta hendu ym we ta tī. (Ājā ramūi a'e.) A'eta ke a'e muka'u te'e kwe. Apo anī. Tupā je'ēha rehe a'eta hendu katu apo 'y.

3

'Ar rehe angaha uhyk tate ame'e rehe har

¹ Kuja ekwa exo apo. 'Ar rehe angaha uhyk tate rahā, pyrara hū ta ngā ixo. ² Arahā ktyt'ym te ta amō ta juehe. Arahā tamatarer rehe jō ipy'a ke moī moī ta tī. Arahā: “Jande jō riki katu te me'e ke” aja jō amō ta ukwa ta a'eta juehe har tī. Arahā: “Upa amō ta riki jaxer ai” aja jō amō ta ukwa ta a'eta juehe har tī. Arahā ipāi rehe hendu ym te ta tī. Imāi rehe aja tī. Hendu ym te ta tī. Arahā amō ta ngi ma'e pyhyk rahā: “Pete tiki” aja pandu ym te ta tī. Arahā Tupā rehe har ukwa ukwa ym te ta ixo tī. ³ Arahā amō ta rehe ipy'a ym te ta tī. Arahā amō ta rehe parahy rahā, ipy'a jywyr ym te ta a'eta rehe tī. Arahā amō ta rehe juru ai pame katu te ta tī. Arahā pahar ipy'a pihun te ta oho tī. Pahar parahy ta tī. Arahā katu ame'e ke amō ma'ema'e, ame'e ke putar ym te ta tī. ⁴ Arahā ehe katu ame'e ke te'e huwajan wan uwak ta oho tī. Arahā upa ma'e ka'u te'eha namō ma'ema'e ta tī. A'eta jō ukwa katu te ame'e ta ke a'eta aja ukwa ta tī. Arahā Tupā rehe ipy'a ym ta. Anī. Ima'e jumuhuryha rehe jō a'eta ipy'a katu ta tī. ⁵ “Tupā rehe jande japy'a katu” aja a'eta pandu ta naī. Anī. Panduha aja a'eta ixoha ym ta tī. Tupāma'e pyrātāha namō ma'e ke amō ma'ema'e. Aja ym ta awa. Aja a'eta ixo ym ta.

Timō! Ehendu katurahā! A'eta ngi eho. ⁶ A'eta ngi har amō ta ixo oho. Amō rok pe ixo oho. Pe, kūjā ka'u te'e ame'e ke a'eta muka'u te'e raho. Ma'e katu ym ame'e ke kūjā ta putar katu. Pe, ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'e rehe a'eta jupyai. Anī. Putu'u ym ingi. ⁷ Ma'e ke a'eta jum'u'e mu'e tar katu ixo tī. Aja te'eha a'eta. Anī. Jete har te ke marā ka ym a'eta ukwa katuha.

⁸ Yman Moise ke Jan putar ym. Jā aja tī. Moise ke putar ym tī. (“Te'e Moise pandu” aja a'eta naī.) Ame'e mokōihar ta aja apo mu'eharan ta jete har te ke putar ym tī.

("Ame'e ke te'e" aja a'eta pandu nai ti.) Ima'e ukwaha ke a'eta muka'u te'e. "Jete har te ke jamu'e" aja a'eta pandu nai. Ani. Juru jar ym ame'e ta ke a'eta, aja Tupā ukwa katu. ⁹ Ani. Upa ngā ke a'eta muka'u te'e ym ta. A'eta riki te'e aja pahar amō ta ukwa ta. A'erehe upa ngā ke muka'u te'e ym ta. Aja Jan ta rehe har ti. Ka'u te'e ame'e ta ke a'eta aja ymanihar ta ukwa ti.

Tapijar te'e we jete har te ke rehe ejuru jar katu

¹⁰ Timo! Ihē rehe har nde erekwa katu. Kuja. Ihē amu'e ame'e ke rehe har nde erekwa katu. Katu ihē axoha rehe har nde erekwa katu ti. Ma'e ke ihē ama'ema'e tar katu, ame'e ke nde erekwa katu ti. Tupā rehe tapijar te'e we ihē ajuru jar katu. Ame'e rehe har nde erekwa katu ti. Ihē apy'a katu te we ngā rehe axo ri, ame'e ke nde erekwa katu ti. Amō ta rehe ihē apy'a katu, ame'e ke nde erekwa katu ti. Ihē ke amō ta mupyrara rahā, ihē py'ahu te'e ahendu. (Tapijar te'e we myrandu katu ke ihē apandu pandu.) Ame'e ke nde erekwa katu ti. ¹¹ Ihē apyraraha rehe har nde erekwa katu ti. Ihē ke amō ta mupyrara hū. Ame'e rehe har upa katu te nde erekwa katu ti. Antioki ok ta pe aja ti. Iko ok ta pe aja ti. Rit ok ta pe aja ti. Mupyrara ihē ke ti. Ani. Ame'e mupyraraha ngi ihē ke Tupā muhem. ¹² Jete. Tupā je'ēha mu'e, aja amō ixo tar katu rahā, a'e ke amō ta mupyrara ta ti. A'e riki Jesu Kirisutu kotyhar ke, a'erehe amō ta mupyrara ta ti.

¹³ Pe, sawa'e katu ym ame'e ta ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ta. Jete! I'ar koty te we ma'ema'e we ta ri. Muka'u te'eha aja ti. Amō ta ke a'eta muka'u te'e ta ti. Pe, a'eta juehe amō ta jumuka'u te'e ta ti. ¹⁴ Ame'e ta aja ym nde ti. Jete har te ke nde ke amō ta mu'e. Ame'e ke nde erekwa katu te. Tapijar te'e we ejuru jar katu ehe ti. Nema'e mu'eha ta rehe har nde erekwa katu. Katu ame'e ta ke a'eta. A'erehe nde ke mu'e, ame'e riki jete har te ke aja nde erekwa katu ti.

¹⁵ Amō we ti. Kurumī rahā har Tupā je'ēha ke nde erekwa katu. Ame'e ke nde erekwa rahā, Jesu Kirisutu rehe nde ereju-ru jar katu, a'erehe nde ke Tupā muhā katu.

¹⁶ Jete! Upa Tupā je'ēha ke amō ta mupinim. Tupā'a mujekwa ame'e ke a'eta mupinim. Tupā je'ēha riki ma'e ke rehe katu tiki. Kuja. Jete har te ke mu'e, ame'e ke mujekwa katu. Ma'e ka'u te'eha ke amō ma'e rahā, ame'e ke Tupā je'ēha mujekwa katu ipe ti. Amō ixoha katu ym rahā, myja mukatu ta my? Ame'e ke Tupā je'ēha mujekwa katu ti. Myja amō ixoha katu my, ame'e ke mu'e katu ti. ¹⁷ Aja rahā, Tupā rehe har mu'e ame'e ke ixo katu ta. Ma'e ukwa

katu ta ti. Aja rahā, upa ma'e katu ame'e ke ma'ema'e ta ti.

4

Tapijar te'e we Tupā je'ēha ke epandu pandu katu

¹⁻² Timo! Ko apandu katu nde pe. Tupā je'ēha ke epandu pandu katu ngā pe. Nde rehe Tupā usak uī. Jesu Kirisutu aja ti. Usak uī ti. A'erehe nde pe apandu katu: "Tupā je'ēha ke epandu pandu katu te we ri" aja ihē apandu nde pe. Kirisutu jywy rahā, ngā rehe har a'e ukwa ta. Katu my? Ame'e ke ukwa ta. Ani rahā, katu ym my? Ame'e ke ukwa ta ti. Aja ixuwe katu ixo ame'e ta rehe har ukwa ta. Manō ame'e ta ke mukwera katu ta muhem, pe, ame'e ta rehe har ukwa ta ti. (Katu te aja nde erema'ema'e rahā, ma'e katu ame'e ke nde pe a'e me'e ta.) Kome'e jywy keruhū pe kapitā keruhū te aja a'e jywy rahā, ma'e katu ame'e ke a'e me'e ta nde pe. Amō ta Tupā je'ēha rehe hendu tar ym nahā my? Hendu tar katu nahā my? Tapijar te'e we epandu katu ngā pe. Nde erepandu ame'e ke jete har te ke, aja ngā pe emujekwa katu. Katu ym ame'e ke amō ma'ema'e rahā, epandu katu ipe: "Mā peja ym" aja epandu ipe. Emuhury ngā ke ti. Nde eremu'e rahā, wewe katu epandu ipe.

³ Yman rahā, jete har te ke mu'e ame'e ke rehe ngā hendu ym ta. Juehe jumuhury ame'e ke rehe jō hendu tar katu. Aja mu'eha ta koty a'eta jy'ar ta oho ti. ⁴ Jete har te ke rehe a'eta hendu ym ta. Ymanihar je'ēha rehe jō hendu ta. ⁵ Timo! Aja ym nde ti. Ka'u te'eha rehe ehendu ym. Aja te'eha exo nde. Nde ke amō ta mahy rahā, mā peja nde py'ahu te'e ehendu. Myrandu katu ke epandu pandu katu te we ri. Tupāma'e mi-asu ke nde, a'erehe upa Tupā je'ēha pandu ame'e ke ema'ema'e katu.

⁶ Ihē ke rahā, ihēma'e angaha ke rehe uhyk tate oho. Ihē ke amō ta jukwa ta, aja akwa. (Aja Tupā rehe ihē apy'a katu, aja amujekwa ta.) Ame'e angaha ke rehe uhyk tate oho. Kome'e ywy keruhū ngi ihē aho ta kŷ. ⁷ Ihē ke Jesu mondo, a'erehe myrandu katu ke ihē apandu katu. Ame'e parakya ke upa ima'e pyrātāha namō ihē ama'ema'e. Ame'e parakya ke ihē amumba apo 'y. Myrandu katu ke ihē apandu katu te we ri. Jesu rehe ihē ajuru jar katu te we ri. ⁸ Jumusarāiha rehe ujan rahā, uhyk py ame'e ke ma'e pyhyk. Aja ihē pe ma'e ke Jesu me'e ta. Kuja. Ihē pe a'e pandu ta:

—Nde katu te — aja ihē pe.

A'e jywy rahā, aja ihē pe a'e pandu ta. Ihē pe jō ym. Upa katu te hury katuha rupi a'e jywyriha rehe harō, ame'e ta pe aja me'e a'e pandu ta ti. A'e riki: "Ne katu te me'e ke" aja pandu ta.

Timo! Pahar ihē koty ejur

⁹⁻¹⁰ Timo! Ihē jeje tate axo. A'erehe pahar ihē koty ejur. Ko Tupā rehe jurujar ym ame'ē ta namō Nema ixo tar katu. A'erehe ihē ke a'e hijar oho. Tesaron ok ta pe a'e oho. Ngara ywy pe Kesen oho. Nauma ywy pe Tit oho. ¹¹ Ruk jō riki ihē namō ixo. Nde erejur rahā, Mak ke eho piam. Inamō ejur. Ihē namō a'e paraky ta. Tupā je'ēha ke japandu ta, ame'ē riki jandema'e parakyha ke. ¹² Ese ok ta pe Tik ke ihē amondo. ¹³ Toroa ok ta pe Kapo ixo. Ihēma'e mundeha ihē amupya ipe. Pukeka aja mundeha ke. Nde erejur rahā, ame'ē ke erur tī. Paper ke erur tī. So'o pirer ke te'e mujā ame'ē ke. Ame'ē ke erur tī. Ame'ē ke ihē aputar katu te.

¹⁴ Itapytā namō ma'eha ke Arexan. (Ame'ē ke te'e ma'e'ā mujā ame'ē ke a'e.) A'erehe ihē rehe har katu ym a'e je'ē je'ē hū. Ihē ke a'e mupyrara, aja a'e ke Tupā mupyrara ta tī. ¹⁵ Jande japandu ame'ē ke a'e putar ym te. Mujaxer hū japanduha ke tī. A'erehe esak katu ehe exo. (Aja rahā, ne je'ēha ke a'e mujaxer ym ta tī.)

Ihē rehe amō ta juru ai

¹⁶ Yman kapitā keruhū ruwa koty ihē apu'am a'am. Ihē rehe har amō ta jaxer pandu naī, ame'ē ke ihē amukatu a'am. "Ma'e aka'u te'eha ke ihē ama'e ym" aja ihē apandu pandu. Arahā: "Jete! Ma'e ka'u te'eha ke Pāu ma'e ym" aja me'ē ihē rehe har pandu ym te awa. Upa ihē ke hijar oho. Mā peja Tupā ipy'a jywyr ame'ē ta rehe. ¹⁷ Upa ihē ke hijar oho. Anī. Upa ym. Ihē namō Tupā riki ixo katu. Ihē py'a ke a'e mātā katu tī. A'erehe myrandu katu ke ihē apandu katu te. Pe, ame'ē ke rehe heta jundéu awa aja ym ame'ē ta hendu. Arahā ihē ke jangwateran juru ngi Tupā muhem, ame'ēja saka. (Aja rahā, ihē ke kapitā keruhū jukwa ta tipe. Ame'ē ngi Tupā muhem.) ¹⁸ Ihē pe jaxer ai ame'ē ke amō ta ma'ema'e rahā, ame'ē ngi ihē ke a'e muhem ta tī. Pe, ywa pe inamō ihē ke a'e raho ta. A'ep inamō ihē axo ta kŷ. (Aja rahā, amō ta ihē ke mahy ym te ta tī.) "A'e riki katu te me'ē ke" aja mā peja japandu ipe. Aja te'eha japandu. Amen. Ame'ē riki: "A'e tŷ" aja.

Katuha ke ihē amondo axo

¹⁹ Pirisi pe katuha ke ihē amondo axo. Ak pe aja tī. Pirisi sawa'e a'e. Onesi rok wyr pe har ta pe aja tī. Katuha ke amondo axo tī. ²⁰ Korin ok ta pe Era pyta. Toro riki ma'e ahyha pyhyk, a'erehe Mire ok ta pe a'e ke ihē ahijar. ²¹ Pahar ihē koty ejur. Aman ndy'ar ym rahā, ejur.

Nde pe sehar ta katuha ke mondo ixo. Ko Eu. Purutē aja tī. Karáu aja tī. Upa jande mu ta mondo ixo tī. Jesu rehe a'eta jurujar katu, a'erehe jande mu ta aja a'eta.

²² Mā peja nde py'a ke Jesu mātā katu. Mā peja johu pehē rehe Tupā ipy'a katu te hū. Upa.

Tit pe paper pinim ke Páu mondo

Kere y rapa'ū pe Tit ke Páu mupyta. A'ep Jesu kotyhar ta rehe Tit usak usak katu ta. Tupā je'ēha ke a'e mu'e ta ngā pe tī. Myja Jesu kotyhar tama'e kapitā ta katu ta ixo my? Ame'ē rehe har Páu mujekwa tar katu ipe tī. Tit ke a'e muhury tar katu tī. A'erehe kome'ē paper pinim ke Tit pe a'e mondo.

Tit pe paper pinim ke Páu mondo

¹⁻⁴Tit! Ko nde pe paper pinim ihē amondo axo. Ihē Páu. Tupāma'e miasu ke ihē. Jesu Kirisutu mondo ame'ē ke ihē tī. Ihē pe Tupā pandu:

—Ihē kotyhar ke nde. Ihē asak katu ame'ē ta ke emu'e katu eho. Aja rahā ihē rehe tapijar te'e we a'eta jurujar katu ta. A'eta pe jeteihar te ke emujekwa tī. Ihē rehe ihē kotyhar ta py'a ke a'eta moī moī rahā, jeteihar te ke a'eta ukwa katu. Ame'ē ke emujekwa ngā pe — aja ihē pe pandu.

Jeteihar te ke jakwa katu. A'erehe jande ruhāha angaha ke rehe jaharō jaxo. Ame'ē rehe har Tupā pandu katu. Kome'ē ywy keruhū nixoi te rahā, a'e pandu katu. Te'e ym a'e. Tupā putar rahā, myrandu ke a'e muwyr. Ame'ē namō uhāha rehe har ngā pe a'e mujekwa. “Ame'ē myrandu ke nde pe ihē amujekwa. Ame'ē ke ebandu pandu eho ngā pe. A'erehe nde ke ihē amondo” aja Tupā pandu ihē pe. A'erehe ame'ē myrandu ke ihē apandu pandu aho. Tupā riki jande muhāha.

Tit! Ihē aja Jesu rehe nde erejurujar katu tī. A'erehe ihē ra'yr aja nde.

Tupā riki jande pái keruhū. Jesu Kirisutu riki jande muhāha. Mā peja nde rehe a'eta ipy'a katu te hū. Mā peja nde py'a ke a'eta muhury katu tī.

Myja me'ē Jesu kotyhar tama'e kapitā katu my

⁵Kere y rapa'ū pe jande jaxo rahā, Jesu kotyhar tama'e kapitā ta ke jamu'am ym we rī. A'erehe a'ep nde ke ihē amupyta. Apo kapitā ta ke emu'am katu. Ok ta pame katu te emu'am. Ihē apandu ame'ē ke ekwa ekwa katu exo. ⁶Kuja kapitā ke emu'am. Ma'e ka'u te'eha ma'eha nixoi ipe, aja amō ta ukwa ehe har. Hakehar peteihar namō jō ixo rahā, katu tiki tī. Jesu rehe upa ta'yr ta jurujar katu ame'ē ke tī. Tajyr ta aja tī. Jesu rehe jurujar katu tī. Ipái rehe ame'ē ta hendu katu rahā, katu tiki tī. Imāi rehe aja tī. Hendu katu ehe tī. Ma'e ka'u te'eha ke ame'ē ta ma'ema'e ym, aja amō ta ukwa rahā, katu tiki. (Aja me'ē sawa'e ke emu'am. Jesu kotyhar tama'e kapitā, aja emu'am.)

⁷Jesu kotyhar tama'e kapitā riki. Ame'ē tama'e usakiha ke a'e. A'erehe ehe har katu ym amō ta pandu ym rahā, katu tiki. A'e jō sawa'e katu te ame'ē ke aja ukwa ym rahā, katu tiki tī. Pahar ipy'a pihun ym rahā, katu tiki tī. Kawī ngi ka'u ym rahā, katu tiki tī. Pahar jumai ym rahā, katu tiki tī. Tamatarer rehe jō ipy'a moī moī ym rahā, katu tiki tī. ⁸Pe, hok pe uhyk, ame'ē ta ke muxe katu rahā, katu tiki tī. Katu ame'ē ke putar rahā, katu tiki tī. Upa ma'ema'e, ame'ē ke ukwa katuha namō ma'ema'e rahā, katu tiki tī. Amō ta pe katu ame'ē ke ma'ema'e rahā, katu tiki tī. Tupā rehe ipy'a moī moī katu rahā, katu tiki tī. Ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'e tate rahā, muputu'u ingi. (Aja rahā, ma'e ym ta.) Aja rahā, katu tiki tī. ⁹Je'ēha jeteihar te ke jamu'e ngā pe. Ame'ē ke ipy'a pe kapitā mupyta katu rahā, katu tiki tī. Aja rahā, panduha jeteihar namō amō ta ke a'e muhury katu ta. Aja Tupā rehe har ngā pe mujekwa katu ta. Pe, amō koty mu'e ame'ē ta pe pandu: “Mā peja ym” aja pandu. Aja rahā, jeteihar te ke a'e mu'e ta. (Aja me'ē sawa'e ke emu'am. Jesu kotyhar tama'e kapitā, aja emu'am.)

Muka'u te'e ame'ē ta pe: “Mā peja pemu'e ym” aja ebandu

¹⁰Tit! Ehendu katurahā! Jesu kotyhar tama'e kapitā ta rehe hendu ym ame'ē ta heta ixo. Jesu kotyhar ta ke a'eta. Pe, a'eta mu'e we rī:

—Moise je'ēha rehe pehendu katu! — aja a'eta mu'e naī.

Jesu kotyhar ta ke a'eta muka'u ka'u te'e hū ixo. Te'e je'ēha namō muka'u ka'u te'e ixo. ¹¹Upa katu te ok wyr pe har ta ke a'eta muka'u ka'u te'e tī. Jeteihar ym ame'ē ke a'eta mu'e ixo. Aja tamatarer ke a'eta pyhyk pyhyk ixo. Tamatarer ke jō a'eta putar, a'erehe a'eta mu'e mu'e ixo. Huxi ym riki ingi. A'erehe ame'ē ta je'ēha ke amō mukanim ta me'ē te'e. (A'erehe: “Mā peja pemu'e ym” aja ebandu a'eta pe.) ¹²Kere y rapa'ū pe har ta ngi har amō ixo. Upa katu te ma'e a'e pandu. A'e riki ixotyhar ta rehe har pandu:

—Kere y rapa'ū pe har ta riki te'e pandu ame'ē ta ke a'eta. Aja te'eha a'eta. So'o jarō ame'ēja saka. Amō ta ke a'eta mupyrara tī. Ma'e u'uha ke jō putar katu. Jyty'ym tī, a'erehe paraky ym — aja kere y rapa'ū pe har ta rehe har a'e pandu.

¹³A'e pandu ame'ē ke jeteihar te ke. A'erehe muka'u ka'u te'e, ame'ē ta pe hātā ebandu: “Mā peja pemu'e ym” aja. (Nde rehe hendu rahā,) jeteihar te ke rehe a'eta jurujar katu te ta my. ¹⁴Jundéu awa ramūi ta pandu ame'ē ke rehe a'eta jurujar ym ta my tī. Jeteihar te ke hijar ame'ē ta je'ēha rehe

a'eta jurujar ym ta my ti. ¹⁵ Amō amō jundéu awa ta pandu:

—Ma'e ke pe'u ym. Aja Moise je'ēha rehe panduha ihī. Pe'u rahā, Tupā rehe pepy'a ym — aja pandu naī.

Sawa'e katu ame'ē pe upa katu te ma'e ke katu ipe. Sawa'e katu ym ame'ē pe upa katu te ma'e ke katu ym ipe. Tupā rehe jurujar ym ame'ē pe aja ti. Ma'e ukwa ukwa ixo ame'ē ke katu ym, a'erehe upa katu te katu ym ipe. Ipy'a ke jai te'e ixo, a'erehe upa katu te katu ym ipe. ¹⁶ “Tupā rehe har jakwa katu” aja a'eta pandu naī. Anī. Ima'e ma'ema'eha ke amō koty. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, a'erehe Tupā rehe har ukwa ym, aja ngā pe a'eta mujekwa. Tupā rehe a'eta hendu ym. Pe, a'eta ke Tupā putar ym ti. Marā ka ym a'eta katu ame'ē ke ma'ema'eha.

2

Jetehar te ke emu'e katu

¹⁻² Nde riki aja ym ti. Jetehar te ke emu'e. Tamūi ta pe epandu katu. Kuja epandu katu:

—Kawī ngi peka'u ym. Katu pexoha namō pexo ti. Pekwa katuha namō pexo katu ti. Jetehar te ke rehe tapijar te'e we pejuruja katu. Aja pexo katu. Amō ta rehe pepy'a katu ti. Pehē ke amō ta mupyrara rahā, mā peja pehē py'ahu te'e pehendū — aja tamūi ta pe epandu katu.

³ A'i ta pe aja ti. Kuja epandu katu ti:

—Tupā rehe har pekwa katu pexo, aja pexo katu. (Aja rahā, katu ame'ē ke pema'ema'e ta.) Amō ta rehe pehē juru ai ym ti. Kawī ngi peka'u ym ti. Katu ame'ē ke pemu'e — aja a'i ta pe epandu katu.

⁴ Aja rahā, kūjā pyahu ta ke a'i ta mu'e katu ta. Kuja mu'e katu ta: “Pehē sawa'e ta rehe pepy'a katu. Pehē membyr ta rehe pepy'a katu ti” aja. ⁵ Amō we a'i ta pe epandu ti:

—Pekwa katuha namō pexo katu. Ma'e jaxer ame'ē ke pehē py'a rupi pekwa pekwa ym pexo. Pehē rok wyr pe har ta rehe pesak pesak katu pexo. Pejty'ŷ ym ti. Peparaky katu ti. Pehē sawa'e rehe pehendū katu ti. Aja rahā, amō ta pandu ta: “Jesu kotyhar ta riki katu ixo. A'erehe Tupā je'ēha riki katu” aja pandu ta. Aja kūjā pyahu ta ke pemu'e katu — aja a'i ta pe epandu katu.

⁶ Ta'ynuhu ta pe aja ti. Kuja epandu katu ti:

—Pekwa katuha namō pexo katu — aja epandu katu ipe.

⁷ Tit! Nde aja ti. Katu ame'ē ke ema'ema'e ti. Aja rahā, nde aja amō ta katu ame'ē ke ma'ema'e ta ti. Ngā ke nde eremu'e rahā, jetehar te ke emu'e. Nde eremu'e rahā, ejumusrái ym ti. ⁸ Panduha katu ame'ē ke epandu. Aja rahā: “Tit pandu ame'ē ke

katu ym” aja amō ta pandu ym ta. Aja rahā, Jesu kotyhar ta rehe har marā ka ym katu ym ame'ē ke a'eta je'ēha. A'erehe nde rehe parahy ame'ē ta huxi ta.

⁹ Miasu ta pe epandu katu ti. Jesu kotyhar ta ke ame'ē ta. Kuja epandu:

—Pehē jar ta rehe pehendū katu. Upa katu te pema'ema'e, ame'ē ke namō pehē jar ta ke pemuhury katu. Pehē jar ta pe je'ēha ke pemujywyr ym ti. ¹⁰ Pehē jarma'e pemukanim ym. Pepandu ame'ē ke pema'ema'e katu, aja pemujekwa katu pehē jar pe. Aja te'eha pehē — aja miasu ta pe epandu katu.

Aja miasu ta upa katu te katu ame'ē ke ma'ema'e rahā, amō ta pandu ta:

—Tupā rehe har Jesu kotyhar ta mu'emu'e. Ame'ē mu'e ame'ē ke katu — aja pandu ta.

Jande rehe Tupā ipy'a katu te hū a'erehe katu aja jaxo ta me'ē te'e

¹¹ Upa awa ta ke Tupā muhā tar katu. A'erehe awa ta rehe a'e ipy'a katu te hū, ame'ē ke ngā pe a'e mujekwa. ¹² Awa ta rehe a'e ipy'a katu te hū. A'erehe jande ke a'e mu'e ti. Kuja. Ma'e ke a'e putar ym ame'ē ke jahijar. Katu ym ma'ema'eha ke kome'ē ywy keruhū pe har ta putar. Ame'ē ke jahijar ti. Pe, jakwa katuha namō jaxo katu rahā, katu tiki. Amō ta pe katu ame'ē ke jama'ema'e rahā, katu tiki ti. Tupā putar ame'ē ke jama'ema'e rahā, katu tiki ti. Aja apo jama'ema'e jaxo rahā, katu tiki ti.

¹³ Aja jaxo rahā, jande rury katuha namō Jesu Kirisutu jwyriha rehe jaharō jaxo. Katu te ha namō a'e jwyryr ta. A'e riki Tupā a'e ti. Pyrātā te hū ame'ē ke a'e. A'e riki jande muhāha ti. ¹⁴ A'e manō, a'erehe jande ke a'e muhā katu. Upa jandema'e jaka'u te'eha jama'ema'eha ke rehe a'e muhepy. Ame'ē ke jande py'a ngi a'e mukanim, ame'ēja saka. A'erehe jande py'a ke a'e juhyk apo 'y. Aja rahā ixotyhar ta ke jande. Ima'e ke jō jande. A'erehe katu ame'ē ke jama'ema'e tar katu ti.

¹⁵ Upa ihē apandu ame'ē ke emu'e katu. Nde erepandu katuha namō emu'e katu. Nde rehe hendu ame'ē ta ke emuhury katu. Aja rahā, Jesu rehe ame'ē ta ipy'a katu te we ri. Katu ym amō ma'e rahā: “Mā peja ym” aja epandu ipe. Nde rehe amō ta hendu ym rahā, ame'ē ta pe epandu:

—Tupā je'ēha rupi ma'e ihē apandu pandu. A'erehe mā peja ihē rehe pehendū katu — aja epandu.

3

Jande rehe Tupā pyrara usak, a'erehe jande ke a'e muhā katu

¹ Nde koty ixo ame'ē ta pe kuja epandu katu:

—Kapitā ta rehe pehendu katu. Kapitā keruhū ta rehe pehendu katu tī. Ma'e katu ame'ē ke amō ta pandu rahā, pahar ame'ē ke pema'ema'e katu. Pehendu katu a'eta rehe. ²Amō ta rehe pehē juru ai ym. Amō ta namō peje'ē hātā tā ym. Amō ta namō pehē juehe katu pexo. Upa awa ta rehe pehē rury katu pexo. Aja te'eha pehē — aja nde koty ixo ame'ē ta pe ebandu katu.

³Amukwehe te we jete har te ke jakwa ym jaxo tī. Tupā rehe jahendu ym tī. Jande ke amō ta muka'u ka'u te'e hū tī. Upa ma'e jaka'u te'eha ke jama'e tar katu. Ma'e katu ym ame'ē ke te'e jama'ema'e hū jaxo. Amō ta rehe jakyty'ym tī. Amō ta rehe japy'a ym tī. Jande rehe amō ta ipy'a ym tī.

⁴Tupā riki katu te ame'ē ke a'e, ame'ē ke jande pe a'e mujekwa. Awa ta rehe a'e ipy'a katu. Ame'ē ke a'e mujekwa tī. A'e riki jande muhāha. ⁵Jande ke a'e muhā katu. Katu ame'ē ke jama'ema'e, a'erehe jande ke a'e muhā katu my? Anī. Aja ym. Jande rehe a'e pyrara usak, a'erehe jande ke a'e muhā katu. Jande py'a ke a'e juhyk, a'erehe jande py'a ke amō koty Tupā'a muruwak mondo. Mupyahu ame'ēja saka. Jaxoha pyahu aja muruwak tī. ⁶Jesu Kirisutu manō. A'erehe jande py'a rehe l'a ke Tupā muwyr. A'e me'ē te'e riki. Jesu riki jande muhāha. ⁷Jande rehe Tupā ipy'a katu te hū, a'erehe Tupā namō jande juehe katu jaxo. Pe, jande ruhāha rehe jaharō jaxo. Ame'ē ke jande pe a'e me'ē. ⁸Upa ihē apandu ame'ē ke jete har te ke.

Muka'u te'e ame'ē ta namō eje'ē hātā tā ym

Ihē apandu ramō ame'ē ke emu'e mu'e katu te we rī. Aja rahā, Tupā rehe jurujar katu ame'ē ta katu ame'ē ke jō ma'ema'e tar katu. Kome'ē je'ēha riki katu ame'ē ke. Myja ixoha katu my, ame'ē ke mujekwa katu ngā pe tī. ⁹Jundēu awa ramūi ta rer rehe har amō ta pandu pandu. Māte hū te'e ame'ē ta hamūi ta rer ihī. Ame'ē rehe har pandu pandu ame'ē ta namō eje'ē hātā tā ym. Moise je'ēha rehe har amō ta pandu pandu. Ame'ē ta namō eje'ē hātā tā ym tī. Je'ēha hātā tā ha riki katu ym. Jaxer riki tī. ¹⁰Jesu kotyhar ta ukwa katuha ke amō koty koty amō muruwak. Aja rahā: “Mā peja ym” aja muka'u te'eha ta pe ebandu. Aja mokōihar ebandu ipe tī. Pe, nde rehe hendu ym rahā, eho ingi. ¹¹Ame'ē ta riki sawa'e ta jaxer ame'ē ta ke, aja nde erekwa. Ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'e, a'erehe sawa'e jaxer aja a'e mujekwa nde pe.

Amō ta rehe ehaihu katu

¹²Nde koty sawa'e ke ihē amondo ta. Her Ar. A'e ke amondo ym rahā, Tik ke ihē amondo ta. Nde rehe a'e uhyk rahā, pahar Niko ok ta pe ejur. A'ep ihē axo ta tī. Aman

ndy'ar rahā, a'ep ihē apyta we ta, aja ihē akwa tī. ¹³Amō sawa'e rehe ehaihu katu. Her Sena. Je'ēha hātā tā ame'ē mukatuha ke a'e. Apor ke ehaihu katu tī. A'etama'e ym te rahā, ame'ē ke eme'ē katu a'eta pe. Aja rahā, ame'ē namō a'eta oho katu ta. ¹⁴Jesu kotyhar ta pe emujekwa katu. “Katu ame'ē ke pema'ema'e” aja emujekwa katu ngā pe. “Ima'e ym te ame'ē ta rehe pehaihu katu” aja emujekwa ngā pe tī. Aja rahā, ma'e ke me'ē katu ta. Aja rahā, Jesu kotyhar ta jyty'ŷ ym ta. Paraky katu ta.

¹⁵Upa ihē namō ixo ame'ē ta katuha ke nde pe mondo ixo. Nde koty Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta ixo. Jande rehe a'eta ipy'a katu. Katuha ke ame'ē ta pe jamondo jaxo tī, aja ame'ē ta pe ebandu tī.

Mā peja upa nde kotyhar ta rehe Tupā ipy'a katu te hū.

Upa.

Siremō pe paper pinim ke Páu mondo

Siremō riki ima'ehū namō ixo ame'ē ke a'e. Pe, miasu ujan oho ingi. Her One. Ma'e ke a'e mukanim raho tī. Pe, kyndaha pe Páu ixo rahā, One ke sonda ta muhyk raho tī. Hom ok ta pe har kyndaha pe kynda raho. Pe, One pe Tupā rehe har Páu mujekwa rahā, Jesu rehe One jurujar katu tī. A'erehe imu aja apo 'y. Pe, ijar pe, Siremō pe One ke Páu mujywyw tar katu. A'erehe ame'ē rehe har Siremō pe Páu mupinim. “Ihē aja One ke nde rok pe emupyta katu tī” aja Siremō pe Páu mupinim.

Siremō pe paper pinim ke Páu mondo

¹ Siremō! Ko nde pe paper pinim ihē amondo axo. Ihē Páu. Timo ihē namō ixo tī. Jande mu ke a'e.

Ko nde riki jande rehe katu ame'ē ke nde. Jande aja Tupā je'ēha ke nde erepandu pandu erexo tī. Jesu rehe har ihē apandu pandu. (Ame'ē ke amō ta putar ym. A'erehe kyndaha pe ihē ke amō ta kynda raho.) A'erehe kyndaha pe ihē axo. ² Nde rok pe Jesu kotyhar ta jy'ar jy'ar. Ame'ē ta pe katuha ihē amondo axo tī. Ihē rendyr pe, Asi pe, katuha ihē amondo axo tī. (Jesu rehe a'e jurujar katu, a'erehe: “Ihē rendyr” aja ihē apandu.) Aki pe katuha ihē amondo axo tī. Ihē aja Tupā je'ēha ke a'e pandu pandu oho ngā pe tī.

³ Tupā riki jande pái keruhū. Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te. Mā peja pehē rehe a'eta ipy'a katu te hū. Mā peja pehē py'a ke a'eta muhury katu.

Siremō! Johu jande py'a ke nde eremātā katu

⁴⁻⁵ Upa Tupā kotyhar ta rehe nde erepy'a katu, aja ihē ahendu. Jesu, jandema'e sawa'e te rehe nde erejurujar katu te, aja ihē ahendu tī. A'erehe Tupā namō ihē apandu pandu rahā, kuja ihē apandu:

—Jande pái keruhū! Siremō rehe nde eresak katu. A'erehe ne jō riki katu te me'ē ke — aja apandu ipe.

⁶ Tupā namō ihē apandu:

—Jesu rehe Siremō jurujar katu. Mā peja ame'ē rehe har ngā pe a'e pandu pandu katu te we rī. Aja rahā, hendu ame'ē ta jurujar katu ta ehe tī. Aja rahā, upa ma'e katu ame'ē ke Kirisutu me'ē jande pe. Ame'ē ke mā peja jurujar katu ame'ē ta ukwa katu. Kirisutu kotyhar ta ke jande — aja ihē apandu Tupā namō.

⁷ Siremō! Ihē mu aja nde. Tupā kotyhar ta rehe nde erepy'a katu, a'erehe ihē rury katu. Ihē ke nde eremuhury katu, a'erehe

ihē py'a ke nde eremātā katu. Upa Tupā kotyhar ta ke nde eremuhury katu tī, a'erehe ihē aja a'eta tī. A'eta py'a ke nde eremātā katu tī.

One rehe har ihē apandu nde pe

⁸ Jande ke nde eremuhury katu, a'erehe ma'e ke nde pe ihē apandu ta apo 'y. Kirisutu je'ēha rupi nde pe ihē apandu tar katu. ⁹ Anī. Aja ym ta ihē. Nde rehe ihē apy'a katu, a'erehe ma'e ke nde pe ihē apandu ta. (Wewe katu apandu ta. Ihē je'ēha rupi apandu ta.) Ihē Páu. Ihē tamūi te ihē. Jesu rehe har ihē apandu pandu, a'erehe kyndaha pe ihē axo.

¹⁰ Apo One rehe har nde pe ihē apandu. Kyndaha pe ihē axo rahā, myrandu katu ihē apandu ipe. A'erehe Jesu rehe a'e jurujar katu. A'erehe ihē ra'yr aja a'e. Pe, ipái aja ihē. ¹¹ Yman nde pe One paraky ixo. Arahā a'e jaxer nde pe. Apo ihē pe a'e katu 'y. Apo nde pe a'e katu ta tī.

¹² Apo nde koty a'e ke ihē amujywyw ta. Ihē apy'a katu ehe, a'erehe nde koty a'e ke ihē amujywyw rahā, ihē apyai te ta. ¹³ Myrandu katu ihē apandu pandu, a'erehe kyndaha pe ihē axo. Se ihē axo rahā, One ke ihē amupyta tar katu. Aja rahā, One riki ihē rehe haihu katu ta. Se nde erexo ym. A'erehe marā ka ym ihē rehe nde erehaihu. (A'erehe One riki ihē rehe haihu katu ta.) ¹⁴ Nde erema'e ta me'ē te'e, a'erehe ihē rehe nde erehaihu katu ta, aja nde erekwa. Anī. Aja ym ihē aputar. Nde ereputar katu, a'erehe One pe nde erepandu ta:

—One! A'ep epyta. Páu rehe ehaihu katu — aja.

Anī we rī. “Ere” aja nde erepandu rahā jō, a'e ke ihē amupyta ta.

¹⁵ Siremō! Yman nengi One oho. Apo nde koty a'e jywyw rahā, ne namō aja te'e a'e ixo ta my. ¹⁶ Nema'e miasu, aja ym ehe har ekwa ekwa exo apo 'y. Kirisutu rehe a'e jurujar katu, a'erehe ne mu apo 'y, aja ekwa ekwa exo tī. A'erehe nde koty jywyw rahā, i'ar koty te we miasu katu ame'ē ke a'e apo 'y, aja ekwa ekwa exo. Nde aja Kirisutu rehe a'e jurujar katu tī, a'erehe ne mu aja a'e tī. A'erehe i'ar koty te we nde pe katuha a'e tī. Ihē apy'a katu ehe. Ihē pe katu a'e tī.

¹⁷ Nde aja Tupā je'ēha ke ihē apandu pandu, aja nde erekwa katu. A'erehe One ke nde rok pe emupyta katu. Ihē aja a'e ke emupyta katu tī. ¹⁸ Yman ma'e katu ym ame'ē ke a'e ma'e my. Nde pe ma'e ke a'e mujywyw ta me'ē te'e my. Ame'ē ke paper rehe emapyk. (Anī. Onema'e nixōi te ma'e ke.) A'erehe ihē riki ame'ē ke amujywyw ta nde pe. ¹⁹ Ko paper rehe ihē amupinim katu:

—Ihē Páu. Ihē ame'ē ta nde pe — aja.

Pe, kuja ekwa ekwa exo tĩ. (Myja nde ke Tupā muhā katu ta my, ame'ẽ rehe har nde pe ihẽ riki apandu. A'erehe ihẽ pe ma'e ke nde ereme'ẽ ta me'ẽ te'e, ame'ẽja saka.)

²⁰ Siremō! Ihẽ mu aja nde! Jandema'e sawa'e te rehe jajuruja katu, a'erehe ihẽ apandu ame'ẽ ke ema'e katu. One ke nde rok pe emupyta katu tĩ. Aja rahā, ihẽ ke nde eremuhury katu ta.

²¹ Ihẽ apandu ame'ẽ ke nde erema'e katu ta. One ke nde rok pe nde eremupyta katu ta, aja ihẽ akwa katu. A'erehe paper pinim ke nde pe ihẽ amondo axo. Jete riki. Ihẽ apandu ame'ẽ 'ar koty te we katu ame'ẽ ke nde erema'e katu ta, aja akwa katu. ²² Nde koty ihẽ ahyk ta aho my, aja ihẽ akwa. Ame'ẽ rehe har Tupā namō pepandu katu, a'erehe aja ihẽ akwa. A'erehe ihẽ akeriha rendā ke epeir katu apo tĩ.

Katuha ke Páu mondo

²³ Jesu Kirisutu rehe har Epar pandu pandu. (Ame'ẽ ke amō ta putar ym. A'erehe kyndaha pe a'e ke amō ta kynda raho.) A'erehe kyndaha pe ihẽ namō a'e ixo. Katuha ke nde pe a'e mondo ixo. ²⁴ Mak aja tĩ. Katuha ke nde pe a'e mondo ixo tĩ. Arita aja tĩ. Mondo ixo tĩ. Nema aja tĩ. Mondo ixo tĩ. Ruk aja tĩ. Katuha ke nde pe a'e mondo ixo tĩ. Ihẽ namō myrandu katu ke a'eta pandu pandu ixo.

²⁵ Jesu Kirisutu riki jandema'e sawa'e te. Mā peja johu pehẽ rehe a'e ipy'a katu te hũ. Upa.

Emberéu awa ta pe mupinim me'ë ke

Awa kome'ë paper mupinim my? Ukwa ym awa. Jundéu awa ta ngi har amō amō ta Jesu rehe jurujar katu. “Emberéu awa ta ke” aja amō jundéu awa ta her ti. Ame'ë ta pe kome'ë paper ke amō mupinim. A'erehe kome'ë paper pinim: “Emberéu” aja jakwa.

Amō ta amō koty mu'e tar katu. “Ymanihar ta aja Tupā rehe pehē py'a pemoi moi katu ti. A'erehe Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe hymba ke happy ti” aja mu'e nai.

“Ani. Mā peja ym” aja kome'ë paper rehe panduha ihī. “Jesu Kirisutu rehe jō pehē py'a pemapyk. A'e riki upa katu te amō ta 'ar koty te we katu te ha” aja panduha ihī ti. Jesu kotyhar ta pe: “Ihē mu ta” aja pandu.

Tupā je'ëha ke Ta'yr pandu

¹ Yman Ta'yr uwyr ym rahā we, ima'e je'ëha ke Tupā mujekwa. Amō amō rahā, mujekwa. Amō koty koty mujekwa. Je'ëha ke pandu pandu ame'ë ta pe mujekwa. Pe, a'eta riki jande ramūi ta pe Tupā je'ëha ke pandu pandu hū. ² Apo anī. Ta'yr ke a'e muwyr. Pe, ima'e je'ëha ke Ta'yr riki pandu pandu jande pe. Yman te Tupā pandu ipe: “Nde riki upa ma'e ke emujā” aja. A'erehe Ta'yr riki upa katu te ma'e ke mujā. Kome'ë wyy keruhū mujā. Ywa ke mujā ti. Pe, Tupā pandu ipe ti:

—Nde pe upa katu te ma'e ke ihē ame'ë ta. Upa katu te nema'e wan ta. Aja te'e ta — aja Ta'yr pe.

³ Tupā katu te ha aja Ta'yr ti. Aja ngā pe Ta'yr mujekwa. Tupā aja Ta'yr ti. Upa katu te a'e mujā ame'ë ke henda pe te'e ihī katu. Ywa rehe ihī ame'ë ke. Wyy rehe ihī ame'ë ke ti. Ihī katu ti. Ywa rehe wata ame'ë ke hape rupi wata katu ti. Pyrātāha namō a'e pandu, a'erehe henda pe te'e ihī katu. Wata katu ti. A'e manō rahā, upa awa ta ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe a'e muhepy. A'erehe awa ta py'a ke Tupā juhyk katu. A'e manō, pe, kwera katu uhem ti. Pe, ywa pe Tupā rake a'e wapyk oho. Aja rahā, a'e riki je'ëha te reko, aja mujekwa katu. Tupā riki pyrātā te hū ame'ë ke a'e.

Ta'yr riki Tupā je'ëha rahoha ta 'ar koty te we katuha

⁴ Tupā rake Ta'yr wapyk, a'erehe Tupā je'ëha rahoha ta 'ar koty te we Ta'yr katu te ha. “Ihē ra'yr” aja Ta'yr pe Tupā pandu, a'erehe ame'ë ta 'ar koty te we Ta'yr katuha ti. ⁵ Ta'yr pe jō a'e pandu:

“Apo ngā pe ihē amujekwa ta. Nde riki ihē ra'yr. Nde pāi ihē” aja.

Aja ym ima'e je'ëha rahoha ta pe pandu. Amō we Ta'yr pe a'e pandu:

“Ko nde pāi ihē axo. Ihē ra'yr nde ti” aja.

Aja ym ima'e je'ëha rahoha ta pe a'e pandu. (A'erehe i'ar koty te we Ta'yr katuha.) ⁶ Upa awa ta 'ar koty te we katuha ame'ë ke a'e. Kome'ë wyy keruhū pe Ta'yr ke a'e muwyr Tate rahā, upa katu te ima'e je'ëha rahoha ta pe a'e pandu:

“Ihē ra'yr rehe pehē py'a pemoi moi katu” aja.

⁷ Ima'e je'ëha rahoha ta rehe har a'e pandu rahā, kuja a'e pandu:

“Ywytu aja pahar ihēma'e je'ëha rahoha ta ke ihē amondo.

Tata aja pyrātāha namō ihēma'e je'ëha rahoha ta ma'e ke ma'ema'e ta ti. Ihē apandu ame'ë ke ma'ema'e ta” aja.

(Aja rahā, je'ëha rahoha ta ima'e miasu ta ke aja mujekwa. A'erehe Ta'yr wyr koty te we katuha, aja mujekwa.) ⁸ Ta'yr rehe har a'e mujekwa. Kuja:

“Ihē aja nde ti. (A'erehe: ‘Tupā’ aja nde pe amō ta pandu ta ti.) Nde riki kapitā keruhū te. Aja te'e ta nde erexo.

Nde kotyhar ta ke nde eremondo mondo rahā, katuha namō nde eremondo mondo ta.

⁹ Ma'e ka'u te'eha ke amō ma'ema'e, ame'ë rehe nde ereparahy. Katu amō ma'ema'e, ame'ë ke nde ereputar katu. A'erehe nde pe ihē apandu: ‘Ihēma'e ke nde’ aja. Ihē Tupā.

Pe, nde rehe katu ame'ë ta pe ihē apandu: ‘Pehē katu’ aja.

I'ar koty te we nde pe ihē apandu: ‘Nde katu te’ aja. A'erehe nde rury katu nde erexo” aja Ta'yr rehe har Tupā pandu. Yman ame'ë panduha ke Ndawi mupinim.

¹⁰ Tupā pandu ti:

“Sawa'e! Kirisutu nde. Ma'e ke nixói te rahā, kome'ë wyy keruhū nde eremujā.

Nema'e pyrātāha namō ywa ke nde eremujā ti.

¹¹⁻¹² Upa ame'ë ta ke nixói te ta ti. Awama'e mundeha aja ame'ë ke ymanihar wan ta oho. Kanim ta.

Mundeha ke amō pukek. Aja kome'ë wyy keruhū ke nde erepukek ta ti. Ywa ke aja ti. Nde erepukek ta ti. (Pe, nde erembor ta ti.)

Mundeha ymanihar ke amō ombor. Pe, pyahu ke pyhyk. Aja kome'ë wyy keruhū ke nde eremukanim ta ti.

Pe, pyahu ame'ë ke nde eremujā ta ti. Ywa ke aja ti. Pyahu ame'ë ke nde eremujā ta ti.

Nde anī. Aja te'e ta nde erexo katu. Nde ruhā te hū ame'ë ke nde” aja Ta'yr rehe har Tupā pandu.

¹³ Ta'yr pe Tupā pandu:

“Se ihē rake ewapyk katu. Nde ruwajan ta ke ihē amuputu'u katu ta. Upa ame'ē ta nde rehe hendu katu ta” aja ipe. (“Tupā rake wapyk” aja pandu rahā: “A'e je'ēha te reko” aja mujekwa katu.)

Ima'e je'ēha rahoha ta pe aja ym a'e pandu. Ta'yr pe jō pandu. (A'erehe i'ar koty te we Ta'yr katuha.)

¹⁴ Ma'erehe Tupā je'ēha rahoha ta ixo my? Tupāma'e miasu ta ke ame'ē ta. Awa'ā ta aja te'e ixo. Pe, ame'ē ta ke Tupā mondo mondo. A'e muhā ta, ame'ē ta koty a'e mondo. Pe, ame'ē ta namō a'eta ma'e ke ma'ema'e katu oho ixo tī.

2

Jande ke Tupā muhā katu

¹ Ta'yr katuha riki Tupā je'ēha rahoha ta 'ar koty te we katuha. A'erehe jetehear te ke jahendu ame'ē ke rehe mā peja tapijar te'e we jajurujar katu. Aja rahā jaharāi ym ta. ² Jande ramūi ta pe myrandu ke Tupā je'ēha rahoha ta pandu pandu. Ame'ē riki: “Moise je'ēha ke” aja jakwa katu. Ame'ē riki jetehear te ke aja Tupā mujekwa ngā pe. Ame'ē je'ēha mujekwa aja a'eta ma'ema'e ym rahā, a'eta ke Tupā mupyrara. Ame'ē ke rehe hendu ym rahā, aja tī. Tupā mupyrara tī. ³ Tupā je'ēha rahoha ta pandu, ame'ē ke rehe awa hendu ym rahā, Tupā mupyrara. Aja rahā, ngā ke Ta'yr muhā katu ta, ame'ē myrandu rehe awa hendu ym rahā, marā ka ym Tupā mupyrara ngi uhemihā. Moise je'ēha rehe hendu ym, ame'ē ta 'ar koty te we mupyrara ta. (A'erehe Ta'yr pandu, ame'ē ke rehe i'ar koty te we hendu katu ta me'ē te'e.)

Ngā ke Tupā muhā katu ta, aja jandema'e sawa'e te riki pandu py. A'engi hendu ehe, ame'ē ta jande pe mujekwa tī. Jetehear te ke aja a'eta mujekwa jande pe. ⁴ Tupā aja tī. Mujekwa a'e tī. Jetehear te ke aja hendu ehe, ame'ē ta mujekwa ixo rahā, Tupā mujekwa tī. Kuja. Marā ka ym amō ma'eha, ame'ē ke Tupā ma'ema'e katu rahā, ngā pandu: “Mā! Katu te hūi!” aja. Aja pandu ame'ē ke jetehear te ke aja a'e mujekwa katu ngā pe tī. Amō we tī. A'e putar aja I'āma'e pyrātāha ke a'e muwyr. Ma'e ke Tupā'ā te'e me'ē me'ē, ame'ē ke Kirisutu rehe jurujar katu ame'ē ta pe a'e muwyr. A'erehe Ta'yr rehe hendu, ame'ē ta pandu ame'ē ke riki jetehear te ke aja jakwa katu.

Jande ke muhā katu ame'ē rehe har

⁵ Kome'ē ywy keruhū pyahu ame'ē rehe har japandu. Ame'ē ke Tupā mujā ta. “Ame'ē pe har tama'e kapitā keruhū ke nde” aja ym ima'e je'ēha rahoha ta pe a'e pandu. ⁶ Anī. Amō pe a'e pandu. Pesarahā! Yman Tupā je'ēha rehe amō mupinin:

“Nde Tupā. Awa ke rehe nde ereharāi ym. Awa te'e tipe. Anī. Nde eresak katu ehe.

⁷ A'e ke nema'e je'ēha rahoha ta wyr koty te we katuha, aja nde eremu'am.

I'i atu ym iwy koty te we katuha. A'e ke rehe nde eresak katu. A'erehe nde erepandu: ‘Nde katu’ aja.

Kapitā keruhū aja: ‘Nde katu’ aja nde erepandu.

⁸ Pe, nde erepandu tī: ‘Upa katu te ma'e ke ihī. Ame'ē tama'e kapitā keruhū nde’ aja nde erepandu tī.’ Aja Tupā je'ēha rehe amō mupinin.

Pesarahā! Ame'ē je'ēha rehe Tupā mujekwa: “Upa katu te ma'e ke ixo. Ame'ē tama'e kapitā keruhū nde” aja. Aja rahā, upa katu te riki. Pyta we ym ma'e ke. Pesarahā! Apo sehar sawa'e aja ym we rī. Upa katu te, ame'ē tama'e kapitā keruhū ym we rī. ⁹ Jesu anī. Ehe har jakwa. Ymaniwe awa te'e a'e ixo tī. (A'erehe Tupā je'ēha rahoha ta wyr koty te we a'e katuha.) I'i atu ym awa te'e a'e ixo. Aja ixo rahā, Jesu manō. Tupā usak katu ehe. A'erehe upa kome'ē ywy keruhū pe har ta ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe a'e muhepy. A'e pyrara. Pe, manō. A'erehe apo Tupā pandu ipe: “Nde riki katu te me'ē ke” aja. Apo katuha renda pe a'e ixo 'y. (A'erehe Tupā je'ēha rahoha ta 'ar koty te we Jesu katuha apo tī, aja mujekwa katu.)

¹⁰ Upa ma'e ke Tupā mujā. Pe, a'e pandu rupi upa ma'e ke ixo katu. Jesu ke amō ta mupyrara rahā, Tupā pandu: “Mā peja” aja. A'erehe a'e pyrara ixo. Pe, pyraraha upa rahā, a'e pandu ipe: “Ne jō riki katu te me'ē ke” aja. A'e pyrara, a'erehe heta ta'yr ta ke a'e raho. Katuha renda pe inamō raho. Jesu riki hundutar oho py, ame'ēja saka. Pe, Tupā muhā katu ame'ē ta haikwer rupi oho tī, ame'ēja saka tī. (A'erehe Tupā je'ēha rahoha ta 'ar koty te we Jesu katuha, aja mujekwa katu.)

¹¹ Ma'e ka'u te'eha ke ngā ma'ema'e. Ame'ē ke ngā py'a ngi Jesu juhyk. A'erehe Tupā riki ame'ē tama'e pāi keruhū. Jesu pāi tī. Petei riki jande pāi keruhū. A'erehe ipy'a juhyk ame'ē ta pe Jesu pandu: “Ihē mu ta” aja. Huxi ym ha namō a'e pandu: “Ihē mu ta” aja. (Ame'ē ke amō mujekwa.) Kuja. ¹² Tupā pe a'e pandu:

“Ma'e ke nde erema'ema'e. Ame'ē ke ihē mu ta pe ihē apandu ta.

A'eta jy'ar rahā, nde rehe har ihē apandu ta: ‘Katu te me'ē ke a'e’ aja.”

¹³ A'e pandu tī:

“Tupā rehe ihē ajurujar katu ta” aja. (Aja rahā, imu ta aja a'e tī, aja a'e mujekwa katu.)

Amō we tī:

“Se nde eremuhā katu, ame'ē ta namō ihē axo. Nde ra'yr ta aja a'eta. Ihē pe

a'eta ke nde ereme'ë, ame'ëja saka”
aja Tupā pe Ta'yr pandu. (Aja rahā,
imu ta aja a'e tī, aja a'e mujekwa
katu.)

¹⁴ “Ta'yr ta” aja a'e pandu. Ame'ë ta riki
awa ta te'e a'eta tī. Kome'ë ywy keruhū pe
har ta ke. Pe, Jesu uwyr rahā, ame'ë ta aja
a'e tī. Awa te'e a'e tī. A'erehe a'e manō
rahā, Satanama'e pyrātāha ke a'e muputu'u.
Manōha ngi ngā ke Satana mukyje. (Ājā
ramūi a'e.) Ame'ë ke a'e mukanim tī.
¹⁵ Manōha ngi awa kyje. Kome'ë ywy
keruhū pe ixo rahā, aja te'eha kyje. Ame'ë
kyjeha ke Jesu mukanim. Kyjeha ngi poir,
ame'ëja saka.

¹⁶ Pesarahā! Tupā je'ēha rahoha ta py'a
ke a'e muhury ym uwyr. Amō ta py'a ke
muhury uwyr. Kuja. Tupā je'ēha rehe
amō mupinim: “Amarā rainō ta py'a ke
a'e muhury uwyr” aja. (Aja pandu rahā,
Tupā kotyhar ta rehe har pandu, aja jakwa
katu.) ¹⁷ Ngā py'a ke a'e muhury katu uwyr,
a'erehe imu ta aja a'e uwak ta me'ë te'e tī.
Jande riki imu ta aja tī. Aja rahā, jande aja
a'e tī. Awa te'e rahā, pa'i keruhū aja a'e ixo
tī. (Jesu riki pa'i keruhū aja tī.) Tupāma'e
ma'ema'eha ke a'e ma'ema'e katu. Pa'i
keruhū aja ixo rahā, awa ta rehe a'e pyrara
usak. A'e pandu ame'ë ke a'e ma'ema'e katu
tī. Ma'e ka'u te'eha ke ngā ma'ema'e, ame'ë
ke rehe pa'i keruhū muhepy. (Jesu riki pa'i
keruhū.) A'erehe ngā rehe Tupā ipy'a jywyr
katu. ¹⁸ Ma'e ka'u te'eha ke Jesu ma'e, ame'ë
ke Satana putar tipe. (Anī. Ma'e ym te
a'e.) Satana manga manga tipe. (Ājā ramūi
a'e.) A'erehe mangaha ke Jesu ukwa katu.
A'erehe Tupā kotyhar ta ke ājā ramūi manga
manga rahā, ame'ë ta py'a ke Jesu mātā
katu. Ame'ë ke ukwa katu tī. A'e pyrara
tī. A'erehe Tupā kotyhar ta pyrara ixo rahā,
ame'ë ta py'a ke Jesu mātā katu tī. Ame'ë ke
ukwa katu tī.

3

Moise 'ar koty te we Jesu katuha

¹ Ihē mu ta! Jesu rehe pejurujar katu,
a'erehe ihē mu ta aja pehē. Pehē pe Tupā
pandu:

—Ihē koty pehē py'a pemuruwak — aja.

Pesarahā! Mā peja Jesu rehe har pekwa
pekwa pexo. A'e ke Tupā muwyr. Pa'i
keruhū aja a'e ke muwyr. Pe, jande
japandu:

—Ixotyhar ta ke jande. Jajurujar katu ehe
— aja.

² Tupā pandu ipe:

—Pa'i keruhūma'e ma'eha ke nde
erema'ema'e — aja.

A'erehe a'e pandu ame'ë ke Jesu ma'ema'e
katu. Yman Moise aja tī. Juja katu te ma'eha
tī. Tupā pandu ipe:

—Ihē kotyhar ta rehe esak katu — aja ipe.
—Ame'ë ma'eha ke nde pe ihē ame'ë — aja
Moise pe.

A'erehe a'e pandu ame'ë ke Moise
ma'ema'e katu. ³ Ok mujāha pe amō ta
pandu: “Mā! Katu nde eremuja!” aja. Aja
ok rehe har aja pandu ym awa. A'erehe ok
mujāha riki ok 'ar koty te we katuha. Aja
Jesu tī. Moise 'ar koty te we Jesu katuha a'e
tī. (A'erehe Jesu rehe pehendū katu ta me'ë
te'e.) ⁴ Ok pame katu te awa mujā. Tupā
riki upa katu te ma'e ke mujā. ⁵⁻⁶ Tupāma'e
miasu ke Moise. Tupā pandu ame'ë ke a'e
ma'ema'e katu. Tupā kotyhar ta rehe a'e
usak katu. Pe, ma'e ke Tupā mujekwa ta,
ame'ë ke ngā pe a'e pandu pandu. Kirisutu
riki Tupā ra'yr. Tupā pandu ame'ë ke a'e
ma'ema'e katu tī. Tupā kotyhar tama'e
kapitā keruhū ke a'e. Moise riki miasu.
Kirisutu riki Tupā ra'yr. A'erehe Moise 'ar
koty te we katuha. Kirisutu kotyhar ta ke
jande. Aja rahā, ma'e hok wyr pe har ta
aja jande jaxo. Kirisutu jwyryriha ke rehe
jaharō katu. Jande ke amō ta mahy rahā,
jande py'ahu te'e jahendu. Jajurujar katuha
ke jahijar ym. Upa aja jaxo rahā, ima'e hok
wyr pe har ta ke aja jaxo. Ixotyhar ta ke
jande aja jamujekwa katu.

Jande py'a ke Tupā muhury katu

⁷ (Ixotyhar ta ke jande, a'erehe mā peja
Tupā rehe pehendū katu.) Aja yman Tupā'ā
mujekwa ame'ë ke amō mupinim. (Kuja
jundēu awa ta rehe har mupinim.)

“Apo Tupā pandu ame'ë ke rehe pehendū
katurahā!

⁸ ‘Anī. Jahendu ym ta ehe’ aja ym pepandu.
Mā pahar pehendū katu ehe.

Awa nixoi te ame'ë pe pehē ramūi ixo rahā,
a'eta pandu: ‘Tupā ke japutar ym.
Jahendu ym ta ehe. Jande ke a'e
mupyrara ym ta’ aja pandu naī.

Aja a'eta manga manga tipe. Ame'ë ta aja
mā peja ym pexo tī. (A'erehe pahar
pehendū katu ehe.)

⁹ Pe, Tupā pandu: ‘Yman ihē ama'ema'eha
ke a'eta usak tipe. Marā ka ym amō
ma'eha, ame'ë ke ihē ama'ema'e hū
tipe.

Kuja, 40 warahy 'ar rahā, a'eta usak tipe.
Anī. Ihē ke a'eta putar ym. A'eta ke
ihē amupyrara ym ta’ aja a'eta uk-
waha naī. A'erehe ihē ke a'eta manga
manga hū tipe. Katu ym aja.

¹⁰ A'erehe a'eta rehe ihē aparahy. A'erehe
ihē ajupandu ihē jupe: ‘Ihē rehe a'eta
hendū ym.

Ihē ngi amō rehe a'eta py'a ke a'eta mu-
ruwak. Aja te'eha a'eta. Ihē amu'e,
aja a'eta ixo ym. Katu ym aja’ aja riki.

¹¹ A'erehe a'eta rehe ihē aparahy. Pe, ihē apandu: 'Ihē apandu katu ame'ē ke ama'e katu ta kŷ.

Amō henda amukatu. Ame'ē pe a'eta ixo ym ta. (Kanaā ywy ke ame'ē.)

A'ep a'eta oho rahā, putu'uha ke a'eta ukwa ta tipe. Ihē ame'ē ta tipe' aja Tupā pandu." Aja Tupā'a mujekwa ame'ē ke amō mupinin.

¹² Ihē mu ta! Pesak katu pehē juehe pexo. Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e ym pexo. Ame'ē ke jō peputar rahā, Tupā ngi amō koty pehē py'a pemuruwak ta. Katu ym aja. Tupā riki ixiwe katu te hū ame'ē ke a'e. ¹³ Pesarahā! "Apo" aja Tupā je'ēha rehe amō mupinin. Aja rahā, apo riki wera rahā pame katu te pehē py'a pemātā katu pehē juehe pexo. Aja rahā, ma'e peka'u te'eha ke pema'e ym ta. Aja rahā: "Anī. Jahendu ym ta ehe" aja ym pepandu. A'erehe angaha pewe ihī rahā, pehendu katu ehe.

¹⁴ Kirisutu rehe jajurujar katu py rahā, ixotyhar ta ke jande, aja jakwa katu te. Aja tapijar te'e we jaxo rahā, Kirisutu namō jande juehe katu jaxo ame'ē ta ke jande. ¹⁵ Pesarahā! Amō we ihē apandu. Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī:

"Apo Tupā pandu ame'ē ke rehe pehendu katurahā! 'Anī. Jahendu ym ta ehe' aja ym pepandu. Pahar pehendu katu ehe.

Awa nixói te ame'ē pe pehē ramūi ixo rahā, a'eta pandu: 'Tupā ke jande japutar ym. Jahendu ym ta ehe' aja yman amō mupinin." A'eta aja pexo ym pehē ti.

¹⁶ Awa riki Tupā pandu ame'ē ke rehe hendu ym my? Awa riki pandu my: "Tupā ke japutar ym" aja? Pesarahā! Jande ramūi ta ke ame'ē ta. A'eta riki Tupā pandu ame'ē ke rehe hendu ym. A'eta riki pandu: "Tupā ke japutar ym" aja. A'eta ke Eji ywy ngi Moise muhem raho. ¹⁷ Awa rehe Tupā parahy my? Kuja, 40 warahy 'ar rahā, a'e parahy. Pesarahā! Jande ramūi ta ke ame'ē ta. A'eta rehe Tupā parahy. A'eta riki ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e hū. A'erehe awa nixói te ame'ē pe upa katu te a'eta manō.

¹⁸ Tupā pandu: "Ihē apandu katu ame'ē ke ama'e katu ta kŷ. Amō henda amukatu ame'ē pe a'eta ixo ym ta. (Kanaā ywy ke ame'ē.) A'ep a'eta oho rahā, putu'uha ke a'eta ukwa ta tipe. Ihē ame'ē ta tipe" aja a'e pandu. Awa pe a'e pandu my? Pesarahā! Jande ramūi ta pe a'e pandu. A'eta riki pandu: "Tupā ke japutar ym" aja. ¹⁹ A'erehe Tupā pandu: "Ame'ē ywy pe a'eta oho ym" aja pandu ame'ē ke jande jakwa. Tupā pandu ame'ē ke rehe a'eta jurujar ym, a'erehe ame'ē ywy pe a'eta oho ym ti. (A'erehe ame'ē ta aja ym pehē ti. Pahar pehendu katu ehe.)

4

¹ Tupā pandu jande pe:

—Ihē apandu katu ame'ē ke ihē ama'ema'e katu ta kŷ. Amō henda amukatu. A'ep ihē namō peputu'u ta kŷ — aja.

(Aja pandu rahā, ima'e henda pe inamō jaxo ta, aja mujekwa katu.) Pesak katu pehē juehe! Aja rahā, tapijar te'e we pejurujar katu ehe. Aja rahā, ame'ē renda pe peho ta kŷ. A'erehe pesak katu pehē juehe pexo. ² Myrandu katu rehe jande ramūi ta hendu tipe. "Putu'uha" ame'ē myrandu katu rehe hendu tipe. A'eta aja jahendu ti. A'eta hendu tipe. Hendu rahā, a'eta jurujar ym. A'erehe mā peja a'eta aja ym jande ti. A'erehe mā peja jahendu katu ehe. ³ Jande riki jajurujar katu ehe ame'ē ta ke. A'erehe Tupā ixo, ame'ē putu'uha renda pe jaho ta kŷ. Yman Tupā pandu:

"Ihē aparahy, a'erehe a'eta pe ihē apandu:

'Ihē apandu katu ame'ē ke ama'ema'e katu ta kŷ.

Amō henda amukatu. Ame'ē pe a'eta oho ym ta. (Kanaā ywy ke ame'ē.) A'eta oho rahā, putu'uha ke a'eta ukwa ta tipe.

Ihē ame'ē ta tipe' aja Tupā."

Upa kome'ē ywy keruhū a'e mujā rahā, a'e putu'u. Ame'ē ngi har a'e ma'ema'eha riki upa. Upa tipe. Anī. A'e pandu: "Putu'uha renda pe a'eta oho ym ta" aja. ⁴ Awa po wajar mokōihar rehe har amō mupinin. Tupā je'ēha rehe amō mupinin: "Awa po wajar petei rahā Tupā paraky rahā, a'e putu'u. Awa po wajar mokōihar rehe a'e putu'u" aja amō mupinin. ⁵ Pe, amō rahā, kuja mupinin. Tupā pandu: "Ihē apandu, ame'ē ywy pe a'eta oho ym ta. A'eta oho rahā, putu'uha ke a'eta ukwa ta tipe" aja. (Ame'ē ywy upa Tupā mukatu. Pewe ihī tipe. Anī. Oho ym ame'ē ta.) ⁶ Ame'ē myrandu katu ke rehe hendu py, ame'ē ta jurujar ym ehe. A'erehe putu'uha ke a'eta ukwa ym. Aja rahā, amō ta riki putu'uha ke ukwa ta. ⁷ Pesarahā! Amō weraha ke Tupā manga, aja jakwa. A'e pandu: "Apo" aja. Yman te warahy 'ar aha oho rahā, pe, Ndawi pe a'e mujekwa. Ame'ē ke apandu ramō. Kuja:

"Apo Tupā pandu ame'ē ke rehe pehendu katurahā!

'Anī. Jahendu ym ta ehe' aja ym pepandu. Pahar pehendu katu ehe" aja Tupā je'ēha rehe amō mupinin.

⁸ Kanaā ywy pe jande ramūi ta ke Josue raho tipe. Anī. "Putu'u" aja ym ngā ixo. "Putu'uha ihē ame'ē ta" aja Tupā pandu. Aja ngā ixo rahā, kuja Tupā pandu ym ta tipe:

—Amō wera rahā, putu'uha ke ihē ame'ē ta — aja.

⁹ Pesarahā! Ixotyhar ta pe putu'uha ke Tupā me'ē ta. Awa popa wajar mokōihar wera rahā, Tupā putu'u riki. Aja putu'uha

ke ixotyhar ta ukwa ta tî. ¹⁰ “Putu'uha ke ihê ame'ê ta” aja Tupã pandu. Pe, ame'ê ke amô ukwa rahã, a'e putu'u katu ta. “Putu'u katu” aja pandu rahã, henda pe Tupã namô ixo ta, aja mujekwa katu. A'erehe kome'ê ywyma'e ma'ema'eha ke upa. Tupã namô ixo, a'erehe upa. Tupã ma'e ke mujãha ngi a'e putu'u. Aja amô putu'u ta tî. ¹¹ Ame'ê putu'uha rehe mã peja jaho. Aja rahã, upa katu te jande japutu'u katu ta. (Tupã namô jaxo katu ta.) Jande ramûi ta aja ym jande tî. A'eta Tupã pandu ame'ê ke rehe jurujar ym, a'erehe putu'uha ke a'eta ukwa ym.

¹² A'erehe mã peja jahendu katu ehe. Pesarahã! Awa riki ixuwe katu. Aja Tupã je'êha tî. A'erehe Tupã je'êha mujekwa, aja jande jama'ema'e ta me'ê te'e. Kyse upa te'e haimbe ame'ê ke haimbe katu. So'o rukwer mondok rahã, ixangwer ke rehe uhyk katu. Tupã je'êha riki kyse upa te'e haimbe aja saka. I'ar koty te we haimbe riki. Amô hendu rahã, ipy'a rehe uhyk, ame'êja saka. A'erehe ipy'a pe ma'e ke ukwa ukwa ixo, ame'ê ke mujekwa juehe har. “Ko katu.” Anî rahã: “Ko katu ym. Jaxer” aja mujekwa. Ipy'a pe ma'e ke putar, ame'ê ke mujekwa jupe tî. “Ko katu.” Anî rahã: “Ko katu ym. Jaxer” aja mujekwa. (Upa ipy'a rehe ma'e ke amô ukwa ukwa ixo, ame'ê ke Tupã je'êha mujekwa. A'erehe Tupã rehe jahendu ta me'ê te'e.) ¹³ Upa ma'e ke Tupã ukwa katu. Marã ka ym ma'e ke ingi mukanîha awa. Upa a'e mujã ame'ê ke a'e ukwa katu. Upa ma'e ke a'e usak tî. Yman rahã, upa jama'ema'e ame'ê ke japandu ta ipe tî. (A'erehe mã peja jahendu katu ehe apo 'y.)

Jesu riki jandema'e pa'i keruhû

¹⁴ Jesu rehe jajurujar katu, a'erehe mã peja tapijar te'e we jajurujar katu ehe. Jesu riki jandema'e pa'i keruhû. Tupã ra'yr a'e tî. Jande rehe har Tupã namô a'e pandu pandu ixo. Inamô ixo. ¹⁵ Jande pitu te'e. Ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e. Upa ame'ê ke Jesu ukwa katu. Pe, jande rehe pyrara usak tî. Ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e, ame'ê ke Satana putar katu. (Ãjã ramûi a'e.) Ame'ê ke a'e manga manga. Jande aja jandema'e pa'i keruhû tî. Satana manga manga tipe. Jandema'e pa'i keruhû ma'e ka'u te'eha ke ma'e ym te. A'erehe jande py'a ke a'e mãtã katu. Ame'ê ke ukwa katu. Jandema'e pa'i keruhû a'e tî. ¹⁶ A'erehe mã peja Tupã namô japandu pandu katu. Jakyje ym ha namô a'e wapyk ame'ê ndutar koty jahyk katu, ame'êja saka. Aja rahã, japandu pandu katu inamô. Arahã jande rehe a'e ipy'a katu. Jande rehe a'e pyrara usak tî. Jande pitu te'e rahã, jande py'a ke a'e mãtã katu tî.

5

¹ Sehar sawa'e ta ngi har pa'i keruhû

ke jande jajo'ok. A'e riki mukatuha aja saka. Tupã namô mukatuha. Ma'e ke amô ma'ema'e ta me'ê te'e, ame'ê ke henda ke pe pa'i keruhû ma'ema'e. A'erehe Tupã rehe ipy'a ke amô moï moï rahã, ma'e ke pa'i keruhû riki me'ê me'ê Tupã pe. Ma'e ka'u te'eha ma'eha ke ipy'a ngi Tupã juhyk, ame'ê ke amô putar rahã, arapuharan ke a'e werur, pa'i keruhû pe. Pe, ame'ê ke pa'i keruhû hapy. Aja jundêu awa ta ma'ema'eha ke. ² Pa'i keruhû awa te'e a'e tî. A'erehe pitu te'e a'e tî. A'erehe amô ta pe wewe katu pandu. Amô ta ukwa ym ame'ê ta ke. Ka'u te'eha ma'ema'eha namô ixo ame'ê ta ke tî. Ame'ê ta pe pa'i keruhû wewe katu pandu. ³ A'e pitu te'e tî. A'erehe ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'ema'e tî. A'erehe ima'e ka'u te'eha ma'eha ke rehe arapuharan ke a'e hapy tî. Aja Tupã pe pandu: “Ihê py'a ke ejuhyk apo 'y” aja. Ngã ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe arapuharan ke a'e hapy tî.

⁴ “Ihê riki pa'i keruhû wan ta” aja ym sawa'e jeje jumu'am. Anî. Tupã putar, aja amô mu'am: “Pa'i keruhû wan ta nde” aja. Arã riki aja. Yman amô pandu ipe: “Nde riki pa'i keruhû apo 'y” aja.

⁵⁻⁶ Kirisutu aja tî. “Ihê riki pa'i keruhû wan ta” aja jeje jumu'am ym tî. Anî. Tupã riki pandu ipe. Aja amô riki Tupã je'êha rehe mupinim.

“Ihê ra'yr nde. Nde pái ihê tî” aja ngã pe ihê apandu apo 'y.

Amô mupinim we tî. Tupã mujekwa ame'ê ke mupinim.

“Pa'i keruhû nde. Aja te'e ta nde erexo. Mekisende aja nde pa'i keruhû tî” aja pandu.

⁷ Kome'ê wyy keruhû pe Jesu ixo rahã, Tupã namô a'e pandu pandu. (Sehar pa'i keruhû ma'eha aja a'e tî.) “Mã! Ihê ke ngã jukwa ta. Nde ereputar rahã, mukum ihê ke kÿ” aja pandu pandu. Hãtã a'e pandu ipe. Jixi'u tî. (Aja rahã, sehar pa'i keruhû aja pitu te'e a'e tî aja mujekwa tî.) “Ihê jô riki katu te me'ê ke” aja ym Ta'yr pandu. Amô we tî. Ipái keruhû rehe a'e ipy'a katu tî. A'erehe a'e pandu ame'ê ke rehe Tupã hendu katu. ⁸ Tupã ra'yr ke a'e tipe. Anî. A'e ke amô ta mupyrara hû. Ame'ê ke Tupã putar, aja a'e ukwa katu. A'erehe ipy'ahu te'e hendu. Amô ta mupyrara rahã, Tupã pe a'e pandu: “Tapijar te'e we nde rehe ahendu katu axo” aja. Aja hendu katuha ke a'e jumu'e. (Sehar pa'i keruhû aja Tupã rehe hendu katu tî.)

⁹ Pe, upa rahã, ehe har Tupã pandu: “Katu te ame'ê ke nde” aja. Pe, ywa pe mupjwyr raho. A'erehe Ta'yr riki ngã ke muhã katu. Upa hendu katu ame'ê ta ke a'e muhã ta. Aja te'e ta inamô a'eta ixo. ¹⁰ Pe, Tupã pandu tî:

—Nde riki pa'i keruhû. Mekisende aja nde riki pa'i keruhû tî — aja Ta'yr pe.

Ta'yn ta aja ym ma'e ke pekwa pekwa pexo

¹¹ Kirisutu riki pa'i keruhū ame'ë rehe har amō we ihē apandu tar katu tipe. Anī. Pehē ākā ianam rāi, a'erehe marā ka ym upa katu te amujekwaha pehē pe. ¹² Yman Jesu kotyhar ta ke aja pexo. Tupā je'ēha ke amō ta pe pemu'e ta me'ë te'e tī. Anī. Aja ym rī. Pehē pe amō ta Tupā je'ēha ke mu'e we rī. Pejuru jar katu py rahā, pejumu'e. Ame'ë ke pejumu'e we rī. Ta'yn ta aja kamby te'e u'u ame'ëja saka. (Aja rahā ta'yr mī Tupā je'ēha ke pekwa.) Tiha ame'ë ta aja pexo rahā, so'o pupur ke pe'u ta tipe. So'o pupur ke pe'u, aja rahā, Tupā je'ēha ke pekwa katu, aja pexo. ¹³ Kamby te'e u'u ame'ë ke ta'yn riki. Pe, ta'yn rahā, ukwa ym ma'e ke. Ma'e riki katu ame'ë ke my? Ma'e riki katu ym ame'ë ke my? Ame'ë ke ukwa ym. ¹⁴ So'o pupur ke u'u, ame'ë ke tiha ame'ë ke a'e. Yman ixo. A'erehe upa ukwa katu. Ma'e katu ame'ë ke ukwa katu. Pe, ame'ë ke ma'ema'e katu. Ma'e katu ym ame'ë ke ukwa katu tī. Pe, ame'ë ke ma'e ym tī.

6

Mā peja Tupā rehe har pejumu'e we rī

¹ Mā peja katu ame'ë ke jama'ema'e katu, a'erehe Tupā je'ēha ke mā peja i'ar koty te we jajumu'e katu te we ta rī. Mā peja tiha ame'ë ta aja jaxo. Kirisutu rehe jajuru jar katu py rahā, ehe har jō jajumu'e. Ame'ë ke rehe jō mā peja ym jakwa jakwa jaxo rī. Arahā ma'e jaka'u te'eha jama'eha ngi jande py'a ke jamuruwak ta me'ë te'e, aja jajumu'e. Tupā rehe jajuru jar katu ta me'ë te'e, aja jajumu'e tī. ² Jande ke amō ta mujahuk ta me'ë te'e, aja jajumu'e tī. (Aja rahā, Tupā kotyhar ta pe apo 'y, aja jamujekwa.) Jande ākā rehe ipo ke amō mujar rahā, pandu: "Mā peja nde rehe Tupā usak katu" aja. Aja jajumu'e tī. Manō ame'ë ta ke Tupā mukwera katu ta muhem, aja jajumu'e tī. Yman rahā ixotyhar ta aja ym ame'ë ta ke Tupā mupyrara ta tī. Pe, aja te'eha mupyraraha renda pe ixo ta, aja jajumu'e tī. Upa aja jajumu'e py, ame'ë ke rehe mā peja ym jakwa jakwa jaxo rī. ³ Mā peja i'ar koty te we Tupā je'ēha ke jajumu'e katu. Tupā putar rahā, amō we ame'ë ke jajumu'e katu ta kŷ.

Mā peja pejuru jar katuha ke pehijar ym

⁴ Tupā rehe juru jar katuha ke amō ta hijar rahā, marā ka ym ipy'a ke Tupā koty muruwakiha tī. Yman Tupā rehe har a'eta jum'u'e katu riki. I'ā ke a'eta py'a rehe Tupā moī tī. Ywa ngi ma'e ke Tupā me'ë me'ë, ame'ë ke a'eta ukwa tī. Pyhyk katu tī. ⁵ Tupā pandu ame'ë ke a'eta ma'ema'e katu, aja a'eta ukwa katu tī. Kome'ë ywy keruhū pyahu ame'ë ke pyrātāha namō Tupā mujā

ta tī. Aja me'ë pyrātāha ke rehe a'eta usak tī. (Marā ka ym amō ma'eha, ame'ë ke a'e ma'ema'e rahā, a'eta usak tī.) ⁶ Pe, Tupā rehe juru jar katuha ke a'eta hijar. Aja rahā marā ka ym ipy'a ke Tupā koty muruwakiha tī. Aja rahā, marā ka ym juru jar katuha ehe tī. Tupā ra'yr ke myra ngā mupia ame'ë ke rehe mupyrātā we ta tī, ame'ëja saka. Aja rahā, Tupā ra'yr rehe ngā puka puka hū, ame'ëja saka tī. Aja rahā marā ka ym ipy'a ke Tupā koty muruwakiha tī.

⁷ Ywy rehe aman u'ar u'ar. Pe, ma'eywa uhem katu. Ame'ë ke ijar u'u katu. Ame'ë ma'eywa ke Tupā muhury katu. Usak katu ehe. Aja awa tī. Je'ēha ke Tupā mujekwa ngā pe. Pe, juru jar katu ehe. Ma'e katu ame'ë ke a'e ma'ema'e tī. Ma'eywa hury katu, ame'ëja saka ame'ë. Ame'ë ta rehe Tupā usak katu tī. ⁸ Pe, ywy ngi juruwe jō uhem rahā, ame'ë kupixa jaxer riki. Kupi'i jō uhem rahā, aja tī. Jaxer tī. Aja amō ta tī. Je'ēha ke Tupā mujekwa ngā pe. Ame'ë ke rehe juru jar katu. Pe, a'engi hijar tī. Ma'e katu ame'ë ke aja ym ma'ema'e. Juruwe uhem, ame'ëja saka ame'ë. Aja rahā, Tupā pandu tate my: "Pehē katu ym. Aputar ym pehē" aja my. Juruwe ke kupixa jar jo'ok. Pe, xirik rahā, hapu. Upa ukwāi. Aja hijar ame'ë ta ke Tupā mupyrara ta tī.

Ixotyhar ta rehe tapijar te'e we pesak katu rī

⁹ Ihē rehe katu me'ë ta! Pehē rehe ihē apy'a katu, a'erehe hātā ihē aje'ë pehē pe. Pejuru jar katuha ke pehijar ym, aja ihē akwa. Kupixa jaxer aja ym pehē tī, aja akwa tī. Pehē ke Tupā muhā katu, a'erehe ma'e katu ame'ë ke pehē pe a'e muwyr ta tī. Kupixa katu, aja me'ë pehē tī, aja ihē akwa tī. ¹⁰ Tupā riki katu te ame'ë ke a'e. Pehē pepy'a katu ehe, a'erehe Jesu kotyhar ta rehe pesak katu. Ima'e ym te ame'ë ta pe peme'ë me'ë katu. Ame'ë ke Tupā harāi ym ta. Jete. Tapijar te'e we Jesu kotyhar ta rehe pesak katu rī. Aja Tupā rehe pepy'a katu, aja pemujekwa. ¹¹ Jesu kotyhar ta rehe pesak katu. Pehē pame katu te aja pexo. Jesu jwywyr ym rahā we, mā peja aja te'e ta pexo, aja japutar katu. Pe, pehē rury katu ta pexo. Jesu jwywriha rehe peharō katu pexo. Pe, a'e jwywyr rahā, pehē rury katu ta. ¹² Amō ta pe Tupā pandu katu ame'ë ke a'e ma'ema'e katu ta kŷ. Kuja: "Ihē namō pexo ta" aja. Ame'ë rehe a'eta juru jar katu. Ame'ë rehe ipy'ahu we harō ixo rī. Ame'ë ke hijar ym rī. A'erehe Tupā pandu katu, ame'ë ke a'eta pyhyk katu. Ame'ë ta aja pexo tī. Pehē ākā ianam rāi aja ym pexo.

Tupā pandu katu ame'ë ke a'e ma'ema'e katu

¹³⁻¹⁴ Amarā pe Tupā manga katu: "Nde rehe ihē asak katu ta. Ne rainō ta ke ihē

amuheta hū ta” aja Tupā. A'e pandu ame'ē ke a'e ma'ema'e katu ta, aja Amarā pe mukewa. Tupā 'ar koty te we katu te ame'ē ke nixói te. A'erehe ima'e je'ēha namō manga katu ame'ē ke Tupā ma'ema'e katu. ¹⁵ Ame'ē rehe ipy'ahu te'e we ixo rī. A'erehe Tupā manga katu ame'ē ke Amarā pe a'e muwyr katu. ¹⁶ Sehar sawa'e pandu ame'ē ke a'e ma'ema'e katu ta, aja sawa'e pandu rahā, i'ar koty te we pyrātā katu ame'ē je'ēha rupi a'e pandu. Aja rahā, katu tiki. Aja rahā, sawa'e ta je'ē je'ēha putu'u ta riki. “A'e ma'ema'e ym ta” aja ym pandu ta. Panduha ke mukanim ym te ta awa, aja ukwa.

¹⁷ Amō ta pe Tupā pandu: “Pehē ke ihē amuhā ta” aja. “Ihē apandu ame'ē ke ihē amukanim ym te ta” aja a'eta pe Tupā mukewa tar katu. A'erehe a'e pandu tī: “Ihē apandu ame'ē ke ihē ama'ema'e katu ta” aja. ¹⁸ A'e pandu ame'ē ke Tupā mukanim ym te ta. “Ihē apandu ame'ē ke ihē ama'ema'e ta” aja Tupā pandu. Ame'ē ke a'e muruwak ym te ta tī. Marā ka ym te'e panduha a'e. A'erehe Tupā kotyhar ta aja jaxo rahā, a'e pandu ame'ē ke a'e ma'ema'e katu ta, aja jakwa katu. Jande py'a ke a'e mātā katu tī. A'erehe Tupā namō jaxo ta, ame'ē ke rehe jaharō katu jaxo. Ame'ē panduha ke jahijar ym te ta.

¹⁹ Tupā namō jande jaxo ta, ame'ē rehe jaharō katu jaxo. A'erehe jajurujar katuha ke jahijar ym ta. Tupā namō jaxo ta, ame'ē riki jete har te ke. Marā ka ym awa mukanīha. Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe kapy ihī. Pan te'e hukwen kyndaha a'ep ihī. Ame'ē rupi sehar pa'i keruhū asa oho. Tupā namō pandu rahā, ame'ē rupi asa oho. Aja ywa pe Jesu oho tī. Tupā namō a'e pandu pandu. Pan te'e hukwen kyndaha aja a'e asa oho, ame'ēja saka. Pe, Tupā namō ixo apo 'y. ²⁰ A'ep Jesu riki oho py. A'erehe Tupā namō jaxo ta kī, aja jakwa katu. Haikwer rupi jaho ta kī tī. Jande rehe har Tupā pe a'e pandu pandu ixo. A'e riki pa'i keruhū. Aja te'eha a'e. Mekisende aja Jesu riki pa'i keruhū tī.

7

Mekisende rehe har

¹ Apo Mekisende rehe har ihē apandu ta. A'e riki sehar kapitā keruhū tī. Sarē ok ta pe har tama'e kapitā keruhū. Sehar pa'i keruhū a'e tī. Tupā pe a'e paraky ixo. Tupā riki ywatehar ke a'e. Sehar amō kapitā keruhū ta namō Amarā jumai mai. Pe, ame'ē ta ke a'e muputu'u riki. Pe, hok koty a'e jywyr oho ixo rahā, Mekisende uhyk ehe. Pandu ipe: “Mā peja nde rehe Tupā usak katu” aja Amarā pe. ² Pe, ma'e ke Amarā me'ē ipe. Kapitā keruhū ta ke muputu'u rahā, a'etama'e ke upa pyhyk raho. Upa ame'ē ke Amarā mowok. Jande

popa hetaha aja mowok. Ame'ē jande popa hetaha ngi har petei Mekisende pe a'e te'e me'ē. Mekisende mokōi her namō ixo: “Ko kapitā keruhū. Katu te ame'ē ke jō ma'ema'e ame'ē ke a'e” aja her. Amō her: “Ko kapitā keruhū. Ngā jumai ym te ame'ē ke a'e” aja her tī. (A'erehe jandema'e sawa'e te aja a'e tī. Kapitā keruhū a'e tī. Jumaiha nixói ipe tī.) ³ Mekisende pái rer ke jande jakwa ym. Imāi rer jakwa ym tī. Hamūi ta rer jakwa ym tī. Myja rahā a'e u'ar my? Jakwa ym tī. Myja rahā a'e manō my? Jakwa ym tī. (A'erehe ixeuwe katu ixo, ame'ēja saka.) A'erehe Tupā ra'yr aja a'e tī. (Ixeuwe katu aja ixo a'e tī.) Pa'i aja te'eha a'e ixo.

⁴ Mekisende riki katu te ame'ē ke, aja pekwa. Amarā jande ramūi ke a'e. Amō kapitā keruhū ta namō a'e jumai rahā, a'etama'e ke a'e pyhyk. Pe, jande popa hetaha ngi har petei Mekisende pe a'e te'e me'ē. A'erehe Mekisende riki katu te ame'ē ke a'e, aja pekwa. (Amarā 'ar koty te we katuha.)

⁵ Rewi rainō ta pa'i ta ke. Moise je'ēha mujekwa: “Jande popa hetaha ngi har petei ma'e ke jo'ok. Jundēu awa ta ngi jo'ok” aja pa'i ta pe mujekwa. Ianam ta ngi jo'ok. Amō awa ta ngi anī. Jo'ok ym. Ianam ta riki Amarā rainō ta ke tī. ⁶ Mekisende Rewi rainō ym. Jundēu awa ym a'e. Amarā ngi ma'e ke a'e jo'ok. Jande popa hetaha ngi har petei ma'e ke a'e jo'ok. Pe, Amarā pe a'e pandu: “Mā peja nde rehe Tupā usak katu” aja. Amarā pe Tupā pandu: “Ne rainō ta ke ihē amuheta hū ta” aja. Ame'ē Amarā pe katu ame'ē ke Mekisende pandu.

⁷ Amō pe amō pandu: “Mā peja nde rehe Tupā usak katu” aja. Ame'ē pandu ame'ē ke amō 'ar koty te we pyrātāha, aja jakwa katu. (A'erehe Mekisende riki Amarā 'ar koty te we katuha aja jakwa katu.) ⁸ Jande popa hetaha ngi har petei ma'e ke pa'i ta jo'ok. Awa ta te'e a'eta. A'erehe manō ta tī. Mekisende anī. Jande popa hetaha ngi har petei ma'e ke a'e jo'ok tī. Pe, Tupā je'ēha rehe amō mupinim: “A'e ixo” aja. (Aja rahā, a'e manō, aja Tupā je'ēha rehe mupinim ym awa. A'erehe Mekisende riki pa'i ta 'ar koty te we katuha.)

⁹ Pe, Mekisende pe jande popa hetaha ngi har petei ma'e ke Amarā me'ē rahā, Rewi riki me'ē ipe tī, ame'ēja saka japandu. Rewi rainō ta riki jundēu awa ta ngi jo'ok tī. Jande popa hetaha ngi har petei ma'e ke jo'ok tī. ¹⁰ Amarā rehe Mekisende uhyk rahā, Rewi nixói rī. U'ar ym rī. Rewi riki hamūi rehe ihī, ame'ēja saka japandu. A'erehe Mekisende pe ma'e ke Rewi me'ē tī, ame'ēja saka. Amarā me'ē rahā, Rewi me'ē ipe tī, ame'ēja saka. (A'erehe Mekisende riki Rewi 'ar koty te we katuha.)

¹¹ Tupā je'ēha ke jundēu awa ta pe Moise me'ē rahā, Rewi rainō ta pa'i ta ke. Ame'ē

pa'i ta Tupā mujekwa ame'ë ke ma'ema'e. Upa hymba ke ngā hapy hapy. Ame'ë riki ngāma'e ma'e'ha. Hapy rahā: "Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'e'ha ke nixói te nde pe" aja ym Tupā pandu. Aja pandu rahā, amō pa'i ke Tupā mu'am ym ta tipe. Anī. Pandu ym. A'erehe amō pa'i keruhū ke Tupā mu'am ta me'ë te'e. Arā pa'i keruhū py. Amō uhem ta. Arā aja ym ta a'e tī. Mekisende aja amō pa'i keruhū uhem ta tī.

12-14 Aja japandu rahā, jandema'e sawa'e te rehe har japandu. Kirisutu ke a'e. Aja amō kotyhar pa'i uhem rahā, Moise je'ëha ke muruwak ta me'ë te'e tī. Pesarahā! Moise je'ëha kuja mujekwa: "Rewi rainō ta jō pa'i ta" aja. Jandema'e sawa'e te Rewi rainō ym. Junda rainō ke a'e aja jakwa katu. Junda rainō ta ngi har pa'i ym te ta riki. A'erehe Moise je'ëha ke muruwak ta me'ë te'e. "Junda rainō ta ngi har amō riki pa'i keruhū wan ta" aja Moise pandu ym te. Aja rahā jandema'e sawa'e te pa'i keruhū ym ta tipe. Anī. A'e riki Mekisende aja pa'i keruhū a'e tī. A'erehe Moise je'ëha ke muruwak ta me'ë te'e tī.

Mekisende aja amō pa'i keruhū pu'am tī

15 Ame'ë rehe har jakwa katu te we rī. Amō kotyhar pa'i ke uhem. Mekisende aja a'e tī. (Kirisutu a'e.) 16 Pa'i aja a'e ke amō mu'am. Rewi rainō ke a'e a'erehe pa'i aja a'e ke amō mu'am my? Anī. Aja ym. Uhā te hū ame'ë ke a'e, a'erehe pa'i aja mu'am. 17 Aja Tupā je'ëha rehe panduha ihī: "Nde riki pa'i wan ta. Aja te'e ta nde erexo. Mekisende aja nde riki pa'i wan ta tī" aja panduha ihī. 18 Rewi rainō ta riki pa'i ta. Ame'ë panduha ke Tupā mukanim. A'eta riki pa'i ta rahā, muhā ym awa ke, a'erehe katu ym. Jaxer tī. 19 Moise je'ëha rehe amō hendu katu rahā: "Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'e'ha ke nixói te nde pe" aja Tupā pandu ym te. Apo amō kotyhar pa'i ke Tupā mu'am, a'erehe Tupā namō jaxo ta kŷ. Ame'ë rehe jaharō katu jaxo. Katu te ame'ë.

20-21 Amō we tī. Jesu ke pa'i aja Tupā mu'am rahā, a'e pandu: "Ihē ruhā te hū ame'ë ke ihē. A'erehe ihē apandu ame'ë ke ihē ama'ema'e katu ta" aja. Aja Rewi rainō ta rehe har a'e pandu ym. Pa'i ta aja a'e mu'am rahā, aja pandu ym. Pe, Jesu rehe har a'e pandu. Ame'ë ke Ndawi mupinim. Kuja:

"Jandema'e sawa'e te manga katu: 'Ihē ruhā te hū ame'ë ke ihē. A'erehe ihē apandu ame'ë ke ihē ama'ema'e katu ta' aja.

Kuja a'e pandu tī: 'Nde riki pa'i wan ta. Aja te'e ta nde erexo' aja." (Ame'ë panduha ke a'e muruwak ym te ta.)

22 "Jesu riki pa'i" aja Tupā pandu. A'erehe a'e pandu ame'ë ke a'e ma'ema'e katu ta, aja mujekwa katu. (A'erehe Kirisutu pa'i keruhū a'e tī.)

23 Amō we tī. Pa'i ta heta riki. Rewi rainō manō ta ame'ë ta ke a'eta, a'erehe marā ka ym tapijar te'e we pa'i tama'e parakyha ke ma'ema'e'ha. Petei manō rahā, amō riki henda pe paraky ixo. A'erehe a'eta heta riki.

24 Jesu anī. Uhā te hū ame'ë ke a'e. A'erehe Jesuma'e ma'eha ke amō pyhyk ym te. Pa'ima'e ma'eha ke pyhyk ym te. Aja te'e ta pa'i ke Jesu. 25 "Jesu rehe ihē ajurujar katu. A'erehe ihē ke emuhā katu" aja Tupā pe amō pandu. Ame'ë ta ke Jesu muhā katu apo 'y. Aja te'e ta muhā katu ixo tī. Uhā te hū ame'ë ke a'e. A'erehe aja te'e ta Tupā namō a'e pandu pandu. Jurujar katu ehe ame'ë ta rehe har a'e pandu pandu. A'erehe ame'ë ta ke a'e muhā katu.

Jesu riki jandema'e pa'i keruhū katu te ame'ë ke

26 Jesu riki jandema'e pa'i keruhū. A'e jō riki a'ewan, ame'ëja saka. Katu te ame'ë ke a'e. Katu ym ha nixói te ipe. Ma'e ka'u te'eha ma'eha ke nixói te ipe tī. Ma'e ka'u te'eha ma'ema'e, ame'ë ta aja ym te a'e ixoha tī. Pe, ywa pe a'e ke Tupā raho. Hake a'e mapyk. (Aja rahā: "Katu te ame'ë ke ko" aja mujekwa katu.)

27 Sehar pa'i keruhū ta aja ym Jesu tī. Sehar pa'i keruhū ta arapuharan ta ke hapy. Ima'e ma'e ka'u te'eha ma'eha ke rehe muhepy. Ame'ë ke hapy. Aja wera rahā pame katu te hapy. Jesu aja ym. Pe, amō ta ma'e ka'u te'eha ma'ema'e'ha ke rehe pa'i keruhū muhepy. Ame'ë ke sehar pa'i keruhū hapy tī. Aja wera rahā pame katu te hapy. Jesu aja ym tī. Peteihar a'e manō. A'e jō. A'ewan ame'ë. Upa awa ta ma'e ka'u te'eha ma'ema'e'ha ke rehe a'e muhepy. A'erehe a'e manō. 28 Sawa'e ta ke pa'i keruhū wan ta aja Moise je'ëha mu'am. Ame'ë sawa'e ta pitu te'e. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, a'erehe pitu te'e. Jesu anī. Pitu te'e ym a'e. Pe, Moise je'ëha muwyr. A'engi: "Jete atu te ihē apandu" aja Tupā pandu. "Ihē ra'yr ke pa'i keruhū aja ihē amu'am ta" aja. Ta'yr riki katu te ame'ë ke a'e. Aja te'e ta a'e ixo.

8

Jesu riki jandema'e pa'i keruhū

1 Pesarahā! Pa'i keruhū rehe har ihē apandu ramō. Aja me'ë pa'i keruhū Jesu. Ywa pe Tupā rake a'e wapyk uī. Tupā pyrātā te hū ame'ë ke a'e. 2 Tupā rehe ipy'a mōi mōiha renda te ke Tupā mujā, ame'ëja saka. Ywa pe ihī ame'ë ke mujā. A'erehe ame'ë ke sawa'e ta mujā ym. Ame'ë rehe kapy ihī, ame'ëja saka. Katu te ame'ë ke ame'ë. A'ep

Tupā ixo. A'ep pa'i keruhūma'e ma'eha ke Jesu ma'ema'e katu, aja a'e ixo.

³ Yman sehar pa'i keruhū ta pame katu te amō mu'am. Ma'e ke myrape 'ar pe a'eta moī moī. "Tupāma'e ke ko" aja a'eta pandu. Ame'ē ke ywa ngi Tupā usak, ame'ēja saka. Arapuharan ta ke a'eta hapy hapy tī. (Aja ymanihar ta ima'e ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe muhepy.) A'erehe ma'e ke Tupā pe Jesu me'ē ta me'ē te'e tī. Pa'i keruhū a'e, a'erehe ma'e ke me'ē ta me'ē te'e. Arapuharan anī. Kuja. Tupā pe a'e pandu: "Ko ihē axo. Nde pe ihē ajume'ē" aja. ⁴ Kome'ē ywy keruhū pe a'e ixo ta tipe rahā, pa'i aja ym ta a'e. Ko pa'i ta ixo. Kome'ē ywy keruhū pe ixo. A'erehe Jesu anī. Pa'i aja ym ta a'e. Tupā pe ma'e ke sehar ta me'ē me'ē. Moise je'ēha mujekwa, aja a'eta me'ē me'ē. ⁵ Pa'ima'e ma'eha ke sehar ta ma'ema'e tī. Ame'ē ma'eha ywa pe ma'eha aja saka tī. Yman Moise mujāha ke aja tī. Tupā rehe ngā jumu'eha renda ke a'e mujā. So'o pির ok ke te'e ame'ē. Ame'ē ke a'e mujā Tate rahā, Tupā pandu ipe:

—So'o pির ok mujāha ke nde pe ihē amujekwa ta. Ywy'a keruhū pe nde exero rahā, ihē amujekwa ta nde pe. Ywa pe amō ihī, aja me'ē amujekwa ta. Aja me'ē emujā katu te tī — aja Moise pe.

⁶ Jesu riki amō kotyhar. Ywa pe pa'ima'e ma'eha ke a'e ma'e. A'erehe ima'e ma'eha riki sehar pa'i 'ar koty te we katuha. Ma'e panduha ke Tupā namō Jesu pandu. Kuja: "Ihē amanō ta, a'erehe ngā rehe nde py'a emujywy" aja ipe. Ame'ē panduha i'ar koty te we katuha. Moise pe je'ēha me'ē, ame'ē 'ar koty te we katuha. Pandu katuha ke Jesu ma'ema'e katu tī. Kuja. "Ihē rehe jurujar katu ame'ē ta ke ihē amuhā katu ta" aja. A'erehe panduha ke Tupā namō Jesu pandu. Ame'ē ke Moise pe me'ē, ame'ē 'ar koty te we katuha. A'erehe i'ar koty te we katuha.

⁷ Je'ēha ke Moise pe Tupā muwy. Ame'ē riki katu te ame'ē ke rahā, amō je'ēha ke Tupā muwy ym ta tipe. ⁸ Ymanihar ixotyhar ta riki katu ym aja Tupā ukwa katu. Hendu ym ehe. A'erehe amō je'ēha ke a'e muwy ta me'ē te'e. A'erehe yman kuja jandema'e sawa'e te pandu:

"Yman rahā jundéu awa ta pe ihē je'ēha ke ihē amondo ta.

Pyahu ame'ē ke. Junda rainō ta pe ihē amondo ta tī.

⁹ Pehē ramūi ta ke Eji ywy ngi ihē amuhem rahā, ihē je'ēha ke ihē amondo ngā pe. Ihē je'ēha rehe a'eta hendu ym. Je'ēha mujekwa aja a'eta ma'ema'e ym riki. A'erehe a'eta ke ihē ahijar tī.

Ame'ē je'ēha ke hainō ta pe ihē amondo ym ta tī. Amō kotyhar je'ēha ke amondo ta.

¹⁰ Apo amō kotyhar je'ēha ke jundéu awa ta pe ihē amondo ta.

Yman rahā, ihē je'ēha ke a'eta pe ihē amujekwa ta.

Ngā py'a rehe ihē amōi ta. A'erehe upa katu te ukwa ta. Pe, a'eta hendu katu ehe. (A'erehe mu'e ym ta ihē rehe har.)

Ihē kotyhar ta ke a'eta. A'etama'e Tupā ihē. A'eta rehe ihē asak katu ta" aja jandema'e sawa'e te pandu.

¹¹ Amō we a'e pandu tī:

"Upa katu te ihē rehe har ngā ukwa ta. Upa katu te kapitā keruhū ta ukwa ta tī. Upa katu te miasu ta ukwa katu ta tī.

A'erehe ianam ta ke a'eta mu'e ym ta: 'Jandema'e sawa'e te rehe har pejumu'e' aja pandu ym ta.

A'eta ixo, ame'ē ywy pe har ta ke aja ym a'eta mu'e ta tī. 'Jandema'e sawa'e te rehe har pejumu'e' aja mu'e ym ta tī.

Upa katu te ngā ukwa katu, a'erehe aja pandu ym ta.

¹² Ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'ema'e tipe. Ihē py'a jwywy ta ngā rehe.

Upa ngāma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke ihē aharāi ta" aja jandema'e sawa'e te pandu.

¹³ Je'ēha pyahu ke Tupā muwy, aja a'e pandu. Aja rahā muwy py ame'ē ke mukwehehar. Pe, kwehehar rahā, ombor. Katu ym rahā, ombor tī. A'erehe muwy py ame'ē ke Tupā mukanim. (Moise je'ēha ke mukanim.)

9

Tupā rehe ipy'a ke moī moī ha rehe har

¹ Yman Tupā pandu jande ramūi ta pe. Panduha py ke ame'ē, aja jakwa. "Ihē Tupā. Ihē je'ēha rehe pehendu katu rahā, pehē rehe ihē asak katu ta" aja. Pe, so'o pির ke te'e ok ke a'eta mujā. A'ep Tupā rehe ipy'a ke a'eta moī moī. Myja me'ē Tupā rehe ipy'a ke a'eta moī moī my? Ame'ē ke Tupā mujekwa katu. ² Pe, sehar so'o pির ke te'e ok keruhū ke a'eta mujā. Jupyka riki so'o pির tī. Mokōi kapy ihī. Petei kapy hukwen koty ihī. Ame'ē pe ma'e weraha tymā i'āi. Myrape ihī tī. Ame'ē 'ar pe mbeju ke pa'i mou. Aja Tupā rehe ipy'a ke moī moī ngā. Ame'ē kapy: "Katu" aja ngā panduha.

³ Ame'ē kupe koty amō kapy ihī. Ame'ē riki: "Katu te me'ē ke" aja jande ramūi ta pandu. A'ep Tupā ixo, ame'ēja saka. Pan rukwen kupe koty ihī. A'ep Tupā ixo, ame'ēja saka.

⁴ Ame'ē kapy pe kaixā ihī. Myra ke te'e mujā ame'ē ke. Upa katu te itatawa pe pukek. Ame'ē kaixā 'ar pe ma'e pihe katu ame'ē ke ukwāi. Amō kaixā a'ep ihī tī. Itatawa ke te'e upa katu te ame'ē pe pa'i pukek tī. Ame'ē kaixā jywī pe parasuku ihī. Itatawa ke te'e mujā ame'ē ke. Ame'ē pe: "Mana"

ihĩ. (Yman ame'e ke jundéu awa ta pe Tupā me'ē.) Ame'e kaixā pe myra ihĩ tĩ. Arāma'e ke. Yman xirik rahā, ame'e ngi hokyr uhem. Ame'e kaixā pe mokōi itape ihĩ tĩ. Ame'e rehe je'ēha ke Tupā mupinim. Jande popa (10) je'ēha ame'e ke. Ame'e rehe jundéu awa ta hendu katu ta me'e te'e. ⁵ Ame'e kaixā 'ar pe ma'e ā i'āi. "Xerumĩ" aja riki. Ipyyo namō ixo. Tupā je'ēha rahoha ta aja ame'e ta tĩ. Ipyyo pirar, aja i'āi. Ame'e i'āi rahā, Tupā riki a'ep ixo tĩ, aja ame'e mujekwa ngā pe. Ma'e renda 'ar pe ipyyo pirar aja i'āi. Ma'e ka'u te'eha ke ngā ma'ema'e. Ame'e ta rehe Tupā ipy'a jywyr tĩ, aja mujekwa tĩ. Ipyyo pirar aja i'āi rahā, aja mujekwa katu. Apo upa katu te ame'e kapy rehe ihĩ ame'e ke ihē amujekwa ym ta rĩ. Ta'yr mi jō amujekwa.

⁶ Upa moĩ katu rahā, kuja pa'i ma'ema'eha ke. Sehar so'o pirer ok keruhũ kapy katu ame'e pe ma'e ke ma'ema'e ixo. Wera rahā pame katu te a'ep pa'i ta ma'e ke ma'ema'e ixo. ⁷ Jywĩ pe pa'i keruhũ jō ixe katu. Kapy katu te ame'e pe ixe. Peteĩ warahy 'ar aha oho rahā, Peteĩhar jō ixe oho. Amō ta rymba ruwy ke namō ixe oho. Ame'e ke Tupā pe mujesak, ame'ēja saka. Pe, pandu: "Ma'e aka'u te'eha ke ihē ama'ema'e. Ko ihē rymba ruwy ihĩ. Ame'e arur. A'erehe ihē rehe nde py'a emujywyr katu" aja Tupā pe. Amō we tĩ. Kuja pandu tĩ: "Ukwa ym ha rupi ma'e ka'u te'eha ke ngā ma'ema'e. Ko amō ta rymba ruwy arur tĩ. A'erehe ngā rehe nde py'a emujywyr katu tĩ" aja Tupā pe tĩ. ⁸ So'o pirer ok keruhũ pewehĩ rahā, marā ka ym kapy rehe johu ngā ixeha, aja Tupā'ā mujekwa katu ngā pe. (Aja rahā, Tupā ixo, ame'e pe oho ym awa, aja mujekwa.)

⁹ Aja apo tĩ. Marā ka ym kapy katu te ame'e pe ngā ixeha. Kuja jakwa. Ymanihar ta ma'e ke Tupā pe werur. Ipy'a ke ngā moĩ moĩ ehe rahā, ma'e ke ngā werur. Pe, ame'e hymba ta ke tapijar te'e we pa'i ta hapy hapy rĩ. Upa ukwāi. Aja rahā, upa ame'e ke a'eta py'a ke juhyk ym we rĩ, aja jakwa katu. ¹⁰ Pesarahā! (Ymanihar ma'ema'eha awa py'a ke juhyk ym we rĩ.) Ame'e ymanihar je'ēha kuja mujekwa. Ma'e ke ja'u katu my. Y aja me'ē ke ja'u katu my. Myja Tupā koty ipy'a juhyk, aja ixo my? Ame'e ke ma'ema'e tĩ. Upa aja ymanihar ke awa ma'ema'eha jō. (Anĩ. Ngā py'a juhyk ym.) Apo anĩ. Amō kotyhar Tupā mujekwa, a'erehe ame'e ymanihar ke upa. (Apo Tupā mujekwa ame'e ke awa py'a juhyk katu te.)

¹¹ Pe, Kirisutu uwyr rahā, pa'i keruhũ aja a'e uwyr. Pe, ma'e katu ame'e ke ixotyhar ta pe a'e me'ē me'ē. Pa'i keruhũ ma'eha ke a'e ma'ema'e katu. A'e ma'eha renda ke kome'ē ywy keruhũ pe ihĩ ym. Sawa'e mujā ym tĩ. Ywa pe Tupā rake a'e ma'ema'e. A'erehe katu te ame'e ke ame'e renda. Kome'ē ywy keruhũ renda 'ar koty te we ame'e katuha.

¹² Kapy katu te ame'e pe sehar pa'i keruhũ ixe oho. Aja Kirisutu ixe oho tĩ. Ywa pe katuha renda pe ixe oho tĩ. Peteĩhar jō ixe oho. Amō amō we anĩ. Arahā arapuhame ruwy ke Tupā pe mujesak ym. Tapi'iruhu ruwy ke mujesak ym tĩ. Anĩ. Ima'e huwy ke Kirisutu muhem, a'erehe jande ke Tupā muhā katu. Pe, aja te'e ta inamō jaxo katu. ¹³ Jundéu awa ta ukwaha aja amō ta ipy'a juhyk ym, aja ixo rahā, arapuharan ruwy pe ngā ki'aha ke ombor, ame'ēja saka. Tapi'iruhu ruwy ke namō aja tĩ. Ngā ki'aha ke kutuk, ame'ēja saka tĩ. Aja rahā, Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhũ pe ixe katu tĩ. Tupā rehe ipy'a ke moĩ moĩ katu tĩ. Tapi'iruhu ra'yr upa ukwāi rahā, ame'e tatimbuk ke y namō mupara. Pe, ame'e ke mupipi ngā rehe. Aja rahā ngā ki'aha ke ombor, ame'ēja saka tĩ. Aja rahā, Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhũ pe ixe katu tĩ. Tupā rehe ipy'a ke moĩ moĩ katu tĩ. Aja ukwaha. ¹⁴ Ame'e riki jeteher te ke. Aja rahā, Jesu ruwy riki i'ar koty te we ipy'a juhykiha. Tupā'ā riki uhā te hũ ame'e ke a'e. A'ema'e pyrātāha namō Tupā pe Kirisutu pandu: "Ko ihē axo. Upa ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe amuhepy. Ame'e rehe ihē amanō ta" aja a'e pandu ipe. A'e riki katu te ame'e ke. Nixói te ma'e ka'u te'eha ma'eha ke ipe. A'erehe Kirisutu ruwy i'ar koty te we katuha. Ma'e jaka'u te'eha ke jama'e rahā: "Mā katu ym jande" aja jakwa. Anĩ. Ame'e jakwaha ke Kirisutu mukanim ta. Huwy pe juhyk ta. Aja rahā, Tupā rehe jande py'a jamoĩ moĩ katu ta. Ixuwe katu te hũ ame'e ke a'e.

¹⁵ Huwy pe ngā py'a juhyk katu, a'erehe panduha pyahu ame'e ke Tupā namō Kirisutu pandu. A'erehe: "Ihē kotyhar ta aja pejumuruwak" aja Tupā pandu ame'e ta ma'e ke pyhyk ta. Kuja. Tupā pandu katu: "Ihē ra'yr rehe jurujar katu ame'e ta ke ihē amuhā katu ta" aja. Kirisutu ruwy namō ngā py'a juhyk katu. Ame'e pandu katuha aja, uhāha namō ixo ta. Pyhyk ta, ame'ēja saka ame'e. Panduha ymanihar namō ixo rahā, ma'e ka'u te'eha ke ngā ma'ema'e. Ame'e ke rehe Kirisutu muhepy. A'e manō rahā, muhepy. A'erehe ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ngi poir, ame'ēja saka.

¹⁶⁻¹⁷ Amō mupinim: "Ihē amanō rahā, upa katu te ihēma'e ke nema'e wan ta" aja. A'e riki manō ym rahā we ima'e ke amō pyhyk ym. A'e manō, aja mujekwa ym rahā we ima'e ke marā ka ym pyhykiha. Manō rahā, ima'e ke ngā muhāi. ¹⁸ Aja saka ymanihar panduha ke. Tupā pandu: "Ihē je'ēha rehe nde erehendu katu rahā, nde rehe ihē asak katu ta" aja. Ame'e riki ymanihar panduha ke. Hymba ruwy jo'ok rahā jō ame'e panduha rehe hendu katu, aja mujekwa. (Hymba jukwa, huwy

muhem, a'erehe hendu ta me'ë te'e, aja mujekwa. Awa manô te, a'erehe ima'e ke muhâi, ame'ëja saka.)¹⁹ Kuja riki. Jundéu awa ta pe Tupã je'ëha ke Moise mujekwa. Ame'ë mujekwa py. Pe, tapi'iruhu ke jukwa. Pe, huwy ke a'e jo'ok. Arapuhame ke jukwa tĩ. Huwy ke jo'ok tĩ. Ame'ë ke y namô mupara. Pe, ame'ë ke jundéu awa ta rehe a'e mupipi. Myra ra'yr rākā pe mupipi. Myra ra'yr rer: "Iso." Arapuharan ra ke mupirā. Ame'ë pe mupipi tĩ. Tupã je'ëha rehe mupipi tĩ.²⁰ A'e pandu:

—Tupã pandu pehē pe: "Ihē je'ëha rehe pehendu katu rahā, pehē rehe ihē asak katu ta" aja. Ame'ë rehe pehendu katu ta, aja ihē amujekwa apo 'y. Tapi'iruhu ruwy ke ihē amupipi pehē rehe rahā, pehendu katu ta aja ihē amujekwa. Arapuhame ruwy ihē amupipi rahā, aja tĩ. Pehendu katu ta, aja ihē amujekwa tĩ — aja Moise pandu.

²¹ Aja so'o pīrer ok keruhū rehe huwy ke Moise mupipi tĩ. Upa so'o pīrer ok wyr pe ihī ame'ë ke rehe mupipi tĩ. Myrape rehe mupipi tĩ. Arapuharan ka musururuha renda rehe aja tĩ. Mupipi tĩ. Upa so'o pīrer ok wyr pe ihī ame'ë ke rehe mupipi.²² Jete riki. Tupã je'ëha ke amō mupinim: "Upa ma'e ke rehe huwy ke mupipi rahā, ame'ë riki xi'aha ke kutuk" ame'ëja saka. Aja apo tĩ. Ma'e ka'u te'eha ke amō ma'ema'e rahā, pe, amō manō. Huwy ke muhem. Aja rahā jō Tupã ipy'a jywyr katu ehe.

Ma'e ka'u te'eha ma'eha ke rehe Jesu muhepy

²³ Kome'ë ywy keruhū pe so'o pīrer ok keruhū ihī. Ame'ë riki ywa pe ihī, ame'ëja saka. Pe, kome'ë ywy keruhū pe ihī ame'ë rehe huwy ke mupipi. Aja kutuk ame'ë ke aja mujekwa. Ywa pe ihī ame'ë ke aja tĩ. Huwy pe mupipi tĩ, ame'ëja saka. A'eta rymba ruwy 'ar koty te we katuha ke Tupã putar. Ame'ë Kirisutu ruwy ke.²⁴ Ywa pe ihī, aja kapy katu te ame'ë ke amō mujā, kome'ë ywy keruhū pe. Ame'ë pe Kirisutu ixe ym oho. Awa ta mujā ame'ë pe ixe ym oho. Anī. Ywa pe te'e oho. Tupã rake a'e ihī. Pe, jande rehe har inamō a'e pandu pandu uī.²⁵ Warahy 'ar rahā pame katu te kapy katu te ame'ë pe sehar pa'i keruhū ixe oho. A'eta rymba ruwy namō ixe oho. Kirisutu anī. Tupã pe a'e jume'ë rahā, heta ym manō a'e. Peteihar manō. Peteihar huwy uhem tĩ.²⁶ Heta manō ta tipe rahā, heta a'e pyrara ta tipe tĩ. Kome'ë ywy keruhū Tupã mujā rahā har ngi heta pyrara ta tipe. Heta manō ta tipe tĩ. Aja ym riki. (Peteihar manō.) 'Ar rehe angaha uhyk Tate apo 'y. Pe, Kirisutu uwyr. Tupã pe a'e jume'ë. Pe, manō. A'erehe ngā ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe a'e muhepy.²⁷ Upa awa ta manō ta me'ë te'e. Peteihar manō. A'engi Tupã pandu

ta. Katu awa ixoha my? Katu ym my? Ame'ë ke a'e pandu ta. Pe, awa ixo ai te'e rahā, ame'ë ke a'e mupyrara ta. Ima'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe a'e atu muhepy, ame'ëja saka.²⁸ Kirisutu anī. Peteihar a'e manō tĩ. Tupã pe a'e jume'ë. Pe, manō. Aja ngā ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe a'e muhepy. Petei awama'e ke rehe muhepy my? Anī. Aja ym. Upa katu te awa tama'e ke rehe muhepy. Mokōihar a'e uwyr ta tĩ. Arahā, ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe a'e muhepy ym te ta tĩ. Anī. A'e uwyrriha rehe harō ame'ë ta ke a'e muhā katu ta uwyr.

10

¹ Moise je'ëha riki upa katu te ma'e ke mujekwa ym. Jeteihar te ke aja ym. Ma'eha ran aja saka. Aja rahā, ma'e katu ame'ë ke jande pe Tupã muwyr ta, aja mujekwa. Jeteihar te ke ame'ë. Ame'ë ke Moise je'ëha mujekwa we mi tĩ. Pesarahā! Warahy 'ar rahā pame katu te ngā rymba ke sehar pa'i keruhū jukwa. Ame'ë ruwy ke Tupã pe mujesak tipe, ame'ëja saka. Ngā py'a ke juhyk ym ame'ë. Hymba werur ame'ë ta Tupã rehe ipy'a ke moī moī. Ame'ë ta pe: "Pehē katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha ke nixōi te pehē pe" aja ym Tupã pandu. (A'erehe amō jeteihar te ke Tupã mujekwa ta me'ë te'e.)² Hymba ke hapy ame'ë ta py'a ke huwy juhyk rahā, a'eta pyai ym ta tipe. Jupandu ym ngā jupe: "Ma'e jaka'u te'eha jama'eha namō jaxo" aja. Pyai ym ta tipe. Hymba ke jukwa ym we ta tipe tĩ. Huwy ke jo'ok ym we ta tipe tĩ. Upa ame'ë ke muputu'u ta tipe.³ Aja ym riki. Warahy 'ar rahā pame katu te ngā rymba ke jukwa. Huwy ke jo'ok ingi tĩ. A'erehe ma'e ka'u te'eha ma'eha namō ixo, aja ame'ë mujekwa.⁴ Tapi'iruhu ruwy ke awa py'a ke juhyk ym. Arapuhame ruwy ke juhyk ym tĩ. Ma'e ka'u te'eha ma'eha ke ipy'a ngi juhyk ym riki.

⁵ A'erehe kome'ë ywy keruhū pe Kirisutu uwyr Tate rahā, Tupã pe a'e pandu:

"Nde rehe ngā ipy'a moī moī rahā, ngā rymba ke hapy hapy. Ame'ë ke nde ereputar ym riki. Amōma'e ke nde pe ngā me'ë ame'ë ke nde ereputar ym tĩ. (Ame'ë ke ngā py'a juhyk ym, a'erehe nde ereputar ym.)

Awa aja te'e ihē ke nde eremondo ta. (Aja rahā, nde ereputar ame'ë ke ihē ama'ema'e katu ta.)

⁶ Ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke ngā mukanim rahā, ngā rymba ke hapy. Ame'ë rehe nde rury ym.

Nde rehe ipy'a ke ngā moī moī rahā, ngā rymba ke upa katu te hapy. Ame'ë rehe nde rury ym tĩ. (Ame'ë ke ngā py'a juhyk ym, a'erehe nde rury ym.)

⁷ A'erehe ihê apandu: 'Papa! Nde riki Tupã! Ko ihê axo. Nde erepandu ame'ê ke ihê ama'ema'e katu ta.

Ihê rehe har Moise je'êha rehe panduha ihî. Aja nde erepandu ame'ê ke ihê ama'ema'e katu ta' " aja Kirisutu pandu.

⁸ A'e pandu py: "Nde rehe ngâ py'a ke ngâ moï moï rahâ, ma'e hymba ke upa hapy. Ame'ê ke nde ereputar ym. Ame'ê rehe nde rury ym tî. (Ame'ê ke ngâ py'a juhyk ym, a'erehe nde ereputar ym.) Ma'e ke nde pe ngâ werur rahâ, aja tî. Ngâ rymba upa katu te hapy rahâ, aja tî. Ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke ngâ mukanim rahâ, ngâ rymba hapy rahâ, aja tî. Ame'ê ta ke nde ereputar ym tî. Ame'ê ta rehe nde rury ym tî. (Ame'ê ke ngâ py'a juhyk ym, a'erehe nde ereputar ym tî)" aja Kirisutu pandu. Aja me'ê a'e pandu riki. Moise je'êha mujekwa, aja ma'e hymba hapy tipe. Moise je'êha mujekwa aja ma'e ke Tupã pe ngâ werur tipe tî. ⁹ Kirisutu pandu tî:

—Papa! Nde riki Tupã! Ko ihê axo. Nde erepandu ame'ê ke ihê ama'ema'e katu ta — aja a'e pandu.

Aja rahâ, ngâ rymba hapy ame'ê ke Tupã mukanim. Ymanihar ixoha ke mukanim, ame'êja saka. Pe, henda ke pe Kirisutu manô. A'erehe ngâ rymba ke hapy ym ta me'ê te'e apo 'y. ¹⁰ Tupã putar ame'ê ke Jesu Kirisutu ma'ema'e katu. A'e manô. Peteïhar a'e manô. A'erehe ma'e jande jaka'u te'eha jama'ema'eha ke jande py'a ngi Tupã juhyk katu.

¹¹ A'etama'e ma'eha ke jundéu awa tama'e pa'i ta pame katu te ma'ema'e katu. Wera rahâ pame katu te ma'ema'e. Amô amô rahâ, ngâ rymba hapy hapy. Heta hapy tipe. Ame'ê hapy rahâ, ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke mukanim ym te. ¹² Kirisutu manô rahâ, anî. Peteïhar a'e manô. Ngâ ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe a'e muhepy. Aja te'e ta ame'ê katu. Aja rahâ, awa ta py'a ke Tupã juhyk katu apo 'y, aja mujekwa katu. Pe, upa rahâ, Tupã rake a'e wapyk oho. (Aja rahâ, katu te ame'ê ke a'e, aja mujekwa katu.) ¹³ A'ep pewe ihî rî. Upa katu te Kirisutu ruwajan ta ke Tupã muputu'u ym rahâ we, a'ep pewe ihî rî. ¹⁴ Peteïhar a'e manô. A'erehe ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke ngâ py'a ngi Tupã juhyk katu. Ame'ê ta pe Tupã pandu: "Pehê katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha ke nixói te pehê pe" aja. Aja te'e ta a'eta ixo.

¹⁵ Ame'ê ke jande pe Tupã'a mujekwa katu tî. Tupã pandu ame'ê ke a'e mujekwa py. ¹⁶ Ame'ê ke amô mupinim. Kuja:

"Tupã panduha ke Tupã'a mujekwa: 'Yman rahâ, amô panduha ke ihê kotyhar ta pe ihê amondo ta. Kuja riki.

Ihê je'êha ke ipy'a pe ihê amoï katu ta. Iâkâ ke ihê amujanam ym ta. Aja rahâ, harái ym te ta' aja riki." Aja Tupã panduha ke amô mupinim.

¹⁷ A'engi Tupã pandu: "A'eta ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke upa katu te ihê aharái ta. Upa ma'e jaxer ai ame'ê ma'ema'eha ke ihê aharái ta tî" aja. ¹⁸ Aja rahâ Tupã ipy'a jywyw ngâ rehe. Upa ame'ê ke Tupã harái katu te. Ipy'a jywyw ngâ rehe. A'erehe amô we ngâ rymba hapy ym ta me'ê te'e.

Mã peja Tupã rehe jahyk katu

¹⁹ Ihê mu ta! Pesarahâ! Jesu manô rahâ, huwy ke uhem. A'erehe Tupã ixo ame'ê pe jaxe katu te. Kapy katu te ame'ê pe jaxe katu te, ame'êja saka. Ywa pe har ame'ê pe jaxe katu te, ame'êja saka. ²⁰ Pan rukwen rupi hape pyahu ame'ê ke musorok, ame'êja saka. A'e manô, a'erehe musorok, ame'êja saka. A'erehe Tupã ixo ame'ê pe jahyk katu. Jesu riki uhâ te hû ame'ê ke a'e, a'erehe Tupã rehe aja te'e ta jahyk katu. ²¹ Jesu riki pa'i keruhû. A'e riki ixotyhar tama'e kapitâ keruhû. ²² A'erehe mã peja Tupã ixo ame'ê pe jahyk katu. (Aja pandu rahâ, Tupã namô japandu pandu katu.) Te'eha namô aja ym japandu pandu inamô. A'e riki Tupã, ame'ê rehe jajurujar katu. Ame'ê jakwa katuha namô mã peja inamô japandu pandu. Jande py'a ke Tupã juhyk, a'erehe mã peja: "Ma'e jaka'u te'eha jama'ema'eha namô jaxo" aja ym japandu. Jande py'a ke Tupã upa juhyk. Y namô jande upa jajukutuk, ame'êja saka jande py'a juhyk. Aja jaxo rahâ, japandu pandu inamô. ²³ Inamô jaxo ta kÿ. Ame'ê rehe jaharô katu jaxo. Aja amô ta pe japandu. Mã peja ame'ê ke jahijar ym. Tupã pandu, ame'ê ke a'e ma'ema'e katu. Ame'ê ke jakwa katu, a'erehe mã peja jaharô katuha ke jahijar ym.

²⁴ Amô Jesu kotyhar ta rehe har mã peja jakwa jakwa jaxo. Aja rahâ, a'eta namô ma'e ke jama'ema'e katu jande juehe. Mã peja amô ta rehe japy'a katu tî. Mã peja amô ta pe ma'e katu ame'ê ke jama'ema'e tî. ²⁵ Jesu kotyhar tama'e jy'ariha renda pe amô ta jy'ar ym uwyr apo 'y. Mã peja ame'ê ta aja ym jande. Mã peja jande johu jayj'ar katu jaxo. Mã peja jande py'a ke jamâtâ katu jande juehe jaxo. Jandema'e sawa'e te riki jywyw Tate aja pekwa katu. A'erehe mã peja i'ar koty te we jande py'a jamâtâ katu jande juehe jaxo.

Jurujar katuha ke hijar rahâ, pyrara ixo ta

²⁶ Jete har te ke jande pe Tupã mujekwa. A'engi tapijar ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e jaxo rahâ, marâ ka ym ame'ê ke jamukanîha. Ma'e muhepyha riki nixói te. Jande rehe Tupã ipy'a jywyw, ame'ê ke mukanim, ame'êja saka. ²⁷ Aja rahâ, Tupã

mupyraraha rehe jō jaharō jaxo. Jakyjeha namō jaharō jaxo. Amō we tī. Tupā ke putar ym, ame'ē ta riki tata keruhū pe oho ta. A'ep pyrara hū ixo. Aja tapijar te'e we ma'e jaka'u te'eha ke jama'e jaxo rahā, japyrara hū jaxo tī.

²⁸ Moise je'ēha mujekwa aja amō ma'ema'e ym. Hendu ym riki. (A'erehe tupāran rehe ipy'a moī moī.) Ame'ē ke mokōi sawa'e ta usak. Mahapyr usak my. Aja rahā: "Ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'e" aja a'eta pandu. Aja rahā, ame'ē ma'ema'e ame'ē ke ngā jukwa riki. Pyrara usak ym ehe. Jukwa riki tī. ²⁹ Aja rahā: "Tupā ra'y'r ihē aputar ym" aja pandu ame'ē ke i'ar koty te we Tupā mupyrara ta. Jesu manō rahā, huwy ke uhem. A'erehe Tupā pandu katu: "Ihē ra'y'r rehe jurujar katu ame'ē ta py'a ke ihē ajuhyk ta" aja. "Mā ame'ē Jesu ruwy riki jaxer" aja pandu ame'ē ke aja tī. I'ar koty te we Tupā mupyrara ta tī. Tupā'ā rehe juru ai tī. Tupā'ā ipy'a katu ame'ē ke a'e. Juru ai ehe. Ame'ē juru ai ame'ē ke i'ar koty te we Tupā mupyrara ta tī. ³⁰ Tupā pandu: "Katu ym ame'ē ta ke ihē amupyrara ta. Ame'ē ta rehe juja katu te ihē amujywy'r ta" aja riki. Tupā pandu, ame'ē ke a'e ma'ema'e katu aja jakwa katu. Amō we tī. "Ixotyhar ta ke jandema'e sawa'e te mupyrara ta. Aja rahā, ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke hijar ta" aja Tupā ukwa. Ame'ē ke jakwa katu tī. ³¹ Tupā riki uhā te hū ame'ē ke a'e. A'e mupyrara rahā, mäte hū pyraraha.

³² Yman pexoha rehe har pekwa pekwa pexo. Jetyhar te ke pehē pe Tupā upa mujekwa. Pe, pehē ke Jesu rehe jurujar ym ame'ē ta mupyrara tipe. Anī. Pejurujar katuha ke pehijar ym. ³³ Hetaha ta ruwa koty pehē rehe har amō ta juru ai. Pehē ke a'eta mupyrara tī. Aja pyrara ixo ame'ē ta namō pejy'ar peho. Pekiye ym ha namō a'eta namō pepu'am. ³⁴ Kyndaha pe amō Jesu kotyhar ta ixo. Pyrara ixo. Ame'ē ta rehe pehaihu katu peho. Upa pehēma'e ke jurujar ym ame'ē ta pyhyk raho rahā, pehē py'ahu te'e pehendū. Pehē rury katuha namō pexo we rī. Ywa pe i'ar koty te we ma'e katu ame'ē ke pehēma'e ihī, aja pekwa, a'erehe pehē rury katuha namō pexo. Aja te'e ta pehēma'e ke. Marā ka ym ame'ē ke awa mukaniha. ³⁵ A'erehe pehē py'a ke pemātā katu. Aja rahā, ma'e katu te ame'ē ke pehē pe Tupā muwy'r ta. ³⁶ Pehē py'ahu te'e pexo rī. Aja rahā Tupā putar ame'ē ke pema'ema'e katu. Pe, a'e pandu katu ame'ē ke a'e ma'ema'e katu. A'erehe ame'ē ke pehē pe a'e muwy'r katu ta tī, aja pekwa katu. ³⁷ Pe, Tupā je'ēha rehe amō mupininim:

"Peharō we rī. Aja rahā, jywyr ame'ē ke jywyr ta. I'i we ym ta.

³⁸ Ihē kotyhar ta tapijar te'e we jurujar katu ixo. 'Pehē katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha ke nixói te pehē pe' aja ihē apandu ta.

Ihē namō a'eta ixo katu ta. Ihē rehe jurujar katuha ke a'eta hijar rahā, a'eta rehe ihē rury ym ta tī" aja amō mupininim. ("Jywyr ame'ē ke" aja pandu rahā: "Kirisutu ke a'e" aja mujekwa katu.)

³⁹ Jande riki jajurujar katuha ke jahijar ym ta ame'ē ta ke jande. Mupyraraha renda pe jaho ym te ta ame'ē ta ke jande tī. Pesarahā! Tapijar te'e we jajurujar katu ehe, Tupā rehe. Jande ke a'e muhā katu ta ame'ē ta ke jande.

11

Juruja katuha ke

¹ Ma'e jurujar katuha ke my? Kuja. Tupā pandu ame'ē ke rehe jajurujar katu rahā, jaharō ame'ē ke jande pe Tupā muwy'r ta, aja jakwa katu te. Inamō jaxo ta ame'ē rehe jaharō katu jaxo. Ma'e jasak ym te ame'ē ke pehē, aja jakwa katu te tī. ² Tupā pandu ame'ē ke rehe ymanihar ta jurujar katu, a'erehe a'eta rehe har Tupā pandu: "Pehē katu" aja.

³ Tupā pandu ame'ē ke rehe jajurujar katu, a'erehe kome'ē ywy keruhū a'e mujā, aja jakwa katu. A'e je'ēha rupi a'e mujā, aja jakwa katu te. Aja rahā ma'e jasak ame'ē ke a'e mujā. Ma'e jasak ym te ame'ē ke a'e mujā tī, aja jakwa katu te tī.

⁴ Tupā pandu ame'ē ke rehe Ambéu jurujar katu, a'erehe Tupā rehe ipy'a ke a'e moī moī rahā, arapuharan ke a'e hapy. Aja rahā, Tupā pandu ame'ē ke rehe a'e jurujar katu, aja a'e mujekwa. Imu anī. Aja ym mujekwa a'e. A'erehe Ambéu hapyha ke imuma'e 'ar koty te we katuha. Imu rer Kaī. Tupā pandu ame'ē ke rehe Ambéu jurujar katu, a'erehe Tupā pandu: "Nde katu" aja. A'e pandu tī: "Nde rymba nde erehapy. Ame'ē katu" aja riki tī. Tupā pandu ame'ē ke rehe Ambéu jurujar katu, a'erehe jande pe a'e mujekwa rī: "Myja me'ē Tupā rehe jurujar katu my" aja mujekwa rī. A'e manō tipe. A'e jande pe mujekwa rī.

⁵ Tupā pandu ame'ē ke rehe Eno jurujar katu, a'erehe a'e manō ym. Ywa pe a'e ke Tupā raho, a'erehe kome'ē ywy keruhū pe amō ta kekar kekar tipe. Tupā je'ēha rehe amō mupininim: "Ywa pe Eno ke Tupā raho ym arahā we, Tupā ke a'e muhury katu" aja.

⁶ Amō jurujar katu ym ehe rahā, marā ka ym a'e ke muhuryha awa. Tupā rehe ipy'a ke amō moī moī rahā, a'e pete'e ixo, aja amō jurujar katu ta me'ē te'e. (Nixói rahā, ipy'a ke moī moī ym ta awa.) Amō we tī. Ehe har awa ukwa tar katu rahā, juehe har Tupā mujekwa ta ipe.

⁷ Tupā pandu ame'ē ke rehe Noe jurujar katu, a'erehe a'e hendu katu ehe. Tupā pandu: "Kome'ē ywy keruhū pe har ta ke ihē ajukwa ta y pe" aja. Aman keruhū uhyk ym we rī. Usak ym we rī. A'e jurujar katu ehe. Tupā rehe a'e hendu katu, a'erehe jarusu keruhū ke a'e mujā. A'erehe a'e ke y jukwa ym. Hok wyr pe har ta ke jukwa ym tī. Noe jurujar katu ehe, a'erehe kome'ē ywy keruhū pe har ta riki hendu ym ame'ē ta ke a'eta, aja Noe mujekwa. Pe, Tupā pandu: "Ihē rehe nde erejurujar katu, a'erehe nde katu" aja.

⁸ Tupā pandu ame'ē ke rehe Amarā jurujar katu. A'erehe a'e hendu katu ehe. Tupā pandu: "Amō ywy pe eho. Amō ywy ke nde pe ihē ame'ē ta. Nema'e ta" aja. A'erehe hekoha ke Amarā hijar oho. Myp oho ta my? A'e ukwa ym te riki. A'e oho riki. ⁹ Tupā pandu ame'ē ke rehe a'e jurujar katu. Tupā pandu: "Kome'ē ywy ke nde pe ihē ame'ē. Nema'e ta" aja. Pe, ame'ē ywy pe a'e ixo rahā, ame'ē ywy jar aja ym a'e ixo. Usak te'e ixo ame'ē ke a'e aja ixo. So'o pīrer ok namō a'e wata wata ixo. Isak pe aja tī. Jako pe aja tī. A'eta pe Tupā juja katu te pandu tī: "Nde pe kome'ē ywy ke ihē ame'ē ta" aja. ¹⁰ Amō ok ta rehe Amarā ixo ta, ame'ē rehe a'e harō ixo. Tupā mujā ta ame'ē ke. Ame'ē rehe a'e harō. Ame'ē ok ta mujāha ke Tupā ukwa katu. A'e riki mujā tī. Ame'ē ok ta kanim ym te ta. Ywa pe ihī ame'ē ke ame'ē.

¹¹ Tupā pandu ame'ē ke rehe Amarā jurujar katu, a'erehe Tupā je'ēha rupi ta'yr u'ar. Amarā tamūi te tipe. Sar aja tī. A'i te a'e tī. A'erehe imembyr ym ta tipe. Anī. Tupā pandu ame'ē ke a'e ma'ema'e ta, ame'ē rehe Amarā tapijar te'e we jurujar katu. ¹² Ta'yr ym. Tamūi te tipe. Pe, hakehar pe Amarā ta'yr. Pe, Amarā ngi heta te hū hainō uhem. Ywa rehe marā ka ym jahy rata hetaha mangaha awa. Aja Amarā rainō ta hetaha tī. Y ramūi rymy'y rehe marā ka ym ywy ku'i hetaha mangaha. Aja Amarā rainō ta hetaha tī.

¹³ Tupā pandu ame'ē ke rehe Amarā tapijar te'e we jurujar katu. Pe, manō. Isak aja tī. Jako aja tī. Tupā pandu: "Kome'ē ywy ke nde pe ihē ame'ē ta. Nema'e ta" aja. Ame'ē ke Amarā pyhyk ym riki. Yman rahā, hainō ta riki ame'ē ywy ke pyhyk ta, aja a'e ukwa katu, a'erehe hury katu a'e. Isak aja tī. Amarā aja a'e ukwa katu tī, a'erehe hury katu a'e tī. Jako aja tī. Amarā aja ukwa katu a'e tī, a'erehe hury katu a'e tī. Ywy ke Amarā pyhyk ym. Amō ta pe a'e pandu: "Kome'ē ywy pe asak te'e aja ihē axo. Apaxia aja ihē axo se" aja riki. Isak aja tī. Jako aja tī. ¹⁴ Aja pandu, a'erehe amō hekoha te ke kekar, aja mujekwa ngā pe. ¹⁵ Hekoha ke hijar uwyr, ame'ē rehe har a'eta ukwa ukwa ym ixo. Ame'ē rehe har a'eta ukwa ukwa ixo rahā,

putar rahā, a'ep a'eta jywyr ta tipe. ¹⁶ Jywyr ym te riki. Amō hekoha katu te ame'ē ke a'eta putar. Ywa pe har ke ame'ē. A'erehe: "Tupā! Nde rehe ihē py'a ihē amōi mo'i katu" aja pandu. Ame'ē ta ngi Tupā huxī ym. A'eta pe hekoha te ke Tupā mo'i katu.

¹⁷⁻¹⁸ Tupā pandu ame'ē ke rehe Amarā jurujar katu, a'erehe Tupā usak ixo rahā, ta'yr ke Amarā hapy ta tipe. Yman Tupā pandu ipe: "Isak nde ra'yr te, a'erehe ne rainō heta hū ta" aja. Aja pandu tipe. Pe, Tupā jupandu jupe: "Ihē rehe Amarā hendu katu my? Ihē amanga ta" aja. A'erehe Amarā pe a'e pandu: "Nde ra'yr ejukwa. Ehapy tī" aja. Arahā ta'yr petēihar Amarā jukwa ta tipe. Tupā rehe hendu katu, aja Amarā mujekwa ipe. ¹⁹ Ta'yr ke a'e jukwa rahā, manōha ngi Isak ke Tupā mukwera katu muhem, ame'ē rehe Amarā jurujar katu, a'erehe jukwa ta tipe. Pesarahā! Manōha ngi muhem, ame'ēja saka riki Isak, aja japandu. Pe, Isak namō Amarā hok pe jywyr oho.

²⁰ Tupā pandu ame'ē ke rehe Isak jurujar katu, a'erehe ta'yr ta pe a'e pandu: "Yman rahā ma'e katu ame'ē ke pehē pe Tupā muwyr ta" aja riki. Aja Jako pe. Aja Esau pe tī.

²¹ Tupā pandu ame'ē ke rehe Jako jurujar katu, a'erehe a'e manō tate rahā, Jose ra'yr ta pe a'e pandu: "Ma'e katu ame'ē ke pehē pe Tupā muwyr ta" aja. Myra rehe tamūi wata. Aja myra rehe Jako pyhyk uī rahā, Tupā rehe ipy'a ke a'e mo'i mo'i.

²² Tupā pandu ame'ē ke rehe Jose jurujar katu, a'erehe a'e manō tate rahā, a'e pandu: "Jundēu awa ta Eji ywy ngi uhem ta oho" aja. A'erehe ta'yr ta pe a'e pandu: "Sengi peho rahā, ihē rete ke pehē namō peraho tī" aja riki.

²³ Tupā pandu ame'ē ke rehe Moise pāi ta jurujar katu, a'erehe Moise u'ar rahā, eji ywy pe har tama'e kapitā keruhū ngi Moise ke ipāi ta mukanim. Mahapyr jahy rahā, mukanim. Moise riki ta'yn katu aja ipāi ta ukwa, a'erehe kapitā keruhū je'ēha ngi kyje ym. A'erehe a'eta hendu ym ehe. Kapitā keruhū pandu: "Sawa'e ra'yr u'ar rahā, pejukwa" aja jundēu awa ta pe. Ame'ē rehe Moise pāi ta hendu ym.

²⁴ Tupā pandu ame'ē ke rehe Moise jurujar katu, a'erehe sawa'e rahā, a'e pandu: "Nde riki Parao rajyr membyr" aja ym ihē rehe har pepandu. Aja ym ihē" aja Moise pandu. ²⁵ Jundēu awa ta Tupā kotyhar ta ke. Ame'ē ta namō pyrara ixo, aja a'e putar. (Parao rajyr membyr aja a'e ixo rahā, Tupā ke a'e putar ym, aja a'e mujekwa.) A'erehe ma'e ka'u te'ēha ke a'e ma'ema'e ta tipe. Aja a'e putar ym te. Parao rajyr membyr aja a'e ixo rahā, a'e jumuhury katu juehe. Anī. Aja a'e putar ym te. ²⁶ A'erehe jundēu awa ta namō pyrara ixo rahā, katu, aja a'e ukwa.

Eji ywy rehe ma'e katu ame'ë ke heta ihĩ. Ame'ë namō ixo rahā, hury katu tipe, aja Moise ukwa katu. Anĩ. Ame'ë ke putar ym. Tupā kotyhar ta namō pyrara ixo rahā, katu tiki, aja a'e ukwa. Ame'ë i'ar koty te we katu aja ukwa. Eji ywma'e 'ar koty te we katu, aja ukwa tĩ. Yman rahā, ma'e katu ame'ë ke Tupā riki muwyr ta ipe, aja a'e ukwa katu tĩ, a'erehe ianam ta namō a'e pyrara ixo.

²⁷ Tupā pandu ame'ë ke rehe Moise jurujar katu, a'erehe Eji ywy ngi a'e uhem oho. Kapitā keruhū parahyha ngi kyje ym ha namō uhem oho. Tupā rehe usak ym te awa. Usak ehe, aja Moise ixo, a'erehe a'e pandu: "Parao rekoha pe ihē ajywy ym ta" aja. ²⁸ Tupā pandu ame'ë ke rehe Moise jurujar katu, a'erehe jundéu awa ta pe a'e pandu:

—Arapuharan ruwy ke hukwen rehe pemupipi. Aja rahā, sawa'e u'ar py ame'ë ke Tupā je'ëha rahoha jukwa ym ta — aja pandu.

Ame'ë Tupā je'ëha rahoha rer: "Ngā jukwaha ke a'e." "Ame'ë arapuharan ruwy namō mupipihā aja te'eha pekwa pekwa pexo. Amō amō warahy 'ar rahā, pekwa pekwa pexo" aja Moise pandu jundéu awa ta pe. Ame'ë riki: "Pasuko" aja japandu.

²⁹ Tupā pandu ame'ë ke rehe jundéu awa ta jurujar katu, a'erehe y ke a'eta aha oho. Y rer y pytā. Y aha oho rahā, y apyrer rupi wata oho. (Pe, y ruwāi rehe uhem oho.) Pe, eji ywy pe har ta aha tipe oho ixo rahā, upa katu te y jukwa.

³⁰ Tupā pandu ame'ë ke rehe jundéu awa ta jurujar katu, a'erehe Jeriko ok ta kurar ke Tupā upa mupe. Awa po wajar mokōi wera rahā, ok ta xupe 'ar rupi juramā wata wata oho. Pe, ok ta kurar ke Tupā mupe. ³¹ Tupā pandu ame'ë ke rehe Hambe jurujar katu, a'erehe a'e ke jundéu awa ta jukwa ym. Ok ta pe mokōi jundéu awa ta usak uwyr rahā, ame'ë mokōi sawa'e ta ke hok pe Hambe muxe katu. Mukanim riki, a'erehe ok ta pe har ta pyhyk ym ame'ë mokōi sawa'e ta ke. A'erehe ok ta pe har ta ke jundéu awa ta upa jukwa rahā, Hambe ke a'eta jukwa ym. Ok ta pe har ta Tupā rehe hendu ym ame'ë ta ke. Hambe kūjā ka'u te'e ame'ë ke a'e tipe. A'eta jukwa ym.

³² Amō we ihē apandu ta my? Amō heta ymanihar ta ixo rĩ. Ame'ë ta rehe har ihē apandu ym ta apo. Pesarahā! Jineā ixo. Mbara amō tĩ. Ixo tĩ. Sāsā amō tĩ. Ixo tĩ. Jesete amō tĩ. Ixo tĩ. Ndawi amō tĩ. Ixo tĩ. Samue amō tĩ. Ixo tĩ. Amō Tupā je'ëha pandu ame'ë ta ixo tĩ. ³³ Tupā pandu ame'ë ke rehe a'eta jurujar katu, a'erehe amō ywy pe har ta namō jumai mai rahā, ame'ë ta ke a'eta muputu'u. Katu aja a'eta ixo. Pe, Tupā pandu ame'ë ke a'eta pe a'e muwyr.

Tupā rehe a'eta jurujar katu, a'erehe jangwateran juru ke Tupā kynda. A'erehe jangwateran jukwa ym a'eta ke. ³⁴ Tupā pandu ame'ë ke rehe a'eta jurujar katu, a'erehe tata keruhū pe a'eta ke amō ta ombor rahā, tata ke Tupā muwe, a'erehe jukwa ym. Kyse puku pe amō ta jukwa Tate rahā, ame'ë ta ngi Tupā muhem, a'erehe a'eta manō ym tĩ. A'eta pitu te'e rahā, a'eta py'a ke Tupā mātā. Amō awa ta namō jumai mai rahā, ame'ë ta ke a'eta muputu'u tĩ. Pyrātāha ke Tupā muwyr, a'erehe muputu'u. ³⁵ Tupā pandu ame'ë ke rehe kūjā ta jurujar katu, a'erehe ianam ta manō rahā, ame'ë ta ke Tupā mukwera katu.

(Amō ta anĩ. Ame'ë ta ke ngā jukwa.) Amō ta pandu: "Tupā rehe jajurujar katuha ke jahijar ym ta. A'erehe jande ke pepoir ame'ë ke japutar ym" aja. A'erehe ame'ë ta ke Tupā rehe ipy'a ym ame'ë ta mahy hū. A'erehe jukwa. Manō ta ame'ë ta kuja ukwa: "Ihē amanō rahā, Tupā namō ihē axo ta kŷ. Ihē ke Tupā mukwera katu ta muhem" aja ukwa katu. A'erehe kyje ym. Henda katu te ame'ë pe oho ta kŷ, aja ukwa katu, a'erehe manōha ngi kyje ym. ³⁶ Amō jurujar katu ame'ë ta rehe Tupā rehe ipy'a ym ame'ë ta puka puka hū riki. Amō ta ke so'o pirer pe a'eta pirok hū. Amō ta ke ita tupaham pe pukwar. Pe, kyndaha pe kynda raho. ³⁷ Amō ta ke ita pe a'eta jukwa. Amō ta ke sehōi pe kytŷk mondok, ixu'a rupi. Aja jukwa. Amō ta ke kyse puku pe jukwa. Amō ta pyrara ixo. Arapuharan pirer kamixa namō ixo. Arapuhame pirer kamixa namō aja tĩ. (Aja ima'e ym te aja mukwera.) Amō ta ke Tupā rehe ipy'a ym ame'ë ta mupyrara hū. Amō ta rehe mujaxeriha ke a'eta mondo. ³⁸ Kome'ë ywy keruhū pe a'eta ixo rahā marā ka ym katuha, aja Tupā ukwa katu. Anĩ. (Ame'ë ta ke Tupā rehe ipy'a ym ame'ë ta mupyrara hū. Hok ngi mujan mondo.) A'erehe te'e a'eta ixo. Kuja. Awa nixōi te ame'ë rupi wata wata ixo. Ka'a wyr rupi te'e ixo amō ta tĩ. Itakwar keruhū rupi ixo amō ta tĩ. Ywykwar keruhū rupi ixo amō ta tĩ.

³⁹ Tupā pandu ame'ë ke rehe upa ame'ë ta jurujar katu, a'erehe Tupā pandu: "Pehē riki katu ame'ë ta ke pehē" aja riki. Kome'ë ywy keruhū pe a'eta ixo rahā, Tupā pandu ame'ë ke a'e muwyr ym we ngā pe rĩ. ⁴⁰ Yman Tupā pandu: "Yman rahā ihē kotyhar ta pe ma'e ke 'ar koty te we katu ame'ë ke ihē ame'ë ta" aja. Aja jande rehe har a'e ukwa. Kuja. Jande namō jō ymanihar ta py'a ke a'e juhyk ta, aja a'e ukwa katu. "Katu te ame'ë ke pehē. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixōi te pehē pe" aja Tupā pandu ta. Aja ymanihar ta pe a'e pandu ame'ë ke a'e muwyr ym yman. Apo jō jande namō ame'ë panduha muwyr katu a'e.

12

Tupā riki jande pái keruhū

¹ Pesarahā! Tupā pandu ame'ē ke rehe heta hū ymanihar ta jurujar katu. Ame'ē ta riki jande rehe usak usak ixo, ame'ēja saka. Jande py'a ke a'eta mātā u'am, ame'ēja saka. A'erehe jande ke upa ma'e puhýi ame'ē ke mā peja jambor. Aja riki ujan te'e ame'ē ta ombor. Aja rahā, pahar ujan katu ta. Jande aja tī. Ujan te'e ame'ē ta aja jaxo tī. A'erehe ma'e puhýi ame'ē ke mā peja jambor. Aja rahā, ma'e jaku'a te'eha jama'eha ke mā peja jahijar katu. Aja rahā Tupā putar ame'ē ke upa ima'e pyrātāha namō mā peja jama'ema'e katu. ² Mā peja Jesu rehe har jakwa jakwa jaxo. A'e aja Tupā pandu ame'ē ke rehe jajurujar katu ta me'ē te'e tī. Jande ke a'e mu'e katu. (A'erehe jajurujar katu ehe.) Ma'e ke upa rahā, inamō aja te'e ta jaxo. Hury jaku'ha namō ipái koty a'e ixo ta, aja a'e ukwa katu. A'erehe a'e pandu: "Myra ngā mupia ame'ē ke rehe ihē amanō ta. Ihē ruxí ym ingi" aja. Pe, ame'ē rehe a'e manō. Apo Tupā rake a'e wapyk uí. (Aja rahā, katu te ame'ē ke a'e, aja jakwa.) Inamō kapitā keruhū te a'e.

³ Yman Jesu pyrara ixo, ame'ē rehe har pekwa pekwa pexo. Ma'e jaxer ai ma'ema'e ame'ē ta parahy te hū ehe. Ipy'ahu te'e a'e hendu. Mukahem ym. Aja pexo ym we rī. A'erehe mātē pekwa'ha aja ym pexo. Pejuru'har katuha ke pehijar ym tī. ⁴ Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ē ta pe pepandu: "Mā peja ym pexo" aja. A'erehe pehē rehe a'eta parahy. Pehē ke mupyrara tīpe tī. Pehē ke a'eta jukwa ym we rī.

⁵ Ta'yr ta namō ipái pandu katu. Aja pehē namō Tupā pandu pandu katu. A'e pandu ame'ē ke rehe pekwa pekwa pexo. Pehē py'a ke a'e mātā tar katu. Kuja riki:

"Thē ra'yr! 'Ema'e ym' aja nde pe jandema'e sawa'e te pandu rahā, ehendu katu ehe.

'Katu ym ame'ē ke nde erema'e' aja a'e pandu rahā, eparahy ym ehe tī.

⁶ 'Ema'e ym' aja upa ipy'a katu ame'ē ta pe jandema'e sawa'e te pandu.

'Thē ra'yr' aja me'ē ke a'e nupā. Aja ta'yr ixoha ke a'e mukatu" aja Tupā pandu.

⁷ Pehē pepyrara pexo rahā, pehē py'ahu te'e pehendu. Ipái riki ta'yr ke nupā, aja pehē py'ahu te'e pehendu. Pesarahā! Ta'yr ke ipái nupā ym ame'ē ke nixói. Upa katu te nupā. (Aja ixoha ke mukatu.) A'erehe pepyrara pexo rahā, pehē riki ta'yr ta ke aja Tupā mujekwa. ⁸ Upa ta'yr ta ke Tupā mupyrara. A'erehe pehē pepyrara ym pexo rahā, Tupā ra'yr ta aja ym pehē. Ta'yr ta te aja ym pehē. Amō riki pehē pái aja pexo.

⁹ Kome'ē ywy pe jande pái ixo. Jande ke a'eta nupā rahā, jahendu katu ehe. Aja rahā i'ar koty te we jande pái keruhū rehe jahendu katu ta me'ē te'e tī. Pe, inamō aja te'e ta jaxo. ¹⁰ Kome'ē ywy pe jande ke jande pái ta'yr mi nupā. Muhendu tar katu juehe, aja a'eta ukwa. Jahendu katu ehe, aja ukwa tī. A'erehe nupā. Jande ke Tupā mupyrara rahā, katu jaxoha aja jamuruwak ta, aja a'e ukwa. Aja rahā, a'e katu te aja jaxo ta tī, aja me'ē a'e putar. A'erehe jande ke mupyrara. ¹¹ Jande ke a'e mupyrara rahā, japyai jaxo. I'i we japyai. Muhury ym jande ke. Aní. I'i atu ym ame'ē. Kuja. Tupā mupyrara, a'erehe ta'yr ta ipy'a muruwak tī. A'erehe a'eta hendu katu ehe. Aja rahā, hury katuha namō ixo katu ta tī. Ixoha katu aja ixo apo 'y. A'erehe ta'yr ta ke Tupā mupyrara.

Katu ixoha ame'ē ke mujekwa

¹² Mā peja pyai ame'ē ta ke pemuhury katu. Mā peja kyje ame'ē ta py'a ke pemātā katu tī. Aja rahā, pehē ke amō ta mahy rahā, aja te'eha pehē py'ahu te'e pehendu katu. ¹³ Jete'har te ke pekwa. Aja pexo katu. Aja rahā, jurujar katuha ke hijar Tate, ame'ē ta py'a ke pemujywy' ta. Aja rahā, a'eta hijar ym ta. Aja rahā, Tupā namō a'eta juehe katu ixo tī.

¹⁴ Pejumai ym ha namō amō ta namō pexo. Pexoha katu aja pexo. Aja ym rahā, jandema'e sawa'e te namō pexo ym te ta. ¹⁵ Pesak katu pexo. Pehē rehe Tupā ipy'a katu. Ame'ē ke mā peja pehijar ym. Pesarahā! Juruwe'y tiha oho rahā, upa pyta rake rupi i'ai ame'ē ke jukwa. Ame'ē riki kuja saka. Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e rahā, amō ta riki Tupā rehe jurujar katuha ke hijar ta my. Aja rahā, katu ym. (Pyta rake rupi i'ai ame'ē ke jukwa, ame'ēja saka.) A'erehe juruwe'y aja ym pexo.

¹⁶ Esau aja ym pehē tī. Kūjā rehe a'e ka'u te'e. Tupā ke a'e putar ym te tī. A'e riki u'ar py ame'ē ke tipe. Aja rahā, ipái manō rahā, ipáima'e ke a'e pyhyk ta tipe. Ame'ē ke imu pe a'e muhepy. A'e myahy te rahā, a'e pandu imu pe: "Paratupe pe nde mi'u nde eremuwy' rahā, jande páima'e ke nema'e wan ta. Ihē pe papa muwy' ame'ē ke nema'e wan ta" aja riki. ¹⁷ I'i katu rahā we, ipy'a ke muruwak. Pe, ipái pandu katuha ke a'e pyhyk ta tipe, ame'ē ke pekwa riki. Ipái pe a'e pandu: "Tupā pe eandu: 'Mā peja u'ar py ame'ē ke rehe esak katu' aja ihē rehe har eandu ipe" aja ipái pe. Ipái pandu: "Aní. Marā ka ym ihē apanduha. Tupā pe ne mu rehe har upa ihē apandu" aja riki. Pe, Esau jixi'u tipe. Ipái pe pandu: "Tupā pe ihē rehe har eandu tī. Ihē koty pandu katuha ke emuruwak" aja tipe. Marā ka ym ipái panduha ke muruwakiha ixoty, Esau koty.

A'erehe Esau aja: "Tupā ke japutar ym" aja ym pexo tī.

¹⁸ Ywy'ā keruhū pe jundéu awa ta uhyk uwyr kwe. Her Sinái. Tata xupe 'ar rupi ihī. Aman pihun te aja ywa takāxiha ihī tī. Ywytu keruhū peju hū tī. (Tupā pyrātā te hū aja mujekwa.) ¹⁹ Jumi'a aja tyapu hū tī. Tupā pandu tī. Ame'ē ke jundéu awa ta hendu rahā, a'eta pandu: "Epandu ym apo" aja riki. Kyje ingi a'erehe aja pandu. ²⁰ A'eta hendu: "Ywy'ā rehe pepyrū rahā, ame'ē ke ita pe pejapi. Aja pejukwa. Pehē rymba ta aja tī. Pejukwa tī" aja riki. (Aja rahā, Tupā a'ep ixo. Jaxer ame'ē ke nixói te ipe, ame'ē ke a'ep ixo, aja mujekwa.) A'erehe a'eta kyje ingi. Amō we Tupā pandu ame'ē ke hendu tar ym. Kyje. ²¹ Upa Moise usak, ame'ē ke mâte we ame'ē te a'eta my. (Tupā pyrātā te hū aja ukwa katu. Ma'e jaxer ame'ē ke nixói te ipe, ame'ē ke a'ep ixo, aja ukwa tī.) A'erehe: "Ihē akyje hū. Ihē ryríi riki" aja Moise pandu.

²² Pehē anī. Tupā ngi pekyje aja ym ixoty pejur. Tupā rehe pehē py'a pemoi moi, ame'ē rendā riki amō koty. Amō ywy'ā keruhū ke ame'ē. "Siā" aja riki her. Tupā ixo, ame'ē ok ta ke ame'ē. A'e riki uhā te hū ame'ē ke a'e. Ame'ē ok ta riki ywa pe har ke. Amō Jerusarē ok ta ke. Ywa pe har ke ame'ē. A'ep heta te hū Tupā je'ēha rahoha ta ixo. ²³ A'ep Tupā kotyhar ta jy'ar u'am. Hury katuha namō ngā ixo. Ixotyhar ta riki u'ar py ame'ē ta aja saka. A'eta rer ke paper rehe amō mupinim. Ywa pe ame'ē ihī. A'ep Tupā ixo tī. Pehē py'a pemoi moi ehe. A'e riki upa kome'ē ywy keruhū pe har ta ke mondo mondo ta. Hendu ym ehe, ame'ē ta ke mupyraraha rendā pe a'e mondo ta. Hendu katu ehe, ame'ē ta inamō ixo ta. Ixoty oho ta. A'ep ymanihar ixoha katu ame'ē ta ixo tī. Ame'ē ta pe Tupā pandu: "Pehē katu te. Ma'e peka'u te'ēha pema'ēha ke nixói te pehē pe" aja. ²⁴ A'ep Jesu ixo tī. A'e riki ipái pe pandu: "Ihē amanō, a'erehe ihē rehe jurujar katu ame'ē ta ke emuhā katu" aja. Ame'ē riki panduha pyahu ame'ē ke. Huwy ke uhem tī. A'erehe ngā ke Tupā muhā katu. Ame'ē ruwy riki Ambéu ruwy 'ar koty te we mukatuha. Ambéu manō. Huwy rehe har jakwa jaxo rahā: "Ambéu jukwa ame'ē ke ejukwa tī" aja Tupā pe japandu. Jesu ruwy rehe har jakwa jakwa jaxo rahā: "Jande py'a ke ejuhyk" aja Tupā pe japandu. A'erehe Jesu ruwy riki Ambéu ruwy 'ar koty te we mukatuha. A'erehe Tupā ngi jakyje ym ha namō jahyk katu ehe.

²⁵ Pesak katu pexo. "Tupā rehe ihē ahendu ym ta" aja ym pepandu. Kome'ē ywy keruhū pe ixo rahā, Tupā je'ēha ke Moise pandu pandu ngā pe. Ame'ē rehe hendu ym ame'ē ta ke Tupā mupyrara riki. Apo ywa ngi je'ēha ke Tupā muwyr jande

pe. Ame'ē ke rehe jahendu ym rahā, mā ymanihar ta 'ar koty te we jande ke Tupā mupyrara ta. ²⁶ Moise ta pe Tupā pandu rahā, ywy ke a'e mukatak hū. Pe, a'e pandu tī: "Amō we ywy ke ihē amukatak ta tī. Ywa ke ihē amukatak ta tī" aja riki. ²⁷ "Amō we" aja pandu rahā, ma'e Tupā mujā ame'ē ke a'e mukatak ta. Pe, mukanim ta. Mumba ta. Aja rahā, marā ka ym mukatakiha, ame'ē ke jō pyta ta. (Aja rahā, Tupā kotyhar ta jō pyta katu, aja mujekwa.)

²⁸ Pesarahā! Sawa'e te namō jaxo ta kŷ. Marā ka ym ima'e pyrātāha mukanīha. (Aja rahā inamō ixo, ame'ē ta jō pyta ta.) Inamō jaxo ta, a'erehe mā peja japandu ipe: "Ne jō riki katu te me'ē ke" aja. Myja me'ē Tupā ke jamuhury katu my? Aja mā peja jande py'a jamoi moi katu ehe. Aja rahā: "Ne jō riki katu te me'ē ke" aja japandu ipe. "Mā! Pyrātā te hū ame'ē ke a'e" aja jakwa katuha namō mā peja jande py'a jamoi moi katu ehe. ²⁹ Hendu ym ehe ame'ē ta ke Tupā mupyrara hū ta. Tata upa ma'e ukwái. Aja Tupā mahy ta tī. A'erehe: "Mā! Pyrātā te hū ame'ē ke a'e" aja jakwa katuha namō mā peja jande py'a jamoi moi katu ehe.

13

Myja me'ē Tupā ke jamuhury my

¹ Kirisutu rehe pejuruja katu, a'erehe pehē mu ta aja pexo. A'erehe tapijar te'e we pepy'a katu pehē juehe pexo. ² Pesak ramō ame'ē ta ke pehē rok pe pemuxe katu. Ame'ē ke pema'ema'e katu. Jesu kotyhar ta ke ame'ē ta. Amō ta usak ramō ame'ē ta ke hok pe muxe katu. Amō hekoha pe har ta ke aja ukwaha naī. Anī. Ukwā ym ha rupi Tupā je'ēha rahoha ta ke hok pe muxe katu riki. ³ Kyndaha pe ixo ame'ē ta rehe har pekwa pekwa pexo. Jesu kotyhar ta ke ame'ē ta. Ame'ē ta rehe pesak peho. Pehē atu kyndaha pe pexo, ame'ēja saka pekwa pekwa pexo, a'erehe ame'ē ta rehe pehaihu katu. Pyrara ixo ame'ē rehe har pekwa pekwa pexo tī. Pehē atu pepyrara pexo, aja pekwa pekwa pexo. A'erehe a'eta py'a ke pemātā katu peho.

⁴ Jumendar ame'ē ta rehe har katu, aja pekwa. Hakehar ipy'a wapyk ta me'ē te'e. Ixawa'e ipy'a wapyk ta me'ē te'e tī. Amō kūjā rehe sawa'e ka'u te'e rahā, a'e ke Tupā mupyrara ta. Amō sawa'e rehe kūjā ka'u te'e rahā, a'e ke Tupā mupyrara ta tī.

⁵ Tamatarer rehe aja te'ēha pehē py'a pemoi moi ym pexo. Pehēma'e ke namō pexo, ame'ē namō pehē rury katu pexo. Pesarahā! Tupā pandu: "Pehē namō aja te'e ta ihē axo. Marā ka ym pehē ke ihē ahijariha" aja riki. A'erehe pehēma'e ke namō pehē rury katu pexo. ⁶ Mā peja jakyje ym ha namō jaxo. Kuja mā peja japandu:

“Jandema'e sawa'e te ihē namō ma'e ke ma'ema'e katu a'e, a'erehe ihē akyje ym axo.

Marā ka ym kome'ē ywy keruhū pe har ta ma'ema'eha ihē pe. A'erehe ihē akyje ym axo” aja riki.

⁷ Kapitā ambyr ta rehe har pekwa pekwa pexo. Pehē pe Tupā je'ēha ke a'eta pandu pandu kwe. A'eta ixoha rehe har pekwa pekwa pexo tī. Myja me'ē a'eta manō my? Pekwa pekwa pexo tī. Tupā pandu ame'ē ke rehe a'eta jurujar katu. Ame'ē ta aja pexo katu tī. ⁸ Jesu Kirisutu manga te'e ym te a'e. Apo a'e ixo. Yman rahā pete'e ta a'e ixo tī. Aja te'e ta a'e ixo tī. ⁹ Jeteher ta ke pekwa katu. Amō koty amō ta mu'e. Ame'ē rehe mā peja pemuka'u te'e ym. Ame'ē koty pehē py'a pemuruwak ym. Jande rehe Tupā ipy'a katu ame'ē ke jakwa katu, a'erehe jajurujar katu te we ehe. Amō ta pandu: “Ma'e mi'u e'u ym. Amō ke e'u katu” aja riki. Aja jundēu awa ta je'ēha rehe hendu katu. Ame'ē rehe hendu katu ame'ē ta kuja ukwaha naī: “Ma'e ke ja'u ym rahā, jande rehe i'ar koty te we Tupā ipy'a katu” aja naī. Jande anī. Jande rehe aja te'eha Tupā ipy'a katu, ame'ē rehe jajurujar katu. A'erehe ma'e ke ja'u ym rahā: “Tar koty te we jande rehe Tupā ipy'a katu” aja ym jakwa jakwa jaxo.

Ok ta kurar kupe koty Jesu manō

¹⁰ Kirisutu manō, pe, jajurujar katu ehe. Tupā rehe ngā jumu'eha rendā keruhū pe jundēu awa tama'e pa'i ta paraky ixo. Amōma'e hymba ke a'eta hapy hapy ixo. Upa ukwāi. Ame'ē riki a'etama'e ma'eha. Upa ukwāi rahā, ngā py'a ke Tupā juhyk katu, aja a'eta ukwaha naī. Amō koty a'eta ukwaha, a'erehe Kirisutu rehe jurujar ym. ¹¹ Pesarahā! Kapy katu te ame'ē pe ma'e hymba ruwy ke pa'i keruhū raho. Tupā pe mujesak, ame'ēja saka. Aja rahā, ngā ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke Tupā mukanim, aja ukwaha naī. Ame'ē ma'e hymba rukwer ke amō riki upa katu te hapy. Upa ukwāi. Ame'ē rukwer ke pa'i ta u'u ym te. Ok ta kurar kupe koty upa katu te hapy. ¹² A'erehe Jesu aja tī. Ok ta kurar kupe koty a'e manō tī. Huwy pe ngā ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke a'e mukanim. Ipy'a ke juhyk. ¹³ Kirisutu ke amō ta jukwa rahā, a'e ke a'eta mupyrara hū. Muhuxī hū tī. Aja jande tī. Jundēu awa ramūi ta ukwaha ke jahijar. A'erehe jande ke amō ta mupyrara hū tipe tī. Jesu kotyhar ta ke jande, a'erehe mupyrara hū tipe tī. Muhuxī hū tī. Anī. Tapijar te'e we jajurujar katu ehe. ¹⁴ Pe, pepyrara pexo rahā, kuja pekwa. Kome'ē ywy keruhū pe jande rekoha te nixói te. Kome'ē ywy keruhū pe aja te'eha jaxo ym ta. Ok ta ke Tupā mujā ta. Ame'ē pe jahoha rehe jaharō jaxo. ¹⁵ Jande

ke Jesu muhā katu, a'erehe mā peja Tupā pe japandu: “Ne jō riki katu te me'ē ke” aja riki. Aja te'eha japandu. Aja japandu rahā, ma'e hymba ke hapy, ame'ēja saka tī. Tupā rehe jande py'a jamōi moī, ame'ēja saka tī. ¹⁶ Ma'e katu ame'ē ke amō ta pe pema'ema'e, ame'ē rehe pekwa pekwa pexo. Amō ta rehe pepyrara pesak tī. Aja pema'ema'e rahā, Tupā rehe pehē py'a pemoī moī, ame'ēja saka tī. Aja rahā, Tupā ke pemuhury katu.

Pehēma'e kapitā ta rehe pehendu katu

¹⁷ Pehēma'e kapitā ta rehe pehendu katu. (Tupā kotyhar tama'e kapitā ta ke a'eta.) A'eta pandu ame'ē ke pema'ema'e katu. Pehē rehe a'eta usak usak katu ixo, aja rahā, pehē pejurujar katuha ke pehijar ym ta. Katu a'eta paraky my? Katu ym my? Ame'ē ke Tupā pe a'eta pandu ta me'ē te'e. A'erehe pehē rehe a'eta usak usak katu ixo. A'eta rehe pehendu katu rahā, hury katuha namō parakyha ke a'eta ma'ema'e katu. A'eta rehe pehendu ym rahā, pyaiha namō parakyha ke a'eta ma'ema'e. Aja rahā, katu ym pehē pe. A'erehe pehendu katu a'eta rehe.

Tupā namō panduha

¹⁸ Jande rehe har Tupā pe tapijar te'e we pepandu pandu katu pexo. Tupā pandu ame'ē ke aja te'eha jama'ema'e tar katu, a'erehe katu jaxoha aja jaxo. (Aja rahā, jande rehe je'ēha nixói ta, aja jakwa katu.) ¹⁹ Pe, ihē apandu katu te pehē pe. Tupā namō ihē rehe har pepandu katu te we rī. “Pahar jande koty a'e ke emuwyr” aja pepandu Tupā pe.

Arapuهران usakiha aja Jesu riki jandema'e usakiha keruhū tī

²⁰⁻²¹ Arapuharan ta rehe amō usak usak katu ixo, aja Jesu tī. Jandema'e sawa'e te riki ixotyhar tama'e usakiha keruhū. A'e manō, pe, a'e ke Tupā mukwera katu muhem. A'e manō, pe, huwy uhem, a'erehe Tupā pe a'e pandu: “Ihē amanō, a'erehe ngā ke amuhā katu ta” aja riki. Aja te'eha ta. Pehē py'a ke Tupā muhury katu. A'e putar, aja pexo. Mā peja ame'ēja pehē ke a'e mu'e katu. (Aja rahā, a'e putar ame'ē ke pema'ema'e katu ta.) Jesu Kirisutu rehe pejurujar katu, a'erehe a'e ke jamuhury katu. Ame'ē ke mā peja jande ke a'e mu'e katu tī. (Aja rahā, a'e putar ame'ē ke pema'ema'e katu ta tī.) Mā peja Kirisutu rehe har japandu: “Ne jō riki katu te me'ē ke” aja riki. Mā peja aja te'eha japandu. Amen.

A'ejō panduha

²² Ihē mu ta! Kome'ē paper ke pehē pe ihē amupinim aī. Ta'yr mi ihē amupinim. Kome'ē myrandu namō pehē py'a ke ihē amātā tar katu. Pehendu katu ehe, aja ihē apandu katu te. Pehenduha pahar pemukanim ym. ²³ Kyndaha ngi Timo, jande

mu riki uhem oho. Ame'ẽ ke pekwa, aja ihẽ aputar. Pahar se ihẽ rehe a'e uhyk uwyr rahã, ihẽ namõ a'e oho ta tĩ. Pehẽ rehe ihẽ asak ta aho rahã, ihẽ namõ a'e oho ta tĩ.

²⁴Pehẽma'e kapitã ta pe jandema'e katuha ke pepandu. Tupã kotyhar tama'e kapitã ta ke ame'ẽ ta. Upa Tupã kotyhar ta pe pepandu tĩ. Itar ywy pe amõ jande mu ta ixo. Pehẽ pe katuha ke ame'ẽ ta mondo ixo tĩ.

²⁵Mã peja johu pehẽ rehe Tupã ipy'a katu te hũ.

Upa.

Tian mupinim me'ë ke

Tian kome'ë paper ke mupinim. Jerusarë ok ta pe Jesu kotyhar ta ixo. Ame'ë tama'e kapitā a'e tī. Amō Jesu mu a'e tī.

Amō amō jundēu awa ta Jesu rehe jurujar katu. Ame'ë ta amō amō ok ta pe ixo. Amō amō wyy pe har ok ta pe ixo. Ame'ë ta pe kome'ë paper pinim ke Tian mondo.

Tupā kotyhar ta pe: “Thē mu ta” aja Tian pandu.

¹ Ihē Tian. Tupā rehe ihē aparaky axo. Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te rehe ihē aparaky axo tī. Myrandu katu ke ihē apandu pandu, ame'ë riki ihēma'e parakyha.

Pehē riki Tupā kotyhar ta ke. Jundēu awa ta ke pehē. Pehē riki kome'ë wyy keruhū rupi pehāi peho ame'ë ta ke pehē. Upa pehē pe katuha ke ihē amondo axo.

Jurujar katuha rehe har

² Ihē mu ta! Pehē rehe upa pyraraha uhyk rahā, pehē rury katu pexo. ³ Pyraraha upa asa oho rahā, Tupā rehe pejurujar katu te we pexo. Aja rahā, amō pyraraha uhyk rahā, pehē py'ahu te'e pehendu katu te ta tī. Aja pekwa katu. A'erehe pehē rury katu pexo. ⁴ Pesak katu te'e pehē juehe pexo. Pehē rehe pyraraha uhyk rahā, aja te'e Tupā rehe pejurujar katu pexo. Aja rahā, Tupā pandu ta: “Pehē katu. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixōi te pehē pe” aja. Pe, Tupā putar, aja pexo katu ta.

⁵ Pehē ngi har ma'e ke amō ukwa ym te rahā, Tupā pe a'e pandu pandu katu ta me'ë te'e. Aja rahā ukwa katuha ke Tupā muwyr ta ipe. Ame'ë ke a'e me'ë ta. Me'ë katu ame'ë ke a'e. “Mā! Pandu hū. Ihē ame'ë ym ta. Eho” aja a'e pandu ym te. A'e me'ë katu ta ngā pe. ⁶⁻⁸ Ma'e ke Tupā namō pepandu pandu rahā, ame'ë ke pehē pe a'e muwyr ta, aja pejurujar katu te pexo. “Muwyr ta nahā my?” aja ym pekwa pexo. Aja pekwa pexo rahā, y ramūi pe har y kotok keruhū aja saka ta. Ame'ë ke amō koty koty wyytu peju peju raho. Aja: “Muwyr ta nahā my?” “Anī, muwyr ym ta nahā my?” aja amō koty koty pejurujariha ke. Katu ym aja. Aja ta amō ixo rahā, jandema'e sawa'e te ngi pyhyk ym ta ma'e ke. Ukwa ym ma'e.

Mā peja hury katu ixo rī

⁹ “Mā nde erekwa ym te ame'ë ke nde” aja nde rehe har kome'ë wyy keruhū pe har ta ukwaha naī. Aja rahā, jumupyai ym. Mā peja hury katu a'e ixo. Tupā riki ma'e ukwa katu te ame'ë ke a'e, aja ukwa ta, a'erehe mā peja hury katu ixo. ¹⁰ Amō imu ima'ehū namō ixo rahā, hury katu ixo tī. Ame'ë ma'e ke amō mukanim ingi rahā, mā peja a'e

hury katu ixo rī. Ima'ehū ame'ë ta kupi'i'a aja saka. Yman rahā ixo ym ta. Kupi'i'a manō ta. Aja amō ta aja ima'ehū ame'ë ta manō ta tī. ¹¹ Warahy opok rahā, kupi'i ke warahy hakuha jukwa. I'a ke upa kukūi. I'a katuha upa manō. Aja ta ima'ehū ame'ë ta ke tī. Ima'e ixoha rehe har jō a'e ukwa ukwa ixo rahā, a'e kanim ta tī. Kupi'i'a aja kanim ta tī. Manō ta tī.

Pyraraha rehe har

¹² Pyraraha amō imu rehe uhyk rahā, katu aja ixo we rī. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ym we. Aja rahā, hury katu a'e. Pyraraha upa, pe, a'e jurujar katu ehe rī. Aja rahā, uhāha ke Tupā me'ë ta ipe. Inamō aja te'e ta ixo. Ame'ë ke upa ipy'a katu ehe ame'ë ta pe Tupā me'ë ta tī. “Ihē rehe ipy'a katu ame'ë ta pe uhāha ihē ame'ë ta” aja Tupā pandu katu. ¹³ Pyraraha uhyk ehe rahā, ma'e ka'u te'eha ke ma'e. Aja rahā: “Ma'e pyraraha Tupā muwyr ihē pe. A'erehe ma'e aka'u te'eha ke ihē ama'e.” Aja mā peja epandu ym. Anī. Marā ka ym ma'e ka'u te'eha ke Tupā ma'eha. “Ma'e nde ereka'u te'eha ke ema'e” aja jurujar katu ehe ame'ë ta pe a'e pandu ym te. A'erehe: “Tupā riki pyraraha muwyr ihē pe, a'erehe ma'e aka'u te'eha ke ihē ama'e” aja mā peja epandu ym te.

¹⁴ Ma'e ka'u te'eha ke amō ma'e rahā, kuja ta. Ma'e ka'u te'eha ke a'e putar katu. Ame'ë riki a'e ke muka'u te'e. Ame'ë rape rupi oho, ame'ëja saka. Pe, ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'e. ¹⁵ Pe, ame'ë ka'u te'eha ke a'e putar. Ame'ë ke ipy'a pe ukwa ukwa ixo rahā, ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'e. (Ipy'a ngi uhem, ame'ëja saka.) Pe, a'e ma'e rahā, manō ta. Ame'ë riki mupyraraha renda pe oho ta, aja riki.

¹⁶ Ihē mu ta! Pehē rehe ihē py'a katu. Pehendu katurahā! (Ma'e peka'u te'eha ke pema'e tar katu.) Mā peja ame'ë ke muka'u te'e ym pehē! ¹⁷ Upa ma'e katu ame'ë ke japyhyk, ame'ë riki ywa ngi tur. Upa katu te ma'e ke aja tī. Upa katu te ame'ë ke Tupā muwyr. Upa ywa rehe ma'e hendy, ame'ë ta ke a'e mujā. Warahy hendy rahā, rysāha pehī. Jahy hendy rahā, pytuniha pehī tī. Tupā aja ym. Pytuniha nixōi te, aja saka. Rysāha nixōi te, aja tī. (A'erehe a'e me'ë me'ë ame'ë ke aja te'eha katu te ame'ë ke.) ¹⁸ A'e putar katu, a'erehe ta'yr ta aja jande ke a'e mu'am. Je'ēha jete har te rupi a'e mu'am. Aja rahā, jande riki jepy te ame'ë ta ke, ame'ëja saka. A'engi amō Tupā ra'yr ta aja ta tī. Ta'yr ta aja mu'am ta tī.

Ma'e katu ame'ë ke mujekwa ame'ë ta rehe jahendu katu ta me'ë te'e

¹⁹ Ihē mu ta! Pehē rehe ihē apy'a katu ame'ë ta ke pehē! Kuja pekwa pekwa pexo!

“Mā! Ma'e peka'u te'eha pema'eha ke pehijar” aja pehē pe amō ta pandu rahā, pahar pehendu katu a'eta rehe. Pahar ym je'ēha pemujywy'r a'eta pe. Pahar pehē py'a pemahy ym tī. ²⁰ Awa ta katu aja Tupā putar. Amō parahy rahā, katu aja ym ta. A'erehe pahar pehē py'a pemahy ym. ²¹ Upa ma'e peka'u te'eha pema'eha ke pehijar. Pexo ai te'e ame'ē ke aja tī. Pehijar tī. Tupā rehe pehendu katu. Ma'e je'ēha ke pehē py'a pe a'e mupyta. Ame'ē ke rehe pehendu katu. Ame'ē ke rehe pejuruja'r katu rahā, pehē ke a'e muhā katu ta.

²² Ima'e je'ēha rehe pehendu katu. Pehendu jō rahā, pehē ke Tupā muhā katu ta, aja pekwaha nāi. Mā peja peka'u te'e ym pexo. Kuja katu te. A'e je'ēha mujekwa, aja pema'ema'e katu ta me'ē te'e. ²³ Je'ēha rehe amō hendu. Pe, mujekwa aja a'e ma'ema'e ym rahā, kuja ta a'e. Waruwa pe i'ā ke a'e usak. Aja te'e ixo. ²⁴ I'ā rehe a'e usak te'e. Pe, oho ingi. Pahar harāi. Ma'e ym ma'e ke. Myja i'ā ixoha my, ame'ē ke pahar harāi. Ma'e ym ma'e ke. ²⁵ Ima'e je'ēha katu te ame'ē ke rehe amō usak usak katu. Ame'ē rehe hendu katu rahā, ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ym. Aja je'ēha rehe a'e hendu katu tī. A'e hendu te'e ehe, pe, pahar harāi. Anī. Aja ym. Je'ēha mujekwa aja a'e ma'ema'e katu tī. Aja rahā, upa a'e ma'ema'e ame'ē ke rehe Tupā muhury katu.

²⁶ Tupā rehe ipy'a ke amō moī moī katu, aja a'e ukwa. Aja rahā, je'ēha ke mutambyk rahā, katu tiki. Je'ēha ke mutambyk ym rahā, Tupā rehe ipy'a moī moīha ke te'e aja. Jumuka'u te'e a'e juehe. ²⁷ Kuja Tupā, jande pāi keruhū putar katu tī. Ipy'a ke amō moī moī katu te ehe. Ame'ē riki jete'har te ke. Aja rahā, kuja katu ipe. Ipāi ym te ame'ē ta py'rara ixo. Imāi nixōi te tī. Ame'ē ta pe ma'e ke me'ē me'ē rahā, ame'ē riki Tupā rehe ipy'a moī moī katu, ame'ēja saka. Ixawa'e ym ame'ē ta py'rara ixo tī. Ame'ē ta pe ma'e ke me'ē me'ē rahā, ame'ē riki Tupā rehe ipy'a moī moī katu tī, ame'ēja saka tī. Tupā rehe hendu ym ame'ē ta ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e. Ame'ē ta aja ym rahā, katu tiki tī.

2

Amō ta rehe juja katu te usak rahā, katu tiki

¹ Ihē mu ta! Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te rehe pejuruja'r katu. A'e riki Tupāma'e weraha pe ixo ame'ē ke a'e. Pejuruja'r katu ehe, a'erehe amō ta rehe pesak rahā, pesak aja pema'e katu. “Kome'ē sawa'e amō ta 'ar koty te we katuha.” “Peme'ē anī” aja ym pekwa pekwa pexo. “Kome'ē sawa'e amō ta wyr koty te we katuha.” “Peme'ē anī” aja ym pekwa pekwa pexo tī. (Juja katu te pesak a'eta rehe.)

Aja rahā, katu tiki. ² Pesarahā! Pehēma'e jy'ariha renda pe ima'ehū ame'ē ke ixo uwyr. Itatawa ke te'e ipo rehe har mujā ame'ē ke namō ixo. Heta ipo rehe har namō ixo. Ima'e munde'ha katukwer ame'ē ke namō ixo. Amō sawa'e ima'e ym te ame'ē ke ixo uwyr tī. Ima'e jaxer ai ame'ē ke namō ixo uwyr. ³ Pe, ima'e munde'ha katukwer namō ixo ame'ē pe pepandu:

—Se ewapyk. Se katu te — aja ipe. (Aja rahā, ame'ē sawa'e katu, aja pekwaha.)

Amō sawa'e pe anī. Ima'e ym te ame'ē pe pepandu:

—Anī, sa'e! Epu'am! Paite we ewapyk eho — aja ipe. (Aja rahā, ame'ē sawa'e katu ym, aja pekwaha.)

⁴ Aja rahā, amō koty koty sawa'e ta rehe pesak. Katu ym aja. Katu ym pehē py'a pe pekwa pekwa pexo. A'erehe amō riki katu. Amō katu ym. Aja pekwa pekwa pexo. Katu ym aja. (A'erehe juja katu te amō ta rehe pesak rahā, katu tiki.)

⁵ Ihē mu ta! Pehē rehe ihē apy'a katu ame'ē ta ke pehē! Pesarahā! Kome'ē wyw keruhū pe ima'e ym te ame'ē ta ixo. Amō amō rehe Tupā katu usak. Pe, a'eta riki juruja'r katu ehe. Ame'ē ta riki hury katu. Māte hū ima'e ke aja saka ame'ē. Pe, Tupā pandu: “Ihēma'e ta ke pehē. Ihē renda pe peho katu ta” aja ima'e ym te ame'ē ta pe pandu. Ame'ē ke ipy'a katu ehe ame'ē ta pe Tupā pandu katu tī:

—Ihē renda pe peho ta — aja ipy'a katu ehe ame'ē ta pe Tupā pandu katu tī.

⁶ Ima'e ym te ame'ē ta rehe Tupā katu usak. Pehē anī. Ima'e ym te ame'ē ta ke pemuhuxī riki. Katu ym aja. Pesarahā! Ima'ehū ame'ē ta riki pehē ke mupyrara riki. A'eta riki pehē ke kapitā ruwa koty hykīy raho. ⁷ A'eta riki her katu te ame'ē rehe juru ai. “Jesu kotyhar ta” ame'ē her rehe juru ai. “Jesu kotyhar ta” aja pehē pe Tupā pandu. Pehē rehe ame'ē her a'e moī, ame'ēja saka.

⁸ Je'ēha ke kapitā keruhū mondo, ame'ē rehe pehendu katu rahā, katu tiki. Ame'ē je'ēha Tupā je'ēha rehe ihī. Kuja: “Nde juehe nde erepy'a katu. Aja mā peja nde namō ixo ame'ē ta rehe epy'a katu tī.” ⁹ Pe, amō ta rehe pesak. Pe, amō amō pehē 'ar koty te we katuha aja pekwa pekwa pexo rahā, ma'e katu ym ame'ē ke pema'e. Soroka pe jō pesak, ame'ēja saka. Katu ym aja. Aja rahā: “Pehē katu ym. Tupā je'ēha rehe pehendu ym” aja pehē rehe har ame'ē je'ēha mujekwa. ¹⁰ Tupā je'ēha rehe amō hendu. (Heta pehī.) Pe, peteī je'ēha rehe hendu ym rahā, upa katu te je'ēha rehe hendu ym tī. Upa ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, aja tī. ¹¹ Pesarahā! Juja katu te Tupā je'ēha ke. Kuja tī. Tupā pandu:

“Amō kūjā rehe eka'u te'e ym. Amō sawa'e rehe eka'u te'e ym tī” aja pandu. (Ame'ē rehe pehendū katu ta me'ē te'e.)

Amō we tī:

“Amō ta ke ejukwa ym” aja Tupā pandu tī.

(Ame'ē rehe pehendū katu ta me'ē te'e tī. Upa katu te je'ēha rehe pehendū katu ta me'ē te'e. Upa juja katu te.) Amō kūjā rehe nde ereka'u te'e ym. Amō sawa'e rehe nde ereka'u te'e ym tī. Anī. Te'e amō ke nde erejukwa rahā, je'ēha rehe nde erehendū ym. Ma'e jaxer ame'ē ke nde erema'e. (Amō kūjā rehe nde ereka'u te'e tī, ame'ēja saka tī. Amō sawa'e rehe nde ereka'u te'e tī, ame'ēja saka tī.) A'erehe upa katu te Tupā je'ēha rehe nde erehendū ym tī. ¹² Kirisutu je'ēha rehe amō jurujar katu rahā, ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ngi a'e uhem katu, ame'ēja saka. (A'erehe ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke hijar.) Kirisutu je'ēha rupi amō ta ke Tupā mupyrara ta. Pehē rehe har ukwa ta tī. Katu my? Katu ym my? A'erehe je'ēha ke pemutambyk, aja pexo katu. Pexoha aja tī. Pemukatu tī. ¹³ Aja ym rahā, pehē rehe Tupā pyrara ym usak ta tī. Mupyrara rahā, pyrara ym usak ta tī. Amō ta rehe amō pyrara usak rahā, kyje ym ta a'e. Tupā mupyraraha ngi kyje ym ta. Tupā pyrara usak ta ehe tī, a'erehe kyje ym ta.

Jetehar Jesu rehe jurujar katu rahā, katu ame'ē ke ma'ema'e ta

¹⁴ Ihē mu ta! Pesarahā! Amō pandu:

—Tupā rehe ihē ajurujar katu — aja a'e.

Pe, Tupā putar aja a'e ma'ema'e ym rahā, katu ym. Aja jurujar katu rahā, a'e ke Tupā muhā ym ta. ¹⁵ Kuja saka ame'ē. Ko amō imu ta ixo my. Hendyr amō ta ixo nahā my. A'etama'e mundeha ke nixói. A'eta mi'u nixói te tī. ¹⁶ Pe, a'eta pe ma'e ke peme'ē ym te rahā, kuja katu ym pepandu:

—Mā peja pehē rehe Tupā usak katu. Mā peja nema'e mundeha Tupā muwyr katu. Mā peja pehē mi'u ke Tupā muwyr katu — aja pepandu.

Anī. Peme'ē ym te rahā, ame'ē panduha katu ym. Me'ē ym te ma'e ke, a'erehe katu ym. ¹⁷ Aja amō jurujar katuha tī. Tupā rehe amō jurujar katu jō. Pe, katu ame'ē ke ma'ema'e ym rahā, jurujar katuha riki katu ym. Te'e aja saka.

¹⁸ Pe, amō pandu ta my:

—Tupā rehe nde erejurujar katu. Ame'ē jō katu. Ihē anī. Ma'e katu ame'ē ke ihē ama'ema'e katu. Ame'ē jō katu tī — aja a'e pandu.

Aja rahā, ihē apandu ta ipe:

—Anī. Tupā rehe ihē ajurujar katu. A'erehe ma'e katu ame'ē ke ihē ama'ema'e katu tī. Aja ihē ajurujar katuha ke ihē

amujekwa ta. Myja nde erejurujar katuha ke nde eremujekwa ta my? Nde erema'eha katu ym rahā, marā ka ym nde eremujekwaha — aja apandu ta. (Ihē Tian.)

¹⁹ Peteihar jō Tupā, aja nde erekwa erexo. A'erehe nde ke Tupā muhā katu ta, aja nde erekwaha naī. Anī. Esarahā! Aja ājā ta ukwa katu tī. “Peteihar jō Tupā” aja ukwa katu tī. A'erehe a'eta kyje hū ingi. Ryrýi riki tī. (Anī. Ame'ē ta ke Tupā muhā ym te.) ²⁰ Mā! Nde ereka'u te'e nde ke! Ma'e ke nde erekwa tar katu my? Esarahā! Tupā rehe amō jurujar katu. Pe, a'e ma'ema'eha katu ym rahā, a'e jurujar katuha riki katu ym tī.

²¹ Esarahā! Amujekwa ta. Yman te Amarā ixo. Jande ramūi ke a'e. Myja katu te a'e my, aja Tupā ukwa. Kuja. A'e ma'eha namō Amarā mujekwa. Ita matyr, ame'ē 'ar pe ta'yr ke a'e mou rahā, Tupā pandu ame'ē ke rehe hendu katu, aja mujekwa Tupā pe. (Ta'yr rer Isak.) ²² Pesarahā! Tupā rehe a'e jurujar katu, a'erehe a'e ma'eha katu tī. Mokōi pehī. Jurujar katuha pehī. Amarā ma'eha pehī tī. A'e ma'eha katu ame'ē ke mujekwa katu. Kuja. Jetehar te ke Tupā rehe a'e jurujar katu, aja mujekwa katu ipe. ²³ Tupā je'ēha rehe panduha ihī. Ame'ē panduha aja uhyk katu. Kuja:

“Tupā pandu ame'ē ke rehe Amarā jurujar katu.

A'erehe Tupā pandu: ‘A'e katu te. Ma'e ka'u te'eha ma'eha nixói te ipe’ aja Amarā rehe har.” Aja Tupā je'ēha rehe panduha ihī.

Pe, Amarā pe Tupā pandu:

—Ihē rehe katu ame'ē ke nde — aja ipe.

²⁴ Pesarahā! Pekwa katu apo! Amō katu ame'ē ke ma'ema'e, a'erehe Tupā pandu: “Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe” aja riki. Jurujar katu ehe rahā jō, aja ym Tupā pandu.

²⁵ Aja Hambe a'e tī. Kūjā ka'u te'e ame'ē ke a'e. Ima'e ma'eha katu, a'erehe Tupā pandu: —A'e riki katu te. Ma'e ka'u te'eha ma'eha nixói te ipe — aja.

Kuja Hambe katu ame'ē ke ma'e. Jundéu awa tama'e je'ēha rahoha ta uhyk ehe rahā, hok pe a'eta ke kūjā muxe katu. (Pe, mukanim. A'erehe ame'ē ta ke Hambe rekoha pe har ta pyhyk ym.) Pe, a'eta oho rahā, amō awa rape rupi mujywyr mondo. ²⁶ Amō we ihē amujekwa ta. Awa'ā awa rehe ihī ym rahā, awa ke manō te'e. Aja Tupā rehe amō jurujar katu tipe. Pe, ma'eha katu ym rahā, manō te'e, ame'ēja saka. Jurujar katuha riki te'e aja saka.

3

Amō pandu ame'ē rehe har

¹ Ihē mu ta! Tupā je'ēha ke pehē johu pemu'e tar katu. Pehē johu mu'eha ta

aja ym rahā, katu tiki. Ma'erehe my? Kuja. Jande jamu'e, aja jama'ema'e my. Jama'ema'e ym rahā, jande ke Tupā mupyrara ta. Mu'e ym ame'ē ta 'ar koty te we jande ke mupyrara ta. Aja pekwa katu. A'erehe pehē johu pemu'e ym rahā, katu tiki. ² Jande jamu'e rahā, upa jande jajawy we. Ame'ē riki ma'e jaka'u te'eha jama'ema'eha ke. Amō pandu rahā, jawy ym te rahā, katu te ame'ē ke a'e. Juehe har a'e ukwa katu. ³ Pesarahā! Amujekwa ta. Tupaham pe kahwa āpūi ke jande japukwar. Ta'yri mi tupaham. Ame'ē pe amō amō koty jaraho. Aja jande rehe jamuhendu katu. Pe, jande jaho tar katu, ame'ē rupi jande ke raho.

⁴ Amō we amujekwa ta. Jarusu keruhū rehe har pekwa pekwa pexo tī. Tiha te hū ame'ē ke. Ywytu keruhū mujan katu tipe. Pe, ruwakiha ta'yri te mi ame'ē pe amō muruwak katu raho. Pe, oho tar katu, ame'ē rupi sawa'e muruwak raho. ⁵ Aja awa rembe tī. Jarusu keruhū ruwakiha ta'yri te mi, ame'ēja saka. Awa rembe ta'yri te mi tipe tī. Pe, ame'ē pe ma'e rehe har pandu pandu te hū.

Kupixa keruhū xirik hū oho oup, ame'ē ke rehe pekwa pekwa pexo tī. Tata ta'yri te mi ame'ē pe te'e amō upa katu te hapy indo. Upa katu te ukwāi. Ame'ēja saka jande rembe tī. Ta'yri te mi. Ame'ē pe ma'e ke japandu pandu hū. ⁶ Amō pandu ame'ē ke tata aja saka. Amō juru pe hembe ihī. Ame'ē pe je'ēha ke mutambyk ym riki. Tata aja saka upa mujaxer. A'erehe ixoha ke upa mujaxer. Mupyraraha renda ngi tata uhem, ame'ēja saka. Ame'ē namō jande jaxoha ke upa mujaxer.

⁷ Pesarahā! Upa ka'a rupi ixo ame'ē ke amō muhymba. Yman upa ame'ē ta ke mu-jarō ym. Ka'a rupi wata ame'ē ke muhymba. Ma'ewyra ta ke aja tī. Muhymba tī. Ipusu pe te'e wata ame'ē ke aja tī. Muhymba tī. Y rupi ixo ame'ē ta aja tī. Muhymba tī. Muja-rō ym tī. ⁸ Amō pandu ame'ē ke anī. Marā ka ym muja-rō ym ha, aja saka. Upa je'ēha ngā mutambyk ym. Marā ka ym kanīha ingi. Henem ahyha aja saka. Ahyha jukwa ta me'ē te'e, ame'ēja saka. Aja riki amō pandu ame'ē ke tī. ⁹ Jande pāi keruhū riki jandema'e sawa'e te. Japandu ipe:

—Ne jō riki katu te me'ē ke — aja japandu ipe tipe.

Pe, jande anam ta rehe jande riki juru ai hū. Katu ym aja. Ija katu te awa ta ke Tupā mujā tī. Tupā aja mujā tī. A'erehe ame'ē ta rehe juru ai hū rahā, (Tupā rehe juru ai tī, aja tī.) Katu ym aja. ¹⁰ Je'ēha katu ame'ē ke amō pandu katu. A'e riki panduha katu ym ame'ē ke pandu tī. Katu ym aja. Ihē mu ta! Aja me'ē mā peja ym pepandu. ¹¹ Pesarahā! Amō we amujekwa ta. Y te ke mundu

ngi muhem. Marā ka ym y he'ē ame'ē ke muhemiha ingi tī. Mokōihar muhem ym ta. ¹² Ihē mu ta! Pesarahā! Narāi'y ngi irimā uhem ym. Murukuja rymbo ngi narāi uhem ym tī. Y he'ē ame'ē ke mundu ngi muhem rahā, y te ke muhem ym tī. (Aja amō pandu me'ē ke tī. Katu ame'ē ke pandu rahā, mā peja katu ym ame'ē ke pandu ym tī.)

Ma'e ukwa katuha ke Tupā muwyr, ame'ē rehe har

¹³ (Pehē ngi har mu'eha ta ixo my?) Ame'ē ta ngi har ma'e ukwa katu ame'ē ke ixo my? Ixo rahā, ame'ē ke emujekwa katu amō ta pe. Ixoha katu rahā, ukwa katu ame'ē ke a'e, aja emujekwa katu. Ma'ema'eha katu rahā, ukwa katu ame'ē ke a'e, aja emujekwa tī. “Katu ihē jupe” aja ym ha namō emujekwa tī. Ma'ema'e katuha namō aja tī. Ukwa katuha ke emujekwa tī. ¹⁴ Pe, amō rehe pejty'y rahā, pehē riki pekwa katu ame'ē ta ke aja ym pehē juehe har pekwa pekwa pexo. Amō rehe parahy rahā, aja tī. Pekwa katu ame'ē ta ke, aja ym pehē juehe har pekwa pekwa pexo tī. Pehē juehe har jō pekwa pekwa pexo rahā, aja tī. Pekwa katu ame'ē ta ke, aja ym pehē juehe har pekwa pekwa pexo tī. Pekwa katu ame'ē ke aja pexo rahā, katu pehē jupe, aja ym pexo. Pekwa katu ame'ē ta ke aja pexo rahā, jete har te ke te'e aja ym pepandu tī. ¹⁵ Aja ukwaha ke ywa ngi uwyr ym. Tupā muwyr ym. Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta ukwaha aja riki. Ipy'a katu ym ame'ē ke ngi uhem. Ājā ta ukwa aja ame'ē. ¹⁶ Amō rehe amō jyty'y rahā, amō ta namō je'ē je'ē hū a'eta jupe. Upa mā'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ta tī. Juehe har jō ukwa ukwa ixo rahā, aja tī. Je'ē je'ē hū a'eta jupe tī. Upa ma'e katu ym ame'ē ke ma'e ta tī.

¹⁷ Ywa ngi ma'e ukwa katuha uwyr rahā, ame'ē amō koty. Tupā muwyr ame'ē ke rahā, amō koty. Kuja py riki. Ma'e jaxer ame'ē ke ipy'a pe ukwa ukwa ym ixo. Ukwa katu, a'erehe amō namō jumai ym aja a'e ixo. Parahy ym a'e ixo. Hury katu a'e ixo tī. Amō namō juehe katu a'e ixo tī. Amō ta rehe pyrara hū usak tī. Katu ame'ē ke jō ma'ema'e hū tī. Ima'ehū ame'ē ta rehe jō ipy'a ym tī. Juja katu te ngā rehe usak katu riki. Mokōi ukwaha aja ym a'e ixo tī. ¹⁸ Aja ukwa katuha namō amō ixo rahā, jumaiha ke mukatu oho. Aja rahā, hury katu a'eta juehe ixo.

4

Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta ma'ema'eha riki katu aja pepandu ym

¹ Apo amō koty apandu ta. Pejumai mai pehē juehe pexo. Peje'ē je'ē hū pehē jupe pexo tī. My ngi uhem my? Pehē py'a ngi uhem, ame'ēja saka. A'ep upa ma'e reputar

ame'ë ke pekwa pekwa pexo. ² Ma'e ke peputar hũ tipe. Marā ka ym pepyhykiha. A'erehe amō ta ke pejukwa tar katu. Aja me'ë pepyhyk tar katu ma'e ke. Ma'e ke rehe katu pesak tipe. Marā ka ym pehēma'e wan ta. A'erehe amō ta namō pejumai mai. Peje'ë je'ë hũ inamō tĩ. Aja pepyhyk ta tipe. Katu ym aja. Peputar ame'ë ke Tupā namō pepandu ym. A'erehe ame'ë ke nixói pehē pe. ³ Tupā namō pepandu rahā, pehē juehe har jō pekwa pekwa pexo. Kuja. Pejumuhuryha jō Tupā namō pepandu tipe. A'erehe muwyr ym pehē pe.

⁴ Pehē riki Tupā ke pehijar peho ame'ë ta aja saka! “Tupā rehe ipy'a ym ame'ë ta ma'ema'eha riki katu” aja pandu rahā, Tupā ruwajan ke a'e, aja pekwa katu. “Tupā rehe ipy'a ym ame'ë ta ma'ema'eha riki katu” aja pandu tar katu rahā, Tupā ruwajan wan ta a'e tĩ. Aja huwajan ta rahā, Tupā ke hijar ame'ë ta ke. Katu ym aja. ⁵ Tupā je'ëha rehe panduha ihĩ. Ame'ë riki jete har te ke aja pekwa katu. Kuja ihĩ:

“Tā ke jande py'a rehe Tupā moĩ. Tupā kotyhar ta ke jande aja a'e putar katu te.

A'erehe Tupā ke jahijar rahā, jande rehe Tupā'a jyty'ym a'e” aja panduha ihĩ.

⁶ Amō we tĩ. Tupā je'ëha rehe kuja panduha ihĩ tĩ:

“Katu ame'ë ke ihē. Tupā ke aputar ym' aja pandu ame'ë ke Tupā putar ym tĩ.

'Katu ame'ë ke ihē' aja ym ixo ame'ë ke rehe Tupā hury katu tĩ” aja panduha ihĩ.

Aja rahā, i'ar koty te we pehē rehe Tupā ipy'a katu.

“Katu ame'ë ke jande” aja ym pexo

⁷ Pehē rehe Tupā ipy'a katu, a'erehe Tupā rehe pehendu katu. Satana rehe anĩ. (Ājā ramūi a'e.) Pehendu ym ehe. Aja rahā, a'e atu oho ta pehē ngi, ame'ëja saka. ⁸ Ka'u te'e me'ë ta! Pehē pe ihē apandu katu! Ma'e peka'u te'eha ke pema'e ym. Pehē py'a pe mokōi pekwaha namō pexo ame'ë ta! Pehē pe apandu katu tĩ! Mā peja pehē py'a ke Tupā juhyk katu. (Aja mokōi pekwaha aja ym pexo.) Aja rahā, Tupā rake pehyk peho, ame'ëja saka pexo. Aja rahā, pehē rake a'e riki uhyk ta uwyr tĩ, ame'ëja saka tĩ. ⁹ Ma'e peka'u te'eha ke pema'e rahā, pepyai pexo. Pejixi'u tĩ. Pepuka puka hũ ame'ë ke pehijar tĩ. Pe, pejixi'u pexo. Pehē ruryha ke pehijar tĩ. Pe, pepyai pexo. (Aja Tupā koty pehē py'a pemuruwak tĩ, aja pemujekwa.) ¹⁰ “Katu ame'ë ke jande” aja ym pexo. Aja Tupā ruwa koty pexo katu, ame'ëja saka. Aja rahā: “Pehē katu” aja a'e pandu ta. (Pehē py'a upa juhyk rahā, aja me'ë pehē rehe har a'e pandu ta.)

Pehē mu rehe pehē juru ai ym

¹¹ Ihē mu ta! Pehē pe apandu katu! Ma'e jaxer ame'ë ke pepandu ym pehē jupe pexo. Imu rehe har ma'e jaxer ame'ë ke amō pandu rahā, Tupā je'ëha riki katu ym, aja a'e pandu. Tupā je'ëha riki jaxer aja a'e ukwa tĩ. (Ma'erehe my? “Amō rehe juru ai ym” aja Tupā je'ëha rehe panduha ihĩ. A'erehe amō rehe juru ai rahā, Tupā je'ëha 'ar koty te we ukwa katu, aja ukwaha naĩ. A'erehe Tupā je'ëha jaxer aja ukwaha naĩ.) Tupā je'ëha riki jaxer aja nde erekwa rahā, je'ëha rehe nde erehendu ym apo 'y. Aja rahā Tupā je'ëha riki jaxer aja nde erekwa ame'ë ke nde. Katu ym aja. ¹² Myja awa ixo katu my, ame'ë je'ëha ke Tupā jō me'ë katu. A'e riki awa ke mupyrara katu tĩ. A'e jō riki awa ke muhā katu tĩ. A'e jō riki awa ke mupyraraha renda pe mondo katu ta tĩ. Tupā aja nde tĩ, aja nde erekwaha nde jupe. Katu ym aja. A'erehe: “Ihē mu riki jaxer” aja epandu ym.

Tupā putar ame'ë ke ema'ema'e katu

¹³ Yman rahā pexo ame'ë ke rehe har pandu me'ë ta! Ko pehē pe ihē apandu ta apo 'y. Pepandu:

—Koĩ amō ok ta pe jaho ta. Koĩ har pewe nahā my? Ukwā ym awa. A'ep jahyk rahā, heta jahy jamukanim ta. Pe, jama'ema'e katu ta a'ep. Aja tamatarer hũ japyhyk ta — aja pepandu.

¹⁴ Koĩ se pexo ta my? Ame'ë ke pekwa ym te. Pexoha riki ywy takāxīha ta'yr mi, ame'ëja saka. Takāxīha ta'yr mi ihĩ. Pe, pahar ywytu mukanim raho. Aja pexoha tĩ. Ko pexo. Pe, pahar pema'ō ta my. ¹⁵ A'erehe kuja pepandu rahā, katu tiki:

—Jandema'e sawa'e te putar aja jaxoha katu ta. Pe, ma'e ke jama'ema'e katu ta my. Anĩ rahā, a'e putar rahā, amō koty jama'ema'e katu ta my — aja pepandu rahā, katu tiki.

¹⁶ “Jandema'e sawa'e te putar rahā” aja ym pepandu rahā, kuja pepanduha. “Jande katu te jande” aja pehē juehe har pekwaha pehē jupe. Katu ym aja. “Jande atu jama'ema'e katu ta” aja pepandu. Ame'ë katu ym tĩ. ¹⁷ (A'erehe pesak katu pexo!) Ukwā katu awa apo 'y. A'erehe myja ma'ema'e katu rahā, katu tiki. Ame'ë ke ukwa katu tipe. Pe, aja ma'ema'e ym rahā, ma'e ka'u te'eha ke ma'e ame'ë ke a'e.

5

Ima'ehũ ame'ë ta rehe har

¹ Ima'ehũ ame'ë ta! Apo pehē pe ihē apandu ta! Pehendu katurahā! Pyraraha ke pehē rehe uhyk ta. A'erehe pejixi'u hũ pexo. Pehē peahem hũ pexo tĩ. ² Awa mi'u pyta rahā, inem ta oho ipe. Ame'ëja saka pema'e tĩ. Kanim ta tĩ. Ima'e mundeha ke hyru pe mou rahā, tarawe upa u'u. Ame'ëja saka pehēma'e mundeha ke tĩ. Pehē pemou

hũ, ame'ẽ ke upa jaxer ta oho tĩ. ³ Tamatarer itatawa ke te'e mujã, ame'ẽ ke pematyr hũ tĩ. Itatuwyr ke te'e mujã, ame'ẽ ke aja tĩ. Pematyr hũ tĩ. Pete'e pemou hũ. A'erehe ipuxi hũ, ame'ẽja saka. Jaxer riki. Ipuxi hũ, a'erehe kuja mujekwa ngã pe. (Pekyty'ym aja mujekwa. Ima'e ym te ame'ẽ ta rehe pekyty'ym, aja pemujekwa. Katu ym aja.) Pematyr tar katu te hũ. Ame'ẽ ke pehẽ ke mujaxer ta. Ipuxi aja pehẽ ke mujaxer ta tĩ. Pyrara hũ pexo ta. 'Ar rehe angaha uhyk rahã, aja ta pehẽ.

⁴ Pehẽma'e kupixa pe amõ ta paraky ixo. Ame'ẽ ta pe pemuhepy ym riki. A'eta je'ẽ je'ẽ hũ. Mã peja pehendurahã! Pehẽma'e kupixa pe har ke amõ ta matyr. Ame'ẽ ta pe pemuhepy ym, a'erehe a'eta je'ẽ hũ tĩ. Ame'ẽ ke Tupã, jandema'e sawa'e te hendu. Pyrãtã te hũ ame'ẽ ke a'e. A'e riki kupixa jar ke mupyrara ta.

⁵ Kome'ẽ ywy pe pexo rahã, upa katu te ma'e ke namõ pexo. Nixõi ha aja ym pehẽ pe. Pehẽ ruryha namõ jõ pexo. U'u ta ame'ẽ wan tapi'iruhu ke ijar jukwa. Ixa te ame'ẽ ke jukwa. Aja pehẽ tĩ. Pehẽ ruryha namõ jõ pexo rahã, pehẽ ka peho pexo, ame'ẽja saka. Arahã pehẽ ke Tupã mupyrara ta. Jukwa ta pehẽ ke, ame'ẽja saka tĩ. ⁶ Ma'e jaxer ame'ẽ ke amõ ma'ema'e ym. Pe, ehe har pepandu te'e. Ngãma'e kapitã pe pepandu: "Katu ym ame'ẽ ke" aja pepandu te'e. Pe, a'e ke ngã jukwa. Ame'ẽ ke pehẽ pe je'ẽha mujiwyr ym. Hendu te'e. Aja te'e jukwa. (Pe, ima'e ke pepyhyk peraho. Katu ym te aja.)

Jandema'e sawa'e te uwyrriha rehe peharõ katu pexo

⁷ Ihẽ mu ta! Pehẽ pe ihẽ apandu katu. (Ima'ehũ ame'ẽ ta ke jandema'e sawa'e te mupyrara ta kũ.) A'erehe a'e uwyrriha rehe peharõ katu pexo. Kupixa pe har tyarõ, ame'ẽ ke kupixa jar harõ hũ ixo. Ma'eywa katu ame'ẽ ke rehe harõ hũ ixo. Upa ma'e ke jyty m rahã, aman ke a'e harõ ixo. Aman muhury ta ipe. Ame'ẽ ke harõ hũ ixo. ⁸ Aja pehẽ tĩ. Peharõ katu pexo. Jandema'e sawa'e te uwyr Tate. Ame'ẽ rehe peharõ katu te pexo rĩ.

⁹ Ihẽ mu ta! Mã peja peje'ẽ je'ẽ ym pehẽ jupe pexo! Aja pexo rahã, pehẽ ke Tupã mupyrara ym ta. Mupyrara ame'ẽ ke kotete ixo, ame'ẽja saka. Pahar a'e uwyr ta, aja a'e ixo. Mupyrara ta ngã ke a'e. ¹⁰ Ihẽ mu ta! Pehendu katurahã! Jandema'e sawa'e te je'ẽha rupi je'ẽha pandu ame'ẽ ta pandu pandu. Ymanihar je'ẽha pandu ame'ẽ ta ke. A'eta rehe har pekwa pekwa pexo. A'eta ke amõ mupyrara rahã, a'eta py'ahu te'e hendu. Tupã rehe jurujar katuha ke hijar ym. Ame'ẽ ta aja pehẽ tĩ. Pehẽ py'ahu te'e pehendu tĩ. ¹¹ A'eta py'ahu te'e hendu, aja Tupã pyrara usak a'eta rehe aja mujekwa

a'eta pe. Ipy'a katu ehe tĩ, aja mujekwa ipe tĩ. A'erehe ame'ẽ ta hury katu ame'ẽ ta ke, aja japandu. Ymanihar Jo pyraraha rehe har pekwa katu. Ipy'ahu te'e hendu a'e tĩ. Tupã rehe jurujar katuha ke hijar ym a'e tĩ. Pe, upa rahã, pyrara Tupã usak ehe, aja mujekwa ipe. Ipy'a katu ehe tĩ, aja mujekwa ipe tĩ. A'erehe upa ma'e ke jandema'e sawa'e te me'ẽ me'ẽ ipe.

¹² Ihẽ mu ta! "Jande jama'e katu ta" aja pemanga katu rahã, ame'ẽ ke pema'ema'e katu. Amõ we pepandu ym:

"Jete atu te ihẽ apandu aja Tupã ukwa tĩ" aja pepandu ym pehẽ.

(Aja pepandu rahã, pema'ema'e katu ta, aja pemujekwa tar katu. Anĩ. Aja pepandu ym.) "Ywa ke mujã ame'ẽ ke ukwa katu" aja pepandu ym tĩ.

(Aja pepandu rahã, pema'ema'e katu ta, aja pemujekwa tar katu. Anĩ. Aja pepandu ym tĩ.)

"Kome'ẽ ywy keruhũ mujã ame'ẽ ke ukwa katu" aja pepandu ym tĩ.

(Aja pepandu rahã, pema'ema'e katu ta, aja pemujekwa tar katu. Anĩ. Aja pepandu ym tĩ.)

Upa ma'e ke rehe har aja ym pepandu tĩ. "Anĩ" aja pepandu rahã, amõ koty pema'ema'e ym. "Jete" aja pepandu rahã, amõ koty pema'ema'e ym tĩ. Je'ẽha pemu-tambyk rahã, pehẽ ke Tupã mupyrara ym ta.

Tupã namõ pepandu pandu

¹³ Pehẽ ngi har amõ pyrara ixo rahã, mã peja ame'ẽ rehe har Tupã namõ a'e pandu pandu katu. Amõ hury katu ixo my? Mã peja Tupã rehe har a'e jyngar katu.

—Ne jõ riki katu te me'ẽ ke — aja jyngar jyngar.

¹⁴ Ahy ixo ame'ẽ ke pehĩ my? Tamũi ta ke a'e muj'ar rahã, katu tiki. Jurujar katu ame'ẽ tama'e kapitã ta ke tamũi ta. Pe, ahy ixo ame'ẽ ke rehe har Tupã namõ tamũi ta pandu pandu ta. Jandema'e sawa'e te je'ẽha rupi ma'e ka rykwer ke a'eta kytyk ehe. Ipykã pyter pe kytyk. ¹⁵ Aja Tupã namõ a'eta pandu pandu. Pe, Tupã mukatu ta, ame'ẽ rehe a'eta jurujar katu rahã, ahy ixo ame'ẽ ke manõ ym ta. A'e ke Tupã mukatu ta. Ma'e ka'u te'eha ke ahy ixo ame'ẽ ke ma'ema'e. Ame'ẽ ke ipy'a ngi Tupã juhyk ta. Ipy'a jywyr ta ehe. ¹⁶ Tupã namõ pepandu pandu rahã, ahy ixo ame'ẽ ke a'e mukatu ta. A'erehe ma'e peka'u te'eha ke pema'e rahã, ame'ẽ ke pepandu pandu katu pehẽ jupe. Pemukatu pehẽ juehe. Tupã namõ pepandu pandu katu pehẽ juehe har. Aja rahã, pehẽ ahy pexo rahã, pehẽ ke Tupã mukatu ta. Tupã rehe ipy'a ke amõ moĩ moĩ katu. A'e riki Tupã namõ pandu pandu rahã, ame'ẽ panduha aja Tupã ma'e katu ta kũ.

¹⁷ Jande aja Eri tĩ. Awa te'e a'e tĩ. Ymani-har Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke a'e. Tupã namõ a'e pandu hũ:

—Aman ke emungyr ym — aja ipe.

Pe, aman ukyr ym te riki. Heta hũ jahy kanim rahã, aman ukyr ym te. Kuja, kwaren ta i ndói (42) jahy hetaha kanim rahã, aman ukyr ym te. ¹⁸ Pe, Tupã namõ a'e pandu tĩ. “Aman emungyr” aja pandu. Pe, aman ukyr tĩ. Pe, upa ma'eywa hury tĩ. (A'erehe Eri aja pehẽ tĩ. Tupã namõ pepandu pandu tĩ.)

¹⁹ Ihẽ mu ta! Pehendu katurahã! Pehẽ ngi har amõ ixo. Tupã je'ẽha jetehar te rehe hendu ym. Anĩ. Hajar oho. Pe, hendu ym ame'ẽ pe amõ pandu: “Tupã koty nde py'a emuruwak tĩ” aja ipe. A'erehe, Tupã koty ipy'a ke muruwak tĩ. ²⁰ Aja rahã, manõha ngi jo'ok, ame'ẽja saka. Ame'ẽ rehe Tupã ipy'a jywyr. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e. Mãte hũ ame'ẽ. Tupã ipy'a jywyr ehe. A'erehe manõha ngi jo'ok, ame'ẽja saka.

Upa.

Petu mupinim me'e ke Peteĩhar ke

Petu kome'e paper ke mupinim. Jerusarẽ ok ta pe Jesu kotyhar ta ixo. Ame'e tama'e kapitã a'e tĩ.

Jesu rehe amõ amõ jundêu awa ta jurujar katu. Ame'e ta amõ amõ ok ta pe ixo. Amõ awa tama'e ywy pe ame'e ok ta ihĩ. Ame'e ta pe kome'e paper pinim ke mondo. Ame'e ta pyrara hũ ixo. Hok ngĩ ame'e ta ke Tupã rehe ipy'a ym ame'e ta mujan mondo. A'erehe amõ amõ ywy rehe usak te'e aja ixo. A'erehe pyrara hũ ixo.

Ame'e ta py'a ke Petu mātã tar katu. "Pepyrara hũ pexo rahã, Tupã rehe pehẽ py'a pemapyk katu te we rĩ. Aja rahã, ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehijar katu te we rĩ" aja Petu mu'e.

Pepyrara hũ pexo tipe, anĩ, pehẽ rury katu te we pexo rĩ

¹ Ko pehẽ pe paper pinim ihẽ amondo axo. Ihẽ Petu. Jesu Kirisutu pandu ihẽ pe:

—Myrandu katu epandu eho — aja ihẽ pe. Ame'e ihẽ.

Pehẽ riki Tupã kotyhar ta ke. A'erehe pehẽ rok ngĩ pehẽ ke amõ ta mujan mondo. A'erehe amõ amõ ywy pe pehãĩ peho ame'e ta ke pehẽ. A'erehe pō ywy pe har ta ke pehẽ. Amõ ngara ywy pe har ta ke pehẽ tĩ. Amõ kapando ywy pe har ta ke pehẽ tĩ. Amõ asia ywy pe har ta ke pehẽ tĩ. Amõ mbiti ywy pe har ta ke pehẽ tĩ. Upa pehẽ pe paper pinim ihẽ amondo axo.

² Tupã riki jande pái keruhũ. Kome'e ywy keruhũ pe har ta ngĩ har pehẽ ke a'e jo'ok. "Ithẽma'e ke pehẽ" aja a'e putar. Aja rahã l'ã pandu:

—A'eta riki nema'e ta ke — aja Tupã pe.

Aja rahã, Jesu Kirisutu rehe pehendũ katu. Pe, huwy pe pehẽ py'a ke Tupã juhyk katu. Ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehẽ py'a ngĩ a'e juhyk.

Mã peja pehẽ rehe a'e ipy'a katu te hũ. Mã peja pehẽ py'a ke a'e muhury katu te tĩ.

Tupã namõ jande jaxo ta

³ Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te pái ke Tupã. Mã peja japandu ipe:

—Ne jō riki katu te ame'e ke — aja ipe.

Jande rehe a'e pyrara te hũ usak, a'erehe jande pe ixoha pyahu ke a'e me'e. Jesu Kirisutu ke a'e mukwera katu muhem, a'erehe ame'e ixoha pyahu ke jande pe a'e me'e. A'erehe jande ruhãha angaha ke rehe jaharõ katu jaxo. Aja jaxo katu apo 'y. ⁴ A'erehe ma'e ke japyhyk ta. Ame'e ke rehe jaharõ katu jaxo tĩ. Ixotyhar ta pe ma'e ke Tupã me'e hũ ta. Ame'e rehe jaharõ katu jaxo. Ywa pe ame'e ke a'e moĩ katu

rĩ. Pehẽma'e a'e moĩ katu rĩ. A'ep ijuk ym te ta. Inem ym te ta tĩ. Kanim ym te ta tĩ. ⁵ Pehẽma'e ke ame'e. Tupã rehe pejurujar katu, a'erehe pyrãtãha namõ pehẽ rehe a'e usak usak katu. Pehẽ ruhãha angaha ke rehe peharõ pexo rahã, pehẽ rehe a'e usak usak katu ixo. 'Ar rehe angaha uhyk rahã, pehẽ ruhãha ke a'e me'e ta. 'Ar rehe angaha uhyk, ame'e ke rehe jō a'e harõ ixo. Uhyk rahã, a'e me'e ta pehẽ pe.

⁶ Pehẽ ruhãha angaha uhyk ta kũ, a'erehe pehẽ rury katu pexo. Pehẽ pepyai we rĩ. Pepyrara we pexo, a'erehe pepyai we rĩ. ⁷ Pehẽ pepyrara rahã, Tupã pandu: "Mã peja" aja. Aja rahã, kuja a'e ukwa katu ta. Pejuruar katu ehe, ame'e riki jetechar te ke my? Ame'e ke a'e manga ta. Ukwa ta tĩ. Itatawa aja tĩ. Tata pe amõ moĩ. Aja katu te my? Ame'e ke amõ manga ta. Ukwa ta. Aja Tupã rehe pejurujar katuha tĩ. A'e manga ta tĩ. Ame'e riki itatawa 'ar koty te we katuha. A'erehe pejurujar katuha riki jetechar te ke my, ame'e ke Tupã ukwa ta me'e te'e. Jetechar rahã, pejurujar katu te ta. Aja rahã, Jesu Kirisutu jwyw rahã: "Pehẽ riki katu te me'e ke" aja Tupã pandu ta. ⁸ Pehẽ pesak ym ehe rĩ. Pe'py'a katu ehe pexo. Apo pesak ym ehe pexo rĩ. Pejuruar katu ehe. Pe, pehẽ rury katu te pehẽ. Marã ka ym pehẽ rury katuha rehe har amõ panduha. Ywa pe har ta hury katuha aja pehẽ tĩ. ⁹ Pejuruar katu ehe, a'erehe ma'e ke Tupã me'e pehẽ pe. Pehẽ ruhãha ke me'e pehẽ pe. A'erehe pehẽ rury katu te pehẽ.

¹⁰ Ame'e pehẽ ruhãha rehe har ymanihar Tupã je'ẽha pandu ame'e ta ukwa tar katu. Tupã je'ẽha rehe a'eta usak usak hũ tipe. Pe, pehẽ rehe Tupã usak katu ta, ame'e rehe har yman a'eta pandu katu. Uhyk ym rahã we a'eta pandu katu. ¹¹ Myja rahã ame'e uhyk ta my? Ame'e ke a'eta ukwa tipe. Myja uhyk ta my? Ame'e ke a'eta ukwa tipe tĩ. Tupã'a ke Kirisutu muwyr. A'e riki a'eta py'a rehe ihĩ katu. A'e riki ma'e ke mujekwa ngã pe.

Kuja mujekwa. Kirisutu ke amõ ta mupyrara hũ ta. Uhyk ym rahã we a'e mujekwa. Upa mupyrara rahã, katuha renda pe Kirisutu oho ta. Ame'e ke Tupã'a mujekwa tĩ. ¹² Jetechar te ke Tupã je'ẽha pandu ame'e ta pandu. Ame'e ke pehendũ apo 'y. Yman ame'e jetechar te ke a'eta pandu rahã, kuja ame'e ta pe Tupã mujekwa. A'eta pandu ame'e ke a'eta ixo rahã, uhyk ym we rĩ. Pehẽ pe ame'e uhyk katu apo 'y. Ame'e jetechar te ke myrandu katu pandu ame'e ta pandu pehẽ pe apo 'y. I'ã ke ywa ngĩ Tupã muwyr. Ima'e pyrãtãha namõ myrandu katu pandu ame'e ta pandu katu. Ame'e myrandu katu ke Tupã je'ẽha rahoha ta ukwa tar katu tipe.

Tupã aja katu te pexo tĩ

¹³ Peta kŷ, aja pexo. Aja rahā, Tupā rehe pehendu katu ta. Pehē pepyhyi ym aja pexo. Jesu Kirisutu jywyw rahā, ma'e ke pehē pe Tupā me'ē ta. Ame'ē rehe peharō katu te pexo. Pemukanim ym ame'ē ke. ¹⁴ Tupā rehe pehendu katu. Ehe har pekwa ym rahā, upa ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e. Aja yman pexo ai te'e aja ym pexo apo 'y. ¹⁵ Kuja katu. Ma'e ka'u te'eha ke nixoi te Tupā pe. Aja pexo ti. Aja rahā, ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehijar ta. A'e riki pehē pe pandu:

—Mā peja Kirisutu rehe pejuruar katu. Aja rahā, ihēma'e wan ta — aja.

¹⁶ Tupā je'ēha rehe ima'e panduha ihī ti:

—Ihē riki katu te. Ma'e aka'u te'eha ama'eha ke nixoi te ihē pe. A'erehe ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehijar — aja panduha ihī.

Aja rahā, Tupā aja pehē ti. Katu te pehē ti.

¹⁷ Tupā namō pepandu pandu rahā: “Papa, jande pāi keruhū” aja pepandu ipe. Upa katu te awa ta rehe har a'e ukwa ta. Juja katu te aja a'e ukwa katu ta. Myja me'ē ngā ma'ema'e my? Ame'ē ke a'e ukwa ta. Katu te aja ma'ema'e rahā, ma'e ke Tupā me'ē hū ta ipe. Ta'yr mi amō ma'ema'e rahā, ta'yr mi Tupā me'ē ta ipe ti. A'erehe kome'ē ywy keruhū pe pexo rahā, tapijar te'e we pehē py'a pemoi moi katu ehe, Tupā rehe. ¹⁸ Pehē ramūi ta ixoha ke pehē pe a'eta mujekwa. Jaxer ame'ē ke ame'ē. Ame'ē ngi pehē ke Tupā muruwak. Ame'ē ke rehe a'e muhepy, ame'ēja saka. Myja a'e muhepy, ame'ē ke pekwa katu. Muhepyha kanim ame'ē pe a'e muhepy ym. Itatawa riki muhepyha kanim te'e riki. Itatuwyw aja ti. Kanim ti. Ame'ē ita aja ame'ē pe a'e muhepy ym riki.

¹⁹ Kuja a'e muhepy. Kirisutu manō rahā, huwy ke uhem. Muhepy hū ame'ēja saka ame'ē. Ame'ē pe pexoha muruwakiha ke rehe Kirisutu muhepy. Kirisutu riki arapuharan ra'yr aja saka. Arapuharan ra'yr jaxer ym te, ame'ē ke aja saka. Ipirer pinim ym te ame'ē ke aja saka ti. (Aja rahā, Kirisutu pe ma'e ka'u te'eha ma'eha nixoi te. Katu te ame'ē ke a'e aja mujekwa.) ²⁰ Yman kome'ē ywy keruhū nixoi te rahā, Kirisutu pe Tupā pandu:

—Ngā ruhāha muhepyha ke rehe nde ere-manō ta — aja.

Pe, 'ar rehe angaha uhyk tate rahā, a'e ke Tupā mujesak ta ngā pe. Arahā, pehē ke a'e muhā katu te ta. ²¹ A'e uwyw, a'erehe Tupā rehe pejuruar katu. A'e ke Tupā mukwera katu muhem. Pe, hake a'e wapyk ti. (Aja rahā: “Katu te ame'ē ke a'e” aja mujekwa.) A'erehe Tupā rehe pejuruar katu. Inamō pexo ta, ame'ē ke rehe peharō pexo.

²² Jete har te ke rehe pehendu katu, a'erehe pehē py'a ke pejuhyk apo 'y, aja pexo katu 'y. A'erehe amō jururaj katu,

ame'ē ta rehe pepy'a katu ti. Jete har rupi pepy'a katu a'eta rehe. Mā peja pepy'a katu te pehē juehe pexo. ²³ Tupā je'ēha riki aja te'e ta ixo. Uhāha ke pehē pe me'ē, ame'ēja saka ame'ē. Ame'ē ke rehe pejuruar katu, a'erehe pexoha pyahu ame'ē ke namō pexo katu. Ta'yr ta riki pehē ti. Pehē pāi uhā te hū ame'ē ke a'e. Ame'ē ra'yr ta pehē. Manō ym te ta a'e. ²⁴ Pehē anī. Kuja Tupā je'ēha rehe amō mupinim:

“Upa awa ta kupi'i aja saka.

A'e katu te ha riki kupi'i'a aja saka. Kupi'i manō te'e a'e.

I'a aja ti. Ijuk ti. (Aja pahar awa ta manō ta ti.)

²⁵ Tupā je'ēha anī. Jandema'e sawa'e te je'ēha aja te'e ta ixo” aja amō mupinim.

Ame'ē je'ēha ke pehē pe amō muwyw. Myrandu katu ke pehē pe pandu rahā, ame'ē ke muwyw.

2

Tupā kotyhar ta riki ok ke aja saka

¹ Apo upa peka'u te'eha ke pema'ema'e ym. Te'e pepandu ym. Pehē mokōi pekwaaha aja ym pexo. Amō ta rehe pejyty'ŷ'ym. Amō ta rehe pehē juru ai ym. ² Ta'yn ta u'ar ramō, ame'ēja pexo katu. A'eta kamby te'e juhēi. Aja mā peja Tupā je'ēha ke peputar katu ti. (Kamby juhēi, ame'ēja saka ti.) Aja rahā, pahar tiha oho. Aja rahā, Tupā rehe har pekwa katu te ta. Aja rahā, Tupā putar aja pexo katu ta. ³ Jete. Tupā je'ēha rehe panduha ihī: “Pehē rehe jandema'e sawa'e te ipy'a katu. Ame'ē ke pekwa katu” aja panduha ihī. (A'erehe upa ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e ym.)

⁴ Jandema'e sawa'e te koty pejur! (Uhā te hū ame'ē ke a'e.) A'e riki ita aja saka. Ame'ē ita jaxer ke te'e, aja ngā ukwaaha naī. Anī. “Katu te ame'ē ke a'e” aja Tupā pandu. “Thē aputar ame'ē ke a'e” aja a'e pandu ti. ⁵ Pehē riki ita ta aja saka ti. Jande jaxoha pyahu aja jaxo ti. Pejur. Pehē ke te'e ok ke Tupā mujā ame'ēja saka. Ame'ē rehe I'a ihī katu ta. A'ep Tupāma'e pa'i ta aja saka pema'ema'e ta. Pa'i ta katu te ame'ēja saka. Jesu kotyhar ta ke pehē. A'erehe ma'e ke Tupā pe peme'ē te'e. Ame'ē rehe Tupā hury katu. Pehē pe Tupā'a mujekwa ame'ē ke peme'ē te'e ipe. ⁶ Kuja Tupā je'ēha rehe amō mupinim. Tupā pandu:

“Ita katu te ame'ē ke ihē ajo'ok. Ame'ē ke Siā ok ta pe ita ok pyter ke aja amupu'am ta.

Amō jururaj katu ehe rahā, a'e huxi ym te ta” aja Tupā pandu. Aja amō mupinim. (Kirisutu riki ame'ē ita katu te ame'ēja saka. “Siā” aja pandu rahā: “Ywa pe har Jerusarē ok ta ke” aja mujekwa.)

⁷ Jete har te. Pejuru jar katu ehe ame'e ta ke pehẽ. A'erehe ame'e ita riki katu te aja pekwa katu. Juru jar ym ehe ame'e ta amõ koty ukwaha. Kuja ta:

"Ita ok mujãha pandu: 'Kome'e ita jaxer. Japutar ym' aja riki.

Anĩ. Ame'e ke ita ok pyter ke amõ mupu'am. Katu te ame'e ita ke" aja amõ mu'am. (Kirisutu riki ame'e ita ame'eja saka.)

⁸ Pe, kuja Tupã je'e ha rehe panduha ihĩ tĩ: "Kome'e ita rehe amõ ta tukwa tukwa ta.

Ita rehe amõ ta tukwa, a'erehe u'ar ta" aja panduha ihĩ tĩ.

Tupã je'e ha rehe a'eta juru jar ym, a'erehe ita rehe a'eta tukwa tukwa aja saka. Aja Tupã putar. (Aja rahã, Kirisutu ke a'eta putar ym. Juru jar ym rahã, u'ar u'ar, aja saka. Aja rahã, mupyraraha renda pe oho ta, aja riki.)

⁹ Kome'e ywy keruhũ pe har ta ngi har pehẽ pe Tupã pandu:

—Ihẽ koty pejur. Ihẽma'e wan ta — aja.

Sawa'e tema'e pa'i ta ke pehẽ tĩ. Jesuma'e ke. Awa ta katu te ame'e ta ke pehẽ tĩ. Ixoty har ta ke pehẽ tĩ. Aja rahã, Tupã ma'ema'eha katu te ame'e rehe har pepandu katu ta me'e te'e. Pe, pytuniha aja me'e pe pexo rahã, a'e pandu:

—Ihẽma'e weraha pe pejur. Hendy hũ. Katu te riki — aja pehẽ pe.

(Aja rahã, ma'e ka'u te'e ha ke ma'ema'e, ame'e ta ngi pehẽ ke a'e mutyryk. Ixoty mutyryk. Ixoty har ta ke pehẽ apo 'y.) ¹⁰ Yman ixoty har ta ke aja ym pehẽ. Apo Tupã koty har ta ke pehẽ 'y. Awa ta rehe Tupã pyrara usak, ame'e ke yman pekwa ym. Apo pehẽ rehe a'e pyrara usak ame'e ta ke pehẽ 'y.

Tupãma'e miasu ta riki pehẽ, a'erehe katu pexoha aja pexo

¹¹ Ihẽ rehe katu ame'e ta ke pehẽ! Pehẽ riki kome'e ywy keruhũ pe har ta aja ym pehẽ. (Ywa pe har ta ke pehẽ, aja pexo.) A'erehe kome'e ywy keruhũ peesak te'e pexo ame'e ta ke pehẽ. A'erehe pehẽ pe ihẽ apandu katu. Yman pexo ai te'e aja ym pexo apo 'y. Pexoha pyahu aja pexo apo 'y. Ame'e mokõi pekwa ha namõ pexo rahã, katu ym. ¹² Tupã rehe hendu ym ame'e ta namõ pexo rahã, mã peja pexo katu. Pe, pehẽ rehe har a'eta pandu my:

—Ma'e ka'u te'e ha ke a'eta ma'ema'e hũ — aja Tupã rehe hendu ym ame'e ta pandu naĩ.

Aja pandu naĩ. Pe, katu pexoha, aja a'eta ukwa katu. A'erehe Tupã koty ipy'a ke a'eta muruwak rahã, a'eta pandu ta:

—Ne jõ riki katu te ame'e ke — aja Tupã pe a'eta pandu ta.

¹³ Kome'e ywy pe kapitã keruhũ ta ixo. Upa ame'e ta rehe pehendu katu. Jan-dema'e sawa'e te aja pehẽ tĩ. Sehar kapitã keruhũ rehe pehendu katu tĩ. A'e riki

kome'e ywy pe awa ta 'ar koty te we je'e ha te reko. ¹⁴ Kapitã ta rehe pehendu katu tĩ. A'eta ke sehar kapitã keruhũ mu'am. Katu ym ma'ema'e, ame'e ta ke a'eta mahy ta, aja rahã ma'e ym ta. A'erehe kapitã ta ke sehar kapitã keruhũ mu'am. Pe, katu ame'e ke ma'ema'e, ame'e ta pe kapitã ta pandu tĩ:

—Pehẽ katu — aja pandu ta.

¹⁵ Kuja Tupã putar katu. Katu ame'e ke pema'ema'e. Aja rahã, ka'u te'e ame'e ta je'e ha ke pemukanim ta a'eta ngi. Ukwah ym ame'e ta pandu. "Jesu koty har ta katu ym" aja naĩ. Anĩ. Katu pexoha rahã, ame'e je'e ha ke pemukanim ta a'eta ngi. ¹⁶ Pehẽ peputar, aja pexo katu. Anĩ. Kuja ym pepandu:

—Japutar ame'e ke jama'e katu. A'erehe ma'e jaka'u te'e ha ke jama'e ta — aja ym pepandu.

Aja ym pexo. Tupãma'e miasu ta riki pehẽ. A'erehe pehendu katu ehe. Aja rahã, katu ame'e ke pema'ema'e katu. ¹⁷ Upa awa ta rehe pehendu katu. Pehẽ mu ta rehe pehẽ pepy'a katu tĩ. A'eta riki Tupã rehe juru jar katu, a'erehe pehẽ mu ta riki. Tupã rehe pehẽ py'a pemoi moĩ katu tĩ. Hom ok ta pe har tama'e kapitã keruhũ rehe pehendu katu tĩ. (Sesa a'e.)

Kirisutu ke amõ ta mupyrara, ame'eja pehẽ ke tĩ

¹⁸ Miasu ta! Pehẽ pe ihẽ apandu apo. Pehẽ jar rehe pehendu katu. Pehẽ peje'e ym te ipe. Aja pehẽ jar katu ame'e ta rehe pehẽ nixoi te. A'e riki hury katu ame'e ke tĩ. Hãta je'e ame'e ta rehe aja tĩ. Pehẽ peje'e ym te ipe tĩ. Pehendu katu ehe tĩ. ¹⁹ Katu te ame'e ke pema'ema'e tipe. Pe, pehẽ jar pehẽ ke te'e pirok. Aja rahã, pehẽ py'ahu te'e pehendu. Aja Tupã putar, aja pekwa ha namõ pepyrara ha pehẽ py'ahu te'e pehendu. A'erehe: "Pehẽ katu" aja Tupã pandu ta.

²⁰ Katu ym ame'e ke pema'ema'e, a'erehe pehẽ ke pehẽ jar pirok. Ame'e ke rehe pehẽ py'ahu te'e pehendu. Aja rahã: "Pehẽ riki katu" aja Tupã pandu ym ta. Pe, katu te ame'e ke pema'ema'e tipe rahã, pehẽ ke pehẽ jar pirok. Ame'e ke rehe pehẽ py'ahu te'e pehendu. Aja rahã: "Pehẽ katu" aja Tupã pandu ta.

²¹ Pehẽ ke Tupã muhã katu ame'e ta ke pehẽ aja amõ ta ukwa rahã, pehẽ ke A'eta mupyrara ta. Kirisutu aja pehẽ ke tĩ. Pehẽ ruhãha muhepyha ke rehe a'e manõ rahã, a'e ke amõ ta mupyrara hũ. Aja rahã, a'e aja pehẽ ke tĩ. Mupyrara ta pehẽ ke tĩ. ²² Ma'e ka'u te'e ha ke Kirisutu ma'e ym te. Te'e a'e pandu ym te tĩ. Ingi te'e panduha hendu ym te awa. ²³ Amõ ta je'e hãta tã hũ ipe rahã, aja hãta Kirisutu mujywyr ym a'eta pe. A'e ke amõ ta mupyrara rahã: "Pehẽ ke Tupã mupyrara ta" aja ym mupyrara ame'e ta pe a'e pandu tĩ. A'e ke amõ ta mupyrara rahã,

Tupā riki usak katu ta ehe, aja a'e ukwa katu. Ma'e katu ym ame'ē ke ma'ema'e, ame'ē ta ke Tupā riki mupyrara ta, aja Kirisutu ukwa katu. A'e riki katu te ame'ē ke a'e. ²⁴ Jande riki ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e. A'erehe myra ngā mupia ame'ē ke rehe Kirisutu pyrra hū u'am. Aja rahā, ma'e jaka'u te'eha jama'ema'e'ha ke jahijar katu ta. Pe, katu ame'ē ke jama'ema'e apo 'y. A'e nupāha rape rehe jande ke a'e mukatu.

²⁵ Arapuharan ta kanim oho ixo, aja saka pehē tī. Aja rahā, Tupā kotyhar ta aja ym pexo kwe. Apo arapuharan usakiha koty pejywyrra peho, ame'ēja saka. Pehē rehe a'e usak usak katu ixo tī. A'e riki pehē ngi pehē ruwajan ke mujan mondo, ame'ēja saka tī. (A'erehe pehē rehe a'e riki usak usak katu ixo. Kirisutu riki arapuharan usakiha aja a'e.)

3

Ok wyr pe har ta rehe har

¹⁻² Ixawa'e katu ame'ē ta! Pehē pe ihē apandu ta apo 'y! Pehē sawa'e ta rehe pehendu katu. Ixawa'e ta ngi har amō ta Tupā je'ēha rehe hendu ym my? A'eta rehe pehendu katu rī. Aja rahā, katu pexoha rehe a'eta usak. Aja a'eta py'a ke pemuruwak ta. Aja rahā, Tupā rehe a'eta jurujar katu ta. Pepandu ym riki. Pe, a'eta jurujar katu ehe. Katu pexoha rehe a'eta usak. Katu te ame'ē ke. Tupā rehe pehē py'a ke pemoi moī katu, ame'ē ke a'eta ukwa ta. A'erehe pepandu ym ha rupi Tupā rehe a'eta jurujar katu ta.

³ Pehē rehe ma'e katuha ke pemoi ym pehē juehe. Pehē'a pororok hū ame'ē namō pewata ym. Pu'yr ke heta hū ame'ē namō pewata ym tī. Pehēma'e mundeha katu te ame'ē ke namō jō pewata ym. Ame'ē ta riki pehē ke mukatukwer ym ta.

⁴ Kuja katu tiki. Pehē py'a katu, aja rahā, katuha ke pemoi, ame'ēja saka. Ipy'a ke pitu te'e rahā, katu te, aja Tupā ukwa. Ame'ē kūjā katuha ke jaxer ym ta. Hury katu rahā, katu te, aja Tupā ukwa tī. Ame'ē kūjā katuha ke jaxer ym ta tī. ⁵ Aja yman kūjā ta ixo tī. Aja ma'e katuha ke a'eta moī, ame'ēja saka. A'eta Tupā rehe ipy'a ke moī moī katu ame'ē ta ke. Tupā pandu katu ame'ē ke rehe a'eta jurujar katu tī. Kuja riki a'eta katukweriha ke. Ixawa'e ta rehe aja te'eha a'eta hendu katu. ⁶ Aja Sar tī. Amarā rehe a'e hendu katu, ixawa'e rehe. Kuja a'e pandu ipe: "Ithēma'e kapitā ke nde" aja ixawa'e pe. Pehē sawa'e ngi pekyje ym rahā, katu pexoha rahā: "Sar membyr ta ke" aja pehē pe amō ta pandu ta tī. (A'erehe Sar aja pehē tī. Pehē sawa'e ta rehe pehendu katu tī.)

⁷ Hakehar katu ame'ē ta! Pehē pe ihē apandu tī! Pehē rakehar ta namō pexo rahā, pekwa katuha namō pexo katu. A'eta

pyrātāha pehē wyr koty te we, aja pekwa katu ta me'ē te'e. A'erehe a'eta pe hātā ym peje'ē. Pehē aja a'eta pe uhāha ke Tupā me'ē ta tī. Hātā ym peje'ē pehē jupe. Aja rahā, Tupā namō pepandu pandu rahā, pehē rehe Tupā hendu katu ta. Pehē pepanduha ke mukanim ym te ta ma'e ke.

Katu ame'ē ke ma'e tipe, pe, a'e ke amō ta mupyrara

⁸ Ihē apandu, aja apandu ta tī. Pesarahā! Peteihar aja upa pekwa pekwa pexo. Pyai ame'ē ta ke peteihar aja pemuhury peho. Jurujar katu ame'ē ta riki pehē mu aja. A'eta namō pehē pepy'a katu pehē juehe pexo. Pehē rury pehē juehe pexo tī. "Jande katu te ame'ē ta ke jande" aja ym pepandu pehē jupe tī. ⁹ Pehē pe jaxer ai ame'ē ke amō ta ma'ema'e rahā, ame'ēja pemujwyrra ym a'eta pe tī. Pehē rehe amō ta juru ai rahā, ame'ēja a'eta pe pemujwyrra ym tī. Kuja katu tiki. A'eta pe pepandu:

—Mā peja pehē rehe Tupā usak katu — aja juru ai ame'ē ta pe pepandu.

Aja pehē pe Tupā pandu katu tī. Pehē ke a'e muhā katu rahā, pehē pe a'e pandu katu:

—Pehē rehe ihē asak katu ta — aja pehē pe.

A'erehe aja juru ai ame'ē ta pe pepandu tī.

¹⁰ Aja juja katu te Tupā je'ēha rehe panduha ihī:

"Yman rahā pete'e amō ixo tar katu rahā, mā peja amō ta rehe juru ai ym.

Mā peja te'e ma'e nde erepandu ame'ē ke emukanim nengi.

Hury katuha namō ixo tar katu rahā, mā peja amō ta rehe juru ai ym tī.

¹¹ Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'e'ha ke ehijar. Pe, katu ame'ē ke ema'ema'e.

Mā peja amō ta namō nde rury katu nde juehe nde erexo. Aja mā peja exo katu.

¹² Katu te ame'ē ta rehe har jandema'e sawa'e te ukwa katu.

Inamō a'eta pandu pandu rahā, aja te'eha Tupā hendu katu a'eta rehe.

Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ē ta rehe a'e parahy riki." Aja Tupā je'ēha rehe panduha ihī.

¹³ Katu te ame'ē ke pema'ema'e rahā, awa pehē ke mahy ta my? Mahy ym ta awa.

¹⁴ Anī. Katu te ame'ē ke pema'ema'e tipe. Pe, pehē ke amō ta mupyrara. Aja

rahā, mā pehē rury katu pexo. A'eta ngi pekyje ym. Pejumupyai ym tī. Tupā riki

pandu ta: "Pehē katu" aja. ¹⁵ Kirisutu rehe pehē py'a pemoi moī katu. "Jandema'e

sawa'e te" aja pehē py'a pe Kirisutu rehe har pekwa pekwa pexo. Tupā rehe pejuru-

jar katu. Ame'ē rehe har pehē pe amō ta pandu rahā, pahar pemujekwa katu. Aja

te'eha pehē. ¹⁶ Pehē pe pandu ame'ē ta pe

pepandu rahā, wewe katu pepandu. Tupā rehe pehē pepy'a katu, ajaha namō a'eta pe pepandu. Katu ame'ē ke pema'ema'e ame'ē ke pekwa. Aja pexo rahā, pehē rehe amō ta juru ai. Pejumpyai ym ehe. Kirisutu kotyhar ta ke pehē, a'erehe katu ame'ē ke pema'ema'e. Ame'ē rehe amō ta juru ai rahā, ame'ē ta ke Tupā muhuxī ta. Te'e ame'ē ke pandu, a'erehe Tupā muhuxī ta.¹⁷ Katu ym ame'ē ke pema'ema'e. Pe, pehē ke amō ta mupyrara. Aja katu ym ame'ē ke pema'ema'e rahā, katu ym tiki. Kuja katu. Katu ame'ē ke pema'ema'e tipe rahā, pehē ke amō ta mupyrara. Aja Tupā putar rahā, katu tiki.

¹⁸ Aja Kirisutu tī. Sawa'e katu te ame'ē ke a'e. Pe, a'e ke amō ta jukwa. Pe, a'e ke Tupā mukwera katu muhem. Aja rahā, uhā te hū ame'ē ke a'e. Ma'erehe manō my? Kuja. Upa ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e. Ame'ē muhepyha ke rehe Kirisutu manō. Petēihar a'e manō. Sawa'e katu te ame'ē ke manō. Aja rahā, sawa'e ta katu ym ame'ē ta manō ym ta me'ē te'e. Kirisutu manō, a'erehe Tupā koty pehē ke a'e muhyk raho, ame'ēja saka.

¹⁹ Kirisutu'ā pandu oho. Awa'ā ta pe pandu oho. Ame'ē awa'ā ta kyndaha pe ixo, ame'ēja saka. ²⁰ A'eta riki Tupā rehe hendu ym ame'ē ta ke. A'eta rehe Tupā harō hū ixo tipe. Ixoty a'eta py'a ke a'eta muruwak, ame'ē rehe Tupā harō hū ixo tipe. Jarusu keruhū Noe mujā ixo rahā, a'e harō hū ixo tipe. Anī. Muruwak ym. Kuja jō katu uhem. Jarusu keruhū pe heta ym te awa ta ixo. Kuja jō, awa po wajar mahapyr hetaha. A'eta jō y ngi uhem. Y jukwa ym. ²¹ Noe ta y ngi uhem, ame'ēja saka, a'erehe ame'ē riki apo mujahuk ame'ēja saka tī. Awa ki'aha ke kutuk, a'erehe my? Anī. Awa py'a ke Tupā juhyk, a'erehe ame'ē pandu: "Ihē py'a juhyk aja ihē axo" aja. Pandu tī: "Tapijar te'e we nde rehe ihē apy'a katu" aja Tupā pe pandu. A'erehe ame'ē ke Tupā muhā katu. Manōha ngi Jesu Kirisutu kwera katu uhem. A'erehe pehē ke Tupā muhā katu. Pehē ke amō mujahuk, pe, y ngi pehem rahā, Kirisutu aja manōha ngi pekwerā katu pehem tī, ame'ēja saka tī. A'erehe pehē ke Tupā muhā katu. ²² A'e riki ywa pe oho. Pe, Tupā rake a'e wapyk oho. (Aja rahā, katu te ame'ē ke a'e, aja upa ngā ukwa katu.) Upa Tupā je'ēha rahoha tama'e kapitā keruhū a'e. Ywa pe kapitā ta ixo. Ame'ē tama'e kapitā keruhū ke Jesu tī.

4

Pexoha pyahu aja pexo apo 'y

¹ Kome'ē ywy keruhū pe Kirisutu ixo rahā, a'e ke amō ta mupyrara hū. Arahā ipy'ahu te'e hendu. Aja rahā, a'e aja pehē py'a

pe pekwa pekwa pexo tī. Pehē ke amō ta mupyrara ta tī. Pehē py'ahu te'e pehendu tī. Ma'e ka'u te'eha ke awa ta ma'ema'e, ame'ē ke rehe Kirisutu muhepy. A'erehe a'e ke amō ta mupyrara hū. Apo a'e ke awa ta katu ym ame'ē ta mupyrara ym te ta tī. A'erehe a'e aja pekwa pekwa pexo tī. Pehē py'ahu te'e pehendu tī. ² Apo har kupe koty Tupā putar ame'ē ke pema'ema'e katu. Kome'ē ywy pe pexo rahā, a'e putar ame'ē ke pema'ema'e katu. Ma'e peka'u te'eha ke peputar ame'ē ke pema'ema'e ym pexo.

³ Ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta putar katu. Yman ame'ē ta aja pema'ema'e hū pexo tī. Kuja pexo. Peka'u te'e pexo. Kawī ngi peka'u hū pexo tī. Amō kūjā ta rehe peka'u te'e tī. Amō sawa'e ta rehe peka'u te'e tī. Awa mi'u matyriha ke jō peputar tī. Katu ym aja. Amō ta 'ar koty te we kawī ke pe'u tar katu. Aja rahā: "Jande janepyrātā" aja pepandu. Katu ym aja. Ma'e'ā riki tupā aja amō ta ukwa jupe. Ame'ē rehe pehē py'a pemoi moī tī. Katu ym te ame'ē. ⁴ Upa aja Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta ixo rī. Ka'u te'e hū ixo rī. Pe, a'eta aja pexo ym apo 'y. A'erehe a'eta jupandu:

—Mā! Ma'erehe my? — aja a'eta jupe.

Ukwa ym. A'erehe pehē rehe a'eta juru ai. ⁵ Pe, myja kome'ē ywy keruhū pe a'eta ixo my, ame'ē ke Tupā pe a'eta mujekwa ta. Apo ixo ame'ē ta ke Tupā riki mupyrara ta. Manō ame'ē ta ke a'e mukwera katu ta muhem, pe, a'eta ke mupyrara ta tī. Ame'ē rehe a'e harō ixo. ⁶ Manō ame'ē ta pe myrandu katu ke amō ta pandu pandu. Yman se pewe ixo rahā, myrandu katu ke amō ta pandu pandu tipe a'eta pe. Pe, upa amō ta aja a'eta manō tī. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, a'erehe amō ta aja a'eta manō tī. Ame'ē ta'ā pewe ixo rī. Tupā uhā te hū ame'ē ke a'e. Aja ame'ē ta'ā tī. Uhā tī. (A'erehe ame'ē ta ke Tupā mupyrara ta tī.)

Ma'e ke Tupā me'ē, ame'ē ke namō pema'e katu

⁷ Kome'ē 'ar rehe angaha uhyk tate. Pahar peparahy ym pexo. Pekwa katuha namō pexo katu. Aja rahā, Tupā namō pepandu pandu katu ta. ⁸ Kuja rahā, i'ar koty te we katu te ha. Pepy'a katu te hū pehē juehe pexo. Aja rahā, pehē pe mâte hū ma'e jaxer ame'ē ke amō ta ma'ema'e rahā, ame'ē ta rehe pehē py'a pemujywyw katu ta. ⁹ Pehē rok pe amō ta ke pemupyta katu. Pehē rok wyr pe har ta je'ē je'ē ym ha namō pemupyta katu. ¹⁰ Pehē pe pame katu te amō amō ma'e ke Tupā me'ē me'ē. A'e muwyw ame'ē ke pemuhāi katu. Pekyty'y ym amō ta rehe. Aja amō ta ke pemuhury katu. ¹¹ Ma'e ke amō pandu pandu rahā, mā peja Tupā je'ēha ke pandu pandu. Jesu

kotyhar ta namō ma'e ke ma'ema'e rahā, pyrātāha ke Tupā muwyr, ame'ē namō mā peja ma'ema'e katu. Aja rahā, upa katu te katu ame'ē ke ma'ema'e katu. A'erehe Tupā pe pandu ta:

—Ne jō riki katu te me'ē ke — aja.

Jesu Kirisutu kotyhar ta ke a'eta, a'erehe aja me'ē Tupā pe pandu ta.

A'e riki katu te me'ē ke a'e.

A'e riki pyrātā te hū ame'ē ke a'e tī.

Aja te'eha a'e. (Amen. Ame'ē riki: "A'e tī.")

Kirisutu kotyhar ta ke amō ta mupyrara

¹² Pehē riki ihē rehe katu ame'ē ta ke pehē! Pehē rehe ihē apy'a katu ame'ē ta ke pehē tī! Pejuruja katuha ke amō ta mukanim tar katu, a'erehe pehē ke amō ta mupyrara hū. Mahy hū tī. "Jande ke mupyrara ym ta awa" aja ym pekwa pekwa pexo. (Pehē pejuruja katuha ke jete har te my. Ame'ē ke manga.) A'erehe pepyrara nga pemukahem ym. ¹³ Kirisutu ke amō ta mupyrara hū. Aja pehē ke tī. Mupyrara ta pehē ke tī. Aja rahā, pehē rury pexo. Aja rahā, Kirisutu pyrātāha ke Tupā mujesak rahā, pehē rury katu te ta.

¹⁴ Kirisutu kotyhar ta ke pehē. A'erehe pehē rehe amō ta juru ai. Anī. Pehē rury katu pexo rī. Kirisutu kotyhar ta ke pehē, a'erehe pehē rury katu pexo. Pehē rehe amō ta juru ai rahā, Tupā'ā riki pehē py'a rehe ihī katu, aja pekwa. Tupā ngi a'e uwyr. Pehē ke muhury katu uwyr. ¹⁵ Peypyrara hū pexo. Amō ke pehē pejukwa, a'erehe pepyrara hū pexo my? Anī. Aja ym rahā, katu tiki. Amōma'e ke pemukanim, a'erehe pepyrara hū pexo my? Anī. Aja ym rahā, katu tiki. Ma'e jaxer ame'ē ke pema'e, a'erehe pepyrara hū pexo my? Anī. Aja ym rahā, katu tiki. Amō ta ixoha ke pemujaxer a'erehe pepyrara hū pexo my? Anī. Aja ym rahā, katu tiki. ¹⁶ Kuja katu. Kirisutu kotyhar ta ke pehē. A'erehe pehē ke amō ta mupyrara. Aja rahā, pehē ruxī ym ingi. "Kirisutu kotyhar ta ke jande" aja pepandu. A'erehe Tupā pe pepandu tī:

—Ne jō riki katu te ame'ē ke — aja.

¹⁷ Awa ta ke Tupā mupyrara ta. Ame'ē angaha ke rehe uhyk oho apo 'y. Ixotyhar ta rehe har a'e ukwa py ta. Jande riki ixotyhar ta ke. Jande ke a'e mupyrara py ta. (Aja rahā, jaxoha ke jamukatu ta. Aja rahā, ma'e jaka'u te'eha jama'ema'eha ke jahijar ta.) Ixotyhar ta ke a'e mupyrara rahā, myrandu katu rehe jurujar ym ame'ē ta rehe mātē hū pyrarahe ke ihī ta. Myrandu katu ke Tupā muwyr, ame'ē ke rehe a'eta jurujar ym, a'erehe mupyrara ta. ¹⁸ Tupā je'ēha rehe kuja panduha ihī:

"Awa ta katu te ame'ē rehe pyrarahe uhyk. A'engi ame'ē ta ke Tupā muhā katu ta.

Aja rahā, Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta rehe myja ta my tī? Marā ka ym a'eta ke muhāha.

Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ē ta rehe myja ta my tī? Marā ka ym a'eta ke muhāha tī."

¹⁹ A'erehe amō ta pyrara hū ixo. Tupā putar, a'erehe pyrara hū ixo. Aja se ixo rahā, ma'e katu ame'ē ke ma'ema'e katu rī. Aja Tupā rehe jurujar katuha ke mujekwa. A'e riki kome'ē ywy keruhū mujā ame'ē ke a'e. A'e pandu katu ame'ē ke ma'ema'e katu tī. A'erehe a'eta jurujar katu ehe.

5

Tupā kotyhar ta rehe har

¹ Pehē namō tamūi ta ixo. Jurujar katu ame'ē tama'e kapitā ta ke a'eta. A'eta pe ihē apandu ta apo 'y. Ihē Petu. Ihē tamūi tī. Jurujar katu ame'ē tama'e kapitā ke ihē tī. Kirisutu ke amō ta mupyrara hū rahā, ihē asak te'e ehe. Yman rahā, a'e ke Tupā mujesak rahā, inamō ihē axo ta tī. Ko tamūi ta pe ihē apandu. ² Arapuharan ta rehe usakiha ta usak usak katu ixo. Aja Tupā kotyhar ta rehe pehē tī. Ixotyhar ta ke pehē kōy Tupā muwyr, ame'ēja saka. "Jasak tar ym" aja ym pepandu. Anī. Tupā putar, aja ixotyhar ta rehe pesak pesak katu pexo. Pehē atu peputar katu, a'erehe a'eta rehe pesak pesak katu pexo. Tamatarer pepyhyk ta, a'erehe ame'ē parakyha ke pema'ema'e, aja ym pekwa pexo. Ixotyhar ta ke pemuhury tar katu, a'erehe pesak tar katu pexo, aja rahā, katu tiki. ³ Pehē kōy Tupā kotyhar ta ixo. Ame'ē tama'e kapitā keruhū aja ym pexo. A'erehe a'eta pe hātā ym pepandu pandu. Katu pexoha pemujekwa a'eta pe. Aja rahā, pehē aja a'eta tī. Katu a'eta ixoha tī. ⁴ Pe, usakiha keruhū uwyr rahā, iākā rehe har katu te ame'ē ke ame'ēja saka pehē pe a'e me'ē ta. Ame'ē katu te ha kanim ym ta riki. (Kirisutu riki usakiha keruhū a'e.)

⁵ Sawa'e wan ame'ē ta! Pehē pe ihē apandu. Tamūi ta rehe pehendu katu. "Katu te ame'ē ke jande" aja pehē pekwa pekwa ym pexo. Pe, pehē mu ta namō pema'ema'e katu pehē juehe pexo. Jete. Kuja Tupā je'ēha rehe panduhda ihī: "Katu te ihē" aja ukwa jupe ame'ē ke Tupā putar ym.

Pe: "Katu te ihē" aja ym ukwa ukwa ixo, ame'ē rehe a'e ipy'a katu." Aja Tupā je'ēha rehe panduha ihī.

⁶ A'erehe: "Katu te jande" aja ym pekwa pekwa pexo. Aja Tupā rehe pehē py'a pemoi moi katu. A'e riki pyrātā te hū ame'ē ke a'e. Pe, a'e putar rahā, pehē rehe har a'e pandu ta:

—Pehē katu — aja.

⁷ Pehē pejumupyaiha ke upa katu te Tupā namō pepandu. Aja rahā, pehē rehe pyrara a'e usak katu ta. (Pehē ke muhury katu ta.)

⁸ Satana, pehē ruwajan, a'e riki jangwate ahem hū ame'ēja saka. (Ājā ramūi a'e.) U'u ta, ame'ē ke a'e kekar kekar ixo, ame'ēja saka ixo. (Aja rahā, pehē pejurujuar katuha ke a'e mukanim tar katu.) A'erehe pepyhī ym, aja pexo katu. Pema'ā ma'ā katu pexo, aja pexo katu tī. ⁹ Pejan ym ingi. Pete'e ta pepu'am pe'am, aja pexo. (Aja rahā pejurujuar katuha ke pehijar ym ta.) Pehē ke amō ta mupyrara hū. Pehē jō ym, aja pekwa. Aja upa amō Jesu kotyhar ta ke amō ta mupyrara hū tī. Kome'ē ywy keruhū rupi Jesu kotyhar ta ixo. Ame'ē ta ke amō ta mupyrara hū tī. Aja pekwa katu. ¹⁰ Pepyraraha upa rahā, pehē ke Tupā muhury katu ta. Mukatu ta. Pehē pe pyrātāha ke a'e muwyr ta tī. Aja rahā, pejurujuar katuha ke pehijar ym ta. A'e riki awa ta rehe ipy'a katu te hū ame'ē ke a'e. A'e riki pehē pe pandu:

—Kirisutu kotyhar ta ke pehē. A'erehe ihē renda pe ihē namō aja te'e ta pexo — aja pehē pe pandu.

¹¹ A'e riki pyrātā te hū ame'ē ke a'e. Aja te'e ta a'e ixo. Amen. Ame'ē: "A'e tŷ" aja.

Katuha ke Petu mondo

¹² Pehē pe paper pinim ta'yr mi ihē amondo axo. Ihē apandu ame'ē ke Sir mupinim a'e. Ihē mu ke a'e. (Jesu rehe a'e jurujar katu, a'erehe ihē mu a'e.) A'e pandu ame'ē ke a'e ma'ema'e katu. Pehē py'a ke ihē amuhury tar katu. A'erehe kome'ē paper pinim ihē amondo axo. Tupā namō pexo ta kŷ. Ame'ē riki jetehar te ke. Pehē rehe Tupā ipy'a katu te hū. Ame'ē ke ihē apandu katu. Mā peja Tupā rehe pejurujuar katuha ke pehijar ym.

¹³ Mambiro ok ta pe jurujar katu ame'ē ta ixo. Yman a'ep pe har ta pe Tupā pandu tī.

—Ihē rehe pejurujuar katu. Ihēma'e wan ta pehē — aja ngā pe.

A'eta riki pehē pe katuha ke mondo ixo. Mak mondo ixo a'e tī. Ihē ra'yr aja a'e.

¹⁴ Pehē ruryha namō pehē po pepyhyk pyhyk katu pehē ngi.

Kirisutu kotyhar ta ke pehē. Mā peja upa pehē py'a ke Tupā muhury katu.

Upa.

Petu mupinim me'ë ke Mokõihar ke

Petu kome'ë paper ke mupinim. Mokõihar ke. A'e ke amõ ta jukwa ta, aja a'e ukwa katu. A'erehe Jesu kotyhar ta ke a'e mu'e tar katu. A'erehe kome'ë paper pinim ke a'e mondo.

Yman rahã, amõ ta uwyr ta. Ame'ë ta te'eha ke mu'e ta. Kirisutu ruwajan ta ke a'eta. Tupã je'ëha pandu ame'ë ta ran ke a'eta tĩ. Aja Petu mujekwa katu. A'erehe Jesu kotyhar ta pe a'e pandu: "Tapijar te'e we Jesu Kirisutu rehe har pejumu'e katu te we pexo rĩ" aja Petu mupinim.

¹ Ihẽ Simã Petu. Jesu Kirisutuma'e miasu ke ihẽ. A'e pandu ihẽ pe:

—Myrandu katu epandu eho — aja ihẽ pe. Ame'ë apandu pandu ame'ë ke ihẽ.

Jesu Kirisutu riki katu te ame'ë ke a'e. Jande ke a'e muhã katu. Jandema'e Tupã a'e tĩ. A'e riki katu te ame'ë ke, a'erehe jande aja pejuruur katu ehe tĩ. Katu te me'ë ke ame'ë. Pejuruur katuha ke Tupã me'ë pehẽ pe, ame'ëja saka.

Ko pehẽ pe paper pinim ihẽ amondo axo. Pehẽ riki pejuruur katu ame'ë ta ke pehẽ.

² Tupã rehe har pekwa katu. Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te rehe har aja tĩ. Pekwa katu tĩ. A'erehe mã peja amõ we pehẽ rehe a'eta ipy'a katu te hũ. Mã peja amõ amõ we pehẽ py'a ke a'eta muhury katu tĩ.

Pexoha katu aja pexo

³ Jande pe pyrãtãha ke Tupã muwyr. A'erehe upa jandema'e ke kohĩ. Ame'ë namõ Tupã aja katu te jande tĩ. Ma'e ka'u te'eha ma'eha ke nixói te ipe. Aja rahã, ma'e jaka'u te'eha jama'ema'eha ke jahijar jaxo. Aja rahã, a'e aja jaxo katu tĩ. Ehe har jande jakwa katu, a'erehe katu te ame'ë ke jõ jama'ema'e katu jaxo tĩ. A'e riki jande pe pandu:

—Ihẽ axo ame'ë pe pexo ta tĩ. Wera hũ ame'ë pe pexo ta tĩ. Ihẽma'e katu te ha ke pekwa ta tĩ — aja Tupã pandu.

⁴ Aja ame'ë jande pe a'e pandu katu. Katu te hũ ame'ë pandu katuha ke. "Ihẽ axo ame'ë pe pexo ta tĩ" aja jande pe Tupã pandu katu. Aja jakwa katuha rupi ma'e jaka'u te'eha ke jahijar katu. Ma'e ka'u te'eha ke Tupã rehe ipy'a ym ame'ë ta ma'ema'e hũ. A'erehe mupyraraha renda pe oho ta. Aja jama'ema'eha ke jahijar katu. Pe, Tupã riki katu te aja jaxo ta tĩ. ⁵ A'erehe mã peja amõ we pehẽma'e ke pematyr katu, aja pexo. Kuja. Tupã rehe pejuruur katu. A'engi amõ we Tupã putar ame'ë ke pema'ema'e tĩ. Mã peja katu ame'ë

ke pema'ema'e. A'engi amõ we tĩ. Mã peja Tupã rehe har pekwa katu te we pexo.

⁶ A'engi amõ we tĩ. Ma'e peka'u te'eha ke pema'e tar katu ame'ë ke mã peja pema'e ym pexo. A'engi amõ we tĩ. Pehẽ ke amõ ta mupyrara rahã, mã peja pehẽ py'ahu te'e pehendu. A'engi amõ we tĩ. Ma'e ka'u te'eha ma'eha nixói te Tupã pe, aja mã peja pexo tĩ. (Aja rahã, ma'e peka'u te'eha ke pema'e ym ta tĩ.) ⁷ A'engi amõ we tĩ. Mã peja pehẽ mu ta rehe pepy'a katu pexo. A'engi amõ we tĩ. Mã peja upa amõ ta rehe pepy'a katu tĩ. ⁸ Upa katu te aja rahã, pexoha katu ta. Upa katu te aja pema'ema'e katu te rahã, Jesu Kirisutu rehe har pekwa katu te we pexo rĩ. Aja rahã amõ we Tupã putar ame'ë ke pema'ema'e ta tĩ. Ame'ë ke peputar katu te we pexo tĩ. Jandema'e sawa'e te a'e.

⁹ Upa aja ym rahã, kuja kotete ma'e usakiha, ame'ëja saka. Eha ym te ame'ëja saka. Aja rahã, marã ka ym amõ we ehe har ukwa katuha. Ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke ipy'a ngi Tupã juhyk. Ame'ë ke harái tĩ. (A'erehe upa apandu ramõ ame'ë ta ke a'e ma'ema'e ym.)

¹⁰ Ihẽ mu ta! Apandu ramõ, aja pexo. Amõ we tĩ. Tupã pandu pehẽ pe:

—Ihẽ rehe pejuruur katu. Aja rahã, pehẽ ke ihẽ amuhã katu ta. Kome'ë ywy keruhũ pe har ta ngi har pehẽ ke ihẽ kotyhar ta aja amuruwak — aja Tupã.

Ame'ë ke pekwa katu. Mã peja ame'ë ke pehẽ py'a pe pemupyta katu te hũ. Aja rahã, pejuruur katuha ke pehijar ym te ta. ¹¹ Aja rahã, Tupã pandu ta:

—Pehẽ katu! Katuha renda pe pejur katu pengi. Jesu Kirisutu namõ pexo katu ta. Aja te'e ta pexo kũ — aja Tupã pehẽ pe.

Jesu riki jandema'e sawa'e te. Jande ke a'e muhã katu.

¹² Ihẽ amupinim ramõ ame'ë ke pehẽ pe aja te'eha ihẽ amujekwa ta. Aja rahã, peharái ym ta. Ihẽ amupinim ame'ë ke pekwa katu 'y. Jete har te ke pehẽ pe amõ ta mu'e. Ame'ë ke pekwa katu te. Pehijar ym ta. Pehẽ pe ihẽ amujekwa we ta rĩ. ¹³ Ko te'e ihẽ axo rahã, ihẽ amupinim ramõ, ame'ë ke pehẽ pe ihẽ amujekwa ta. Aja rahã, pekwa pekwa katu ta pexo. Aja rahã, katu tiki, aja ihẽ akwa. ¹⁴ Yman atu ym rahã, ihẽ amanõ ta, aja ihẽ akwa. Ame'ë ke Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te mujekwa katu te ihẽ pe. ¹⁵ A'erehe upa ma'e ke ihẽ ama'ema'e katu ta. Ihẽ amupinim hũ ta. Aja rahã, ihẽ amanõ rahã, ihẽ raikwer koty aja te'e ta pekwa pekwa katu pexo tĩ. Ihẽ amupinim ame'ë ke pekwa pekwa katu ta pexo. Ihẽ nixói rahã, peharái ym ta.

Kirisutu katuha ke Petu usak

¹⁶ Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te jy-wyr ta, aja jamujekwa pehẽ pe. Pyrãtãha

namō jywyr ta, aja jamujekwa. Aja jamujekwa rahā, jande atu jande py'a pe jakwa ame'ē ke japandu my? Anī. Aja ym. A'e katuha rehe jande reha pe te'e jasak. (A'erehe a'e jywyr ta tī, aja jakwa katu.)¹⁷ Katu ehe har Tupā, jande pāi keruhū pandu rahā, a'ep jaxo tī. Ywa pe har weraha muwyr ehe rahā, aja tī. A'ep jaxo tī. Arahā, ywa pe har weraha katu te ame'ē ngi je'ēha muwyr. Kuja pandu:

—Ko ihē ra'yr. Nde rehe ihē apy'a katu ame'ē ke nde. Ihē ke nde eremuhury katu — aja pandu.

¹⁸ Ywy'ā keruhū katu te ame'ē ke pe in-amō jaxo rahā, ywa ngi ame'ē je'ēha uwyr ame'ē ke rehe jande atu jahendu. (Arahā ywa pe har Ta'yr katuha ke ipāi mujesak jande pe.)

¹⁹ Pe, myrandu ke ymanihar Tupā je'ēha pandu, ame'ē ta pandu pandu. Ame'ē riki jete har te ke aja jakwa katu te tī. Ame'ē rehe pehendu katu rahā, katu tiki. Myrandu ke a'eta pandu pandu. Ame'ē riki araparin aja saka. Pytuniha ke muwera katu, ame'ēja saka. Aja te'e xu'em oho. (Aja rahā, Tupā rehe har mujekwa we.) Pe, pytuniwe te jahy rata a'ejōhar wera katu. Pesak ehe. (Ame'ē riki Jesu Kirisutu, aja saka.) Pehē pe wera katu, ame'ēja saka. (Aja rahā, upa katu te juehe har Kirisutu mujekwa pehē pe.)²⁰ Amō we tī. Kuja pekwa pekwa katu pexo. Tupā je'ēha rehe Tupā je'ēha pandu ame'ē ta mupinim. Ame'ē ke awa ke te'e mujekwa ym. Amō pandu ym rahā, marā ka ym mujekwaha. (Tupā'ā mujekwa ta me'ē te'e.)²¹ Pesarahā! Myrandu ke Tupā je'ēha pandu ame'ē ta pandu rahā, a'eta pandu tar katu. A'erehe a'eta pandu pandu. Anī. Aja ym. A'eta pe Tupā'ā mujekwa. Myrandu ke Tupā muwyr. Ame'ē ke a'eta pandu pandu rahā, a'eta pe Tupā'ā mujekwa katu.

2

Mu'eharan ta rehe har (Jun 1.3-16)

¹ Ymanihar Tupā je'ēha pandu ame'ē ta ixo rahā, amō ta ixo tī. A'eta Tupā je'ēha ke te'e pandu pandu. Apo aja pehē namō mu'eharan ta mu'e mu'e ta tī. Te'e a'eta mu'e ta. A'erehe amō koty koty amō ta ukwa ta. Mu'eharan ta ke jandema'e sawa'e te muhā katu tipe. Pe, a'eta pandu ta:

—Jande ke a'e muhā ym — aja mu'eharan ta te'e pandu ta.

A'erehe yman rahā, pahar a'eta ke jandema'e sawa'e te mupyrara ta. ² Te'e a'eta mu'e. Pe, a'eta aja ma'e ka'u te'eha ke amō ta ma'ema'e ta tī. A'erehe amō ta juru ai ta. Jete har rehe hendu katu ame'ē ta rehe juru ai ta. ³ Mu'eharan ta ima'ehū tar katu. Ipy'a rupi te'e ukwa ukwa ame'ē ke a'eta

pandu pandu ta pehē pe. Aja tamatarer ke a'eta pyhyk pyhyk hū ta. A'eta ke mupyrara ame'ē ke yman pete'e harō uī. (Tupā a'e.) A'eta rehe har a'e ukwa katu. Pe, a'eta ke a'e ombor ta. Mupyraraha renda pe ombor ta.

⁴ Jete. A'eta ke jukwa ta. Pesarahā! Yman Tupā je'ēha rahoha ta ixo. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ē ta ke a'eta. Pyraraha ngi a'eta uhem ym te ta. Mupyraraha renda pe a'eta ke Tupā ombor 'y. A'ep pytun ame'ē pe ixo. Ita tupaham pe pukwar aja ixo. Aja a'eta harō u'am. Ngā ke Tupā mupyrara hū ta. Ame'ē angaha ke rehe a'eta harō u'am. (A'erehe mu'eharan ta ke Tupā mupyrara ta tī, aja jakwa katu.)

⁵ Amō we tī. Yman kome'ē ywy keruhū ke y keruhū pe Tupā upa mukanim. Arahā kome'ē ywy keruhū pe ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ē ta ixo. Ame'ē ta ke y keruhū pe Tupā upa jukwa. (Aja mu'eharan ta tī. Tupā jukwa ta tī.) Yman kuja jō manō ym. Noe a'e. Amō awa po wajar mokōi hetaha ta manō ym tī. (A'erehe ixotyhar ta ke a'e muhem katu. Ame'ē ke Tupā ukwa katu aja mujekwa katu.) "Tupā katu te ame'ē ke a'e. Pehendu katu ehe" aja Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta pe Noe pandu pandu tipe.

⁶ Amō we tī. "Sondo ok ta pe har ta katu ym te" aja Tupā pandu. "Ngomo ok ta pe har ta katu ym te tī" aja a'e pandu tī. Pe, ame'ē mokōi ok ta pe har ta ke tata pe Tupā mumba. Aja rahā ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ē ta ke Tupā mumba ta tī, aja amō ta ukwa ta. Amō ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ē ta jukwa ta tī. (A'erehe mu'eharan ta ke Tupā mupyrara ta tī, aja a'eta ukwa ta me'ē te'e.)

⁷ Ame'ē ok ta ngi Ro ke Tupā muhem. Ro riki sawa'e katu ame'ē ke a'e. Sawa'e jaxer ame'ē ta katu ym ame'ē ke ma'ema'e hū. Ame'ē ke rehe Ro usak rahā, a'e pyai te hū. ⁸ Ame'ē ta namō Ro ixo rahā, ma'e jaxer ame'ē ma'eha ke rehe a'e usak usak. Ngā juru ai ha rehe hendu tī. Wera rahā pame katu te aja a'e usak usak tī. Hendu tī. A'erehe a'e pyai te hū. A'e sawa'e katu ame'ē ke a'e. ⁹ Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ē ta ngi Tupā rehe ipy'a katu ame'ē ta ke jandema'e sawa'e te muhem katu. Ame'ē ke a'e ukwa katu riki. (A'erehe mupyraraha ngi ixotyhar ta te ke a'e muhem katu ta, ame'ē ke a'e ukwa katu tī.) Pe, ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ē ta ke a'e mupyrara ta tī. Ame'ē ke a'e ukwa katu tī. (A'erehe mu'eharan ta ke a'e mupyrara ta tī.) Yman atu rahā, upa ngā ke Tupā mupyrara ta. Ame'ē weraha rehe a'e harō uī. Mupyraraha weraha angaha ke rehe Tupā harō uī. ¹⁰ Jete! Ma'e ka'u te'eha ke amō ta putar hū. Ame'ē ta ke Tupā mupyrara hū ta. Kome'ē ywy keruhū pe kapitā keruhū ke Tupā mu'am. A'e je'ēha

rehe hendu ym ame'ë ta ke Tupā mupyrara hū ta tī.

Mu'eharan ta riki amō ta ngi kyje ym. “Katu te jande” aja a'eta juehe har ukwa jupe naī. Ywa pe har ta katu te ame'ë ta ke a'eta. Ame'ë ta rehe har: “Ame'ë ta katu te” aja a'eta pandu ym te. Anī. Juru ai riki. ¹¹ Pesarahā! Mu'eharan ta 'ar koty te we Tupā je'ëha rahoha tama'e pyrātāha. Pe, a'eta ywa pe har ta ma'e katu te, ame'ë ta rehe juru ai ym riki. Ājā tama'e kapitā rehe juru ai ym. Ame'ë rehe jandema'e sawa'e te ruwa koty a'eta juru ai ym. (Mu'eharan ta anī. Juru ai te'e ixo. Katu ym aja.)

¹² So'o ka'a rupi ixo ame'ë ra'yr ke u'ar. Pe, ame'ë ke amō ta pyhyk. Pe, jukwa. Mu'eharan ta riki ame'ëja saka. Ipy'a pe te'e a'eta ukwa ixo, ame'ë ke a'eta ma'ema'e ixo tī. So'o aja ma'e ke ukwa ym aja te'e a'eta ixo. Ame'ë rehe a'eta juru ai. So'o ka'a rupi ixo aja a'eta ke Tupā jukwa ta tī.

¹³ Amō ta ke mu'eharan ta mupyrara. Aja a'eta ke Tupā mupyrara ta tī. Ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke a'eta putar. Ame'ë ke wera rahā riki a'eta ma'ema'e. Huxī ym riki. Aja a'eta jumuhury a'eta juehe. Jesu manō ame'ë ke pekwa pekwa peī rahā, ma'e ke pe'u. Pehē namō mu'eharan ta u'u rahā, a'eta ngi amō ta huxī. A'eta katu ym. Ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha namō a'eta ixo rī. Ipy'a juhyk aja ym ixo.

¹⁴ Kūjā ta ka'u te'e ame'ë ta rehe a'eta usak tar katu jō. Ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'ema'e ixo. A'ewan ym ma'ema'eha ke a'eta pe. Ukwa katu ym ame'ë ta ke a'eta muka'u te'e. Pe, ma'e ka'u te'eha ke ame'ë ta ma'ema'e tī. Tamatarer pyhyk hū ame'ë ke rehe jō mu'eharan ta ukwa ukwa ixo. Tupā mupyrara ta ame'ë ta ke a'eta. ¹⁵ Pe, katu te ame'ë ke ngi a'eta pia oho, pe, ka'a pe te'e a'eta kanim oho. Ame'ëja saka a'eta ixo. (Aja rahā, jete har te ke a'eta ukwa, ame'ë ke hijar. Pe, te'e pandu pandu ixo.)

Maraā Mbeo ra'yr. A'e ma'ema'e ame'ë ke aja mu'eharan ta ma'ema'e tī. Tamatarer rehe ipy'a ke Maraā moī, a'erehe ma'e katu ym ame'ë ke ma'ema'e. (Ame'ë ta aja mu'eharan ta tī.) ¹⁶ Pe, amō pandu Maraā pe:

—Mā peja katu ym ame'ë ke ema'e ym — aja pandu ipe.

Aja me'ë riki jumen pandu ipe. Awa aja jumen pandu ipe. Pe, Maraā ka'u te'eha ke a'e muhijar. Maraā riki Tupā je'ëha pandu ame'ë ke a'e. (Aja mu'eharan ta tī. Ame'ë ta ka'u te'eha ke Tupā jō riki muhijar ta tī, aja jakwa katu.)

¹⁷ Mu'eharan ta riki ywykwar upa te'e y typa ame'ëja saka. (Aja rahā jaxer ame'ë ta ke a'eta, aja mujekwa.) Ywa takāxīha ke amō koty koty ywytu peju raho, ame'ëja saka riki

mu'eharan ta tī. (Aja rahā, pahar amō koty koty a'eta ukwa. Katu ym aja.) Pytun te hū ame'ë renda ke Tupā mukatu. A'ep a'eta ke Tupā ombor ta indo.

¹⁸ “Katu te jande” aja me'ë upa mu'eharan ta pandu pandu naī. Ka'u te'eha rupi te'e a'eta pandu pandu tī. Pe, ma'e ka'u te'eha ma'eha ke amō ta hijar Tate. Ame'ë ke mu'eharan ta ukwa. Pe, ame'ë ta ke mu'eharan ta muka'u te'e tī. Aja ma'e ka'u te'eha ma'eha rehe mujywyrr ta mondo, ame'ëja saka.

¹⁹ “Peputar ame'ë ke pema'ema'e katu” aja mu'eharan ta pandu naī. Anī. A'eta te'e marā ka ym ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke hijariha. Pesarahā! Katu ym ame'ë ke amō ma'ema'e. Ame'ë ke marā ka ym hijariha rahā, ame'ë riki aja te'e ta ixo. Katu ym aja.

²⁰ Ma'e katu ym ame'ë ke Tupā rehe ipy'a ym ame'ë ta ma'ema'e hū. Ame'ë ke amō ta hijar katu. Jesu riki jande muhāha. Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te ke a'eta ukwa katu, a'erehe ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke hijar. A'engi ame'ë pe a'eta jywyrr tī. Ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha pe jywyrr tī. Marā ka ym hijariha. Aja rahā, ixo py 'ar koty te we katu ym ha aja a'eta ixo. ²¹ Aja rahā kuja katu ta tipe. Myja rahā, amō pe Tupā pandu my:

—Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha ke nixōi te nde pe — aja Tupā pandu my.

Ame'ë ukwa ym rahā, katu ta tipe. Ame'ë ukwa rahā, pe, panduha katu te ame'ë ke hijar rahā, ame'ë riki i'ar koty te we jaxeriha. Panduha katu te ame'ë ke amō pandu ipe, ame'ë ke hijar rahā, i'ar koty te we jaxeriha. ²² A'eta ma'eha kuja mujekwa. Yman sawa'e ukwa katu ame'ë ke paper rehe mupinim. Ame'ë riki jete har te ke aja mujekwa. Kuja mupinim:

“Jawar we'en rahā, ame'ë pe te'e a'e jywyrr u'u indo.”

Kuja amō we tī:

“Kure ke y pe amō mujahuk rahā, pahar tu'um ame'ë pe kure jere jahuk oho” aja amō mupinim.

Aja rahā, jaxeriha rehe jywyrr oho, aja mujekwa. (Ame'ëja tī. Jandema'e sawa'e te rehe har ukwa katuha ke hijar rahā, ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha rehe jywyrr. Katu ym te riki.)

3

Jandema'e sawa'e te jywyrr ta

¹ Ihē rehe katu ame'ë ta ke pehē! Ko mokōihar paper rehe ihē amupinim aī. Mā peja pehē py'a pe ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pekwa pekwa ym pexo. Aja mokōihar paper rehe ihē amupinim. Aja rahā, peharāi ym ta pexo. ² Yman Tupā

je'êha pandu ame'ê ta pandu. Katu te ame'ê ta ke a'eta. A'eta pandu ame'ê ke mā peja pekwa pekwa katu pexo. Jesu mondo ame'ê ta pe je'êha ke jandema'e sawa'e te mujekwa. Ame'ê je'êha ke pehê pe Jesu mondo ame'ê ta pandu pandu. Ame'ê ke pekwa pekwa katu pexo tî. Jesu riki jande muhâha ke. ³ Kuja pekwa pekwa py pexo. 'Ar rehe angaha uhyk tate rahâ, amô sawa'e ta ixo ta. Ma'e ka'u te'e ha namô a'eta ixo ta. Pehê rehe a'eta puka puka hû ta. Ahem hû ta tî. ⁴ Kuja a'eta pandu ta:

—A'e jywyr ta. Aja a'e manga katu riki. Mâ! My mamy? Nixôî riki. (Jande ramûi ta harô hû ixo ehe.) A'eta upa manô. Kome'ê ywy keruhû Tupâ mujâ. Aja te'e kome'ê ywy keruhû ihî rî. A'erehe a'e jywyr ym ta, aja jakwa — aja a'eta pandu ta naî.

⁵ Kuja puka puka hû ame'ê ta harâi riki. Ukwa tar ym riki. Kuja. Yman Tupâ pandu. Aja kome'ê ywy keruhû a'e mujâ. Ywa ke mujâ tî. Y ngi kome'ê ywy uhem. Y ramûi pyter pe ihî. ⁶ Y pe ymanihar kome'ê ywy keruhû ke Tupâ jupyk. Upa katu te ma'e ke jukwa. Y keruhû pe jupyk. (A'erehe Tupâ pandu ame'ê ke a'e ma'ema'e katu. Ame'ê ke puka puka hû ame'ê ta harâi.)

⁷ Apo kome'ê ywy keruhû kohî. Ywa rehe ihî ame'ê ta pehî tî. Upa ame'ê ta rehe har Tupâ pandu: "Mâ peja ixo rî." A'erehe yman pandu aja apo ixo rî. Anî. Aja te'eha ihî ym ta. Yman rahâ, kome'ê ywy keruhû ke tata pe Tupâ mai ta. Ywa rehe ihî ame'ê ke aja tî. Mai ta tî. Ame'ê angaha ke rehe uhyk ym rahâ we, pewe ixo we rî. Ma'e katu ym ma'ema'e ame'ê ta ke Tupâ mupyrara ta. Pe, uwyrha anga rehe har ukwa ym rahâ, mupyraraha renda pe mondo ta tî. Aja ym rahâ, kome'ê ywy keruhû ixo rî. Ywa rehe ixo ame'ê ta aja tî. Ixo rî. "Mâ peja ixo rî" aja Tupâ pandu. (A'erehe Tupâ pandu ame'ê ke a'e ma'ema'e katu.)

⁸ Ihê rehe katu ame'ê ta ke pehê. Pehê riki apy'a katu ame'ê ta ke pehê tî. Kuja peharâi ym pexo. (Yman te aja jakwa. Tupâ pe anî.) A'erehe miu (1.000) warahy 'ar aha oho rahâ, ame'ê riki peteî weraha aha oho, aja jandema'e sawa'e te ukwa. Juja katu te ipe. Peteî weraha aha oho rahâ, ame'ê riki miu (1.000) warahy 'ar aha oho, aja a'e ukwa. Juja katu te ipe.

⁹ A'e pandu katu ame'ê ke jandema'e sawa'e te ma'ema'e ta kÿ. Pahar ym a'e ma'ema'e, aja amô ta ukwaha naî. Anî. Aja ym. A'e ma'ema'e ta kÿ. Pesarahâ! Mupyraraha renda pe amô oho ta, ame'ê ke a'e putar ym. Ma'e ka'u te'eha ke upa ngâ hijar, ame'ê ke a'e putar katu. A'erehe ngâ py'a ixoty muruwak, ame'ê rehe a'e harô katu uî.

¹⁰ Jandema'e sawa'e te jywyr, ame'ê weraha angaha rehe uhyk ta kÿ. Ma'e mukanîha

uwyr, ame'êja saka harô ym ehe rahâ, jandema'e sawa'e te uwyr ta kÿ. Arahâ ywa riki kanim ta oho. Tyapu te hû ha namô kanim ta oho. Ywa rehe ihî ame'ê ke ukwâi ta tî. Upa ta kanim. Kome'ê ywy keruhû kanim ta tî. Upa katu te kome'ê ywy keruhû pe ixo ame'ê ta ke kanim ta tî. ¹¹⁻¹² Aja ame'ê upa katu te ma'e ke kanim ta oho. Aja rahâ, myja me'ê pexoha katu my? Pesarahâ! Katu ym ma'ema'e, ame'ê ta ke Tupâ mupyrara ta. Ame'ê weraha angaha ke rehe peharô pexo rahâ, mā peja katu pexo. Aja rahâ, katu tiki. Tupâ rehe pehê py'a tapijar te'e we pemoi moî katu tî. Aja rahâ, katu tiki. Ame'ê weraha ke pahar pemuhyk, aja pema'ema'e katu pexo. Ame'ê weraha uhyk rahâ, ywa upa ukwâi ta. Upa ta kanim. Ywa rehe ihî ame'ê ke upa ta musururu mondo. Hakuha upa ta musururu mondo. ¹³ "Ywa pyahu ame'ê ke ihê amujâ ta. Ywy keruhû pyahu ame'ê ke aja tî. Amujâ ta tî" aja Tupâ manga katu. A'ep katu te ame'ê ta jô ixo ta. Mâ peja ame'ê rehe jaharô katu jaxo.

¹⁴ Ihê rehe katu ame'ê ta ke pehê! Ame'ê weraha rehe peharô pexo rahâ, Tupâ ruwa koty pexo, aja saka pekwa pekwa pexo. A'e usak uî, aja saka a'erehe mā peja pexoha katu aja pexo. Mâ peja peka'u te'eha ke pema'e ym. Pehê py'a a'e juhyk, aja pexo. Mâ peja Tupâ namô pehê rury katu pehê pexo. ¹⁵ (A'e uwyr ym we rî, a'erehe uwyr ym te ta, aja ym pekwa pekwa pexo tî.) A'e harô we rî. Aja rahâ, amô we pehê ngi har amô ta jurujar katu ta. Aja rahâ, amô we Tupâ muhâ katu ta. A'erehe a'e harô we rî. Aja pekwa pekwa pexo. Aja Pâu mupinim pehê pe tî. Ukwa katuhu ke Tupâ muwyr ipe. Ame'ê namô pehê pe a'e mupinim. Pâu rehe japy'a katu ame'ê ke a'e. ¹⁶ Kirisutu jywyr ta. Ame'ê rehe har Pâu mujekwa rahâ, upa paper rehe a'e mupinim. A'e mondo ame'ê paper rehe ame'ê rehe har a'e mupinim. Amô amô ma'e ke a'e mupinim ame'ê ke amô ta ukwa katu ym. Pe, ame'ê ke amô koty muka'u te'e ame'ê ta mujekwa. Ukwa ym ame'ê ta aja tî. Amô koty mujekwa tî. Aja amô Tupâ je'êha rehe ihî, ame'ê ke amô koty koty a'eta mujekwa. Te'e pandu, aja saka. Aja Tupâ mupyrara ame'ê ke a'eta jumuhyk a'eta juehe.

¹⁷ Ihê rehe katu ame'ê ta ke pehê! Pesarahâ! Amô ta amô koty Tupâ je'êha mujekwa aja pekwa katu. A'erehe pepyhyî ym, aja pexo! Aja rahâ, amô koty sawa'e katu ym ame'ê ta mu'e, ame'ê koty pejumu'e ym ta peho. Jete har te ke pekwa, ame'ê ke pehijar ym ta tî. ¹⁸ Jesu riki jande muhâha ke! Jesu Kirisutu riki jandema'e sawa'e te. Ehe har tapijar te'e we pekwa katu te we pexo. Pehê rehe a'e ipy'a katu. Ame'ê rehe har tapijar te'e we pekwa katu te we pexo. Mâ peja japandu ipe:

—Ne jō riki katu te ame'ē ke.

Aja apo mā peja japandu ipe. Mā peja aja
te'e ta japandu ipe. Amen. Ame'ē riki: “A'e
tŷ” aja.

Upa.

Juã mupinim me'ë ke Peteĩhar ke

Juã kome'ë paper ke mupinim. Jesu kotyhar ta pe a'e mondo. Amõ ta amõ koty Jesu rehe har mu'e. Ame'ë ke Juã mukatu tar katu, a'erehe kome'ë paper ke mupinim.

Kuja Juã mujekwa. Jesu Tupã ra'yr a'e. Awa aja te'e kome'ë ywy keruhũ pe a'e uwyr tĩ. Jesu rehe har amõ ukwa rahã, ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke hijar katu ta me'ë te'e, aja Juã mupinim. Tupã rehe har ukwa rahã, aja tĩ. Ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke hijar ta me'ë te'e tĩ. Jesu kotyhar aja rahã, imu ta rehe ipy'a katu ta me'ë te'e tĩ, aja Juã mujekwa.

“Imu ta” aja pandu rahã, Jesu kotyhar ta ke, aja jakwa.

“Ta'yn ta” aja pandu rahã, Jesu kotyhar ta ke tĩ, aja jakwa tĩ.

Jesu rehe har

¹ Ihẽ Juã. Jesu rehe har ihẽ amupinim aĩ. A'e riki jande ke muhã katu. Kome'ë ywy keruhũ nixói te rahã, pete'e ixo me'ë te'e a'e. Ima'e panduha rehe jahendu. Jasak ehe tĩ, Jesu rehe. Jama'ã katu ehe tĩ. Jande po pe japyhyk pyhyk ehe tĩ. ² Kome'ë ywy keruhũ pe a'e uwyr rahã, jasak ehe. Ame'ë rehe har japandu pandu ngã pe. Uhã te hũ ame'ë ke a'e. Ipái namõ a'e ixo. Jande pe Ta'yr rehe har a'e mujekwa. ³ Ma'e jasak ame'ë ke japandu pandu pehẽ pe. Ma'e jahendu ame'ë ke japandu pandu tĩ. A'erehe pehẽ namõ jande juehe katu jande jaxo. Jete riki. Jande pái keruhũ namõ jande juehe katu jande jaxo tĩ. Ta'yr namõ jande juehe katu jande jaxo tĩ, Jesu Kirisutu namõ. ⁴ Ame'ë rehe har pehẽ pe jamupinim. Aja rahã jande rury katu te jaxo apo 'y.

Tupã rehe har

⁵ Ta'yr mu'e ame'ë ke jahendu. Ame'ë ke pehẽ pe japandu pandu tĩ. Kuja:

—Tupã riki weraha aja saka. (Aja rahã, katu te ame'ë ke a'e.) Pytuniha aja ym a'e. (Aja rahã, nixói te ma'e jaxeriha ke ipe) — aja japandu.

⁶ A'erehe pytuniha aja ame'ë pe jaxo rahã: “Inamõ jande juehe katu jande jaxo” ame'ë panduha te'e riki. Pytuniha aja ame'ë pe jaxo rahã, ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e jaxo rĩ. Katu ym aja. ⁷ Tupã riki weraha aja ame'ë pe ixo. Aja rahã, nixói te ma'e jaxer ame'ë ke ipe. A'e aja jande jaxo rahã, jande katu jande juehe jaxo. Pe, Jesu ruwy pe jande py'a ke a'e juhyk. Upa ma'e jaka'u te'eha jama'ema'eha ke juhyk. Jande pái keruhũ ra'yr Jesu.

Ma'e jaka'u te'eha ke jama'e rahã,

Ame'ë ke Tupã namõ japandu ta me'ë te'e

⁸ “Ma'e jaka'u te'eha ke jama'e ym” aja japandu rahã, jande jaka'u te'e. Te'e japandu. ⁹ Ma'e jaka'u te'eha ke jama'e rahã, mã peja Tupã pe japandu:

—Ma'e jaka'u te'eha ke jama'e. Jande japyai. Mã peja jande py'a ke ejuhyk katu. Mã peja jande rehe nde py'a emuijwywyr — aja ipe.

Aja me'ë japandu rahã, jande rehe ipy'a jwywyr te ta. A'e riki katu te ame'ë ke a'e. A'e pandu ame'ë ke a'e ma'ema'e katu ta. Jete. Ipy'a jwywyr ta jande rehe. ¹⁰ Ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e ame'ë ta ke jande, aja Tupã je'eha mujekwa. “Anĩ. Ma'e jaka'u te'eha ke jama'e ym” aja japandu rahã, Tupã te'e pandu, aja japandu naĩ. (Anĩ. Tupã te'e pandu ym te. A'erehe ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e ame'ë ta ke jande aja jakwa katu.) Ima'e panduha rehe jahendu ym tĩ. Aja rahã, katu ym.

2

Jesu jandema'e mukatuha ke

¹⁻² Jesu rehe pejurujar katu. A'erehe ihẽ ra'yr ta aja pehẽ. Ko ma'e ka'u te'eha ma'eha ke nixói te Tupã pe. A'erehe ma'e jaka'u te'eha jama'ema'eha ke jahijar rahã, katu tiki. Ame'ë rehe har pehẽ pe ihẽ amupinim aĩ. Aja rahã, ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e ym ta. Pema'e rahã, jande pái keruhũ namõ Jesu Kirisutu pandu ta:

—Ma'e ka'u te'eha ke ihẽ kotyhar ta ma'e. Ame'ë ke rehe ihẽ amuhepy. Ihẽ amanõha pe ihẽ amuhepy. A'erehe mã peja nde py'a emuijwywyr ehe — aja a'e pandu ta.

Aja jandema'e mukatuha ke a'e. A'e riki katu te me'ë ke a'e.

Jande jaka'u te'eha jama'ema'eha ke rehe a'e muhepy. Amõ we tĩ. Upa kome'ë ywy keruhũ pe har ta ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe a'e muhepy tĩ. A'erehe Tupã ipy'a jwywyr ngã rehe tĩ.

³ Tupã je'eha rehe jahendu katu rahã, ehe har jakwa katu, aja jakwa katu. ⁴ Amõ pandu:

—Ehe har akwa katu — aja.

(Aja rahã, ima'e je'eha rehe hendu katu ta me'ë te'e.) Je'eha rehe hendu ym rahã: “Ehe har akwa katu” ame'ë panduha riki te'e aja. Jete har te ke ukwa ym. ⁵⁻⁶ Je'eha rehe amõ hendu katu rahã, Tupã rehe a'e ipy'a katu. Pe, ipy'a katu te we ehe rĩ. Kuja jakwa katu. Amõ pandu:

—Tupã namõ ihẽ juehe katu ihẽ axo — aja.

Aja rahã, mã peja Jesu Kirisutu aja katu a'e ixo tĩ. (A'e aja katu ame'ë ke ma'ema'e tĩ.) Kome'ë ywy keruhũ pe Jesu ixo rahã, katu ame'ë ke a'e ma'ema'e. Aja te'eha a'e ma'ema'e. A'e aja amõ tĩ. Katu ame'ë ke

ma'ema'e ta me'ë te'e tĩ. Aja rahã, Tupã namõ a'e juehe katu a'e ixo, aja jande jakwa katu te tĩ.

"Pehë pepy'a katu pehë juehe pexo" ame'ë je'ëha pyahu ame'ë ke

⁷ Ihë rehe katu me'ë ta! Apy'a katu ame'ë ta ke pehë tĩ! Pehendu katurahã! Ko Jesu je'ëha ke ihë amupinim aĩ. ("Pehë pepy'a katu pehë juehe pexo" aja a'e pandu.) Ame'ë ke pyahu ym. Ymanihar je'ëha ke ame'ë. Jesu rehe pejurujar katu py rahã, ("pehë pepy'a katu pehë juehe pexo") ame'ë je'ëha rehe pehendu katu. Ame'ë ke namõ pexo katu apo 'y. Ame'ë panduha ke pehë pe ko ihë amupinim aĩ tĩ. ⁸ Pyahu aja apo tĩ. Amõ ta rehe Kirisutu ipy'a katu. Ame'ë ke rehe jasak. A'erehe ame'ë panduha jete har te ke, aja jakwa katu. Pepy'a katu pehë juehe pexo tĩ, a'erehe ("pehë pepy'a katu pehë juehe pexo") ame'ë panduha jete har te ke aja jakwa tĩ. Pytuniha aja asa oho. Weraha aja hendy hendy ixo apo 'y. (Aja rahã, Ta'yr rehe har Tupã mujekwa katu ngã pe apo 'y. A'erehe upa ngã ipy'a katu ngã juehe ixo apo 'y. A'erehe mã peja pepy'a katu pehë juehe pexo.)

⁹ Upa Jesu kotyhar ta riki imu ta aja ixo. Amõ pandu:

—Weraha aja ame'ë pe ihë axo — aja.

(Aja rahã, imu rehe ipy'a katu ta me'ë te'e.) Imu rehe a'e ipy'a ym rahã, pytuniha aja ame'ë pe a'e ixo we rĩ. (Aja rahã, Jesu pandu ame'ë ke rehe a'e hendu ym tĩ. Kuja a'e pandu:

—Pepy'a katu pehë juehe pexo — aja Jesu.

Ame'ë rehe amõ hendu ym. Weraha aja ame'ë pe amõ ixo rahã, Jesu pandu ame'ë rehe hendu katu.) ¹⁰ Imu rehe amõ ipy'a katu rahã, weraha aja ame'ë pe tapijar te'e we a'e ixo katu. (Aja rahã, Jesu pandu ame'ë ke rehe a'e hendu katu.) Aja amõ ta ukwa rahã, ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'ema'e ym ta. ¹¹ Pe, imu rehe amõ ipy'a ym rahã, pytuniha aja ame'ë pe a'e ixo we rĩ. Aja rahã, Jesu pandu ame'ë ke rehe a'e hendu ym. Aja te'e a'e ixo. Pytun rahã, jasak ym ma'e, ame'ëja saka. A'erehe marã ka ym katu ame'ë ke a'e ma'ema'eha.

Jesu rehe jurujar katu ame'ë ta ta'yn ta aja saka.

Amõ ta tamüi ta aja saka tĩ. Amõ ta ta'ynuhu ta aja saka tĩ.

¹² "Ta'yn ta" aja ihë apandu pehë pe. (Jesu rehe pejurujar katu ramõ, a'erehe: "Ta'yn ta" aja apandu pehë pe.) Pehendu katurahã! Pehë peka'u te'eha pema'ema'eha ke rehe Jesu muhepy. A'erehe a'e manõ. A'erehe pehë rehe Tupã ipy'a jywyr. A'erehe pehë pe ko ihë amupinim aĩ. ¹³ "Tamüi ta" aja apandu

pehë pe tĩ. (Jesu rehe yman pejurujar katu, a'erehe: "Tamüi ta" aja apandu tĩ.) Pehendu katurahã! Kome'ë ywy keruhũ nixói te rahã, Jesu riki pete'e ixo ame'ë te'e a'e. Ehe har pekwa katu, a'erehe pehë pe ko ihë amupinim aĩ. "Ta'ynuhu ta!" (Jesu rehe har pekwa katu ame'ë ta ke pehë.) Pehendu katurahã! Satana mujekwaha rehe pejurujar ym. (Äjã ramüi a'e.) A'erehe pehë pe ko ihë amupinim aĩ tĩ.

¹⁴ "Ta'yn ta" aja ihë apandu pehë pe. (Jesu rehe pejurujar katu ramõ, a'erehe: "Ta'yn ta" aja apandu pehë pe.) Pehendu katurahã! Jande pái keruhũ rehe har pekwa katu, a'erehe pehë pe ko ihë amupinim aĩ. "Tamüi ta" aja apandu pehë pe tĩ. (Jesu rehe yman pejurujar katu, a'erehe: "Tamüi ta" aja apandu tĩ.) Pehendu katurahã! Kome'ë ywy keruhũ nixói te rahã, Jesu riki pete'e ixo ame'ë te'e a'e. Ehe har pekwa katu, a'erehe pehë pe ko ihë amupinim aĩ. "Ta'ynuhu ta!" (Jesu rehe pekwa katu ame'ë ta ke pehë.) Pehendu katurahã! Pehë py'a pe Tupã je'ëha ke pekwa katu pexo, a'erehe pehë pyrãtã katu. A'erehe pehë pe ko ihë amupinim aĩ. Satana mujekwa ame'ë ke rehe pehendu ym. (Äjã ramüi a'e.) A'erehe ko ihë amupinim aĩ tĩ.

¹⁵ Tupã rehe hendu ym ame'ë ta ma'ema'eha ke pemanga tar ym pehë. Upa ame'ë tama'e ke rehe pehë py'a pemoi ym tĩ. Ame'ë ke rehe pepy'a katu rahã, jande pái keruhũ rehe pepy'a ym. ¹⁶ Kome'ë ywy keruhũ pe mäte hũ te'e ma'e katu ym ame'ë ke ihĩ. Kuja. Ma'e ka'u te'eha ke jõ ma'ema'e tar katu. (Ame'ë ke jande pái keruhũ putar ym.) Ma'e ke rehe usak, ame'ë ke katu usak. A'erehe ame'ë ke putar katu, aja ukwa. Aja rahã, katu ym. (Ame'ë ke jande pái keruhũ putar ym tĩ.) Kuja ukwaha naĩ tĩ. Ima'e ma'e ke jõ katu te ame'ë ke, aja amõ ukwaha naĩ. (Upa ame'ë ta ke jande pái keruhũ putar ym tĩ.) Upa ame'ë ta ke Tupã rehe hendu ym ame'ë ta ma'ema'eha ke. Katu ym aja. ¹⁷ Ame'ë ma'ema'eha ke kanim ta oho. Ma'e ka'u te'eha ke amõ ma'ema'e tar katu. Upa katu te ame'ë ke kanim ta tĩ. Tupã putar ame'ë ke amõ ma'ema'e rahã, a'e riki uhã te hũ ame'ë ke a'e.

Kirisutu ruwajan rehe har

¹⁸ Ta'yn ta! Jesu rehe pejurujar katu ame'ë ta ke pehë! 'Ar rehe angaha uhyk Tate. Kirisutu ruwajan uwyr ta, aja pehendu. ("Kirisutu ihë" aja pandu naĩ.) Aja Kirisutu ruwajan ta heta ixo apo. A'erehe 'ar rehe angaha uhyk Tate, aja jakwa katu. ¹⁹ Kirisutu ruwajan ta riki jande ngi har ym, a'erehe jande ngi uhem oho. Jande ngi har rahã, jande namõ pyta ta tipe. Jande ngi uhem oho, a'erehe jande ngi har ym aja jakwa katu.

²⁰ Pehē anī. Pehē py'a rehe Tupā'ā ke Kirisutu muwyr. (A'e riki mujekwa pehē pe.) A'erehe jete har te ke upa pekwa katu apo 'y. ²¹ "Jete har te ke pekwa ym" aja ym ihē apandu. Jete har te ke pekwa katu, a'erehe ko ihē amupinim aī. Jete har te ke aja ym amō pandu rahā, te'e ame'ē pandu.

²² Awa pandu te'e my? Jasarahā! Jesu riki Kirisutu ym. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke ym a'e, aja pandu ame'ē ke te'e pandu. Jesu riki Tupā ra'yr ym, aja pandu ame'ē ke Kirisutu ruwajan tī. A'e riki jande pāi keruhū rehe jurujar ym tī. ²³ "Jesu riki Tupā ra'yr ym" aja amō pandu rahā, jande pāi keruhū ke a'e putar ym tī. "Jesu riki Tupā ra'yr" aja amō pandu rahā, jande pāi keruhū ke a'e putar katu.

²⁴ Tupā ra'yr rehe har pehendu. Arahā pejurujar katu ehe. Ame'ē myrandu ke pehē py'a rehe pemupyta katu pexo. Aja rahā, Ta'yr namō pehē juehe katu pehē pexo. Jande pāi keruhū namō pehē juehe katu pehē pexo tī. ²⁵ Kuja riki jande pe Jesu pandu katu. "Pehē ke ihē amuhā katu ta" aja a'e pandu katu jande pe. ²⁶ Kome'ē paper rehe amujekwa ta pehē pe. Aja rahā pehē ke muka'u te'e tar katu ame'ē ta muka'u te'e ym ta pehē ke. (Kirisutu ruwajan ta muka'u te'e ym ta pehē ke.) ²⁷ Pehē anī. Pehē pe Tupā'ā ke Kirisutu muwyr. Pehē py'a rehe a'e ihī katu. Upa katu te pehē ke a'e mu'e ta. A'e mu'e ame'ē ke jete har te ke. Te'e aja ym. A'e mu'e katu. A'erehe amō mu'e'ha nixói ta pehē pe. Mā peja Jesu namō pehē juehe katu pexo, aja Tupā'ā mujekwa katu. Mā peja ame'ē rehe pehendu katu.

²⁸ Ta'yn ta! Pehendu katurahā! Jete riki. Mā peja Jesu namō pehē juehe katu pexo. Aja pexo rahā, pekyje ym ta ingi. A'e jywyr rahā, pekyje ym ta ingi. Pehē rūxī ym ta tī. ²⁹ Jesu riki katu te ame'ē ke a'e, aja pekwa katu. Kuja pekwa katu tī. Katu te ame'ē ke amō ma'ema'e rahā, a'e riki Tupā ra'yr ta tī.

3

Tupā ra'yr ta rehe har

¹ Pehendu katurahā! Jande rehe jande pāi keruhū ipy'a katu te. A'erehe jande rehe har a'e pandu:

—Ihē ra'yr ta pehē — aja jande rehe har.

Jete riki! Jande riki ta'yr ta. Tupā rehe har amō ta ukwa ym, a'erehe jande riki ta'yr ta, ame'ē ke a'eta ukwa ym tī. ² Ihē rehe katu me'ē ta! Apy'a katu ame'ē ta ke pehē tī! Jande riki ta'yr ta apo 'y. Yman rahā myja jaxo ta my? Ame'ē rehe har jakwa katu ym we rī. Kuja jō jakwa katu apo 'y. Jesu jywyr rahā, a'e ixo aja jaxo ta tī. A'e katu te, aja jakwa katu ta ehe, a'erehe a'e aja jaxo ta tī. Jande katu te aja jaxo ta tī. ³ Ame'ē ke rehe amō harō ixo rahā, ma'e ka'u te'eha

ke ma'ema'e ym ta. Ma'e ka'u te'eha ma'eha ke nixói te ipe, Jesu pe. A'e aja amō ixo tī. (Aja rahā, ma'e ka'u te'eha ma'eha ke amō hijar katu.)

⁴ Ma'e ka'u te'eha ke amō ma'ema'e rahā, Tupā je'ēha rehe hendu ym. Tupā je'ēha rehe hendu ym rahā, ame'ē riki ma'e ka'u te'eha ma'eha ke. ⁵ Kuja pekwa katu. Ma'e jande jaka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe Jesu muhepy uwyr. Ma'e ka'u te'eha ke ma'e ym te a'e. ⁶ A'erehe Jesu namō juehe katu amō ixo rahā, ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e tar ym ixo. Ma'e ka'u te'eha ke amō ma'ema'e rahā, ehe har a'e ukwa ym. Ma'e ka'u te'eha ma'eha ke nixói te Jesu pe, ame'ē rehe har amō ukwa ym tī.

⁷ Ta'yn ta! Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta ke pehē! Pehendu katurahā! Mā peja pehē ke amō muka'u te'e ym. A'erehe pehendu katurahā! Katu ame'ē ke amō ma'ema'e rahā, a'e riki katu te ame'ē ke a'e. Jesu aja katu te ame'ē ke a'e tī. ⁸ Ma'e ka'u te'eha ke amō ma'ema'e ixo rahā, Satana kotyhar ke a'e. Kome'ē wyw keruhū nixói te rahā, Satana riki ma'e jaxer ame'ē ke ma'e. (Ājā ramūi a'e.) A'engi ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'ema'e hū ixo rī. "Ma'e ka'u te'eha ke ema'e" aja ngā pe a'e pandu tī, ame'ēja saka tī. Anī. Ame'ē ke Tupā ra'yr mukanim uwyr.

⁹ Amō riki Tupā ra'yr rahā, ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'ema'e tar ym ixo. Tupā riki katu te me'ē ke a'e. Tupā aja a'e tī. A'erehe ma'e ka'u te'eha ke amō ma'ema'e tar ym ixo tī. Tupā riki ipāi keruhū, a'erehe ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'ema'e tar ym ixo tī. ¹⁰ Katu te ame'ē ke amō ma'ema'e tar ym rahā, a'e riki Tupā ra'yr ym. Imu rehe ipy'a ym rahā, a'e riki Tupā ra'yr ym tī. A'erehe a'eta riki Satana ra'yr ta aja jakwa apo 'y. Aja ym Tupā ra'yr ta, aja jakwa tī.

Imu rehe amō ipy'a katu rahā, katu tiki

¹¹ Myrandu rehe pehendu py rahā, kuja pehendu: "Mā peja jande japy'a katu jande juehe" aja pehendu. ¹² Amō rehe ipy'a ym ame'ē ke Kaī. Mā peja a'e aja ym jaxo tī. Ymanihar ke a'e. Satana kotyhar ke a'e, a'erehe imu ke a'e jukwa. Ma'ewā jukwa my? Kuja. Ima'e ma'eha ke katu ym. Imuma'e anī. Katu ame'ē ke ame'ē. (A'erehe jyty'ym ehe.) A'erehe imu ke a'e jukwa. Imu rehe ipy'a ym. Ipy'a ke jai te'e ehe.

¹³ Ihē mu ta! Pehendu katurahā! (Jesu kotyhar ta ke pehē.) A'erehe Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta pehē rehe parahy rahā, pemukahem ym ame'ē ta ngi. ¹⁴ Jande anī. Japy'a katu ame'ē ta ke jande. Jande mu rehe japy'a katu tī, a'erehe manōha ngi jahem, ame'ēja saka. Aja jakwa katu. Pe, ixuweha koty jatyrk, ame'ēja saka. (Aja rahā, jande mu rehe japy'a katu.) Amō rehe amō ipy'a ym rahā, manōha ngi uhem ym

we rĩ, ame'ēja saka. ¹⁵ Imu rehe amō parahy te rahā, a'e ke jukwa ame'ēja saka. Amō ke jukwa rahā, Tupā muhā ym ame'ē ke a'e, aja pekwa. ¹⁶ Kuja ipy'a katuha rehe har jakwa katu. Jande rehe Jesu ipy'a katu, a'erehe a'e manō. A'e manō, a'erehe jande ke a'e muhā katu. Aja jande ke a'e haihu katu. Jesu aja jande tĩ. Jande mu ta rehe japy'a katu, a'erehe mā peja a'eta rehe jahaihu katu tĩ. Myja jahaihu katu ta my? A'eta pe jamanō ta nahā my. ¹⁷ Jandema'e ma'e ke jame'ē me'ē ta ipe nahā my. Ima'ehũ namō ixo. Pe, imu rehe pyrara a'e usak tipe. Anĩ. Imu pe ma'e ke a'e me'ē ym te. Aja rahā, ima'e panduha te'e aja. "Tupā rehe ihē apy'a katu" ame'ē panduha te'e aja. ¹⁸ Ta'yn ta! Pehendu katurahā! "Jande mu ta rehe japy'a katu" aja jō japandu rahā, katu ym. Jande mu ta rehe japy'a katu rahā, mā peja ma'e ke jame'ē me'ē ipe. Aja rahā, japy'a katu te a'eta rehe, aja jamujekwa ngā pe.

Tupā namō jande japandu

¹⁹ Jande japy'a katu jande juehe jaxo, a'erehe Tupā kotyhar ta riki jande, aja jakwa katu. Tupā riki jete har te ke pandu katu ame'ē ke a'e. Japy'a katu jande juehe jaxo, a'erehe Tupā namō japandu rahā, jakyje ym ingi. ²⁰ Jande katu ym jande jupe, aja jakwa jakwa jaxo rahā, jakyje ym ingi. Jande katu ym aja a'e ukwa tĩ. Upa katu te a'e ukwa katu. Jande rehe a'e ipy'a katu rĩ. ²¹ Ihē rehe katu me'ē ta! Jete riki! Ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e ym, aja jakwa rahā, jakyje ym ingi. Aja Tupā namō japandu pandu katu. Jakyje ym ingi tĩ. ²² Aja rahā ma'e ke japandu ipe rahā, ame'ē ke jande pe a'e muwyr. Ima'e panduha rehe jahendu katu, a'erehe japandu ipe ame'ē ke jande pe a'e muwyr tĩ. A'e putar ame'ē ke jama'ema'e a'erehe japandu ipe ame'ē ke a'e muwyr tĩ. ²³ Kuja a'e putar. A'e pandu:

—Mā peja Jesu Kirisutu rehe pejuru jar katu. Mā peja pehē pepy'a katu pehē juehe pexo tĩ — aja jande pe Tupā pandu.

"Pepy'a katu pehē juehe pexo" aja Kirisutu pandu tĩ. A'e riki Tupā ra'yr. ²⁴ Tupā je'ēha rehe amō hendu tar katu rahā, Tupā namō juehe katu a'e ixo. Pe, inamō juehe katu Tupā ixo tĩ. Jande pe l'ā ke a'e muwyr, a'erehe inamō jande juehe katu jande jaxo, aja jakwa katu.

4

Jete har pandu ame'ē ke. Te'e pandu ame'ē ke tĩ.

¹ Ihē rehe katu me'ē ta! Pehendu katurahā! Ma'e je'ēha ke amō ta pandu uwyr. Ame'ē ta rehe pahar pejuru jar ym. Jete har te ke a'eta pandu nahā my? Te'e pandu nahā my? Myja my? Mā peja pekwa katu. Tupā je'ēha rupi a'eta pandu uwyr nahā

my? Sawa'e je'ēha rupi pandu uwyr nahā my? Myja my? Pekwa katu tĩ. Tupā je'ēha mu'eharan ta heta ixo. Amō amō ok ta rupi pandu pandu hũ oho. ² Tupā je'ēha rupi amō pandu rahā, kuja ame'ē rehe har pekwa katu ta pexo. Kuja a'e pandu ta uwyr:

—Kome'ē ywy keruhũ pe Jesu Kirisutu uwyr. Awa te'e a'e uwyr — aja pandu uwyr.

Aja me'ē pandu uwyr ame'ē ke Tupā kotyhar te ke. ³ Aja me'ē pandu ym rahā, a'e riki Tupā kotyhar ym. Tupā je'ēha rupi ym a'e pandu. Kirisutu ruwajan je'ēha rupi a'e pandu uwyr. Kirisutu ruwajan uhyk ta uwyr, aja pehendu. Kome'ē ywy keruhũ pe uhyk apo 'y. (Pehĩ.)

⁴ Ta'yn ta! Jesu rehe pejuru jar katu ame'ē ta ke pehē. Pehendu katurahā! Tupā kotyhar ta riki pehē, a'erehe Tupā je'ēha pandu ame'ē ta ran rehe pehendu ym. Mu'eharan ta ke ame'ē ta. Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta pyrātā. Anĩ. Tupā'a riki i'ar koty te we pyrātā te ha ke. Pe, Tupā'a pehē py'a rehe ihĩ. A'erehe pehē ke mu'eharan ta muka'u te'e ym ta. (Aja rahā, pehendu ym a'eta rehe.) ⁵ A'eta riki Kirisutu ruwajan kotyhar ta ke. A'erehe Kirisutu ruwajan je'ēha rupi a'eta pandu. A'eta rehe amō ta hendu katu. Tupā rehe hendu ym ame'ē ta hendu katu. ⁶ Jande anĩ. Tupā kotyhar ta ke jande. Jande jamu'e, ame'ē ke rehe amō ta hendu katu. Tupā rehe har ukwa katu ame'ē ta hendu katu. Jande jamu'e ame'ē ke rehe Tupā kotyhar ta ym ame'ē ta hendu ym. A'erehe kuja jakwa. Tupā'a je'ēha rehe hendu katu, ame'ē ta Tupā kotyhar ta ke tĩ. Kirisutu ruwajan je'ēha rehe hendu katu, ame'ē ta Tupā kotyhar ta ym.

Tupā riki ipy'a katu te ame'ē ke a'e

⁷ Ihē rehe katu me'ē ta! Pehendu katurahā! Mā peja jande japy'a katu jande juehe jaxo! Jande japy'a katuha ke jande pe Tupā muwyr. Amō ta rehe amō ipy'a katu rahā, Tupā ra'yr ke a'e. Tupā rehe har a'e ukwa katu tĩ. ⁸ Tupā riki ipy'a katu te ame'ē ke a'e. A'erehe amō ta rehe amō ipy'a ym rahā, ehe har a'e ukwa ym. ⁹ Kuja jande pe ipy'a katuha ke Tupā mujekwa. Ta'yr peteihar ke kome'ē ywy keruhũ pe a'e muwyr. A'e riki jande ke muhā katu. ¹⁰ Yman Tupā rehe japy'a ym tipe. Anĩ. Jande rehe Tupā ipy'a katu. A'erehe Ta'yr ke a'e muwyr. Jande jaka'u te'eha jama'ema'eha ke rehe ta'yr muhepy. A'erehe a'e manō. A'erehe jande rehe Tupā ipy'a jywyr. Aja jande rehe a'e ipy'a katu te ha ke a'e mujekwa.

¹¹ Ihē rehe katu ame'ē ta! Pehendu katurahā! Aja jande rehe Tupā ipy'a katu, a'erehe mā peja japy'a katu jande juehe jaxo tĩ. ¹² Tupā rehe usak ym te awa. Pe, japy'a katu jande juehe jaxo rahā, Tupā namō jande juehe katu jande jaxo tĩ. Aja rahā,

jande rehe Tupã ipy'a katu te aja amõ ta rehe jande japy'a katu ti.

¹³ Jande py'a rehe I'ã ke Tupã muwyr, a'erehe Tupã namõ jande juehe katu jaxo, aja jakwa katu. Jande namõ a'e juehe katu a'e ixo ti. ¹⁴ Yman kome'ẽ ywy keruhũ pe Ta'yr ke Tupã muwyr. Awa ta ke a'e muhã katu uwyr. Ame'ẽ rehe har japandu pandu. Ta'yr rehe jasak, a'erehe ehe har japandu pandu ti. ¹⁵ "Jesu riki Tupã ra'yr" aja amõ pandu rahã, Tupã namõ a'e juehe katu a'e ixo. Pe, inamõ Tupã juehe katu a'e ixo ti. ¹⁶ Pe, jande rehe Tupã ipy'a katu, aja jakwa. Ame'ẽ riki jetehtar te ke, aja jakwa katu ti. Tupã riki ipy'a katu te ame'ẽ ke a'e. Amõ ta rehe amõ ipy'a katu ixo rahã, Tupã namõ a'e juehe katu a'e ixo ti. Pe, inamõ Tupã juehe katu a'e ixo ti. ¹⁷ Jande rehe Tupã ipy'a katu te hũ. A'e aja jande japy'a katu jande juehe jaxo ti. Aja rahã, jakyje ym ta ingi. Kuja. Yman rahã, amõ ma'ema'eha ke Tupã ukwa ta. Katu ame'ẽ ke ma'ema'e my? Katu ym ame'ẽ ke ma'ema'e my? Ame'ẽ ke a'e ukwa ta. Pe, kome'ẽ ywy keruhũ pe Kirisutu ixo rahã, amõ ta rehe a'e ipy'a katu. A'e aja jaxo rahã, yman rahã Tupã pandu ta: "Pehẽ katu" aja. A'erehe jande japy'a katu jande juehe jaxo rahã, jakyje ym ta ingi. ¹⁸ Tupã rehe japy'a katu rahã, a'e mupyraraha ngi jakyje ym ta. Jande rehe a'e ipy'a katu te, aja jakwa katu, a'erehe upa jakyjeha ke a'e mukanim. A'e mupyraraha ngi jakyje rahã, jande japy'a ym ehe, aja jamujukwa. Mupyrara ta jande ke aja jakwa, a'erehe jakyje ingi.

¹⁹ Jande rehe Tupã ipy'a katu py, a'erehe japy'a katu ehe ti. ²⁰ "Tupã rehe ihẽ apy'a katu" aja amõ pandu rahã, mã peja imu rehe a'e ipy'a katu ti. Pe, imu rehe a'e ipy'a ym rahã, a'e te'e pandu. "Tupã rehe ihẽ apy'a katu" ame'ẽ panduha riki te'e aja. Imu rehe amõ usak katu. A'e ke rehe amõ ipy'a ym rahã, usak ym ame'ẽ ke rehe marã ka ym a'e ipy'a katuha. Tupã rehe amõ usak ym, a'erehe marã ka ym amõ ipy'a katuha Tupã rehe ti. (Usak ame'ẽ ke rehe ipy'a ym rahã, usak ym ame'ẽ ke rehe ipy'a ym ti.) ²¹ Kuja Kirisutu pandu:

—Tupã rehe pepy'a katu rahã, mã peja pehẽ mu rehe pepy'a katu ti — aja pandu.

3

Ma'e jaka'u te'eha jama'eha ke jande jahijar

¹ Jesu riki Kirisutu. Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke a'e. Ame'ẽ rehe jurujar katu ame'ẽ ta riki Tupã ra'yr ta. Amõ ta rehe amõ ipy'a katu rahã, ta'yr ta rehe a'e ipy'a katu ti. ² Tupã rehe japy'a katu. Je'eha rehe jahendu katu ti. A'erehe Tupã ra'yr ta rehe japy'a katu ti, aja jakwa

katu ti. ³⁻⁴ A'erehe Tupã rehe japy'a katu rahã, ima'e je'eha rehe jahendu katu ti. Kome'ẽ ywy keruhũ pe jaxo rahã, ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e tar katu. Tupã ra'yr ta riki jande, a'erehe ma'e jaka'u te'eha jama'ema'eha ke jahijar katu. Jesu rehe jajurujar katu. A'erehe ma'e jaka'u te'eha jama'ema'eha ke jahijar katu. A'erehe kuja: "Tupã je'eha rehe jahendu ym ta" aja japandu ym ta. Jete. Pahar Tupã je'eha rehe jahendu katu. ⁵ Kome'ẽ ywy keruhũ pe ixo rahã, ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e tar katu. Myja ta ame'ẽ ke amõ hijar katu my? Kuja. Jesu riki Tupã ra'yr, ame'ẽ ke rehe amõ jurujar katu rahã, ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke a'e hijar katu. (Pyrãtãha ke a'e muwyr, a'erehe ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke a'e hijar katu.)

Jesu Kirisutu rehe har pandu ame'ẽ ke Mahapyr pehi.

⁶ Jesu Kirisutu uhyk uwyr. Y pe a'e ke amõ mujahuk rahã, a'e riki Tupã ra'yr aja a'eta ukwa katu. A'e manõ rahã, huwy ke uhem. Aja rahã, a'e riki Tupã ra'yr, aja a'eta ukwa katu ti. A'e ke amõ mujahuk. A'e manõ ti. Ame'ẽ mokõi riki Tupã ra'yr ke a'e aja mujekwa. Amõ we ti. Ehe har Tupã'a mujekwa: "Tupã ra'yr a'e" aja. Jetehtar te ke a'e mujekwa.

⁷ Jesu riki Tupã ra'yr, aja mujekwa katu ame'ẽ ta mahapyr ixo. ⁸ Jesu riki Tupã ra'yr, aja Tupã'a mujekwa katu. (Peteihar ame'ẽ.) Jesu ke amõ mujahuk rahã: "A'e riki ihẽ ra'yr" aja Tupã pandu katu. (Mokõihar ame'ẽ.) Jesu mujekwa ti. A'e manõ rahã, juehe har mujekwa katu ti. "Ihẽ riki Tupã ra'yr" aja a'e mujekwa katu juehe har ti. (Mahapyrihar ame'ẽ.) Upa ame'ẽ ta panduha ke juja katu te. (Tupã ra'yr a'e, aja mujekwa katu.) ⁹ Sehar ma'e ke pandu katu rahã, jahendu katu ehe. Aja rahã Tupã pandu katu rahã, i'ar koty te we katuha. A'erehe jahendu katu ta me'ẽ te'e ehe. Kuja. Ta'yr rehe har Tupã pandu katu. (Ame'ẽ rehe mã peja jahendu katu.) ¹⁰ Tupã ra'yr rehe amõ jurujar katu rahã, jurujar katu ame'ẽ ke jetehtar te ke, aja a'e ukwa katu. Amõ anĩ. Tupã pandu ame'ẽ ke rehe jurujar ym. A'erehe kuja a'e ukwaha naĩ:

—Tupã te'e pandu — aja ukwaha jupe naĩ.

"Jesu ihẽ ra'yr" aja Tupã pandu ame'ẽ rehe jurujar ym, a'erehe aja amõ ukwaha jupe naĩ. ¹¹ Kuja riki Tupã pandu katu:

—Ihẽ ra'yr rehe pejurujar katu, a'erehe pehẽ ke ihẽ amuhã katu ta — aja jande pe pandu katu.

Jesu ke amõ mujahuk rahã: "A'e riki ihẽ ra'yr" aja Tupã pandu katu ti. Jesu mujekwa ti. A'e manõ rahã, juehe har mujekwa katu ti. "Ihẽ riki Tupã ra'yr" aja a'e mujekwa katu juehe har. Upa ame'ẽ ta panduha ke

juja katu te. ¹² Amō py'a rehe Ta'yr ihī rahā, a'e uhā te hū ta ixo. Ipy'a rehe Tupā ra'yr ihī ym rahā, a'e uhā ym te ta. Tupā namō ixo ym te ta.

Awa ruhāha rehe har

¹³ Tupā ra'yr rehe pejurujar katu ame'ē ta ke pehē. Ko riki pehē pe ihē amupinim aī. Aja rahā Tupā muhā katu ame'ē ta ke pehē, aja pekwa katu. A'erehe pehē pe ihē amupinim aī. ¹⁴ Pe, Tupā namō ma'e japandu pandu rahā, jakyje ym ta ingi. "Jande rehe a'e hendu katu ta" aja jakwa katu, a'erehe jakyje ym ingi. Jande pe ma'e ke a'e me'ē tar katu, ame'ē ke japandu ipe. Aja rahā, japanduha rehe a'e hendu katu ta. ¹⁵ Ma'e japandu ipe rahā, japanduha rehe a'e hendu katu, aja jakwa katu te. A'erehe ma'e japandu ipe ame'ē ke jande pe a'e me'ē ta, aja jakwa katu te tī.

¹⁶ Amō riki Jesu rehe jurujar katu ame'ē ke a'e. A'erehe imu aja a'e. Pe, ma'e ka'u te'eha ke ame'ē ma'e. Ame'ē ke rehe amō usak rahā, ame'ē rehe har Tupā namō mā peja epandu. Aja rahā, ame'ē mu rehe Tupā ipy'a jywyr ta. Amō ma'e ka'u te'eha ke ma'e rahā, manō ta. Ame'ē pehī. Ame'ē ke amō ma'e rahā, Tupā namō epandu ym. Ipy'a jywyr ym ta ehe. Ame'ē ym rahā, Tupā namō epandu katu. Aja rahā, Tupā ipy'a jywyr ta ehe. ¹⁷ Upa katu te ma'e jaxer ma'eha riki ma'e ka'u te'eha ma'eha ke. Pe, amō ma'e ka'u te'eha ke amō ma'ema'e rahā, manō ym ta. Ame'ē pehī.

¹⁸ Sehar amō ta riki Tupā ra'yr ta ke. A'erehe ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'ema'e tar ym ixo, aja jakwa. Kirisutu riki usak katu a'eta rehe, a'erehe a'eta ke Satana muka'u te'e ym. A'erehe ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'e ym ta.

¹⁹ Jande riki Tupā kotyhar ta ke jande, aja jakwa katu. Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta riki Satana ukwaha namō a'eta ixo, aja jakwa katu tī. (Ājā ramūi a'e.)

²⁰ Kuja jakwa katu. Yman kome'ē ywy keruhū pe Tupā ra'yr uwyr. Upa uwyr rahā, ukwa katuha ke jande pe a'e muwyr. A'erehe Tupā te rehe har jakwa katu. Tupā te namō jande juehe katu jande jaxo. Ta'yr namō jande juehe katu jande jaxo tī. Jesu Kirisutu namō tī. A'e riki Tupā te. A'e riki awa ke muhā katu. ²¹ Ta'yn ta! Pehendu katurahā! Ma'e ā ta riki tupā ta aja amō ta ukwaha a'eta jupe naī. Ame'ē rehe pehē py'a pemoī moī ym te.

Upa.

Juā mupinim me'ē ke Mokōihar ke

Ehe katu ame'ē pe kome'ē paper pinim ke Juā mondo. Kūjā ke a'e.

Kuja Juā mupinim. “Jesu mu'e aja exo katu” aja mupinim. Aja rahā, imu rehe amō ipy'a katu ta me'ē te'e. “Imu” aja pandu rahā, amō Jesu kotyhar ta ke.

Kuja Juā mupinim tī. “Jesu rehe har mu'e ame'ē ta ran ixo. Ame'ē ta rehe ehendu ym te” aja Juā mujekwa katu.

Ehe katu ame'ē pe kome'ē paper pinim ke Juā mondo

¹ Ihē riki tamūi te apo 'y. Ihē Juā. Ko nde pe paper pinim ihē amondo axo. Ne membyr ta pe ihē amondo axo tī. Jesu rehe nde erejuruja katu, a'erehe ihē rendyr aja nde. Nde rehe Tupā usak katu tī. Nde rehe ihē apy'a katu. Ihē jō ym. Amō ta aja tī. Nde rehe ipy'a katu tī. Upa katu te Jesu je'ēha ke ukwa katu ame'ē ta nde rehe ipy'a katu tī. ² Jete har te ke jande johu jakwa katu, a'erehe nde rehe japy'a katu. Ame'ē jete har te ke jande namō aja te'e ta ixo.

³ Tupā riki jande pái keruhū. Jesu riki Ta'yr. Mā peja jande rehe a'eta ipy'a katu te hū! Mā peja jande rehe a'eta pyrara usak. Mā peja jande py'a ke a'eta muhury katu. Aja rahā, Jesu kotyhar ta namō jande juehe katu jande jaxo. Aja rahā, japy'a katu te amō ta rehe tī.

Pehē pepy'a katu pehē juehe pexo

⁴ Jande pái keruhū pandu:

—Mā peja pepy'a katu pehē juehe pexo tī — aja.

Ame'ē ke rehe amō amō ne membyr ta hendu katu te. Aja ihē ahendu, a'erehe ihē rury katu te axo tī. ⁵ Ihē rendyr! Ehendu katurahā! Ko nde pe ihē apandu:

—Mā peja jande johu japy'a katu jande juehe jaxo tī!

Ame'ē je'ēha ke nde pe ihē amupinim aī. Ame'ē riki pyahu ym. ⁶ Ame'ē je'ēha ke Jesu rehe nde erejuruja katu py rahā, nde erehendu. Ame'ē pandu katuha aja jama'ema'e rahā, Tupā je'ēha rehe jahendu katu te. Ame'ē je'ēha ke Jesu rehe nde erejuruja katu py rahā, nde erehendu. Kuja:

—Tapijar te'e we pepy'a katu pehē juehe pexo!

Ame'ē je'ēha rehe nde erehendu.

“Jesu Kirisutu awa te'e aja ym uwyr” aja mu'eharan ta pandu naī

⁷ Kome'ē ywy keruhū pe mu'eharan ta heta ixo. “Jesu Kirisutu awa te'e aja ym a'e uwyr” aja a'eta pandu naī. Ame'ē ta riki mu'eharan ta ke. Ame'ē ta Kirisutu ruwajan

ta ke tī. ⁸ Ame'ē ta rehe pehendu ym. Ame'ē ta rehe pehendu rahā, peka'u te'e ta. Aja rahā, pejuruja katuha ke pehijar ta my. Ame'ē ke pehijar ym rahā, Tupā koty peho rahā, pehē pe a'e pandu ta:

—Pehē riki katu te ame'ē ke — aja.

⁹ Kirisutu mu'e ame'ē ke amō mu'e tar ym. Anī. Amō koty mu'e tar katu rahā, Tupā ngi har ym a'e. Kirisutu mu'e ame'ē ke amō mu'e rahā, jande pái keruhū namō a'e juehe katu a'e ixo. Ta'yr namō a'e juehe katu a'e ixo tī.

Mu'eharan ke nde rok pe emuxe ym

¹⁰ Nde rok pe amō uhyk. Pe, a'e pandu:

—Tupā je'ēha ke ihē amu'e ta — aja.

Pe, Kirisutu mu'e ame'ē ke a'e mu'e ym rahā, a'e ke nde rok pe emupya ym. Emuxe ym. ¹¹ “Mā peja nde rehe Tupā usak katu” aja eandu ym ipe tī. Aja me'ē nde erepandu rahā, mu'eharan ta namō nde juehe katu nde erexo. Katu ym aja.

Katuha ke ihē amondo axo

¹² Kohū je'ēha ihē areko, ame'ē ke nde pe ihē amupinim tar katu. Anī. Paper rehe ihē amupinim ym ta rī. Ame'ē ke nde rehe ihē ahyk aho rahā, ne namō ihē apandu pandu ta. Aja rahā, jande mokōi jande rury katu ta.

¹³ Ko riki paper rehe ne anam membyr ta katuha ke mondo nde pe tī. Ne anam rehe Tupā usak katu, ame'ē ta nde pe katuha mondo ixo.

Upa.

Juã mupinim me'ê ke Mahapyrihar ke

Ehe katu me'ê pe kome'ê paper pinim ke Juã mondo. Ngái pe a'e mondo. Amô ta Jesu rehe har pandu pandu oho. Ngái rekoha pe ame'ê ta uhyk rahã, hok pe Ngái mupyta katu. "Katu tiki" aja Juã mupinim.

Amô sawa'e katu ym ame'ê ke ixo. Her Ndio. Jesu rehe har amô koty a'e pandu. A'e aja: "Mã peja ym" aja Juã mupinim. Mu'eharan aja: "Mã peja ym" aja mujekwa.

Ehe katu ame'ê pe kome'ê paper pinim ke Juã mondo

¹ Ihê riki tamûi te apo 'y. Ihê Juã. Ngái! Ko nde pe paper pinim ihê amondo axo. Ihê rehe katu ame'ê ke nde. Nde rehe ihê apy'a katu te.

² Ngái! Ihê rehe katu ame'ê ke nde! Kuja Tupã namô nde rehe har ihê apandu:

—Mã peja upa katu te Ngái katu ixo. Mã peja a'e ahy ym te ixo. Amô we tĩ. Mã peja ne namô a'e juehe katu te a'e ixo — aja ihê apandu nde rehe har.

³ Nde koty ngi amô amô jande mu ta uhyk uwyr. Jesu rehe jurujar katu, a'erehe jande mu ta ke a'eta. Ihê rehe a'eta uhyk uwyr. Je'êha jete har te ke rehe tapijar te'e we nde erejurujar katu, aja ihê pe a'eta pandu. Je'êha jete har te ke rehe tapijar te'e we nde erehendu katu, aja pandu tĩ. Ame'ê rehe ihê ahendu rahã, ihê rury katu te. ⁴ Je'êha jete har te ke rehe ihê ra'yr ta hendu katu. Ame'ê riki ihê ke muhury katu. Pehê pe myrandu katu ihê apandu rahã, Jesu rehe pejurujar katu. A'erehe ihê ra'yr ta aja pehê.

Ngái rehe har

⁵ Ngái! Nde rehe ihê apy'a katu ame'ê ke nde! Jande mu ta rehe nde erehaihu katu. Nde eresak ramô, ame'ê ta rehe nde erehaihu katu. Aja katu ame'ê ke nde erema'ema'e erexo. ⁶ Jande rehe ame'ê ta uhyk uwyr rahã, nde rehe har pandu katu. Jesu kotyhar tama'e jy'ariha renda pe jajy'ar rahã, nde erepy'a katuha rehe har jande pe a'eta pandu pandu katu. Nde koty a'eta jywyr ta oho tĩ. Uhyk oho rahã, mã peja ehaihu katu te we ta tĩ. Pe, oho katu ta. A'eta riki Tupã kotyhar ta ke, a'erehe ehaihu katu a'eta rehe. ⁷ Kirisutu rehe a'eta mu'e mu'e oho ixo. Oho ixo rahã, jurujar ym ame'ê tama'e ke a'eta pyhyk ym. ⁸ A'erehe a'eta rehe Jesu kotyhar ta haihu katu rahã, katu tiki. Aja rahã, jande mu ta aja je'êha jete har te ke jamuhã ame'êja saka tĩ.

Ndio aja ema'e ym tĩ

⁹ Amukwehe te we pehê kotyhar ta pe paper pinim ke ihê amondo. Tupã rehe jurujar katu ame'ê ta pe ihê amupinim. Anĩ. Ihê rehe Ndio hendu ym. A'e riki Jesu kotyhar tama'e kapitã jupe. A'erehe Jesu kotyhar ta ke a'e mondo mondo tar katu. Aja a'e putar katu. Katu ym aja. ¹⁰ Ihê rehe har katu ym a'e pandu tĩ. Ihê rehe har je'ê te'e tĩ. Nde rehe ihê ahyk aho rahã, upa a'e ma'ema'eha ke nde pe ihê apandu ta.

Pewe amô a'e ma'eha pehĩ tĩ. Jande mu ta uhyk oho ehe rahã, ame'ê ta ke Ndio putar ym. Jande mu ta rehe amô ta haihu tar katu tipe. Ame'ê ta ke a'e muhem mondo tĩ. Jesu kotyhar tama'e jy'ariha renda ngi a'e muhem mondo. Katu ym a'e ma'eha ke.

¹¹ Ngái! Nde rehe ihê apy'a katu ame'ê ke nde! Ndio ma'eha aja ema'e ym tĩ. Katu ame'ê ke ma'ema'e ame'ê riki Tupã kotyhar ke a'e. Katu ym ame'ê ke ma'ema'e ame'ê ke Tupã rehe har ukwa ym. (A'erehe katu ame'ê ke ema'e katu.)

Neme katu ame'ê ke a'e

¹² Neme rehe har upa amô ta pandu katu: —Sawa'e katu ame'ê ke a'e — aja pandu katu.

Aja ehe har japandu katu tĩ. Jete har te ke japandu, aja nde erekwa katu. Jete har rehe a'e hendu katu, a'erehe sawa'e katu ame'ê ke a'e, aja amô ta pe a'e mujekwa juehe har.

Katuha ke ihê amondo

¹³ Kohũ je'êha ihê areko. Ame'ê ke nde pe ihê amupinim tar katu. Anĩ. Ame'ê ke paper rehe ihê amupinim ym ta rĩ. ¹⁴ Nde koty ihê aho tate, a'erehe amupinim ym ta rĩ. Pe, nde rehe ihê ahyk rahã, upa ne namô ihê apandu pandu ta.

¹⁵ Mã peja nde ke Tupã muhury katu!

Ko nde rehe katu ame'ê ta ixo. Upa ame'ê ta katuha ke nde pe mondo ixo. Nde koty jande rehe katu ame'ê ta ixo. Ame'ê ta pe jandema'e katuha ke epandu tĩ.

Upa.

Jun mupinim me'ë ke

Jun kome'ë paper ke mupinim. Amō Jesu mu a'e tī. Upa Jesu kotyhar ta pe kome'ë paper pinim ke a'e mondo.

Ame'ë ta ke Jun mu'e katu. Kuja. Amō Jesu kotyhar ta amō koty mu'e. "Amō kūjā rehe ka'u rahā katu" aja mu'e naī. "Amō sawa'e rehe ka'u rahā katu" aja mu'e naī tī. "Anī. Mā peja ym' aja ame'ë ta pe pepandu" aja Jun pandu katu.

Yman rahā, Tupā rehe ipy'a ym ame'ë ta muka'u te'e hū ta ngā ke aja Jun mujekwa katu tī.

¹ Ihē Jun. Tian mu ke ihē. Jesu Kirusutuma'e miasu ke ihē. Pehē pe Tupā pandu:

—Ihē rehe pejuruja katu. Aja rahā, pehē ke ihē amuhā katu ta. Aja rahā, ihē kotyhar ta ke pehē — aja pehē pe.

Pehē rehe Tupā, jande pāi keruhū ipy'a katu. Pehē py'a ke Jesu Kirusutu mātā katu, a'erehe pejuruja katuha ke pehija ym.

Ko pehē pe paper pinim ihē amondo axo. ² Mā peja amō amō we pehē rehe Tupā pyrara usak. Mā peja pehē py'a ke a'e muhury katu te we ixo tī. Mā peja pehē rehe a'e ipy'a katu te we ixo tī.

Tupā rehe ipy'a ym ame'ë ta rehe har. Mu'eharan ta rehe har tī.

(2 Petu 2.1-17)

³ Ihē rehe katu ame'ë ta ke pehē! Upa jande ke Tupā muhā katu ta. Ame'ë rehe har pehē pe paper rehe ihē amupinim aī rahā, kuja amō koty katu, aja ihē akwa. Pehē pe ihē apandu. Mu'eharan ta pe pepandu katu:

—Tupā rehe har jete har te ke jakwa katu. Mā peja te'e pemu'e ym — aja mu'eharan ta pe pepandu katu.

Jete har te ke ixotyhar ta pe Tupā mujekwa. Ame'ë ke amō koty pemuruwak ym.

⁴ Pesarahā! Tupā rehe ipy'a ym ame'ë ta jande namō ixo. Jakwa ym rahā, jande rehe a'eta uhyk uwyr. A'eta pandu:

—Ngā rehe Tupā ipy'a katu. Ngā rehe ipy'a a'e mujywy katu. A'erehe kūjā rehe ka'u te'e aja ngā ixo katu. Sawa'e rehe aja tī. Ka'u te'e rahā, katu tī. Aja ixo rahā, ngā rehe Tupā ipy'a jwywy katu — aja a'eta pandu naī. (Katu ym ame'ë panduha.)

Amō we pandu tī:

—Jesu Kirusutu japutar ym apo 'y — aja Tupā rehe ipy'a ym ame'ë ta pandu tī.

Jesu jō riki jande jar keruhū. Jandema'e sawa'e te a'e tī. Yman Tupā rehe ipy'a ym ame'ë ta rehe har amō mupinim. Tupā je'ëha rehe mupinim. A'eta ke Tupā mupyrara ta, aja mupinim. A'erehe Tupā mupyrara ta ame'ë ta ke a'eta.

⁵ Kuja upa pekwa katu tipe. Apo amō we ihē apandu we ta pehē pe rī. Kuja. Yman Eji ywy ngi jundēu awa ta ke jandema'e sawa'e te muhem tipe. A'engi a'e pandu ame'ë ke rehe hendu ym tī. Ame'ë ta ke a'e mumba riki. (A'erehe Tupā rehe ipy'a ym ame'ë ta ke Tupā mumba ta kŷ tī, aja jakwa katu.)

⁶ Amō we tī. Tupā je'ëha rahoha ta rehe har pekwa pekwa pexo tī. Yman Tupā je'ëha rehe heta amō ta hendu tar ym. Putar ym riki. Pe, Tupā ixo ame'ë renda ke a'eta hijar oho. A'erehe pytun ame'ë pe a'eta ke Tupā kynda. Ita tupaham pe aja te'eha a'e pukwar. Aja a'eta ixo. A'eta ke Tupā mupyrara ta. Ame'ë weraha rehe uhyk ym rahā we, aja te'eha a'eta ixo. (A'erehe Tupā rehe ipy'a ym ame'ë ta ke Tupā mupyrara ta kŷ tī, aja jakwa katu.)

⁷ Amō we tī. Sondo ok ta pe har ta rehe har pekwa pekwa pexo tī. Ngomo ok ta pe har rehe har aja tī. Ame'ë mokōi ok ta rake amō heta ok ta ihī. Upa a'ep pe har ta rehe har pekwa pekwa pexo tī. A'ep pe har ta ka'u te'e riki tī. Kūjā rehe a'eta ka'u te'e. Sawa'e ta rehe aja tī. Ka'u te'e tī. Sawa'e ta pame te'e ka'u te'e a'eta juehe. Upa ame'ë ta ke tata pe aja te'eha Tupā mupyrara. (Aja rahā, ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ë ta ke Tupā mupyrara ta kŷ tī. Aja mujekwa katu ngā pe.)

⁸ Ame'ë ok ta pe har ta aja Tupā rehe ipy'a ym ame'ë ta ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e tī. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ë ta ke Tupā mupyrara ta, aja mu'eharan ta ukwa katu tipe. Pe, ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'ema'e we ixo rī. Ixeraiha pe ma'e ke Tupā mujekwa, aja a'eta pandu naī. A'erehe ma'e jaxer ame'ë ke a'eta ma'ema'e a'eta juehe. Tupā je'ëha rupi amō pandu ame'ë ke rehe a'eta hendu ym tī. Ywa pe har ta katu te ame'ë ta rehe a'eta juru ai tī. ⁹ Aja me'ë rehe Minge je'ë ym tī. Minge riki Tupā je'ëha rahoha tama'e kapitā keruhū. Yman Satana rehe a'e juru ai ym. (Ājā ramūi a'e.) "Awa Moise rete ke jytym raho ta my?" Ame'ë rehe har Satana namō Minge je'ë je'ë hū. Arahā Satana rehe a'e juru ai ym riki. Kuja jō Minge pandu ipe:

—Mā peja Tupā nde ke emupyrara — aja Satana pe.

¹⁰ Tupā rehe ipy'a ym ame'ë ta anī. A'eta juru ai riki. Ywa pe har ta rehe har a'eta ukwa ym. Ame'ë ta rehe a'eta juru ai. So'o ta aja te'e ma'e ke a'eta ukwa ym. Ajaha namō a'eta ma'ema'e ixo. A'erehe amō amō we a'eta ixoha ke katu ym te oho. (Ixo ai te we hū oho.)

¹¹ Mā! A'eta ke Tupā mupyrara hū ta! Kaī aja Tupā pandu ame'ë rehe a'eta hendu ym tī. A'erehe a'eta ke Tupā mupyrara ta tī. Maraā aja a'eta te'eha mu'e tī. Ame'ë rehe jō a'eta putar katu. Aja tamatarar a'eta

pyhyk pyhyk ixo. Katu ym aja. A'erehe a'eta ke Tupā mupyrara ta. Kore aja Tupā je'ēha rupi pandu ame'ē ke rehe a'eta hendu ym tī. A'erehe a'eta ke Tupā mupyrara ta tī.

¹² Pehē ruryha pemujā rahā, pehē mi'u pematyr. Aja pehē juehe pepy'a katu pexo, aja pemujekwa amō ta pe. Arahā mu'eharan ta pehē namō u'u tī. U'u hū te ha ke jō a'eta putar katu. Huxī ym riki. A'eta jō u'u ta a'eta jupe. Katu ym aja.

Ywytu wan te'e upa ihon. Aja mu'eharan ta riki. Ma'e ke pandu katu tipe. Anī. Pandu katuha aja ma'ema'e ym te. I'a angaha rehe uhyk rahā, i'a angaha ke asa oho. I'a ym te riki. Aja Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta tī. (I'a ym te aja ma'e katu ame'ē ke ma'ema'e ym te.) Myra porok ame'ē ke pete'e manō oup. Aja Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta katu ym aja amō ta ukwa tī. (Ixoha ai te'e aja ixo.)

¹³ Y ramūi katak hū, ame'ēja saka Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta panduha. Tyapu hū jō ame'ēja saka. Anī. Panduha aja ma'ema'e ym te. Y ramūi katak hū rahā, mutyjūi hū. Ame'ē ke amō usak. Aja riki Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta ma'ema'eha. Amō usak ehe rahā, jaxer ai aja ukwa. A'erehe huxī awa ke. Aja jō Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta ma'ema'e katu te ixo. Jahy rata u'ar oho. Aja awa ta ke Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta muka'u te'e riki. A'erehe ame'ē ta ke ma'e renda pe Tupā mupyta ta. Pytuniha aja te'e ihī, ame'ē pe mupyta ta. Aja te'eha mupyta ta.

¹⁴ Yman Eno ixo. Anā ngi awa po wajar mokoihar ke a'e. Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta rehe har a'e pandu katu riki. Kuja:

—Pesarahā! Heta te hū je'ēha rahoha ta namō jandema'e sawa'e te uwyr ta. Katu te ame'ē ta ke je'ēha rahoha ta. ¹⁵ Pe, upa hendu ym ehe ame'ē ta ke a'e mupyrara ta. Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, a'erehe a'eta rehe har Tupā pandu ta: “Pehē katu ym te” aja. Tupā rehe a'eta juru ai hū tī, a'erehe a'eta rehe har Tupā pandu ta tī: “Pehē katu ym te” aja Tupā pandu. Pe, mupyrara ta — aja yman Eno pandu katu.

¹⁶ Sehar kapitā ta namō Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta je'ē je'ē hū. Katu ym aja. “Ihē anī. Amō riki ma'e” aja pame a'eta je'ē je'ē. Ma'e katu ym ame'ē ke a'eta putar, aja te'e a'eta ixo. “Jande katu te jande” aja jō a'eta juehe har a'eta pandu pandu. Pe, amō ta pe: “Mā! Pehē katu” aja a'eta muhury amō ta ke. Pe, aja ame'ē tama'e ke a'eta pyhyk. Aja te'eha rupi amō tama'e pyhyk rahā, katu ym riki.

Katu ixoha ame'ē ke Jun mujekwa

¹⁷ Ihē rehe katu ame'ē ta ke pehē! Pesarahā! Yman Jesu Kirisutu mondo ame'ē ta pandu ame'ē ke peharāi ym pexo. Jesu

riki jandema'e sawa'e te. ¹⁸ Kuja yman Jesu mondo ame'ē ta pandu:

—Ar rehe angaha uhyk tate rahā, amō ta uwyr ta. “Kirisutu jywyr ym te ta” aja a'eta puka puka hū ta. Ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'ema'e tar katu. Jete. Ame'ē ke a'eta ma'ema'e ta — aja Jesu mondo ame'ē ta pandu. (Aja rahā, Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta rehe har a'eta pandu. Aja apandu ramō tī. Juja katu te ame'ē ta rehe har.)

¹⁹ Ame'ē ta Jesu kotyhar ta ke amō koty koty mujy'ar. Peteihar aja a'eta ixo ym ta. Ipy'a pe te'e ma'e ka'u te'eha ke a'eta ukwa ukwa ixo. Ame'ē ke jō a'eta ma'ema'e. A'eta py'a rehe Tupā'ā ihī ym.

²⁰ Ihē rehe katu ame'ē ta ke pehē! Pesarahā! Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta aja pexo ym tī. Tupā rehe har pehē pe amō ta pandu. Amō we ame'ē rehe har pejumu'e katu te we pexo rī. Aja rahā, ame'ē riki katu te ame'ē ke. Tupā'āma'e pyrātāha rupi Tupā pe ma'e ke pepandu pandu tī. ²¹ Mā peja katu pexoha aja pexo katu tī. Aja rahā, pehē rehe Tupā ipy'a katu, aja pehē pe a'e mujekwa ta. Aja pexo rahā, pehē ruhāha rehe peharō pexo. Ame'ē ke Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te me'ē katu ta pehē pe. Pehē rehe a'e pyrara ta usak, a'erehe pehē pe a'e me'ē katu pehē pe.

²² Jete har te ke ukwa katu ym ame'ē ta rehe pepyrara pesak. ²³ Tata ngi myra ukwāi ame'ē ke pejo'ok. Aja Tupā mupyraraha ngi ukwa katu ym ame'ē ta ke pemuhem tī. (Ame'ē ta py'a ke Tupā koty pemuruwak rahā, Tupā mupyraraha ngi pemuhem ta.) Amō ta rehe pepyrara pesak tī. Pekyjeha namō pepyrara pesak. Aja rahā, amō ta aja ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e ym ta tī. Ima'e mundeha jaxer te ame'ē ke amō putar ym. Aja amō ta ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke peputar ym tī.

Tupā rehe har katu pandu

²⁴ Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ē ta ngi pehē ke Tupā muhem katu. Ame'ē ke a'e ukwa katu. A'e katu te ame'ē ke a'e. Huwa koty pehē ke a'e muhyk katu ta kŷ. Ame'ē ke a'e ukwa katu tī. Arahā nixói te ta ma'e peka'u te'eha pema'eha ke pehē pe. Aja rahā, pehē rury katu te ta. ²⁵ Tupā riki peteihar a'e. Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te manō. A'erehe jande ke Tupā muhā katu. Mā peja ehe har ukwa katu ixo. Kuja:

A'e riki katu te ame'ē ke a'e.

A'e riki kapitā keruhū tī.

A'e riki pyrātā te hū ame'ē ke a'e tī.

Upa katu te ngāma'e kapitā keruhū te a'e tī.

Upa aja me'ē yman a'e ixo.

Apo aja te'e ta ixo tī.

Aja te'e ta ixo ame'ē te'e a'e tī.

Amen. Ame'ē: “A'e tŷ” aja.

Ура.

Apokarip Ma'e ke uhyk ta ame'ẽ rehe har

Juã kome'ẽ paper ke mupinim. Upa katu te Jesu mujekwa ame'ẽ ke Juã mupinim. Ywa pe Jesu ixo ame'ẽ rehe har mujekwa Juã pe. Ame'ẽ ke a'e mupinim ti. Kome'ẽ ywy keruhũ pe Jesu kotyhar ta ixo ame'ẽ ta rehe har mujekwa ti. Ame'ẽ rehe har mupinim ti.

Yman rahã, ma'e ke uhyk ta my, ame'ẽ rehe har upa katu te mujekwa. Ame'ẽ rehe har Juã mupinim ti. Myja me'ẽ katuha renda ixo my, ame'ẽ rehe har mupinim ti.

Jesu jywyr ta, ame'ẽ rehe har mupinim ti.

Ma'e ke uhyk ta ame'ẽ ke Jesu Kirisutu mujekwa

¹I'i atu rahã we, ma'e ke uhyk ta, ame'ẽ ke Jesu Kirisutu pe Tupã mujekwa. Ame'ẽ ke ihẽ pe Kirisutu mujekwa ti. A'erehe kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta Tupãma'e miasu ta pe ihẽ amujekwa ti. Ame'ẽ ke kome'ẽ paper rehe ihẽ amupinim. Ihẽ Juã. Kirisutuma'e miasu ke ihẽ. Ihẽ pe Tupã je'ẽha rahoha ke Kirisutu mondo. Pe, ame'ẽ je'ẽha rahoha ihẽ pe upa mujekwa. ²Pe, upa katu te ihẽ asak ame'ẽ ke ihẽ amupinim. Aja rahã, pekwa katu ta ti. Myrandu ke Tupã mujekwa, ame'ẽ ke kome'ẽ paper rehe ihẽ amupinim. Jete har te ke Jesu Kirisutu mujekwa, ame'ẽ ke kohĩ ti.

³Kome'ẽ paper rehe amõ usak usak rahã, hury katu ame'ẽ ke a'e. Kome'ẽ paper rehe panduha ihĩ, ame'ẽ ke rehe amõ hendu katu rahã, hury katu ame'ẽ ke a'e ti. Ma'e ke uhyk ta, ame'ẽ rehe har kome'ẽ paper rehe ihẽ amupinim. Upa ma'e ke uhyk ta. Ame'ẽ uhykiha angaha uhyk Tate. A'erehe amõ hendu ehe rahã, hury katu ame'ẽ ke a'e ti.

Jesu kotyhar ta amõ amõ ok ta pe ixo ame'ẽ ta pe Juã mupinim

⁴Asia ywy rehe amõ amõ ok ta ihĩ. Heta ihĩ. Kuja. Awa po wajar mokõi hetaha ihĩ. Ame'ẽ ok ta pe Jesu kotyhar tama'e jy'ariha renda ihĩ. Ame'ẽ ok ta pe har ta pe paper pinim ke ihẽ amondo axo. Ihẽ Juã.

Mã peja johu pehẽ rehe Tupã usak katu. Mã peja pehẽ py'a ke a'e muhury katu. A'e uhã te hũ ame'ẽ ke a'e.

Yman ixo.

Apo pete'e ixo.

Yman rahã pete'e ta ixo ti.

Wapyka katu te ame'ẽ ruwa koty I'ã ixo. Amõ koty koty a'e ma'ema'eha. Awa po wajar mokõi ima'e ma'ema'eha ke. Ame'ẽ'ã riki pehẽ rehe usak katu ixo ti. Pehẽ py'a ke muhury katu ti. ⁵Jesu Kirisutu pehẽ rehe usak katu ti. Pehẽ ke muhury katu ti. A'e riki Tupã rehe har mujekwa katu ame'ẽ ke a'e.

A'e pandu ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu ti. Manõha ngi a'e ke Tupã mukwera katu muhem. A'erehe Kirisutu riki amõ ta 'ar koty te we je'ẽha te reko. A'e riki kapitã keruhũ te. Kome'ẽ ywy keruhũ pe har tama'e kapitã keruhũ 'ar koty te we kapitã keruhũ te ha ti.

Jande rehe a'e ipy'a katu. A'e manõ, a'erehe upa jande ma'e jaka'u te'eha jama'ema'eha ke jande py'a ngi Tupã juhyk. ⁶Pe, a'e aja jande ke kapitã keruhũ aja Kirisutu mu'am ti. (Aja rahã, a'e putar ame'ẽ ke jama'ema'e ta.) Ima'e pa'i ta ke aja jande ke a'e mu'am ti. (Aja rahã, pa'i ta aja Tupã rehe jande py'a jamõi moĩ katu ti.) Kirisutu pái ke a'e ti. Mã peja Jesu Kirisutu pe japandu: "Ne jõ riki katu te me'ẽ ke. Mã peja kapitã keruhũ te aja exo. Aja te'eha exo" aja japandu. Amen! A'e tỹ.

⁷Pesarahã! Ywa takãxiha 'ar pe a'e jywyr ta uwyr ixo. Upa katu te awa ta usak ta ehe. A'e ke putar ym ame'ẽ ta usak ta ehe ti. Myra rehe itatakwar pe kutuk ame'ẽ ta usak ta ehe ti. Upa katu te kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta jixi'u ta ti. (A'e mupyrara ta, aja ame'ẽ ta ukwa katu, a'erehe jixi'u ta.) Aja ta riki. Amen. ⁸Tupã riki pyrãtã te hũ ame'ẽ ke a'e. Jandema'e sawa'e te a'e. Kuja pandu:

—Ihẽ ruhã te hũ ame'ẽ ke ihẽ.

Ihẽ axo py te ame'ẽ ke ihẽ.

A'ejõhar rahã, tapijar te'e we ihẽ axo ta ti.

Yman axo.

Apo kote'e axo.

Yman rahã, aja te'e ta axo ti — aja riki Tupã pandu.

Kirisutu rehe Juã usak

⁹Ihẽ Juã. Pehẽ mu ke ihẽ. Jesu riki jandema'e sawa'e te. Ixotyhar ke ihẽ ti. Ixotyhar ta ke Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta mupyrara hũ. Pehẽ aja ihẽ ke ame'ẽ ta mupyrara riki. Pehẽ aja ihẽ py'ahu te'e ahendu axo ti. Tupã je'ẽha ke ihẽ apandu pandu. Ihẽ pe jete har te ke Jesu mujekwa, ame'ẽ ke ihẽ amujekwa ti. (Ame'ẽ ke amõ ta putar ym.) A'erehe ihẽ ke kome'ẽ ypa'ũ rehe Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta mondo. (Kyn-daha aja saka se.) Ypa'ũ rer Pat. ¹⁰Tupã rehe ipy'a ke ngã moĩ moĩ, ame'ẽ wera rahã, ihẽ py'a rehe Tupã'ã ihĩ katu te. Pe, amõ pandu ame'ẽ ke rehe ihẽ ahendu. Ihẽ kupe koty ngi panduha uwyr. Tyapu hũ panduha. Jumi'a aja panduha. ¹¹Kuja panduha ihẽ ahendu:

—Ma'e ke nde eresak ta, ame'ẽ ke paper rehe emupinim. Ame'ẽ paper ke amõ amõ ok ta pe emondo. Ame'ẽ ta ok ta pe Jesu kotyhar ta jy'ar. Ame'ẽ ta pe emondo. Awa po wajar mokõi hetaha ihĩ. Kuja ok ta rer. Ese ok ta. Amõ Esimi ok ta. Amõ Per ok ta. Amõ Tiati ok ta. Amõ Sandi ok ta. Amõ

Sirande ok ta. Amō Raoniséi ok ta — aja ahendu.

¹² Awa pandu my? Ame'ē asak tar katu, a'erehe ihē awak. Aja rahā, ma'e weraha tymā ke ihē asak. Itatawa ke te'e mujā ame'ē rehe asak. Kuja. Awa po wajar mokōi hetaha. ¹³ Ame'ē pyter pe awa aja ame'ē rehe ihē asak. Kamixa puku namō ixo. Ipy rehe pukuha ihon. Ixu'a rupi har aja ame'ē riki ipixi'a rupi ihē. Itatawa ke te'e mujā ame'ē ke a'e tī. ¹⁴ I'a riki ituwyr te hū. Ame'ē tuwryiha aja se nixōi te. Ituwyr te hū. Eha riki tata aja hendy hū. ¹⁵ Ipy hendy hū tī. Itatawaran ke ktyrk katu aja hendy hū. Tata pe maku rī, aja hendy hū tī. A'e pandu rahā, itapupur keruhū aja tyapuha ahendu. (Jesu ame'ē. Ywa pe har aja katu te hū ame'ē ke a'e.) ¹⁶ Ipo pe jahy rata ke a'e pyhyk reko. Ijywa katu kotyhar pe pyhyk reko. Kuja awa po wajar mokōi jahy rata hetaha ke. A'e pandu rahā, kyse upa te'e haimbe ame'ē ke uhem, ame'ēja saka. Warahy jandar rahā, warahy hendy hū, ame'ēja saka huwa ke hendy te hū. ¹⁷ Ihē asak ehe rahā, huwa koty ihē a'ar ajup. Manō ame'ē ke aja ihēaju. Ipo pe ihē ke a'e pyhyk. Ijywa katu kotyhar pe ihē ke mupu'am. Pe, ihē pe pandu:

—Ihē ngi ekyje ym.

Ihē ruhā te hū ame'ē ke ihē.

Ma'e nixōi te rahā, pete'e ihē axo.

Yman te rahā, pete'e ta ihē axo tī.

¹⁸ Ihē axuwe katu ame'ē ke ihē.

Yman ihē amanō.

Apo ihē ruhā te hū ame'ē ke ihē.

Aja te'e ta ihē axo.

—Ihē apandu katu: “Nde eremanō ta” aja. Aja ihē je'ēha rupi a'e manō ta. Ihē riki apandu katu: “Nde erekwera katu erehem” aja. Aja ihē je'ēha rupi a'e kwera katu ta uhem tī. ¹⁹ Apo nde eresak ame'ē ke emupinim. Apo ma'e ke ixo ame'ē rehe nde eresak. Ame'ē ke emupinim. I'i atu rahā we, ma'e ke uhyk ta, ame'ē ke emupinim tī. ²⁰ I'i nde eresak ame'ē rehe nde erekwa ym. Ame'ē ke ihē amujekwa nde pe apo 'y. Ihē jywa katu kotyhar ame'ē ihē po rehe jahy rata nde eresak. Awa po wajar mokōi nde eresak. Ame'ē riki kapitā ta ke. Ihē kotyhar tama'e jy'ariha rendama'e kapitā ta ke. Awa po wajar mokōi jy'ariha renda ihē. Ame'ē kapitā ta ke. Ma'e weraha tymā rehe nde eresak. Awa po wajar mokōi hetaha rehe nde eresak. Ame'ē riki ihē kotyhar tama'e jy'ariha renda ke — aja ihē pe Jesu pandu.

2

Ese ok ta pe har Jesu kotyhar ta pe Juā mupinim

¹ Ihē pe a'e pandu:

—Ese ok ta pe ihē kotyhar tama'e jy'ariha renda ihē. Ame'ēma'e kapitā pe kuja

emupinim: “Pehē pe myrandu ke ihē amondo axo. Ihē riki ihē po pe jahy rata apyhyk ame'ē ke ihē. Ihē jywa katu kotyhar ame'ē pe awa po wajar mokōi hetaha ihē apyhyk. Ma'e weraha tymā rupi awata axo ame'ē ke ihē tī. Itatawa ke te'e mujā ame'ē ke ame'ē. Awa po wajar mokōi hetaha ihē. Ame'ē rupi ihē awata axo.

² —Pehē pema'ema'e ame'ē ke ihē akwa katu. Mu'eharan ta je'ēha ke pemukanim tar katu te hū. Ame'ē rehe har pepandu pandu hū. Aja pemukanim. Ame'ē ke ihē akwa katu. Pehē ke amō ta mupyrara rahā, pehē py'ahu te'e pehendu pexo, aja ihē akwa katu tī. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ē ta ke peputar ym tī. Ame'ē ke ihē akwa katu tī. Amō ta pandu: ‘Kirisutu mondo ame'ē ta ke jande’ aja nāi. Jete my? Ame'ē ke pemanga katu. Aja rahā, Kirisutu mondo ym ame'ē ta ke a'eta aja pekwa. Te'e pandu ame'ē ta ke a'eta aja pekwa tī. Aja pema'ema'e ame'ē ke ihē akwa katu tī. ³ Ihē kotyhar ta ke pehē, a'erehe pehē ke amō ta mupyrara hū. Pehē py'ahu te'e pehendu pexo. Ihē rehe pehē pejurujar katuha ke pehijar ym tī. (Upa ame'ē rehe ihē rury katu.)

⁴ —(Pe, kuja jō ihē rury ym.) Ihē rehe pejurujar katu pyrahā, ihē rehe pepy'a katu te hū. Aja ihē rehe pepy'a katu ym pexo apo 'y. ⁵ Myja me'ē pehē pepy'a katuha kanim my? Myja pemukanim my? Ame'ē rehe har pekwa pekwa pexo. Ma'e pehē peka'u te'eha ke pema'ema'eha ke pehijar. Pe, pema'e py, ame'ē ke pema'ema'e tī. Mu'eharan ta je'ēha ke pemukanim tī. Ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehijar ym rahā, pehē rehe ihē ahyk ta. Amupyrara ta pehē ke. Ma'e weraha tymā ke ihē amukanim ta. (Aja rahā, jy'ariha renda nixōi ta.)

⁶ —Pe, Niko kotyhar ta ma'ema'e ame'ē ke peputar ym tī. Jete har ym ame'ē ta mu'e. Ihē aja ame'ē ta ke peputar ym tī. Ame'ē pema'eha riki katu” — aja Jesu pandu.

⁷ —Pekwa tar katu rahā, myrandu rehe pehendu katu. Ihē kotyhar ta pe Tupā'a mujekwa ame'ē ke rehe pehendu katu! Ihē rehe jurujar katuha ke amō hijar ym rahā, ihē apandu ta: “Tupāma'e kupixa pe exo katu. A'ep ma'eywa heta i'āi. E'u. Aja rahā, nde rury katuha namō nde ruhā te hū nde erexo ta” — aja Jesu pandu.

Esimi ok ta pe har Jesu kotyhar ta pe Juā mupinim

⁸ Ihē pe Jesu pandu tī:

—Esimi ok ta pe ihē kotyhar tama'e jy'ariha renda ihē. Ame'ēma'e kapitā pe kuja emupinim: “Ihē riki ihē ruhā te hū ame'ē ke ihē. Ma'e nixōi te rahā, pete'e ihē axo. Yman

te rahā, pete'e ta ihē axo tī. Ihē amanō. Pe, ihē akwera katu ahem tī.

⁹ —Pesarahā! Pehē ke amō ta mupyrara hū ame'ē ke ihē akwa katu. Mupyrara hū, a'erehe pehēma'e ym te ame'ē ke ihē akwa katu tī. Pesarahā! Tupā ukwa katu ame'ē ke anī. Pehēma'e ke heta hū aja a'e ukwa. Amō ta pandu: 'Jundēu awa ta ke jande, a'erehe pehē namō Tupā rehe jande py'a jamoi moī ta' aja pandu naī. Anī. Ihē ke ame'ē ta putar ym. A'erehe pehē rehe ame'ē ta juru ai. A'erehe ame'ē ta riki Satana kotyhar ta ke. ¹⁰ Pehē pepyrara hū tate. Ame'ē ngi pekyje ym.

—Pesarahā! Pehē ngi har amō amō ke kyndaha pe Satana kotyhar ta kynda ta raho. Aja ihē rehe pejururjar katuha ke Satana manga ta. (Ājā ramūi a'e.) Peypyraraha heta ym ta wera. Ihē rehe pejururjar katuha ke pehijar ym. Pehē ke amō ta jukwa ta my? Pehijar ym pejururjar katuha ke tī. Aja rahā ma'e katu ame'ē ke pehē pe ihē ame'ē ta. Pehijar ym, a'erehe pehē ruhāha ke ihē ame'ē ta pehē pe" — aja Jesu pandu.

¹¹ —Pekwa tar katu rahā, myrandu rehe pehendu katu. Ihē kotyhar ta pe Tupā'a mujekwa ame'ē ke rehe pehendu katu! Tapijar te'e we ihē rehe pejururjar katu rahā, marā ka ym mupyraraha renda pe pehoha. Mupyraraha renda pe amō oho ta rahā, mokōihar manō, ame'ēja saka riki — aja Jesu pandu.

Per ok ta pe har Jesu kotyhar ta pe Juā mupinim

¹² Ihē pe a'e pandu tī:

—Per ok ta pe ihē kotyhar tama'e jy'ariha renda ihī. Ame'ēma'e kapitā pe kuja emupinim: "Pehē pe myrandu ke ihē amondo axo. Ihē apandu rahā, kyse upa te'e haimbe ame'ē ke uhem, ame'ēja saka.

¹³ —Pesarahā! Per ok ta pe har ta katu ym te riki. A'ep Satana ixo, ame'ēja saka. (Ājā ramūi a'e.) Ame'ē ok ta pe pexo, aja ihē akwa katu. Ihē kotyhar ta ke pehē. Ihē rehe har Anti pandu pandu katu. Ihē rehe jururjar katuha ke a'e hijar ym. Pe, a'e ke ngā jukwa. (Aja pehē ke ngā mukyje ta tipe.) Anī. Arahā ihē rehe pejururjar katuha ke pehijar ym riki tī. (Upa ame'ē rehe ihē rury katu.) Ame'ē ok ta pe Satana ixo, ame'ēja saka.

¹⁴ —Pe riki pehē rehe har ihē aje'ē we ta. Kuja ihē rury ym. Pehē ngi har amō ta Maraā mu'e ame'ē ke rehe hendu katu. Katu ym aja. Yman Mbara ke Maraā mu'e. Kuja yman Maraā mu'e. 'Tupāran ruwa koty ma'e mi'u ke ngā moi. Ame'ē ke pe'u katu. Kūjā rehe peka'u te'e tī. Sawa'e rehe peka'u te'e tī, aja jundēu awa ta pe epandu katu' aja Mbara pe Maraā mu'e naī. Ame'ē mu'eha rehe amō ta hendu katu. Ame'ē ta pehē

namō ixo apo. Katu ym aja. ¹⁵ Aja pehē ngi har Niko kotyhar ta mu'e ame'ē ke rehe hendu ame'ē ta ixo tī. Katu ym tī. ¹⁶ Ame'ē ta ke pehē ngi pemuhem ym we pemondo rī. Mā peja pemuhem katu pemondo. Aja ym rahā, pahar pehē rehe ihē ahyk ta. Pe, ame'ē katu ym ame'ē ke mu'e ame'ē ta ke ihē amupyrara ta. Ihē apandu ta. Aja rahā, kyse aja saka ihē juru ngi uhem ta. Aja ame'ē pe ihē amupyrara ta ngā ke" — aja Jesu pandu.

¹⁷ —Pekwa tar katu rahā, myrandu rehe pehendu katu. Ihē kotyhar ta pe Tupā'a mujekwa, ame'ē ke rehe pehendu katu! "Ihē rehe jururjar katuha ke amō hijar ym rahā, ma'e katu ame'ē ke ihē ame'ē ta ipe. Yman mana riki jundēu awa tama'e mi'u. Amō mupyta ame'ē ke pehī. Ywa pe har ke ame'ē. A'erehe ame'ē ke rehe kome'ē ywy keruhū pe har ta usak ym. Ame'ē mana aja pehē pe ihē ame'ē katu ta. (Aja rahā aja te'eha pehē āpū ta.) Pe, upa katu te ame'ē ta pe ita ra'yr tuwyr ke ihē ame'ē ta tī. (Aja rahā, ame'ē namō hurhya mujāha rehe oho katu ta. Ywa pe har hurhya ke ame'ē.) Ame'ē ita ra'yr rehe awa rer pyahu ame'ē ke ihī. Ame'ē rer ukwa ym te awa. Ita ra'yr pyhyk ame'ē ke jō ame'ē rer ukwa ta" — aja Jesu pandu.

Tiati ok ta pe har Jesu kotyhar ta pe Juā mupinim

¹⁸ Ihē pe Jesu pandu tī:

—Tiati ok ta pe ihē kotyhar tama'e jy'ariha renda ihī. Ame'ēma'e kapitā pe kuja emupinim: "Pehē pe myrandu ke ihē amondo axo. Tupā ra'yr ke ihē. Ihē reha tata aja hendy hū riki. Ihē py hendy hū tī. Itatawaran kytyk aja hendy hū.

¹⁹ —Pehē pema'ema'e ame'ē ke ihē akwa katu. Peyp'a katu pehē juehe pexo. Ihē rehe pejururjar katuha ke pehijar ym. Ima'e ym te ame'ē ta pe ma'e ke peme'ē me'ē katu. Pehē ke amō ta mupyrara rahā, pehē py'ahu te'e pehendu. Upa ame'ē pema'ema'eha ke ihē akwa katu. Pehē pejururjar katu py rahā, aja pema'ema'e. Apo ame'ē 'ar koty te we pema'ema'e katuha. Aja rahā katu hū. Ame'ē ke ihē akwa katu. (Upa ame'ē rehe ihē rury katu.)

²⁰ —Pe, kuja pehē rehe har ihē aje'ē ta. Kuja ihē rury ym. Amō kūjā pehē namō ixo. Ymanihar Jesambe aja a'e. 'Katu a'e' aja pepandu ehe har. Anī. Katu ym aja. Ame'ē kūjā pandu: 'Tupā je'ēha ke pandu ame'ē ke ihē' aja pandu naī. Te'e riki. Ihē je'ēha ke pandu ame'ē ta ke kūjā muka'u te'e riki. A'e mu'e ame'ē ke namō muka'u te'e riki. A'erehe ihē je'ēha pandu ame'ē ta amō kūjā ta rehe ka'u te'e. 'Tupāran ruwa koty ma'e mi'u ke amō ta moi, ame'ē ke a'eta u'u tī. Katu ym aja. ²¹ Ihē aharō riki. 'Ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'ema'e. Ame'ē

ngi emuruwak. Ihê koty nde py'a emuruwak' aja amô pandu ipe. Anî riki. Muruwak tar ym. Sawa'e rehe ka'u te'e we rî. ²² A'erehe a'e ke ihê amupyrara te hû ta. Upa katu te kûjâ mu'e ame'ê ke rehe hendu katu ame'ê ta ke ihê amupyrara te hû ta tî. Ame'ê ta kûjâ rehe hendu katu, a'erehe ame'ê ta ka'u te'eha ke ma'ema'e. Ame'ê ta py'a ke ihê koty muruwak ym rahâ, pahar ame'ê ta ke ihê amupyrara ta. ²³ Upa kûjâ kotyhar ta ke ihê ajukwa ta tî. Aja rahâ, upa katu te ihê kotyhar ta ukwa ta. Ma'e ke rehe har ipy'a rehe amô ukwa ukwa ixo, ame'ê ke ihê akwa katu te. Ma'e ke amô putar ame'ê ke ihê akwa katu te tî. Ame'ê ke upa katu te ihê kotyhar ta ukwa ta. Pehê pame katu te ihê ame'ê me'ê ta. Nde erema'ema'e, aja ihê ame'ê me'ê ta tî.

²⁴—Pe, pehê ngi har amô ta aja ym. Ame'ê ma'e jaxer ai ame'ê mu'eha rehe pehendu ym. Mu'e ame'ê ke aja pema'e ym tî. Pehê riki Tiati ok ta pe har ta ke pehê. Amô ta pandu: 'Yman Satana rehe har ukwa ym awa. (Ājā ramûi a'e.) Apo ehe har jete har te ke jakwa katu' aja a'eta jupe. Ame'ê rehe pehendu ym tî. Pejumu'e ym tî. Katu aja. Ko apandu pehê pe: 'Mu'eharan ta ke pemujan pemondo pehê ngi' aja. Ame'ê jô apandu. Amô we ma'e ke pema'ema'e, aja ym apandu ta. Pema'e apo 'y, aja tapijar te'e we pema'ema'e. ²⁵ Pehê koty ihê ajywyw ta. Aja ym rahâ we tapijar te'e we pepy'a katu pehê juehe pexo tî. Tapijar te'e we ihê rehe pejurujar katu pexo. Ima'e ym te ame'ê ta pe tapijar te'e we peme'ê me'ê katu pexo tî. Upa aja tapijar te'e we pema'ema'e ta me'ê te'e.

²⁶⁻²⁸—Ihê rehe tapijar te'e we amô ta jurujar katu. Pe, ihê aputar ame'ê ke tapijar te'e we ma'ema'e katu tî. Ajahap manô. Aja rahâ, ihê pe Papa pandu, aja ihê apandu ta a'eta pe tî: 'Kapitâ ta aja pehê. Ihê je'êha rupi awa ta ke pemondo mondo ta. Pyrâtâ te ha rupi pemondo mondo te ta. Pehê rehe hendu ym ame'ê ta ke pahar pemuputu'u ta tî. Ywy pander nupâ rahâ, pahar uhâi. Aja hendu ym ame'ê ta ke pahar pemuputu'u ta tî' aja apandu ta.

—Pe, wera uwyr rahâ, jahy rata pete'e amô usak. Ame'ê riki myrî myrî myrî aja hendyha. Ame'ê myrî myrî myrî aja ma'e katukwer ame'ê ke ihê ame'ê me'ê ta a'eta pe tî" — aja Jesu pandu.

²⁹—Pekwa tar katu rahâ, myrandu rehe pehendu katu. Ihê kotyhar ta pe Tupâ'â mujekwa, ame'ê ke rehe pehendu katu! — aja Jesu pandu.

3

Sandi ok ta pe har Jesu kotyhar ta pe Juâ mupinim

¹ Ihê pe Jesu pandu tî:

—Sandi ok ta pe ihê kotyhar tama'e jy'ariha renda ihî. Ame'êma'e kapitâ pe kuja emupinim: "Pehê pe myrandu ke ihê amondo axo. Tupâ'â ihê namô ixo. Amô koty koty a'e ma'ema'eha. Awa po wajar mokôî hetaha ima'e ma'ema'eha ke. Awa po wajar mokôî hetaha jahy rata ihê po pe ihê apyhyk areko tî. Aja rahâ, jy'ariha renda kapitâ tama'e kapitâ keruhû te ihê tî. (Aja rahâ, ihê rehe a'eta hendu katu ta me'ê te'e.)

—Pesarahâ! Pehê pe myrandu amondo axo. Pehê pema'ema'e pexo ame'ê ke ihê akwa katu. Pehê pepy'a katu pehê juehe pexo aja amô ta pandu naî. Tupâ rehe jô pehê py'a pemoî moî katu, aja pandu naî tî. Anî. Ame'ê ta aja ym pehê. ² A'erehe pepu'am, aja pexo. Upa katu te ihê ke pehijar ym rahâ we, pehê py'a pemuruwak. Pehê py'a pejumâtâ. Aja Tupâ rehe jô pehê py'a pemoî moî katu te we rî. Pehê pema'ema'e ame'ê ke katu ym we rî, aja ihê akwa katu. Tupâ aja ihê akwa katu tî.

³—Myrandu katu ke pehê pe Tupâ je'êha pandu ame'ê ta pandu pandu. Pehê ke ame'ê ta mu'e katu tî. Ame'ê rehe pehendu ym apo. Mâ peja ame'ê rehe pehendu katu tî. Ma'e jaxer ai ame'ê pema'ema'eha ngi pemuruwak. Tupâ koty pehê py'a pemuruwak tî. Aja ym rahâ, peharô ym rahâ, ihê ahyk ta pehê rehe. Pe, pehê ke amupyrara hû ta. Ma'e mukanîha uhykiha aja peharô ym rahâ, ihê ahyk ta. Ihê ahykiha angaha pekwa ym ta.

⁴—Pep Sandi ok ta pe amô ta ixo. Heta ym ame'ê ta. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ym riki. Ywa pe ihê namô ame'ê ta wata ta. Ipy'a juhyk te hû, aja ixo ta. Apandu ta: 'Ko pehê pexo. Katu aja' aja ame'ê ta pe apandu ta. ⁵ Ihê rehe jurujar katuha ke hijar ym ame'ê ta py'a riki juhyk te hû, aja ixo ta. Pe, ame'ê ta rer ke ihê amukanim ym te ta. Paper rehe uhâ te hû ame'ê ta rer ihî. Ame'ê ngi ihê amukanim ym te ta. 'Peme'ê ta riki ihê kotyhar ta ke' aja Papa pe ihê apandu ta tî. Ima'e je'êha rahoha ta pe aja ihê apandu ta tî" — aja Jesu pandu.

⁶—Pekwa tar katu rahâ, myrandu rehe pehendu katu. Ihê kotyhar ta pe Tupâ'â mujekwa, ame'ê ke rehe pehendu katu! — aja Jesu pandu.

Sirande ok ta pe har Jesu kotyhar ta pe Juâ mupinim

⁷ Ihê pe a'e pandu tî:

—Sirande ok ta pe ihê kotyhar tama'e jy'ariha renda ihî. Ame'êma'e kapitâ pe kuja emupinim: "Pehê pe myrandu ke ihê amondo axo. Ihê apandu ame'ê ke ihê ama'ema'e katu. Ihê riki katu te ame'ê ke ihê. Nixôî te ma'e aka'u te'eha ama'eha ke

ihê pe. Yman Ndawi rok kyndaha mopok-
iha namô amô ixo. Aja ihê Papa rok kyn-
daha mopokihia namô ihê axo tî. Kyndaha
ke ihê apirar rahâ, marâ ka ym amô kyn-
daha. (Ihê kotyhar ta ixê katu ta.) Ihê
akynda rahâ, marâ ka ym amô pirariha.
(Ihê kotyhar ta aja ym ame'ê ta ixê ym te ta.)
Ihê riki je'êha te areko. Aja rahâ: 'Nde erexe
katu' aja ihê apandu ta. Amô pe: 'Anî. Nde
erexe ym ta' aja ihê apandu ta tî.

⁸ —Pesarahâ! Pehê pema'ema'e ame'ê
ke ihê akwa katu. Pehêma'e pyrâtâha ta'yr
mî, ame'ê ke ihê akwa katu. Ihê rehe har
amô ta mu'e ame'ê rehe pehendu katu. Ihê
rehe pejurujar katuha ke pehijar ym tî. Pe,
kyndaha ke ihê apirar pehê pe. Marâ ka ym
ame'ê ke amô kyndaha. (Aja rahâ, amô ta pe
myrandu katu ke pepandu pandu katu ta.)

⁹ —Pesarahâ! Satana kotyhar ta pehê koty
ixo. Jundéu awa ta ke ame'ê ta tî. 'Jundéu
awa ta aja Tupâ rehe jande py'a jamoi moi
katu tî' aja pandu a'eta jupe. Anî. Te'e
riki. 'Pehê riki je'êha te pereko' aja ame'ê
ta pandu ta pehê pe. Pehê rehe ihê apy'a
katu, aja upa ame'ê ta ukwa ta tî. ¹⁰ Pehê
pe ihê apandu: 'Pehê ke amô ta mupyrara
rahâ, pehê py'ahu te'e pehendu' aja riki.
Ame'ê rehe pehendu katu. Pehê py'ahu te'e
pehendu riki. A'erehe kome'ê ywy keruhû
pe har ta ke ihê amupyrara rahâ, ame'ê ngi
pehê ke ihê amuhem ta. Ihê rehe jetehehar
ke ngâ jurujar katu my? Ame'ê ke ihê amanga
ta, a'erehe kome'ê ywy keruhû pe har ta ke
ihê amupyrara ta.

¹¹ —Pahar ihê ajoywyr ta. Tupâ rehe
jô pehê py'a ke pemapyk katu, aja tapijar
te'e we pexo. Aja rahâ, pehêma'e ke amô
mukanim ym te ta. Ma'e katu ame'ê ke pehê
pe Tupâ me'ê ta, ame'ê ke mukanim ym te
ta awa. ¹² Ihê rehe jurujar katuha ke amô
hijar ym rahâ, Tupâ namô ixo katu te ta.
Ihê aja ixo katu te ta tî. A'engi marâ ka ym
uhemiha.

—(Mahapyr her ihê amoi ta ehe.) Tupâ
rer ihê amoi ta ehe. (Aja rahâ, ixotyhar ke
a'e aja ngâ ukwa.) Ihê rer pyahu ame'ê ke
ihê amoi ta ehe tî. (Aja rahâ, ihê kotyhar ke
a'e aja ngâ ukwa tî.) (Tupâ rekoha pe har ke
a'e, aja ukwa tî.) A'erehe Tupâ rekoha rer
ihê amoi ta ehe tî. Jerusarê ok ta ame'ê rer
ke. Pyahu te ame'ê ok ta ke. Tupâ koty ngi
ame'ê ok ta wyjy ta uwyr. Ywa ngi wyjy ta
uwyr" — aja Jesu pandu.

¹³ —Pekwa tar katu rahâ, myrandu rehe
pehendu katu. Ihê kotyhar ta pe Tupâ'a
mujekwa, ame'ê ke rehe pehendu katu! —
aja Jesu.

*Raoniséi ok ta pe har Jesu kotyhar ta pe
Juâ mupinim*

¹⁴ Ihê pe Jesu pandu tî:

—Raoniséi ok ta pe ihê kotyhar tama'e
jy'ariha rendi ihî. Ame'êma'e kapitâ pe
kuja emupinim: "Pehê pe myrandu ke ihê
amondo axo. Jetehehar te ke apandu ame'ê
ke ihê. Ihê apandu ame'ê ke ihê ama'ema'e
katu te. Jetehehar namô Tupâ rehe har ihê
apandu pandu. Upa katu te Tupâ mujâ,
ame'êma'e kapitâ keruhû ke ihê.

¹⁵ —Pesarahâ! Pehê pema'ema'e ame'ê ke
ihê akwa katu. Y haku te aja ym pehê. (Y
haku ame'ê pe jahuk rahâ, amô ma'e ahyha
ke mukatu riki. Aja amô ta ke pemuhury ta
tipe.) Aja ym pehê. Y rysâ te aja ym pehê
tî. (Y rysâ te ame'ê ke amô u'u rahâ, rysâ
katu ta. Aja pyai ame'ê ta py'a ke pemuhury
ta tipe.) Aja ym pehê. Mâ! Y haku te aja
pexo rahâ, katu tiki. Aja ym rahâ, y rysâ te,
aja pexo rahâ, katu tiki tî. ¹⁶ Y aku pitu, aja
pexo. Y haku te aja ym pexo. Y rysâ te aja
ym pexo tî. Y aku pitu, aja pexo. Katu ym
aja. Ihê juru ngi tymû ihê ambor ta, aja ihê
ama'e ta. (Aja rahâ, pehê pema'ema'e ym te
ma'e ke, aja amujekwa ta.)

¹⁷ —(Ma'erehe aja ihê apandu my? Pe-
sarahâ!) Pepandu: 'Jandema'e heta te hû.
Katu jaxo. Upa ma'e ke japutar ame'ê
ke namô jaxo' aja pehê jupe. Anî riki.
Pepyrara pexo. Pehê jaxer aja pexo. Ame'ê
ke pekwa ym pehê. Jetehehar namô Tupâ rehe
pehê pepy'a ym pexo. Pehê juehe pejesak
ym. Pehê reha ym te aja pehê. (Aja rahâ,
Tupâ rehe jô pehê py'a pemapyk ym pexo.)
Ame'ê ke pesak ym. Pekwa ym tî. Pehê jawe
te'e pexo.

¹⁸ —A'erehe pehê pe ihê apandu katu. Ihê
pe itatawa katu te ame'ê ke pepandu. Aja
rahâ, ihê koty pehê py'a pemuruwak ta. Aja
rahâ, Tupâ rehe pehê pepy'a katu te hû ta
tî. Pan tuwyr katu te ame'ê ke pepandu
ihê pe tî. Ame'ê pe pehê jawe te'êha ke
pejupyk. Pehê ruxîha pejupyk. (Pan tuwyr
aja rahâ, pehê py'a juhyk aja pexo.) Eha
puhâ ke pepandu ihê pe tî. Ame'ê ke pehê
reha rehe pemoi. Aja rahâ, pesak katu ta.
(Aja rahâ, pehê juehe pesak katu ta. Aja
rahâ, Tupâ putar, aja pexo katu ta.) ¹⁹ Ihê
apy'a katu ame'ê ta ke ihê amupyrara riki.
Aja rahâ, ihê rehe hendu katu ta. Ihê rehe
hendu ym rahâ, amupyrara ta. Ihê apandu
ta ipe tî: 'Mâ peja ym' aja. A'erehe mâ pahar
ma'e pehê jaxer ai ame'ê pema'ema'êha ngi
pemuruwak. Ihê koty pemuruwak. Aja
rahâ, ihê amupyrara ym ta.

²⁰ —Pesarahâ! Ok rukwen rake ihê
apu'am a'am, aja ihê axo. Ihê apukái pukái
a'am. Ihê apukái ame'ê ke rehe amô hendu
rahâ, pe, hukwen ke pirar rahâ, hok pe ihê
axe ta. Inamô ma'e ke ihê a'u ta. Ihê namô
a'e ma'e ke u'u ta tî. (Aja rahâ, ame'ê py'a
rehe ihê axe tar katu aja amujekwa. Pe,
ihê namô a'e juehe katu a'e ixo tî.) ²¹ Ihê
rehe jurujar katuha ke amô hijar ym rahâ,

ihê apandu ta ipe: 'Ihêma'e wapyka rehe ihê rake ewapyk. Ihê namō nde erexo ta' aja. Ihê aja a'e tī. Ihê ruwajan ta ke ihê amuputu'u. A'erehe Papama'e wapyka rehe Papa rake ihê amwapyk aī tī" — aja Jesu pandu.

²² — Pekwa tar katu rahā, myrandu rehe pehendu katu. Ihê kotyhar ta pe Tupā'ā mujekwa, ame'ē ke rehe pehendu katu! — aja Jesu pandu.

4

Ywa pe har ta Tupā rehe ipy'a ke moī moī katu

¹ Ajame'ē ke ihê ama'ā tī. Ihê Juā. Kuja ihê asak. Ywa pe hukwen pirar ame'ē ke ihê asak. I'i we ihê pe pandu, ame'ē pandu ihê pe tī. Pandu rahā, jumi'a aja panduha ke. Kuja pandu apo:

— Se ywate ejur. Apo har ma'e ke uhyk ta me'ē te'e, ame'ē ke nde pe ihê amujekwa ta — aja ihê pe.

² Pahar ihê py'a rehe Tupā'ā ihī katu. A'ep ywa pe amō riki wapyk ame'ē rehe ihê asak. (Tupā a'e.) Wapyka rehe wapyk uī. Wapyka kapitā keruhūma'e aja saka. ³ Huwa ke hendy hū. Ma'e ita hepy hū aja huwa hendy hū. Itawa hū. Ita rer jase. Itawa ame'ē. Sando ita amō tī. Ipirangwer ame'ē. Aja huwa hendy hū. Pe, ame'ē wapyka juramā rupi maju'ā aja hendy hū. Howy ta me'ē ke. Ita hepy hū aja saka. Ita rer emerāu. ⁴ Wapyka juramā rupi amō heta wapyka ihī. Kuja, 24 hetaha. Ame'ē pe tamūi ta wapyk uī. Kuja, 24 tamūi ta ke. Ima'e mundeha tuwyw te hū. Iākā rehe har namō ihī. Itatawa ke te'e mujā, ame'ē iākā rehe har namō ihī. ⁵ Wapyka pyter ngi Tupā pirā pirā hū. Tupā tyapuha tyapu tyapu hū. Wapyka ndutar koty ma'e weraha hendy hendy. Kandēi i'y rehe moī, ame'ēja saka. Awa po wajar mokōi ma'e weraha ihī. Ame'ē riki Tupā'ā aja me'ē. Ima'e ma'ema'eha ke awa po wajar mokōi hetaha aja. ⁶ Wapyka ndutar koty y ramūi aja ihē asak tī. Waruwa ke te'e mujā, ame'ēja saka. Kisatāu aja hendypu.

Wapyka juramā rupi kuja tumeme ixuwe katu hū ame'ē ta i'āi. Hundutar koty amō. Xupe koty amō tī. Ijywa katu koty amō tī. Ijywa'ī koty amō tī. Ame'ē ixuwe katu hū ame'ē ta eha namō i'āi. Huwa koty eha ihī. Xupe koty eha ihī tī. (Aja rahā, upa katu te a'eta usak katu. Upa katu te ukwa katu tī.) ⁷ Ixuwe katu hū ame'ē ta ngi har petēihar kuja saka. Jangwateran aja ihē asak. Mokōihar tapi'iruhu aja ihē asak tī. Mahapyrihar sawa'e ruwa aja ihē asak tī. Tumemehar wyraturan keruhū aja ihē asak tī. Wewe ixo aja ihē asak. ⁸ Ame'ē ixuwe katu hū ame'ē ta ipypo namō ixo.

Ame'ē ta pame katu te awa po wajar petēi hetaha ipypo namō ixo. Aja rahā, pahar Tupā je'ēha ke ma'ema'e ta oho. Hete rupi upa te'e eha ihī. Soroka ngi amō usak rahā, eha heta hū amō usak tī. Jywī ngi amō usak ehe rahā, eha heta hū usak tī. Wera rahā, ame'ē ta pandu pandu. Pytun rahā, pandu pandu tī. Putu'u ym riki. Kuja pandu: "Tupā riki jandema'e sawa'e te.

Pyrātā te hū ame'ē ke a'e.

Katu te hū ame'ē ke a'e tī. Ma'e jaxer ame'ē ke nixōi te ipe tī. Ma'e ka'u te'eha ma'eha nixōi te ipe tī.

A'e te'e ixo ame'ē te'e a'e.

Yman a'e ixo.

Apo pete'e ixo.

Yman rahā aja te'e ta ixo" aja riki pandu.

⁹ Wapyka rehe wapyk uī. A'e uhā te hū ame'ē ke a'e. Ehe har tumeme ixuwe katu hū ame'ē ta pandu pandu: "Mā! Katu te hū nde! Nde jō riki je'ēha te nde erereko!" aja riki. ¹⁰ Aja pandu rahā, tamūi ta u'ar oup. Wapyka rehe wapyk ame'ē ndutar koty u'ar oup. Aja ame'ē ta py'a ke moī moī katu ehe. Iākā rehe har ke wapyka ndutar koty a'eta ombor tī. (Aja rahā, a'e riki i'ar koty te we pyrātā te hū ha ke a'e, aja mujekwa ipe.) Pe, a'eta pandu:

¹¹ "Tupā nde. Jandema'e sawa'e te nde.

Upa katu te ma'e ke nde eremujā. Nde ereputar, a'erehe upa katu te ma'e ke ixo.

Nde ereputar, a'erehe upa katu te ma'e ke ixuwe katu ixo. Upa katu te ma'e ke nde eremujā.

A'erehe kuja nde pe japandu rahā, katu tiki.

Ne jō riki katu te hū ame'ē ke nde.

Ne jō riki je'ēha te nde erereko.

Ne jō riki pyrātā te hū ame'ē ke nde"

Aja tamūi ta pandu.

5

Paper mamā ame'ē rehe har

¹ Wapyka rehe amō wapyk ame'ē ke rehe ihē asak. Ihē Juā. Ipo pe paper mamā ame'ē ke rehe asak. Ijywa katu kotyhar ame'ē ipo pe ihī. Paper rehe piniha ihī. Xupe rehe ihī tī. Pe, paper mamā ame'ē ke rehe kyndaha ihī. Yraity aja ame'ē pe kynda. Awa po wajar mokōi hetaha pe kynda. ² Pe, Tupā je'ēha rahoha ke rehe ihē asak. Pyrātā te hū ame'ē ke a'e. Hātā a'e pandu: "Awa riki katu te ame'ē ke my? Pe, awa peme'ē paper kyndaha ke mopok ta my?" aja. ³ Mopok ta ame'ē ke nixōi riki. Ywa pe har ta marā ka ym mopokiha. Kome'ē ywy keruhū pe har ta aja tī. Marā ka ym mopokiha tī. Manō ame'ē ta'ā aja tī. Marā ka ym mopokiha tī. Paper mamā, ame'ē jywī pe marā ka ym amō ta usakiha. Mopok ta ame'ē ke nixōi te. ⁴ Katu te ame'ē ke mahem ym awa.

A'erehe marā ka ym paper kyndaha ke amō mopokiha. A'erehe marā ka ym paper jywī rehe usak usak awa. A'erehe ajixi'u hū ihē.
⁵ Pe, tamūi ta ngi har petei pandu ihē pe:

—Ejixi'u ym. Esarahā! Junda ta ngi har kapitā keruhū pehī. Jangwateran aja pyrātā te hū a'e. Ndawi rainō ke a'e tī. Huwajan ta ke upa katu te a'e muputu'u. A'e riki paper mamā ame'ē kyndaha ke mopok ta. (Kirisutu ke a'e.) Upa mopok ta. Awa po wajar mokōi hetaha kyndaha ke mopok ta. Pe, paper ke pirar ta — aja ihē pe.

⁶ Pe, wapyk ame'ē ta pyter pe Arapuharan Ra'yr rehe ihē asak. (Kirisutu ke a'e.) Wapyka ndutar koty a'e pu'am u'am. Tumeme ixuwe katu hū ame'ē ta juramā rupi ixo. Pe, xupe 'ar rupi tamūi ta ixo tī. Juramā u'am. Yman ame'ē Arapuharan Ra'yr manō ame'ē ke a'e. Jukwaha rape namō ixo, a'erehe Arapuharan Ra'yr manō ame'ē ke a'e. Awa po wajar mokōi hetaha i'ak namō ixo tī. (Aja rahā, pyrātā te hū ame'ē ke a'e aja mujekwa.) Pe, awa po wajar mokōi hetaha eha namō ixo tī. Ame'ē riki Tupā'a ke. Awa po wajar mokōi hetaha riki a'e ma'ema'eha ke. A'e ke kome'ē ywy keruhū rupi Tupā mondo. Tupā rehe har a'e mujekwa oho. Upa katu te a'e usak, a'erehe eha heta aja ixo. Upa katu te ukwa tī.

⁷ Pe, wapyka koty Arapuharan Ra'yr a'e oho. (Kirisutu ke a'e.) Ame'ē wapyka rehe amō wapyk uī. Ipo ngi paper mamā ame'ē ke Arapuharan Ra'yr pyhyk. Ijywa katu kotyhar ipo ke ngi pyhyk. ⁸ Pyhyk rahā, Kirisutu ruwa koty tumeme ixuwe katu hū ame'ē ta u'ar oup. Aja a'eta py'a ke a'eta moī moī katu ehe. Kuja, 24 tamūi ta aja tī. U'ar oup tī. Ame'ē ta pame katu te araraperan namō ipo pe ixo. Itatawa rekūi ipo pe reko tī. Ame'ē tyryhem riki. Ma'e pihe katu ame'ē ke ihī. Ame'ē ke Tupā namō ixotyhar ta pandu pandu, aja ame'ē. Ame'ē riki itatawa rekūi pe ihī, ame'ēja saka. ⁹ Pe, a'eta jyngar. Panduha pyahu ame'ē namō a'eta jyngar. Kuja riki:

“Ne jō riki katu te me'ē ke, a'erehe paper mamā ame'ē ke nde erepyhyk katu. Kyndaha ke nde riki eremopok katu tī.

Yman nde ke amō ta jukwa. Nde eremanō, a'erehe upa ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe nde eremuhepy. A'erehe Tupā rehe ngā ke nde eremuhyk katu.

Ka'a pe har ta ke nde eremuhyk katu ehe tī. Amō koty koty je'ēha pandu ame'ē ta ke nde eremuhyk katu tī. Amō amō awa ta ke nde eremuhyk katu tī. Amō amō ywy pe har ta ke nde eremuhyk katu tī.

¹⁰ Upa ame'ē ta ke pa'i ta aja nde eremu'am. Aja rahū ame'ē ta riki Tupāma'e mi-asu ta ke tī.

Kapitā keruhū ta ke aja nde eremu'am tī. Aja rahā, ame'ē ta riki kome'ē ywy keruhū pe har ta ke mondo mondo ta tī. Kapitā keruhū aja mondo mondo ta” aja a'eta jyngar.

¹¹ Pe, ihē ama'a tī. Ihē Juā. Tupā je'ēha rahoha ta rehe ihē asak. Heta te hū ixo! Marā ka ym amō mangaha. Heta te hū ixo! Wapyka juramā rupi ixo. Tamūi ta xupe 'ar rupi ixo tī. Tumeme ixuwe katu hū ame'ē ta xupe 'ar rupi ixo tī. Tupā je'ēha rahoha ta pandu ame'ē rehe ihē ahendu. ¹² Kirisutu rehe har hātā a'eta jyngar:

“Arapuharan Ra'yr aja nde. Yman nde ke amō ta jukwa.

Katu te ame'ē ke nde. A'erehe ne jō riki ngā ke nde eremondo mondo, aja Tupā mu'am nde ke. Upa katu te ma'e ke a'e me'ē nde pe tī.

A'erehe nema'a heta te hū. Ukwa katu te ha ke a'e me'ē nde pe tī. Pyrātā te hū ha ke me'ē nde pe tī.

Ne jō riki je'ēha te nde erereko. Ne jō riki katu te me'ē ke” aja Tupā je'ēha rahoha ta jyngar.

¹³ Pe, upa katu te Tupā mujā, ame'ē ta jyngar. Ame'ē rehe ihē ahendu. Ywa pe har ta ke Tupā mujā ame'ē ta jyngar. Ywy keruhū pe har ta aja tī. Jyngar tī. Manō ame'ē ta'a jyngar tī. Y ramūi pe har ta aja tī. Upa katu te ixuwe katu ame'ē ta jyngar tī. Pyta we ym te. Upa katu te riki. Pe, kuja jyngar:

“Mā peja wapyka rehe wapyk ame'ē pe pepandu.

Mā peja Arapuharan Ra'yr pe pepandu tī.

Pehē jō riki katu te me'ē ke.

Pehē jō riki je'ēha te pereko.

Pehē jō riki pyrātā te hū ame'ē ta ke pehē.

Mā peja aja te'e ta pehē jō pexo” aja riki upa katu te jyngar.

¹⁴ Tumeme ixuwe katu hū ame'ē ta pandu: “A'e tȳ” aja. Tamūi ta u'ar oup tī. Aja a'eta rehe ipy'a ke tamūi ta moī moī katu tī.

6

Paper mamā ame'ē kyndaha ke Kirisutu mopok

¹ Ajame'ē ke Arapuharan Ra'yr rehe ihē asak. (Kirisutu ke a'e.) Paper mamā ame'ē kyndaha ke a'e mopok. Awa po wajar mokōi hetaha kyndaha ke ihī. Ame'ē ngi petei har ke a'e mopok. Aja rahā, tumeme ixuwe katu hū ame'ē ta ngi har petei pandu. Pandu rahā, Tupā tyapuha aja ihē ahendu. Kuja pandu:

—Ejur! — aja riki.

² Ihē ama'ā rahā, kahwa tuwyr ame'ē ke uhem. Xupe 'ar pe sawa'e oho. Yrapar namō oho. (Aja rahā, huwajan ta namō jumai ta oho, aja mujekwa.) Pe, iākā rehe har amō me'ē ipe. Kapitā keruhūma'e aja ame'ē. (Huwajan ta ke muputu'u ta, aja ame'ē mujekwa.) Huwajan ta ke muputu'u ta oho.

³ A'engi paper kyndaha mokōihar ke Arapuharan Ra'yr mopok. (Kirisutu ke a'e.) Pe, ixuwe katu hū ame'ē ta ngi har mokōihar pandu:

—Ejur! — aja.

⁴ Aja rahā, amō kahwa uhem. Pirā ame'ē ke ame'ē. Xupe 'ar pe sawa'e oho. Pyrātāha ke Tupā muwyr ipe. Ame'ē namō kome'ē ywy keruhū pe har ta ke sawa'e muka'u te'e. A'erehe kome'ē ywy keruhū pe har ta jumai mai ngā juehe. Aja ngā jukwa jukwa ngā juehe. A'erehe ame'ē sawa'e pe kyse keruhū ke Tupā muwyr.

⁵ A'engi paper kyndaha mahapyrihar ke Arapuharan Ra'yr mopok. (Kirisutu ke a'e.) Ixuwe katu hū ame'ē ta ngi har mahapyrihar pandu. Ame'ē ke rehe ihē ahendu:

—Ejur! — aja riki.

Ihē ama'ā rahā, kahwa pihun ame'ē ke uhem. Xupe 'ar pe sawa'e oho. Ma'e puhýiha mangaha ke ipo pe a'e pyhyk reko. (Ame'ē pe ngā mi'u ke manga ta.) ⁶ Tumeme ixuwe katu hū ame'ē ta ngi har amō pandu, aja ihē ahendu. Kuja pandu riki:

—Petei wera rahā, amō paraky rahā, tamatarer pyhyk. Ame'ē pe petei mangaha jō ahúí aja me'ē ke amō jo'ok katu. Aja pame katu te ngā pe me'ē me'ē. (Ta'yr te mi ame'ē. Uhyk ym ngā pe. A'erehe myahy te hū ngā.) Petei wera rahā, amō paraky rahā, tamatarer pyhyk. Ame'ē pe mahapyr mangaha jō u'í aja me'ē amō jo'ok katu. (Awa mi'u ame'ē tí.) Aja pame katu te ngā pe me'ē me'ē. (Ta'yr mi jo'ok. Uhyk ym ngā pe. A'erehe myahy te hū ngā.) Kupixa pe har ma'eywa'y emondok ym. Oriwéi'y emondok ym. Uwa'y aja tí. Emondok ym tí — aja panduha ihē ahendu. (Aja rahā, ta'yr te mi awa mi'u ke arahā ngā jo'ok aja mujekwa. Uhyk ym ngā pe. A'erehe myahy te hū ngā.)

⁷ A'engi paper kyndaha tumemehar ke Arapuharan Ra'yr mopok. (Kirisutu ke a'e.) Ixuwe katu hū ame'ē ta ngi har tumemehar pandu ame'ē ke rehe ihē ahendu:

—Ejur! — aja riki.

⁸ Ihē ama'ā rahā, kahwa tawa ke rehe ihē asak. Xupe 'ar pe sawa'e oho. A'e uwyr rahā, manō te hū ngā. A'erehe her: "Manō ame'ē ke" aja riki. Haikwer rupi manō ame'ē ta oho inamō, ame'ēja saka. Pe, ame'ē ta pe Tupā pandu: "Kome'ē ywy keruhū pe har ta ke pejukwa. Tumeme ixo rahā, ame'ē ngi har petei pejukwa. Aja pame katu te

kome'ē ywy keruhū pe har ta ke pejukwa. Ngā jumai mai ixo rahā, tumemehar ngi har petei pejukwa. Ngā mi'u nixói te aja ixo rahā, tumemehar ngi har petei pejukwa tí. Tumeme ma'e ahy ixo ame'ē ta ngi har petei pejukwa tí. Ka'a rupi so'o rahā ame'ē ta ixo. Ame'ē ta ke ngā koty pemondo. Ame'ē ta riki ngā ke jukwa ta tí. Tumeme har ngi har petei jukwa ta" aja Tupā pandu.

⁹ A'engi paper kyndaha awa po wajar peteihar upa har ke Arapuharan Ra'yr mopok. (Kirisutu ke a'e.) Ihē ama'ā rahā, myrape keruhū rehe ihē asak. Kome'ē ywy keruhū pe Tupā rehe amō ipy'a mói mói rahā, myrape keruhū 'ar pe tapi'iruhu ke hapy. Ame'ē myrape aja asak. Ame'ē myrape keruhū wyr pe amō ta'ā rehe ihē asak. Ame'ē ta riki Tupā je'ēha ke kome'ē ywy keruhū rupi pandu pandu ame'ē ta ke. A'erehe ame'ē ta ke Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta jukwa. Ame'ē ta ke ngā mupyrara rahā, tapijar te'e we Kirisutu rehe har pandu pandu. Hijar ym. ¹⁰ Ame'ē ta hātā pandu:

—Sawa'e! Pyrātā te hū ame'ē ke nde. Katu te ame'ē ke nde. Nde erepandu ame'ē ke nde erema'ema'e katu. Peme'ē ywy keruhū pe nde rehe ipy'a ym ame'ē ta ixo. Ame'ē ta pe nde erepandu ta: "Pehē katu ym" aja. Myja rahā, ame'ē ta pe aja nde erepandu ta my? Myja rahā ame'ē ta ke nde eremupyrara ta my tí? — aja Tupā pe pandu.

¹¹ Ame'ē ta pame katu te pe mundeha tuwyr te ame'ē ke amō me'ē me'ē. (Aja rahā, ipy'a juhyk ame'ē ta ke, aja mujekwa.) Pe, pandu: "Peharō we rí. Pehē aja Tupā je'ēha ke amō ta pandu pandu tí. Pehē mu ta aja ame'ē ta tí. Ame'ē ta ke pehē aja Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta jukwa ta ký tí. A'ewan ym we rí. A'ewan jukwa rahā, ihē amupyrara ta" aja Tupā pandu.

¹² A'engi paper kyndaha awa po wajar peteihar ke Arapuharan Ra'yr mopok. (Kirisutu ke a'e.) Kyndaha mopok rahā, ywy ke katak te hū. Pe, warahy pihun oho. Pan pihun xuru rai, ame'ēja saka warahy pihun oho. (Aja rahā, kome'ē ywy keruhū pe har ta pyrara te hū ta aja mujekwa.) Jahy aja tí. Awa ruwy aja pirā oho. (Pyrara te hū ta ngā aja mujekwa tí.) ¹³ Jahy rata ta u'ar tí. Kome'ē ywy keruhū pe u'ar. Wwytu keruhū peju rahā, ma'eywa jakyr ke u'ar, aja jahy rata ta u'ar tí. (Aja rahā, kapitā ta ke muputu'u ta, aja mujekwa.) ¹⁴ Ywa kanim oho tí. Paper ke amō mamā. Aja ywa kanim oho. (Aja rahā, ma'e ke uwak ta aja mujekwa.) Pe, ywy'ā keruhū henda ngi tyryk tí. Ypa'ū aja tí. Henda ngi tyryk tí. (Aja rahā, uwakiha uhyk ta, aja mujekwa.) ¹⁵ Pe, kapitā keruhū ta kanim oho. Kome'ē ywy keruhū pe ixo ame'ē ta ke ame'ē ta. Kapitā ta aja tí. Kanim oho tí. Sonda tama'e

kapitā ta aja tī. Kanim oho tī. Upa ima'ehū ame'ē ta aja tī. Kanim oho tī. Pyrātā te hū ame'ē ta aja tī. Kanim oho tī. Upa katu te amō ta aja tī. Amō pe paraky te'e ame'ē ta ke aja tī. Kanim oho tī. Juehe paraky ame'ē ta ke aja tī. Kanim oho tī. Upa katu te aja tī. Kanim oho tī. Itakwar keruhū rupi kanim oho. Ywy'ā keruhū rehe ita keruhū ihī. Ame'ē wyr pe kanim oho tī. ¹⁶⁻¹⁷ Upa ame'ē ta pukái hū. Ywy'ā keruhū pe pukái hū. Ita keruhū pe pukái hū tī. Kuja riki pukái:

—Jande ke pejupyk. Jande ke pemukanim tī. Wapya rehe wapyk ame'ē ke ngi jande ke pemukanim, Tupā ngi. Aja rahā, a'e usak ym ta jande rehe. Arapuharan Ra'yr ngi jande ke pemukanim tī, Kirisutu ngi. Aja rahā, jande rehe usak ym ta a'e tī. Ame'ē tama'e parahyha ngi jande ke pemukanim. Ame'ē ta mokōi riki parahy jande rehe. Ame'ē angaha uhyk riki. Marā ka ym ame'ē ngi uhemihā awa — aja pukái hū ngā.

'Ar rehe anga uhyk rahā, aja ta kŷ.

7

144.000 hetaha jundéu awa ta ke

¹ Upa ame'ē rehe ihē asak. A'engi amō ma'e ihē keraiha aja ihē asak tī. Kuja. Tumeme Tupā je'ēha rahoha ta rehe ihē asak. Ihē Juā. Ame'ē Tupā je'ēha rahoha ta amō koty koty pu'am u'am. Warahy uhemihā koty petēi. Warahy u'ariha koty amō pu'am u'am tī. Warahy jurukwā koty amō tī. Amō warahy jurukwā koty amō tī. Ame'ē ta riki ywytu ke mupyta. A'erehe kome'ē ywy keruhū rupi ywytu peju ym te. Y ramūi 'ar rupi peju ym te tī. Myra rehe peju ym te tī. ² Pe, amō Tupā je'ēha rahoha rehe ihē asak. Warahy uhemihā koty ngi a'e uwyr. Ipo pe ma'e ke namō ixo. Awa riki Tupā kotyhar ke aja ukwaha ke namō ixo. Ame'ē mangaha riki Tupāma'e ke. A'e riki ixuwe katu te hū ame'ē ke a'e. Pe, ame'ē Tupā je'ēha rahoha pandu. Tumeme Tupā je'ēha rahoha ta pe pandu. Ame'ē ta pe Tupā pandu: "Ihē je'ēha rupi kome'ē ywy keruhū ke pema'i peho. Y ramūi aja tī. Pema'i tī." Ame'ē Tupā je'ēha rahoha ta pe amō Tupā je'ēha rahoha pandu. ³ Kuja pandu:

—Tupāma'e miasu ta rehe ukwaha pemoi ym rahā we, kome'ē ywy keruhū ke pemujaxer ym we rī. Y ramūi aja tī. Pemujaxer ym we rī. Myra aja tī. Pemujaxer ym we rī. Ipykā rehe ixotyhar ta ukwaha ke pemoi ym rahā we, ma'e ke pemujaxer ym we rī — aja riki pandu.

⁴ Pe, ngā hetaha mangaha ke ihē pe a'e pandu. Kuja, 144.000 hetaha ta ke. Ame'ē ta pykā rehe ukwaha ke moī. Tupā kotyhar ta ke peme'ē ta, ame'ē ukwaha ke moī. Jundéu

awa ta riki amō koty koty jy'ar. Awa py mokōi hetaha ta jy'ariha. Ame'ē ta ngi amō amō ta jo'ok rahā, 144.000 hetaha ta uhyk.

⁵⁻⁸ A'erehe Junda kotyhar ta ngi har 12.000 hetaha ta uhem oho.

Humē kotyhar ta ngi har 12.000 hetaha ta uhem oho tī.

Nga kotyhar ta ngi har 12.000 hetaha ta uhem oho tī.

Ase kotyhar ta ngi har 12.000 hetaha ta uhem oho tī.

Natari kotyhar ta ngi har 12.000 hetaha ta uhem oho tī.

Manase kotyhar ta ngi har 12.000 hetaha ta uhem oho tī.

Simeā kotyhar ta ngi har 12.000 hetaha ta uhem oho tī.

Rewi kotyhar ta ngi har 12.000 hetaha ta uhem oho tī.

Isakar kotyhar ta ngi har 12.000 hetaha ta uhem oho tī.

Semurō kotyhar ta ngi har 12.000 hetaha ta uhem oho tī.

Jose kotyhar ta ngi har 12.000 hetaha ta uhem oho tī.

Menjamī kotyhar ta ngi har 12.000 hetaha ta uhem oho tī.

A'erehe johu upa ngā jy'ar rahā, 144.000 hetaha ta uhyk.

Heta te hū ame'ē ta i'āi

⁹ A'engi ihē ama'ā rahā, heta te hū ame'ē ta ixo. Marā ka ym amō mangaha. Heta te hū riki. Ka'a pe har ta ngi har pete'e ixo. Amō amō awa ta ngi har ta ixo tī. Amō amō ywy pe har ta ixo tī. Amō amō je'ēha pandu ame'ē ta ixo tī. Wapya ndutar koty ame'ē ta pu'am u'am. Arapuharan Ra'yr ndutar koty pu'am u'am tī. (Kirisutu a'e.) Ame'ē heta te hū ame'ē ta mundeha ituwyr ame'ē namō pame katu te ixo. Aja rahā, Tupā pandu: "Pehē katu te. Ma'e peka'u te'e'ha pema'e'ha ke nixōi te pehē pe" aja ngā pe. Ngā po rehe pindo ro aja me'ē namō ixo. (Aja rahā, ame'ē ta ke huwajan ta muputu'u ym aja mujekwa. Tupā rehe jurujar katuha ke hijar ym, aja mujekwa tī.) ¹⁰ Ame'ē ta pukái:

—Tupā riki ngā ke muhā katu. A'e riki wapyka rehe wapyk uī. Kirisutu riki ngā ke muhā katu tī. A'e riki Arapuharan Ra'yr aja a'e — aja.

¹¹ Wapya juramā rupi upa katu te Tupā je'ēha rahoha ta pu'am u'am. Tamūi ta aja tī. Pu'am u'am tī. Tumeme ixuwe katu hū ame'ē ta aja tī. Wapya juramā rupi pu'am u'am tī. Pe, wapyka ndutar koty ame'ē ta u'ar oup. Upa katu te ame'ē ta huwa koty u'ar oup. Aja Tupā rehe ngā py'a ke ngā moī moī katu. ¹² Pe, ngā pandu:

—Amen! A'e tŷ!

Ne jō riki katu te me'ē ke nde!

Nde riki erekwa katu te ame'ë ke nde tîl
Nde riki je'ëha te nde erereko ame'ë ke nde tîl

Nde riki upa katu te nde eremujâ, ame'ë ke nde eremondo mondo tî.

Nde riki pyrâtâ te hû ame'ë ke nde tî.

Upa aja te'e ta nde erexo. A'e tî! — aja Tupâ pe ngâ pandu.

¹³ Pe, tamûi ta ngi har peteî ihê pe pandu:

—Peme'ë mundeha ituwyr ame'ë namô pame katu te munde. Awa riki peme'ë ta my? My ngi uhyk my? — aja ihê pe.

¹⁴ —Sa'e! Ihê akwa ym. Nde atu erekwa katu — aja ihê apandu ipe.

A'e pandu:

—Mupyraraha keruhû ngi peme'ë ta uhem. Katu uhem. Arapuharan Ra'yr ruwy namô ngâma'e mundeha kutuk, ame'ëja saka, a'erehe ituwyr te. (Aja rahâ, ngâ py'a ke Tupâ upa katu te juhyk, aja mujekwa.) Kirisutu riki ame'ë Arapuharan Ra'yr aja a'e. ¹⁵ Ame'ë ruwy pe ngâ py'a juhyk, a'erehe Tupâma'e wapyka ndutar koty a'eta pu'am u'am. A'e ixo, ame'ë renda riki Tupâ rehe ngâ jumu'eha renda keruhû aja saka. A'ep tapijar te'e we Tupâ rehe ngâ py'a ke ngâ moi moi katu. "Ne jô riki katu te me'ë ke" aja pandu pandu Tupâ pe. Putu'u ym panduha. A'ep Tupâ ixo, a'erehe marâ ka ym ngâ ke amô mahyha. Katu ixo. ¹⁶⁻¹⁷ Kirisutu riki Arapuharan Ra'yr aja a'e. A'e riki katu te ame'ë ke, a'erehe johu pyter pe ixo. Ngâ py'a juhyk ame'ë ta rehe a'e usak katu ta. Arapuharan ta usakiha aja ame'ë ta rehe a'e usak katu tî. Mundu pe ame'ë ta ke a'e raho ta tî. Ame'ë ngi y ke ame'ë ta u'u ta. Ame'ë y muxuwe katu hû ta. (Aja rahâ, aja te'e ta hury katu te ixo, aja mujekwa katu.) A'erehe ame'ë ta myahy ym te ta tî. Hyngwéi ym te ta tî. Warahy hakuha pyhyk ym te ta tî. Haku ym te ta tî. Pe, ngâ reha ngi upa katu te eha rykwer ke Tupâ mukanim ta. (Aja rahâ, pyai ym te ta ngâ. Jixi'u ym te ta tî.) Aja te'e ta hury katu te ixo — aja ihê pe tamûi pandu.

8

Paper kyndaha awa po wajar mokôihar ke mopok

¹ Paper kyndaha awa po wajar mokôihar ke Arapuharan Ra'yr mopok rahâ, ywa pe ma'e ke tyapu ym te. Kirisutu riki Arapuharan Ra'yr aja a'e. Hendu te'e u'am. Aja i'i u'am. Mejaor aja u'am. (Upa katu te ngâ mukahem hû, a'erehe hendu te'e u'am. Mupyrara hû ame'ë ke uhyk ta aja ukwa katu, a'erehe ame'ë ngi mukahem hû.) ² A'engi awa po wajar mokôihar hetaha Tupâ je'ëha rahoha ta rehe ihê asak. Tupâ ruwa koty pu'am ame'ë ta ke a'eta. Jumi'a pame katu te Tupâ me'ë a'eta pe.

³ Kome'ë ywy keruhû pe Tupâ rehe ipy'a ke jundéu awa ta moi moi rahâ, myrape 'ar pe ma'e pihe katu ame'ë ke hapu. Ame'ë myrape aja ywa pe ihî tî. Ame'ë rehe amô Tupâ je'ëha rahoha uhyk oho u'am. Ipo pe ma'e rryru raho. Itatawa rekûi ke raho. Ma'e pihe katu ame'ë ke ame'ë hyru pe ihî. Tupâ namô ixotyhar ta pandu pandu. Ame'ë panduha namô ma'e pihe katu ame'ë ke mupara. Ame'ë ke Tupâ je'ëha rahoha pe amô me'ë. A'e riki ame'ë ke myrape 'ar pe moi. Tupâ namô panduha ke moi tî. Ma'e pihe katu ame'ë ke namô. Myrape itatawa ke te'e mujâ, ame'ë 'ar pe moi. Ame'ë myrape wapyka ndutar koty ihî. ⁴ Tupâ ruwa koty ima'e je'ëha rahoha pu'am u'am. Tupâ namô ixotyhar ta pandu pandu, ame'ë panduha ipo ngi uhem oho, ame'ëja saka. Ame'ë ke takâxîha namô mupara pu'am oho. Ma'e pihe katu ame'ë ke ukwâi. Ame'ë takâxîha namô pu'am oho. ⁵ A'engi ma'e pihe katu ame'ë rryru ke a'e raho. Pe, amô myrape keruhû ngi tata jo'ok. Ame'ë ke hyru pe moi. Ame'ë ke kome'ë ywy keruhû pe a'e ombor. Aja rahâ, Tupâ tyapu tyapu hû. Tupâ pirâ pirâ hû tî. Kome'ë ywy keruhû katak katak tî.

Jumi'a rehe har

⁶ A'engi awa po wajar mokôihar hetaha Tupâ je'ëha rahoha ta peju tate. Aja pame katu te jumi'a peju tate. Awa po wajar mokôihar hetaha jumi'a ke.

⁷ Jumi'a ke Tupâ je'ëha rahoha peteîhar peju. Aja rahâ, kome'ë ywy keruhû pe tata u'ar. Y râtâ ame'ë ke aman aja u'ar tî. Awa ruwy namô mupara aja u'ar. Upa katu te kâpi ke ukwâi. Upa katu te kupi'î ukwâi tî. Xirik ym ame'ë ke upa katu te ukwâi. Myra mahapyrihar ngi har peteî ukwâi tî. Aja pame katu te. Ywy ke aja tî. Mahapyrihar ngi har peteî ukwâi tî. Aja pame katu te tî.

⁸ Tupâ je'ëha rahoha mokôihar jumi'a peju tî. Ywy'a keruhû aja ihê asak. Upa ukwâi ixo, ame'ëja asak. Ame'ë ke y ramûi pe ombor. Aja rahâ, mahapyrihar ngi har peteî awa ruwy aja uwak. Y ramûi ke awa ruwy aja uwak. ⁹ Aja rahâ y ramûi rupi ixo ame'ë ta ke manô. Mahapyrihar ngi har peteî manô. Y ramûi 'ar rupi jarusu keruhû wata. Mahapyrihar ngi har peteî upa katu te mujaxer. Aja pame katu te.

¹⁰ A'engi Tupâ je'ëha rahoha mahapyrihar jumi'a ke peju. Aja rahâ, jahy rata keruhû aja u'ar. Kandéi hapu ame'ë ke aja ywa ngi u'ar. Ame'ë riki y pe u'ar. Y mahapyrihar ngi har peteî pe u'ar. Mundu aja tî. Mahapyrihar ngi har peteî pe u'ar. ¹¹ Y mahapyrihar ngi har peteî iro aja uwak. Ame'ë ke amô u'u rahâ, manô riki. Iro riki a'erehe heta ngâ manô. [Ame'ë jahy rata keruhû rer: "Iro ame'ë ke" aja riki.]

¹² A'engi Tupā je'ēha rahoha tumemehar jumi'a ke peju. Aja rahā, warahy ke a'e nupā. Mahapyr aja mowok rahā, petēihar ke nupā. Aja rahā, petēihar uwe. Jahy rata ta aja tī. Mahapyr hetaha ngi har petēi nupā. Petēihar uwe tī. Jahy aja tī. Mahapyr aja mowok rahā, petēihar ke nupā. Petēihar uwe tī. Wera rahā, pytun oho tī. Mahapyr mowok rahā, petēihar pytun oho. Pytun rahā, aja tī. Wera ym jahy. Wera ym jahy rata ta tī. Mahapyr mowok rahā, petēihar pytun rahā, pytun te. Upa aja rahā, ma'e mupyraraha uhyk ta, aja mujekwa.

¹³ A'engi ihē ama'tā. Ywate te hū wyraturan keruhū wewe ixo. Ame'ē rehe ihē asak. Ame'ē pandu ame'ē ke rehe ihē ahendu. Kuja riki:

—Māte hū! Pyrara te hū ta! Amō mahapyr Tupā je'ēha rahoha ta jumi'a ke peju ta. Ame'ē tyapu rahā, kome'ē ywy keruhū pe har ta pyrara te hū ta — aja ihē ahendu.

9

¹ A'engi Tupā je'ēha rahoha awa po wajar petēihar upa har jumi'a ke peju tī. Aja rahā, kome'ē ywy keruhū pe jahy rata u'ar aja ihē asak. Kapitā aja a'e. Ame'ē pe mupyraraha renda kyndaha mopokiha ke amō me'ē. ² Ame'ē kapitā riki kyndaha mopok. Jahy rata aja ame'ē kapitā. Mupyraraha renda ke pirar. Aja rahā, mupyraraha renda ngi tata takāxīha pu'am hū. Tata keruhū ngi aja takāxīha pu'am te hū. Tate warahy ke muwe. Pytun oho riki. ³ Tata takāxīha ngi tukur ta u'ar hū. Ywy keruhū pe u'ar. Jawajyr pyairo aja me'ē tukur rehe jawajyr ruwāi ke Tupā moī. Ame'ē pe awa ke tukur ta jupi katu. ⁴ Tukur ta pe a'e pandu:

—Kāpī ke pe'u ym. Kupi'i ke aja tī. Pe'u ym tī. Myra ro aja tī. Pe'u ym tī. Ma'e ke aja tī. Pe'u ym tī. Awa pykā rehe ukwaha nixói ame'ē ta ke jō pemahy katu. Awa riki Tupā kotyhar ta ke my, ame'ē ukwaha nixói ame'ē ta ke jō pemahy. ⁵ Ame'ē ta ke jō pemahy. Pejukwa ym. Heta jahy rahā, pemahy. Awa po wajar petēihar upa jahy hetaha rahā, pemahy — aja riki tukur ta pe Tupā pandu.

Tukur ta ngā ke mahy rahā, jawajyr jupi aja ahyha. ⁶ Ame'ē awa po wajar petēihar upa jahy hetaha rahā, ngā jupandu ta ngā jupe: “Mā! Ihē pe ahy hū ma'e. Ihē amanō rahā, katu ta my. Ahyha ngi ahem ta my” aja ngā jupe. A'eta manō tar katu te hū. Marā ka ym manōha awa. Tapijar te'e we ahyha.

⁷ Tukur ta kahwa ta aja ihē asak. Kahwa 'ar pe kapitā jumai oho, ame'ē kahwa aja saka. Iākā rehe iākā rehe har aja ihē asak tī. Kapitā keruhū iākā rehe har aja saka. Itatawa ke te'e mujā ame'ē ke ame'ē. Huwa riki sawa'ema'e aja saka tī. ⁸ I'a riki kūjā ta'a aja pukuha. Hāi riki jangwaterāma'e

aja saka. Jarō riki. ⁹ Itape ke ipixi'a rehe mujar. Pe, wewe oho rahā, ngā pypo riki tyapu hū. Jumaiha pe myra ujan ame'ē ke kahwa hykī raho, ame'ēja saka tyapu hū ngā pypo ke. ¹⁰ Huwāi namō tukur ta ixo. Jawajyr ruwāi aja ame'ē. Ame'ē ipyairo pe ngā ke a'eta mahy te hū. Awa po wajar petēihar upa jahy hetaha rahā, mahy te hū ngā ke. ¹¹ Ame'ē tama'e kapitā keruhū pehī tī. A'e riki ame'ē ta ke mondo mondo. Ame'ē kapitā keruhū Tupā je'ēha rahoha. A'e riki mupyraraha rendama'e kapitā ke tī. Jundéu awa ta je'ēha rahā, kuja her riki: “Amandom” aja. Ngere awa ta je'ēha rahā: “Aporiā” aja her. [Ame'ē riki: “Upa mujaxer ame'ē ke a'e” aja riki.]

¹² Pyrarahe petēihar ke upa. Amō mokōi pyraraha uhyk ta rī.

¹³ A'engi Tupā je'ēha rahoha awa po wajar petēihar riki peju. Jumi'a ke peju. Tupā ruwa koty myrape keruhū ihī. Kome'ē ywy keruhū rahā, tapi'iruhu ke hapy, ame'ē myrape keruhū aja ywa pe myrape keruhū ihī tī. Ame'ē myrape keruhū ngi amō pandu. Ame'ē ke rehe ihē ahendu. ¹⁴ Kuja Tupā je'ēha rahoha awa po wajar petēihar pe pandu:

—Y keruhū rake Tupā je'ēha rahoha ke amō kynda. Tumeme kynda. Y rer Eura. Ame'ē ta ke emuhem apo 'y — aja ihē ahendu.

¹⁵ Tumeme Tupā je'ēha rahoha ta ke a'e muhem. Arahā jō muhem. Aja ym rahā, muhem ym ta rī. Arahā jō muhem. Ame'ē wera rahā, ame'ē jahy rahā, ame'ē warahy 'ar rahā jō muhem. Arahā, mahapyr hetaha ta ngi har petēi a'eta jukwa. Aja pame katu te. Upa katu te kome'ē ywy keruhū pe har ta aja riki. Mahapyr hetaha ta ngi har petēi a'eta jukwa katu te. ¹⁶ Kahwa 'ar pe oho ame'ē ta hetaha mangaha ke ihē pe Tupā je'ēha rahoha pandu. Heta te hū riki. Marā ka ym awa mangaha. Kuja, 200.000.000 hetaha ta riki.

¹⁷ Pe, ihē keraiha aja ihē asak. Kahwa 'ar pe oho ame'ē ta rehe ihē asak. Itape ke ipixi'a rehe sawa'e ta mujar. Tata pirāha aja pirā ame'ē ke mujar tī. Pirā namō howy mupara tī. Sasi ita aja howyha. Amō itawa mupara tī. Enxo aja itawaha. Kahwa ākā riki jangwateran ākā aja saka. Juru ngi tata aja uhem. Tata takāxīha aja uhem tī. Enxo aja inēha uhem tī. ¹⁸ Ame'ē kahwa juru ngi uhem ame'ē pe heta te hū kome'ē ywy keruhū pe har ta ke jukwa. Ame'ē mahapyr mahyha pe jukwa. Tata pe jukwa. Tata takāxīha pe aja tī. Jukwa tī. Enxo pe aja tī. Jukwa tī. Upa ame'ē ta pe jukwa. Kuja hetaha. Mahapyr hetaha ngi har petēi jukwa. Aja pame katu te. Aja kome'ē ywy keruhū pe har ta ke jukwa. ¹⁹ Kahwa ta juru ngi uhem ame'ē pe jukwa. Huwāi pe mahy

tī. Huwái riki mbói ákã aja saka. Ame'e pe ngã ke su'u. Aja mahy hũ.

²⁰ Kahwa ta juru ngi uhem ame'e pe jukwa te hũ ngã ke. Amõ heta te hũ pyta we rĩ. Kahwa ta juru ngi uhem ame'e pe jukwa ym ame'e ta ke ame'e ta. Heta te hũ pyta we rĩ. Mahyha usak tipe. Ipy'a ke ame'e ta muruwak ym rĩ. Tupã koty muruwak ym rĩ. Ipo pe te'e mujã ame'e ke rehe ipy'a ke a'eta moĩ moĩ we rĩ. Kuja, âjã ta rehe ipy'a ke tapijar te'e we moĩ moĩ we rĩ. Itatawa ke te'e ma'eã mujã ame'e ke rehe tapijar te'e we ipy'a moĩ moĩ we rĩ. Itatuwyr ke te'e mujã ame'e ke rehe aja tĩ. Ipy'a moĩ moĩ we rĩ. Itatawaran ke te'e mujã ame'e ke rehe aja tĩ. Ipy'a moĩ moĩ we rĩ. Ita ke te'e mujã ame'e ke rehe aja tĩ. Ipy'a moĩ moĩ we rĩ. Myra ke te'e mujã ame'e ke rehe aja tĩ. Ipy'a ke tapijar te'e we moĩ moĩ we rĩ. Upa ame'e ke usak ym ma'e ke. Hendu ym tĩ. Wata ym tĩ. Ame'e ke rehe ipy'a ke tapijar te'e we ngã moĩ moĩ. Katu ym aja. ²¹ Tupã koty ipy'a ke muruwak ym riki. Amõ ke jukwa. Ame'e ngi muruwak ym. Amõma'e ke mukanim raho. Ame'e ngi muruwak ym tĩ. Kijã rehe ka'u te'eha ngi muruwak ym tĩ. Sawa'e rehe ka'u te'eha ngi muruwak ym tĩ. Paje ma'ema'eha ngi muruwak ym tĩ. Tupã koty ipy'a ke muruwak ym. Tapijar te'e we ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e we rĩ.

10

Paper ra'yr mamã ame'e ke

¹ A'engi amõ Tupã je'eha rahoha rehe ihẽ asak. Ihẽ Juã. Ame'e je'eha rahoha riki pyrãta te hũ ame'e ke a'e. Ywa ngi a'e wyjy uwyr. Ywa takãxĩha juramã rupi ihĩ. Iãkã rehe har riki maju'ã aja saka. Huwa hendy hũ. Warahy aja hendy te hũ. Itymã riki tata pirãha aja hendy. ² Ipo pe paper ra'yr mamã ame'e ke reko. Pirar aja ihĩ. Ipy ijywa katu kotyhar y ramũ pe pyrũ. Ipy ijywa'i kotyhar ywy rehe pyrũ tĩ. ³ Pe, a'e pukái. Ame'e riki jangwateran je'eha aja tyapuha. Upa pukái rahã, Tupã tyapuha tyapu hũ. Ame'e pe je'eha ke mujywy. Awa po wajar mokõi hetaha tyapu te hũ. Je'eha mujywy. ⁴ Ame'e upa rahã, ihẽ ahendu ame'e ke amupinin ta tipe. Ywa ngi ihẽ pe amõ pandu:

—Anĩ. Tupã tyapuha awa po wajar mokõi hetaha pandu ame'e ke emupinin ym. Emujekwa ym tĩ — aja ihẽ pe.

⁵ A'engi ijywa ke Tupã je'eha rahoha ywa koty mupuku. Y ramũ pe pyrũ. Ywy rehe pyrũ tĩ. Ame'e je'eha rahoha riki ijywa katu kotyhar ke mupuku. ⁶ A'e pandu:

—Tupã riki ixuwe katute hũ ame'e ke a'e. Uhã te hũ ame'e ke a'e tĩ. Ywa ke a'e mujã. Kome'e ywy keruhũ mujã tĩ. Y ramũ mujã tĩ. Upa katu te ame'e pe ixo ame'e ta ke mujã tĩ. A'e je'eha rupi jetehar te ke ihẽ

apandu. Harõ ym te ta apo 'y. (Upa ame'e ta ke a'e mukanim ta.) ⁷ Tupã je'eha rahoha awa po wajar mokõihar jumi'a ke peju rahã, ma'e ke Tupã ma'e ta. Yman mujekwa ym ngã pe ma'e ke rĩ. Ame'e ke mujekwa ta apo 'y. Yman ima'e je'eha ke pandu ame'e ta pe pandu. Ima'e miasu ta ke ame'e ta. Mujekwa ta kũ — aja Tupã je'eha rahoha pandu.

⁸ A'engi ywa ngi ihẽ pe pandu, a'e riki ihẽ pe pandu tĩ:

—Y ramũ pe pyrũ. Ywy rehe pyrũ tĩ. Ame'e Tupã je'eha rahoha po pe paper mamã ame'e ke ihĩ. Pirar aja ihĩ. Ame'e ke epyhyk eho — aja ihẽ pe.

⁹ Ame'e Tupã je'eha rahoha koty ihẽ aho. Apandu ipe:

—Ihẽ pe paper mamã ame'e ke emuwyr — aja ipe.

—Hã! Epyhyk rahã! E'u tĩ. Nde juru pe eir aja he'e ta. Nde pusu pe ihon rahã, hã ta — aja a'e pandu ihẽ pe.

¹⁰ Ipo ngi ame'e paper ra'yr mamã ame'e ke ihẽ apyhyk. Pe, ame'e ke ihẽ a'u. Ihẽ juru pe he'e riki. Pe, upa ihẽ a'u rahã, ihẽ pusu pe hã aja uwak oho. (He'e aja rahã, ma'e ke Tupã mujekwa ame'e ke rehe ihẽ rury katu. Hã aja rahã, amõ we pyraraha uhyk ta, aja ihẽ akwa, a'erehe ihẽ apyai.)

¹¹ Pe, ihẽ pe pandu:

—Amõ we Tupãma'e myrandu ke nde erepandu ta tĩ. Amõ ywy pe har ta rehe har nde erepandu ta tĩ. Amõ amõ awa ta rehe har aja tĩ. Amõ amõ je'eha pandu ame'e ta rehe har aja tĩ. Amõ amõ kapitã keruhũ ta rehe har aja tĩ. Upa ame'e ta rehe har nde erepandu ta tĩ — aja ihẽ pe pandu.

11

Mokõi Tupãma'e myrandu ke pandu ame'e ta ke

¹ Myra ra'yr mangaha ke ihẽ pe Tupã muwyr. Ihẽ Juã. Ihẽ pe Tupã pandu:

—Ywa pe har ihẽ rehe ngã jumu'eha renda keruhũ ke emanga eho. Myja tihaha my? Emanga eho. A'ep ihẽ rehe ipy'a ke moĩ moĩ ame'e ta ixo. Heta ngã ixo. Ame'e hetaha ke emanga tĩ. A'ep myrape keruhũ ihĩ tĩ. Ame'e tihaha emanga tĩ. Ame'e riki kome'e ywy keruhũ pe ihĩ, ame'ẽja saka. Tapi'iruhu ke ame'e 'ar pe hapy, ame'e ke ame'e. ² Ihẽ rehe ngã jumu'eha renda keruhũ soroka ke emanga ym. Ame'e renda ke jundéu awa aja ym ame'e ta pe ihẽ ame'e, a'erehe emanga ym. Ihẽ kotyhar aja ym ame'e ke a'eta. A'etama'e renda ke aja saka ta. Ok ta katu te ame'e ke a'eta mai ta, Jerusarẽ ok ta ke. Heta jahy rahã, aja te'e ta. Kuja, 42 jahy rahã, mai ta. (Aja rahã, ihẽ kotyhar ta ke mahy ta, aja mujekwa.)

³ —Ihē rehe har pandu ame'e ta ke ihē amondo ta. Mokōi amondo ta. Ima'e mundeha pan xuru rāi ame'e ke ta. (Aja rahā, pyai aja mujekwa. Ngā py'a Tupā koty muruwak ym, a'erehe pyai, aja mujekwa.) Heta jahy rahā, ihēma'e myrandu ke ame'e ta pandu pandu ta. Kuja, 42 jahy rahā, pandu ta. Ame'e 42 jahy hetaha 1.260 weraha — aja ihē pe Tupā pandu.

⁴ Kome'e ywy keruhū pe har tama'e kapitā keruhū ke Tupā. Huwa koty mokōi ma'e weraha tymā i'āi. Ame'e riki Tupāma'e myrandu pandu pandu ame'e ta ke. Mokōi i'āi. Myra Tupā ruwa koty i'āi tī. Mokōi i'āi. Oriwēi'y ke. Ame'e riki myrandu pandu pandu ame'e ta ke aja tī. Mokōi i'āi tī. ⁵ Ame'e mokōi myrandu pandu pandu ame'e ta ke amō ta mahy ta tipe rahā, tata ke juru ngi uhem. Mokōihar ta juru ngi uhem. Ame'e riki huwajan ta ke upa jukwa ta. Aja ame'e mokōihar ta ke mahy tar katu ame'e ta ke upa jukwa ta. ⁶ Heta jahy rahā, Tupāma'e myrandu ke ame'e mokōihar ta pandu pandu rahā, Tupā je'ēha rupi ma'e ke a'eta ma'ema'e ta. Arahā aman pe pandu ta: “Epyta” aja. Aja rahā, aman ukyr ym te ta. Myrandu pandu pandu ixo rahā, ukyr ym te ta. Tupā je'ēha rupi mundu pe pandu ta tī: “Awa ruwy aja ewaki!” aja. Aja rahā y riki awa ruwy aja uwak ta oho. A'eta putar rahā pame katu te, upa ma'e ahyha ke kome'e ywy keruhū pe har ta pe mondo mondo ta katu. Tupā je'ēha rupi mondo mondo ta katu.

⁷ Myrandu ke upa pandu pandu rahā, mupyraraha renda ngi so'o jarō aja me'e uhem ta. Ame'e riki mokōihar ta namō jumai mai ta. Pe, ame'e mokōihar ta ke so'o jarō aja me'e riki muputu'u ta. Jukwa ta tī. ⁸ Ame'e mokōihar ta rete riki awa rape rupi pete'e tūi. (Jaxer ame'e ta ke aja ngā ukwaha naī, a'erehe jyty ym awa.) Ok ta katu te ame'e rape rupi pete'e tūi. Jerusarē ok ta rape ame'e. Yman ame'e ok ta pe ima'e kapitā keruhū ke ngā jukwa tī. Myra ngā mupia ame'e ke rehe jukwa. Ame'e Jerusarē ok ta pe har ta riki Sondo ok ta pe har ta aja tī. Tupā ke a'eta putar ym tī, aja mujekwa. Eji ywy pe har ta aja tī. Tupā ke a'eta putar ym tī, aja mujekwa tī. ⁹ Hete rehe amō amō ywy pe har ta usak ta. Amō amō ka'a pe har ta aja tī. Usak ta tī. Amō koty koty je'ēha pandu ame'e ta aja tī. Usak ta tī. Amō amō awa ta aja tī. Hete rehe usak ta tī. Mahapyr wera rahā, amō ixu'a rupi aja te'e usak ta. “Hete ke pejyty ym” aja ngā pandu. Pete'e tūi.

¹⁰ Ame'e mokōihar ta manō, a'erehe kome'e ywy keruhū pe har ta hury katu. Ahyha namō kome'e ywy keruhū pe har ta ke ame'e mokōi Tupā je'ēha pandu ame'e ta mupyrara hū. Apo manō, a'erehe kome'e

ywy keruhū pe har ta huryha mujā. Pe, ma'e katu ame'e ke a'eta ma'e ngā jupe. ¹¹ Ajame'e ke mahapyrihar weraha asa oho, amō ixu'a rupi asa oho rahā, ame'e ta'ā ke Tupā mujywywyr muwyr tī. Ywytu aja peju muwyr. Pe, a'eta kwera katu pu'am. A'eta rehe usak ame'e ta upa mukahem hū. ¹² Pe, ame'e mokōi Tupā je'ēha pandu ame'e ta pe Tupā pandu. Ywa ngi pandu:

—Se ywate pejur! — aja.

Ame'e ta ruwajan ta usak u'am rahā, ywa pe ame'e mokōihar ta jupir oho. Ywa takāxīha 'ar pe jupir oho. ¹³ Arahā ywy riki katak hū. Ok ta ke mujaxer. Jande popa har ngi har pete'i mujaxer. Ywy katak hū ame'e ke ngā ke jukwa tī. Kuja, 7.000 hetaha ngā ke jukwa. Amō pyta ame'e ta mukahem hū. Pe, Tupā pe pandu: “Ne jō riki katu te me'e ke. Ywa pe har ke nde” aja riki.

¹⁴ Pyraraha mokōihar upa. Pahar pyraraha mahapyrihar uhyk ta tī.

Jumi'a awa po wajar mokōihar ke

¹⁵ Ajame'e ke jumi'a ke Tupā je'ēha rahoha awa po wajar mokōihar peju. Ywa pe pukái pukái hū, ame'e rehe ihē ahendu. Kuja pukái:

—Tupā riki kome'e ywy keruhū pe har tama'e kapitā keruhū. Tupā mondo ame'e ke aja tī. (Kirisutu ke a'e.) Aja te'ēha kapitā keruhū ke a'e. Upa ym te ta ame'e — aja pukái.

¹⁶ Aja rahā, tamūi ta huwa koty u'ar oup. Kuja, 24 tamūi hetaha ta u'ar oup. Tupā ndutar koty ame'e ta wapyk uī. Myrape 'ar kapitā keruhūma'e saka, ame'e pe wapyk uī. Ame'e ta riki huwa koty u'ar oup. (Aja Tupā rehe ipy'a ke a'eta moī moī.) ¹⁷ A'eta pandu: “Tupā! Jandema'e sawa'e te nde! Pyrātā te hū ame'e ke nde.

Yman nde erexo. Apo pete'e nde erexo tī. Uhā te hū ame'e ke nde.

Nema'e pyrātā te ha namō ngā ke nde eremondo mondo apo, a'erehe: ‘Ne jō riki katu te me'e ke’ aja japandu nde pe.

¹⁸ Nema'e mupyraraha angaha uhyk, a'erehe amō amō ywy pe har ta parahy nde rehe.

Manō ame'e ta ke nde eremukwera katu ta, pe, ame'e ta ke nde eremupyrara ta tī. Ame'e angaha uhyk tī. A'erehe ngā parahy nde rehe tī.

Kome'e ywy keruhū ke mujaxer ame'e ta ke nde eremupyrara ta tī. Mupyraraha renda pe nde eremondo ta tī. Ame'e angaha uhyk tī.

Nde kotyhar ta anī. Upa nde kotyhar ta pe ma'e katu ame'e ke nde ereme'e ta. Ame'e angaha uhyk tī.

Ne je'ēha pandu ame'ē ta pe ma'e katu ame'ē ke nde ereme'ē ta tī. Ame'ē ta nema'e miasu ta ke.

Upa katu te nde rehe ipy'a ke moī moī ame'ē ta pe aja tī. Ma'e katu ame'ē ke nde ereme'ē ta tī.

Kapitā keruhū ta ke. Je'ēha reko ym te aja jupe, ame'ē ta ke tī. Upa ame'ē ta pe ma'e katu ame'ē ke nde ereme'ē ta tī. Ame'ē angaha rehe uhyk tī" aja tamūi ta pandu.

¹⁹ Ywa pe Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū aja ihī. Ame'ē ke pirar. Aja rahā, kaixā rehe usak awa. Ame'ē kaixā pe ymanihar Tupā je'ēha ihī. Moise pe Tupā mujekwa, ame'ē je'ēha ke. Pe, Tupā pirā pirā. Tupā tyapuha tyapu hū tī. Ywy ke katak hū tī. Johu ngā pandu pandu hū, aja tyapu tyapu hū tī. Aman aja y rātā ukyr hū tī.

12

Kūjā ke. Mbói keruhū ke tī.

¹ Ajame'ē ke ywa pe ma'e ke uhem. Ame'ē rehe ihē asak rahā: "Mā!" aja ihē akwa. A'ep kūjā i'āi. Ima'e mundeha warahy hendyha aja saka. Jahy rehe pyrū u'am, aja i'āi. Iākā rehe har namō i'āi. Ame'ē rehe jahy rata aja hendyha ihī tī. Kuja awa py mokōi hetaha jahy rata ta ke ihī. ² Imembyr u'ar tate, a'erehe ahy ipe. Imembyr ahy, a'erehe kūjā ahem riki.

³ Pe, amō ma'e ke ywa pe uhem tī. "Mā!" aja ihē akwa tī. Mbói keruhū petūi. Pirā riki. Heta iākā ke. Kuja awa po wajar mokōi hetaha aja iākā. I'ak namō ixo tī. Kuja jande popa hetaha aja i'ak ke. Iākā rehe pame katu te iākā rehe har ihī. Kapitā keruhū ma'e aja ame'ē. ⁴ Ywa ngi jahy rata ta ke a'e pyhyk. Huwái pe pyhyk. Mahapyr hetaha ngi har petēi pyhyk. Aja pame katu te. Pe, pyhyk rahā, kome'ē ywy keruhū pe ombor. Pe, kūjā ruwa koty a'e harō u'am. Imembyr u'ar rahā, pahar a'e u'u ta, a'erehe a'e harō u'am.

⁵ Pe, imembyr u'ar. Sawa'e ra'yr u'ar. A'e riki kome'ē ywy keruhū pe har tama'e kapitā keruhū wan ta. Ngā ke a'e mondo mondo katu te ta. Pe, ta'yn ke amō pyhyk raho. Tupā rake pyhyk raho. Tupā ma'e wapyka katu te ame'ē rake pyhyk raho. ⁶ Awa nixōi te ame'ē pe kūjā ujan oho. Amō renda ke Tupā moī katu. A'ep kūjā oho. A'ep kūjā ke amō ta mahy ym ta, ame'ē renda ke. A'ep heta wera rahā, 1.260 wera rahā, usak katu ta ehe. Kūjā rehe Tupā usak katu ta.

⁷ Ajame'ē ke ywa pe jumai maiha uhyk. Minge, a'e riki Tupā je'ēha rahoha tama'e kapitā keruhū. Inamō amō heta Tupā je'ēha rahoha ta ixo. Pe, Minge ta namō mbói keruhū jumai mai riki. Mbói keruhū namō ixo ame'ē ta jumai mai tī. Amō Tupā je'ēha

rahoha ta ke ame'ē ta tī. ⁸ Pe, mbói keruhū ke Minge ta muputu'u. Ywa ngi muhem mondo. Ywa pe mbói keruhū pyta ym ta tī. Inamō ixo ame'ē ta aja tī. Pyta ym ta tī. ⁹ Ywa ngi mbói keruhū ke Minge ta muhem mondo. Ame'ē riki ymanihar mbói ke. Her Satana. Amō her ājā ramūi. A'e riki kome'ē ywy keruhū pe har ta ke muka'u te'e hū. Kome'ē ywy keruhū pe mbói ke Minge ta ombor mondo. Mbói kotyhar ta ke ombor mondo tī. Ame'ē ta riki Tupā je'ēha rahoha ta ke tī. Ame'ē ta ke Minge ta ombor mondo tī.

¹⁰ Ajame'ē ke ywa pe amō pukái, ame'ē ke rehe ihē ahendu. Kuja pandu:

—Apo Satanama'e pyrātāha ngi ngā ke Tupā jo'ok. Kapitā keruhū te aja pyrātāha ke a'e mujekwa. Tupā mondo ame'ē ke je'ēha te reko, ame'ē ke mujekwa tī. (Kirisutu ke a'e.) Tupā ruwa koty pu'am ame'ē ke jande mu ta rehe har je'ē je'ē hū. Ame'ē riki Satana ke. (Ājā ramūi a'e.) Juru ai riki. Wera rahā aja te'e ixo. Pytun rahā aja tī. Aja te'e ixo tī. Ame'ē ke ywa ngi Minge ta muhem mondo. (Mā! Katu tiki.) ¹¹ Tupā rehe jurujar katuha ke jande mu ta hijar ym. Satana ke a'eta muputu'u aja riki. (Ājā ramūi ke a'e.) Kirisutu riki Arapuharan Ra'yr aja a'e. Huwy pe jande mu ta py'a juhyk, a'erehe Satana ke a'eta muputu'u aja ixo tī. Jete har te ke rehe a'eta jurujar katu, ame'ē ke pandu pandu, a'erehe Satana ke a'eta muputu'u, aja ixo tī. A'eta ke amō ta jukwa tate rahā, tapijar te'e we Tupā rehe jurujar katu. Ajahap manō.

¹² —Satana ke ywa ngi Minge ta muhem mondo. A'erehe pehē rury katu pexo. Upa ywa pe har ta! Pehē rury katu pexo. Tupā je'ēha rahoha ta! Pehē rury katu pexo tī. Ywy keruhū pe har ta anī. Mā! Pyrara hū ta. Y ramūi 'ar rupi wata ame'ē ta aja tī. Pyrara hū ta tī. Pehē koty Satana wyjy uwyr. (Ājā ramūi a'e.) Parahy hū a'e. Weraha heta ym te ta a'e ma'ema'eha ke, a'erehe parahy te hū a'e — aja riki amō pandu.

¹³ "Mā! Ihē ke ywy keruhū pe a'eta ombor muwyr" aja mbói keruhū ukwa rahā, kūjā ke a'e mahem oho. Sawa'e ra'yr muhem, ame'ē kūjā ke mahem oho. ¹⁴ Mokōi wyrahuran keruhū pypo aja Tupā me'ē ipe, kūjā pe. Ame'ē pe awa nixōi te ame'ē pe a'e wewe oho. Ame'ē renda ke Tupā moī katu. A'ep 1.260 wera rahā, Tupā usak katu ehe. A'erehe mbói keruhū mahy ym kūjā ke. ¹⁵ Pe, juru ngi y keruhū ke mbói keruhū muhem. Aja y keruhū pe kūjā ke munde ta raho tipe. ¹⁶ Anī. Ywy riki owok. Y keruhū mbói keruhū juru ngi muhem, ame'ē ke upa owokiha pe u'ar oho. (A'erehe kūjā ke y jukwa ym.) Ywy owok ame'ē pe upa y u'ar oho. ¹⁷ A'erehe kūjā rehe mbói keruhū

parahy hũ we rĩ. A'erehe, imembyr ta ke a'e mupyrara hũ oho. Imembyr pyta ame'ẽ ta ke mupyrara hũ oho. Ame'ẽ imembyr ta riki Tupã je'ẽha rehe hendu katu ame'ẽ ta ke a'eta. Jete har te ke Jesu mujekwa, ame'ẽ ke a'eta pandu ti. Hijar ym riki. Ame'ẽ ta riki kũjã membyr ta ti. Ame'ẽ ta ke mbói keruhũ mupyrara hũ oho. ¹⁸ Pe, y ramũi rymy'y rehe mbói keruhũ pu'am u'am.

13

So'o jarõ aja me'ẽ ke

¹ Ajame'ẽ ke y ramũi ngi so'o jarõ aja me'ẽ uhem. Ame'ẽ ke rehe ihẽ asak. Ihẽ Juã. Heta iãkã ihĩ. Kuja awa po wajar mokõi hetaha ihĩ. I'ak heta ti. Kuja jande popa hetaha i'ak ke. I'ak ta rehe pame katu te iãkã rehe har ihĩ. Kapitã keruhũma'e aja ame'ẽ. Iãkã rehe pame katu te ma'e her ke amõ mupinim. Ame'ẽ ta rer Tupã rehe juru ai ame'ẽ ke. ² So'o jarõ aja me'ẽ jangwate aja ihẽ asak. Hãi riki jangwateran aja saka. Ipy riki usu aja pyrãtã te hũ ame'ẽ ke ame'ẽ. Mbói keruhũ riki ima'e pyrãtãha ke mondo ipe, so'o jarõ aja me'ẽ pe. Mbói keruhũ je'ẽha te reko, ame'ẽ ke a'e me'ẽ ipe ti, so'o jarõ aja me'ẽ pe ti. Mbói keruhũ pandu ipe: "Ihẽma'e wapyka rehe ewapyk" aja. (Aja rahã, ngã ke so'o jarõ aja me'ẽ mondo mondo ta ti.) ³ Heta iãkã ngi har petẽi riki kyse mungãiha rape ihĩ. Manõ ta tipe. Ame'ẽ ka'ẽ oho, a'erehe manõ ym. "Mãi!" aja upa kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta ukwa. Pe, ixotyhar ta aja ame'ẽ ta uwak. ⁴ Mbói keruhũ je'ẽha te reko, ame'ẽ ke so'o jarõ aja me'ẽ pe a'e me'ẽ, a'erehe mbói keruhũ rehe ipy'a ke ngã moĩ moĩ katu. So'o jarõ aja me'ẽ rehe ipy'a ke ngã moĩ moĩ katu ti. Ngã pandu:

—So'o jarõ aja me'ẽ pyrãtã te hũ. A'e aja nixói amõ. Marã ka ym a'e ke muputu'u awa — aja riki nai.

⁵ Pyrãtãha ke so'o jarõ aja me'ẽ pe mbói keruhũ mondo, a'erehe Tupã rehe juru ai. So'o jarõ aja me'ẽ juru ai Tupã rehe ti. Tupã aja a'e jupe ti. Pe, heta jahy, 42 jahy rahã, ame'ẽ riki je'ẽha te reko. Ngã ke mondo mondo hũ. ⁶ A'e pandu pandu:

—Tupã jaxer ai riki. Her riki jaxer ai ti. Hekoha katu ym ti. Ywa pe har ta katu ym ti. Upa jaxer ai riki — aja so'o jarõ aja me'ẽ pandu nai.

⁷ Mbói keruhũ pandu ipe: "Tupã kotyhar ta namõ ejumai eho" aja. Pe, a'e jumai mai oho. Tupã kotyhar ta ke a'e muputu'u ta ti. Mbói keruhũ pandu ipe ti: "Nde riki upa ka'a pe har tama'e kapitã keruhũ ke. Amõ amõ wyy pe har tama'e kapitã keruhũ ke ti. Amõ koty koty je'ẽha pandu ame'ẽ tama'e kapitã keruhũ ke nde ti. Amõ amõ awa tama'e kapitã keruhũ ke nde ti" aja so'o jarõ aja me'ẽ pe. ⁸ Upa kome'ẽ ywy keruhũ pe

har ta ngã py'a ke moĩ moĩ ehe, so'o jarõ aja me'ẽ rehe. Kome'ẽ ywy keruhũ Tupã mujã ym rahã we, paper rehe uhã te hũ ame'ẽ ta rer a'e mupinim. Ame'ẽ rehe her nixói ame'ẽ ta riki so'o jarõ aja me'ẽ rehe ngã py'a moĩ moĩ. Ame'ẽ paper riki Kirisutuma'e ke. A'e ke amõ ta jukwa. A'e riki Arapuharan Ra'yr aja a'e.

⁹ "Myrandu rehe pehendu katu! ¹⁰ Amõ ke huwajan pyhyk ta raho aja me'ẽ rahã, aja oho ta a'e. Amõ ke kyse pe huwajan jukwa ta aja me'ẽ rahã, aja kyse pe jukwa ta ame'ẽ ke. Aja rahã, Tupã kotyhar ta ipy'ahu te'e hendu ta me'ẽ te'e. Tapijar te'e we Tupã rehe jurujar katu ta me'ẽ te'e ti" aja riki pandu.

¹¹ Ajame'ẽ ke amõ so'o jarõ aja me'ẽ ihẽ asak. (Mokõihar ke ame'ẽ.) Ywy ngi a'e uhem aja saka. I'ak mokõi namõ ixo. Arapuhame ra'yr aja saka ame'ẽ. Pe, mbói keruhũ aja a'e pandu ti. ¹² So'o jarõ aja me'ẽ uhem py. Ame'ẽ je'ẽha rupi ma'e ke mokõihar ma'ema'e katu. Upa kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta pe a'e pandu: "So'o jarõ aja me'ẽ uhem py. Pehẽ py'a pemoĩ moĩ katu ehe. Mungãiha rape ka'ẽ ame'ẽ ke namõ a'e ixo. Pehẽ py'a pemoĩ moĩ ehe" aja so'o jarõ aja me'ẽ mokõihar pandu. ¹³ Ma'e ke so'o jarõ aja me'ẽ ma'ema'e katu. Mokõihar ke a'e. Marã ka ym amõ ma'eha. Ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu. Upa ngã usak u'am rahã, ywa ngi tata ke a'e mujy muwyr. Kome'ẽ ywy keruhũ pe mujy muwyr. ¹⁴ Uhem py so'o jarõ aja me'ẽ huwa koty ma'e ke a'e ma'ema'e katu. Pyrãtãha ke mbói keruhũ muwyr ipe, so'o jarõ aja me'ẽ mokõihar pe. A'erehe marã ka ym amõ ma'eha. Ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu. Aja upa kome'ẽ ywy keruhũ pe ixo ame'ẽ ta ke a'e muka'u te'e. Ame'ẽ ta pe a'e pandu:

—I'ã ke pemujã. So'o jarõ aja me'ẽ'ã ke pemujã. Iãkã ke kyse puku pe amõ mungãĩ. Manõ ym a'e. Ame'ẽ ma'e'ã ke pemujã — aja riki ngã pe.

¹⁵ Pyrãtãha ke mbói keruhũ muwyr ipe. A'erehe ame'ẽ'ã ke so'o jarõ aja me'ẽ mokõihar peju. So'o jarõ aja me'ẽ uhem py, ame'ẽ'ã ke peju. Aja rahã, ixuwe katu pu'am. Aja rahã, je'ẽha uhem ipe. Pe, ame'ẽ pandu: "Ihẽ rehe ipy'a ke ngã moĩ moĩ ym rahã, ame'ẽ ta ke pejukwa" aja kwera ramõ ame'ẽ pandu. ¹⁶ Upa awa ta pe so'o jarõ aja me'ẽ pandu. Mokõihar ke a'e. Kuja pandu. "Ma'e ngã ukwaha ke pehẽ pykã rehe pemoĩ. Pehẽ po jywa katu kotyhar rehe pemoĩ ti. Upa ngã pe aja pepandu. Kapitã keruhũ aja ixo ame'ẽ ta pe pepandu ti. Je'ẽha reko ym te ame'ẽ ta pe aja ti. Pepandu ti. Ima'ehũ namõ ixo ame'ẽ ta pe aja ti. Pepandu ti. Ima'e ym te ame'ẽ ta pe aja ti. Pepandu ti. Amõ ta te'e paraky ame'ẽ ta pe aja ti. Aja me'ẽ ijar aja ixo ame'ẽ ta

pe aja tĩ. Pepandu tĩ. Upa ngā pe aja me'ē pepandu. ('Ngā ukwaha ke pehē pykā rehe pemoĩ. Pehē po jywa katu kotyhar rehe pemoĩ tĩ' aja pepandu)' aja so'o jarō aja me'ē pandu. ¹⁷ Ame'ē ngā ukwaha nixói rahā, marā ka ym ma'e ke muhepyha. Marā ka ym ma'e ke jo'okiha amō ngi tĩ. Ame'ē ngā ukwaha riki so'o jarō aja me'ē rer ke. Her moĩ ym rahā, ukwaha mangaha ke moĩ ta.

¹⁸ Mā! Ukwā katu ta me'ē te'e awa. Ukwā katu ame'ē ke, aja amō ixo rahā, mā peja ngā ukwaha ke emanga. So'o jarō aja me'ē ukwaha mangaha ke emangarahā! Ame'ē ukwaha mangaha sawa'e rer aja ame'ē. Kuja ukwaha ke: 666 aja riki.

14

Kirisutu namō ixotyhar ta ixo

¹ Ajame'ē ke ihē ama'ā rahā, ywy'ā keruhū rehe Arapuharan Ra'yr pu'am u'am, ame'ē ke rehe ihē asak. (Kirisutu a'e.) Ywy'ā keruhū rer Siā. (Ame'ē Jerusarē ok ta pyahu, aja ngā ukwa.) Inamō heta te hū ixotyhar ta ixo. Kuja, 144.000 hetaha ta ixo. Ame'ē ta pykā rehe Kirisutu rer pame katu te amō mupinim. (Aja rahā, ixotyhar ta ke aja mujekwa.) Ipai rer mupinim tĩ. (Aja rahā, ixotyhar ta ke aja mujekwa tĩ.) ² Pe, ywa ngi panduha uwyr. Ame'ē ke rehe ihē ahendu. Ita pupur keruhū aja ahendu. Tupā tyapuha keruhū aja tĩ. Araraperan ke nupāha ta hykĩ, aja panduha tyapuha uwyr. Ame'ē ke rehe ahendu tĩ. ³ Pe, wapyka ndutar koty 144.000 hetaha ta pu'am u'am tĩ. Jyngariha pyahu ame'ē ke a'eta jyngar u'am. Tumeme ixuwe katu hū ame'ē ta huwa koty aja tĩ. Jyngar u'am tĩ. Tamūi ta ruwa koty aja tĩ. Jyngar u'am tĩ. Ame'ē 144.000 hetahama'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe Kirisutu muhepy. Kome'ē ywy keruhū pe har ta ngi jo'ok riki. Ame'ē ta jō riki ame'ē jyngariha pyahu ame'ē ke jumu'e katu. Amō ta anĩ. ⁴ Ame'ē ta riki kūjā rehe pyta ym te. Sawa'e jeje te'e ixo ame'ē ta ke, aja ame'ē ta ixo. Arapuharan Ra'yr oho. (Kirisutu a'e.) Haikwer rupi ame'ē ta oho tĩ. Ame'ē tama'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe Kirisutu muhepy. Kome'ē ywy keruhū pe har ta ngi har ame'ē ta ke Tupā pe me'ē py, ame'ēja saka. Arapuharan Ra'yr pe me'ē py, ame'ēja saka tĩ. ⁵ Te'e pandu ym te ame'ē ta, aja ukwa katu awa. Anĩ te ame'ē ta. Katu ame'ē ta ke ame'ē ta.

Mahapyr Tupā je'ēha rahoha ta ke

⁶ Ajame'ē ke amō Tupā je'ēha rahoha rehe ihē asak. Ywate wewe oho ixo. Upa katu te kome'ē ywy keruhū pe har ta pe myrandu katu ke a'e pandu raho. Ame'ē myrandu upa ym te ta. Uhā te hū, aja saka. Ame'ē ke

upa amō amō awa ta pe pandu raho. Upa ka'a pe har ta pe aja tĩ. Pandu raho tĩ. Upa amō koty koty je'ēha pandu ame'ē ta pe aja tĩ. Pandu raho tĩ. Upa amō amō ywy pe har ta pe aja tĩ. Myrandu katu pandu raho tĩ. ⁷ Hātā a'e pandu:

—Upa kome'ē ywy keruhū pe har ta ke Tupā mutyryk tyryk ta. A'e riki ngā pe pandu ta: “Nde katu.” Anĩ rahā: “Nde katu ym” aja. Ame'ē angaha uhyk apo 'y. A'erehe: “Ne jō riki katu te me'ē ke” aja pepandu ipe. Pehē py'a ke pemoĩ moĩ katu ehe tĩ. A'e riki ywa ke mujā. Kome'ē ywy keruhū aja tĩ. Mujā tĩ. Y ramūi aja tĩ. Mujā tĩ. Upa mundu aja tĩ. A'e riki mujā tĩ — aja Tupā je'ēha rahoha pandu.

⁸ Petei'har upa rahā, Tupā je'ēha rahoha mokōi'har pandu:

—Mambiro ok ta keruhū ke Tupā mai! Upa katu te mai! Upa ngā ke a'e muka'u te'e hū, a'erehe Tupā aja ym ame'ē ke rehe ngā py'a ke ngā moĩ moĩ. Kawĩ ngi ka'u ame'ēja saka riki — aja pandu.

⁹ Mokōi'har upa pandu rahā, Tupā je'ēha rahoha mahapyri'har pukai:

—So'o jarō aja me'ē rehe ipy'a ke amō moĩ moĩ rahā, (ame'ē ke rehe Tupā parahy te hū ta.) So'o jarō aja me'ē'a rehe ipy'a ke amō moĩ moĩ rahā, aja tĩ. (Ame'ē ta rehe Tupā parahy te hū ta tĩ.) Ipykā rehe ame'ē ukwaha moĩ rahā, aja tĩ. (Ame'ē ta rehe Tupā parahy te hū ta tĩ.) Ipo rehe ame'ē ukwaha moĩ rahā, aja tĩ. (Ame'ē ta rehe Tupā parahy te hū ta tĩ.) ¹⁰ Kawĩ iro te ame'ē ke amō u'u, aja Tupā parahy te ha ke pyhyk ta. Ame'ē ke kawĩ ryrū pe Tupā moĩ, ame'ēja saka. Ame'ē ta ke tata pe a'e mupyrara ta. Enxo ukwāi ixo ame'ē pe mupyrara ta tĩ. Ahy hū ta. Ame'ē mupyraraha ke Tupā je'ēha rahoha ta katu te ame'ē ta usak ta. Arapuharan Ra'yr usak ta tĩ. (Kirisutu a'e.) ¹¹ Tata pe mupyrara riki. Ame'ē tata takāxīha aja te'eha pu'am u'am. Upa ym te ta. Ahy te hū. Putu'u ym te riki. Wera rahā, putu'u ym. Pytun rahā, aja tĩ. Putu'u ym tĩ. So'o jarō aja me'ē rehe ipy'a moĩ moĩ, ame'ē ta pyrara te hū. Putu'u ym te. So'o jarō aja me'ē'a rehe ipy'a moĩ moĩ, ame'ē ta pyrara te hū tĩ. Her ukwaha ke moĩ ame'ē ta aja tĩ. Ahyha putu'u ym te ta tĩ — aja Tupā je'ēha rahoha pandu. Mahapyri'har ke ame'ē.

¹² Tupā je'ēha rehe hendu katu ame'ē ta ipy'ahu te'e hendu ta me'ē te'e. Jesu rehe tapijar te'e we jurujar katuha hijar ym ame'ē ta ipy'ahu te'e hendu ta me'ē te'e tĩ. Tupā kotyhar ta aja ixo ta me'ē te'e tĩ.

¹³ Ajame'ē ke ywa ngi panduha uwyr. Ame'ē ke rehe ihē ahendu. Kuja pandu:

—Kuja emupinim. Apo har jandema'e kapitā keruhūma'e parakyha ke amō ta ma'ema'e ixo. Tupā je'ēha ke pandu pandu ame'ē ke ima'e parakyha ke. Aja ixo rahā,

ame'ë ta ke amō ta jukwa. Aja rahā, mā hurry katu ame'ë ta ke a'eta — aja ahendu.

Tupā'ā pandu:

—A'e tŷ! Ame'ë ta paraky te hū. Apo putu'u katu te ta. Paraky te hū, a'erehe ma'e katu ame'ë ke Tupā me'ë ta. Ame'ë namō ixo, a'erehe hurry katu te ta — aja riki.

Ngā ke Tupā je'ēha rahoha ta muj'ar

¹⁴ A'engi ihē asak rahā, ywa takāxīha ituwyr ame'ë rehe ihē asak. Ame'ë 'ar pe awa aja wapyk uī. (Kirisutu a'e.) Iākā rehe har namō ihī. Kapitā keruhūma'e aja ame'ë. (Aja rahā, upa katu te huwajan ta ke a'e muputu'u, aja mujekwa katu.) Itatawa ke te'e mujā ame'ë ke iākā rehe har. Kyse apar haimbe ame'ë ke ipo pe pyhyk reko. ¹⁵ Pe, amō Tupā je'ēha rahoha uhem. Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū ngi uhem. Tupā koty ngi uhem. Ywa takāxīha 'ar pe wapyk uī ame'ë pe hātā a'e pandu:

—Angaha uhyk riki. Kyse apar pe ma'e tyarō ame'ë ke emondok. Ematyr. Kome'ë wyy keruhūma'e ke tyarō riki — aja ipe.

¹⁶ Pe, takāxīha 'ar pe wapyk ame'ë ke kyse apar pe mondok. Kome'ë wyy keruhūma'e tyarō ame'ë ke mondok. Ame'ë ke matyr. (Aja rahā, kome'ë wyy keruhū pe har ta ke muj'ar ta. Ixotyhar ta ke ixoty a'e muj'ar, aja mujekwa.)

¹⁷ A'engi ywa pe har Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū ngi amō Tupā je'ēha rahoha rehe ihē asak. Kyse apar haimbe ame'ë ke a'e pyhyk reko tī.

¹⁸ Ajame'ë ke amō Tupā je'ēha rahoha rehe ihē asak. Ame'ë riki tata harōha ke. Tata usakiha ke a'e tī. Myrape keruhū rake ngi a'e uwyr. Kome'ë wyy keruhū pe rahā, tapi'iruhu ke happy, ame'ë myrape keruhū aja saka. Pe, kyse apar haimbe ame'ë ke pyhyk reko. Ame'ë pe pandu.

—Ma'eywa ke kyse apar pe emondok. Uwa ame'ë ma'eywa ke. Peme'ë wyy keruhū pe uwa ty tūi. Tyarō riki, a'erehe a'ep emondok eho — aja pandu.

¹⁹ A'erehe kome'ë wyy keruhū pe Tupā je'ēha rahoha mondok uwyr. Hymbo ngi uwa ke mondok. Ame'ë ke tykwer jamiha renda pe ombor. Ame'ë jamiha renda Tupā parahy te ha aja saka. ²⁰ Ok ta kurar sorokap jamiha renda ihī. Ame'ë pe uwa ke jami. Awa ruwy aja tykwer uhem hū ingi. Y tiha aja uhem. Manga rahā, typyha riki peteī met, amō met ixu'ap typyha. Pukuha manga rahā, 300 kiro met pukuha. (Upa aja rahā, kome'ë wyy keruhū pe har ta ke Tupā je'ēha rahoha ta muj'ar ta. Tupā rehe ipy'a ym ame'ë ta ke a'eta. Pe, ame'ë ta ke Tupā mupyrara te hū ta. Awa ruwy uhemihā aja ahy te hū ta ngā ke, aja mujekwa.)

15

Ma'e ahyha a'ejōhar ke

¹ Ajame'ë ke ywa rehe amō ma'e rehe ihē asak tī. Ame'ë ke ihē asak rahā: “Māte we ame'ë te a'e my!” aja ihē akwa. Kuja ihē asak. Tupā je'ēha rahoha ta awa po wajar mokōi hetaha rehe ihē asak tī. Kuja ame'ë ta pyhyk reko. Ma'e ahyha awa po wajar mokōi hetaha ke. Ame'ë riki a'ejōhar ke. Ame'ë ke Tupāma'e parahy te ha ke. A'ejōhar ke ame'ë.

² Pe, y ramūi aja ihē asak. Waruwa aja ame'ë. Tata namō mupara aja riki. Pe, so'o jarō aja me'ë koty ipy'a ke muruwak ym ame'ë ta rehe ihē asak. Tapijar te e we Tupā rehe jurujar katu ame'ë ta ke a'eta. Ame'ë so'o jarō aja me'ë'ā koty ipy'a ke muruwak ym tī. Ame'ëma'e ukwaha ke moī ym tī, ipykā rehe. Ame'ë ta rehe ihē asak. Y ramūi aja ame'ë rake pu'am u'am. Ame'ë ta pe pame katu te araraperan ke Tupā me'ë me'ë. Ame'ë ke ngā jywa rehe ngā pyhyk u'am. ³ Moise mu'e, ame'ë jygariha ke ame'ë ta jyngar u'am. A'e riki Tupāma'e miasu ke. Arapuharan Ra'yr rehe ame'ë ta jyngar u'am tī. (Kirisutu ke a'e.) Kuja jyngar:

“Tupā! Jandema'e sawa'e te nde! Pyrātā te hū ame'ë ke nde.

Mā! Nde erema'ema'eha riki katu te ame'ë ke.

Jetehar rupi ma'e ke nde erema'ema'e katu. Katu te ha rupi nde erema'ema'e katu tī.

Upa amō amō wyy pe har tama'e kapitā keruhū te nde.

⁴ Sawa'e! Nde rehe upa ngā hendu katu ta. Upa ngā pandu ta: ‘Ne jō riki katu te me'ë ke' aja.

Nde pe ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixōi te.

Jetehar rupi nde erema'ema'e, ame'ë ke rehe upa ngā usak, a'erehe nde rehe upa katu te amō amō wyy pe har ta ngā py'a ke moī moī ta uwyr” aja riki jyngar.

⁵ Ajame'ë ke ywa pe har Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū rehe ihē asak. Hukwen pirar aja asak. A'ep so'o pirer ke te'e mujā aja ihī. Ame'ë so'o pirer ok keruhū: “Ko Tupā ixo” aja ame'ë mujekwa. ⁶ Pe, Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū ngi Tupā je'ēha rahoha ta uhem. Awa po wajar mokōi hetaha ke. Ma'e ahyha awa po wajar mokōi hetaha namō ixo ame'ë ta ke a'eta. Ima'e mundeha hendy hū ame'ë ke namō ixo. Katu te ame'ë ke. Ipxi'a rupi ma'e pukwariha ihī. Itatawa ke te'e mujā ame'ë ke. ⁷ Ame'ë ta pe ma'e ke amō me'ë. Tumeme ixuwe katu hū ame'ë ta ngi har peteī me'ë ma'e ke. Kuja, ita rekūi awa po

wajar mokōi hetaha. Itatawa ke te'e mujā ame'ē ke. Ame'ē pe Tupā parahyha tryhem ihī. Ame'ē ke Tupā je'ēha rahoha awa po wajar mokōi hetaha ta pe me'ē. Tupā riki uhā te hū ame'ē ke a'e. ⁸ Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe tata takāxīha pu'am hū u'am. Tupā katu te ha ke ame'ē mujekwa. Ima'e pyrātā te ha ke mujekwa tī. Ma'e ahyha awa po wajar mokōi hetaha ke Tupā je'ēha rahoha ta jyhē ta. Ame'ē upa ym rahā we, marā ka ym Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe ixeha awa. Tupā je'ēha rahoha awa po wajar mokōi hetaha ta ma'e ahyha ke jyhē ta.

16

Tupāma'e parahyha ke

¹ Ywa pe har Tupāma'e ngā jumu'eha renda keruhū ngi amō hātā pandu. Ame'ē ke rehe ihē ahendu. Ihē Juā. Tupā je'ēha rahoha ta pe hātā pandu: "Peho! Ita rekūi pe ihī ame'ē ke pejyhē peho. Awa po wajar mokōi hetaha ita rekūi ke. Ame'ē pe Tupāma'e parahyha ke ihī. Ywy keruhū pe pejyhē peho" aja ahendu.

² Tupā je'ēha rahoha peteihar jyhē oho. Kome'ē ywy keruhū pe ita rekūi pe ihī ame'ē ke jyhē oho. Aja rahā pere ahy te hū ame'ē ke awa ta rehe uhem. So'o jarō aja me'ē ukwaha reko ame'ē ta rehe uhem. Ipykā rehe ukwaha ihī. Ipo rehe aja tī. Ihī tī. Upa ame'ē ta rehe pere uhem. So'o jarō aja me'ē'ā rehe ipy'a ke amō ta moi moi, ame'ē ta rehe pere ahy te hū ame'ē ke uhem tī.

³ A'engi Tupā je'ēha rahoha mokōihar ita rekūi pe ihī ame'ē ke jyhē tī. Y ramūi pe jyhē. Aja rahā, y riki awa ruwy aja uwak. Manō ame'ē ruwy aja ame'ē. Upa katu te y rupi ixo ame'ē ta ke manō. Pyta we ym te.

⁴ A'engi Tupā je'ēha rahoha mahapyrihar ita rekūi pe ihī ame'ē ke jyhē tī. Y pe ombor. Mundu pe aja tī. Ombor tī. Upa y riki awa ruwy aja uwak tī. ⁵ Pe, Tupā je'ēha rahoha pandu ame'ē ke rehe ihē ahendu. A'e riki y harōha ke. Y usakiha ke tī. Kuja pandu:

—Tupā! Katu te ame'ē ke nde. Ngā ke nde eremupyrara. Ame'ē ke katu. Yman nde erexo. Apo pete'e nde erexo tī. Nde ruhā te hū ame'ē ke nde. ⁶ Nde kotyhar ta ke ngā jukwa. Huwy muhem riki. Nde je'ēha pandu ame'ē ta ke aja tī. Jukwa tī. A'erehe ngā pe awa ruwy aja nde eremondo. Ame'ē ke a'eta u'u, ame'ēja saka. (Aja rahā, huwy muhem, aja ame'ē ta ke Tupā jukwa tī, aja mujekwa.) Aja katu a'eta pe — aja pandu.

⁷ Pe, myrape keruhū koty ngi amō pandu, ame'ē ke rehe ihē ahendu. Kome'ē ywy keruhū pe rahā, myrape keruhū 'ar pe tapi'iruhu ke happy. Ame'ē myrape keruhū aja ame'ē. Kuja pandu: "Tupā! Jandema'e sawa'e te ke nde! Pyrātā te hū ame'ē ke nde.

Jetehar rupi ngā ke nde eremupyrara ta. Nde eremupyrara ta rahā, katu tiki ame'ē tī" aja ahendu.

⁸ A'engi Tupā je'ēha rahoha tumemehar ita rekūi pe ihī ame'ē ke jyhē tī. Warahy rehe jyhē. Aja rahā, warahy haku te hū oho. A'erehe ngā pিরer ke happy, aja riki. ⁹ Warahy haku te hū. Ngā pিরer ke happy. A'erehe Tupā pe a'eta pandu: "Nde katu ym" aja ipe naī. (Tupā riki ma'e ahyha ke muwyr, aja ngā ukwa a'erehe Tupā rehe juru ai.) Ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ngi ipy'a ke ngā muruwak ym. Tupā koty muruwak ym. "Katu te ame'ē ke nde" aja Tupā pe pandu ym ngā.

¹⁰ A'engi Tupā je'ēha rahoha awa po wajar peteihar upa har ita rekūi pe ihī ame'ē ke jyhē tī. So'o jarō aja me'ē ma'e wapyka rehe jyhē. Aja rahā, hekoha rupi pytun te oho. A'e riki ngāma'e kapitā keruhū aja ixo. Upa ame'ē renda rupi pytun te oho. Hembe ke a'eta su'u su'u rāi u'am. Ahy te hū ngā, a'erehe hembe ke su'u su'u u'am. ¹¹ Pe, a'eta pandu: "Tupā! Ywa pe har ke nde! Katu ym te nde" aja riki naī. Ahy te ngā ixo. Pere hū tī. Ahy riki a'erehe Tupā rehe juru ai. Ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ngi ngā muruwak ym. Tupā koty muruwak ym.

¹² A'engi Tupā je'ēha rahoha awa po wajar peteihar ita rekūi pe ihī ame'ē ke jyhē tī. Y pe jyhē. Y rer Eura. Aja rahā, y riki upa katu te typa oho. A'erehe ame'ē y renda rupi kapitā keruhū uwyr ta. Warahy uhemihā kotyhar kapitā keruhū ame'ē. Y rapyrer rupi uwyr ta.

¹³ A'engi ājā ta rehe ihē asak. Mahapyr asak. Jaxer ai te ame'ē ta ke a'eta. Kururu aja ame'ē ta rehe asak. Mbōi keruhū juru ngi peteī uhem. Amō riki so'o jarō aja me'ē juru ngi uhem tī. Tupā je'ēha pandu ame'ē ran juru ngi amō uhem tī. Aja asak tī. ¹⁴ Ājā ta ke ame'ē ta. Mahā ka ym amō ma'eha, ame'ē ke a'eta ma'ema'e katu. Ame'ē mahapyr ājā ta riki upa katu te kapitā keruhū ta ke mujy'ar. Kome'ē ywy keruhū rupi ixo ame'ē ta kapitā keruhū ta ke mujy'ar. Jumaiha rehe mujy'ar. Tupā namō jumai ta. A'e riki pyrātā te hū ame'ē ke a'e.

¹⁵ —Pesarahā! Awa ukwa ym ha rupi ma'e mukanīha uhyk uwyr. Aja amō harō ym rahā, ihē ajur ta. Amō ukwer ym, aja ixo rahā, hurry katu ame'ē ke a'e. Ukwer ym, aja ima'e mundeha ke rehe amō usak katu. Peta kŷ, aja ixo. Aja rahā, jawe te'e aja wata ym. Jawe te'e rahā, huxī ta. Peta kŷ, aja amō ixo rahā, huxī ym ta — aja riki Kirisutu pandu.

¹⁶ Pe, ma'e renda pe kapitā keruhū ta ke ājā ta mujy'ar. Ame'ē renda rer: "Aman-genō." Aja riki jundēu awa ta je'ēha ipe.

¹⁷ A'engi Tupā je'ēha rahoha awa po wajar mokōihar ita rekūi pe ihī ame'ē ke jyhē tī.

Ywate ngi jyhē. Ywa pe har Tupā rehe ngā jumū'eha renda keruhū ihī. Ame'ē pe wapyka ihī. Kapitā keruhūma'e aja ame'ē. Ame'ē ngi Tupā hātā pandu. Kuja. “Upa katu te riki” aja pandu. ¹⁸Pe, Tupā pirā pirā hū. Tupā tyapuha tyapu hū tī. Kome'ē ywy keruhū katak te hū tī. Sawa'e ke Tupā mujā, ame'ē ngi har aja ywy ke katak ym. Māte hū katak hū. Ywy katak hū, ame'ē 'ar koty te we hū ame'ē katakiha. ¹⁹Ame'ē ok ta keruhū owok. Mahapyr pyngwer aja owok. Upa amō amō ywy pe ok ta ihī, ame'ē ta ke upa mujaxer tī. Mambiro ok ta ke Tupā harāi ym. Ame'ē pe har ta ke a'e mupyrara te hū. Ame'ē ta pe pandu: “Ihēma'e ita rekūi ngi kawī pe'u” aja pandu. (Aja rahā, Tupāma'e parahy te ha ke ame'ē ta pyhyk.) ²⁰Upa ypa'ū riki kanim oho. Upa ywy'ā keruhū kanim oho tī. ²¹Ywa ngi aman aja y rātā ukry tī. Y rātā keruhū riki. Puhīyī ame'ē. Kuja, 40 kir puhīyī riki ukry. Ywy pe har ta rehe ukry. Pe, ame'ē ta Tupā rehe juru ai. “Katu ym nde” aja pandu naī. Y rātā keruhū ukry rahā, ahy te hū. A'erehe Tupā rehe juru ai.

17

Kūjā katu ym ame'ē rehe har

¹Ajame'ē ke Tupā je'ēha rahoha awa po wajar mokōi hetaha ngi har petēi uwyr ihē koty. Ame'ē Tupā je'ēha rahoha ta ita rekūi pyhyk reko ame'ē ke. Awa po wajar mokōi hetaha ita rekūi ke. Pe, ihē rehe uhyk rahā, ihē pe pandu:

—Ejur! Y rymy'y rehe ame'ē ok ta keruhū ngā mujā. Myja me'ē ame'ē ke Tupā mai ta my? Ame'ē ke nde pe ihē amujekwa ta. Ame'ē ok ta keruhū riki kūjā ka'u te'e aja saka. ²Ame'ē kūjā rehe kome'ē ywy keruhū pe har tama'e kapitā keruhū ka'u te'e. (Aja rahā, ame'ē ok ta pe har ta ma'ema'e ke rehe ngā py'a ke ngā moī moī. Ipy'a moī ehe, a'erehe kūjā ka'u te'e aja ame'ē.) Ame'ē kūjāma'e kawī ke kome'ē ywy pe har ta u'u tī. Ame'ē kawī ma'e ka'u te'eha aja saka. (Aja rahā, ame'ē ok ta pe har ta aja ma'e ka'u te'eha ke ngā ma'ema'e tī, aja mujekwa) — aja ihē pe pandu.

³Ihē py'a rehe Tupā'ā ihī katu. Ihē Juā. Pe, ihē ke Tupā je'ēha rahoha pyhyk raho. Awa nixói te ame'ē pe pyhyk raho. A'ep kūjā rehe ihē asak. So'o jarō aja me'ē pirā ame'ē ke rehe asak tī. Ame'ē kupe 'ar pe kūjā wapyk uī. Hete rupi her ihī. Tupā rehe juru ai, ame'ē rer riki heta ihī. Pe, ame'ē so'o jarō aja me'ē heta iākā namō ixo. Awa po wajar mokōi hetaha iākā. I'ak heta tī. Jande popa hetaha i'ak ke. ⁴Kūjāma'e mundeha katu te. Pan pirangwer ke te'e mujā ame'ē ke te'e ame'ē mundeha. Pan pirā amō tī. Itatawa ke te'e ma'e ke mujā, ame'ē ke mundeha

rupi moī moī tī. Aja mukatuha. Itara'yr muhepy hū ame'ē ke moī moī tī. Pero moī tī. Pu'yr aja ame'ē. Aja mukatuha tī. Ipo pe ita rekūi ra'yr ke a'e pyhyk reko. Itatawa ke te'e mujā ame'ē ke. Tyryhem riki. Upa ma'e ka'u te'eha ma'ema'e ame'ē ke ihī ipe. Upa katu te jaxer ai ame'ē ke ihī ipe tī. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, a'erehe upa ma'e ke ita rekūi ra'yr pe ihī. ⁵Ipykā rehe her ke amō mupinim. Myja me'ē ame'ē rer my? Yman ame'ē ke ukwa ym awa rī. Kuja her. “Mambiro ok ta keruhū ke. Upa kūjā ka'u te'e ame'ē tama'e kapitā keruhū aja ame'ē. Kome'ē ywy keruhū pe upa ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ē tama'e kapitā keruhū ke a'e tī. Kūjā ke a'e” aja riki. ⁶Tupā kotyhar ta ruwy ngi kūjā ka'u, aja ihē asak. Jesu rehe jurujar katuha ke hijar ym, ame'ē ta ke amō ta jukwa. Ame'ē ta ruwy ngi ka'u tī. (Aja rahā, Tupā kotyhar ta ke kūjā jukwa, aja mujekwa ngā pe. Jesu rehe jurujar katuha ke hijar ym ame'ē ta ke jukwa tī, aja mujekwa tī.)

Ame'ē kūjā rehe ihē asak rahā: “Mā!” aja ihē akwa. ⁷Aja rahā, ihē pe Tupā je'ēha rahoha pandu:

—Nde eremukahem rahā, katu ym. Myja me'ē ame'ē kūjā my? Yman ame'ē ke amō ukwa ym rī. Ame'ē ke nde pe ihē amujekwa ta apo 'y. So'o jarō aja me'ē rehe har ihē amujekwa ta tī. Ame'ē kupe 'ar pe kūjā wapyk. Iākā kuja hetaha, awa po wajar mokōi. I'ak kuja hetaha tī, jande popa. ⁸Ame'ē so'o jarō aja me'ē ixo kwe. Apo anī. Nixói apo 'y. Mupyraraha renda ngi uhem tate. Jumai ta oho a'e. Pe, a'e ke Tupā jukwa ta. Ame'ē so'o jarō aja me'ē rehe kome'ē ywy keruhū pe har ta usak rahā: “Mā!” aja ukwa. Ame'ē ta rer ke paper rehe nixói. Uhā te hū ame'ē ta rer aja ym. Kome'ē ywy keruhū ke Tupā mujā ym rahā we, uhā te hū ame'ē ta rer ke paper rehe a'e mupinim. Ame'ē rehe nixói te ame'ē ta rer. Ame'ē so'o jarō aja me'ē ixo kwe. Apo nixói 'y. Manō riki. Uwyr ta tī.

⁹—Apo ukwa katu ame'ē ke ukwa ukwa ta me'ē te'e. Iākā awa po wajar mokōi hetaha riki ywy'ā awa po wajar mokōi hetaha ke. Ame'ē 'ar pe kūjā wapyk uī. Aja rahā, ok ta riki ywy'ā awa po wajar mokōi ihī, aja mujekwa. Ame'ē ok tama'e kapitā keruhū awa po wajar mokōi hetaha ixo tī. ¹⁰Awa po wajar petēihar upa hetaha upa 'y. Nixói apo 'y. Awa po wajar petēihar riki kapitā keruhū kote'e ixo apo 'y. Amō riki awa po wajar mokōihar uhyk ym we uwyr rī. Ame'ē uhyk uwyr rahā, jahy heta ym rahā, kapitā keruhū aja ixo ta tī. ¹¹So'o jarō aja me'ē ixo kwe. Apo nixói 'y. Ame'ē riki awa po wajar mahapyrihar ke a'e. Ame'ē riki awa po wajar mokōi ngi har petēi a'e. Jumai oho. Pe, a'e ke Tupā jukwa ta.

¹² —I'ak jande popa rehe nde eresak. Ame'e riki kapitā keruhū jande popa hetaha ta. Ame'e ta kapitā keruhū aja ixo ym we rī. Uhyk ta kŷ. So'o jarō aja me'e namō ame'e ta ke kapitā keruhū aja amō mu'am ta. I' atu we ym rahā, kapitā keruhū aja ixo ta tī. ¹³ Ame'e kapitā keruhū jande popa hetaha ma'ema'e. Ame'e ke pe-teīhar aja ma'ema'e. So'o jarō aja me'e pe ame'e ta pandu: "Nde riki jandema'e kapitā keruhū ke apo 'y. Jande je'ēha rupi ma'e ke ema'ema'e katu" aja so'o jarō aja me'e pe pandu. ¹⁴ Arapuharan Ra'yr namō so'o jarō aja me'e jumai ta oho. (Kirisutu ke a'e.) Kapitā keruhū jande popa hetaha aja tī. Jumai ta oho tī. Pe, ame'e ta ke Arapuharan Ra'yr muputu'u ta. A'e riki kapitā keruhū te. "Ihēma'e ke pehē" aja Kirisutu pandu ame'e ta jumai oho inamō tī. "Ihē koty ejur" aja Kirisutu pandu ame'e ta jumai oho inamō tī. Ixotyhar ta jurujar katuha ke hijar ym ame'e ta jumai oho inamō tī. So'o jarō aja me'e ke a'eta muputu'u ta oho tī. Kapitā keruhū ta ke muputu'u ta tī — aja Tupā je'ēha rahoha pandu.

¹⁵ Ihē pe Tupā je'ēha rahoha pandu tī:

—Y rehe nde eresak. Ame'e 'ar pe kūjā ka'u te'e pyrū. Ame'e y riki amō amō ywy pe har ta ke. Amō amō awa ta ke tī. Amō koty koty je'ēha pandu ame'e ta ke tī. Amō amō ka'a pe har ta ke tī. ¹⁶ Kūjā ka'u te'e ame'e ke i'ak jande popa hetaha putar ym ta. So'o jarō aja me'e aja tī. Putar ym ta kūjā ke tī. Upa katu te kūjāma'e ke jo'ok ta ingi. Jawe te'e aja a'e ke ame'e ta mupyta ta ixo. (Aja rahā, a'e ke muputu'u ta, aja mujekwa.) Kūjā rukwer ke u'u ta, ame'ēja saka ta. Kūjā ke tata pe hapy ta, ame'ēja saka upa katu te mujaxer ta tī. (Aja rahā, kūjā riki kapitā keruhū aja putar ym aja mujekwa.) ¹⁷ Tupā pandu: "Ihē aputar ame'e ke kapitā keruhū ta ma'ema'e ta. Ihē aputariha ke ipy'a rehe ihē amōi ta, a'erehe ihē aputar ame'e ke a'e ma'ema'e ta" aja a'e pandu. A'erehe kapitā keruhū ta pandu: "Nde riki jandema'e kapitā keruhū ke apo 'y. Jande je'ēha rupi ma'e ke ema'ema'e katu" aja so'o jarō aja me'e pe pandu. A'erehe so'o jarō aja me'e riki kapitā keruhū aja ixo. Tupā pandu ame'e ke upa uhyk ym rahā we, aja ixo ta ame'e.

¹⁸ —Kūjā rehe nde eresak, ame'e riki ok ta keruhū ke. Ame'e ok ta keruhū ngi je'ēha uhem, ame'ēja saka. Upa kome'e ywy keruhū pe har tama'e kapitā keruhū ke mondo mondo. A'erehe ame'e ok ta keruhū je'ēha te reko, ame'ēja saka — aja ihē pe Tupā je'ēha rahoha pandu.

18

Mambiro ok ta ke upa katu te mujaxer

¹ Ajame'e ke amō Tupā je'ēha rahoha rehe ihē asak. Ihē Juā. Ywa ngi wyiy uwyw a'e. Je'ēha te reko. Katu te ame'e ke a'e. Hendy hū. Ima'e hendyha namō kome'e ywy keruhū ke muwera hū. ² A'e hātā pandu:

—Mambiro ok ta upa katu te mujaxer. Ma'e jaxer ai ame'e rekoha ke apo 'y. A'ep ājā ta ixoha renda ke apo 'y. Ājā jaxer ai ame'e ta pehī riki. A'ep ma'ewyra jaxer ame'e ke ixo tī. Ma'ewyra amō u'u ym ame'e ke pehī tī. ³ (Ame'e ok ta mujaxer ym rahā, pewe ihī rahā,) ma'e ka'u te'eha riki kawī aja saka. Ame'e ngi upa amō amō ywy pe har ta ka'u. Aja rahā, ame'e ma'e ka'u te'eha ke amō amō ywy pe har ta ma'ema'e tī. Ame'e ok ta pe har ta aja kome'e ywy keruhūma'e kapitā keruhū ta ma'ema'e tī. Pe, upa ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e. Ame'e ok ta rehe mâte hū ma'e ke ihī. Ma'e ke muhepy ame'e ta muhepy hepy hū. Aja matyr hū tamatarer ke. Muka'u te'eha rupi pyhyk hū. Katu ym aja — aja riki Tupā je'ēha rahoha pandu.

⁴ Pe, ywa ngi amō pandu ame'e ke rehe ihē ahendu.

"Ihē kotyhar ta! Ame'e ok ta ngi pehem peho!

Ame'e ok ta pe har ta aja ma'e ka'u te'eha pema'ema'e ym pexo tī.

Ame'e ok ta pe har ta ke ihē amupyrara ta. Pehem peho ingi. (Aja rahā, ame'e ta aja pehē ke ihē amupyrara ym ta tī.)

⁵ Upa ma'e ka'u te'eha ke a'ep pe har ta ma'ema'e hū. Mâte hū te'e ma'ema'e. Ywa rehe uhyk, ame'ēja saka hetaha. Ma'e katu ym te ame'e ma'ema'eha ke ihē aharāi ym. (A'erehe amupyrara ta)" aja ahendu.

Pe, ywa ngi pandu ame'e ke rehe ahendu tī. Tupā je'ēha rahoha ta pe pandu:

⁶ "Ihē kotyhar ta ke a'ep pe har ta mupyrara hū.

Aja juja katu te a'ep pe har ta ke pemupyrara tī.

Jetehar te! Mokōihar aja pemupyrara. Amō ta ke a'ep pe har ta muka'u te'e.

Aja mokōihar aja a'ep pe har ta ke pemuka'u te'e tī. Aja pemahy katu tī.

⁷ Ma'e katu ame'e ke jō a'ep pe har ta me'e me'e ngā jupe. Ma'e hepy hū ame'e ke aja tī. Me'e me'e ngā jupe tī.

Aja jumuhury ngā juehe. A'erehe a'ep pe har ta ke pemahy apo. Pemupyrara tī.

Ame'e ok ta riki kūjā aja saka.

Jupandu jupe: 'Kapitā keruhū ihē. Aja ko axo. Ihē sawa'e manō ame'e ke ym ihē axo. A'erehe apyaiha ihē akwa ym te ta' aja jupe.

⁸ Aja pandu jupe, a'erehe peteī werā rahā, ma'e ahyha uhyk ta ehe.

Pyaiha uhyk ta ehe tī. Myahy te ha uhyk ta tī. Mahyha uhyk ta tī. Tata pe hapy ta tī.

Tupā, jandema'e sawa'e te riki pyrātā te hū. A'erehe tata pe hapy ta. Upa ukwāi ta. Mujaxer ta. A'e riki mupyrara ta" aja ywa ngi pandu ame'e ke rehe ahendu.

⁹ Kome'e ywy keruhūma'e kapitā keruhū ta pyai ta. Ame'e ok ta pe har ta aja ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e tī. Ame'e ok ta riki ukwāi hū. Tata takāxīha pu'am hū tī. Ame'e rehe kapitā keruhū ta usak, a'erehe pyai hū. Jixi'u hū tī. ¹⁰ Ame'e ok ta aja pyrara tar ym kapitā keruhū ta. Kyje ingi. A'erehe paite pu'am u'am. Pandu u'am:

—Mā! Māte hū puki! Katu ym! Mambiro ok ta upa riki. Katu te ame'e ke kwe. A'ep pe har kapitā ta pyrātā te. Mā! Pahar mumba. I'i we ym aja pahar mumba — aja kapitā keruhū ta pandu. Jixi'u hū tī.

¹¹ Kome'e ywy keruhū pe ma'e muhepy ame'e ta ixo. Ame'e ta jixi'u hū tī. Apo ame'e ok ta ngi ma'e ke jo'ok ym ta awa. Muhepy ym ta tī. A'erehe tamatarer ke muheta ym te ta apo 'y, aja ukwa katu. A'erehe: "Mā! Katu ym" aja ma'e muhepy ame'e ta jixi'u hū. ¹² Itatawa ke amō jo'ok ym ta ingi 'y. Itatuwyr aja tī. Jo'ok ym ta awa tī. Itara'yr muhepy ame'e ke aja tī. Jo'ok ym ta awa tī. Pero aja tī. (Pu'yr aja ame'e.) Pan katu te ame'e ke aja tī. Jo'ok ym tī. Pan pirangwer aja tī. Pan pirā aja tī. Jo'ok ym ta awa tī. Pan sen ame'e aja tī. Jo'ok ym ta awa tī. Arapuharan ra ke te'e mujā ame'e ke tī. Jo'ok ym ta awa tī. Upa ma'e myra katu te ame'e ke aja tī. Jo'ok ym ta awa tī. Masin ke te'e mujā me'e ke aja tī. Jo'ok ym ta awa tī. (Masin riki i'ak aja saka. Tuwyr ame'e.) Ma'e myra hepy hū ke te'e mujā ame'e ke aja tī. Jo'ok ym ta awa tī. Itatawaran ke te'e mujā ame'e ke aja tī. Ita, ser ke te'e mujā ame'e ke aja tī. Ma ke te'e mujā ame'e ke aja tī. Jo'ok ym ta awa tī. ¹³ Kane aja tī. Ma'e pihe katu ame'e ke aja tī. Jo'ok ym ta awa tī. Insen aja. Miha amō tī. Ma'e pihe katu ame'e ke amō tī. Jo'ok ym ta awa tī. Kawī aja tī. Ma'e ka aja tī. U'i aja tī. Ahūi aja me'e ku'i aja tī. Ahūi aja me'e aja tī. Jo'ok ym ta awa tī. Tapi'iruhu aja tī. Arapuharan aja tī. Kahwa aja tī. Jo'ok ym ta awa tī. Myra ujan ame'e ke aja tī. Jo'ok ym ta awa tī. Te'e paraky ame'e ta aja tī. Awa ke aja tī. Jo'ok ym ta awa tī. ¹⁴ Ame'e ok ta rehe har muhepy ame'e ta pandu:

—Upa ma'e katu te ame'e ke ok ta pe har ta putar katu. Ame'e ke upa kanim. Upa tamatarer kanim tī. Amō usak rahā, katu te, ame'e riki nixói te apo 'y. Upa ame'e ta ke mujywyw ym te ta tī — aja pandu.

¹⁵ Ame'e ok ta rehe ixo rahā, ma'e muhepy ame'e ta muhepy hepy. Aja tamatarer pyhyk hū. Aja tamatarer muheta hū tī. Ame'e ok ta ke upa mujaxer, aja ma'e muhepy ame'e ta ke jukwa ta tī, aja a'eta ukwa katu. Ame'e ngi kyje a'erehe paite pu'am u'am. Jixi'u u'am. Kuja pandu:

¹⁶ —Māte hū puki! Mā! Ame'e ok ta keruhū upa riki! Katu te aja ame'e ok ta ixo. Pan katu te ame'e ke ihī. Pan pirangwer aja tī. Ihī tī. Pan pirā aja tī. Ihī tī. Itatawa ke te'e mujā ame'e ke aja tī. Ihī tī. Itara'yr hepy ame'e ke aja tī. Pero aja tī. Ihī tī. Upa ame'e ta ke ok ta ke mukatu. ¹⁷ Mā! Pahar ame'e ta ke upa. I'i we ym aja pahar upa — aja riki pandu ngā. (Tamatarer ke muheta ym ta apo 'y, aja ukwa katu. A'erehe jixi'u hū ngā.)

Upa jarusu keruhūma'e kapitā ta paite pu'am u'am tī. Jarusu keruhū pe y rupi wata, ame'e ta aja tī. Jarusu keruhū rehe paraky ixo, ame'e ta aja tī. Paite pu'am u'am tī. Amō heta y rupi paraky, ame'e ta aja tī. Paite pu'am u'am tī. ¹⁸ Ok ta ke tata upa ukwāi. Ame'e tata takāxīha rehe a'eta usak rahā, a'eta jixi'u hū.

—Ame'e ok ta jō riki katu te ame'e ke — aja riki.

¹⁹ Ywy ku'i ke iākā rehe a'eta ombor. (Aja pyaiha ke mujekwa.) Jixi'u hū tī. Kuja pandu:

—Mā! Katu ym tiki! Ame'e ok ta keruhū upa riki. Ame'e ok ta pe har ta tamatarer hū namō ixo. Ame'e ta namō y rupi jarusu keruhū raho ame'e ta muhepy hepy. Ame'eja tamatarer ke jarusu jar ta pyhyk katu. Pahar ame'e ok ta upa riki. I'i we ym aja pahar upa riki — aja pandu ngā. (Tamatarer ke muheta ym ta apo 'y, aja ukwa katu. A'erehe jixi'u hū ngā.)

²⁰ Ywa pe har ta! Pehē anī. Ame'e ok ta ke upa mumba riki a'erehe pehē rury katu pexo. Tupā kotyhar ta! Pehē rury katu pexo tī. Tupā je'ēha pandu ame'e ta! Pehē rury katu pexo tī. Kirisutu mondo ame'e ta! Pehē rury katu pexo tī. Upa pehē ke ame'e ok ta pe har ta mupyrara, a'erehe ame'e pe har ta ke Tupā mupyrara tī. Ok ta ke mujaxer tī. A'erehe pehē rury katu pexo.

²¹ Pe, ita keruhū ke Tupā je'ēha rahoha pyhyk. Pyrātā te hū ame'e ke a'e. Ahūi aja me'e ke ita pe kytik, aja ita keruhū ke. Ame'e ke y ramūi pe ombor. Arahā kuja pandu:

—Aja Mambiro ok ta keruhū ke Tupā ombor ta. Pahar mujaxer ta. Upa mai. Ame'e ok ta ke usak ym te ta awa tī. ²² Ngā huruha nixói te ta tī. Araraperan ke nupā ym te ta awa a'ep tī. Jyngar ym te ta awa tī. Takwar ra'yr ke peju ym te ta awa tī. Jumi'a ke peju ym te ta tī. Upa aja me'e namō muhury ym te ta awa tī. Paraky ym te ta awa a'ep tī.

Ahúí aja me'ë ke muku'i ym te ta tĩ. (Aja rahã, ngã mi' u nixói te ta a'ep, aja mujekwa.)
²³ Ma'e weraha ke happy ym te ta tĩ. Weraha ke usak ym te ta awa tĩ. A'e'p jumendar ym te ta awa tĩ. Aja huryha tyapuha ke hendu ym te ta awa tĩ. Ame'ë ok ta pe har muhepy ame'ë ta tamatarer hũ namõ ixo. Kome'ë ywy keruhũ rupi kapitã ta aja ame'ë ta ixo. Paje aja ngã ke muka'u te'e tĩ. Upa kome'ë ywy keruhũ pe har ta ke muka'u te'e. Aja tamatarer hũ pyhyk. Katu ym aja. Apo upa mumba riki — aja Tupã je'ëha rahoha pandu.

²⁴ Mambiro ok ta pe Tupã je'ëha pandu ame'ë ta ke ame'ë pe har ta jukwa. Tupã kotyhar ta ke jukwa tĩ. Jete. Heta hũ jukwa. Upa kome'ë ywy keruhũ rehe amõ ke ngã jukwa tĩ, aja ame'ë ok ta pe ngã jukwa. A'erehe ame'ë pe har ta ke Tupã mupyrara. Ame'ë ok ta ke Tupã upa katu te mujaxer.

19

¹ Ajame'ë ke ywa pe heta te hũ ngã pandu pandu, aja ihẽ ahendu. Tyapu hũ. Kuja pandu:

—Mã peja Tupã pe pepandu:
 “Ne jõ riki katu te me'ë ke nde” aja pepandu.
 A'e riki ngã ke muhã katu.
 A'e riki pyrãtã te hũ ame'ë ke a'e tĩ.
 A'e riki katu te hũ ame'ë ke a'e tĩ.

² —Jetehar rupi ngã pe a'e pandu: “Nde katu.” Anĩ rahã: “Nde katu ym” aja. Aja ngã ke a'e mondo mondo rahã, katu tiki. Mambiro ok ta riki kũjã ka'u te'e aja saka. Ngã ke muka'u te'e, a'erehe upa ma'e ka'u te'eha ke ngã ma'ema'e. A'erehe ame'ë ok ta rehe har Tupã pandu: “Upa katu te ihẽ amujaxer ta” aja. Ima'e miasu ta ke ame'ë ok ta pe har ta jukwa, a'erehe ame'ë ok ta ke upa a'e mujaxer — aja riki johu ngã pandu.

³ Pe, amõ we a'eta pandu tĩ:

—Mã peja Tupã pe pepandu: “Ne jõ riki katu te me'ë ke” aja. Ame'ë ok ta keruhũ ke tata upa katu te ukwái. Ame'ë tata takãxiha aja te'eha pu'am u'am. (Aja rahã, aja te'eha nixói te ta, aja mujekwa) — aja pandu.

⁴ Tamũi ta, 24 hetaha ta ipynarãi rehe wapyk u'ar oup. (Aja Tupã rehe a'eta py'a ke a'eta moĩ moĩ.) A'e riki wapyka rehe wapyk ame'ë ke a'e. Tumeme ixuwe katu hũ ame'ë ta aja tĩ. A'eta pynarãi rehe wapyk u'ar oup tĩ. (Tupã rehe a'eta py'a ke a'eta moĩ moĩ tĩ.) Upa ame'ë ta pandu:

—A'e tỹ! Tupã! Ne jõ riki katu te me'ë ke — aja pandu.

Arapuهران Ra'yr jumendariha ke

⁵ A'engi wapyka koty ngi pandu ame'ë ke rehe ihẽ ahendu. Kuja pandu:

—Upa katu te Tupãma'e miasu ta! Upa Tupã rehe ipy'a ke moĩ moĩ katu ame'ë ta! Kapitã keruhũ aja ixo ame'ë ta! Je'ëha reko

ym te ame'ë ta amõ. Upa katu te pehẽ johu! Mã peja Tupã pe pepandu katu: “Ne jõ riki katu te me'ë ke” — aja riki.

⁶ Pe, heta te hũ ngã pandu pandu, aja ihẽ ahendu. Tyapu hũ. Ita pupur keruhũ tyapuha aja ahendu. Tupã tyapu tyapu aja ahendu. Kuja riki ame'ë ta pandu, ame'ë ke rehe ahendu:

—Tupã! Ne jõ riki katu te me'ë ke.

Tupã jandema'e kapitã keruhũ!

Nde riki pyrãtã te hũ ame'ë ke nde.

Nde riki kapitã keruhũ te tĩ.

⁷ —Mã peja jande rury katu te aja jaxo! Mã peja Tupãma'e katuha rehe har japandu katu. Arapuhanan Ra'yrma'e jumendariha angaha ke rehe uhyk katu. (Kirisutu ke a'e.) Inamõ jumendar ame'ë ke pete'e ixo. Kũjã jumendar tate aja pete'e ixo. ⁸ Ima'e mundehe katu te ame'ë ke Tupã me'ë ipe. Pan katu te ame'ë ke. Xi'a ym te ame'ë ke — aja riki ahendu.

[Ame'ë pan katu te ame'ë ke Tupã kotyhar ta ma'e katu ame'ë ke ma'ema'e.] (Kirisutu namõ jumendar ame'ë ke pete'e ixo aja pandu rahã, upa katu te ixotyhar ta ke muj'ar, aja mujekwa katu. “Jumendar” aja pandu rahã: “Kirisutu namõ aja te'e ta ixo” aja mujekwa.) ⁹ Pe, ihẽ pe Tupã je'ëha rahoha pandu:

—Kuja emupinim: “Arapuhanan Ra'yr jumendariha huryha rehe pejur, aja hendu ame'ë ta mã hury katu te ame'ë ta ke a'eta” — aja pandu.

Kirisutu riki Arapuhanan Ra'yr aja a'e. Tupã je'ëha rahoha pandu tĩ:

—Ihẽ apandu ame'ë ke Tupãma'e pandu ke. Jetehar te ke ame'ë — aja ihẽ pe pandu.

¹⁰ Ihẽ pynarãi pe awapyk a'ar aĩ. Ihẽ Juã. (Aja ihẽ py'a ke ihẽ amõĩ ta ehe.) Tupã je'ëha rahoha pandu:

—Anĩ. Aja ym ihẽ rehe. Tupã rehe jõ nde py'a emoĩ moĩ katu. Nde aja Tupãma'e miasu ke ihẽ tĩ. Nde mu ta aja Tupãma'e miasu ke ihẽ tĩ. Jetehar te ke Jesu mujekwa ame'ë ke pandu ame'ë ta aja Tupãma'e miasu ke ihẽ tĩ. A'erehe ihẽ rehe nde py'a emoĩ ym — aja ihẽ pe.

Jetehar te ke Jesu mujekwa, ame'ë myrandu ke Tupã je'ëha pandu ame'ë ta pandu pandu.

Kahwa tuwyr 'ar pe amõ oho ame'ë ke

¹¹ Ajame'ë ke ywa owok, aja ihẽ asak. Pe, kahwa tuwyr ame'ë ke rehe asak. Ame'ë 'ar pe amõ oho ixo. (Mokõi her ipe.) Her: “Jetehar te ke.” (Kirisutu a'e.) “A'e pandu ame'ë ke a'e ma'ema'e katu” aja her tĩ. Katuha rupi ngã ke a'e mondo mondo. Katuha rupi huwajan ta namõ a'e jumai mai tĩ. ¹² Eha riki tata hendyha aja hendy. Heta iãk rehe

har iākā rehe ihī. (Kapitā keruhū te aja mujekwa ame'ē.) Her ke a'e mupinim ti. Iākā rehe har rehe her moī. Myja me'ē ame'ē her my? Ukwa ym awa. A'e jō ukwa katu. ¹³ Ima'e mundeha ma'e ruwy pe makym, ame'ēja saka ame'ē ke. Her riki: "Tupā je'ēha" aja. (Ame'ē ke ngā pe mujekwa, a'erehe ame'ē riki ima'e her.) ¹⁴ Haikwer rupi ywa pe har tama'e sonda ta oho ixo. Kahwa tuwyr 'ar pe ame'ē ta oho ixo ti. Ame'ē tama'e mundeha riki pan katu te ame'ē ke ti. Ituwyr katu te ame'ē ke. Xi'a ym te ame'ē ke ti. ¹⁵ Pe: "Tupā je'ēha ke" aja her, ame'ē juru ngi kyse puku haimbe ame'ē ke uhem, ame'ēja saka. Ame'ē pe amō amō ywy pe har ta ke a'e muputu'u. Pyrātā te ha namō kapitā keruhū te aja a'e ixo ta. Marā ka ym a'e ke muputu'uha awa. Uwa ma'eywa ke ipy pe amō jami jami. Aja huwajan ta ke a'e upa katu te a'e mupyrara ta. Tupā riki pyrātā te hū ame'ē ke a'e. Ima'e parahya namō huwajan ta ke Kirisutu mupyrara ta. ¹⁶ Ima'e mundeha rehe her a'e moī. I'u rehe moī ti. Kuja riki: "A'e jō riki kapitā keruhū te. Amō kapitā keruhū 'ar koty te we kapitā keruhū te ha a'e" aja.

¹⁷ Ajame'ē ke warahy rehe Tupā je'ēha rahoha pyrū, aja ihē asak. Ywate rupi ma'ewyra ta wewe ixo. Ame'ē ta pe a'e pukái:

—Pejy'ar pejur! Tupāma'e mi'u matyriha keruhū pehī. Ame'ē rehe pejy'ar pejur! ¹⁸ Kapitā keruhū ta rukwer pe'u pejur. Kapitā ta rukwer aja ti. Pe'u pejur. Sonda ta rukwer aja ti. Pe'u pejur. Kahwa rukwer aja ti. Pe'u pejur. Xupe 'ar pe oho ame'ē ta rukwer aja ti. Pe'u pejur. Upa awa ta rukwer aja ti. Te'e paraky ame'ē ta rukwer aja ti. Pe'u pejur. Ijar ta rukwer aja ti. Pe'u pejur. Je'ēha te reko ame'ē ta rukwer aja ti. Pe'u pejur. Je'ēha reko ym te ame'ē ta rukwer aja ti. Pe'u pejur ti — aja Tupā je'ēha rahoha pukái. (Aja rahā, upa katu te huwajan ta ke Tupā muputu'u ta. Jukwa ta, aja mujekwa katu.)

¹⁹ Ajame'ē ke so'o jarō aja me'ē rehe ihē asak. Inamō kome'ē ywy keruhū pe har tama'e kapitā keruhū ta ixo. Sehar ixotyhar tama'e sonda ta ixo ti. Upa katu te jy'ar uwyr. Kahwa 'ar pe oho ixo ame'ē ta namō ame'ē ta jumai uwyr. (Kirisutu ke a'e.) Kirisutu kotyhar tama'e sonda ta namō ame'ē ta jumai uwyr ti. ²⁰ So'o jarō me'ē ke Kirisutu kotyhar ta pukwar raho. Inamō Tupā je'ēha pandu ame'ē ran ke a'eta pyhyk raho ti. Ame'ē Tupā je'ēha pandu ame'ē ran riki marā ka ym amō ma'ēha, ame'ē ke a'e ma'ema'e. So'o jarō aja me'ē ruwa koty a'e ma'ema'e. [Ame'ē ma'ema'ēha namō ngā ke a'e muka'u te'e. So'o jarō aja me'ē ukwaha ke namō ixo, ame'ē ta ke a'e muka'u te'e.

So'o jarō aja me'ē'a rehe ipy'a ke amō moī moī. Ame'ē ta ke a'e muka'u te'e ti. Ima'e ma'ema'ēha rupi Tupā je'ēha pandu ame'ē ran muka'u te'e riki.] So'o jarō aja me'ē ke tata pe Tupā je'ēha rahoha ombor. Ixuwe katu rahā, ombor. Ypa aja tata. Enxo ukwái, aja ame'ē tata. A'ep Tupā je'ēha pandu ame'ē ran ke ombor ti. ²¹ Ame'ē tama'e sonda ta ke kyse puku pe jukwa, ame'ēja saka ti. Ame'ē kyse puku juru ngi uhem, ame'ēja saka. Kahwa 'ar pe oho ixo ame'ē juru ngi uhem. (Kirisutu a'e.) (Aja rahā, a'e pandu, aja jō. Pe, upa huwajan ta ke jukwa.) Pe, upa ma'ewyra ta hukwer ke u'u. Uhyk u'u. (Aja rahā, pete'e manō ou aja mujekwa. Jytytm ym ngā.)

20

Warahy 'ar 1.000 hetaha ke

¹ Huwajan ta ke upa Kirisutu muputu'u rahā, ywa ngi Tupā je'ēha rahoha wyjy uwyr. Ame'ē ke rehe ihē asak. Ipo pe kyndaha mopokiha ke pyhyk reko. Wywywar typy te hū ame'ē ke. Ywy ke nixói te. Ame'ē wywywar kyndaha mopokiha ke pyhyk reko. Ita tupaham ke pyhyk reko ti. ² Mbói keruhū ke a'e pyhyk. Ame'ē riki ymanihar mbói ke. Satana ke a'e. Ājā ramūi aja amō her ti. A'e ke ita tupaham pe pukwar. Kuja 1.000 warahy 'ar rahā, pukwar. ³ Pe, wywywar typy te hū ame'ē pe a'e ke Tupā je'ēha rahoha ombor mondo. Ame'ē ke kynda ti. Pe, hukwen rehe yraity aja moī. (Ngā ukwaha ke ame'ē. Hukwen pirar rahā, ukwa ta awa.) Wywywar typy te hū ame'ē renda pe ombor mondo, a'erehe amō amō ywy pe har ta ke Satana muka'u te'e ym ta. (Ājā ramūi a'e.) Kuja, 1.000 warahy 'ar rahā, aja te'e ixo rī. Muka'u te'e ym ta ngā ke. Pe, 1.000 warahy 'ar upa rahā, Satana ke Tupā muhem ta ti. Jahy heta ym rahā, poir aja ixo ta.

⁴⁻⁵ Ajame'ē ke heta wapyka rehe ihē asak. Ihē Juā. Kapitā keruhūma'e aja saka. Ame'ē pe wapyk ame'ē ta pe Tupā pandu: "Ngā ke pehē pemondo mondo. Je'ēha te pereko" aja. Pe, amō ta rehe asak ti. Jete har te ke Jesu mujekwa. Ame'ē ke pandu pandu ame'ē ta ke amō ta jukwa. Ame'ē ta rehe ihē asak. Tupā je'ēha ke pandu pandu ame'ē ta ke amō ta jukwa ti. Ame'ē ta rehe asak ti. Upa ame'ē ta riki so'o jarō aja me'ē rehe ipy'a ke moī moī ym te ti. Ame'ē'a rehe ipy'a moī moī ym te ti. Ipykā rehe so'o jarō aja me'ē ukwaha ke amō mupinim ym te ti. Nixói ukwaha. Ipo rehe aja ti. Nixói ukwaha ti. Upa ame'ē ta riki kwera katu uhem ti. Ame'ē riki kwera katu py uhem ame'ē ke ame'ē. Pe, Kirisutu namō kapitā keruhū aja ame'ē ta ixo ti. Kuja, 1.000 warahy 'ar rahā, kapitā keruhū aja ame'ē ta ixo. [Amō manō,

ame'e ta kwera ym. Kuja, 1.000 warahy 'ar upa rahā jō, kwera katu ta uhem.] ⁶ Manō ame'e ta ke Tupā mukwera py ta. Ame'e ta riki mā hury katu ame'e ta ke. Ame'e ta pe Tupā pandu ta: "Pehē riki katu ame'e ta ke" aja. Ame'e ta mupyraraha renda pe oho ym te ta. Mupyraraha renda pe oho rahā, mokōihar manō ame'ēja saka. Tupāma'e pa'i aja ixo ta. (A'erehe inamō pandu pandu katu ta.) Kirisutuma'e pa'i aja ixo ta ti. (A'erehe inamō pandu pandu ta ti.) Pe, 1.000 warahy 'ar rahā, inamō kapitā keruhū aja ame'e ta ixo ta ti.

Satana ke upa katu te muputu'u ta

⁷ Kuja, 1.000 warahy 'ar upa rahā, Satana ke Tupā muhem ta. Kyndaha ngi muhem ta, ywykwar typy te hū ame'e ke ngi. ⁸ Upa katu te kome'e ywy keruhū rupi amō amō ywy pe har ta ixo. Ame'e ta ke Satana muka'u te'e ta oho. (Ājā ramūi a'e.) Aja ame'e ta ke a'e muji'ar ta. Tupā kotyhar ta namō jumai ta, a'erehe ngā ke a'e muji'ar ta. Heta te hū muji'ar ta. Y ramūi rymy'y rehe ywy ku'i ihī. Aja saka marā ka ym awa mangaha. Heta te hū ngā ke. Aja ngo ywy pe har ta ke muji'ar. (Tupā ruwajan ta ke ame'e ta.) Mango ywy pe har ta ke muji'ar ti. (Huwanjan ta ke ti.) Pe, Tupā kotyhar ta namō upa ame'e ta jumai ta oho. ⁹ Ywy rupi ame'e ta uhāi oho. Pe, Tupā kotyhar ta ixo, ame'e renda rupi juramā uhāi oho. Ok ta ke Tupā putar katu, ame'e rupi juramā uhāi oho tipe. Ywa ngi tata u'ar. Pe, upa katu te huwajan ta ke jukwa. ¹⁰ Pe, Satana ke tata renda pe Tupā ombor mondo ti. Ngā ke Satana muka'u te'e. Ame'e ta ke tata pe Tupā ombor mondo ti. Ame'e tata renda pya aja saka. Enxo riki ukwāi a'ep. A'ep so'o jarō aja me'e Tupā ombor mondo kwe. A'ep Tupā je'ēha pandu ame'e ran ke ombor mondo kwe ti. Upa ame'e ta ke Tupā mahy te hū ta. Upa ym te ta ahyha. Aja te'e ta ixo.

Ngā ke Tupā mondo mondo ta, a'ejōhar ke

¹¹ Ajame'e ke ywa rehe wapyka keruhū rehe ihē asak. Ihē Juā. Ituwyr ame'e ke. Ame'e pe wapyk uī ame'e ke rehe asak ti. Kirisutu a'e. (Amō ngi awa kyje rahā, ujan oho ingi.) Aja katu te hū ame'e ke wapyk uī. A'erehe huwa koty ngi awa aja ywa riki kanim ujan oho, ame'ēja saka. Myp oho ta my? Kaniha renda nixōi. (Aja rahā, upa mai te. Nixōi te ta, aja mujekwa.) Kome'e ywy keruhū aja ti. Kanim ujan oho, ame'ēja saka ti. Kaniha renda nixōi te ti. (Aja rahā, upa mai ta. Nixōi te ta, aja mujekwa ti.) A'erehe ame'e ta ke usak ym te awa ti. ¹²⁻¹³ Pe, manō ame'e ta kwera katu uhem. Y ramūi pe manō ame'e ta ke Tupā mukwera katu muhem. Y jukwa ame'e ta ke. Upa katu te manō ame'e ta ke a'e mukwera katu muhem ti. Manō, pe, amō ta jytym

ame'e ta ke mukwera muhem ti. Upa katu te. Pyta we ym te ta. Upa katu te ame'e ta wapyka huwa koty pu'am u'am. Ame'e rehe asak. Tamūi ta rehe asak. Ta'yn ta rehe asak ti. Upa katu te ngā rehe asak. Pe, paper ke amō pirar. Pe, amō paper ke pirar ti. Uhā te hū ame'e ta rer ame'e rehe ihī. Ame'e ta ma'ema'eha ke paper rehe amō mupinim. Pe, ame'e ta ma'ema'eha ke Kirisutu ukwa. Katu my? Anī rahā, katu ym my? Pe, ame'e ta ma'ema'eha aja a'e ma'ema'e ngā pe ti. ¹⁴⁻¹⁵ Uhā te hū ame'e ta rer paper rehe amō mupinim. Ame'e paper rehe her nixōi rahā, ame'e ta ke tata renda pe Tupā ombor mondo. Ame'e renda ypa aja saka. Manō ame'e ta ke Tupā mukwera katu muhem, ame'e ta ke ame'e tata renda pe a'e ombor mondo. [Ame'e renda pe oho rahā, mokōihar manō, ame'ēja saka. A'engi uhem ym te ta.]

21

Ywa pyahu ame'e ke Tupā mujā. Kome'e ywy keruhū aja ti.

¹ Ajame'e ke ywa pyahu ame'e ke rehe ihē asak. Kome'e ywy keruhū pyahu ame'e ke rehe asak ti. Ywa Tupā mujā py ame'e ke kanim oho. Kome'e ywy keruhū mujā py ame'e ke aja ti. Kanim oho ti. Y ramūi aja ti. Kanim oho ti. (Aja rahā, upa katu te ymanihar ke Tupā mai ta, aja mujekwa.) ² Pe, ok ta katu te ame'e ke rehe asak ti. Ame'e riki Jerusarē ok ta pyahu ame'e ke. Ywa ngi wyjy uwyr. Tupā koty ngi wyjy uwyr. Sawa'e namō kūjā jumendar rahā, ima'e mundeha katu te ame'e ke kūjā munde. Ame'ēja saka Jerusarē ok ta katu te ame'e ke rehe asak. Upa Tupā mukatukwer. Sawa'e koty raho, ame'ēja saka. (Ame'e ok ta katu te ame'e ke apandu rahā, Jesu kotyhar tama'e henda pyahu ke aja amujekwa. Jesu namō aja te'e ta ixo. Ame'e riki jumendariaha aja saka.) ³ Pe, wapyka koty ngi amō hātā pandu. Ame'e rehe ihē ahendu.

—Apo awa ta ixo a'ep Tupā ixo ta ti. Ame'e ta namō a'e ixo katu ta. Pe, ame'e ta riki ixotyhar ta ke. Pe, ame'e tama'e Tupā aja a'e ixo ta ti. ⁴ Eha rykwer ke upa katu te awa ta reha ngi a'e juhyk ta. (Aja rahā, awa jixi'u ym te ta.) Manō ym te ta awa ti. A'erehe pyai ym te ta ti. Ahyha nixōi te ta ti. Upa ymanihar ame'e ke kanim oho — aja pandu.

⁵ Pe, wapyka rehe wapyk uī ame'e pandu:

—Apo upa katu te pyahu aja ihē amujā ta — aja riki.

Pe, ihē pe a'e pandu ti:

—Upa nde erehendu ame'e ke paper rehe emupinim. Jetehar te ke ame'e. Ame'e rehe amō jurujar katu ta me'e te'e — aja pandu.

⁶ Pe, a'e pandu:

—Upa katu te riki. Ihê ruhâ te hû ame'ê ke ihê. Ihê riki axo py te ame'ê ke ihê. Yman rahâ, pete'e ta ihê axo tî. Ihê riki ma'e ke amujâ py. Ihê riki upa ma'e ke amumba ta tî. Upa hyngwêi ame'ê ta pe ihê apandu ta: “Mundu ngi y ke pe'u peho. Te'e pe'u. Hepy ym te ta ame'ê” aja ihê apandu ta. Ame'ê y ke u'u rahâ, uhâ te hû aja ixo ta. ⁷ Ihê rehe jurujar katuha ke amô hijar ym rahâ, kuja ihê apandu ta ipe: “A'e riki ihê ra'yr aja ixo ta. Ihê riki ima'e Tupâ aja axo ta tî.” ⁸ Amô ta anî. “Tupâ kotyhar ihê” aja pandu tar ym. Kyje ixo. Ima'e henda riki tata renda ke. Ypa aja ame'ê renda ke. Enxo ukwâi a'ep. Ame'ê renda pe oho rahâ, mokôihar manô, ame'êja saka. A'engi uhem ym te ta. Ihê rehe jurujar ym ame'ê ta aja tî. Ima'e henda tata renda ke tî. Jaxer ai ame'ê ta aja tî. Tata renda ke tî. Amô ke te'e jukwa ame'ê ta aja tî. Tata renda ke tî. Kûjâ rehe ka'u te'e ame'ê ta aja tî. Tata renda ke tî. Sawa'e rehe ka'u te'e ame'ê ta aja tî. Tata renda ke tî. Paje aja ma'ema'e ame'ê ta aja tî. Tata renda ke tî. Ma'e â riki tupâ aja jupe, ame'ê rehe ipy'a ke moî moî ame'ê ta aja tî. Tata renda ke tî. Te'e pandu ame'ê ta aja tî. Upa ame'ê tama'e henda riki tata renda ke tî — aja riki Tupâ pandu.

Jerusarê ok ta pyahu ame'ê ke

⁹ Tupâ je'êha rahoha awa po wajar mokôï hetaha ngi har peteî ihê rehe uhyk. Ihê Juâ. Ame'ê Tupâ je'êha rahoha ta ita rekûi awa po wajar mokôï hetaha namô ixo ame'ê ke a'e. Ita rekûi pe ma'e ahyha awa po wajar mokôï hetaha ihî. Ame'ê ta ngi har peteî uhyk ihê rehe rahâ, pandu ihê pe:

—Ejur! Arapuharan Ra'yr rakehar nde pe ihê amujesak ta. Kûjâ jumendar ta, ame'êja saka ame'ê — aja ihê pe. (Kirisutu riki arapuharan Ra'yr aja a'e. “Hakehar” aja pandu rahâ: “Upa katu te ixotyhar ta ke” aja mujekwa.)

¹⁰ Ihê rehe Tupâ â ihî katu te. Pe, ywy'â keruhû ywate tî hû ihî. Ame'ê 'ar pe ihê ke Tupâ je'êha rahoha pyhyk raho. Jerusarê ok ta ke ihê pe a'e mujesak. Ok ta katu te ame'ê ke. Ywa ngi wyjy uwyr, ame'êja saka. Tupâ mujy mondo. ¹¹ Tupâma'e hendyha aja hendy katu te hû. Ita hepy hû, aja ame'ê ok ta hendy hendy hû. Ita jase aja hendy hû. Ame'ê ke ita kisatáu aja hendy hendy hû. Hendy pu te hû. (Aja rahâ, Tupâ aja ixotyhar ta katu te hû aja mujekwa. Ma'e ka'u te'eha ma'eha ke nixôï te ixotyhar ta pe, aja mujekwa.)

¹² Ok ta kurar keruhû ywate hû ame'ê ke tî. Hukwen awa py mokôï hetaha ihî tî. Hukwen harôha ta Tupâ je'êha rahoha ta ke. Awa py mokôï hetaha. (Aja rahâ, ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ê ta ixo ym te ta, aja mujekwa.) Hukwen rehe jundéu awa ta

rer ihî. Jundéu awa ta amô koty koty jy'ar. Ame'ê jy'ariha riki awa py mokôï. Ame'ê awa py mokôï hetaha ta rer hukwen awa py mokôï hetaha ihî. (Aja rahâ, jundéu awa ta ngi har upa katu te Tupâ kotyhar ta ixo, aja mujekwa. Ame'ê ta a'ep ixo ta tî, aja mujekwa.) ¹³ Ok ta mukurar kurar aja. A'erehe warahy uhemihâ koty mahapyr hukwen ihî. Warahy u'ariha koty mahapyr ihî tî. Warahy jurukwâ koty mahapyr ihî tî. Amô warahy jurukwâ koty mahapyr ihî tî. ¹⁴ Ok ta kurar ke ita keruhû 'ar pe moî, aja ixo. Ita katu moî py, aja rahâ, kurar u'ar ym ta. Awa py mokôï hetaha ita keruhû ke. Ame'ê rehe Arapuharan Ra'yr mondo ame'ê ta rer ihî. Awa py mokôï hetaha ke a'e mondo ame'ê ta ke. (Kirisutu riki Arapuharan Ra'yr aja a'e. Aja rahâ, upa katu te Kirisutu kotyhar ta a'ep ixo ta tî, aja mujekwa.)

¹⁵ Ihê namô Tupâ je'êha rahoha pandu, ame'ê ke ipo rehe myra mangaha pyhyk reko. Itatawa ke te'e mujâ ame'ê ke. Ame'ê pe ok ta ke manga ta. Hukwen ke manga ta tî. Ok ta kurar ke manga ta tî. ¹⁶ Ok ta riki kurar kurar katu te. Pukuha juja katute ipeha namô tî. Myra mangaha pe ok ta ke Tupâ je'êha rahoha manga. (Ok ta te hû aja akwa.) Pukuha riki 2.200 kiro met. Ipeha juja katu te tî. Kuja, 2.200 kiro met tî. Ywatehar aja tî. Kuja, 2.200 kiro met tî. (Tiha te hû, a'erehe heta te hû ngâ ixo ta a'ep.) ¹⁷ Ok ta kurar ke a'e manga tî. Ipeha 64 met ke. A'e manga rahâ, sehar awa mangaha aja a'e manga. ¹⁸ Ok ta kurar ita jase ke te'e mujâ ame'ê ke. Ok ta itatawa ke te'e mujâ ame'ê ke. Waruwa aja hendy pu te hû. ¹⁹ Ita kurar wyr rupi ita katu te ame'ê ke moî. Ame'ê ita ke itara'yr hepy hû ame'ê ke. Awa py mokôï hetaha moî. Katukwer. Amô koty koty hendyha. Itawa. Howy. Pirâ. Aja pame katu te. A'erehe katukwer.

A'erehe jase ita ke moî py. Howy ame'ê.

Mokôihar sasi ita ke. Howy ame'ê tî.

Mahapyrihar ang ita ke. Ituwyr ame'ê. Amô amô namô mupara tî.

Tumemehar emeráu ita ke. Howy te ame'ê.

²⁰ Awa po wajar peteîhar upa har sando ita ke. Ituwyr ame'ê tî. Pirâ namô mupara.

Awa po wajar peteîhar sa ita ke. Pirâ ame'ê.

Awa po wajar mokôihar kiso ita ke. Itawa ame'ê tî.

Awa po wajar mahapyrihar mberi ita ke. Howy te ame'ê tî.

Awa po wajar tumemehar topa ita ke. Itawa ame'ê tî.

Jande popa har kiriso ita ke. Howyngwer ame'ê.

Awa py peteîhar jasin ita ke. Howyngwer ame'ê tî.

Pe, awa py mokōihar ameti ita ke. Pirangwer ame'ē. (Aja amō koty koty hendyha. A'erehe katukwer te riki.)

²¹ Hukwen riki awa py mokōi hetaha ihī. Pero riki hukwen ke. Pero riki pu'yr tuwyr aja saka. Hukwen pame katu te pero ke. Aja awa py mokōi hetaha pero. Ok ta rupi awa rape ihī. Ame'ē riki itatawa ke te'e mujā ame'ē ke. Waruwa aja hendypu.

²² Ok ta pe Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū rehe ihē asak ym. Nixói te. Tupā, jandema'e sawa'e te riki jumu'eha renda keruhū, ame'ēja saka. Arapuharan Ra'yr ame'ēja saka tī. (Kirisutu a'e.) A'eta pete'e ixo. A'erehe a'eta rehe ngā py'a ke ngā moī katu, a'erehe jumu'eha renda keruhū nixói te. Tupā riki pyrātā te hū ame'ē ke a'e. ²³ Ok ta rupi Tupā hendy hendy, aja ixo. Arapuharan Ra'yr aja tī. (Kirisutu a'e.) Hendy hendy aja ixo tī. A'erehe ame'ē rupi warahy hendyha nixói te. Jahy hendyha aja tī. Nixói te tī. ²⁴ Ame'ē tama'e weraha rupi a'ep pe har ta wata ta. Kome'ē ywy keruhū pe har kapitā keruhū ta ma'e katu te ame'ē ke raho ta a'ep. ²⁵ Wera rahā, ok ta hukwen ke kynda ym te ta awa. Pirar aja ixo ta. Pytun nixói te ta a'ep. A'erehe hukwen ke kynda ym te ta. ²⁶ Ame'ē ok ta pe ma'e katu te ame'ē ke amō amō ywy pe har ta werur ta. Upa ma'e hepy te hū ame'ē ke werur ta tī.

²⁷ Amō ta anī. Ame'ē ok ta pe ma'e jaxer ai ame'ē ta ixē ym te ta. Ma'e ke amō ma'ema'e, aja rahā, huxī awa. Ame'ē ma'ema'e ame'ē ta ixē ym te ta tī. Arapuharan Ra'yr pete'e ixo. (Kirisutu a'e.) Ima'e paper rehe uhā te hū ame'ē ta rer ihī. Ame'ē ta jō ame'ē ok ta pe ixē katu ta.

22

¹ Pe, y ke ihē pe Tupā je'ēha rahoha mujesak tī. Y pyrātā ame'ē ke. Y riki hendypu te. Kisatáu aja hendypu te. Ame'ē ke amō u'u rahā, uhā te hū aja ixo ta. Tupāma'e wapyka koty ngi y uhem. Arapuharan Ra'yr koty ngi uhem tī. (Kirisutu a'e.) ² Ok ta pyter rupi y pyrātā oho. Y rymy'yp pe ma'e myra i'āi. Se koty pete'i i'āi. Wajar koty pete'i tī. Jahy wahu rahā pame katu te i'a tyarō. Aja awa py mokōi jahy rahā pame katu te i'a tyarō. Ame'ē i'a ke amō u'u rahā, uhā te hū aja ixo ta. Ho ke upa ywy pe har tama'e ahyha mukatuha ke ame'ē. (Upa aja rahā, a'ep pehar ta rehe Tupā haihu katu te ta, aja mujekwa.) ³ "Peme'ē katu ym" aja Tupā pandu ame'ē ke nixói te ame'ē ok ta pe. A'ep Tupāma'e wapyka ihī. Aja rahā, aja te'e ta a'e ixo, aja mujekwa. Arapuharan Ra'yrma'e wapyka a'ep ihī tī. (Kirisutu a'e.) Aja rahā, aja te'e ta a'e ixo, aja mujekwa tī. Ima'e miasu ta ipy'a ke moī moī katu ta ehe. ⁴ Tupā ruwa ke ame'ē ta usak katu

ta. Ipykā rehe her ke amō moī. Ima'e ke aja mujekwa ame'ē. ⁵ Pytun nixói te ta a'ep. Tupā, jandema'e sawa'e te riki hendy hendy aja ixo. A'erehe ma'e weraha ke a'ep nixói te. Warahy hendyha nixói te tī. Pe, ame'ē ta riki kapitā keruhū aja ixo ta. Aja te'e ta ixo.

Jesu jywyr ta

⁶ Ihē Juā. Ihē pe Tupā je'ēha rahoha pandu:

—Peme'ē je'ēha jeteher te ke. Upa katu te nde eresak ame'ē ke jeteher te ke. Ame'ē rehe amō jururur katu ta me'ē te'e tī. Ima'e je'ēha pandu ame'ē ta py'a rehe I'ā ke Tupā, jandema'e sawa'e te muwyr katu. A'e riki ima'e je'ēha rahoha pe pandu: "Eho! Pahar ma'e ke uhyk ta. Ame'ē ke ihēma'e miasu ta pe emujekwa eho" aja Tupā pandu — aja ihē pe Tupā je'ēha rahoha pandu.

⁷ Jesu pandu:

—Pehendu katurahā! Pahar ihē ajywyr ta! Ma'e ke uhyk ta ame'ē panduha peme'ē paper rehe ihī. Ame'ē rehe amō hendu katu rahā, mā hury katu ame'ē ke a'e — aja riki.

⁸ Ihē Juā. Upa ihē amupinim ame'ē ke ahendu riki. Asak tī. Pe, upa asak rahā, upa ahendu rahā, Tupā je'ēha rahoha py koty ihē pynarāi rehe a'ar ai. (Aja ihē py'a ke tate amō moī ehe.) Upa ma'e ke a'e riki ihē pe mujekwa ame'ē ke a'e. ⁹ A'e pandu:

—Anī. Aja ym ihē rehe. Tupā rehe jō nde py'a emoī moī katu. Nde aja Tupāma'e miasu ke ihē tī. Tupā je'ēha pandu ame'ē ta riki nde mu aja tī. Ame'ē ta aja Tupāma'e miasu ke ihē tī. Peme'ē paper rehe panduha ihī. Ame'ē rehe hendu katu ame'ē ta aja Tupāma'e miasu ke ihē tī. A'erehe ihē rehe nde py'a emoī ym. Tupā rehe jō nde py'a emoī moī katu — aja pandu ihē pe.

¹⁰ Ihē pe pandu tī:

—Ma'e ke uhyk ta, ame'ē panduha peme'ē paper rehe ihī. Ame'ē ke emukanim ym. Mā peja amō usak katu ehe. Upa ma'e ke uhyk ta, ame'ē angaha uhyk tate riki, a'erehe emukanim ym. Mā peja usak katu ehe tī. ¹¹ Katu ym ame'ē ke, mā peja aja te'e ixo. Ipy'a ke Tupā koty marā ka ym muruwakiha. Jaxer ai ame'ē ke, mā peja aja te'e ixo tī. Ipy'a ke Tupā koty muruwak katu ame'ē ke, mā peja aja te'e ixo tī. Ipy'a juhyk aja ixo, mā peja aja te'e ixo tī — aja Tupā je'ēha rahoha pandu.

¹² Jesu pandu:

—Pehendu katurahā! Pahar ihē ajywyr ta! Ma'e katu ame'ē ke ihē ame'ē me'ē ta. Ame'ē ke ihē ajywyr rahā, araho ta. Ma'e ke awa ma'ema'e, aja ame'ē pe ihē ame'ē ta tī. ¹³ Ihē ruhā te hū ame'ē ke ihē. Ihē axo py te ame'ē ke ihē tī. Yman rahā, aja te'e ta ihē axo tī. Kome'ē ywy keruhū nixói te rahā, pete'e ihē axo ame'ē te'e ihē. Kome'ē ywy keruhū

kanim rahā, pete'e ta ihē axo tī — aja Jesu pandu.

¹⁴ Ima'e mundeha ke kutuk katu, aja ixo rahā, mā hury katu ame'ē ke a'e. (Aja rahā, ipy'a ke Tupā juhyk katu, aja mujekwa.) Ipy'a juhyk ame'ē ke a'e, a'erehe Tupā pandu ipe: "Ma'eywa ke e'u katu. Aja rahā, ne ruhā te hū ta nde erexo" aja. Aja rahā, mā hury katu ame'ē ke a'e. Ipy'a juhyk ame'ē ke a'e, a'erehe hukwen rupi ok ta pe ixo katu. Jerusarē ok ta pyahu ame'ē pe ixo katu. Aja rahā, mā hury katu ame'ē ke a'e.

¹⁵ Ok ta soroka pe ma'e jaxer ai ame'ē ta ixo. Paje aja ma'ema'e ame'ē ta ixo tī. Kūjā rehe ka'u te'e ame'ē ta ixo tī. Sawa'e rehe ka'u te'e ame'ē ta aja tī. Ok ta soroka pe ixo tī. Amō ke te'e jukwa ame'ē ta aja tī. Ok ta soroka pe ixo tī. Ma'e'ā riki tupā aja ukwa jupe, ame'ē rehe ipy'a moī moī ame'ē ta aja tī. Ok ta soroka pe ixo tī. Te'e pandu ame'ē ta aja tī. Ok ta soroka pe ixo tī. Ma'ema'eha namō muka'u te'e ame'ē ta aja tī. Ok ta soroka pe ixo tī.

¹⁶ —Ihē Jesu. Ihēma'e je'ēha rahoha ke ihē amondo pehē koty. Amō amō ok ta pe Tupā kotyhar ta jy'ar jy'ar. Pehē pe ma'e uhyk ta ame'ē ke mujekwa ta. Ihē amondo ame'ē mujekwa ta pehē pe. Ndawi rainō ke ihē. (Aja rahā, ihē riki kapitā keruhū te, aja Tupā mu'am, aja mujekwa.) Pytuniwe te jahy rata hendy hū ame'ē ke amō usak. Aja ihē tī. (Aja rahā, ihē riki awa ruhāha ke amuhyk ta pehē pe. Weraha uwyr, aja amuhyk ta tī) — aja Jesu pandu.

¹⁷ Hyngwéi ame'ē ke: "Ejur!" Amō putar rahā, y ke Tupā te'e me'ē katu. Ame'ē ke

pyhyk katu. U'u tī. U'u rahā, uhā te hū aja ixo. A'erehe Tupā'ā pandu:

—Ejur!

Hakehar wan ta, ame'ē ke pandu tī:

—Ejur!

("Hakehar wan ta" aja pandu rahā: "Jesu kotyhar ta ke" aja mujekwa.) Kome'ē paper rehe panduha ihī. Ame'ē rehe hendu katu ame'ē ta pandu ta me'ē te'e tī:

—Ejur! — aja.

A'ejōhar panduha ke

¹⁸ Ihē Juā. Kome'ē paper rehe ma'e ke uhyk ta ame'ē panduha ihī. Ame'ē rehe hendu ame'ē pe ihē apandu katu. Ame'ē panduha pe amō we mi panduha ke amō mupinim rahā, ame'ē ke Tupā mupyrara ta. Kome'ē paper rehe ma'e ahyha rehe har ihē amupinim tī, ame'ē namō Tupā mupyrara ta tī. ¹⁹ Kome'ē paper rehe ma'e ke uhyk ta, ame'ē panduha ihī. Ame'ē panduha ta'yr mi mukanim my? Aja rahā, ame'ē mukaniha pe Tupā pandu ta: "Ma'eywa ke nde ere'u ym ta. Ame'ē ma'eywa amō u'u rahā, uhā te hū aja ixo. U'u ym rahā, ok ta katu te ame'ē pe ixo ym ta tī. Jerusarē ok ta pyahu ame'ē pe ixo ym ta" aja Tupā pandu ta. Ame'ē rehe har kome'ē paper rehe panduha ihī tī.

²⁰ Upa ihē asak ame'ē ke ihē amupinim:

—Jetehar te ke — aja Jesu pandu.

A'e riki pandu tī:

—Jetehar te ke! Pahar ihē ajywyr ta! — aja.

—A'e tī! Sawa'e! Ejur! Nde Jesu — aja ihē apandu. Ihē Juā.

²¹ Mā peja upa ngā rehe Jesu, jandema'e sawa'e te ipy'a katu te hū!

Upa.